

Borrador

Anteproxecto de Decreto polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia

1.	Borrador do Decreto	9
2.	Anexos	53
2.1	Anexo I. Bloque de materias troncais.....	53
2.1.1	Artes Escénicas.....	53
	Introdución.....	53
	2º de bacharelato.....	54
2.1.2	Bioloxía e Xeoloxía.....	58
	Introdución.....	58
	1º de ESO.....	59
	3º de ESO.....	64
	4º de ESO.....	70
	1º de bacharelato.....	76
2.1.3	Bioloxía.....	87
	Introdución.....	87
	2º de bacharelato.....	87
2.1.4	Ciencias Aplicadas á Actividade Profesional.....	95
	Introdución.....	95
	4º de ESO.....	95
2.1.5	Cultura Audiovisual.....	100
	Introdución.....	100
	1º de bacharelato.....	101
	2º de bacharelato.....	106
2.1.6	Debuxo Técnico.....	111
	Introdución.....	111
	1º de bacharelato.....	112
	2º de bacharelato.....	116
2.1.7	Deseño.....	120
	Introdución.....	120
	2º de bacharelato.....	121
2.1.8	Economía da Empresa.....	126
	Introdución.....	126
	2º de bacharelato.....	126
2.1.9	Economía.....	132
	Introdución.....	132
	4º de ESO.....	133
	1º de bacharelato.....	137
2.1.10	Filosofía.....	142
	Introdución.....	142
	1º de bacharelato.....	143
2.1.11	Física e Química.....	154
	Introdución.....	154
	2º de ESO.....	155
	3º de ESO.....	161
	4º de ESO.....	167
	1º de bacharelato.....	177
2.1.12	Física.....	187
	Introdución.....	187
	2º de bacharelato.....	187

2.1.13	Fundamentos da Arte	199
	Introdución	199
	1º de bacharelato	199
	2º de bacharelato	219
2.1.14	Grego	247
	Introdución	247
	1º de bacharelato	248
	2º de bacharelato	255
2.1.15	Historia da Arte	260
	Introdución	260
	2º de bacharelato	261
2.1.16	Historia da Filosofía	281
	Introdución	281
	2º de bacharelato	281
2.1.17	Historia de España	289
	Introdución	289
	2º de bacharelato	290
2.1.18	Historia do Mundo Contemporáneo	305
	Introdución	305
	1º de bacharelato	306
2.1.19	Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial	321
	Introdución	321
	4º de ESO	321
2.1.20	Latín	325
	Introdución	325
	4º de ESO	326
	1º de bacharelato	332
	2º de bacharelato	340
2.1.21	Literatura Universal	344
	Introdución	344
	1º de bacharelato	345
2.1.22	Lingua Castelá e Literatura	347
	Introdución	347
	1º de ESO	348
	2º de ESO	352
	3º de ESO	357
	4º de ESO	364
	1º de bacharelato	375
	2º de bacharelato	381
2.1.23	Matemáticas	388
	Introdución	388
	1º de Eso	389
	2º de ESO	397
	1º de bacharelato	405
	2º de bacharelato	415
2.1.24	Matemáticas aplicadas ás Ciencias Sociais	423
	Introdución	423
	1º de bacharelato	424
	2º de bacharelato	432
2.1.25	Matemáticas orientadas ás ensinanzas académicas	440
	Introdución	440
	3º de ESO	440

	4º de ESO	449
2.1.26	Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas	458
	Introdución	458
	3º de ESO	458
	4º de ESO	467
2.1.27	Primeira Lingua Estranxeira	475
	Introdución	475
	1º de ESO	477
	2º de ESO	485
	3º de ESO	494
	4º de ESO	504
	1º de bacharelato	514
	2º de bacharelato	525
2.1.28	Química	535
	Introdución	535
	2º de bacharelato	536
2.1.29	Tecnoloxía	543
	Introdución	543
	4º de ESO	544
2.1.30	Xeografía e Historia	548
	Introdución	548
	1º de ESO	548
	2º de ESO	553
	3º de ESO	559
	4º de ESO	565
2.1.31	Xeografía	572
	Introdución	572
	2º de bacharelato	573
2.1.32	Xeoloxía	589
	Introdución	589
	2º de bacharelato	590
2.2	Anexo II. Bloque de materias específicas	600
2.2.1	Análise Musical	600
	Introdución	600
	1º de bacharelato	600
	2º de bacharelato	602
2.2.2	Anatomía aplicada	608
	Introdución	608
	1º de bacharelato	609
2.2.3	Artes Escénicas e Danza	615
	Introdución	615
	4º da ESO	615
2.2.4	Ciencias da Terra e do Medio Ambiente	618
	Introdución	618
	2º de bacharelato	619
2.2.5	Cultura Científica	626
	Introdución	626
	4º de ESO	627
	1º de bacharelato	631
2.2.6	Cultura Clásica	636
	Introdución	636
	1º ciclo de ESO (3º ou 4º curso)	637

2.2.7	Debuxo Artístico	642
	Introdución	642
	1º de bacharelato	642
	2º de bacharelato	645
2.2.8	Educación Física	648
	Introdución	648
	1º de ESO	650
	2º de ESO	653
	3º de ESO	656
	4º de ESO	660
	1º de bacharelato	664
2.2.9	Educación Plástica, Visual e Audiovisual	667
	Introdución	667
	1º de ESO	668
	3º de ESO	672
	4º de ESO	677
2.2.10	Filosofía	681
	Introdución	681
	4º de ESO	681
2.2.11	Fundamentos de Administración e Xestión	689
	Introdución	689
	2º de bacharelato	690
2.2.12	Historia da Música e da Danza	696
	Introdución	696
	2º de bacharelato	696
2.2.13	Imaxe e Son	703
	Introdución	703
	2º de bacharelato	703
2.2.14	Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial	709
	Introdución	709
	1º ciclo ESO	709
2.2.15	Linguaxe e Práctica Musical	713
	Introdución	713
	1º de Bacharelato	714
2.2.16	Música	718
	Introdución	718
	2º de ESO	719
	3º de ESO	723
	4º de ESO	729
2.2.17	Psicoloxía	733
	Introdución	733
	2º de bacharelato	733
2.2.18	Segunda Lingua Estranxeira	743
	Introdución	743
	1º de ESO	743
	2º de ESO	751
	3º de ESO	758
	4º de ESO	766
	1º de bacharelato	774
	2º de bacharelato	782
2.2.19	Técnicas de Expresión Gráfico-plástica	791
	Introdución	791

	2º de bacharelato.....	792
2.2.20	Tecnoloxía industrial.....	794
	Introdución.....	794
	1º de bacharelato.....	795
	2º de bacharelato.....	798
2.2.21	Tecnoloxía.....	800
	Introdución.....	800
	2º de ESO.....	801
	3º de ESO.....	804
2.2.22	Tecnoloxías da Información e da Comunicación.....	807
	Introdución.....	807
	4º de ESO.....	808
	1º de bacharelato.....	812
	2º de bacharelato.....	816
2.2.23	Valores Éticos.....	818
	Introdución.....	818
	1º de ESO.....	819
	2º de ESO.....	825
	3º de ESO.....	830
	4º de ESO.....	834
2.2.24	Volume.....	840
	Introdución.....	840
	1º de bacharelato.....	840
2.3	Anexo III. Bloque de materias de libre configuración autonómica.....	845
2.3.1	Lingua Galega e Literatura.....	845
	Introdución.....	845
	1º de ESO.....	846
	2º de ESO.....	856
	3º de ESO.....	866
	4º de ESO.....	877
	1º de bacharelato.....	889
	2º de bacharelato.....	899
2.4	Anexo IV. Cadro de distribución horaria. Educación Secundaria Obrigatoria.....	910
2.5	Anexo V. Cadro de distribución horaria. Bacharelato.....	911
2.5.1	1º de Bacharelato.....	911
	Materias específicas de opción e Libre Configuración.....	911
2.5.2	2º de Bacharelato.....	912
	Materias específicas de opción.....	913

1. Borrador do Decreto

Anteproxecto de Decreto/2015, do de, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.

A Lei orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa, modificou a Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación, en distintos aspectos coa finalidade de desenvolver medidas que permitan seguir avanzando cara un sistema educativo de calidade, inclusivo, que garanta a igualdade de oportunidades e faga efectiva a posibilidade de que cada alumno e alumna desenvolva ao máximo as súas potencialidades.

Coa finalidade de establecer as condicións propicias para afondar nos cambios metodolóxicos necesarios para acadar os obxectivos propostos, a regulación educativa aborda unha nova configuración do currículo de Educación Secundaria Obrigatoria e Bacharelato.

A Lei Orgánica 8/2013, do 9 de decembro, lle deu unha nova redacción ao artigo 6 da Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación, para definir o currículo como a regulación dos elementos que determinan os procesos de ensino e aprendizaxe para cada unha das ensinanzas. O currículo estará integrado polos obxectivos de cada ensino e etapa educativa; as competencias, ou capacidades para activar e aplicar de forma integrada os contidos propios de cada ensinanza e etapa educativa, para lograr a realización adecuada de actividades e a resolución eficaz de problemas complexos; os contidos, ou conxuntos de coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que contribúen ao logro dos obxectivos de cada ensinanza e etapa educativa e á adquisición de competencias; a metodoloxía didáctica, que comprende tanto a descrición das prácticas docentes como a organización do traballo dos docentes; os estándares e resultados de aprendizaxe avaliáveis; e os criterios de avaliación do grao de adquisición das competencias e do logro dos obxectivos de cada ensinanza e etapa educativa. Os contidos ordénanse en disciplinas, que se clasifican en materias, ámbitos, áreas e módulos en función das ensinanzas, as etapas educativas ou os programas nos que participe o alumnado.

O novo artigo 6 bis da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, define a distribución de competencias entre as distintas administracións educativas e, mesmo, con respecto aos centros. Nesta distribución competencial correspóndelle ao Goberno do Estado, entre outras funcións, o deseño do currículo básico. En exercicio desta competencia, ditouse o Real decreto 1105/2014, do 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato, no que desenvolve os aspectos do mesmo en atención á nova configuración do currículo.

O Estatuto de autonomía de Galicia, no seu artigo 31, establece que é competencia plena da Comunidade Autónoma o regulamento e administración do ensino

en toda a súa extensión, niveis e graos, modalidades e especialidades, sen prexuízo do disposto no artigo 27 da Constitución e nas leis orgánicas que, conforme o parágrafo primeiro do seu artigo 81, o desenvolvan.

Este decreto ten por obxecto establecer o currículo da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato no sistema educativo galego, dentro do marco de distribución de competencias da Lei orgánica 8/2013, do 9 de decembro, e en atención á nova configuración curricular que establece o agrupamento de disciplinas en tres bloques: troncais, específicas e de libre configuración autonómica. O currículo, así mesmo, regula a relación entre os obxectivos, os contidos, os criterios de avaliación, os estándares de aprendizaxe avaliáveis e as competencias clave nas diferentes materias

O primeiro bloque, correspondente ás disciplinas troncais, trata de garantir os coñecementos e as competencias que permitan adquirir unha formación sólida e continuar con aproveitamento as etapas posteriores naquelas disciplinas que deben ser comúns a todo o alumnado, e que, en todo caso, deben ser avaliadas nas avaliacións finais de etapa. Neste bloque correspóndenlle ao Goberno do Estado a determinación dos contidos comúns, os estándares de aprendizaxe avaliáveis e os criterios de avaliación, así como o horario mínimo. Pola súa banda, á Comunidade Autónoma correspóndelle completar e secuenciar en cursos os contidos, adaptándoos á nosa realidade, realizar recomendacións metodolóxicas, completar os criterios de avaliación e fixar o horario lectivo máximo. Os centros poderán completar contidos e deseñar e implantar métodos pedagóxicos e didácticos propios.

O bloque de disciplinas específicas permite unha maior autonomía á hora de fixar horarios e contidos das disciplinas. O Goberno do Estado determina os estándares de aprendizaxe avaliáveis e os criterios de avaliación, e correspóndelle á Comunidade Autónoma establecer os contidos, completar os criterios de avaliación, realizar recomendacións metodolóxicas e fixar o horario correspondente. Os centros docentes poderán completar os contidos e deseñar e implantar métodos pedagóxicos e didácticos propios.

O bloque de disciplinas de libre configuración autonómica supón o maior nivel de autonomía. Nestas disciplinas a Comunidade Autónoma establece os contidos e os estándares de aprendizaxe avaliáveis, os criterios de avaliación e o horario, así como as recomendacións metodolóxicas. Os centros docentes poderán completar os contidos e configurar a súa oferta formativa, ademais de deseñar e implantar métodos pedagóxicos e didácticos propios e determinar a carga horaria. Neste bloque encádrase o desenvolvemento curricular da disciplina de Lingua Galega e Literatura, competencia exclusiva da Comunidade Autónoma, á que lle corresponde un tratamento análogo ao da disciplina de Lingua Castelá e Literatura, tratamento que se enmarca dentro do establecido no Decreto 79/2010, do 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario en Galicia.

O desenvolvemento dos currículos das distintas linguas incorporan unha referencia expresa ao plurilingüismo, na medida en que a competencia en cada lingua interactúa e se enriquece co coñecemento das outras linguas, e contribúe a desenvolver destrezas e capacidades que son a base da competencia en comuni-

cación lingüística. Isto, e a alusión igualmente explícita a actitudes interculturais de respecto a diferentes xeitos de expresarse e actuar, promove o desenvolvemento simultáneo do plurilingüismo e da interculturalidade.

Así, tanto na Educación Secundaria Obrigatoria como no Bacharelato é especialmente salientable que as aprendizaxes de linguas establecidas no currículo destas etapas se traten de xeito integrado, e dean continuidade ao proceso de fomento do interese por outras linguas e culturas distintas da propia e promovan o respecto cara as persoas falantes desas linguas.

En liña coa Recomendación 2006/962/EC, do 18 de decembro de 2006, do Parlamento Europeo e do Consello, sobre as competencias clave para a aprendizaxe permanente, neste decreto incorpórase a clasificación e denominación das definidas pola Unión Europea. Considérase que «as competencias clave son aquelas que todas as persoas precisan para a súa realización e desenvolvemento persoal, así como para a cidadanía activa, a inclusión social e o emprego».

Este decreto baséase na potenciación da aprendizaxe por competencias, integradas nos elementos curriculares para propiciar unha renovación na práctica docente e no proceso de ensino e aprendizaxe. Propóñense novos enfoques na aprendizaxe e na avaliación, que van supoñer un importante cambio nas tarefas que teñen que resolver os alumnos e as alumnas, e propostas metodolóxicas innovadoras. Unha competencia supón a combinación de habilidades prácticas, coñecementos, motivación, valores éticos, actitudes, emocións e outros compoñentes sociais e de comportamento que se mobilizan conxuntamente para lograr unha acción eficaz. Xa que logo, as competencias considéranse como coñecemento na práctica, un coñecemento adquirido a través da participación activa en prácticas sociais que, como tales, se poden desenvolver tanto no contexto educativo formal, a través do currículo, coma nos contextos educativos non formais e informais; conceptualízanse como «un saber facer» que se aplica a unha diversidade de contextos académicos, sociais e profesionais.

A aprendizaxe baseada en competencias caracterízase pola súa transversalidade, o seu dinamismo e o seu carácter integral. O proceso de ensino e aprendizaxe competencial debe abordarse desde todas as materias de coñecemento e por parte das diversas instancias que conforman a comunidade educativa, tanto nos ámbitos formais coma nos non formais e informais; o seu dinamismo reflíctese en que as competencias non se adquiren nun determinado momento e permanecen inalterables, senón que implican un proceso de desenvolvemento mediante o cal os individuos van adquirindo maiores niveis de desempeño no seu uso.

Para lograr este proceso de cambio curricular é preciso favorecer unha visión interdisciplinaria e, de xeito especial, posibilitarlle unha maior autonomía á función docente, de forma que permita satisfacer as demandas dunha maior personalización da educación. O rol do persoal docente é fundamental, pois debe ser quen de deseñar tarefas ou situacións de aprendizaxe que posibiliten a resolución de problemas e a aplicación dos coñecementos aprendidos, xa que os contidos están subordinados á acción.

As concrecións curriculares para os distintos bloques de disciplinas, recollidas nos anexos I, II e III, constrúense a partir dos criterios de avaliación, ligándoos cos demais compoñentes de cada materia. Os criterios de avaliación relaciónanse directamente cos estándares de aprendizaxe avaliábeis, que non son máis que concrecións dos propios criterios, e eses estándares conéctanse coas competencias clave. Por outra banda, os criterios de avaliación describen o que se pretende lograr en cada disciplina, e, neste sentido, os contidos non son máis que os medios para acadalos.

En cada materia os contidos agrúpanse en bloques, o que non supón unha secuencia nin implica unha organización pechada, pola contra, permite organizar de diferentes formas os elementos curriculares e adoptar a metodoloxía máis axeitada ás características das aprendizaxes e do grupo de alumnos e alumnas aos que van dirixidos.

As competencias clave están ligadas a un desempeño eficaz nun contexto determinado. As situacións de aprendizaxe deseñadas para o seu desenvolvemento deberán incorporar tarefas que contextualicen as aprendizaxes e que permitan avanzar en máis dunha competencia ao mesmo tempo. O enfoque metodolóxico deberá sustentarse nas referidas situacións de aprendizaxe, coa finalidade de que os contidos se convertan en coñecementos aplicables con eficacia. Neste deseño é responsabilidade do centro e do profesorado a adecuada selección da metodoloxía, que deberá ser variada e adecuada ás características e aos ritmos de aprendizaxe dos alumnos e das alumnas.

As actividades de aprendizaxe integradas poden incluír elementos curriculares procedentes de distintos bloques. Á súa vez, estes elementos poderán formar parte de diferentes actividades e, co obxecto de mellorar os resultados, esas actividades poderán ter carácter interdisciplinario.

O feito de tratar simultaneamente, nunha mesma actividade, contidos de bloques distintos e, mesmo, de disciplinas diferentes, permitiralle ao profesorado determinar a conveniencia de avaliar a totalidade ou só unha parte das competencias clave relacionadas con cada estándar de aprendizaxe. Corresponderalle ao centro educativo velar por un tratamento equilibrado das distintas competencias clave nas programacións didácticas.

A implementación do contido desta norma complétase coa regulación que por Orden ECD/65/2015, de 21 de xaneiro, fai o Ministerio de Educación, Cultura e Deporte, relativa a descrición das relacións entre as competencias e os contidos e criterios de avaliación das diferentes ensinanzas.

O referente para avaliar as aprendizaxes do alumnado son os criterios de avaliación e a súa concreción nos estándares de aprendizaxe avaliábeis. No deseño das situacións de aprendizaxe tomaranse en consideración todos os elementos do currículo, entre eles os procedementos e instrumentos de avaliación, así como os criterios de cualificación que permitan avaliar tanto os resultados da materia como o nivel competencial alcanzado polos alumnos e as alumnas.

O recoñecemento dunha maior autonomía dos centros educativos se establece neste decreto dun xeito efectivo, aumentando a súa capacidade de decisión na

definición do currículo, coa posibilidade de definir, nas condicións que determina a administración educativa, a oferta de materias do bloque de disciplinas de libre configuración autonómica, e, deste xeito, adaptar a súa oferta educativa ao seu contexto socioeducativo.

En consecuencia, por proposta do conselleiro de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria, no exercicio das facultades outorgadas polo artigo 34 da Lei 1/1983, do 22 de febreiro, reguladora da Xunta e da súa Presidencia, consultado o Consello Escolar de Galicia, logo do ditame do Consello Consultivo de Galicia e da deliberación do Consello da Xunta de Galicia, na súa reunión do ____ de _____ de dous mil quince,

DISPOÑO:

TÍTULO I

Disposicións xerais

Artigo 1. Obxecto e ámbito de aplicación

1. Este decreto ten por obxecto establecer o currículo da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia, de acordo co disposto nos artigos 6 e 6 bis da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación, e no artigo 3 do Real decreto 1105/2014, do 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato.
2. Así mesmo, ten por obxecto regular a ordenación de ditas etapas educativas, considerando a disposición final sexta da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación, e a disposición final quinta da Lei orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa, polo que se establece o calendario de aplicación da nova ordenación do sistema educativo establecida pola dita lei.
3. Este decreto será de aplicación nos centros educativos correspondentes ao ámbito de xestión da Comunidade Autónoma de Galicia.

Artigo 2. Currículo

1. Enténdese por currículo a regulación dos elementos que determinan os procesos de ensino e aprendizaxe para cada unha das ensinanzas e etapas educativas.
2. O currículo está integrado por: os obxectivos, as competencias, os contidos, os criterios de avaliación, os estándares e resultados de aprendizaxe avaliáveis, e a metodoloxía didáctica.
3. Para os efectos deste decreto enténdese por:
 - a) Obxectivos: son os referentes relativos aos logros que o alumnado debe alcanzar ao rematar o proceso educativo, como resultado das experiencias de ensino e aprendizaxe intencionalmente planificadas para tal fin.

b) Competencias: son as capacidades para aplicar de forma integrada os contidos propios de cada ensinanza e etapa educativa, co fin de lograr a realización axeitada de actividades e a resolución eficaz de problemas complexos.

c) Contidos: son o conxunto de coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que contribúen ao logro dos obxectivos de cada ensinanza e etapa educativa, e á adquisición de competencias. Os contidos ordénanse en disciplinas, que se clasifican en materias, ámbitos, áreas e módulos en función das ensinanzas, as etapas educativas ou os programas en que participe o alumnado.

d) Criterios de avaliación: son o referente específico para avaliar a aprendizaxe do alumnado. Describen aquilo que se quere valorar e que o alumnado debe lograr, tanto en coñecementos coma en competencias, e responden ao que se pretende conseguir en cada disciplina.

e) Estándares de aprendizaxe avaliáveis: son especificacións dos criterios de avaliación que permiten definir os resultados de aprendizaxe e que concretan o que o alumnado debe saber, comprender e saber facer en cada disciplina. Deben ser observables, medibles e avaliáveis, e permitir graduar o rendemento ou logro alcanzado. Deben contribuír a facilitar o deseño de probas estandarizadas e comparables.

f) Metodoloxía didáctica: é o conxunto de estratexias, procedementos e accións organizadas e planificadas polo profesorado, de xeito consciente e reflexivo, coa finalidade de posibilitar a aprendizaxe do alumnado e o logro dos obxectivos suscitados.

4. O currículo da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato nos centros educativos correspondentes ao ámbito de xestión da Comunidade Autónoma de Galicia será o que se recolle para as distintas disciplinas nos anexos I, II e III deste decreto.

Artigo 3. *Competencias clave*

1. Para os efectos deste decreto, as competencias clave do currículo serán as seguintes:

- 1º Comunicación lingüística (CCL).
- 2º Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT).
- 3º Competencia dixital (CD).
- 4º Aprender a aprender (CAA).
- 5º Competencias sociais e cívicas (CSC).
- 6º Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).
- 7º Conciencia e expresións culturais (CCEC).

2. A descrición das relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación na educación secundaria e o bacharelato serán as establecidas de conformidade coa Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen

as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, da educación secundaria obrigatoria e o bacharelato.

3. Potenciarase o desenvolvemento da competencia de comunicación lingüística e da competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.

4. Para unha adquisición eficaz das competencias e a súa integración efectiva no currículo, deberán deseñarse actividades de aprendizaxe integradas que permitan ao alumnado avanzar cara aos resultados de aprendizaxe en máis dunha competencia ao mesmo tempo.

Artigo 4. *Elementos transversais*

1. A expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as Tecnoloxías da Información e a Comunicación, o emprendemento e a educación cívica e constitucional traballaranse en todas as materias; sen prexuízo do seu tratamento específico nalgunhas das materias de cada etapa.

2. A consellería competente en materia educativa fomentará o desenvolvemento da igualdade efectiva entre homes e mulleres, a prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade e os valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social.

Do mesmo xeito promoverá a aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como dos valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto aos dereitos humanos, o respecto aos homes e mulleres por igual, ás persoas con discapacidade e o rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, o respecto ao Estado de dereito, o respecto e consideración ás vítimas do terrorismo e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia.

A programación docente debe comprender en todo caso a prevención da violencia de xénero, da violencia contra as persoas con discapacidade, da violencia terrorista e de calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia, incluído o estudo do Holocausto xudeu como feito histórico.

Evitaranse os comportamentos e contidos sexistas e estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero, favorecendo a visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual.

Os currículos de Educación Secundaria Obrigatoria e Bacharelato incorporarán elementos curriculares relacionados co desenvolvemento sustentable e o medio ambiente, os riscos de explotación e abuso sexual, o abuso e malos tratos ás persoas con discapacidade, as situacións de risco derivadas da inadecuada utilización das Tecnoloxías da Información e a Comunicación, así como a protección ante emerxencias e catástrofes.

3. Os currículos de Educación Secundaria Obrigatoria e Bacharelato incorporarán elementos curriculares orientados ao desenvolvemento e afianzamento do espíri-

to emprendedor, á adquisición de competencias para a creación e desenvolvemento dos diversos modelos de empresas e ao fomento da igualdade de oportunidades e do respecto ao emprendedor e ao empresario, así como á ética empresarial. A consellería con competencias en materia de educación fomentará as medidas para que o alumnado participe en actividades que lle permita afianzar o espírito emprendedor e a iniciativa empresarial a partir de aptitudes como a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico.

4. No ámbito da educación e a seguridade viaria, incorporaranse elementos curriculares e promoverán accións para a mellora da convivencia e a prevención dos accidentes de tráfico, coa finalidade de que o alumnado coñeza os seus dereitos e deberes como usuario das vías, en calidade de peón, viaxeiro e condutor de bicicletas ou vehículos a motor, respecte as normas e sinais, e se favoreza a convivencia, a tolerancia, a prudencia, o autocontrol, o diálogo e a empatía con actuacións adecuadas tendentes a evitar os accidentes de tráfico e as súas secuelas.

Artigo 5. Autonomía dos centros docentes

1. Os centros docentes, dentro do marco establecido pola consellería con competencias en materia de educación, desenvolverán a súa autonomía pedagóxica e organizativa, favorecerán o traballo en equipo do profesorado e estimularán a actividade investigadora a partir da súa práctica docente.

2. Os centros docentes desenvolverán e complementarán, no seu caso, o currículo e as medidas de atención á diversidade establecidas pola consellería competente en materia educativa, adaptándoas ás características do alumnado e á súa realidade educativa coa finalidade de atender a todo o alumnado. Así mesmo, arbitrarán métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado, favorezan a capacidade de aprender por si mesmos e promovan o traballo en equipo.

3. O proxecto educativo do centro recollerá os valores, obxectivos e prioridades de actuación. Así mesmo, incorporará a concreción dos currículos establecidos pola consellería con competencias en materia de educación que lle corresponde fixar e aprobar ao claustro, así como o tratamento transversal nas materias da educación en valores e outras ensinanzas.

Artigo 6. Participación de pais, nais e titores legais no proceso educativo

1. De conformidade co establecido no artigo 4.2.e) da Lei Orgánica 8/1985, do 3 de xullo, reguladora do Dereito á Educación, os pais, nais ou titores legais deberán participar e apoiar a evolución do proceso educativo dos seus fillos ou tutelados, así como coñecer as decisións relativas á avaliación e promoción, e colaborar nas medidas de apoio ou reforzo que adopten os centros para facilitar o seu progreso educativo, e terán acceso aos documentos oficiais de avaliación e aos exames e documentos das avaliacións que se realicen aos seus fillos ou tutelados, sen prexuízo do respecto ás garantías establecidas na Lei Orgánica

15/1999, do 13 de decembro, de Protección de Datos de Carácter Persoal, e demais normativa aplicable en materia de protección de datos de carácter persoal.

2. Os centros promoverán compromisos coas familias e cos propios alumnos e alumnas nos que se especifiquen as actividades que uns e outros se comprometen a desenvolver para facilitar o progreso educativo.

Artigo 7. Alumnado con necesidades específicas de apoio educativo

1. Para que o alumnado con necesidades específicas de apoio educativo que requira unha atención educativa diferente á ordinaria por presentar necesidades educativas especiais, dificultades específicas de aprendizaxe, trastorno por déficit de atención e hiperactividade (TDAH), altas capacidades intelectuais, por se incorporar tarde ao sistema educativo ou por condicións persoais ou de historia escolar poida alcanzar o máximo desenvolvemento das súas capacidades persoais e os obxectivos e as competencias da etapa, estableceranse as medidas curriculares e organizativas oportunas que aseguren o seu progreso axeitado, de conformidade co disposto nos artigos 71 a 79 bis da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio.

2. Entre as medidas indicadas na epígrafe anterior considéranse as que garantan que as condicións de realización das avaliacións se adapten ás necesidades do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

3. A escolarización do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo rexerase polos principios de normalización e inclusión e asegurará a súa non-discriminación e a igualdade efectiva no acceso e permanencia no sistema educativo.

4. A identificación e valoración do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo e, de ser o caso, a intervención educativa derivada desa valoración, realizarase da forma máis temperá posible, nos termos que determine a consellería competente en materia de educación. Os centros educativos deberán adoptar as medidas necesarias para facer realidade esa identificación, valoración e intervención.

5. Correspóndelle a consellería competente en materia de educación establecer as condicións de accesibilidade e deseño universal e os recursos de apoio que favorezan o acceso ao currículo do alumnado con necesidades educativas especiais e adaptará os instrumentos, e no seu caso, os tempos e apoios que aseguren unha correcta avaliación deste alumnado.

A consellería con competencias en materia educativa, coa finalidade de facilitar a accesibilidade ao currículo, establecerá os procedementos oportunos cando sexa necesario realizar adaptacións significativas dos elementos do currículo, coa finalidade de atender ao alumnado con necesidades educativas especiais que as precise. Estas adaptacións realizaranse buscando o máximo desenvolvemento posible das competencias; a avaliación continua e a promoción tomarán como referente os elementos fixados nas devanditas adaptacións. En calquera caso os alumnos con adaptacións curriculares significativas deberán superar a avaliación final para poder obter o título correspondente.

6. A escolarización do alumnado con altas capacidades intelectuais, identificado como tal segundo o procedemento e nos termos que estableza a consellería competente en materia de educación, flexibilizarase nos termos que determine a normativa vixente. Esta flexibilización poderá incluír tanto a impartición de contidos e a adquisición de competencias propias de cursos superiores como a ampliación de contidos e competencias do curso corrente, así como outras medidas.

7. Os plans de actuación, así como os programas de enriquecemento curricular adecuados ás necesidades do alumnado con altas capacidades intelectuais, que lle corresponde adoptar á consellería competente en materia de educación, permitirán desenvolver ao máximo as capacidades deste alumnado e terán en consideración o seu ritmo e o estilo de aprendizaxe, así como o daquel alumnado especialmente motivado pola aprendizaxe.

TÍTULO II

Educación Secundaria Obrigatoria

CAPÍTULO I

Principios e obxectivos

Artigo 8. Principios xerais

1. A Educación Secundaria Obrigatoria ten carácter obrigatorio e gratuíto e constitúe, xunto coa Educación Primaria, a educación básica.

2. Na Educación Secundaria Obrigatoria prestarase especial atención á orientación educativa e profesional do alumnado.

3. A Educación Secundaria Obrigatoria organízase de acordo cos principios de educación común e de atención á diversidade do alumnado. As medidas de atención á diversidade nesta etapa estarán orientadas a responder ás necesidades educativas concretas do alumnado e ao logro dos obxectivos da Educación Secundaria Obrigatoria e á adquisición das competencias correspondentes e non poderán, en ningún caso, supoñer unha discriminación que lles impida acadar os devanditos obxectivos e competencias e a titulación correspondente.

Artigo 9. Finalidade

A Educación Secundaria Obrigatoria ten por finalidade lograr que os alumnos e alumnas adquiran os elementos básicos da cultura, especialmente nos seus aspectos humanístico, artístico, científico e tecnolóxico; desenvolver e consolidar neles hábitos de estudo e de traballo; prepararlles para a súa incorporación a estudos posteriores e para a súa inserción laboral e formalos para o exercicio dos seus dereitos e obrigas na vida como cidadáns.

Artigo 10. Obxectivos da Educación Secundaria Obrigatoria

A Educación Secundaria Obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto aos demais, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e grupos, exercitarse no diálogo afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo, os comportamentos sexistas e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información para, con sentido crítico, adquirir novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- j) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural, coñecer mulleres e homes que realizaron achegas importantes a cultura e sociedade galega ou a outras culturas do mundo.
- k) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde,

o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e mellora.

l) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

m) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e mellora e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara o exercicio deste dereito.

n) Coñecer e valorar a importancia do uso do noso idioma como elemento fundamental para o mantemento da nosa identidade. , e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que nos comunica con outras linguas, en especial coas pertencentes a comunidade lusófona.

Artigo 11. *Principios metodolóxicos*

1. Os centros elaborarán as súas propostas pedagóxicas para esta etapa desde a consideración da atención á diversidade e do acceso de todo o alumnado á educación común. Así mesmo, arbitrarán métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe, favorezan a capacidade de aprender por si mesmos e promovan a aprendizaxe en equipo.

2. A metodoloxía didáctica neste etapa será fundamentalmente activa e participativa, favorecendo o traballo individual e cooperativo do alumnado así como o logro dos obxectivos e das competencias correspondentes.

3. Procurarase o traballo en equipo do profesorado co obxecto de proporcionar un enfoque multidisciplinar do proceso educativo, garantindo a coordinación de todos os membros do equipo docente de cada grupo.

4. No proxecto educativo e nas programacións didácticas fixaránse as estratexias a desenvolver polo profesorado para acadar os estándares de aprendizaxe avaliados previstos en cada materia, e no seu caso ámbito, así como a adquisición das competencias.

5. A intervención educativa debe ter en conta como principio a diversidade do alumnado, entendendo que deste xeito se garante o desenvolvemento de todos eles e mais unha atención personalizada en función das necesidades de cada un. Os mecanismos de reforzo que deberán poñerse en práctica tan pronto como se detecten dificultades de aprendizaxe poderán ser tanto organizativos coma curriculares.

6. Prestarase unha atención especial á adquisición e o desenvolvemento das competencias e fomentarse a correcta expresión oral e escrita e o uso das matemáticas.

7. A lectura constitúe un factor fundamental para o desenvolvemento das competencias clave; é de especial relevancia o desenvolvemento de estratexias de comprensión, utilización e avaliación crítica de diferentes formas de información, de todo tipo de textos e imaxes, en todo tipo de soportes e formatos. Coa finali-

dade de promover a comprensión lectora e de uso da información, dedicarase un tempo a lectura na práctica docente de todas as materias.

8. Promoverase a integración e uso das Tecnoloxías da Información e a Comunicación na aula, como recurso metodolóxico eficaz para desenvolver as tarefas de ensino e aprendizaxe.

9. Para unha adquisición eficaz das competencias e a súa integración efectiva no currículo, deberán deseñarse actividades de aprendizaxe integradas que lle permitan ao alumnado avanzar cara aos resultados de aprendizaxe de máis dunha competencia ao mesmo tempo. Para isto, aproveitaráanse as posibilidades que ofrecen as metodoloxías de proxectos, entre outras, así como os recursos e actividades da biblioteca escolar.

10. Os centros impartirán de xeito integrado o currículo de todas as linguas da súa oferta educativa, co fin de favorecer que todos os coñecementos e as experiencias lingüísticas do alumnado contribúan ao desenvolvemento da súa competencia comunicativa plurilingüe. No proxecto lingüístico do centro concretaranse as medidas tomadas para a impartición do currículo integrado das linguas. Estas medidas incluírán, polo menos, acordos sobre criterios metodolóxicos básicos de actuación en todas as linguas, acordos sobre a terminoloxía que se vai empregar, e o tratamento que se lles dará aos contidos, aos criterios de avaliación e aos estándares de aprendizaxe similares nas distintas materias lingüísticas, de xeito que se evite a repetición dos aspectos comúns á aprendizaxe de calquera lingua.

CAPÍTULO II

Organización

Artigo 12. *Organización xeral*

A etapa de Educación Secundaria Obrigatoria comprende dous ciclos, o primeiro de tres cursos escolares e o segundo de un. Estes catro cursos seguiranse ordinariamente entre os doce e os dezaseis anos de idade.

O segundo ciclo ou cuarto curso da Educación Secundaria Obrigatoria terá un carácter fundamentalmente propedéutico.

A etapa de Educación Secundaria Obrigatoria organízase en materias que, a súa vez, organízanse en troncais, específicas e de libre configuración autonómica.

Artigo 13. *Organización do primeiro ciclo de Educación Secundaria Obrigatoria*

1. Os alumnos e alumnas deben cursar as seguintes materias xerais do bloque de materias troncais:

- Cursos primeiro e segundo:
 - a) Bioloxía e Xeoloxía no primeiro curso.
 - b) Física e Química no segundo curso.
 - c) Xeografía e Historia en ámbolos dous cursos.

- d) Lingua Castelá e Literatura en ámbolos dous cursos.
- e) Matemáticas en ámbolos dous cursos.
- f) Primeira Lingua Estranxeira en ámbolos dous cursos.
- Curso terceiro:
 - a) Bioloxía e Xeoloxía.
 - b) Física e Química.
 - c) Xeografía e Historia.
 - d) Lingua Castelá e Literatura.
 - e) Primeira Lingua Estranxeira.

Ademais, como materia de opción en terceiro curso, no bloque de materias troncais deberán cursar, ben Matemáticas orientadas as ensinanzas académicas, ou ben Matemáticas orientadas as ensinanzas aplicadas, a elección dos pais, das nais ou dos titores legais ou, no seu caso, dos alumnos e alumnas.

2. Os alumnos e alumnas deben cursar as seguintes materias do bloque de materias específicas en cada un dos cursos:

- a) Educación Física.
- b) Relixión, ou Valores Éticos, a elección dos pais, das nais ou dos titores legais ou, no seu caso, dos alumnos ou alumnas.
- c) Ademais das materias indicadas nos apartados a) e b), os alumnos e alumnas cursarán as seguintes materias do bloque de asignaturas específicas:
 - 1º) Primeiro curso:
 - Educación Plástica, Visual e Audiovisual
 - Segunda Lingua Estranxeira.
 - 2º) Segundo curso:
 - Música,
 - Tecnoloxía
 - Segunda Lingua Estranxeira.
 - 3º) Terceiro curso:
 - Música
 - Tecnoloxía,
 - Educación Plástica, Visual e Audiovisual.
 - Unha materia a elixir entre Segunda Lingua Estranxeira e Cultura Clásica.

3. No bloque de disciplinas de libre configuración autonómica, os alumnos e as alumnas deben cursar a materia de Lingua galega e literatura, que terá un tratamento no centro análogo á de Lingua castelá e literatura, de xeito que se garanta a adquisición das correspondentes competencias lingüísticas e a adecuada dis-

tribución segundo o establecido no artigo 6 do Decreto 79/2010, do 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario.

4. Os centros educativos poderán dedicar as horas de libre configuración do centro ao afondamento e/ou reforzo dalgunha das materias contempladas neste artigo. Así mesmo, poderán optar por establecer outra ou outras materias que determine o centro, segundo o seu proxecto educativo e previa autorización da consellería competente en materia educativa. A consellería con competencias en materia de educación poderá ofertar materias de libre configuración autonómica elixibles polos centros no horario de libre configuración. En todo caso, respectarase o tratamento análogo das linguas cooficiais e os criterios de equilibrio establecidos no Decreto 79/2010, do 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario.

Artigo 14. *Organización de cuarto curso de Educación Secundaria Obligatoria*

1. Os pais, nais ou titores legais ou, no seu caso, os alumnos e alumnas poderán escoller cursar o cuarto curso da Educación Secundaria Obligatoria por unha das dúas seguintes opcións:

- a) Opción de ensinanzas académicas para a iniciación ao Bacharelato.
- b) Opción de ensinanzas aplicadas para a iniciación á Formación Profesional.

Para estes efectos, non serán vinculantes as opcións cursadas en terceiro curso de Educación Secundaria Obligatoria.

O alumnado deberá poder lograr os obxectivos da etapa e alcanzar o grao de adquisición das competencias correspondentes tanto pola opción de ensinanzas académicas como pola de ensinanzas aplicadas.

2. Na opción de ensinanzas académicas, os alumnos e alumnas deben cursar as seguintes materias xerais do bloque de materias troncais:

- a) Xeografía e Historia.
- b) Lingua Castelá e Literatura.
- c) Matemáticas Orientadas ás Ensinanzas Académicas.
- d) Primeira Lingua Estranxeira.
- e) Os alumnos e alumnas deben cursar dúas materias de entre as seguintes materias de opción do bloque de materias troncais:
 - 1º) Bioloxía e Xeoloxía.
 - 2º) Economía.
 - 3º) Física e Química.
 - 4º) Latín.

3. Na opción de ensinanzas aplicadas, os alumnos e alumnas deben cursar as seguintes materias xerais do bloque de materias troncais:

- a) Xeografía e Historia.

- b) Lingua Castelá e Literatura.
- c) Matemáticas Orientadas ás Ensinanzas Aplicadas.
- d) Primeira Lingua Estranxeira.
- e) Os alumnos e alumnas deben cursar dúas materias de entre as seguintes materias de opción do bloque de materias troncais:
 - 1º) Ciencias Aplicadas á Actividade Profesional.
 - 2º) Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial.
 - 3º) Tecnoloxía.

4. Os alumnos e alumnas deben cursar as seguintes materias do bloque de materias específicas:

- a) Educación Física.
- b) Relixión, ou Valores Éticos, a elección dos pais, das nais ou dos titores legais ou no seu caso dos alumno ou alumnas.
- c) En función da regulación e da programación da oferta educativa que estableza a consellería con competencias en materia educativa e no seu caso da oferta dos centros docentes, dúas materias das seguintes do bloque de materias específicas:
 - 1º) Artes Escénicas e Danza.
 - 2º) Cultura Científica.
 - 3º) Cultura Clásica.
 - 4º) Educación Plástica, Visual e Audiovisual.
 - 5º) Filosofía.
 - 6º) Música.
 - 7º) Segunda Lingua Estranxeira.
 - 8º) Tecnoloxías da Información e a Comunicación.
 - 9º) Unha materia do bloque de materias troncais non cursada polo alumno ou alumna dentro das da súa opción.

5. No bloque de disciplinas de libre configuración autonómica, os alumnos e as alumnas deben cursar a materia de Lingua galega e literatura, que terá un tratamento no centro análogo á de Lingua castelá e literatura, de xeito que se garanta a adquisición das correspondentes competencias lingüísticas e a adecuada distribución segundo o establecido no artigo 6 do Decreto 79/2010, do 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario.

6. A consellería competente en materia educativa e, no seu caso, os centros poderán elaborar itinerarios para orientar ao alumnado na elección de materias troncais. Só se poderá limitar a elección de materias de opción cando haxa un

número insuficiente de alumnos e alumnas segundo os criterios que determine a consellería con competencias en materia educativa.

Artigo 15. *Horario*

O número de sesións lectivas semanais de cada unha das materias da educación secundaria obrigatoria é o que figura no anexo IV deste decreto.

CAPÍTULO III

Orientación e atención a diversidade

Artigo 16. *Titoría e orientación*

1. A acción titorial e a orientación académica e profesional terán un papel relevante en cada un dos cursos. Os centros informarán e orientarán ao alumnado na elección de materias, específicas e troncais, de opción, tanto para favorecer a consolidación da adquisición das competencias clave como para facilitar a transición ao mundo laboral ou académico ao finalizar o ensino obrigatorio, así como nos plans de acollida no centro.
2. Cada grupo de alumnas e alumnos contará cunha persoa titora , designada pola persoa directora do centro entre o profesorado que imparta docencia ao grupo. Terá a responsabilidade de coordinar o equipo docente que imparta clases nese grupo, tanto no relativo á avaliación como aos procesos de ensino e aprendizaxe. Será responsable da orientación en colaboración co Departamento de Orientación.
3. A orientación educativa garantirá ao longo da etapa un axeitado asesoramento ao alumnado para favorecer a súa continuidade no sistema educativo ou unha orientación profesional se for o caso. En todo caso, a orientación educativa atenderá ao principio de igualdade entre homes e mulleres.

Artigo 17. *Medidas organizativas e curriculares para a atención á diversidade e á organización flexible das ensinanzas*

1. Correspóndelle a consellería con competencias en materia educativa regular as medidas de atención á diversidade, organizativas e curriculares, incluídas as medidas de atención ao alumnado con necesidades específicas de apoio educativo, que permitan aos centros, no exercicio da súa autonomía, unha organización flexible das ensinanzas.
2. Entre as medidas indicadas no apartado anterior contemplaranse as adaptacións do currículo, a integración de materias en ámbitos, os agrupamentos flexibles, o apoio en grupos ordinarios, os desdobramentos de grupos, a oferta de materias específicas, os programas de mellora da aprendizaxe e o rendemento e outros programas de tratamento personalizado para o alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

Como consecuencia, os centros terán autonomía para organizar os grupos e as materias de maneira flexible e para adoptar as medidas de atención á diversidade máis adecuadas ás características do seu alumnado e que permitan o mellor aproveitamento dos recursos de que dispoña. As medidas de atención á diversi-

dade que adopte cada centro formarán parte do seu proxecto educativo, de conformidade co que establece o artigo 121.2 da Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación.

3. A escolarización do alumnado con necesidades educativas especiais en centros ordinarios poderá prolongarse un ano máis, sen menoscabo do disposto no artigo 28.5 da devandita Lei Orgánica, segundo o cal, o alumno ou alumna poderá repetir o mesmo curso unha soa vez e dúas veces como máximo dentro da etapa. Cando esta segunda repetición deba producirse en terceiro ou cuarto curso, prolongarase un ano o límite de idade ao que se refire o apartado 2 do artigo 4 de a Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio. Excepcionalmente, un alumno ou alumna poderá repetir unha segunda vez en cuarto curso se non repetiu nos cursos anteriores da etapa.

Artigo 18. Integración de materias en ámbitos de coñecemento

Coa finalidade de facilitar o tránsito do alumnado entre a Educación Primaria e o primeiro curso de Educación Secundaria Obrigatoria, a consellería competente en materia educativa e, no seu caso, os centros docentes, poderán agrupar as materias do primeiro curso en ámbitos de coñecemento. Este tipo de agrupación deberá respectar os contidos, estándares de aprendizaxe avaliábles e criterios de avaliación de todas as materias que se agrupan, así como o horario asignado ao conxunto delas. Esta agrupación terá efectos na organización das ensinanzas pero non así nas decisións asociadas á avaliación e promoción.

Artigo 19. Alumnado que se incorpora de forma tardía ao sistema educativo

1. A escolarización do alumnado que se incorpora de forma tardía ao sistema educativo ao que se refire o artigo 78 da Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, realizárase atendendo ás súas circunstancias, coñecementos, idade e historial académico; cando presente graves carencias na lingua galega e/ou na lingua castelá recibirá unha atención específica que será, en todo caso, simultánea á súa escolarización nos grupos ordinarios, cos que compartirá o maior tempo posible do horario semanal.

O alumnado que presente un desfasamento no seu nivel de competencia curricular de máis de dous anos poderán ser escolarizados no curso inferior ao que lles correspondería por idade. Para este alumnado adoptaranse as medidas de reforzo necesarias que faciliten a súa integración escolar e a recuperación do seu desfasamento e lle permitan continuar con aproveitamento os seus estudos. No caso de superar o devandito desfasamento, incorporaranse ao curso correspondente á súa idade.

Artigo 20. Programas de mellora da aprendizaxe e do rendemento

1. O Programa de mellora da aprendizaxe e do rendemento constitúe unha medida de atención a diversidade que pode desenvolverse a partir de segundo curso da Educación Secundaria Obrigatoria segundo o procedemento establecido pola consellería competente en materia educativa.

2. Nos devanditos programas utilizarase unha metodoloxía específica a través da organización de contidos, actividades prácticas e, no seu caso, de materias diferentes ás establecidas con carácter xeral, coa finalidade de que os alumnos e alumnas poidan cursar o cuarto curso pola vía ordinaria e obteñan o título de Graduado en Educación Secundaria Obrigatoria.

3. Estes programas irán dirixidos preferentemente a aqueles alumnos e alumnas que presenten dificultades relevantes de aprendizaxe non imputables a falta de estudo ou esforzo.

O equipo docente poderá propoñer aos pais ou titores legais a incorporación a un Programa de mellora da aprendizaxe e do rendemento daqueles alumnos e alumnas que repetisen cando menos un curso en calquera etapa, e que unha vez cursado o primeiro curso de Educación Secundaria Obrigatoria non estean en condicións de promocionar ao segundo curso, ou que unha vez cursado segundo curso non estean en condicións de promocionar ao terceiro. O programa desenvolverase ao longo dos cursos segundo e terceiro no primeiro suposto, ou só en terceiro curso no segundo suposto.

Aqueles alumnos e alumnas que, cursando terceiro curso de Educación Secundaria Obrigatoria, non estean en condicións de promocionar ao cuarto curso, poderán incorporarse excepcionalmente a un Programa de mellora da aprendizaxe e do rendemento para repetir terceiro curso.

En todo caso, a súa incorporación requirirá a avaliación tanto académica como psicopedagóxica, a través de informe do equipo docente e do ditame emitido polo Departamento de Orientación, e realizarase unha vez oídos os propios alumnos ou alumnas e os seus pais, nais ou titores legais.

4. Cada programa deberá especificar a metodoloxía, a organización dos contidos e das materias e as actividades prácticas que garantan o logro dos obxectivos da etapa e a adquisición das competencias que permitan ao alumnado promocionar a cuarto curso ao finalizar o programa e obter o Título de Graduado en Educación Secundaria Obrigatoria. Ademais, potenciarase a acción titorial como recurso educativo que poida contribuír dunha maneira especial a emendar as dificultades de aprendizaxe e a atender as necesidades educativas dos alumnos.

5. A avaliación do alumnado que curse un programa de mellora da aprendizaxe e do rendemento terá como referente fundamental as competencias e os obxectivos da Educación Secundaria Obrigatoria, así como os criterios de avaliación e os estándares de aprendizaxe avaliáveis.

6. A consellería competente en materia educativa establecerá normativamente a forma de acceso a estes programas, así como a organización e avaliación dos mesmos.

CAPÍTULO IV

Avaliacións, promoción e titulación

Artigo 21. Avaliacións

1. Os referentes para a comprobación do grao de adquisición das competencias e o logro dos obxectivos da etapa nas avaliacións continua e final das materias dos bloques de materias troncais, específicas e de libre configuración autonómica, serán os criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe avaliáveis que figuran nos anexos I ,II e III a este decreto.

2. A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado de Educación Secundaria Obrigatoria será continua, formativa e integradora.

No proceso de avaliación continua, cando o progreso dun alumno ou alumna non sexa o adecuado, estableceranse medidas de reforzo educativo. Estas medidas adoptaranse en calquera momento do curso, tan pronto como se detecten as dificultades e estarán dirixidas a garantir a adquisición das competencias imprescindibles para continuar o proceso educativo

A avaliación das aprendizaxes dos alumnos e alumnas terá un carácter formativo e será un instrumento para a mellora tanto dos procesos de ensino como dos procesos de aprendizaxe.

A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado deberá ser integradora, e débese ter en conta desde todas e cada unha das materias a consecución dos obxectivos establecidos para a etapa e do desenvolvemento das competencias correspondente. O carácter integrador da avaliación non impedirá que o profesorado realice de maneira diferenciada a avaliación de cada materia tendo en conta os criterios de avaliación e os estándares de aprendizaxe avaliáveis de cada unha delas.

3. Os profesores avaliarán tanto as aprendizaxes do alumnado como os procesos de ensino e a súa propia práctica docente, para o que establecerán indicadores de logro nas programacións didácticas.

4. Estableceranse as medidas máis adecuadas para que as condicións de realización das avaliacións, incluída a avaliación final de etapa, adáptense ás necesidades do alumnado con necesidades educativas especiais. Estas adaptacións en ningún caso se terán en conta para minorar as cualificacións obtidas.

5. A consellería con competencias en materia de educación garantirá o dereito dos alumnos a una avaliación obxectiva e a que a súa dedicación, esforzo e rendemento sexan valorados e recoñecidos con obxectividade, para o que establecerán os oportunos procedementos.

Co fin de garantir o dereito dos alumnos e alumnas a que o seu rendemento sexa valorado conforme a criterios de plena obxectividade, os centros adoptarán as medidas precisas para facer públicos e comunicar ás familias os criterios de avaliación, os estándares de aprendizaxe avaliáveis, as estratexias e instrumentos de avaliación e os criterios de promoción.

6. O equipo docente, constituído en cada caso polos profesores e profesoras do alumno ou alumna, coordinado polo titor ou titora, actuará de maneira colexiada

ao longo do proceso de avaliación e na adopción das decisións resultantes do mesmo, no marco establecido pola consellería competente en materia educativa.

7. Coa finalidade de facilitar aos alumnos e alumnas a recuperación das materias con avaliación negativa, a regulará as condicións para que os centros organicen as oportunas probas extraordinarias e programas individualizados nas condicións que determine a consellería con competencias en materia de educación.

8. A consellería con competencias en materia de educación poderá establecer plans específicos de mellora naqueles centros públicos cuxos resultados sexan inferiores aos valores que, para tal obxecto, determine. En relación cos centros concertados atenderase a normativa reguladora do concerto correspondente.

Artigo 22. Avaliación final da Educación Secundaria Obrigatoria

1. Ao finalizar o cuarto curso, os alumnos e alumnas realizarán unha avaliación individualizada pola opción de ensinanzas académicas ou pola de ensinanzas aplicadas, na que se comprobará o logro dos obxectivos da etapa e o grao de adquisición das competencias correspondentes en relación coas seguintes materias:

- a) Todas as materias xerais cursadas no bloque de materias troncais, salvo Bioloxía e Xeoloxía e Física e Química, das que o alumno ou alumna será avaliado se as escolle entre as materias de opción, segundo se indica no parágrafo seguinte.
- b) Dúas das materias de opción cursadas no bloque de materias troncais, en cuarto curso.
- c) Unha materia do bloque de materias específicas cursada en calquera dos cursos, que non sexa Educación Física, Relixión, ou Valores Éticos.

2. Poderán presentarse a esta avaliación aqueles alumnos e alumnas que obtivesen ben avaliación positiva en todas as materias, ou ben negativa nun máximo de dúas materias sempre que non sexan simultaneamente Lingua Galega e Literatura e Matemáticas ou Lingua Castelá e Literatura e Matemáticas. Para estes efectos:

- 1º) Só se computarán as materias que como mínimo o alumno ou alumna debe cursar en cada un dos bloques.
- 2º) No bloque de materias de libre configuración autonómica só se computará Lingua Galega e Literatura, con independencia de que os devanditos alumnos e alumnas poidan cursar máis materias do devandito bloque.
- 3º) As materias coa mesma denominación en diferentes cursos de Educación Secundaria Obrigatoria consideraranse como materias distintas.

3. Corresponde ao Ministerio de Educación, Cultura e Deporte establecer as características das probas, que serán deseñadas e establecido o seu contido para cada convocatoria. No caso de Lingua Galega e Literatura correspondelle estas funcións a consellería con competencias en materia educativa.

4. A superación desta avaliación requirirá unha cualificación igual ou superior a 5 puntos sobre 10.
5. Os alumnos e alumnas poderán realizar a avaliación por calquera das dúas opcións de ensinos académicos ou de ensinos aplicados, con independencia da opción cursada en cuarto curso de Educación Secundaria Obrigatoria, ou por ambas opcións na mesma convocatoria. No caso de que realicen a avaliación por unha opción non cursada, avaliaráselles das materias requiridas para superar a avaliación final pola devandita opción que non tivesen superadas, elixidas polo propio alumno dentro do bloque de materias troncais.
6. Os alumnos e alumnas que non superasen a avaliación pola opción escollida, ou que desexen elevar a súa cualificación final de Educación Secundaria Obrigatoria, poderán repetir a avaliación en convocatorias sucesivas, previa solicitude. Os alumnos e alumnas que superasen esta avaliación por unha opción poderán presentarse de novo á avaliación pola outra opción se o desexan, e, de non superala en primeira convocatoria, poderán repetila en convocatorias sucesivas, previa solicitude. Tomarase en consideración a cualificación máis alta das obtidas nas convocatorias que o alumno ou alumna superase. Non será necesario que se avalíe de novo ao alumnado que se presente en segunda ou sucesivas convocatorias das materias que xa superase, salvo que desexe elevar a súa cualificación final.
7. Celebraranse cando menos dúas convocatorias anuais, unha ordinaria e outra extraordinaria.
8. Os centros docentes, de acordo cos resultados obtidos polos seus alumnos e en función do diagnóstico e información proporcionados polos devanditos resultados, establecerán medidas ordinarias ou extraordinarias en relación coas súas propostas curriculares e práctica docente. Estas medidas fixaranse en plans de mellora de resultados colectivos ou individuais que permitan, en colaboración coas familias e empregando os recursos de apoio educativo facilitados pola consellería con competencias en materia educativa, incentivar a motivación e o esforzo dos alumnos que permitan solventar as dificultades.
9. A consellería con competencias en materia educativa poderá establecer medidas de atención personalizada dirixidas a aqueles alumnos e alumnas que, presentándose á avaliación final de Educación Secundaria Obrigatoria, non a superaran.

Artigo 23. *Promoción*

1. As decisións sobre a promoción do alumnado dun curso a outro, dentro da etapa, serán adoptadas de forma colexiada polo conxunto de profesores do alumno ou alumna respectivo, atendendo ao logro dos obxectivos da etapa e ao grao de adquisición das competencias correspondentes.

A repetición considerarase unha medida de carácter excepcional e tomarase tras esgotar as medidas ordinarias de reforzo e apoio para superar as dificultades de aprendizaxe do alumno ou alumna.

2. Os alumnos e alumnas promocionarán de curso cando superasen todas as materias cursadas ou teñan avaliación negativa en dúas materias como máximo, e repetirán curso cando teñan avaliación negativa en tres ou máis materias, ou en dúas materias que sexan Lingua Galega e Literatura ou Lingua Castelá e Literatura e Matemáticas de forma simultánea.

De forma excepcional, poderá autorizarse a promoción de un alumno ou alumna con avaliación negativa en tres materias cando se dean conxuntamente as seguintes condicións:

- a) que dúas das materias con avaliación negativa non sexan simultaneamente Lingua Galega e Literatura ou Lingua Castelá e Literatura, e Matemáticas,
- b) que o equipo docente considere que a natureza das materias con avaliación negativa non impide ao alumno ou alumna seguir con éxito o curso seguinte, que ten expectativas favorables de recuperación e que a promoción beneficiará a súa evolución académica,
- c) e que se apliquen ao alumno ou alumna as medidas de atención educativa propostas no consello orientador ao que se refire o apartado 7 deste artigo.

Poderá tamén autorizarse de forma excepcional a promoción dun alumno ou alumna con avaliación negativa en dúas materias que sexan Lingua Galega e Literatura ou Lingua Castelá e Literatura e Matemáticas de forma simultánea cando o equipo docente considere que o alumno ou alumna pode seguir con éxito o curso seguinte, que ten expectativas favorables de recuperación e que a promoción beneficiará a súa evolución académica, e sempre que se apliquen ao alumno ou alumna as medidas de atención educativa propostas no consello orientador ao que se refire o apartado 7 deste artigo.

Para os efectos deste apartado, só se computarán as materias que como mínimo o alumno ou alumna debe cursar en cada un dos bloques.

No bloque de materias de libre configuración autonómica só se computará Lingua Galega e Literatura, con independencia de que os alumnos e alumnas poidan cursar máis materias do devandito bloque.

As materias coa mesma denominación en diferentes cursos da Educación Secundaria Obrigatoria consideraranse como materias distintas.

3. Quen promociione sen superar todas as materias deberán matricularse das materias non superadas, seguirán os programas de reforzo que estableza o equipo docente e deberán superar as avaliacións correspondentes aos devanditos programas de reforzo.

4. O alumno ou alumna que non promociione deberá permanecer un ano máis no mesmo curso. Esta medida poderá aplicárselle no mesmo curso unha soa vez e dúas veces como máximo dentro da etapa. Cando esta segunda repetición deba producirse en terceiro ou cuarto curso, terá dereito a permanecer no réxime ordinario cursando Educación Secundaria Obrigatoria ata os dezanove anos de idade, cumpridos no ano no que finalice o curso. Excepcionalmente, poderá repetir unha segunda vez en cuarto curso se non repetiu nos cursos anteriores da etapa.

5. En todo caso, as repeticións estableceranse de maneira que as condicións curriculares se adapten ás necesidades do alumno ou alumna e estean orientadas á superación das dificultades detectadas.

6. Esta medida deberá ir acompañada dun plan específico personalizado, orientado á superación das dificultades detectadas no curso anterior. Os centros organizarán este plan de acordo co que estableza a consellería con competencias en materia educativa.

7. Coa finalidade de facilitar que todos os alumnos e alumnas logren os obxectivos e acaden o adecuado grao de adquisición das competencias correspondentes, a consellería con competencias en materia de educación establecerá medidas de reforzo educativo, con especial atención ás necesidades específicas de apoio educativo. A aplicación personalizada das medidas revisarase periodicamente e, en todo caso, ao finalizar o curso académico.

Ao final de cada un dos cursos de Educación Secundaria Obrigatoria entregarase aos pais, nais ou titores legais de cada alumno ou alumna un consello orientador, que incluírá unha proposta a pais, nais ou titores legais ou, no seu caso, ao alumno ou alumna do itinerario máis adecuado a seguir, así como a identificación, mediante informe motivado, do grao do logro dos obxectivos da etapa e de adquisición das competencias correspondentes que xustifica a proposta. Se se considerase necesario, o consello orientador poderá incluír unha recomendación aos pais, nais ou titores legais e no seu caso ao alumnado sobre a incorporación a un programa de mellora da aprendizaxe e do rendemento ou a un ciclo de Formación Profesional Básica.

O consello orientador incluírase no expediente do alumno ou da alumna.

Artigo 24. Título de Graduado en Educación Secundaria Obrigatoria e certificacións

1. Para obter o título de Graduado en Educación Secundaria Obrigatoria será necesaria a superación da avaliación final, así como unha cualificación final desta etapa igual ou superior a 5 puntos sobre 10. A cualificación final da Educación Secundaria Obrigatoria deducirase da seguinte ponderación:

- a) cun peso do 70 %, a media das cualificacións numéricas obtidas en cada unha das materias cursadas en Educación Secundaria Obrigatoria;
- b) cun peso do 30 %, a nota obtida na avaliación final da Educación Secundaria Obrigatoria. En caso de que o alumno ou alumna superase a avaliación polas dúas opcións de avaliación final, a que se refire o artigo 22.1, para a cualificación final tomarase a máis alta das que se obteñan tendo en conta a nota obtida en ambas as dúas opcións.

En caso de que se obteña o título de Graduado en Educación Secundaria Obrigatoria pola superación da proba para persoas maiores de dezoito anos, a cualificación final da Educación Secundaria Obrigatoria será a obtida na devandita proba.

2. No título deberá constar a opción ou opcións polas que se realizou a avaliación final, así como a cualificación final da Educación Secundaria Obrigatoria.

Farase constar no título, por dilixencia ou anexo ao mesmo, a nova cualificación final da Educación Secundaria Obrigatoria cando o alumno ou alumna se presentase de novo á avaliación pola mesma opción para elevar a súa cualificación final.

Tamén se fará constar, por dilixencia ou anexo, a superación polo alumno ou alumna da avaliación final por unha opción diferente á que xa conste no título, en cuxo caso a cualificación final será a máis alta das que se obteñan tendo en conta os resultados de ambas as dúas opcións.

3. O título de Graduado en Educación Secundaria Obrigatoria permitirá acceder ás ensinanzas postobrigatorias recollidas no artigo 3.4 da Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de acordo cos requisitos que se establecen para cada ensinanza.

4. Os alumnos e alumnas que cursen a Educación Secundaria Obrigatoria e non obteñan o título ao que se refire este artigo recibirán unha certificación con carácter oficial e validez en toda España. Esta certificación será emitida polo centro docente no que o alumno ou alumna estivese matriculado no último curso escolar, e nela consignaranse, cando menos, os seguintes elementos:

- a) Datos oficiais identificativos do centro docente.
- b) Nome e documento acreditativo da identidade do estudante.
- c) Data de comezo e finalización da súa escolaridade.
- d) As materias ou ámbitos cursados coas cualificacións obtidas nos anos que permaneceu escolarizado na Educación Secundaria Obrigatoria.
- e) Informe da xunta de avaliación do último curso escolar no que estivese matriculado, no que se indique o grao de logro dos obxectivos da etapa e de adquisición das competencias correspondentes, así como a formación complementaria que debería cursar para obter o título de Graduado en Educación Secundaria Obrigatoria. Para estes efectos, a consellería con competencias en educación poñerá a disposición dos centros os instrumentos necesarios para realizar este informe.

A Administración educativa determinará, en función do contido dos parágrafos d) e e), as partes que se consideran superadas das probas que organicen para o acceso aos ciclos formativos de grao medio ou, nos termos previstos no artigo 68.2 da Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, para a obtención do título de Graduado en Educación Secundaria Obrigatoria.

4. Tras cursar o primeiro ciclo de Educación Secundaria Obrigatoria, así como unha vez cursado segundo curso cando o alumno ou alumna vaia incorporarse de forma excepcional a un ciclo de Formación Profesional Básica, entregárase aos alumnos e alumnas un certificado de estudos cursados, co contido indicado nos parágrafos a) ao d) do apartado anterior e un informe sobre o grao de logro dos obxectivos da etapa e de adquisición das competencias correspondentes.

TÍTULO III

Bacharelato

CAPÍTULO I

Principios e obxectivos

Artigo 25. *Finalidade*

O Bacharelato ten como finalidade proporcionar ao alumnado formación, madurez intelectual e humana, coñecementos e habilidades que lles permitan desenvolver función sociais e incorporarse á vida activa con responsabilidade e competencia. Así mesmo, capacitará ao alumnado para acceder á educación superior.

Artigo 26. *Obxectivos.*

O Bacharelato contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan:

- a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
- b) Consolidar unha madurez persoal e social que lles permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes, e en particular a violencia contra a muller e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
- d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe, e como medio de desenvolvemento persoal.
- e) Dominar, tanto na súa expresión oral como escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
- f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
- g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e a comunicación.
- h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de forma solidaria no desenvolvemento e mellora da súa contorna social.
- i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.

- j) Comprender os elementos e procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e a tecnoloxía no cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
- k) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
- l) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
- m) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social e impulsar condutas e hábitos saudables.
- n) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.
- o) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia e contribuir a súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

Artigo 27. Principios metodolóxicos

1. Os centros educativos implementarán metodoloxías que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado e as súas características individuais e/ou estilos de aprendizaxe, co fin de conseguir que todo o alumnado acade o máximo desenvolvemento das súas capacidades. Así mesmo ditas metodoloxías deberán favorecer a capacidade do alumnado para aprender por si mesmo, para traballar en equipo e promover o traballo en equipo e para aplicar métodos de investigación apropiados.
2. A metodoloxía que se utilice no Bacharelato favorecerá o traballo individual e en grupo, o pensamento autónomo, crítico e riguroso, o uso de técnicas e hábitos de investigación nos distintos campos do saber, así como a transferencia e aplicación do aprendido.
3. As tecnoloxías da información e da comunicación serán unha ferramenta necesaria para a aprendizaxe en todas as materias, tanto polo seu carácter imprescindible na educación superior, como pola súa utilidade e relevancia para a vida cotidia e a inserción laboral.
4. A consellería competente en educación promoverá as medidas necesarias para que as habilidades de comprensión lectora e de uso da información, a expresión escrita e a capacidade de expresarse correctamente en público se traballen polo profesorado en todas as materias. O alumnado de bacharelato debe adquirir, ademais, un manexo adecuado da información nos diferentes soportes e procedente de distintas fontes, incluída a biblioteca escolar, en liña co concepto de alfabetizacións múltiples.
5. Na organización dos estudos de Bacharelato prestarase especial atención aos alumnos e alumnas con necesidade específica de apoio educativo. Neste sentido, correspóndelle a consellería con competencias en materia educativa establecer as condicións de accesibilidade e deseño universal e os recursos de apoio que

favorezan o acceso ao currículo do alumnado con necesidades educativas especiais, e adaptar os instrumentos e no seu caso os tempos e apoios que aseguren unha correcta avaliación deste alumnado

A escolarización do alumnado con altas capacidades intelectuais, identificado como tal segundo o procedemento e nos termos que estableza a consellería competente en materia de educación, flexibilizarase nos termos que determine a normativa vixente

6. Os centros impartirán de xeito integrado o currículo de todas as linguas da súa oferta educativa, co fin de favorecer que todos os coñecementos e as experiencias lingüísticas do alumnado contribúan ao desenvolvemento da súa competencia comunicativa plurilingüe. No proxecto lingüístico do centro concretaranse as medidas tomadas para a impartición do currículo integrado das linguas. Estas medidas incluírán, polo menos, acordos sobre criterios metodolóxicos básicos de actuación en todas as linguas, acordos sobre a terminoloxía que se vai empregar, e o tratamento que se lles dará aos contidos, aos criterios de avaliación e aos estándares de aprendizaxe similares nas distintas materias lingüísticas, de xeito que se evite a repetición dos aspectos comúns á aprendizaxe de calquera lingua.

7. A acción tutorial e a orientación académica e profesional terán un papel relevante nesta etapa. O profesor tutor coordinará a intervención educativa do equipo docente e manterá unha relación permanente coa familia a fin de garantir o exercicio dos dereitos recoñecidos no artigo 4.1.d) e g) da Lei Orgánica 8/1985, de 3 de xullo, reguladora do Dereito á Educación.

CAPÍTULO II

Organización

Artigo 28. *Organización xeral*

1. Poderán acceder aos estudos de Bacharelato os alumnos e alumnas que estean en posesión do título de Graduado en Educación Secundaria Obligatoria e superasen a avaliación final de Educación Secundaria Obligatoria pola opción de ensinanza académicas.

De acordo co artigo 53.2 da Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, o título de Técnico de Artes Plásticas e Deseño permitirá o acceso directo a calquera das modalidades de Bacharelato.

Así mesmo, conforme ao artigo 65.3 da Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, o título de Técnico Deportivo permitirá o acceso a calquera das modalidades de Bacharelato.

2. O Bacharelato comprende dous cursos, desenvolverase en modalidades diferentes, e organizarase de modo flexible, coa finalidade de que poida ofrecer unha preparación especializada ao alumnado acorde coas súas perspectivas e intereses de formación ou permita a incorporación á vida activa unha vez finalizado este.

3. Os alumnos e alumnas poderán permanecer cursando Bacharelato en réxime ordinario durante catro anos.

4. As ensinanzas estruturáanse en materia que, a súa vez, organízanse en troncais, específicas e de libre configuración autonómica.

Artigo 29. Modalidades de bacharelato.

1. As modalidades do Bacharelato que, no seu caso, poderán ofrecer os centros docentes serán as seguintes:

- a) Ciencias.
- b) Humanidades e Ciencias Sociais.
- c) Artes.

2. Dentro da modalidade de Humanidades e Ciencias Sociais, o alumnado poderá optar polo itinerario de Humanidades ou polo itinerario de Ciencias Sociais.

Artigo 30. Organización do primeiro curso de Bacharelato.

1. Na modalidade de Ciencias, os alumnos e alumnas deben cursar as seguintes materias xerais do bloque de materias troncais:

- a) Filosofía.
- b) Lingua Castelá e Literatura I.
- c) Primeira Lingua Estranxeira I.
- d) Matemáticas I.
- e) Dúas materias de entre as seguintes materias de opción do bloque de materias troncais:
 - 1º) Bioloxía e Xeoloxía.
 - 2º) Debuxo Técnico I.
 - 3º) Física e Química.

2. Na modalidade de Humanidades e Ciencias Sociais, os alumnos e alumnas deben cursar as seguintes materias xerais do bloque de materias troncais:

- a) Filosofía.
- b) Lingua Castelá e Literatura I.
- c) Primeira Lingua Estranxeira I.
- d) Para o itinerario de Humanidades, Latín I. Para o itinerario de Ciencias Sociais, Matemáticas Aplicadas ás Ciencias Sociais I.
- e) Dúas materias de entre as seguintes materias de opción do bloque de materias troncais, organizadas, no seu caso, en bloques que faciliten o tránsito á educación superior.
 - 1º) Economía.
 - 2º) Grego I.

- 3º) Historia do Mundo Contemporáneo.
 - 4º) Literatura Universal.
3. Na modalidade de Artes, os alumnos e alumnas deben cursar as seguintes materias xerais do bloque de materias troncais:
- a) Filosofía.
 - b) Lingua Castelá e Literatura I.
 - c) Primeira Lingua Estranxeira I.
 - d) Fundamentos da Arte I.
 - e) Dúas materias de entre as seguintes materias de opción do bloque de materias troncais:
 - 1º) Cultura Audiovisual I.
 - 2º) Historia do Mundo Contemporáneo.
 - 3º) Literatura Universal.
4. Os alumnos e alumnas deben cursar as seguintes materias do bloque de materias específicas:
- a) Educación Física.
 - b) Un mínimo de dous e un máximo de tres materias de entre as seguintes:
 - 1º) Análise Musical I.
 - 2º) Anatomía Aplicada.
 - 3º) Cultura Científica.
 - 4º) Debuxo Artístico I.
 - 5º) Debuxo Técnico I, salvo que os pais, nais ou titores legais ou o alumno ou alumna xa escollesen Debuxo Técnico I no apartado 1.e).2.º).
 - 6º) Linguaxe e Práctica Musical.
 - 7º) Relixión
 - 8º) Segunda Lingua Estranxeira I.
 - 9º) Tecnoloxía Industrial I.
 - 10º) Tecnoloxías da Información e a Comunicación I.
 - 11º) Volume.
 - 12º) No seu caso, unha materia de libre configuración autonómica ofertada polo centro dentro do seu proxecto educativo e autorizada pola consellería con competencias en materia educativa.
 - 13.º) Unha materia do bloque de materias troncais non cursada polo alumno ou alumna dentro das da súa opción, que será considerada específica para todos os efectos.

5. No bloque de disciplinas de libre configuración autonómica, os alumnos e as alumnas deben cursar a materia de Lingua galega e literatura, que terá un tratamento no centro análogo á de Lingua castelá e literatura, de xeito que se garanta a adquisición das correspondentes competencias lingüísticas e a adecuada distribución segundo o establecido no artigo 6 do Decreto 79/2010, do 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario.

6. Os centros educativos poderán dedicar as horas de libre configuración do centro ao afondamento e/ou reforzo dalgunha das materias contempladas neste artigo. Así mesmo, poderán optar por establecer outra ou outras materias que determine o centro, segundo o seu proxecto educativo e previa autorización da consellería competente en materia educativa. A consellería con competencias en materia de educación poderá ofertar materias de libre configuración autonómica elixibles polos centros no horario de libre configuración. En todo caso, respectarase o tratamento análogo das linguas cooficiais e os criterios de equilibrio establecidos no Decreto 79/2010, do 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario.

7. A consellería competente en materia educativa e, no seu caso, os centros poderán elaborar itinerarios para orientar ao alumnado na elección das materias. Só se poderá limitar a elección de materias de opción cando haxa un número insuficiente de alumnos e alumnas segundo os criterios que determine a consellería con competencias en materia educativa.

Artigo 31. *Organización do segundo curso de Bacharelato.*

1. Na modalidade de Ciencias, os alumnos e alumnas deben cursar as seguintes materias xerais do bloque de materias troncais:

- a) Historia de España.
- b) Lingua Castelá e Literatura II.
- c) Primeira Lingua Estranxeira II.
- d) Matemáticas II.
- e) Dúas materias máis de entre as seguintes materias de opción do bloque de materias troncais:
 - 1º) Bioloxía.
 - 2º) Debuxo Técnico II.
 - 3º) Física.
 - 4º) Xeoloxía.
 - 5º) Química.

2. Na modalidade de Humanidades e Ciencias Sociais, os alumnos e alumnas deben cursar as seguintes materias xerais do bloque de materias troncais:

- a) Historia de España.
- b) Lingua Castelá e Literatura II.

- c) Primeira Lingua Estranxeira II.
- d) Para o itinerario de Humanidades, Latín II. Para o itinerario de Ciencias Sociais, Matemáticas Aplicadas ás Ciencias Sociais II.
- e) Dúas materias de entre as seguintes materias de opción do bloque de materias troncais, organizadas, no seu caso, en bloques que faciliten o tránsito á educación superior:
 - 1º) Economía da Empresa.
 - 2º) Xeografía.
 - 3º) Grego II.
 - 4º) Historia da Arte.
 - 5º) Historia da Filosofía.

3. Na modalidade de Artes, os alumnos e alumnas deben cursar as seguintes materias xerais do bloque de materias troncais:

- a) Historia de España.
- b) Lingua Castelá e Literatura II.
- c) Primeira Lingua Estranxeira II.
- d) Fundamentos da Arte II.
- e) Dúas materias de entre as seguintes materias de opción do bloque de materias troncais:
 - 1º) Artes Escénicas.
 - 2º) Cultura Audiovisual II.
 - 3º) Deseño.

4. Os alumnos e alumnas cursarán un mínimo de dúas e un máximo de tres materias das seguintes do bloque de materias específicas:

- a) Análise Musical II.
- b) Ciencias da Terra e do Medio Ambiente.
- c) Debuxo Artístico II.
- d) Debuxo Técnico II, salvo que os pais, nais ou titores legais ou o alumno ou alumna xa escollesen Debuxo Técnico II no apartado 1.e).2.º).
- e) Fundamentos de Administración e Xestión.
- f) Historia da Filosofía, salvo que os pais, nais ou titores legais ou o alumno ou alumna xa escollesen Historia da Filosofía no apartado 2.e).5.º).
- g) Historia da Música e da Danza.
- h) Imaxe e Son.
- i) Psicoloxía.
- j) Relixión.

- k) Segunda Lingua Estranxeira II.
- l) Técnicas de Expresión Gráfico-Plástica.
- m) Tecnoloxía Industrial II.
- n) Tecnoloxías da Información e a Comunicación II.
- o) No seu caso, materia ou materias de libre configuración autonómica ofertada polo centro dentro do seu proxecto educativo e autorizada pola consellería con competencias en materia educativa.
- p) Unha materia do bloque de materias troncais non cursada polo alumno ou alumna dentro das da súa opción, que será considerada específica para todos os efectos.

5. No bloque de disciplinas de libre configuración autonómica, os alumnos e as alumnas deben cursar a materia de Lingua galega e literatura, que terá un tratamento no centro análogo á de Lingua castelá e literatura, de xeito que se garanta a adquisición das correspondentes competencias lingüísticas e a adecuada distribución segundo o establecido no artigo 6 do Decreto 79/2010, do 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario.

6. Os centros educativos poderán dedicar as horas de libre configuración do centro ao afondamento e/ou reforzo dalgunha das materias contempladas neste artigo. Así mesmo, poderán optar por establecer outra ou outras materias que determine o centro, segundo o seu proxecto educativo e previa autorización da consellería competente en materia educativa. A consellería con competencias en materia de educación poderá ofertar materias de libre configuración autonómica elixibles polos centros no horario de libre configuración. En todo caso, respectarase o tratamento análogo das linguas cooficiais e os criterios de equilibrio establecidos no Decreto 79/2010, do 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario.

7. A consellería competente en materia educativa e, no seu caso, os centros poderán elaborar itinerarios para orientar ao alumnado na elección das materias. Só se poderá limitar a elección de materias de opción cando haxa un número insuficiente de alumnos e alumnas segundo os criterios que determine a consellería con competencias en materia educativa.

Artigo 32. *Horario*

O número de sesións lectivas semanais de cada unha das materias do bacharelato é o que figura no anexo V deste decreto.

CAPÍTULO III

Avaliacións, promoción e titulación

Artigo 33. *Avaliacións.*

1. Os referentes para a comprobación do grao de adquisición das competencias e o logro dos obxectivos da etapa nas avaliacións continua e final das materias dos bloques de materias troncais, específicas e de libre configuración autonómica, se-

rán os criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe avaliábeis que figuran nos anexos I ,II e III a este decreto.

2. A avaliación da aprendizaxe do alumnado será continua e diferenciada segundo as distintas materias, terá un carácter formativo e será un instrumento para a mellora tanto dos procesos de ensino como dos procesos de aprendizaxe.

3. Estableceranse as medidas máis adecuadas para que as condicións de realización das avaliacións, incluída a avaliación final de etapa, se adapten ás necesidades do alumnado con necesidade específica de apoio educativo; estas adaptacións en ningún caso se terán en conta para minorar as cualificacións obtidas.

4. O profesorado avaliará tanto as aprendizaxes do alumnado como os procesos de ensino e a súa propia práctica docente, para o que establecerá indicadores de logro nas programacións didácticas.

5. A consellería con competencias en materia educativa garantirá o dereito dos alumnos e alumnas a unha avaliación obxectiva e a que a súa dedicación, esforzo e rendemento sexan valorados e recoñecidos con obxectividade, para o que establecerán os oportunos procedementos.

6. O profesorado de cada materia decidirá, ao termo do curso, se o alumno ou alumna logrou os obxectivos e acadou o adecuado grao de adquisición das competencias correspondentes.

O equipo docente, constituído en cada caso polos profesores e profesoras do estudante, coordinado polo titor ou titora, valorará a súa evolución no conxunto das materias e a súa madurez académica en relación cos obxectivos do Bacharelato e as competencias correspondentes.

7. Coa finalidade de facilitar aos alumnos e alumnas a recuperación das materias con avaliación negativa, a consellería competente en materia educativa regulará as condicións para que os centros organicen as oportunas probas extraordinarias e programas individualizados nas condicións que se determinen.

Artigo 34. Avaliación final de Bacharelato

1. Ao finalizar Bacharelato os alumnos e alumnas realizarán unha avaliación individualizada na que se comprobará o logro dos obxectivos desta etapa e o grao de adquisición das competencias correspondentes en relación coas seguintes materias:

- a) Todas as materias xerais cursadas no bloque de materias troncais. No suposto de materias que impliquen continuidade, terase en conta só a materia cursada en segundo curso.
- b) Dúas materias de opción cursadas no bloque de materias troncais, en calquera dos cursos. As materias que impliquen continuidade entre os cursos primeiro e segundo só computarán como unha materia; neste suposto terase en conta só a materia cursada en segundo curso.
- c) Unha materia do bloque de materias específicas cursada en calquera dos cursos, que non sexa Educación Física nin Relixión.

2. Só poderán presentarse a esta avaliación aqueles alumnos e alumnas que obtivesen avaliación positiva en todas as materias. Para estes efectos, só se computarán as materias que como mínimo o alumno ou alumna debe cursar en cada un dos bloques. No bloque de materias de libre configuración autonómica só se computará Lingua Galega e Literatura, con independencia de que os alumnos e alumnas poidan cursar máis materias do devandito bloque.

3. O Ministerio de Educación, Cultura e Deporte, establecerá para todo o Sistema Educativo Español as características das probas, e deseñaráas e establecerá o seu contido para cada convocatoria.

Correspóndelle á consellería con competencias en educación fixar os criterios de avaliación, os estándares de aprendizaxe avaliábles e o deseño das probas que se apliquen a Lingua Galega e Literatura, que se realizarán de forma simultánea co resto das probas que compoñen as avaliacións finais.

A materia de Lingua Galega e Literatura terase en conta para o cálculo da nota obtida nas devanditas avaliacións finais na mesma proporción que a materia Lingua Castelá e Literatura.

Estarán exentos da realización destas probas os alumnos e alumnas que estean exentos de cursar ou de ser avaliados da materia Lingua Galega e Literatura, segundo a normativa autonómica correspondente.

4. A superación desta avaliación requirirá unha cualificación igual ou superior a 5 puntos sobre 10.

Os alumnos e alumnas que non superasen esta avaliación, ou que desexen elevar a súa cualificación final de Bacharelato, poderán repetir a avaliación en convocatorias sucesivas, previa solicitude.

Tomarase en consideración a cualificación máis alta das obtidas nas convocatorias ás que se concorreu.

5. Celebraranse cando menos dúas convocatorias anuais, unha ordinaria e outra extraordinaria.

6. No caso de alumnos e alumnas que desexen obter o título de Bacharelato por máis dunha modalidade, poderán solicitar que se lles avalíe das materias xerais e de opción da súa elección do bloque de materias troncais, correspondentes ás modalidades escollidas.

7. A administración educativa poderá realizar actuacións de mellora naqueles centros públicos con resultados inferiores aos valores que, a tal obxecto, teña establecido. En relación cos centros concertados estarase á normativa reguladora de concertos.

8. A consellería con competencias en educación poderá establecer medidas de atención personalizada dirixidas a aqueles alumnos e alumnas que, téndose presentado á avaliación final de Bacharelato, non a superasen.

Artigo 35. *Promoción*

1. Os alumnos e alumnas promocionarán de primeiro a segundo de Bacharelato cando superasen as materias cursadas ou teñan avaliación negativa en dúas materias, como máximo. En todo caso, deberán matricularse en segundo curso das materias pendentes de primeiro. Os centros docentes deberán organizar as consecuentes actividades de recuperación e a avaliación das materias pendentes.

Para os efectos deste apartado, só se computarán as materias que como mínimo o alumno ou alumna debe cursar en cada un dos bloques. No bloque de materias de libre configuración autonómica só se computará Lingua Galega e Literatura, con independencia de que os alumnos e alumnas poidan cursar máis materias do devandito bloque. Sen superar o prazo máximo para cursar o Bacharelato indicado no artigo 28.3, os alumnos e alumnas poderán repetir cada un dos cursos de Bacharelato unha soa vez como máximo, se ben excepcionalmente poderán repetir un dos cursos una segunda vez, previo informe favorable do equipo docente.

2. A consellería competente en materia educativa establecerá as condicións nas que un alumno ou alumna que cursase o primeiro curso de bacharelato nunha determinada modalidade poida pasar ao segundo nunha modalidade distinta.

3. Os alumnos e as alumnas que ao termo do segundo curso tivesen avaliación negativa nalgúns materias poderán matricularse delas sen necesidade de cursar de novo as materias superadas ou optar por repetir o curso completo.

Artigo 36. Continuidade entre materias de Bacharelato

A superación das materias de segundo curso que se indican no anexo VI estará condicionada á superación das correspondentes materias de primeiro curso indicadas no devandito anexo por implicar continuidade.

Non obstante, o alumnado poderá matricularse da materia de segundo curso sen cursar a correspondente materia de primeiro curso sempre que o profesorado que a imparta considere que o alumno ou alumna reúne as condicións necesarias para poder seguir con aproveitamento a materia de segundo. En caso contrario, deberá cursar a materia de primeiro curso, que terá a consideración de materia pendente, se ben non será computable para os efectos de modificar as condicións nas que promocionara a segundo.

Artigo 37. Título de Bacharel

1. Para obter o título de Bacharel será necesaria a superación da avaliación final de Bacharelato, así como unha cualificación final de Bacharelato igual ou superior a 5 puntos sobre 10. A cualificación final desta etapa deducirase da seguinte ponderación:

- a) cun peso do 60 %, a media das cualificacións numéricas obtidas en cada unha das materias cursadas en Bacharelato.
- b) cun peso do 40 %, a nota obtida na avaliación final de Bacharelato.

Así mesmo, conforme o disposto nos artigos 44.4 e 50.2 da lei 2/2006, do 3 de maio, respectivamente, os alumnos e alumnas que se atopen en posesión dun título de Técnico ou de Técnico Superior ou de Técnico dos Ensinos Profesionais

de Música ou de Danza, poderán obter o título de Bacharel pola superación da avaliación final de Bacharelato en relación coas materias do bloque de materias troncais que como mínimo se deban cursar na modalidade e opción que escolla o alumno ou alumna.

No título de Bacharel deberá facerse referencia a que o devandito título obtívose da forma indicada no parágrafo anterior, así como a cualificación final de Bacharelato, que será a nota obtida na avaliación final de Bacharelato.

2. O título de Bacharel facultará para acceder ás distintas ensinanzas que constitúen a educación superior establecidas no artigo 3.5 da Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación.

3. No título de Bacharel constará cando menos a seguinte información:

- a) Modalidade cursada. No caso de alumnos e alumnas que desexen obter o título de Bacharelato por máis de unha modalidade, faranse constar as modalidades que superasen na avaliación final.
- b) Cualificación final de Bacharelato.

4. A avaliación positiva en todas as materias do Bacharelato sen superar a avaliación final desta etapa dará dereito ao alumno ou alumna a obter un certificado que fornecerá efectos laborais e os académicos previstos nos artigos 41.2.b), 41.3.a), e 64.2.d) da Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio.

TÍTULO IV

Programas educativos

Artigo 38. Bibliotecas escolares e lectura

1. Os centros educativos deberán incluír dentro do seu proxecto educativo un programa de centro de promoción da lectura (Proxecto Lector de Centro) no que integren as actuacións destinadas ao fomento da lectura, da escritura e das habilidades no uso, no tratamento e na produción da información, en apoio da adquisición das competencias clave.

2. Este programa de centro será o referente para a elaboración dos plans anuais de lectura que se incluírán na programación xeral anual.

3. Fomentarase a existencia dunha biblioteca escolar, instrumento fundamental para o desenvolvemento do programa de promoción da lectura (Proxecto Lector de Centro), como centro de referencia de recursos da lectura da información e da aprendizaxe e punto de encontro entre alumnado, profesorado e familias que facilite a comunicación, a creatividade, as aprendizaxes e o traballo colaborativo ademais de estimular os intercambios culturais no centro.

4. Correspóndelle á dirección do centro a aprobación do programa de promoción da lectura logo da proposta realizada polo claustro de profesorado. Procurarase a adecuada coordinación, no seu caso, co proxecto de educación dixital do centro de xeito que se reforce a adquisición das competencias para uso, tratamento e

produción de información por parte do alumnado e se aproveiten eficientemente os recursos a disposición da comunidade educativa.

Artigo 39. *Educación dixital.*

1. A consellería con competencias en materia de educación promoverá o uso das tecnoloxías da información e da comunicación na aula como medio didáctico apropiado e valioso para desenvolver as tarefas de ensino e aprendizaxe.
2. Os contornos virtuais de aprendizaxe que se empreguen nos centros docentes sostidos con fondos públicos facilitarán a aplicación de plans educativos específicos, deseñados polos centros docentes para a consecución de obxectivos concretos do currículo, e deberán contribuír á extensión do concepto de aula no tempo e no espazo.
3. A consellería con competencias en materia de educación ofrecerá plataformas dixitais e tecnolóxicas de acceso para toda a comunidade educativa, que poderán incorporar recursos didácticos achegados polas administracións educativas e outros axentes para o seu uso compartido.
4. Os centros docentes que desenvolvan o currículo nun contorno dixital deberán establecer un proxecto de educación dixital que formará parte do seu proxecto educativo e deberá contar coa aprobación da consellería competente en materia educativa, segundo o procedemento que se estableza.

Artigo 40. *Promoción de estilos de vida saudable*

1. A consellería competente en materia educativa promoverá medidas para que a actividade física e a dieta equilibrada formen parte do comportamento xuvenil.
2. Os centros educativos desenvolverán medidas específicas dentro do seu proxecto educativo de xeito que se promova a práctica diaria de deporte e exercicio físico por parte dos alumnos e das alumnas durante a xornada escolar en relación coa promoción dunha vida activa, saudable e autónoma.
2. O deseño, a coordinación e a supervisión das medidas que se adopten serán asumidas polo profesorado coa cualificación ou especialización adecuada, e de acordo cos recursos dispoñibles.

Disposición adicional primeira. *Adaptación de referencias*

As referencias realizadas pola normativa vixente ás modalidades, vías e materias de Educación Secundaria Obrigatoria e Bacharelato entenderanse realizadas ás modalidades, bloques de materias e materias correspondentes recollidas neste decreto.

Disposición adicional segunda. *Aprendizaxe de linguas estranxeiras*

1. Na impartición de materias en linguas estranxeiras os centros aplicarán o disposto no capítulo IV do Decreto 79/2010, do 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario de Galicia.
2. Os centros que impartan unha parte das materias do currículo en linguas estranxeiras aplicarán, en todo caso, os criterios para a admisión do alumnado es-

tablecidos na Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio. Entre tales criterios non se incluírán requisitos lingüísticos.

3. A lingua galega ou castelá só se utilizarán como apoio no proceso de aprendizaxe da lingua estranxeira. Priorizaranse a comprensión e a expresión oral.

4. Procurarase que ao longo da etapa o alumnado adquira a terminoloxía propia das materias nas linguas cooficiais correspondentes e na lingua estranxeira.

5. Estableceranse medidas de flexibilización e alternativas metodolóxicas na ensinanza e avaliación da lingua estranxeira para o alumnado con discapacidade, en especial para aquel que presenta dificultades na súa expresión oral. Estas adaptacións en ningún caso se terán en conta para minorar as cualificacións obtidas.

Disposición adicional terceira. *Ensinanzas de relixión*

1. As ensinanzas de relixión incluíranse na Educación Secundaria Obrigatoria e o Bacharelato de acordo co establecido nos artigos 13, 14, 30 e 31 deste decreto.

2. As Administracións educativas garantirán que, ao inicio do curso, os pais, nais ou titores legais e no seu caso o alumnado poidan manifestar a súa vontade de que estes reciban ou non reciban ensinanzas de relixión.

3. A determinación do currículo da ensinanza de relixión católica e das diferentes confesións relixiosas coas que o Estado español subscribiu Acordos de Cooperación en materia educativa será competencia, respectivamente, da xerarquía eclesiástica e das correspondentes autoridades relixiosas.

4. A avaliación da ensinanza da relixión realizarase de acordo co indicado nos artigos 23 e 35 deste decreto.

Disposición adicional cuarta. *Educación de persoas adultas*

1. Por vía regulamentaria poderanse establecer currículos específicos para a educación de persoas adultas que conduzan á obtención dos títulos de Graduado en Educación Secundaria Obrigatoria e de Bacharelato.

2. Nos centros educativos públicos ou privados autorizados para impartir ensino a distancia de persoas adultas, as avaliacións finais para a obtención de títulos oficiais previstos neste decreto serán realizadas na forma que se determine pola Administración educativa que autorizase ou ás que estean adscritos os devanditos centros.

3. Se o alumno ou alumna reside fóra da localidade na que o centro autorizado estea situado, as avaliacións externas poderanse realizar fóra da devandita localidade, de acordo co establecido por convenio de colaboración entre os centros de educación a distancia de persoas adultas, ou a través doutras formas que garantan o correcto desenvolvemento das probas.

Disposición adicional quinta. *Documentos oficiais de avaliación*

1. Os documentos oficiais de avaliación son: o expediente académico, as actas de avaliación, o informe persoal por traslado, o consello orientador de cada un

dos cursos de Educación Secundaria Obrigatoria, e os historiais académicos de Educación Secundaria Obrigatoria e Bacharelato. Así mesmo, terán a consideración de documentos oficiais os relativos á avaliación final de Educación Secundaria Obrigatoria e á avaliación final de Bacharelato ás que se refiren, respectivamente, os artigos 22 e 34 do presente decreto.

A consellería con competencias en materia educativa establecerá os procedementos oportunos para garantir a autenticidade dos documentos oficiais de avaliación, a integridade dos datos recolleitos nos mesmos e a súa supervisión e custodia.

Os documentos oficiais de avaliación serán visados polo director do centro e levarán as firmas autógrafas das persoas que corresponda en cada caso. Tamén constará o nome e os apelidos do asinante, así como a referencia ao cargo ou á atribución docente. O historial académico e, no seu caso, o informe persoal por traslado considéranse documentos básicos para garantir a mobilidade do alumnado por todo o territorio nacional.

Os documentos oficiais de avaliación deberán recoller sempre a norma que regula o currículo correspondente e, cando deban de fornecer efectos fóra do ámbito da Comunidade Autónoma estarase ao disposto no artigo 36.3 da Lei 30/1992, do 26 de novembro, de Réxime Xurídico das Administracións Públicas e do Procedemento Administrativo Común.

2. Os resultados da avaliación expresaranse na Educación Secundaria Obrigatoria mediante unha cualificación numérica, sen empregar decimais, nunha escala de un a dez, que irá acompañada dos seguintes termos: Insuficiente (IN), Suficiente (Su), Ben (BI), Notable (NT), Sobresaliente (SB), aplicándose as seguintes correspondencias:

- Insuficiente: 1, 2, 3 ou 4.
- Suficiente: 5.
- Ben: 6.
- Notable: 7 ou 8.
- Sobresaliente: 9 ou 10.

En Bacharelato, os resultados da avaliación das materias expresaranse mediante cualificacións numéricas de cero a dez sen decimais, e consideraranse negativas as cualificacións inferiores a cinco.

Cando o alumnado non se presente ás probas extraordinarias consignarase Non Presentado (NP).

A nota media de cada etapa será a media aritmética das cualificacións numéricas obtidas en cada unha das materias, redondeada á centésima máis próxima e no caso de equidistancia á superior. A situación Non Presentado (NP) equivalerá á cualificación numérica mínima establecida para cada etapa, salvo que exista unha cualificación numérica obtida para a mesma materia en proba ordinaria, en cuxo caso terase en conta esta cualificación.

A consellería con competencias en materia educativa poderá arbitrar procedementos para outorgar unha Mención Honorífica ou Matrícula de Honra aos alumnos e alumnas que demostrasen un rendemento académico excelente ao final de cada etapa para a que se outorga ou na avaliación final.

3. As actas de avaliación estenderanse para cada un dos cursos e pecharanse ao termo do período lectivo ordinario e na convocatoria das probas extraordinarias.

Comprenderán a relación nominal do alumnado que compón o grupo xunto cos resultados da avaliación das materias, expresados nos termos dispostos para cada etapa no apartado 2 desta disposición, e as decisións sobre promoción e permanencia.

Nas actas de segundo e posteriores cursos de Educación Secundaria Obrigatoria e de segundo curso de Bacharelato figurará o alumnado con materias non superadas do curso anterior. En cada un destes cursos estenderanse actas de avaliación de materias pendentes ao termo do período lectivo ordinario e da convocatoria da proba extraordinaria.

Nas actas correspondentes ao cuarto curso de Educación Secundaria Obrigatoria e ao segundo curso de Bacharelato, farase constar que o alumno reúne as condicións necesarias para poder presentarse á avaliación final da etapa correspondente.

As actas de avaliación serán asinadas por todo o profesorado do grupo en Educación Secundaria Obrigatoria e Bacharelato, e levarán o visto bo do director do centro. A súa custodia e arquivo correspóndelles aos centros escolares. A xestión electrónica das mesmas realizarase, no seu caso, de acordo co procedemento que se determine.

4. O expediente académico recollerá, xunto cos datos de identificación do centro, os do alumno ou alumna, así como a información relativa ao seu proceso de avaliación. Abrirase no momento de incorporación ao centro e recollerá, cando menos, os resultados da avaliación coas cualificacións obtidas, as decisións de promoción de etapa, as medidas de apoio educativo e as adaptacións curriculares que se adoptasen para o alumno ou alumna.

A custodia e arquivo dos expedientes académicos do alumnado correspóndelles aos centros docentes nos que se realizaron os estudos das ensinanzas correspondentes e a súa cobertura e custodia será supervisada pola Inspección educativa.

5. A consellería competente en materia educativa adoptará as medidas adecuadas para a conservación e traslado en caso de supresión ou extinción do centro.

6. O historial académico de Educación Secundaria Obrigatoria e o historial académico de Bacharelato son os documentos oficiais que reflicten os resultados da avaliación e as decisións relativas ao progreso académico do alumnado na etapa correspondente; os devanditos documentos estenderanse en impreso oficial, levarán o visto bo do director e terán valor acreditativo dos estudos realizados; como mínimo recollerán os datos identificativos do estudante, a modalidade ou opción elixida e as materias cursadas en cada un dos anos de escolarización xunto

cos resultados da avaliación obtidos para cada unha delas e a expresión da convocatoria concreta (ordinaria ou extraordinaria), as decisións sobre promoción e permanencia, a nota media da etapa, a información relativa aos cambios de centro, as medidas curriculares e organizativas aplicadas, e as datas nas que se produciron os diferentes feitos.

Así mesmo, con respecto á avaliación final de etapa deberán consignarse, para cada modalidade ou opción superada polo alumno ou alumna, a cualificación numérica obtida en cada unha das materias, así como a nota obtida na avaliación final e a cualificación final da etapa resultante para a devandita modalidade.

No caso do historial da Educación Secundaria Obrigatoria incluíranse ademais as conclusións dos consellos orientadores.

Cando o alumno ou alumna se traslade a outro centro para proseguir os seus estudos, o centro de orixe remitirá ao de destino, e por petición deste, o historial académico da etapa correspondente e o informe persoal por traslado, no seu caso. O centro receptor abrirá o correspondente expediente académico. A matriculación adquirirá carácter definitivo unha vez recibido o historial académico. O informe persoal por traslado conterá os resultados das avaliacións parciais que se realizaron, a aplicación, no seu caso, de medidas curriculares e organizativas, e todas aquelas observacións que se consideren oportunas relativas ao progreso xeral do estudante.

O historial académico correspondente a cada unha das ensinanzas entregárase ao alumnado cando remate esta e, en calquera caso, ao finalizar a súa escolarización na enseñanza en réxime ordinario. Esta circunstancia reflectirase no correspondente expediente académico.

7. O informe persoal por traslado servirá para garantir a continuidade do proceso de aprendizaxe de quen se traslade a outro centro sen concluír o curso na Educación Secundaria Obrigatoria ou Bacharelato. Conterá os resultados das avaliacións parciais que se realizaron, a aplicación, no seu caso, de medidas curriculares e organizativas, e todas aquelas observacións que se consideren oportunas sobre o progreso xeral do alumno.

O informe persoal por traslado será elaborado e asinado polo titor, co visto bo do director, a partir dos datos facilitados polos profesores das áreas, materias ou ámbitos.

8. No referente á obtención dos datos persoais do alumnado, á cesión dos mesmos duns centros a outros e á seguridade e confidencialidade destes, estarase ao disposto na lexislación vixente en materia de protección de datos de carácter persoal e, en todo caso, ao establecido na disposición adicional vixésima terceira da Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio.

9. Os documentos oficiais de avaliación e os seus procedementos de validación descritos nos apartados anteriores poderán ser substituídos polos seus equivalentes realizados por medios electrónicos, informáticos ou telemáticos, sempre que quede garantida a súa autenticidade, integridade, conservación, e se cumpran as garantías e os requisitos establecidos pola Lei Orgánica 15/1999, do 13

de decembro, de Protección de Datos de Carácter Persoal, pola Lei 11/2007, do 22 de xuño, de acceso electrónico dos cidadáns aos servizos públicos, e pola normativa que as desenvolve.

O expediente electrónico estará constituído, cando menos, polos datos contidos nos documentos oficiais de avaliación, e cumprirá co establecido no Real Decreto 4/2010, do 8 de xaneiro, polo que se regula o Esquema Nacional de Interoperabilidade no ámbito da Administración Electrónica.

Disposición adicional sexta. *Calendario escolar*

1. O calendario escolar, que fixará anualmente a consellería competente en materia educativa, comprenderá un mínimo de 175 días lectivos para os ensinos obrigatorios.
2. En calquera caso, no cómputo do calendario escolar incluíranse os días dedicados ás avaliacións previstas nos artigos 22 E 34.

Disposición derogatoria única. *Derogación normativa*

A partir da total implantación das modificacións indicadas na disposición final primeira, quedarán derogadas as seguintes normas:

- a) Decreto 133/2007, do 5 de xullo, polo que se regulan as ensinanzas da educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia.
- b) Decreto 126/2008, do 19 de xuño, polo que se establece a ordenación e o currículo do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.

Disposición final primeira. *Calendario de implantación*

1. As modificacións introducidas no currículo, a organización, obxectivos, requisitos para a obtención de certificados e títulos, programas, promoción e avaliacións da Educación Secundaria Obrigatoria implantaranse para os cursos primeiro e terceiro no curso escolar 2015-2016, e para os cursos segundo e cuarto no curso escolar 2016-2017.

A avaliación final da Educación Secundaria Obrigatoria correspondente á convocatoria que se realice no ano 2017 non terá efectos académicos. Nese curso escolar só se realizará unha única convocatoria.

2. As modificacións introducidas no currículo, a organización, obxectivos, requisitos para a obtención de certificados e títulos, programas, promoción e avaliacións de Bacharelato implantaranse para o primeiro curso no curso escolar 2015-2016, e para o segundo curso no curso escolar 2016-2017.

A avaliación final de Bacharelato correspondente ás dúas convocatorias que se realicen no ano 2017 unicamente terase en conta para o acceso á Universidade, pero a súa superación non será necesaria para obter o título de Bacharelato. Tamén se terá en conta para a obtención do título de Bacharelato polos alumnos e alumnas que se atopen en posesión dun título de Técnico de grao medio ou superior de Formación Profesional ou dos Ensinos Profesionais de Música ou de

Danza, de conformidade, respectivamente, cos artigos 44.4 e 50.2 da Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio.

Disposición final segunda. *Desenvolvemento*

Facúltase á persoa titular da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria para ditar cantas disposicións sexan precisas, no ámbito das súas competencias, para a execución e desenvolvemento do presente decreto.

Disposición final terceira. *Entrada en vigor*

Este decreto entrará en vigor o día seguinte ao da súa publicación no Diario Oficial de Galicia.

2. Anexos

2.1 Anexo I. Bloque de materias troncais

2.1.1 Artes Escénicas

Introdución

As artes escénicas constitúen manifestacións artísticas e socioculturais que se caracterizan tanto polos procesos comunicativos singulares que promueven como polo feito de que se materializan na escena a través da integración e da síntese doutras expresións artísticas, desde as literarias ata as plásticas.

A teatralidade, elemento diferencial do feito escénico, presenta múltiples formas. Manifestase nunha danza popular, nunha comedia rural ou nas propostas máis novedosas de presentación escénica, sen esquecer outras manifestacións de carácter tradicional que aínda hoxe se celebran en multitude de comunidades como, por exemplo, as festas populares, onde se fai uso, implícita ou explícitamente, de recursos e instrumentos expresivos típicos do drama.

A expresión teatral, característica singular e diferencial das artes escénicas, enténdese como unha manifestación humana de carácter cultural e artístico, na que se produce un acto comunicativo entre un actor e un espectador, considerando que termos como actor e espectador pódense aplicar a unha gama variada de suxeitos, sen circunscribilos necesariamente ao espazo dunha sala de teatro. A expresión teatral ten a súa xénese e fundamento na expresión dramática, aquel tipo de conduta na que os seres humanos, no seu comportamento cotián, fan uso do xogo de roles nos seus procesos de expresión e comunicación.

A materia Artes Escénicas pretende ofrecer ao alumnado un amplo repertorio de coñecementos, aptitudes e destrezas propias das artes escénicas, manifestacións de natureza social, cultural e artística poseedoras de códigos específicos e significativamente diferenciadores, con posibilidades de sinergias con el resto de las expresiones del arte.

Como materia del nivel de enseñanza de Bachillerato, la dicotomía teoría-práctica debe manter un equilibrio a lo largo de todo el curso.

Os alumnos e as alumnas, ademais dos contidos puramente teóricos, poderán desenvolver competencias comunicativas, sociais, expresivas, creativas e aquelas relacionadas coa resolución de problemas e a autonomía persoal, estimulando a súa interacción co medio e garantindo, polo tanto, o logro de fins formativos e propedéuticos asignados a esta etapa. Ao entender a dimensión integral das artes escénicas, os alumnos e alumnas serán capaces de relacionar estas artes coas demais.

Ademais, o alumnado que cursa esta materia aprende a expresar, comunicar e recibir pensamentos, emocións, sentimentos e ideas, propias e alleas, mediante o uso das máis variadas técnicas e destrezas inherentes ás artes escénicas.

Os contidos da materia se articulan en torno a dous eixes de actuación: por unha banda, potenciar a formación integral do individuo e, por outra, incidir na súa formación humanista e artística a través da apropiación dun coñecemento amplo das artes escénicas, como son o teatro, o circo, a danza, a ópera e outras de creación máis recente, como a performance, consideradas desde diferentes perspectivas e partindo da vivencia e experiencia de conceptos e situacións. A materia Artes Escénicas concibiuse en torno a cinco grandes bloques:

O primeiro bloque, as artes escénicas e o seu contexto histórico, permite ao estudante o descubrimento das artes escénicas desde un punto de vista histórico, tanto diacrónica como sincrónicamente, e xeográfico, ao mesmo tempo que lle proporciona un panorama xeral das artes escénicas tanto nos elementos comúns como nas diferenzas significativas e diferenciadoras.

O segundo bloque, a expresión e a comunicación escénica oríentase ao desenvolvemento das capacidades expresivas e creativas, por medio dun conxunto de actividades cunha dimensión fundamentalmente práctica que permitan a exploración, análise e utilización dos diferentes sistemas, medios e códigos de significación escénica.

O terceiro bloque, a interpretación nas artes escénicas, ocúpase das destrezas, capacidades e habilidades expresivas e creativas, coa finalidade de abordar a recreación e representación da acción dramática a partir dos máis variados estímulos, en proxectos de traballo orientados á construción de escenas que mostren todo tipo de personaxes, situacións e conflitos.

O cuarto bloque, a representación e a escenificación, ten carácter integrador. O estudo práctico das diferentes tipoloxías de espectáculo, dos procesos de comentario, análise e adaptación de textos dramáticos e non dramáticos e dos procedementos de dramaturgia culmínase coa realización dun proxecto global de posta en escena dun espectáculo concreto, establecendo e estruturando os elementos de significación a utilizar e as relacións entre os mesmos. Tamén require a organización e planificación dos ensaios e a distribución de tarefas aos equipos de traballo. Trátase entón de exemplificar, con casos concretos, o camiño que leva do texto ao espectáculo e o papel que haberán de cumprir os integrantes da nómina teatral, as súas funcións e responsabilidades.

Para rematar, o quinto bloque, a recepción de espectáculos escénicos, oríentase ao desenvolvemento de competencias en análises, a interpretación e o comentario de espectáculos escénicos. Partindo do concepto de público e en función da forte dimensión social e colectiva da recepción teatral, abóndase o estudo dos instrumentos e estratexias analíticas propias do proceso de recepción a partir de casos prácticos que permitan o desenvolvemento de debates e a confrontación de opinións, coa finalidade de potenciar unha lectura reflexiva e crítica do acontecer artístico e cultural, realizada con rigor e coherencia.

Con iso se potencia por igual o saber, o saber facer e o saber ser, utilizando para iso un amplo corpus de coñecementos, técnicas, recursos e actividades que inciden favorablemente na adquisición dun amplo capital cultural e dunha cultura escénica suficiente.

Ao mesmo tempo, a través das diferentes modalidades de expresión escénica pódense recrear todo tipo de problemas, situacións e conflitos e a análise e elaboración de discursos, xa sexan artísticos, ideolóxicos, sociais ou doutro tipo, permite

afondar nun coñecemento reflexivo do mundo que nos rodea e nunha relación dinámica e crítica coa nosa contorna, favorecendo a autonomía persoal e a transición á vida adulta, así como na capacidade de discriminación entre o susceptible de pervivencia no tempo e o pasaxeiro. Nesa dirección, faise necesario incidir no feito de que a materia orientase ao desenvolvemento do potencial expresivo e creativo do alumnado, á promoción dun coñecemento diverso das artes escénicas, para acabar formando persoas autónomas, tolerantes, participativas, solidarias, creativas e cunha sólida cultura artística. Como todas as disciplinas artísticas, o seu estudo mellora as capacidades do estudante que as cursa, potenciando a súa creatividade, a súa capacidade de tomar decisións de xeito global, desenvolvendo áreas de pensamento diferentes ás puramente racionais e mellorando a expresión e a comunicación a todos os niveis.

Finalmente persegue que o alumnado valore positivamente as artes escénicas como unha forma de lecer, tanto na recepción como na creación, ou como unha vía futura de especialización profesional.

2º de bacharelato

	Artes Escénicas. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. As artes escénicas e seu contexto histórico			
▪ b ▪ h ▪ j	▪ B1.1. Concepto e tipoloxía das artes escénicas. O teatro, a danza, a ópera, e a performance. ▪ B1.2. Elementos comúns ás artes escénicas: dramaticidade e teatralidade. ▪ B1.3. Natureza, descrición e clasificación dos códigos de significación escénica	▪ B1. Demostrar un coñecemento sólido e crítico dos conceptos fundamentais das artes escénicas.	▪ AEB.1.1.1 Coñece e valora a xénese e a evolución histórica das diferentes modalidades de espectáculo escénico.	▪ CCEC
▪ k ▪ l ▪ i	▪ B4. As artes escénicas e as súas grandes tradicións: Oriente e Occidente. ▪ B5. As artes escénicas e a súa historia: momentos de cambio e transformación.	▪ B2. Identificar, comprender e explicar as características fundamentais das diferentes formas da representación e o espectáculo escénico, nunha perspectiva histórica.	▪ AEB.1.2.1 Identifica os diferentes tipos de espectáculo escénico presentes na contorna en función das súas características.	▪ CCEC ▪ CAA
			▪ AEB.1.2. Explica, utilizando un vocabulario específico e adecuado, as características das diferentes formas de representación.	▪ CD ▪ CCL
			▪ AEB.1.2.3 Recoñece e sitúa no tempo e estilo os distintos espectáculos visionados no aula.	▪ CAA ▪ CD ▪ CSC
▪ b ▪ d ▪ h	▪ B1.2. Elementos comúns ás artes escénicas: dramaticidade e teatralidade. ▪ B1.3. Natureza, descrición e clasificación dos códigos de significación escénica	▪ B3 Identificar, valorar e saber utilizar os diferentes estilos escénicos e paradigmas interpretativos.	▪ AEB1.3.1 Utiliza diferentes formas de crear mundos dramáticos en función de criterios estéticos e artísticos.	▪ CAA ▪ CSIEE
			▪ AEB1.3.2 Aplica os recursos expresivos dispoñibles para a construción de personaxes.	▪ CAA ▪ CCL ▪ CMCCT
	Bloque 2. A expresión e a comunicación escénica			

	Artes Escénicas. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- l - i - e	- B2.1. Exploración e desenvolvemento harmónico dos instrumentos do intérprete: expresión corporal, xestual, oral e rítmico-musical. - B2.2. Exploración dos elementos na expresión: personaxe, situación, acción e conflito. - B2.3. Exploración e desenvolvemento de procesos: análise, caracterización e construción do personaxe. - B2.4. Exploración e desenvolvemento de técnicas: xogo dramático, improvisación, dramatización e creación colectiva. - B2.5. Análise e control de recursos literarios e outros materiais	B2.1. Demostrar as capacidades expresivas e creativas necesarias para a recreación da acción dramática e dos elementos que a configuran.	AEB.2.1.1 Desenvolve as súas capacidades expresivas e creativas.	- CCEC - CSC
			AEB.2.1.2 Demostra implicación en mellóraa das súas capacidades a través do traballo individual e colectivo.	- CAA - CCL
- b - j - l	- B2.1. Exploración e desenvolvemento harmónico dos instrumentos do intérprete: expresión corporal, xestual, oral e rítmico-musical. - B2.2. Exploración dos elementos na expresión: personaxe, situación, acción e conflito. - B2.3. Exploración e desenvolvemento de procesos: análise, caracterización e construción do personaxe. - B2.4. Exploración e desenvolvemento de técnicas: xogo dramático, improvisación, dramatización e creación colectiva.	B2.2Interpretar pezas nas que se valoren as destrezas e habilidades adquiridas.	AEB2.2.1 Aplica as habilidades técnicas necesarias nas actividades de interpretación.	- CAA - CD - CMCCT
			AEB2.2.1 Colabora co grupo e respecta as regras fixadas para lograr un resultado acorde coas súas propias posibilidades.	CSC
- k - l - j - c	- B2.6. Análise do rol e do personaxe: da conduta dramática á conduta teatral. - B2.7. Estudo da escena como espazo significativo. - B2.8. Exploración e desenvolvemento de recursos plásticos: deseño da escena, indumentaria, maquillaxe, iluminación e recursos sonoros.	B2.3. . Coñecer e utilizar as diferentes técnicas para a recreación da acción dramática, o deseño de personaxes e a configuración de situacións e escenas.	AEB2.3.1 Constrúe personaxes e sitúaos en todo tipo de situacións, desenvolvendo as accións propias dos mesmos.	- CCEC - CAA
			AEB2.3.2 Manexa con propiedade todos os conceptos referidos aos elementos que interveñen na expresión e a comunicación escénica.	- CAA - CD
	Bloque 3. A interpretación nas artes escénicas			
- J - g	B3.1. Presentación e estudo das teorías da interpretación.	B3.1. Investigar sobre as diferentes teorías de interpretación.	AEB3.1.1 Coñece e explica razoadamente as diferentes teorías da interpretación.	- CAA - CD - CCL

Artes Escénicas. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ k ▪ l ▪ d	▪ B3.2. Análise do personaxe a partir da situación, a acción, o conflito, os seus obxectivos e funcións. ▪ B3.3. A partitura interpretativa e a súa execución	▪ B3.2. Mostrar motivación, interese e capacidade para o traballo en grupo e para a asunción de tarefas e responsabilidades en proxectos colectivos.	▪ AEB3.2.1 Manexa fontes de documentación en procesos básicos de indagación e investigación. Valora a implicación no traballo diario do aula e a participación activa nas diferentes actividades e tarefas implícitas nos procesos de aprendizaxe.	▪ CCL ▪ CSC ▪
▪ h ▪ b	▪ B3.2. Análise do personaxe a partir da situación, a acción, o conflito, os seus obxectivos e funcións. ▪ B3.3. A B3.3. A partitura interpretativa e a súa execución	▪ B3.3. Desenvolver destrezas, capacidades e habilidades expresivas e creativas coa finalidade de abordar a recreación e representación da acción dramática.	▪ AEB3.3.1 Mostra interese polo desenvolvemento das súas propias capacidades interpretativas e expresivas.	▪ CSIEE
Bloque 4. A representación e a escenificación				
▪ D ▪ E ▪ F ▪ G ▪ i	▪ B4.1. O espectáculo escénico: concepto e características de cada unha das artes escénicas (teatro, danza, ópera...) ▪ B4.2. Tipoloxías básicas do espectáculo escénico: clásico, de vangarda, corporal, occidental, oriental, de obxectos, musical, de interior, de rúa. ▪ B4.3. Outras formas de presentación escénica: happening, performance, vídeo-teatro ou teatro-danza. ▪ B4.4. O deseño dun espectáculo: equipos, fases e áreas de traballo. ▪ B4.5. A dramaturxia no deseño dun proxecto escénico. ▪ B4.6. A produción e realización dun proxecto de creación escénica. ▪ B4.7. A dirección de escena de proxectos escénicos. ▪ B4.8. Os ensaios: tipoloxía, finalidades e organización. ▪ B4.9. Exhibición e distribución de produtos escénicos. ▪ B4.10. A coreografía na creación dun proxecto escénico.	▪ B4.1. Participar no deseño e realización de proxectos de creación e difusión escénica, asumindo diferentes roles.	▪ AEB4.1.1 Valora a implicación na creación e a exhibición de espectáculos escénicos, asumindo e realizando as tarefas do rol que en cada caso deba desempeñar.	▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CSC
▪ l ▪ H ▪ j	▪ B4.1. O espectáculo escénico: concepto e características de cada unha das artes escénicas (teatro, danza, ópera...) ▪ B4.2. Tipoloxías básicas do espectáculo escénico: clásico, de vangarda, corporal, occidental, oriental, de obxectos, musical, de interior, de rúa. ▪ B4.3. Outras formas de presentación escénica: happening, performance, vídeo-teatro ou teatro-danza. ▪ B4.4. O deseño dun espectáculo: equipos, fases e	▪ B4.2. Coñecer e comprender os procesos e fases presentes nun proxecto de escenificación, identificando e valorando as tarefas e responsabilidades de cada creador individual.	▪ AEB4.2.1 Participa activamente no deseño e realización dun proxecto escénico.	▪ CSIEE

Artes Escénicas. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	áreas de traballo. ■ B4.5. A dramaturxia no deseño dun proxecto escénico. ■ B4.6. A produción e realización dun proxecto de creación escénica. ■ B4.7. A dirección de escena de proxectos escénicos. ■ B4.8. Os ensaios: tipoloxía, finalidades e organización. ■ B4.9. Exhibición e distribución de produtos escénicos. ■ B4.10. A coreografía na creación dun proxecto escénico.		■ AEB4.2.2 Identifica con precisión os diferentes roles e as actividades e tarefas propias de cada rol.	■ CAA ■ CCEC
■ g ■ j ■ l ■ c	■ B4.1. O espectáculo escénico: concepto e características de cada unha das artes escénicas (teatro, danza, ópera...). ■ B4.2. Tipoloxías básicas do espectáculo escénico: clásico, de vangarda, corporal, occidental, oriental, de obxectos, musical, de interior, de rúa. ■ B4.3. Outras formas de presentación escénica: happening, performance, vídeo-teatro ou teatro-danza. ■ B4.4. O deseño dun espectáculo: equipos, fases e áreas de traballo. ■ B4.5. A dramaturxia no deseño dun proxecto escénico. ■ B4.6. A produción e realización dun proxecto de creación escénica. ■ B4.7. A dirección de escena de proxectos escénicos. ■ B4.8. Os ensaios: tipoloxía, finalidades e organización., finalidades e organización. ■ B4.9. Exhibición e distribución de produtos escénicos. ■ B4.10. A coreografía na creación dun proxecto escénico.	■ B4.3. Organizar e planificar os ensaios e a distribución de tarefas aos equipos de traballo.	■ AEB4.3.1 Asume o papel que debe cumprir como integrante da nómina teatral desempeñando de xeito responsable as súas funcións.	■ CAA ■ CSIEE ■ CCEC
Bloque 5. A recepción de espectáculos escénicos				
■ J ■ d ■ h	■ B5.1. O público: concepto e tipoloxías. ■ B5.2. Aspectos básicos do proceso de recepción. ■ B5.3. Análise dos espectáculos escénicos. ■ B5.4. A crítica escénica nos seus aspectos básicos.	■ B5.1. Analizar e comentar, con actitude reflexiva e espírito crítico, todo tipo de textos dramáticos e espectáculos teatrais, identificando e valorando as súas características singulares e os seus orzamentos artísticos.	■ AEB5.1.1 Identifica e reflexiona sobre as características e presupostos de textos dramáticos y e espectáculos teatrais con espírito crítico. ■ AEB5.1.2 Realiza críticas escénicas, con rigor y solidez, utilizando a terminoloxía adecuada.	■ CAA ■ CSIEE ■ CCEC ■ CSC

Artes Escénicas. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			AEB5.1.3 Consulta as fontes de información adecuadas para a elaboración dos traballos encomendados.	- CCL - CMCCT
- B - A - k	- B5.1. O público: concepto e tipoloxías. - B5.2. Aspectos básicos do proceso de recepción. - B5.3. Análise dos espectáculos escénicos. - B5.4. A crítica escénica nos seus aspectos básicos.	B5.2. Coñecer o concepto de público, e realizar unha lectura reflexiva e crítica do acontecer artístico e cultural, con rigor e coherencia.	AEB5.2.1 Coñece e describe o concepto de público e afonda no proceso de recepción.	CAA
			AEB5.2.2 Comprende a complexidade do fenómeno artístico extraendo conclusións propias e reelaborando os coñecementos adquiridos na materia	CCEC
- B - j	- B5.1. O público: concepto e tipoloxías. - B5.2. Aspectos básicos do proceso de recepción. - B5.3. Análise dos espectáculos escénicos. - B5.4. A crítica escénica nos seus aspectos básicos.	B5.3. Analizar os procesos de creación e difusión escénica en Galicia.	ADB5.3.1. Coñece, identifica e valora a oferta cultural en materia de artes escénicas nunha cidade ou comarca.	- CCEC - CAA

2.1.2 Bioloxía e Xeoloxía

Introdución

A materia de Bioloxía e Xeoloxía tanto na etapa da Educación Secundaria Obrigatoria (ESO) como en Bacharelato, debe contribuír a que o alumnado desenvolva as competencias clave de cada etapa educativa, poñendo especial atención na adquisición da competencia científica en todas as súas dimensións. Non se trata pois unicamente de adquirir coñecementos relacionados coa Bioloxía e Xeoloxía, senón de que o alumnado aprenda a observar e reflexionar sobre situacións reais, recoller datos, tomar decisións, ter curiosidade, iniciativa, motivación e moitos outros aspectos que o leven a un mellor desenvolvemento da súa contorna e un mellor benestar social. A Bioloxía e a Xeoloxía deberán tamén contribuír a que as persoas melloren a súa autoestima e a superar prexuízos, respectar diferenzas, e participar na toma de decisións democráticas a tódolos niveis mediante o uso do diálogo e respectando a diversidade cultural.

Durante estas etapas perséguese asentar as competencias xa adquiridas, para ir mellorando un nivel competencial que lles conduza a non perder o interese que teñen dende o comezo da súa temperá actividade escolar por non deixar de aprender.

Durante o primeiro ciclo da ESO, o eixe vertebrador da materia xirará en torno aos seres vivos e a súa interacción coa Terra, incidindo especialmente na importancia que a conservación do medio ambiente ten para todos os seres vivos. Tamén durante este ciclo, a materia ten como núcleo central a saúde e a súa promoción. O principal obxectivo é que o alumnado adquira as capacidades e competencias que lle permitan coidar o seu corpo tanto a nivel físico como mental, así como valorar e ter unha actuación crítica ante a información e ante actitudes sociais que poidan repercutir negativamente no seu desenvolvemento físico, social e psicolóxico; preténdese tamén que entendan e valoren a importancia de preservar o medio ambiente polas repercusións que ten sobre a súa saúde; así mesmo, deben aprender a ser responsables das súas decisións diarias e as consecuencias que as mesmas teñen na súa saúde e na contorna que lles rodea, e a comprender o valor que a investigación ten nos avances médicos e no impacto da calidade de vida das persoas.

Neste primeiro ciclo, o bloque 1 do currículo: "Habilidades, destrezas e estratexias. Metodoloxía científica" e o bloque 7: "Proxecto de investigación", son comúns a primeiro da ESO e terceiro da ESO. Dado que a Bioloxía e Xeoloxía son disciplinas de carácter científico, debemos ter sempre eses bloques como marco de referencia no desenvolvemento do currículo. Non se trata, polo tanto, de bloques illados e independentes dos demais, senón que están implícitos en cada un deles e son a base para a súa concreción.

Na Bioloxía e Xeoloxía de primeiro da ESO, o currículo parte do mundo macroscópico, máis concreto, observable e identificable polo alumnado, como: a Terra no Universo, a biodiversidade no planeta Terra e os ecosistemas; para achegarse en terceiro da ESO a un nivel máis abstracto como o estudo microscópico da célula, o ser humano e a saúde, o relevo terrestre e a súa evolución.

Finalmente, no cuarto curso da ESO, iníciase ao alumnado nas grandes teorías que permitiron o desenvolvemento máis actual desta ciencia: a tectónica de placas, a teoría celular e a teoría da evolución, para finalizar co estudo dos ecosistemas, as relacións tróficas entre os distintos niveis e a interacción dos organismos entre eles e co medio, así como a súa repercusión na dinámica e evolución de devanditos ecosistemas.

No Bacharelato, a materia de Bioloxía e Xeoloxía afonda nas competencias adquiridas na ESO, analizando con maior detalle a organización dos seres vivos, a súa biodiversidade, a súa distribución e os factores que nela inflúen, así como o comportamento da Terra como un planeta en continua actividade.

A Xeoloxía toma como fio condutor a teoría da tectónica de placas. A partir dela farase énfase na composición, estrutura e dinámica do interior terrestre, para continuar coa análise dos movementos das placas e as súas consecuencias: expansión

oceánica, relevo terrestre, magmatismo, riscos xeolóxicos, entre outros e finalizar co estudo da xeoloxía externa.

A Bioloxía preséntase co estudo dos niveis de organización dos seres vivos: composición química, organización celular e estudo dos tecidos animais e vexetais. Tamén se desenvolve e completa nesta etapa o estudo da clasificación e organización dos seres vivos, e moi en especial dende o punto de vista do seu funcionamento e adaptación ao medio no que habitan.

Ao longo das dúas etapas: ESO e Bacharelato, a materia de Bioloxía e Xeoloxía permitirá ao alumnado desenvolver as competencias esenciais que se inclúen no currículo así como as estratexias do método científico. Entre estas competencias haberá que considerar a lingüístico e a dixital, a través da realización de tarefas en grupo que supoñan recompilar e organizar información, expoñela de xeito oral e escrito, elaborar presentacións, defender as opinións propias en debates na aula. Os alumnos e as alumnas deberán desenvolver tamén nesta etapa a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a argumentación en público e a comunicación audiovisual; igualmente deberán potenciar actitudes conducentes á reflexión e a análise sobre os grandes avances científicos da actualidade, as súas vantaxes e as implicacións éticas que en ocasións se suscitan, e coñecer e utilizar as normas básicas de seguridade e uso do material de laboratorio.

En adición ao anterior, e debido aos grandes retos biotecnolóxicos actuais, a materia de Bioloxía e Xeoloxía deberá ter, no seu tratamento metodolóxico, un carácter eminentemente práctico, baseado na realización de variadas e axeitadas tarefas experimentais, adaptadas a cada nivel, que permitan ao alumnado acadar as destrezas necesarias no manexo de material de laboratorio, microscopios, material de campo, recollida de mostras, resolución de problemas e todos aqueles aspectos que lle permitan ao alumnado afrontar no futuro estudos científicos coa formación necesaria para o seu correcto desenvolvemento. Para acadar estes obxectivos ao longo do currículo preséntanse actividades de laboratorio e manexo de modelos baseados nas novas tecnoloxías que se engaden á formación teórica que se recolle nos contidos.

Polo tanto, a materia de Bioloxía e Xeoloxía na ESO e no Bacharelato permitirá que alumnos e alumnas adquiren un nivel competencial que lles axude a ser cidadáns e cidadás respectuosos consigo mesmos, cos demais e co medio, co material que utilizan ou que está a súa disposición, responsables, capaces de ter criterios propios e de manter o interese por aprender e descubrir.

1º de ESO

Bioloxía e Xeoloxía. 1º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Habilidades, destrezas e estratexias. Metodoloxía científica.				
■ h	■ B1.1. O vocabulario científico na expresión oral e escrita.	■ B1.1. Utilizar adecuadamente o vocabulario científico nun contexto preciso e adecuado ao seu nivel.	■ BXB1.1.1. Identifica os termos máis frecuentes do vocabulario científico, expresándose de forma correcta tanto oralmente como por escrito.	■ CCL ■ CMCCT
■ b ■ e ■ f ■ g ■ h ■ k	■ B1.2. A metodoloxía científica. Características básicas. ■ B1.3. A experimentación en bioloxía e xeoloxía: obtención, selección e interpretación de información de carácter científico a partir da selección e recollida de mostras do medio natural ou outras fontes.	■ B1.2. Buscar, seleccionar e interpretar a información de carácter científico e utilizar dita información para formarse unha opinión propia, expresarse con precisión e argumentar sobre problemas relacionados co medio natural e a saúde.	■ BXB1.2.1. Busca, selecciona e interpreta a información de carácter científico a partir da utilización de diversas fontes.	■ CD ■ CAA
			■ BXB1.2.2. Transmite a información seleccionada de xeito preciso utilizando diversos soportes.	■ CD ■ CCL
			■ BXB1.2.3. Utiliza a información de carácter científico para formarse unha opinión propia e argumentar sobre problemas relacionados.	■ CAA ■ CCL
■ b ■ f ■ g	■ B1.4. Planificación e realización do traballo experimental e interpretación dos seus resultados. ■ B1.5. Normas de seguridade no laboratorio e coidado dos instrumentos e material.	■ B1.3. Realizar un traballo experimental coa axuda dun guión de prácticas de laboratorio ou de campo describindo a súa execución e interpretando os seus resultados.	■ BXB1.3.1. Coñece e respecta as normas de seguridade no laboratorio, respectando e coidando os instrumentos e o material empregado.	■ CMCCT ■ CSC
			■ BXB1.3.2. Desenvolve con autonomía a planificación do traballo experimental, utilizando tanto instrumentos ópticos de recoñecemento, como material básico de laboratorio, argumentando o proceso experimental seguido, describindo as súas observacións e interpretando os seus resultados.	■ CSIEE ■ CMCCT ■ CAA

	Bioloxía e Xeoloxía. 1º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 2. A Terra no universo			
▪ f	▪ B2.1. Os principais modelos sobre a orixe do Universo.	▪ B2.1. Recoñecer as ideas principais sobre a orixe do Universo e a formación e evolución das galaxias.	▪ BXB2.1.1. Identifica as ideas principais sobre a orixe do universo.	▪ CMCCT
▪ f ▪ j	▪ B2.2. Compoñentes do Universo. ▪ B2.3. Características do Sistema Solar e dos seus compoñentes. ▪ B2.4. Concepcións sobre o Sistema Solar ao longo da historia.	▪ B2.2. Expoñer a organización do Universo e do Sistema Solar así como algunhas das concepcións que sobre o devandito sistema planetario se tiveron ao longo da Historia.	▪ BXB2.2.1. Recoñece os compoñentes do Universo e do Sistema Solar describindo as súas características xerais.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B2.5. Os planetas no Sistema Solar.	▪ B2.3. Relacionar comparativamente a posición dun planeta no sistema solar coas súas características.	▪ BXB2.3.1. Precisa que características se dan no planeta Terra, e non se dan nos outros planetas, que permiten o desenvolvemento da vida nel.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B2.6. O planeta Terra. Características.	▪ B2.4. Localizar a posición da Terra no Sistema Solar.	▪ BXB2.4.1. Identifica a posición da Terra no Sistema Solar.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B2.7. Os movementos da Terra, a Lúa e o Sol e as consecuencias dos mesmos.	▪ B2.5. Establecer os movementos da Terra, a Lúa e o Sol e relacionalos coa existencia do día e a noite, as estacións, as mareas e as eclipses.	▪ BXB2.5.1. Categoriza os fenómenos principais relacionados co movemento e a posición dos astros, deducindo a súa importancia para a vida.	▪ CMCCT
			▪ BXB2.5.2. Interpreta correctamente en gráficos e esquemas, fenómenos como as fases lunares e as eclipses, establecendo a relación existente coa posición relativa da Terra, a Lúa e o Sol.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B2.8. A xeosfera. Estrutura e composición da codia, manto e núcleo.	▪ B2.6. Identificar os materiais terrestres segundo a súa abundancia e distribución nas grandes capas da Terra.	▪ BXB2.6.1. Describe as características xerais dos materiais máis frecuentes nas zonas externas do planeta e xustifica a súa distribución en capas en función da súa densidade.	▪ CMCCT
			▪ BXB2.6.2. Describe as características xerais da codia, o manto e o núcleo terrestre e os materiais que os compoñen, relacionando ditas características coa súa situación.	▪ CMCCT
▪ f ▪ g ▪ l	▪ B2.9. Os minerais e as rochas: as súas propiedades, características e utilidades. ▪ B2.10. Xestión sostible dos recursos minerais. Recursos minerais en Galicia.	▪ B2.7. Recoñecer as propiedades e características dos minerais e das rochas, distinguindo as súas aplicacións máis frecuentes e destacando a súa importancia económica e a xestión sostible.	▪ BXB2.7.1. Identifica minerais e rochas utilizando criterios que permitan diferenciarlos.	▪ CMCCT ▪ CAA
			▪ BXB2.7.2. Describe algunhas das aplicacións máis frecuentes dos minerais e rochas no ámbito da vida cotiá.	▪ CCEC
			▪ BXB2.7.3. Recoñece a importancia do uso responsable e a xestión sostible dos recursos minerais.	▪ CSC
▪ f	▪ B2.11. A atmosfera. Composición e estrutura. O aire e os	▪ B2.8. Analizar as características e composición da atmos-	▪ BXB2.8.1. Recoñece a estrutura e composición da	▪ CMCCT

	Bioloxía e Xeoloxía. 1º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	seus compoñentes. Efecto invernadoiro. Importancia da atmosfera para os seres vivos.	fera e as propiedades do aire.	atmosfera. ■ BXB2.8.2. Recoñece a composición do aire, e identifica os contaminantes principais relacionándoos coa súa orixe. ■ BXB2.8.3. Identifica e xustifica con argumentacións sinxelas, as causas que sustentan o papel protector da atmosfera para os seres vivos.	■ CMCCT ■ CMCCT
■ b ■ e ■ f ■ g ■ k	■ B2.12. Contaminación atmosférica. Repercusións e posibles solucións.	■ B2.9. Investigar e recoller información sobre os problemas de contaminación ambiental actuais e as súas repercusións, e desenvolver actitudes que contribúan a súa solución.	■ BXB2.9.1. Relaciona a contaminación ambiental co deterioro do medio ambiente, proponendo accións e hábitos que contribúan a súa solución.	■ CSC ■ CSIEE
■ f ■ k	■ B2.12. Contaminación atmosférica. Repercusións e posibles solucións.	■ B2.10. Recoñecer a importancia do papel protector da atmosfera para os seres vivos e considerar as repercusións da actividade humana na mesma.	■ BXB2.10.1. Relaciona situacións nas que a actividade humana interfere coa acción protectora da atmosfera.	■ CSC
■ f	■ B2.13. A hidrosfera. Propiedades da auga. Importancia da auga para os seres vivos.	■ B2.11. Describir as propiedades da auga e a súa importancia para a existencia da vida.	■ BXB2.11.1. Recoñece as propiedades anómalas da auga relacionándoas coas consecuencias que teñen para o mantemento da vida na Terra.	■ CMCCT
■ f ■ k	■ B2.14. A auga na Terra. Auga doce e salgada. ■ B2.15. Ciclo da auga. ■ B2.16. A auga como recurso.	■ B2.12. Interpretar a distribución da auga na Terra, así como o ciclo da auga e o uso que fai dela o ser humano.	■ BXB2.12.1. Describe o ciclo da auga, relacionándoo cos cambios de estado de agregación desta.	■ CMCCT
■ a ■ f ■ g ■ k	■ B2.17. Xestión sostible da auga.	■ B2.13. Valorar e identificar a necesidade dunha xestión sostible da auga e de actuacións persoais, así como colectivas, que potencien a redución no consumo e a súa reutilización.	■ BXB2.13.1. Comprende e identifica o significado de xestión sostible da auga doce, enumerando medidas concretas que colaboren nesa xestión.	■ CSC ■ CSIEE
■ f ■ k	■ B2.18. Contaminación das augas doces e salgadas.	■ B2.14. Xustificar e argumentar a importancia de preservar e non contaminar as augas doces e salgadas.	■ BXB2.14.1. Recoñece os problemas de contaminación de augas doces e salgadas e relaciónaos coas actividades humanas	■ CSC
■ f	■ B2.19. A biosfera. Características que fixeron da Terra un planeta habitable.	■ B2.15. Seleccionar as características que fan da Terra un planeta especial para o desenvolvemento da vida.	■ BXB2.15.1. Describe as características que posibilitaron o desenvolvemento da vida na Terra.	■ CMCCT
	Bloque 3. A biodiversidade no planeta Terra			
■ f	■ B3.1. Concepto de biodiversidade. Importancia da biodiversidade.	■ B3.1. Recoñecer a importancia da biodiversidade e as características morfolóxicas principais dos distintos gru-	■ BXB3.1.1. Estima a importancia da biodiversidade e aplica criterios de clasificación dos seres vivos, relacio-	■ CCEC

Bioloxía e Xeoloxía. 1º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- j - k	- B3.2. Sistemas de clasificación dos seres vivos. Concepto de especie. Nomenclatura binomial. - B3.3. Reinos dos Seres Vivos. Moneras, Protocistas, Fungi, Metafitas e Metazoos.	pos taxonómicos.	nando os animais e plantas máis comúns co seu grupo taxonómico.	CMCCT
f	- B3.1. Concepto de biodiversidade. Importancia da biodiversidade. - B3.2. Sistemas de clasificación dos seres vivos. Concepto de especie. Nomenclatura binomial. - B3.3. Reinos dos Seres Vivos. Moneras, Protocistas, Fungi, Metafitas e Metazoos.	B3.2. Categorizar os criterios que serven para clasificar aos seres vivos e identificar os principais modelos taxonómicos aos que pertencen os animais e plantas máis comúns.	BXB3.2.1. Identifica e recoñece exemplares característicos de cada un destes grupos, destacando a súa importancia biolóxica.	CMCCT
- f - k	- B3.1. Concepto de biodiversidade. Importancia da biodiversidade. - B3.2. Sistemas de clasificación dos seres vivos. Concepto de especie. Nomenclatura binomial. - B3.3. Reinos dos Seres Vivos. Moneras, Protocistas, Fungi, Metafitas e Metazoos.	B3.3. Describir as características xerais dos grandes grupos taxonómicos e explicar a súa importancia no conxunto dos seres vivos.	BXB3.3.1. Discrimina as características xerais e singulares de cada grupo taxonómico.	CMCCT
f	- B3.4. Invertebrados: poríferos, celentéreos, anélidos, moluscos, equinodermos e artrópodos. Características anatómicas e fisiolóxicas. - B3.5. Vertebrados: peixes, anfibios, réptiles, aves e mamíferos. Características anatómicas e fisiolóxicas.	B3.4. Caracterizar aos principais grupos de invertebrados e vertebrados.	BXB3.4.1. Asocia invertebrados comúns co grupo taxonómico ao que pertencen.	CMCCT
			BXB3.4.2. Recoñece diferentes exemplares de vertebrados, asignándoos á clase á que pertencen.	CMCCT
- f - k	B3.6. Plantas: brións, feitos, ximnospermas e anxiospermas. Características principais, nutrición, relación e reprodución.	B3.5. Coñecer e definir as funcións vitais das plantas e a súa importancia para a vida e caracterizar aos principais grupos de plantas.	BXB3.5.1. Detalla o proceso da nutrición autótrofa relacionándoo coa súa importancia para o conxunto de todos os seres vivos.	CMCCT
			BXB3.5.2. Describe as características xerais e singulares dos principais grupos de plantas.	CMCCT
- b - e - g	B3.7. Clasificación de animais e plantas a partir de claves dicotómicas e outros medios.	B3.6. Utilizar claves dicotómicas ou outros medios para a identificación e clasificación de animais e plantas.	BXB3.6.1. Clasifica e identifica animais e plantas a partir de claves de identificación.	CAA
- g - j	B3.8. Identificación de plantas e animais propios dalgúns ecosistemas, especies en extinción e especies endémicas. Adaptacións dos animais e as plantas ao medio. A biodiversidade en Galicia.	B3.7. Determinar a partir da observación as adaptacións que permiten aos animais e ás plantas sobrevivir en determinados ecosistemas con especial atención aos ecosistemas galegos.	BXB3.7.1. Identifica exemplares de plantas e animais propios dalgúns ecosistemas ou de interese especial por seren especies en perigo de extinción ou endémicas.	CMCCT
			BXB3.7.2. Relaciona a presenza de determinadas estruturas nos animais e plantas máis comúns coa súa adaptación ao medio.	- CAA - CMCCT

Bioloxía e Xeoloxía. 1º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			BXB3.7.3. Identifica exemplares de plantas e animais propios dos ecosistemas galegos.	CCEC
f	- B4.1. Ecosistema: identificación dos seus compoñentes. - B4.2. Factores abióticos e bióticos nos ecosistemas. - B4.3. Ecosistemas acuáticos. - B4.4. Ecosistemas terrestres.	B4.1. Diferenciar os distintos compoñentes dun ecosistema.	BXB4.1.1. Identifica os distintos compoñentes dun ecosistema.	CMCCT
- f - g - k	- B4.5. Factores desencadeantes de desequilibrios nos ecosistemas. - B4.6. Estratexias para restablecer o equilibrio nos ecosistemas.	B4.2. Identificar nun ecosistema os factores desencadeantes de desequilibrios e establecer estratexias para restablecer o equilibrio do mesmo.	BXB4.2.1. Recoñece e enumera os factores desencadeantes de desequilibrios nun ecosistema.	CMCCT
- a - g - k	B4.7. Accións que favorecen a conservación do medio ambiente.	B4.3. Recoñecer e difundir accións que favorecen a conservación do medio ambiente.	BXB4.3.1. Selecciona accións que preveñen a destrución do medioambiente.	- CSC - CSIEE
Bloque 5. Proxecto de investigación				
- b - c	B5.1. O método científico. Elaboración de hipóteses, comprobación e argumentación das mesmas a partir da experimentación ou a observación.	B5.1. Planear, aplicar, e integrar as destrezas e habilidades propias do traballo científico.	BXB5.1.1. Integra e aplica as destrezas propias do método científico.	- CAA - CMCCT
- b - f - g	B5.1. O método científico. Elaboración de hipóteses, comprobación e argumentación das mesmas a partir da experimentación ou a observación.	B5.2. Elaborar hipóteses e contrastalas a través da experimentación ou a observación e a argumentación.	BXB5.2.1. Utiliza argumentos xustificando as hipóteses que propón.	CCL
e	B5.2. O artigo científico. Fontes de divulgación científica.	B5.3. Utilizar fontes de información variada, discriminar e decidir sobre elas e os métodos empregados para a súa obtención.	BXB5.3.1. Utiliza diferentes fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e presentación das súas investigacións.	- CMCCT - CD
- a - b - c	B5.3. Proxecto de investigación en equipo. Organización. Participación e colaboración respectuosa no traballo individual e en equipo. Presentación de conclusións.	B5.4. Participar, valorar e respectar o traballo individual e en equipo.	BX.B5.4.1. Participa, valora e respecta o traballo individual e en grupo.	- CSC - CSIEE
- a - b - d - h	B5.3. Proxecto de investigación en equipo. Organización. Participación e colaboración respectuosa no traballo individual e en equipo. Presentación de conclusións.	B5.5. Expoñer, e defender en público o proxecto de investigación realizado.	BXB5.5.1. Deseña pequenos traballos de investigación sobre animais e/ou plantas, os ecosistemas da súa contorna ou a alimentación e nutrición humana para a súa presentación e defensa na aula.	- CSIEE - CD
			BXB5.5.2. Expressa con precisión e coherencia tanto verbalmente como por escrito as conclusións das súas investigacións.	- CCL - CCEC

3º de ESO

Bioloxía e Xeoloxía. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Habilidades, destrezas e estratexias. Metodoloxía científica.				
h	B1.1. O vocabulario científico na expresión oral e escrita.	B1.1. Utilizar adecuadamente o vocabulario científico nun contexto preciso e adecuado ao seu nivel.	BXB1.1.1. Identifica os termos máis frecuentes do vocabulario científico, expresándose de forma correcta tanto oralmente como por escrito.	CCL CMCCT
b e f g h k	B1.2. A metodoloxía científica. Características básicas. B1.3. A experimentación en bioloxía e xeoloxía: obtención, selección e interpretación de información de carácter científico a partir da selección e recollida de mostras do medio natural ou outras fontes.	B1.2. Buscar, seleccionar e interpretar a información de carácter científico e utilizar dita información para formarse unha opinión propia, expresarse con precisión e argumentar sobre problemas relacionados co medio natural e a saúde.	BXB1.2.1. Busca, selecciona e interpreta a información de carácter científico a partir da utilización de diversas fontes.	CD CAA
			BXB1.2.2. Transmite a información seleccionada de xeito preciso utilizando diversos soportes.	CD CCL
			BXB1.2.3. Utiliza a información de carácter científico para formarse unha opinión propia e argumentar sobre problemas relacionados.	CAA CCL
b f g	B1.4. Planificación e realización do traballo experimental e interpretación dos seus resultados. B1.5. Normas de seguridade no laboratorio e coidado dos instrumentos e material.	B1.3. Realizar un traballo experimental con axuda dun guión de prácticas de laboratorio ou de campo describindo a súa execución e interpretando os seus resultados.	BXB1.3.1. Coñece e respecta as normas de seguridade no laboratorio, respectando e coidando os instrumentos e o material empregado.	CMCCT CSC
			BXB1.3.2. Desenvolve con autonomía a planificación do traballo experimental, utilizando tanto instrumentos ópticos de recoñecemento, coma material básico de laboratorio, argumentando o proceso experimental seguido, describindo as súas observacións e interpretando os seus resultados.	CSIEE CMCCT CAA
Bloque 2. A célula, unidade estrutural e funcional dos seres vivos.				
f	B2.1. Características da materia viva e diferenzas coa materia inerte. B2.2. A célula. Características básicas da célula procariota e eucariota, animal e vexetal.	B2.1. Recoñecer que os seres vivos están constituídos por células e determinar as características que os diferencian da materia inerte.	BXB2.1.1. Diferenza a materia viva da inerte partindo das características particulares de ambas.	CMCCT
			BXB2.1.2. Establece comparativamente as analoxías e diferenzas entre célula procariota e eucariota, e entre célula animal e vexetal.	CMCCT
f	B2.3. Funcións vitais: nutrición, relación e reprodución.	B2.2. Describir as funcións comúns a todos os seres vivos, diferenciando entre nutrición autótrofa e heterótrofa.	BXB2.2.1. Recoñece e diferenza a importancia de cada función para o mantemento da vida.	CMCCT
			BXB2.2.2. Contrasta o proceso de nutrición autótrofa e nutrición heterótrofa, deducindo a relación que hai entre	CMCCT

Bioloxía e Xeoloxía. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			elas.	
	Bloque 3. As persoas e a saúde. Promoción da saúde			
f	- B3.1. Niveis de organización da materia viva. - B3.2. Organización xeral do corpo humano: células, tecidos, órganos, aparatos e sistemas - B3.3. A célula animal, estruturas celulares. Órgánulos celulares e a súa función.	B3.1. Catalogar os distintos niveis de organización da materia viva: células, tecidos, órganos e aparatos ou sistemas e diferenciar as principais estruturas celulares e as súas funcións.	BXB3.1.1. Interpreta os diferentes niveis de organización no ser humano, buscando a relación entre eles.	CAA
			BXB3.1.2. Diferenza os distintos tipos celulares, describindo a función dos orgánulos máis importantes.	CMCCT
f	B3.4. Os tecidos do corpo humano: estrutura e funcións.	B3.2. Diferenciar os tecidos máis importantes do ser humano e a súa función.	BXB3.2.1. Recoñece os principais tecidos que conforman o corpo humano, e asocia aos mesmos a súa función.	CMCCT
f k	B3.5. A saúde e a enfermidade. Factores que as determinan.	B3.3. Descubrir a partir do coñecemento do concepto de saúde e enfermidade, os factores que os determinan.	BXB3.3.1. Argumenta as implicacións que teñen os hábitos para a saúde, e xustifica con exemplos as eleccións que realiza ou pode realizar para promover a individual e colectivamente.	CSC
f k	B3.6. Enfermidades infecciosas e non infecciosas.	B3.4. Clasificar as enfermidades e determinar as enfermidades infecciosas e non infecciosas máis comúns que afectan á poboación, causas, prevención e tratamentos.	BXB3.4.1. Recoñece as enfermidades e infeccións máis comúns relacionándoas coas súas causas.	CMCCT
			BXB3.4.2. Distingue e explica os diferentes mecanismos de transmisión das enfermidades infecciosas.	CMCCT
k	B3.7. Hixiene e prevención. Hábitos e estilos de vida saudables.	B3.5. Valorar e Identificar hábitos e estilos de vida saudables como método de prevención das enfermidades.	BXB3.5.1. Coñece e describe hábitos de vida saudable identificándoos como medio de promoción da súa saúde e a dos demais.	CSC
			BXB3.5.2. Propón métodos para evitar o contaxio e propagación das enfermidades infecciosas máis comúns.	CSIEE CSC
a c d e k	B3.7. Hixiene e prevención. Hábitos e estilos de vida saudables.	B3.6. Seleccionar información, establecer diferenzas dos tipos de enfermidades dun mundo globalizado e deseñar propostas de actuación.	BXB3.6.1. Establece diferenzas entre as enfermidades que afectan as rexións dun mundo globalizado e diseña propostas de actuación.	CSC CSIEE
f k	- B3.8. O sistema inmunitario. Vacinas, soros e antibióticos. - B3.9. Uso responsable de medicamentos.	B3.7. Determinar o funcionamento básico do sistema inmune, así como as continuas contribucións das ciencias biomédicas e describir a importancia do uso responsable dos medicamentos.	BXB3.7.1. Explica en que consiste o proceso de inmunidade, valorando o papel das vacinas como método de prevención das enfermidades.	CMCCT CSC
a b	B3.10. Os transplantes e a doazón de células, sangue e órganos.	B3.8. Recoñecer e transmitir a importancia que ten a prevención como práctica habitual e integrada nas súas	BXB3.8.1. Detalla a importancia que ten para a sociedade e para o ser humano a doazón de células, sangue e ór-	CSC

Bioloxía e Xeoloxía. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- c - k		vidas e as consecuencias positivas da doazón de células, sangue e órganos.	ganos.	
- f - g - k	B3.11. As substancias aditivas: o tabaco, o alcohol e outras drogas. Problemas asociados.	B3.9. Investigar as alteracións producidas por distintos tipos de substancias aditivas e elaborar propostas de prevención e control.	BXB3.9.1. Detecta as situacións de risco para a saúde relacionadas co consumo de substancias tóxicas e estimulantes como tabaco, alcohol, drogas, etc., contrasta os seus efectos nocivos e propón medidas de prevención e control.	- CSC - CSIEE
- a - d - g - k	B3.11. As substancias aditivas: o tabaco, o alcohol e outras drogas. Problemas asociados.	B3.10. Recoñecer as consecuencias no individuo e na sociedade ao seguir condutas de risco.	BXB3.10.1. Identifica as consecuencias de seguir condutas de risco coas drogas, para o individuo e a sociedade.	CSC
- f - k	B3.12. A alimentación e a nutrición. Os alimentos e os nutrientes, tipos e funcións básicas.	B3.11. Recoñecer a diferenza entre alimentación e nutrición e diferenciar os principais nutrientes e as súas funcións básicas.	BXB3.11.1. Discrimina o proceso de nutrición do da alimentación.	CMCCT
			BXB3.11.2. Relaciona cada nutriente coa función que desempeña no organismo, recoñecendo hábitos nutricionais saudables.	CMCCT
- f - g - k	B3.13. A dieta e a saúde. A dieta equilibrada. Deseño e análise de dietas. Hábitos nutricionais saudables. Trastornos da conduta alimentaria.	B3.12. Relacionar as dietas coa saúde, a través de exemplos prácticos.	BXB3.12.1. Deseña hábitos nutricionais saudables mediante a elaboración de dietas equilibradas, utilizando táboas con diferentes grupos de alimentos cos nutrientes principais presentes neles e o seu valor calórico.	- CAA - CD
- c - k	B3.13. A dieta e a saúde. A dieta equilibrada. Deseño e análise de dietas. Hábitos nutricionais saudables. Trastornos da conduta alimentaria.	B3.13. Argumentar a importancia dunha boa alimentación e do exercicio físico na saúde e identificar as principais enfermidades e trastornos da conduta alimentaria.	BXB3.13.1. Valora e determina unha dieta equilibrada para unha vida saudable e identifica os principais trastornos da conduta alimentaria.	- CAA - CSC
- f - k	B3.14. A función de nutrición. Visión global e integradora de aparatos e procesos que interveñen na nutrición.	B3.14. Explicar os procesos fundamentais da nutrición, utilizando esquemas gráficos dos distintos aparatos que interveñen nela.	BXB3.14.1. Determina e identifica, a partir de gráficos e esquemas, os distintos órganos, aparatos e sistemas implicados na función de nutrición relacionándoo coa súa contribución no proceso.	CMCCT
- f - k	B3.14. A función de nutrición. Visión global e integradora de aparellos e procesos que interveñen na nutrición.	B3.15. Asociar que fase do proceso de nutrición realiza cada un dos aparatos implicados no mesmo.	BXB3.15.1. Recoñece a función de cada un dos aparatos e sistemas nas funcións de nutrición.	CMCCT
- f - k	B3.15. Anatomía e fisioloxía dos aparatos dixestivo, respiratorio, circulatorio e excretor.	B3.16. Identificar os compoñentes dos aparatos dixestivo, circulatorio, respiratorio e excretor e coñecer o seu funcionamento.	BXB3.16.1. Coñece e explica os compoñentes dos aparatos dixestivo, circulatorio, respiratorio e excretor e o seu funcionamento.	CMCCT
- f - k	B3.16. Alteracións máis frecuentes e enfermidades asociadas aos aparatos que interveñen na nutrición, prevención das mesmas e hábitos de vida saudables.	B3.17. Indagar acerca das enfermidades máis habituais nos aparatos relacionados coa nutrición, de cales son as súas causas e da maneira de previlas.	BXB3.17.1. Diferenza as enfermidades máis frecuentes dos órganos, aparatos e sistemas implicados na nutrición, asociándoas coas súas causas.	CMCCT

	Bioloxía e Xeoloxía. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- f - k	- B3.17. A función de relación. Sistema nervioso e sistema endócrino. - B3.18. Órganos dos sentidos: estrutura e función, coidado e hixiene.	B3.18. Describir os procesos implicados na función de relación, sistemas e aparatos implicados na mesma, recoñecer e diferenciar os órganos dos sentidos e os coidados do oído e a vista.	BXB3.18.1. Especifica a función de cada un dos aparatos e sistemas implicados nas funcións de relación.	CMCCT
			BXB3.18.2. Describe os procesos implicados na función de relación, identificando o órgano ou estrutura responsable de cada proceso.	CMCCT
			BXB3.18.3. Clasifica distintos tipos de receptores sensoriais e relaciónaos cos órganos dos sentidos nos que se encontran.	CMCCT
- f - k	- B3.19. A coordinación e o sistema nervioso. Organización e función. - B3.20. Enfermidades comúns do sistema nervioso, causas, factores de risco e prevención.	B3.19. Explicar a misión integradora do sistema nervioso ante diferentes estímulos, describir o seu funcionamento.	BXB3.19.1. Identifica algunhas enfermidades comúns do sistema nervioso, relacionándoas coas súas causas, factores de risco e a súa prevención.	- CMCCT - CSC
- f - k	B3.21. O sistema endócrino: glándulas endócrinas e o seu funcionamento. As súas principais alteracións.	B3.20. Asociar as principais glándulas endócrinas, coas hormonas que sintetizan e a función que desempeñan.	BXB3.20.1. Enumera as glándulas endócrinas e asocia con elas as hormonas segregadas e a súa función.	CMCCT
- f - k	B3.22. Visión integradora dos sistemas nervioso e endócrino.	B3.21. Relacionar funcionalmente ao sistema neuro-endócrino.	BXB3.21.1. Recoñece algún proceso que ten lugar na vida cotiá no que se evidencia claramente a integración neuro-endócrina.	CMCCT
f	B3.23. O aparato locomotor. Organización e relacións funcionais entre ósos, músculos e sistema nervioso.	B3.22. Identificar os principais ósos e músculos do aparato locomotor.	BXB3.22.1. Localiza os principais ósos e músculos do corpo humano en esquemas do aparato locomotor.	CMCCT
- f - k	B3.23. O aparato locomotor. Organización e relacións funcionais entre ósos, músculos e sistema nervioso.	B3.23. Analizar as relacións funcionais entre ósos, músculos e sistema nervioso.	BXB3.23.1. Diferenza os distintos tipos de músculos en función do seu tipo de contracción e relaciónaos co sistema nervioso que os controla.	CMCCT
- f - k	B3.24. Factores de risco e prevención das lesións.	B3.24. Detallar cales son e como se prevenen as lesións máis frecuentes no aparato locomotor.	BXB3.24.1. Identifica os factores de risco máis frecuentes que poden afectar ao aparato locomotor e relaciónaos coas lesións que producen.	- CSC - CAA
- f - k	B3.25. A reprodución humana. Anatomía e fisioloxía do aparato reprodutor. Cambios físicos e psíquicos na adolescencia.	B3.25. Referir os aspectos básicos do aparato reprodutor, diferenciando entre sexualidade e reprodución. Interpretar debuxos e esquemas do aparato reprodutor.	BXB3.25.1. Identifica en esquemas os distintos órganos do aparato reprodutor masculino e feminino, especificando a súa función.	CMCCT
- f - k	B3.26. O ciclo menstrual. Fecundación, embarazo e parto.	B3.26. Recoñecer os aspectos básicos da reprodución humana e describir os acontecementos fundamentais da fecundación, embarazo e parto.	BXB3.26.1. Describe as principais etapas do ciclo menstrual indicando que glándulas e que hormonas participan na súa regulación.	CMCCT
			BXB3.26.2. Identifica os acontecementos fundamentais da fecundación, embarazo e parto	CMCCT

	Bioloxía e Xeoloxía. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- f - k	- B3.27. Análise dos diferentes métodos anticonceptivos. - B3.28. As enfermidades de transmisión sexual. Prevención.	B3.27. Comparar os distintos métodos anticonceptivos, clasificalos segundo a súa eficacia e recoñecer a importancia dalgúns deles na prevención de enfermidades de transmisión sexual.	BXB3.27.1. Discrimina os distintos métodos de anticoncepción humana.	CMCCT
			BXB3.27.2. Categoriza as principais enfermidades de transmisión sexual e argumenta sobre a súa prevención.	- CMCCT - CSC - CCEC
- e - g - k	B3.29. Técnicas de reprodución asistida.	B3.28. Recompilar información sobre as técnicas de reprodución asistida e de fecundación in vitro, para argumentar o beneficio que supuxo este avance científico para a sociedade.	BXB3.28.1. Identifica as técnicas de reprodución asistida máis frecuentes.	CMCCT
- a - c - d - k	B3.30. A reposta sexual humana. Sexo e sexualidade. Saúde e hixiene sexual.	B3.29. Valorar e considerar a súa propia sexualidade e a das persoas que lle rodean, transmitindo a necesidade de reflexionar, debater, considerar e compartir.	BXB3.29.1. Actúa, decide e defende responsablemente a súa sexualidade e a das persoas que o rodean.	- CSC - CCEC
Bloque 4. O relevo terrestre e a súa evolución				
f	B4.1. O modelado do relevo. Factores que condicionan o relevo terrestre.	B4.1. Identificar algunhas das causas que fan que o relevo difira duns sitios a outros.	BXB4.1.1. Identifica a influencia do clima e das características das rochas que condicionan e inflúen nos distintos tipos de relevo.	CMCCT
f	B4.2. Os procesos xeolóxicos externos e diferenzas cos procesos xeolóxicos internos. Meteorización, erosión, transporte e sedimentación.	B4.2. Relacionar os procesos xeolóxicos externos coa enerxía que os activa e diferenciais dos procesos internos.	BXB4.2.1. Relaciona a enerxía solar cos procesos externos e xustifica o papel da gravidade na súa dinámica.	CMCCT
			BXB4.2.2. Diferenza os procesos de meteorización, erosión, transporte e sedimentación e os seus efectos no relevo.	CMCCT
f	B4.3. As augas superficiais e o modelado do relevo. Formas características.	B4.3. Analizar e predicir a acción das augas superficiais e identificar as formas de erosión e depósitos máis características.	BXB4.3.1. Analiza a actividade de erosión, transporte e sedimentación producida polas augas superficiais e recoñece algún dos seus efectos no relevo.	CMCCT
- f - k	B4.4. As augas subterráneas, a súa circulación e explotación.	B4.4. Valorar e analizar a importancia das augas subterráneas, xustificar a súa dinámica e a súa relación coas augas superficiais.	BXB4.4.1. Valora e analiza a importancia das augas subterráneas e os riscos da súa sobreexplotación.	CSC
f	B4.5. Acción xeolóxica do mar, dinámica mariña e o modelado litoral.	B4.5. Analizar a dinámica mariña e a súa influencia no modelado litoral.	BXB4.5.1. Relaciona os movementos da auga do mar coa erosión, o transporte e a sedimentación no litoral, e identifica algunhas formas resultantes características.	CMCCT
f	B4.6. Acción xeolóxica do vento. Modelado eólico.	B4.6. Relacionar a acción eólica coas condicións que a fan posible e identificar algunhas formas resultantes.	BXB4.6.1. Asocia a actividade eólica cos ambientes en que esta actividade xeolóxica pode ser relevante.	CMCCT

Bioloxía e Xeoloxía. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ f	▪ B4.7. Acción xeolóxica dos glaciares. Formas de erosión e depósito que orixinan.	▪ B4.7. Analizar a acción xeolóxica dos glaciares e xustificar as características das formas de erosión e depósito resultantes.	▪ BXB4.7.1. Analiza a dinámica glaciar e identifica os seus efectos sobre o relevo.	▪ CMCCT
▪ f ▪ j	▪ B4.8. Factores que condicionan o modelado da paisaxe galega.	▪ B4.8. Indagar e identificar os diversos factores que condicionan a modelaxe da paisaxe nas zonas próximas ao alumnado.	▪ BXB4.8.1. Indaga a paisaxe da súa contorna máis próxima e identifica algúns dos factores que condicionaron a súa modelaxe.	▪ CCEC ▪ CAA
▪ f ▪ g ▪ k	▪ B4.9. Acción xeolóxica dos seres vivos. A especie humana como axente xeolóxico.	▪ B4.9. Recoñecer e identificar a actividade xeolóxica dos seres vivos e valorar a importancia da especie humana como axente xeolóxico externo.	▪ BXB4.9.1. Identifica a intervención de seres vivos en procesos de meteorización, erosión, transporte e sedimentación.	▪ CMCCT
			▪ BXB4.9.2. Valora e describe a importancia de actividades humanas na transformación da superficie terrestre.	▪ CSC ▪ CCEC
▪ f	▪ B4.10. Manifestacións da enerxía interna da Terra.	▪ B4.10. Diferenciar os cambios na superficie terrestre xerados pola enerxía do interior terrestre dos de orixe externo.	▪ BXB4.10.1. Diferenza un proceso xeolóxico externo dun interno e identifica os seus efectos no relevo.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B4.11. Actividade sísmica e volcánica. Orixe e tipos de magmas.	▪ B4.11. Analizar as actividades sísmica e volcánica, as súas características e os efectos que xeran.	▪ BXB4.11.1. Coñece e describe como se orixinan os sismos e os efectos que xeran.	▪ CMCCT
			▪ BXB4.11.2. Relaciona os tipos de erupción volcánica co magma que as orixina e as asocia coa súa perigosidade.	▪ CMCCT
▪ f ▪ g	▪ B4.12. Distribución de volcáns e terremotos. Os riscos sísmico e volcánico. Importancia da súa predición e prevención.	▪ B4.12. Relacionar a actividade sísmica e volcánica coa dinámica do interior terrestre e xustificar a súa distribución planetaria.	▪ BXB4.12.1. Xustifica a existencia de zonas nas que os terremotos son máis frecuentes e de maior magnitude.	▪ CAA
▪ f ▪ g	▪ B4.12. Distribución de volcáns e terremotos. Os riscos sísmico e volcánico. Importancia da súa predición e prevención. ▪ B4.13. A sismicidade en Galicia.	▪ B4.13. Valorar e describir a importancia de coñecer os riscos sísmico e volcánico e as formas de previlo.	▪ BXB5.13.1. Valora e describe o risco sísmico e, no seu caso, volcánico existente na zona na que habita e coñece as medidas de prevención que debe adoptar.	▪ CAA ▪ CSC
Bloque 5. O solo como ecosistema.				
▪ f	▪ B5.1. O solo como ecosistema. ▪ B5.2. Componentes do solo e as súas interaccións.	▪ B5.1. Analizar os compoñentes do solo e esquematizar as relacións que se establecen entre eles.	▪ BXB5.1.1. Recoñece que o solo é o resultado da interacción entre os compoñentes bióticos e abióticos, sinalando algunha das súas interaccións.	▪ CMCCT
▪ f ▪ g ▪ k	▪ B5.3. Importancia do solo. Riscos da súa sobreexplotación, degradación ou perda.	▪ B5.2. Valorar e determinar a importancia do solo e os riscos que comporta a súa sobreexplotación, degradación ou perda.	▪ BXB5.2.1. Recoñece a fragilidade do solo e valora a necesidade de protexelo.	▪ CMCCT ▪ CSC

	Bioloxía e Xeoloxía. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 6. Proxecto de investigación			
- b - c	B6.1. O método científico. Elaboración de hipóteses, comprobación e argumentación das mesmas a partir da experimentación ou a observación.	B6.1. Planear, aplicar, e integrar as destrezas e habilidades propias do traballo científico.	BXB6.1.1. Integra e aplica as destrezas propias do método científico.	- CAA - CMCCT
- b - f - g	B6.1. O método científico. Elaboración de hipóteses, comprobación e argumentación das mesmas a partir da experimentación ou a observación.	B6.2. Elaborar hipóteses e contrastalas a través da experimentación ou a observación e a argumentación.	BXB6.2.1. Utiliza argumentos xustificando as hipóteses que propón.	CCL
e	B6.2. O artigo científico. Fontes de divulgación científica.	B6.3. Utilizar fontes de información variada, discriminar e decidir sobre elas e os métodos empregados para a súa obtención.	BXB6.3.1. Utiliza diferentes fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e presentación das súas investigacións.	- CMCCT - CD
- a - b - c	B6.3. Proxecto de investigación en equipo. Organización. Participación e colaboración respectuosa no traballo individual e en equipo. Presentación de conclusións.	B6.4. Participar, valorar e respectar o traballo individual e en equipo.	BXB6.4.1. Participa, valora e respecta ol traballo individual e grupal.	- CSC - CSIEE
- a - b - d - h	B6.3. Proxecto de investigación en equipo. Organización. Participación e colaboración respectuosa no traballo individual e en equipo. Presentación de conclusións.	B6.5. Expoñer, e defender en público o proxecto de investigación realizado.	BXB6.5.1. Deseña pequenos traballos de investigación sobre animais e/ou plantas, os ecosistemas da súa contorna ou a alimentación e nutrición humana para a súa presentación e defensa na aula.	- CSIEE - CD
			BXB6.5.2. Expresa con precisión e coherencia tanto verbalmente como por escrito as conclusións das súas investigacións.	- CCL - CCEC

4º de ESO

	Bioloxía e Xeoloxía. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. A evolución da vida			
f	B1.1. Célula procariota e célula eucariota, relacións evolutivas. Célula animal e célula vexetal, morfoloxía e función.	B1. 1. Determinar as analogías e diferencias na estrutura das células procariotas e eucariotas, interpretando as relacións evolutivas entre elas.	BXB1.1.1. Compara a célula procariota e a eucariota, a animal e a vexetal, recoñecendo a función dos orgánulos celulares e a relación entre morfoloxía e función.	- CAA - CMCCT
			BXB1.1.2. Identifica distintos tipos de células utilizando microscopio óptico, micrografías e esquemas gráficos.	- CD - CAA

Bioloxía e Xeoloxía. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- f - g	B1.2. O núcleo e o ciclo celular.	B1. 2. Identificar o núcleo celular e a súa organización segundo as fases do ciclo celular a través da observación directa ou indirecta.	BXB1.2.1. Distingue os diferentes compoñentes do núcleo e a súa función segundo as distintas etapas do ciclo celular.	- CCL - CAA
- g - f	B1.3. A cromatina e os cromosomas. Cariotipo.	B1. 3. Comparar a estrutura dos cromosomas e da cromatina.	BXB1.3.1. Recoñece as partes dun cromosoma utilizándoo para construír un cariotipo.	CMCCT
- g - f	B1.4. A mitose e a meiose, principais procesos, importancia e significado biolóxico.	B1. 4. Formular e identificar os principais procesos que teñen lugar na mitose e na meiose e revisar o seu significado e importancia biolóxica.	BXB1.4.1. Recoñece as fases da mitose e meiose, diferenciando ambos procesos e distinguindo o seu significado biolóxico.	- CMCCT - CAA
- g - f	B1.5. Os ácidos nucleicos: ADN e ARN.	B1. 5. Comparar os tipos e a composición dos ácidos nucleicos, relacionándoos coa súa función.	BXB1.5.1. Distingue os distintos ácidos nucleicos e enumera os seus compoñentes.	- CAA - CSIEE
g	B1.6. ADN e Xenética molecular. Proceso de replicación do ADN. Concepto de xene.	B1. 6. Relacionar a replicación do ADN coa conservación da información xenética.	BXB1.6.1. Recoñece a función do ADN como portador da información xenética, relacionándoo co concepto de xene.	CAA
- g - b	B1.7. Expresión da información xenética. Código xenético.	B1. 7. Comprender e ilustrar como se expresa a información xenética, utilizando o código xenético e resolvendo problemas sinxelos.	BXB1.7.1. Ilustra os mecanismos da expresión xenética por medio do código xenético.	- CAA - CSIEE
- b - a	B1.8. Mutacións. Relacións coa evolución.	B1. 8. Valorar e recoñecer o papel das mutacións na diversidade xenética, comprendendo a relación entre mutación e evolución.	BXB1.8.1. Recoñece e explica en que consisten as mutacións e os seus tipos.	- CMCCT - CAA
- f - g	- B1.9. A herdanza e transmisión de caracteres. Introducción e desenvolvemento das Leis de Mendel. - B1.10. Base cromosómica da herdanza mendeliana. - B1.11. Aplicacións das leis de Mendel.	B1. 9. Formular os principios básicos de Xenética Mendeliana, aplicando as leis da herdanza na resolución de problemas sinxelos e recoñecer a base cromosómica das leis de Mendel.	BXB1.9.1. Recoñece os principios básicos da Xenética Mendeliana, resolvendo problemas prácticos de cruzamentos con un ou dous caracteres.	- CMCCT - CAA - CCEC
g	B1.12. A herdanza do sexo e a herdanza ligada ao sexo.	B1. 10. Diferenciar a herdanza do sexo e a ligada ao sexo, establecendo a relación que se dá entre elas.	BXB1.10.1. Resolve problemas prácticos sobre a herdanza do sexo e a herdanza ligada ao sexo.	- CAA - CSIEE
- a - c - g	B1.13. As enfermidades hereditarias máis frecuentes e o seu alcance social.	B1. 11. Coñecer e identificar algunhas enfermidades hereditarias, a súa prevención e alcance social.	BXB1.11.1. Identifica as enfermidades hereditarias máis frecuentes e o seu alcance social e resolve problemas prácticos sobre enfermidades hereditarias utilizando árbores xenealóxicas.	- CMCCT - CSC
f	B1.14. As técnicas da enxeñaría xenética.	B1. 12. Identificar as técnicas da Enxeñaría Xenética: ADN recombinante e PCR.	BXB1.12.1. Diferencia técnicas de traballo en enxeñaría xenética.	- CMCCT - CSIEE
- g - h	B1.15. Aplicacións da enxeñaría xenética. Biotecnoloxía. Bioética.	B1. 13. Comprender e describir o proceso da clonación.	BXB1.13.1. Describe as técnicas de clonación animal, distinguindo clonación terapéutica e reprodutiva.	- CSC - CAA

Bioloxía e Xeoloxía. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a - c - g	B1.15. Aplicacións da enxeñaría xenética. Biotecnoloxía. Bioética.	B1. 14. Recoñecer as aplicacións da Enxeñaría Xenética: OMX (organismos modificados xeneticamente).	BXB1.14.1. Analiza as implicacións éticas, sociais e medioambientais da Enxeñaría Xenética.	- CSC - CSIEE
- a - c - d	B1.15. Aplicacións da enxeñaría xenética. Biotecnoloxía. Bioética.	B1. 15. Valorar e interpretar as aplicacións da tecnoloxía do ADN recombinante na agricultura, na gandería, no medio ambiente e na saúde.	BXB1.15.1. Interpreta criticamente as consecuencias dos avances actuais no campo da biotecnoloxía.	CSC
- a - c - g	- B1.16. Orixe e evolución dos seres vivos. Hipóteses sobre a orixe da vida na Terra. - B1.17. Teorías da evolución. O feito e os mecanismos da evolución.	B1. 16. Coñecer e describir as hipóteses sobre a orixe da vida e as probas da evolución. Comparar lamarckismo, darwinismo e neodarwinismo.	BXB1.16.1. Distingue as características diferenciadoras entre lamarckismo, darwinismo e neodarwinismo.	- CMCCT - CAA
g	- B1.16. Orixe e evolución dos seres vivos. Hipóteses sobre a orixe da vida na Terra. - B1.17. Teorías da evolución. O feito e os mecanismos da evolución.	B1. 17. Comprender e establecer os mecanismos da evolución destacando a importancia da mutación e a selección. Analizar o debate entre gradualismo, saltacionismo e neutralismo.	BXB1.17.1. Establece a relación entre variabilidade xenética, adaptación e selección natural.	CAA
g	B1.18. As árbores filoxenéticas no proceso de evolución.	B1. 18. Interpretar árbores filoxenéticas, incluíndo a humana.	BXB1.18.1. Interpreta árbores filoxenéticas.	CAA
- g - h - b	B1.19. A evolución humana: proceso de hominización.	B1. 19. Describir a hominización.	BXB1.19.1. Recoñece e describe as fases da hominización.	- CMCCT - CCL
Bloque 2. A dinámica da Terra				
- f - g	B2.1. A historia da Terra. A orixe da Terra. O tempo xeolóxico: ideas históricas sobre a idade da Terra. Principios e procedementos que permiten reconstruír a súa historia. Utilización do actualismo como método de interpretación.	B2.1. Recoñecer, recopilar e contrastar feitos que amosen á Terra como un planeta cambiante.	BXB2.1.1. Identifica e describe feitos que amosen á Terra como un planeta cambiante, relacionándoos cos fenómenos que suceden na actualidade.	CAA
g	B2.1. A historia da Terra. A orixe da Terra. O tempo xeolóxico: ideas históricas sobre a idade da Terra. Principios e procedementos que permiten reconstruír a súa historia. Utilización do actualismo como método de interpretación.	B2.2. Rexistrar e reconstruír algúns dos cambios máis notables da historia da Terra, asociándoos coa súa situación actual.	BXB2.2.1. Reconstrúe algúns cambios notables na Terra, mediante a utilización de modelos temporais a escala e recoñecendo as unidades temporais na historia xeolóxica.	- CAA - CSIEE
- g - h	B2.2. Os eóns, eras xeolóxicas e períodos xeolóxicos: ubicación dos acontecementos xeolóxicos e biolóxicos importantes.	B2.3. Categorizar e integrar os procesos xeolóxicos máis importantes da historia da Terra.	BXB2.3.1. Discrimina os principais acontecementos xeolóxicos, climáticos e biolóxicos que tiveron lugar ao longo da historia da Terra, recoñecendo algúns animais e plantas características de cada era.	CMCCT

Bioloxía e Xeoloxía. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ f	▪ B2.3. Os fósiles guía e o seu emprego para a datación e estudo de procesos xeolóxicos.	▪ B2.4. Recoñecer e datar os eóns, eras e períodos xeolóxicos, utilizando o coñecemento dos fósiles guía.	▪ BXB2.4.1. Relaciona algún dos fósiles guía máis característico coa súa era xeolóxica.	▪ CAA
▪ e ▪ f	▪ B2.4. Interpretación de mapas topográficos e realización de perfís topográficos. Interpretación e datación de procesos representados en cortes xeolóxicos.	▪ B2.5. Interpretar cortes xeolóxicos sinxelos e perfís topográficos como procedemento para o estudo dunha zona ou terreo.	▪ BXB2.5.1. Interpreta un mapa topográfico e fai perfís topográficos..	▪ CMCT ▪ CCL
			▪ BXB2.5.2. Resolve problemas sinxelos de datación relativa, aplicando os principios de superposición de estratos, superposición de procesos e correlación.	▪ CMCT
▪ g	▪ B2.5. Estrutura e composición da Terra. Modelos xeodinámico e xeoquímico.	▪ B2.6. Comprender e comparar os diferentes modelos que explican a estrutura e composición da Terra.	▪ BXB2.6.1. Analiza e compara os diferentes modelos que explican a estrutura e composición da Terra.	▪ CAA
▪ g ▪ f	▪ B2.5. Estrutura e composición da Terra. Modelos xeodinámico e xeoquímico. ▪ B2.6. A tectónica de placas e as súas manifestacións. Evolución histórica da Deriva Continental á Tectónica de Placas.	▪ B2.7. Combinar o modelo dinámico da estrutura interna da Terra coa teoría da tectónica de placas.	▪ BXB2.7.1. Relaciona as características da estrutura interna da Terra asociándoas cos fenómenos superficiais.	▪ CAA ▪ CSIEE
▪ g	▪ B2.6. A tectónica de placas e as súas manifestacións. Evolución histórica da Deriva Continental á Tectónica de Placas.	▪ B2.8. Recoñecer as evidencias da deriva continental e da expansión do fondo oceánico.	▪ BXB2.8.1. Expresa algunhas evidencias actuais da deriva continental e a expansión do fondo oceánico.	▪ CAA
▪ g	▪ B2.6. A tectónica de placas e as súas manifestacións. Evolución histórica da Deriva Continental á Tectónica de Placas.	▪ B2.9. Interpretar algúns fenómenos xeolóxicos asociados ao movemento da litosfera e relacionalos coa súa situación en mapas terrestres. Comprender os fenómenos naturais producidos nos contactos das placas.	▪ BXB2.9.1. Coñece e explica razoadamente os movementos relativos das placas litosféricas.	▪ CAA ▪ CMCT
			▪ BXB2.9.2. Interpreta as consecuencias que teñen no relevo os movementos das placas.	▪ CAA
▪ g	▪ B2.6. A tectónica de placas e as súas manifestacións. Evolución histórica da Deriva Continental á Tectónica de Placas.	▪ B2.10. Explicar a orixe das cordilleiras, os arcos de illas e os oróxeos térmicos.	▪ BXB2.10.1. Identifica as causas que orixinan os principais relevos terrestres.	▪ CMCT
▪ g	▪ B2.6. A tectónica de placas e as súas manifestacións. Evolución histórica da Deriva Continental á Tectónica de Placas.	▪ B2.11. Contraste os tipos de placas litosféricas asociando aos mesmos movementos e consecuencias.	▪ BXB2.11.1. Relaciona os movementos das placas con distintos procesos tectónicos.	▪ CAA ▪ CCL
▪ g ▪ b	▪ B2.7. Evolución do relevo como resultado da interacción da dinámica externa e interna.	▪ B2.12. Analizar que o relevo, na súa orixe e evolución, é resultado da interacción entre os procesos xeolóxicos internos e externos.	▪ BXB2.12.1. Interpreta a evolución do relevo baixo a influencia da dinámica externa e interna.	▪ CAA
Bloque 3. Ecoloxía e medio ambiente				
▪ f	▪ B3.1. Compoñentes e estrutura do ecosistema: comunidade	▪ B3.1. Explicar os conceptos de: ecosistema, biótomo,	▪ BXB3.1.1. Identifica o concepto de ecosistema e distingue	▪ CMCT

Bioloxía e Xeoloxía. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	de e biótomo. Hábitat e nicho ecolóxico.	poboación, comunidade, ecotono, hábitat e nicho ecolóxico.	os seus compoñentes. ■ BXB3.1.2. Analiza as relacións entre biótomo e biocenose, avaliando a súa importancia para manter o equilibrio do ecosistema.	■ CAA ■ CSIEE ■ CCL
■ g ■ b ■ f	■ B3.2. Os factores ambientais e os seres vivos. Factores limitantes e adaptacións. Límite de tolerancia.	■ B3.2. Comparar adaptacións dos seres vivos a diferentes medios, mediante a utilización de exemplos.	■ BXB3.2.1. Interpreta as adaptacións dos seres vivos a un ambiente determinado, relacionando a adaptación co factor ou factores ambientais desencadeantes do mesmo.	■ CSC ■ CAA
■ a ■ b	■ B3.2. Os factores ambientais e os seres vivos. Factores limitantes e adaptacións. Límite de tolerancia.	■ B3.3. Categorizar os factores ambientais e a súa influencia sobre os seres vivos e recoñecer o concepto de factor limitante e límite de tolerancia.	■ BXB3.3.1. Recoñece os factores ambientais que condicionan o desenvolvemento dos seres vivos nun ambiente determinado, valorando a súa importancia na conservación do mesmo.	■ CMCT ■ CAA
■ g ■ f	■ B3.3. Relacións intra e interespecíficas. Influencia na regulación dos ecosistemas. ■ B3.4. Autorregulación do ecosistema, da poboación e da comunidade.	■ B3.4. Identificar as relacións intra e interespecíficas como factores de regulación dos ecosistemas.	■ BXB3.4.1. Recoñece e describe distintas relacións e a súa influencia na regulación dos ecosistemas interpretando casos prácticos en contextos reais.	■ CMCT
■ f	■ B3.5. Relacións tróficas: cadeas e redes.	■ B3.5. Explicar os conceptos de cadeas e redes tróficas.	■ BXB3.5.1. Recoñece os diferentes niveis tróficos e as súas relacións nos ecosistemas, valorando a importancia que teñen para a vida en xeral o mantemento das mesmas.	■ CAA ■ CSC ■ CCL
■ a ■ c ■ g	■ B3.6. Dinámica do ecosistema. ■ B3.7. Ciclo da materia e fluxo da enerxía. ■ B3.8. Pirámides ecolóxicas. ■ B3.9. Ciclos bioquímicos e sucesións ecolóxicas.	■ B3.6. Expresar como se produce a transferencia de materia e enerxía ao longo dunha cadea ou rede trófica e deducir as consecuencias prácticas na xestión sostible de algúns recursos por parte do ser humano.	■ BXB3.6.1. Compara as consecuencias prácticas na xestión sostible de algúns recursos por parte do ser humano, valorando criticamente a súa importancia.	■ CSC ■ CCEC
■ a ■ c ■ k	■ B3.10. Eficiencia ecolóxica e aproveitamento dos recursos alimentarios. Regra do 10%.	■ B3.7. Relacionar as perdas enerxéticas producidas en cada nivel trófico co aproveitamento dos recursos alimentarios do planeta dende un punto de vista sostible.	■ BXB3.7.1. Establece a relación entre as transferencias de enerxía dos niveis tróficos e a súa eficiencia enerxética.	■ CAA
■ a ■ c	■ B3.11. A actividade humana e o medio ambiente. Impactos e valoración das actividades humanas nos ecosistemas. Consecuencias ambientais do consumo humano de enerxía. ■ B3.12. Os recursos naturais e os seus tipos. A superpoboación e as súas consecuencias: deforestación, sobreexplotación, incendios, etc.	■ B3.8. Contrastar algunhas actuacións humanas sobre diferentes ecosistemas, valorar a súa influencia e argumentar as razóns de certas actuacións individuais e colectivas para evitar o seu deterioro.	■ BXB3.8.1. Argumenta sobre as actuacións humanas que teñen unha influencia negativa sobre os ecosistemas: contaminación, desertización, esgotamento de recursos,...	■ CSC ■ CCL ■ CCEC
			■ BXB3.8.2. Defende e conclúe sobre posibles actuacións para a mellora do medio ambiente e analiza dende distintos puntos de vista un problema medioambiental do entorno próximo, elaborando informes, e presentándoos utilizando distintos medios.	■ CMCT ■ CAA ■ CCL

	Bioloxía e Xeoloxía. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ f	▪ B3.13. Os residuos e a súa xestión. Coñecemento de técnicas sinxelas para coñecer o grao de contaminación e depuración do medio ambiente.	▪ B3.9. Concretar distintos procesos de tratamento de residuos e describir a xestión que dos residuos se fai no seu entorno próximo.	▪ BXB3.9.1. Describe os procesos de tratamento de residuos, valorando criticamente a recollida selectiva dos mesmos.	▪ CSC ▪ CSIEE
▪ k ▪ c ▪ a	▪ B3.13. Os residuos e a súa xestión. Coñecemento de técnicas sinxelas para coñecer o grao de contaminación e depuración do medio ambiente.	▪ B3.10. Contrastar argumentos a favor da recollida selectiva de residuos e a súa repercusión a nivel familiar e social.	▪ BXB3.10.1. Argumenta os pros e os contras da reciclaxe e da reutilización de recursos materiais.	▪ CSC ▪ CAA
▪ a ▪ g	▪ B3.14. O uso de enerxías renovables factor fundamental para un desenvolvemento sostible. Consecuencias ambientais do consumo humano de enerxía.	▪ B3.11. Asociar a importancia que teñen para o desenvolvemento sostible, a utilización de enerxías renovables.	▪ BXB3.11.1. Destaca a importancia das enerxías renovables para o desenvolvemento sostible do planeta.	▪ CSC ▪ CCL
	Bloque 4. Proxecto de investigación			
▪ b ▪ c	▪ B4.1. O método científico. Elaboración de hipóteses, comprobación e argumentación das mesmas a partir da experimentación ou a observación.	▪ B4.1. Planear, aplicar, e integrar as destrezas e habilidades propias do traballo científico.	▪ BXB4.1.1. Integra e aplica as destrezas propias dos métodos da ciencia.	▪ CAA ▪ CMCCT
▪ b ▪ f ▪ g	▪ B4.1. O método científico. Elaboración de hipóteses, comprobación e argumentación das mesmas a partir da experimentación ou a observación.	▪ B4.2. Elaborar hipóteses, e contrastalas a través da experimentación ou a observación e argumentación.	▪ BXB4.2.1. Utiliza argumentos xustificando as hipóteses que propón.	▪ CCL
▪ e	▪ B4.2. O artigo científico. Fontes de divulgación científica.	▪ B4.3. Discriminar e decidir sobre as fontes de información e os métodos empregados para a súa obtención.	▪ BXB4.3.1. Utiliza diferentes fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e presentación das súas investigacións.	▪ CMCCT ▪ CD
▪ a ▪ b ▪ c	▪ B4.3. Proxecto de investigación. Organización. Participación e colaboración respectuosa no traballo individual e en equipo. Presentación de conclusións.	▪ B4.4. Participar, valorar e respectar o traballo individual e en grupo.	▪ BXB4.4.1. Participa, valora e respecta o traballo individual e en grupo.	▪ CSC ▪ CSIEE
▪ a ▪ b ▪ d ▪ h	▪ B4.3. Proxecto de investigación. Organización. Participación e colaboración respectuosa no traballo individual e en equipo. Presentación de conclusións.	▪ B4.5. Presentar e defender en público o proxecto de investigación realizado.	▪ BXB4.5.1. Deseña pequenos traballos de investigación sobre animais e/ou plantas, os ecosistemas da súa contorna ou a alimentación e nutrición humana para a súa presentación e defensa na aula.	▪ CSIEE ▪ CD
			▪ BXB4.5.2. Expresa con precisión e coherencia tanto verbalmente como por escrito as conclusións das túas investigacións.	▪ CCL ▪ CCEC

1º de bacharelato

Bioloxía e Xeoloxía 1º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Os seres vivos: composición e función.				
- e - i	- B1.1. Niveis de organización dos seres vivos. - B1.2. Características que definen os seres vivos: funcións de nutrición, relación e reprodución.	B1.1. Especificar as características que definen aos seres vivos.	BXB1.1.1. Describe as características que definen aos seres vivos: funcións de nutrición, relación e reprodución.	CCL
j	- B1.3. Concepto de bioelemento e biomolécula. - B1.4. Clasificación dos bioelementos e das biomoléculas.	B1.2. Distinguir bioelemento, oligoelemento e biomolécula.	BXB1.2.1. Identifica e clasifica os distintos bioelementos e biomoléculas presentes nos seres vivos.	CAA
- j - d	B1.5. Estrutura, composición química e propiedades das biomoléculas.	B1.3. Diferenciar e clasificar os diferentes tipos de biomoléculas que constitúen a materia viva relacionándolas coas súas respectivas funcións biolóxicas na célula.	BXB1.3.1. Distingue as características fisicoquímicas e propiedades das moléculas básicas que configuran a estrutura celular, destacando a uniformidade molecular dos seres vivos.	CAA
- d - i	B1.5. Estrutura, composición química e propiedades das biomoléculas.	B1.4. Diferenciar cada un dos monómeros constituíntes das macromoléculas orgánicas.	BXB1.4.1. Identifica cada un dos monómeros constituíntes das macromoléculas orgánicas.	CAA
	B1.6. Relación entre estrutura e funcións biolóxicas das biomoléculas.	B1.5. Recoñecer e identificar algunhas macromoléculas cuxa conformación está directamente relacionada coa función que desempeñan.	BXB1.5.1. Asocia biomoléculas coa súa función biolóxica de acordo coa súa estrutura tridimensional.	CAA
Bloque 2. A organización celular.				
- e - i - g	- B2.1. A célula como unidade estrutural, funcional e xenética. - B2.2. Modelos de organización celular: Célula procariota e eucariota. Célula animal e célula vexetal. dos seres vivos.	B2.1. Describir a célula como unidade estrutural, funcional e xenética dos seres vivos e distinguir unha célula procariota dunha eucariota e unha célula animal dunha vexetal, analizando as súas semellanzas e diferenzas.	BXB2.1.1. Interpreta a célula como unha unidade estrutural, funcional e xenética dos seres vivos.	CMCCT
			BXB2.1.2. Perfila células procariotas e eucarióticas e nomea as súas estruturas.	CMCCT
- k - g	- B2.3. Estrutura e función dos orgánulos celulares. - B2.4. Planificación e realización de prácticas de laboratorio. Observación microscópica de células eucariotas animais e vexetais.	B2.2. Identificar os orgánulos celulares, describindo a súa estrutura e función.	BXB2.2.1. Representa esquematicamente os orgánulos celulares, asociando cada orgánulo coa súa función ou funcións.	CMCCT
			BXB2.2.2. Recoñece e nomea mediante microfotografías ou preparacións microscópicas células animais e vexetais.	CAA
- e - i	B2.5. O ciclo celular. A división celular: A mitose e a meiose. Importancia na evolución dos seres vivos.	B2.3. Recoñecer e identificar as fases da mitose e meiose argumentando a súa importancia biolóxica.	BXB2.3.1. Describe os acontecementos fundamentais en cada unha das fases da mitose e meiose.	CCL

Bioloxía e Xeoloxía 1º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - j	B2.5. O ciclo celular. A división celular: A mitose e a meiose. Importancia na evolución dos seres vivos.	B2.4. Establecer as analogías e diferenzas principais entre os procesos de división celular mitótica e meiótica.	BXB2.4.1. Selecciona as principais analogías e diferenzas entre a mitose e a meiose.	- CMCCT - CD
Bloque 3. Histoloxía.				
- i - g	B3.1. Concepto de tecido, órgano, aparato e sistema.	B3.1. Diferenciar os distintos niveis de organización celular interpretando como se chega ao nivel tisular.	BXB3.1.1. Identifica os distintos niveis de organización celular e determina as súas vantaxes para os seres pluricelulares.	CAA
- i - j	- B3.2. Principais tecidos animais: estrutura e función. - B3.3. Principais tecidos vexetais: estrutura e función.	B3.2. Recoñecer e indicar a estrutura e composición dos tecidos animais e vexetais relacionándoos coas funcións que realizan.	BXB3.2.1. Relaciona tecidos animais e/ou vexetais coas súas células características, asociando a cada unha delas a función que realiza.	CMCCT
- g - k	B3.4. Observacións microscópicas de tecidos animais e vexetais.	B3.3. Asociar imaxes microscópicas co tecido ao que pertencen.	BXB3.3.1. Relaciona imaxes microscópicas co tecido ao que pertencen.	- CAA - CD
Bloque 4. A biodiversidade.				
- d - j	B4.1. Clasificación e nomenclatura dos seres vivos. Grandes grupos taxonómicos.	B4.1. Coñecer e indicar os grandes grupos taxonómicos de seres vivos.	BXB4.1.1. Identifica os grandes grupos taxonómicos dos seres vivos.	CMCCT
- b - d	B4.1. Clasificación e nomenclatura dos seres vivos. Grandes grupos taxonómicos.	B4.2. Interpretar os sistemas de clasificación e nomenclatura dos seres vivos.	BXB4.2.1. Coñece e utiliza claves dicotómicas ou outros medios para a identificación e clasificación de diferentes especies de animais e plantas.	CSIEE
			BXB4.2.2. Manexa e traballa cos sistemas de clasificación e a nomenclatura dos seres vivos.	CSIEE
- e - a	B4.2. Concepto de biodiversidade. Índices de biodiversidade.	B4.3. Definir o concepto de biodiversidade e coñecer e identificar os principais índices de cálculo de diversidade biolóxica.	BXB4.3.1. Coñece o concepto de biodiversidade e relaciona este concepto coa variedade e abundancia de especies.	CCEC
			BXB4.3.2. Resolve problemas de cálculo de índices de diversidade.	CMCCT
			BXB4.3.3. Aprecia o reino vexetal como desencadeante da biodiversidade.	CSC
- j - h	B4.3. Características dos dominios e os reinos dos seres vivos.	B4.4. Coñecer e indicar as características dos tres dominios e os cinco reinos nos que se clasifican os seres vivos.	BXB4.4.1. Recoñece os tres dominios e os cinco reinos nos que agrupan os seres vivos.	CMCCT
			BXB4.4.2. Enumera as características de cada un dos dominios e dos reinos nos que se clasifican os seres vivos.	CCL

Biología e Xeoloxía 1º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h - i	- B4.4. As grandes zonas bioxeográficas. - B4.5. Padróns de distribución. Os principais biomas.	B4.5. Situar as grandes zonas bioxeográficas e os principais biomas.	BXB4.5.1. Identifica os grandes biomas e sitúa sobre o mapa as principais zonas bioxeográficas.	- CMCCT - CCEC
			BXB4.5.2. Diferencia os principais biomas e ecosistemas terrestres e mariños.	- CAA - CD
- h - i	- B4.4. As grandes zonas bioxeográficas. - B4.5. Padróns de distribución. Os principais biomas.	B4.6. Relaciona as zonas bioxeográficas coas principais variables climáticas.	BXB4.6.1. Recoñece e explica a influencia do clima na distribución de biomas, ecosistemas e especies.	CCL
			BXB4.6.2. Identifica as principais variables climáticas que inflúen na distribución dos grandes biomas.	CMCCT
j	- B4.4. As grandes zonas bioxeográficas. - B4.5. Padróns de distribución. Os principais biomas.	B4.7. Interpretar mapas bioxeográficos e determinar as formacións vexetais correspondentes.	BXB4.7.1. Interpreta mapas bioxeográficos e de vexetación.	CMCCT
			BXB4.7.2. Asocia e relaciona as principais formacións vexetais cos biomas correspondentes.	CAA
d	B4.6. Factores que inflúen na distribución dos seres vivos: xeolóxicos e biolóxicos.	B4.8. Valorar a importancia da latitude, a altitude e outros factores xeográficos na distribución das especies.	BXB4.8.1. Relaciona a latitude, a altitude, a continentalidade, a insularidade e as barreiras oroxénicas e mariñas coa distribución das especies.	- CMCCT - CD
j	B4.7. A evolución como fonte de biodiversidade. Proceso de especiación.	B4.9. Relacionar a biodiversidade co proceso evolutivo.	BXB4.9.1. Relaciona a biodiversidade co proceso de formación de especies mediante cambios evolutivos.	CSC
			BXB4.9.2. Identifica o proceso de selección natural e a variabilidade individual como factores clave no aumento de biodiversidade.	CMCCT
e	B4.7. A evolución como fonte de biodiversidade. Proceso de especiación.	B4.10. Describir o proceso de especiación e enumerar os factores que o condicionan.	BXB4.10.1. Enumera as fases da especiación.	CCL
			BXB4.10.2. Identifica os factores que favorecen a especiación.	CMCCT
- h - j	B4.8. Ecosistemas da Península Ibérica. Ecosistemas de Galicia.	B4.11. Recoñecer e indicar a importancia bioxeográfica da Península Ibérica no mantemento da biodiversidade e a aportación de Galicia á biodiversidade.	BXB4.11.1. Sitúa a Península Ibérica e recoñece a súa situación entre dúas áreas bioxeográficas diferentes.	- CSIEE - CD
			BXB4.11.2. Recoñece a importancia da Península Ibérica como mosaico de ecosistemas.	- CSC - CCEC
			BXB4.11.3. Enumera os principais ecosistemas da Península Ibérica e de Galicia, e as súas especies máis representativas.	CCEC
i	B4.9. Importancia ecolóxica das illas e a súa	B4.12. Coñecer e indicar a importancia das illas como	BXB4.12.1. Enumera os factores que favorecen a especiación.	CMCCT

	Biología e Xeoloxía 1º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ j	relación coa biodiversidade.	lugares que contribúen á biodiversidade e á evolución das especies.	ción nas illas.	
			■ BXB4.12.2. Recoñece a importancia das illas no mantemento da biodiversidade.	■ CCEC
■ e ■ g	■ B4.10. Concepto de endemismo. Principais endemismos da Península Ibérica e de Galicia.	■ B4.13. Definir o concepto de endemismo e coñecer e identificar os principais endemismos da flora e a fauna españolas e galegas.	■ BXB4.13.1. Define o concepto de endemismo ou especie endémica.	■ CMCCT
			■ BXB4.13.2. Identifica os principais endemismos de plantas e animais en España e en Galicia.	■ CCEC
■ j ■ b ■ h	■ B4.11. Importancia biolóxica da biodiversidade.	■ B4.14. Coñecer e relacionar as aplicacións da biodiversidade en campos como a saúde, a medicina, a alimentación e a industria.	■ BXB4.14.1. Enumera as vantaxes que se derivan do mantemento da biodiversidade para o ser humano.	■ CSC
■ a ■ b ■ h	■ B4.12. Causas da perda de biodiversidade.	■ B4.15. Coñecer e indicar as principais causas de perda de biodiversidade, así como as ameazas máis importantes para a extinción de especies.	■ BXB4.15.1. Enumera as principais causas de perda de biodiversidade.	■ CMCCT ■ CSC
			■ BXB4.15.2. Coñece e explica as principais ameazas que penden sobre as especies e que fomentan a súa extinción.	■ CSC
■ a ■ h	■ B4.13. O factor antrópico na conservación da biodiversidade.	■ B4.16. Enumerar as principais causas de orixe antrópica que alteran a biodiversidade.	■ BXB4.16.1. Enumera as principais causas de perda de biodiversidade derivadas das actividades humanas.	■ CSC
			■ BXB4.16.2. Indica as principais medidas que reducen a perda de biodiversidade.	■ CSIEE
■ a ■ c	■ B4.13. O factor antrópico na conservación da biodiversidade.	■ B4.17. Comprender e diferenciar os inconvenientes producidos polo tráfico de especies exóticas e pola liberación ao medio de especies alóctonas ou invasoras.	■ BXB4.17.1. Coñece e explica os principais efectos derivados da introdución de especies alóctonas nos ecosistemas.	■ CMCCT
■ e	■ B4.14. Estudo dun ecosistema. Cómputo da biodiversidade.	■ B4.18. Describir as principais especies e valorar a biodiversidade dun ecosistema próximo.	■ BXB4.18.1. Deseña experiencias para o estudo de ecosistemas e a valoración da súa biodiversidade.	■ CCEC ■ CSIEE ■ CD
Bloque 5. As plantas: Funcións e adaptacións ao medio.				
■ e ■ j	■ B5.1. Absorción da auga e sales minerais nos vexetais.	■ B5.1. Describir como se realiza a absorción da auga e sales minerais.	■ BXB5.1.1. Describe a absorción da auga e os sales minerais.	■ CMCCT
■ i ■ j	■ B5.2. Funcións de nutrición nas plantas. Proceso de obtención e transporte dos nutrientes.	■ B5.2. Coñecer e identificar a composición do zume bruto e os seus mecanismos de transporte.	■ BXB5.2.1. Coñece e explica a composición do zume bruto e os seus mecanismos de transporte.	■ CMCCT ■ CCL
■ e	■ B5.3. Procesos de transpiración, intercambio de	■ B5.3. Explicar os procesos de transpira-	■ BXB5.3.1. Describe os procesos de transpiración, intercam-	■ CMCCT

	Biología e Xeoloxía 1º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	gases e gutación.	ción, intercambio de gases e gutación.	bio de gases e gutación.	■ CCL
■ j	■ B5.4. Transporte do zume elaborado.	■ B5.4. Coñecer e identificar a composición do zume elaborado e os seus mecanismos de transporte.	■ BXB5.4.1. Explicita a composición do zume elaborado e os seus mecanismos de transporte.	■ CMCCT
■ j	■ B5.5. A fotosíntese.	■ B5.5. Comprender e diferenciar as fases da fotosíntese e os factores que afectan ao proceso.	■ BXB5.5.1. Detalla os principais feitos que acontecen durante cada unha das fases da fotosíntese asociando, a nivel de orgánulo, onde se producen.	■ CMCCT
■ i ■ j	■ B5.6. Importancia biolóxica da fotosíntese.	■ B5.6. Destacar a importancia biolóxica da fotosíntese.	■ BXB5.6.1. Argumenta e precisa a importancia da fotosíntese como proceso de biosíntese, imprescindible para o mantemento da vida na Terra.	■ CCL ■ CSC
■ e	■ B5.7. A excreción en vexetais. Tecidos secretores.	■ B5.7. Explicar a función de excreción en vexetais e as substancias producidas polos tecidos secretores.	■ BXB5.7.1. Recoñece algún exemplo de excreción en vexetais.	■ CMCCT
			■ BXB5.7.2. Relaciona os tecidos secretores e as substancias que producen.	■ CAA
■ e ■ g	■ B5.8. Funcións de relación nas plantas. Os tropismos e as nastias.	■ B5.8. Describir tropismos e nastias ilustrándoos con exemplos.	■ BXB5.8.1. Describe e coñece exemplos de tropismos e nastias.	■ CMCCT
■ e ■ j	■ B5.9. As hormonas vexetais. Tipos e funcións.	■ B5.9. Definir o proceso de regulación nas plantas mediante hormonas vexetais.	■ BXB5.9.1. Valora o proceso de regulación das hormonas vexetais.	■ CAA
■ i ■ j	■ B5.9. As hormonas vexetais. Tipos e funcións.	■ B5.10. Coñecer e relacionar os diferentes tipos de fitohormonas e as súas funcións.	■ BXB5.10.1. Relaciona as fitohormonas e as funcións que desempeñan.	■ CAA
■ j ■ i	■ B5.10. Efectos da luz e a temperatura sobre o desenvolvemento das plantas.	■ B5.11. Comprender e diferenciar os efectos da temperatura e da luz no desenvolvemento das plantas.	■ BXB5.11.1. Argumenta os efectos da temperatura e a luz no desenvolvemento das plantas.	■ CCL
■ d ■ j	■ B5.11. Funcións de reprodución en vexetais. Tipos de reprodución.	■ B5.12. Entender os mecanismos de reprodución asexual e a reprodución sexual nas plantas.	■ BXB5.12.1. Distingue os mecanismos de reprodución asexual e a reprodución sexual nas plantas.	■ CMCCT
■ j ■ i	■ B5.12. Ciclos biolóxicos dos principais grupos de plantas.	■ B5.13. Diferenciar os ciclos biolóxicos de briofitas, pteridofitas e espermafitas e as súas fases e estruturas características.	■ BXB5.13.1. Diferencia os ciclos biolóxicos e briofitas, pteridofitas e espermafitas e as súas fases e estruturas características.	■ CMCCT
			■ BXB5.13.2. Interpreta esquemas, debuxos, gráficas e ciclos biolóxicos dos diferentes grupos de plantas.	■ CMCCT
■ j ■ i	■ B5.13. A semente e o froito. ■ B5.14. A polinización e fecundación nas espermafitas.	■ B5.14. Entender os procesos de polinización e de dobre fecundación nas espermafitas. A formación da semente e o froito.	■ BXB5.14.1. Explica os procesos de polinización e de fecundación nas espermafitas e diferenza a orixe e as partes da semente e do froito.	■ CMCCT ■ CCL

Bioloxía e Xeoloxía 1º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - j	B5.15. Propagación dos froitos e diseminación das sementes. O proceso da xerminación.	B5.15. Coñecer e indicar os mecanismos de diseminación das sementes e os tipos de xerminación.	BXB5.15.1. Distingue os mecanismos de diseminación das sementes e os tipos de xerminación.	CMCCT
- i - j	B5.15. Propagación dos froitos e diseminación das sementes. O proceso da xerminación.	B5.16. Coñecer e relacionar as formas de propagación dos froitos.	BXB5.16.1. Identifica os mecanismos de propagación dos froitos.	- CMCCT - CAA
- i - j	B5.16. As adaptacións dos vexetais ao medio.	B5.17. Recoñecer e relacionar as adaptacións máis características dos vexetais aos diferentes medios nos que habitan.	BXB5.17.1. Relaciona as adaptacións dos vexetais co medio no que se desenvolven.	CAA
- k - g	B5.17. Aplicacións e experiencias prácticas de anatomía e fisioloxía vexetal.	B5.18. Deseñar e realizar experiencias nas que se probe a influencia de determinados factores no funcionamento dos vexetais.	BXB5.18.1. Realiza experiencias que demostren a intervención de determinados factores no funcionamento das plantas.	- CSIEE - CMCCT
Bloque 6. Os animais: Funcións e adaptacións ao medio.				
j	B6.1. Funcións de nutrición nos animais.	B6.1. Comprender e discriminar os conceptos de nutrición heterótrofa e de alimentación.	BXB6.1.1. Argumenta as diferenzas máis significativas entre os conceptos de nutrición e alimentación.	CCL
			BXB6.1.2. Coñece as características da nutrición heterótrofa, distinguindo os tipos principais.	CMCCT
i	B6.2. Estrutura e función dos aparatos dixestivos e as súas glándulas.	B6.2. Distinguir os modelos de aparatos dixestivos dos invertebrados.	BXB6.2.1. Recoñece e diferencia os aparatos dixestivos dos invertebrados.	CMCCT
i	B6.2. Estrutura e función dos aparatos dixestivos e as súas glándulas.	B6.3. Distinguir os modelos de aparatos dixestivos dos vertebrados.	BXB6.3.1. Recoñece e diferencia os aparatos dixestivos dos vertebrados.	CMCCT
j	B6.2. Estrutura e función dos aparatos dixestivos e as súas glándulas.	B6.4. Diferenciar a estrutura e función dos órganos do aparato dixestivo e as súas glándulas.	BXB6.4.1. Relaciona cada órgano do aparato dixestivo coa función que realizan.	CAA
			BXB6.4.2. Describe a absorción no intestino.	CCL
j	B6.3. Aparatos circulatorios. Pigmentos respiratorios nos animais. A linfa.	B6.5. Coñecer e relacionar a importancia de pigmentos respiratorios no transporte de osíxeno.	BXB6.5.1. Recoñece e explica a existencia de pigmentos respiratorios nos animais.	- CCL - CMCCT
- j - e	B6.3. Aparatos circulatorios. Pigmentos respiratorios nos animais. A linfa.	B6.6. Comprender e describir os conceptos de circulación aberta e pechada, circulación simple e dobre incompleta ou completa.	BXB6.6.1. Relaciona circulación aberta e pechada cos animais que a presentan e explica as súas vantaxes e inconvenientes.	CAA
			BXB6.6.2. Asocia representacións sinxelas do aparato circulatorio co tipo de circulación (simple, dobre, incompleta ou completa).	- CD - CMCCT

	Biología e Xeoloxía 1º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ j	▪ B6.3. Aparatos circulatorios. Pigmentos respiratorios nos animais. A linfa.	▪ B6.7. Coñecer e relacionar a composición e función da linfa.	▪ BXB6.7.1. Indica a composición da linfa, identificando as súas principais funcións.	▪ CMCCT
▪ i	▪ B6.4. O transporte de gases e a respiración. Tipos de aparatos respiratorios. Respiración celular.	▪ B6.8. Distinguir respiración celular de respiración (ventilación, intercambio gasoso).	▪ BXB6.8.1. Diferenza respiración celular e respiración, explicando o significado biolóxico de respiración celular.	▪ CAA ▪ CMCCT
▪ j ▪ e	▪ B6.5. O transporte de gases e a respiración. Tipos de aparatos respiratorios. Respiración celular.	▪ B6.9. Coñecer e indicar os distintos tipos de aparatos respiratorios en invertebrados e vertebrados.	▪ BXB6.9.1. Asocia os diferentes aparatos respiratorios cos grupos aos que pertencen, recoñecendoos en representacións esquemáticas.	▪ CD
▪ e	▪ B6.5. A excreción: tipos de aparatos excretores en invertebrados e vertebrados. Produtos da excreción.	▪ B6.10. Definir o concepto de excreción e relacionalo cos obxectivos que persegue.	▪ BXB6.10.1. Define e explica o proceso da excreción.	▪ CCL
▪ e ▪ j	▪ B6.5. A excreción: tipos de aparatos excretores en invertebrados e vertebrados. Produtos da excreción.	▪ B6.11. Enumerar os principais produtos de excreción e sinalar as diferenzas apreciables nos distintos grupos de animais en relación con estes produtos.	▪ BXB6.11.1. Enumera os principais produtos de excreción, clasificando os grupos de animais segundo os produtos de excreción.	▪ CMCCT
▪ e	▪ B6.5. A excreción: tipos de aparatos excretores en invertebrados e vertebrados. Produtos da excreción.	▪ B6.12. Describir os principais tipos órganos e aparatos excretores nos distintos grupos de animais.	▪ BXB6.12.1. Describe os principais aparatos excretores dos animais, recoñecendo as principais estruturas deles a partir de representación esquemáticas.	▪ CMCCT
▪ d	▪ B6.5. A excreción: tipos de aparatos excretores en invertebrados e vertebrados. Produtos da excreción.	▪ B6.13. Estudar a estrutura das nefronas e o proceso de formación dos ouriños.	▪ BXB6.13.1. Localiza e identifica as distintas rexións dunha nefrona.	▪ CMCCT
			▪ BXB6.13.2. Explica o proceso de formación dos ouriños.	▪ CMCCT
▪ j	▪ B6.5. A excreción: tipos de aparatos excretores en invertebrados e vertebrados. Produtos da excreción.	▪ B6.14. Coñecer e relacionar mecanismos específicos ou singulares de excreción en vertebrados.	▪ BXB6.14.1. Identifica os mecanismos específicos ou singulares de excreción dos vertebrados.	▪ CMCCT
▪ j ▪ e	▪ B6.6. Funcións de relación nos animais. Os receptores e os efectores. O sistema nervioso e o endócrino. A homeostase.	▪ B6.15. Comprender e describir o funcionamento integrado dos sistemas nervioso e hormonal en animais.	▪ BXB6.15.1. Integra a coordinación nerviosa e hormonal, relacionando ambas as dúas funcións.	▪ CAA
▪ i	▪ B6.6. Funcións de relación nos animais. Os receptores e os efectores. O sistema nervioso e o endócrino. A homeostase.	▪ B6.16. Coñecer e identificar os principais compoñentes do sistema nervioso e o seu funcionamento.	▪ BXB6.16.1. Define estímulo, receptor, transmisor, efector.	▪ CCL
			▪ BXB6.16.2. Identifica distintos tipos de receptores sensoriais e nervios.	▪ CMCCT
▪ e	▪ B6.6. Funcións de relación nos animais. Os receptores e os efectores. O sistema nervioso e o endócrino. A homeostase.	▪ B6.17. Explicar o mecanismo de transmisión do impulso nervioso.	▪ BXB6.17.1. Explica a transmisión do impulso nervioso na neurona e entre neuronas.	▪ CCL

Bioloxía e Xeoloxía 1º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ i	▪ B6.6. Funcións de relación nos animais. Os receptores e os efectores. O sistema nervioso e o endócrino. A homeostase.	▪ B6.18. Identificar os principais tipos de sistemas nerviosos en invertebrados.	▪ BXB6.18.1. Distingue os principais tipos de sistemas nerviosos en invertebrados.	▪ CMCCT
▪ j	▪ B6.6. Funcións de relación nos animais. Os receptores e os efectores. O sistema nervioso e o endócrino. A homeostase.	▪ B6.19. Diferenciar o desenvolvemento do sistema nervioso en vertebrados.	▪ BXB6.19.1. Identifica os principais sistemas nerviosos de vertebrados.	▪ CMCCT
▪ e ▪ j	▪ B6.6. Funcións de relación nos animais. Os receptores e os efectores. O sistema nervioso e o endócrino. A homeostase.	▪ B6.20. Describir os compoñentes e funcións do sistema nervioso tanto dende o punto de co (SNC e SNP) como funcional (somático e autónomo).	▪ BXB6.20.1. Describe o sistema nervioso central e periférico dos vertebrados, diferenciando as funcións do sistema nervioso somático e o autónomo.	▪ CMCCT
▪ e ▪ j	▪ B6.6. Funcións de relación nos animais. Os receptores e os efectores. O sistema nervioso e o endócrino. A homeostase.	▪ B6.21. Describir os compoñentes do sistema endócrino e a súa relación co sistema nervioso.	▪ BXB6.21.1. Establece a relación entre o sistema endócrino e o sistema nervioso.	▪ CAA ▪ CSIEE
▪ i	▪ B6.6. Funcións de relación nos animais. Os receptores e os efectores. O sistema nervioso e o endócrino. A homeostase.	▪ B6.22. Enumerar as glándulas endócrinas en vertebrados, as hormonas que producen e as funcións destas.	▪ BXB6.22.1. Describe as diferenzas entre glándulas endócrinas e exócrinas.	▪ CCL ▪ CMCCT
			▪ BXB6.22.2. Discrimina que función reguladora e en que lugar se evidencia, a actuación dalgunhas das hormonas que actúan no corpo humano.	▪ CMCCT
			▪ BXB6.22.3. Relaciona cada glándula endócrina coa hormona ou hormonas máis importantes que segrega, explicando a súa función de control.	▪ CMCCT
▪ i ▪ j	▪ B6.6. Funcións de relación nos animais. Os receptores e os efectores. O sistema nervioso e o endócrino. A homeostase.	▪ B6.23. Coñecer e identificar as hormonas e as estruturas que as producen nos principais grupos de invertebrados.	▪ BXB6.23.1. Relaciona as principais hormonas dos invertebrados coa súa función de control.	▪ CAA
			▪ BXB6.23.2. Identifica o concepto de homeostase e a súa relación co sistema nervioso e endócrino.	▪ CMCCT
▪ e	▪ B6.7. A reprodución nos animais. Tipos de reprodución. Vantaxes e inconvenientes. ▪	▪ B6.24. Definir o concepto de reprodución e diferenciar entre reprodución sexual e reprodución asexual. Tipos. Vantaxes e inconvenientes.	▪ BXB6.24.1. Describe as diferenzas entre reprodución asexual e sexual, argumentando as vantaxes e inconvenientes de cada unha delas.	▪ CCL ▪ CMCCT
			▪ BXB6.24.2. Identifica tipos de reprodución asexual en organismos unicelulares e pluricelulares.	▪ CMCCT
			▪ BXB6.24.3. Distingue os tipos de reprodución sexual.	▪ CAA
▪ e	▪ B6.8. A gametoxénese.	▪ B6.25. Describir os procesos da gametoxénese.	▪ BXB6.25.1. Distingue e compara o proceso de espermatoxénese e ovoxénese.	▪ CAA

	Bioloxía e Xeoloxía 1º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ j	▪ B6.9. A fecundación e o desenvolvemento embrionario.	▪ B6.26. Coñecer e relacionar os tipos de fecundación en animais e as súas etapas.	▪ BXB6.26.1. Diferenza os tipos de fecundación en animais e as súas etapas.	▪ CMCCT
▪ e	▪ B6.9. A fecundación e o desenvolvemento embrionario.	▪ B6.27. Describir as distintas fases do desenvolvemento embrionario.	▪ BXB6.27.1. Identifica as fases do desenvolvemento embrionario e os acontecementos característicos de cada unha delas	▪ CAA ▪ CMCCT
			▪ BXB6.27.2. Relaciona os tipos de ovo, cos procesos de segmentación e gastrulación durante o desenvolvemento embrionario.	▪ CMCCT
▪ d	▪ B6.10. Os ciclos biolóxicos máis característicos dos animais.	▪ B6. 28. Analizar os ciclos biolóxicos dos animais.	▪ BXB6.28.1. Identifica as fases dos ciclos biolóxicos dos animais.	▪ CAA
▪ j ▪ i	▪ B6.11. As adaptacións dos animais ao medio.	▪ B6.29. Recoñecer e relacionar as adaptacións máis características dos animais aos diferentes medios nos que habitan.	▪ BXB6.29.1. Identifica as adaptacións animais aos medios aéreos.	▪ CAA
			▪ BXB6.29.2. Identifica as adaptacións animais aos medios acuáticos.	▪ CAA
			▪ BXB6.29.3. Identifica as adaptacións animais aos medios terrestres.	▪ CAA
▪ k ▪ g	▪ B6.12. Aplicacións e experiencias prácticas de anatomía e fisioloxía animal.	▪ B6.30. Realizar experiencias de fisioloxía e anatomía animal.	▪ BXB6.30.1. Describe e realiza experiencias de fisioloxía e anatomía animal.	▪ CSIEE
	Bloque 7. Estrutura e composición da Terra.			
▪ i ▪ j	▪ B7.1. Análise e interpretación dos métodos de estudo da Terra.	▪ B7.1. Interpretar os diferentes métodos de estudo da Terra, identificando as súas achegas e limitacións.	▪ BXB7.1.1. Caracteriza os métodos de estudo da Terra sobre a base dos procedementos que utiliza e ás súas achegas e limitacións.	▪ CMCCT ▪ CD
▪ d ▪ j	▪ B7.2. Estrutura do interior terrestre: Capas que se diferencian en función da súa composición e en función do súa mecánica.	▪ B7.2. Identificar as capas que conforman o interior do planeta de acordo coa súa composición, diferenciais das que se establecen en función da súa mecánica, e marcar as discontinuidades e zonas de transición.	▪ BXB7.2.1. Resume a estrutura e composición do interior terrestre, distinguindo as súas capas compositivas e mecánicas, así como as discontinuidades e zonas de transición entre elas.	▪ CCL
			▪ BXB7.2.2. Sitúa en mapas e esquemas as diferentes capas da Terra, identificando as discontinuidades que permiten diferenciais.	▪ CMCCT ▪ CD
			▪ BXB7.2.3. Analiza o modelo xeoquímico e xeodinámico da Terra, contrastando o que achega cada un deles ao coñecemento da estrutura da Terra.	▪ CCEC

Bioloxía e Xeoloxía 1º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ e	▪ B7.3. Dinámica litosférica.	▪ B7.3. Precisar os distintos procesos que condicionan a estrutura actual terrestre.	▪ BXB7.3.1. Detalla e enumera procesos que deron lugar á estrutura actual do planeta.	▪ CCL
▪ j	▪ B7.4. Evolución das teorías dende a Deriva continental ata a Tectónica de placas.	▪ B7.4. Comprender e diferenciar a teoría da deriva continental de Wegener e a súa relevancia para o desenvolvemento da teoría da Tectónica de placas.	▪ BXB7.4.1. Indica as achegas máis relevantes da deriva continental, para o desenvolvemento da teoría da Tectónica de placas.	▪ CCEC
▪ b	▪ B7.4. Evolución das teorías dende a Deriva continental ata a Tectónica de placas.	▪ B7.5. Clasificar os bordos de placas litosféricas, sinalando os procesos que acontecen entre eles.	▪ BXB7.5.1. Identifica os tipos de bordos de placas explicando os fenómenos asociados a eles.	▪ CD ▪ CMCCT
▪ g	▪ B7.5. Achegas das novas tecnoloxías na investigación do noso planeta.	▪ B7.6. Aplicar os avances das novas tecnoloxías na investigación xeolóxica.	▪ BXB7.6.1. Distingue métodos desenvolvidos grazas ás novas tecnoloxías, asociándoos coa investigación dun fenómeno natural.	▪ CD ▪ CMCCT
▪ b	▪ B7.6. Minerais e rochas. Conceptos. Clasificación xenética das rochas. ▪ B7.7. Observación de coleccións de minerais e rochas. ▪ B7.8. Recoñecemento e identificación de minerais e rochas frecuentes en Galicia.	▪ B7.7. Seleccionar e identificar os minerais e os tipos de rochas máis frecuentes, especialmente aqueles utilizados en edificios, monumentos e outras aplicacións de interese social ou industria.	▪ BXB7.7.1. Identifica as aplicacións de interese social ou industrial de determinados tipos de minerais e rochas.	▪ CSC
Bloque 8. Os procesos xeolóxicos e petroxenéticos.				
▪ i ▪ j	▪ B8.1. Magmatismo: Clasificación das rochas magmáticas. Rochas magmáticas de interese. O magmatismo na Tectónica de placas.	▪ B8.1. Relacionar o magmatismo e a tectónica de placas.	▪ BXB8.1.1. Explica a relación entre o magmatismo e a tectónica de placas, coñecendo as estruturas resultantes da localización dos magmas en profundidade e en superficie.	▪ CMCCT
▪ j	▪ B8.1. Magmatismo: Clasificación das rochas magmáticas. Rochas magmáticas de interese. O magmatismo na Tectónica de placas.	▪ B8.2. Categorizar os distintos tipos de magmas sobre a base da súa composición e distinguir os factores que inflúen no magmatismo.	▪ BXB8.2.1. Discrimina os factores que determinan os diferentes tipos de magmas, clasificándoos atendendo á súa composición.	▪ CAA
▪ i ▪ j	▪ B8.1. Magmatismo: Clasificación das rochas magmáticas. Rochas magmáticas de interese. O magmatismo na Tectónica de placas.	▪ B8.3. Recoñecer e relacionar a utilidade das rochas magmáticas analizando as súas características, tipos e utilidades.	▪ BXB8.3.1. Diferenza os distintos tipos de rochas magmáticas, identificando con axuda de claves as máis frecuentes e relacionando a súa textura co seu proceso de formación.	▪ CAA
▪ j	▪ B8.1. Magmatismo: Clasificación das rochas magmáticas. Rochas magmáticas de interese. O magmatismo na Tectónica de placas.	▪ B8.4. Establecer as diferenzas de actividade volcánica, asociándoas ao tipo de magma.	▪ BXB8.4.1. Relaciona os tipos de actividade volcánica, coas características do magma diferenciando os distintos produtos emitidos nunha erupción volcánica.	▪ CAA ▪ CMCCT
▪ i ▪ j	▪ B8.2. Riscos xeolóxicos: vulcanismo e sismicidade.	▪ B8.5. Diferenciar os riscos xeolóxicos derivados dos procesos internos. Vulcanismo e sismicidade.	▪ BXB8.5.1. Analiza os riscos xeolóxicos derivados dos procesos internos. Vulcanismo e sismicidade.	▪ CSC

	Bioloxía e Xeoloxía 1 º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ e	■ B8.3. Metamorfismo: Procesos metamórficos. Físico-química do metamorfismo, tipos de metamorfismo. Clasificación das rochas metamórficas. O metamorfismo na Tectónica de placas.	■ B8.6. Detallar o proceso de metamorfismo, relacionando os factores que lle afectan e os seus tipos.	■ BXB8.6.1. Clasifica o metamorfismo en función dos diferentes factores que o condicionan.	■ CMCCT ■ CAA
■ d	■ B8.3. Metamorfismo: Procesos metamórficos. Físico-química do metamorfismo, tipos de metamorfismo. Clasificación das rochas metamórficas. O metamorfismo na Tectónica de placas.	■ B8.7. Identificar rochas metamórficas a partir das súas características e utilidades.	■ BXB8.7.1. Ordena e clasifica as rochas metamórficas máis frecuentes da codia terrestre, relacionando a súa textura co tipo de metamorfismo experimentado.	■ CAA
■ i	■ B8.4. Procesos sedimentarios. As facies sedimentarias: identificación e interpretación. Clasificación e xénese das principais rochas sedimentarias.	■ B8.8. Relacionar estruturas sedimentarias e ambientes sedimentarios.	■ BXB8.8.1. Detalla e discrimina as diferentes fases do proceso de formación dunha rocha sedimentaria	■ CMCCT
■ e	■ B8.4. Procesos sedimentarios. As facies sedimentarias: identificación e interpretación. Clasificación e xénese das principais rochas sedimentarias.	■ B8.9. Explicar a diaxénese e as súas fases.	■ BXB8.9.1. Describe as fases da diaxénese.	■ CCL
■ i ■ j	■ B8.4. Procesos sedimentarios. As facies sedimentarias: identificación e interpretación. Clasificación e xénese das principais rochas sedimentarias.	■ B8.10. Clasificar as rochas sedimentarias aplicando as súas distintas orixes como criterio.	■ BXB8.10.1. Ordena e clasifica as rochas sedimentarias máis frecuentes da codia terrestre segundo a súa orixe.	■ CAA ■ CSIEE
■ j	■ B8.5. A deformación en relación á Tectónica de placas. Comportamento mecánico das rochas.	■ B8.11. Analizar os tipos de deformación que experimentan as rochas, establecendo a súa relación cos esforzos a que se ven sometidas.	■ BXB8.11.1. Asocia os tipos de deformación tectónica cos esforzos aos que se someten as rochas e coas propiedades destas.	■ CAA
			■ BXB8.11.2. Relaciona os tipos de estruturas xeolóxicas coa tectónica de placas.	■ CD
■ k ■ g	■ B8.6. Tipos de deformación: dobras e fallas. ■ B8.7. Técnicas para a identificación de distintos tipos de rochas. ■ B8.8. Construción de modelos onde se representen os principais tipos de pregues e fallas.	■ B8.12. Representar os elementos dunha dobra e dunha falla.	■ BXB8.12.1. Distingue os elementos dunha dobra, clasificándolos atendendo a diferentes criterios.	■ CMCCT
			■ BXB8.12.2. Recoñece e clasifica os distintos tipos de falla, identificando os elementos que a constitúe.	■ CAA ■ CMCCT
	Bloque 9. Historia da Terra.			
■ k ■ j	■ B9.1. Estratigrafía: concepto e obxectivos. Principios fundamentais. Definición de estrato. ■ B9.2. Interpretación e realización de mapas topográficos e cortes xeolóxicos.	■ B9.1. Deducir a partir de mapas topográficos e cortes xeolóxicos dunha zona determinada, a existencia de estruturas xeolóxicas e a súa relación co relevo.	■ BXB9.1.1. Interpreta e realiza mapas topográficos e cortes xeolóxicos sinxelos.	■ CMCCT ■ CAA
■ j	■ B9.3. Datacións relativas e absolutas: estudo de	■ B9.2. Aplicar criterios cronolóxicos para a datación	■ BXB9.2.1. Interpreta cortes xeolóxicos e determina a	■ CMCCT

Bioloxía e Xeoloxía 1º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ e	cortes xeolóxicos sinxelos. Grandes divisións xeolóxicas: A táboa do tempo xeolóxico. Principais acontecementos na historia xeolóxica da Terra. Oroxenias.	relativa de formacións xeolóxicas e deformacións localizadas nun corte xeolóxico. Describir as grandes divisións do tempo en xeoloxía. Oroxenias e grandes acontecementos xeolóxicos.	antigüidade dos seu estratos, as discordancias e a historia xeolóxica da rexión, identificando os grandes acontecementos xeolóxicos ocorridos e as oroxenias.	▪ CAA
▪ d ▪ j	▪ B9.4. Extincións masivas e as súas causas naturais. ▪ B9.5. Estudo e recoñecemento de fósiles. ▪	▪ B9.3. Interpretar o proceso de fosilización e os cambios que se producen. Analizar as causas da extinción das especies.	▪ BXB9.3.1. Categoriza os principais fósiles guía, valorando a súa importancia para o establecemento da historia xeolóxica da Terra.	▪ CAA ▪ CMCCT

2.1.3 Bioloxía

Introdución

A Bioloxía de segundo curso de Bacharelato ten como obxectivo fundamental favorecer e fomentar a formación científica do alumnado, partindo da súa vocación polo estudo das ciencias. Deste xeito, a Bioloxía representa a porta de entrada ao puxente mundo das ciencias biosanitarias e biotecnolóxicas e contribúe a consolidar o método científico como ferramenta habitual de traballo, fomentando no alumnado o estímulo da súa curiosidade, capacidade de razoamento, formulación de hipóteses e deseños experimentais, interpretación de datos e resolución de problemas, facendo que o alumnado acade satisfactoriamente as competencias clave, aprofundando en aspectos xa contemplados en cursos anteriores. Deste xeito, competencias como a matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, competencia dixital e a competencia sentido da iniciativa e espírito emprendedor, trabállanse en profundidade neste curso grazas ao desenvolvemento cognitivo e madurez que o alumnado chega a acadar ao final do ciclo de bacharelato que favorecen unha mellor consecución delas. Pero as contribucións doutras competencias como aprender a aprender, as competencias sociais e cívicas ou a competencia comunicación lingüística, presentes tamén noutras etapas anteriores, van tamén permitir que o alumnado poda seguir, sen atrancos, con estudos posteriores.

Os grandes avances e descubrimentos da Bioloxía, que se suceden de xeito constante nas últimas décadas, non só posibilitaron a mellora das condicións de vida dos cidadáns e o avance da sociedade, senón que ao mesmo tempo, xeraron algunhas controversias que, polas súas implicacións sociais, éticas, económicas, etc. non se poden obviar e tamén son obxecto de análise durante o desenvolvemento da materia.

Os retos das ciencias en xeral e da Bioloxía en particular son continuos, e precisamente eles son o motor que mantén á investigación biolóxica, desenvolvendo novas técnicas de investigación no campo da biotecnoloxía ou da enxeñaría xenética, así como novas ramas do coñecemento como a xenómica, a proteómica, ou a biotecnoloxía, de maneira que producen continuas transformacións na sociedade, abrindo ademais novos horizontes froito da colaboración con outras disciplinas, algo que permite o desenvolvemento tecnolóxico actual. Precisamente debido a estes grandes retos biotecnolóxicos, a materia de Bioloxía ten que ter, no seu tratamento metodolóxico, un carácter eminentemente práctico, baseado na realización de variadas e axeitadas tarefas experimentais que permitan ao alumnado acadar as destrezas necesarias no manexo de material de laboratorio, microscopios, técnicas de preparación e tinguadura de mostras, resolución de problemas e todos aqueles aspectos que lle permitan afrontar no futuro estudos científicos coa formación necesaria para o seu correcto desenvolvemento. Para acadar estes obxectivos ao longo do currículo se formulan actividades de laboratorio e manexo de modelos baseados nas novas tecnoloxías que se engaden á formación teórica que se recolle nos contidos.

Os contidos distribúense en cinco grandes bloques nos cales preténdese aprofundar, a partir dos coñecementos previos xa adquiridos en cursos anteriores, tomando como eixe vertebrador a célula, a súa composición química, estrutura e ultraestrutura e funcións. Deste xeito o primeiro bloque céntrase no estudo da base molecular e fisicoquímica da vida, con especial atención ao estudo dos bioelementos, e enlaces químicos que posibilitan a formación das biomoléculas inorgánicas e orgánicas. O segundo bloque fixa a súa atención na célula como un sistema complexo integrado, analizando a influencia do progreso técnico no estudo da estrutura, ultraestrutura e fisioloxía celular. O terceiro céntrase no estudo da xenética molecular e os novos desenvolvementos desta no campo da enxeñaría xenética, coas repercusións éticas e sociais derivadas de devandita manipulación xenética, e relaciónase o estudo da xenética co feito evolutivo. No cuarto abórdase o estudo dos microorganismos, a biotecnoloxía, así como as aplicacións desta e da microbioloxía en campos variados como a industria alimentaria, farmacéutica, a biorremediación, etc. O quinto, céntrase na inmunoloxía e as súas aplicacións, centrándose no estudo do sistema inmune humano, as súas disfuncións e deficiencias.

Grazas a estes contidos, a Bioloxía aporta aos alumnos e ás alumnas todas as competencias clave, imprescindibles para a formación científica, así como as destrezas necesarias para a persoal, que lle van permitir madurar como persoas e acadar un pleno desenvolvemento cívico como cidadáns libres e responsables na nosa sociedade.

2º de bacharelato

	Bioloxía. 2º Bacharelato	

Obxectivos	Contidos	Criterios avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. A base molecular e fisicoquímica da vida			
i	- B1.1. Compoñentes químicos da vida. Concepto de bioelemento. Tipos, propiedades e funcións dos bioelementos. - B1.2. Os enlaces químicos e a súa importancia en bioloxía. - B1.3. Biomoléculas: concepto, clasificación e técnicas de separación.	B1.1. Determinar as propiedades fisicoquímicas dos bioelementos que os fan indispensables para a vida. Relacionar os enlaces químicos coas súa importancia biolóxica.	BB1.1. Describe técnicas instrumentais e métodos físicos e químicos que permiten o illamento das diferentes moléculas e a súa contribución ao grande avance da experimentación biolóxica.	CMCCT
			BB1.1.2. Clasifica os tipos de bioelementos relacionando cada un deles coa súa proporción e función biolóxica.	CAA
			BB1.1.3. Discrimina os enlaces químicos que permiten a formación de moléculas inorgánicas e orgánicas presentes nos seres vivos.	CMCCT CD
i j	- B1.4. Biomoléculas inorgánicas. Estrutura e propiedades físico-químicas da auga que a fan unha molécula imprescindible para a vida. Funcións dos sales minerais. - B1.5. Fisicoquímica das dispersións acuosas. Difusión, osmose e diálise.	B.1.2. Argumentar as razóns polas cales a auga e os sales minerais son fundamentais nos procesos biolóxicos.	BB1.2.1. Relaciona a estrutura química da auga coas súas funcións biolóxicas.	CAA
			BB1.2.2. Distingue os tipos de sales minerais, relacionando composición con función.	CMCCT
			BB1.2.3. Contrasta e realiza experiencias dos procesos de difusión, osmose e diálise, interpretando a súa relación coa concentración salina das células.	CMCCT CAA CD
j	B1.6. Biomoléculas orgánicas: Concepto, clasificación, estrutura, propiedades e funcións biolóxicas de glúcidos, lípidos, proteínas e ácidos nucleicos.	B1.3. Recoñecer e identificar os diferentes tipos de moléculas que constitúen a materia viva e relacionalas coas súas respectivas funcións biolóxicas na célula.	BB1.3.1. Recoñece e clasifica os diferentes tipos de biomoléculas orgánicas, relacionando a súa composición química coa súa estrutura e a súa función.	CSIEE
			BB1.3.2. Deseña e realiza experiencias identificando en mostras biolóxicas a presenza de distintas moléculas orgánicas.	CSIEE CMCCT
			BB1.3.3. Contrasta e relaciona os procesos de diálise, centrifugación e electroforese interpretando a súa relación coas biomoléculas orgánicas.	CAA CMCCT CD
i	B1.6. Biomoléculas orgánicas: Concepto, clasificación, estrutura, propiedades e funcións biolóxicas de glúcidos, lípidos, proteínas e ácidos nucleicos.	B1.4. Identificar os tipos de monómeros que forman as macromoléculas biolóxicas e os enlaces que os unen.	BB1.4.1. Identifica os monómeros e distingue os enlaces químicos que permiten a síntese das macromoléculas: enlaces O-glicosídico, enlace éster, enlace peptídico, O-nucleosídico.	CMCCT CD
i	B1.6. Biomoléculas orgánicas: Concepto, clasificación,	B1.5. Determinar a composición química e describir a	BB1.5.1. Describe a composición e función das princi-	CCL

	Bioloxía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	estrutura, propiedades e funcións biolóxicas de glúcidos, lípidos, prótidos e ácidos nucleicos.	función, localización e exemplos das principais biomoléculas orgánicas.	país biomoléculas orgánicas.	
▪ j	▪ B1.7. Os enzimas . Concepto, clasificación, propiedades e funcións. Catálise enzimática. Activación e inhibición enzimática. Alosteroismo.	▪ B1.6. Comprender e diferenciar a función biocatalizada dos encimas valorando a súa importancia biolóxica.	▪ BB1.6.1. Contrasta o papel fundamental dos encimas como biocatalizadores, relacionando as súas propiedades coa súa función catalítica.	▪ CMCCT
▪ j	▪ B1.8. As vitaminas: concepto, clasificación e funcións.	▪ B1.7. Sinalar a importancia das vitaminas para o mantemento da vida.	▪ BB1.7.1. Identifica os tipos de vitaminas asociando a súa imprescindible función coas enfermidades que preveñen.	▪ CAA ▪ CCEC
Bloque 2. A célula viva. Morfoloxía, estrutura e fisioloxía celular				
▪ i	▪ B2.1. A célula como unidade estrutural e funcional dos seres vivos. A teoría celular. ▪ B2.2. Evolución dos métodos de estudo das células. Preparación e procesado das mostras para a observación ao microscopio óptico e electrónico. ▪ B2.3. Morfoloxía celular. Composición, estrutura, funcións e propiedades das envolturas e dos orgánulos celulares. ▪ B2.4. Modelos de organización celular en procariotas e eucarióticas. Células animais e vexetais.	▪ B2.1. Establecer as diferenzas estruturais e de composición entre células procariotas e eucarióticas.	▪ BB2.1.1. Compara unha célula procariota cunha eucariótica, identificando os orgánulos citoplasmáticos presentes nelas.	▪ CMCCT ▪ CD
▪ d ▪ j	▪ B2.3. Morfoloxía celular. Composición, estrutura, funcións e propiedades das envolturas e dos orgánulos celulares. ▪ B2.4. Modelos de organización celular en procariotas e eucarióticas. Células animais e vexetais. ▪ B2.5. Observación microscópica de células procariotas e eucariotas tanto animais como vexetais.	▪ B2.2. Interpretar e identificar a estrutura dunha célula eucariótica animal e unha vexetal, podendo identificar e representar os seus orgánulos e describir a función que desempeñan.	▪ BB2.2.1. Esquematiza os diferentes orgánulos citoplasmáticos, recoñecendo as súas estruturas.	▪ CSIEE
			▪ BB2.2.2. Analiza a relación existente entre a composición química, a estrutura e a ultraestrutura dos orgánulos celulares e a súa función.	▪ CSIEE ▪ CAA
▪ i	▪ B2.6. O ciclo celular.	▪ B2.3. Analizar o ciclo celular e diferenciar as súas fases.	▪ BB2.3.1. Identifica as fases do ciclo celular explicando os principais procesos que acontecen en cada unha delas.	▪ CCL ▪ CD
▪ e ▪ j	▪ B2.7. A división celular. A mitose en células animais e vexetais. ▪ B2.8. A meiose. Necesidade biolóxica da meiose para a reprodución sexual. Importancia da reprodución sexual na evolución dos seres vivos. ▪ B2.9. Observación de células en mitose. Estudo das distintas fases da división celular.	▪ B2.4. Distinguir e identificar os tipos de división celular e desenvolver os acontecementos que teñen lugar en cada fase.	▪ BB2.4.1. Recoñece en distintas microfotografías e esquemas as diversas fases da mitose e da meiose indicando os acontecementos básicos que se producen en cada unha delas.	▪ CMCCT ▪ CD
			▪ BB2.4.2. Establece as analoxías e diferenzas máis significativas entre mitose e meiose.	▪ CSIEE

	Bioloxía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ e	■ B2.8. A meiose. Necesidade biolóxica da meiose para a reprodución sexual. Importancia da reprodución sexual na evolución dos seres vivos.	■ B2.5. Argumentar a relación da meiose coa variabilidade xenética das especies.	■ BB2.5.1. Resume a relación da meiose coa reprodución sexual, o aumento da variabilidade xenética e a posibilidade de evolución das especies.	■ CCL ■ CMCCT
■ i ■ k	■ B2.10. Importancia da membrana nos fenómenos de transporte. Tipos de transporte. Endocitose e exocitose.	■ B2.6. Examinar e comprender a importancia das membranas na regulación dos intercambios celulares para o mantemento da vida e realizar experiencias sobre a plasmolise e a turgencia.	■ BB2.6.1. Compara e distingue os tipos e subtipos de transporte a través das membranas explicando detalladamente as características de cada un deles.	■ CCL ■ CSIEE
■ j	■ B2.11. Introducción ao metabolismo: catabolismo e anabolismo. ■ B2.12. Reaccións metabólicas: aspectos enerxéticos e de regulación.	■ B2.7. Comprender e diferenciar os procesos de catabolismo e anabolismo establecendo a relación entre ambos os dous.	■ BB2.7.1. Define e interpreta os procesos catabólicos e os anabólicos, así como os intercambios enerxéticos asociados a eles.	■ CSIEE ■ CCL
■ i ■ f	■ B2.13. A respiración celular, o seu significado biolóxico. Orgánulos celulares implicados no proceso respiratorio.	■ B2.8. Describir as fases da respiración celular, identificando rutas, así como produtos iniciais e finais.	■ BB2.8.1. Sitúa, a nivel celular e a nivel de orgánulo, o lugar onde se producen cada un destes procesos, diferenciando en cada caso as rutas principais de degradación e de síntese e os encimas e moléculas máis importantes responsables dos devanditos procesos.	■ CAA ■ CMCCT
■ i	■ B2.14. Diferenzas entre as vías aeróbicas e anaeróbicas. ■ B2.15. As fermentacións e as súas aplicacións. Observación do proceso de fermentación mediante lévedos.	■ B2.9. Diferenciar a vía aeróbica da anaeróbica.	■ BB2.9.1. Contrasta as vías aeróbicas e anaeróbicas establecendo a súa relación co seu diferente rendemento enerxético.	■ CMCCT
			■ BB2.9.2. Valora a importancia das fermentacións en numerosos procesos industriais recoñecendo as súas aplicacións.	■ CCEC ■ CSC
■ j	■ B2.16. A fotosíntese: Localización celular en procariotas e eucarióticas. Etapas do proceso fotosintético. Balance global.	■ B2.10. Pormenorizar os diferentes procesos que teñen lugar en cada fase da fotosíntese.	■ BB2.10.1. Identifica e clasifica os distintos tipos de organismos fotosintéticos.	■ CSIEE
			■ BB2.10.2. Localiza a nivel subcelular onde se levan a cabo cada unha das fases destacando os procesos que teñen lugar.	■ CAA
■ a ■ j	■ B2.17. Importancia biolóxica da fotosíntese.	■ B2.11. Xustificar a importancia biolóxica da fotosíntese como proceso de biosíntese, individual para os organismos pero tamén global no mantemento da vida na Terra.	■ BB2.11.1. Contrasta a importancia biolóxica da fotosíntese para o mantemento da vida na Terra.	■ CSC ■ CCEC
■ e ■ i	■ B2.18. A quimiosíntese.	■ B2.12. Argumentar a importancia da quimiosíntese.	■ BB2.12.1. Valora o papel biolóxico dos organismos quimiosintéticos.	■ CCEC

	Bioloxía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 3. Xenética e evolución			
- i - d	B3.1. Xenética molecular. Importancia biolóxica do ADN como portador da información xenética. Concepto de xene.	B3.1. Analizar o papel do ADN como portador da información xenética.	BB3.1.1 Describe a estrutura e composición química do ADN, recoñecendo a súa importancia biolóxica como molécula responsable do almacenamento, conservación e transmisión da información xenética.	- CCL - CSC - CCEC
j	B3.2. Replicación do ADN. Etapas da replicación. Diferenzas entre o proceso replicativo entre eucarióticas e procariotas.	B3.2. Distinguir as etapas da replicación diferenciando os encimas implicados nela.	BB3.2.1. Diferenza as etapas da replicación e identifica os encimas implicados nela.	- CAA - CMCCT
- i - j	- B3.3. O ARN. Tipos e funcións. - B3.4. Fluxo da información xenética nos seres vivos. - B3.5. A expresión dos xenes. Transcrición e tradución xenéticas en procariotas e eucarióticas. O código xenético na información xenética.	B3.3. Establecer a relación do ADN coa síntese de proteínas.	BB3.3.1. Establece a relación do ADN co proceso da síntese de proteínas.	- CAA - CMCCT
i	- B3.3. O ARN. Tipos e funcións. - B3.5. A expresión dos xenes. Transcrición e tradución xenéticas en procariotas e eucarióticas. O código xenético na información xenética.	B3.4. Determinar as características e funcións dos ARN.	BB3.4.1. Diferenza os tipos de ARN, así como a función de cada un deles nos procesos de transcrición e tradución.	CAA
	B3.6. Resolución de problemas de xenética molecular.		BB3.4.2. Recoñece e indica as características fundamentais do código xenético aplicando dito coñecemento á resolución de problemas de xenética molecular.	CMCCT
- g - k	- B3.5. A expresión dos xenes. Transcrición e tradución xenéticas en procariotas e eucarióticas. O código xenético na información xenética. - B3.6. Resolución de problemas de xenética molecular. - B3.7. Regulación da expresión xénica.	B3.5. Elaborar e interpretar esquemas dos procesos de replicación, transcrición e tradución e a regulación da expresión xénica.	BB3.5.1. Interpreta e explica esquemas dos procesos de replicación, transcrición e tradución.	- CD - CMCCT
			BB3.5.2. Resolve exercicios prácticos de replicación, transcrición e tradución, e de aplicación do código xenético.	CMCCT
			BB3.5.3. Identifica, distingue e diferencia os encimas principais relacionados cos procesos de transcrición e tradución.	- CAA - CD
e	B3.8. As mutacións. Tipos. Os axentes mutaxénicos.	B3.6. Definir o concepto de mutación distinguindo os principais tipos e axentes mutaxénicos.	BB3.6.1. Describe o concepto de mutación establecendo a súa relación cos fallos na transmisión da información xenética.	CCL
			BB3.6.2. Clasifica as mutacións identificando os axentes mutaxénicos máis frecuentes.	- CAA - CSC

	Bioloxía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h - j	- B3.9. Mutacións e cancro. - B3.10. Implicacións das mutacións na evolución e aparición de novas especies.	B3.7. Relacionar mutación e cancro. Destacar a importancia das mutacións na evolución das especies.	BB3.7.1. Asocia a relación entre a mutación e o cancro, determinando os riscos que implican algúns axentes mutaxénicos.	- CSC - CCEC
			BB3.7.2. Destaca a importancia das mutacións na evolución e na aparición de novas especies.	- CSC - CCEC
- a - g	B3.11. A enxeñaría xenética. Principais liñas actuais de investigación. Organismos modificados xenéticamente.	B3.8. Desenvolver os avances máis recentes no ámbito da enxeñaría xenética, así como as súas aplicacións.	BB3.8.1. Resume e realiza investigacións sobre as técnicas desenvolvidas nos procesos de manipulación xenética para a obtención de organismos transxénicos.	- CSIEE - CSC - CCEC
- a - c - d	B3.12. Proxecto xenoma: Repercusións sociais e valoracións éticas da manipulación xenética e das novas terapias xénicas.	B3.9. Analizar os progresos no coñecemento do xenoma humano e a súa influencia nos novos tratamentos.	BB3.9.1. Recoñece e indica os descubrimentos máis recentes sobre o xenoma humano e as súas aplicacións en enxeñaría xenética valorando as súas implicacións éticas e sociais.	- CSC - CCEC
- k - b	B3.13. Xenética mendeliana. Teoría cromosómica da herdanza. Determinismo do sexo e herdanza ligada ao sexo e influída polo sexo.	B3.10. Formular os principios da Xenética Mendeliana, aplicando as leis da herdanza na resolución de problemas e establecer a relación entre as proporcións da descendencia e a información xenética.	BB3.10.1. Analiza e predí aplicando os principios da xenética Mendeliana, os resultados de exercicios de transmisión de caracteres autosómicos, caracteres ligados ao sexo e influídos polo sexo.	CMCCT
- b - i	B3.14. Evidencias do proceso evolutivo.	B3.11. Diferenciar distintas evidencias do proceso evolutivo.	BB3.11.1. Argumenta distintas evidencias que demostran o feito evolutivo.	- CSIEE - CCL
k	B3.15. Darwinismo e neodarwinismo: a teoría sintética da evolución.	B3.12. Recoñecer, diferenciar e distinguir os principios da teoría darwinista e neodarwinista.	BB3.12.1. Identifica os principios da teoría darwinista e neodarwinista, comparando as súas diferenzas.	CAA
a	B3.16. Xenética de poboacións. Frecuencias xénicas e a súa relación coa evolución.	B3.13. Relacionar xenotipo e frecuencias xénicas coa xenética de poboacións e a súa influencia na evolución.	BB3.13.1. Distingue os factores que inflúen nas frecuencias xénicas.	CMCCT
			BB3.13.2. Comprende e aplica modelos de estudo das frecuencias xénicas na investigación privada e en modelos teóricos.	- CMCCT - CSIEE
- d - j	B3.17. A mutación e a recombinación xenica como procesos que xeneran cambios e adaptacións. Principios da selección natural.	B3.14. Recoñecer e indicar a importancia da mutación e a recombinación como motores da evolución.	BB3.14.1. Ilustra a relación entre mutación e recombinación, o aumento da diversidade e a súa influencia na evolución dos seres vivos.	- CSC - CCEC
- j - a	- B3.18. Evolución e biodiversidade. - B3.19. Proceso de especiación. Modelos de especiación.	B3.15. Analizar os factores que incrementan a biodiversidade e a súa influencia no proceso de especiación.	BB3.15.1. Distingue tipos de especiación, identificando os factores que posibilitan a segregación dunha especie orixinal en dúas especies diferentes.	- CCEC - CAA

	Bioloxía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 4. O mundo dos microorganismos e súas aplicacións. Biotecnoloxía			
- j - k	B4.1. Microbioloxía. Concepto de microorganismo. Microorganismos con organización celular e sin organización celular.	B4.1. Diferenciar e distinguir os tipos de microorganismos en función da súa organización celular.	BB4.1.1 Clasifica os microorganismos no grupo taxonómico ao que pertencen.	CSIEE
e	- B4.2. Virus, outras formas acelulares e partículas infectivas subvirais. Bacterias. Fungos microscópicos. Protozoos. Algas microscópicas. - B4.3. Observación microscópica de protozoos, algas e fungos.	B4.2. Describir as características estruturais e funcionais dos distintos grupos de microorganismos.	BB4.2.1 Analiza a estrutura e composición dos distintos microorganismos, relacionándoas coa súa función.	CSIEE
- j - k	- B4.4. Métodos de estudo dos microorganismos. Esterilización e Pasteurización. - B4.5. Realización de experiencias de cultivo de microorganismos.	B4.3. Identificar os métodos de illamento, cultivo e esterilización dos microorganismos.	BB4.3.1 Describe técnicas instrumentais que permiten o illamento, cultivo e estudo dos microorganismos para a experimentación biolóxica.	CMCCT
- a - j	B4.6. Os microorganismos nos ciclos xeoquímicos.	B4.4. Valorar a importancia dos microorganismos nos ciclos xeoquímicos.	BB4.4.1. Recoñece e explica o papel fundamental dos microorganismos nos ciclos xeoquímicos.	- CCL - CMCCT
- b - c - d	B4.7. Os microorganismos como axentes produtores de enfermidades.	B4.5. Recoñecer e numerar as enfermidades máis frecuentes transmitidas polos microorganismos e utilizar o vocabulario axeitado relacionado con elas.	BB4.5.1. Relaciona os microorganismos patóxenos máis frecuentes coas enfermidades que orixinan.	- CSC - CD
- g - c - a	- B4.8. A Biotecnoloxía. Utilización dos microorganismos nos procesos industriais: Produtos elaborados por biotecnoloxía. - B4.9. Realización de experiencias con microorganismos fermentadores.	B4.6. Avaliar as aplicacións da biotecnoloxía e a microbioloxía na industria alimentaria e farmacéutica e na mellora do medio.	BB4.6.1. Analiza a intervención dos microorganismos en numerosos procesos naturais e industriais e as súas numerosas aplicacións	- CCEC - CSC - CMCCT
			BB4.6.2. Recoñece e identifica os diferentes tipos de microorganismos implicados en procesos fermentativos de interese industrial.	- CCEC - CSC - CMCCT
			BB4.6.3. Valora as aplicacións da biotecnoloxía e a enxeñaría xenética na obtención de produtos farmacéuticos, en medicina e en biorremediación para o mantemento e mellora do medio.	- CD - CMCCT
	Bloque 5. O sistema inmunitario. A inmunoloxía e as súas aplicacións			
- d - e - b	B5.1. Concepto actual de inmunidade. O sistema inmunitario. As defensas internas inespecíficas.	B5.1. Desenvolver o concepto actual de inmunidade.	BB5.1.1. Analiza os mecanismos de autodefensa dos seres vivos identificando os tipos de resposta inmunitaria.	- CAA - CSIEE

	Bioloxía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- j - i	- B5.2. A inmunidade específica. Características. Tipos: celular e humoral. Células responsables. - B5.3. Identificación de distintas células inmunitarias mediante a súa observación.	B5.2. Distinguir entre inmunidade inespecífica e específica diferenciando as súas células respectivas.	BB5.2.1. Describe as características e os métodos de acción das distintas células implicadas na resposta inmune.	CCL
- i - j	B5.4. Mecanismo de acción da resposta inmunitaria. A memoria inmunolóxica.	B5.3. Discriminar entre resposta inmune primaria e secundaria.	BB5.3.1. Compara as diferentes características da resposta inmune primaria e secundaria.	CAA
- g - i	B5.5. Antíxenos e anticorpos. Estrutura dos anticorpos. Formas de acción. A súa función na resposta inmune.	B5.4. Definir os conceptos de antíxeno e anticorpo e identificar a estrutura dos anticorpos.	BB5.4.1. Define os conceptos de antíxeno e de anticorpo, e recoñece a estrutura e composición química dos anticorpos.	- CCL - CAA
- i - j	B5.6. A reacción antíxeno-anticorpo. Tipos e características.	B5.5. Diferenciar os tipos de reacción antíxeno-anticorpo.	BB5.5.1. Clasifica os tipos de reacción antíxeno-anticorpo resumindo as características de cada unha delas.	CAA
- i - j	B5.7. Inmunidade natural e artificial ou adquirida. Soros e vacinas. A súa importancia na loita contra as enfermidades infecciosas.	B5.6. Distinguir as diferenzas entre inmunidade natural e artificial, e entre soro e vacina.	BB5.6.1. Destaca a importancia da memoria inmunolóxica no mecanismo de acción da resposta inmunitaria asociándoa coa síntese de vacinas e soros.	CAA
- k - h	- B5.8. Disfuncións e deficiencias do sistema inmunitario. Alerxias e inmunodeficiencias. - B5.9. Sistema inmunitario e cancro.	B5.7. Investigar a relación existente entre as disfuncións do sistema inmune e algunhas patoloxías frecuentes.	BB5.7.1. Resume as principais alteracións e disfuncións do sistema inmunitario, analizando as diferenzas entre alerxias e inmunodeficiencias.	- CCL - CSIEE
- h - g - a	B5.10. A sida e os seus efectos no sistema inmunitario.	B5.8 Analizar e describir o ciclo do virus do VIH.	BB5.8.1. Describe o ciclo de desenvolvemento do VIH.	- CD - CCL
- e - i	B5.11. Enfermidades autoinmunes.	B5.9 Describir o proceso de autoinmunidade.	BB5.9.1. Clasifica e cita exemplos das enfermidades autoinmunes máis frecuentes así como os seus efectos sobre a saúde.	- CSIEE - CSC - CCEC
- e - a - c	- B5.12. Anticorpos monoclonais e enxeñaría xenética. - B5.13. O transplante de órganos e os problemas de rexeitamento. Reflexión ética sobre a doazón de órganos, médula e sangue.	B5.10. Argumentar e valorar os avances da Inmunoloxía e a enxeñaría xenética nos tratamentos con anticorpos monoclonais e os transplantes de órganos e a problemática do rexeitamento.	BB5.10.1. Recoñece e valora as aplicacións da Inmunoloxía e enxeñaría xenética para a produción de anticorpos monoclonais.	- CSC - CCEC
			BB5.10.2. Describe os problemas asociados ao transplante de órganos identificando as células que actúan.	- CSC - CCEC
			BB5.10.3. Clasifica e entende os tipos de transplantes, relacionando os avances neste ámbito co impacto futuro na doazón de órganos, médula e sangue.	- CSC - CCEC

2.1.4 Ciencias Aplicadas á Actividade Profesional

Introdución

O coñecemento científico permite ás persoas comprender e valorar a súa realidade e a da súa contorna. Para chegar a este nivel de comprensión é necesario coñecer e aplicar os métodos da ciencia para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia, e valorar criticamente os hábitos sociais en distintos ámbitos.

Como un saber integrado que é, o coñecemento científico estrutúrase en distintas disciplinas e, neste contexto, a materia de Ciencias Aplicadas á Actividade Profesional, ten como obxectivo ofrecer ao alumando a oportunidade de aplicar, en cuestións prácticas, cotiás e próximas, os coñecementos adquiridos ao longo dos cursos anteriores en disciplinas como a Química, a Bioloxía ou a Xeoloxía.,

É importante que, ao finalizar a ESO, o alumnado teña adquirido coñecementos procedementais na área científica, sobre todo en técnicas experimentais. Esta materia aportaralles unha formación experimental básica e contribuirá á adquisición dunha disciplina de traballo no laboratorio, respectando as normas de seguridade e hixiene así como valorando a importancia de utilizar os equipos de protección persoal necesarios en cada caso. Asemade, esta materia proporciona unha orientación xeral aos estudantes sobre os métodos prácticos da ciencia, as súas aplicacións á actividade profesional, os impactos medioambientais que conleva, así como operacións básicas de laboratorio relacionadas. Esta formación achegaralles unha base moi importante para abordar en mellores condicións os estudos de formación profesional nas familias agraria, industrias alimentarias, química, sanidade, vidro e cerámica, etc..

Os contidos preséntanse en 4 bloques. O bloque 1 está adicado ao traballo no laboratorio, sendo importante que os estudantes coñezan a organización dun laboratorio, os materiais e substancias que van a usar durante as prácticas, facendo moito fincapé no coñecemento e cumprimento das normas de seguridade e hixiene así como na correcta utilización de materiais e substancias, é importante que manipulen e utilicen os materiais e reactivos con total seguridade. O obxectivo é que o alumando realice ensaios de laboratorio que lle permitan coñecer as técnicas instrumentais básicas.

: Procurarase que os estudantes podan obter no laboratorio substancias con interese industrial, de forma que establezan unha relación entre a necesidade de investigar no laboratorio e aplicar os resultados despois á industria. Unha vez finalizado o proceso anterior é interesante que coñezan o impacto medioambiental que provoca a industria durante a obtención de ditos produtos, valorando as achegas que á súa vez tamén fai a ciencia para mitigar dito impacto e incorporando ferramentas de prevención e corrección que fundamenten un uso e xestión sostible dos recursos.

O bloque 2 está adicado á ciencia e a súa relación co medioambiente. A súa finalidade é que os estudantes coñezan os diferentes tipos de contaminantes, as súas orixes e efectos, así como o tratamento para reducir os seus impactos e eliminar os residuos xerados. A parte teórica debe ir combinada coa realización de prácticas de laboratorio que permitan ao alumando tanto coñecer como se poden tratar estes contaminantes, como utilizar as técnicas aprendidas. O uso das Tecnoloxías da Información e as Comunicacións neste bloque está especialmente recomendado para realizar actividades de indagación e de busca de solucións ao problema medioambiental, do mesmo xeito que o traballo en grupo e a exposición e defensa das conclusións das investigacións por parte dos estudantes.

O bloque 3 é o máis novidoso para os estudantes e debería traballarse combinando os aspectos teóricos cos de indagación, utilizando as Tecnoloxías da Información e as Comunicacións, que constituirán unha ferramenta moi útil para que o alumando poda coñecer os últimos avances neste campo a nivel mundial, estatal e local.

O bloque 4 ten como obxectivo a realización de proxectos de investigación en grupo seguindo os métodos da ciencia aplicados a coñecementos adquiridos en cursos anteriores. Os estudantes deberán apoiarse nas Tecnoloxías da Información e da Comunicación para a elaboración e presentación das súas investigacións, ao mesmo tempo que coidarán a expresión oral e escrita nas conclusións finais dos seus proxectos.

Os nosos estudantes deben estar perfectamente informados sobre as posibilidades que se lles poden abrir nun futuro próximo, e do mesmo xeito deben posuír unhas ferramentas procedementais, actitudinais e cognitivas que lles permitan empender con éxito as rutas profesionais que se lles ofrezan.

4º de ESO

Ciencias Aplicadas á Actividade Profesional. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias Clave
Bloque 1. Técnicas instrumentais básicas				
- a - b - f	B1.1. A organización do laboratorio, materiais e normas de seguridade e hixiene.	B1.1. Utilizar correctamente os materiais e produtos do laboratorio.	CAAB1.1. Determina o tipo de instrumental de laboratorio necesario segundo o tipo de traballo que vai a realizar.	CMCCT
- a - b - f	B1.1. A organización do laboratorio, materiais e normas de seguridade e hixiene.	B1.2. Cumprir e respectar as normas de seguridade e hixiene do laboratorio.	CAAB1.2.1. Recoñece e cumpre as normas de seguridade e hixiene que rexon nos traballos de laboratorio.	- CSC - CMCCT

	Ciencias Aplicadas á Actividade Profesional. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias Clave
k				
- e - f - g - h	- B1.2. Aplicación do método científico aos traballos de laboratorio. - B1.3. Utilización de ferramentas TIC para o traballo experimental do laboratorio.	B1.3. Contrastar algunhas hipóteses baseándose na experimentación, recompilación de datos e análise de resultados.	CAAB1.3.1. Recolle e relaciona datos obtidos por distintos medios, incluídas as TIC, para transferir información de carácter científico.	- CSIEE - CD
- e - f	B1.4. Técnicas de experimentación en física, química, bioloxía e xeoloxía.	B1.4. Aplicar as técnicas e o instrumental axeitado para identificar magnitudes.	CAAB1.4.1. Determina e identifica medidas de volume, masa ou temperatura utilizando ensaios de tipo físico ou químico.	CMCCT
- e - f - g	B1.4. Técnicas de experimentación en física, química, bioloxía e xeoloxía.	B1.5. Preparar disolucións de diversa índole, utilizando estratexias prácticas.	CAAB1.5.1. Decide que tipo de estratexia práctica é necesario aplicar para o preparado dunha disolución concreta.	- CMCCT - CAA
- e - f - g	B1.4. Técnicas de experimentación en física, química, bioloxía e xeoloxía.	B1.6. Separar os compoñentes dunha mestura utilizando as técnicas instrumentais axeitadas.	CAAB1.6.1. Establece que tipo de técnicas de separación e purificación de substancias se deben utilizar en algún caso concreto.	- CMCCT - CAA
- e - f - g	B1.4. Técnicas de experimentación en física, química, bioloxía e xeoloxía.	B1.7. Predicir qué tipo de biomoléculas están presentes en distintos tipos de alimentos.	CAAB1.7.1. Discrimina que tipos de alimentos conteñen diferentes biomoléculas.	- CMCCT - CAA
- e - f - g	B1.1. A organización do laboratorio, materiais e normas de seguridade e hixiene.	B1.8. Determinar qué técnicas habituais de desinfección hai que utilizar segundo o uso que se faga do material instrumental.	CAAB1.8.1. Describe técnicas e determina o instrumental axeitado para os procesos cotiás de desinfección.	- CMCCT - CAA
- e - f - g	- B1.1. A organización do laboratorio, materiais e normas de seguridade e hixiene. - B1.5. Técnicas e procedementos de desinfección de materiais en distintos sectores.	B1.9. Precisar as fases e procedementos habituais de desinfección de materiais de uso cotiá nos establecementos sanitarios, de imaxe persoal, de tratamentos de benestar e nas industrias e locais relacionados co sector alimentario e as súas aplicacións	CAAB1.9.1. Resolve sobre medidas de desinfección de materiais de uso cotiá en distintos tipos de industrias ou de medios profesionais.	- CMCCT - CAA - CSIEE
- e - f - g	Bi.5. Técnicas e procedementos de desinfección de materiais en distintos sectores.	B1.10. Analizar os procedementos instrumentais que se utilizan en diversas industrias como a alimentaria, agraria, farmacéutica, sanitaria, imaxe persoal, e outros sectores da industria.	CAAB1.10.1. Relaciona distintos procedementos instrumentais coa súa aplicación no campo industrial ou no de servizos.	- CMCTT - CAA
- e - f - j	B1.6. Análise da aplicación da ciencia en campos profesionais directamente relacionadas con Galicia.	B1.11. Contrastar as posibles aplicacións científicas nos campos profesionais directamente relacionados coa súa contorna.	CAAB1.11.1. Sinala diferentes aplicacións científicas con campos da actividade profesional da súa contorna.	- CMCTT - CCEC
	Bloque 2. Aplicacións da ciencia na conservación do medio ambiente			

	Ciencias Aplicadas á Actividade Profesional. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias Clave
- f - g	B2.1. A contaminación, concepto e tipos.	B2.1. Precisar en que consiste a contaminación e categorizar e identificar os tipos máis representativos.	CAAB2.1.1. Utiliza o concepto de contaminación aplicado a casos concretos.	- CMCCT - CSC
- f - g - h - k	B2.2. A contaminación atmosférica, orixe, tipos e efectos.	B2.2. Contrastar en que consisten os distintos efectos medioambientais da contaminación atmosférica tales como a chuva ácida, o efecto invernadoiro, a destrución da capa de ozono e o cambio climático.	CAAB2.2.1. Discrimina os distintos tipos de contaminación da atmosfera, así como a súa orixe e efectos.	- CMCCT - CSC
			CAAB2.2.2. Categoriza, reconece e distingue os efectos medioambientais da contaminación atmosférica máis coñecidos, como a chuva ácida, o efecto invernadoiro, a destrución da capa de ozono ou o cambio global a nivel climático e valora os seus efectos negativos para o equilibrio do planeta.	- CMCCT - CSC
- f - g - k	B2.3. A contaminación do solo.	B2.3. Precisar os efectos contaminantes que se derivan da actividade industrial e agrícola, principalmente sobre o solo.	CAAB2.3.1. Relaciona os efectos contaminantes da actividade industrial e agrícola sobre o solo.	- CMCCT - CSC
- e - f - g - h - k	- B2.4. A contaminación da auga. - B2.5. A calidade da auga, técnicas de tratamento e depuración.	B2.4. Identificar os axentes contaminantes da auga, informar sobre o tratamento de depuración da mesma e recopilar datos de observación e experimentación para detectar contaminantes na auga.	CAAB2.4.1 Discrimina e identifica os axentes contaminantes da auga, coñece o seu tratamento e diseña algún ensaio sinxelo de laboratorio para a súa detección.	- CMCCT - CSIEE - CAA - CSC
- e - f - g - h - k	- B2.6. A contaminación nuclear. - B2.7. Análise sobre o uso da enerxía nuclear. - B2.7. A xestión dos residuos.	B2.5. Precisar en que consiste a contaminación nuclear, reflexionar sobre a xestión dos residuos nucleares e valorar criticamente a utilización da enerxía nuclear.	CAAB2.5.1. Establece en que consiste a contaminación nuclear, analiza a xestión dos residuos nucleares e argumenta sobre os factores a favor e en contra do uso da enerxía nuclear.	- CMCCT - CSC
- e - f - g - h - k	- B2.6. A contaminación nuclear. - B2.7. Análise sobre o uso da enerxía nuclear. - B2.8. A xestión dos residuos.	B2.6. Identificar os efectos da radioactividade sobre o medio ambiente e a súa repercusión sobre o futuro da humanidade.	CAAB2.6.1. Recoñece e distingue os efectos da contaminación radioactiva sobre o medio ambiente e a vida en xeral.	- CMCCT - CSC
- e - f - h - k	B2.8. A xestión dos residuos.	B2.7. Precisar e identificar as fases procedementais que interveñen no tratamento de residuos e investiga sobre a recollida selectiva dos mesmos.	CAAB2.7.1. Determina os procesos de tratamento de residuos e valora criticamente a recollida selectiva dos mesmos.	- CMCCT - CSC
a	B2.8. A xestión dos residuos.	B2.8. Contrastar argumentos a favor da recollida selectiva	CAAB2.8.1. Argumenta os pros e os contras da recollida,	CMCCT

	Ciencias Aplicadas á Actividade Profesional. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias Clave
- e - h - k		de residuos e a súa repercusión a nivel familiar e social.	da reciclaxe e da reutilización de residuos.	CSC
- e - f	B2.9. Normas básicas e experimentais sobre química ambiental.	B2.9. Utilizar ensaios de laboratorio relacionados coa química ambiental, coñecer que é unha medida de pH e o seu manexo para controlar o medio ambiente.	CAAB2.9.1. Formula ensaios de laboratorio para coñecer aspectos relacionados coa conservación do medioambiente.	- CMCCT - CSIEE
- b - e - f - h - k	B2.10. A xestión do planeta e o desenvolvemento sostible.	B2.10. 10. Analizar e contrastar opinións sobre o concepto de desenvolvemento sostible e as súas repercusións para o equilibrio medioambiental.	CAAB2.10.1. Identifica e describe o concepto de desenvolvemento sostible, enumera posibles solucións ao problema da degradación medioambiental.	- CMCCT - CSC - CAA
- a - b - d - e - g - k	B2.11. Importancia das campañas de sensibilización sobre o medio ambiente. Aplicación na contorna máis próxima.	B2.11. Participar en campañas de sensibilización, a nivel do centro educativo, sobre a necesidade de controlar a utilización dos recursos enerxéticos ou de outro tipo.	CAAB2.11.1. Aplica xunto aos seus compañeiros medidas de control da utilización dos recursos e implica no mesmo ao propio centro educativo.	- CSC - CCL - CD - CAA
- a - b - e - g - h - k	B2.11. Importancia das campañas de sensibilización sobre o medio ambiente. Aplicación na contorna máis próxima.	B2.12. Deseñar estratexias para dar a coñecer aos seus compañeiros e persoas próximas a necesidade de manter o medioambiente.	CAAB2.12.1. Formula estratexias de sostibilidade na contorna do centro.	- CSC - CCL - CD - CAA
	Bloque 3. Investigación, Desenvolvemento e Innovación (I+D+i)			
- a - e - f - g	B3.1. Concepto de Investigación, desenvolvemento e innovación e etapas do ciclo I+D+i.	B3.1. Analizar a incidencia da I+D+i na mellora da produtividade e no aumento da competitividade no marco globalizador actual.	CAAB3.1.1. Relaciona os conceptos de Investigación, Desenvolvemento e innovación. Contrasta as tres etapas do ciclo I+D+i.	- CSIEE - CSC
- b - e - g - g	- B3.2. Tipos de innovación. Importancia para a sociedade. - B3.3. O papel dos organismos e administracións estatais e autonómicos no fomento da I+D+i.	B3.2. Investigar, argumentar e valorar sobre tipos de innovación xa sexa en produtos ou en procesos, valorando criticamente todas as achegas aos mesmos xa sexa de organismos estatais ou autonómicos e de organizacións de diversa índole.	CAAB3.2.1. Recoñece tipos de innovación de produtos baseada na utilización de novos materiais, novas tecnoloxías, etc., que xorden para dar resposta a novas necesidades da sociedade.	- CSIEE - CSC
			CAAB3.2.2. Enumera que organismos e administracións	CSIEE

	Ciencias Aplicadas á Actividade Profesional. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias Clave
			fomentan a I+D+i no noso país a nivel estatal e autonómico.	■ CSC
■ b ■ e ■ f ■ g	■ B3.2. Tipos de innovación. Importancia para a sociedade. ■ B3.4. Principias liñas de I+D+i que hai na actualidade para o sector industrial.	■ B3.3 Recompilar, analizar e discriminar información sobre distintos tipos de innovación en produtos e procesos, a partir de exemplos de empresas punteiras en innovación.	■ CAAB3.3.1. Precisa, analiza e argumenta como a innovación é ou pode ser un factor de recuperación económica dun país.	■ CSIEE ■ CSC ■ CCL
			■ CAAB3.3.2. Enumera algunhas liñas de I+D+i que hai na actualidade para as industrias químicas, farmacéuticas, alimentarias e enerxéticas.	■ CSIEE
■ b ■ e ■ f ■ g	■ B3.5. Utilización de ferramentas TIC no ciclo de investigación e desenvolvemento.	■ B3.4. Utilizar axeitadamente as TIC na busca, selección e proceso da información encamiñadas á investigación ou estudo que relacione o coñecemento científico aplicado á actividade profesional.	■ CAAB3.4.1. Recoñece a importancia que teñen as Tecnoloxías da Información e a Comunicación no ciclo de investigación e desenvolvemento.	■ CSIEE ■ CSC ■ CD
■	Bloque 4. Proxecto de investigación			
■ b ■ e ■ f ■ g	■ B4.1. O método científico. Elaboración de hipóteses, comprobación e argumentación das mesmas a partir da experimentación ou a observación.	■ B4.1. Planear, aplicar, e integrar as destrezas e habilidades propias do traballo científico.	■ CAAB4.1.1. Integra e aplica as destrezas propias dos métodos da ciencia.	■ CMCCT ■ CSIEE ■ CAA
■ b ■ e ■ f ■ h	■ B4.1. O método científico. Elaboración de hipóteses, comprobación e argumentación das mesmas a partir da experimentación ou a observación.	■ B4.2. Elaborar hipóteses e contrastalas a través da experimentación ou a observación e argumentación.	■ CAAB4.2.1. Utiliza argumentos xustificando as hipóteses que propón.	■ CMCCT
■ b ■ e ■ f ■ h	■ B4.2. O artigo científico. Fontes de divulgación científica.	■ B4.3. Discriminar e decidir sobre as fontes de información e os métodos empregados para a súa obtención.	■ CAAB4.3.1. Utiliza diferentes fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e presentación das súas investigacións.	■ CCL ■ CD
■ b ■ d ■ g	■ B4.3. Proxecto de investigación. Organización. Participación e colaboración respectuosa no traballo individual e en equipo. Presentación de conclusións.	■ B4.4. Participar, valorar e respectar o traballo individual e en grupo.	■ CAAB4.4.1. Participa, valora e respecta o traballo individual e en grupo.	■ CSC ■ CSIEE
■ b ■ e ■ g ■ h	■ B4.3. Proxecto de investigación. Organización. Participación e colaboración respectuosa no traballo individual e en equipo. Presentación de conclusións.	■ B4.5. Presentar e defender en público o proxecto de investigación realizado.	■ CAAB4.5.1. Deseña pequenos traballos de investigación sobre un tema de interese científico-tecnolóxico, animais e/ou plantas, os ecosistemas da súa contorna ou a alimentación e nutrición humanas para a súa presentación e defensa na aula.	■ CSIEE ■ CCL ■ CD

	Ciencias Aplicadas á Actividade Profesional. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias Clave
			CAAB4.5.2. Expresa con precisión e coherencia tanto verbalmente como por escrito as conclusións das súas investigacións.	CCL

2.1.5 Cultura Audiovisual

Introdución

Esta materia pretende iniciar os estudantes na fabricación das súas propias imaxes e produtos audiovisuais, xa sexan de natureza estática como a fotografía ou dinámicas como o vídeo. Para isto é necesario que o alumnado estea en situación de analizar, relacionar e comprender os elementos que forman parte da cultura audiovisual do noso tempo.

A cantidade de información que circula na actualidade, construída a partir de elementos técnicos audiovisuais (fotografía, cine, vídeo, televisión, e mesmo radio) é dunha importancia tal e unha magnitude de tal dimensión como nunca se deu na historia da humanidade en épocas precedentes. A sociedade moderna ten como un dos seus sinais de identidade a presenza de imaxes dixitais en practicamente calquera actividade que desenvolva.

Dende as orixes da humanidade, no paleolítico, a evolución social dos pobos tivo a súa plasmación gráfica, en representacións icónicas ao longo do tempo, reflectindo nelas o ámbito no que viven, utilizando para iso variadas ferramentas ao longo de recorrer do tempo (principalmente debuxo, escultura ou pintura). A aparición da fotografía e o cine no século XIX trouxo un novo xeito de reflectir a realidade, baseada na impresión da imaxe nunha película. Unha das novidades do novo produto foi que a imaxe obtida gozou dende a súa orixe de percepción por parte da sociedade de imaxe verosímil e sen manipular, é dicir, de reflexo certo do real reflectido alí. Xunto a isto, a posibilidade de reprodución, practicamente ilimitada, destes elementos permitiu o acceso a esta información á maioría da sociedade, preferentemente occidental, afectando, probablemente por primeira vez na historia, a todas as capas sociais. Dende entón, a sociedade viviu unha nova relación de comunicación entre os seus elementos, comunicación baseada dun modo crecente en medios audiovisuais. A historia do século XX non se pode concibir sen o uso da imaxe e o son como ferramentas de datación e avaliación dos feitos acontecidos; analizar calquera fito histórico e non recorrer a algún tipo de imaxe fotográfica ou cinematográfica asociada é unha tarefa difícil de concibir na mentalidade actual.

O século XXI presenta na súa cabeceira unha nova revolución social nas comunicacións: a era dixital e internet. Estes dous elementos están a supoñer un cambio tal nos comportamentos sociais que custa aventurar cara a onde camiñan as novas xeracións nadas dentro deste sistema de información e intercambio de datos. Por primeira vez na historia practicamente todo o mundo, en todos os países, ten ferramentas de recepción e envío de información no instante, información que se constrúe coas ferramentas, que esta materia trata de analizar para facilitar a aprendizaxe.

Unha circunstancia novedosa xurdida das novas plataformas dixitais é a posibilidade que se ten de publicar na rede produtos construídos con moi poucos medios técnicos e á marxe da industria dedicada á produción dixital. Estas producións individuais poden ser vistas e/ou escoitadas por millóns de persoas. Por primeira vez na historia, os creativos poden alcanzar o recoñecemento da súa obra sen pasar polo filtro da industria audiovisual. Este apoio inicial serve como indicativo de calidade para unha posterior integración dos novos creadores dentro da industria audiovisual. Por outro lado, a facilidade de exposición do material ("subir á rede") non supón un aumento da calidade do creado; moi ao contrario, a realidade indícanos que a posibilidade ilimitada de xerar fotos, vídeos, blogs e páxinas web sen a axuda do criterio razoado da industria está a inundar o mercado audiovisual de produtos de calidade moi deficiente. Resulta pertinente, polo tanto, que os alumnos e alumnas entendan a importancia do proceso creativo e a súa relación inescusable coa industria que se encarga de xestionalo.

Outra das novidades que presenta o mundo dixital actual, que o diferencia das súas orixes (sistemas analóxicos), é a posibilidade de xeración de imaxes artificiais ou alteradas dun modo dificilmente distinguible da imaxe obtida por pura impresión da realidade. Os modernos sistemas dixitais de edición permiten crear ou modificar a realidade da imaxe cunha calidade dificilmente distinguible da simple plasmación da realidade nun fotograma de celuloide.

Polo tanto, faise necesario e pertinente, facilitar aos alumnos e alumnas ferramentas técnicas e educativas que lles axuden a xestionar a marea de datos, información, imaxes, sons, e posibilidades creativas que diariamente reciben en case todos os ámbitos nos que se desenvolve a súa vida. A intensidade e efectividade que conseguen as creacións plásticas realizadas en soporte dixital son, indubidablemente, dunha forza impresionante, posto que combinan sabia ou atinadamente, imaxes, música e mensaxes sonoras.

Se trata polo tanto de que o alumnado comprenda e analice a cultura audiovisual da sociedade na que vive e os medios de produción utilizados para xerala; deste xeito, poderá ser capaz de desenvolver un sentido crítico e persoal, para ordenar a información recibida e temperar a intensidade da potencia icónica que o mundo audiovisual xera.

A adquisición de competencias para a análise dos elementos expresivos e técnicos, e a dotación de conciencia crítica, debe servir para crear unha cidadanía máis responsable, crítica e participativa.

Esta materia ten un carácter propedéutico necesario e básico para o seu desenvolvemento en etapas posteriores, xa sexa en estudos universitarios de comunicación audiovisual e publicidade, belas artes (entre outros); como para os de formación profesional de imaxe e son e ensinanzas artísticas.

Neste sentido, o ensino desta materia estrutúrase en dous camiños paralelos e complementarios. O primeiro deles é a análise dos produtos que se presentan por medios dixitais. Aprender a ver, a escoitar, a discernir o que se di, como se di e por que se presenta ao espectador dun xeito determinado.

O segundo deles é a creación por parte do alumnado de produtos audiovisuais. Aprender o proceso creativo dos produtos audiovisuais é, probablemente, unha das mellores ferramentas para o desenvolvemento persoal e humano, que podemos facilitar aos alumnos e alumnas para a comprensión dos contidos que reciben por medios dixitais.

Estas dúas vías son, polo tanto, imprescindibles e complementarias na formación. Cada unha delas axuda á outra para camiñar xuntas no obxectivo de formar os alumnos e alumnas en materia tan apaixonante como é a creación audiovisual.

O alumnado necesitará saber ler os produtos audiovisuais para comprender a súa mensaxe e, de forma complementaria, empezar a xerar produtos dixitais, co fin de comunicarse e coñecer mellor a realidade da cultura audiovisual. Cultura Audiovisual desenvólvese durante dous cursos académicos, co criterio organizador de afianzar no primeiro curso de Bacharelato as habilidades e coñecementos necesarios para o seu desenvolvemento e aplicación técnica no segundo curso.

No primeiro curso o alumnado analizará a evolución dos medios e linguaxes audiovisuais e as funcións e características da imaxe fixa e en movemento, co fin de crear narracións audiovisuais sinxelas.

No segundo curso o alumnado analizará a importancia da función expresiva da imaxe, o son e a música no proceso de creación de audiovisuais; así mesmo, comprenderá a organización da produción de audiovisuais, e as características dos novos media e das mensaxes publicitarias, co fin de valorar e realizar produtos audiovisuais sinxelos.

1º de bacharelato

Cultura Audiovisual I. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Imaxe e significado				
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l	▪ B1.1. A imaxe representada: funcións e forma.	▪ B1.1. Explicar as diferentes funcións da imaxe representada: simbólica, relixiosa, lúdica, decorativa, xerárquica, educativa, etc.	▪ CA1B1.1.1 Analiza diferentes imaxes da historia da arte e explica a función ás que estaban destinadas.	▪ CCL
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l	▪ B1.2. Evolución da construción de imaxes fixas ao longo da historia da arte	▪ B1.2. Recoñecer e diferenciar as principais formas de representación icónica: simbolismo, realismo, expresiónismo, naturalismo, idealismo, abstracción.	▪ CA1B1.2.1 Compara imaxes da historia da arte, por exemplo: hieratismo exipcio, helenismo grego, simbolismo románico, dramatismo barroco, realismo decimonónico, etc. E establece as súas diferenzas formais.	▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l	▪ B1.3. Os medios audiovisuais e as súas características principais.	▪ B1.3. Analizar as características principais da fotografía, o son, o cine, a televisión e os produtos dixitais en internet.	▪ CA1B1.3.1 Analiza as similitudes nos tratamentos formais entre a arte tradicional e a fotografía.	▪ CCEC
			▪ CA1B1.3.2 Compara o tratamento formal da pintura e a fotografía do século XIX: retrato, paisaxe, eventos históricos, etc.	▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ i ▪ l	▪ B1.4 Evolución dos medios e linguaxes audiovisuais. A linguaxe dos "new media". Comparativa histórica dos fíos da fotografía, o cine, a televisión, a radio, o multimedia e os novos medios. O mundo audiovisual como representación do mundo real. Funcións da imaxe. ▪ B1.5 Transcendencia da valoración expresiva e estética das imaxes e da observación crítica das mensaxes.	▪ B1.4. Valorar a importancia da evolución dos medios e linguaxes audiovisuais nos diversos medios de comunicación nas sociedades actuais e a interrelación creativa que brindan as Tecnoloxías da Información e a Comunicación.	▪ CA1B1.4.1 Explica as principais características dos sistemas audiovisuais, as súas relacións e diferenzas.	▪ CCL
			▪ CA1B1.4.2 Establece as diferenzas entre imaxe e realidade e as súas diversas formas de representación.	▪ CCEC

	Cultura Audiovisual I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			CA1B1.4.3 Analiza os avances que se produciron ao longo da historia no campo das Tecnoloxías da Información e a Comunicación e na evolución estética das mensaxes audiovisuais.	CMCCT
			CA1B1.4.4 Valora os diferentes contidos multimedia e new media na representación da realidade.	CD
	Bloque 2. A imaxe fixa e a súa capacidade expresiva			
- b - d - g - l	B2.1. Características propias da imaxe fotográfica, en relación a outras imaxes fixas.	B2.1. Recoñecer as propiedades diferenciadoras da imaxe fotográfica.	CA1B2.1.1 Establece as diferenzas entre imaxe pousada, instantánea, e captura do movemento.	CD
- b - d - g - k - l	B2.2. O encadre na imaxe fixa.	B2.2. Analizar as composicións fotográficas, valorando a disposición dos elementos dentro do espazo físico da imaxe.	CA1B2.2.1 Realiza fotografías de: primeiros planos, plano detalle, panorámicas, picados e contrapicado; analizando os resultados obtidos e valorando a súa correspondencia gráfica con traballos similares de artistas coñecidos.	CD
- b - d - g - h - i - k - l	B2.3. A fotografía en branco e negro. Características principais.	B2.3. Analizar a capacidade expresiva da imaxe en branco e negro e a súa utilización como alternativa á fotografía en cor.	CA1B2.3.1 Analiza a obra gráfica de fotógrafos que traballen en branco e negro: Martín Chambi, Irvin Penn, Cecil Beaton, Ansel Adams, etc.	CCEC
			CA1B2.3.2 Realiza dous tratamentos de elaboración dixital a unha mesma composición: en B/N e cor. Analiza o diferente resultado estético e semántico.	CD
- b - d - g - h - i - l	B2.4. A fotografía en cor. Características principais.	B2.4. Analizar a composición da cor a través do sistema RGB.	CA1B2.4.1 Analiza o sistema RGB de construción da cor.	CMCCT
			CA1B2.4.2 Compara a obra dos principais fotógrafos e artistas no tratamento da cor.: Ernst Haas, Andy Warhol, Howard Schatz, Ouka Lele, e outros posibles.	CCEC
- b - d - g	B2.4. A fotografía en cor. Características principais.	B2.5. Analizar o uso da cor na imaxe fixa: saturación, matiz, investimento, etc.	CA1B2.5.1 Realiza composicións en cor, e mediante tratamento dixital, altera o cromatismo, analizando os diferentes resultados obtidos.	CD

	Cultura Audiovisual I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- i - k - l				
- b - d - g - h - l	B2.5. A fotografía como instrumento de denuncia social e o seu uso como imaxe do poder político.	B2.6. Identificar os patróns icónicos da fotografía como instrumento de difusión da inxustiza social.	CA1B2.6.1 Analiza a obra e a transcendencia social dos traballos de: Dorothea Lange, Sebastiao Salgado, Kevin Carter, Manuel Pérez Barriopectro, Cristina García Rodero, Gervasio Sánchez, etc.	CSC
- b - d - g - h - k - l	B2.5. A fotografía como instrumento de denuncia social e o seu uso como imaxe do poder político.	B2.7. Analizar as diferentes formas de expresar o poder político a través dos tempos, a imaxe oficial a través de escultura ou pintura. Valorando as similitudes entre a imaxe clásica e a fotográfica.	CA1B2.7.1 Realiza unha composición analizando as diferentes formas de expresar o poder político a través dos tempos: faraóns, emperadores, reis, presidentes, etc. Analizando as similitudes entre a imaxe clásica e a fotográfica.	CSC
- b - d - g - h - l	B2.6. A fotografía de moda. Condicionantes plásticos e económicos. A obra gráfica de: Mario Testino, Jaume de Laiguana, Eugenio Recuenco.	B2.8. Expoñer e comentar as claves plásticas da obra dos fotógrafos de moda.	CA1B2.8.1 Explica as claves plásticas e compositivas da obra fotográfica e/ou videográfica de Mario Testino, Jaume de Laiguana e Eugenio Recuenco, entre outros posibles.	CCL
- b - d - g - h - l	B2.7 A realidade paradoxal. A obra gráfica de Chema Madoz.	B2.9. Reflexionar acerca da relación imaxe-realidade xurdida na obra gráfica de Chema Madoz.	CA1B2.9.1 Comenta a creación plástica de Chema Madoz, analizando o xogo entre a realidade e a percepción paradoxal desta na súa obra.	CAA
- b - d - g - h - i - l	- B2.8 Elementos expresivos e usos da imaxe fixa. Os códigos que configuran as diferentes linguaxes. - B2.9 A función ilustradora da imaxe (imaxe e texto). - B2.10 A composición de imaxes fixas. Ritmo Visual. - B2.11 A narración mediante imaxes fixas (carteis, historieta gráfica, presentacións). O guiño da historieta. Elaboración de historias gráficas mediante imaxes de uso público. A fotografía na publicidade. - B2.12. As técnicas dixitais no deseño, manipulación e creación de imaxes. - B2.13: Tratamento de imaxes dixitais.	B2.10. Analizar as distintas funcións da imaxe fixa empregadas para satisfacer as necesidades expresivas da sociedade actual, aplicándoas na elaboración de imaxes dixitais.	CA1B2.10.1 Analiza os elementos espaciais, características básicas, significado e sentido empregados na lectura de imaxes fixas.	CCEC
			CA1B2.10.2 Analiza as funcións do ritmo na composición de imaxes fixas.	CCEC
			CA1B2.10.3 Valora os distintos usos da imaxe fotográfica nos medios de comunicación e nos novos medios.	CSC
			CA1B2.10.4 Recoñece e valora que se respecte a autoría na elaboración e distribución de fotografías por internet.	CSC

Cultura Audiovisual I. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			CA1B2.10.5 Analiza os sistemas actuais dixitais de captación e tratamento fotográfico.	CD
Bloque 3. A imaxe en movemento e a súa capacidade expresiva				
- b - d - g - i - l	B3.1. Fundamentos perceptivos da imaxe en movemento. A ilusión de movemento.	B3.1. Analizar a técnica de exposición de imaxes fixas para simular movemento. Dende o principio do cine, pasando pola televisión, ata a imaxe dixital actual.	CA1B3.1.1 Diferenza as principais características técnicas dos sistemas cine, PAL e NTSC na reprodución de imaxes.	CMCCT
- b - d - g - h - l	B3.2. A composición expresiva do cadro de imaxe no cine e en televisión. A función da iluminación.	B3.2. Analizar as distintas funcións as características comunicativas da imaxe en movemento empregadas para satisfacer as necesidades expresivas da sociedade actual, aplicándoas na elaboración de producións dixitais sinxelas.	CA1B3.2.1. Analiza os elementos espaciais e temporais, as características básicas, o significado e o sentido na lectura de imaxes en movemento.	CCEC
			CA1B3.2.2. Identifica e analiza os elementos expresivos e estéticos utilizados nas producións audiovisuais: película cinematográfica, programa de televisión, entre outros.	CSIEE
- b - d - g - i - l	B3.3. Características técnicas da imaxe cinematográfica e videográfica, a imaxe televisiva e dos audiovisuais. O 3D.	B3.3. Diferenciar a calidade da imaxe en canto a resolución, brillo, luminosidade, etc, obtida por diferentes medios dixitais.	CA1B3.3.1. Valora a función da iluminación como compoñente expresivo na construción do plano de imaxe.	CCEC
			CA1B3.3.2. Identifica os distintos sistemas técnicos de captación e edición dixital en producións audiovisuais.	CD
			CA1B3.3.3. Analiza as características dos sistemas de captación e proxección de imaxes en 3D	CSIEE
- b - d - g - h - i - l	B3.4. Sistemas de captación de imaxes en movemento. Sistemas tradicionais analóxicos e modernos sistemas dixitais.	B3.4. Analizar as características técnicas necesarias para a creación dos efectos: cámara rápida, lenta e bullet time.	CA1B3.4.1 Analiza pezas videográficas ou cinematográficas nas que se apliquen efectos de movemento (intencionados ou técnicos).	CMCCT
- b - d - g - h - i	B3.5. As características expresivas da velocidade de reprodución de imaxes: O cine mudo. A cámara lenta. O bullet time.	B3.5. Valorar os resultados expresivos obtidos ao alterar a velocidade de reprodución das imaxes en movemento.	CA1B3.5.1 Realiza diferentes modificacións en pezas videográficas: alterando a velocidade de reprodución e os parámetros relacionados co tamaño de imaxe e analiza o resultado obtido.	CD

	Cultura Audiovisual I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ I				
	Bloque 4. Narrativa audiovisual			▪
▪ b ▪ d ▪ g ▪ I	▪ B4.1. A narración da imaxe en movemento. O plano e a secuencia.	▪ B4.1. Relacionar a construción do plano de imaxe e a súa capacidade narrativa.	▪ CA1B4.1.1 Relaciona os elementos formais do plano e a súa consecuencia narrativa.	▪ CAA
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ I	▪ B4.2. Os planos de imaxe. Os movementos de cámara. ▪ B4.3. O diálogo no cine: plano e contraplano. ▪ B4.4. O plano secuencia.	▪ B4.2. Diferenciar os principais tipos de plano de imaxe.	▪ CA1B4.2.1. Analiza nunha obra cinematográfica a construción narrativa dos planos e a secuencia.	▪ CAA
			▪ CA1B4.2.2. Comenta a partir dunha obra cinematográfica, a construción do plano-contraplano nun diálogo.	▪ CMCCT
			▪ CA1B4.2.3. Explica a complexidade técnica da construción dun plano secuencia, utilizando, entre outras pezas posibles: "A soga" de Alfred Hitchcock; "Sede de Malo" de Orson Welles; "Son Cuba" de Mikhail Kalatofov.	▪ CD
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ I	▪ B4.5. As relacións espazo temporais na narración audiovisual. O flash forward e o flash back	▪ B4.3. Analizar a importancia narrativa do flashback na construción narrativa cinematográfica.	▪ CA1B4.3.1. Comenta a transcendencia narrativa do flashback en obras cinematográficas de relevancia.	▪ CSIEE
			▪ CA1B4.3.2. Analiza o significado narrativo do flashback en series para televisión.	▪ CAA
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ I	▪ B4.6. Literatura e guión cinematográfico. A sinopse. A escaleta. O guión literario. A secuencia. O guión técnico. O storyboard.	▪ B4.4. Identificar en obras cinematográficas de relevancia a súa estrutura narrativa.	▪ CA1B4.4.1 Analiza a estrutura narrativa de obras significativas da historia do cine.	▪ CCL
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ I	▪ B4.7. A montaxe audiovisual.	▪ B4.5. Recoñecer as diferenzas existentes entre a realidade e a representación que nos ofrecen as imaxes en movemento, analizando os aspectos narrativos dos produtos audiovisuais e aplicando criterios expresivos.	▪ CA1B4.5.1. Identifica e analiza os elementos técnicos, expresivos e estéticos utilizados nas producións audiovisuais e aplícalos na valoración de diversos produtos: película cinematográfica, programa de televisión, entre outros.	▪ CAA
			▪ CA1B4.5.2. Especifica a tipoloxía de xénero, a intencionalidade comunicativa e os códigos expresivos empregados na realización de películas e programas de	▪ CSC

	Cultura Audiovisual I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			televisión, a partir do seu visionado e análise.	
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l	▪ B4.8. Xéneros cinematográficos. Xéneros televisivos. Cine de ficción e documental. Cine de animación.	▪ B4.6. Identificar e analizar os elementos técnicos, expresivos e estéticos utilizados nas producións audiovisuais.	▪ CA1B4.6.1 Analiza producións multimedia interactivas e "new media", identificando as características dos distintos produtos e as súas posibilidades.	▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l	▪ B4.9. Narrativa dos produtos interactivos.	▪ B4.7. Identificar as posibilidades das Tecnoloxías da Información e a Comunicación, con especial atención aos medios de comunicación de libre acceso como Internet	▪ CA1B.4.7.1 Identifica e explica as posibilidades das Tecnoloxías da Información e a Comunicación, con especial atención aos medios de comunicación de libre acceso como Internet.	▪ CCEC

2º de bacharelato

	Cultura Audiovisual II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Integración de son e imaxe na creación de audiovisuais e new media			
▪ d ▪ g ▪ i	▪ B1.1. A función expresiva do son. Características técnicas.	▪ B1.1. Analizar as características técnicas do son. Lonxitude e frecuencia de onda. Timbre.	▪ CA2B1.1.1 Explica as características físicas do son, proceso de creación e difusión.	▪ CMCCT
▪ d ▪ g ▪ i ▪ k	▪ B1.2. A gravación do son: Tipos esenciais de microfonía.	▪ B1.2. Diferenciar os sistemas de captación microfónica a partir das necesidades de obtención do son	▪ CA2B1.2.1 Realiza gravacións de son con aparatos sinxelos e valora os resultados obtidos.	▪ CD ▪ CAA
▪ b ▪ d ▪ g ▪ i ▪ k	▪ B1.3. A gravación e difusión musical. Os sistemas monofónicos, estereofónicos, dolby surround, 5.1, mp3 e outros posibles.	▪ B1.3. Diferenciar as características técnicas principais de gravación e difusión de sons a través dos diferentes sistemas: monofónicos, estereofónicos, dolby surround, 5.1, mp3, etc.	▪ CA2B1.3.1 Realiza edición dixital, convertendo pezas musicais dun sistema de son a outro (mono-estéreo, PCM wav, aiff- mp3 e avalía os resultados. Tamaño, calidade, destino final, etc.	▪ CD
▪ b ▪ d	▪ B1.4. A relación perceptiva entre imaxe e son: diálogos, voz en off, efectos especiais, música.	▪ B1.4. Explicar a relación entre a imaxe e o son.	▪ CA2B1.4.1 Constrúe pezas audiovisuais combinando imaxe e son. Integrando: voz en off, pezas musicais e efectos na narración visual.	▪ CD

	Cultura Audiovisual II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- g - i - k - l				
- b - d - g - h - l	B1.5. A adecuación da música e dos sons ás intencións expresivas e comunicativas. Integración do son nas producións audiovisuais	B1.5. Analizar o diferente resultado perceptivo obtido ao modificar os elementos sonoros nunha produción audiovisual.	CA2B1.5.1. Analiza o valor funcional, expresivo e comunicativo dos recursos sonoros (voz, efectos e música) empregados nunha produción radiofónica ou na banda sonora dunha produción audiovisual.	CSIEE
			CA2B1.5.2. Observa produtos audiovisuais valorando as funcións comunicativas e estéticas da integración de imaxe e son.	CD
- b - d - g - h - l	- B1.6. Elementos expresivos do son en relación coa imaxe. Funcións da banda sonora. - B1.7. A banda sonora na historia do cine. Os grandes creadores.	B1.6. Analizar a calidade da composición musical nas bandas sonoras para o cine e a importancia que teñen no conxunto total da película.	CA2B1.6.1 Relaciona a banda sonora de películas emblemáticas e a súa importancia na calidade do conxunto total da obra fílmica realizada.	CAA
- b - d - g - h - l	B1.8. A banda sonora no cine español. Os principais compositores: Augusto Algueró, Roque Baños, Bernardo Bonezzi, Carmelo Bernaola, Antón García Abril, Alberto Iglesias, José Nieto, Alfonso Santisteban, Adolfo Waitzman, etc.	B1.7. Explicar a evolución do cine español a través das bandas sonoras de películas emblemáticas e compositores relevantes.	CA2B1.7.1 Analiza a composición musical de bandas sonoras en España, valorando a calidade da construción musical realizada.	CCEC
- b - d - g - h - i - l	B1.9. Os fitos históricos do proceso de transformación nas linguaxes e nos medios técnicos no paso do cine mudo ao cine sonoro.	B1.8. Valorar a importancia da función expresiva da imaxe, o son e a música no proceso de creación de audiovisuais e de "new media", analizando as funcións comunicativas e estéticas dos produtos audiovisuais.	CA2B1.8.1. Recoñece as diferenzas existentes entre a realidade e a representación que nos ofrecen os medios sonoros.	CMCTT
			CA2B1.8.2. Identifica as funcións e necesidades dos sistemas técnicos empregados na integración de imaxe e son nun audiovisual ou en new media.	CSIEE
- b - d - g - h - l	B1.10. O "Slapstick" na obra de Max Sennet, Max Linder e Charlie Chaplin.	B1.9. Analizar a técnica narrativa do cine mudo e as súas características técnicas.	CA2B1.9.1 Explica as características principais da narrativa visual do cine mudo, referenciando sketches emblemáticos da historia deste cine.	CD
b	B1.11. A comedia visual en Buster Keaton e Harold	B1.10. Comentar as diferenzas entre os "gags" visuais	CA2B1.10.1 Comenta as diferenzas narrativas entre a	CCL

	Cultura Audiovisual II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - g - h - l	Lloyd.	e sonoros no cine.	comedia de chiste visual e sonoro	
- b - d - g - h - l	- B1.12. A comedia dialogada. A obra cinematográfica de Woody Allen. - B1.13. A comedia coral. A obra cinematográfica de Luis García Berlanga.	B1.11. Expoñer a complexidade técnica da comedia coral.	CA2B1.11.1 Analiza a composición visual nas comedias corais, explicando a complexidade técnica da súa resolución narrativa.	CMCCT
	Bloque 2. Características da produción audiovisual e multimedia nos diferentes medios			
- b - d - g - h - l	- B2.1. A industria cinematográfica, videográfica e televisiva segundo a evolución histórica das actividades de produción audiovisual. - B2.2. Organigramas e funcións profesionais na produción de produtos audiovisuais.	B2.1. Comentar o resultado artístico e técnico que utilizan os creadores na industria do cine e o teatro acerca do mundo do espectáculo.	CA2B2.1.1 Analiza a visión do mundo do cine en películas representativas.	CCEC
- b - d - g - h - l	- B2.3. Proceso de produción audiovisual e multimedia. - B2.4. Creación de imaxes en movemento e efectos dixitais.	B2.2. Analizar as características técnicas e expresivas dos diferentes medios de comunicación, e as súas posibilidades informativas e comunicativas identificando os tipos de destinatarios das mensaxes.	CA2B2.2.1. Relaciona a evolución histórica da produción audiovisual e da radiodifusión coas necesidades e características dos produtos demandados pola sociedade.	CSC
			CA2B2.2.2. Recoñece as diferentes funcións dos equipos técnicos humanos que interveñen nas producións audiovisuais e nos multimedia.	CD
			CA2B2.2.3. Compara as características fundamentais dos destinatarios da programación de emisións de raio e televisión.	CAA
- b - d - g - h - l	B2.5. Edición e postprodución de documentos multimedia.	B2.3. Analizar os procesos técnicos que se realizan na postprodución de pezas audiovisuais.	CA2B.2.3.1. Describe a postprodución, finalidade e técnicas aplicadas á creación audiovisual.	CD
- b - c	B2.6. Os efectos na historia do cine e a TV: A noite americana, a dobre exposición, o croma, a edición	B2.4. Valorar a complexidade técnica e os resultados prácticos obtidos na fabricación de efectos para cine e	CA2.B2.4.1. Analiza a evolución dos efectos no cine.	CCEC

	Cultura Audiovisual II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - g - h - l	dixital. B2.7. Condicionantes do deseño para todos.	televisión.	CA2B2.4.2. Valora a necesidade da audiodescrición e a subtitulación de produtos audiovisuais e multimedia.	CSC
	Bloque 3. Os medios de comunicación audiovisual			
- b - d - g - h - l	- B3.1. A linguaxe da televisión. Características técnicas e expresivas. Os xéneros e formatos de programas de televisión. A televisión do futuro. TV interactiva. - B3.2. Os fitos da televisión na linguaxe audiovisual.	B3.1. Valorar o uso e acceso aos novos media en relación coas necesidades comunicativas actuais e as necesidades dos servizos públicos de comunicación audiovisual tradicional.	CA2B3.1.1 Analiza producións radiofónicas e televisivas identificando as características dos distintos xéneros e distinguindo os estereotipos máis comúns presentes nos produtos audiovisuais.	CCL
- b - d - g - h - l	- B3.3. A televisión en España. Tipoloxías de programas para televisión e a súa realización. Informativos, entretemento, drama, comedia, terror, musicais, concursos, etc. - B3.4. Os grandes realizadores	B3.2. Analizar a importancia creativa, técnica e histórica dos principais realizadores da Televisión en España.	CA2B.3.2.1 Analiza pezas emblemáticas dos principais realizadores de Televisión en España e comenta a calidade do produto realizado.	CCEC
- b - d - g - h - l	B3.5. A radio. Características técnicas e expresivas. Os xéneros e formatos de programas de raio: informativos, magacín, retransmisións deportivas, etc. Características propias de cada xénero.	B3.3. Explicar as características principais da retransmisión radiofónica.	CA2B3.3.1 Comenta as principais características da retransmisión radiofónica e a evolución dende o seu inicio ata os sistemas dixitais actuais.	CAA
- b - d - g - h - l	B3.6. Radio interactiva.	B3.4. Comentar as diferenzas de formulación narrativa dos diferentes xéneros radiofónicos, establecendo as súas características principais.	CA2B3.4.1. Identifica as características principais dos xéneros radiofónicos.	CCEC
			CA2B3.4.2. Analiza a estrutura dos principais xéneros radiofónicos, establecendo as súas diferenzas principais: presentación, ritmo narrativo, locución, recursos musicais e sonoros, etc.	CCEC
- b - d - g - h	B3.7. Estudo de audiencias e programación. Características da obtención dos datos de audiencia. Sistemas de elaboración estatística de resultados e transcendencia na produción audiovisual.	B3.5. Analizar e valorar a importancia económica dos índices de audiencia nos ingresos publicitarios das empresas de comunicación.	CA2B3.5.1 Valora a participación dos estudos de audiencias na programación dos programas de radio e televisión.	CMCCT
- b - d	- B3.8. A radio e a televisión como servizo público. - B3.9. Medios de comunicación audiovisual de libre acceso. Internet e a socialización da información, a	B3.6. Identificar e discernir, as comunicacións que emiten os medios de difusión, diferenciando información de propaganda comercial.	CA2B3.6.1. Comenta a importancia dos programas informativos de raio e televisión e a súa transcendencia social.	CCL

	Cultura Audiovisual II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ g ▪ h ▪ l	comunicación e a creación. ▪ B3.10. O uso responsable da rede. ▪ B3.11. Liberdade de expresión e dereitos individuais do espectador.		▪ CA2B3.6.2. Compara a mesma noticia relatada segundo diferentes medios de comunicación e establece conclusións. ▪ CA2B3.6.3. Valora a influencia dos medios de comunicación a través da rede	▪ CSIEE ▪ CSC
	Bloque 4. A publicidade			
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l	▪ B4.1. A análise da imaxe publicitaria. ▪ B4.2. A publicidade: información, propaganda e sedución. ▪ B4.3. Funcións comunicativas. Funcións estéticas.	▪ B4.1. Valorar a dimensión social e de creación de necesidades das mensaxes publicitarias analizando as funcións comunicativas e estéticas da mensaxe publicitaria.	▪ CA2B4.1.1. Recoñece as distintas funcións da publicidade, diferenciando os elementos informativos daqueles outros relacionados coa emotividade, a sedución e a fascinación. ▪ CA2B4.1.2. Analiza diferentes imaxes publicitarias relacionando a súa composición e estrutura coa consecución dos seus obxectivos. ▪ CA2B4.1.3. Xustifica a composición comunicativa e a estrutura anuncios e mensaxes publicitarias en relación da consecución dos seus obxectivos.	▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CCL
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h	▪ B4.4. As novas formas de publicidade: localización do produto, publicidade encuberta e subliminal, definicións correctas de ambas as dúas situacións.	▪ B4.2. Analizar os sistemas de inserción de publicidade nos programas de raio e televisión:	▪ CA2B4.2.1. Analiza diferentes recursos utilizados para inserir publicidade nos programas: o anuncio, o patrocinio, a publicidade encuberta, etc. ▪ CA2B4.2.2. Difire as vantaxes e inconvenientes de cada un deles.	▪ CSC ▪ CSIEE
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l		▪ B4.3. Expoñer as consecuencias sociais do papel dos actores cinematográficos como xeradores de tendencias e a súa relación cos patrocinadores comerciais.	▪ CA2B4.3.1 Recoñece e explica razoadamente a presenza da publicidade e do patrocinio na imaxe social dos actores e a súa transcendencia social.	▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h	▪ B4.5. A publicidade no deporte, claves sociais e económicas. ▪ B4.6. Publicidade de dimensión social. Campañas humanitarias.	▪ B4.4. Comentar a relación entre os triunfos deportivos e a súa asociación a produtos comerciais.	▪ CA2B4.4.1 Analiza a relación entre o deporte e o patrocinio comercial ou a publicidade	▪ CAA

	Cultura Audiovisual II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 5. Análise de imaxes e mensaxes multimedia			
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l	▪ B5.1. Lectura denotativa e connotativa de imaxes. Análise de imaxes fixas e en movemento. ▪ B5.2. Análise de produtos multimedia.	▪ B5.1. Desenvolver actitudes selectivas, críticas e creativas fronte ás mensaxes que recibimos a través das distintas canles de difusión aplicando solucións expresivas para elaborar pequenas producións audiovisuais.	▪ CA2B5.1.1. Analiza producións multimedia e new media xustificando as solucións comunicativas empregadas	▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ k ▪ l	▪ B5.3. Valores formais, estéticos, expresivos e de significado das imaxes. ▪ B5.4. A incidencia das mensaxes segundo o emisor e o medio utilizado.	▪ B5.2. Seleccionar e discernir recursos audiovisuais adaptados a unha necesidade concreta.	▪ CA2B5.2.1. Compara os contidos comunicativos audiovisuais que se encontran en internet valorando a adecuación dos emisores e as repercusións destes.	▪ CSC
			▪ CA2B5.2.2. Recoñece expresiva e narrativamente un filme valorando as súas solucións técnicas na creación da mensaxe.	▪ CCL
			▪ CA2B5.2.3. Analiza expresiva e narrativamente un programa de televisión valorando as súas solucións comunicativas e o público ao que vai dirixido.	▪ CAA
			▪ CA2B5.2.4. Elabora unha pequena produción audiovisual aplicando solucións expresivas segundo o xénero e formato seleccionado.	▪ CD

2.1.6 Debuxo Técnico

Introdución

Entre as finalidades do Debuxo Técnico figura de xeito específico o dotar o alumnado das competencias necesarias para poder comunicarse graficamente con obxectividade, nun mundo cada vez máis complexo que require do deseño e fabricación de produtos que resolan as necesidades presentes e futuras. Esta función comunicativa, grazas ó acordo dunha serie de convencións a escala nacional, comunitaria e internacional, permítenos transmitir, interpretar e comprender ideas ou proxectos de maneira fiable, obxectiva e inequívoca.

O Debuxo Técnico, polo tanto, emprégase como medio de comunicación en calquera proceso de investigación ou proxecto que se valla dos aspectos visuais das ideas e das formas para visualizar o que se está a deseñar e, no seu caso, definir dun xeito claro e exacto o que se desexa producir, é dicir, como linguaxe universal nos seus dous niveis de comunicación: comprender ou interpretar a información codificada, e expresarse ou elaborar información comprensible polos destinatarios.

O alumnado, ó adquirir competencias específicas na interpretación de documentación gráfica elaborada de acordo á norma nos sistemas de representación convencionais, pode coñecer mellor o mundo. Isto require, ademais do coñecemento das principais normas de debuxo, un desenvolvemento avanzado da súa "visión espacial", entendida como a capacidade de abstracción para, por exemplo, visualizar ou imaxinar obxectos tridimensionais representados mediante imaxes planas.

Ademais de comprender a complexa información gráfica que nos rodea, é preciso que o estudante aborde a representación de espazos ou obxectos de todo tipo e elaborar documentos técnicos normalizados que plasmen as súas ideas e proxectos, xa estean relacionados co deseño gráfico, coa ideación de espazos arquitectónicos ou coa fabricación artesanal ou industrial de pezas e conxuntos.

Durante o primeiro curso trabállanse as competencias relacionadas co Debuxo Técnico coma linguaxe de comunicación e instrumento básico para a comprensión, análise e representación da realidade. Para isto, introdúcese gradualmente e de xeito interrelacionado tres grandes bloques: Xeometría, Sistemas de representación e Normalización. Trátase de que o estudante teña unha visión global dos fundamentos do Debuxo Técnico que lle permita no seguinte curso profundar distintos aspectos desta materia.

Ao longo do segundo curso introdúcese un bloque novo, denominado Proxecto, para a integración das destrezas adquiridas na etapa.

Os elementos do currículo básico da materia agrupáronse en catro bloques interrelacionados: Xeometría, Sistemas de representación, Normalización e Proxectos.

No primeiro bloque, denominado Xeometría, desenvóléronse durante os dous cursos que compoñen esta etapa os elementos necesarios para resolver problemas de configuración de formas, ó tempo que analiza a súa presenza na natureza e no arte ó longo da historia, e as súas aplicacións ó mundo científico e técnico.

De maneira análoga, o bloque dedicado aos Sistemas de representación desenvolve os fundamentos, características e aplicacións das axonometrías, perspectivas cónicas, e dos sistemas diédrico e de planos acoutados. Este bloque debe abordar-se de xeito integrado para permitir descubrir as relacións entre sistemas e as vantaxes e inconvenientes de cada un. Ademais, é conveniente potenciar a utilización do debuxo "a man alzada" como ferramenta de comunicación de ideas e análise de problemas de representación.

O terceiro bloque, a Normalización, pretende dotar o estudante dos procedementos para simplificar, unificar e obxectivar as representacións gráficas. Este bloque está especialmente relacionado co proceso de elaboración de proxectos, obxecto do último bloque, polo que, aínda que a secuencia establecida sitúa este bloque de maneira específica no primeiro curso, a súa condición de linguaxe universal fai que a súa utilización sexa unha constante ó longo da etapa.

O cuarto bloque, denominado Proxectos, ten como obxectivo principal que o estudante mobilice e interrelacione os elementos adquiridos ó longo de toda a etapa, e os empregue para elaborar e presentar de xeito individual e colectivo os bosqueños, esbozos e planos necesarios para a definición dun proxecto sinxelo relacionado co deseño gráfico, industrial ou arquitectónico.

1º de bacharelato

Debuxo Técnico I. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Xeometría e Debuxo técnico				
▪ i ▪ j ▪ k ▪ l ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i	▪ B1.1. Trazados xeométricos. ▪ B1.2. Instrumentos e materiais do Debuxo Técnico. ▪ B1.3. Recoñecemento da xeometría na Natureza. ▪ B1.4. Identificación de estruturas xeométricas na Arte. ▪ B1.5. Valoración da xeometría como instrumento para o deseño gráfico, industrial e arquitectónico. ▪ B1.6. Trazados fundamentais no plano. ▪ B1.7. Operacións con segmentos. ▪ B1.8. Mediatriz. ▪ B1.9. Paralelismo e perpendicularidade. ▪ B1.10. Determinación de lugares xeométricos. Aplicacións. ▪ B1.11. Elaboración de formas baseadas en redes modulares. ▪ B1.12. Circunferencia e círculo. ▪ B1.13. Ángulos. ▪ B1.14. Trazado de polígonos regulares. ▪ B1.15. Resolución gráfica de cuadriláteros e polígonos. ▪ B1.16. Representación de formas planas. ▪ B1.17. Trazado de formas proporcionais. ▪ B1.18. Resolución gráfica de triángulos. ▪ B1.19. Determinación, propiedades e aplicacións dos seus puntos notables.	▪ B1.1. Resolver problemas de configuración de formas poligonais sinxelas no plano coa axuda de útiles convencionais de debuxo sobre taboleiro, aplicando os fundamentos da xeometría métrica de acordo cun esquema "paso a paso" e/ou figura de análise elaborada previamente.	▪ DT1.B1.1.1. Deseña, modifica ou reproduce formas baseadas en redes modulares cadradas coa axuda do escuadro e o cartabón, utilizando recursos gráficos para destacar claramente o trazado principal elaborado das liñas auxiliares utilizadas.	▪ CSIEE
			▪ DT1.B1.1. 2. Determina coa axuda de regra e compás os principais lugares xeométricos de aplicación ós trazados fundamentais no plano comprobando graficamente o cumprimento das condicións establecidas.	▪ CMCCT
			▪ DT1.B1.1.3. Relaciona as liñas e puntos notables de triángulos, cuadriláteros e polígonos coas súas propiedades, identificando as súas aplicacións.	▪ CAA
			▪ DT1.B1.1.4. Comprende as relacións métricas dos ángulos da circunferencia e o círculo, describindo as súas propiedades e identificando as súas posibles aplicacións.	▪ CAA
			▪ DT1.B1.1.5. Resolve triángulos coa axuda de regra e compás aplicando as propiedades das súas liñas e puntos notables e os principios xeométricos elementais, xustificando o procedemento utilizado.	▪ CMCCT
			▪ DT1.B1.1.6. Deseña, modifica ou reproduce cuadriláteros e polígonos analizando as relacións métricas esenciais e resolvendo o seu trazado por triangula-	▪ CSIEE

Debuxo Técnico I. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ j ▪ k	▪ B1.20. Proporcionalidade e semellanza. ▪ B1.21. Análise de trazado de formas poligonais por triangulación, radiación e itinerario. ▪ B1.22. Construción e utilización de escalas gráficas. ▪ B1.23. Transformacións xeométricas elementais. Xiro, traslación, simetría homotecia e afinidade. Identificación de invariantes. Aplicacións.		ción, radiación, itinerario ou relacións de semellanza.	
			▪ DT1.B1.1.7. Reproduce figuras proporcionais determinando a razón idónea para o espazo de debuxo dispoñible, construíndo a escala gráfica correspondente en función da apreciación establecida e utilizándoa coa precisión requirida.	▪ CSIEE
			▪ DT1.B1.1.8. Comprende as características das transformacións xeométricas elementais (xiro, translación, simetría, homotecia e afinidade), identificando as súas invariantes e aplicándoas para a resolución de problemas xeométricos e para a representación de formas planas.	▪ CAA
▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k	▪ B1.24. Tanxencias e enlaces. ▪ B1.25. Resolución de problemas básicos de tanxencias e enlaces. Aplicacións. ▪ B1.26. Construción de curvas técnicas, óvalos, ovoides e espirais. ▪ B1.27. Aplicacións da xeometría ó deseño arquitectónico e industrial. ▪ B1.28. Xeometría e novas tecnoloxías. ▪ B1.29. Aplicacións de debuxo vectorial en 2D. ▪ B1.30. Exercicios de aplicación de trazado de tanxencias e enlaces.	▪ B1.2. Debuxar curvas técnicas e figuras planas compostas por circunferencias e liñas rectas, aplicando os conceptos fundamentais de tanxencias, resaltando a forma final determinada e indicando graficamente a construción auxiliar utilizada, os puntos de enlace e a relación entre os seus elementos.	▪ DT1.B1.2.1. Identifica as relacións existentes entre puntos de tanxencia, centros e raios de circunferencias, analizando figuras compostas por enlaces entre liñas rectas e arcos de circunferencia.	▪ CMCCT
			▪ DT1.B1.2.2. Resolve problemas básicos de tanxencias coa axuda de regra e compás aplicando con rigor e exactitude as súas propiedades intrínsecas, utilizando recursos gráficos para destacar claramente o trazado principal elaborado das liñas auxiliares utilizadas.	▪ CAA
			▪ DT1.B1.2.3. Aplica os coñecementos de tanxencias á construción de óvalos, ovoides e espirais, relacionando a súa forma coas principais aplicacións no deseño arquitectónico e industrial.	▪ CSIEE
			▪ DT1.B1.2.4. Deseña a partir dun bosquexo previo ou reproduce á escala conveniente, figuras planas que conteñan enlaces entre liñas rectas e arcos de circunferencia, indicando graficamente a construción auxiliar utilizada, os puntos de enlace e a relación entre os seus elementos.	▪ CSIEE
	Bloque 2. Sistemas de representación			
▪ i ▪ j ▪ k ▪ i	▪ B2.1. Fundamentos dos sistemas de representación: ▪ B2.2. Os sistemas de representación na Arte. ▪ B2.3. Evolución histórica dos sistemas de representación.	▪ B2.1. Relacionar os fundamentos e características dos sistemas de representación coas súas posibles aplicacións ó debuxo técnico, seleccionando o sistema axeitado ó obxectivo previsto, identificando as vantaxes inconvenientes en función da información	▪ DT1.B2.1.1. Identifica o sistema de representación empregado a partir da análise de debuxos técnicos, ilustracións ou fotografías de obxectos ou espazos, determinando as características diferenciais e os elementos principais do sistema.	▪ CCL

Debuxo Técnico I. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k	▪ B2.4. Os sistemas de representación e o Debuxo técnico. Ámbitos de aplicación. ▪ B2.5. Vantaxes e inconvenientes. Criterios de selección. ▪ B2.6. Clases de proxección. ▪ B2.7. Sistemas de representación e novas tecnoloxías. ▪ B2.8. Aplicacións de debuxo vectorial en 3D. ▪ B2.9. Sistema diédrico. ▪ B2.10. Procedementos para a obtención das proxeccións diédricas. ▪ B2.11. Disposición normalizada. ▪ B2.12. Reversibilidade do sistema. Número de proxeccións suficientes. ▪ B2.13. Representación e identificación de puntos, rectas e planos. Posicións no espazo. Paralelismo e perpendicularidade. Pertenza e intersección. ▪ B2.14. Proxeccións diédricas de sólidos e espazos sinxelos. ▪ B2.15. Seccións planas. Determinación da súa verdadeira magnitude. ▪ B2.16. Procedementos para a obtención e disposición das proxeccións diédricas. ▪ B2.17. Visualiza e debuxa a man alzada axonometrías a partir das vistas principais de pezas sinxelas. ▪ B2.18. Seccións planas. Determinación da súa verdadeira magnitude.	que se desexa mostrar e dos recursos dispoñibles.	▪ DT1.B2.1.2. Establece o ámbito de aplicación de cada un dos principais sistemas de representación, ilustrando as súas vantaxes e inconvenientes mediante o debuxo a man alzada dun mesmo corpo xeométrico sinxelo.	▪ CCL
			▪ DT1.B2.1.3. Selecciona o sistema de representación idóneo para a definición dun obxecto o espazo, analizando a complexidade da súa forma, a finalidade da representación, a exactitude requirida e os recursos informáticos dispoñibles.	▪ CD
			▪ DT1B2.1.4. Comprende os fundamentos do sistema diédrico, describindo os procedementos de obtención das proxeccións e a súa disposición normalizada.	▪ CMCCT
			▪ DT1.B2.1.5. Comprende o funcionamento do sistema diédrico, relacionando os seus elementos, convencionismos e notacións coas proxeccións necesarias para representar inequivocamente a posición de puntos, rectas e planos, resolvendo problemas de pertenza, intersección e verdadeira magnitude.	▪ CAA
			▪ DT1.B2.1.6. Deseña ou reproduce formas tridimensionais sinxelas, debuxando a man alzada as súas vistas principais no sistema de proxección ortogonal establecido pola norma de aplicación, dispoñendo as proxeccións suficientes para a súa definición e identificando os seus elementos de xeito inequívoco.	▪ CSIEE
			▪ DT1.B2.1.7. Visualiza no espazo perspectivo formas tridimensionais sinxelas definidas suficientemente polas súas vistas principais, debuxando a man alzada axonometrías convencionais (isometrías e cabaleiras).	▪ CMCCT
			▪ DT1.B2.1.8. Determina seccións planas de obxectos tridimensionais sinxelos, visualizando intuitivamente a súa posición mediante perspectivas a man alzada, debuxando as súas proxeccións diédricas e obtendo a súa verdadeira magnitude.	▪ CCEC
▪ i ▪ j ▪ k	▪ B2.19. Sistema de planos acotados. Aplicacións.	▪ B2.2. Representar formas tridimensionais sinxelas a partir de perspectivas, fotografías, pezas reais ou espazos da contorna próxima, utilizando o sistema diédrico ou, no seu caso, o sistema de planos acotados, dispoñendo de acordo á norma as proxeccións sufi-	▪ DT1.B2.2.1. Comprende o funcionamento do sistema de planos acotados como unha variante do sistema diédrico que permite rentabilizar os coñecementos adquiridos, ilustrando as súas principais aplicacións mediante a resolución de problemas sinxelos de per-	▪ CAA ▪

Debuxo Técnico I. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		cientes para a súa definición e identificando os seus elementos de xeito inequívoco.	tenza e intersección e obtendo perfís dun terreo a partir das súas curvas de nivel.	
- i - j - k - l - j - k	- B2.20. Sistema axonométrico. - B2.21. Fundamentos do sistema. Disposición dos eixos e utilización dos coeficientes de redución. - B2.22. Sistema axonométrico ortogonal, perspectivas isométricas, dimétricas e trimétricas. - B2.23. Sistema axonométrico oblicuo: perspectivas cabaleiras e militares. - B2.24. Aplicación do óvalo isométrico como representación simplificada de formas circulares.	B2.3. Debuxar perspectivas de formas tridimensionais a partir de pezas reais ou definidas polas súas proxeccións ortogonais, seleccionando a axonometría axeitada ó propósito da representación, dispoñendo a posición dos eixos en función da importancia relativa das caras que se desexen amosar e utilizando, no seu caso, os coeficientes de redución determinados.	DT1.B2.3.1. Realiza perspectivas isométricas de corpos definidos polas súas vistas principais, coa axuda de útiles de debuxo sobre taboleiro, representando as circunferencias situadas en caras paralelas ós planos coordenados como óvalos en lugar de elipses, simplificando o seu trazado.	CCEC
			DT1.B2.3.2. Realiza perspectivas cabaleiras ou planimétricas (militares) de corpos ou espazos con circunferencias situadas en caras paralelas a un só dos planos coordenados, dispoñendo a súa orientación para simplificar o seu trazado.	CCEC
- i - j - k - i - j - k - i - j - k	- B2.25. Sistema cónico central. - B2.26. Elementos do sistema. Plano do cadro e cono visual. - B2.27. Determinación do punto de vista e orientación das caras principais. - B2.28. Paralelismo. Puntos de fuga. Puntos métricos. - B2.29. Representación simplificada da circunferencia. - B2.30. Sistema cónico oblicuo. - B2.31. Representación simplificada da circunferencia. - B2.32. Representación de sólidos nos diferentes sistemas.	B2.4. Debuxar perspectivas cónicas de formas tridimensionais a partir de espazos da contorna ou definidas polas súas proxeccións ortogonais, valorando o método seleccionado, considerando a orientación das caras principais respecto do plano do cadro e a repercusión da posición do punto de vista sobre o resultado final.	DT1.B2.4.1. Comprende os fundamentos da perspectiva cónica, clasificando a súa tipoloxía en función da orientación das caras principais respecto ó plano do cadro e a repercusión da posición do punto de vista sobre o resultado final, determinando o punto principal, a liña do horizonte, os puntos de fuga e os seus puntos de medida.	CCL
			DT1.B2.4.2. Debuxa coa axuda de útiles de debuxo perspectivas cónicas centrais de corpos ou espazos con circunferencias situadas en caras paralelas a un só dos planos coordenados, dispoñendo a súa orientación para simplificar o seu trazado.	CSIEE
			DT1.B2.4.3. Representa formas sólidas ou espaciais con arcos de circunferencia en caras horizontais ou verticais, debuxando perspectivas cónicas oblicuas coa axuda de útiles de debuxo, simplificando a construción das elipses perspectivas mediante o trazado de polígonos circunscritos, trazándoas a man alzada ou coa axuda de plantillas de curvas.	CMCCT
	Bloque 3. Normalización			
- i - j - k	B3.1. Elementos da normalización segundo a normativa vixente.	B3.1. Valorar a normalización como convencionalismo para a comunicación universal que permite simplificar os métodos de produción, asegurar a calidade dos produtos, posibilitar a súa distribución e garantir a súa utilización polo destinatario final.	DT1.B3.1.1. Describe os obxectivos e ámbitos de utilización das normas UNE, EN e ISO, relacionando as específicas do debuxo técnico coa súa aplicación para a elección e dobrado de formatos, para o emprego de escalas, para establecer o valor representativo das liñas, para dispoñer as vistas e para a acotación.	CCL

	Debuxo Técnico I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k	▪ B3.2. O proxecto: necesidade e ámbito de aplicación das normas. ▪ B3.3. Formatos. Dobrado de planos. ▪ B3.4. Vistas. Liñas normalizadas. ▪ B3.5. Aplicacións da normalización. ▪ B3.6. Escalas. Acotación. ▪ B3.7. Debuxo industrial. ▪ B3.6. Escalas. Acotación. ▪ B3.8. Debuxo arquitectónico. ▪ B3.9. Cortes e seccións.	▪ B3.2. Aplicar as normas nacionais, europeas e internacionais relacionadas cos principios xerais de representación, formatos, escalas, acotación e métodos de proxección ortográficos e axonométricos, considerando o Debuxo Técnico como linguaxe universal, valorando a necesidade de coñecer a súa sintaxe e utilizándoo de forma obxectiva para a interpretación de planos técnicos e a elaboración de bosquejos, esquemas, esbozos e planos.	▪ DT1.B3.2.1. Obtén as dimensións relevantes de corpos ou espazos representados utilizando escalas normalizadas.	▪ CSIEE
			▪ DT1.B3.2.2. Representa pezas e elementos industriais ou de construción, aplicando as normas referidas ós principais métodos de proxección ortográficos, seleccionando as vistas imprescindibles para a súa definición, dispoñéndoo axeitadamente e diferenciando o trazado de eixos, liñas vistas e ocultas.	▪ CAA
			▪ DT1.B3.2.3. Acota pezas industriais sinxelas identificando as cotas necesarias para a súa correcta definición dimensional, dispoñéndoo de acordo á norma.	▪ CMCCT
			▪ DT1.B3.2.4. Acota espazos arquitectónicos sinxelos identificando as cotas necesarias para a súa correcta definición dimensional, dispoñéndoo de acordo á norma.	▪ CMCCT
			▪ DT1.B3.2.5. Representa obxectos con ocós mediante cortes e seccións, aplicando as normas básicas correspondentes.	▪ CSIEE

2º de bacharelato

	Debuxo Técnico II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Xeometría e Debuxo técnico			
▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k	▪ B1.1. Resolución de problemas xeométricos. ▪ B1.2. Proporcionalidade. O rectángulo áureo. Aplicacións. ▪ B1.3. Construción de figuras planas equivalentes. ▪ B1.4. Relación entre os ángulos e a circunferencia. Arco capaz. ▪ B1.5. Aplicacións. ▪ B1.6. Potencia dun punto respecto a unha circunferencia. Determinación e propiedades do eixo radical e do centro radical. Aplicación á resolución de tanxen-	▪ B1.1. Resolver problemas de tanxencias mediante a aplicación das propiedades do arco capaz, dos eixos e centros radicais e/ou da transformación de circunferencias e rectas por inversión, indicando graficamente a construción auxiliar utilizada, os puntos de enlace e a relación entre os seus elementos.	▪ DT2.B1.1.1. Identifica a estrutura xeométrica de obxectos industriais ou arquitectónicos a partir da análise de plantas, alzados, perspectivas ou fotografías, sinalando os seus elementos básicos e determinando as principais relacións de proporcionalidade.	▪ CCL
			▪ DT2.B1.1.2. Determina lugares xeométricos de aplicación ó debuxo aplicando os conceptos de potencia ou inversión.	▪ CMCCT
			▪ DT2.B1.1.3. Transforma por inversión figuras planas	▪ CAA

Debuxo Técnico II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k	- cias. ▪ B1.7. Inversión. Determinación de figuras inversas. Aplicación á resolución de tanxencias. ▪ B1.7. Inversión. Determinación de figuras inversas. Aplicación á resolución de tanxencias. ▪ B1.8. Transformacións xeométricas. Aplicacións ▪ B1.6. Potencia dun punto respecto a unha circunferencia. Determinación e propiedades do eixo radical e do centro radical. Aplicación á resolución de tanxencias. ▪ B1.7. Inversión. Determinación de figuras inversas. Aplicación á resolución de tanxencias.		compostas por puntos, rectas e circunferencias describindo as súas posibles aplicacións á resolución de problemas xeométricos.	▪ CSIEE ▪ CMCCT
			▪ DT2.B1.1.4. Selecciona estratexias para a resolución de problemas xeométricos complexos, analizando as posibles solucións e transformándoos por analogía noutros problemas máis sinxelos.	
			▪ DT2.B1.1.5. Resolve problemas de tanxencias aplicando as propiedades dos eixos e centros radicais, indicando graficamente a construción auxiliar utilizada, os puntos de enlace e a relación entre os seus elementos.	
▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k	▪ B1.9. Trazado de curvas cónicas e técnicas. ▪ B1.10. Curvas cónicas. Orixe, determinación e trazado da elipse, a parábola e a hipérbola. ▪ B1.11. Curvas técnicas. Orixe, determinación e trazado das curvas cíclicas e envolventes. ▪ B1.12. Resolución de problemas de pertenza, tanxencia e incidencia. Aplicacións. ▪ B1.13. Homoloxía. Determinación dos seus elementos. Trazado de figuras homólogas. Aplicacións.	▪ B1.2. Debuxar curvas cíclicas e cónicas, identificando os seus principais elementos e utilizando as súas propiedades fundamentais para resolver problemas de pertenza, tanxencia ou incidencia.	▪ DT2.B.1.2.1. Comprende a orixe das curvas cónicas e as relacións métricas entre elementos, describindo as súas propiedades e identificando as súas aplicacións.	▪ CCL
			▪ DT2.B1.2.2. Resolve problemas de pertenza, intersección e tanxencias entre liñas rectas e curvas cónicas, aplicando as súas propiedades e xustificando o procedemento utilizado.	▪ CAA
			▪ DT2.B1.2.3. Traza curvas cónicas determinando previamente os elementos que as definen, tales como eixos, focos, directrices, tanxentes ou asíntotas, resolvendo o seu trazado por puntos ou por homoloxía respecto á circunferencia.	▪ CSIEE
▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k	▪ B1.8. Transformacións xeométricas. Aplicacións. ▪ B1.13. Homoloxía. Determinación dos seus elementos. Trazado de figuras homólogas. Aplicacións. ▪ B1.8. Transformacións xeométricas. Aplicacións. ▪ B1.13. Homoloxía. Determinación dos seus elementos. Trazado de figuras homólogas. Aplicacións. ▪ B1.14. Afinidade. Determinación dos seus elementos. Trazado de figuras afíns. Construción da elipse afín a unha circunferencia. ▪ B1.15. Trazado de figuras planas complexas utilizando escalas e construcións auxiliares axeitadas.	▪ B1.3. Relacionar as transformacións homolóxicas coas súas aplicacións á xeometría plana e ós sistemas de representación, valorando a rapidez e exactitude nos trazados que proporciona a súa utilización.	▪ DT2.B1. 3.1. Comprende as características das transformacións homolóxicas, identificando os seus invariantes xeométricos e describindo as súas aplicacións.	▪ CCL
			▪ DT2.B1.3.2. Aplica a homoloxía e a afinidade á resolución de problemas xeométricos e á representación de formas planas.	▪ CSIEE
			▪ DT2.B1.3.3. Deseña a partir dun bosquexo previo ou reproduce á escala conveniente figuras planas complexas, indicando graficamente a construción auxiliar utilizada.	▪ CMCCT
Bloque 2. Sistemas de representación				

Debuxo Técnico II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k	▪ B2.1. Punto, recta e plano no sistema diédrico. ▪ B2.2. Resolución de problemas de pertenza, incidencia, paralelismo e perpendicularidade. ▪ B2.3. Determinación da verdadeira magnitude de segmentos e formas planas. ▪ B2.4. Construción de figuras planas no sistema diédrico. ▪ B2.5. Abatemento de planos. Determinación dos seus elementos. Aplicacións. ▪ B2.6. Xiro dun corpo xeométrico. Aplicacións. ▪ B2.7. Cambios de plano. Determinación das novas proxeccións. Aplicacións. ▪ B2.8. Afinidade entre proxeccións. ▪ B2.9. Problema inverso ó abatemento. ▪ B2.10. Corpos xeométricos no sistema diédrico. ▪ B2.11. Representación de poliedros regulares. Posicións singulares. ▪ B2.12. Determinación das súas seccións principais. ▪ B2.13. Representación de prismas e pirámides.	▪ B2.1 Valorar a importancia da elaboración de debuxos a man alzada para desenvolver a "visión espacial", analizando a posición relativa entre rectas, planos e superficies, identificando as súas relacións métricas para determinar o sistema de representación axeitado e a estratexia idónea que solucione os problemas de representación de corpos ou espazos tridimensionais.	▪ DT2.B2.1.1. Comprende os fundamentos ou principios xeométricos que condicionan o paralelismo e perpendicularidade entre rectas e planos, utilizando o sistema diédrico ou, no seu caso, o sistema de planos acotados como ferramenta base para resolver problemas de pertenza, posición, mínimas distancias e verdadeira magnitude.	▪ CAA
			▪ DT2.B2.1.2. Representa figuras planas contidas en planos paralelos, perpendiculares u oblicuos aos planos de proxección, trazando as súas proxeccións diédricas.	▪ CSIEE
			▪ DT2.B2.1.3 Determina a verdadeira magnitude de segmentos, ángulos e figuras planas utilizando xiros, abatements ou cambios de plano en sistema diédrico e, no seu caso, no sistema de planos acotados.	▪ CAA
			▪ DT2.B2.1.4 Representa o hexaedro ou cubo en calquera posición respecto ós planos coordenados, o resto dos poliedros regulares, prismas e pirámides en posicións favorables, coa axuda das súas proxeccións diédricas, determinando partes vistas e ocultas.	▪ CSIE
▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k	▪ B2.14. Representación de cilindros, conos e esferas. Seccións planas. ▪ B2.15. Determinación de seccións planas e elaboración de desenvolvementos. ▪ B2.16. Interseccións. ▪ B2.17. Xiros, abatements ou cambios de plano para determinar a verdadeira magnitude de elementos de pezas tridimensionais.	▪ B2.2. Representar poliedros regulares, pirámides, prismas, cilindros e conos mediante as súas proxeccións ortográficas, analizando as posicións singulares respecto ós planos de proxección, determinando as relacións métricas entre os seus elementos, as seccións planas principais e a verdadeira magnitude ou desenvolvemento das superficies que os conforman.	▪ DT2.B2. 2. 1 Representa cilindros e conos de revolución aplicando xiros ou cambios de plano para dispoñer as súas proxeccións diédricas en posición favorable para resolver problemas de medida.	▪ CMCCT ▪ CAA
			▪ DT2.B2.2.2 Determina a sección plana de corpos ou espazos tridimensionais formados por superficies poliédricas, cilíndricas, cónicas e/ou esféricas, debuxando as súas proxeccións diédricas e obtendo a súa verdadeira magnitude.	▪ CMCCT
			▪ DT2.B2.2.3 Achar a intersección entre liñas rectas e corpos xeométricos coa axuda da súas proxeccións diédricas ou a súa perspectiva, indicando o trazado auxiliar utilizado para a determinación dos puntos de entrada e saída.	▪ CMCCT
			▪ DT2.B2.2.4 Desenvolve superficies poliédricas, cilíndricas e cónicas, coa axuda das súas proxeccións diédricas, utilizando xiros, abatements ou cambios de plano para obter a verdadeira magnitude das arestas e caras que as conforman.	▪ CAA

Debuxo Técnico II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k	▪ B2.18. Sistemas axonométricos ortogonais. ▪ B2.19. Posición do triedro fundamental. ▪ B2.20. Relación entre o triángulo de trazas e os eixos do sistema. ▪ B2.21. Determinación de coeficientes de redución. ▪ B2.22. Tipoloxía das axonometrías ortogonais. Vantaxes e inconvenientes. ▪ B2.23. Representación de figuras planas. ▪ B2.24. Representación simplificada da circunferencia. ▪ B2.25. Representación de corpos xeométricos e espazos arquitectónicos. Seccións planas. Interseccións.	▪ B2.3 Debuxar axonometrías de poliedros regulares, pirámides, prismas, cilindros e conos, dispoñendo a súa posición en función da importancia relativa das caras que se desexen mostrar e/ou da conveniencia dos trazados necesarios, utilizando a axuda do abateamento de figuras planas situadas nos planos coordenados, calculando os coeficientes de redución e determinando as seccións planas principais.	▪ DT2.B2.3.1 Comprende os fundamentos da axonometría ortogonal, clasificando a súa tipoloxía en función da orientación do triedro fundamental, determinando o triángulo de trazas e calculando os coeficientes de redución.	▪ CMCCT
			▪ DT2.B2.3.2 Debuxa axonometrías de corpos ou espazos definidos polas súas vistas principais, dispoñendo a súa posición en función da importancia relativa das caras que se desexen mostrar e/ou da conveniencia dos trazados necesarios.	▪ CCEC
			▪ DT2.B2.3.3 Determina a sección plana de corpos ou espazos tridimensionais formados por superficies poliédricas, debuxando isometrías ou perspectivas cabaleiras.	▪ CMCCT
	Bloque 3. Documentación gráfica de proxectos			
▪ g ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k ▪ i ▪ j ▪ k	▪ B3.1. Elaboración de bosquexos, esbozos e planos. ▪ B3.2 O proceso de deseño/fabricación: perspectiva histórica e situación actual. ▪ B3.3 O proxecto: tipos e elementos. ▪ B3.4 Planificación de proxectos. ▪ B3.5. Identificación das fases dun proxecto. Programación de tarefas. ▪ B3.6. Elaboración das primeiras ideas. ▪ B3.7. Tipos de planos. Planos de situación, de conxunto, de montaxe, de instalación, de detalle, de fabricación ou de construción. ▪ B3.8. Presentación de proxectos. ▪ B3.9. Elaboración da documentación gráfica dun proxecto gráfico, industrial ou arquitectónico sinxelo. ▪ B3.10. Debuxo de bosquexos a man alzada e esquemas. ▪ B3.11. Elaboración de debuxos acotados. ▪ B3.12. Elaboración de esbozos de pezas e conxuntos. ▪ B3.10. Debuxo de bosquexos a man alzada e esquemas. ▪ B3.11. Elaboración de debuxos acotados. ▪ B3.12. Elaboración de esbozos de pezas e conxuntos. ▪ B3.10. Debuxo de bosquexos a man alzada e esquemas.	▪ B3.1. Elaborar bosquexos, esbozos e planos necesarios para a definición dun proxecto sinxelo relacionado co deseño industrial ou arquitectónico, valorando a exactitude, rapidez e limpeza que proporciona a utilización de aplicacións informáticas, planificando de maneira conxunta o seu desenvolvemento, revisando o avance dos traballos e asumindo as tarefas encomendadas con responsabilidade.	▪ DT2.B3.1.1 Elabora e participa activamente en proxectos cooperativos de construción xeométrica, aplicando estratexias propias axeitadas á linguaxe do Debuxo técnico.	▪ CSC
			▪ DT2.B3.1.2 Identifica formas e medidas de obxectos industriais ou arquitectónicos, a partir dos planos técnicos que os definen.	▪ CMCCT
			▪ DT2.B3.1.3 Debuxa bosquexos a man alzada e esbozos acotados para posibilitar a comunicación técnica con outras persoas.	▪ CCEC
			▪ DT2.B3.1.4 Elabora esbozos de conxuntos e/ou pezas industriais ou obxectos arquitectónicos, dispoñendo as vistas, cortes e/ou seccións necesarias, tomando medidas directamente da realidade ou de perspectivas a escala, elaborando bosquexos a man alzada para a elaboración de debuxos acotados e planos de montaxe, instalación, detalle ou fabricación, de acordo á normativa de aplicación.	▪ CCEC

Debuxo Técnico II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	- B3.11. Elaboración de debuxos acotados. - B3.12. Elaboración de esbozos de pezas e conxuntos.			
- g - i - j - k - g - i - j - k - g - i - j - k - g - i - j - k	- B3.13. Posibilidades das Tecnoloxías da Información e a Comunicación aplicadas ó deseño, edición, arquivo e presentación de proxectos. - B3.14. Debuxo vectorial 2D. Debuxo e edición de entidades. Creación de bloques. Visibilidade de capas. - B3.15. Debuxo vectorial 3D. Inserción e edición de sólidos. Galerías e bibliotecas de modelos. Incorporación de texturas. - B3.16. Selección do encadre, a iluminación e o punto de vista. - B3.17. Resolución de exercicios de debuxo técnico utilizando recursos informáticos.	B3.2. Presentar de xeito individual e colectivo os bosquexos, esbozos e planos necesarios para a definición dun proxecto sinxelo relacionado co deseño industrial ou arquitectónico, valorando a exactitude, rapidez e limpeza que proporciona a utilización de aplicacións informáticas, planificando de maneira conxunta o seu desenvolvemento, revisando o avance dos traballos e asumindo as tarefas encomendadas con responsabilidade.	DT2.B3.2.1 Comprende as posibilidades das aplicacións informáticas relacionadas co Debuxo técnico, valorando a exactitude, rapidez e limpeza que proporciona a súa utilización.	CD
			DT2.B3.2.2 Representa obxectos industriais ou arquitectónicos coa axuda de programas de debuxo vectorial 2D, creando entidades, importando bloques de bibliotecas, editando obxectos e dispoñendo a información relacionada en capas diferenciadas pola súa utilidade.	CD
			DT2.B3.2.3 Representa obxectos industriais ou arquitectónicos utilizando programas de creación de modelos en 3D, inserindo sólidos elementais, manipulándoos ata obter a forma buscada, importando modelos ou obxectos de galerías ou bibliotecas, incorporando texturas, seleccionando o encadre, a iluminación e o punto de vista axeitado ó propósito buscado.	CD
			DT2.B3.2.4 Presenta os traballos de Debuxo técnico utilizando recursos gráficos e informáticos, de xeito que estes sexan claros, limpos e respondan ó obxectivo para os que foron realizados.	CD

2.1.7 Deseño

Introdución

O deseño converteuse nun elemento de capital importancia en todo tipo de producións humanas, e constitúe hoxe un dos principais motores da economía cultural. O deseño aplicase en todos os ámbitos e atópase por todas partes, penetrando no cotián de tal xeito que a súa omnipresencia tórnase imperceptible. A función do deseño na sociedade contemporánea non debe entenderse unicamente como o proceso de ideación e proxección, para a produción de obxectos xa sexan estes bidimensionais ou tridimensionais. Un problema de deseño non é un problema circunscrito á superficie xeométrica de dúas ou tres dimensións. Todo obxecto conéctase sempre, directa ou indirectamente, cunha contorna, e xa que logo o conxunto de conexións que un obxecto establece con moi distintas esferas é extensísimo. Por iso o deseñador ha de contribuír a que se estableza unha relación recoñecible e inmediata do home coa súa contorna, onde este faise accesible, amable, útil e adaptado. O deseño ha de atender tanto aos aspectos materiais, tecnolóxicos e funcionais dos obxectos, como aos simbólicos e de comunicacións. Un bo deseño contribúe a que podamos utilizar eficazmente os obxectos dun xeito intuitivo e cómodo, ou a que comprendamos con rapidez as mensaxes da nosa contorna.

O estudo dos fundamentos básicos do deseño é de gran importancia para capacitar ao alumnado, para a comprensión e goce da súa contorna, e para desenvolver a creatividade e o pensamento diverxente, ao potenciar a capacidade para producir respostas múltiples ante un mesmo estímulo. O estudo e a iniciación á práctica do deseño promoven, polo tanto, posturas activas ante a sociedade e a natureza e fomentan, unha actitude analítica respecto da información que lle chega da contorna, é dicir, contribuíndo a desenvolver a sensibilidade e o sentido crítico.

A materia de Deseño ten por finalidade proporcionar unha base sólida a preto dos principios e fundamentos que constitúen esta actividade. É unha materia de carácter teórico-práctico que, sen pretender formar especialistas na materia, si debe proporcionar ao alumnado os coñecementos fundamentais do ámbito do deseño e as ferramentas necesarias para iniciarse no estudo, análise e realización de proxectos elementais de deseño.

Por outra banda, o desenvolvemento e a adquisición de competencias constitúen elementos fundamentais á hora de abordar e orientar o proceso de ensino-aprendizaxe. Os contidos da materia estrutúranse en cinco bloques que agrupan contidos e procedementos, non obstante o seu desenvolvemento non debe entenderse de forma secuencial.

O primeiro bloque estuda o devir histórico nos principais ámbitos do deseño, e debe contribuír a que o alumnado comprenda que a actividade de deseñar sempre está condicionada pola contorna natural, social e cultural no que se desenvolva.

O segundo bloque está dedicado á análise e estudo dos elementos de configuración específicos para o deseño de mensaxes, obxectos ou espazos en función das súas dimensións, formais, estéticas, comunicativas e simbólicas.

O terceiro bloque incide na importancia da metodoloxía proxectual como unha valiosa e necesaria ferramenta que canalice a creatividade, a fantasía e a inventiva á eficaz resolución de problemas de deseño.

Tanto o cuarto como o quinto bloques pretenden ser unha aproximación ao coñecemento e á práctica do deseño nos ámbitos da comunicación gráfica, do deseño de obxectos e do deseño de espazos.

Para rematar indicar que a materia Deseño facilita o desenvolvemento da competencia conciencia e expresións culturais, da competencia dixital, tan necesaria para realizar todo tipo de deseños, así como as competencias aprender a aprender e sentido da iniciativa e espírito emprendedor cando se toman decisións e se panifica o proceso de elaboración dun produto, non podemos esquecer a finalidade comunicativa que poden ter moitas obras, finalmente, de forma máis puntual, trabállase a competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.

2º de bacharelato

	Deseño. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Evolución histórica e ámbitos do deseño			
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l	▪ B1.1. Concepto de deseño: Definición, orixes e tendencias. ▪ B.1.2. Historia do deseño. Da artesanía á industria: A revolución industrial. Principais períodos e escolas de deseño nos diferentes ámbitos. Figuras máis relevantes. ▪ B1.3. Funcións do deseño. Deseño e comunicación social. Influencia do deseño na ética e estética contemporáneas.	▪ B1.1. Coñecer e describir as características fundamentais dos movementos históricos, correntes e escolas máis relevantes na historia do deseño recoñecendo as achegas do deseño nos diferentes ámbitos, e valorar a repercusión que tivo nas actitudes éticas, estéticas e sociais na cultura contemporánea.	▪ DEB1.1.1. Coñece e describe as características fundamentais das principais correntes e escolas da historia do deseño.	▪ CCL
			▪ DEB1.1.2. Analiza imaxes relacionadas co deseño, identificando o ámbito ao que pertencen e relaciónas coa corrente, escola ou período ao que pertencen.	▪ CCEC ▪ CSC
			▪ DEB1.1.3. Analiza imaxes de produtos de deseño e de obras de arte, explicando razoadamente as principais semellanzas e diferenzas entre estes dous ámbitos utilizando con propiedade a terminoloxía específica da materia.	▪ CAA
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ j ▪ l	▪ B1.4. Deseño publicitario e hábitos de consumo. ▪ B1.5. Deseño sostible: ecoloxía e o medio. ▪ B.1.6. Principais campos de aplicación do deseño: gráfico, interiores, moda e produtos. ▪ B.1.7. Deseño e arte. Diferenzas e similitudes entre o obxecto artístico e o obxecto de deseño. ▪ B.1.8. O proceso no deseño: deseño e creatividade. Dende a preparación ata a elaboración do produto deseñado.	▪ B1.2. Comprender que a actividade de deseñar sempre está condicionada pola contorna natural, social e cultural e polos aspectos funcionais, simbólicos, estéticos e comunicativos aos que se queira dar resposta.	▪ DEB1.2.1. Comprende, valora e explica de forma argumentada a incidencia que ten o deseño na formación de actitudes éticas, estéticas e sociais e nos hábitos de consumo.	▪ CCL

	Deseño. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 2. Elementos de configuración formal			
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l	▪ B2.1. Teoría da percepción visual. O Proceso da percepción visual .As leis da Gestalt.	▪ B2.1. Identificar os distintos elementos que forman a estrutura da linguaxe visual.	▪ DEB2.1. Identifica os principais elementos da linguaxe visual presentes en obxectos de deseño ou de contorna cotiá.	▪ CMCCT
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ k ▪ l	▪ B2.2. Elementos básicos da linguaxe visual: punto, liña, plano, cor, forma e textura. Aplicación ao deseño. ▪ B2.3. Linguaxe visual: A creación de mensaxes visuais.	▪ B2.2. Utilizar os elementos básicos da linguaxe visual na realización de composicións creativas que evidencien a comprensión e aplicación dos fundamentos compositivos.	▪ DEB2.2.1. Realiza composicións gráficas, seleccionando e utilizando equilibradamente os principais elementos da linguaxe visual.	▪ CD
			▪ DEB2.2.2. Analiza imaxes ou produtos de deseño recoñecendo e diferenciando os aspectos funcionais estéticos e simbólicos dos mesmos.	▪ CD
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ k ▪ l	▪ B.2.4. A sintaxe visual. Os sistemas de ordenación: Estrutura e composición. Recursos na organización da forma e o espazo e a súa aplicación ao deseño: repetición, ordenación e composición modular, simetría, dinamismo, deconstrución... ▪ B.2.5. A cor: Modelos, gamas, interacción e harmonía. Espazos de cor.	▪ B2.3. Aplicar as teorías perceptivas e os recursos da linguaxe visual á realización de produtos concretos de deseño.	▪ DEB2.3.1. Aplica as teorías perceptivas e os recursos da linguaxe visual á realización de propostas de deseño nos diferentes ámbitos.	▪ CCEC
			▪ DEB2.3.2. Utiliza a cor atendendo ás súas calidades funcionais, estéticas e simbólicas e á súa adecuación a propostas específicas de deseño.	▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ g ▪ k ▪ l	▪ B2.6. Deseño e función. Relación entre forma e función. Análise da dimensión pragmática, simbólica e estética do deseño.	▪ B2.4. Diferenciar os aspectos formais, funcionais, estéticos e comunicativos de obxectos de referencia dos distintos ámbitos do deseño.	▪ DEB2.4.1. Modifica os aspectos comunicativos dunha peza de deseño, ideando alternativas compositivas e reelaborándoa con diferentes técnicas, materiais, formatos e acabados.	▪ CD
			▪ DEB2.4.2. Descompón en unidades elementais unha obra de deseño gráfico complexa e reorganizaas elaborando novas composicións plasticamente expresivas, equilibradas e orixinais.	▪ CAA
	Bloque 3. Teoría e metodoloxía do deseño			
▪ b ▪ d ▪ g ▪ l	▪ B3.1. Introducción á teoría do deseño: Definición de teoría, metodoloxía, investigación e proxecto.	▪ B3.1. Valorar a importancia da metodoloxía como ferramenta para a formulación, desenvolvemento, realización e comunicación acordados do proxecto de deseño.	▪ DEB3.1. Coñece e aplica a metodoloxía proxectual básica.	▪ CCL

	Deseño. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ k ▪ l	▪ B3.2. Fases do proceso do deseño: Formulación e estruturación: suxeito, obxecto, método e finalidade; elaboración e selección de propostas; presentación do proxecto.	▪ B3.2. Resolver problemas de deseño de xeito creativo, lóxico, e racional, adecuando os materiais e os procedementos á súa función estética, práctica e comunicativa.	▪ DEB3.2. Desenvolve proxectos sinxelos que dean resposta propostas específicas de deseño previamente establecidas.	▪ CSIEE
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ k ▪ l	▪ B3.3. Fundamentos de investigación no proceso do deseño: compilación de información e análise de datos	▪ B3.3. Compilar e analizar información relacionada cos distintos aspectos do proxecto a desenvolver, para realizar propostas creativas e realizables ante un problema de deseño.	▪ DEB3.3.1. Determina as características técnicas e as intencións expresivas e comunicativas de diferentes obxectos de deseño.	▪ CSC
			▪ DEB3.3.2. Recolle información, analiza os datos obtidos e realiza propostas creativas.	▪ CAA
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ k ▪ l	▪ B3.4. Planificación do proceso de execución: propósito, necesidades, estilo, presuposto, tempo de execución...	▪ B3.4. Aportar solucións diversas e creativas ante un problema de deseño, potenciando o desenvolvemento do pensamento diverxente.	▪ DEB3.4.1. Planifica o proceso de realización desde a fase de ideación ata a elaboración final da obra.	▪ CMCCT
			▪ DEB3.4.2. Debuxa ou interpreta a información gráfica, tendo en conta as características e parámetros técnicos e estéticos do produto para o seu posterior desenvolvemento.	▪ CMCCT
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ k ▪ l	▪ B3.5. Materiais técnicos e procedementos para a realización de esquemas e bosquejos gráficos.	▪ B3.5. Coñecer e aplicar técnicas básicas de realización de esquemas e bosquejos presentando con corrección os proxectos e argumentándoos en base aos seus aspectos formais, funcionais, estéticos e comunicativos.	▪ DEB3.5.1. Realiza esquemas e bosquejos para visualizar a peza e valorar a súa adecuación aos obxectivos propostos.	▪ CAA
			▪ DEB3.5.2. Materializa a proposta de deseño e presenta e defende o proxecto realizado, desenvolvendo a capacidade de argumentación, e a autocrítica.	▪ CSIEE
			▪ DEB3.5.3. Planifica o traballo, coordínase, participa activamente e respecta e valora as realizacións do resto dos integrantes do grupo nun traballo de equipo.	▪ CSC
	Bloque 4. Deseño Gráfico			
▪ b ▪ d ▪ g	▪ B4.1. As funcións comunicativas do deseño gráfico: identidade, información e persuasión. ▪ B4.2. Ámbitos de aplicación do deseño gráfico. ▪ B4.3. Deseño gráfico e sinalización. A sinalética.	▪ B4.1. Explorar, con iniciativa as posibilidades plásticas e expresivas da linguaxe gráfica utilizándoas de xeito creativo na ideación e realización de obra orixinal de deseño gráfico, e analizar desde o punto de vista formal	▪ DEB4.1.1. Realiza proxectos sinxelos nalgún dos campos propios do deseño gráfico como a sinalización, a edición, a identidade, o embalaxe ou a publicidade.	▪ CCEC

	Deseño. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h - k - l	Principais factores condicionantes, pautas e elementos na elaboración de sinais. B4.4. Aplicacións.	e comunicativo produtos de deseño gráfico, identificando os recursos gráficos, comunicativos e estéticos empregados.		
- b - d - g - h - k - l	B4.5. A tipografía: o carácter tipográfico. Elementos tipográficos. Lexibilidade. Clasificación dos tipos. Principais familias tipográficas.	B4.2. Identificar as principais familias tipográficas recoñecendo as pautas básicas de lexibilidade, estrutura, espaciado e composición.	- DEB4.1.2. Examina diferentes "obxectos de deseño" e determina a súa idoneidade, en función das súas características técnicas, comunicativas e estéticas. - DEB4.2.2. Utiliza de xeito adecuado a tipografía seguindo criterios acordados na súa elección e composición.	- CAA - CSIEE
- b - d - g - h - k - l	B4.7. Deseño publicitario. Fundamentos e funcións da publicidade. Elementos da linguaxe publicitaria.	B4.3. Realizar proxectos elementais de deseño gráfico identificando o problema, aportando solucións creativas e seleccionando a metodoloxía e materiais adecuados para a súa materialización.	DEB4.3. Resolve problemas sinxelos de deseño gráfico utilizando os métodos, as ferramentas e as técnicas de representación adecuadas.	CMCCT
- b - d - g - h - l	B4.8. A función comunicativa da imaxe e a súa relación cos ámbitos do deseño.	B4.4. Desenvolver unha actitude reflexiva e creativa en relación coas cuestións formais e conceptuais da cultura visual da sociedade da que forma parte.	- DEB4.4.1. Relaciona o grado de iconicidade de diferentes imaxes gráficas coas súas funcións comunicativas. - DEB4.4.2. Emite xuízos de valor argumentados respecto á produción gráfica propia e allea en base aos seus coñecementos sobre a materia, o seu gusto persoal e sensibilidade.	- CAA - CSIEE
- b - d - g - h - k - l	B4.9. Programas informáticos de ilustración e deseño: Programas de deseño vectorial e programas de maquetación.	B4.5. Iniciar na utilización de programas informáticos de ilustración e deseño aplicándoos a diferentes propostas de deseño.	DEB4.5. Utiliza con solvencia os recursos informáticos idóneos e aplícaa á resolución de propostas específicas de deseño gráfico.	CD
	Bloque 5. Deseño de produto e do espazo			
- b - d - g	B5.1. Nocións básicas de deseño de obxectos.	B5.1. Analizar os aspectos formais, estruturais, semánticos e funcionais de diferentes obxectos de deseño, podendo ser obxectos naturais, artificiais, de uso cotián, ou obxectos propios do deseño.	DEB5.1.1. Analiza diferentes "obxectos de deseño" e determina a súa idoneidade, realizando en cada caso un estudo da súa dimensión pragmática, simbólica e estética.	CAA

	Deseño. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h - l			DEB5.1.2. Determina as características formais e técnicas de obxectos de deseño atendendo ao tipo de produto e as súas intencións funcionais e comunicativas.	CCEC
- b - d - g - h - k - l	- B5.2. O proceso creativo no deseño de obxectos e espazos: Estudo previo, planificación, bosquejos, representación gráfica, modelo ou maqueta. - B5.3. Técnicas e materiais de representación gráfica.	B5.2. Desenvolver un proxecto sinxelo de deseño industrial, seguindo unha metodoloxía idónea e seleccionando as técnicas de realización apropiadas.	DEB5.2.1. Desenvolve proxectos sinxelos de deseño de produtos en función de condicionantes e requirimentos específicos previamente determinados.	CSIEE
			2.2. Interpreta a información gráfica aportada en supostos prácticos de deseño de obxectos e do espazo.	CCEC
			DEB5.2.2. Utiliza adecuadamente os materiais e as técnicas de representación gráfica.	CD
- b - d - g - h - k - l	- B5.4. O deseño do espazo habitable. Organización do espazo: condicionantes físicos, técnicos, funcionais e psico-sociais. - B5.5. Distribución e circulación. - B5.6. Principais materiais, instalacións e elementos construtivos empregados no deseño de interiores: características técnicas, estéticas e construtivas. - B5.7. Iluminación.	B5.3. Realizar un proxecto elemental de espazo habitable, seguindo unha metodoloxía idónea e seleccionando as técnicas de realización apropiadas.	DEB5.3.1. Realiza esquemas e esbozos para visualizar e valorar a adecuación do traballo aos obxectivos propostos.	- CAA - CCEC
			DEB5.3.2. En propostas de traballo en equipo participa activamente na planificación e coordinación do traballo e respecta e valora as realizacións e achegas do resto dos integrantes do grupo.	CSC
			DEB5.3.3. Propón solucións viables de habitabilidade, distribución e circulación no espazo en supostos sinxelos de deseño de interiores.	CSC
			DEB5.3.4. Valora a metodoloxía proxectual, recoñece os distintos factores que nela interveñen e aplícaa á resolución de supostos prácticos.	CSIEE
- b - d - g - h - l	- B5.8. Funcións, morfoloxía, e tipoloxía dos obxectos. Relación entre obxecto e usuario. - B5.9. Conceptos básicos de ergonómia, antropometría e biónica e a súa aplicación ao deseño de produtos e interiores.	B5.4. Valorar a importancia que ten o coñecemento e a aplicación dos fundamentos ergonómicos e antropométricos, nos procesos de deseño, entendendo que son ferramentas imprescindibles para optimizar o uso dun obxecto ou un espazo e adecualos ás medidas, morfoloxía e benestar humanos.	DEB5.4. Coñece as nocións básicas de ergonómia e antropometría e aplícaa en supostos prácticos sinxelos de deseño de obxectos e do espazo.	CMCCT

2.1.8 Economía da Empresa

Introdución

A Economía da Empresa trata de explicar a realidade empresarial, sendo neste sentido unha rama da economía especializada nun determinado suxeito económico: a empresa. Trátase dunha ciencia que, por un lado, busca a explicación do fenómeno económico empresa e, por outro, a actuación sobre ela para alcanzar certos fins, a tendencia actual está dirixida a tratar de converter esta disciplina nun corpo de coñecementos interdisciplinarios que traten calquera problema que se formule na empresa.

A empresa é un axente esencial da actividade económica. As empresas constitúen as células elementais de produción que integran o organismo económico. A través delas conséguense os obxectivos macroeconómicos, e por iso ocupan a atención dos economistas. É na economía contemporánea onde encontra a súa plenitude, xa que a división do traballo, a especialización, o desenvolvemento do sistema monetario e a amplitude do mercado, crearon o clima necesario para que se dea con precisión e características peculiares a unidade autónoma de produción, que constitúe o obxecto real da Economía da Empresa. Nesta materia traballaranse cuestións como a razón da existencia das empresas, as súas características, tipos de organización e funcionamento e factores que inflúen na toma de decisións.

A materia que emprega un enfoque de presentación baseado na análise das distintas áreas e funcións da empresa, estrutúrase nos bloques seguintes: A empresa no que se describen os seus elementos, funcións e obxectivos. Desenvolvemento da empresa faise unha análise das decisión de dimensión e localización e das estratexias de crecemento. No bloque organización e dirección da empresa explícase a planificación, organización e xestión dos recursos da empresa. A función produtiva para analizar os procesos produtivos e a estrutura de ingresos e custos derivada deles. A función comercial da empresa fai un repaso das principais decisións da empresa na comercialización dos seus produtos e/ou servizos. Para comprender a importancia de contar con datos e información relevante e precisa na toma de decisións e no cumprimento das obrigas fiscais recóllese o bloque titulado a información na empresa. Finalmente o bloque a función financeira trata de analizar os aspectos relevantes das decisión de inversión e financiamento na empresa.

A empresa ten un significado social, crea emprego, canaliza a renda e conseguintemente constitúe un elemento de redistribución da renda nacional O desenvolvemento da actividade empresarial e a acción do empresario deben estar guiados pola responsabilidade social e comportamento ético, máis alá da procura duns resultados.

A materia permitirá o fomento dunha cultura e forma de pensar empresarial, onde se exerceite e creza a creatividade e o espírito de innovación, se incentive a elaboración de reflexións persoais e a toma de decisións fundamentadas, así como a visualización do erro como fonte de progreso e aprendizaxe, e contribuirá ao desenvolvemento da competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, de comunicación lingüística, dixital, da capacidade de aprender a aprender e do sentido da iniciativa e espírito emprendedor.

2º de bacharelato

Economía de la Empresa. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. A empresa				
- a. - d. - i. - j. - k.	- B1.1 A empresa e o empresario. - B1.2 Elementos, funcións e obxectivos da empresa. - B1.3 Clases de empresas. - B1.4 Marco xurídico da actividade empresarial.	B1.1 Describir e interpretar os diferentes elementos da empresa, as clases de empresas e as súas funcións na Economía, así como as distintas formas xurídicas que adoptan relacionando con cada unha delas as responsabilidades legais dos seus propietarios e xestores e as esixencias de capital.	EEB1.1.1 Distingue as diferentes formas xurídicas das empresas e relaciónaas coas esixencias de capital e responsabilidades para cada tipo.	IEE
			EEB1.1.2 Identifica e valora as formas xurídicas de empresa máis apropiadas en cada caso en función das características concretas aplicando o razoamento sobre clasificación das empresas.	CAA
			EEB1.1.3 Analiza, para un determinado caso práctico, os distintos criterios de clasificación de empresas: segundo a natureza da actividade que desenvolven, a súa dimensión, o nivel tecnolóxico que alcanzan, o tipo de mercado no que operan, a fórmula xurídica que adoptan, o seu carácter público ou privado.	CAA

	Economía de la Empresa. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			EEB1.1.4 Describe os elementos da empresa relacionándooos coas funcións que desenvolven e os obxectivos que procuran dentro do sistema.	CLL
- a. - d. - h. - i. - j. - k.	- B1.5 Contorno da empresa. - B1.6 Responsabilidade social e ambiental da empresa. - B1.7 Funcionamento e creación de valor. .	B1.2 Identificar e analizar os trazos principais do contorno no que a empresa desenvolve a súa actividade e explicar, a partir deles, as distintas estratexias e decisións adoptadas e as posibles implicacións sociais e ambientais da súa actividade.	EEB1.2.1 Identifica os diferentes tipos de empresas e empresarios que actúan no seu contorno así como a forma de interrelacionar co seu entorno máis próximo.	IEE
			EEB1.2.2 Analiza a relación empresa, sociedade e medio ambiente. Valora os efectos, positivos e negativos, das actuacións das empresas nas esferas social e ambiental.	CSC
			EEB1.2.3 Analiza a actividade das empresas como elemento dinamizador e de progreso estimando a súa creación de valor para a sociedade e para os seus cidadáns.	CSC
	Bloque 2. Desenvolvemento da empresa			
- d. - i. - j. - k.	- B2.1 Localización e dimensión empresarial. - B2.2 Estratexias de crecemento interno e externo. - B2.3 As pequenas e medianas empresas: estratexias de mercado. - B2.4 Importancia das pemes na Economía. - B2.5 Internacionalización, competencia global e tecnoloxía. - B2.6 A empresa multinacional: aspectos positivos e negativos do seu funcionamento.	B2.1 Identificar e analizar as diferentes estratexias de crecemento e as decisións tomadas polas empresas, tomando en consideración as características do marco global no que actúan.	EEB2.1.1 Describe e analiza os diferentes factores que determinan a localización e a dimensión dunha empresa, así como valora a transcendencia futura para a empresa das devanditas decisións.	CLL
			EEB2.1.2 Valora o crecemento da empresa como estratexia competitiva e relaciona as economías de escala coa dimensión óptima da empresa.	IEE
			EEB2.1.3 Identifica e explica as estratexias de especialización e diversificación.	IEE
			EEB2.1.4 Analiza as estratexias de crecemento interno e externo a partir de supostos concretos.	CAA
			EEB2.1.5 Examina o papel das pequenas e medianas empresas no noso país e valora as súas estratexias e formas de actuar, así como as súas vantaxes e inconvenientes.	CSC
			EEB2.1.6 Describe as características e as estratexias de desenvolvemento da empresa multinacional e valora a importancia da responsabilidade social e ambiental.	CSC

	Economía de la Empresa. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			EEB2.1.7 Estuda o impacto da incorporación da innovación e das novas tecnoloxías na estratexia da empresa e relación coa capacidade para competir de forma global.	CDI
	Bloque 3. Organización e dirección da empresa			
- d. - i. - j. - k.	- B3.1 A división técnica do traballo e a necesidade de organización no mercado actual. - B3.2 Funcións básicas da dirección. - B3.3 Planificación e toma de decisións estratéxicas. - B3.4 Organización formal e informal da empresa: deseño e análise da súa estrutura. - B3.5 A xestión dos recursos humanos e a súa incidencia na motivación. - B3.6 Os conflitos de intereses e as súas vías de negociación.	B3.1 Explicar a planificación, organización e xestión dos recursos dunha empresa, valorando as posibles modificacións a realizar en función do ámbito no que desenvolve a súa actividade e dos obxectivos formulados.	EEB3.1.1 Reflexiona sobre a división técnica do traballo nun contexto global de interdependencia económica para valorar a súas consecuencias sociais.	CMT
			EEB3.1.2 Describe a estrutura organizativa, estilo de dirección, canles de información e comunicación, grao de participación na toma de decisións e organización informal da empresa.	CLL
			EEB3.1.3 Identifica a función de cada unha das áreas de actividade da empresa: aprovisionamento, produción e comercialización, investimento e financiamento, recursos humanos, e administrativa, así como as súas interrelacións.	IEE
			EEB3.1.4 Investiga sobre a organización existente nas empresas do seu ámbito máis próximo, identificando vantaxes e inconvenientes, detectando problemas a solucionar e describindo propostas de mellora.	CAA
			EEB3.1.5 Aplica os seus coñecementos a unha organización concreta, detectando problemas e proponendo melloras.	CAA
			EEB3.1.6 Valora a importancia dos recursos humanos nunha empresa e analiza diferentes maneiras de abordar a súa xestión e a súa relación coa motivación e a produtividade.	IEE
				Bloque 4. A función produtiva
- a. - i. - j. - k.	- B4.1 Producción e proceso produtivo. - B4.2 Función de produción. Produtividade e eficiencia - B4.3 A investigación, o desenvolvemento e a innovación (I+D+i) como elementos clave para o cambio tecnolóxico e mellora da competitividade empresarial.	B4.1 Analizar diferentes procesos produtivos dende a perspectiva da eficiencia e a produtividade, recoñecendo a importancia da I+D+i.	EEB4.1.1 Realiza cálculos da produtividade de distintos factores, interpretando os resultados obtidos e coñece medios e alternativas de mellora da produtividade nunha empresa.	CMT
			EEB4.1.2 Analiza e valora a relación existente entre a produtividade e os salarios dos traballadores.	CSC

	Economía de la Empresa. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			EEB4.1.3 Reflexiona sobre a importancia, para a sociedade e para a empresa, da investigación e a innovación tecnolóxica en relación coa competitividade e o crecemento.	CMT
- i. - j. - k.	- B4.4 Custos: clasificación e cálculo dos custos na empresa. - B4.5 Cálculo e interpretación do albor de rendibilidade da empresa.	B4.2 Determinar a estrutura de ingresos e custos dunha empresa, calculando o seu beneficio e o seu albor de rendibilidade, a partir dun suposto formulado.	EEB4.2.1. Distingue os ingresos e custos dunha empresa e calcula, aplicando razoamentos matemáticos, o seu beneficio ou perda xerado ao longo do exercicio económico, interpretando os resultados.	CMT
			EEB4.2.2 Identifica e calcula os distintos tipos de custos, ingresos e beneficios dunha empresa e represéntaos graficamente.	CAA
			EEB4.2.3 Calcula o albor de vendas (de rendibilidade) necesario para a supervivencia da empresa.	CMT
			EEB4.2.4 Analiza os métodos custo beneficio e custo eficacia como instrumentos de medida e avaliación, que axudan a toma de decisións.	IEE
- i. - j. - k.	B4.6 Os inventarios da empresa e os seus custos. Modelos de xestión de inventarios.	B4.3 Describir os conceptos fundamentais do ciclo de inventario e manexar os modelos de xestión.	EEB4.3.1 Identifica os custos que xera o almacén e resolve casos prácticos sobre o ciclo de inventario.	CMT
			EEB4.3.2 Valora as existencias en almacén mediante diferentes métodos.	CDI
			EEB4.3.3 Valora a relación entre o control de inventarios e a produtividade e eficiencia nunha empresa.	IEE
	Bloque 5. A función comercial da empresa			
- d. - h. - i. - j. - k.	- B5.1 Departamento comercial da empresa - B5.2 Concepto e clases de mercado. - B5.3 Técnicas de investigación de mercados. - B5.4 Comportamento do consumidor e segmentación de mercados. - B5.5 Variables do márketing-mix e elaboración de estratexias. - B5.6 Estratexias de márketing e ética empresarial. - B5.7 Tecnoloxías da información e das comunicacións e marketing.	B5.1 Analizar as características do mercado e explicar, de acordo con elas, as políticas de márketing aplicadas por unha empresa ante diferentes situacións e obxectivos.	EEB5.1.1 Caracteriza un mercado en función de diferentes variables, como por exemplo, o número de competidores e o produto vendido.	IEE
			EEB5.1.2 Identifica, e adapta a cada caso concreto, as diferentes estratexias e enfoques de márketing.	CAA
			EEB5.1.3 Interpreta e valora estratexias de márketing, incorporando nesa valoración consideracións de carácter ético, social e ambiental.	CSC
			EEB5.1.4 Comprende e explica as diferentes fases e etapas da investigación de mercados.	CLL

	Economía de la Empresa. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			■ EEB5.1.5 Aplica criterios e estratexias de segmentación de mercados en distintos casos prácticos.	■ CAA
			■ EEB5.1.6 Analiza e valora as oportunidades de innovación e transformación do márketing que xorden co desenvolvemento das tecnoloxías da información e das comunicacións.	■ CDI
			■ EEB5.1.7 Describe a organización e funcionamento do departamento comercial da empresa.	■ CLL
			■ EEB5.1.8 Determina as necesidades dos clientes en relación coas características dos produtos ou servizos ofrecidos pola empresa.	■ CSC
	Bloque 6. A información na empresa			
■ d. ■ g. ■ h. ■ i. ■ j. ■ k.	■ B6.1 Obrigas contables da empresa. ■ B6.2 A composición do patrimonio e a súa valoración. ■ B6.3 Os resultados da empresa. ■ B6.4 As contas anuais e a imaxe fiel. ■ B6.5 Elaboración do balance e da conta de perdas e ganancias. ■ B6.6 Análise e interpretación da información contable.	■ B6.1 Identificar os datos máis relevantes do balance e da conta de perdas e ganancias, explicando o seu significado, diagnosticando a situación a partir da información obtida e proponendo medidas para a súa mellora.	■ EEB6.1.1 Recoñece os diferentes elementos patrimoniais e a función que teñen asignada. ■ EEB6.1.2 Identifica, valora e clasifica os bens, dereitos e obrigas da empresa en masas patrimoniais. ■ EEB6.1.3 Interpreta a correspondencia entre investimentos e o seu financiamento. ■ EEB6.1.4 Detecta, mediante a utilización de rateos, posibles desaxustes no equilibrio patrimonial, solvencia e aparcamento da empresa. ■ EEB6.1.5 Propón medidas correctoras axeitadas en caso de detectarse desaxustes patrimoniais ou financeiros. ■ EEB6.1.6 Recoñece a importancia do dominio das operacións matemáticas e procedementos propios das ciencias sociais como ferramentas que facilitan a solución de problemas empresariais. ■ EEB6.1.7 Recoñece a conveniencia do equilibrio económico, patrimonial e financeiro da empresa. ■ EEB6.1.8 Valora a importancia da información na toma de decisións.	■ IEE ■ CMT ■ CAA ■ CMT ■ IEE ■ CMT ■ CDI ■ IEE ■ IEE

	Economía de la Empresa. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			EEB6.1.9 Calcula o resultado do exercicio económico da empresa, empregando os criterios de imputación aplicables.	CMT
			EEB6.1.10 Identifica, interpreta e clasifica os elementos do resultado da empresa.	CAA
- a. - c. - d. - h. - i. - j. - k.	B6.7 A fiscalidade empresarial: principais figuras impositivas e elementos clave do súa estrutura e funcionamento.	B6.2 Recoñecer a importancia do cumprimento das obrigas fiscais e explicar os diferentes impostos que afectan ás empresas.	EEB6.2.1 Identifica as obrigas fiscais das empresas segundo a súa organización e actividade que desenvolven.	IEE
			EEB6.2.2 Describe o funcionamento básico dos impostos que recaen sobre as empresas, destacando as principais diferenzas entre eles.	CLL
			EEB6.2.3 Valora a achega que para a riqueza nacional supón a carga impositiva que soportan as empresas.	CSC
	Bloque 7. A función financeira			
- d. - g. - i. - j. - k.	- B7.1 Estrutura económica e financeira da empresa. - B7.2 Concepto e clases de investimento. - B7.3 Valoración e selección de proxectos de investimento. - B7.4 Fontes de financiamento interno e externo da empresa. Novas formas de financiamento. - B7.5 Os ciclos da empresa. - B7.6 Período medio de maduración.	B7.1 Valorar distintos proxectos de investimento, xustificando razoadamente a selección da alternativa máis vantaxosa, e diferenciar as posibles fontes de financiamento nun determinado suposto, razoando a elección máis axeitada.	EEB7.1.1 Coñece e enumera os métodos estáticos (prazo de recuperación) e dinámicos (criterio do valor actual neto) para seleccionar e valorar investimentos.	- IEE - CMT
			EEB7.1.2 Aplica métodos estáticos(prazo de recuperación) e dinámicos (valor actual neto) nun suposto concreto de selección de alternativas de inversión para unha empresa.	CAA
			EEB7.1.3 Explica as posibilidades de financiamento das empresas diferenciando o financiamento externo e interno, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada unha e as implicacións na marcha da empresa.	CLL
			EEB7.1.4 Analiza nun suposto concreto de financiamento externo as distintas opcións posibles, os seus custes e variantes de amortización.	CAA
			EEB7.1.5 Analiza e avalía, a partir dunha necesidade concreta, as distintas posibilidades que teñen as empresas de recorrer ao mercado financeiro.	CAA
			EEB7.1.6 Valora as fontes de financiamento da empresa, tanto externas coma internas.	IEE

	Economía de la Empresa. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			■ EEB7.1.7 Analiza e expresa as opcións financeiras que mellor se adaptan a un caso concreto de necesidade financeira.	■ CAA
			■ EEB7.1.8 Aplica os coñecementos tecnolóxicos á análise e resolución de supostos.	■ CDI
			■ EEB7.1.9 Identifica e describe os ciclos da actividade da empresa e a súas fases.	■ CLL
			■ EEB7.1.10 Calcula, para un determinado suposto práctico o períodos de maduración da empresa, distinguindo as súas fases integrantes.	■ CMT ■ CAA

2.1.9 Economía

Introdución

A formación en economía faise necesaria nun contexto globalizado, no que as relacións entre os axentes económicos e sociais son cada día máis complexas.

A consideración do comportamento económico das persoas na procura da satisfacción das súas necesidades, así como da produción e organización dos bens e servizos necesarios e da distribución dos recursos escasos facilitan a comprensión da realidade social.

Calquera persoa necesita coñecer as regras básicas que explican os acontecementos económicos e a linguaxe específica utilizada por economistas e medios de comunicación para analizar eses feitos. O estudo da economía axuda a percibir e coñecer o mundo que nos rodea, e posibilita analizar e afondar nas relacións humanas, facilita a comprensión dos conceptos utilizados habitualmente na análise económico e empresarial, serve para potenciar destrezas de razoamento, abstracción e interrelación, e proporciona ferramentas para examinar de forma crítica a sociedade, contribúe a desenvolver a curiosidade intelectual, a capacidade analítica, o rigor e a amplitude de perspectivas á hora de indagar no coñecemento de variables como o crecemento, a pobreza, a educación, a saúde, a riqueza, o medioambiente, etc. Proporciona importantes coñecementos matemáticos e estatísticos, habilidades de comunicación oral e escrita para explicar e transmitir ideas e conclusións con argumentos e evidencias empíricas, sentido da ética e respecto ao ser humano, así como unha intensa capacidade de traballo, tanto individual como en equipo.

O enfoque empregado pola economía na resolución dos problemas sociais a distingue das restantes ciencias sociais. A materia de 4º de ESO distribúese en seis bloques que permiten o estudo da economía como ciencia e do papel dos diferentes axentes económicos. No bloque 1, Ideas económicas básicas, recóllense aspectos relativos aos principios económicos, terminoloxía propia e metodoloxía da ciencia económica. No dous, Economía e empresa, analízase o papel e funcionamento do axente empresas na economía. O seguinte bloque, Economía persoal, está dedicado ao estudo da transcendencia das decisións económicas na vida das persoas. O cuarto bloque, Economía e ingresos e gastos do estado, repasa o papel estatal no funcionamento económico a través da análise dos seus ingresos e gastos. No quinto bloque, Economía e tipos de xuro, inflación e desemprego, repásanse os aspectos máis destacados da economía financeira e a súa repercusión na actividade económica e o nivel de emprego. Para rematar, Economía internacional fai un breve repaso do funcionamento do sector exterior da economía con especial fincapé nas repercusións da integración económica e a globalización.

A materia de 1º de Bacharelato emprega un esquema mixto de presentación, herdado de deseños curriculares anteriores e baseado principalmente na análise da economía como ciencia, do papel dos distintos axentes económicos e do funcionamento das principais institucións económicas e os seus elementos. Estrutúrase en sete bloques: No primeiro abórdase a o principal problema orixe da ciencia económica, a economía e a escaseza, continuando coa organización da actividade económica para estudar a estrutura dos sistemas económicos. Nun segundo bloque, A actividade produtiva, descríbese a produción como principal actividade económica. No terceiro, O mercado e o sistema de prezos, repásase a principal institución na fixación de prezos e asignación de recursos. A macroeconomía, seguinte bloque, céntrase na medición da actividade económica e no estudo do mercado de traballo. O quinto bloque, Aspectos financeiros da economía, fai un repaso da vertente financeira da actividade económica. O sexto, O contexto internacional da economía, aborda a análise do sector exterior e dos fenómenos de integración económica e globalización. E finalmente o bloque deesequilibrios económicos e o papel do estado na economía no que se reflexiona sobre o carácter cíclico da actividade económica e o papel do estado para mitigar e corrixir os desequilibrios xurdidos do funcionamento económico.

A gran transcendencia social da economía queda reflectida na súa contribución ao fomento da mellora na calidade de vida, ao progreso e ao benestar social, os coñecementos económicos teñen cada día máis valor pola importancia de contar con cidadáns informados e pola relevancia dunha boa administración dos recursos públicos.

O estudo da economía proporciona, xunto coa formación técnica, competencias lingüísticas e de comunicación, matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, sociais e cívicas, así como sentido da iniciativa e espírito emprendedor.

4º de ESO

	Economía. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Ideas económicas básicas			
■ a,d,f	■ B1.1 Economía como ciencia: actividade económica e sociedade. ■ B1.2 Principios na toma de decisións económicas. ■ B1.3 A escaseza, a elección e a asignación de recursos. O custo de oportunidade.	■ B1.1 Explicar a Economía como ciencia social valorando o impacto permanente das decisións económicas na vida dos cidadáns.	■ ECB1.1.1 Recoñece a escaseza de recursos e a necesidade de elixir e tomar decisións como as claves dos problemas básicos de toda Economía e comprende que toda elección supón renunciar a outras alternativas e que toda decisión ten consecuencias.	■ CSC
			■ ECB1.1.2 Distingue diversas formas de analizar e resolver problemas económicos, identificando a súas vantaxes, inconvenientes, e limitacións.	■ CAA
■ f,h	■ B1.4 O método na Economía: modelos económicos. ■ B1.5 Fronteira de posibilidades de produción.	■ B1.2 Identificar e familiarizarse coa terminoloxía económica básica e co uso dos modelos económicos.	■ ECB1.2.1 Comprende e utiliza correctamente diferentes termos da área da Economía.	■ CLL
			■ ECB1.2.2 Diferenza entre Economía positiva e Economía normativa.	■ CSC
			■ ECB1.2.3 Representa e analiza graficamente o custo de oportunidade mediante a Fronteira de Posibilidades de Produción.	■ CMT
■ a,f	■ B1.6 As relacións económicas básicas e a súa representación.	■ B1.3 Tomar conciencia dos principios básicos da Economía a aplicar nas relacións económicas básicas cos condicionantes de recursos e necesidades.	■ ECB1.3.1 Representa as relacións que se establecen entre as economías domésticas e as empresas.	■ CSC
			■ ECB1.3.2 Aplica razoamentos básicos para interpretar problemas económicos provenientes das relacións económicas do seu ámbito.	■ CSC
	Bloque 2. Economía e empresa			
■ a,b,e,k	■ B2.1 A empresa e o empresario. ■ B2.2 Elementos, funcións e obxectivos da empresa. ■ B2.3 Clases de empresas. ■ B2.4 Formas xurídicas da empresa.	■ B2.1 Describir os diferentes tipos de empresas e formas xurídicas das empresas relacionando con cada unha delas as súas esixencias de capital e as responsabilidades legais dos seus propietarios e xestores así como as interrelacións das empresas o seu ámbito inmediato.	■ ECB2.1.1 Distingue as diferentes formas xurídicas das empresas e relaciónaas coas esixencias requiridas de capital para a súa constitución e responsabilidades legais para cada tipo.	■ IEE
			■ ECB2.1.2 Identifica e valora as formas xurídicas de empresas máis apropiadas en cada caso en función das características concretas aplicando o razoamento sobre clasificación das empresas.	■ CAA
			■ ECB2.1.3 Distingue os diferentes tipos de empresas e empresarios que actúan no seu ámbito así como a	■ IEE

	Economía. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			forma de interrelacionar co seu ámbito máis próximo e os efectos sociais e ambientais, positivos e negativos, que se observan.	■ CSC
■ a,f,e	■ B2.5 Proceso produtivo e factores produtivos. ■ B2.6 Sectores da actividade económica.	■ B2.2 Analizar as características principais do proceso produtivo.	■ ECB2.2.1 Analiza os distintos tipos de factores produtivos e as relacións entre produtividade, eficiencia e tecnoloxía.	■ CMT
			■ ECB2.2.2 Identifica os diferentes sectores económicos, así como os seus retos e oportunidades.	■ CSC
■ e,f,	■ B2.7 Fontes de financiamento das empresas. Novas formas de financiamento.	■ B2.3 Identificar as fontes de financiamento das empresas.	■ ECB2.3.1 Explica as posibilidades de financiamento das empresas diferenciando o financiamento externo e interno, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada unha e as implicacións na marcha da empresa.	■ CAA
■ e,f	■ B2.8 Ingresos e custos da empresa: clasificación. ■ B2.9 Resultados da empresa.	■ B2.4 Determinar para un caso sinxelo a estrutura de ingresos e custos dunha empresa, calculando o seu beneficio.	■ ECB2.4.2 Distingue os ingresos e custos dunha empresa e calcula, aplicando razoamentos matemáticos, o seu beneficio ou perda, interpretando os resultados.	■ CMT
■ a,e,f	■ B2.10 Obrigas fiscais das empresas.	■ B2.5 Diferenciar os impostos que afectan ás empresas e a importancia do cumprimento das obrigas fiscais.	■ ECB2.5.1 Identifica as obrigas fiscais das empresas segundo a súa forma xurídica e actividade sinalando o funcionamento básico dos impostos e as principais diferenzas entre eles.	■ CAA
			■ ECB2.5.2 Valora a achega que para a riqueza nacional supón a carga impositiva que soportan as empresas.	■ CSC
	Bloque 3. Economía persoal			
■ d,e,f	■ B3.1 Orzamento persoal. Control dos ingresos e gastos. ■ B3.2 Xestión do orzamento. Obxectivos e prioridades.	■ B3.1 Realizar un orzamento persoal distinguindo entre os diferentes tipos de ingresos e gastos, controlar o seu grao de cumprimento e as posibles necesidades de adaptación.	■ ECB3.1.1 Elabora un orzamento ou plan financeiro persoal, identificando cada un dos ingresos e gastos integrantes, e realiza o seu seguimento.	■ CMT
■ a,d,k	■ B3.3 Planificación económico-financieira: necesidades económicas nas etapas da vida.	■ B3.2 Decidir con racionalidade ante as alternativas económicas da vida persoal relacionando estas co benestar propio e social.	■ ECB3.2.1 Comprende as necesidades de planificación e do manexo de asuntos financeiros ao longo da vida. Dita planificación vincúlase á previsión realizada en cada unha das etapas, de acordo coas decisións tomadas e a marcha da actividade económica nacional.	■ CSIEE
■ a,f	■ B3.4 Aforro e endebedamento. ■ B3.5 Risco e diversificación.	■ B3.3 Expresar unha actitude positiva cara ao aforro e empregar o aforro como medio para alcanzar diferentes obxectivos.	■ ECB3.3.1 Recoñece e explica a relevancia do aforro e do control do gasto.	■ CSC

Economía. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■	■	■	■	■
■ a,b,e,f,g	■ B3.6 O diñeiro. ■ B3.7 Contratos financeiros: contas e tarxetas de débito e crédito. ■ B3.8 Relacións no mercado financeiro: información e negociación. ■ B3.9 Implicacións dos contratos financeiros. Dereitos e responsabilidades dos consumidores no mercado financeiro.	■ B3.4 Recoñecer o funcionamento básico do diñeiro e diferenciar os tipos de contas bancarias e de tarxetas emitidas como medios de pagamento valorando a oportunidade do seu uso con garantías e responsabilidade.	■ ECB3.4.1 Comprende os termos fundamentais e describe o funcionamento das contas na operativa bancaria.	■ CLL
			■ ECB3.4.2 Valora e comproba a necesidade de interpretar as cláusulas dos contratos bancarios para coñecer os dereitos e obrigas que se derivan delas, así como a importancia de operar en condicións de seguridade cando se empregan procedementos telemáticos.	■ CLL ■ CAA
			■ ECB3.4.3 Recoñece a capacidade de negociación coas entidades financeiras e analiza os procedementos de reclamación ante estas.	■ CAA
			■ ECB3.4.4 Identifica e explica as distintas modalidades de tarxetas bancarias, que existen, así como os elementos e procedementos que garantan a seguridade na súa operativa.	■ CAA
■ e,f,g	■ B3.10 O seguro como medio para a cobertura de riscos. Tipoloxía de seguros	■ B3.5 Coñecer o concepto de seguro e a súa finalidade.	■ ECB3.5.1 Identifica, describe e clasifica os tipos de seguros segundo os riscos ou situacións adversas nas etapas da vida.	■ CAA
Bloque 4. Economía e ingresos e gastos do Estado				
■ a,b,e,f,g	■ B4.1 Orzamentos públicos: ingresos e gastos do Estado.	■ B4.1 Recoñecer e analizar a procedencia das principais fontes de ingresos e gastos do Estado, así como interpretar gráficos onde se mostre a devandita distribución.	■ ECB4.1.1 Identifica as vías de onde proceden os ingresos do Estado, así como as principais áreas dos gastos do Estado e comenta as súas relacións.	■ CSC
			■ ECB4.1.2 Analiza e interpreta datos e gráficos de contido económico relacionados cos ingresos e gastos do Estado.	■ CMT
			■ ECB4.1.3 Distingue nos diferentes ciclos económicos o comportamento dos ingresos e gastos públicos, así como os efectos que se poden producir ao longo do tempo.	■ CAA
			■ ECB4.1.4 Describe o contido dos orzamentos públicos e argumenta a necesidade de prever os ingresos e gastos e controlar a súa execución.	■ CSC
■ a,e,f,	■ B4.2 A débeda pública e o déficit público.	■ B4.2 Diferenciar e explicar os conceptos de débeda	■ ECB4.2.1 Comprende e expresa as diferenzas entre os conceptos de débeda pública e déficit público, así	■ CLL

	Economía. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		pública e déficit público.	como a relación que se produce entre eles.	
■ a,c,d,e,f	■ B4.3 Desigualdades económicas e distribución da renda.	■ B4.3 Determinar o impacto para a sociedade da desigualdade da renda e estudar as ferramentas de redistribución da renda.	■ ECB4.3.1 Coñece e describe os efectos da desigualdade da renda e os instrumentos de redistribución desta.	■ CSC
			■ ECB4.3.2 Interpreta gráficos representativos da distribución da renda	■ CAA
	Bloque 5. Economía e tipos de xuro, inflación e desemprego			
■ a,c,e,f	■ B5.1 Tipos de xuro. ■ B5.2 A inflación. ■ B5.3 Consecuencias dos cambios nos tipos de interese e inflación. ■ B5.4 Desemprego: clasificación e consecuencias.	■ B5.1 Diferenciar as magnitudes de tipos de interese, inflación e desemprego, analizar as relacións existentes entre elas e interpretar datos e gráficos vinculados con esas magnitudes.	■ ECB5.1.1 Describe as causas da inflación e valora as súas principais repercusións económicas e sociais.	■ CSC
			■ ECB5.1.2 Explica o funcionamento dos tipos de interese e as consecuencias da súa variación para a marcha da Economía.	■ CAA
			■ ECB5.1.3 Valora e interpreta datos e gráficos de contido económico relacionados cos tipos de interese, inflación e desemprego.	■ CMT
■ a,c,e,f	■ B5.5 Causas e políticas contra o desemprego. ■ B5.6 Perspectivas da ocupación.	■ B5.2 Valorar diferentes opcións de políticas macroeconómicas para facer fronte ao desemprego.	■ ECB5.2.1 Describe as causas do desemprego e valora as súas principais repercusións económicas e sociais.	■ CAA
			■ ECB5.2.2 Analiza os datos de desemprego en España e as políticas contra o desemprego.	■ CSC
			■ ECB5.2.3 Investiga e recoñece vieiros e tendencias de emprego.	■ CAA
	Bloque 6. Economía internacional			
■ a,e,f,k	■ B6.1 A globalización económica. ■ B6.2 O comercio internacional. ■ B6.3 A integración económica e monetaria europea. ■ B6.4 Economía e medioambiente: sustentabilidade.	■ B6.1 Valorar o impacto da globalización económica, do comercio internacional e dos procesos de integración económica na calidade de vida das persoas e o medio.	■ ECB6.1.1 Valora o grao de interconexión das diferentes Economías de todos os países do mundo e aplica a perspectiva global para emitir xuízos críticos.	■ CAA
			■ ECB6.1.2 Explica as razóns que xustifican e inflúen no intercambio económico entre países.	■ CSC
			■ ECB6.1.3 Analiza e presenta acontecementos económicos contemporáneos no contexto da globalización e o comercio internacional.	■ CAA
			■ ECB6.1.4 Recoñece e enumera vantaxes e inconve-	■ CSC

	Economía. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			nientes do proceso de integración económica e monetaria da Unión Europea.	
			■ ECB6.1.5 Reflexiona sobre os problemas ambientais e a súa relación co impacto económico internacional analizando as posibilidades dun desenvolvemento sostenible.	■ CSC

1º de bacharelato

	Economía. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Economía e escaseza. A organización da actividade económica			
▪ i,j	▪ B1.1 A escaseza, a elección e a asignación de recursos. O custo de oportunidade.	▪ B1.1 Explicar o problema da escaseza: recursos escasos e necesidades ilimitadas.	▪ ECB1.1.1 Recoñece a escaseza, a correspondente necesidade de elixir entre decisións alternativas, como problema máis determinante a afrontar en todo sistema económico.	▪ CAA
▪ a,h,i,j	▪ B1.2 Os diferentes mecanismos de asignación de recursos. ▪ B1.3 Análise e comparación dos diferentes sistemas económicos.	▪ B1.2 Observar os problemas económicos dunha sociedade, así como analizar e expresar unha valoración crítica das formas de resolución desde o punto de vista dos diferentes sistemas económicos.	▪ ECB1.2.1 Analiza as distintas respostas as preguntas clave sobre a organización dos principais sistemas económicos.	▪ CSC
			▪ ECB1.2.2.Relaciona para a súa interpretación, os cambios máis recentes no escenario económico mundial coas circunstancias técnicas, económicas, sociais e políticas que os explican, a partir de casos concretos de análise.	▪ CSC
			▪ ECB1.2.3 Compara diferentes sistemas económicos, utilizando exemplos actuais do ámbito internacional.	▪ CAA
▪ i,j	▪ B1.4 Economía como ciencia: actividade económica e sociedade. ▪ B1.5 Principios na toma de decisións económicas. ▪ B1. 6 Os modelos económicos. Economía positiva e Economía normativa. ▪ B1.7 Información económica: interpretación de datos e gráficos.	▪ B1. 3 Comprender o método científico que se utiliza na área da Economía, así como identificar as fases da investigación científica en Economía e os modelos económicos.	▪ ECB1.3.1 Distingue as proposicións económicas positivas das proposicións económicas normativas.	▪ CAA
			▪ ECB1.3.2 Interpreta os modelos de representación da realidade económica e emprega os termos e a metodoloxía apropiados para analizar problemas económicos concretos.	▪ CLL
	Bloque 2.A actividade produtiva			

	Economía. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ i,j,k	▪ B2.1 Proceso produtivo e factores de produción.	▪ B2.1 Analizar as características principais do proceso produtivo.	▪ ECB2.1.1 Expresa unha visión integral do funcionamento do sistema produtivo partindo do estudo da empresa e a súa participación en sectores económicos, así como a súa conexión e interdependencia.	▪ CAA
▪ i,j	▪ B2.2 División técnica do traballo, produtividade e interdependencia.	▪ B2.2 Explicar as razóns do proceso de división técnica do traballo.	▪ ECB2.2.1 Relaciona o proceso de división técnica do traballo coa interdependencia económica nun contexto global.	▪ CSC
			▪ ECB2.2.2 Clasifica e define os factores produtivos e describe as relacións entre produtividade, eficiencia e tecnoloxía.	▪ CMT
▪ a,h,i,j,k	▪ B2.3 Globalización: cambios no sistema produtivo ou na organización da produción.	▪ B2.3 Identificar os efectos da actividade empresarial para a sociedade e a vida das persoas.	▪ ECB2.3.1 Analiza para explicar as repercusións da actividade das empresas, tanto nun ámbito próximo coma nun ámbito internacional.	▪ IEE
▪ a,h,i,j,k	▪ B2.4 A empresa, os seus obxectivos e funcións.	▪ B2.4 Expresar os principais obxectivos e funcións das empresas, utilizando referencias reais do ámbito próximo e transmitindo a utilidade que se xera coa súa actividade.	▪ ECB2.4.1 Distingue e interpreta os obxectivos e funcións das empresas.	▪ IEE ▪ CAA
			▪ ECB2.4.2 Explica a función creadora de utilidade dos bens das empresas.	▪ CAA
▪ i,j,k	▪ B2.5 Eficacia, eficiencia e efectividade. ▪ B2.6 Eficiencia na produción: eficiencia técnica e económica.	▪ B2.5 Relacionar e distinguir a eficiencia técnica e a eficiencia económica.	▪ ECB2.5.1 Determina e interpreta a eficiencia técnica e económica a partir dos casos formulados.	▪ CAA
▪ i,j,k	▪ B2.7 Custos de produción. Cálculo e análise dos custos de produción e dos beneficios.	▪ B2.6 Calcular e controlar os custos e beneficios das empresas, así como representar e interpretar gráficos relativos aos devanditos conceptos.	▪ ECB2.6.1 Calcula, clasifica e utiliza diferentes tipos de custos, tanto fixos coma variables, totais, medios e marxinais, así como representa e interpreta gráficos de custos.	▪ CMT
			▪ ECB2.6.2 Calcula, analiza e interpreta os beneficios dunha empresa a partir de supostos de ingresos e custos dun período.	▪ CAA
▪ i,j,k	▪ B2.8 A función de produción.	▪ B2.7 Analizar, representar e interpretar a función de produción dunha empresa a partir dun caso dado.	▪ ECB2.7.1 Representa e interpreta gráficos de produción total, media e marxinal a partir de supostos dados.	▪ CMT
	Bloque 3. O mercado e o sistema de prezos			
▪ i,j,k	▪ B3.1 A curva de demanda. Movementos ao longo da curva de demanda e desprazamentos na curva de demanda. Elasticidade da demanda.	▪ B3.1 Interpretar, a partir do funcionamento do mercado, as variacións en cantidades demandadas e ofertas de bens e servizos en función de distintas varia-	▪ ECB3.1.1 Representa graficamente os efectos das variacións das distintas variables no funcionamento dos mercados.	▪ CMT

Economía. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	- B3.2 A curva de oferta. Movementos ao longo da curva de oferta e desprazamentos na curva da oferta. Elasticidade da oferta. - B3.3 O equilibrio do mercado.	bles.	- ECB3.1.2 Define e expresa matematicamente as variables que determinan a oferta e a demanda. - ECB3.1.3 Analiza as elasticidades de demanda e de oferta, interpretando os cambios en prezos e cantidades, así como os seus efectos sobre os ingresos totais.	- CMT - CAA
a,h,i,j,k	- B3.4 Diferentes estruturas de mercado e modelos de competencia. - B3.5 A competencia perfecta. A competencia imperfecta. O monopolio. O oligopolio. A competencia monopolística.	B3.2 Analizar o funcionamento de mercados reais e observar as súas diferenzas cos modelos, así como as súas consecuencias para os consumidores, empresas ou Estados.	- ECB3.2.1 Analiza e compara o funcionamento dos diferentes tipos de mercados, explicando as súas diferenzas. - ECB3.2.2 Aplica a análise dos distintos tipos de mercados a casos reais identificados a partir da observación do ámbito máis inmediato. - ECB3.2.3 Valora, de forma crítica, os efectos que se derivan sobre os axentes interviniente nos diversos mercados.	- CMT - CAA - CSC
Bloque 4. A macroeconomía				
g,h,i,j	- B4.1 Macromagnitudes: A produción. A renda. O gasto. - B4.2 Equilibrio macroeconómico: demanda e oferta agregadas. - B4.3 Inflación e tipos de xuro. - B4.4 Os vínculos dos problemas macroeconómicos e a súa interrelación.	B4.1 Distinguir e operar coas principais magnitudes macroeconómicas e analizar as relacións existentes entre elas, valorando os inconvenientes e as limitacións que presentan como indicadores da calidade de vida.	- ECB4.1.1 Mide, interpreta e expresa as principais magnitudes macroeconómicas como indicadores da situación económica dun país. - ECB4.1.2 Relaciona as principais macromagnitudes e utilízalas para establecer comparacións con carácter global. - ECB4.1.3 Analiza de forma crítica os indicadores estudados valorando o seu impacto, os seus efectos e as súas limitacións para medir a calidade de vida.	- CMT - CAA - CSC
g,i,j,	B4.5 Indicadores do desenvolvemento da sociedade: as macromagnitudes e súas limitacións.	B4.2 Interpretar datos e indicadores económicos básicos e a súa evolución.	- ECB4.2.1 Utiliza e interpreta a información contida en táboas e gráficos de diferentes variables macroeconómicas e a súa evolución no tempo. - ECB4.2.2 Considera investigacións e publicacións económicas de referencia como fonte de datos específicos e recoñece os métodos de estudo utilizados polos economistas. - ECB4.2.3 Opera con variables económicas mediante aplicacións informáticas, analízalas e interprétaas, pre-	- CMT - CAA - CDI

	Economía. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			sentando as súas valoracións de carácter persoal.	
▪ a,h,i,j,k	▪ B4.6 O mercado de traballo. O desemprego: tipos de desemprego e as súas causas.	▪ B4.3 Valorar a estrutura do mercado de traballo e a súa relación coa educación e formación, analizando de forma especial o desemprego.	▪ ECB4.3.1 Examina e interpreta datos e gráficos de contido económico relacionados co mercado de traballo.	▪ CMT
			▪ ECB4.3.2 Valora a relación entre a educación e formación e as probabilidades de obter un emprego e mellores salarios.	▪ CSC
			▪ ECB4.3.3 Investiga e recoñece vieiros de ocupación e tendencias de emprego.	▪ CAA
▪ a,g,h,i,j	▪ B4.7 Políticas contra o desemprego.	▪ B4.4 Estudar as diferentes opcións de políticas macro-económicas para facer fronte á inflación e o desemprego.	▪ ECB4.4.1 Analiza os datos de inflación e desemprego en España e as diferentes alternativas para loitar contra o desemprego e a inflación.	▪ CAA ▪ IEE
	Bloque 5. Aspectos financeiros da Economía			
▪ i,j	▪ B5.1 O diñeiro na Economía: tipoloxía e funcionamento. ▪ B5.2 Proceso de creación do diñeiro.	▪ B5.1 Recoñecer o proceso de creación do diñeiro, os cambios no seu valor e a forma en que estes se miden.	▪ ECB5.1.1 Analiza e explica o funcionamento do diñeiro e do sistema financeiro nunha Economía.	▪ CSC
▪ a,d,h,i,j	▪ B5.3 Teorías explicativas da inflación.	▪ B5.2 Describir as distintas teorías explicativas sobre as causas da inflación e os seus efectos sobre os consumidores, as empresas e o conxunto da Economía.	▪ ECB5.2.1 Recoñece as causas da inflación e valora as súas repercusións económicas e sociais.	▪ CSC
▪ i,j	▪ B5.4 Sistema financeiro. Novas formas de financiamento	▪ B5.3 Explicar o funcionamento do sistema financeiro e coñecer as características dos seus principais produtos e mercados.	▪ ECB5.3.1 Valora o papel do sistema financeiro como elemento canalizador do aforro ao investimento e identifica os produtos e mercados que o compoñen.	▪ CAA
▪ a,d,h,i,j	▪ B5.5 Política monetaria: instrumentos	▪ B5.4 Analizar os diferentes tipos de política monetaria.	▪ ECB5.4.1 Razona, de forma crítica, en contextos reais, sobre as accións de política monetaria e o seu impacto económico e social.	▪ CAA
▪ i,j ▪ a,h,i,j	▪ B5.6 Banco Central Europeo. ▪ B5.7 Mecanismos da oferta e demanda monetaria: efectos sobre os tipos de xuro.	▪ B5.5 Identificar o papel do Banco Central Europeo, así como a estrutura da súa política monetaria.	▪ ECB5.5.1 Identifica os obxectivos e a finalidade do Banco Central Europeo eazona sobre o seu papel e funcionamento.	▪ CSC
			▪ ECB5.5.2 Describe os efectos das variacións dos tipos de interese na Economía.	▪ CMT
	Bloque 6. O contexto internacional da Economía			
▪ g,i,j	▪ B6.1 Comercio internacional: causas e teorías.	▪ B6.1 Analizar os fluxos comerciais entre dúas econo-	▪ ECB6.1.1 Identifica e describe os fluxos comerciais	▪ CSC

	Economía. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	▪ B6.2 Balanza de pagos, especial referencia á española.	mías.	internacionais.	
▪ a,i,j	▪ B6.3 Cooperación e integración económica. ▪ B6.4 A Unión Europea (UE).	▪ B6.2 Examinar os procesos de integración económica e describir os pasos que se produciron no caso da Unión Europea.	▪ ECB6.2.1 Explica o proceso de cooperación e integración económica producido na Unión Europea, e reflexiona para valorar as repercusións e implicacións para España nun contexto global.	▪ CSC
▪ a,b,h,i,j	▪ B6.5 Globalización económica e financeira: causas e consecuencias. ▪ B6.6 Organismos económicos internacionais: mecanismos de regulación.	▪ B6.3 Analizar e valorar as causas e consecuencias da globalización económica así como o papel dos organismos económicos internacionais na súa regulación.	▪ ECB6.3.1 Expresa as razóns que xustifican o intercambio económico entre países.	▪ CSC
			▪ ECB6.3.2 Describe as implicacións e efectos da globalización económica nos países e reflexiona sobre a necesidade da súa regulación e coordinación.	▪ CAA
	Bloque 7. Desequilibrios económicos e o papel do estado na Economía			
▪ a,b,c,i,j	▪ B7.1 Ciclos económicos: as crises na Economía. ▪ B7.2 Políticas macroeconómicas de crecemento, estabilidade e desenvolvemento. ▪ B7.3 O medioambiente: recurso sensible e escaso. ▪ B7.4 Pobreza e subdesenvolvemento: causas e posibles vías de solución.	▪ B7.1 Reflexionar sobre o impacto do crecemento e as crises cíclicas na Economía e os seus efectos na calidade de vida das persoas, o medioambiente e a distribución da riqueza a nivel local e mundial.	▪ ECB7.1.1 Identifica e analiza os factores e variables que inflúen no crecemento económico, o desenvolvemento e a redistribución da renda.	▪ CSC
			▪ ECB7.1.2 Diferenza o concepto de crecemento e de desenvolvemento.	▪ CLL
			▪ ECB7.1.3 Recoñece e explica as consecuencias do crecemento sobre a repartición da riqueza, sobre o medioambiente e a calidade de vida.	▪ CSC
			▪ ECB7.1.4 Analiza de forma práctica os modelos de desenvolvemento dos países emerxentes e as oportunidades que teñen os países en vías de desenvolvemento para crecer e progresar.	▪ CAA
			▪ ECB7.1.5 Reflexiona sobre os problemas ambientais e a súa relación co impacto económico internacional analizando as posibilidades dun desenvolvemento sustentable.	▪ CSC
			▪ ECB7.1.6 Desenvolve actitudes positivas en relación co medioambiente e valora a consideración da protección do medioambiente na toma de decisións económicas.	▪ CSC
			▪ ECB7.1.7 Identifica os bens ambientais como factor de produción escaso, que proporciona inputs e recolle refugallo e residuos, o que supón valorar os custos	▪ CSC

	Economía. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			asociados.	
			ECB7.1.8 Recoñece a evolución cíclica da actividade económica, describe as fases, as representa graficamente e considera as súas consecuencias sociais.	CMT
a,c,i,j	- B7.5 Política fiscal e orzamentos públicos. - B7.6 O Estado na Economía: funcións. - B7.7 Os fallos do mercado e a intervención do sector público. - B7.8 Redistribución de renda e riqueza: a igualdade de oportunidades.	B7.2 Explicar e ilustrar con exemplos significativos as finalidades e funcións do Estado nos sistemas de Economía de mercado e identificar os principais instrumentos que utiliza, valorando as vantaxes e inconvenientes do seu papel na actividade económica.	ECB7.2.1 Distingue e explica as distintas funcións do Estado: fiscais, estabilizadoras, redistributivas, reguladoras e provedoras de bens e servizos públicos.	CLL
			ECB7.2.2 Identifica os principais fallos do mercado, as súas causas e efectos para os axentes que interveñen na Economía e as diferentes opcións de actuación por parte do Estado.	CSC
			ECB7.2.3 Clasifica e describe os elementos integrantes dos orzamentos públicos e argumenta a necesidade de prever os ingresos e gastos e controlar a súa execución.	- CAA - CMT

2.1.10 Filosofía

Introdución

A través da UNESCO, a ONU alenta aos seus estados membros a traballar na promoción, fortalecemento e extensión da Filosofía en todos os niveis do ensino porque a sociedade democrática, formada por unha pluralidade diversa de persoas e comunidades, proxectos e intereses, demanda un pensamento racional que axude a comprender o mundo complexo que nos rodea e forneza de instrumentos para edificar unha sociedade libre, igual e xusta. A UNESCO considera que a materia de Filosofía, o saber máis antigo de Europa, é a ferramenta adecuada que debe servir a este fin. A filosofía forma unha cidadanía reflexiva, lúcida, participativa, amante das institucións democráticas e con habilidades prácticas na resolución dos problemas específicos das sociedades democráticas avanzadas.

A materia de Filosofía capacita ao alumnado para o exercicio do pensamento crítico e independente co que acadar unha mellor comprensión do mundo globalizado e de si mesmo. Grazas á Filosofía adquire a aptitude de entretecer unha defensa racional e razoable da súa autonomía, dignidade e dereitos, nun contexto (mundial, nacional) en transo de globalización. O pensamento filosófico aporta os coñecementos teóricos e destrezas prácticas para entender, analizar e propoñer solucións aos desafíos intelectuais e morais do século XXI. Asemade, a materia da Filosofía ofrece os fundamentos conceptuais dos principios e valores da paz e seguridade mundiais: democracia, imperio da lei, dereitos humanos, tolerancia, xustiza, igualdade, liberdade (a UNESCO nomea a Filosofía como "Escola de liberdade" na súa estratexia internacional e no informe de 2007). Os métodos filosóficos proporcionan enfoques plurais e contrastados que permiten albiscair saídas aos problemas que afectan á convivencia humana. A aprendizaxe do tratamento racional e dialogado destes asuntos disipa o recurso á violencia, á guerra, fomenta a paz, a seguridade global e local. En terceiro lugar, a materia de Filosofía impulsa no alumnado o valor da indagación e a reflexión argumentada para descubrir prexuízos, xerar claridade a respecto dos obxectivos e sentido da vida, valorar a calidade dos argumentos, detectar sofismas e falacias, resistir a presión arbitraria dos superiores e dos pares, atopar puntos de encontro entre posicións diferentes, humanizar a aqueles cos que estamos obrigados a convivir. A materia de Filosofía axuda a desmontar os argumentos das condutas baseadas nos valores da dominación e a vontade de poder que provocan crises ecolóxicas, económicas, humanas. A meditación filosófica esperta no alumnado o interese polos demais, estimula a empatía para imaxinar os problemas que lles afectan, crea a capacidade para emocionales moralmente. Mercé ao autocoñecemento que promove a filosofía, o alumnado pode chegar a recoñecer que a fragilidade, debilidade e mortalidade non son aspectos negativos e odiosos da existencia humana, senón ocasións para a axuda mutua, cooperación e reciprocidade. En cuarto lugar, grazas aos varios modelos de pensamento filosófico, a materia de Filosofía estimula a deliberación sosegada sobre as decisións que rexen a vida cotiá individual e colectiva, e impulsa a tomar iniciativas razoables. Nunha sociedade democrática avanzada o alumnado debe formarse para aplicar o pensamento crítico á análise de principios económicos e políticos, sopesar distintas teorías sobre a liberdade e a xustiza social, recoñecer a interacción dos fenómenos naturais e sociais, avaliar o impacto ético e social da tecnociencia, gozar con autonomía dos produtos artísticos. A materia de Filosofía proporciona a visión e comprensión holística necesaria para realizar estas tarefas. O alumnado educado filosoficamente é así activo, curioso, argumentativo, creativo, comprometido, innovador.

Como vemos, a Filosofía como materia potencia o desenvolvemento das competencias sociais e cívicas, por estar estreitamente vinculadas coa finalidade última de todo o seu proxecto. Pero nesa consecución precisa de acudir á Competencia en Comunicación Lingüística, que permite ao alumno tanto a exposición dun pensamento rigoroso e claro coma o diálogo frutífero cos outros. A Competencia de Aprender a Aprender maniféstase na obriga intrínseca do facer filosófico de xerar marcos

de sentido cada vez máis complexos, globais e enriquecedores que nos permitan tratar cunha realidade plástica, multifacética e omniabarcante, realidade que provoca en nós a moi humana sensación de admiración. E nesa sensación a Filosofía non está soa, a Matemática e a Ciencia núntrense da mesma fonte, e a competencia neses saberes cobra máis luz cando os examinamos dende o saber que na orixe foi un con eles. Pero non chega a admiración. Con ela aparece a curiosidade que só se satisfai cando polo Sentido de Iniciativa e o Espírito Emprendedor animámonos á acción, á creación, á innovación. O mesmo saber require de atrevemento, de ousadía, de iniciativa, como nos recorda Kant. A Competencia Dixital capacita aos alumnos para o uso das novas tecnoloxías que serven para traballar coa materia mesma da razón: o sentido, que se presenta baixo as dúas facetas da información e a comunicación. O percorrido da Filosofía, polos seus temas e pola súa historia, brinda acceso, ao cabo, a un panorama de teorías, pensadores, correntes, ideas, argumentos, críticas e preguntas que conforman a trama onde se viñeron tecendo as Expresións Culturais que nos fan ser o que somos.

Tamén son abordados no currículo de Filosofía varios dos elementos transversais de etapa, os que atinxen basicamente ao espírito emprendedor e ao estudo dos proxectos empresariais e á influencia que poden ter neles as achegas das distintas ramas da Filosofía.

Na materia de Filosofía todas estas esixencias aglutínanse en varios bloques temáticos: a especificidade do saber filosófico, o coñecemento humano, a pregunta pola realidade, a condición humana, a racionalidade práctica. A través deles o alumnado coñecerá os interrogantes, conceptos, formulacións e respostas da Filosofía aos grandes problemas do saber, o coñecemento, a ciencia, a realidade, a natureza, o ser humano, a acción, a arte, o discurso, a innovación. Os contidos relacionados coa epistemoloxía, filosofía da ciencia e da natureza, metafísica, permiten aprofundar no coñecemento que o alumnado ten do seu entorno e da súa relación con el. O alumnado desenvolve a competencia para interpretar sucesos, avaliar o seu impacto, localizar as súas causas, anticipar e prever as consecuencias, analizar os factores capaces de transformar a realidade. Así mesmo, invitan ao alumnado a exercer o pensamento metódico (na ciencia, ontoloxía e metafísica) con rigor e precisión. Os contidos de antropoloxía, ética e filosofía política deitan luz sobre a realidade individual, social, cultural. Estimulan a autocompreensión e autoconhecimento, espertan a capacidade de argumentación moral e política, desenvolven a conciencia normativa e a empatía moral, fomentan o respecto polos dereitos humanos, invitan á participación activa na vida democrática. Os contidos de filosofía da linguaxe, lóxica, retórica e argumentación serven para educar a interpretación, expresión, formulación e exposición do propio pensamento e do alleo en contextos comunicativos variados (deliberación, negociación, investigación, diálogo, controversia, discusión crítica, conversa informal), empregando con eficacia o razoamento lóxico e respectando as máximas que rexen a conduta racional comunicativa. Os contidos de estética proxectan ao alumnado a comprender, apreciar e valorar con espírito crítico reflexivo, actitude aberta e respectuosa, as diferentes manifestacións culturais e artísticas. A finalidade é apropiarse criticamente dun conxunto de criterios estéticos para estimar o valor da produción cultural e artística e, chegado o caso, producir obras artísticas innovadoras con contido filosófico.

Tanto estes contidos curriculares coma o tratamento das competencias clave e dos elementos transversais invitan ao profesorado da materia a emprender unha renovación metodolóxica na que os alumnos sexan quen de ocupar o papel activo fundamental que lles corresponde nos procesos de ensino-aprendizaxe. O de persoas autónomas e críticas, sociais e racionais, creativas e prudentes, donas de si e respectuosas cos outros, sabias e felices. O tipo de persoa que a mellor Filosofía nos presenta, dende sempre, como ideal humano.

1º de bacharelato

Filosofía. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Contidos transversais				
- b - d - e - h - k	B1.1. Textos filosóficos e textos pertencentes a outras ramas do saber relacionados coas temáticas filosóficas estudadas.	B1.1. Ler comprensivamente e analizar, de forma crítica, textos significativos e breves, pertencentes a pensadores destacados.	FIB1.1.1. Analiza, de forma crítica, textos pertencentes a pensadores destacados, identifica as problemáticas e as solucións expostas, distinguindo as teses principais, a orde da argumentación, e relaciona os problemas propostos nos textos co estudado na unidade, e/ou co aportado por outros filósofos ou correntes e/ou con saberes distintos da filosofía.	CAA
- b - d - e	B1.2. Composición escrita de argumentos de reflexión filosófica e de discursos orais, manexando as regras básicas da retórica e a argumentación.	B1.2. Argumentar e razoar os propios puntos de vista sobre as temáticas estudadas na unidade, de forma oral e escrita, con claridade e coherencia.	FIB1.2.1. Argumenta e razoa as súas opinións, de forma oral e escrita, con claridade e coherencia, e demostrando un esforzo creativo e académico na valoración persoal dos problemas filosóficos analizados.	CCL
	B1.3. Uso dos procedementos de traballo intelectual (incluíndo os das Tecnoloxías da Información e a Comunicación) adecuados á Filosofía, en especial a asimilación e uso rigoroso do léxico relacionado coas temáticas filosóficas estudadas.	B1.3. Seleccionar e sistematizar información obtida de distintas fontes.	- FIB1.3.1. Selecciona e sistematiza información obtida tanto en libros específicos como en internet, usando as posibilidades das novas tecnoloxías para consolidar e ampliar a información. - FIB1.3.2. Elabora listas de vocabulario de conceptos, comprendendo o seu significado e aplicándoos con	- CD - CAA

Filosofía. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			rigor, organizándoos en esquemas ou mapas conceptuais, táboas cronolóxicas e outros procedementos útiles para a comprensión da filosofía.	
- d - e - g	B1.3. Uso dos procedementos de traballo intelectual (incluíndo os das Tecnoloxías da Información e a Comunicación) adecuados á Filosofía, en especial a asimilación e uso rigoroso do léxico relacionado coas temáticas filosóficas estudadas.	B1.4. Analizar e argumentar sobre formulacións filosóficas, elaborando de forma colaborativa esquemas, mapas conceptuais, táboas cronolóxicas e outros procedementos útiles, mediante o uso de medios e plataformas dixitais.	FIB1.4.1. Elabora con rigor esquemas, mapas conceptuais e táboas cronolóxicas, etc., amosando a comprensión dos eixos conceptuais estudados.	CAA
Bloque 2. O saber filosófico				
- b - d - e - h	- B2.1. A Filosofía. O seu sentido, a súa necesidade e a súa historia. - B2.2. O saber racional. A explicación pre-racional: mito e maxia. A explicación racional: a razón e os sentidos. - B2.3. Funcións e vixencia da Filosofía.	B2.1. Coñecer e comprender a especificidade e importancia do saber racional en xeral, e do filosófico en particular, en tanto que saber de comprensión e interpretación da realidade, valorando que a filosofía é, á vez, un saber e unha actitude que estimula a crítica, a autonomía, a creatividade e a innovación.	- FIB2.1.1. Recoñece as preguntas e problemas que veñen caracterizando a filosofía dende a súa orixe, comparando coa formulación doutros saberes, como o científico ou o teolóxico. - FIB2.1.2. Explica a orixe do saber filosófico, diferenciando dos saberes pre-racionais, como o mito ou a maxia.	- CAA - CCEC
- d - e	- B2.4. As disciplinas teórico-prácticas do saber filosófico. - B2.5. Racionalidade teórica e práctica.	B2.2. Identificar as dimensións teórica e práctica da filosofía, os seus obxectivos, características, disciplinas, métodos e funcións, relacionándoa, paralelamente, con outros saberes de comprensión da realidade.	FIB2.2.1. Identifica, relaciona e distingue as vertentes práctica e teórica do quefacer filosófico, identificando as distintas disciplinas que conforman a filosofía.	CAA
- b - d - e - h	B2.6. O saber filosófico a través da súa historia. Características da Filosofía.	B2.3. Contextualizar histórica e culturalmente as problemáticas analizadas e expresar por escrito as achegas máis importantes do pensamento filosófico dende a súa orixe, identificando os principais problemas formulados e as solucións aportadas, e argumentando as propias opinións ao respecto.	- FIB2.3.1. Recoñece as principais problemáticas filosóficas características de cada etapa cultural europea. - FIB2.3.2. Expresa por escrito as teses fundamentais dalgunhas das correntes filosóficas máis importantes do pensamento occidental.	- CCEC - CCL
	B1.3. Uso dos procedementos de traballo intelectual (incluíndo os das Tecnoloxías da Información e a Comunicación) adecuados á Filosofía, en especial a asimilación e uso rigoroso do léxico relacionado coas temáticas filosóficas estudadas.	B2.4. Comprender e utilizar con precisión o vocabulario filosófico fundamental, realizando un glosario de termos de forma colaborativa mediante as posibilidades que ofrecen as novas tecnoloxías.	FIB2.4.1. Comprende e usa con rigor conceptos filosóficos como razón, sentidos, mito, logos, arché, necesidade, continxencia, causa, existencia, metafísica, lóxica, gnoseoloxía, obxectividade, dogmatismo, criticismo, entre outros.	CCL
	B1.1. Textos filosóficos e textos pertencentes a outras ramas do saber relacionados coas temáticas filosóficas estudadas.	B2.5. Analizar de forma crítica fragmentos de textos significativos e breves sobre a orixe, caracterización e vixencia da filosofía, identificando as problemáticas e solucións expostas, distinguindo as teses principais, a orde de argumentación, relacionando os problemas formulados nos textos co estudado na unidade e coa	FIB2.5.1. Le e analiza, de forma crítica, fragmentos de textos breves e significativos sobre a orixe da explicación racional e acerca das funcións e características do pensamento filosófico, pertencentes a pensadores, identificando as problemáticas filosóficas formuladas.	CCL

Filosofía. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		presentación doutros intentos de comprensión da realidade, como o científico e o teolóxico, ou outros tipos de filosofía, como a oriental.		
	Bloque 3. O coñecemento			
- d - e - h	- B3.1. A teoría do coñecemento. - B3.2. Graos e ferramentas do coñecer: razón, entendemento, sensibilidade. - B3.3. A abstracción. - B3.4. Os problemas implicados no coñecer: as súas posibilidades, os seus límites, os intereses, o irracional.	B3.1. Coñecer de modo claro e ordenado as problemáticas implicadas no proceso do coñecemento humano, analizadas dende o campo filosófico, os seus graos, ferramentas e fontes, expoñendo por escrito os modelos explicativos do coñecemento máis significativos.	FIB3.1.1. Identifica e expresa, de xeito claro e razoado, os elementos e as problemáticas que implica o proceso do coñecemento da realidade, como é o dos seus graos, as súas posibilidades e os seus límites.	CCL
- d - e - h - g	- B3.5. O problema filosófico do coñecemento. - B3.6. A verdade como propiedade das cousas. A verdade como propiedade do entendemento: coherencia e adecuación. - B3.7. Algúns modelos filosóficos de explicación do coñecemento e o acceso á verdade.	B3.2. Explicar e reflexionar sobre o problema do acceso á verdade, identificando as problemáticas e as distintas posturas filosóficas que xurdiron en torno ao seu estudo.	- FIB3.2.1. Coñece e explica diferentes teorías acerca do coñecemento e a verdade, como son o idealismo, o realismo, o racionalismo, o empirismo, o perspectivismo, o consenso ou o escepticismo, contrastando semellanzas e diferenzas entre os conceptos clave que manexan. - FIB3.2.2. Explica e contrasta diferentes criterios e teorías sobre a verdade, tanto no plano metafísico como no gnoseolóxico, usando con rigor termos como gnoseoloxía, razón, sentidos, abstracción, obxectividade, certeza, dúbida, evidencia, escepticismo, autoridade, probabilidade, prexuízo, coherencia, adecuación, consenso, incerteza, interese e irracional, entre outros, construíndo un glosario de conceptos de forma colaborativa, usando internet.	- CCEC - CD
	B1.1. Textos filosóficos e textos pertencentes a outras ramas do saber relacionados coas temáticas filosóficas estudadas.	B3.3. Analizar de forma crítica fragmentos de textos significativos sobre a análise filosófica do coñecemento humano, os seus elementos, posibilidades e límites, valorando os esforzos por acadar unha aproximación á verdade afastándose do dogmatismo, a arbitrariedade e os prexuízos.	FIB3.3.1. Analizar fragmentos de textos breves de Descartes, Hume, Kant, Nietzsche, Ortega y Gasset, Habermas, Popper, Kuhn ou Michel Serres, entre outros.	CCL
- d - e - h - i	- B3.8. Filosofía, ciencia e tecnoloxía. A filosofía da ciencia. - B3.9. Obxectivos e instrumentos da ciencia. - B3.10. O método hipotético-dedutivo. - B3.11. A investigación científica na modernidade e na época contemporánea: das matemáticas e a técnica	B3.4. Coñecer e explicar a función da ciencia, os seus modelos de explicación, as súas características, os seus métodos e a tipoloxía do saber científico, expondo as diferenzas e coincidencias do ideal e a investigación científica co saber filosófico, como pode ser a problemática da obxectividade ou a adecuación teoría-realidade, argumentando as propias opinións de	- FIB3.4.1. Explica os obxectivos, funcións e principais elementos da ciencia, manexando termos como feito, hipótese, lei, teoría ou modelo. - FIB3.4.2. Constrúe unha hipótese científica, identifica os seus elementos e razoa a orde lóxica do proceso de coñecemento.	- CMCCT - CMCCT

	Filosofía. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	como ferramentas de coñecemento e interpretación fundamentais á reformulación dos conceptos clásicos.	forma razoada e coherente.	FIB3.4.3. Usa con rigor termos epistemolóxicos como indución, hipotético-dedutivo, método, verificación, predición, realismo, causalidade, obxectividade, relatividade, caos e indeterminismo, entre outros.	CMCCT
- d - e - h - i	B3.12. Técnica e Tecnoloxía: saber e praxe.	B3.5. Relacionar e identificar as implicacións da tecnoloxía, en tanto que saber práctico transformador da natureza e da realidade humana, reflexionando, dende a filosofía da tecnoloxía, sobre as relacións coa ciencia e cos seres humanos.	FIB3.5.1. Extrae conclusións razoadas sobre a inquietude humana por transformar e dominar a natureza, poñéndoa ao servizo do ser humano, así como das consecuencias desta actuación, e participa de debates acerca das implicacións da tecnoloxía na realidade social.	CMCCT
	- B3.13. Reflexións filosóficas sobre o desenvolvemento científico e tecnolóxico: o problema da indución - B3.14. A visión aristotélica do quefacer científico.	B3.6. Analizar de forma crítica fragmentos de textos filosóficos sobre a reflexión filosófica acerca da ciencia, a técnica e a filosofía, identificando as problemáticas e solucións propostas, distinguindo as teses principais, a orde da argumentación, relacionando os problemas formulados nos textos co estudado na unidade e razoando a postura propia.	FIB3.6.1. Analiza fragmentos de textos breves e significativos de pensadores como Aristóteles, Popper, Kuhn, B. Russell, A. F. Chalmers ou J.C. Borrón, entre outros.	CMCCT
- d - e - h - i - g	B3.15. A interrelación entre a filosofía e a ciencia.	B3.7. Entender e valorar a interrelación entre a filosofía e a ciencia.	- FIB3.7.1. Identifica e reflexiona de forma argumentada acerca de problemas comúns aos campos filosófico e científico, como son o problema dos límites e as posibilidades do coñecemento, a cuestión da obxectividade e a verdade, a racionalidade tecnolóxica, etc. - FIB3.7.2. Investiga e selecciona información en internet, procedente de fontes solventes, sobre as problemáticas citadas, e realiza un proxecto de grupo sobre algunha temática que afofunde na interrelación entre a filosofía e a ciencia.	- CMCCT - CD
	Bloque 4. A realidade			
- d - e - h	B4.1. A metafísica como explicación teórica da realidade.	B4.1. Recoñecer e valorar a metafísica, disciplina que estuda a realidade en tanto que totalidade, distinguíndoa das ciencias que versan sobre aspectos particulares da mesma.	FIB4.1.1. Coñece que é a metafísica e usa a abstracción para comprender os seus contidos e actividade, razoando sobre os mesmos.	CAA
- d - e - h	- B4.2. A pregunta polo ser como punto de partida da Filosofía. Platón vs. Aristóteles. - B4.3. A interrogación metafísica sobre a verdadeira realidade: o problema da aparencia e a realidade. - B4.4 A pregunta pola orixe e estrutura do real. - B4.5. A caracterización da realidade: o cambio ou a	B4.2. Coñecer e explicar, dende un enfoque metafísico, os principais problemas que presenta a realidade.	- FIB4.2.1. Describe as principais interpretacións metafísicas e os problemas que suscita o coñecemento metafísico da realidade. - FIB4.2.2. Comprende e utiliza con rigor conceptos metafísicos como ser, sistema metafísico, realidade, aparencia, materia e espírito, unidade, dualidade, mul-	- CCEC - CCL

	Filosofía. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	permanencia, o substancialismo estático fronte o devir. Esencialismo e existencialismo. B4.6 A necesidade de categorizar racionalmente o real.		tipicidade, devir, necesidade, continxencia, transcendencia, categoría e abstracción, materialismo, espiritualismo, existencialismo ou esencialismo, entre outros. - FIB4.2.3. Realiza unha análise crítica ante teorías metafísicas diverxentes de interpretación da realidade. - FIB4.2.4. Analiza e comprende fragmentos de textos breves e significativos sobre as problemáticas metafísicas que presenta a realidade, de pensadores como Platón, Aristóteles, Tomé de Aquino, Descartes, Marx, Nietzsche, entre outros, comparando e establecendo semellanzas e diferenzas entre os distintos enfoques e disertando de forma coherente sobre as distintas posturas históricas.	- CAA - CAA
- d - e - h - i - g	- B4.7. As cosmovisións científicas sobre o universo. A filosofía da Natureza como admiración filosófica pola Natureza. - B4.8. O paradigma cualitativo organicista: O universo aristotélico. - B4.9. O Universo máquina: a visión mecanicista na Modernidade. Supostos epistemolóxicos do modelo heliocéntrico: A busca das leis universais dun Universo infinito. Determinismo, regularidade, conservación, economía e continuidade. - B4.10. A visión contemporánea do Universo. - B4.11. O reencontro da Filosofía e a Física na Teoría do Caos.	B4.3. Coñecer e comparar as explicacións dadas dende as grandes cosmovisións sobre o universo.	- FIB4.3.1. Explica e compara dúas das grandes cosmovisións do Universo: o paradigma organicista aristotélico e o modelo mecanicista newtoniano. - FIB4.3.2. Describe os caracteres esenciais das interpretacións relativista e cuántica contemporáneas da realidade, explicando as implicacións filosóficas asociadas a eses caracteres. - FIB4.3.3. Usa con rigor termos epistemolóxicos e científicos como cosmovisión, paradigma, Universo, natureza, finalismo, organicismo, determinismo, orde, causalidade, conservación, principio, mecanicismo, materia, relatividade, cuántica, espazo, tempo, azar, determinismo, indeterminismo, probabilidade, gaia, caos, entre outros.	- CMCCT - CMCCT - CMCCT
- d - e - g - h - i	B1.3. Uso dos procedementos de traballo intelectual (incluíndo os das Tecnoloxías da Información e a Comunicación) adecuados á Filosofía, en especial a asimilación e uso rigoroso do léxico relacionado coas temáticas filosóficas estudadas.	B4.4. Elaborar táboas e/ou mapas conceptuais comparando os diferentes caracteres adxudicados historicamente ao Universo, entendido como totalidade do real, contextualizando histórica e culturalmente cada cosmovisión e ampliando información mediante internet e/ou fontes bibliográficas.	FIB4.4.1. Elabora esquemas, táboas e/ou mapas conceptuais comparando os diferentes caracteres adxudicados historicamente ao Universo, entendido como totalidade do real, contextualizando histórica e culturalmente cada cosmovisión e ampliando información mediante internet e/ou fontes bibliográficas.	CD
- d - e - h	B1.1. Textos filosóficos e textos pertencentes a outras ramas do saber relacionados coas temáticas filosóficas estudadas.	B4.5. Ler e analizar de forma crítica textos filosóficos, epistemolóxicos e científicos sobre a comprensión da realidade tanto dende o plano metafísico como físico, usando con precisión os termos técnicos estudados,	FIB4.5.1. Analiza textos filosóficos e científicos, clásicos e contemporáneos, que aborden as mesmas problemáticas, investigando a vixencia das ideas expostas.	CMCCT

	Filosofía. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- i - k		relacionando os problemas presentados nos textos co estudado nas unidades e razoando a postura propia.	FIB4.5.2. Reflexiona, argumentando as súas propias ideas de forma razoada e creativa, sobre as implicacións filosóficas que afectan á visión do ser humano en cada unha das cosmovisións filosófico-científicas estudadas.	CAA
	Bloque 5. O ser humano desde a Filosofía			
- b - c - d - e	B5.1. A reflexión filosófica sobre o ser humano e o sentido da existencia: A antropoloxía filosófica.	B5.1. Recoñecer en que consiste a antropoloxía filosófica.	FIB5.1.1. Utilizar con rigor vocabulario específico da temática, como evolución, dialéctica, proceso, progreso, emerxencia, azar, selección natural, apto, reduccionismo, creacionismo, evolución cultural, vitalismo, determinismo xenético, natureza, cultura.	CCL
- d - e - h - i	B5.2. As implicacións filosóficas da evolución. Filosofía e Bioloxía.	B5.2. Coñecer e explicar as implicacións filosóficas da evolución, relacionándoas cos contidos metafísicos e pensadores xa estudados.	FIB5.2.1. Coñece e explica as consideracións filosóficas implicadas na teoría da evolución, como a consideración dinámica e dialéctica da vida, ou o indeterminismo, entre outras.	CMCCT
			FIB5.2.2. Analiza fragmentos breves e significativos de E. Morin, K. Popper, R. Dawkins, J. Mosterín, A. Gehlen, M. Harris, M. Ponty, entre outros.	CCEC
- d - e - g - h - i - j	B5.3. A dialéctica natureza-cultura no proceso de antropoxénese e de construción da identidade propia humana.	B5.3. Recoñecer e reflexionar, de forma argumentada, sobre a interacción dialéctica entre o compoñente natural e o cultural que caracterizan ao ser humano como tal, sendo o culturalmente adquirido condición para a innovación e a creatividade que caracterizan á especie.	FIB5.3.1. Identifica e expón en que consiste o compoñente natural innato do ser humano, e a súa relación cos elementos culturais que xorden nos procesos de antropoxénese e humanización, dando lugar á identidade propia do ser humano.	CCEC
			FIB5.3.2. Diserta sobre o ser humano en tanto que resultado da dialéctica evolutiva entre o xeneticamente innato e o culturalmente adquirido, condición para a innovación e a capacidade creativa que caracterizan a nosa especie.	CSIEE
			FIB5.3.3. Localiza información en internet acerca das investigacións actuais sobre a evolución humana, e reflicte a información seleccionada e sistematizada de forma colaborativa.	CD
- a - b - c - e - h	B1.2. Composición escrita de argumentos de reflexión filosófica e de discursos orais, manexando as regras básicas da retórica e a argumentación.	B5.4. Valorar os coñecementos adquiridos nesta unidade, rexeitando os prexuízos tanto etnocéntricos como por motivos físicos, e rexeitando así mesmo actitudes de intolerancia, inxustiza e exclusión.	FIB5.4.1. Argumenta con coherencia, baseándose nos datos obxectivos aprendidos, sobre as implicacións de adoptar prexuízos etnocéntricos para xulgar os seres humanos e as culturas.	CSC

Filosofía. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B5.4. A visión grega: o heroe homérico: concepto socrático; dualismo platónico, o animal racional e político aristotélico, materialismo e individualismo helenista. ▪ B5.5. O pensamento medieval: creación á imaxe divina, nova concepción do corpo e a alma, da morte, da liberdade. ▪ B5.6. O Renacemento: antropocentrismo e humanismo. ▪ B5.7. A Modernidade e o século XIX: razón, emocións e liberdade. ▪ B5.8. O ser humano na filosofía contemporánea.	▪ B5.5. Coñecer e reflexionar sobre as concepcións filosóficas sobre o ser humano como tal que se viñeron dando ao longo da filosofía occidental, comparando semellanzas e diferenzas entre as sucesivas formulacións, analizando criticamente a influencia do contexto sociocultural na concepción filosófica, e valorando algunhas formulacións diverxentes que abriron camiño cara á consideración actual da persoa.	▪ FIB5.5.1. Contrasta e relaciona as principais concepcións filosóficas que, sobre o ser humano, se viñeron dando historicamente.	▪ CCEC
			▪ FIB5.5.2. Analiza de forma crítica textos significativos e breves dos grandes pensadores.	▪ CCL
			▪ FIB5.5.3. Usa con rigor termos como dualismo e monismo antropolóxico, areté, mente, corpo, espírito, creacionismo, antropocentrismo, teocentrismo, alma, humanismo, persoa, dignidade, sentido, estado de natureza, estado de civilización, existencia, liberdade, emoción, paixón, determinismo, alienación, nihilismo, existencia, inconsciente, morte, historia, ou transcendencia, entre outros.	▪ CCL
▪ b ▪ e ▪ h	▪ B5.9. As visións filosóficas orientais: budismo, taoísmo e hinduísmo.	▪ B5.6 Comparar a visión filosófica occidental do ser humano coa visión filosófica oriental, budismo, taoísmo e hinduísmo, argumentando as opinións propias sobre semellanzas e diferenzas.	▪ FIB5.6.1. Contrasta e relaciona as principais concepcións filosóficas que, sobre o ser humano, se viñeron dando historicamente, no contexto da filosofía occidental coa visión filosófica oriental, budismo, taoísmo e hinduísmo.	▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B5.10. Algunhas claves sobre o sentido da existencia humana. ▪ B5.11. A cuestión do sentido, a esencia e a existencia, o eu, a liberdade, a morte, o destino, o azar, a Historia, a necesidade de transcendencia.	▪ B5.7. Disertar, de forma oral e escrita, sobre as temáticas intrinsecamente filosóficas no ámbito do sentido da existencia, como poidan ser a cuestión do sentido, a esencia e a existencia, o eu, a liberdade, a morte, o destino, o azar, a Historia ou a necesidade de transcendencia, entre outras.	▪ FIB5.7.1. Diserta, de forma oral e escrita, sobre as grandes cuestións metafísicas que dan sentido á existencia humana.	▪ CCL
			▪ FIB5.7.2. Argumenta e razoa, de forma oral e escrita, os puntos de vista propios sobre o ser humano, dende a filosofía e sobre diferentes temáticas filosóficas relacionadas co sentido da existencia humana.	▪ CCL
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B5.12. A reflexión filosófica sobre o corpo. ▪ B5.13. As distintas teorías filosóficas sobre a relación mente-corpo	▪ B5.8. Coñecer algunhas teorías filosóficas occidentais sobre o corpo humano, reflexionando de xeito colaborativo e argumentando os puntos de vista propios.	▪ FIB5.8.1. Coñece as teorías filosóficas da relación mente-corpo: monismo, dualismo, emerxentismo; e argumenta sobre ditas teorías comparando semellanzas e diferenzas de forma colaborativa.	▪ CMCCT
Bloque 6. A racionalidade práctica				
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e	▪ B2.5. Racionalidade teórica e práctica. ▪ B6.1. A orixe da Ética occidental: Sócrates vs. Sofistas.	▪ B6.1. Identificar a especificidade da razón na súa dimensión práctica, en tanto que orientadora da acción humana.	▪ FIB6.1.1. Recoñece a función da racionalidade práctica para dirixir a acción humana, malia que recoñecendo os seus vínculos ineludibles coa razón teórica e a intelixencia emocional.	▪ CSC
			▪ FIB6.1.2. Explica a orixe da Ética occidental no	▪ CCEC

	Filosofía. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ h			pensamento grego, contrastando, de forma razoada, a concepción socrática coa dos sofistas.	
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e	▪ B6.2. A Ética como reflexión sobre a acción moral: carácter, conciencia e madurez moral.	▪ B6.2. Recoñecer o obxecto e función da Ética.	▪ FIB6.2.1. Explica e razoa o obxecto e a función da Ética.	▪ CSC
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B6.3. Principais teorías sobre a moral humana. ▪ B6.4. A busca da felicidade. ▪ B6.5. A boa vontade: Kant. ▪ B6.6. A xustiza como virtude ético-política. ▪ B6.7. Relativismo e universalismo moral.	▪ B6.3. Coñecer e explicar as principais teorías éticas sobre a xustiza e a felicidade, e sobre o desenvolvemento moral.	▪ FIB6.3.1. Expresa de forma crítica as argumentacións das principais teorías éticas sobre a felicidade e a virtude, razoando as súas propias ideas, e aportando exemplos do seu cumprimento e do seu incumprimento.	▪ CSIEE
			▪ FIB6.3.2. Expresa de forma crítica as argumentacións das principais teorías éticas sobre a Xustiza, razoando as súas propias ideas, e aportando exemplos do seu cumprimento e do seu incumprimento.	▪ CSIEE
			▪ FIB6.3.3. Analiza textos breves dalgúns dos filósofos representantes das principais teorizacións éticas e sobre o desenvolvemento psicolóxico moral do individuo.	▪ CSC
			▪ FIB6.3.4. Usa con rigor termos como ética, moral, acción moral, autonomía, responsabilidade, convención moral, madurez moral, virtude moral, subxectivismo, relativismo e universalismo moral, utilitarismo, deber moral, ética de máximos, ética de mínimos, consenso, xustiza, eudemonismo, hedonismo, emotivismo e utilitarismo.	▪ CCL
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B6.8. Os fundamentos filosóficos do Estado. ▪ B6.9. Principais interrogantes da Filosofía Política.	▪ B6.4. Explicar a función, características e principais interrogantes da Filosofía Política, como a orixe e lexitimidade do Estado, as relacións individuo-Estado, ou a natureza das leis.	▪ FIB6.4.1. Identifica a función, características e principais interrogantes da Filosofía Política.	▪ CSC
			▪ FIB6.4.2. Utiliza con rigor conceptos como democracia, Estado, xustiza, Dereito, dereitos naturais, Estado democrático e de dereito, legalidade, lexitimidade, convención, contractualismo, alienación, ideoloxía, utopía, entre outros conceptos clave da filosofía política.	▪ CCL
▪ a	▪ B6.10. A Xustiza segundo Platón.	▪ B6.5. Coñecer as principais teorías e conceptos filosóficos que estiveron á base da construción da	▪ FIB6.5.1. Explica de forma coherente as formulacións filosófico-políticas de Platón, os sofistas, Maquiavelo,	▪ CCEC

	Filosofía. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B6.11. O convencionalismo nos Sofistas. ▪ B6.12. O realismo político: Maquiavelo. ▪ B6.13. O contractualismo: Hobbes, Locke, Rousseau e Montesquieu. ▪ B6.14. A paz perpetua de Kant ▪ B6.15. Os fundamentos filosóficos do capitalismo no s.XIX. John Stuart Mill. Alienación e ideoloxía segundo Marx. ▪ B6.16. A disputa política entre Popper e a Escola de Frankfurt.	idea de Estado e das súas funcións, apreciando o papel da filosofía como reflexión crítica.	Locke, Montesquieu, Rousseau, Hobbes, Kant, John Stuart Mill, Popper ou Habermas, entre outros.	
			▪ FIB6.5.2. Analiza e reflexiona sobre a relación individuo-Estado, sobre a base do pensamento dos sofistas, Marx e a escola de Frankfurt.	▪ CSC
			▪ FIB6.5.3. Analiza, de forma crítica, textos significativos e breves dalgúns dos autores estudados, nos que se argumente sobre o concepto de Estado, os seus elementos e as súas características.	▪ CSC
			▪ FIB6.5.4. Valora e utiliza a capacidade argumentativa, de forma oral e escrita, contra a arbitrariedade, o autoritarismo e a violencia.	▪ CSC
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B6.17. A función do pensamento utópico	▪ B6.6. Disertar de forma oral e escrita sobre a utilidade do pensamento utópico, analizando e valorando a súa función para propoñer posibilidades alternativas, proxectar ideas innovadoras e avaliar o xa experimentado.	▪ FIB6.6.1. Reflexiona por escrito, argumentando as súas propias ideas, sobre as posibilidades do pensamento utópico.	▪ CSC
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B6.18. Legalidade e lexitimidade.	▪ B6.7. Distinguir os conceptos de legalidade e lexitimidade.	▪ FIB6.7.1. Describe e compara os conceptos de legalidade e lexitimidade.	▪ CCL
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B6.19. A capacidade simbólica, E. Cassirer. ▪ B6.20. A creatividade, H. Poincaré.	▪ B6.8. Recoñecer a capacidade simbólica como elemento distintivo da especie humana.	▪ FIB6.8.1. Explica as teses fundamentais de E. Cassirer sobre a capacidade simbólica humana e as de H. Poincaré sobre o proceso creativo.	▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B6.21. A Estética filosófica, función e características. ▪ B6.22. A arte como instrumento de comprensión e expresión simbólica da realidade. ▪ B6.23. A Estética filosófica e a capacidade simbólica do ser humano. A realidade dende a arte, a literatura e a música.	▪ B6.9. Coñecer o campo da Estética, reflexionando sobre as contribucións filosóficas realizadas por tres das construcións simbólicas culturais fundamentais.	▪ FIB6.9.1. Comprende e usa conceptos como Estética, creatividade, creación, símbolo, signo, arte, experiencia estética, mimese, beleza, gusto, subxectividade, xuízo estético, vangarda.	▪ CCL
			▪ FIB6.9.2. Contrasta e relaciona algunhas construcións simbólicas fundamentais no contexto da cultura occi-	▪ CAA

	Filosofía. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			dental, e analiza, de forma colaborativa, textos literarios, audicións musicais, e visualizacións de obras de arte para explicar os contidos da unidade.	
- a - b - d - e - h - l	B6.24. As relación da arte coa ética, o coñecemento e a técnica.	B6.10. Relacionar a creación artística con outros campos como o da Ética, o coñecemento e a técnica.	FIB6.10.1. Diserta sobre a relación e a posibilidade transformadora da realidade humana, da creación artística, a ciencia e a ética.	CSC
- b - d - e - h - l	- B6.25. O sentimento, a experiencia e o xuízo estético. A beleza. Creación artística e sociedade. Abstracción artística e pensamento metafísico. A arte como xustificación ou como crítica da realidade. - B6.26. A Filosofía e a arte. Filosofía e literatura. A Filosofía e a música.	B6.11. Analizar textos nos que se comprenda o valor da arte, a literatura e a música como vehículos de transmisión do pensamento filosófico, utilizando con precisión o vocabulario específico propio da Estética filosófica.	FIB6.11.1. Coñece e describe algúns dos elementos fundamentais da reflexión estética sobre a arte, analizando textos significativos de filósofos como Platón, Schelling, Hume, Kant, Nietzsche, Walter Benjamin, Gadamer, Marcuse ou Adorno, entre outros, e aplica ditas ideas ao estudo de diversas obras de arte.	CCEC
			FIB6.11.2. Entende o valor filosófico da Literatura, analizando textos breves de pensadores e literatos como Platón, San Agostiño, Calderón de la Barca, Pío Baroja, A. Machado, Voltaire, Goethe, Sartre, Unamuno, Borges ou Camus, entre outros.	CCEC
			FIB6.11.3. Coñece a visión filosófica da Música a través da análise de textos filosóficos sobre as visións dos pitagóricos, de Platón, Schopenhauer, Nietzsche ou Adorno, entre outros, así como mediante audicións significativas.	CCEC
- d - g - h - l	B1.2. Composición escrita de argumentos de reflexión filosófica e de discursos orais, manexando as regras básicas da retórica e a argumentación.	B6.12. Reflexionar por escrito sobre algunha das temáticas significativas estudadas, argumentando as propias posicións, ampliando en internet a información aprendida.	FIB6.12.1. Diserta de forma clara e coherente sobre o valor das artes para transmitir ideas filosóficas, buscando e seleccionando información en internet que amplíe o xa aprendido.	CD
- b - d - e	- B6.27. Retórica, argumentación e lóxica: a comunicación dende a filosofía. - B6.28. A importancia da comunicación e a súa relación coa linguaxe, a verdade e a realidade.	B6.13. Entender a importancia da comunicación para o desenvolvemento do ser humano e as sociedades.	FIB6.13.1. Coñece e manexa con rigor conceptos como símbolo, comunicación, linguaxe formal, lóxica, xuízo lóxico, razoamento, demostración, discurso, elocuencia, orador, retórica, exordio, inventio, dispositio, argumentación, elocutio, compositio, actio, falacia, debate, negociación, persuasión e concepto universal, entre outros.	CCL
b	B6.29. A lóxica proposicional.	B6.14. Coñecer en que consiste a lóxica proposicional, apreciando o seu valor para mostrar o razoamento.	FIB6.14.1. Utiliza os elementos e as regras do razoamento.	CAA

Filosofía. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e		to correcto e a expresión do pensamento como condición fundamental para as relacións humanas.	mento da lóxica de enunciados.	
- b - d - e	B6.30. A Retórica e a composición do discurso	B6.15. Coñecer as dimensións que forman parte da composición do discurso retórico, aplicándoas na composición de discursos.	FIB6.15.1. Comprende e explica a estrutura e o estilo da retórica e da argumentación.	CCL
			FIB6.15.2. Coñece a estrutura e a orde do discurso, e escribe breves discursos retóricos establecendo coherentemente a exposición e a argumentación.	CCL
- b - d - e	- B6.31. A argumentación: regras e ferramentas do diálogo e a demostración de argumentos. - B6.32. Filosofía da linguaxe: o problema filosófico dos conceptos universais e o erro argumentativo da xeneralización apresurada.	B6.16. Coñecer e utilizar as regras e ferramentas básicas do discurso baseado na argumentación demostrativa.	FIB6.16.1. Constrúe un diálogo argumentativo no que demostra as súas propias teses mediante as regras e ferramentas da argumentación.	CSIEE
			FIB6.16.2. Distingue un argumento veraz dunha falacia.	CAA
			FIB6.16.3. Analiza e comenta textos breves e significativos sobre a arte da retórica e a argumentación de Platón, Aristóteles, Cicerón, Quintiliano, Tácito, así como de autores contemporáneos.	CCEC
- b - d - e - k	B6.33. A filosofía e a empresa como proxecto racional.	B6.17. Coñecer as posibilidades da filosofía na creación dun proxecto, en xeral, e no ámbito empresarial en particular, valorando o seu papel potenciador da análise, a reflexión e o diálogo.	FIB6.17.1. Utiliza conceptos con sentido filosófico aplicándoos ao contexto empresarial: principios, saber, orde lóxica, finalidade, demostración, razoamento, indución, dedución, argumentación, sentido, significado, creatividade, diálogo, obxectivo/subjectivo, emocións, globalidade, valor, entre outros.	CSIEE
- b - e - k	- B6.34. O modo metafísico de preguntar para deseñar un proxecto, vital e de empresa. - B6.35. Os procesos de cuestionamento e a importancia da definición de obxectivos.	B6.18. Comprender a importancia do modo de preguntar radical da metafísica para proxectar unha idea ou proxecto, vital ou empresarial, facilitando os procesos de cuestionamento e definición das preguntas radicais e as respostas ás mesmas.	FIB6.18.1. Formula correctamente os interrogantes filosóficos radicais que deben estar na base da creación dun proxecto, tanto vital como laboral, como que son?, que fago?, por que?, para que?, cal é o meu obxectivo?, cal é o seu sentido, a súa razón de ser?, ..., e saber argumentar a defensa das respostas.	CSIEE
- b - k	B6.36. O proceso de análise racional do conxunto dun sistema, dos elementos que o integran, e da orde racional que subxace á estrutura lóxica dun proxecto, vital e empresarial.	B6.19. Comprender o valor da teoría do coñecemento, a razón crítica e a lóxica para introducir racionalidade na orixe e desenvolvemento dun proxecto.	FIB6.19.1. Deseña un proxecto vital ou empresarial, sobre a base da filosofía, valorando a íntima relación entre os pensamentos e as accións, entre a razón e as emocións, a través do diálogo, da argumentación e a linguaxe filosófica.	CSIEE
- b - e - k	B6.37. A importancia do diálogo e da defensa argumentativa de proxectos, fins e medios.	B6.20. Valorar as técnicas do diálogo filosófico, a argumentación e a retórica para organizar a comunicación entre as partes, a resolución de negociacións e de conflitos, para xerar diálogo baseado na capacidade	FIB6.20.1. Coñece e utiliza as ferramentas da argumentación e o diálogo na resolución de dilemas e conflitos dentro dun grupo humano.	CSC

Filosofía. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		de de argumentar correctamente, para definir e comunicar correctamente o obxectivo dun proxecto.		
- a - k - l	B6.38. O deseño dun proxecto, vital e laboral. O papel da Estética no desenvolvemento do pensamento creativo e innovador.	B6.21. Valorar a capacidade da Estética filosófica para favorecer o pensamento creativo e innovador que permite adaptarse e anticiparse aos cambios, xerando innovación e evitando o estancamento, valorando así a función e importancia das persoas emprendedoras e innovadoras para a construción e avance dunha cultura e a transformación da realidade.	FIB6.21.1. Valora a posibilidade de crear tarefas innovadoras, valorando a función e importancia das persoas emprendedoras e innovadoras para a construción e avance dunha cultura e a transformación da realidade.	CSIEE
- a - b - c - f - k	B6.39. A importancia da Ética para establecer o sistema de valores no traballo.	B6.22. Comprender e apreciar a función axiolóxica da Ética para establecer un sistema de valores que permita mellorar o clima laboral, comprendendo que os valores éticos son claves para lograr o equilibrio entre innovación, sostibilidade e competitividade.	FIB6.22.1. Realiza un decálogo de valores éticos que deben rexer no mundo laboral e de cara á sociedade e á natureza.	CSC
			FIB6.22.2 Valora e diserta sobre a importancia do traballo para desenvolvernos como seres humanos, para o avance dunha cultura e para transformar a realidade.	CSC
- b - k	B6.40. A razón crítica en tanto que reguladora da acción humana.	B6.23. Coñecer e valorar a importancia da razón crítica para o avance dun proxecto persoal e colectivo.	FIB6.23.1. Comprende e valora a importancia da razón crítica para o avance dun proxecto persoal e colectivo.	CSC

2.1.11 Física e Química

Introdución

A aprendizaxe da Física e a Química resulta imprescindible, xunto coas demais ciencias experimentais e a tecnoloxía, para permitir aos alumnos e ás alumnas analizar con coñecemento de causa os problemas de orixe científico e tecnolóxico que se formulan na nosa sociedade así como participar no debate que suscitan e dar a resposta que corresponda como cidadanía responsable. Asemade comparte co resto das disciplinas a responsabilidade de promover neles a adquisición das competencias necesarias para que poidan integrarse na sociedade de forma activa. Como disciplina científica, ten o compromiso engadido de dotar o alumno de ferramentas específicas que lle permitan afrontar o futuro con garantías, participando no desenvolvemento económico e social ao que está ligada a capacidade científica, tecnolóxica e innovadora da propia sociedade. Para que estas expectativas se concreten, o ensino desta materia debe incentivar unha aprendizaxe contextualizada que relacione os principios en vigor coa evolución histórica do coñecemento científico; que estableza a relación entre ciencia, tecnoloxía e sociedade; que potencie a argumentación verbal, a capacidade de establecer relacións cuantitativas e espaciais, así como a de resolver problemas con precisión e rigor.

A materia de Física e Química debe capacitar os alumnos e as alumnas para extraer e comunicar conclusións a partir de probas científicas, formular preguntas que a ciencia poida responder e explicar científicamente fenómenos físicos e naturais. Á achega á competencia propiamente científica, CMCCT, haberá que engadir as correspondentes ao resto das competencias clave.

É preciso o afondamento nunha verdadeira cultura científica, baseada na concepción da ciencia como cultura e non tan só como un conxunto de coñecementos que, estruturados en teorías, poidan ter algunha aplicación máis ou menos útil. Neste senso, resulta relevante a achega da Física e da Química á competencia en conciencia e expresións culturais, CCEC, por ser moitos os logros da ciencia que modificaron o noso modo de entender a mundo e moitos os científicos e as científicas que influíron na nosa forma de comprender a realidade; consecuentemente, personaxes como Newton, Lavoisier, Boyle, Marie Curie, Lise Meitner, no plano internacional, ou Antonio Casares Rodríguez, Ramón María Aller Ulloa e tantos outros, na nosa comunidade, deben ser recoñecidos e valorados como actores principais da construción da nosa cultura.

A Física e a Química non son alleas ao desenvolvemento das competencias sociais e cívicas, CSC, xa que promoven actitudes e valores relacionados coa asunción de criterios éticos fronte a problemas relacionados co impacto das ciencias e da tecnoloxía na nosa entorno; conservación de recursos, cuestións medioambientais... A mesma competencia tamén está relacionada co traballo en equipo que caracteriza a actividade científica.

Non debemos esquecer que o emprego das Tecnoloxías da Información e a Comunicación, e,consecuentemente, a competencia dixital (CD), merece un tratamento específico no estudo desta materia. O alumnado de ESO e Bacharelato para o que se desenvolveu o presente currículo básico é nativo dixital e, en consecuencia, está familiarizado coa presentación e transferencia dixital de información. O uso de aplicacións virtuais interactivas permite realizar experiencias prácticas que por razóns de infraestrutura non serían viables noutras circunstancias. Doutra banda, a posibilidade de acceder a unha gran cantidade de información implica a necesidade de clasificala segundo criterios de relevancia, o que permite desenvolver o espírito crítico do alumnado.

A elaboración e defensa de traballos de investigación sobre temas propostos ou de libre elección, que permite profundar e ampliar contidos relacionados co currículo e mellorar as destrezas tecnolóxicas e comunicativas nos alumnos e nas alumnas, ten como obxectivo desenvolver a aprendizaxe autónoma dos mesmos. Tanto o traballo en equipo como a creatividade na resolución de problemas ou o deseño de experiencias e pequenas investigacións, tarefas todas elas propias da actividade científica, propician, nos contextos adecuados, o desenvolvemento da competencia sentido da iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE), sen a que non se entendería o progreso da ciencia.

En relación á competencia aprender a aprender, CAA, indicar que se algo caracteriza á actividade científica é a curiosidade, o interese por aprender propio da ciencia. En unión a procesos tales como a reflexión sobre un mesmo como estudante, sobre a tarefa a desenvolver ou sobre as estratexias para aprender, que propician todas as disciplinas, a Física e a Química aportan unha estratexia, o método científico, especialmente relevante no proceso de adquisición de coñecementos.

Para finalizar a análise xeral da participación da materia que nos ocupa no desenvolvemento das competencias clave, haberá que referirse á competencia en comunicación lingüística (CCL). Das múltiples achegas a esta competencia clave (defensa de traballos de investigación, selección e interpretación da información, comunicación dos traballos realizados...) podemos resaltar dúas; a relacionada coa linguaxe propia das ciencias: interpretación de gráficas, táboas, etiquetados, símbolos, formulación... e, moi importante, a relacionada co proceso de argumentación, entendido como o proceso de avaliación dos enunciados de coñecemento, á luz das probas dispoñibles.

A materia de Física e Química impártese nos dous ciclos na etapa de ESO e no primeiro curso de Bacharelato.

No primeiro ciclo de ESO débense afianzar e ampliar os coñecementos que sobre as Ciencias da Natureza foron adquiridos polo alumnado na etapa de educación primaria. O enfoque co que se busca introducir os distintos conceptos ha ser fundamentalmente fenomenolóxico; deste xeito, a materia preséntase como a explicación lóxica de todo aquilo ao que o alumnado está afeito e coñece. É importante sinalar que neste ciclo a materia de Física e Química pode ter carácter terminal, polo que o seu obxectivo prioritario ha ser o de contribuir á cimentación dunha cultura científica básica.

No segundo ciclo de ESO e en 1º de Bacharelato esta materia ten, pola contra, un carácter esencialmente formal, e está enfocada a dotar o alumnado de capacidades específicas asociadas a esta disciplina. Cun esquema de bloques similar, en 4º de ESO aséntanse as bases dos contidos que en 1º de Bacharelato recibirán un enfoque máis académico.

Os contidos que se recollen no currículo están ao servizo do logro dos distintos criterios. Estes elementos, en unión ás competencias clave e aos obxectivos, estrutúranse en bloques. O primeiro bloque, común a todos os niveis, está dedicado a desenvolver as capacidades inherentes ao traballo científico, partindo da observación e a experimentación como base do coñecemento. Os elementos propios deste bloque deben desenvolverse de forma transversal ao longo de todo o curso, utilizando a elaboración de hipóteses e a toma de datos como pasos imprescindibles para a resolución de calquera tipo de problema. Hanse desenvolver destrezas no manexo do aparello científico, pois o traballo experimental é unha das pedras angulares da Física e a Química. Traballárase, así mesmo, a presentación dos resultados obtidos mediante gráficos e táboas, a extracción de conclusións e a súa confrontación con fontes bibliográficas. Os estándares deste bloque, de carácter transversal como xa se indicou, cobran sentido ao combinalos cos doutros bloques. É como resultado desta combinación e das características das actividades de aprendizaxe deseñadas polo profesorado que se poderá avaliar o grado de desenvolvemento dunhas competencias ou doutras.

Na ESO, a materia e os seus cambios trátanse nos bloques segundo e terceiro, respectivamente, abordando os distintos aspectos de forma secuencial. No primeiro ciclo realízase unha progresión do macroscópico ao microscópico. O enfoque macroscópico permite introducir o concepto de materia a partir da experimentación directa, mediante exemplos e situacións cotiás, mentres que se busca un enfoque descritivo para o estudo microscópico. No segundo ciclo introdúcese secuencialmente o concepto moderno do átomo, a ligazón química e a nomenclatura dos compostos químicos, así como o concepto de mol e o cálculo estequiométrico; así mesmo, iníciase unha aproximación á química orgánica incluíndo unha descrición dos grupos funcionais presentes nas biomoléculas.

A distinción entre os enfoques fenomenolóxico e formal vólvese presentar claramente no estudo da Física, que abarca tanto o movemento e as forzas como a enerxía, bloques cuarto e quinto respectivamente. No primeiro ciclo, o concepto de forza introdúcese, empiricamente, a través da observación, e o movemento dedúcese pola súa relación coa presenza ou ausencia de forzas. No segundo ciclo, o estudo da Física, organizado atendendo aos mesmos bloques anteriores, introduce de forma progresiva a estrutura formal desta materia.

En 1º de Bacharelato, o estudo da Química secuenciouse en catro bloques: aspectos cuantitativos de química, reaccións químicas, transformacións enerxéticas e espontaneidade das reaccións, e química do carbono. Este último adquire especial importancia pola súa relación con outras disciplinas, que tamén son obxecto de estudo no Bacharelato. O estudo da Física consolida o enfoque secuencial (cinemática, dinámica, enerxía) esbozado no segundo ciclo de ESO. O aparello matemático da Física cobra, á súa vez, unha maior relevancia neste nivel, polo que convén comezar o estudo polos bloques de Química, co fin de que o alumnado poida adquirir as ferramentas necesarias proporcionadas pola materia de Matemáticas.

2º de ESO

Física e Química. 2º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. A actividade científica				
- f - h	- B1.1. O método científico: as súas etapas. - B1.2. Utilización das Tecnoloxías da Información e a Comunicación.	B1.1. Recoñecer e identificar as características do método científico.	FQB1.1.1. Formula, de forma guiada, hipóteses para explicar fenómenos cotiáns utilizando teorías e modelos científicos sinxelos.	- CAA - CCL - CMCCT

	Física e Química. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			FQB1.1.2. Rexistra observacións e datos de maneira organizada e rigorosa, e comunicaos de forma oral e escrita utilizando esquemas, gráficos e táboas.	- CCL - CMCCT
- f - k	B1.3. Aplicacións da ciencia á vida cotiá e á sociedade.	B1.2. Valorar a investigación científica e o seu impacto na industria e no desenvolvemento da sociedade.	FQB1.2.1. Relaciona a investigación científica con algunha aplicación tecnolóxica sinxela na vida cotiá.	- CCEC - CMCCT
f	B1.4. Medida de magnitudes. Sistema Internacional de Unidades.	B1.3. Aplicar os procedementos científicos para determinar magnitudes.	FQB1.3.1. Establece relacións entre magnitudes e unidades utilizando, preferentemente, o Sistema Internacional de Unidades para expresar os resultados.	CMCCT
			FQB1.3.2. Realiza medicións prácticas de magnitudes físicas da vida cotiá empregando o material e instrumentos apropiados e expresa os resultados correctamente no Sistema Internacional de Unidades.	- CAA - CMCCT
f	B1.5. O traballo no laboratorio.	B1.4. Recoñecer os materiais e instrumentos básicos presentes no laboratorio de Física e de Química; coñecer e respectar as normas de seguridade e de eliminación de residuos para a protección do medio ambiente.	FQB1.4.1. Recoñece e identifica os símbolos máis frecuentes utilizados na etiquetaxe de produtos químicos e instalacións, interpretando o seu significado.	CMCCT
			FQB1.4.2. Identifica material e instrumentos básicos de laboratorio e coñece a súa forma de utilización para a realización de experiencias, respectando as normas de seguridade e identificando actitudes e medidas de actuación preventivas.	CMCCT
- e - f - h - i	- B1.6. Busca e tratamento de información. - B1.2. Utilización das Tecnoloxías da Información e a Comunicación.	B1.5. Extraer de forma guiada a información sobre temas científicos de carácter divulgativo que aparece en publicacións e medios de comunicación.	FQB1.5.1. Selecciona e comprende de forma guiada información relevante nun texto de divulgación científica e transmite as conclusións obtidas utilizando a linguaxe oral e escrita con propiedade.	- CAA - CCL - CMCCT
			FQB1.5.2. Identifica as principais características ligadas á fiabilidade e obxectividade do fluxo de información existente en internet e outros medios dixitais.	- CAA - CD - CSC
- b - e - f - g - h - i	- B1.1. O método científico: as súas etapas. - B1.2. Utilización das Tecnoloxías da Información e a Comunicación. - B1.4. Medida de magnitudes. Sistema Internacional de Unidades. - B1.5. O traballo no laboratorio. - B1.6. Proxecto de investigación.	B1.6. Desenvolver pequenos traballos de investigación nos que se poña en práctica a aplicación do método científico e a utilización das TIC.	FQB1.6.1. Realiza pequenos traballos de investigación sobre algún tema obxecto de estudo aplicando o método científico, e utilizando as TIC para a procura e selección de información e presentación de conclusións.	- CAA - CCEC - CCL - CD - CMCCT - CSIEE
			FQB1.6.2. Participa, valora, xestiona e respecta o traballo individual e en equipo.	- CAA - CSC

	Física e Química. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
				■ CSIEE
	Bloque 2. A materia			
■ f	■ B2.1. Propiedades da materia. ■ B2.2. Aplicacións dos materiais.	■ B2.1. Recoñecer as propiedades xerais e características específicas da materia e relacionalas coa súa natureza e as súas aplicacións.	■ FQB2.1.1. Distingue entre propiedades xerais e propiedades características da materia, utilizando estas últimas para a caracterización de substancias.	■ CMCCT
			■ FQB2.1.2. Relaciona propiedades dos materiais da nosa contorna co uso que se fai deles.	■ CMCCT
			■ FQB2.1.3. Describe a determinación experimental do volume e da masa dun sólido, realiza as medidas correspondentes e calcula a súa densidade.	■ CMCCT
■ f	■ B2.3. Estados de agregación. Cambios de estado. Modelo cinético-molecular.	■ B2.2. Xustificar as propiedades dos diferentes estados de agregación da materia e os seus cambios de estado, a través do modelo cinético-molecular.	■ FQB2.2.1. Xustifica que unha substancia pode presentarse en distintos estados de agregación dependendo das condicións de presión e temperatura nas que se atope.	■ CMCCT
			■ FQB2.2.2. Explica as propiedades dos gases, líquidos e sólidos.	■ CMCCT
			■ FQB2.2.3. Describe os cambios de estado da materia e aplícaa á interpretación de fenómenos cotiáns.	■ CMCCT
			■ FQB2.2.4. Deduce a partir das gráficas de quecemento dunha substancia os seus puntos de fusión e ebulición, e identifícaa utilizando as táboas de datos necesarias.	■ CMCCT
■ f	■ B2.4. Leis dos gases.	■ B2.3. Establecer as relacións entre as variables das que depende o estado dun gas a partir de representacións gráficas ou táboas de resultados obtidas en experiencias de laboratorio ou simulacións dixitais.	■ FQB2.3.1. Xustifica o comportamento dos gases en situacións cotiás relacionándoo co modelo cinético-molecular.	■ CMCCT
			■ FQB2.3.2. Interpreta gráficas, táboas de resultados e experiencias que relacionan a presión, o volume e a temperatura dun gas utilizando o modelo cinético-molecular e as leis dos gases.	■ CAA ■ CMCCT
■ f	■ B2.5. Substancias puras e mesturas. ■ B2.6. Mesturas de especial interese: disolucións acuosas, aliaxes e coloides.	■ B2.4. Identificar sistemas materiais como substancias puras ou mesturas e valorar a importancia e as aplicacións de mesturas de especial interese.	■ FQB2.4.1. Distingue e clasifica sistemas materiais de uso cotián en substancias puras e mesturas, especificando neste último caso se se trata de mesturas homoxéneas, heteroxéneas ou coloides.	■ CMCCT
			■ FQB2.4.2. Identifica o disolvente e o soluto ao analizar a composición de mesturas homoxéneas de especial	■ CMCCT

	Física e Química. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			interese. ■ FQB2.4.3. Realiza experiencias sinxelas de preparación de disolucións, describe o procedemento seguido e o material utilizado, determina a concentración e exprésaa en gramos/litro.	■ CMCCT
■ f	■ B2.7. Métodos de separación de mesturas.	■ B2.5. Propor métodos de separación dos compoñentes dunha mestura e apícalos no laboratorio.	■ FQB2.5.1. Deseña métodos de separación de mesturas segundo as propiedades características das substancias que as compoñen, describe o material de laboratorio adecuado e leva a cabo o proceso.	■ CMCCT ■ CSIEE
	Bloque 3. Os cambios			
■ f ■ h	■ B3.1. Cambios físicos e cambios químicos. ■ B3.2. A reacción química.	■ B3.1. Distinguir entre cambios físicos e químicos mediante a realización de experiencias sinxelas que poñan de manifesto se se forman ou non novas substancias.	■ FQB3.1.1. Distingue entre cambios físicos e químicos en accións da vida cotiá en función de que haxa ou non formación de novas substancias. ■ FQB3.1.2. Describe o procedemento de realización de experimentos sinxelos nos que se poña de manifesto a formación de novas substancias e recoñece que se trata de cambios químicos. ■ FQB3.1.3 Leva a cabo no laboratorio reaccións químicas sinxelas.	■ CMCCT ■ CCL ■ CMCCT ■ CMCCT
■ f	■ B3.2. A reacción química.	■ B3.2. Caracterizar as reaccións químicas como cambios dunhas substancias noutras.	■ FQB3.2.1. Identifica cales son os reactivos e os produtos de reaccións químicas sinxelas interpretando a representación esquemática dunha reacción química.	■ CMCCT
■ f ■ k	■ B3.3. A química na sociedade e o medio ambiente.	■ B3.3. Recoñecer a importancia da química na obtención de novas substancias e a súa importancia na mellora da calidade de vida das persoas.	■ FQB3.3.1. Clasifica algúns produtos de uso cotián en función da súa procedencia natural ou sintética. ■ FQB3.3.2. Identifica e asocia produtos procedentes da industria química coa súa contribución á mellora da calidade de vida das persoas.	■ CMCCT ■ CMCCT ■ CSC
■ f ■ k	■ B3.3. A química na sociedade e o medio ambiente.	■ B3.4. Valorar a importancia da industria química na sociedade e a súa influencia no medio ambiente.		
■			■ FQB3.4.1. Propón medidas e actitudes, a nivel individual e colectivo, para mitigar os problemas medioambientais de importancia global.	■ CMCCT ■ CSC
	Bloque 4. O movemento e as forzas			

	Física e Química. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ f	■ B4.1. As forzas. Efectos. ■ B4.2. A medida das forzas.	■ B4.1. Recoñecer o papel das forzas como causa dos cambios no estado de movemento e das deformacións.	■ FQB4.1.1. En situacións da vida cotiá, identifica as forzas que interveñen e relaciónaaas cos seus correspondentes efectos na deformación ou na alteración do estado de movemento dun corpo.	■ CMCCT
			■ FQB4.1.2. Establece a relación entre o alongamento producido nun resorte e as forzas que produciron eses alongamentos, describindo o material a empregar e o procedemento a seguir para a súa comprobación experimental.	■ CMCCT
			■ FQB4.1.3. Establece a relación entre unha forza e o seu correspondente efecto na deformación ou a alteración do estado de movemento dun corpo.	■ CMCCT
			■ FQB4.1.4. Describe a utilidade do dinamómetro para medir a forza elástica e rexistra os resultados en táboas e representacións gráficas expresando o resultado experimental en unidades do Sistema Internacional.	■ CMCCT
■ b ■ f	■ B4.3. Velocidade media.	■ B4.2. Establecer a velocidade dun corpo como a relación entre o espazo percorrido e o tempo investido en percorrelo.	■ FQB4.2.1. Determina, experimentalmente ou a través de aplicacións informáticas, a velocidade media dun corpo interpretando o resultado.	■ CAA ■ CD ■ CMCCT
			■ FQB4.2.2. Realiza cálculos para resolver problemas cotiáns utilizando o concepto de velocidade media.	■ CMCCT
■ f	■ B4.4. Velocidade media. ■ B4.5. Velocidade instantánea e aceleración.	■ B4.3. Diferenciar entre velocidade media e instantánea a partir de gráficas espazo/tempo e velocidade/tempo, e deducir o valor da aceleración utilizando estas últimas.	■ FQB4.3.1. Deduce a velocidade media e instantánea a partir das representacións gráficas do espazo e da velocidade en función do tempo.	■ CMCCT
			■ FQB4.3.2. Xustifica se un movemento é acelerado ou non a partir das representacións gráficas do espazo e da velocidade en función do tempo.	■ CMCCT
■ f	■ B4.6. Máquinas simples.	■ B4.4. Valorar a utilidade das máquinas simples na transformación dun movemento noutro diferente, e a redución da forza aplicada necesaria.	■ FQB4.4.1. Interpreta o funcionamento de máquinas mecánicas simples considerando a forza e a distancia ao eixo de xiro e realiza cálculos sinxelos sobre o efecto multiplicador da forza producido por estas máquinas.	■ CMCCT
■ f	■ B4.7. O rozamento e os seus efectos.	■ B4.5. Comprender o papel que xoga o rozamento na vida cotiá.	■ FQB4.5.1. Analiza os efectos das forzas de rozamento e a súa influencia no movemento dos seres vivos e os vehículos.	■ CMCCT

	Física e Química. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ f	■ B4.8. Forza gravitatoria.	■ B4.6. Considerar a forza gravitatoria como a responsable do peso dos corpos, dos movementos orbitais e dos distintos niveis de agrupación no Universo, e analizar os factores dos que depende.	■ FQB4.6.1. Relaciona cualitativamente a forza de gravidade que existe entre dous corpos coas masas dos mesmos e a distancia que os separa.	■ CMCCT
			■ FQB4.6.2. Distingue entre masa e peso calculando o valor da aceleración da gravidade a partir da relación entre esas dúas magnitudes.	■ CMCCT
			■ FQB4.6.3. Recoñece que a forza de gravidade mantén aos planetas xirando arredor do Sol, e á Lúa arredor do noso planeta, xustificando o motivo polo que esta atracción non leva á colisión dos dous corpos.	■ CCEC ■ CMCCT
■ f	■ B4.9. Estrutura do Universo. ■ B4.10. A velocidade da luz.	■ B4.7. Identificar os diferentes niveis de agrupación entre corpos celestes, desde os cúmulos de galaxias aos sistemas planetarios, e analizar a orde de magnitude das distancias implicadas.	■ FQB4.7.1. Relaciona cuantitativamente a velocidade da luz co tempo que tarda en chegar á Terra desde obxectos celestes afastados e coa distancia á que se atopan eses obxectos, interpretando os valores obtidos.	■ CMCCT
■ b ■ e ■ f ■ g ■ h	■ B4.1. As forzas. Efectos. ■ B4.8. Forza gravitatoria.	■ B4.8. Recoñecer os distintos fenómenos da natureza asociados á forza gravitatoria.	■ FQB4.8.1. Realiza un informe empregando as TIC a partir de observacións ou busca guiada de información sobre a forza gravitatoria e os distintos fenómenos asociados a ela.	■ CCEC ■ CCL ■ CD ■ CMCCT ■ CSIEE
	Bloque 5. Enerxía			
■ f	■ B5.1. Enerxía. Unidades. ■	■ B5.1. Recoñecer que a enerxía é a capacidade de producir transformacións ou cambios.	■ FQB5.1.1. Argumenta que a enerxía pode transferirse, almacenarse ou disiparse, pero non crearse ou destruírse, utilizando exemplos.	■ CMCCT
			■ FQB5.1.2. Recoñece e define a enerxía como unha magnitude expresándoa na unidade correspondente do Sistema Internacional.	■ CMCCT
■ f	■ B5.2. Tipos de enerxía. ■ B5.3. Transformacións da enerxía. ■ B5.4. Conservación da enerxía.	■ B5.2. Identificar os diferentes tipos de enerxía postos de manifesto en fenómenos cotiáns e en experiencias sinxelas realizadas no laboratorio.	■ FQB5.2.1. Relaciona o concepto de enerxía coa capacidade de producir cambios e identifica os diferentes tipos de enerxía que se poñen de manifesto en situacións cotiáns explicando as transformacións dunhas formas noutras.	■ CMCCT
■ f	■ B5.5. Enerxía térmica. A calor e a temperatura. ■ B5.6. Escalas de temperatura. ■ B5.7. Uso racional da enerxía.	■ B5.3. Relacionar os conceptos de enerxía, calor e temperatura en termos da teoría cinético-molecular e describir os mecanismos polos que se transfere a enerxía térmica en diferentes situacións cotiáns.	■ FQB5.3.1. Explica o concepto de temperatura en termos do modelo cinético-molecular diferenciando entre temperatura, enerxía e calor.	■ CCEC ■ CMCCT
			■ FQB5.3.2. Recoñece a existencia dunha escala absolu-	■ CMCCT

	Física e Química. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			ta de temperatura e relaciona as escalas de Celsius e Kelvin.	
			FQB5.3.3. Identifica os mecanismos de transferencia de enerxía recoñecendoos en diferentes situacións cotiás e fenómenos atmosféricos, xustificando a selección de materiais para edificios e no deseño de sistemas de queceamento.	- CAA - CMCCT - CSC
f	B5.8. Efectos da enerxía térmica.	B5.4. Interpretar os efectos da enerxía térmica sobre os corpos en situación cotiás e en experiencias de laboratorio.	FQB5.4.1. Explica o fenómeno da dilatación a partir dalgunha das súas aplicacións como os termómetros de líquido, xuntas de dilatación en estruturas, etc.	CMCCT
			FQB5.4.2. Explica a escala Celsius establecendo os puntos fixos dun termómetro baseado na dilatación dun líquido volátil.	CMCCT
			FQB5.4.3. Interpreta cualitativamente fenómenos cotiás e experiencias nos que se poña de manifesto o equilibrio térmico asociándoo coa igualación de temperaturas.	CMCCT
- f - h - k	- B5.9. Fontes de enerxía. - B5.10. Aspectos industriais da enerxía.	B5.5. Valorar o papel da enerxía nas nosas vidas, identificar as diferentes fontes, comparar o impacto medioambiental das mesmas e recoñecer a importancia do aforro enerxético para un desenvolvemento sostible.	FQB5.5.1. Recoñece, describe e compara as fontes renovables e non renovables de enerxía, analizando con sentido crítico o seu impacto medioambiental.	- CCL - CMCCT - CSC

3º de ESO

	Física e Química. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. A actividade científica			
- f - h	- B1.1. O método científico: as súas etapas. - B1.2. Utilización das Tecnoloxías da Información e a Comunicación.	B1.1. Recoñecer e identificar as características do método científico.	FQB1.1.1. Formula hipóteses para explicar fenómenos cotiás utilizando teorías e modelos científicos.	- CAA - CMCCT
			FQB1.1.2. Rexistra observacións, datos e resultados de maneira organizada e rigorosa, e comunicaos de forma oral e escrita utilizando esquemas, gráficos, táboas e expresións matemáticas.	- CCL - CMCCT

	Física e Química. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- f - k	B1.3. Aplicacións da ciencia á vida cotiá e a sociedade.	B1.2. Valorar a investigación científica e o seu impacto na industria e no desenvolvemento da sociedade.	FQB1.2.1. Relaciona a investigación científica coas aplicacións tecnolóxicas na vida cotiá.	- CAA - CCEC - CMCCT
f	- B1.4. Medida de magnitudes. Sistema Internacional de Unidades. Notación científica. - B1.5. Erros. - B1.6. O traballo no laboratorio.	B1.3. Aplicar os procedementos científicos para determinar magnitudes e expresar os resultados co erro correspondente.	FQB1.3.1. Establece relacións entre magnitudes e unidades utilizando, preferentemente, o Sistema Internacional de Unidades e a notación científica para expresar os resultados correctamente.	CMCCT
			FQB1.3.2. Realiza medicións prácticas de magnitudes físicas da vida cotiá empregando o material e instrumentos apropiados e expresa os resultados correctamente no Sistema Internacional de Unidades.	- CAA - CMCCT
f	B1.6. O traballo no laboratorio.	B1.4. Recoñecer os materiais e instrumentos básicos presentes no laboratorio de Física e de Química; describir e respectar as normas de seguridade e de eliminación de residuos para a protección do medio ambiente.	FQB1.4.1. Identifica material e instrumentos básicos de laboratorio e coñece a súa forma de utilización para a realización de experiencias respectando as normas de seguridade e identificando actitudes e medidas de actuación preventivas.	CMCCT
- e - f - h - i	- B1.7. Busca e tratamento de información. - B1.2. Utilización das Tecnoloxías da Información e a Comunicación.	B1.5. Interpretar a información sobre temas científicos de carácter divulgativo que aparece en publicacións e medios de comunicación.	FQB1.5.1. Selecciona, comprende e interpreta información relevante nun texto de divulgación científica e transmite as conclusións obtidas utilizando a linguaxe oral e escrita con propiedade.	- CAA - CCL - CMCCT
			FQB1.5.2. Identifica as principais características ligadas á fiabilidade e obxectividade do fluxo de información existente en internet e outros medios dixitais.	- CD - CSC
- b - e - f - g - h - i	- B1.1. O método científico: as súas etapas. - B1.2. Utilización das Tecnoloxías da Información e a Comunicación. - B1.4. Medida de magnitudes. Sistema Internacional de Unidades. Notación científica. - B1.5. Erros. - B1.6. O traballo no laboratorio. - B1.8. Proxecto de investigación.	B1.6. Desenvolver pequenos traballos de investigación nos que se poña en práctica a aplicación do método científico e a utilización das TIC.	FQB1.6.1. Realiza pequenos traballos de investigación sobre algún tema obxecto de estudo aplicando o método científico, e utilizando as TIC para a procura e selección de información e presentación de conclusións.	- CAA - CCL - CD - CMCCT - CSIEE
			FQB1.6.2. Participa, valora, xestiona e respecta o traballo individual e en equipo.	- CSIEE - CSC
	Bloque 2. A materia			
f	B2.1. Estrutura atómica. Modelos atómicos.	B2.1. Recoñecer que os modelos atómicos son instrumentos interpretativos das distintas teorías e a necesidade da súa utilización para a interpretación e com-	FQB2.1.1. Representa o átomo, a partir do número atómico e o número másico, utilizando o modelo planetario.	- CCEC - CMCCT

Física e Química. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		prensión da estrutura interna da materia.	- FQB2.1.2. Describe as características das partículas subatómicas básicas e a súa localización no átomo. - FQB2.1.3. Relaciona a notación ${}^A_ZX$ co número atómico e o número másico, determinando o número de cada un dos tipos de partículas subatómicas básicas.	- CMCCT - CMCCT
- f - k	- B2.2. Isótopos. - B2.3. Aplicacións dos isótopos.	B2.2. Analizar a utilidade científica e tecnolóxica dos isótopos radioactivos.	FQB2.2.1. Explica en que consiste un isótopo e comenta aplicacións dos isótopos radioactivos, a problemática dos residuos orixinados e as solucións para a xestión dos mesmos.	- CMCCT - CSC
f	B2.4. O Sistema Periódico dos elementos.	B2.3. Interpretar a ordenación dos elementos na Táboa Periódica e recoñecer os máis relevantes a partir dos seus símbolos.	- FQB2.3.1. Xustifica a actual ordenación dos elementos en grupos e períodos na Táboa Periódica. - FQB2.3.2. Relaciona as principais propiedades de metais, non metais e gases nobres coa súa posición na Táboa Periódica e coa súa tendencia a formar ións, tomando como referencia o gas nobre máis próximo.	- CMCCT - CMCCT
f	- B2.5. Unións entre átomos: moléculas e cristais. - B2.6. Masas atómicas e moleculares.	B2.4. Describir como se unen os átomos para formar estruturas máis complexas e explicar as propiedades das agrupacións resultantes.	- FQB2.4.1. Explica o proceso de formación dun ión a partir do átomo correspondente, utilizando a notación adecuada para a súa representación. - FQB2.4.2. Explica como algúns átomos tenden a agruparse para formar moléculas interpretando este feito en substancias de uso frecuente e calcula as súas masas moleculares.	- CMCCT - CMCCT
- e - f - k	B2.7. Elementos e compostos de especial interese con aplicacións industriais, tecnolóxicas e biomédicas.	B2.5. Diferenciar entre átomos e moléculas, e entre elementos e compostos en substancias de uso frecuente e coñecido.	- FQB2.5.1. Recoñece os átomos e as moléculas que compoñen substancias de uso frecuente e clasifícaaas en elementos ou compostos baseándose na súa fórmula química. - FQB2.5.2. Presenta, utilizando as TIC, as propiedades e aplicacións dalgún elemento ou composto químico de especial interese a partir dunha busca guiada de información bibliográfica e dixital.	- CMCCT - CAA - CCL - CD - CMCCT - CSIEE
f	B2.8. Formulación e nomenclatura de compostos binarios seguindo as normas IUPAC.	B2.6. Formular e nomear compostos binarios seguindo as normas IUPAC.	FQB2.6.1. Utiliza a linguaxe química para nomear e formular compostos binarios seguindo as normas IUPAC.	- CCL - CMCCT

	Física e Química. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 3. Os cambios			
■ f	■ B3.1. A reacción química.	■ B3.1. Describir a nivel molecular o proceso polo cal os reactivos se transforman en produtos en termos da teoría de colisións.	■ FQB3.1.1. Representa e interpreta unha reacción química a partir da teoría atómico-molecular e a teoría de colisións.	■ CCEC ■ CMCCT
■ b ■ f	■ B3.2. Cálculos estequiométricos sinxelos. ■ B3.3. Lei de conservación da masa.	■ B3.2. Deducir a lei de conservación da masa e recoñecer reactivos e produtos a través de experiencias sinxelas no laboratorio ou de simulacións dixitais.	■ FQB3.2.1. Recoñece cales son os reactivos e os produtos a partir da representación de reaccións químicas sinxelas, e comproba experimentalmente que se cumpre a lei de conservación da masa.	■ CMCCT
			■ FQB3.2.2. Realiza os cálculos estequiométricos necesarios para a verificación da lei de conservación da masa en reaccións químicas sinxelas.	■ CMCCT
■ f	■ B3.4. Velocidade de reacción.	■ B3.3. Comprobar mediante experiencias sinxelas de laboratorio a influencia de determinados factores na velocidade das reaccións químicas.	■ FQB3.3.1. Propón o desenvolvemento dun experimento sinxelo que permita comprobar o efecto da concentración dos reactivos na velocidade de formación dos produtos dunha reacción química, xustificando este efecto en termos da teoría de colisións.	■ CMCCT
			■ FQB3.3.2. Interpreta situacións cotiás nas que a temperatura inflúe significativamente na velocidade da reacción.	■ CMCCT
■ e ■ f ■ h ■ k	■ B3.5. A química na sociedade e o medio ambiente.	■ B3.4. Valorar a importancia da industria química na sociedade e a súa influencia no medio ambiente.	■ FQB3.4.1. Describe o impacto ambiental do dióxido de carbono, os óxidos de xofre, os óxidos de nitróxeno e os CFC e outros gases de efecto invernadoiro relacionándoo cos problemas medioambientais de ámbito global.	■ CMCCT ■ CSC
			■ FQB3.4.2. Defende razoadamente a influencia que o desenvolvemento da industria química tivo no progreso da sociedade, a partir de fontes científicas de distinta procedencia.	■ CMCCT ■ CSC
	Bloque 4. O movemento e as forzas			
■ f	■ B4.1. Carga eléctrica. ■ B4.2. Forza eléctrica.	■ B4.1. Coñecer os tipos de cargas eléctricas, o seu papel na constitución da materia e as características das forzas que se manifestan entre elas.	■ FQB4.1.1. Explica a relación existente entre as cargas eléctricas e a constitución da materia e asocia a carga eléctrica dos corpos cun exceso ou defecto de electróns.	■ CMCCT
			■ FQB4.1.2. Relaciona cualitativamente a forza eléctrica que existe entre dous corpos coa súa carga e a distancia que os separa, e establece analogías e diferenzas	■ CCEC ■ CMCCT

	Física e Química. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			entre as forzas gravitatoria e eléctrica.	
■ f	■ B4.1. Carga eléctrica.	■ B4.2. Interpretar fenómenos eléctricos mediante o modelo de carga eléctrica e valorar a importancia da electricidade na vida cotiá.	■ FQB4.2.1. Xustifica razodamente situacións cotiás nas que se poñan de manifesto fenómenos relacionados coa electricidade estática.	■ CMCCT
■ b ■ f ■ g	■ B4.3. Imáns. Forza magnética.	■ B4.3. Xustificar cualitativamente fenómenos magnéticos e valorar a contribución do magnetismo no desenvolvemento tecnolóxico.	■ FQB4.3.1. Recoñece fenómenos magnéticos identificando o imán como fonte natural do magnetismo e describe a súa acción sobre distintos tipos de substancias magnéticas.	■ CMCCT
			■ FQB4.3.2. Constrúe, e describe o procedemento seguido para facelo, un compás elemental para localizar o norte empregando o campo magnético terrestre.	■ CMCCT ■ CSIEE
■ f	■ B4.4. O electroimán. ■ B4.5. Experimentos de Oersted e Faraday.	■ B4.4. Comparar os distintos tipos de imáns, analizar o seu comportamento e deducir mediante experiencias as características das forzas magnéticas postas de manifesto, así como a súa relación coa corrente eléctrica.	■ FQB4.4.1. Comproba e establece a relación entre o paso de corrente eléctrica e o magnetismo, construíndo un electroimán.	■ CMCT
			■ FQB4.4.2. Reproduce os experimentos de Oersted e de Faraday no laboratorio ou mediante simuladores virtuais, deducindo que a electricidade e o magnetismo son dúas manifestacións dun mesmo fenómeno.	■ CD ■ CMCCT
■ b ■ e ■ f ■ g ■ h	■ B4.6. Forzas da natureza.	■ B4.5. Recoñecer as distintas forzas que aparecen na natureza e os distintos fenómenos asociados a elas.	■ FQB4.5.1. Realiza un informe empregando as TIC a partir de observacións ou busca guiada de información que relacione as distintas forzas que aparecen na natureza e os distintos fenómenos asociados a elas.	■ CCL ■ CD ■ CMCCT ■ CSIEE
	Bloque 5. Enerxía			
■ e ■ f ■ g ■ h ■ k	■ B5.1. Fontes de enerxía.	■ B5.1. Identificar e comparar as diferentes fontes de enerxía empregadas na vida diaria nun contexto global que implique aspectos económicos e medioambientais.	■ FQB5.1.1. Compara as principais fontes de enerxía de consumo humano a partir da distribución xeográfica dos seus recursos e os efectos medioambientais.	■ CMCCT ■ CSC
			■ FQB5.1.2. Analiza o predominio das fontes de enerxía convencionais fronte ás alternativas, argumentando os motivos polo que estas últimas aínda non están suficientemente explotadas.	■ CCL ■ CMCCT
■ f ■ k	■ B5.2. Uso racional da enerxía.	■ B5.2. Valorar a importancia de realizar un consumo responsable das fontes enerxéticas.	■ FQB5.2.1. Interpreta datos comparativos sobre a evolución do consumo de enerxía mundial propoñendo medidas que poden contribuír ao aforro individual e colectivo.	■ CMCCT ■ CSIEE

	Física e Química. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ f	■ B5.3. Electricidade e circuitos eléctricos. Lei de Ohm.	■ B5.3. Explicar o fenómeno físico da corrente eléctrica e interpretar o significado das magnitudes intensidade de corrente, diferenza de potencial e resistencia, así como as relacións entre elas.	■ FQB5.3.1. Explica a corrente eléctrica como cargas en movemento a través dun condutor.	■ CMCCT
			■ FQB5.3.2. Comprende o significado das magnitudes eléctricas intensidade de corrente, diferenza de potencial e resistencia, e relacións entre si empregando a lei de Ohm.	■ CMCCT
			■ FQB5.3.3. Distingue entre condutores e illantes recoñecendo os principais materiais usados como tales.	■ CMCCT
■ b ■ f ■ g	■ B5.4. Transformacións da enerxía. ■ B5.3. Electricidade e circuitos eléctricos. Lei de Ohm.	■ B5.4. Comprobar os efectos da electricidade e as relacións entre as magnitudes eléctricas mediante o deseño e construción de circuitos eléctricos e electrónicos sinxelos, no laboratorio ou mediante aplicacións virtuais interactivas.	■ FQB5.4.1. Describe o fundamento dunha máquina eléctrica, na que a electricidade se transforma en movemento, luz, son, calor, etc., mediante exemplos da vida cotiá, identificando os seus elementos principais.	■ CMCCT
			■ FQB5.4.2. Constrúe circuitos eléctricos con diferentes tipos de conexións entre os seus elementos, deducindo de forma experimental as consecuencias da conexión de xeradores e receptores en serie ou en paralelo.	■ CAA ■ CMCCT
			■ FQB5.4.3. Aplica a lei de Ohm a circuitos sinxelos para calcular unha das magnitudes involucradas a partir das outras dúas, expresando o resultado en unidades do Sistema Internacional.	■ CMCCT
			■ FQB5.4.4. Utiliza aplicacións virtuais interactivas para simular circuitos e medir as magnitudes eléctricas.	■ CD ■ CMCCT
■ f	■ B5.3. Electricidade e circuitos eléctricos. Lei de Ohm. ■ B5.5. Dispositivos electrónicos de uso frecuente.	■ B5.5. Valorar a importancia dos circuitos eléctricos e electrónicos nas instalacións eléctricas e instrumentos de uso cotián, describir a súa función básica e identificar os seus distintos compoñentes.	■ FQB5.5.1. Asocia os elementos principais que forman a instalación eléctrica típica dunha vivenda cos compoñentes básicos dun circuito eléctrico.	■ CMCCT
			■ FQB5.5.2. Comprende o significado dos símbolos e abreviaturas que aparecen nas etiquetas de dispositivos eléctricos.	■ CMCCT
			■ FQB5.5.3. Identifica e representa os compoñentes máis habituais nun circuito eléctrico: condutores, xeradores, receptores e elementos de control describindo a súa correspondente función.	■ CMCCT
			■ FQB5.5.4. Recoñece os compoñentes electrónicos básicos describindo as súas aplicacións prácticas e a repercusión da miniaturización do microchip no tamaño	■ CMCCT

	Física e Química. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			e prezo dos dispositivos.	
- f - h	- B5.6. Tipos de enerxía. - B5.4. Transformacións da enerxía. - B5.7. Aspectos industriais da enerxía.	B5.6. Describir a forma na que se xera a electricidade nos distintos tipos de centrais eléctricas, así como o seu transporte aos lugares de consumo.	FQB5.6.1. Describe o proceso polo que distintas fontes de enerxía se transforman en enerxía eléctrica nas centrais eléctricas, así como os métodos de transporte e almacenaxe da mesma.	CMCCT

4º de ESO

	Física e Química. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. A actividade científica			
- a - f - h - j	B1.1. A investigación científica.	B1.1. Recoñecer que a investigación en ciencia é un labor colectivo e interdisciplinario en constante evolución e influído polo contexto económico e político.	- FQB1.1.1. Describe feitos históricos relevantes nos que foi definitiva a colaboración de científicos e científicas de diferentes áreas de coñecemento. - FQB1.1.2. Argumenta con espírito crítico o grao de rigor científico dun artigo ou noticia, analizando o método de traballo e identificando as características do traballo científico.	- CMCCT - CCL - CCEC - CSC - CMCCT - CCL - CAA - CSIEE
f	B1.1. A investigación científica.	B1.2. Analizar o proceso que debe seguir unha hipótese desde que se formula ata que é aprobada pola comunidade científica.	FQB1.2.1. Distingue entre hipóteses, leis e teorías e explica os procesos que corroboran unha hipótese e a dotan de valor científico.	- CMCCT - CAA
f	B1.2. Magnitudes escalares e vectoriais.	B1.3. Comprobar a necesidade de usar vectores para a definición de determinadas magnitudes.	FQB1.3.1. Identifica unha determinada magnitude como escalar ou vectorial e describe os elementos que definen a esta última.	CMCCT
f	B1.3. Magnitudes fundamentais e derivadas. Ecuación de dimensións.	B1.4. Relacionar as magnitudes fundamentais coas derivadas a través de ecuacións de magnitudes.	FQB1.4.1. Comproba a homoxeneidade dunha fórmula aplicando a ecuación de dimensións aos dous membros.	CMCCT
f	B1.4. Erros na medida.	B1.5. Xustificar que non é posible realizar medidas sen cometer erros e distinguir entre erro absoluto e relativo.	FQB1.5.1. Calcula e interpreta o erro absoluto e o erro relativo dunha medida coñecido o valor real.	CMCCT

	Física e Química. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
f	- B1.4. Erros na medida. - B1.5. Expresión de resultados.	B1.6. Expresar o valor dunha medida usando o redondeo e o número de cifras significativas correctas.	FQB1.6.1. Calcula e expresa correctamente, partindo dun conxunto de valores resultantes da medida dunha mesma magnitude, o valor da medida, utilizando as cifras significativas adecuadas.	CMCCT
f	- B1.5. Expresión de resultados. - B1.6. Análise dos datos experimentais.	B1.7. Realizar e interpretar representacións gráficas de procesos físicos ou químicos a partir de táboas de datos e das leis ou principios involucrados.	FQB1.7.1. Representa graficamente os resultados obtidos da medida de dúas magnitudes relacionadas inferindo, no seu caso, se se trata dunha relación lineal, cuadrática ou de proporcionalidade inversa, e deducindo a fórmula.	CMCCT
- b - e - f - g - h	- B1.7. Tecnoloxías da Información e da Comunicación no traballo científico. - B1.8. Proxecto de investigación.	B1.8. Elaborar e defender un proxecto de investigación, aplicando as TIC.	FQB1.8.1. Elabora e defende un proxecto de investigación sobre un tema de interese científico, empregando as TIC.	- CMCCT - CAA - CCL - CD - CSIEE - CCEC
- a - b - c - d - e - f - g	B1.1. A investigación científica.	B1.9. Realizar en equipo tarefas propias da investigación científica.	FQB1.9.1. Realiza de forma cooperativa ou colaborativa algunhas tarefas propias da investigación científica: busca de información, prácticas de laboratorio ou pequenos proxectos de investigación.	- CMCCT - CCL - CD - CAA - CSIEE - CSC - CCEC
			FQB1.9.2 Realiza de forma cooperativa ou colaborativa algunhas tarefas propias da investigación científica utilizando as TIC.	- CMCCT - CCL - CD - CAA - CSIEE - CSC - CCEC
	Bloque 2. A materia			
- f - j	B.2.1. Modelos atómicos.	B2.1. Recoñecer a necesidade de usar modelos para interpretar a estrutura da materia utilizando aplicacións virtuais interactivas.	FQB2.1.1. Compara os diferentes modelos atómicos propostos ao longo da historia para interpretar a natureza íntima da materia, interpretando as evidencias que fixeron necesaria a evolución dos mesmos.	- CMCCT - CCEC

	Física e Química. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			FQB2.1.2. Utiliza as TIC ou aplicacións interactivas para visualizar a representación da estrutura da materia nos diferentes modelos atómicos.	- CCMT - CD
f	B.2.2. Sistema Periódico e configuración electrónica.	B.2.2. Relacionar as propiedades dun elemento coa súa posición na Táboa Periódica e a súa configuración electrónica.	FQB2.2.1. Establece a configuración electrónica dos elementos representativos a partir do seu número atómico para deducir a súa posición na Táboa Periódica, os seus electróns de valencia e o seu comportamento químico.	CMCCT
			FQB2.2.2. Distingue entre metais, non metais, semi-metals e gases nobres xustificando esta clasificación en función da súa configuración electrónica.	CMCCT
f	B.2.2. Sistema Periódico e configuración electrónica.	B.2.3. Agrupar por familias os elementos representativos e os elementos de transición segundo as recomendacións da IUPAC.	FQB2.3.1. Escribe o nome e o símbolo dos elementos químicos e sitúalos na Táboa Periódica.	CMCCT
f	- B.2.2. Sistema Periódico e configuración electrónica. - B.2.3. Enlace químico: iónico, covalente e metálico.	B.2.4. Interpretar os distintos tipos de enlace químico a partir da configuración electrónica dos elementos implicados e a súa posición na Táboa Periódica.	FQB2.4.1. Utiliza a regra do octeto e diagramas de Lewis para predicir a estrutura e fórmula dos compostos iónicos e covalentes.	CMCCT
			FQB2.4.2. Interpreta a diferente información que ofrecen os subíndices da fórmula dun composto segundo se trate de moléculas ou redes cristalinas.	CMCCT
f	- B.2.3. Enlace químico: iónico, covalente e metálico. - B.2.4. Forzas intermoleculares.	B.2.5. Xustificar as propiedades dunha substancia a partir da natureza do seu enlace químico.	FQB2.5.1. Explica as propiedades de substancias covalentes, iónicas e metálicas en función das interaccións entre os seus átomos ou moléculas.	CMCCT
			FQB2.5.2. Explica a natureza do enlace metálico utilizando a teoría dos electróns libres e relaciónaa coas propiedades características dos metais.	CMCCT
			FQB2.5.3. Deseña e realiza ensaios de laboratorio que permitan deducir o tipo de enlace presente nunha substancia descoñecida.	- CMCCT - CSIEE
f	B.2.4. Formulación e nomenclatura de compostos inorgánicos segundo as normas IUPAC.	B.2.6. Nomear e formular compostos inorgánicos ternarios segundo as normas IUPAC.	FQB2.6.1. Nomea e formula compostos inorgánicos ternarios, seguindo as normas da IUPAC.	CMCCT
f	B.2.5. Forzas intermoleculares.	B.2.7. Recoñecer a influencia das forzas intermoleculares no estado de agregación e propiedades de subs-	FQB2.7.1. Xustifica a importancia das forzas intermoleculares en substancias de interese biolóxico.	CMCCT

	Física e Química. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		tancias de interese.	FQB2.7.2. Relaciona a intensidade e o tipo das forzas intermoleculares co estado físico e os puntos de fusión e ebulición das substancias covalentes moleculares, interpretando gráficos ou táboas que conteñan os datos necesarios.	CMCCT
f	B.2.6. Introducción á química orgánica.	B2.8. Establecer as razóns da singularidade do carbono e valorar a súa importancia na constitución dun elevado número de compostos naturais e sintéticos.	FQB2.8.1. Explica os motivos polos que o carbono é o elemento que forma maior número de compostos.	CMCCT
			FQB2.8.2. Analiza as distintas formas alotrópicas do carbono, relacionando a estrutura coas propiedades.	CMCCT
f	B.2.6. Introducción á química orgánica.	B2.9. Identificar e representar hidrocarburos sinxelos mediante as distintas fórmulas, relacionas con modelos moleculares físicos ou xerados por computador e coñecer algunhas aplicacións de especial interese.	FQB2.9.1. Identifica e representa hidrocarburos sinxelos mediante a súa fórmula molecular, semidesenvolvida e desenvolvida.	CMCCT
			FQB2.9.2. Deduce, a partir de modelos moleculares, as distintas fórmulas usadas na representación de hidrocarburos.	CMCCT
			FQB2.9.3. Describe as aplicacións de hidrocarburos sinxelos de especial interese.	CMCCT
f	B.2.6. Introducción á química orgánica.	B2.10. Recoñecer os grupos funcionais presentes en moléculas de especial interese.	FQB2.10.1. Recoñece o grupo funcional e a familia orgánica a partir da fórmula de alcohois, aldehídos, cetonas, ácidos carboxílicos, ésteres e aminas.	CMCCT
	Bloque 3. Os cambios			
f	- B.3.1. Reaccións e ecuacións químicas. - B.3.2. Mecanismo, velocidade e enerxía das reaccións.	B3.1. Explicar o mecanismo dunha reacción química e deducir a lei de conservación da masa a partir do concepto da reorganización atómica que ten lugar.	FQB3.1.1. Interpreta reaccións químicas sinxelas utilizando a teoría de colisións e deduce a lei de conservación da masa.	CMCCT
f	B.3.2. Mecanismo, velocidade e enerxía das reaccións.	B3.2. Razoar como se altera a velocidade dunha reacción ao modificar algún dos factores que inflúen sobre a mesma, utilizando o modelo cinético-molecular e a teoría de colisións para xustificar esta predición.	FQB3.2.1. Predí o efecto que sobre a velocidade de reacción teñen: a concentración dos reactivos, a temperatura, o grao de división dos reactivos sólidos e os catalizadores.	CMCCT
			FQB3.2.2. Analiza o efecto dos distintos factores que afectan á velocidade dunha reacción química xa sexa a través de experiencias de laboratorio ou mediante aplicacións virtuais interactivas nas que a manipulación das distintas variables permita extraer conclusións.	- CMCCT - CD

	Física e Química. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ f	■ B.3.2. Mecanismo, velocidade e enerxía das reaccións.	■ B3.3. Interpretar ecuacións termoquímicas e distinguir entre reaccións endotérmicas e exotérmicas.	■ FQB3.3.1. Determina o carácter endotérmico ou exotérmico dunha reacción química analizando o signo da calor de reacción asociada.	■ CMCCT
■ f	■ B.3.3. Cantidade de substancia: o mol.	■ B3.4. Recoñecer a cantidade de substancia como magnitude fundamental e o mol como a súa unidade no Sistema Internacional de Unidades.	■ FQB3.4.1. Realiza cálculos que relacionen a cantidade de substancia, a masa atómica ou molecular e a constante do número de Avogadro.	■ CMCCT
■ f	■ B.3.4. Concentración molar. ■ B.3.5. Cálculos estequiométricos.	■ B3.5. Realizar cálculos estequiométricos con reactivos puros supoñendo un rendemento completo da reacción, partindo do axuste da ecuación química correspondente.	■ FQB3.5.1. Interpreta os coeficientes dunha ecuación química en termos de partículas, moles e, no caso de reaccións entre gases, en termos de volumes.	■ CMCCT
			■ FQB3.5.2. Resolve problemas, realizando cálculos estequiométricos, con reactivos puros e supoñendo un rendemento completo da reacción, tanto se os reactivos están en estado sólido como en disolución.	■ CMCCT
■ f	■ B.3.6. Reaccións de especial interese.	■ B3.6. Identificar ácidos e bases, coñecer o seu comportamento químico e medir a súa fortaleza utilizando indicadores e o pH-metro dixital.	■ FQB3.6.1. Utiliza a teoría de Arrhenius para describir o comportamento químico de ácidos e bases.	■ CMCCT
			■ FQB3.6.2. Establece o carácter ácido, básico ou neutro dunha disolución utilizando a escala de pH.	■ CMCCT
■ b ■ f ■ h ■ g	■ B.3.6. Reaccións de especial interese.	■ B3.7. Realizar experiencias de laboratorio nas que teñan lugar reaccións de síntese, combustión e neutralización, interpretando os fenómenos observados.	■ FQB3.7.1. Deseña e describe o procedemento de realización dunha volumetría de neutralización entre un ácido forte e unha base forte, interpretando os resultados.	■ CMCCTCSIEE
			■ FQB3.7.2. Planifica unha experiencia, e describe o procedemento a seguir no laboratorio, que demostre que nas reaccións de combustión se produce dióxido de carbono mediante a detección deste gas.	■ CMCCT ■ CSIEE
			■ FQB3.7.3. Realiza algunha experiencia de laboratorio nas que teñan lugar reaccións de síntese, combustión ou neutralización.	■ CMCCT ■ CAA
■ f	■ B.3.6. Reaccións de especial interese.	■ B3.8. Valorar a importancia das reaccións de síntese, combustión e neutralización en procesos biolóxicos, aplicacións cotiás e na industria, así como a súa repercusión medioambiental.	■ FQB3.8.1. Describe as reaccións de síntese industrial do amoníaco e do ácido sulfúrico, así como os usos destas substancias na industria química.	■ CMCCT
			■ FQB3.8.2. Valora a importancia das reaccións de combustión na xeración de electricidade en centrais térmicas, na automoción e na respiración celular.	■ CMCCT ■ CSC

Física e Química. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			FQB3.8.3. Describe casos concretos de reaccións de neutralización de importancia biolóxica e industrial.	CMCCT
	Bloque 4. O movemento e as forzas			
f	B.4.1.O movemento.Movimentos rectilíneo uniforme, rectilíneo uniformemente acelerado e circular uniforme.	B4.1. Xustificar o carácter relativo do movemento e a necesidade dun sistema de referencia e de vectores para describilo adecuadamente, aplicando o anterior á representación de distintos tipos de desprazamento.	FQB4.1.1. Representa a traxectoria e os vectores de posición, desprazamento e velocidade en distintos tipos de movemento, utilizando un sistema de referencia.	CMCCT
f	B.4.1.O movemento.Movimentos rectilíneo uniforme, rectilíneo uniformemente acelerado e circular uniforme.	B4.2. Distinguir os conceptos de velocidade media e velocidade instantánea xustificando a súa necesidade segundo o tipo de movemento.	FQB4.2.1. Clasifica distintos tipos de movementos en función da súa traxectoria e a súa velocidade.	CMCCT
			FQB4.2.2. Xustifica a insuficiencia do valor medio da velocidade nun estudo cualitativo do movemento rectilíneo uniformemente acelerado (M.R.U.A), razoando o concepto de velocidade instantánea.	CMCCT
f	B.4.1.O movemento.Movimentos rectilíneo uniforme, rectilíneo uniformemente acelerado e circular uniforme.	B4.3. Expresar correctamente as relacións matemáticas que existen entre as magnitudes que definen os movementos rectilíneos e circulares.	FQB4.3.1. Deduce as expresións matemáticas que relacionan as distintas variables nos movementos rectilíneo uniforme (M.R.U.), rectilíneo uniformemente acelerado (M.R.U.A.), e circular uniforme (M.C.U.), así como as relacións entre as magnitudes lineais e angulares.	CMCCT
f	B.4.1.O movemento.Movimentos rectilíneo uniforme, rectilíneo uniformemente acelerado e circular uniforme.	B4.4. Resolver problemas de movementos rectilíneos e circulares, utilizando unha representación esquemática coas magnitudes vectoriais implicadas, expresando o resultado nas unidades do Sistema Internacional.	FQB4.4.1. Resolve problemas de movemento rectilíneo uniforme (M.R.U.), rectilíneo uniformemente acelerado (M.R.U.A.), e circular uniforme (M.C.U.), incluíndo movemento de graves, tendo en conta valores positivos e negativos das magnitudes, e expresando o resultado en unidades do Sistema Internacional.	CMCCT
			FQB4.4.2. Determina tempos e distancias de freado de vehículos e xustifica, a partir dos resultados, a importancia de manter a distancia de seguridade na estrada.	- CMCCT - CSC
			FQB4.4.3. Argumenta a existencia do vector aceleración en todo movemento curvilíneo e calcula o seu valor no caso do movemento circular uniforme.	CMCCT

Física e Química. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ f	■ B.4.1.O movemento.Movementos rectilíneo uniforme, rectilíneo uniformemente acelerado e circular uniforme.	■ B4.5. Elaborar e interpretar gráficas que relacionen as variables do movemento partindo de experiencias de laboratorio ou de aplicacións virtuais interactivas e relacionar os resultados obtidos coas ecuacións matemáticas que vinculan estas variables.	■ FQB4.5.1. Determina o valor da velocidade e a aceleración a partir de gráficas posición-tempo e velocidade-tempo en movementos rectilíneos.	■ CMCCT
			■ FQB4.5.2. Deseña, describe e realiza individualmente ou en equipo experiencias ben no laboratorio ou empregando aplicacións virtuais interactivas, para determinar a variación da posición e a velocidade dun corpo en función do tempo e representa e interpreta os resultados obtidos.	■ CMCCT ■ CSIEE ■ CD ■ CCL ■ CAA ■ CSC
■ f	■ B.4.2.Natureza vectorial das forzas. ■ B.4.3.Leis de Newton. ■ B.4.4.Forzas de especial interese: peso, normal, rozamento, centrípeta.	■ B4.6. Recoñecer o papel das forzas como causa dos cambios na velocidade dos corpos e representalas vectorialmente.	■ FQB4.6.1. Identifica as forzas implicadas en fenómenos cotiáns nos que hai cambios na velocidade dun corpo.	■ CMCCT
			■ FQB4.6.2. Representa vectorialmente o peso, a forza normal, a forza de rozamento e a forza centrípeta en distintos casos de movementos rectilíneos e circulares.	■ CMCCT
■ f	■ B.4.3.Leis de Newton. ■ B.4.4.Forzas de especial interese: peso, normal, rozamento, centrípeta.	■ B4.7. Utilizar o principio fundamental da Dinámica na resolución de problemas nos que interveñen varias forzas.	■ FQB4.7.1. Identifica e representa as forzas que actúan sobre un corpo en movemento tanto nun plano horizontal como inclinado, calculando a forza resultante e a aceleración.	■ CMCCT
■ f	■ B.4.3.Leis de Newton. ■ B.4.4.Forzas de especial interese: peso, normal, rozamento, centrípeta.	■ B4.8. Aplicar as leis de Newton para a interpretación de fenómenos cotiáns.	■ FQB4.8.1. Interpreta fenómenos cotiáns en termos das leis de Newton.	■ CMCCT
			■ FQB4.8.2. Deducir a primeira lei de Newton como consecuencia do enunciado da segunda lei.	■ CMCCT
			■ FQB4.8.3. Representa e interpreta as forzas de acción e reacción en distintas situacións de interacción entre obxectos.	■ CMCCT
■ f	■ B.4.4.Forzas de especial interese: peso, normal, rozamento, centrípeta. ■ B.4.5.Lei da gravitación universal.	■ B4.9. Valorar a relevancia histórica e científica que a lei da gravitación universal supuxo para a unificación das mecánicas terrestre e celeste, e interpretar a súa expresión matemática.	■ FQB4.9.1. Xustifica o motivo polo que as forzas de atracción gravitatoria só se poñen de manifesto para obxectos moi masivos, comparando os resultados obtidos de aplicar a lei da gravitación universal ao cálculo de forzas entre distintos pares de obxectos.	■ CMCCT

	Física e Química. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			FQB4.9.2. Obtén a expresión da aceleración da gravidade a partir da lei da gravitación universal relacionando as expresións matemáticas do peso dun corpo e a forza de atracción gravitatoria.	CMCCT
f	B.4.5.Lei da gravitación universal.	B4.10. Comprender que a caída libre dos corpos e o movemento orbital son dúas manifestacións da lei da gravitación universal.	FQB4.10.1. Razoa o motivo polo que as forzas gravitatorias producen nalgúns casos movementos de caída libre e noutros casos movementos orbitais.	CMCCT
f	B.4.5.Lei da gravitación universal.	B4.11. Identificar as aplicacións prácticas dos satélites artificiais e a problemática xurdida polo lixo espacial que xeran.	FQB4.11.1. Describe as aplicacións dos satélites artificiais en telecomunicacións, predición meteorolóxica, posicionamento global, astronomía e cartografía, así como os riscos derivados do lixo espacial que xeran.	- CMCCT - CSC
f	B.4.6.Presión.	B4.12. Recoñecer que o efecto dunha forza non só depende da súa intensidade, senón tamén da superficie sobre a que actúa.	FQB4.12.1. Interpreta fenómenos e aplicacións prácticas nas que se pon de manifesto a relación entre a superficie de aplicación dunha forza e o efecto resultante.	CMCCT
			FQB4.12.2. Calcula a presión exercida polo peso dun obxecto regular en distintas situacións nas que varía a superficie na que se apoia, comparando os resultados e extraendo conclusións.	CMCCT
f	- B.4.7.Principios da hidrostática. - B.4.8.Física da atmosfera.	B4.13. Interpretar fenómenos naturais e aplicacións tecnolóxicas en relación cos principios da hidrostática, e resolver problemas aplicando as expresións matemáticas dos mesmos.	FQB4.13.1. Xustifica razoadamente fenómenos nos que se poñen de manifesto a relación entre a presión e a profundidade no seo da hidrosfera e a atmosfera.	CMCCT
			FQB4.13.2. Explica o abastecemento de auga potable, o deseño dunha presa e as aplicacións do sifón utilizando o principio fundamental da hidrostática.	CMCCT
			FQB4.13.3. Resolve problemas relacionados coa presión no interior dun fluído aplicando o principio fundamental da hidrostática.	CMCCT
			FQB4.13.4. Analiza aplicacións prácticas baseadas no principio de Pascal, como a prensa hidráulica, elevador, dirección e freos hidráulicos, aplicando a expresión matemática deste principio á resolución de problemas en contextos prácticos.	CMCCT

	Física e Química. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			FQB4.13.5. Predí a maior ou menor flotabilidade de obxectos utilizando a expresión matemática do principio de Arquímedes e verifica experimentalmente nalgún caso.	CMCCT
- b - f - g	- B.4.7.Principios da hidrostática. - B.4.8.Física da atmosfera.	B4.14. Diseñar e presentar experiencias ou dispositivos que ilustren o comportamento dos fluídos e que poñan de manifesto os coñecementos adquiridos, así como a iniciativa e a imaxinación.	FQB4.14.1. Comproba experimentalmente ou utilizando aplicacións virtuais interactivas a relación entre presión hidrostática e profundidade en fenómenos como o paradoxo hidrostático, o tonel de Arquímedes e o principio dos vasos comunicantes.	- CMCCT - CD
			FQB4.14.2. Interpreta o papel da presión atmosférica en experiencias como o experimento de Torricelli, os hemisferios de Magdeburgo, recipientes invertidos onde non se derrama o contido, etc., inferindo o seu elevado valor.	CMCCT
			FQB4.14.3. Describe o funcionamento básico de barómetros e manómetros xustificando a súa utilidade en diversas aplicacións prácticas.	CMCCT
f	B.4.8.Física da atmosfera.	B4.15. Aplicar os coñecementos sobre a presión atmosférica á descrición de fenómenos meteorolóxicos e á interpretación de mapas do tempo, recoñecendo termos e símbolos específicos da meteoroloxía.	FQB4.15.1. Relaciona os fenómenos atmosféricos do vento e a formación de frentes coa diferenza de presións atmosféricas entre distintas zonas.	CMCCT
			FQB4.15.2. Interpreta os mapas de isóbaras que se mostran no prognóstico do tempo indicando o significado da simboloxía e os datos que aparecen nos mesmos.	CMCCT
	Bloque 5. A enerxía			
f	- B.5.1.Enerxías cinética e potencial. Enerxía mecánica. Principio de conservación. - B.5.2.Formas de intercambio de enerxía: o traballo e a calor.	B5.1. Analizar as transformacións entre enerxía cinética e enerxía potencial, aplicando o principio de conservación da enerxía mecánica cando se despreza a forza de rozamento, e o principio xeral de conservación da enerxía cando existe disipación da mesma debida ao rozamento.	FQB5.1.1. Resolve problemas de transformacións entre enerxía cinética e potencial gravitatoria, aplicando o principio de conservación da enerxía mecánica.	CMCCT
			FQB5.1.2. Determina a enerxía disipada en forma de calor en situacións onde diminúe a enerxía mecánica.	CMCCT
f	B.5.2. Formas de intercambio de enerxía: o traballo e a calor.	B5.2. Recoñecer que a calor e o traballo son dúas formas de transferencia de enerxía, identificando as situacións nas que se producen.	FQB5.2.1. Identifica a calor e o traballo como formas de intercambio de enerxía, distinguindo as acepcións coloquiais destes termos do significado científico dos mesmos.	CMCCT

	Física e Química. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			FQB5.2.2. Recoñece en que condicións un sistema intercambia enerxía en forma de calor ou en forma de traballo.	CMCCT
f	B.5.3.Traballo e potencia.	B5.3. Relacionar os conceptos de traballo e potencia na resolución de problemas, expresando os resultados en unidades do Sistema Internacional así como outras de uso común.	FQB5.3.1. Acha o traballo e a potencia asociados a unha forza, incluíndo situacións nas que a forza forma un ángulo distinto de cero co desprazamento, expresando o resultado nas unidades do Sistema Internacional ou outras de uso común como a caloría, o kWh e o CV.	CMCCT
f	- B.5.2.Formas de intercambio de enerxía: o traballo e a calor. - B.5.4.Efectos da calor sobre os corpos.	B5.4. Relacionar cualitativa e cuantitativamente a calor cos efectos que produce nos corpos: variación de temperatura, cambios de estado e dilatación.	FQB5.4.1. Describe as transformacións que experimenta un corpo ao gañar ou perder enerxía, determinando a calor necesaria para que se produza unha variación de temperatura dada e para un cambio de estado, representando graficamente ditas transformacións.	CMCCT
			FQB5.4.2. Calcula a enerxía transferida entre corpos a distinta temperatura e o valor da temperatura final aplicando o concepto de equilibrio térmico.	CMCCT
			FQB5.4.3. Relaciona a variación da lonxitude dun obxecto coa variación da súa temperatura utilizando o coeficiente de dilatación lineal correspondente.	CMCCT
			FQB5.4.4. Determina experimentalmente calores específicos e calores latentes de substancias mediante un calorímetro, realizando os cálculos necesarios a partir dos datos empíricos obtidos.	- CMCCT - CAA
f	- B.5.3.Traballo e potencia. - B.5.5.Máquinas térmicas.	B5.5. Valorar a relevancia histórica das máquinas térmicas como desencadeantes da revolución industrial, así como a súa importancia actual na industria e o transporte.	FQB5.5.1. Explica ou interpreta, mediante ou a partir de ilustracións, o fundamento do funcionamento do motor de explosión.	CMCCT
			FQB5.5.2. Realiza un traballo sobre a importancia histórica do motor de explosión e preséntao empregando as TIC.	- CMCCT - CD - CCL - CSC - CCEC
f	B.5.5.Máquinas térmicas.	B5.6. Comprender a limitación que o fenómeno da degradación da enerxía supón para a optimización dos procesos de obtención de enerxía útil nas máqui-	FQB5.6.1. Utiliza o concepto da degradación da enerxía para relacionar a enerxía absorbida e o traballo realizado por unha máquina térmica.	CMCCT

	Física e Química. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		nas térmicas, e o reto tecnolóxico que supón a mellora do rendemento destas para a investigación, a innovación e a empresa.	FQB5.6.2. Emprega simulacións virtuais interactivas para determinar a degradación da enerxía en diferentes máquinas e expón os resultados empregando as TIC.	- CMCCT - CD - CCL

1º de bacharelato

	Física e Química. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. A actividade científica			
- d - e - g - i - j - k	B1.1. Estratexias necesarias na actividade científica.	B1.1. Recoñecer e utilizar as estratexias básicas da actividade científica como: formular problemas, emitir hipóteses, propor modelos, elaborar estratexias de resolución de problemas e deseños experimentais, analizar os resultados e realizar experiencias	FQB1.1.1. Aplica habilidades necesarias para a investigación científica: fai preguntas, identifica problemas, recolle datos, realiza experiencias, diseña e argumenta estratexias de resolución de problemas, utiliza modelos e leis, revisa o proceso e obtén conclusións.	- CAA - CCL - CMCCT - CSIEE
			FQB1.1.2. Resolve exercicios numéricos expresando o valor das magnitudes empregando a notación científica, estima os erros absoluto e relativo asociados e contextualiza os resultados.	- CAA - CMCCT - CSIEE
			FQB1.1.3. Efectúa a análise dimensional das ecuacións que relacionan as diferentes magnitudes nun proceso físico ou químico.	CMCCT
			FQB1.1.4. Distingue entre magnitudes escalares e vectoriais e opera adecuadamente con elas.	CMCCT
			FQB1.1.5. Elabora e interpreta representacións gráficas de diferentes procesos físicos e químicos a partir dos datos obtidos en experiencias de laboratorio ou virtuais e relaciona os resultados obtidos coas ecuacións que representan as leis e principios subxacentes.	- CAA - CCL - CD - CMCCT
			FQB1.1.6. A partir dun texto científico, extrae e interpreta a información, argumenta con rigor e precisión utilizando a terminoloxía adecuada.	- CAA - CCL - CMCCT

Física e Química. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - g - i - j - k	- B1.2. Tecnoloxías da Información e a Comunicación no traballo científico. - B1.3. Proxecto de investigación.	B1.2. Utilizar e aplicar as Tecnoloxías da Información e a Comunicación no estudo dos fenómenos físicos e químicos.	FQB1.2.1. Emprega aplicacións virtuais interactivas para simular experimentos físicos de difícil realización no laboratorio.	- CD - CMCCT
			FQB1.2.2. Establece os elementos esenciais para o deseño, a elaboración e defensa dun proxecto de investigación, sobre un tema de actualidade científica, vinculado coa Física ou a Química, utilizando preferentemente as TIC.	- CAA - CCL - CD - CMCCT - CSIEE
- b - d - e - g - i - j - k	B1.1. Estratexias necesarias na actividade científica.	B1.3. Realizar en equipo tarefas propias da investigación científica.	FQB1.3.1. Realiza de forma cooperativa ou colaborativa algunhas tarefas propias da investigación científica: busca de información, prácticas de laboratorio ou pequenos proxectos de investigación.	- CAA - CCL - CD - CMCCT - CSC - CSIEE
Bloque 2. Aspectos cuantitativos da química				
i	B2.1. Revisión da teoría atómica de Dalton.	B2.1. Explicar a teoría atómica de Dalton así como as leis básicas asociadas ao seu establecemento.	FQB2.1.1. Xustifica a teoría atómica de Dalton e a discontinuidade da materia a partir das leis fundamentais da Química exemplificándoo con reaccións.	CMCCT
i	B2.2. Leis dos gases. Ecuación de estado dos gases ideais.	B2.2. Utilizar a ecuación de estado dos gases ideais para establecer relacións entre a presión, volume e a temperatura.	FQB2.2.1. Determina as magnitudes que definen o estado dun gas aplicando a ecuación de estado dos gases ideais.	CMCCT
			FQB2.2.2. Explica razoadamente a utilidade e as limitacións da hipótese do gas ideal.	CMCCT
i	B2.3. Determinación de fórmulas empíricas e moleculares.	B2.3. Aplicar a ecuación dos gases ideais para calcular masas moleculares e determinar fórmulas moleculares.	FQB2.3.1. Determina presións totais e parciais dos gases dunha mestura relacionando a presión total dun sistema coa fracción molar e a ecuación de estado dos gases ideais.	CMCCT
			FQB2.3.2. Relaciona a fórmula empírica e molecular dun composto coa súa composición centesimal aplicando a ecuación de estado dos gases ideais.	CMCCT
i	B2.4. Disolucións: formas de expresar a concentración, preparación e propiedades coligativas.	B2.4. Realizar os cálculos necesarios para a preparación de disolucións dunha concentración dada e expresala en calquera das formas establecidas e levar a	FQB2.4.1. Expresa a concentración dunha disolución en g/L, mol/L, % en peso e % en volume. Leva a cabo e describe o procedemento de preparación no labora-	CMCCT

	Física e Química. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		cabo a preparación da mesma.	torio de disolucións dunha concentración determinada e realiza os cálculos necesarios, tanto para o caso de solutos en estado sólido como a partir de doutra de concentración coñecida.	
■ i	B2.4. Disolucións: formas de expresar a concentración, preparación e propiedades coligativas.	■ B2.5. Explicar a variación das propiedades coligativas entre unha disolución e o disolvente puro e comprobalo experimentalmente.	■ FQB2.5.1. Experimenta e interpreta a variación das temperaturas de fusión e ebulición dun líquido ao que se lle engade un soluto relacionándoo con algún proceso de interese na nosa contorna.	■ CMCCT
			■ FQB2.5.2. Utiliza o concepto de presión osmótica para describir o paso de ións a través dunha membrana semipermeable.	■ CMCCT
■ i	■ B2.6. Métodos actuais para a análise de substancias: Espectroscopía e Espectrometría.	■ B2.6. Utilizar os datos obtidos mediante técnicas espectrométricas para calcular masas atómicas.	■ FQB2.6.1. Calcula a masa atómica dun elemento a partir dos datos espectrométricos obtidos para os diferentes isótopos do mesmo.	■ CMCCT
■ i	■ B2.6. Métodos actuais para a análise de substancias: Espectroscopía e Espectrometría.	■ B2.7. Recoñecer a importancia das técnicas espectroscópicas que permiten a análise de substancias e as súas aplicacións para a detección das mesmas en cantidades moi pequenas de mostras.	■ FQB2.7.1. Describe as aplicacións da espectroscopía na identificación de elementos e compostos.	■ CMCCT
■	Bloque 3. Reaccións químicas			
■ i	■ B3.1. Estequiometría das reaccións. Reactivo limitante e rendemento dunha reacción.	■ B3.1. Formular e nomear correctamente as substancias que interveñen nunha reacción química dada. Levar a cabo no laboratorio reaccións químicas sinxelas.	■ FQB3.1.1. Escribe e axusta e realiza ecuacións químicas sinxelas de distinto tipo (neutralización, oxidación, síntese) e de interese bioquímico ou industrial.	■ CMCCT ■ CSIEE
■ i	■ B3.1. Estequiometría das reaccións. Reactivo limitante e rendemento dunha reacción.	■ B3.2. Interpretar as reaccións químicas e resolver problemas nos que interveñan reactivos limitantes, reactivos impuros e cuxo rendemento non sexa completo.	■ FQB3.2.1. Interpreta unha ecuación química en termos de cantidade de materia, masa, número de partículas ou volume para realizar cálculos estequiométricos na mesma.	■ CMCCT
			■ FQB3.2.2. Realiza os cálculos estequiométricos aplicando a lei de conservación da masa a distintas reaccións.	■ CMCCT
			■ FQB3.2.3. Efectúa cálculos estequiométricos nos que interveñan compostos en estado sólido, líquido ou gasoso, ou en disolución en presenza dun reactivo limitante ou un reactivo impuro.	■ CMCCT
			■ FQB3.2.4. Aplica o rendemento dunha reacción na realización de cálculos estequiométricos.	■ CMCCT

	Física e Química. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ i	▪ B3.3. Química e industria.	▪ B3.3. Identificar as reaccións químicas implicadas na obtención de diferentes compostos inorgánicos relacionados con procesos industriais.	▪ FQB3.3.1. Describe o proceso de obtención de produtos inorgánicos de alto valor engadido, analizando o seu interese industrial.	▪ CMCCT
▪ i	▪ B3.3. Química e industria.	▪ B3.4. Identificar os procesos básicos da siderurxia así como as aplicacións dos produtos resultantes.	▪ FQB3.4.1. Explica os procesos que teñen lugar nun alto forno escribindo e xustificando as reaccións químicas que nel se producen.	▪ CMCCT
			▪ FQB3.4.2. Argumenta a necesidade de transformar o ferro de fundición en aceiro, distinguindo entre ambos os produtos segundo a porcentaxe de carbono que conteñen.	▪ CMCCT
			▪ FQB3.4.3. Relaciona a composición dos distintos tipos de aceiro coas súas aplicacións.	▪ CMCCT
▪ i ▪ e	▪ B3.3. Química e industria.	▪ B3.5. Valorar a importancia da investigación científica no desenvolvemento de novos materiais con aplicacións que melloren a calidade de vida.	▪ FQB3.5.1. Analiza a importancia e a necesidade da investigación científica aplicada ao desenvolvemento de novos materiais e a súa repercusión na calidade de vida a partir de fontes de información científica.	▪ CCEC ▪ CMCCT ▪ CSC
Bloque 4. Transformacións enerxéticas e espontaneidade das reaccións químicas				
▪ i	▪ B4.1. Sistemas termodinámicos.	▪ B4.1. Interpretar o primeiro principio da termodinámica como o principio de conservación da enerxía en sistemas nos que se producen intercambios de calor e traballo.	▪ FQB4.1.1. Relaciona a variación da enerxía interna nun proceso termodinámico coa calor absorbida ou desprendida e o traballo realizado no proceso.	▪ CMCCT
▪ i	▪ B4.2. Primeiro principio da termodinámica. Enerxía interna.	▪ B4.2. Recoñecer a unidade da calor no Sistema Internacional e o seu equivalente mecánico.	▪ FQB4.2.1. Explica razoadamente o procedemento para determinar o equivalente mecánico da calor tomando como referente aplicacións virtuais interactivas asociadas ao experimento de Joule.	▪ CMCCT
▪ i	▪ B4.3. Entalpía. Ecuacións termoquímicas.	▪ B4.3. Interpretar ecuacións termoquímicas e distinguir entre reaccións endotérmicas e exotérmicas.	▪ FQB4.3.1. Expresa as reaccións mediante ecuacións termoquímicas debuxando e interpretando os diagramas entálpicos asociados.	▪ CMCCT
▪ i	▪ B4.4. Lei de Hess.	▪ B4.4. Describir as posibles formas de calcular a entalpía dunha reacción química.	▪ FQB4.4.1. Calcula a variación de entalpía dunha reacción aplicando a lei de Hess, coñecendo as entalpías de formación ou as enerxías de ligazón asociadas a unha transformación química dada e interpreta o seu signo.	▪ CMCCT
▪ i	▪ B4.5. Segundo principio da termodinámica. Entropía.	▪ B4.5. Dar resposta a cuestións conceptuais sinxelas sobre o segundo principio da termodinámica en rela-	▪ FQB4.5.1. Predí a variación de entropía nunha reacción química dependendo da molecularidade e estado	▪ CMCCT

Física e Química. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		ción aos procesos espontáneos.	dos compostos que interveñen.	
i	B4.6. Factores que interveñen na espontaneidade dunha reacción química. Enerxía de Gibbs.	B4.6. Predicir, de forma cualitativa e cuantitativa, a espontaneidade dun proceso químico en determinadas condicións a partir da enerxía de Gibbs.	FQB4.6.1. Identifica a enerxía de Gibbs coa magnitude que informa sobre a espontaneidade dunha reacción química.	CMCCT
			FQB4.6.2. Xustifica a espontaneidade dunha reacción química en función dos factores entálpicos, entrópicos e da temperatura.	CMCCT
i	B4.6. Factores que interveñen na espontaneidade dunha reacción química. Enerxía de Gibbs.	B4.7. Distinguir os procesos reversibles e irreversibles e a súa relación coa entropía e o segundo principio da termodinámica.	FQB4.7.1. Expón situacións reais ou figuradas en que se pon de manifesto o segundo principio da termodinámica, asociando o concepto de entropía coa irreversibilidade dun proceso.	CMCCT
			FQB4.7.2. Relaciona o concepto de entropía coa espontaneidade dos procesos irreversibles.	CMCCT
e g h i j	B4.7. Consecuencias sociais e medioambientais das reaccións químicas de combustión.	B4.8. Analizar a influencia das reaccións de combustión a nivel social, industrial e medioambiental e as súas aplicacións.	FQB4.8.1. Analiza as consecuencias do uso de combustibles fósiles, relacionando as emisións de CO ₂ co seu efecto na calidade de vida, o efecto invernadoiro, o quecemento global, a redución dos recursos naturais e outros a partir de distintas fontes de información. Propón actitudes sustentables para minorar estes efectos.	CCL CMCCT CSC CSIEE
Bloque 5. Química do carbono				
i	B5.1. Enlaces do átomo de carbono. B5.2. Compostos de carbono: hidrocarburos. B5.3. Formulación e nomenclatura IUPAC dos compostos do carbono.	B5.1. Recoñecer hidrocarburos saturados e insaturados e aromáticos relacionándoos con compostos de interese biolóxico e industrial.	FQB5.1.1. Formula e nomea segundo as normas da IUPAC: hidrocarburos de cadea aberta e cerrada e derivados aromáticos.	CMCCT
i	B5.3. Formulación e nomenclatura IUPAC dos compostos do carbono. B5.4. Compostos de carbono nitroxenados e osixenados.	B5.2. Identificar compostos orgánicos que conteñan funcións osixenadas e nitroxenadas.	FQB5.2.1. Formula e nomea segundo as normas da IUPAC: compostos orgánicos sinxelos cunha función osixenada ou nitroxenada.	CMCCT
i	B5.5. Isomería estrutural.	B5.3. Representar os diferentes tipos de isomería.	FQB5.3.1. Representa os diferentes isómeros dun composto orgánico.	CMCCT
i	B5.6. O petróleo e os novos materiais.	B5.4. Explicar os fundamentos químicos relacionados coa industria do petróleo e do gas natural.	FQB5.4.1. Describe o proceso de obtención do gas natural e dos diferentes derivados do petróleo a nivel industrial e a súa repercusión ambiental.	CMCCT CSC

	Física e Química. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			FQB5.4.2. Explica a utilidade das diferentes fraccións do petróleo.	CMCCT
- i - e	B5.7. Aplicacións e propiedades dos compostos do carbono.	B5.5. Diferenciar as diferentes estruturas que presenta o carbono no grafito, diamante, grafeno, fullereno e nanotubos relacionándoo coas súas aplicacións.	FQB5.5.1. Identifica as formas alotrópicas do carbono relacionándoas coas propiedades físico-químicas e as súas posibles aplicacións.	CMCCT
- d - e - h - i - j	B5.7. Aplicacións e propiedades dos compostos do carbono.	B5.6. Valorar o papel da química do carbono nas nosas vidas e recoñecer a necesidade de adoptar actitudes e medidas medioambientalmente sustentables.	FQB5.6.1. A partir dunha fonte de información, elabora un informe no que se analice e xustifique a importancia da química do carbono e a súa incidencia na calidade de vida	- CCL - CMCCT - CSC
			FQB5.6.2.Relaciona as reaccións de condensación e combustión con procesos que ocorren a nivel biolóxico.	CMCCT
	Bloque 6. Cinemática			
- i - h	B6.1. Sistemas de referencia inerciais. Principio de relatividade de Galileo.	B6.1. Distinguir entre sistemas de referencia inerciais e non inerciais.	FQB6.1.1. Analiza o movemento dun corpo en situacións cotiás razoando se o sistema de referencia elixido é inercial ou non inercial.	CMCCT
			FQB6.1.2. Xustifica a viabilidade dun experimento que distinga se un sistema de referencia se atopa en repouso ou se move con velocidade constante.	CMCCT
i	B6.1. Sistemas de referencia inerciais. Principio de relatividade de Galileo.	B6.2. Representar graficamente as magnitudes vectoriais que describen o movementos nun sistema de referencia adecuado.	FQB6.2.1. Describe o movemento dun corpo a partir dos seus vectores de posición, velocidade e aceleración nun sistema de referencia dado.	CMCCT
i	B6.2. Movementos rectilíneo e circular.	B6.3. Recoñecer as ecuacións dos movementos rectilíneo e circular e aplicalas a situacións concretas.	FQB6.3.1. Obtén as ecuacións que describen a velocidade e a aceleración dun corpo a partir da expresión do vector de posición en función do tempo.	CMCCT
			FQB6.3.2. Resolve exercicios prácticos de cinemática en dúas dimensións (movemento dun corpo nun plano) aplicando as ecuacións dos movementos rectilíneo uniforme (M.R.U) e movemento rectilíneo uniformemente acelerado (M.R.U.A.).	CMCCT
			FQB6.3.3. Realiza e describe experiencias que permitan analizar os movementos rectilíneo ou circular e determina as magnitudes involucradas.	CMCCT
i	B6.2. Movementos rectilíneo e circular.	B6.4. Interpretar representacións gráficas dos move-	FQB6.4.1. Interpreta as gráficas que relacionan as	CMCCT

Física e Química. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		mentos rectilíneo e circular.	variables implicadas nos movementos M.R.U., M.R.U.A. e circular uniforme (M.C.U.) aplicando as ecuacións adecuadas para obter os valores do espazo percorrido, a velocidade e a aceleración.	
■ i	■ B6.2. Movementos rectilíneo e circular.	■ B6.5. Determinar velocidades e aceleracións instantáneas a partir da expresión do vector de posición en función do tempo.	■ FQB6.5.1. Formulado un suposto, identifica o tipo ou tipos de movementos implicados, e aplica as ecuacións da cinemática para realizar predicións acerca da posición e velocidade do móbil.	■ CMCCT
■ i	■ B6.3. Movemento circular uniformemente acelerado.	■ B6.6. Describir o movemento circular uniformemente acelerado e expresar a aceleración en función das súas compoñentes intrínsecas.	■ FQB6.6.1. Identifica as compoñentes intrínsecas da aceleración en distintos casos prácticos e aplica as ecuacións que permiten determinar o seu valor.	■ CMCCT
■ i	■ B6.3. Movemento circular uniformemente acelerado.	■ B6.7. Relacionar nun movemento circular as magnitudes angulares coas lineais.	■ FQB6.7.1. Relaciona as magnitudes lineais e angulares para un móbil que describe unha traxectoria circular, establecendo as ecuacións correspondentes.	■ CMCCT
■ g ■ i	■ B6.4. Composición dos movementos rectilíneo uniforme e rectilíneo uniformemente acelerado.	■ B6.8. Identificar o movemento non circular dun móbil nun plano como a composición de dous movementos unidimensionais rectilíneo uniforme (MRU) e/ou rectilíneo uniformemente acelerado (M.R.U.A.).	■ FQB6.8.1. Recoñece movementos compostos, establece as ecuacións que os describen, calcula o valor de magnitudes tales como alcance e altura máxima, así como valores instantáneos de posición, velocidade e aceleración.	■ CMCCT
			■ FQB6.8.2. Resolve problemas relativos á composición de movementos descompoñéndoo en dous movementos rectilíneos.	■ CMCCT
			■ FQB6.8.3. Emprega simulacións virtuais interactivas para resolver supostos prácticos reais, determinando condicións iniciais, traxectorias e puntos de encontro dos corpos implicados.	■ CD ■ CMCCT
■ i	■ B6.5. Descrición do movemento harmónico simple (MAS).	■ B6.9. Interpretar o significado físico dos parámetros que describen o movemento harmónico simple (M.A.S) e asocio ao movemento dun corpo que oscile.	■ FQB6.9.1. Deseña, realiza e describe experiencias que poñan de manifesto o movemento harmónico simple (M.A.S) e determina as magnitudes involucradas.	■ CCL ■ CMCCT ■ CSIEE
			■ FQB6.9.2. Interpreta o significado físico dos parámetros que aparecen na ecuación do movemento harmónico simple.	■ CMCCT
			■ FQB6.9.3. Predí a posición dun oscilador harmónico simple coñecendo a amplitude, a frecuencia, o período	■ CMCCT

	Física e Química. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			do e a fase inicial.	
			FQB6.9.4. Obtén a posición, velocidade e aceleración nun movemento harmónico simple aplicando as ecuacións que o describen.	CMCCT
			FQB6.9.5. Analiza o comportamento da velocidade e da aceleración dun movemento harmónico simple en función da elongación.	CMCCT
			FQB6.9.6. Representa graficamente a posición, a velocidade e a aceleración do movemento harmónico simple (M.A.S.) en función do tempo comprobando a súa periodicidade.	CMCCT
	Bloque 7. Dinámica			
i	- B7.1. A forza como interacción. - B7.2 Leis de Newton.	B7.1. Identificar todas as forzas que actúan sobre un corpo.	FQB7.1.1. Representa todas as forzas que actúan sobre un corpo, obtendo a resultante e extraendo consecuencias sobre o seu estado de movemento.	CMCCT
			FQB7.1.2. Debuxa o diagrama de forzas dun corpo situado no interior dun ascensor en diferentes situacións de movemento, calculando a súa aceleración a partir das leis da dinámica.	CMCCT
i	- B7.2 Leis de Newton. - B7.3. Forzas de contacto. Dinámica de corpos ligados.	B7.2. Resolver situacións desde un punto de vista dinámico que involucran planos inclinados e /ou poleas.	FQB7.2.1. Calcula o módulo do momento dunha forza en casos prácticos sinxelos.	CMCCT
			FQB7.2.2. Resolve supostos nos que aparezan forzas de rozamento en planos horizontais ou inclinados, aplicando as leis de Newton.	CMCCT
			FQB7.2.3. Relaciona o movemento de varios corpos unidos mediante cordas tensas e poleas coas forzas que actúan sobre cada un dos corpos.	CMCCT
i	B7.4. Forzas elásticas. Dinámica do M.A.S.	B7.3. Recoñecer as forzas elásticas en situacións cotiás e describir os seus efectos.	FQB7.3.1. Determina experimentalmente a constante elástica dun resorte aplicando a lei de Hooke e calcula a frecuencia coa que oscila unha masa coñecida unida a un extremo do citado resorte.	CMCCT
			FQB7.3.2. Demostra que a aceleración dun movemento harmónico simple (M.A.S.) é proporcional ao desprazamento empregando a ecuación fundamental da Dinámica.	CMCCT

Física e Química. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			FQB7.3.3. Estima o valor da gravidade facendo un estudo do movemento do péndulo simple.	CMCCT
i	- B7.5. Sistema de dúas partículas. - B7.6. Conservación do momento lineal e impulso mecánico.	B7.4. Aplicar o principio de conservación do momento lineal a sistemas de dous corpos e predicir o movemento dos mesmos a partir das condicións iniciais.	FQB7.4.1. Establece a relación entre impulso mecánico e momento lineal aplicando a segunda lei de Newton.	CMCCT
			FQB7.4.2. Explica o movemento de dous corpos en casos prácticos como colisións e sistemas de propulsión mediante o principio de conservación do momento lineal.	CMCCT
i	B7.7. Dinámica do movemento circular uniforme.	B7.5. Xustificar a necesidade de que existan forzas para que se produza un movemento circular.	FQB7.5.1. Aplica o concepto de forza centrípeta para resolver e interpretar casos de móbiles en curvas e en traxectorias circulares.	CMCCT
i	B7.8. Leis de Kepler.	B7.6. Contextualizar as leis de Kepler no estudo do movemento planetario.	FQB7.6.1. Comproba as leis de Kepler a partir de táboas de datos astronómicos correspondentes ao movemento dalgúns planetas.	CMCCT
			FQB7.6.2. Describe o movemento orbital dos planetas do Sistema Solar aplicando as leis de Kepler e extrae conclusións acerca do período orbital dos mesmos.	- CCEC - CMCCT
i	B7.9. Forzas centrais. Momento dunha forza e momento angular. Conservación do momento angular.	B7.7. Asociar o movemento orbital coa actuación de forzas centrais e a conservación do momento angular.	FQB7.7.1. Aplica a lei de conservación do momento angular ao movemento elíptico dos planetas, relacionando valores do radio orbital e da velocidade en diferentes puntos da órbita.	CMCCT
			FQB7.7.2. Utiliza a lei fundamental da dinámica para explicar o movemento orbital de diferentes corpos como satélites, planetas e galaxias, relacionando o radio e a velocidade orbital coa masa do corpo central.	CMCCT
i	B7.10. Lei de Gravitación Universal.	B7.8. Determinar e aplicar a lei de Gravitación Universal á estimación do peso dos corpos e á interacción entre corpos celestes tendo en conta o seu carácter vectorial.	FQB7.8.1. Expresa a forza da atracción gravitatoria entre dous corpos calquera, coñecendo as variables das que depende, establecendo como inciden os cambios nestas sobre aquela.	CMCCT
			FQB7.8.2. Compara o valor da atracción gravitatoria da Terra sobre un corpo na súa superficie coa acción de corpos afastados sobre o mesmo corpo.	CMCCT
i	B7.11. Interacción electrostática: lei de Coulomb.	B7.9. Enunciar a lei de Coulomb e caracterizar a	FQB7.9.1. Compara a lei de Newton da Gravitación Universal e a de Coulomb, establecendo diferenzas e	CCEC

	Física e Química. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		interacción entre dúas cargas eléctricas puntuais.	semellanzas entre elas.	■ CMCCT
			■ FQB7.9.2. Acha a forza neta que un conxunto de cargas exerce sobre unha carga problema utilizando a lei de Coulomb.	■ CMCCT
■ i	■ B7.10. Lei de Gravitación Universal. ■ B7.11. Interacción electrostática: lei de Coulomb.	■ B7.10. Valorar as diferenzas e semellanzas entre a interacción eléctrica e gravitatoria.	■ FQB7.10.1. Determina as forzas electrostática e gravitatoria entre dúas partículas de carga e masa coñecidas e compara os valores obtidos, extrapolando conclusións ao caso dos electróns e o núcleo dun átomo.	■ CMCCT
	Bloque 8. Enerxía			
■ i	■ B8.1. Enerxía mecánica e traballo. ■ B8.2. Teorema das forzas vivas.	■ B8.1. Establecer a lei de conservación da enerxía mecánica e aplicala á resolución de casos prácticos.	■ FQB8.1.1. Aplica o principio de conservación da enerxía para resolver problemas mecánicos, determinando valores de velocidade e posición, así como de enerxía cinética e potencial.	■ CMCCT
			■ FQB8.1.2. Relaciona o traballo que realiza unha forza sobre un corpo coa variación da súa enerxía cinética e determina algunha das magnitudes implicadas.	■ CMCCT
■ i	■ B8.3. Sistemas conservativos.	■ B8.2. Recoñecer sistemas conservativos como aqueles para os que é posible asociar unha enerxía potencial e representar a relación entre traballo e enerxía.	■ FQB8.2.1. Clasifica en conservativas e non conservativas, as forzas que interveñen nun suposto teórico xustificando as transformacións enerxéticas que se producen e a súa relación co traballo.	■ CMCCT
■ i	■ B8.4. Enerxía cinética e potencial do movemento harmónico simple.	■ B8.3. Describir as transformacións enerxéticas que teñen lugar nun oscilador harmónico.	■ FQB8.3.1. Estima a enerxía almacenada nun resorte en función da elongación, coñecida a súa constante elástica.	■ CMCCT
			■ FQB8.3.2. Calcula as enerxías cinética, potencial e mecánica dun oscilador harmónico aplicando o principio de conservación da enerxía e realiza a representación gráfica correspondente.	■ CMCCT
■ i	■ B8.5. Diferenza de potencial eléctrico.	■ B8.4. Vincular a diferenza de potencial eléctrico co traballo necesario para transportar unha carga entre dous puntos dun campo eléctrico e coñecer a súa unidade no Sistema Internacional.	■ FQB8.4.1. Asocia o traballo necesario para trasladar unha carga entre dous puntos dun campo eléctrico coa diferenza de potencial existente entre eles permitindo a determinación da enerxía implicada no proceso.	■ CMCCT

2.1.12 Física

Introdución

A Física está presente en todas as nosas actividades diarias; é parte de todos os sucesos naturais e de aqueles inventos que axudaron ao home a conseguir progreso tecnolóxico e mellorar as súas condicións de vida. Aproveitando os coñecementos físicos modernos facilitouse a elaboración dos produtos necesarios para a humanidade: chegouse á lúa, colocáronse satélites de comunicacións en órbita, mellorouse o desenvolvemento dos automóviles, coñécese con anticipación a formación de furacáns e, en xeral, o estado do tempo, fábricanse mellores electrodomésticos, barcos, avións, maquinarias pesadas e todos aqueles artefactos que o home puxo ao seu servizo na industria.

Polo seu carácter altamente formal, a materia de Física proporciona ao alumnado unha eficaz ferramenta de análise e recoñecemento, cuxo ámbito de aplicación transcende os obxectivos da mesma. A Física no segundo curso de Bacharelato é esencialmente académica e debe abarcar todo o espectro de coñecemento da física con rigor, de forma que se asenten as bases metodolóxicas introducidas nos cursos anteriores. Á súa vez, debe dotar ao alumno de novas aptitudes que o capaciten para a súa seguinte etapa de formación, con independencia da relación que esta poida ter coa Física.

A materia estrutúrase en 6 bloques de contidos nos que aparecen interrelacionados todos os elementos do currículo. O primeiro bloque está dedicado á actividade científica e constitúe o eixe metodolóxico da área, sendo necesario que se traballe de forma simultánea con cada un dos bloques restantes. O ensino-aprendizaxe da Física implica a identificación e análise de problemas, emitindo hipóteses fundamentadas, recollendo datos (FSB1.1.1.) que inclúan a elaboración e interpretación de representacións gráficas a partir de datos experimentais e relacionándoas coas ecuacións matemáticas que representan as leis e os principios físicos subxacentes (FSB1.1.4), así como a busca, análise e elaboración de información, sendo de interese o emprego das TIC tanto como ferramenta para a obtención de datos, o tratamento da información, a análise dos resultados e a presentación de conclusións, como para o emprego de aplicacións informáticas de simulación de experimentos físicos que sería dificultoso desenvolver no laboratorio real (FSB1.2.1.)

O segundo bloque trata a interacción gravitatoria, facendo especial énfase no concepto de campo, a fin de poder desenvolver no bloque 3 os campos eléctrico e magnético.

O bloque 4 céntrase no estudo dos fenómenos ondulatorios. O concepto de onda non se estuda en cursos anteriores e necesita, polo tanto, un enfoque secuencial. En primeiro lugar, trátase desde un punto de vista descritivo e, a continuación, desde un punto de vista funcional. Como casos prácticos concretos estúdanse o son e, de forma máis ampla, a luz como onda electromagnética.

No bloque 5 trátase a óptica xeométrica, restrinxida ao marco da aproximación paraxial. As ecuacións dos sistemas ópticos preséntanse desde un punto de vista operativo, con obxecto de proporcionar ao alumno unha ferramenta de análise de sistemas ópticos complexos.

A secuencia de bloques anterior permite introducir a gran unificación da Física do século XIX e xustificar a denominación de ondas electromagnéticas.

O último bloque dedícase á Física do século XX. Os principais conceptos introdúcense empiricamente, propoñendo situacións que requiren unicamente as ferramentas matemáticas básicas, sen perder por iso rigorosidade. A Teoría Especial da Relatividade e a Física Cuántica preséntanse como alternativas necesarias á insuficiencia da denominada física clásica para resolver determinados feitos experimentais. Neste apartado, introdúcense, tamén, os rudimentos do láser, unha ferramenta cotiá na actualidade.

En todos os bloques, a complexidade matemática de determinados aspectos non debe ser obstáculo para a comprensión conceptual de postulados e leis que xa pertencen ao século pasado. Por outro lado, o uso de aplicacións virtuais interactivas suple satisfactoriamente a posibilidade de comprobar experimentalmente os fenómenos físicos estudados.

Os estándares de aprendizaxe avaliados desta materia deseñáronse de xeito que a resolución dos supostos propostos require o coñecemento dos contidos avaliados, así como un emprego consciente, controlado e eficaz das capacidades adquiridas nos cursos anteriores.

A pesares de que a competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía está presente en todos os estándares, esta materia tamén contribúe, de xeito importante, ao desenvolvemento do resto das competencias clave. Así, traballo en equipo para a realización das experiencias axudará ao alumnado a acadar as competencias sociais e cívicas; a análise dos textos científicos, a argumentación e defensa de proxectos ou a interpretación da información afianzarán os hábitos de lectura; o deseño de experiencias e pequenas investigacións fomentarán a autonomía na aprendizaxe, aprender a aprender, e o espírito crítico; a herdanza histórica (a ciencia na cultura europea) ou a estética nas presentacións contribuirán á competencia conciencia e expresións culturais; o emprego de aplicacións interactivas axudará ao desenvolvemento da competencia dixital; a aplicación método científico e a avaliación de resultados axudarán á organización da propia aprendizaxe; e, por suposto, a argumentación, a interpretación da información e a exposición de resultados desenvolven a competencia comunicación lingüística.

2º de bacharelato

Física. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. A actividade científica				
- b - d	B1.1. Estratexias propias da actividade científica.	B1.1. Recoñecer e utilizar as estratexias básicas da actividade científica.	FSB1.1.1. Aplica habilidades necesarias para a investigación científica, propoñendo preguntas, identificando e analizando problemas, emitindo hipóteses fundamenta-	- CCL - CMCCT

	Física. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- g - i - j			das, recollendo datos, analizando tendencias a partir de modelos, deseñando e propoñendo estratexias de actuación.	- CSC - CSIEE
			FSB1.1.2. Efectúa a análise dimensional das ecuacións que relacionan as diferentes magnitudes nun proceso físico.	- CAA - CMCCT
			FSB1.1.3. Resolve exercicios nos que a información debe deducirse a partir dos datos proporcionados e das ecuacións que rexen o fenómeno e contextualiza os resultados.	- CAA - CMCCT
			FSB1.1.4. Elabora e interpreta representacións gráficas de dúas e tres variables a partir de datos experimentais e relaciónas coas ecuacións matemáticas que representan as leis e os principios físicos subxacentes.	- CAA - CMCCT
- g - i - j	B1.2. Tecnoloxías da Información e a Comunicación.	B1.2. Coñecer, utilizar e aplicar as Tecnoloxías da Información e a Comunicación no estudo dos fenómenos físicos.	FSB1.2.1. Utiliza aplicacións virtuais interactivas para simular experimentos físicos de difícil implantación no laboratorio.	- CD - CMCCT
			FSB1.2.2. Analiza a validez dos resultados obtidos e elabora un informe final facendo uso das TIC comunicando tanto o proceso como as conclusións obtidas.	- CD - CCL - CMCCT - CSIEE
			FSB1.2.3. Identifica as principais características ligadas á fiabilidade e obxectividade do fluxo de información científica existente en internet e outros medios dixitais.	- CD - CMCCT
			FSB1.2.4. Selecciona, comprende e interpreta información relevante nun texto de divulgación científica e transmite as conclusións obtidas utilizando a linguaxe oral e escrita con propiedade.	- CAA - CCL - CD - CMCCT
	B1.1. Estratexias necesarias na actividade científica.	B1.3. Realizar de forma cooperativa tarefas propias da investigación científica.	FQB1.3.1. Realiza de forma cooperativa algunhas tarefas propias da investigación científica: busca de información, prácticas de laboratorio ou pequenos proxectos de investigación.	- CAA - CCL - CD - CMCCT - CSC - CSIEE

	Física. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 2. Interacción gravitatoria			
- i - j	- B2.1. Campo gravitatorio. - B2.2. Campos de forza conservativos. - B2.3. Intensidade do campo gravitatorio. - B2.4. Potencial gravitatorio.	B2.1. Asociar o campo gravitatorio á existencia de masa e caracterizalo pola intensidade do campo e o potencial.	FSB2.1.1. Diferenza entre os conceptos de forza e campo, establecendo unha relación entre intensidade do campo gravitatorio e a aceleración da gravidade.	CMCCT
			FSB2.1.2. Representa o campo gravitatorio mediante as liñas de campo e as superficies de enerxía equipotencial.	- CCEC - CMCCT
- i - j	B2.4. Potencial gravitatorio.	B2.2. Recoñecer o carácter conservativo do campo gravitatorio pola súa relación cunha forza central e asociarlle, en consecuencia, un potencial gravitatorio.	FSB2.2.1. Xustifica o carácter conservativo do campo gravitatorio e determina o traballo realizado polo campo a partir das variacións de enerxía potencial.	CMCCT
- i - j	- B2.5. Enerxía potencial gravitatoria. - B2.6. Lei de conservación da enerxía.	B2.3. Interpretar as variacións de enerxía potencial e o signo da mesma en función da orixe de coordenadas enerxéticas elixida.	FSB2.3.1. Calcula a velocidade de escape dun corpo aplicando o principio de conservación da enerxía mecánica.	CMCCT
- i - j	B2.6. Lei de conservación da enerxía.	B2.4. Xustificar as variacións enerxéticas dun corpo en movemento no seo de campos gravitatorios.	FSB2.4.1. Aplica a lei de conservación da enerxía ao movemento orbital de diferentes corpos como satélites, planetas e galaxias.	CMCCT
- i - j	B2.7. Relación entre enerxía e movemento orbital.	B2.5. Relacionar o movemento orbital dun corpo co radio da órbita e a masa xeradora do campo.	FSB2.5.1. Deduce, a partir da lei fundamental da dinámica, a velocidade orbital de un corpo, e relaciónaa co radio da órbita e a masa do corpo.	CMCCT
			FSB2.5.2. Identifica a hipótese da existencia de materia escura a partir dos datos de rotación de galaxias e a masa do buraco negro central.	CMCCT
- i - j	B2.8. Satélite. Tipos de satélites.	B2.6. Coñecer a importancia dos satélites artificiais de comunicacións, GPS e meteorolóxicos e as características das súas órbitas.	FSB2.6.1. Utiliza aplicacións virtuais interactivas para o estudo de satélites de órbita media (MEO), órbita baixa (LEO) e de órbita xeoestacionaria (GEO) extraendo conclusións.	- CD - CMCCT
- i - j	B2.9. Caos determinista.	B2.7. Interpretar o caos determinista no contexto da interacción gravitatoria.	FSB2.7.1. Describe a dificultade de resolver o movemento de tres corpos sometidos á interacción gravitatoria mutua utilizando o concepto de caos.	CMCCT
	Bloque 3. Interacción electromagnética			
- i - j	- B3.1. Campo eléctrico. - B3.2. Intensidade do campo.	B3.1. Asociar o campo eléctrico á existencia de carga e caracterizalo pola intensidade de campo e o potencial.	FSB3.1.1. Relaciona os conceptos de forza e campo, establecendo a relación entre intensidade do campo eléctrico e carga eléctrica.	CMCCT

	Física. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			FSB3.1.2. Utiliza o principio de superposición para o cálculo de campos e potenciais eléctricos creados por unha distribución de cargas puntuais.	CMCCT
- i - j	B3.3. Potencial eléctrico.	B3.2. Recoñecer o carácter conservativo do campo eléctrico pola súa relación cunha forza central e asociarlle, en consecuencia, un potencial eléctrico.	FSB3.2.1. Representa graficamente o campo creado por unha carga puntual, incluíndo as liñas de campo e as superficies de enerxía equipotencial.	- CCEC - CMCCT
			FSB3.2.2. Compara os campos eléctrico e gravitatorio establecendo analogías e diferenzas entre eles.	CMCCT
- i - j	B3.4. Diferenza de potencial.	B3.3. Caracterizar o potencial eléctrico en diferentes puntos dun campo xerado por unha distribución de cargas puntuais e describir o movemento dunha carga cando se deixa libre no campo.	FSB3.3.1. Analiza cualitativamente a traxectoria dunha carga situada no seo dun campo xerado por unha distribución de cargas, a partir da forza neta que se exerce sobre ela.	CMCCT
- i - j - k	B3.5. Enerxía potencial eléctrica.	B3.4. Interpretar as variacións de enerxía potencial dunha carga en movemento no seo de campos electrostáticos en función da orixe de coordenadas enerxéticas elixida.	FSB3.4.1. Calcula o traballo necesario para transportar unha carga entre dous puntos dun campo eléctrico creado por unha ou máis cargas puntuais a partir da diferenza de potencial.	CMCCT
			FSB3.4.2. Predí o traballo que se realizará sobre unha carga que se move nunha superficie de enerxía equipotencial e discúteo no contexto de campos conservativos.	CMCCT
- i - j	B3.6. Fluxo eléctrico e Lei de Gauss.	B3.5. Asociar as liñas de campo eléctrico co fluxo a través dunha superficie pechada e establecer o teorema de Gauss para determinar o campo eléctrico creado por unha esfera cargada.	FSB3.5.1 Calcula o fluxo do campo eléctrico a partir da carga que o crea e a superficie que atravesan as liñas do campo.	CMCCT
- i - j	B3.7. Aplicacións do teorema de Gauss.	B3.6. Valorar o teorema de Gauss como método de cálculo de campos electrostáticos.	FSB3.6.1. Determina o campo eléctrico creado por unha esfera cargada aplicando o teorema de Gauss.	CMCCT
- i - j	- B3.8. Equilibrio electrostático. - B3.9. Gaiola de Faraday.	B3.7. Aplicar o principio de equilibrio electrostático para explicar a ausencia de campo eléctrico no interior dos condutores e asócio a casos concretos da vida cotiá.	FSB3.7.1. Explica o efecto da Gaiola de Faraday utilizando o principio de equilibrio electrostático e recoñece en situacións cotiás como o mal funcionamento dos móbiles en certos edificios ou o efecto dos raios eléctricos nos avións.	CMCCT
- i - j	- B3.10. Campo magnético. - B3.11. Efecto dos campos magnéticos sobre cargas en movemento.	B3.8. Predicir o movemento dunha partícula cargada no seo dun campo magnético.	FSB3.8.1. Describe o movemento que realiza unha carga cando penetra nunha rexión onde existe un campo magnético e analiza casos prácticos concretos como os espectrómetros de masas e os aceleradores de partículas.	CMCCT

	Física. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ i ▪ j	▪ B3.12. Campo creado por distintos elementos de corrente.	▪ B3.9. Comprender e comprobar que as correntes eléctricas xeran campos magnéticos.	▪ FSB3.9.1. Relaciona as cargas en movemento coa creación de campos magnéticos e describe as liñas do campo magnético que crea unha corrente eléctrica rectilínea.	▪ CMCCT
▪ g ▪ i ▪ j	▪ B3.10. Campo magnético. ▪ B3.11. Efecto dos campos magnéticos sobre cargas en movemento.	▪ B3.10. Recoñecer a forza de Lorentz como a forza que se exerce sobre unha partícula cargada que se move nunha rexión do espazo onde actúan un campo eléctrico e un campo magnético.	▪ FSB3.10.1. Calcula o radio da órbita que describe unha partícula cargada cando penetra cunha velocidade determinada nun campo magnético coñecido aplicando a forza de Lorentz.	▪ CMCCT
			▪ FSB3.10.2. Utiliza aplicacións virtuais interactivas para comprender o funcionamento dun ciclotrón e calcula a frecuencia propia da carga cando se move no seu interior.	▪ CD ▪ CMCCT
			▪ FSB3.10.3. Establece a relación que debe existir entre o campo magnético e o campo eléctrico para que unha partícula cargada se mova con movemento rectilíneo uniforme aplicando a lei fundamental da dinámica e a lei de Lorentz.	▪ CMCCT
▪ i ▪ j	▪ B3.13. O campo magnético como campo non conservativo.	▪ B3.11. Interpretar o campo magnético como campo non conservativo e a imposibilidade de asociarlle unha enerxía potencial.	▪ FSB3.11.1. Analiza o campo eléctrico e o campo magnético desde o punto de vista enerxético tendo en conta os conceptos de forza central e campo conservativo.	▪ CMCCT
▪ i ▪ j	▪ B3.14. Indución electromagnética.	▪ B3.12. Describir o campo magnético orixinado por unha corrente rectilínea, por unha espira de corrente ou por un solenoide nun punto determinado.	▪ FSB3.12.1. Establece, nun punto dado do espazo, o campo magnético resultante debido a dous ou máis condutores rectilíneos polos que circulan correntes eléctricas.	▪ CMCCT
			▪ FSB3.12.2. Caracteriza o campo magnético creado por unha espira e por un conxunto de espiras.	▪ CMCCT
▪ i ▪ j	▪ B3.15. Forza magnética entre condutores paralelos.	▪ B3.13. Identificar e xustificar a forza de interacción entre dous condutores rectilíneos e paralelos.	▪ FSB3.13.1. Analiza e calcula a forza que se establece entre dous condutores paralelos, segundo o sentido da corrente que os percorra, realizando o diagrama correspondente.	▪ CMCCT
▪ i ▪ j	▪ B3.16. Lei de Ampère.	▪ B3.14. Coñecer que o amperio é unha unidade fundamental do Sistema Internacional.	▪ FSB3.14.1. Xustifica a definición de amperio a partir da forza que se establece entre dous condutores rectilíneos e paralelos.	▪ CMCCT
▪ i ▪ j	▪ B3.16. Lei de Ampère.	▪ B3.15. Valorar a lei de Ampère como método de cálculo de campos magnéticos.	▪ FSB3.15.1. Determina o campo que crea unha corrente rectilínea de carga aplicando a lei de Ampère e exprésao en unidades do Sistema Internacional.	▪ CMCCT

	Física. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ i ▪ j	▪ B3.17. Fluxo magnético.	▪ B3.16. Relacionar as variacións do fluxo magnético coa creación de correntes eléctricas e determinar o sentido das mesmas.	▪ FSB3.16.1. Establece o fluxo magnético que atravesa unha espira que se atopa no seo dun campo magnético e exprésao en unidades do Sistema Internacional.	▪ CMCCT
▪ g ▪ i ▪ j	▪ B3.18. Leis de Faraday-Henry e Lenz. ▪ B3.19. Forza electromotriz.	▪ B3.17. Explicar as experiencias de Faraday e de Henry que levaron a establecer as leis de Faraday e Lenz.	▪ FSB3.17.1. Calcula a forza electromotriz inducida nun circuíto e estima a dirección da corrente eléctrica aplicando as leis de Faraday e Lenz.	▪ CMCCT
			▪ FSB3.17.2. Emprega aplicacións virtuais interactivas para reproducir as experiencias de Faraday e Henry e deduce experimentalmente as leis de Faraday e Lenz.	▪ CD ▪ CMCCT
▪ i ▪ j	▪ B3.20. Xerador de corrente alterna. Elementos. ▪ B3.21. Corrente alterna. Magnitudes que a caracterizan.	▪ B3.18. Identificar os elementos fundamentais de que consta un xerador de corrente alterna e a súa función.	▪ FSB3.18.1. Demostra o carácter periódico da corrente alterna nun alternador a partir da representación gráfica da forza electromotriz inducida en función do tempo.	▪ CMCCT
			▪ FSB3.18.2. Infíre a produción de corrente alterna nun alternador tendo en conta as leis da indución.	▪ CMCCT
	Bloque 4. Ondas			
▪ d ▪ i ▪ j	▪ B4.1. Ecuación das ondas harmónicas.	▪ B4.1. Asociar o movemento ondulatorio co movemento harmónico simple.	▪ FSB4.1.1. Determina a velocidade de propagación dunha onda e a de vibración das partículas que a forman, interpretando ambos resultados.	▪ CMCCT ▪ CSIEE
▪ h ▪ l ▪ j	▪ B4.2. Clasificación das ondas.	▪ B4.2. Identificar en experiencias cotiás ou coñecidas os principais tipos de ondas e as súas características.	▪ FSB4.2.1. Explica as diferenzas entre ondas lonxitudinais e transversais a partir da orientación relativa da oscilación e da propagación.	▪ CMCCT
			▪ FSB4.2.2. Recoñece exemplos de ondas mecánicas na vida cotiá.	▪ CMCCT
▪ i ▪ j	▪ B4.3. Magnitudes que caracterizan as ondas.	▪ B4.3. Expresar a ecuación dunha onda nunha corda indicando o significado físico dos seus parámetros característicos.	▪ FSB4.3.1. Obtén as magnitudes características dunha onda a partir da súa expresión matemática.	▪ CMCCT
			▪ FSB4.3.2. Escribe e interpreta a expresión matemática dunha onda harmónica transversal dadas as súas magnitudes características.	▪ CMCCT
▪ i ▪ j	▪ B4.4. Ondas transversais nunha corda.	▪ B4.4. Interpretar a dobre periodicidade dunha onda a partir da súa frecuencia e o seu número de onda.	▪ FSB4.4.1. Dada a expresión matemática dunha onda, xustifica a dobre periodicidade con respecto á posición e ao tempo.	▪ CAA ▪ CMCCT
▪ i	▪ B4.5. Enerxía e intensidade.	▪ B4.5. Valorar as ondas como un medio de transporte de enerxía pero non de masa.	▪ FSB4.5.1. Relaciona a enerxía mecánica dunha onda coa súa amplitude.	▪ CMCCT

	Física. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ j			▪ FSB4.5.2. Calcula a intensidade dunha onda a certa distancia do foco emisor, empregando a ecuación que relaciona ambas magnitudes.	▪ CMCCT
▪ i ▪ j	▪ B4.6. Principio de Huygens.	▪ B4.6. Utilizar o Principio de Huygens para comprender e interpretar a propagación das ondas e os fenómenos ondulatorios.	▪ FSB4.6.1. Explica a propagación das ondas utilizando o Principio Huygens.	▪ CMCCT
▪ i ▪ j	▪ B4.7. Fenómenos ondulatorios: interferencia e difracción, reflexión e refracción.	▪ B4.7. Recoñecer a difracción e as interferencias como fenómenos propios do movemento ondulatorio.	▪ FSB4.7.1. Interpreta os fenómenos de interferencia e a difracción a partir do Principio de Huygens.	▪ CMCCT
▪ i ▪ j	▪ B4.6. Principio de Huygens. ▪ B4.8. Leis de Snell. ▪ B4.9. Índice de refracción.	▪ B4.8. Empregar as leis de Snell para explicar os fenómenos de reflexión e refracción.	▪ FSB4.8.1. Experimenta e xustifica, aplicando a lei de Snell, o comportamento da luz ao cambiar de medio, coñecidos os índices de refracción.	▪ CAA ▪ CMCCT
▪ h ▪ i ▪ j	▪ B4.6. Principio de Huygens. ▪ B4.9. Índice de refracción.	▪ B4.9. Relacionar os índices de refracción de dous materiais co caso concreto de reflexión total.	▪ FSB4.9.1. Obtén o coeficiente de refracción dun medio a partir do ángulo formado pola onda reflectida e refractada.	▪ CMCCT
			▪ FSB4.9.2. Considera o fenómeno de reflexión total como o principio físico subxacente á propagación da luz nas fibras ópticas e a súa relevancia nas telecomunicacións.	▪ CMCCT
▪ h ▪ i ▪ j	▪ B4.10. Ondas lonxitudinais. O son. ▪ B4.11. Efecto Doppler.	▪ B4.10. Explicar e recoñecer o efecto Doppler en sons.	▪ FSB4.10.1. Recoñece situacións cotiás nas que se produce o efecto Doppler xustificándoas de forma cualitativa.	▪ CMCCT
▪ h ▪ i ▪ j	▪ B4.12. Enerxía e intensidade das ondas sonoras.	▪ B4.11. Coñecer a escala de medición da intensidade sonora e a súa unidade.	▪ FSB4.11.1. Identifica a relación logarítmica entre o nivel de intensidade sonora en decibelios e a intensidade do son, aplicándoa a casos sinxelos.	▪ CMCCT
▪ h ▪ i ▪ j	▪ B4.12. Enerxía e intensidade das ondas sonoras. ▪ B4.13. Contaminación acústica.	▪ B4.12. Identificar os efectos da resonancia na vida cotiá: ruido, vibracións, etc.	▪ FSB4.12.1. Relaciona a velocidade de propagación do son coas características do medio no que se propaga.	▪ CMCCT
			▪ FSB4.12.2. Analiza a intensidade das fontes de son da vida cotiá e clasifícaa como contaminantes e non contaminantes.	▪ CMCCT
▪ h ▪ i ▪ j	▪ B4.14. Aplicacións tecnolóxicas do son.	▪ B4.13. Recoñecer determinadas aplicacións tecnolóxicas do son como as ecografías, radares, sonar, etc.	▪ FSB4.13.1. Coñece e explica algunhas aplicacións tecnolóxicas das ondas sonoras, como as ecografías, radares, sonar, etc.	▪ CMCCT

	Física. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ i ▪ j	▪ B4.15. Ondas electromagnéticas.	▪ B4.14. Establecer as propiedades da radiación electromagnética como consecuencia da unificación da electricidade, o magnetismo e a óptica nunha única teoría.	▪ FSB4.14.1. Representa esquematicamente a propagación dunha onda electromagnética incluíndo os vectores do campo eléctrico e magnético.	▪ CMCCT
			▪ FSB4.14.2. Interpreta unha representación gráfica da propagación dunha onda electromagnética en termos dos campos eléctrico e magnético e da súa polarización.	▪ CMCT
▪ h ▪ i ▪ j	▪ B4.16. Natureza e propiedades das ondas electromagnéticas.	▪ B4.15. Comprender as características e propiedades das ondas electromagnéticas, como a súa lonxitude de onda, polarización ou enerxía, en fenómenos da vida cotiá.	▪ FSB4.15.1. Determina experimentalmente a polarización das ondas electromagnéticas a partir de experiencias sinxelas utilizando obxectos empregados na vida cotiá.	▪ CMCCT
			▪ FSB4.15.2. Clasifica casos concretos de ondas electromagnéticas presentes na vida cotiá en función da súa lonxitude de onda e a súa enerxía.	▪ CMCCT
▪ h ▪ i ▪ j	▪ B4.16. Natureza e propiedades das ondas electromagnéticas. ▪ B4.17. Dispersión. A cor.	▪ B4.16. Identificar a cor dos corpos como a interacción da luz cos mesmos.	▪ FSB4.16.1. Xustifica a cor dun obxecto en función da luz absorbida e reflectida.	▪ CMCCT
▪ h ▪ i ▪ j	▪ B4.16. Natureza e propiedades das ondas electromagnéticas.	▪ B4.17. Recoñecer os fenómenos ondulatorios estudados en fenómenos relacionados coa luz.	▪ FSB4.17.1. Analiza os efectos de refracción, difracción e interferencia en casos prácticos sinxelos.	▪ CMCCT
▪ i ▪ j	▪ B4.16. Natureza e propiedades das ondas electromagnéticas. ▪ B4.18. O espectro electromagnético.	▪ B4.18. Determinar as principais características da radiación a partir da súa situación no espectro electromagnético.	▪ FSB4.18.1. Establece a natureza e características dunha onda electromagnética dada a súa situación no espectro.	▪ CMCCT
			▪ FSB4.18.2. Relaciona a enerxía dunha onda electromagnética coa súa frecuencia, lonxitude de onda e a velocidade da luz no vacío.	▪ CMCCT
▪ h ▪ i ▪ j ▪ k	▪ B4.19. Aplicacións das ondas electromagnéticas no espectro non visible.	▪ B4.19. Coñecer as aplicacións das ondas electromagnéticas do espectro non visible.	▪ FSB4.19.1. Recoñece aplicacións tecnolóxicas de diferentes tipos de radiacións, principalmente infravermella, ultravioleta e microondas.	▪ CD ▪ CCEC ▪ CMCCT
			▪ FSB4.19.2. Analiza o efecto dos diferentes tipos de radiación sobre a biosfera en xeral, e sobre a vida humana en particular.	▪ CMCCT ▪ CSC
			▪ FSB4.19.3. Deseña un circuito eléctrico sinxelo capaz de xerar ondas electromagnéticas, formado por un xe-	▪ CMCCT ▪ CSIEE

	Física. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			rador, unha bobina e un condensador, describindo o seu funcionamento.	
▪ g ▪ h ▪ i ▪ j	▪ B4.20. Transmisión da comunicación.	▪ B4.20. Recoñecer que a información se transmite mediante ondas, a través de diferentes soportes.	▪ FSB4.20.1. Explica esquematicamente o funcionamento de dispositivos de almacenamento e transmisión da información.	▪ CD ▪ CMCCT
	Bloque 5 Óptica Xeométrica			
▪ i ▪ j	▪ B5.1. Leis da óptica xeométrica.	▪ B5.1. Formular e interpretar as leis da óptica xeométrica.	▪ FSB5.1.1. Explica procesos cotiáns a través das leis da óptica xeométrica.	▪ CMCCT
▪ h ▪ l ▪ j	▪ B5.2. Sistemas ópticos: lentes e espellos.	▪ B5.2. Valorar os diagramas de raios luminosos e as ecuacións asociadas como medio que permite predicir as características das imaxes formadas en sistemas ópticos.	▪ FSB5.2.1. Demostra experimental e graficamente a propagación rectilínea da luz mediante un xogo de prismas que conduzan un feixe de luz desde o emisor ata unha pantalla.	▪ CMCCT
			▪ FSB5.2.2. Obtén o tamaño, posición e natureza da imaxe dun obxecto, producida por un espello plano e unha lente delgada, realizando o trazado de raios e aplicando as ecuacións correspondentes.	▪ CMCCT
▪ h ▪ l ▪ j	▪ B5.3. O ollo humano. Defectos visuais.	▪ B5.3. Coñecer o funcionamento óptico do ollo humano e os seus defectos e comprender o efecto das lentes na corrección de ditos efectos.	▪ FSB5.3.1. Xustifica os principais defectos ópticos do ollo humano: miopía, hipermetropía, presbicia e astigmatismo, empregando para iso un diagrama de raios.	▪ CMCCT
▪ h ▪ l ▪ j ▪ k	▪ B5.4. Aplicacións tecnolóxicas: instrumentos ópticos e a fibra óptica.	▪ B5.4. Aplicar as leis das lentes delgadas e espellos planos ao estudo dos instrumentos ópticos.	▪ FSB5.4.1. Establece o tipo e disposición dos elementos empregados nos principais instrumentos ópticos, tales como lupa, microscopio, telescopio e cámara fotográfica, realizando o correspondente trazado de raios.	▪ CMCCT
			▪ FSB5.4.2. Analiza as aplicacións da lupa, microscopio, telescopio e cámara fotográfica considerando as variacións que experimenta a imaxe respecto ao obxecto.	▪ CMCCT ▪ CSC
	Bloque 6. Física do século XX			
▪ i ▪ j	▪ B6.1. Introducción á Teoría Especial da Relatividade.	▪ B6.1. Valorar a motivación que levou a Michelson e Morley a realizar o seu experimento e discutir as implicacións que del se derivaron.	▪ FSB6.1.1. Explica o papel do éter no desenvolvemento da Teoría Especial da Relatividade.	▪ CMCCT

	Física. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			FSB6.1.2. Reproduce esquematicamente o experimento de Michelson-Morley así como os cálculos asociados sobre a velocidade da luz, analizando as consecuencias que se derivaron.	- CAA - CMCCT
- i - j	B6.2. Orixe da Física Cuántica. Problemas precursores.	B6.2. Aplicar as transformacións de Lorentz ao cálculo da dilatación temporal e á contracción espacial que sofre un sistema cando se despraza a velocidades próximas ás da luz respecto a outro dado.	FSB6.2.1. Calcula a dilatación do tempo que experimenta un observador cando se despraza a velocidades próximas ás da luz con respecto a un sistema de referencia dado aplicando as transformacións de Lorentz.	CMCCT
			FSB6.2.2. Determina a contracción que experimenta un obxecto cando se atopa nun sistema que se despraza a velocidades próximas ás da luz con respecto a un sistema de referencia dado aplicando as transformacións de Lorentz.	CMCCT
- i - j	B6.3 Física Cuántica.	B6.3. Coñecer e explicar os postulados e os aparentes paradoxos da física relativista.	FSB6.3.1. Discute os postulados e os aparentes paradoxos asociados á Teoría Especial da Relatividade e a súa evidencia experimental.	- CCL - CMCCT
- i - j	B6.4. Enerxía relativista. Enerxía total e enerxía en repouso.	B6.4. Establecer a equivalencia entre masa e enerxía, e as súas consecuencias na enerxía nuclear.	FSB6.4.1. Expresa a relación entre a masa en repouso dun corpo e a súa velocidade coa enerxía do mesmo a partir da masa relativista.	CMCCT
- h - i - j	B6.5. Insuficiencia da Física Clásica.	B6.5. Analizar as fronteiras da física a finais do s. XIX e principios do s. XX e poñer de manifesto a incapacidade da física clásica para explicar determinados procesos.	FSB6.5.1. Explica as limitacións da física clásica ao enfrontarse a determinados feitos físicos, como a radiación do corpo negro, o efecto fotoeléctrico ou os espectros atómicos.	CMCCT
- i - j	B6.6. Hipótese de Planck.	B6.6. Coñecer a hipótese de Planck e relacionar a enerxía dun fotón coa súa frecuencia e a súa lonxitude de onda.	FSB6.6.1. Relaciona a lonxitude de onda e a frecuencia da radiación absorbida ou emitida por un átomo coa enerxía dos niveis atómicos involucrados.	CMCCT
- h - i - j	B6.7. Efecto fotoeléctrico.	B6.7. Valorar a hipótese de Planck no marco do efecto fotoeléctrico.	FSB6.7.1. Compara a predición clásica do efecto fotoeléctrico coa explicación cuántica postulada por Einstein e realiza cálculos relacionados co traballo de extracción e a enerxía cinética dos fotoelectróns.	CMCCT
- i - j	B6.8. Espectros atómicos. Modelo cuántico do átomo de Bohr.	B6.8. Aplicar a cuantización da enerxía ao estudo dos espectros atómicos e inferir a necesidade do modelo atómico de Bohr.	FSB6.8.1. Interpreta espectros sinxelos, relacionándoos coa composición da materia.	CMCCT

	Física. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- i - j - k	B6.9. Principio de indeterminación de Heisenberg.	B6.9. Presentar a dualidade onda-corpúsculo como un dos grandes paradoxos da física cuántica.	FSB6.9.1. Determina as lonxitudes de onda asociadas a partículas en movemento a diferentes escalas, extraendo conclusións a cerca dos efectos cuánticos a escalas macroscópicas.	CMCCT
- i - j	B6.10. Interpretación probabilística da Física Cuántica.	B6.10. Recoñecer o carácter probabilístico da mecánica cuántica en contraposición co carácter determinista da mecánica clásica.	FSB6.10.1. Formula de xeito sinxelo o principio de incertidumbre de Heisenberg e o aplica a casos concretos como os orbitais atómicos.	CMCCT
- i - j	B6.11. Aplicacións da Física Cuántica. O Láser.	B6.11. Describir as características fundamentais da radiación láser, os principais tipos de láseres existentes, o seu funcionamento básico e as súas principais aplicacións.	FSB6.11.1. Describe as principais características da radiación láser comparándoa coa radiación térmica.	CMCCT
			FSB6.11.2. Asocia o láser coa natureza cuántica da materia e da luz, xustificando o seu funcionamento de xeito sinxelo e recoñecendo o seu papel na sociedade actual.	CMCCT
- i - j	B6.12. A radiactividade. Tipos.	B6.12. Distinguir os distintos tipos de radiacións e o seu efecto sobre os seres vivos.	FSB6.12.1. Describe os principais tipos de radiactividade incidindo nos seus efectos sobre o ser humano, así como as súas aplicacións médicas.	- CMCCT - CSC
- i - j	B6.13. Física Nuclear.	B6.13. Establecer a relación entre a composición nuclear e a masa nuclear cos procesos nucleares de desintegración.	FSB6.13.1. Obtén a actividade dunha mostra radiactiva aplicando a lei de desintegración e valora a utilidade dos datos obtidos para a datación de restos arqueolóxicos.	- CAA - CMCCT
			FSB6.13.2. Realiza cálculos sinxelos relacionados coas magnitudes que interveñen nas desintegracións radiactivas.	CMCCT
- h - i - j	B6.14. O núcleo atómico. Leis da desintegración radiactiva.	B6.14. Valorar as aplicacións da enerxía nuclear na produción de enerxía eléctrica, radioterapia, datación en arqueoloxía e a fabricación de armas nucleares.	FSB6.14.1. Explica a secuencia de procesos dunha reacción en cadea, extraendo conclusións acerca da enerxía liberada.	- CCL - CMCCT
			FSB6.14.2. Describe as aplicacións máis frecuentes da enerxía nuclear: produción de enerxía eléctrica, datación en arqueoloxía, radiacións ionizantes en medicina e fabricación de armas.	CMCCT
- h - i - j	B6.15. Fusión e Fisión nucleares.	B6.15. Xustificar as vantaxes, desvantaxes e limitacións da fisión e a fusión nuclear.	FSB6.15.1. Analiza as vantaxes e inconvenientes da fisión e a fusión nuclear xustificando a conveniencia do seu uso.	CMCCT

	Física. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h - i - j	B6.16. As catro interaccións fundamentais da natureza: gravitatoria, electromagnética, nuclear forte e nuclear débil.	B6.16. Distinguir as catro interaccións fundamentais da natureza e os principais procesos nos que interveñen.	B6.16.1. Compara as principais teorías de unificación establecendo as súas limitacións e o estado en que se atopan actualmente.	CMCCT
- h - i - j	B6.16. As catro interaccións fundamentais da natureza: gravitatoria, electromagnética, nuclear forte e nuclear débil.	B6.17. Recoñecer a necesidade de encontrar un formalismo único que permita describir todos os procesos da natureza.	B6.17.1. Establece unha comparación cuantitativa entre as catro interaccións fundamentais da natureza en función das enerxías involucradas.	CMCCT
- h - i - j	B6.17. Interaccións fundamentais da natureza e partículas fundamentais.	B6.18. Coñecer as teorías máis relevantes sobre a unificación das interaccións fundamentais da natureza.	FSB6.18.1. Compara as principais características das catro interaccións fundamentais da natureza a partir dos procesos nos que estas se manifestan.	CMCCT
			FSB6.18.2. Xustifica a necesidade da existencia de novas partículas elementais no marco da unificación das interaccións.	CMCCT
- i - j	B6.18. Partículas fundamentais constitutivas do átomo: electróns e quarks.	B6.19. Utilizar o vocabulario básico da física de partículas e coñecer as partículas elementais que constitúen a materia.	FSB6.19.1. Describe a estrutura atómica e nuclear a partir da súa composición en quarks e electróns, empregando o vocabulario específico da física de quarks.	CMCCT
			FSB6.19.2. Caracteriza algunhas partículas fundamentais de especial interese, como os neutrinos e o bosón de Higgs, a partir dos procesos nos que se presentan.	CMCCT
- h - i - j	B6.19. Historia e composición do Universo.	B6.20. Describir a composición do universo ao longo da súa historia en termos das partículas que o constitúen e establecer unha cronoloxía do mesmo a partir do Big Bang.	FSB6.20.1. Relaciona as propiedades da materia e antimateria coa teoría do Big Bang.	CMCCT
			FSB6.20.2. Explica a teoría do Big Bang e discute as evidencias experimentais nas que se apoia, como son a radiación de fondo e o efecto Doppler relativista.	- CCL - CMCCT
			FSB6.20.3. Presenta unha cronoloxía do universo en función da temperatura e das partículas que o formaban en cada período, discutindo a asimetría entre materia e antimateria.	- CCL - CMCCT
- h - i - j - k	B6.20. Fronteiras da Física.	B6.21. Analizar os interrogantes aos que se enfrontan os físicos hoxe en día.	FSB6.21.1. Realiza e defende un estudo sobre as fronteiras da física do século XXI.	- CCEC - CMCCT - CSC - CSIEE

2.1.13 Fundamentos da Arte

Introdución

A materia de Fundamentos da Arte pretende proporcionar ao estudante unha visión de conxunto dalgúns dos fitos máis sobresalientes das disciplinas relacionadas coas artes plásticas, audiovisuais, musicais e a danza, así como as artes decorativas, a vestimenta, etc. Recolle as principais manifestacións artísticas e culturais desenvolvidas dende a Antigüidade ata os nosos días, así como as ideas que as promoveron, a súa linguaxe artística e os artistas máis sobresalientes de cada época. Con ela trátase de transcender o estudo da Historia da Arte como mera sucesión de fases ou historicismos, para chegar á comprensión profunda da atmosfera cultural, estética e social imperante en cada época, que determina a produción artística resultante e a intencionalidade dos creadores fronte ás súas obras.

A través do estudo das manifestacións artísticas do ser humano preténdese que o alumnado afofunde nun modo de coñecemento do mundo non discursivo e, polo tanto, non baseado en ámbitos de investigación que procedan unicamente de métodos sistemáticos, racionais e propositivos.

O devandito suposto pode resultar contradictorio coa forte sistematización da materia coa que estamos a tratar, se embargo cremos que resulta útil para simplificar a complexa tarefa de abordar que é a arte e cales son os seus elementos fundamentais, sobre todo en alumnos que empezan a súa formación neste campo dentro do sistema educativo. Tratarase de que o estudante consiga comprender as creacións artísticas e culturais que lle rodean estudando a súa orixe, a idea de partida, e relacionándoas co tempo en que foron creadas, así como a súa plasmación como obra creativa a través das formas e técnicas da disciplina da que se trate.

Polo tanto, na docencia desta materia combinaranse, polo menos tres parámetros fundamentais: as explicacións sobre a arte a partir da súa orixe como idea conceptual, o tratamento formal co que o artista traballou a idea, e os condicionantes históricos, sociais e empresariais que a rodean. O desenvolvemento cronolóxico da creación artística deberá ser parte fundamental da organización dos contidos ao longo dos dous anos de impartición, tendo presente que a base esencial desta materia é de contido plástico, máis que de contido histórico. Será tarefa do docente combinar ambos os dous, de maneira que o alumno obteña unha visión global e interrelacionada das obras de arte.

O obxectivo final da materia Fundamentos da Arte haberá de consistir en fomentar a capacidade de análise, xuízo e crítica persoal do alumnado así como en contribuír á súa formación como futuro artista e creador plástico.

1º de bacharelato

Fundamentos da Arte I. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. As orixes das imaxes artísticas				
- b - d - e - l	B1.1. Arte rupestre: as imaxes e a súa representación simbólica.	B1.1. Analizar a temática da escultura e pintura rupestres.	FA1B1.1.1. Identifica as imaxes rupestres e relaciónaaas coas imaxes tribais ou étnicas existentes no mundo.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B1.1. Arte rupestre: as imaxes e a súa representación simbólica.	B1.2. Debater acerca das posibles explicacións simbólicas das imaxes rupestres.	FA1B1.2.1. Relaciona as imaxes cun posible significado iconolóxico.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - h - l	B1.2. Arte rupestre: características da pintura.	B1.3. Recoñecer as características principais da pintura rupestre.	FA1B1.3.1. Compara as imaxes prehistóricas coas imaxes de grupos étnicos da actualidade, establecendo posibles paralelismos.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1B1.3.2. Relaciona a iconografía rupestre con composicións de artistas actuais.	
b	B1.3. Arte rupestre: técnicas de pintura e escultura.	B1.4. Explicar as características técnicas da pintura	FA1B1.4.1. Analiza, a partir de fontes historiográficas, a	CCL

	Fundamentos da Arte I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - h - i - l		rupestre a partir de exemplos relevantes existentes na península ibérica.	técnica da arte rupestre e a súa posible aplicación na actualidade.	- CAA - CCEC
- b - d - e - l	B1.2. As construcións megalíticas. Stonehenge, mito e realidade.	B1.5. Analizar Stonehenge e os labores de recreación efectuados no século XX no monumento.	FA1B1.5.1. Analiza Stonehenge, debatendo acerca da súa autenticidade simbólica e histórica.	- CCL - CAA - CCEC
	Bloque 2. As grandes culturas da Antigüidade: Exipto. Mesopotamia e Persia. China			
- b - d - e - l	- B2.1. Feitos artísticos relevantes: restos arqueolóxicos. - B2.2. Exipto. - B2.3. China. - B2.4. Mesopotamia e Persia.	B2.1. Identificar a arte exipcia en relación a outras culturas diferentes.	FA1B2.1.1. Recoñece as imaxes dos restos arqueolóxicos relevantes e sitúaa coa cultura correspondente.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	- B2.2. Exipto. - B2.5. Cultura sedentaria e agrícola, arquitectura e obra civil.	B2.2. Analizar a posible relación entre o modo de vida e a arte exipcia.	FA1B2.2.1. Relaciona o tipo de vida sedentario co auxe da arquitectura e das obras públicas.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1B2.2.2. Infere a relación entre a escultura oficial e o seu patrocinador e asóciaa co tipo de imaxe a representar.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1B2.2.3. Establece unha relación causa-forma entre a estrutura política e a plasmación plástica que dela se fai.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	- B2.6. Rixidez narrativa e rixidez política. - B2.7. O idealismo como forma de representación na arte exipcia. Faraón-Deus. - B2.8. Culto aos mortos, inmortalidade e resurrección en Exipto. O mito de Isis.	B2.3. Explicar a iconoloxía exipcia relacionando a imaxe co poder político.	FA1B2.3.1. Analiza a relación existente entre o culto a Isis e o seu posible enlace coa relixión xudeo-cristiana.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B2.9. Esquematzación narrativa: a pintura.	B2.4. Identificar a técnica narrativa das pinturas exipcias.	FA1B2.4.1. Explica a organización narrativa das pinturas exipcias.	- CCL - CAA - CCEC

	Fundamentos da Arte I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B2.10. A escultura exipcia. ▪ B2.11. Mobiliario e obxectos suntuarios.	▪ B2.5. Comparar as diferentes pezas escultóricas segundo o seu material e finalidade: pedra, madeira, obxectos suntuarios, sarcófagos, etc.	▪ FA1B2.5.1. Analiza as pezas escultóricas exipcias.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ i ▪ l	▪ B2.12. Pintura á encáustica.	▪ B2.6. Experimentar a técnica da encáustica.	▪ FA1B2.6.1. Aplica a técnica da encáustica a un traballo concreto.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B2.2. Exipto. ▪ B2.3. China. ▪ B2.4. Mesopotamia e Persia.	▪ B2.7. Recoñecer a tipoloxía das culturas encravadas no Oriente Medio, exipcia e China.	▪ FA1B2.7.1. Compara a cronoloxía e a iconografía das culturas persa, exipcia e chinesa.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B2.13. A escultura en terracota china.	▪ B2.8. Recoñecer a escultura en terracota dos guerreiros de Xian -Mausoleo do primeiro emperador Qin.	▪ FA1B2.8.1. Identifica a concepción formal das esculturas do mausoleo fronte a outras obras arqueolóxicas.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B2.3. China. ▪ B2.13. A escultura en terracota china.	▪ B2.9. Relacionar as claves políticas e artísticas dos guerreiros de Xian.	▪ FA1B2.9.1. Relaciona a creación do mausoleo do primeiro emperador Qin coa historia de China e a súa transcendencia política e social.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ i ▪ l	▪ B2.14. Escultura en terracota.	▪ B2.10. Relacionar a técnica da escultura en terracota con usos actuais similares.	▪ FA1B2.10.1. Recoñece e explica a técnica da terracota.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B2.15. Idealismo e naturalismo: escultura.	▪ B2.11. Analizar nas culturas antigas a diferenza entre imaxes idealistas e naturalistas, e a súa posible relación coa finalidade da peza.	▪ FA1B2.11.1. Describe as diferenzas entre a escultura idealista e a escultura naturalista.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
	Bloque 3. A orixe de Europa. Grecia			
▪ b	▪ B3.1. Grecia entre Exipto e Persia.	▪ B3.1. Analizar comparativamente a arte arcaica grega e a arte exipcia fronteiriza.	▪ FA1B3.1.1. Relaciona o nacemento da cultura grega coa influencia das culturas de Exipto e Persia.	▪ CCL

	Fundamentos da Arte I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - l				- CAA - CCEC
- b - d - e - l	B3.2. Política e arte: o Partenón.	B3.2. Identificar a arquitectura grega. Orixes formais e sociais.	FA1B3.2.1. Identifica os elementos esenciais da arquitectura grega.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B3.3. Arquitectura grega. Elementos constitutivos.	B3.3. Explicar convenientemente as partes esenciais da arquitectura grega.	FA1B3.3.1. Comenta as diferenzas entre as tres épocas esenciais da arquitectura grega.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	- B3.4. Evolución da forma dende o hieratismo exipcio: arte arcaica, clásica e helenística. - B3.5. Arte helenística: naturalismo e expresividade, emoción e tensión dramática.	B3.4. Diferenciar as etapas na arte grega a partir das peculiaridades de cada etapa reflectidas nunha creación determinada.	FA1B3.4.1. Describe as diferenzas entre as tres ordes clásicas: dórica, iónica e corintia.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - h - l	- B3.6. A escultura grega. Apoloxía do corpo humano. Forza e sensualidade - B3.7. Relixión e arte. Fidias. - B3.8. A influencia da arte grega na historia.	B3.5. 5. Diferenciar as características da escultura grega. Relacionar a arte grega con outras culturas ou aplicacións posteriores	FA1B3.5.1. Analiza a simboloxía das deidades gregas.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1B3.5.2. Describe a relación entre a escultura grega, romana, renacentista e neoclásica.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - i - l	B3.9. Cerámica grega: iconoloxía, recursos ornamentais. Técnicas: negro sobre vermello. Andócides. Vermello sobre negro.	B3.6. Describir a técnica da cerámica grega.	FA1B3.6.1. Compara a evolución cronolóxica da cerámica grega.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B3.10. Obxectos da cultura grega: figuras, ferramentas, xoias.	B3.7. Identificar a tipoloxía da xoiaría grega en relación a outras culturas.	FA1B3.7.1. Compara restos arqueolóxicos de xoias e obxectos nas diferentes culturas coetáneas á cultura grega.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e	B3.11. O teatro grego: arquitectura, temas, recursos iconográficos.	B3.8. Valorar o teatro grego e a súa influencia no teatro posterior.	FA1B3.8.1. Describe as características do teatro grego e a súa influencia no teatro actual.	- CCL - CAA - CCEC

	Fundamentos da Arte I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h - l				
	Bloque 4. O Imperio occidental: Roma			
- b - d - e - h - l	- B4.1. Roma. A gran cultura mediterránea. - B4.2. A arte etrusca. Elementos identificatorios.	B4.1. Valorar a importancia da cultura romana no mediterráneo e a súa transcendencia histórica posterior.	FA1B4.1.1. Relaciona o nacemento da cultura romana e a influencia grega.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1B4.1.2. Sitúa no mapa do Mediterráneo as culturas grega, romana e fenicia.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - h - l	- B4.3. A estrutura política romana e a súa relación coa arte. - B4.4. Clasicismo e idealización nas esculturas e bustos de emperadores	B4.2. Explicar a importancia do latín como lingua común europea e a súa transcendencia na arte.	FA1B4.2.1. Relaciona a expansión política e artística romana co emprego do latín e o dereito romano.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B4.5. A arquitectura romana.	B4.3. Identificar as obras arquitectónicas da cultura romana a partir da identificación visual dos seus elementos principais.	FA1B4.3.1. Identifica os elementos arquitectónicos esenciais da cultura romana.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	- B4.6. A basílica. - B4.7. A obra civil e as obras públicas romanas.	B4.4. Relacionar a basílica romana coas igrexas cristiás posteriores, analizando os planos das plantas de diferentes edificios.	FA1B4.4.1. Compara as basílicas do imperio romano e as igrexas construídas posteriormente.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B4.5. A arquitectura romana.	B4.5. Valorar a importancia técnica dos edificios romanos.	FA1B4.5.1. Relaciona o Panteón de Agripa coa Catedral do Vaticano.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - i - l	B4.8. A pintura romana. Técnica do fresco.	B4.6. Analizar a técnica da pintura ao fresco, e do mosaico.	FA1B4.6.1. Describe as técnicas do mosaico e da pintura ao fresco.	- CCL - CAA - CCEC
b	B4.9. Literatura e o teatro romano.	B4.7. Relacionar o teatro romano e o teatro grego	FA1B4.7.1. Relaciona o teatro actual cos teatros grego	CCL

	Fundamentos da Arte I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - h - l			e romano.	- CAA - CCEC
- b - d - e - h - l	B4.10. Artes aplicadas: mobiliario, obxectos e vestimentas.	B4.8. Comparar as artes aplicadas da cultura romana coas efectuadas noutros momentos e culturas diferentes.	FA1B4.8.1. Establece a relación entre a historia de Pompeia e Herculano e a súa influencia na arte europea posterior.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1B4.8.2. Comenta a vestimenta romana e o seu aplicación na historia da arte posterior.	- CCL - CAA - CCEC
	Bloque 5. A Arte prerrománica			
- b - d - e - l	- B5.1. Fin do imperio romano de occidente. O arianismo. - B5.2. Arquitectura: perda da técnica arquitectónica romana. - B5.3. A arte prerrománica asturiana. - B5.4. A escultura: relevos nos capiteis.	B5.1. Identificar as claves expresivas da arte visigoda.	FA1B5.1.1. Identifica os principais monumentos do prerrománico español.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1B5.1.2. Compara a escultura romana e visigoda.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	- B5.1. Fin do imperio romano de occidente. O arianismo. - B5.2. Arquitectura: perda da técnica arquitectónica romana.	B5.2. Relacionar a situación social e a arte aplicada.	FA1B5.2.1. Recoñece as claves políticas que levan á decadencia do imperio romano.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1B5.2.2 Relaciona o fin do imperio romano e a disgregación artística europea.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1B5.2.3 Compara a pintura visigoda e romana anterior.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B5.3. A arte prerrománica asturiana.	B5.3. Analizar os templos visigodos e as súas características principais.	FA1B5.3.1. Identifica as principais características dos templos visigodos a partir de fontes historiográficas de exemplos representativos.	- CCL - CAA - CCEC
b	B5.4 A arte árabe na península ibérica. O islamismo. O	B5.4. Diferenciar a arte cristiá e árabe na península	FA1B5.4.1. Relaciona o arco de ferradura e o seu	CCL

	Fundamentos da Arte I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - l	arco de ferradura. Arte mozárabe.	ibérica.	emprego na arte árabe da península ibérica.	- CAA - CCEC
- b - d - e - i - l	B5.5 Técnicas construtivas e motivos iconográficos.	B5.5. Analizar a técnica do artesanado das cubertas de madeira nas igrexas españolas.	FA1B5.5.1. Recoñece as principais características dos artesanados de madeira en exemplos representativos.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B5.6 Os códices miniados. A ilustración en pergameo. Técnicas. Iconografía medieval. Pergameos e códices.	B5.6. Describir a técnica da pintura e escritura sobre pergameo. Motivos iconográficos.	FA1B5.6.1. Analiza o libro da Apocalipse e a súa aplicación á arte de todos os tempos.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1B5.6.2. Recoñece a técnica da pintura e escritura sobre pergameo.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1B5.6.3. Identifica e explica as características da iconografía medieval a partir de códices e pergameos representativos.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - i - l	B5.7 Xoiaría visigoda.	B5.7. Explicar a técnica construtiva da xoiaría visigoda. A técnica cloisonné, e a súa aplicación posterior.	FA1B5.7.1. Explica a técnica da xoiaría visigoda a partir de fontes historiográficas que reflictan pezas representativas.	- CCL - CMCCT - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B5.8 Arte dos pobos do norte de Europa. Normandos.	B5.8. Identificar as claves expresivas da arte do norte de Europa. xa sexa en España como no resto do continente.	FA1B5.8.1. Identifica a arte dos pobos do norte de Europa e os elementos similares localizados en España.	- CCL - CAA - CCEC
	Bloque 6. O Románico, arte europea			
- b - d - e - h - l	B6.1. Creación e difusión do románico. A orde Beneditina.	B6.1. Explicar a relación da orde Beneditina e a expansión da arte románica.	FA1B6.1.1. Relaciona a obra dos frades beneditinos e a internacionalización da arte románica.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1B6.1.2. Relaciona o Camiño de Santiago e a súa importancia relixiosa coa aplicación da arte románica.	- CCL - CAA

	Fundamentos da Arte I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
				CCEC
- b - d - e - l	B6.2. Arquitectura. Características. Edificios representativos.	B6.2. Identificar os elementos románicos na arquitectura, especialmente nos edificios relixiosos.	FA1.B6.2.1. Comenta a evolución da arte naturalista romana á arte simbólica románica.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1.B6.2.2. Recoñece as principais características da arquitectura románica, identificando visualmente os elementos que a diferencian.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1.B6.2.3. Describe os elementos románicos das igrexas españolas máis representativas, indicando posibles engadidos posteriores.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B6.3. O milenarismo e a súa influencia na arte.	B6.3. Comentar o mito ou realidade da teoría milenarista do fin do mundo.	FA1.B6.3.1. Comenta a identificación entre época románica e as teorías milenaristas do fin do mundo xurdidas no romanticismo.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	- B6.4. Pintura románica. Características iconolóxicas. - B6.5. O simbolismo románico. A luz. Mandorla. Panto-crátor. Xerarquización.	B6.4. Relacionar a iconoloxía medieval e a súa plasmación gráfica.	FA1.B6.4.1. Recoñece a importancia da luz na iconografía da arquitectura románica.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B6.6. Escultura. Imaxes relixiosas. Capiteis. Pórticos.	B6.5 Explicar a finalidade iconográfica da escultura relixiosa e a forma consecuente con este obxectivo.	FA1.B6.5.1. Explica os elementos formais da escultura románica.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B6.7. A esquematización na representación figurativa. Pintura e escultura.	B6.6. Comparar a escultura e pintura románicas coas creacións anteriores e posteriores.	FA1.B6.6.1. Identifica a iconografía románica.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B6.8. Roupas, mobiliario, costumes. Vida cotiá.	B6.7. Identificar os obxectos e elementos característicos da vida cotiá no Medievo, especialmente a vestimenta.	FA1.B6.7.1. Compara a vida cotiá das cidades en época románica coa vida cotiá do imperio romano, valorando a calidade de vida e costumes dunhas e outras.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d	B6.9. Pintura románica. A narrativa.	B6.8. Comparar a estrutura narrativa románica e bizantina.	FA1.B6.8.1. Comenta a organización narrativa a partir de obras representativas.	- CCL - CAA

	Fundamentos da Arte I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ e ▪ l				▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B6.10. Pintura románica. Características formais.	▪ B6.9. Relacionar a pintura románica con técnicas similares posteriores.	▪ FA1.B6.9.1. Relaciona elementos formais da plástica románica con creacións posteriores.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
	Bloque 7. O Gótico			
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B7.1. Desenvolvemento económico europeo. Auxe das cidades. ▪ B7.2. O Gótico, arte europea. Extensión xeográfica.	▪ B7.1. Analizar as claves sociais e técnicas da orixe do gótico. ▪	▪ FA1.B7.1.1. Analiza a situación económica europea no século XIII e a súa relación co nacemento do Gótico.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B7.3. Arquitectura: edificios públicos e relixiosos. ▪ B7.4. A catedral gótica. Características.	▪ B7.2. Diferenciar as catedrais góticas doutras anteriores e posteriores.	▪ FA1.B7.2.1. Comenta os elementos góticos e a súa aplicación ás catedrais españolas máis representativas.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B7.4. A catedral gótica. Características. ▪ B7.5. A bóveda oxival. Rosetón. Pináculos. ▪ B7.6. A escultura gótica. Características.	▪ B7.3. Identificar e nomear correctamente as claves principais da arte gótica: escultura, vitrais e arcadas.	▪ FA1.B7.3.1. Identifica e nomea correctamente os elementos principais da arte gótica a partir de fontes historiográficas de mostras representativas.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B7.7. Etapas do Gótico: inicial, pleno e florido.	▪ B7.4. Relacionar a arte gótica e a súa revisión no século XIX.	▪ FA1.B7.4.1. Identifica a tipoloxía gótica en edificios cronoloxicamente posteriores, especialmente no neo-gótico do século XIX.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ i ▪ l	▪ B7.8. Os vitrais góticos.	▪ B7.5. Explicar o proceso técnico da creación de vitrais.	▪ FA1.B7.5.1. Analiza o proceso de fabricación e instalación dos vitrais en catedrais máis representativas.	▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B7.9. Escultura, evolución dende a arte románica.	▪ B7.6. Comparar e identificar correctamente a escultura gótica da románica.	▪ FA1.B7.6.1. Explica o cambio formal da escultura románica á gótica.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC

	Fundamentos da Arte I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ d ▪ e ▪ i ▪ l	▪ B7.10. Pintura gótica. Pintura sobre táboa. Técnica. Estucado. Dourado.	▪ B7.7. Identificar o proceso técnico da pintura sobre táboa, preparación e resultados.	▪ FA1.B7.7.1. Identifica os elementos da pintura gótica a partir de fontes historiográficas.	▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B7.7.2. Explica o proceso técnico da pintura sobre táboa.	▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ i ▪ l	▪ B7.11. A técnica da pintura ao tempero	▪ B7.8. Describir a técnica de pintura ao tempero.	▪ FA1.B7.8.1. Comenta o proceso de fabricación e aplicación da pintura ao tempero.	▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B7.12. Vestimentas e costumes.	▪ B7.9. Analizar a vestimenta gótica nas imaxes relixiosas e civís da época.	▪ FA1.B7.9.1. Identifica os elementos característicos da vestimenta gótica a partir de fontes historiográficas.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
	Bloque 8. O Renacemento			
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B8.1. O Renacemento. Estilo identificador da cultura europea. ▪ B8.2. Etapas: Trecento, Quattrocento, Cinquecento. ▪ B8.3. Expansión do Renacemento dende Italia ao resto de Europa. ▪ B8.4. Florencia (os Medici) e Roma (o papado).	▪ B8.1. Valorar a importancia histórica do estilo renacemento e a súa transcendencia posterior.	▪ FA1.B8.1.1. Analiza a orixe do Renacemento en Italia.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B8.1.2. Relaciona as etapas da implantación do Renacemento e a cronoloxía gótica en Europa.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B8.5. Arquitectura do renacemento. Tipoloxía e edificios principais.	▪ B8.2. Identificar as claves técnicas da arquitectura renacentista e a súa relación coa cultura romana.	▪ FA1.B8.2.1. Comenta a importancia da cultura romana na arte do Renacemento.	▪
▪ b ▪ d ▪ e ▪ i	▪ B8.6. A proporción áurea.	▪ B8.3. Recoñecer a proporción áurea nalgún elemento de estilo renacemento: arquitectura, mobiliario, etc.	▪ FA1.B8.3.1. Analiza a relación dos elementos arquitectónicos aplicando a proporción áurea.	▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCEC

	Fundamentos da Arte I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ I				
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B8.7. Pintura: da representación xerárquica medieval á visión realista: de Giotto dei Bondone a Piero della Francesca e Masaccio. ▪ B8.8. Canon renacentista: Sandro Boticelli. ▪ B8.9. Leonardo da Vinci: vida e obras. ▪ B8.10. A pintura de Raffaello Sanzio.	▪ B8.4. Identificar as principais obras dos artistas do Renacemento italiano.	▪ FA1.B8.4.1. Identifica os cambios na pintura dende o Gótico ata o Renacemento.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B8.4.2. Recoñece as principais pinturas do Renacemento e o seu autor.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B8.4.3. Analiza a vida e obra de Leonardo da Vinci.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B8.4.4. Explica a obra de Raffaello Sanzio, especialmente "A escola de Atenas" e os retratos de "A Fornarina" e de "Baltasar de Castiglione".	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B8.11. O colorido veneciano: Tiziano, Tintoretto. Veronés.	▪ B8.5. Comparar a pintura veneciana e do resto de Europa.	▪ FA1.B8.5.1. Compara a evolución da pintura do primeiro Renacemento ata o colorido veneciano.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B8.12. Escultura do Renacemento. Donatello e outros autores emblemáticos.	▪ B8.6. Identificar as esculturas, e traballos en volume, máis emblemáticos do Renacemento.	▪ FA1.B8.6.1. Identifica as esculturas e traballos en volume máis emblemáticos do renacemento.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B8.13. As vestimentas do Renacemento a través da pintura.	▪ B8.7. Analizar as vestimentas da época, principalmente na pintura.	▪ FA1.B8.7.1. Analiza as vestimentas reflectidas nos cadros do Veronés.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ i ▪ I	▪ B8.14. A perspectiva cónica.	▪ B8.8. Recoñecer as claves técnicas da perspectiva cónica.	▪ FA1.B8.8.1. Describe con detalle o cadro "o lavatorio" de Jacopo Robusti "Tintoretto" e a aplicación técnica da perspectiva cónica.	▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d	▪ B8.15. Pintura ao óleo. Técnica.	▪ B8.9. Explicar as claves técnicas da pintura ao óleo, referenciando o seu uso en aplicación sobre lenzo.	▪ FA1.B8.9.1. Describe a técnica da pintura ao óleo sobre lenzo e relaciónaa coa pintura anterior sobre tá-	▪ CCL ▪ CMCCT

	Fundamentos da Arte I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ e ▪ h ▪ i ▪ l			boa.	▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ i ▪ l	▪ B8.15. Pintura ao óleo. Técnica.	▪ B8.10. Valorar a diferenza técnica da pintura ao tempero e a pintura ao óleo.	▪ FA1.B8.10.1. Debate acerca das características da pintura ao tempero e ao óleo.	▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCEC
	Bloque 9. Michelangelo Buonarroti			
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B9.1. Biografía e a relación co seu ámbito. Relación cos Medici, e con Xulio II.	▪ B9.1. Explicar a relación de mecenado entre Michelangelo, os Medici e o Papa Xulio II.	▪ FA1.B9.1.1. Comenta a relación dos mecenas e a arte. Especialmente entre os Medici, Xulio II e Michelangelo.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B9.2. O artista total e a súa relevancia social. ▪ B9.3. A obra de Michelangelo como pintor, escultor e arquitecto. ▪ B9.4. Arquitectura. San Pedro del Vaticano.	▪ B9.2. Analizar a importancia do concepto de artista total.	▪ FA1.B9.2.1. Recoñece a importancia histórica da obra en conxunto de Michelangelo.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B9.2.2. Analiza a obra arquitectónica, escultórica e pictórica de Michelangelo.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ l	▪ B9.5. Pintura. A Capela Sixtina. Concepción iconolóxica e iconográfica. ▪ B9.6. A pintura ao fresco.	▪ B9.3. Describir as claves iconolóxicas e iconográficas nos frescos da Capela Sixtina.	▪ FA1.B9.3.1. Comenta o proceso da creación da pintura ao fresco da Capela Sixtina.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B9.7. Escultura. Evolución persoal. Obras representativas.	▪ B9.4. Identificar as claves evolutivas na escultura de Michelangelo.	▪ FA1.B9.4.1. Analiza a evolución iconográfica da escultura de Michelangelo, remarcando dun modo especial as esculturas do final da súa vida.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
	Bloque 10. O Renacemento en España			

	Fundamentos da Arte I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B10.1. O Renacemento en España: implantación e cronoloxía. ▪ B10.2. Fitos históricos españois: Os Reis Católicos. Carlos V. Felipe II e a súa relación coa arte. ▪ B10.3. Características peculiares da arte española de finais do século XV e século XVI. Do plateresco a Juan de Herrera.	▪ B10.1. Relacionar a cronoloxía do Renacemento español co Renacemento italiano.	▪ FA1.B10.1.1. Resume os principais feitos históricos relacionados coa arte española.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B10.4. Pintores renacentistas e a súa presenza na corte española: Pedro de Berruguete, Tiziano, Hieronymus Bosch, O Greco.	▪ B10.2. Identificar a relación entre a sociedade da época e as artes plásticas.	▪ FA1.B10.2.1. Explica a relación entre o emperador Carlos V e Tiziano.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B10.2.2. Explica a relación errada entre Felipe II e o Greco.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B10.5. Arquitectura: Pazo de Carlos V. O Escorial. Fachada da Universidade de Salamanca.	▪ B10.3. Recoñecer as principais obras arquitectónicas do Renacemento español.	▪ FA1.B10.3.1. Identifica a tipoloxía do edificio renacentista, referenciada a edificios emblemáticos españois.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B10.6. Escultura: retablos. Alonso González Berruguete.	▪ B10.4. Comparar a técnica escultórica da península ibérica e do resto de Europa.	▪ FA1.B10.4.1. Compara a escultura relixiosa española, coa escultura italiana coetánea.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B10.4.2. Analiza a expresividade na obra de Berruguete.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B10.4. Pintores renacentistas e a súa presenza na corte española: Pedro de Berruguete, Tiziano, Hieronymus Bosch, O Greco.	▪ B10.5. Distinguir as obras pictóricas máis importantes do renacemento español.	▪ FA1.B10.5.1. Comenta a obra de Hieronymus Bosch e a súa relación coa monarquía española.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B10.5.2. Analiza a obra pictórica do Greco e a súa relación coa iconoloxía bizantina.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e	▪ B10.7. Sofonisba Anguissola, pintora.	▪ B10.6. Comparar a obra pictórica de Sofonisba Anguissola coa pintura coetánea.	▪ FA1.B10.6.1. Analiza a obra da pintora Sofonisba Anguissola.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC

	Fundamentos da Arte I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ I				
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B10.8. A música renacentista. Instrumentos. Compositores.	▪ B10.7. Identificar as claves musicais da música renacentista.	▪ FA1.B10.7.1. Recoñece os instrumentos musicais do Renacemento.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B10.7.2. Analiza a obra musical de Tomás Luis de Victoria.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B10.9. O moble e o vestuario.	▪ B10.8. Recoñecer os obxectos cotiáns e vestuarios do renacemento.	▪ FA1.B10.8.1. Identifica a tipoloxía do moble do Renacemento. Arcas, arquillas, bargueños, cadeiras de brazos fraderos.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B10.8.2. Analiza os traxes dos personaxes dos cadros do Renacemento, especialmente na obra de Sánchez Coello.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
	Bloque 11. O Barroco			
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B11.1. Orixe. A crise política europea. A guerra dos trinta anos. A política española. ▪ B11.2. O concilio de Trento e a súa importancia no cambio iconográfico nas imaxes relixiosas. ▪ B11.3. Púlpito da Catedral de San Pedro. A columna salomónica. ▪ B11.4. A imaxinaría española. Técnica e temática.	▪ B11.1. Recoñecer as claves da arte barroca. ▪	▪ FA1.B11.1.1. Relaciona a situación política europea coa evolución do Renacemento cara ao Barroco.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B11.1.2. Analiza as instrucións emanadas do Concilio de Trento acerca do xeito de representar nas igrexas.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B11.1.3. Analiza o púlpito da Basílica de San Pedro e os seus elementos identificativos.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B11.1.4. Analiza as peculiaridades da imaxinaría española. Temática e técnica.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B11.5. Características da arquitectura barroca. ▪ B11.6. Borromini. Bernini. A catedral de Murcia.	▪ B11.2. Utilizar correctamente o vocabulario técnico aplicado aos elementos arquitectónicos.	▪ FA1.B11.2.1. Identifica as principais características da arquitectura barroca.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC

	Fundamentos da Arte I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B11.7. O exceso, o desequilibrio manierista, a asimetría na arte barroca.	▪ B11.3. Identificar a asimetría en elementos da arte barroca e doutras culturas diferentes.	▪ FA1.B11.3.1. Relaciona a arte barroca europea e a arte colonial hispanoamericana.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B11.3.2. Compara o barroco con creacións formais recargadas ou barroquistas posteriores.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B11.8. As fachadas das igrexas barrocas.	▪ B11.4. Comparar as fachadas renacentistas e barrocas en España.	▪ FA1.B11.4.1. Describe e compara fachadas das igrexas máis representativas da arte barroca.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B11.9. A Escultura barroca. Bernini.	▪ B11.5. Identificar as obras máis representativas da escultura barroca, relacionándoa cos autores correspondentes.	▪ FA1.B11.5.1. Comenta os principais traballos de Gian Lorenzo Bernini escultor e a súa evolución dende a escultura de Michelangelo Buonarroti.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B11.5.2. Analiza a obra "A éxtase de Santa Teresa" e a súa relación con artistas posteriores, por exemplo Dalí.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B11.10. A imaxinaría española: Gregorio Fernández, Alonso Cano, Pedro de Mena.	▪ B11.6. Distinguir a escultura hispánica da do resto de Europa.	▪ FA1.B11.6.1. Identifica as principais obras da imaxinaría relixiosa española.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪	▪	▪ B11.7. Comparar a escultura monocromática e a escultura policromada.	▪ FA1.B11.7.1. Compara a escultura de Bernini e de Gregorio Fernández.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B11.11. A pintura barroca. ▪ B11.12. O tenebrismo: Caravaggio, Ribera. ▪ B11.13. O naturalismo: Valdés Leal, Murillo. ▪ B11.14. O realismo: Diego de Silva Velázquez. ▪ B11.15. A pintura flamenca: Rubens, Rembrandt. ▪ B11.16. O costumismo holandés: Vermeer. Carel Fabritius	▪ B11.8. Identificar a pintura barroca, comparando os diferentes estilos, por países.	▪ FA1.B11.8.1. Identifica aos principais pintores barrocos.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B11.8.2. Analiza o tratamento da perspectiva en "As Meninas" de Velázquez.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B11.8.3. Compara a técnica pictórica de Velázquez coa pintura impresionista posterior.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC

Fundamentos da Arte I. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			FA1.B11.8.4. Analiza a obra pictórica de Peter Paul Rubens e Rembrandt Harmenszoon van Rijn.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1.B11.8.5. Explica a pintura costumista holandesa: tratamento pictórico, tamaño do lenzo, técnica.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B11.12. O tenebrismo: Caravaggio.	B11.9. Comparar a iluminación tenebrista no barroco e en culturas posteriores.	FA1.B11.9.1. Relaciona a Michelangelo Merisi dá Caravaggio con José de Ribera, Juan de Valdés Leal e Diego de Silva Velázquez.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B11.17. Músicos importantes: Antonio Vivaldi, Claudio Monteverdi, George Friedrich Händel, J. S. Bach, Georg P. Telemann, Jean-Philippe Rameau, Domenico Scarlatti.	B11.10. Recoñecer a música barroca e a súa evolución dende a música renacentista.	FA1.B11.10.1. Recoñece a tipoloxía musical da música barroca.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1.B11.10.2. Identifica as pezas máis recoñecibles dos compositores desta época: Vivaldi, Monteverdi, Händel, J. S. Bach, Telemann, Rameau, Scarlatti.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	- B11.18. Música. O nacemento da ópera. - B11.19. Elementos compositivos da ópera: música, libreto, escenografía, atrezzo, vestuario.	B11.11. Valorar o nacemento da ópera e a súa transcendencia posterior.	FA1.B11.11.1. Describe os principais compoñentes dunha ópera.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B11.20. Mobiliario, indumentaria e artes decorativas do barroco.	B11.12. Identificar o mobiliario e as artes decorativas do barroco.	FA1.B11.12.1. Compara o mobiliario e os traxes do Renacemento cos da época barroca.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - i - l	B11.21. A caixa escura.	B11.13. Analizar o proceso técnico da caixa escura.	FA1.B11.13.1. Relaciona a caixa escura pictórica coa caixa fotográfica.	- CCL - CMCCT - CAA - CCEC
			FA1.B11.13.2. Comenta o uso da caixa escura, relacionado coa obra de Carel Fabritius e outros posibles.	- CCL - CMCCT - CAA - CCEC

	Fundamentos da Arte I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 12. O Rococó. Francia. Resto de Europa			
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B12.1. Orixe. Absolutismo político da monarquía francesa. O "Rei Sol" Luis XIV, Luis XV. ▪ B12.2. Refinamento sensual. Elegancia. ▪ B12.3. Arquitectura. O pazo de Versailles.	▪ B12.1. Comparar a arte barroca e rococó establecendo similitudes e diferenzas.	▪ FA1.B12.1.1. Identifica a orixe do rococó.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B12.1.2. Relaciona a situación política francesa e o rococó.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B12.1.3. Analiza a evolución do barroco ao rococó.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B12.4. A pintura rococó, relixiosa e profana. ▪ B12.5. Pintores rococó: Watteau, Fragonard, Boucher.	▪ B12.2. Diferenciar a temática relixiosa e a temática profana.	▪ FA1.B12.2.1. Compara a pintura barroca e a pintura rococó.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B12.2.2. Analiza a diferente temática do barroco relixioso á pintura galante francesa.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B12.2.3 Analiza o cadro "O bambán" de Jean-Honoré Fragonard.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B12.6. Marie-Louise-Élisabeth Vigée-Lebrun. Pintora.	▪ B12.3. Comparar as obras pictóricas de Marie-Louise-Élisabeth Vigée-Lebrun e os pintores masculinos da súa época.	▪ FA1.B12.3.1. Compara as obras pictóricas de Marie-Louise-Élisabeth Vigée-Lebrun e os pintores masculinos da súa época.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B12.7. Pintura rococó en España. Anton Rafael Mengs, Francisco de Goya.	▪ B12.4. Valorar as similitudes e diferenzas entre a obra pictórica de Anton Rafael Mengs e pintores posteriores, por exemplo Francisco de Goya.	▪ FA1.B12.4.1. Relaciona a obra de Anton Rafael Mengs e os pintores europeos do seu tempo.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA1.B12.4.2. Compara as obras de Mengs coas de Goya e establece posibles influencias.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b	▪ B12.8. Imaxinería española.	▪ B12.5. Comparar o diferente tratamento iconolóxico	▪ FA1.B12.5.1. Analiza a obra de Francisco Salzillo.	▪ CCL

	Fundamentos da Arte I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - l		dos motivos relixiosos entre Gregorio Fernández e Salzillo.		- CAA - CCEC
			FA1.B12.5.2. Compara o diferente tratamento iconolóxico dos motivos relixiosos entre Gregorio Fernández e Salzillo.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B12.9. Música: Mozart. Obras principais. Óperas.	B12.6. Analizar a obra musical de Mozart: análise, identificación de fragmentos de obras máis populares e comparación con obras doutros autores e doutras épocas.	FA1.B12.6.1. Analiza a obra musical de Wolfgang Amadeus Mozart.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1.B12.6.2. Recoñece partes importantes dos traballos máis coñecidos de Mozart.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1.B12.6.3. Compara as óperas de Mozart con outras de diferentes épocas.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1.B12.6.4. Compara o "Réquiem" de Mozart con obras doutros autores.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B12.10. As composicións musicais máis representativas e as partes que as compoñen.	B12.7. Describir as diferentes partes que compoñen as composicións musicais.	FA1.B12.7.1. Describe as diferentes partes que compoñen as composicións musicais máis representativas: oratorios, misas, concertos, sonatas e sinfonías.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	- B12.11. Mobiliario e decoración de interiores. O estilo Luis XV. - B12.12. Indumentaria e artes decorativas. - B12.13. As manufacturas reais europeas. A porcelana de Sèvres, Meissen e Bo Retiro. A Real Fábrica de vidro de La Granja de San Ildefonso (Segovia). - B12.14. A xoiaría do século XVIII.	B12.8. Analizar as claves estilísticas do estilo rococó, especialmente en vestiarios e mobiliario en España e en Europa.	FA1.B12.8.1. Analiza o mobiliario rococó.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1.B12.8.2. Identifica o estilo Luis XV en mobiliario.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1.B12.8.3. Compara os vestidos da corte francesa co resto de traxes europeos.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1.B12.8.4. Describe o vestiario das clases altas,	CCL

	Fundamentos da Arte I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			medias e baixas no século XVIII.	- CAA - CCEC
- b - d - e - i - l	- B12.15. A técnica da cerámica: porcelana e louza. - B12.16. Características da cerámica europea e a oriental.	B12.9. Recoñecer a importancia artística da cerámica, e especialmente da porcelana, valorando a evolución dende a louza ata as figuras desta época.	FA1.B12.9.1. Analiza a tipoloxía da cerámica europea.	- CCL - CCMCT - CAA - CCEC
			FA1.B12.9.2. Describe a evolución da louza ata a porcelana.	- CCL - CCMCT - CAA - CCEC
			FA1.B12.9.3. Identifica a tipoloxía da cerámica europea en relación á cerámica oriental.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - i - l	B12.17. A técnica do vidro soprado.	B12.10. Explicar o modo de fabricación do vidro soprado.	FA1.B12.10.1. Identifica as características da fabricación do vidro.	- CCL - CCMCT - CAA - CCEC
			FA1.B12.10.2. Describe o proceso de fabricación do vidro soprado.	- CCL - CCMCT - CAA - CCEC
	Bloque 13. O Neoclasicismo			
- b - d - e - l	- B13.1. Orixe política do neoclasicismo: Luis XVI. - B13.2. Arquitectura. Recursos formais gregos, romanos e renacentistas. - B13.3. A influencia de Palladio. - B13.4. O estilo Imperio en Francia. - B13.5. Edificios notables: Ópera de París, Capitolio en Washington, Congreso dos deputados en Madrid.	B13.1. Identificar as claves do neoclasicismo arquitectónico.	FA1.B13.1.1. Compara a situación política francesa de Luis XVI e o estilo artístico que o relaciona.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1.B13.1.2. Relaciona a vida de Napoleón e o estilo Imperio.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1.B13.1.3. Compara os edificios neoclásicos en Europa, diferenzas e semellanzas.	- CCL - CAA - CCEC

	Fundamentos da Arte I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			FA1.B13.1.4. Identifica os principais edificios neoclásicos europeos e americanos.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B13.6. A volta ao clasicismo renacentista.	B13.2. Valorar a transcendencia do neoclasicismo dentro da cultura europea.	FA1.B13.2.1. Analiza as causas da volta ao clasicismo arquitectónico.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B13.7. Auxe do orientalismo. Comercio con Oriente. Chinerías.	B13.3. Recoñecer os elementos da cultura oriental que se van incorporando progresivamente á cultura europea.	FA1.B13.3.1. Infíre a partir do auxe do comercio con Oriente o crecente gusto orientalizante da moda europea.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	- B13.8. Características formais da escultura: sensualidade, dinamismo. Relación coa danza. - B13.9. Obras escultóricas e autores relevantes. Canova e Carpeaux.	B13.4. Comparar as diferentes obras escultóricas dos artistas máis relevantes europeos.	FA1.B13.4.1. Compara a obra de Antonio Canova coa escultura anterior.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1.B13.4.2. Recoñece os principais traballos de Canova e Carpeaux.	- CCL - CAA - CCEC
			FA1.B13.4.3. Compara a escultura de Canova e Carpeaux.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	- B13.10. A pintura neoclásica en Francia: Jean Louis David, Jean Auguste Dominique Ingres. - B13.11. O auxe da pintura inglesa: Thomas Lawrence, Joshua Reynolds, George Romney.	B13.5. Comparar o tratamento pictórico de diferentes pintores coetáneos, por exemplo Jean Louis David, Jean Auguste Dominique Ingres.	FA1.B13.5.1. Compara a obra pictórica dos pintores europeos máis relevantes, por exemplo: Jean Louis David, Jean Auguste Dominique Ingres e outros posibles.	- CCL - CAA - CCEC
- b - c - d - e - l	- B13.11. O auxe da pintura inglesa: Thomas Lawrence, Joshua Reynolds, George Romney. - B13.12. Emma Hamilton e a moda da época.	B13.6. Identificar as obras pictóricas máis importantes dos pintores ingleses.	FA1.B13.6.1. Explica a obra pictórica dos principais pintores ingleses. Thomas Lawrence. Joshua Reynolds e outros.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			FA1.B13.6.2. Analiza a relación artística e persoal entre Emma Hamilton, George Romney e o almirante Nelson.	- CCL - CAA - CSC - CCEC

Fundamentos da Arte I. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			FA1.B13.6.3. Relaciona a influencia entre Emma Hamilton e a moda da época.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
- b - d - e - l	- B13.13. O mobiliario en Francia: estilos Luis XV, Luis XVI e estilo imperio - B13.14. Xoiaría. Reloxos. Vestiaro. Porcelana.	B13.7. Discernir entre o mobiliario Luis XV e o Luis XVI.	FA1.B13.7.1. Compara a tipoloxía entre o mobiliario Luis XV, Luis XVI e imperio.	- CCL - CAA - CCEC

2º de bacharelato

Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. O Romanticismo				
- b - d - e - l	- B1.1. As claves do Romanticismo: expresión desaforada do sentimento, oposición ao intelectualismo racionalista do século XVIII. - B1.2. Orientalismo idílico. A actitude vital de Lord Byron.	B1.1. Recoñecer as claves teóricas da obra artística romántica.	FA2.B1.1.1. Analiza o sentimento romántico e a súa relación coa arte.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - h - l	B1.1. As claves do Romanticismo: expresión desaforada do sentimento, oposición ao intelectualismo racionalista do século XVIII.	B1.2. Diferenciar o significado do termo "romántico" aplicado ao movemento artístico do século XIX e o uso actual.	FA2.B1.2.1. Diferenza o termo romántico aplicado ao movemento artístico do século XIX e o uso actual.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B1.3. Nacionalismo italiano e xermánico.	B1.3. Relacionar o romanticismo artístico co auxe do nacionalismo e a creación do estado alemán e italiano.	FA2.B1.3.1. Relaciona o romanticismo e o auxe do nacionalismo.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	- B1.4. Arquitectura. Continuación e evolución do neoclasicismo. - B1.5. Arquitectura española. Edificios notables.	B1.4. Analizar os principais edificios españois da época.	FA2.B1.4.1. Identifica os principais edificios españois da época: Murcia: Teatro Romea. Cádiz: teatro Falla. Oviedo: teatro Campoamor. Barcelona: Arco do triunfo, Pazo de xustiza entre outros.	- CCL - CAA - CCEC

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B1.6. A pintura romántica.	▪ B1.5. Identificar os pintores románticos europeos.	▪ FA2.B1.5.1. Sopesa a importancia da obra pictórica de Karl Friedrich Schinkel, Caspar David Friedrich, Thomas Cole, John Constable, William Turner e outros posibles.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B1.7. A pintura romántica en Francia.	▪ B1.6. Comparar a pintura romántica francesa e a obra de Goya, semellanzas e posibles influencias.	▪ FA2.B1.6.1. Analiza a pintura romántica francesa: Théodore Géricault, Eugène Delacroix, Antoine-Jean Gros.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B1.8. Pintura en España: Goya.	▪ B1.7. Identificar a obra pictórica de Goya.	▪ FA2.B1.7.1. Recoñece a obra pictórica de Goya.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B1.9. Goya e o expresionismo das pinturas negras.	▪ B1.8. Comparar as pinturas negras con expresións artísticas parecidas de artistas doutras épocas. Especialmente coa pintura expresionista do século XX.	▪ FA2.B1.8.1. Comenta as pinturas negras de Goya.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B1.8.2. Compara a obra de Goya de características expresionistas con obras de contido formal similar noutras épocas e culturas.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B1.10. A narración na pintura romántica.	▪ B1.9. Comentar a composición de elementos pictóricos e narrativos de cadros emblemáticos da pintura romántica.	▪ FA2.B1.9.1. Comenta o cadro "A balsa da Augamar" de Géricault. Valorando a base histórica e o resultado plástico.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B1.9.2. Analiza a pintura "A morte de Sardanápalo".	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B1.11. As diferentes etapas na pintura de Goya. ▪ B1.12. Goya: clasificación temática das súas obras principais.	▪ B1.10. Analizar las etapas pictóricas de Goya.	▪ FA2.B1.10.1. Identifica os principais cadros do pintor aragonés.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B1.10.2. Clasifica a temática dos cadros de Goya.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d	▪ B1.8. Pintura en España: Goya.	▪ B1.11. Comparar a obra pictórica de Goya e de Velázquez.	▪ FA2.B1.11.1. Relaciona o cadro "A familia de Carlos IV" con "As Meninas".	▪ CCL ▪ CAA

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ e ▪ l				▪ CCEC
			▪ FA2.B1.11.2 Relaciona o cadro "A leiteira de Burdeos" coa pintura impresionista posterior.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ i ▪ l	▪ B1.13. Os inicios da fotografía. ▪ B1.14. Os temas fotográficos: retrato, paisaxe, historia. O pictorialismo.	▪ B1.12. Explicar as orixes da impresión fotográfica.	▪ FA2.B1.12.1. Identifica as primeiras impresións fotográficas.	▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l ▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B1.15. A música romántica. ▪ B1.16. Ludwig Van Beethoven. Obras principais: obra sinfónica, concertos e sonatas. ▪ B1.17. Ludwig Van Beethoven e a superación do clasicismo musical. ▪ B1.18. Óperas. Verdi. Wagner e a mitoloxía xermánica.	▪ B1.13. Comparar a música romántica coas anteriores ou posteriores.	▪ FA2.B1.13.1. Comenta a música romántica: Beethoven. Obras principais.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B1.13.2. Coñece e explica os principais cambios introducidos por Beethoven na forma sonata e sinfonía.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B1.13.3. Identifica pezas representativas da obra de Verdi, Wagner e outros posibles.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B1.13.4. Relaciona a obra musical de Wagner e a mitoloxía xermánica.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B1.19. Indumentaria, mobiliario e decoración de interiores: Os estilos Regency e Napoleón III.	▪ B1.14. Describir as claves estilísticas do mobiliario e obxectos suntuarios: Estilos Regency. Napoleón III. Xoiaría. Reloxos. Vestuario.	▪ FA2.B1.14.1 Identifica as claves estilísticas na indumentaria, mobiliario e decoración dos estilos Regency e Napoleón III.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ i ▪ l	▪ B1.20. Xoiaría e relojería: o dourado.	▪ B1.15. Analizar a técnica do dourado ao mercurio, incidindo na toxicidade do proceso, relacionándoo coa explotación do ouro na actualidade.	▪ FA2.B1.15.1. Comenta a relación entre a relojería da época e o bronce dourado ao mercurio.	▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
▪ b	▪ B1.20. Xoiaría e relojería: o dourado.	▪ B1.16. Debater acerca da simboloxía do ouro en	▪ FA2.B1.16.1. Compara diferentes pezas fabricadas en	▪ CCL

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - h - l		diferentes culturas.	ouro ao longo das diferentes culturas da humanidade.	- CAA - CCEC
- b - d - e - l	B1.21. Nacemento da danza clásica.	B1.17. Comentar o nacemento en Francia da danza clásica e os elementos clave que a compoñen, por exemplo o uso do tutú e o baile de puntas.	FA2.B1.17.1. Explica o nacemento en Francia da danza clásica e os elementos clave que a compoñen.	- CCL - CAA - CCEC
	Bloque 2. O Romanticismo tardío. 1850-1900			
- b - d - e - l	- B2.1. A revolución industrial. A colonización de África. Guerra con China. A guerra de secesión Norteamericana. Independencia latinoamericana. - B2.2. Nacionalismo italiano e xermánico. Historicismo nostálgico.	B2.1. Identificar os principais feitos políticos da segunda metade do século XIX e a súa relación coa arte do seu tempo.	FA2.B2.1.1. Relaciona o internacionalismo político europeo e a chegada a Europa da arte de Oriente.	- CCL - CAA - CCEC
			FA2.B2.1.2. Comenta a guerra de Secesión Norteamericana e a súa influencia na arte.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B2.3. Arquitectura. Neoestilos: neomudéxar, neogótico.	B2.2. Recoñecer os elementos de estilos anteriores aplicados a edificios da época. Arcadas, columnas, decoración, etc.	FA2.B2.2.1. Identifica os edificios relacionados cos movementos neogótico e neomudéxar.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - h - l	B2.4. Exposicións universais de París, Londres e Barcelona. A torre Eiffel.	B2.3. Relacionar as exposicións universais de París, Londres, Barcelona e outras coa expansión das novas correntes arquitectónicas.	FA2.B2.3.1. Relaciona as exposicións universais de París e Londres coa arquitectura.	- CCL - CAA - CCEC
			FA2.B2.3.2. Identifica os elementos principais da erección da Torre Eiffel.	- CCL - CAA - CCEC
- b - c - d - e - l	- B2.5. Escultura: Auguste Rodin. - B2.6. Camille Claudel, escultora.	B2.4. Comparar a evolución escultórica dende o clasicismo, por exemplo Canova, coa nova plasticidade de Rodin e Camille Claudel.	FA2.B2.4.1. Explica a evolución do clasicismo de Canova ao expresionismo de Rodin.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			FA2.B2.4.2. Analiza a obra de Camille Claudel.	- CCL - CAA - CSC

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
				CCEC
- b - c - d - e - l	- B2.5. Escultura: Auguste Rodin. - B2.6. Camille Claudel, escultora.	B2.5. Analizar a obra de Camille Claudel e a súa relación con Auguste Rodin.	FA2.B2.5.1. Compara a obra de Rodin e Camille Claudel e establece as conclusións pertinentes.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
- b - d - e - l	B2.7. Mariano Benlliure.	B2.6. Identificar os principais escultores españois da época, sinalando a obra de Mariano Benlliure.	FA2.B2.6.1. Identifica a escultura española, especialmente a obra de Mariano Benlliure.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B2.8. A pintura orientalista europea e española.	B2.7. Identificar o xénero pictórico denominado "Pintura orientalista", a partir da obra pictórica de artistas europeos e españois. Por exemplo Mariano Fortuny.	FA2.B2.7.1. Identifica a pintura orientalista europea, xa sexa francesa, inglesa, etc. cos orientalistas españois por exemplo Mariano Fortuny.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B2.9. O historicismo: Eduardo Rosales. Francisco Pradilla. Alejandro Ferrant.	B2.8. Analizar a visión romántica da historia e o auxilio do historicismo pictórico.	FA2.B2.8.1. Relaciona a obra pictórica historicista dos pintores: Eduardo Rosales, Francisco Pradilla e Alejandro Ferrant.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B2.10. Pintura. Francia: os Pompier: Bouguereau, Cormon, Alexandre Cabanel, Jean-Léon Gérôme.	B2.9. Confeccionar un catálogo de obras fin de século relacionadas coa pintura "Pompier", por exemplo dos pintores: Bouguereau, Cormon, Alexandre Cabanel, Jean-Léon Gérôme.	FA2.B2.9.1. Recoñece a obra dos pintores "Pompier" franceses: Bouguereau, Cormon, Alexandre Cabanel, Jean-Léon Gérôme, entre outros.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B2.11. O retrato galante: Os Madrazo. Franz Xaver Wintenthaler.	B2.10. Comparar os retratos de Los Madrazo coas obras de pintores coetáneos, por exemplo Franz Xaver Wintenthaler.	FA2.B2.10.1. Relaciona o retrato pictórico de Los Madrazo e Franz Xaver Wintenthaler.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	- B2.12. Mariano Fortuny e Madrazo, artista total: pintor, escenógrafo, deseñador de moda, inventor. - B2.13. Decoración e moda: Mariano Fortuny e Madrazo.	B2.11. Recoñecer a evolución na moda feminina.	FA2.B2.11.1. Recoñece os traballos de deseño e vestuario de Mariano Fortuny e Madrazo.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e	B2.14. O movemento "Arts and Crafts", William Morris.	B2.12. Debater acerca do movemento romántico de volta á fabricación artesanal "Arts and Crafts" inglés.	FA2.B2.12.1. Explica o movemento "Arts and Crafts" inglés.	- CCL - CAA - CCEC

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ I				
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B2.14. O movemento "Arts and Crafts", William Morris.	▪ B2.13. Comentar as formulacións estéticas de William Morris.	▪ FA2.B2.13.1. Comenta as formulacións estéticas de William Morris.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B2.15. Reino Unido: O movemento prerrafaelita: John Everett Millais, Dante Gabriel Rossetti, William Holman Hunt, etc.	▪ B2.14. Analizar as principais obras pictóricas dos pintores prerrafaelitas ingleses.	▪ FA2.B2.14.1 Analiza a obra pictórica do movemento prerrafaelita.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ i ▪ I	▪ B2.16. O desenvolvemento da técnica fotográfica.	▪ B2.15. Comentar as primeiras fotografías en branco e negro.	▪ FA2.B2.15.1. Identifica a técnica do retrato utilizada por Nadar.	▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B2.17. O retrato fotográfico.	▪ B2.16. Relacionar o retrato fotográfico e o retrato pictórico.	▪ FA2.B2.16.1. Compara o retrato en pintura co retrato coetáneo en fotografía.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B2.18. As orixes do cine e o nacemento do cine americano.	▪ B2.17. Describir o contexto no que se enmarca o nacemento do cine (os irmáns Lumier, Melies, Segundo Chomón) así como o nacemento do cine americano.	▪ FA2.B2.17.1 Describe o contexto xeral no que xorde a cinematografía e aos seus pioneiros.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B2.19. Música: rexionalismo eslavo.	▪ B2.18. Analizar a obra musical de compositores do leste de Europa: Alexander Borodín, Modesto Músorgski, Piotr Ilich Tchaikovski, Antonín Dvořák, Bedřich Smetana.	▪ FA2.B2.18.1. Recoñece a obra musical dos países eslavos: Alexander Borodín, Modesto Músorgski, Piotr Ilich Tchaikovski, Bedřich Smetana.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B2.20. Danza: Tchaikovsky (O lago dos cisnes).	▪ B2.19. Analizar as claves artísticas no ballet "O lago dos cisnes" de Tchaikovsky.	▪ FA2.B2.19.1. Analiza o ballet "O lago dos cisnes" de Tchaikovsky.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e	▪ B2.21. A Zarzuela.	▪ B2.20. Comentar a música popular española: a Zarzuela.	▪ FA2.B2.20.1. Comenta a música popular española: a Zarzuela.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ I				
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B2.21. A Zarzuela.	▪ B2.21. Identificar adecuadamente as composicións máis populares da Zarzuela española.	▪ FA2.B2.21.1. Identifica os fragmentos máis populares da Zarzuela española.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
	Bloque3. As Vangardas			
▪ b ▪ d ▪ e ▪ i ▪ I	▪ B3.1. A fotografía e a descomposición da imaxe. Influencia na pintura impresionista.	▪ B3.1. Relacionar os descubrimentos na composición da cor coa súa aplicación na técnica pictórica.	▪ FA2.B3.1.1. Relaciona o descubrimento da descomposición da imaxe en cores primarias e a súa relación coa técnica impresionista.	▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ i ▪ I	▪ B3.2. A cor como descomposición da luz. Teoría aditiva e substractiva da cor. As cores primarias e secundarias. As cores complementarias	▪ B3.2. Diferenciar as teorías de cor aditiva e substractiva.	▪ FA2.B3.2.1. Diferenza a construción de cores coa luz da creación cos pigmentos.	▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B3.3. A temática simbolista: erotismo, drogas, satanismo... ▪ B3.4. A pintura de Odilon Redon.	▪ B3.3. Identificar os cadros con temática simbolista, diferenciándoos dos doutras temáticas.	▪ FA2.B3.3.1. Relaciona os temas artísticos e a súa aplicación á arte: simbolismo, erotismo, drogas, satanismo.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B3.3.2. Analiza a obra pictórica de Odilon Redon.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B3.5. Paul Cézanne.	▪ B3.4. Coñecer a biografía de Cézanne, a súa relación coa parte comercial da creación artística e a influencia na técnica pictórica posterior.	▪ FA2.B3.4.1. Describe as principais creacións de Cézanne.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B3.6. Decadencia do historicismo, auxo da vida cotiá. ▪ B3.7. Impresionismo: Monet, Manet, Pissarro, Sisley.	▪ B3.5. Describir as claves da pintura impresionista.	▪ FA2.B3.5.1. Identifica os cadros máis representativos de: Manet, Monet, Pissarro, Sisley.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d	▪ B3.6. Decadencia do historicismo, auxo da vida cotiá. ▪ B3.7. Impresionismo: Monet, Manet, Pissarro, Sisley.	▪ B3.6. Comparar a diferente temática entre os motivos historicistas e o reflexo da vida cotiá nas pinturas da	▪ FA2.B3.6.1. Compara os cadros historicistas coas obras de Pissarro ou Sisley.	▪ CCL ▪ CAA

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- e - l		época.		CCEC
- b - d - e - l	B3.8. Reino Unido: John Singer Sargent.	B3.7. Relacionar o retrato social en Reino Unido. A obra pictórica de John Singer Sargent.	FA2.B3.7.1. Relaciona a obra pictórica de Sorolla con John Singer Sargent.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B3.9. Pintura en España: Santiago Rusiñol, Ramón Casas, Anglada Camarasa, Carlos de Haes, Isidro Nonell, Joaquín Sorolla, José Luis Sert.	B3.8. Analizar a pintura española e o seu valor en relación á pintura europea.	FA2.B3.8.1. Identifica as principais obras dos pintores españois, por exemplo: Santiago Rusiñol, Ramón Casas, Anglada Camarasa, Carlos de Haes, Isidro Nonell e Joaquín Sorolla.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B3.10. Os "Navis" (Pierre Bonnard), os "Fauves" (Matisse).	B3.9. Distinguir a técnica pictórica impresionista, da utilizada polos "Navis" e polos "Fauves".	FA2.B3.9.1. Identifica a técnica pictórica dos "Navis" e os "Fauves".	- CCL - CAA - CCEC
			FA2.B3.9.2. Analiza algunha obra de Pierre Bonnard e Matisse.	- CCL - CAA - CCEC
- b - c - d - e - l	B3.11. Berthe Morisot. Mary Cassatt.	B3.10. Comparar a calidade pictórica das pintoras impresionistas coas obras dos pintores masculinos. Por exemplo as pintoras Berthe Morisot e Mary Cassatt.	FA2.B3.10.1. Compara a obra pictórica das pintoras Berthe Morisot e Mary Cassatt cos pintores coetáneos.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
- b - d - e - l	B3.12. A arte Naïf: Rousseau "o alfandegueiro".	B3.11. Analizar a técnica pictórica dos pintores "Naïf".	FA2.B3.11.1. Explica a concepción pictórica de Rousseau "o alfandegueiro".	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B3.13. Van Gogh.	B3.12. Analizar a obra pictórica de Van Gogh.	FA2.B3.12.1. Analiza a arte de Van Gogh.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B3.13. Van Gogh.	B3.13. Debater acerca da biografía de Van Gogh e a influencia que tivo na súa pintura.	FA2.B3.13.1. Debate acerca da posible relación entre vida e obra en Van Gogh.	- CCL - CAA - CCEC

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B3.14. O cubismo, ruptura dunha única visión. Juan Gris, George Braque, Pablo Ruiz Picasso.	▪ B3.14. Analizar a orixe teórica e a plasmación na arte das formulacións cubistas.	▪ FA2.B3.14.1. Analiza a concepción visual da arte cubista.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B3.14.2. Compara algunha obra cubista con outras anteriores.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B3.14.3. Identifica as obras cubistas de Juan Gris, Pablo Picasso e Georges Braque.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B3.15. A obra escultórica de Picasso e a súa relación con Julio González.	▪ B3.15. Comentar a escultura española da época. A técnica da soldadura en ferro e a súa relación con Picasso e Julio González.	▪ FA2.B3.15.1. Relaciona a escultura de Julio González e a de Picasso.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B3.16. As etapas pictóricas de Picasso.	▪ B3.16. Clasificar a obra pictórica de Picasso nas súas etapas máis representativas.	▪ FA2.B3.16.1. Compara as etapas creativas de Picasso: épocas rosa, azul, cubista, surrealista.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B3.17. O cine como vangarda.	▪ B3.17. Coñecer o cine e as súas relacións coas primeiras vangardas artísticas.	▪ FA2.B3.17.1. Analiza os intercambios recíprocos entre a cinematografía e as vangardas noutras disciplinas da arte.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B3.18. O cartel publicitario: elementos formais e narrativos.	▪ B3.18. Identificar a tipoloxía do cartel publicitario da época.	▪ FA2.B3.18.1. Analiza os elementos formais e narrativos que se dan no cartel publicitario.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B3.19. O cartel e a arte.	▪ B3.19. Debater acerca da calidade artística do cartel publicitario.	▪ FA2.B3.19.1. Explica a importancia do cartel publicitario.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e	▪ B3.20. O cartel e a arte. ▪ B3.21. Carteis de Jules Chéret, Alfons Mucha, Leonetto Cappiello.	▪ B3.20. Identificar pola súa tipoloxía as obras en cartel dos máis renomeados artistas da súa época. Por exemplo: Jules Chéret, Alfons Mucha, Leonetto Cappiello.	▪ FA2.B3.20.1. Explica a obra gráfica dos cartelistas: Jules Chéret, Alfons Mucha, Leonetto Cappiello.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ I				
▪ b ▪ d ▪ e ▪ i ▪ I	▪ B3.22. A estampación xaponesa. Técnica do Ukiyo-e. Os grandes gravadores nipóns: Kitagawa Utamaro, Utagawa Hiroshige, Katsushika Hokusai.	▪ B3.21. Analizar a técnica xaponesa do Ukiyo-e e as principais obras dos estampadores xaponeses: Kitagawa Utamaro. Utagawa Hiroshige. Katsushika Hokusai.	▪ FA2.B3.21.1. Analiza a técnica xaponesa do Ukiyo-e e as principais obras dos estampadores xaponeses: Kitagawa Utamaro, Utagawa Hiroshige, Katsushika Hokusai.	▪ CCL ▪ CMCCCT ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B3.23. Influencia da estampación xaponesa en Europa. Vincent Van Gogh. Nacemento do comic.	▪ B3.22. Debater acerca da influencia do gravado xaponés coas creacións europeas, sobre todo na obra de Van Gogh e dos debuxantes da denominada "liña clara", por exemplo Hergé.	▪ FA2.B3.22.1. Relaciona o gravado xaponés coas creacións europeas, sobre todo na obra de Van Gogh e de Hergé.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B3.19. O cartel e a arte. ▪ B3.23. O cartel publicitario e a obra pictórica e gráfica de Henri de Toulouse-Lautrec.	▪ B3.23. Explicar o cartel e a obra gráfica de Henri de Toulouse-Lautrec.	▪ FA2.B3.23.1. Explica o cartel e a obra gráfica de Henri de Toulouse-Lautrec.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B3.24. Música: impresionismo: Debussy, Ravel.	▪ B3.24. Analizar as claves da música impresionista, xa sexa francesa como do resto de Europa. Por exemplo Debussy e Ravel.	▪ FA2.B3.24.1. Comenta a música impresionista, utiliza para iso algunha obra de Claude Debussy ou Maurice Ravel.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B3.25. Música española: Falla, Albéniz, Granados, Salvador Bacarisse.	▪ B3.25. Coñecer os compositores españois e as súas obras máis representativas: Manuel de Falla, Isaac Albéniz, Enrique Granados, Salvador Bacarisse e outros.	▪ FA2.B3.25.1. Analiza a obra musical dos compositores españois: Manuel de Falla, Isaac Albéniz, Enrique Granados, Salvador Bacarisse.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
	Bloque 4. O Modernismo-Art Nouveau			
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B4.1. O Modernismo.	▪ B4.1. Analizar as claves estilísticas do modernismo, que o diferencian claramente dos estilos anteriores e posteriores.	▪ FA2.B4.1.1. Identifica os elementos diferenciadores da arte modernista fronte ao geometrismo do art déco e os neostilos anteriores.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ I	▪ B4.1. O Modernismo. ▪ B4.2. A fantasía arquitectónica da fin de século: O Art Nouveau. ▪ B4.3. Características principais do Art Nouveau francés. ▪ B4.4. O movemento en Europa: Modernismo, Jugendstil.	▪ B4.2. Debater acerca da obra modernista en Europa, extensión e duración cronolóxica.	▪ FA2.B4.2.1. Comenta a duración cronolóxica e extensión xeográfica do modernismo.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B4.2.2. Explica o modernismo en Europa: Art Nouveau, Liberty, Sezession, Jugendstil.	▪ CCL ▪ CAA

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	til, Sezession, Liberty.			CCEC
- b - d - e - l	- B4.5. A arquitectura modernista europea. Víctor Horta e Adolf Loos. - B4.6. O modernismo catalán. A obra de Gaudí.	B4.3. Recoñecer o modernismo español, especialmente a obra de Antonio Gaudí.	FA2.B4.3.1. Compara a obra arquitectónica de Antonio Gaudí, Víctor Horta e Adolf Loos.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B4.7. Escultura. A obra de Josep Llimona.	B4.4. Analizar a escultura modernista española, por exemplo a obra do escultor Josep Llimona.	FA2.B4.4.1. Analiza a obra escultórica de Josep Llimona.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B4.8. As esculturas crisoefantinas.	B4.5. Recoñecer as claves estilísticas na escultura crisoefantina.	FA2.B4.5.1. Identifica pezas escultóricas que poidan clasificarse como crisoefantinas.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B4.9. O cartel publicitario en Cataluña: Alexandre de Riquer, Ramón Casas e outros.	B4.6. Comentar a importancia da cartelística española, especialmente relevante na obra de Alexandre de Riquer e Ramón Casas.	FA2.B4.6.1. Comenta a obra en cartel de Alexandre de Riquer, Ramón Casas e outros cartelistas españois.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B4.10. O mobiliario modernista.	B4.7. Identificar a tipoloxía do mobiliario modernista.	FA2.B4.7.1. Analiza o mobiliario modernista.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - i - l	B4.11. A revolución no vidro. Os floreiros de Émile Gallé. As lámpadas de cores de Louis Comfort Tiffany.	B4.8. Describir a evolución na técnica do vidro que supón a obra de Émile Gallé e Louis Comfort Tiffany.	FA2.B4.8.1. Explica a importancia artística das creacións en vidro de Émile Gallé e Louis Comfort Tiffany.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - i - l	B4.12. A xoiaría modernista. O esmalte. A obra de Lluís Masriera.	B4.9. Analizar os elementos claves da xoiaría modernista, utilizando, entre outros, as obras de René Lalique e Lluís Masriera.	FA2.B4.9.1. Comenta a tipoloxía da xoiaría modernista, por exemplo os deseños de René Lalique, Lluís Masriera e outros.	- CCL - CAA - CCEC
	Bloque 5. O Surrealismo e outras Vanguardas			

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B5.1. As teorías de Sigmund Freud. A psicoloxía. ▪ B5.2. O irracionalismo onírico. O movemento surrealista. Orixe.	▪ B5.1. Relacionar o descubrimento da psicoloxía coas claves plásticas do surrealismo.	▪ FA2.B5.1.1. Relaciona as ideas sobre a psicanálise de Sigmund Freud e as creacións surrealistas, especialmente co método paranoico-crítico de Salvador Dalí.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B5.1.2. Explica as principais características do movemento surrealista.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B5.3. Principais artistas: Salvador Dalí, Jean Arp, Joan Miró. ▪ B5.4. A pintura metafísica de Giorgio de Chirico.	▪ B5.2. Identificar as principais obras e os principais autores surrealistas.	▪ FA2.B5.2.1. Comenta as obras surrealistas de Jean Arp, Joan Miró e a pintura metafísica de Giorgio de Chirico.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B5.5. O surrealismo no cine: "Un can andaluz", Luis Buñuel e Salvador Dalí. "A idade de ouro", Buñuel.	▪ B5.3. Analizar a importancia histórica de Salvador Dalí e Luis Buñuel.	▪ FA2.B5.3.1. Describe o surrealismo no cine, utiliza a obra de Dalí e Buñuel: "Un can andaluz" e o resto de filmografía de Luis Buñuel: "A idade de ouro os marxinos" "Viridiana" e outras posibles.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B5.6. O cine alemán: O expresionismo alemán: "O gabinete do doutor Caligari" (1920), Robert Wiene. ▪ B5.7. O xénero da "Ciencia ficción". Fritz Lang e a súa película "Metropolis" (1927). ▪ B5.8. "O anxo azul" (1930), Josef von Sternberg, Marlene Dietrich.	▪ B5.4. Explicar a importancia do cine europeo, sinalando exemplos de gran transcendencia posterior como son: "O gabinete do doutor Caligari", "Metropolis", "O anxo azul", e outros.	▪ FA2.B5.4.1. Comenta as claves do expresionismo alemán, especialmente relevante en "O gabinete do doutor Caligari" de Robert Wiene.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B5.4.2. Analiza a importancia da película "O anxo azul" de Josef von Sternberg, e a presenza nela de Marlene Dietrich.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B5.9. O movemento Neoplasticista holandés "De Stijl": arquitectura, pintura e mobiliario. Piet Mondrian. Theo Van Doesburg, Gerrit Thomas Rietveld.	▪ B5.5. Explicar as claves estilísticas en arquitectura, pintura e mobiliario do movemento "De Stijl".	▪ FA2.B5.5.1. Explica a concepción artística dos neoplasticistas holandeses, o grupo "De Stijl".	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B5.5.2. Analiza as obras en arquitectura, pintura e mobiliario dos artistas neoplasticistas: Piet Mondrian, Theo van Doesburg, Gerrit Thomas Rietveld.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B5.10. O movemento Dada. A obra escultórica de Jean Tinguely.	▪ B5.6. Debater acerca do movemento "Dada" e as obras máis importantes deste movemento artístico.	▪ FA2.B5.6.1. Describe o movemento "Dada" e a obra escultórica de Jean Tinguely.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d	▪ B5.11. Os ballets de Serguéi Diághilev e Nijinsky. Escenografías e decorados. Relación con artistas da	▪ B5.7. Recoñecer a importancia dos ballets rusos en París e na historia da danza contemporánea.	▪ FA2.B5.7.1. Analiza a importancia do ballet ruso, utilizando a obra de Serguéi Diághilev e Nijinsky.	▪ CCL ▪ CAA

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ e ▪ l	época: Picasso, Matisse, Natalia Goncharova. ▪ B5.12. Música e danza: Igor Stravinsky: "O paxaro de lume", "Petrushka", "A consagración da primavera".			▪ CCEC
			▪ FA2.B5.7.2. Comenta a obra musical de Igor Stravinsky e a súa relación coa danza: "O paxaro de lume", "Petrushka", "A consagración da primavera".	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B5.7.3. Describe presentacións coreográficas relacionadas con "A consagración da primavera", por exemplo o traballo de Pina Bausch.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
	Bloque 6. Os Felices Anos Vinte. O Art Decó			
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l ▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B6.1. As claves do art decó. ▪ B6.2. O desenvolvemento económico do período de entre guerras. ▪ B6.3. O auxe do luxo. A arte como produto para a elite. ▪ B6.4 Notas distintivas da arquitectura decó. ▪ B6.5. Estados Unidos: os grandes edificios. A escola de Chicago. New York: Chrysler building. Empire State building.	▪ B6.1. Identificar as claves sociais e políticas que se relacionan co art decó.	▪ FA2.B6.1.1. Comenta a relación entre o desenvolvemento económico mundial e o auxe do art decó.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B6.1.2. Explica a evolución dende a arte baseada na natureza (modernismo), á arte xeométrica (art decó).	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B6.2.1. Relaciona o art decó cos edificios anteriores da escola de Chicago, e os edificios de New York, especialmente o Chrysler Building e o Empire State Building.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B6.6. Escultura: Pablo Gargallo e Constantin Brancusi.	▪ B6.3. Analizar as principais obras e escultores da época, por exemplo Pablo Gargallo e Constantin Brancusi.	▪ FA2.B6.3.1. Compara a escultura de Pablo Gargallo e de Constantin Brancusi.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B6.7. Tamara de Lempicka. Pintora.	▪ B6.4. Debater acerca da obra pictórica de Tamara de Lempicka.	▪ FA2.B6.4.1. Comenta a obra pictórica da pintora Tamara de Lempicka.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B6.8. Música: a revista musical. O Folies Bergère. O Moulin Rouge.	▪ B6.5. Recoñecer a importancia e transcendencia musical do xénero artístico denominado "A revista musical".	▪ FA2.B6.5.1. Explica as claves artísticas do musical, relacionándoo co "Folies Bergère, o "Moulin Rouge", "Cotton Club" e a traxectoria artística e persoal de Joséphine Baker.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b	▪ B6.9. Mobiliario art decó.	▪ B6.6. Describir os elementos esenciais en mobiliario e	▪ FA2.B6.6.1. Identifica ás claves esenciais do mobiliario	▪ CCL

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - l		artes aplicadas do estilo art decó.	decó.	- CAA - CCEC
- b - d - e - l	- B6.10. A xoiaría decó e os reloxos de pulseira. As empresas Cartier e Patek Philippe. - B6.2. O auxo do luxo. A arte como produto para a elite.	B6.7. Analizar a importancia do luxo e a súa relación cos deseños decó. As empresas Cartier e Patek Philippe.	FA2.B6.7.1. Compara a tipoloxía das xoias decó, por exemplo Cartier, coas doutras épocas.	- CCL - CAA - CCEC
			FA2.B6.7.2. Analiza o concepto do luxo en relación á arte, por exemplo na xoiaría.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			FA2.B6.7.3. Debate acerca da relación entre luxo e artesanía, utilizando entre outros exemplos posibles a empresa Patek Philippe.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B6.11. Música dodecafónica, serialista e atonal. Arnold Schönberg.	B6.8. Distinguir as claves da música dodecafónica, por exemplo a obra musical de Arnold Schönberg.	FA2.B6.8.1. Analiza a música dodecafónica, utilizando composicións, entre outras posibles, da obra musical de Arnold Schönberg, Anton Webern ou Alban Berg.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B6.12. A música norteamericana. Irving Berlin, George Gershwin.	B6.9. Avaliar as composicións musicais dos Estados Unidos, principalmente a obra musical de George Gershwin e Irving Berlin.	FA2.B6.9.1. Comenta a obra musical de George Gershwin e Irving Berlin.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B6.13. A música espiritual negra. O blues. Nacemento do Jazz.	B6.10. Identificar a música popular norteamericana, especialmente a música espiritual negra, o Blues e o Jazz.	FA2.B6.10.1. Identifica os ritmos da música negra americana: espiritual, blues, jazz. Diferencia en pezas musicais entre música espiritual, Blues e Jazz.	- CCL - CAA - CCEC
- b - c - d - e - l	B6.14. Moda: a revolución no mundo da moda e no vestido da muller. Coco Chanel.	B6.11. Explicar a evolución no traxe feminino e a súa relación co posible cambio do papel da muller na sociedade da época.	FA2.B6.11.1. Analiza a revolución no traxe feminino que supuxo a obra de Coco Chanel.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
	Bloque 7. A Gran Depresión e a Arte da súa época			
b	B7.1. O fin da festa. A crise económica. O crack	B7.1. Comentar a relación entre a situación política	FA2.B7.1.1. Analiza a representación plástica do crack	CCL

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - l	bolsista de 1929. Crise económica mundial. Auxe dos totalitarismos.	europaea e o seu reflexo na arte.	bolsista de 1929 en Estados Unidos.	- CAA - CCEC
- b - d - e - h - l	B7.2. A fotografía comprometida cos pobres: Dorothea Lange, Walker Evans.	B7.2. Analizar a arte social ou comprometida.	FA2.B7.2.1. Comenta a obra fotográfica de Dorothea Lange e Walker Evans.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			FA2.B7.2.2. Compara a obra fotográfica dos artistas comprometidos socialmente, coa fotografía esteticista, de, por exemplo, Cecil Beaton.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
- b - d - e - h - l	B7.3. O cine e a súa función social.	B7.3. Debater acerca da función social da arte.	FA2.B7.3.1. Expón razoadamente a importancia da arte como denuncia social. Utiliza, por exemplo o documental "As Hurdes, terra sen pan" de Luis Buñuel.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
- b - d - e - l	B7.4. A primeira película de animación: Brancaneves e os sete ananos" de Walt Disney.	B7.4. Analizar a importancia para o mundo da arte de Walt Disney como empresa.	FA2.B7.4.1. Analiza a importancia para o cine da obra creativa de Walt Disney.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	- B7.5. O cómic europeo: "Tintin", Hergé. - B7.6. O cómic norteamericano. - B7.7. O primeiro super heroe: "Superman" Jerry Siegel, Joe Shuster. - B7.8. O heroe triste e solitario: "Batman" Bob Kane, Bill Finger. - B7.9. O orgullo americano: "Captain America" Joe Simon, Jack Kirby. - B7.10. As aventuras espaciais: "Flash Gordon", Alex Raymond. - B7.11. O exotismo selvático: "Tarzán", Burne Hogarth.	B7.5. Describir o nacemento do cómic, xa sexa europeo con "Tintin", como o nacemento dos superheroes de Estados Unidos.	FA2.B7.5.1. Analiza a importancia do cómic europeo, especialmente a obra de Hergé.	- CCL - CAA - CCEC
			FA2.B7.5.2. Explica o nacemento dos superheroes norteamericanos do cómic.	- CCL - CAA - CCEC
			FA2.B7.5.3. Analiza as claves sociolóxicas e persoais dos superheroes do cómic: "Superman" "Batman", "Captain America".	- CCL - CAA - CCEC
			FA2.B7.5.4. Relaciona o cómic espacial co cine posterior. Utiliza, entre outras posibles as aventuras espaciais de "Flash Gordon".	- CCL - CAA - CCEC

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			FA2.B7.5.5. Comenta a relación entre cine e cómic no caso de: "Tarzán".	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B7.12. O cómic como linguaxe artística.	B7.6. Explicar a transcendencia posterior na arte, do cómic desta época.	FA2.B7.6.1. Debate acerca do valor do cómic como obra de arte.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B7.13. O cine español. Producións Cifesa.	B7.7. Analizar as claves sociolóxicas do cine español. Cultura e situación económica de España. A guerra civil.	FA2.B7.7.1. Recoñece as principais películas españolas da época, relacionando a súa creación coa produtora "Cifesa".	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B7.14. Ballet: A traxectoria do Ballet da Ópera de París. Serge Lifar.	B7.8. Comentar a situación do ballet europeo, a influencia dos coreógrafos soviéticos no Ballet da Ópera de París.	FA2.B7.8.1. Analiza a importancia para a danza dos ballets soviéticos de principio de século.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B7.15. As "Big Band" americanas: Benny Goodman, Glenn Miller, Duke Ellington, Tommy Dorsey, etc.	B7.9. Recoñecer as composicións musicais das denominadas "Big Band" americanas por exemplo a orquestra de Benny Goodman.	FA2.B7.9.1. Identifica a música "Swing" e a súa relación coas Big Band americanas.	- CCL - CAA - CCEC
	Bloque 8. A Segunda Guerra Mundial			
- b - d - e - h - l	B8.1. Fascismo e comunismo. Iconoloxías asociadas.	B8.1. Debater acerca da importancia da iconoloxía na promoción das correntes políticas da época.	FA2.B8.1.1. Analiza a arte fascista e comunista, establecendo diferenzas e semellanzas.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
- b - d - e - h - l	B8.2. Arquitectura fascista e comunista: Berlín e Moscú.	B8.2. Identificar as claves da arquitectura, especialmente relacionada coas ideoloxías totalitarias.	FA2.B8.2.1. Compara a arquitectura de ambas as dúas ideoloxías, principalmente en Berlín e Moscú.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
- b - d	B8.3. Abstracción escultórica: Henry Moore, Antoine Pevsner, Naum Gabo.	B8.3. Comentar a evolución na forma escultórica, a ruptura da forma.	FA2.B8.3.1. Comenta a evolución escultórica europea, especialmente relevante nas obras de Henry Moore, Antoine Pevsner e Naum Gabo.	- CCL - CAA

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ e ▪ l				▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B8.4. Fascismo. A obra cinematográfica de Leni Riefensthal: "Olympia", "O triunfo da vontade". ▪ B8.5. Comunismo. O cine de Serguéi Eisenstein: "O acoirazado Potemkin" (1925), "Iván o terrible" (1943).	▪ B8.4. Analizar a obra cinematográfica europea da época, destacando principalmente a transcendencia das creacións de Leni Riefensthal e Serguéi Eisenstein.	▪ FA2.B8.4.1. Identifica as películas de Leni Riefensthal: "Olympia", "O triunfo da vontade".	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
			▪ FA2.B8.4.2. Analiza a construción narrativa visual de "O acoirazado Potemkin".	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B8.6. A obra musical de Wagner e o fascismo alemán. ▪ B8.7. A relación vital e musical de Dimitri Shostakóvich co comunismo soviético.	▪ B8.5. Describir a relación entre a obra musical de Wagner co fascismo e as composicións de Dimitri Shostakóvich co comunismo soviético.	▪ FA2.B8.5.1. Explica a relación entre a música de Wagner e o fascismo alemán.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B8.8. O fotoxornalismo independente: a axencia Magnum. ▪ B8.9. A fotografía de guerra: Robert Capa. ▪ B8.10. A captación do instante: Henri de Cartier-Bresson.	▪ B8.6. Comentar a tipoloxía fotográfica relacionada cos conflitos bélicos, utilizando, por exemplo, a obra gráfica de Robert Capa, ou os españois: Agustí Centelles, José María Díaz-Casariago, "Campúa", Venancio Gombau ou "Alfonso".	▪ FA2.B8.6.1. Analiza as claves da fotografía de guerra, especialmente na obra de Robert Capa, Agustí Centelles ou "Alfonso".	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
			▪ FA2.B8.6.2. Analiza a formulación presentación teórica da fotografía e o instante de Henri de Cartier-Bresson.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B8.6.3. Relaciona a actitude vital e artística dos fotógrafos da axencia Magnum.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B8.11. O París nocturno: Brassai.	▪ B8.7. Explicar a técnica da fotografía nocturna, valorando os condicionantes técnicos. Utilizando como exemplo a obra gráfica de Brassai entre outros.	▪ FA2.B8.7.1. Comenta a técnica da fotografía nocturna, e as creacións de Gyula Halász "Brassai".	▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B8.12. O cartel como propaganda política. ▪ B8.13. A colaxe. ▪ B8.14. A obra de Josep Renau.	▪ B8.8. Comparar a técnica da colaxe aplicada a diferentes motivos, por exemplo entre a obra de Josep Renau e Matisse.	▪ FA2.B8.8.1. Explica a técnica da colaxe e a súa utilización no cartel de propaganda política, sobre todo na obra de Josep Renau.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- i - l			FA2.B8.8.2. Realiza unha composición plástica mediante a técnica da colaxe.	- CCL - CMCCT - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B8.15. A comedia musical: Fred Astaire, Gene Kelly.	B8.9. Analizar as claves narrativas e plásticas da comedia musical norteamericana, utilizando entre outras, a filmografía de Fred Astaire e de Gene Kelly.	FA2.B8.9.1. Comenta as claves da comedia musical norteamericana, utilizando, entre outros, as películas de Fred Astaire e de Gene Kelly.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - h - l	- B8.16. A industria do cine: Hollywood. As grandes compañías americanas: Warner Brothers. United Artist. Columbia. Metro Goldwyn Mayer. - B8.17. O cine clásico americano e os seus estilos	B8.10. Razoar a importancia dos grandes estudos cinematográficos na historia e desenvolvemento do cine.	FA2.B8.10.1. Explica a importancia dos estudos de cine de Hollywood.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			FA2.B8.10.2. Analiza as claves do nacemento das grandes compañías norteamericanas de cine: Warner Brothers, United Artist, Columbia, Metro-Goldwyn-Mayer.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
- b - d - e - l	B8.18. O cine de suspense: Alfred Hitchcock.	B8.11. Analizar o "tempo" narrativo do xénero do suspense.	FA2.B8.11.1. Analiza as claves narrativas do xénero do "suspense", especialmente referenciado á filmografía de Alfred Hitchcock.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B8.19. A comedia amarga: "To be or not to be", Ernst Lubitsch. "O gran ditador" Charlie Chaplin.	B8.12. Explicar as claves da comedia con formulacións sociais.	FA2.B8.12.1. Describe as claves da comedia ácida ou amarga, comentando, entre outras posibles, as películas: "To be or not to be" Ernst Lubitsch. "O gran ditador" Charlie Chaplin.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - l	B8.20. Amor e guerra: "Casablanca". Michael Curtiz.	B8.13. Expoñer a relación entre amor e guerra no cine.	FA2.B8.13.1. Identifica as claves cinematográficas de "Casablanca" de Michael Curtiz.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - h - l	B8.21. O cine neorrealista italiano: "Roma, città aperta" Roberto Rossellini. "Ladrón de bicicletas" Vittorio de Sica.	B8.14. Describir as características formais e argumentais da comedia, o suspense e o cine neorrealista.	FA2.B8.14.1. Comenta as características do cine neorrealista italiano, sobre todo nas películas: "Roma, città aperta", "Alemaña ano cero", Roberto Rossellini, "Ladrón de bicicletas" Vittorio de Sica.	- CCL - CAA - CCEC

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 9. El Funcionalismo y las Décadas 40-50			
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B9.1. Forma e función nas artes utilitarias: a función fai a forma. ▪ B9.2. Arquitectura: a simplificación ornamental. A xeometría e a matemática como mensaxe primordial.	▪ B9.1. Debater achega dos valores plásticos da arquitectura funcional.	▪ FA2.B9.1.1. Explica a idea de que: "A función fai a forma".	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B9.1.2. Comenta a frase do arquitecto Mies van der Rohe "Menos é máis".	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B9.2. Arquitectura: a simplificación ornamental. A xeometría e a matemática como mensaxe primordial. ▪ B9.3. O funcionalismo orgánico escandinavo: Alvar Aalto, Eero Aarnio, Arne Jacobsen. ▪ B9.4. O mobiliario funcionalista.	▪ B9.2. Identificar a tipoloxía do edificio funcional.	▪ FA2.B9.2.1. Comenta as claves da arquitectura funcional.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
			▪ FA2.B9.2.2. Explica as claves do funcionalismo orgánico escandinavo, comentando a obra de Alvar Aalto, Eero Aarnio, Arne Jacobsen, e o norteamericano Eero Saarinen.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B9.2.3. Sinala as claves do mobiliario escandinavo.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B9.2.4. Compara o moble funcionalista con outros estilos anteriores e posteriores.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ l	▪ B9.5. A obra de Ludwig Mies van der Rohe. Frank Lloyd Wright. Le Corbusier.	▪ B9.3. Comparar as creacións dos máis relevantes arquitectos desta corrente creativa.	▪ FA2.B9.3.1. Identifica as principais creacións arquitectónicas de Mies van der Rohe, Frank Lloyd Wright e Le Corbusier.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B9.6. O deseño industrial. A Bauhaus e a súa influencia posterior.	▪ B9.4. Relacionar a orixe do deseño industrial e a produción en serie.	▪ FA2.B9.4.1. Relaciona a escola alemá "Bauhaus", co deseño industrial.	▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d	▪ B9.7. O cómic español. ▪ B9.8. Francisco Ibáñez. A editorial Bruguera.	▪ B9.5. Comentar a importancia do cómic español.	▪ FA2.B9.5.1. Recoñece as claves do éxito do cómic español, incidindo na obra de Francisco Ibáñez, e a súa relación coa editorial Bruguera.	▪ CCL ▪ CAA

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ e ▪ h ▪ l				▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B9.9. Cine: dominio do cine norteamericano. Grandes directores: John Ford, John Houston.	▪ B9.6. Debater acerca da supremacía comercial das producións cinematográficas norteamericanas. E analizar as súas posibles causas.	▪ FA2.B9.6.1. Analiza o dominio europeo da cinematografía americana e a obra dos grandes directores norteamericanos, especialmente John Ford e John Houston.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B9.10. A gran comedia. O alemán Billy Wilder.	▪ B9.7. Analizar a gran comedia cinematográfica, remarcando a obra do director alemán Billy Wilder.	▪ FA2.B9.7.1. Analiza a gran comedia cinematográfica, remarcando a obra plástica do director alemán Billy Wilder.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B9.11. O cine español. Os estudos Bronston.	▪ B9.8. Analizar as claves da creación dos estudos Bronston en España.	▪ FA2.B9.8.1. Comenta a cinematografía española e a importancia dos estudos Bronston.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B9.12. A comedia española: Luís García Berlanga.	▪ B9.9. Relacionar a obra cinematográfica de Luís García Berlanga coa sociedade española do seu tempo.	▪ FA2.B9.9.1. Analiza as claves da comedia na obra cinematográfica de Luís García Berlanga.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B9.13. Moda: alta costura. A obra de Cristóbal Balenciaga. O "new look" de Christian Dior.	▪ B9.10. Explicar as claves da moda de alta costura, as súas condicionantes artísticos e económicos.	▪ FA2.B9.10.1. Analiza a industria da moda de alta costura, aplicando entre outras, a obra creativa de Cristóbal Balenciaga.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B9.14. A música neorromántica de Joaquín Rodrigo, "Concerto de Aranjuez".	▪ B9.11. Recoñecer a música do mestre Rodrigo, especialmente "O concerto de Aranjuez". Analizando diferentes versións da súa obra.	▪ FA2.B9.11.1. Relaciona a obra musical de Joaquín Rodrigo co romanticismo musical anterior, sinalando a importancia mundial de "O concerto de Aranjuez".	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC

Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B9.15 A danza contemporánea: as coreografías de Maurice Béjart e Roland Petit.	▪ B9.12. Analizar a evolución das coreografías no ballet, desde os ballets rusos ata as novas creacións, por exemplo de Maurice Bejart e Roland Petit.	▪ FA2.B9.12.1. Comenta as claves da danza moderna e as coreografías de Maurice Béjart e Roland Petit.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
Bloque 10. Os Anos 60-70				
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B10.1. Arquitectura. O estilo internacional. ▪ B10.2. Arquitectura española: Francisco Javier Sáenz de Oiza, Miguel Fisac.	▪ B10.1. Analizar a evolución na arquitectura, intentando dilucidar posibles estilos, ou evolución desde os edificios anteriores.	▪ FA2.B10.1.1. Comenta a uniformidade estilística mundial do estilo arquitectónico denominado "Estilo Internacional".	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B10.1.2. Analiza a arquitectura española, especialmente os traballos de Francisco Javier Sáenz de Oiza e Miguel Fisac.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B10.3. Expresionismo figurativo e expresionismo abstracto. A pintura hiperrealista. ▪ B10.4. Expresionismo abstracto: Jackson Pollock, Mark Rothko. ▪ B10.5. Expresionismo figurativo: Francis Bacon, Lucian Freud. ▪ B10.6. Hiperrealismo. David Hockney. Antonio López. Eduardo Naranjo. ▪ B10.7. A importancia histórica dos grupos españois de artistas plásticos "El Paso" (1957) e o seu antecesor "Dau al Set" (1948).	▪ B10.2. Explicar as claves conceptuais e plásticas do expresionismo figurativo, expresionismo abstracto, pop art, hiperrealismo e arte cinético.	▪ FA2.B10.2.1. Comenta as claves do expresionismo figurativo, desde o expresionismo alemán ata a obra de Francis Bacon e de Lucian Freud.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B10.2.2. Explica a obra pictórica de Jackson Pollock e de Mark Rothko.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B10.2.3. Identifica as claves da pintura hiperrealista e/ou pop art. Comparando as obras de David Hockney e dos españois Antonio López e Eduardo Naranjo, entre outros posibles.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B10.2.4. Analiza as claves artísticas das correntes expresionistas.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B10.8. O expresionismo na escultura española. ▪ B10.9. Escultores vascos: Jorge Oteiza. Eduardo Chillida, Agustín Ibarrola. ▪ B10.10. A abstracción geométrica: Pablo Palazuelo, Martín Chirino, Amadeo Gabino. ▪ B10.11. O movemento cinético: Eusebio Sempere.	▪ B10.3. Recoñecer os principais estilos escultóricos españois, a escultura vasca, a abstracción xeométrica e outras posibles.	▪ FA2.B10.3.1. Analiza a importancia da escultura expresionista española.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B10.3.2. Describe a importancia da escultura vasca, indica as obras de Jorge Oteiza, Eduardo Chillida e Agustín Ibarrola.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B10.3.3. Comenta a abstracción geométrica	▪ CCL

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			escultórica na obra, entre outros posibles, de Martín Chirino, Amadeo Gabino, Pablo Palazuelo, Pablo Serrano e Gustavo Torner.	- CAA - CCEC
			FA2.B10.3.4. Analiza a arte cinético e a relación coa obra creativa de Eusebio Sempere.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - h - l	B10.12. Fotografía: o sensualismo de David Hamilton. A elegancia de Juan Gyenes.	B10.4. Analizar as diferentes visións da realidade a través da fotografía.	FA2.B10.4.1. Compara a diferente concepción plástica na obra fotográfica de David Hamilton, Juan Gyenes, Irving Penn e outros.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - h - i - l	B10.13. Música. O son estéreo.	B10.5. Explicar os avances técnicos na reprodución do son, expoñendo as claves técnicas da música estereofónica e a súa evolución ata a actualidade.	FA2.B10.5.1. Comenta as claves do son musical: monofónico, estereofónico, dolby, 5.1; 7.1.	- CCL - CMCCT - CD - CAA - CCEC
- b - d - e - h - l	- B10.14. A música Pop. The Beatles . - B10.15. Os grandes concertos de masas. A cultura fans. - B10.16. O jazz alcanza un público de masas: Chet Baker, Miles Davis, Chick Corea.	B10.6. Comparar os diferentes movementos musicais occidentais: pop, rock, jazz, blues, etc.	FA2.B10.6.1. Analiza as claves da música Pop.	- CCL - CAA - CCEC
			FA2.B10.6.2. Identifica as principais cancións dos "Beatles".	- CCL - CAA - CCEC
			FA2.B10.6.3. Explica as claves do movemento "Fans".	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			FA2.B10.6.4. Comenta a aceptación maioritaria do Jazz.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			FA2.B10.6.5. Analiza a obra jazzística e vital de Miles Davis e Chet Baker.	- CCL - CAA

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
				CCEC
- b - d - e - h - l	B10.17. O novo cine español. O cine da transición. Saura, Camus, Picazo, Patino, Erice, Borau, a Escola de Barcelona.	B10.7. Analizar os cambios que se producen na cinematografía española durante a transición.	FA2.B10.7.1. Describe a evolución do cine español no período da transición.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - h - l	B10.18. Cine: O novo impulso norteamericano Francis Ford Coppola.	B10.8. Valorar a importancia para a industria do cine da obra creativa de Francis Ford Coppola, George Lucas e outros.	FA2.B10.8.1. Comenta o rexurdimento do gran cine norteamericano coa obra cinematográfica de Francis Ford Coppola.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - h - l	B10.19. O gran cine xaponés: Akira Kurosawa.	B10.9. Comparar o cine europeo, norteamericano e oriental.	FA2.B10.9.1. Analiza a filmografía do director xaponés Akira Kurosawa.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - g - h - l	B10.20. Nace a Televisión como fenómeno de comunicación de masas.	B10.10. Analizar a importancia crecente da televisión como fenómeno de comunicación e a súa importancia na arte.	FA2.B10.10.1. Recoñece o paso da Televisión a fenómeno de comunicación de masas.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
- b - d - e - h - l	B10.21. Cómic: éxito internacional da editorial Marvel.	B10.11. Comentar a nova xeración de superheroes do cómic. A editorial "Marvel" e a obra de Stan Le.	FA2.B10.11.1. Explica as claves do éxito mundial da editorial de cómics "Marvel".	- CCL - CAA - CSC - CCEC
- b - d - e - h - l	- B10.22. O auge do flamenco. Paco de Lucía e Camarón de la Isla. - B10.23. O baile flamenco: Antonio. Carmen Amaya. A compañía de Antonio Gades.	B10.12. Expoñer a importancia da música flamenca en todo o mundo.	FA2.B10.12.1. Identifica a obra musical de Paco de Lucía e de Camarón de la Isla.	- CCL - CAA - CCEC
			FA2.B10.12.2. Explica as claves do éxito internacional do flamenco.	- CCL - CAA - CSC

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			- FA2.B10.12.3. Recoñece a importancia do baile flamenco no mundo, referencia a danza e coreografías de Carmen Amaya e Antonio Gades. - FA2.B10.12.4. Analiza a ubicación do flamenco en España e establece conclusións a partir dos datos obtidos.	- CCEC - CCL - CAA - CSC - CCEC - CCL - CAA - CSC - CCEC
- b - d - e - h - l	- B10.24. A moda europea. - B10.25. A moda francesa: Yves Saint Laurent.	B10.13. Comentar a evolución na moda europea deste tempo.	FA2.B10.13.1. Analiza a importancia da moda francesa, referenciando as creacións de Yves Saint Laurent.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
	Bloque 11.Os Anos 80-90			
- b - d - e - h - l	B11.1. Arquitectura. O estilo postmoderno. O edificio como espectáculo.	B11.1. Analizar a evolución da arquitectura desde a uniformidade racionalista ao barroquismo personalista do creador.	FA2.B11.1.1. Explica a evolución da arquitectura, desde o edificio como función ao edificio como espectáculo.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
- b - d - e - h - l	B11.2. Escultura: o exceso figurativo. A obra de Fernando Botero e Alberto Giacometti.	B11.2. Comentar a evolución escultórica en occidente	FA2.B11.2.1. Compara as obras escultóricas de Fernando Botero e Alberto Giacometti.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - g - h - l	B11.3. A música como acción política de masas. Live Aid.	B11.3. Analizar o fenómeno social que supón a música en vivo retransmitida a través da televisión.	FA2.B11.3.1. Analiza a forza da música pop e a súa capacidade de crear acción política, explicando o fenómeno musical "Live Aid".	- CCL - CAA - CSC - CCEC
- b - d	- B11.4. Eclósión da moda como fenómeno de masas. - B11.5. O novo ideal de beleza colectivo: as supermo-	B11.4. Debater achega do ideal de beleza relacionándoo co éxito mediático e social das "supermodelos".	FA2.B11.4.1. Comenta a eclósión da moda como fenómeno de masas.	- CCL - CAA

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- e - g - h - l	delos substitúen ás actrices.			- CSC - CCEC
			FA2.B11.4.2. Explica a idea de beleza referenciada ao éxito das supermodelos.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			FA2.B11.4.3. Analiza o cambio de patrón estético desde as actrices cara ás modelos.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
- b - d - e - g - h - l	- B11.6. O desfile de modas como espectáculo multimedia. - B11.7. O deseñador como estrela mediática. - B11.8. A industria do prêt à porter. O mundo dos complementos. - B11.9. Os grandes deseñadores: Alexander McQueen, Valentino, Chanel (Lagerfeld), Dior (John Galliano), Armani, Versace, Calvin Klein, Tom Ford, Carolina Herrera.	B11.5. Comparar as creacións no mundo da moda dos deseñadores máis relevantes.	FA2.B11.5.1. Comenta a evolución dos pases de modelos a espectáculos audiovisuais.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			FA2.B11.5.2. Explica o auxer dos deseñadores nos "mass media".	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			FA2.B11.5.3. Identifica as claves estilísticas dos principais deseñadores de moda: Alexander McQueen, Valentino, Chanel (Lagerfeld), Dior (John Galliano), Armani, Versace, Calvin Klein, Tom Ford, Carolina Herrera.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - g - h - l	- B11.10. O pop dos 80 e 90: Madonna e Michael Jackson. - B11.11. O novo rol do artista na industria musical.	B11.6. Analizar o cambio filosófico que supón asumir o novo rol do artista como fenómeno mutante, a actividade metamórfica de Michael Jackson e Madonna.	FA2.B11.6.1. Analiza a obra musical e artística de Michael Jackson e Madonna.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
- b - d - e - h - l	B11.12. Danza española: As compañías de Sara Baras e Joaquín Cortés.	B11.7. Expoñer a importancia das compañías musicais españolas en todo o mundo. Destacando especialmente a difusión das compañías flamencas.	FA2.B11.7.1. Explica a importancia das compañías de danza e das coreografías de Sara Baras e de Joaquín Cortés.	- CCL - CAA - CCEC

Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B11.13. Cine español. O despegue internacional: José Luís Garci. Fernando Trueba. Fernando Fernán Gómez. Pedro Almodóvar. Alejandro Amenábar.	▪ B11.8. Recoñecer as principais obras cinematográficas dos creadores españois, valorando o éxito internacional de todos eles.	▪ FA2.B11.8.1. Recoñece a obra cinematográfica dos principais directores españois: José Luís Garci, Fernando Trueba. Fernando Fernán Gómez, Pedro Almodóvar, Alejandro Amenábar, Álex de la Iglesia, entre outros posibles.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B11.14. Directoras españolas, novas miradas da realidade: Pilar Miró, Iciar Bollain.	▪ B11.9. Valorar a irrupción das directoras españolas no panorama cinematográfico español e internacional, analizando a súa obra artística: Pilar Miró, Iciar Bollain, Josefina Molina, etc.	▪ FA2.B11.9.1. Analiza o labor creativo de Pilar Miró, Iciar Bollain e outras directoras españolas.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
			▪ FA2.B11.9.2. Analiza en termos de diversidade e complementariedade o cine español feminino e masculino.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h ▪ i ▪ l	▪ B11.15. Televisión: aparición da cor. ▪ B11.16. Retransmisións en directo: olimpíadas, fútbol, concertos, guerras.	▪ B11.10. Explicar a evolución técnica e escenográfica do paso da televisión en branco e negro á televisión en cor.	▪ FA2.B11.10.1. Explica a evolución da técnica televisiva desde o branco e negro á cor.	▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ FA2.B11.10.2. Relaciona a televisión e os grandes eventos seguidos en directo a través dela: olimpíadas, fútbol, concertos, guerras.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B11.17. Fotografía en España: Cristina García-Rodero, Alberto García Alix.	▪ B11.11. Analizar a realidade social española a través da mirada fotográfica de Cristina García Rodero e Alberto García-Alix.	▪ FA2.B11.11.1 Comenta a visión de España e a súa xente reflectida na obra fotográfica de Cristina García Rodero e Alberto García-Alix.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ l	▪ B11.18. O cine de animación, os estudos Pixar, estreo de "Toy Story".	▪ B11.12. Comentar a evolución do cine de animación.	▪ FA2.B11.12.1. Comenta o éxito das películas de animación das produtoras "Pixar" e "DreamWorks" e a súa relación coas novas técnicas de animación dixitais.	▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CCEC
Bloque 12. Os Anos 2000-2013				

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a - b - e - g - h - l	B12.1. O ecoloxismo e a arte.	B12.1. Analizar a importancia do ecoloxismo e da creación artística relacionada con esta filosofía.	FA2.B12.1.1. Analiza as manifestacións artísticas relacionadas co ecoloxismo. Utiliza entre outras posibles, as fotografías de Ansel Adams, a película "Dersu Uzala", ou os documentais de Félix Rodríguez de la Fuente, ou do National Geographic.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
- a - b - d - e - h - l	B12.2. O islamismo radical. A destrución das imaxes relixiosas.	B12.2. Debater achega do islamismo radical e da iconoclastia a través da historia da arte.	FA2.B12.2.1. Comenta o concepto iconoclasta do islamismo radical. Referenciado, por exemplo á destrución das imaxes de Buda, entre outras posibles.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
- b - d - e - h - l	- B12.3. A arquitectura máis relevante da década: Norman Foster e o concepto "High Tech", Álvaro Siza, Peter Zumthor, Jean Nouvel, Reem Koolhaas, Rafael Moneo, Shigeru Ban, Souto de Moura, etc. - B12.4. A construción como espectáculo e a súa polémica: Frank Gehry, Santiago Calatrava.	B12.3. Identificar os edificios máis relevantes da década, xa sexa en España ou no resto do mundo.	FA2.B12.3.1. Analiza os edificios estrelas e a súa repercusión mundial.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			FA2.B12.3.2. Compara as creacións emblemáticas de Frank Gehry, Santiago Calatrava e Norman Foster entre outros posibles.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - h - l	B12.5. A obra de Zara Hadid.	B12.4. Comparar a obra arquitectónica de Zara Hadid coa do resto de arquitectos contemporáneos.	FA2.B12.4.1. Comenta a obra arquitectónica de Zara Hadid.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - g - h - l	- B12.6. A tecnoloxía dixital: cine, televisión, fotografía e música. - B12.7. O internacionalismo universal. Internet. - B12.8. Novas canles de promoción artística: o mundo dos blogs, as redes sociais e outras plataformas como YouTube, Vimeo, Instagram, Pinterest, etc.	B12.5. Explicar a importancia de internet na creación artística.	FA2.B12.5.1. Describe a importancia de internet na arte actual.	- CCL - CD - CAA - CCEC
			FA2.B12.5.2. Analiza a tecnoloxía dixital e a súa relación coa creación artística.	- CCL - CD - CAA - CCEC
			FA2.B12.5.3. Explica o potencial difusor da creación artística que supón "YouTube" e outras plataformas	CCL

	Fundamentos da Arte II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			similares.	- CD - CAA - CCEC
- b - d - e - h - l	B12.9. Música e baile: novas tendencias: Hip hop, Dance.	B12.6. Identificar novas formas de danza, tales como o "Hip Hop" e o "Dance".	FA2.B12.6.1. Comenta as novas coreografías relacionadas co "Hip Hop" e o "Dance".	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - h - l	- B12.10. Cine en español: o éxito internacional de Guillermo del Toro con "O labirinto do fauno". - B12.11. A internacionalización do cine español: Juan Antonio Bayona, Rodrigo Cortés.	B12.7. Analizar a obra cinematográfica española recente, referenciando, por exemplo, os traballos de Juan Antonio Bayona, Jaume Balagueró e outros posibles.	FA2.B12.7.1. Comenta a obra cinematográfica española recente, referenciando, por exemplo, os traballos de Juan Antonio Bayona, Daniel Monzón, Jaume Balagueró, etc.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - h - l	B12.12. O xénero documental no cine.	B12.8. Coñecer as características propias do xénero documental no cine.	FA2.B12.8.1. Describe as características máis importantes do xénero documental no cine.	- CCL - CAA - CCEC
- b - d - e - g - h - l	- B12.13. Técnicas da produción audiovisual. Integración multimedia. - B12.14. Televisión: as series de TV, equiparables en popularidade e audiencia ao cine.	B12.9. Explicar a estrutura narrativa das series de ficción para televisión en oposición ao sistema narrativo do cine.	FA2.B12.9.1. Analiza as claves da produción de series para televisión.	- CCL - CAA - CCEC
			FA2.B12.9.2. Expón os factores do éxito de audiencia nas series para Televisión, referenciando exemplos.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			FA2.B12.9.3. Compara a técnica narrativa das series televisivas coa ficción cinematográfica.	- CCL - CAA - CCEC

2.1.14 Grego

Introdución

A materia de Grego na etapa de Bacharelato ten como primeira finalidade introducir ao alumnado no coñecemento básico da lingua grega antiga nos seus aspectos morfolóxicos, sintácticos e léxicos, con obxecto de permitirlle acceder directamente a algúns dos textos orixinais máis importantes da tradición literaria helénica, a través dos cales chegou ata nós unha boa parte do denominado legado clásico. O estudo da lingua e a literatura grega serve, ademais, como instrumento idóneo para iniciarse nun coñecemento directo do pensamento e a cultura grega antiga, que constitúen a base da civilización occidental.

Por outra banda, a través do estudo das peculiaridades morfosintácticas do grego antigo é posible chegar a comprender máis profundamente conceptos lingüísticos que resultan esenciais para avanzar no coñecemento e o uso correcto, tanto da lingua propia como doutras estudadas polo alumnado.

Partindo desta perspectiva, o estudo da materia organizouse en bloques que, con lixeiros matices, aparecen nos dous cursos. Estes bloques refírense tanto a cuestións lingüísticas como a temas culturais, tendo en conta que ambos aspectos constitúen dúas facetas inseparables e complementarias para o estudo da civilización grega, sen as cales non é posible apreciar na súa verdadeira dimensión a importancia do seu legado.

O primeiro destes bloques parte da relación existente entre o grego antigo e outras linguas da familia indoeuropea, para analizar o papel que estas últimas tiveron na orixe e a formación de moitas das linguas que se falan na actualidade. Para a explicación deste feito, que tradicionalmente foi presentado como un dos principais argumentos para xustificar a importancia do estudo das linguas clásicas, é necesario partir do marco xeográfico no que se desenvolve a civilización grega, marco que resulta determinante na configuración do carácter dialectal da súa lingua. Ademais, estudárase a influencia que teñen os acontecementos históricos na evolución e desenvolvemento das linguas literarias e na posterior converxencia dos dialectos ata chegar a constituírse a koiné e o actual idioma grego. O alumnado que estuda grego clásico aprende grego moderno con notable facilidade, especialmente aqueles que estudaron mediante un método natural de aprendizaxe, é dicir, a metodoloxía das linguas modernas aplicada ao estudo das linguas clásicas, que cada vez máis profesorado utiliza nas súas aulas.

Ao estudo dos aspectos netamente lingüísticos dedícanse tres bloques: o primeiro deles, previsto só para o primeiro curso, céntrase nalgúns elementos básicos da lingua, e moi especialmente no procedemento de escritura, comezando por percorrer os diferentes sistemas coñecidos para analizar despois a orixe e evolución do alfabeto grego e a súa pronunciación e transcrición ao abecedario latino. Os outros dous niveis de descrición e explicación do sistema son a morfoloxía e a sintaxe, dúas realidades inseparables que conforman e integran xuntas o aspecto gramatical. Preténdese iniciar ao alumnado no concepto de flexión, facendo especial fincapé na distinción entre o procedemento temático e o aтемático, estudando a estrutura interna das palabras e os elementos formais destas que serven para definir a relación que manteñen con outras dentro da oración. A sintaxe, á súa vez, ocúpase de estudar as estruturas oracionais gregas e os elementos que definen as súas construcións máis características, introducindo progresivamente niveis de maior complexidade. O fin último vai ser o de analizar e comprender os propios textos, aos que se dedica outro dos bloques de contidos previstos nos dous cursos, sempre de dificultade progresiva e adaptados aos contidos que o alumnado manexa en cada momento.

Pero como os textos non están carentes de contido, ou iso é o desexable, preténdese deste xeito facer fincapé na necesidade de estudar desde o primeiro momento a lingua no seu contexto real, como mecanismo de expresión intelectual e estética no que se exemplifican os contidos lingüísticos estudados. A lingua e a cultura constitúen dúas realidades inseparables e complementarias para aprofundar no coñecemento da civilización grega que, ao fin e ao cabo constitúe a cerna da nosa.

Nos dous cursos dedicouse un bloque ao estudo desta civilización, con obxecto de identificar non só os fitos máis importantes da súa historia, senón tamén os aspectos propios da súa organización política e social e da súa identidade cultural, visibles nos roles familiares, nos traballos, nos avances científicos e técnicos, nas festas e espectáculos e, sobre todo, nas manifestacións relixiosas. Dentro destas merece especial atención o estudo da mitoloxía, pois a súa influencia resulta decisiva para a configuración do imaxinario occidental. Preténdese tamén iniciar ao alumnado no coñecemento dalgunhas das manifestacións artísticas máis significativas do mundo antigo, entre as que destacan, por unha banda as relativas ás artes plásticas, e máis concretamente a escultura e a arquitectura, e pola outra, ás literarias. Buscouse neste bloque establecer sempre unha valoración dende o punto de vista do mundo contemporáneo, unha comparación coa situación actual que enriqueza a nosa identidade.

No último curso o estudo da cultura grega oríéntase principalmente ao coñecemento das distintas manifestacións literarias, aproveitando os coñecementos da lingua xa adquiridos para introducir ao alumnado no estudo da orixe e evolución dos distintos xéneros, mediante a lectura de fragmentos das obras orixinais, utilizando estas como instrumento para comprender as claves esenciais da sociedade na que viron a luz.

Para rematar dedicase un bloque ao estudo do léxico, entendendo que este resulta imprescindible para avanzar no coñecemento de calquera lingua. Dentro deste ámbito préstase especial atención á etimoloxía, non só porque esta serve para poñer de manifesto o mantemento das raíces grecolatinas nas linguas modernas, senón ademais porque axuda ao alumnado a adquirir unha mellor comprensión da súa propia lingua, axudándolle a precisar o significado de termos coñecidos ou a descubrir outros que non utilizara anteriormente, incorporándoos así, pouco a pouco, ao seu vocabulario.

A comunicación lingüística é a competencia clave que máis presenza terá na materia de grego, xa que o estudo da lingua, da súa orixe e evolución, do seu funcionamento interno, do seu léxico e dos seus textos redundará sen dúbida nun maior coñecemento e dominio das linguas propias. Non obstante, deberase ter en conta tamén o tratamento das outras competencias.

O labor de análise morfosintáctica e tradución non só constitúe por si mesmo un importante exercicio intelectual, senón que ao mesmo tempo estimula a memoria, a lóxica de pensamento e os hábitos de disciplina no estudo, mellorando o razoamento e impulsando a competencia clave de aprender a aprender.

A competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía poden ser traballadas nos temas de cultura e civilización, e nos apartados referidos á localización xeográfica e temporal.

A competencia dixital deberá estar presente en todo momento. A busca de información na rede, a súa selección crítica e a súa utilización, entendidas como un proceso guiado polo profesorado, deberá servírnos para programar traballos colaborativos e producir novos materiais para poñer a disposición da comunidade educativa.

As competencias sociais e cívicas poden ser traballadas particularmente nos bloques referidos á civilización. A vida no mundo grego, na súa dimensión político-social ou relixiosa, préstase sempre á valoración e comparación co mundo actual, salientando semellanzas e diferenzas, e fomentando un xuízo crítico da realidade. Así, cobran nova forza conceptos como democracia, xustiza, igualdade, cidadanía e diversidade.

A competencia en conciencia e expresión cultural, ademais de no estudo da literatura grega, está moi presente nos contidos referidos ás artes plásticas, ás festas e espectáculos e nas manifestacións relixiosas entre as que tamén se contan os xogos deportivos. Coñecer e valorar todas estas manifestacións culturais artísticas, diferenciando xéneros e estilos, recoñecendo canons estéticos e estilos artísticos, lévanos a consideralas como parte do patrimonio dos pobos e a apreciar dun xeito especial aquelas que están dentro do noso entorno, ben sexa nas páxinas dun libro, nun museo ou nun xacemento arqueolóxico.

A competencia que traballa o sentido da iniciativa e o espírito emprendedor estará presente sobre todo no bloques de contidos non lingüísticos para aproveitar a metodoloxía do traballo en grupo de xeito responsable e proactivo.

O estudo das linguas clásicas, e do grego en particular, constitúe un instrumento fundamental para favorecer o discurso e polo tanto a estruturación do pensamento do alumnado, o desenvolvemento da lóxica lingüística e a disciplina mental que se manteñen no tempo aínda que se esquezan os contidos concretos.

Por último, cómpre lembrar que nesta nosa sociedade que vive por e para o utilitarismo e o inmediato será imprescindible facer unha reflexión sobre o valor do que é realmente importante para o que o noso alumnado adopte unha visión crítica da sociedade que o rodea. Os coñecementos adquiridos nas aulas que nun principio poden parecer carentes de utilidade práctica resultan verdadeiramente importantes cando capacitan á persoa para adoptar criterios que lle permitan discernir entre o xusto e o inxusto, o relevante e o accesorio, entre o καλόν e o κακόν.

1º de bacharelato

	Grego I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Lingua grega			
- d - g - h	B1.1 Marco xeográfico da lingua grega.	B1.1. Coñecer e localizar en mapas o marco xeográfico da lingua grega.	GR1B1.1.1. Localiza nun mapa o marco xeográfico no que ten lugar o nacemento da lingua grega e a súa expansión.	- CD - CSC
- a - g - h	B1.2 As familias lingüísticas. O indoeuropeo.	B1.2. Explicar a orixe da lingua grega a partir do indoeuropeo e coñecer os principais grupos lingüísticos que compoñen a familia das linguas indoeuropeas.	GR1B1.2.1. Explica a orixe da lingua grega e a relación coas outras linguas da familia indoeuropea.	- CAA - CCEC
			GR1B1.2.2. Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas.	- CD - CCL
	B1.2 As familias lingüísticas. O indoeuropeo.	B1.3. Entender o concepto de familia lingüística e de indoeuropeo.	GR1B1.3.1. Explica o concepto de familia lingüística.	CCL
			GR1B1.3.2. Define o concepto de indoeuropeo e explica o proceso de creación do termo.	CCL
	B1.2 As familias lingüísticas. O indoeuropeo.	B1.4. Identificar o indoeuropeo como a lingua nai da maioría das linguas faladas en Europa hoxe en día.	GR1B1.4.1. Establece a filiación das linguas de Europa delimitando nun mapa a zona de orixe e zonas de expansión.	- CD - CCL
- d - h - l	B1.3 Historia da lingua grega. Dende o micénico ata o grego moderno.	B1.5. Coñecer as diferentes etapas da historia da lingua grega.	GR1B1.5.1. Coñece as etapas da evolución da lingua grega, dende o micénico ata o grego moderno.	CCL
	B1.3 Historia da lingua grega. Dende o micénico ata o grego moderno.	B1.6. Identificar exemplos de escritura micénica e alfabética.	GR1B1.6.1. Identifica a escritura Lineal B como un silabario, e a evolución dos caracteres do alfabeto.	CCL
	B1.3 Historia da lingua grega. Dende o micénico ata o grego moderno.	B1.7. Recoñecer a evolución da lingua grega ata chegar ao momento actual.	GR1B1.7.1. Coñece a pronuncia da lingua grega moderna e utiliza algunhas palabras e expresións básicas.	CCL
- a - h	B1.4 As variedades dialectais.	B1.8. Recoñecer a división dialectal da lingua grega e identificar a súa expansión xeográfica.	GR1B1.8.1. Sitúa nun mapa as diversas variedades dialectais da lingua grega.	- CCL - CSC

	Grego I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 2. Sistema de lingua grega: elementos básicos			
- a - d - g - h	B2.1 As orixes da escritura. Diferentes sistemas de escritura.	B2.1. Coñecer diferentes sistemas de escritura e distinguilos do alfabeto.	GR1B2.1.1. Recoñece diferentes tipos de escritura segundo a súa orixe e tipoloxía e describindo os trazos que distinguen a uns doutros.	CCL
- a - d - g - h	B2.2 Orixes e evolución do alfabeto grego.	B2.2. Coñecer a orixe do alfabeto grego, a súa influencia e relación con outros sistemas de escritura usados na actualidade.	GR1B2.2.1. Explica a orixe do alfabeto grego describindo a evolución dos seus signos a partir da adaptación dos signos do alfabeto fenicio.	CCL
			GR1B2.2.2. Explica a orixe dos sistemas de escritura de diferentes linguas, partindo do alfabeto grego, explicando a súa evolución e sinalando as adaptacións que se producen en cada unha delas.	CCL
- a - d - e	B2.3 Carácteres do alfabeto grego.	B2.3. Coñecer os carácteres do alfabeto grego, na súa forma minúscula e maiúscula, escribilos e lelos coa pronuncia correcta.	GR1B2.3.1. Identifica e nomea correctamente os carácteres que forman o alfabeto grego, na súa forma minúscula e maiúscula, escribindoos e léndoos correctamente.	CCL
- d - e - f	B2.4 Clasificación dos fonemas. A pronuncia.	B2.4. Recoñecer o cadro clasificatorio dos fonemas da lingua grega xunto coa súa pronuncia.	GR1B2.4.1. Sitúa todos os fonemas da lingua grega no cadro clasificatorio dos fonemas e sabe describilos dende o punto e o modo de articulación.	CCL
- d - e - f	B2.5 Transcrición de termos dos carácteres gregos.	B2.5. Coñecer e aplicar as normas de transcrición para transcribir termos gregos ao abecedario galego e castelán.	GR1B2.5.1. Coñece as normas de transcrición e aplícaa con corrección na transcrición de termos gregos á lingua propia ao galego e castelán.	CCL
- d - e - f	B2.6 Os signos diacríticos e de puntuación.	B2.6. Coñecer os acentos, espíritos e demais signos diacríticos e de puntuación, o seu valor e colocación.	GR1B2.6.1. Coñece o valor e colocación dos acentos, espíritos e demais signos diacríticos e de puntuación.	CCL
	Bloque 3. Morfoloxía			
- d - e - f - i	B3.1 O grego, lingua flexiva. Tipos de palabras: variables e invariables.	B3.1. Coñecer o concepto de flexión lingüística.	GR1B3.1.1. Distingue unha lingua flexiva doutra non flexiva.	CCL
	B3.1 O grego, lingua flexiva. Tipos de palabras: variables e invariables.	B3.2. Distinguir e clasificar as distintas categorías de palabras a partir do seu enunciado.	GR1B3.2.1. Distingue palabras variables e invariables explicando as características que permiten identificalas e definindo criterios para clasificalas.	CCL

	Grego I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - f	B3.2 Formantes das palabras.	B3.3. Coñecer, identificar e distinguir os distintos formantes das palabras.	GR1B3.3.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e afixos e buscando exemplos doutros termos nos que estean presentes.	- CCL - CAA
- d - e - f	B3.3 Concepto de declinación: as declinacións gregas. Enunciado e paradigmas.	B3.4. Comprender o concepto de declinación/flexión.	GR1B3.4.1. Enuncia correctamente distintos tipos de palabras en grego, distinguíndoos a partir do seu enunciado e clasificándoos segundo a súa categoría e declinación.	CCL
- d - e - f	B3.4 Flexión nominal e pronominal.	B3.5. Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa declinación, declinalas correctamente, analizar e traducir formas nominais e pronominais.	GR1B3.5.1. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.	CCL
			GR1B3.5.2. Analiza dende o punto de vista morfolóxico substantivos, adxectivos, determinantes e sintagmas de concordancia e os traduce correctamente ao galego e/ou castelán.	CCL
- d - e - f	B3.5 O sistema verbal grego. Verbos temáticos e aтемáticos.	B3.6. Conxugar correctamente as formas verbais estudadas, analízalas morfoloxicamente e tradúcilas.	GR1B3.6.1. Declina e/ou conxuga de forma correcta palabras propostas segundo a súa categoría, explicando e ilustrando con exemplos as características que diferencian os conceptos de conxugación e declinación.	CCL
			GR1B3.6.2. Clasifica verbos segundo o seu tema describindo os trazos polos que se recoñecen os distintos modelos de flexión verbal.	CCL
			GR1B3.6.3. Explica o uso dos temas verbais gregos identificando correctamente as formas derivadas de cada un deles.	CCL
			GR1B3.6.4. Conxuga os tempos verbais en voz activa e medio-pasiva aplicando correctamente os paradigmas correspondentes.	CCL
			GR1B3.6.5. Analiza morfoloxicamente e traduce ao galego e/ou castelán diferentes formas verbais gregas comparando o seu uso en ambas as linguas.	CCL
			GR1B3.6.6. Cambia de voz as formas verbais identificando e manexando con seguridade os formantes que expresan este accidente verbal.	CCL
d	B3.6 Formas verbais persoais e non persoais.	B3.7. Diferenciar entre formas persoais e non persoais do verbo e recoñecer as categorías gramaticais presen-	GR1B3.7.1. Distingue formas persoais e non persoais dos verbos explicando os trazos que permiten identifica-	CCL

	Grego I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- e - f		tes en cada unha delas.	las e definindo criterios para clasificalas.	
	Bloque 4. Sintaxe			
- d - e - f - h - i	B4.1 Os casos gregos.	B4.1. Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración.	GR1B4.1.1. Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos sinxelos identificando correctamente as categorías gramaticais ás que pertencen as diferentes palabras e explicando as funcións que realizan no contexto.	CCL
	B4.1 Os casos gregos.	B4.2. Coñecer e identificar os nomes dos casos gregos, as funcións que realizan na oración, saber traducir os casos á lingua materna de forma adecuada.	GR1B4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal grega, explicando as funcións que realizan dentro da oración e ilustrando con exemplos a forma adecuada de traducilos.	CCL
- e - f	B4.2 A concordancia.	B4.3. Coñecer o concepto de concordancia tanto nominal (caso, xénero e número) como verbal (número e persoa).	GR1B4.3.1. Coñece e aplica a concordancia entre nomes e determinantes nominais así como entre verbos e suxeitos.	CCL
- e - f	B4.3 Os elementos da oración.	B4.4. Recoñecer os elementos da oración: suxeito, predicado, atributo, complementos, etc.	GR1B4.4.1. Analiza correctamente casos e funcións para poder recoñecer cada un dos elementos da oración.	CCL
- e - f	B4.4 A oración simple: oracións atributivas e predicativas.	B4.5. Recoñecer e clasificar os tipos de oración simple.	GR1B4.5.1. Compara e clasifica diferentes tipos de oracións simples identificando e explicando en cada caso as súas características.	CCL
- e - f	B4.5 As oracións compostas.	B4.6. Distinguir as oracións simples das compostas.	GR1B4.6.1. Compara e clasifica diferentes tipos de oracións compostas, diferenciándoas con precisión das oracións simples e explicando en cada caso as súas características.	CCL
- e - f	B4.6 Construcións de infinitivo.	B4.7. Coñecer as funcións das formas de infinitivo nas oracións.	GR1B4.7.1. Identifica as funcións que realizan as formas de infinitivo dentro da oración comparando distintos exemplos do seu uso.	CCL
	B4.6 Construcións de infinitivo.	B4.8. Identificar as construcións de infinitivo concertado e non concertado.	GR1B4.8.1. Recoñece, analiza e traduce de forma correcta as construcións de infinitivo concertado e non concertado relacionándoas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñece.	CCL

	Grego I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- e - f	B4.7 Construcións de participio.	B4.9. Coñecer as funcións das formas de participio nas oracións.	GR1B4.9.1. Identifica as funcións que realizan as formas de participio dentro da oración comparando distintos exemplos do seu uso.	CCL
	B4.7 Construcións de participio.	B4.10. Identificar as construcións de participio concertado e non concertado.	GR1B4.10.1. Recoñece, analiza e traduce de forma correcta as construcións de participio concertado e non concertado relacionándoas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñece.	CCL
- d - e - f - g - i	B4.8 Análise e tradución de frases e textos.	B4.11. Coñecer, comprender e utilizar os elementos morfolóxicos da lingua grega e iniciarse na interpretación e tradución de textos de dificultade progresiva.	GR1B4.11.1. Identifica e relaciona elementos morfolóxicos da lingua grega para realizar a análise e tradución de textos sinxelos.	CCL
	B4.8 Análise e tradución de frases e textos.	B4.12. Identificar e relacionar elementos sintácticos da lingua grega que permitan a análise e tradución de textos sinxelos.	GR1B4.12.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua grega relacionándoos para traducilos cos seus equivalentes en galego e/ou castelán.	CCL
	Bloque 5. Grecia: historia, cultura, arte e civilización			
- g - h	B5.1 Períodos da historia de Grecia.	B5.1. Coñecer os feitos históricos dos períodos da historia de Grecia, encadralos no seu período correspondente e realizar eixes cronolóxicos.	GR1B5.1.1. Describe o marco histórico no que xorde e se desenvolve a civilización grega sinalando distintos períodos dentro do mesmo e identificando en cada un deles as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións.	- CD - CSC - CCEC
			GR1B5.1.2. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan feitos históricos relevantes consultando ou non diferentes fontes de información.	- CD - CMCCT
			GR1B5.1.3. Distingue as diferentes etapas da historia de Grecia, explicando os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso dunhas a outras.	CCEC
			GR1B5.1.4. Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización e período histórico correspondente poñéndoo en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas.	CCEC
- a - b	B5.2 Organización política e social de Grecia.	B5.2. Coñecer e comparar as principais formas de organización política e social da antiga Grecia.	GR1B5.2.1. Describe e compara os principais sistemas políticos da antiga Grecia establecendo semellanzas e diferenzas entre eles e comparándoos cos actuais.	CSC

	Grego I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h - k			GR1B5.2.2. Describe a organización da sociedade grega, explicando as características das distintas clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais.	CSC
- c - h	B5.3 A familia.	B5.3. Coñecer a composición da familia e os roles asignados aos seus membros.	GR1B5.3.1. Identifica e explica os diferentes papeis que desempeñan dentro da familia cada un dos seus membros analizando a través deles estereotipos culturais da época e comparándoos cos actuais.	CSC
- c - h - j	B5.4 O traballo e o lecer: os oficios, a ciencia e a técnica. Festas e espectáculos.	B5.4. Identificar as principais formas de traballo e de lecer existentes na antigüidade.	GR1B5.4.1. Identifica e describe formas de traballo e relacións cos coñecementos científicos e técnicos da época explicando a súa influencia no progreso da cultura occidental.	- CMCCT - CSC - CSIEE
			GR1B5.4.2. Describe as principais formas de lecer da sociedade grega analizando a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social.	CSC
- c - h - m	B5.5 Mitoloxía e relixión.	B5.5. Coñecer os principais deuses da mitoloxía.	GR1B5.5.1. Pode nomear coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia.	- CCL - CCEC
	B5.5 Mitoloxía e relixión.	B5.6. Coñecer os deuses, mitos e heroes gregos e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e heroes antigos e os actuais.	GR1B5.6.1. Identifica dentro do imaxinario mítico a deuses, semideuses e heroes, explicando os principais aspectos que diferencian a uns dos outros.	CCEC
			GR1B5.6.2. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno e sinalando as semellanzas e as principais diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos asociándoos a outras características culturais propias de cada época.	CCEC
			GR1B5.6.3. Recoñece referencias mitolóxicas directas ou indirectas nas diferentes manifestacións artísticas, describindo, a través do uso que se fai das mesmas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina.	CCEC
	B5.5 Mitoloxía e relixión.	B5.7. Coñecer e comparar as características da relixiosidade e relixión grega coas actuais.	GR1B5.7.1. Enumera e explica as principais características da relixión grega, poñéndoas en relación con ou-	CCEC

	Grego I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			tros aspectos básicos da cultura helénica e establecendo comparacións con manifestacións relixiosas propias doutras culturas.	
■	■ B5.5 Mitoloxía e relixión.	■ B5.8. Relacionar e establecer semellanzas e diferenzas entre as manifestacións deportivas da Grecia Clásica e as actuais.	■ GR1B5.8.1. Describe e analiza os aspectos relixiosos e culturais que sustentan os certames deportivos da antiga Grecia e a presenza ou ausencia destes nos seus correlatos actuais.	■ CCEC
	Bloque 6. Textos			
■ e ■ f ■ g ■ i	■ B6.1 Iniciación ás técnicas de tradución.	■ B6.1. Coñecer e aplicar os coñecementos fonolóxicos, morfolóxicos, sintácticos e léxicos da lingua grega para a interpretación e tradución coherente de frases ou textos de dificultade progresiva.	■ GR1B6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos de dificultade graduada para efectuar correctamente a súa tradución.	■ CCL
■	■ B6.1 Iniciación ás técnicas de tradución.	■ B6.2. Utilizar de forma correcta manuais e dicionario, recoñecendo e analizando toda a información que proporcionan.	■ GR1B6.2.1. Utiliza correctamente o dicionario para localizar o significado de palabras que desempeñen dificultade, identificando entre varias acepcións o sentido máis axeitado para a tradución do texto. ■ GR1B6.2.2. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global.	■ CCL ■ CAA ■ CCL
■ e ■ f ■ g ■ i	■ B6.2 Iniciación ás técnicas de retroversión e comentario de textos.	■ B6.3. Coñecer e aplicar os coñecementos adquiridos para a retroversión de frases ou textos de dificultade progresiva.	■ GR1B6.3.1. Traduce do grego ao galego e/ou castelán frases e textos sinxelos.	■ CCL
■	■ B6.2 Iniciación ás técnicas de retroversión e comentario de textos.	■ B6.4. Comentar dende o punto de vista lingüístico e literario os textos propostos.	■ GR1B6.4.1. Utiliza os coñecementos adquiridos para facer comentarios dos textos.	■ CAA ■ CCL
■ e ■ f	■ B6.3 Análise morfolóxica e sintáctica. Comparación de estruturas gregas coas da lingua propia.	■ B6.5. Comparar as estruturas gregas coas da propia lingua, establecendo semellanzas e diferenzas.	■ GR1B6.5.1. Compara estruturas gregas coas da propia lingua, establecendo semellanzas e diferenzas.	■ CCL
■ d ■ e ■ g	■ B6.4 Lectura comprensiva de textos traducidos.	■ B6.6. Realizar a través dunha lectura comprensiva, análise e comentario do contido e estrutura de textos gregos orixinais, adaptados ou traducidos.	■ GR1B6.6.1. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.	■ CCL ■ CCEC
■ d ■ e ■ g	■ B6.5 Lectura comparada e comentario de textos en lingua grega e lingua propia.	■ B6.7. Realizar pequenos coloquios en grego con frases sinxelas e de dificultade progresiva.	■ GR1B6.7.1. Mantén un sinxelo diálogo en grego sobre a base dun tema previamente acordado.	■ CCL

	Grego I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - g	B6.6 Produción de textos propios breves en lingua grega.	B6.8. Redactar pequenos textos en lingua grega de produción propia.	GR1B6.8.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en grego sobre un tema proposto.	CCL
	Bloque 7. Léxico			
- e - f	B7.1 Vocabulario básico grego: léxico de uso frecuente e principais prefixos e sufixos.	B7.1. Coñecer, identificar e traducir o léxico grego: as palabras de maior frecuencia e os principais prefixos e sufixos.	GR1B7.1.1. Deduce o significado de palabras gregas non estudadas a partir de palabras da súa propia lingua ou do contexto.	CCL
			GR1B7.1.2. Identifica e explica as palabras de maior frecuencia e os principais prefixos e sufixos, traducíndoos á propia lingua.	CCL
			GR1B7.1.3 Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e afixos e buscando exemplos doutros termos nos que estean presentes.	CCL
- e - f	B7.2 Descomposición de palabras nos seus formantes.	B7.2. Descompoñer unha palabra nos seus distintos formantes, coñecer o seu significado en grego para aumentar o caudal léxico e o coñecemento da propia lingua.	GR1B7.2.1. Descompón os formantes das palabras e recoñece o significado dos elementos de orixe grega.	CCL
- e - f	B7.3 Helenismos máis frecuentes do vocabulario común e do léxico especializado e o seu mantemento: termos patrimoniais, cultismos e neoloxismos.	B7.3. Recoñecer os helenismos máis frecuentes do vocabulario común e remotalos aos étimos gregos orixinais.	GR1B7.3.1. Identifica os helenismos máis frecuentes do vocabulario común e explica o seu significado remitíndose aos étimos gregos orixinais.	CCL
- e - f	B7.4 Identificación de lexemas, sufixos e prefixos helénicos usados na propia lingua.	B7.4. Identificar e coñecer os elementos léxicos e os procedementos de formación do léxico grego: derivación e composición para entender mellor os procedementos de formación de palabras nas linguas actuais.	GR1B7.3.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado das palabras de léxico común da lingua propia.	CCL
- e - f	B7.5 Familias etimolóxicas e semánticas.	B7.5. Relacionar distintas palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica.	GR1B7.5.1. Relaciona distintas palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica.	CCL

2º de bacharelato

	Grego II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Lingua grega			

	Grego II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ e ▪ f ▪ h	▪ B1.1 Os dialectos antigos, os dialectos literarios e a koiné.	▪ B1.1. Coñecer as orixes dos dialectos antigos e literarios, clasificalos e localizalos nun mapa.	▪ GR2B1.1.1. Delimita ámbitos de influencia dos distintos dialectos, situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.	▪ CCL ▪ CD ▪ CCEC
▪ d ▪ f	▪ B1.2 Do grego clásico ao grego moderno.	▪ B1.2. Comprender a relación directa que existe entre o grego clásico e o moderno e sinalar algúns trazos básicos que permiten percibir este proceso de evolución.	▪ GR2B1.2.1. Compara termos do grego clásico e os seus equivalentes en grego moderno, constatando as semellanzas e as diferenzas que existen entre uns e outros e analizando a través das mesmas as características xerais que definen o proceso de evolución.	▪ CCL ▪ CAA
▪	▪ B1.2 Do grego clásico ao grego moderno.	▪ B1.3. Recoñecer a evolución da lingua grega ata chegar ao momento actual nos aspectos fonéticos, morfosintáctico e léxico.	▪ GR2B1.3.1. Coñece a pronuncia da lingua grega moderna e utiliza algunhas palabras e expresións básicas.	▪ CCL
	Bloque 2. Morfoloxía			
▪ d ▪ e ▪ f	▪ B2.1 Revisión da flexión nominal e pronominal: Formas menos usuais e irregulares.	▪ B2.1. Identificar, analizar, traducir e efectuar a retroversión de todo tipo de formas nominais e pronominais.	▪ GR2B2.1.1. Recoñece con seguridade e axudándose do dicionario todo tipo de formas nominais e pronominais, declinándoas e sinalando o seu equivalente en galego e/ou castelán.	▪ CCL
▪ d ▪ e ▪ f	▪ B2.2 Revisión da flexión verbal: A conjugación aтемática. Modos verbais.	▪ B2.2. Identificar, conjuguar, traducir e efectuar a retroversión de todo tipo de formas verbais.	▪ GR2B2.2.1. Recoñece con seguridade e axudándose do dicionario todo tipo de formas verbais, conjugándoas e sinalando o seu equivalente en galego e/ou castelán.	▪ CCL
▪ d ▪ e ▪ f	▪ B2.3 Análise morfolóxica.	▪ B2.3. Coñecer as categorías gramaticais.	▪ GR2B2.2.1. Nomea e describe as categorías gramaticais, sinalando as características que as distinguen.	▪ CCL
▪	▪ B2.3 Análise morfolóxica.	▪ B2.4. Coñecer, identificar e distinguir os formantes das palabras.	▪ GR2B2.4.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e afixos e buscando exemplos doutros termos nos que estean presentes.	▪ CCL
▪	▪ B2.3 Análise morfolóxica.	▪ B2.5. Realizar a análise morfolóxica das palabras dun texto grego.	▪ GR2B2.5.1. Sabe determinar a forma, clase e categoría gramatical das palabras dun texto, detectando correctamente coa axuda do dicionario os morfemas que conteñen información gramatical.	▪ CCL
	Bloque 3. Sintaxe			
▪ d ▪ e	▪ B3.1 Estudo pormenorizado da sintaxe nominal e pronominal.	▪ B3.1. Recoñecer os valores dos casos e os usos sintácticos do sistema pronominal.	▪ GR2B3.1.1. Recoñece os valores dos casos gregos e os usos dos pronomes en frases e textos propostos.	▪ CCL

	Grego II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ f				
▪	▪ B3.1 Estudo pormenorizado da sintaxe nominal e pronominal.	▪ B3.2. Recoñecer os usos das preposicións e dos complementos circunstanciais.	▪ GR2B3.2.1. Recoñece os valores das preposicións e identifica os complementos circunstanciais.	▪ CCL
▪ d ▪ e ▪ f ▪	▪ B3.2 Usos modais.	▪ B3.3. Coñecer e identificar os usos modais propios da lingua grega.	▪ GR2B3.3.1. Coñece, identifica e traduce correctamente os usos modais propios da lingua grega.	▪ CCL
▪ d ▪ e ▪ f	▪ B3.3 Tipos de oracións e construcións sintácticas.	▪ B3.4. Recoñecer e clasificar as oracións e as construcións sintácticas.	▪ GR2B3.4.1. Recoñece e clasifica oracións e construcións ~~sintácticas~~ sintácticas.	▪ CCL
▪ d ▪ e ▪ f	▪ B3.4 A oración composta. Formas de subordinación.	▪ B3.5. Recoñecer os nexos subordinantes e os tipos de oracións subordinadas.	▪ GR2B3.5.1. Recoñece, clasifica, analiza e traduce correctamente os nexos subordinantes.	▪ CCL
▪	▪ B3.4 A oración composta. Formas de subordinación.	▪ B3.6. Coñecer as funcións das formas non persoais do verbo.	▪ GR2B3.6.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, traducíndoas correctamente e explicando as funcións que desempeñan.	▪
			▪ GR2B3.6.2. Coñece, analiza e traduce de forma correcta as construcións de participio relacionándoas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñece.	▪ CCL
▪ d ▪ e ▪ f ▪ i	▪ B3.5 Análise, tradución e interpretación de textos.	▪ B3.7. Relacionar e aplicar coñecementos sobre elementos e construcións sintácticas da lingua grega en interpretación e tradución de textos de textos clásicos.	▪ GR2B3.7.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas gregas relacionándoas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñece.	▪ CCL
			▪ GR2B3.7.2. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua grega relacionándoos para traducilos cos seus equivalentes en galego e castelán.	▪ CCL
	Bloque 4. Literatura			
▪ d ▪ e ▪ h ▪ i	▪ B4.1 Xéneros literarios: – A épica. – A historiografía. – O drama: Traxedia e comedia.	▪ B4.1. Coñecer as características dos xéneros literarios gregos, os seus autores e obras máis representativas e as súas influencias na literatura posterior.	▪ GR2B4.1.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios gregos e identifica e sinala a súa presenza nos textos propostos.	▪ CCL ▪ CCEC

	Grego II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ I	– A lírica. – A oratoria. – A fábula.			
■	■ B4.1 Xéneros literarios: – A épica. – A historiografía. – O drama: Traxedia e comedia. – A lírica. – A oratoria. – A fábula.	■ B4.2. Analizar, interpretar e situar no tempo textos mediante lectura comprensiva, distinguindo o xénero literario ao que pertencen, as súas características esenciais e a súa estrutura se a extensión da pasaxe elixida o permite.	■ GR2B4.2.1. Realiza eixes cronolóxicos situando neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura grega. ■ GR2B4.2.2. Distingue o xénero literario ao que pertence un texto, as súas características e estrutura.	■ CMCCT ■ CCEC
■	■ B4.1 Xéneros literarios: – A épica. – A historiografía. – O drama: Traxedia e comedia. – A lírica. – A oratoria. – Afábula.	■ B4.3. Coñecer os fitos esenciais da literatura grega como base da literatura e cultura europea e occidental.	■ GR2B4.3.1. Explora a conservación dos xéneros e os temas literarios da tradición grega mediante exemplos da literatura contemporánea, analizando o distinto uso que se fixo dos mesmos.	■ CCL ■ CCEC
■	■ B4.1 Xéneros literarios: – A épica. – A historiografía. – O drama: Traxedia e comedia. – A lírica. – A oratoria. – A fábula.	■ B4.4. Establecer relacións e paralelismos entre a literatura clásica e a posterior.	■ GR2B4.4.1. Pode establecer relacións e paralelismos entre a literatura grega e a posterior.	■ CCEC
■	■ B4.1 Xéneros literarios: – A épica. – A historiografía. – O drama: Traxedia e comedia. – A lírica. – A oratoria. – A fábula.	■ B4.5. Coñecer os autores fundamentais da literatura coas súas obras principais.	■ GR2B4.5.1. Nomea autores representativos da literatura grega, encadrándoos no seu contexto cultural e citando e explicando as súas obras máis coñecidas.	■ CD ■ CCEC
	Bloque 5. Textos			
■ d ■ e	■ B5.1 Tradución e interpretación de textos gregos.	■ B5.1. Coñecer, identificar e relacionar os elementos morfolóxicos da lingua grega en interpretación e tra-	■ GR2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos gregos para efectuar co-	■ CCL

	Grego II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- f - l		dución de textos gregos.	rrectamente a súa tradución.	
- d - e - g	B5.2 Uso do dicionario.	B5.2. Utilizar o dicionario e buscar o termo máis apropiado na lingua propia para a tradución do texto.	GR2B5.2.1. Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario para a tradución de textos, identificando en cada caso o termo máis apropiado na lingua propia en función do contexto e do estilo empregado polo autor.	- CCL - CD
- d - e - f	B5.3 Comentario e análise filolóxica de textos de grego clásico orixinais, preferiblemente en prosa.	B5.3. Realizar a tradución, interpretación e comentario lingüístico, literario e histórico de textos de grego clásico.	GR2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentario lingüístico, literario e histórico de textos.	- CCL - CCEC
- a - d - e - h - l	B5.4 Coñecemento do contexto social, cultural e histórico dos textos traducidos.	B5.4. Coñecer o contexto social, cultural e histórico dos textos traducidos.	GR2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente.	- CSC - CCEC
- d - l	B5.5 Identificación das características formais dos textos.	B5.5. Identificar as características formais dos textos.	GR2B5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto.	CCL
	Bloque 6. Léxico			
- d - e - f	B6.1 Helenismos máis frecuentes do léxico especializado e común.	B6.1. Recoñecer os helenismos máis frecuentes do vocabulario común e do léxico especializado e remontalos aos étimos gregos orixinais.	GR2B6.1.1. Identifica os helenismos máis frecuentes do vocabulario común e do léxico especializado e explica o seu significado a partir dos étimos gregos orixinais.	CCL
	B6.1 Helenismos máis frecuentes do léxico especializado e común.	B6.2. Identificar a etimoloxía e coñecer o significado das palabras de orixe grega da lingua propia ou doutras, obxecto de estudo tanto de léxico común como especializado.	GR2B6.2.1. Deduce e explica o significado de palabras da propia lingua ou doutras, obxecto de estudo, a partir dos étimos gregos dos que proceden.	CCL
- d - e - f - l	B6.2 Ampliación de vocabulario básico grego: A linguaxe literaria e filosófica.	B6.3. Coñecer, identificar e traducir o léxico grego.	GR2B6.3.1. Explica o significado de termos gregos mediante termos equivalentes en galego e castelán.	CCL
			GR2B6.3.2. Deduce o significado de palabras gregas non estudadas a partir do contexto ou de palabras da súa lingua ou doutras que coñece.	CCL
	B6.2 Ampliación de vocabulario básico grego: A linguaxe literaria e filosófica.	B6.4. Relacionar distintas palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica.	GR2B6.4.1. Comprende e explica a relación que existe entre diferentes termos pertencentes á mesma familia etimolóxica ou semántica.	CCL

Grego II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - f	Etimoloxía e orixe das palabras da propia lingua.	B6.5. Recoñecer a etimoloxía e evolución das palabras da propia lingua.	GR2B6.5.1. Recoñece e distingue a partir do étimo grego cultismos, termos patrimoniais e neoloxismos explicando as diferentes evolucións que se producen nun e noutro caso.	CCL
- d - e - f	Descomposición de palabras nos seus formantes.	B6.6. Recoñecer e identificar os elementos léxicos e os procedementos de formación do léxico grego, a derivación e a composición, para entender mellor os procedementos de formación de palabras nas linguas actuais.	GR2B6.6.1. Descompón palabras tomadas tanto do grego antigo como da propia lingua nos seus distintos formantes explicando o significado dos mesmos.	CCL
			GR2B6.6.2. Sabe descompoñer unha palabra nos seus distintos formantes, coñecer o seu significado en grego para aumentar o caudal léxico e o coñecemento da propia lingua.	CCL

2.1.15 Historia da Arte

Introdución

A Historia da Arte ten por obxecto de estudo a obra de arte como produto resultante da intelixencia, a creatividade a actuación humanas, que se manifestaron de forma diferente nas diversas sociedades e culturas ao longo do tempo.

O estudo da Historia da Arte debe aportar ao estudante os coñecementos necesarios para a análise, interpretación e valoración da arte a través da linguaxe das formas e do pensamento visual. A obra de arte, xunto a outras fontes de coñecemento histórico, constitúe un valioso testemuño para coñecer a mentalidade, cultura e evolución das diferentes sociedades: é, polo tanto, imprescindible estudala no seu contexto histórico, social e cultural, incidindo á vez no feito de que as obras artísticas poden perdurar a través do tempo con usos e funcións sociais diferentes en cada época. Tampouco hai que esquecer que na sociedade actual, altamente tecnificada, o ámbito das artes plásticas tradicionais viuse agrandado coa achega doutras manifestacións procedentes das novas tecnoloxías e os medios de comunicación visual, de maneira que o universo da imaxe forma parte da nosa realidade cotiá.

Propónse unha selección que permita unha aproximación xeral ao desenvolvemento da arte occidental, dende o nacemento do clasicismo na antigüidade grecorromana ata a arte contemporánea. Neste senso, resulta preferible centrar o estudo nas características esenciais dos períodos, estilos ou correntes máis significativos da arte occidental, así como na súa evolución, a través da análise dun número limitado de obras representativas ou especialmente relevantes, aínda que iso obrigue a renunciar de antemán a certos artistas e obras de interese indiscutible.

A complexidade dos factores que interveñen na creación da obra de arte e a especificidade de cada unha das linguaxes artísticas esixen utilizar un método de análise que integre distintas perspectivas, entre as que poden sinalarse, polo menos, a formal, a sociolóxica e a iconolóxica. A perspectiva formal orientase a ver, recoñecer e valorar a materialidade das formas artísticas coma unha linguaxe específica, a descubrir os seus procesos e técnicas de creación, a función ou funcións para as que foron creadas, así como as concepcións estéticas que manifestan. A perspectiva sociolóxica aborda a relación entre os artistas e os clientes, os destinatarios da obra, as formas de patrocinio, a consideración social do artista, ou a demanda e consumo de arte. En canto á perspectiva iconolóxica, parte da análise iconográfica para indagar no significado último que o autor da obra pretende transmitir.

O coñecemento da Historia da Arte consolida nos alumnos e nas alumnas certos valores e actitudes fundamentais, como a tolerancia e o respecto polos valores e as crenzas dos outros, a capacidade de desfrute ante a contemplación da arte, o respecto pola creación artística, aínda que non exento de espírito crítico, e de forma moi especial a valoración do patrimonio artístico e a responsabilidade da súa conservación, pois trátase dun legado que ha de transmitirse ás xeracións futuras. A materia é, pois, rica en achegas ao coñecemento competencial. A competencia clave conciencia e expresións culturais recibe un tratamento moi específico relacionado cos contidos que son propios da Historia da Arte. A competencia social e cidadá desenvólvese tamén en tanto que a arte reflicte as ideoloxías, as estruturas económicas e políticas e as formas de organización social que conforman as sociedades. Ademais as competencias lingüística, dixital e aprender a aprender están presentes de maneira constante na súa vertente máis instrumental e deben impregnar todo o que sexa posible o desenvolvemento curricular da materia. A competencia clave sentido de iniciativa e espírito emprendedor debe estar moi presente nas vertentes máis actitudinais e procedementais da materia..

O tratamento metodolóxico da materia debe axustarse ao nivel competencial inicial do alumnado, respectando os distintos ritmos e estilos de aprendizaxe e tendo en conta a atención á diversidade. A Historia da Arte permite desenvolver metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de materiais, e integrando de forma especial as TIC.

2º de bacharelato

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Raíces da arte europea: o legado da arte clásica				
■ I	■ B1.1 Grecia, creadora da linguaxe clásica. Principais manifestacións.	■ B1.1 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte grega, relacionándoa co seu contexto histórico e cultural.	■ HAB1.1.1 Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
			■ HAB1.1.2 Define o concepto de orde arquitectónica e compara as tres ordes da arquitectura grega.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
			■ HAB1.1.3 Describe os distintos tipos de templo grego, con referencia ás características arquitectónicas e a decoración escultórica.	■ CCEC ■ CCL
			■ HAB1.1.4 Describe as características do teatro grego e a función de cada unha das súas partes.	■ CCEC ■ CCL
			■ HAB1.1.5 Explica a evolución da figura humana masculina na escultura grega a partir do <i>Kouros de Anavysos</i> , o <i>Doríforo</i> (Policleto) e o <i>Apoxíomenos</i> (Lisipo).	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
■ I	■ B1.2 A función social da arte en Grecia.	■ B1.2 Explicar a función social da arte grega, especificando o papel desempeñado por clientes e artistas e as relacións entre eles.	■ HAB1.2.1 Especifica quen eran os principais clientes da arte grega, e a consideración social da arte e dos artistas.	■ CCEC ■ CCL ■ CSC
■ d ■ e ■ k ■ I	■ B1.3 O comentario de obras de arte: Grecia	■ B1.3 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte grega, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	■ HAB1.3.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas gregas: Partenón, tribuna das cariátides do Erecteion, templo de Atenea Niké, teatro de Epidauro.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
			■ HAB1.3.2 Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas gregas: <i>Kouros de Anavysos</i> , <i>Auriga de Delfos</i> , <i>Discóbolo</i> (Mirón), <i>Doríforo</i> (Policleto), unha metopa do Partenón (Fidias), <i>Hermes con Dionisio neno</i> (Praxíteles), <i>Apoxíomenos</i> (Lisipo), <i>Victoria de Samotracia</i> , <i>Venus de Milo</i> , friso do altar de Zeus en Pérgamo (detalle de Atenea e Gea).	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
■ I	■ B1.4 A visión do clasicismo en Roma. A arte na Hispania romana.	■ B1.4 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte romana, relacionándoa co seu contexto histórico e cultural.	■ HAB1.4.1 Explica as características esenciais da arte romana e a súa evolución no tempo a partir de fontes	■ CCEC ■ CCL

	Historia da Arte. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	A arte na Gallaecia.	nándoa co seu contexto histórico e cultural.	históricas ou historiográficas.	CAA
			HAB1.4.2 Especifica as achegas da arquitectura romana en relación coa grega.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB1.4.3 Describe as características e funcións dos principais tipos de edificio romanos.	- CCEC - CCL
			HAB1.4.4 Compara o templo e o teatro romanos cos respectivos gregos.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB1.4.5 Explica os trazos principais da cidade romana a partir de fontes históricas ou historiográficas.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB1.4.6Especificas as innovacións da escultura romana en relación coa grega.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB1.4.7Describe as características xerais dos mosaicos e a pintura en Roma a partir dunha fonte histórica ou historiográfica.	- CCEC - CCL - CAA
I	B1.5 A función social da arte en Roma	B1.5 Explicar a función social da arte romana, especificando o papel desempeñado por clientes e artistas e as relacións entre eles.	HAB1.5.1Especificas quen eran os principais clientes da arte romana, e a consideración social da arte e dos artistas.	- CCEC - CCL - CSC
- d - e - k - I	B1.6 O comentario de obras de arte: Roma	B1.6 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte romana, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB1.6.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas romanas: Maison Carrée de Nimes, Panteón de Roma, teatro de Mérida, Coliseo de Roma, Basílica de Maxencio e Constantino en Roma, ponte de Alcántara, Acueducto de Segovia, Arco de Tito en Roma, Columna de Traxano en Roma.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB1.6.2 Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas romanas: <i>Augusto de Prima Porta</i>, estatua ecuestre de Marco Aurelio, relevo do Arco de Tito (detalle dos soldados co candelabro e outros obxectos do Templo de Xerusalén), relevo da columna de Traxano.	- CCEC - CCL - CAA

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - g - k - l	B1.7 O traballo de investigación en Historia da Arte	B1.7 Realizar e expoñer, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB1.7.1 Realiza un traballo de investigación sobre Fídias.	- CCEC - CCL - CAA - CD - CSIEE
			HAB1.7.2 Realiza un traballo de investigación sobre o debate acerca da autoría grega ou romana do grupo escultórico de <i>Laocoonte e os seus fillos</i>.	- CCEC - CCL - CAA - CD - CSIEE
- h - l	B1.8 A conservación do patrimonio: a arte grecorromana	B1.8 Respetar as creacións artísticas da Antigüidade grecorromana, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que hai que conservar.	HAB1.8.1 Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis relevantes da arte antiga que se conservan en Galicia.	- CCEC - CCL - CAA - CSIEE
Bloque 2. Nacemento da tradición artística occidental: a arte medieval				
l	B2.1 A aportación cristiá na arquitectura e a iconografía.	B2.1. 1 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte paleocristiá, relacionándoa co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.1.1 Explica as características esenciais da arte paleocristiá e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB2.1.2 Describe a orixe, características e función da basílica paleocristiá.	- CCEC - CCL - CSC
			HAB2.1.3 Describe as características e función dos baptisterios, mausoleos e <i>martirios</i> paleocristiás e de cada unha das súas partes.	- CCEC - CCL
			HAB2.1.4 Explica a evolución da pintura e o mosaico na arte paleocristiá, con especial referencia á iconografía.	- CCEC - CCL - CAA
l	B2.2 A arte bizantina	B2.2 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte bizantina, relacionándoa co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.2.1 Explica as características esenciais da arte bizantina a partir de fontes históricas ou historiográficas.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB2.2.2 Explica a arquitectura bizantina a través da igrexa de Santa Sofía de Constantinopla.	- CCEC - CCL

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
				CAA
			HAB2.2.3 Describe as características do mosaico bizantino e dos temas iconográficos do <i>Pantocrátor</i>, a <i>Virxe e a Déesis</i>, así como a súa influencia na arte occidental.	- CCEC - CCL - CAA
- d - e - k - l	B2.3 O comentario de obras de arte bizantina	B2.3 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte bizantina, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB2.3.1 Identifica, analiza e comenta o mosaico do <i>Cortexo da emperatriz Teodora</i> en San Vital de Rávena.	- CCEC - CCL - CAA
l	B2.4 A arte prerrománica	B2.4 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte prerrománica, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB2.4.1 Define o concepto de arte prerrománica e especifica as súas manifestacións en España e en Galicia.	- CCEC - CCL
			HAB2.4.2 Identifica e clasifica razoadamente no seu estilo as seguintes obras: San Pedro da Nave (Zamora), Santa María do Naranco (Oviedo), San Miguel da Escalada (León), Santa Comba de Bande e San Miguel de Celanova (Ourense).	- CCEC - CCL - CAA
l	B2.5 Configuración e desenvolvemento da arte románica. Igrexas e mosteiros. A iconografía románica.	B2.5 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte románica, relacionándoa co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.5.1 Describe as características xerais da arte románica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB2.5.2 Describe as características e función das igrexas e mosteiros na arte románica.	- CCEC - CCL - CSC
			HAB2.5.3 Explica as características da escultura e a pintura románicas, con especial referencia á iconografía.	- CCEC - CCL
l	B2.6 A función social da arte románica	B2.6 Explicar a función social da arte románica, especificando o papel desempeñado por clientes e artistas e as relacións entre eles.	HAB2.6.1 Especifica as relacións entre os artistas e os clientes da arte románica.	- CCEC - CCL - CSC
- d - e - k - l	B2.7 O comentario de obras de arte románica	B2.7 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte románica, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB2.7.1 Identifica, analiza e comenta das esculturas románicas do <i>Xuizo Final</i> no tímpano de Santa Fe de Conques (Francia).	- CCEC - CCL - CAA

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ I	■ B2.8 A aportación do gótico, expresión dunha cultura urbana. A catedral e a arquitectura civil. Modalidades escultóricas. A pintura italiana e flamenca, orixe da pintura moderna.	■ B2.8 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte gótica, relacionándoa co seu contexto histórico e cultural.	■ HAB2.8.1 Describe as características xerais da arte gótica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
			■ HAB2.8.2 Describe as características e evolución da arquitectura gótica e especifica os cambios introducidos respecto á románica.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
			■ HAB2.8.3 Describe as características e evolución da escultura gótica e especifica as súas diferenzas tipolóxicas, formais e iconográficas respecto á escultura románica.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
			■ HAB2.8.4 Recoñece e explica as innovacións da pintura de Giotto e do <i>Trecento</i> italiano respecto á pintura románica e bizantina.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
			■ HAB2.8.5 Explica as innovacións da pintura flamenga do século XV e cita algunhas obras dos seus principais representantes.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
■ I	■ B2.9 A función social da arte gótica	■ B2.9 Explicar a función social da arte gótica, especificando o papel desempeñado por clientes e artistas e as relacións entre eles.	■ HAB2.9.1 Especifica as relacións entre os artistas e os clientes da arte gótica, ea súa variación respecto ao románico.	■ CCEC ■ CCL ■ CSC ■ CAA
■ d ■ e ■ k ■ l	■ B2.10 O comentario de obras de arte gótica	■ B2.10 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte gótica, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	■ HAB2.10.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental da catedral de Reims, interior da planta superior da Sainte Chapelle de París.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
			■ HAB2.10.2 Identifica, analiza e comenta o <i>Grupo da Anunciación e a Visitación</i> da catedral de Reims.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
			■ HAB2.10.3 Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas góticas: escena de <i>A fuxida a Exipto</i> , de Giotto, na Capela Scrovegni de Padua; o <i>Matrimonio Arnolfini</i> , de Jan Van Eyck; <i>O descendemento da cruz</i> , de Roger van der Weyden; <i>O Xardín das Delicias</i> , de O Bosco.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
■ I	■ B2.11 O peculiar desenvolvemento artístico da	■ B2.11 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas	■ HAB2.11.1 Explica as características e evolución da	■ CCEC

	Historia da Arte. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Península Ibérica. Arte hispano-musulmá. O románico no Camiño de Santiago. O gótico e a súa longa duración.	e as características esenciais da arte románica e gótica española e hispano-musulmá, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	arte románica e gótica en España. ■ HAB2.11.2 Explica as características xerais da arte islámica a partir de fontes históricas ou historiográficas. ■ HAB2.11.3 Describe os trazos esenciais da mesquita e o pazo islámico. ■ HAB2.11.4 Explica a evolución da arte hispanomusulmá. ■ HAB2.11.5 Explica as características da arte mudéjar e específica, con exemplos de obras concretas, as diferencias entre o mudéjar popular eo cortesán.	■ CCL ■ CAA ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CCEC ■ CCL ■ CSC ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CCEC ■ CCL ■ CAA
■ d ■ e ■ k ■ l	■ B2.12 O comentario de obras de arte medieval española	■ B2.12 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte medieval española, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	■ HAB2.12.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas románicas: San Vicente de Cardona (Barcelona), San Martín de Frómista, Catedral de Santiago de Compostela. ■ HAB2.12.2 Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas románicas: <i>A dúbida de Santo Tomás</i> no ángulo do claustro de Santo Domingo de Silos (Burgos), <i>Última cena</i> do capitel historiado do claustro de San Xoán da Peña (Huesca), Fachada de Praterías e <i>Pórtico da Gloria</i> da catedral de Santiago. ■ HAB2.12.3 Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas murais románicas: bóveda da <i>Anunciación aos pastores</i> no Panteón Real de San Isidoro de León; ábsida de San Clemente de Tahull (Lleida). ■ HAB2.12.4 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental e interior da catedral de León, interior da catedral de Barcelona, interior da igrexa de San Xoán dos Reis de Toledo. ■ HAB2.12.5 Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas góticas: tímpano da Portada do Sarmental	■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CCEC ■ CCL

	Historia da Arte. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			da catedral de Burgos, Retablo de Gil de Siloé na Cartuxa de Miraflores (Burgos).	CAA
			HAB2.12.6 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras hispanomusulmás: Mesquita de Córdoba, Alxarfa de Zaragoza, Xirald de Sevilla, Alhambra de Granada.	CCEC CCL CAA
d e g k l	B2.13 O traballo de investigación en Historia da Arte	B2.13 Realizar e expoñer, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB2.13.1 Realiza un traballo de investigación sobre o tratamento iconográfico e o significado da <i>Visión apocalíptica de Cristo</i> e o <i>Xuízo Final</i> na arte medieval.	CCEC CCL CAA CD CSIEE
h l	B2.14 A conservación do patrimonio: arte medieval	B2.14 Respetar as creacións da arte medieval, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio que hai que conservar.	HAB2.14.1 Explica a importancia da arte románica no Camiño de Santiago.	CCEC CCL CSC
			HAB2.14.2 Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis relevantes de arte medieval que se conservan en Galicia.	CCEC CCL CAA CSIEE
	Bloque 3. Desenvolvemento e evolución da arte europea no mundo moderno			
l	B3.1 O Renacemento. Padróns e artistas. Orixe e desenvolvemento da nova linguaxe en arquitectura, escultura e pintura. Achegas dos grandes artistas do Renacemento italiano.	B3.1 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do Renacemento, relacionándoa co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.1.1 Explica as características esenciais do Renacemento italiano e a súa periodización a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA
			HAB3.1.2 Especifica as características da arquitectura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o <i>Quattrocento</i> ao manierismo.	CCEC CCL CAA
			HAB3.1.3 Especifica as características da escultura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde el <i>Quattrocento</i> ao manierismo.	CCEC CCL CAA
			HAB3.1.4 Especifica as características da pintura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o <i>Quattrocento</i> ao manierismo.	CCEC CCL CAA
			HAB3.1.5 Compara a pintura italiana do <i>Quattrocento</i>	CCEC

	Historia da Arte. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			coa dos pintores góticos flamencos contemporáneos.	■ CCL ■ CAA
			■ HAB3.1.6 Explica a peculiaridade da pintura veneciana do <i>Cinquecento</i> cita aos seus artistas máis representativos.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
■ I	■ B3.2 A función social da arte no Renacemento	■ B3.2 Explicar a función social da arte especificando o papel desempeñado por patróns, Academias, clientes e artistas, e as relacións entre eles.	■ HAB3.2.1 Describe a práctica do patrocinio no Renacemento italiano, e as novas reivindicacións dos artistas en relación co seu recoñecemento social e a natureza do seu labor.	■ CCEC ■ CCL ■ CSC
■ d ■ e ■ k ■ I	■ B3.3 O comentario de obras de arte: arte do Renacemento	■ B3.3 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do Renacemento, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	■ HAB3.3.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento italiano: cúpula de Santa María das Flores e interior da igrexa de San Lorenzo, ámbalas en Florencia e de Brunelleschi; Pazo Médici-Riccardi en Florencia, de Michelozzo; fachada de Santa María Novella e do Pazo Rucellai, ámbolos en Florencia y de Alberti; templo de San Pietro in Montorio en Roma, de Bramante; cúpula e proxecto de planta de San Pedro do Vaticano, de Miguel Ángel; Il Gesù en Roma, de Giacomo della Porta e Vignola; Villa Capra (Villa Rotonda) en Vicenza, de Palladio. ■ HAB3.3.2 Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Renacemento italiano: primeiro panel da "Porta do Paraíso" (da creación do mundo á expulsión do Paraíso), de Ghiberti; <i>Davide Gattamelata</i>, de Donatello <i>Piedad do Vaticano</i>, <i>David</i>, <i>Moisés e Tumbar mediceas</i>, de Miguel Ángel; <i>O rapto das sabinas</i>, de Giambologna. ■ HAB3.3.3 Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Renacemento italiano: <i>O tributo da moeda</i> e <i>A Trindade</i>, de Masaccio; <i>Anunciación</i> do Convento de San Marcos en Florencia, de Fra Angelico; <i>Madonna do Duque de Urbino</i>, de Piero della Francesca; <i>A Virxe das rochas</i>, <i>A última cea</i> e <i>A Gioconda</i>, de Leonardo da Vinci; <i>A Escola de Atenas</i> de Rafael; a bóveda e o <i>Xuízo Final</i> da Capela Sixtina, de Miguel Ángel; <i>A tempestade</i>, de Giorgione; <i>Venus de Urbino</i> e <i>Carlos V en Mühlberg</i>, de Tiziano; <i>O lavatorio</i>, de Tintoretto; <i>As bodas de Caná</i>, de Veronés.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
■ I	■ B3.4 A recepción da estética renacentista na Penin-	■ B3.4 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e	■ HAB3.4.1 Especifica as características peculiares do	■ CCEC

	Historia da Arte. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	sula Ibérica.	as características esenciais da arte española do Renacemento, relacionándoa co seu contexto histórico e cultural.	Renacemento español e o compara co italiano. HAB3.4.2 Describe a evolución da arquitectura renacentista española. HAB3.4.3 Explica a peculiaridade da escultura renacentista española. HAB3.4.4 Explica as características da pintura de El Greco a través de algunhas das súas obras máis representativas.	CCL CAA CCEC CCL CAA CCEC CCL CAA CCEC CCL CAA
- d - e - k - l	B3.5 O comentario de obras de arte: arte española do Renacemento	B3.5 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte española do Renacemento, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.5.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento español: fachada da Universidade de Salamanca; Pazo de Carlos V na Alhambra de Granada, de Pedro Machuca; Mosteiro de San Lorenzo de El Escorial, de Xoán de Herrera. HAB3.5.2 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas do Renacemento español: <i>Sacrificio de Isaac</i> do retablo de San Bieito de Valladolid, de Alonso Berruguete; <i>Santo enterro</i>, de Juan de Juni. HAB3.5.3 Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas de El Greco: <i>O expolio</i>, <i>A Santa Liga</i> ou <i>Adoración do nome de Xesús</i>, <i>O martirio de San Mauricio</i>, <i>O enterro do Señor de Orgaz</i>, <i>A adoración dos pastores</i>, <i>O cabaleiro da man no peito</i>.	CCEC CCL CAA CCEC CCL CAA CCEC CCL CAA
l	B3.6 Unidade e diversidade do Barroco. A linguaxe artística ao servizo do poder civil e eclesiástico. O Urbanismo barroco. Igrexas e pazos. Principais tendencias.	B3.6 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do Barroco, relacionándoa co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.6.1 Explica as características esenciais do Barroco. HAB3.6.2 Especifica as diferenzas entre a concepción barroca da arte e a renacentista. HAB3.6.3 Compara a arquitectura barroca coa renacentista.	CCEC CCL CCEC CCL CAA CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB3.6.4 Explica as características xerais do urbanismo barroco.	- CCEC - CCL
			HAB3.6.5 Compara a escultura barroca coa renacentista a través da representación de <i>David</i> por Miguel Ángel e por Bernini.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB3.6.6 Describe as características xerais da pintura barroca e especifica as diferenzas entre a Europa católica e a protestante.	- CCEC - CCL - CAA - CSC
			HAB3.6.7 Distingue e caracteriza as grandes tendencias da pintura barroca en Italia e os seus principais representantes.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB3.6.8 Especifica as peculiaridades da pintura barroca flamenca e holandesa.	- CCEC - CCL - CAA
I	B3.7 A función social da arte no Barroco	B3.7 Explicar a función social da arte especificando o papel desempeñado por patróns, Academias, clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB3.7.1 Describe o papel desempeñado no século XVIII polas Academias en toda Europa e, en particular, polo Salón de París.	- CCEC - CCL - CSC
- d - e - k - l	B3.8 O comentario de obras de arte: arte do Barroco	B3.8 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do Barroco, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.8.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco europeo do século XVII: fachada de San Pedro do Vaticano, de Carlo Maderno; columnata da praza de San Pedro do Vaticano, de Bernini; San Carlos das Catro Fontes en Roma, de Borromini; Pazo de Versalles, de Le Vau, J.H. Mansart e Le Nôtre.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB3.8.2 Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas de Bernini: <i>David</i>, <i>Apolo e Dafne</i>, <i>O éxtase de Santa Teresa</i>, <i>Cátedra de San Pedro</i>.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB3.8.3 Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Barroco europeo do século XVII: <i>Vocación de San Mateo</i> e <i>Morte da Virxe</i>, de Caravaggio; <i>Triunfo de Baco e Ariadna</i>, na bóveda do Pazo Farnese de Roma, de Annibale Carracci; <i>Adoración do nome de Xesús</i>, bóveda de IIGesu en Roma, de Gaulli (IlBacicia); <i>Adoración dos Magos</i>, <i>As tres Gracias</i> e <i>O xar-</i>	- CCEC - CCL - CAA

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<i>din do Amor</i> , de Rubens; <i>A lección de anatomía do doutor Tulpy</i> , <i>A rolda nocturna</i> , de Rembrandt.	
■ I	■ B3.9 O Barroco hispánico. Urbanismo e arquitectura. Imaxinería barroca. A aportación da pintura española: as grandes figuras do século de Ouro.	■ B3.9 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte española do Barroco, relacionándoa co seu contexto histórico e cultural.	■ HAB3.9.1 Explica as características do urbanismo barroco en España e a evolución da arquitectura española durante o século XVII.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
			■ HAB3.9.2 Explica as características da imaxinería barroca española do século XVII e compara a escola castelá coa andaluza.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
			■ HAB3.9.3 Explica as características xerais da pintura española do século XVII.	■ CCEC ■ CCL
			■ HAB3.9.4 Describe as características e evolución da pintura de Velázquez a través dalgunhas das súas obras máis significativas.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
■ d ■ e ■ k ■ l	■ B3.10 O comentario de obras de arte: arte española do Barroco	■ B3.10 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte española do Barroco, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	■ HAB3.10.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco español do século XVII: Praza Maior de Madrid, de Xoán Gómez de Mora; Retablo de San Estebo de Salamanca, de Churriguera.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
			HAB3.10.2 Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Barroco español do século XVII: <i>Piedad</i> , de Gregorio Fernández, <i>Inmaculada do facistol</i> , de Alonso Cano; <i>Magdalena penitente</i> , de Pedro de Mena.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
			■ HAB3.10.3 Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas españolas do Barroco español do século XVII: <i>Martirio de San Felipe</i> , <i>O soño de Xacob</i> e <i>O patizambo</i> , de Ribera; <i>Bodegón</i> do Museo do Prado, de Zurbarán; <i>O aguador de Sevilla</i> , <i>Os borrachos</i> , <i>A fragua de Vulcano</i> , <i>A rendición de Breda</i> , <i>O Príncipe Baltasar Carlos a cabalo</i> , <i>A Venus do espello</i> , <i>As meninas</i> , <i>As fiandeiras</i> , de Velázquez; <i>A Sagrada Familia do paxariño</i> , <i>A Inmaculada de El Escorial</i> , <i>Os nenos da concha</i> , <i>Nenos xogando aos dados</i> , de Murillo.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
■ I	■ B3.11 O século XVIII. A pervivencia do Barroco. O refinamento Rococó. Neoclasicismo e Romanticismo.	■ B3.11 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do século XVIII, relacionando cada un dos seus estilos cos seus res-	■ HAB3.11.1 Explica o século XVIII como época de coexistencia de vellos e novos estilos artísticos nun contexto histórico de cambios profundos.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA

	Historia da Arte. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		pectivos contextos históricos e culturais.		CSC
			HAB3.11.2 Compara o Barroco tardío e o Rococó e especifica a diferente concepción da vida ea arte que encerran una e outro.	- CCEC - CCL - CAA - CSC
			HAB3.11.3 Explica as razóns do xurdimento do Neoclasicismo e as súas características xerais en arquitectura, escultura e pintura.	- CCEC - CCL - CSC
			HAB3.11.4 Comenta a escultura neoclásica a través da obra de Canova.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB3.11.5 Especifica as posibles coincidencias entre o Neoclasicismo e o Romanticismo na pintura de David.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB3.11.6 Distingue entre a corrente tradicional e a clasicista da arquitectura barroca española do século XVIII.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB3.11.7 Explica a figura de Salzillo como último representante da imaxinería relixiosa española en madeira policromada.	- CCEC - CCL - CAA
- d - e - k - l	B3.12 O comentario de obras de arte: arte do século XVIII	B3.12 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do século XVIII, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.12.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do século XVIII: fachada do Hospicio de San Fernando de Madrid, de Pedro de Ribera; fachada do Obradoiro da catedral de Santiago de Compostela, de Casas e Novoa; Pazo Real de Madrid, de Juvara e Sacchetti; Panteón de París, de Soufflot; Museo do Prado en Madrid, de Juan de Villanueva.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB3.12.2 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas do século XVIII: <i>A oración no horto</i>, de Salzillo; <i>Eros e Psique</i> e <i>Paulina Bonaparte</i>, de Canova.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB3.12.3 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de David: <i>O xuramento dos Horacios</i> e <i>A morte</i>	- CCEC - CCL

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<i>de Marat.</i>	CAA
- d - e - g - k - l	B3.13 O traballo de investigación en Historia da Arte	B3.13 Realizar e expoñer, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB3.13.1 Realiza un traballo de investigación sobre o proceso de construción da nova basílica de San Pedro do Vaticano ao longo dos séculos XVI e XVII.	- CCEC - CCL - CAA - CD - CSIEE
- h - l	B3.14 A conservación do patrimonio: arte moderna	B3.14 Respectar as creacións da arte da Idade Moderna, valorando a súa calidade en relación coa súa época ea súa importancia como patrimonio que hai que conservar.	HAB3.14.1 Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis relevantes da arte dos séculos XVI ao XVIII que se conservan en Galicia.	- CCEC - CCL - CAA - CSIEE
Bloque 4. O século XIX: a arte dun mundo en transformación				
l	B4.1. A figura de Goya.	B4.1 Analizar a obra de Goya, identificando nela os trazos propios das correntes da súa época e os que anticipan diversas vangardas posteriores.	- HAB4.1.1 Analiza a evolución da obra de Goya como pintor e gravador, dende a súa chegada á Corte ata o seu exilio final en Burdeos. - HAB4.1.2 Compara a visión de Goya nas series de gravados <i>Os caprichos</i> e <i>Os disparates ou proverbios</i>.	- CCEC - CCL - CAA - CCEC - CCL - CAA
- d - e - k - l	B4.2 O comentario de obras de arte: Goya	B4.2 Clasificar, analizar e comentar obras significativas de Goya, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.2.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Goya: <i>O quitasol</i>, <i>A familia de Carlos IV</i>, <i>O 2 de maio de 1808 en Madrid (A loita cos mamelucos)</i>, <i>Os fusilamentos do 3 de maio de 1808</i>; <i>Desastre nº 15 ("E non hai remedio")</i> da serie <i>Os desastres da guerra</i>; <i>Saturno devorando a un fillo</i> e <i>A leiteira de Burdeos</i>.	- CCEC - CCL - CAA
l	- B4.3 A Revolución industrial e o impacto dos novos materiais na arquitectura. Do Historicismo ao Modernismo. A Escola de Chicago. - O nacemento do urbanismo moderno.	B4.3 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	- HAB4.3.1 Describe as características e evolución da arquitectura do ferro no século XIX, en relación cos avances e necesidades da revolución industrial. - HAB4.3.2 Explica as diferenzas entre enxeñeiros e arquitectos na primeira metade do século XIX.	- CCEC - CCL - CAA - CSC - CMCCT - CCEC - CCL - CAA

	Historia da Arte. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB4.3.3 Explica as características do neoclasicismo arquitectónico durante o Imperio de Napoleón.	- CCEC - CCL
			HAB4.3.4 Explica as características do historicismo en arquitectura ea súa evolución cara o eclecticismo.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB4.3.5 Explica as características e principais tendencias da arquitectura modernista.	- CCEC - CCL
			HAB4.3.6 Especifica as achegas da Escola de Chicago á arquitectura.	- CCEC - CCL
			HAB4.3.7 Describe as características e obxectivos das remodelacións urbanas de París, Barcelona e Madrid na segunda metade do século XIX.	- CCEC - CCL
- d - e - k - l	B4.4. O comentario de obras de arte: a arquitectura do século XIX	B4.4 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arquitectura do século XIX, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.4.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas: Templo da Magdalena en París, de Vignon; Parlamento de Londres, de Barry e Pugin; Auditorium de Chicago, de Sullivan e Adler; Torre Eiffel de París; Templo da Sagrada Familia en Barcelona, de Gaudí.	- CCEC - CCL - CAA
l	B4.5 A evolución da pintura: Romanticismo, Realismo, Impresionismo, Simbolismo. Os postimpresionistas, o xerme das vangardas pictóricas do século XX.	B4.5. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da pintura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB4.5.1 Describe as características do Romanticismo na pintura e distingue entre o romanticismo da liña de Ingres e o romanticismo da cor de Gericault e Delacroix.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB4.5.2 Compara as visións románticas da paisaxe en Constable e Turner.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB4.5.3 Explica o Realismo ea súa aparición no contexto dos cambios sociais e culturais de mediados do século XIX.	- CCEC - CCL - CSC
			HAB4.5.4 Compara o Realismo co Romanticismo.	- CCEC - CCL - CAA

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB4.5.5 Describe as características xerais do Impresionismo e o Neoimpresionismo.	- CCEC - CCL
			HAB4.5.6 Define o concepto de postimpresionismo e especifica as achegas de Cézanne e Van Gogh coma precursores das grandes correntes artísticas do século XX.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB4.5.7 Explica o Simbolismo de finais do século XIX como reacción fronte ao Realismo eo Impresionismo.	- CCEC - CCL - CAA
I	B4.6 A función social da arte no século XIX	B4.6 Explicar a evolución cara a independencia dos artistas respecto aos clientes, especificando o papel desempeñado polas Academias, os Salóns, as galerías privadas e os marchantes.	HAB4.6.1 Explica os cambios que se producen no século XIX nas relacións entre artistas e clientes, referidos á pintura.	- CCEC - CCL - CSC
- d - e - k - l	B4.7 O comentario de obras de arte: o século XIX	B4.7. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da pintura do século XIX, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.7.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do século XIX: <i>O baño turco</i>, de Ingres; <i>A balsa da Medusa</i>, de Gericault; <i>A liberdade guiando ao pobo</i>, de Delacroix; <i>O carro de feno</i>, de Constable; <i>Chuvia, vapor e velocidade</i>, de Turner; <i>O enterro de Ornans</i>, de Courbet; <i>O ánxelus</i>, de Millet; <i>Almorzo sobre a herba</i>, de Manet; <i>Impresión, sol nacente ea serie sobre a Catedral de Ruán</i>, de Monet; <i>Le Moulin de la Galette</i>, de Renoir; <i>Unha tarde de domingo na Grande Jatte</i>, de Seurat; <i>Xogadores de cartas e Mazás e laranxas</i>, de Cézanne; <i>A noite estrelada e O segador</i>, de Van Gogh; <i>Visión despois do sermón e O mercado ("Ta matete")</i>, de Gauguin.	- CCEC - CCL - CAA
I	B4.8 A escultura: a pervivencia do clasicismo. Rodin.	B4.8 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da escultura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB4.8.1 Relaciona a produción eo academicismo dominante na escultura do século XIX coas transformacións levadas a cabo nas cidades (monumentos conmemorativos en prazas, parques e avenidas, e esculturas funerarias nos novos cemiterios).	- CCEC - CCL - CAA - CSC
			HAB4.8.2 Explica as características da renovación escultórica emprendida por Rodin.	- CCEC - CCL
- d - e - k - l	B4.9 O comentario de obras de arte: o século XIX	B4.9. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da escultura do século XIX, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.9.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Rodin: <i>O pensador e Os burgueses de Calais</i>.	- CCEC - CCL - CAA

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - g - k - l	B4.10 O traballo de investigación en Historia da Arte	B4.10. Realizar e expoñer, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais coma as novas tecnoloxías.	HAB4.10.1 Realiza un traballo de investigación sobre as Exposicións Universais do século XIX ea súa importancia dende o punto de vista arquitectónico.	- CCEC - CCL - CAA - CD - CSIEE
			HAB4.10.2 Realiza un traballo de investigación sobre a influencia da fotografía e o gravado xaponés no desenvolvemento do Impresionismo, con referencias a obras concretas.	- CCEC - CCL - CAA - CD - CSIEE
- h - l	B4.11. A conservación do patrimonio: arte do século XIX	B4.11. Respetar as creacións da arte do século XIX, valorando a súa calidade en relación coa súa época ea súa importancia como patrimonio que hai que conservar.	HAB4.11.1 Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis relevantes da arte do século XIX que se conservan en Galicia.	- CCEC - CCL - CAA - CSIEE
Bloque 5. A ruptura da tradición: a arte na primeira metade do século XX				
l	B5.1 O fenómeno das vangardas nas artes plásticas: Fauvismo, Cubismo, Futurismo, Expresionismo, pintura abstracta, Dadaísmo e Surrealismo.	B5.1 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais das vangardas artísticas das artes plásticas na primeira metade do século XX, relacionando cada unha delas cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB5.1.1 Define o concepto de vangarda artística en relación co acelerado ritmo de cambios na sociedade da época e a liberdade creativa dos artistas iniciada na centuria anterior.	- CCEC - CCL - CSC
			HAB5.1.2 Describe a orixe e características do Fauvismo.	- CCEC - CCL
			HAB5.1.3 Describe o proceso de xestación e as características do Cubismo, distinguindo entre o Cubismo analítico eo sintético.	- CCEC - CCL - CAA - CSC
			HAB5.1.4 Describe o ideario e principios básicos do futurismo.	- CCEC - CCL
			HAB5.1.5 Identifica os antecedentes do expresionismo no século XIX, explica as súas características xerais e especifica as diferenzas entre os grupos alemáns <i>A Ponte</i> e <i>O xinete azul</i>.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB5.1.6 Describe o proceso de xestación e as características da pintura abstracta, distingue a ver-	- CCEC - CCL

	Historia da Arte. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			tente cromática e a xeométrica, e especifica algunhas das súas correntes máis significativas, como o Suprematismo ruso ou o Neoplasticismo.	■ CAA
			■ HAB5.1.7 Describe as características do Dadaísmo como actitude provocadora nun contexto de crise.	■ CCEC ■ CCL ■ CSC
			■ HAB5.1.8 Explica a orixe, características e obxectivos do Surrealismo.	■ CCEC ■ CCL
			■ HAB5.1.9 Explica a importancia dos pintores españois Picasso, Miró e Dalí no desenvolvemento das vangardas artísticas.	■ CCEC ■ CCL
			■ HAB5.1.10 Explica a renovación temática, técnica e formal da escultura na primeira metade do século XX, distinguindo as obras que están relacionadas coas vangardas pictóricas e as que utilizan recursos ou linguaxes independentes.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
■ I ■ e	■ B5.2 O comentario de obras de arte: a plástica na primeira metade do século XX	■ B5.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da plástica da primeira metade do século XX, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	■ HAB5.2.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: <i>A alegría de vivir</i> , de Matisse; <i>As señoritas de Avinyó</i> , <i>Retrato de Ambroise Vollard</i> , <i>Natureza morta con cadeira de reixa de cana e Guernica</i> , de Picasso; <i>A cidade que emerge</i> , de Boccioni; <i>O berro</i> , de Munch; <i>A rúa</i> , de Kirchner; <i>Lírica</i> e <i>Sobre branco II</i> , de Kandinsky; <i>Cadrado negro</i> , de Malevich; <i>Composición II</i> , de Mondrian; <i>L.H.O.O.Q.</i> , de Duchamp; <i>O elefante das Celebes</i> , de Ernst; <i>A chave dos campos</i> , de Magritte; <i>O entroido de Arlequín</i> e <i>Mulleres e paxaros á luz da lúa</i> , de Miró; <i>O xogo lúgubre</i> e <i>A persistencia da memoria</i> , de Dalí.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
			■ HAB5.2.2 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas: <i>O profeta</i> , de Gargallo; <i>Formas únicas de continuidade no espazo</i> , de Boccioni; <i>Fonte</i> , de Duchamp; <i>Muller peiteándose ante un espello</i> , de Xulio González; <i>Mademoiselle Pogany I</i> , de Brancusi; <i>Lagosta, nasa e cola de pez</i> , de Calder; <i>Figura reclinada</i> , de Henry Moore.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA
■ I	■ B5.3 Renovación da linguaxe arquitectónica: o funcionalismo do Movemento Moderno e a arquitectura orgánica.	■ B5.3 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura da primeira metade do século XX, relacionando cada unha de-	■ HAB5.3.1 Explica o proceso de configuración e os trazos esenciais do Movemento Moderno en arquitectura.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		las cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB5.3.2 Especifica as achegas da arquitectura orgánica ao Movemento Moderno.	- CCEC - CCL - CAA
- e - l	B5.4 O comentario de obras de arte: a arquitectura da primeira metade do século XX	B5.4 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arquitectura da primeira metade do século XX, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB5.4.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas: Edificio da Bauhaus en Dessau (Alemania), de Gropius; Pavillón de Alemaña en Barcelona, de Mies van der Rohe; Vila Saboia en Poissy (Francia), de Le Corbusier; Casa Kaufman (Casa da Cascada), de Frank Lloyd Wright.	- CCEC - CCL - CAA
- d - e - g - k - l	B5.5 O traballo de investigación en Historia da Arte	B5.5. Realizar e expoñer, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais coma as novas tecnoloxías.	HAB5.5.1 Realiza un traballo de investigación sobre o GATEPAC (Grupo de Artistas e Técnicos Españoles Para o Progreso da Arquitectura Contemporánea).	- CCEC - CCL - CAA - CD - CSIEE
- d - h - k - l	B5.6 A conservación do patrimonio: arte do século XX	B5.6 Respetar as manifestacións da arte da primeira metade do século XX, valorando a súa importancia como expresión da profunda renovación da linguaxe artística na que se subuenta a liberdade creativa actual.	HAB5.6.1 Selecciona unha obra arquitectónica, unha escultura ou unha pintura da primeira metade do século XX, das existentes en Galicia, e xustifica a súa elección.	- CCEC - CCL - CAA - CSIEE
Bloque 6. A universalización da arte dende a segunda metade do século XX				
l	B6.1 O predominio do Movemento Moderno ou Estilo Internacional en arquitectura. A arquitectura á marxe do estilo internacional: <i>High Tech</i>, arquitectura Posmoderna, Deconstrución.	B6.1 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura dende a segunda metade do século XX, enmarcándoa nas novas relacións entre clientes, artistas e público que caracterizan ao mundo actual.	HAB6.1.1 Explica o papel desempeñado no proceso de universalización da arte polos medios de comunicación de masas e as exposicións e feiras internacionais de arte.	- CCEC - CCL - CSC
			HAB6.1.2. Explica as razóns da pervivencia e difusión internacional do Movemento Moderno en arquitectura.	- CCEC - CCL
			HAB6.1.3 Distingue e describe as características doutras tendencias arquitectónicas á marxe do Movemento Moderno ou Estilo Internacional, en particular a <i>High Tech</i>, a posmoderna e a deconstrución.	- CCEC - CCL - CAA
- d - e - k - l	B6.2 O comentario de obras de arte: a arquitectura dende a segunda metade do século XX	B6.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arquitectura dende a segunda metade do século XX, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB6.2.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: a <i>Unité d'habitation</i> en Marsella, de Le Corbusier; o <i>Seagram Building</i> en Nova York, de M. van der Rohe e Philip Johnson; o Museo Guggenheim de Nova York, de F. Lloyd Wright; a <i>Sydney Opera House</i>, de J. Utzon; o Centro Pompidou de París, de R. Piano	- CCEC - CCL - CAA

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			e R. Rogers; o <i>AT & T Building</i> de Nova York, de Philip Johnson; o Museo Guggenheim de Bilbao, de F. O. Gehry.	
I	B6.3 As artes plásticas: das segundas vangardas á postmodernidade.	B6.3 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais das artes plásticas dende a segunda metade do século XX, enmarcándoa nas novas relacións entre clientes, artistas e público que caracterizan ao mundo actual.	HAB6.3.1 Explica e compara o Informalismo europeo e o Expresionismo abstracto norteamericano.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB6.3.2 Explica a Abstracción postpictórica.	- CCEC - CCL
			HAB6.3.3 Explica O minimalismo.	- CCEC - CCL
			HAB6.3.4 Explica a arte cinética e a <i>Op-Art</i> .	- CCEC - CCL
			HAB6.3.5 Explica a arte conceptual.	- CCEC - CCL
			HAB6.3.6 Explica a <i>Arte Povera</i> .	- CCEC - CCL
			HAB6.3.7 Distingue e explica algunhas das principais correntes figurativas: <i>Pop-Art</i> , Nova Figuración, Hiperrealismo.	- CCEC - CCL - CAA
			HAB6.3.8 Explica en qué consisten as seguintes manifestacións de arte non duradeira: <i>Happening</i> , <i>Body Art</i> y <i>Land Art</i> .	- CCEC - CCL
			HAB6.3.9 Describe os formulacións xerais da posmodernidade, referida ás artes plásticas.	- CCEC - CCL
- d - e - k - l	B6.4 O comentario de obras de arte: a arte dende a segunda metade do século XX	B6.4 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte dende a segunda metade do século XX, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB6.4.1 Identifica (ao autor e a corrente artística, non necesariamente o título), analiza e comenta as seguintes obras: <i>Pintura</i> (Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía de Madrid), de Tapies; <i>Grito nº 7</i> , de Antonio Saura; <i>One: number 31, 1950</i> , de J. Pollock; <i>Ctesiphon III</i> , de F. Stella; <i>Equivalente VIII</i> , de Carl André; <i>Vega 200</i> , de Vasarely; <i>Unha e tres cadeiras</i> , de J. Kosuth; <i>Iglú con árbore</i> , de Mario Merz; <i>Marilyn Monroe</i> (serigrafía de 1967), de A. Warhol; <i>O Papa que berra</i> (estudo a partir do retrato do Papa Inocen-	- CCEC - CCL - CAA

	Historia da Arte. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			cio X), de Francis Bacon; A Gran Vía madrileña en 1974, de Antonio López.	
I	- B6.5 Novos sistemas visuais: fotografía, cine e televisión, cartelismo, cómic. - A combinación de linguaxes expresivas.	B6.5 Explicar o desenvolvemento e a extensión dos novos sistemas visuais, como a fotografía, o cine, a televisión,o cartelismo ou o cómic, especificando o modo en que combinan diversas linguaxes expresivas.	HAB6.5.1 Explica brevemente o desenvolvemento dos novos sistemas visuais e as características da súa linguaxe expresiva: fotografía, cartel, cine, cómic, producións televisivas, videoarte, arte por ordenador.	- CCEC - CCL
- i - I	B6.6 O impacto das novas tecnoloxías na difusión e a creación artística.	B6.6 Describir as posibilidades que abriron as novas tecnoloxías, explicando os seus efectos tanto para a creación artística como para a difusión da arte.	HAB6.6.1 Especifica as posibilidades que ofrecen as novas tecnoloxías para a creación artística e para a difusión da arte.	- CCEC - CCL - CMCCT - CD
I	B6.7 Arte e cultura visual de masas.	B6.7 Identificar a presenza da arte na vida cotiá, distinguindo os moi diversos ámbitos en que se manifesta.	HAB6.7.1 Define o concepto de cultura visual de masas e describe os seus trazos esenciais.	- CCEC - CCL - CSC
			HAB6.7.2 Identifica a arte nos diferentes ámbitos da vida cotiá.	- CCEC - CCL - CSC
- h - I	B6.8 O patrimonio artístico como riqueza cultural. A preocupación pola súa conservación.A UNESCO.	B6.8 Respetar as manifestacións da arte de todos os tempos, valorándoas como patrimonio cultural herdado que se debe conservar e transmitir ás xeracións futuras.Explicar qué éo Patrimonio Mundial da UNESCO, describindo a súa orixe e finalidade.	HAB6.8.1 Explica a orixe do Patrimonio Mundial da UNESCO e os obxectivos que persegue.	- CCEC - CCL
			HAB6.8.2 Realiza un traballo de investigación relacionado cos bens artísticos de España e Galicia inscritos no catálogo do Patrimonio Mundial da UNESCO.	- CCEC - CCL - CAA - CD - CSIEE
	Bloque 7. O vocabulario artístico			
- e - I	B7.1 O vocabulario artístico.	B7.1 Utilizar a terminoloxía específica da arte nas exposicións orais e escritas, denominando con precisión os principais elementos e técnicas.	HAB7.1.1 Utiliza con corrección a terminoloxía específica das artes en exposicións orais e escritas.	- CCEC - CCL

2.1.16 Historia da Filosofía

Introdución

A Historia da Filosofía ademais de ser unha materia que dá sentido e continuidade dende unha perspectiva histórica ás ideas que se presentaron nas materias de Filosofía de 4º ESO e Filosofía de 1º de Bacharelato, contribúe ao desenvolvemento integral do alumno de bacharelato posto que permite tomar conciencia do seu ser como ser pensante e autónomo, e reflexionar sobre as súas propias crenzas, ideas e conviccións e as do mundo que o rodea, de xeito crítico e razoado, rexeitándoas e/ou modificándoas ou asumíndoas como parte de si.

A Historia da Filosofía non se presenta como un percorrido cronolóxico polas ideas do pensamento occidental sen máis, tampouco debería ser un mero compendio de autores, senón un intento de achegamento ao esforzo do ser humano por comprender a realidade e ao propio ser humano en todas as súas dimensións. Trátase dunha investigación que nos fará máis libres, permitíranos comprender o pasado, o presente e proxectar solucións sobre os problemas que se nos formulen no futuro. É no pensar de "outros" (e con "outros") que se foi configurando ao longo da Historia das ideas, como lograremos estimular o noso propio pensamento, ese "sapere aude" kantiano, que nos leve a xerar as nosas propias ideas tendo en conta de onde proceden e respectando aos que non pensan como nós. Ese pensar a través do diálogo de distintos autores e épocas que foron creando aproximacións ou tendencias cara á verdade respecto aos problemas e grandes preguntas que se formulou o ser humano ao longo da súa existencia constitúe a Historia da Filosofía.

Esta materia contribúe ao desenvolvemento das competencias clave do bacharelato pola súa propia natureza e pola forma que está articulada, permitindo o desenvolvemento persoal e social como cidadán, así como o seu desenvolvemento profesional no futuro, xa que, como materia terminal do Bacharelato adquire tamén a dimensión de propedéutica para un amplo abano de estudos e profesións posteriores. A Historia da Filosofía permite aos alumnos e alumnas de bacharelato contribuír á consecución das seguintes competencias:a) a Competencia en Comunicación Lingüística a través de disertacións, argumentacións, análises de textos relevantes, definicións de termos, diálogos, exposicións orais e escritas, ensaios filosóficos, etc.; b) as Competencias Sociais e Cívicas preséntanse están asociadas a numerosos estándares de aprendizaxe da materia que poñen ao alumnado en relación co proceso de formación e transformación da sociedade humana dende as súas orixes, así como permiten coñecer os seus problemas e as respostas que se deron ao longo da Historia...; c) a Competencia de Aprender a Aprender contribúe a que o alumnado sexa capaz de aprender por si mesmo ao consolidar esta faceta noutros ámbitos, así como de cara ao futuro; así se pide reflexionar, aprender en equipo, comprender e explicar, etc. d) desenvólvese a Competencia Dixital realizando traballos colectivos a través da TIC, utilizando ferramentas informáticas para realizar presentacións, buscas en internet, ... e) fomenta tamén a consecución entre outras competencias a da Conciencia e Expresións Culturais, xa que se recorre constantemente ao diálogo entre épocas e autores anteriores facendo unha revisión das achegas destes ao ámbito das expresións culturais a nivel histórico.

A consecución destas competencias clave por parte do alumnado non se levará a cabo sen un cambio a nivel metodolóxico no proceso de ensino-aprendizaxe que vai supoñer un reto para os profesionais da educación nesta etapa. Este cambio ha de concretarse na práctica de traballo na aula e na metodoloxía que ha de permitir o desempeño ao noso alumnado dun alto grao de dominio das competencias apoiándose na aprendizaxe cooperativa, a resolución conxunta de casos ou problemas..., que lles permitan xeneralizar estratexias e aplicalas en situacións similares e reais aprendendo dos demais. Pódense utilizar procedementos de avaliación variados como por exemplo rúbricas, escalas, probas orais e escritas, portfolios, traballos de clase entre outros e posibilitando a participación do alumnado no seu proceso de avaliación.

Outro aspecto que destacamos da materia de Historia da Filosofía é o tratamento dos elementos transversais que corresponden ao bacharelato especialmente destacando a Comprensión oral e escrita e a Expresión oral e escrita en todos os bloques da materia, ou o uso das TIC como elemento transversal no propio currículo da materia, entre outros.

A materia de HF está organizada en cinco bloques, o primeiro deles é transversal e polo tanto reaparecerá ao longo de todo o currículo, trátase da análise de textos, a argumentación, as ferramentas de investigación propias da Filosofía e as aplicacións das TIC na materia. Os outros catro bloques corresponden coas catro épocas máis relevantes da Historia a nivel do pensamento: Grecia Antiga, a Idade Media, a Modernidade e a Ilustración, e a filosofía Contemporánea que chega a ocuparse de autores e problemas actuais. Estes catro bloques están estruturados a través de autores relevantes sinalando a súa terminoloxía, os textos máis representativos, as súas teorías características e contextualizándoos con outros autores ou épocas resaltando á súa vez as contribucións destes á sociedade e á súa época

2º de bacharelato

Historia da Filosofía. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Contidos transversais				
■ b ■ d ■ e ■ h	■ B1.1. O comentario de texto. ■ B1.2. O diálogo filosófico e a argumentación.	■ B1.1. Realizar a análise de fragmentos dos textos máis relevantes da Historia da Filosofía, e ser capaz de transferir os coñecementos a outros autores ou problemas.	■ HFB1.1.1. Comprende o sentido global dos textos máis relevantes dos autores estudados, recoñecendo a orde lóxica da argumentación, e sendo capaz de transferir os coñecementos a outros autores ou problemas, recoñecendo as formulacións que se defenden.	■ CCL

	Historia da Filosofía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HFB1.1.2. Analiza as ideas do texto, identificando a conclusión e os conceptos e ideas relevantes, recoñecendo a estrutura do texto e a orde lóxica da súas ideas.	CAA
			HFB1.1.3. Argumenta a explicación das ideas presentes no texto, relacionándoas coa filosofía do autor e os contidos estudados.	CAA
- a - b - c - d - e	B1.2. O diálogo filosófico e a argumentación.	B1.2. Argumentar con claridade e capacidade crítica, oralmente e por escrito, as súas propias opinións sobre os problemas fundamentais da Filosofía, dialogando de xeito razoado con outras posicións diferentes.	HFB1.2.1. Argumenta as súas propias opinións con claridade e coherencia, tanto oralmente como por escrito.	CSIEE
			HF1.2.2. Utiliza o diálogo racional na defensa das súas opinións, valorando positivamente a diversidade de ideas e, á vez, apoiándose nos aspectos comúns.	CSC
- b - d - e - g - k	B1.3. As ferramentas de aprendizaxe e investigación da Filosofía.	B1.3. Aplicar adecuadamente as ferramentas e procedementos do traballo intelectual á aprendizaxe da Filosofía, realizando traballos de organización e investigación dos contidos.	HF1.3.1. Sintetiza correctamente a filosofía de cada autor, mediante resumos dos seus contidos fundamentais, clasificándoos nos núcleos temáticos que atravesan a historia da filosofía: realidade, coñecemento, ser humano, ética e política.	CAA
			HF1.3.2. Elabora listas de vocabulario de conceptos, comprendendo o seu significado e aplicándoos con rigor, organizándoos en esquemas ou mapas conceptuais, táboas cronolóxicas e outros procedementos útiles para a comprensión da filosofía do autor.	CAA
			HF1.3.3. Selecciona información de distintas fontes, bibliográficas e de Internet, recoñecendo as fontes fiables.	CD
			HF1.3.4. Realiza redaccións ou disertacións, traballos de investigación e proxectos que impliquen un esforzo creativo e unha valoración persoal dos problemas filosóficos formulados na Historia da Filosofía.	CSIEE
- d - g - k	B1.4. A aplicación das competencias TIC á Historia da Filosofía.	B1.4. Utilizar as Tecnoloxías da Información e a Comunicación na realización e exposición dos traballos de investigación filosófica.	HF1.4.1. Utiliza as ferramentas informáticas e da web 2.0., como wikis, blogues, redes sociais, procesador de textos, presentación de diapositivas ou recursos multimedia, para o desenvolvemento dos traballos.	CD
			HF1.4.2. Realiza buscas avanzadas en internet sobre os contidos da investigación, decidindo os conceptos adecuados.	CD

Historia da Filosofía. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HF1.4.3. Colabora en traballos colectivos de investigación sobre os contidos estudados utilizando as TIC.	CD
	Bloque 2. A Filosofía na Grecia antiga			
- b - c - d - e - h	- B2.1. A orixe da Filosofía grega: Os presocráticos: Resposta á orixe do cosmos. - B2.2.A dialéctica socrática. - B2.3.O convencionalismo democrático e o relativismo dos sofistas - B2.4. Platón: Ontoloxía e coñecemento, a concepción dualista do ser humano, a dimensión antropolóxica e política da virtude; o autor e o seu contexto.	B2.1. Coñecer a orixe da Filosofía en Grecia, e comprender o primeiro gran sistema filosófico, o de Platón, analizando a relación entre realidade e coñecemento, a concepción dualista do ser humano e a dimensión antropolóxica e política da virtude, relacionándoo coa filosofía presocrática e o xiro antropolóxico de Sócrates e os Sofistas, valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Grecia Antiga, e apreciando criticamente o seu discurso.	HF2.1.1. Utiliza conceptos de Platón como idea, mundo sensible, mundo intelixible, ben, razón, doxa, episteme, universal, absoluto, dualismo, reminiscencia, transmigración, mimese, methexe, virtude e xustiza, entre outros, aplicándoos con rigor.	CCL
			HF2.1.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Platón, analizando a relación entre realidade e coñecemento, a concepción dualista do ser humano, e a dimensión antropolóxica e política da virtude.	CCL
			HFB2.1.3. Distingue as respostas da corrente presocrática en relación á orixe do Cosmos, os conceptos fundamentais da dialéctica de Sócrates e o convencionalismo democrático e o relativismo moral dos sofistas, identificando os problemas da Filosofía Antiga, e relacionando esas respostas coas solucións aportadas por Platón.	CCEC
			HF2.1.4. Respecta o esforzo da filosofía de Platón por contribuír ao desenvolvemento das ideas e os cambios sociais da Grecia Antiga, valorando positivamente o diálogo como método filosófico, o nacemento das utopías sociais, o sentido do gobernante-filósofo, ou a súa defensa da inclusión das mulleres na educación.	CSC
- b - d - e - h	- B2.5. A física de Demócrito. - B2.6. Problemas da filosofía antiga e solución de Aristóteles. - B2.7. Aristóteles: Metafísica, Física, Coñecemento, Ética eudemonista e Política. Comparación coa filosofía platónica. O autor e o seu contexto.	B2.2. Entender o sistema teleolóxico de Aristóteles, relacionándoo co pensamento de Platón, a física de Demócrito, e valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Grecia Antiga.	HF2.2.1. Utiliza con rigor conceptos do marco do pensamento de Aristóteles, como substancia, ciencia, metafísica, materia, forma, potencia, acto, causa, efecto, teleoloxía, lugar natural, indución, dedución, abstracción, alma, monismo, felicidade e virtude, entre outros,	CCEC
			HFB2.2.2. Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais de Aristóteles, examinando a súa concepción da metafísica e da física, o coñecemento, a ética eudemonista e a política, comparándoas coas teorías de Platón.	CCL

Historia da Filosofía. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			- HFB2.2.3. Describe as respostas da física de Demócrito, identificando os problemas da Filosofía Antiga, relacionando esas respostas coas solucións aportadas por Aristóteles. - HFB2.2.4. Estima e razoa o esforzo da filosofía de Aristóteles por contribuír ao desenvolvemento do pensamento occidental, valorando positivamente a formulación científica das cuestións.	- CAA - CMCCT
- d - e - h - j	- B2.8. As doutrinas éticas helenísticas: Epicureísmo, Estoicismo e Escepticismo. - B2.9. Os científicos helenísticos. - B2.10. A Biblioteca de Alexandría.	B2.3. Coñecer as distintas escolas éticas xurdidas no helenismo, como o Epicureísmo, o Estoicismo e o Escepticismo, valorando o seu papel no contexto socio-histórico e cultural da época, e recoñecer a repercusión dos grandes científicos helenísticos, apreciando a gran importancia para occidente da Biblioteca de Alexandría.	HFB2.3.1. Describe as respostas das doutrinas éticas helenísticas, e identifica algúns dos grandes logros da ciencia alexandrina.	CMCCT
Bloque 3. A Filosofía medieval				
- b, - c, - d, - e, - h	B3.1. Cristianismo e filosofía. Agostiño de Hipona: a Teoría da iluminación, Filosofía da Historia, o problema da certeza, a defensa da liberdade.	B3.1. Explicar a orixe do pensamento cristián e o seu encontro coa Filosofía a través das ideas fundamentais de Agostiño de Hipona, apreciando a súa defensa da liberdade, da verdade e o coñecemento interior ou a Historia.	HFB3.1.1. Explica o encontro da Filosofía e a relixión cristiá nas súas orixes, a través das teses centrais do pensamento de Agostiño de Hipona.	CCEC
- d - e - h	- B3.2. A Escolástica medieval. Tomé de Aquino: as relacións de razón e fe. As vías para a demostración da existencia de Deus. A lei moral. Relación coa Filosofía Antiga e coa Filosofía agostiñana, xudía e o nominalismo. O autor e o seu contexto. .	B3.2. Coñecer a síntese de Tomé de Aquino, relacionándoo co agostiñismo, a Filosofía árabe e xudía, e o nominalismo, valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Media.	HFB3.2.1. Define conceptos de Tomé de Aquino, como razón, fe, verdade, Deus, esencia, existencia, creación, inmortalidade, Lei Natural, Lei positiva, e precepto, entre outros, aplicándoos con rigor.	CCEC
			HFB3.2.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Tomé de Aquino, distinguindo a relación entre fe e razón, as vías de demostración da existencia de Deus, e a Lei Moral, comparándoas coas teorías da Filosofía Antiga.	CCL
			HFB3.2.3. Discrimina as respostas do agostiñismo, a Filosofía árabe e xudía, e o nominalismo, identificando os problemas da Filosofía Medieval, e relacionándoas coas solucións aportadas por Tomé de Aquino.	CAA
			HFB3.2.4. Valora o esforzo da filosofía de Tomé de Aquino por contribuír ao desenvolvemento das ideas e	CSC

Historia da Filosofía. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			os cambios sociais da Idade Media, xulgando positivamente a universalidade da Lei Moral.	
- d - e - h	B3.4. A crise da Escolástica no s. XIV: o nominalismo de Guillermo de Ockham. As relacións razón-fe. O novo pulo para a ciencia.	B3.3. Coñecer algunha das teorías centrais do pensamento de Guillermo de Ockham, cuxa reflexión crítica supuxo a separación razón-fe, a independencia da Filosofía e o novo pulo para a ciencia.	HFB3.3.1. Coñece as teses centrais do nominalismo de Guillermo de Ockham e a súa importancia para a entrada na modernidade.	CCEC
Bloque 4. A Filosofía na Modernidade e a Ilustración.				
- b, - c, - d, - e, - h - j	- B4.1. A Filosofía no Renacemento. O Humanismo: novo concepto sobre a natureza humana. - B4.2. F. Bacon. Os prexuízos na investigación do coñecemento. - B4.3. Implicacións da revolución científica. - B4.4. O realismo político de Maquiavelo.	B4.1. Comprender a importancia do xiro do pensamento occidental que se deu no Renacemento e que anticipa a modernidade, valorando o novo humanismo que enalza a <i>dignitas hominis</i>, a investigación dos prexuízos do coñecemento de F. Bacon, as implicacións da Revolución científica e coñecer as teses fundamentais do realismo político de N. Maquiavelo.	- HFB4.1.1. Comprende a importancia intelectual do xiro do pensamento científico que se deu no Renacemento e describe as respostas da Filosofía Humanista sobre a natureza humana. - HFB4.1.2. Explica as ideas ético-políticas fundamentais de N. Maquiavelo, e as compara cos sistemas ético-políticos anteriores.	- CMCCT - CSC
- b - c - d - e - h	- B4.5. Descartes: O método, o <i>cogito</i> (coñecemento e realidade), o dualismo antropológico. - B4.6. Comparación do autor coa Filosofía Antiga e Medieval e relación coa Filosofía Moderna. O autor e o seu contexto.	B4.2. Entender o racionalismo de Descartes, distinguíndoo e relacionándoo coa Filosofía Humanista e o monismo panteísta de Spinoza, e valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Moderna.	- HFB4.2.1. Identifica conceptos de Descartes como razón, certeza, método, dúbida, hipótese, <i>cogito</i>, idea, substancia e subxectivismo, entre outros, aplicándoos con rigor. - HFB4.2.2. Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Descartes, analizando o método e a relación entre coñecemento e realidade a partir do <i>cogito</i> e o dualismo no ser humano, comparándoas coas teorías da Filosofía Antiga e Medieval. - HFB4.2.3. Identifica os problemas da Filosofía Moderna relacionándoos coas solucións aportadas por Descartes. - HFB4.2.4. Estima e razoa o esforzo da filosofía de Descartes por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, valorando positivamente a universalidade da razón cartesiana.	- CCEC - CCL - CCEC - CSC
- b - c - d - e	- B4.7. Hume: O coñecemento, crítica á causalidade e á substancia. O emotivismo moral. Comparación coa filosofía anterior. O autor e o seu contexto - B4.8. Locke: o liberalismo político.	B4.3. Coñecer o empirismo de Hume, relacionándoo co liberalismo político de Locke, e valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Moderna.	HFB4.3.1. Utiliza conceptos de Hume como escepticismo, crítica, experiencia, percepción, imanencia, asociación, impresións, ideas, hábito, contradición, causa, crenza, sentimento, mérito, utilidade, felicidade, contrato social, liberdade e deber, entre outros,	CCEC

Historia da Filosofía. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h - j			usándoos con rigor.	
			HFB4.3.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais de Hume, distinguindo os principios e elementos do coñecemento respecto á verdade, a crítica á causalidade e á substancia, e o emotivismo moral, comparándoas coas teorías da Filosofía Antiga e Medieval e co racionalismo moderno.	CMCCT
			HFB4.3.3. Coñece e explica as ideas centrais do liberalismo político de Locke, identificando os problemas da Filosofía Moderna e relacionándoas coas solucións aportadas por Hume.	CSC
			HFB4.3.4. Valora o esforzo da filosofía de Hume por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, xulgando positivamente a busca da felicidade colectiva.	CSC
- b - c - d - e - h	B4.9. A Ilustración francesa. Rousseau: a crítica social, a crítica á civilización, o estado de natureza, a defensa do contrato social e a vontade xeral.	B4.4. Coñecer os principais ideais dos Ilustrados franceses, afondando no pensamento de J.J. Rousseau, valorando a importancia do seu pensamento para o xurdimento da democracia mediante unha orde social acorde coa natureza humana.	HFB4.4.1. Comprende os ideais que impulsaron aos ilustrados franceses, e explica o sentido e transcendencia do pensamento de Rousseau, a súa crítica social, a crítica á civilización, o estado de natureza, a defensa do contrato social e a vontade xeral.	CSC
- b - c - d - e - h	- B4.10. O idealismo transcendental. Kant: as facultades e límites do coñecemento. - B4.11. A Lei Moral e a paz perpetua. - B4.12. Relación do proxecto ilustrado de Rousseau coa filosofía Moderna e Kant. - B4.13. Comparación coas teorías da Filosofía Antiga, Medieval e Moderna.	B4.5. Comprender o idealismo crítico de Kant, relacionándoo co racionalismo de Descartes, o empirismo de Hume, e a filosofía ilustrada de Rousseau, e valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Moderna.	HFB4.5.1. Aplica conceptos de Kant como sensibilidade, entendemento, razón, crítica, transcendental, ciencia, innato, xuízo, <i>a priori</i>, <i>a posteriori</i>, facultade, intuición, categoría, ilusión transcendental, idea, lei, fenómeno, nómeno, vontade, deber, imperativo categórico, autonomía, postulado, liberdade, dignidade, persoa, paz e pacto, entre outros, utilizándoos con rigor.	CAA
			HFB4.5.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Kant, analizando as facultades e límites do coñecemento, a Lei Moral e a paz perpetua, comparándoas coas teorías da Filosofía Antiga, Medieval e Moderna.	CCL
			HFB4.5.3. Describe a teoría política de Rousseau, identificando os problemas da Filosofía Moderna e relacionándoa coas solucións aportadas por Kant.	CCL

Historia da Filosofía. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HFB4.5.4. Respecta e razoa o esforzo da filosofía de Kant por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, valorando positivamente a dignidade e a busca da paz entre as nacións	CSC
Bloque 5. A Filosofía contemporánea				
- b, - c, - d, - e, - h	- B5.1. Marx: o materialismo histórico, a crítica ao idealismo, á alienación, á ideoloxía, e a súa visión humanista do individuo. - B5.2. Relación de Marx cos problemas da Filosofía Contemporánea. O autor e o seu contexto.	B5.1. Entender o materialismo histórico de Marx, relacionándoo co idealismo de Hegel e con Feuerbach, valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Contemporánea.	HFB5.1.1. Identifica conceptos de Marx como dialéctica, materialismo histórico, praxe, alienación, infraestrutura, superestrutura, forzas produtivas, medios de produción, loita de clases, traballo, plusvalor e humanismo, entre outros, utilizándoos con rigor.	CCEC
			HFB5.1.2. Coñece e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Marx, examinando o materialismo histórico, a crítica ao idealismo, á alienación, á ideoloxía, e expondo a súa visión humanista do individuo.	CCL
			HFB5.1.3. Identifica os problemas da Filosofía Contemporánea, relacionándoos coas solucións aportadas por Marx.	CCEC
			HFB5.1.4. Valora o esforzo da filosofía de Marx por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, xulgando positivamente a defensa da igualdade social.	CSC
- b, - c, - d, - e, - h	- B5.3. Nietzsche: a crítica á metafísica, á moral, á ciencia, a verdade como metáfora. - B5.4. O superhome, como resultado da inversión de valores e a vontade de poder, e comparación coas teorías da Filosofía Antiga, Medieval, Moderna e Contemporánea. O autor e o seu contexto. - B5.5. A vontade en Schopenhauer.	B5.2. Comprender o vitalismo de Nietzsche, relacionándoo co vitalismo de Schopenhauer e valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Contemporánea.	HFB5.2.1. Define conceptos de Nietzsche como crítica, traxedia, intuición, metáfora, convención, perspectiva, xenealoxía, transvaloración, nihilismo, superhome, vontade de poder, e eterno retorno, entre outros, aplicándoos con rigor.	CAA
			HFB5.2.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Nietzsche, considerando a crítica á metafísica, á moral, á ciencia, a verdade como metáfora, e a afirmación do superhome, como resultado da inversión de valores e a vontade de poder, comparándoas coas teorías da Filosofía Antiga, Medieval, Moderna e Contemporánea.	CCL
			HFB5.2.3. Distingue as respostas de Schopenhauer na súa afirmación da vontade, identificando os pro-	CCEC

Historia da Filosofía. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			blemas da Filosofía Contemporánea e relacionándoas coas solucións aportadas por Nietzsche. ■ HFB5.2.4. Estima o esforzo da filosofía de Nietzsche por contribuir ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, valorando positivamente a defensa da verdade e da liberdade.	■ CSIEE
■ b, ■ c, ■ d, ■ e, ■ h	■ B5.6. A filosofía española: Ortega y Gasset: a súa relación con posturas filosóficas como o realismo, o racionalismo, o vitalismo ou o existencialismo, e outras posturas filosóficas. O autor e o seu contexto.	■ B5.3. Entender o raciovitalismo de Ortega y Gasset, relacionándoo con figuras tanto da filosofía española - véxase Unamuno-, como do pensamento europeo, valorando as influencias que recibe e a repercusión do seu pensamento no desenvolvemento das ideas e a rexeneración social, cultural e política de España.	■ HFB5.3.1. Utiliza conceptos de Ortega y Gasset aplicándoos con rigor, como obxectivismo, ciencia, europeización, Filosofía, mundo, circunstancia, perspectiva, razón vital, Raciovitalismo, vida, categoría, liberdade, idea, crenza, historia, razón histórica, xeración, home-masa e home selecto, entre outros.	■ CCEC
			■ HFB5.3.2. Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía e da análise social de Ortega y Gasset, relacionándoas con posturas filosóficas como o realismo, o racionalismo, o vitalismo ou o existencialismo, entre outras.	■ CCL
			■ HFB5.3.3. Respecta o esforzo da filosofía de Ortega y Gasset por contribuir ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais e culturais da Idade Contemporánea española, valorando positivamente o seu compromiso coa defensa da cultura e a democracia.	■ CSC
■ b, ■ c, ■ d, ■ e, ■ h	■ B5.7. A Filosofía crítica da Escola de Frankfurt. A crítica a razón ilustrada e á idea de progreso. ■ B5.8. A racionalidade dialóxica de Habermas: os intereses do coñecemento e a acción comunicativa. ■ B5.9. Contribución de Habermas ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea. ■ B5.10. O Pensamento postmoderno: principais teses dos filósofos postmodernos, como Vattimo, Lyotard e Baudrillard, reflexionando sobre a súa vixencia actual.	■ B5.4. Coñecer as teses fundamentais da crítica da Escola de Frankfurt, analizando a racionalidade dialóxica de Habermas, relacionándoo coa filosofía crítica da Escola de Frankfurt, e valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Contemporánea. Coñecer as teses máis definitorias do pensamento postmoderno, identificando as teses fundamentais de Vattimo, Lyotard e Baudrillard, e valorando criticamente a súa repercusión no pensamento filosófico a partir de finais do s. XX.	■ HFB5.4.1. Identifica conceptos de Habermas, como coñecemento, interese, consenso, verdade, enunciado, comunicación, desigualdade, ou mundo da vida, e conceptos da filosofía postmoderna, como deconstrución, diferenza, cultura, texto, arte, e comunicación, entre outros, aplicándoos con rigor.	■ CCEC
			■ HFB5.4.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías da filosofía de Habermas, distinguindo os intereses do coñecemento e a acción comunicativa, e as teorías fundamentais da postmodernidade, analizando a deconstrución da modernidade dende a multiplicidade da sociedade da comunicación.	■ CCL
			■ HFB5.4.3. Identifica e reflexiona sobre as respostas da filosofía crítica da Escola de Frankfurt, identificando os problemas da Filosofía Contemporánea.	■ CAA

	Historia da Filosofía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HFB5.4.4. Estima o esforzo da filosofía de Habermas e do pensamento postmoderno por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, valorando positivamente o seu esforzo na defensa do diálogo racional e o respecto á diferenza.	CSC
			HFB5.4.5. Coñece as teses características do pensamento postmoderno, como a crítica á razón ilustrada, á idea de progreso, ao pensamento totalizador, á trivialización da existencia, o crepúsculo do deber, ou a perda do suxeito fronte á cultura de masas, entre outras.	CCEC
			HFB5.4.6. Explica e argumenta sobre as principais teses dos filósofos postmodernos, como Vattimo, Lyotard e Baudrillard, reflexionando sobre a súa vixencia actual.	CAA

2.1.17 Historia de España

Introdución

O estudo da Historia de España é esencial para o coñecemento e comprensión non só do noso pasado senón tamén do mundo actual. Non menos importante é o seu carácter formativo, xa que desenvolve capacidades e técnicas intelectuais propias do pensamento abstracto e formal, tales como a observación, a análise, a interpretación, a capacidade de comprensión e o sentido crítico. Por outra parte, a Historia contribúe decisivamente á formación de cidadáns responsables, conscientes dos seus dereitos e obrigas, así como da herdanza recibida e do seu compromiso coas xeracións futuras.

A Historia de España de segundo curso de Bacharelato pretende ofrecer unha visión de conxunto dos procesos históricos fundamentais dos territorios que configuran o actual Estado español, prestando cando é preciso unha especial atención a Galicia, pero sen esquecer por iso a súa pluralidade interna ea súa pertenza a outros ámbitos máis amplos, coma o europeo e o iberoamericano. Neste senso, a materia contempla, na análise dos procesos históricos, tanto os aspectos compartidos coma os diferenciais.

Concibida como materia común para todas as modalidades de Bacharelato, ofrece ao estudante que chega á vida adulta a posibilidade de coñecer a historia de España de maneira continua e sistemática. Na distribución cronolóxica dos contidos outórgase unha maior importancia ao coñecemento da historia contemporánea, sen renunciar por iso aos referidos ás etapas anteriores, pois en gran medida a pluralidade da España actual só é comprensible se nos remontamos a procesos e feitos que teñen a súa orixe nun pasado remoto. Deste xeito, dedícase un primeiro bloque aos comezos da nosa historia, dende os primeiros humanos á monarquía visigoda; o segundo refírese á Idade Media, dende a conquista musulmá da península; os dous seguintes estudan a Idade Moderna, ata as vésperas da Revolución Francesa; e os oito restantes, a Idade Contemporánea.

A través do estudo da Historia de España, os estudantes deberán adquirir determinados valores e hábitos de comportamento, como a actitude crítica cara as fontes, o recoñecemento da diversidade de España, ou a valoración do patrimonio cultural e histórico recibido; así mesmo, tal estudo deberá contribuír a fomentar unha especial sensibilidade cara a sociedade do presente ea súa problemática, que anime a adoptar unha actitude responsable e solidaria coa defensa da liberdade, a igualdade de xénero, os dereitos humanos, a non discriminación e os valores democráticos.

A materia é rica en achegas ao coñecemento competencial. As competencias clave sociais e cívicas e conciencia e expresións culturais reciben un tratamento moi específico relacionado cos contidos que son propios á Historia de España. Ademais as competencias lingüística, dixital e aprender a aprender están presentes de maneira constante na súa vertente máis instrumental e deben impregnar todo o que sexa posible o desenvolvemento curricular da materia. O traballo competencial matemático e en ciencias e tecnoloxía trátase de maneira puntual. A competencia clave sentido de iniciativa e espírito emprendedor debe estar moi presente nas vertentes máis actitudinais e competenciais da materia.

O tratamento metodolóxico da materia debe axustarse ao nivel competencial inicial do alumnado, respectando os distintos ritmos e estilos de aprendizaxe e tendo en conta a atención á diversidade. A Historia de España permite desenvolver metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de materiais, integrando de forma especial as TIC.

2º de bacharelato

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 0: Cómo se escribe la Historia criterios comúns				
- d - e - g - h - i - j - k	B01. O método histórico. Fontes e perspectivas.	B0.1 Localizar fontes primarias (históricas) e secundarias (historiográficas) en bibliotecas, Internet, etc. e extraer información relevante ao tratado, valorando criticamente a súa fiabilidade.	HEB0.1.1 Busca información de interese (en libros ou Internet) sobre a importancia cultural e artística dun personaxe historicamente relevante, feito ou proceso histórico e elabora unha breve exposición.	- CCL - CD - CAA - CSC - CSIEE - CCEC
- d - e - h - i - j	B0.2. A análise e comentario de fontes.	B0.2 Elaborar mapas e liñas de tempo, localizando as fontes adecuadas, utilizando os datos proporcionados ou servíndose dos coñecementos xa adquiridos.	HEB0.2.1 Representa unha liña do tempo situando nunha ringleira os principais acontecementos relativos a determinados feitos ou procesos históricos.	- CCL - CAA - CSC
- h - i - j	B0.3. A utilidade das fontes.	B0.3 Comentar e interpretar fontes primarias (históricas) e secundarias (historiográficas), relacionando a súa información cos coñecementos previos.	HEB0.3.1 Responde a cuestións propostas a partir de fontes históricas e historiográficas.	- CMCCT - CAA - CSC
- d - e - h - i - j	B0.4. Os mapas e as liñas do tempo.	B0.4 Recoñecer a utilidade das fontes para o historiador, á parte da súa fiabilidade.	HEB0.4.1 Distingue o carácter das fontes históricas non só como información, senón como proba para responder as preguntas que se formulan os historiadores.	- CMCCT - CAA - CSC
Bloque 1. A Península Ibérica dende os primeiros humanos ata a desaparición da monarquía Visigoda (711)				
- d - e - h - i - j - l	- B1.1. Da prehistoria á monarquía visigoda: - A prehistoria: a evolución do Paleolítico ao Neolítico; a pintura cantábrica e a levantina. A importancia da metalurxia. - A configuración das áreas celta e ibérica: Tartesos, indoeuropeos e colonizadores orientais. A cultura castrexa. - Hispania romana: conquista e romanización da península; o legado cultural romano. .O exemplo galego. - A monarquía visigoda: ruralización da economía; o	B1.1 Explicar as características dos principais feitos e procesos históricos da península Ibérica dende a prehistoria ata a desaparición da monarquía visigoda, identificando as súas causas e consecuencias.	HEB1.1.1 Explica as diferenzas entre a economía e a organización social do Paleolítico e O Neolítico, e as causas do cambio.	- CCL - CCS
			HEB1.1.2 Identifica as diferenzas entre unha imaxe de pintura cantábrica e outra de pintura levantina.	CCEC
			HEB1.1.3 Describe os avances no coñecemento das técnicas metalúrxicas e explica as súas repercusións.	- CCL - CMCCT - CSC

	Historia de España. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	poder da Igrexa e a nobreza.		- HEB1.1.4 Resume as características principais do reino de Tartesos e cita as fontes históricas para o seu coñecemento. - HEB1.1.5 Explica o diferente nivel de desenvolvemento das áreas celta e ibérica en vésperas da conquista romana en relación coa influencia recibida dos indoeuropeos, o reino de Tartesos e dos colonizadores fenicios e gregos. - HEB1.1.6 Debuxa un mapa esquemático da península Ibérica e delimita nel as áreas ibérica e celta. - HEB1.1.7 Define o concepto de romanización e describe os medios empregados para levala a cabo. - HEB1.1.8 Compara o ritmo e grao de romanización dos diferentes territorios peninsulares. - HEB1.1.9 Resume as características da monarquía visigoda e explica por qué alcanzou tanto poder a Igrexa e a nobreza. - HEB1.1.10 Busca información de interese (en libros ou Internet) sobre pervivencias culturais e artísticas do legado romano na España actual, e elabora unha breve exposición. - HEB1.1.11 Representa unha liña do tempo dende 250 a.C. ata 711 d.C., situando nela os principais acontecementos históricos. - HEB1.1.12 Partindo de fontes historiográficas, responde a cuestións ou situacións.	- CCL - CAA - CSC - CCL - CSC - CCEC - CAA - CSC - CCL - CSC - CCEC - CCL - CSC - CCL - CD - CAA - CSIEE - CCEC - CMCCT - CAA - CSC - CCL - CSC
	Bloque 2. A Idade Media: Tres culturas e un mapa político en constante cambio (711-1474)			
- d - e	B2.1. Al Ándalus: a conquista musulmá da península; evolución política de Al Ándalus; revitalización econó-	B2.1 Explicar a evolución dos territorios musulmáns na península, describindo as súas etapas políticas, así	HEB2.1.1 Explica as causas da invasión musulmá e da súa rápida ocupación da península.	- CCL - CSC

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h - i - l	mica e urbana; estrutura social; relixión, cultura e arte.	como os cambios económicos, sociais e culturais que introduciron.	HEB2.1.2 Representa unha liña do tempo dende 711 ata 1474, situando nunha ringleira os principais acontecementos relativos a Al Ándalus e noutra os relativos aos reinos cristiáns.	- CMCCT - CAA - CSC
			HEB2.1.3 Describe a evolución política de Al Ándalus.	- CCL - CSC
			HEB2.1.4 Resume os cambios económicos, sociais e culturais introducidos polos musulmáns en Al Ándalus.	- CCL - CSC - CCEC
- d - e - h - i	- B2.2. Os reinos cristiáns do século XIII ao XV: – Evolución política. O nacemento das Cortes. – Os reinos cristiáns na Baixa Idade Media (séculos XIV e XV); a diferente evolución e organización política das Coroas de Castela, Aragón e Navarra - O proceso de reconquista e repoboación.	B2.2 Explicar a evolución e configuración política dos reinos cristiáns, relacionándoa co proceso de reconquista e o concepto patrimonial da monarquía.	HEB2.2.1 Describe as grandes etapas e as causas xerais que conducen ao mapa político da península Ibérica ao remate da Idade Media.	- CCL - CSC
			HEB2.2.2 Explica a orixe das Cortes nos reinos cristiáns e as súas principais funcións.	- CCL - CSC
			HEB2.2.3 Compara a organización política da Coroa de Castela, a Coroa de Aragón e o Reino de Navarra ao remate da Idade Media.	- CCL - CAA - CSC
			HEB2.2.4 Comenta o ámbito territorial e características de cada sistema de repoboación, así como as súas causas e consecuencias.	- CCL - CAA - CSC
- d - e - h - i	B2.3. Os reinos cristiáns na Idade Media: o réxime señorial e a sociedade estamental. Tensións sociais.	B2.3 Diferenciar as tres grandes fases da evolución económica dos reinos cristiáns durante toda a Idade Media (estancamento, expansión e crise), sinalando os seus factores e características.	HEB2.3.1 Describe as grandes fases da evolución económica dos territorios cristiáns durante a Idade Media.	- CCL - CSC
- d - e - h - i	B2.4. Os reinos cristiáns na Idade Media: do estancamento á expansión económica. Crises agraria e demográfica.	B2.4 Analizar a estrutura social dos reinos cristiáns, describindo o réxime señorial e as características da sociedade estamental.	HEB2.4.1 Explica a orixe e características do réxime señorial e a sociedade estamental no ámbito cristiá.	- CCL - CMCCT - CSC
- d - e - g	B2.5. O Camiño de Santiago. Unha cultura plural: cristiáns, musulmáns e xudeus. As manifestacións artísticas.	B2.5 Describir as relacións culturais de cristiáns, musulmáns e xudeus, especificando as súas colaboracións e influencias mutuas.	HEB2.5.1 Describe o labor dos centros de tradución.	- CCL - CSC - CCEC

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h - k - l			HEB2.5.2 Busca información de interese (en libros ou Internet) sobre a importancia cultural e artística do Camiño de Santiago e elabora unha breve exposición.	- CCL - CD - CAA - CSIEE - CCEC
Bloque 3. A formación da Monarquía Hispánica e a súa expansión mundial (1474-1700)				
- d - e - h - i	B3.1. Os Reis Católicos: a unión dinástica de Castela e Aragón; a reorganización do Estado; a política relixiosa; a conquista de Granada; o descubrimento de América; a incorporación de Navarra; as relacións con Portugal.	B3.1 Analizar o reinado dos Reis Católicos como unha etapa de transición entre a Idade Media e a Idade Moderna, identificando as pervivencias medievais e os feitos relevantes que abren o camiño á modernidade.	HEB3.1.1 Define o concepto de "unión dinástica" aplicado a Castela e Aragón en tempos dos Reis Católicos e describe as características do novo Estado.	- CCL - CSC
			HEB3.1.2 Explica as causas e consecuencias dos feitos máis relevantes de 1492.	- CCL - CSC
			HEB3.1.3 Analiza as relacións dos Reis Católicos con Portugal e os obxectivos que perseguían.	- CCL - CAA - CSC
- d - e - h - i	B3.2. O auxo do Imperio no século XVI: os dominios de Carlos I e os de Filipe II, o modelo político dos Austrias; os conflitos internos; os conflitos relixiosos no seo do Imperio; os conflitos exteriores; a exploración e colonización de América e o Pacífico; a política económica respecto a América, a revolución dos prezos e o custe do Imperio.	B3.2 Explicar a evolución e expansión da monarquía hispánica durante o século XVI, diferenciando os reinados de Carlos I e Filipe II.	HEB3.2.1 Compara os imperios territoriais de Carlos I e o de Filipe II, e explica os diferentes problemas que provocaron.	- CCL - CAA - CSC
			HEB3.2.2 Explica a expansión colonial en América e o Pacífico durante o século XVI.	- CCL - CSC
			HEB3.2.3 Analiza a política respecto a América no século XVI e as súas consecuencias para España, Europa e a poboación americana.	- CCL - CAA - CSC
- d - e - h - i	B3.3. Crise e decadencia do Imperio no século XVII: os validos; a expulsión dos mouriscos; os proxectos de reforma de Olivares; a guerra dos Trinta Anos e a perda da hexemonía en Europa en favor de Francia; as rebelións de Cataluña e Portugal en 1640; Carlos II e o problema sucesorio; a crise demográfica e económica.	B3.3 Explicar as causas e consecuencias da decadencia da monarquía hispánica no século XVII, relacionando os problemas internos, a política exterior e a crise económica e demográfica.	HEB3.3.1 Describe a práctica do valimento e os seus efectos na crise da monarquía.	- CCL - CSC
			HEB3.3.2 Explica os principais proxectos de reforma do Conde Duque de Olivares.	- CCL - CSC
			HEB3.3.3 Analiza as causas da guerra dos Trinta Anos, e as súas consecuencias para a monarquía his-	- CCL - CSC

	Historia de España. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			pánica e para Europa.	■ CAA
			■ HEB3.3.4 Compara e comenta as rebelións de Cataluña e Portugal de 1640.	■ CCL ■ CSC ■ CAA
			■ HEB3.3.5 Explica os principais factores da crise demográfica e económica do século XVII, e as súas consecuencias.	■ CCL ■ CSC
			■ HEB3.3.6 Representa unha liña do tempo dende 1474 ata 1700, situando nela os principais acontecementos históricos.	■ CMCCT ■ CAA ■ CSC
■ d ■ e ■ g ■ h ■ i ■ k ■ l	■ B3.4. O Século de Ouro español: do Humanismo á Contrarreforma; Renacemento e Barroco na literatura ea arte.	■ B3.4 Recoñecer as grandes achegas culturais e artísticas do Século de Ouro español, extraendo información de interese en fontes primarias e secundarias (en bibliotecas, Internet, etc.).	■ HEB3.4.1 Busca información de interese (en libros ou Internet) e elabora unha breve exposición sobre os seguintes pintores do Século de Ouro español: O Greco, Ribera, Zurbarán, Velázquez e Murillo.	■ CCL ■ CD ■ CAA ■ CSC ■ CCEC
	Bloque 4. España na órbita francesa: o reformismo dos primeiros Borbóns (1700-1788)			
■ d ■ e ■ h ■ i	■ B4.1. Cambio dinástico e Guerra de Sucesión: unha contenda civil e europea; a Paz de Utrecht eo novo equilibrio europeo; os Pactos de Familia con Francia.	■ B4.1 Analizar a Guerra de Sucesión española como contenda civil e europea, explicando as súas consecuencias para a política exterior española ea nova orde internacional.	■ HEB4.1.1 Explica as causas da Guerra de Sucesión Española e a composición dos bandos en conflito.	■ CCL ■ CSC
			■ HEB4.1.2 Representa unha liña do tempo dende 1700 ata 1788, situando nela os principais acontecementos históricos.	■ CMCCT ■ CAA ■ CSC
			■ HEB4.1.3 Detalla as características da nova orde europea xurdida da Paz de Utrecht eo papel de España nela.	■ CCL ■ CSC
■ d ■ e ■ h ■ i	■ B4.2. As reformas institucionais: o novo modelo de Estado; a administración en América; a Facenda Real; as relacións Igrexa-Estado.	■ B4.2 Describir as características do novo modelo de Estado, especificando o alcance das reformas promovidas polos primeiros monarcas da dinastía borbónica.	■ HEB4.2.1 Define qué foron os Decretos de Nova Planta e explica a súa importancia na configuración do novo Estado borbónico.	■ CCL ■ CSC
			■ HEB4.2.2 Elabora un esquema comparativo do modelo político dos Austrias e dos Borbóns.	■ CCL ■ CSC ■ CAA

	Historia de España. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HEB4.2.3 Explica as medidas que adoptaron ou proxeccionaron os primeiros Borbóns para sanear a Fazenda Real.	- CCL - CSC
			HEB4.2.4 Describe as relacións Igrexa-Estado e as causas da expulsión dos xesuítas.	- CCL - CSC
- d - e - h - i - k	B4.3. A economía e a política económica: a recuperación demográfica; os problemas da agricultura, a industria e o comercio; a liberalización do comercio con América.	B4.3 Comentar a situación inicial dos diferentes sectores económicos, detallando os cambios introducidos e os obxectivos da nova política económica.	HEB4.3.1 Compara a evolución demográfica do século XVIII coa da centuria anterior.	- CCL - CSC - CAA
			HEB4.3.2 Desenvolve os principais problemas da agricultura e as medidas impulsadas por Carlos III neste sector.	- CCL - CSC
			HEB4.3.3 Explica a política industrial da monarquía e as medidas adoptadas respecto ao comercio con América.	- CCL - CSC
- d - e - h - i - k	B4.4. O despegue económico de Cataluña.O estancamento económico de Galicia.	B4.4 Explicar o despegue económico de Cataluña, comparándoo coa evolución económica do resto de España.	HEB4.4.1 Especifica as causas do despegue económico de Cataluña no século XVIII.	- CCL - CSC
- d - e - h - i	B4.5. A Ilustración en España e Galicia: proxectistas, novadores e ilustrados; o despotismo ilustrado; o novo concepto de educación; as Sociedades Económicas de Amigos do País; a prensa periódica.	B4.5 Expoñer os conceptos fundamentais do pensamento ilustrado, identificando os seus cauces de difusión.	HEB4.5.1 Comenta as ideas fundamentais da Ilustración e define o concepto de despotismo ilustrado.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			HEB4.5.2 Razoa a importancia das Sociedades Económicas de Amigos do País e da prensa periódica na difusión dos valores da Ilustración.	- CCL - CSC - CCEC
	Bloque 5. A crise do Antigo Réxime (1788-1833): Liberalismo fronte a Absolutismo			
- d - e - h - i	B5.1. O impacto da Revolución Francesa: as relacións entre España e Francia; a Guerra da Independencia.	B5.1 Analizar as relacións entre España e Francia dende a Revolución Francesa ata a Guerra da Independencia, especificando en cada fase os principais acontecementos e as súas repercusións para España.	HEB5.1.1 Resume os cambios que experimentan as relacións entre España e Francia dende a revolución Francesa ata o comezo da Guerra de Independencia.	- CCL - CSC
			HEB5.1.2 Describe a Guerra da Independencia: as súas causas, a composición dos bandos en conflito e o desenvolvemento dos acontecementos.	- CCL - CSC

	Historia de España. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a - d - e - h - i	B5.2. O primeiro intento de revolución liberal, as Cortes de Cádiz e a Constitución de 1812.	B5.2 Comentar o labor lexislador das Cortes de Cádiz, relacionándoa co ideario do liberalismo.	HEB5.2.1 Compara as Cortes de Cádiz coas cortes estamentais do Antigo Réxime.	- CCL - CSC - CAA
			HEB5.2.2 Comenta as características esenciais da Constitución de 1812.	- CCL - CSC - CAA
- d - e - h - i	B5.3. O reinado de Fernando VII: a restauración do absolutismo; o Trienio liberal; a reacción absolutista.	B5.3 Describir as fases do reinado de Fernando VII, explicando os principais feitos de cada unha delas.	HEB5.3.1 Detalla as fases do conflito entre liberais e absolutistas durante o reinado de Fernando VII.	- CCL - CSC
			HEB5.3.2 Define o carlismo e resume a súa orixe e os apoios con que contaba inicialmente.	- CCL - CSC
			HEB5.3.3 Representa unha liña do tempo dende 1788 ata 1833, situando nela os principais acontecementos históricos.	- CMCCT - CAA - CSC
			HEB5.3.4 Representa nun esquema as diferenzas, en canto a sistema político e estrutura social, entre o Antigo Réxime e o réxime liberal burgués.	- CCL - CAA - CSC
- d - e - h - i	B5.4. A emancipación da América española: o protagonismo crioulo; as fases do proceso; as repercusións para España.	B5.4 Explicar o proceso de independencia das colonias americanas, diferenciando as súas causas e fases, así como as repercusións económicas para España.	HEB5.4.1 Explica as causas e o desenvolvemento do proceso de independencia das colonias americanas.	- CCL - CSC
			HEB5.4.2 Especifica as repercusións económicas para España da independencia das colonias americanas.	- CCL - CSC
- d - e - g - h - i - j - k - l	B5.5. A obra de Goya como testemuño da época.	B5.5 Relacionar as pinturas e gravados de Goya cos acontecementos deste período, identificando nelas o reflexo da situación e os feitos contemporáneos.	HEB5.5.1 Busca información de interese (en libros ou Internet) sobre Goya e elabora unha breve exposición sobre a súa visión da guerra.	- CCL - CD - CSC - CCEC
Bloque 6. A conflitiva construción do Estado Liberal (1833-1874)				
- d - e	B6.1. O carlismo como último bastión absolutista: ideario e apoios sociais; as dúas primeiras guerras	B6.1 Describir o fenómeno do carlismo como resistencia absolutista fronte á revolución liberal, analizando	HEB6.1.1 Identifica o ámbito xeográfico do carlismo e explica o seu ideario e apoios sociais.	- CAA - CSC

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h - i	carlistas.	os seus compoñentes ideolóxicos, as súas bases sociais, a súa evolución no tempo e as súas consecuencias.	HEB6.1.2 Especifica as causas e consecuencias das dúas primeiras guerras carlistas.	- CCL - CSC
			HEB6.1.3 Representa unha liña do tempo dende 1833 ata 1874, situando nela os principais acontecementos históricos.	- CMCCT - CAA - CSC
- d - e - h - i	B6.2. O triunfo e consolidación do liberalismo no reinado de Isabel II: os primeiros partidos políticos; o protagonismo político dos militares; a lexislación económica de signo liberal; a nova sociedade de clases.	B6.2 Analizar a transición definitiva do Antigo Réxime ao réxime liberal burgués durante o reinado de Isabel II, explicando o protagonismo dos militares e especificando os cambios políticos, económicos e sociais.	HEB6.2.1 Describe as características dos partidos políticos que xurdiron durante o reinado de Isabel II.	- CCL - CSC
			HEB6.2.2 Resume as etapas da evolución política do reinado de Isabel II dende a súa minoría de idade, e explica o papel dos militares.	- CCL - CSC
			HEB6.2.3 Explica as medidas de liberalización do mercado da terra levadas a cabo durante o reinado de Isabel II.	- CCL - CAA - CSC
			HEB6.2.4 Compara as desamortizacións de Mendizábal e Madoz, e especifica os obxectivos dunha e outra.	- CCL - CAA - CSC
			HEB6.2.5 Especifica as características da nova sociedade de clases e compáraa coa sociedade estatal do Antigo Réxime.	- CCL - CSC - CCEC
- d - e - h - i	B6.3. O proceso constitucional.	B6.3 Explicar o proceso constitucional durante o reinado de Isabel II, relacionándoo coas diferentes correntes ideolóxicas dentro do liberalismo e a súa loita polo poder.	HEB6.3.1 Compara o Estatuto Real de 1834 e as Constitucións de 1837 e 1845.	- CCL - CAA - CSC
- d - e - h - i	B6.4. O Sexenio Democrático: a revolución de 1868 e a caída da monarquía isabelina; a busca de alternativas políticas e a monarquía de Amadeo I, a Primeira República; a guerra de Cuba, a terceira guerra carlista, a insurrección cantonal.	B6.4 Explicar o Sexenio Democrático como período de busca de alternativas democráticas á monarquía isabelina, especificando os grandes conflitos internos e externos que desestabilizaron o país.	HEB6.4.1 Explica as etapas políticas do Sexenio Democrático.	- CCL - CSC
			HEB6.4.2 Describe as características esenciais da Constitución democrática de 1869.	- CCL - CSC
			HEB6.4.3 Identifica os grandes conflitos do Sexenio e explica as súas consecuencias políticas.	- CAA - CSC
- c - d	B6.5. Os inicios do movemento obreiro español: as condicións de vida de obreiros e campesiños; a Aso-	B6.5 Describir as condicións de vida das clases traballadoras e os inicios do movemento obreiro en	HEB6.5.1 Relaciona a evolución do movemento obreiro español durante o Sexenio Democrático coa	- CCL - CAA

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- e - h - i	ciación Internacional de Traballadores e o xurdimento das correntes anarquista e socialista.	España, relacionándoo co desenvolvemento do movemento obreiro internacional.	do movemento obreiro internacional.	CSC
Bloque 7. A Restauración Borbónica: implantación e afianzamento dun novo Sistema Político (1874-1902)				
- d - e - h - i	B7.1. Teoría e realidade do sistema canovista: a inspiración no modelo inglés, a Constitución de 1876 e o bipartidismo; a quenda de partidos, o caciquismo e o fraude electoral.	B7.1 Explicar o sistema político da Restauración, distinguindo a súa teoría e o seu funcionamento real.	HEB7.1.1 Explica os elementos fundamentais do sistema político ideado por Cánovas.	- CCL - CAA - CSC
			HEB7.1.2 Especifica as características esenciais da Constitución de 1876.	- CCL - CSC
			HEB7.1.3 Describe o funcionamento real do sistema político da Restauración.	- CCL - CSC
			HEB7.1.4 Representa unha liña do tempo dende 1874 ata 1902, situando nela os principais acontecementos históricos.	- CMCCT - CAA - CSC
- d - e - h - i	B7.2. A oposición ao sistema: catalanismo, nacionalismo vasco, rexionalismo galego e movemento obreiro.	B7.2 Analizar os movementos políticos e sociais excluídos do sistema, especificando a súa evolución durante o período estudado.	HEB7.2.1 Resume a orixe e evolución do catalanismo, o nacionalismo vasco e o rexionalismo galego.	- CCL - CSC - CCEC
			HEB7.2.2 Analiza as diferentes correntes ideolóxicas do movemento obreiro e campestre español, así como a súa evolución durante o derradeiro cuarto do século XIX.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
- d - e - h - i	B7.3. Os éxitos políticos: estabilidade e consolidación do poder civil; a liquidación do problema carlista; a solución temporal do problema de Cuba.	B7.3 Describir os principais logros do reinado de Afonso XII e a rexencia de María Cristina, inferindo as súas repercusións na consolidación do novo sistema político.	HEB7.3.1 Compara o papel político dos militares no reinado de Afonso XII co das etapas precedentes do século XIX.	- CCL - CAA - CSC
			HEB7.3.2 Describe a orixe, desenvolvemento e repercusións da terceira guerra carlista.	- CCL - CSC
- d - e - h - i	B7.4. A perda das últimas colonias e a crise do 98: a guerra de Cuba e con Estados Unidos; o Tratado de París; o rexeneracionismo.	B7.4 Explicar o desastre colonial e a crise do 98, identificando as súas causas e consecuencias.	HEB7.4.1 Explica a política española respecto ao problema de Cuba.	- CCL - CSC
			HEB7.4.2 Sinala os principais feitos do desastre colonial de 1898 e as consecuencias territoriais do Tratado de París.	- CCL - CSC

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HEB7.4.3 Especifica as consecuencias para España da crise do 98 nos ámbitos económico, político e ideolóxico.	- CCL - CSC - CCEC
	Bloque 8. Pervivencias e transformacións económicas no século XIX: un desenvolvemento insuficiente			
- d - e - h - i - j	B8.1. Un lento crecemento da poboación: pervivencia dun réxime demográfico antigo; a excepción de Cataluña.	B8.1 Explicar a evolución demográfica de España ao longo do século XIX, comparando o crecemento da poboación española no seu conxunto co de Cataluña e o dos países máis avanzados de Europa.	- HEB8.1.1 Identifica os factores do lento crecemento demográfico español no século XIX. - HEB8.1.2 Compara a evolución demográfica de Cataluña coa do resto de España no século XIX.	- CCL - CSC - CCL - CAA - CSC
- d - e - h - i - j	- B8.2. A economía española no XIX: - Unha agricultura protexida e estancada: os efectos das desamortizacións; os baixos rendementos. - Unha deficiente industrialización: a industria téxtil catalá, a siderurxia e a minería. - As dificultades dos transportes: os condicionamentos xeográficos; a rede de ferrocarrís. - O comercio: proteccionismo fronte a librecambismo. - As finanzas: a peseta como unidade monetaria; o desenvolvemento da banca moderna; os problemas da Facenda; os investimentos estranxeiros. - O caso galego.	B8.2 Analizar os diferentes sectores económicos, especificando a situación herdada, as transformacións de signo liberal, e as consecuencias que se derivan delas.	- HEB8.2.1 Explica os efectos económicos das desamortizacións de Mendizábal e Madoz. - HEB8.2.2 Especifica as causas dos baixos rendementos da agricultura española do século XIX. - HEB8.2.3 Describe a evolución da industria téxtil catalá, a siderurxia e a minería ao longo do século XIX. - HEB8.2.4 Compara a revolución industrial española coa dos países máis avanzados de Europa. - HEB8.2.5 Relaciona as dificultades do transporte e o comercio interior cos condicionamentos xeográficos. - HEB8.2.6 Explica os obxectivos da rede ferroviaria e as consecuencias da Lei Xeral de Ferrocarrís de 1855. - HEB8.2.7 Compara os apoios, argumentos e actuacións de proteccionistas e librecambistas ao longo do século XIX. - HEB8.2.8 Explica o proceso que conduciu á unidade monetaria e á banca moderna. - HEB8.2.9 Explica a reforma Mon-Santillán da Facenda	- CCL - CSC - CCL - CSC - CCL - CAA - CSC - CCL - CAA - CSC - CCL

	Historia de España. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			pública e os seus efectos.	▪ CSC
			▪ HEB8.2.10 Especifica cómo os investimentos en España de Francia e Inglaterra afectaron ao modelo de desenvolvemento económico español durante o século XIX.	▪ CCL ▪ CSC
	Bloque 9. A crise do Sistema da Restauración e a caída da Monarquía (1902-1931)			
▪ d ▪ e ▪ h ▪ i	▪ B9.1. Os intentos de modernización do sistema: o revisionismo político dos primeiros gobernos de Afonso XIII; a oposición de republicanos e nacionalistas cataláns, vascos, galegos e andaluces.	▪ B9.1 Relacionar o rexeneracionismo xurdido da crise do 98 co revisionismo político dos primeiros gobernos, especificando as súas actuacións máis importantes.	▪ HEB9.1.1 Define en qué consistiu o “revisionismo político” inicial do reinado de Afonso XIII, e as principais medidas adoptadas.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ HEB9.1.2 Representa unha liña do tempo dende 1902 ata 1931, situando nela os principais acontecementos históricos.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSC
			▪ HEB9.1.3 Elabora un esquema cos factores internos e externos da quebra do sistema político da Restauración.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
▪ d ▪ e ▪ h ▪ i	▪ B9.2. A quebra do sistema: – O impacto dos acontecementos exteriores: a intervención en Marrocos; a Primeira Guerra Mundial; a Revolución Rusa. – A crecente axitación social: a Semana Tráxica de Barcelona; a crísexeral de 1917; o “trienio bolchevique” en Andalucía.	▪ B9.2 Analizar as causas que provocaron a quebra do sistema político da Restauración, identificando os factores internos e os externos.	▪ HEB9.2.1 Especifica a evolución das forzas políticas de oposición ao sistema: republicanos e nacionalistas.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ HEB9.2.2 Explica as repercusións da Primeira Guerra Mundial e a Revolución Rusa en España.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ HEB9.2.3 Analiza as causas, principais feitos e consecuencias da intervención de España en Marrocos entre 1904 e 1927.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ HEB9.2.4 Analiza a crise xeral de 1917: as súas causas, manifestacións e consecuencias.	▪ CCL ▪ CSC
▪ d ▪ e ▪ h ▪ i	▪ B9.3. A ditadura de Primo de Rivera: Directorio militar e Directorio civil; o remate da guerra de Marrocos; a caída da ditadura; o afundimento da monarquía.	▪ B9.3 Explicar a ditadura de Primo de Rivera como solución autoritaria á crise do sistema, describindo as súas características, etapas e actuacións.	▪ HEB9.3.1 Especifica as causas do golpe de Estado de Primo de Rivera e os apoios con que contou inicialmente.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ HEB9.3.2 Describe a evolución da ditadura de Primo de Rivera, dende o Directorio militar ao Directorio civil e o seu remate.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ HEB9.3.3 Explica as causas da caída da monarquía.	▪ CCL ▪ CSC

	Historia de España. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ d ▪ e ▪ h ▪ i	▪ B9.4. Crecemento económico e cambios demográficos no primeiro terzo do século: os efectos da Guerra Mundial na economía española; o intervencionismo estatal da Ditadura; a transición ao réxime demográfico moderno; os movementos migratorios; o transvase de poboación da agricultura á industria.	▪ B9.4 Explicar a evolución económica e demográfica no primeiro terzo do século XX, relacionándoa coa situación herdada do século XIX.	▪ HEB9.4.1 Analiza os efectos da Primeira Guerra Mundial sobre a economía española. ▪ HEB9.4.2 Describe a política económica da Ditadura de Primo de Rivera. ▪ HEB9.4.3 Explica os factores da evolución demográfica de España no primeiro terzo do século XX.	▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC
	Bloque 10. A Segunda República. A Guerra Civil nun contexto de Crise Internacional (1931-1939)			
▪ d ▪ e ▪ h ▪ i	▪ B10.1. A Segunda República como solución democrática ao afundimento do sistema da Restauración.	▪ B10.1 Explicar a Segunda República como solución democrática ao afundimento do sistema político da Restauración, enmarcándoa no contexto internacional de crise económica e conflitividade social.	▪ HEB10.1.1 Explica as causas que levaron á proclamación da Segunda República e relaciona as súas dificultades coa crise económica mundial dos anos 30. ▪ HEB10.1.2 Diferenza as forzas de apoio e oposición á República nos seus comezos, e describe as súas razóns e principais actuacións.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i	▪ B10.2. A evolución política durante a II República: – O bienio reformista: a Constitución de 1931; a política de reformas; o Estatuto de Cataluña; as forzas de oposición á República. – O bienio radical-cedista: a política restauradora e a radicalización popular; a revolución de Asturias. – A Fronte Popular: as primeiras actuacións do goberno; a preparación do golpe militar.	▪ B10.2 Diferenciar as diferentes etapas da República ata o comezo da Guerra Civil, especificando os principais feitos e actuacións en cada unha delas.	▪ HEB10.2.1 Resume as reformas impulsadas durante o bienio reformista da República. ▪ HEB10.2.2 Especifica as características esenciais da Constitución de 1931. ▪ HEB10.2.3 Analiza o proxecto de reforma agraria: as súas razóns, o seu desenvolvemento e os seus efectos. ▪ HEB10.2.4 Compara as actuacións do bienio radical-cedista coas do bienio anterior. ▪ HEB10.2.5 Describe as causas, desenvolvemento e consecuencias da Revolución de Asturias de 1934. ▪ HEB10.2.6 Explica as causas da formación da Fronte Popular e as actuacións tralo seu triunfo electoral, ata o comezo da guerra.	▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC
▪ b ▪ d	▪ B10.3. A Guerra Civil: a sublevación e o desenvolvemento da guerra; a dimensión internacional do conflito;	▪ B10.3 Analizar a Guerra Civil, identificando as súas causas e consecuencias, a intervención internacional	▪ HEB10.3.1 Especifica os antecedentes da Guerra Civil.	▪ CCL ▪ CSC

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- e - h - i	a evolución das dúas zonas; as consecuencias da guerra.	eo curso dos acontecementos nas dúas zonas.	HEB10.3.2 Relaciona a Guerra Civil española co contexto internacional.	- CCL - CAA - CSC
			HEB10.3.3 Compara a evolución política e a situación económica dos dous bandos durante a guerra.	- CCL - CAA - CSC
			HEB10.3.4 Especifica os custes humanos e as consecuencias económicas e sociais da guerra.	- CCL - CSC
			HEB10.3.5 Sintetiza nun esquema as grandes fases da guerra, dende o punto de vista militar.	- CCL - CSC
			HEB10.3.6 Representa unha liña do tempo dende 1931 ata 1939, situando nela os principais acontecementos históricos.	- CMCCT - CAA - CSC
- d - e - g - h - i - k - l	B10.4. A Idade de Prata da cultura española: da xeración do 98 á do 36.	B10.4 Valorar a importancia da Idade de Prata da cultura española, expoñendo as achegas das xeracións e figuras máis representativas.	HEB10.4.1 Busca información de interese (en libros ou Internet) e elabora unha breve exposición sobre a Idade de Prata da cultura española.	- CCL - CD - CAA - CSC - CSIEE - CCEC
Bloque 11. A Ditadura Franquista (1939-1975)				
- b - c - d - e - h - i	- B11.1. Características e evolución do franquismo: - A postguerra: grupos ideolóxicos e apoios sociais do franquismo; as oscilantes relacións co exterior; a configuración política do novo Estado; a represión política; a autarquía económica. - Os anos do "desenvolvemento": os Plans de Desenvolvemento e o crecemento económico; as transformacións sociais; a reafirmación política do réxime; a política exterior; a crecente oposición ao franquismo. - A fin do franquismo: a inestabilidade política; as dificultades exteriores; os efectos da crise económica internacional de 1973.	B11.1 Analizar as características do franquismo ea súa evolución no tempo, especificando as transformacións políticas, económicas e sociais que se produciron, e relacionándoas coa cambiante situación internacional.	HEB11.1.1 Elabora un esquema cos grupos ideolóxicos e os apoios sociais do franquismo na súa etapa inicial.	- CCL - CAA - CSC
			HEB11.1.2 Diferenza etapas na evolución de España durante o franquismo, e resume os trazos esenciais de cada unha delas.	- CCL - CAA - CSC
			HEB11.1.3 Explica a organización política do Estado franquista.	- CCL - CSC
			HEB11.1.4 Explica as relacións exteriores, a evolución política e a situación económica de España dende o	CCL

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			remate da Guerra Civil ata 1959.	▪ CSC
			▪ HEB11.1.5 Explica as relacións exteriores, a evolución política e as transformacións económicas e sociais de España dende 1959 ata 1973.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ HEB11.1.6 Especifica as causas da crise final do franquismo dende 1973.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ HEB11.1.7 Relaciona a evolución política do réxime cos cambios que se producen no contexto internacional.	▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA
			▪ HEB11.1.8 Explica a política económica do franquismo nas súas diferentes etapas e a evolución económica do país.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ HEB11.1.9 Describe as transformacións que experimenta a sociedade española durante os anos do franquismo, así como as súas causas.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ HEB11.1.10 Especifica os diferentes grupos de oposición política ao réxime franquista e comenta a súa evolución no tempo.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ HEB11.1.11 Representa unha liña do tempo dende 1939 ata 1975, situando nela os principais acontecementos históricos.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h ▪ i ▪ k	▪ B11.2. A cultura española durante o franquismo: a cultura oficial, a cultura do exilio, a cultura interior á marxe do sistema.	▪ B11.2 Describir a diversidade cultural do período, distinguindo as súas diferentes manifestacións.	▪ HEB11.2.1 Busca información de interese (en libros ou Internet) e elabora unha breve exposición sobre a cultura do exilio durante o franquismo.	▪ CCL ▪ CD ▪ CSIEE ▪ CCEC
Bloque 12. Normalización Democrática de España e Integración en Europa (dende 1975)				
▪ a ▪ b	▪ B12.1. A transición á democracia: a crise económica mundial; as alternativas políticas ao franquismo, continuismo, reforma ou ruptura; o papel do rei; a Lei para	▪ B12.1 Describir as dificultades da transición á democracia dende o franquismo nun contexto de crise económica, explicando as medidas que permitiron a cele-	▪ HEB12.1.1 Explica as alternativas políticas que se propuñan trala morte de Franco, e quen defendían cada unha delas.	▪ CCL ▪ CSC

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - h - i	a Reforma Política; as primeiras eleccións democráticas.	bración das primeiras eleccións democráticas.	HEB12.1.2 Describe o papel desempeñado polo rei durante a transición.	- CCL - CSC
			HEB12.1.3 Describe as actuacións impulsadas polo presidente de Goberno Adolfo Suárez para a reforma política do réxime franquista: Lei para a Reforma política de 1976, Lei de amnistía de 1977, etc.	- CCL - CSC
			HEB12.1.4 Explica as causas e os obxectivos dos Pactos da Moncloa.	- CCL - CSC
- a - b - c - d - e - h - i	B12.2. O período constituínte: os Pactos da Moncloa; as preautonomías de Cataluña e o País Vasco; a Constitución de 1978 e o Estado das autonomías.O caso de Galicia.	B12.2 Caracterizar o novo modelo de Estado democrático establecido na Constitución de 1978, especificando as actuacións previas encamiñadas a alcanzar o máis amplo acordo social e político.	HEB12.2.1 Explica o proceso de elaboración e aprobación da Constitución de 1978, e as súas características esenciais.	- CCL - CSC
			HEB12.2.2 Describe cómo se estableceron as preautonomías de Cataluña e o País Vasco.	- CCL - CSC
- a - b - c - d - e - h - i	B12.3. Os gobernos constitucionais: o problema do terrorismo; o falido golpe de Estado de 1981; o ingreso na OTAN; a plena integración en Europa.	B12.3 Analizar a evolución económica, social e política de España dende o primeiro goberno constitucional de 1979 ata a aguda crise económica iniciada en 2008, sinalando as ameazas máis relevantes ás que se enfronta e os efectos da plena integración en Europa.	HEB12.3.1 Elabora un esquema coas etapas políticas dende 1979 ata a actualidade, segundo o partido no poder, e sinala os principais acontecementos de cada unha delas.	- CCL - CAA - CSC
			HEB12.3.2 Comenta os feitos máis relevantes do proceso de integración en Europa e as consecuencias para España desta integración.	- CCL - CAA - CSC
			HEB12.3.3 Analiza a evolución económica e social de España dende a segunda crise do petróleo en 1979 ata o comezo da crise financeira mundial de 2008.	- CCL - CSC
			HEB12.3.4 Analiza o impacto da ameaza terrorista sobre a normalización democrática de España, describe a xénese e evolución das diferentes organizacións terroristas que actuaron dende a transición democrática ata os nosos días (ETA, GRAPO, etc.) e reflexiona sobre outros temas relacionados: a cidadanía ameazada, os movementos asociativos de vítimas, a mediación en conflitos, etc.	- CCL - CSC
			HEB12.3.5 Representa unha liña do tempo dende 1975 ata os nosos días, situando nela os principais acontecementos históricos.	- CMCCT - CAA

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
				▪ CSC
▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B12.4. O papel de España no mundo actual.	▪ B12.4 Resumir o papel de España no mundo actual, especificando a súa posición na Unión Europea e as súas relacións con outros ámbitos xeopolíticos.	▪ HEB12.4.1 Explica a posición e o papel da España actual na Unión Europea e no mundo.	▪ CCL ▪ CSC

2.1.18 Historia do Mundo Contemporáneo

Introdución

O estudo da Historia do Mundo Contemporáneo é esencial para o coñecemento e comprensión do mundo actual. Non menos importante é o seu carácter formativo, xa que desenvolve capacidades e técnicas intelectuais propias do pensamento abstracto e formal, tales como a observación, a análise, a interpretación, a capacidade de comprensión e o sentido crítico. Por outra parte, a Historia contribúe decisivamente á formación de cidadáns responsables, conscientes dos seus dereitos e obrigas, así como da herdanza recibida e do seu compromiso coas xeracións futuras.

A Historia do Mundo Contemporáneo pretende ofrecer unha visión de conxunto dos procesos históricos fundamentais do mundo pero prestando cando é preciso unha especial atención o Estado Español e a Galicia.

A cronoloxía debe ser o eixe do coñecemento histórico, porque non hai historia sen acontecementos, e no histórico está presente a idea de cambio, e precisamente para explicar tal cambio debemos recorrer a multiplicidade de sectores que compoñen a vida cotiá.

A partir dos contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe avaliábel preténdese o desenvolvemento persoal, intelectual e social do alumnado. Todas as actividades propostas queren favorecer a capacidade do alumnado para aprender por si mesmo, traballar en equipo e individualmente e para actuar con espírito crítico. O seu estudo deberá contribuír a fomentar unha especial sensibilidade cara a sociedade do presente e a súa problemática, que anime a adoptar unha actitude responsable e solidaria coa defensa da liberdade, a igualdade de xénero, os dereitos humanos e a non discriminación e os valores democráticos.

Os contidos de Historia do Mundo Contemporáneo arrancan dun estudo do Antigo Réxime e a súa crise, a partir da Revolución Industrial e as súas consecuencias, chegan ao século XX, facendo especial fincapé na Europa de Entreguerras e na Segunda Guerra Mundial, establecendo unha caracterización específica do mundo dende os anos cincuenta do século XX ata o mundo actual, definido polas áreas xeopolíticas e culturais, dentro da globalización, cos conflitos que o caracterizan, sen pasar por alto o final do bloque comunista e as novas relacións internacionais xurdidas despois dos atentados de Nova York ou o xurdimento do radicalismo islámico. Ao tratar de analizar tales feitos, a Historia enriquecese coas achegas doutras disciplinas e incluso coas conclusións da investigación xornalística dos acontecementos; podemos incluír tamén a análise noutros idiomas, o uso das Tecnoloxías da Información e as Comunicacións, a crítica dos medios de comunicación, a reflexión sobre a diversidade cultural, a historia oral ou a comparación con novelas históricas de eses feitos históricos.

Débense desenvolver conceptos, pero tamén procedementos do traballo do historiador, cun vocabulario científico da disciplina que requirirá rigor e espírito de traballo, exposicións, correcta ortografía e expresión que permitan ao estudante establecer os seus razoamentos e argumentacións.

A través do estudo da Historia do Mundo Contemporáneo, os estudantes deberán adquirir determinados valores e hábitos de comportamento, como a actitude crítica cara as fontes, o recoñecemento da diversidade, ou a valoración do patrimonio cultural e histórico recibido.

A materia é rica en achegas ao coñecemento competencial. As competencias clave sociais e cívicas e conciencia e expresións culturais reciben un tratamento moi específico relacionado cos contidos que son propios á Historia do Mundo Contemporáneo. Ademais as competencias lingüística, dixital e aprender a aprender están presentes de maneira constante na súa vertente máis instrumental e deben impregnar todo o que sexa posible o desenvolvemento curricular da materia. O traballo competencial matemático e en ciencias e tecnoloxía trátase de maneira puntual. A competencia clave sentido de iniciativa e espírito emprendedor debe estar moi presente nas vertentes máis actitudinais e competenciais da materia.

O tratamento metodolóxico da materia debe axustarse ao nivel competencial inicial do alumnado, respectando distintos ritmos e estilos de aprendizaxe que teñan en conta a atención á diversidade. A Historia do Mundo contemporáneo permite desenvolver metodoloxías activas, nas que, como xa se citou, o traballo individual e cooperativo estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de materiais, integrando de forma especial as TIC.

1º de bacharelato

Historia do Mundo Contemporáneo. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. O Antigo Réxime				
- a - b - c - d - e - h	B1.1 Trazos do Antigo Réxime.	B1.1 Definir e esquematizar os trazos do Antigo Réxime describindo os seus aspectos demográficos, económicos, políticos, sociais e culturais, utilizando diferentes tipos de diagramas.	HMCB1.1.1 Extrae os trazos do Antigo Réxime dun texto proposto que os conteña.	- CSC - CAA - CCL
			HMCB1.1.2 Obtén e selecciona información escrita e gráfica relevante, utilizando fontes primarias ou secundarias, relativa ao Antigo Réxime.	- CSC - CAA - CCL - CD
			HMCB1.1.3 Clasifica os trazos do Antigo Réxime en aspectos demográficos, económicos, políticos, sociais e culturais.	- CSC - CAA - CCL - CCEC
			HMCB1.1.4 Elabora mapas conceptuais que explican os trazos característicos do Antigo Réxime.	- CSC - CAA - CCL
- a - b - c - d - e - h	B1.2 Transformacións no Antigo Réxime: economía, poboación e sociedade.	B1.2 Distinguir as transformacións no Antigo Réxime enumerando as que afectan á economía, poboación e sociedade.	HMCB2.2.1 Explica as transformacións do Antigo Réxime que afectan á economía, poboación e sociedade.	- CSC - CAA - CCL
			HMCB2.2.2 Analiza a evolución dos trazos do Antigo Réxime do século XVII e o século XVIII.	- CSC - CAA - CCL
- A - b - c - d - e - h	B1.3 Revolucións e parlamentarismo en Inglaterra.	B1.3 Explicar o parlamentarismo inglés do século XVII resumindo as características esenciais do sistema e valorando o papel das revolucións para alcanzar as transformacións necesarias para logralo.	HMCB1.3.1 Describe as características do parlamentarismo inglés a partir de fontes históricas.	- CSC - CCEC - CCL
			HMCB1.3.2 Distingue as revolucións inglesas do século XVII como formas que promoven o cambio político do Antigo Réxime.	- CSC - CCEC - CCL
- A - b - c	B1.4 O pensamento da Ilustración.	B1.4 Relacionar as ideas da Ilustración co Liberalismo de comezo do século XIX establecendo elementos de coincidencia entre ámbalas ideoloxías.	HMCB1.4.1 Enumera e describe as ideas da Ilustración e as ideas do Liberalismo de comezos do século XIX.	- CSC - CCEC - CCL

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - h			HMCB1.4.2 Establece as semellanzas e diferenzas entre as ideas da Ilustración e o Liberalismo de comezos do século XIX.	- CSC - CCEC - CCL
- A - b - c - d - e - g - h	B1.5 Relacións Internacionais: o equilibrio europeo.	B1.5 Describir as relacións internacionais do Antigo-Réxime demostrando a idea de equilibrio europeo.	HMCB1.5.1 Sitúa en mapas de Europa os diversos países ou reinos en función dos conflitos nos que interveñen.	- CSC - CAA - CD
- A - b - c - d - e - h - k - l	B1.6 Manifestacións artísticas do momento.	B1.6 Diferenciar manifestacións artísticas do Antigo-Réxime seleccionando as obras máis destacadas.	HMCB1.6.1 Distingue e caracteriza obras de arte do Rococó.	- CSC - CCEC - CCL - CAA
	Bloque 2. As revolucións industriais e as súas consecuencias sociais			
- a - b - c - d - e - h - j	B2.1 A Revolución industrial: concepto, factores que a fan posible (económicos, sociais, ideolóxicos).	B2.1 Obter información, que permita explicar as Revolucións Industriais do século XIX, seleccionándoa das fontes bibliográficas ou online nas que se encontre dispoñible.	HMCB2.1.1 Identifica as causas da Primeira Revolución Industrial.	- CSC - CAA - CCL
			HMCB2.1.2 Explica razoadamente a evolución cara a II Revolución Industrial.	
- a - b - c - d - e - h - j	- B2.2 Revolución ou revolucións industriais: características. - Transformacións técnicas e novas fontes de enerxía.	B2.2 Describir as Revolucións Industriais do século XIX, establecendo os seus trazos característicos e as súas consecuencias sociais	HMCB2.2.1 Explica razoadamente a evolución cara a II Revolución Industrial.	- CSC - CAA - CCL
			HMCB2.2.2 Analiza comparativa e esquematicamente as dúas Revolucións Industriais.	- CSC - CAA - CCL
A	B2.3 O protagonismo de Gran Bretaña e a extensión	B2.3 Enumerar os países que iniciaron a industrializa-	HMCB2.3.1. Localiza nun mapa os países industriali-	CSC

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h ▪ k	do proceso de industrialización a outras zonas de Europa. A industrialización extraeuropea. – A industrialización española e galega.	ción, localizándoos adecuadamente e establecendo as rexións onde se produce ese avance.	zados e as súas rexións industriais.	▪ CAA ▪ CD
			▪ HMCB2.3.2 Analiza aspectos que expliquen o desenvolvemento económico do sector industrial dos primeiros países industrializados, a partir de fontes historiográficas.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CMCCT
			▪ HMCB2.3.3 Debate en torno o éxito ou fracaso da industrialización en España e Galicia.	▪ CSC ▪ CAA
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h ▪ j	▪ B2.4 Cambios debidos á Revolución Industrial: transportes, agricultura, poboación (migracións e o novo concepto de cidade).	▪ B2.4 Identificar os cambios nos transportes, agricultura e poboación que influíron ou foron consecuencia da Revolución Industrial do século XIX.	▪ HMCB2.4.1 Sinala os cambios sociais máis relevantes do século XIX asociándoos ao proceso da Revolución Industrial.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CSIEE
			▪ HMCB2.4.. Describe a partir dun plano a cidade industrial británica.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
			▪ HMCB2.4.3 Identifica en imaxes os elementos propios da vida nunha cidade industrial do século XIX.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
			▪ HMCB2.4.4 Comenta mapas que expliquen a evolución da extensión das redes de transporte: ferrocarril, estradas e canais.	▪ CSC ▪ CCL ▪ CD
▪ A ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h ▪ k	▪ B2.5 A Economía industrial: pensamento e primeiras crises.	▪ B2.5 Analizar seleccionando ideas que identifiquen as características da economía industrial e do liberalismo económico.	▪ HMCB2.5.1Explica as causas e consecuencias das crises económicas e as súas posibles solucións a partir de fontes históricas.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
▪ A ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e	▪ B2.6 O nacemento do proletariado e a organización da clase obreira: orixes do sindicalismo e correntes de pensamento, os partidos políticos obreiros.	▪ B2.6 Coñecer as correntes de pensamento que pretenden mellorar a situación dos obreiros do século XIX.	▪ HMCB2.6.1 Compara as correntes de pensamento social da época da Revolución Industrial: socialismo utópico, socialismo científico e anarquismo.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
			▪ HMCB2.6.2 Distingue e explica as características dos	▪ CSC

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h - k			tipos de asociacionismo obreiro.	CCL
	Bloque 3. A crise do Antigo Réxime			
- a - b - c - d - e - h - i	B3.1 A crise do Antigo Réxime: Unha visión global.	B3.1 Analizar a evolución política, económica, social, cultural e de pensamento que caracteriza a primeira metade do século XIX distinguindo os feitos, personaxes e símbolos e encadrándoos en cada unha das variables analizadas.	HMCB3.1.1 Realiza eixes cronolóxicos que inclúan diacronía e sincronía dos acontecementos da primeira metade do século XIX.	- CSC - CAA - CMCCT
- a - b - c - d - e - h	B3.2 O Nacemento de EEUU.	B3.2. Describir as causas e o desenvolvemento da Independencia de Estados Unidos establecendo as causas máis inmediatas e as etapas de independencia.	HMCB3.2.1 Identifica xerarquías causais na guerra de independencia de Estados Unidos a partir de fontes historiográficas.	- CSC - CCL - CAA
- a - b - c - d - e - h	B3.3 A Revolución Francesa de 1789: aspectos políticos e sociais.	B3.3 Explicar a partir de información obtida en Internet, a Revolución Francesa de 1789 incluíndo cada idea obtida nas causas, o desenvolvemento e as consecuencias.	HMCB3.3.1 Explica as causas da Revolución Francesa de 1789.	- CSC - CCL
			HMCB3.3.2 Explica esquematicamente o desenvolvemento da Revolución Francesa.	- CSC - CCL - CAA
- a - b - c - d - e - g - h	B3.4 O Imperio Napoleónico.	B3.4 Identificar o Imperio Napoleónico localizando a súa expansión europea e establecendo as súas consecuencias.	HMCB3.4.1 Identifica nun mapa histórico a extensión do Imperio Napoleónico.	- CSC - CAA - CD
- a - b - c - d - e	B3.5 O Congreso de Viena e o Absolutismo.	B3.5 Analizar a transcendencia que tivo para Europa o Congreso de Viena e a restauración do absolutismo identificando as súas consecuencias para os diversos países implicados.	HMCB3.5.1 Analiza as ideas defendidas e as conclusións do Congreso de Viena relacionándoas coas súas consecuencias.	- CSC - CCL - CAA

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
h				
- a - b - c - d - e - h	B3.6 As revolucións liberais ou burguesas de 1820, 1830 e 1848. O caso español.	B3.6 Identificar as revolucións burguesas de 1820, 1830 e 1848, relacionando as súas causas e desenvolvemento.	HMCB3.6.1 Compara as causas e o desenvolvemento das revolucións de 1820, 1830 e 1848.	- CSC - CCL
- a - b - c - d - e - g - h	B3.7 O Nacionalismo: Unificacións de Italia e Alemaña.	B3.7 Coñecer o proceso de Unificación de Italia e Alemaña, obtendo o seu desenvolvemento a partir da análise de fontes gráficas.	HMCB3.7.1 Describe e explica a Unificación de Italia e a unificación de Alemaña a partir de fontes gráficas.	- CSC - CCL - CD
- a - b - c - d - e - h - k - l	B3.8 Cultura e Arte: Europa entre o neoclasicismo e o romanticismo.	B3.8 Descubrir as manifestacións artísticas de comezos do século XIX, obtendo información de medios bibliográficos ou de Internet e presentándoa adecuadamente.	HMCB3.8.1 Establece as características propias da pintura, a escultura e a arquitectura do Neoclasicismo e o Romanticismo a partir de fontes gráficas.	- CSC - CCEC - CCL - CAA
- a - b - c - d - e - h	B3.9 A independencia das colonias hispano-americanas.	B3.9 Analizar utilizando fontes gráficas a independencia de Hispanoamérica.	HMCB3.9.1 Realiza un friso cronolóxico explicativo da Independencia das colonias hispanoamericanas ao comezo do século XIX.	- CSC - CMCCT - CAA
	Bloque 4. A dominación europea do mundo e a I Guerra Mundial			
- a - b - c - d - e	B4.1 O tránsito do século XIX ao XX: Unha visión global.	B4.1 Describir as transformacións e conflitos xurdidos a finais do século XIX e comezos do século XX distinguindo o desenvolvemento dos mesmos e os factores desencadeantes.	HMCB4.1.1 Realiza un diagrama explicando cadeas causais e procesos dentro do período "finais do século XIX e comezos do XX".	- CSC - CAA

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
h				
- a - b - c - d - e - h	- B4.2 Evolución dos principais estados en Europa, América e Asia: – Inglaterra Victoriana. – Francia: a III República e o II Imperio. – Alemaña Bismarckiana, Imperio Austrohúngaro e Rusia. – Estados Unidos: da Guerra Civil ata comezos do século XX. – Xapón: transformacións de finais do século XIX.	B4.2 Analizar a evolución política, social e económica dos principais países europeos, ademais de Xapón e Estados Unidos a finais do século XIX presentando información que explique tales feitos.	- HMCB4.2.1 Elabora un eixe cronolóxico con feitos que explican a evolución durante a Segunda Metade do século XIX de Inglaterra, Francia, Alemaña, Imperio Austrohúngaro, Rusia, Estados Unidos e Xapón. - HMCB4.2.2 Explica a partir de imaxes as características que permiten identificar a Inglaterra Victoriana. - HMCB4.2.3 Analiza textos relativos á época de Napoleón III en Francia. - HMCB4.2.4 Identifica e explica razoadamente os feitos que converten a Alemaña durante o mandato de Bismarck nunha potencia europea.	- CSC - CMCCT - CAA - CSC - CAA - CCL - CD - CSC - CAA - CCL - CSC - CAA - CCL
- a - b - c - d - e - h	B4.3 A expansión colonial dos países industriais: causas, colonización e reparto de Asia, África e outros enclaves coloniais, consecuencias.	B4.3 Describir a expansión imperialista de europeos, xaponeses e estadounidenses a finais do século XIX, establecendo as súas consecuencias.	- HMCB4.3.1 Identifica e explica razoadamente as causas e as consecuencias da expansión colonial da Segunda Metade do século XIX. - HMCB4.3.2 Localiza nun mapamundi as colonias das distintas potencias imperialistas. - HMCB4.3.3 Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	- CSC - CAA - CCL - CSC - CD - CAA - CSC - CAA - CCL
- a - b - c - d - e - h	B4.4 As relacións internacionais. A Paz Armada: Tripla Alianza e Tripla Entente.	B4.4 Comparar sinteticamente os distintos sistemas de alianzas do período da Paz Armada.	HMCB4.4.1 Describe as alianzas dos países máis destacados durante a Paz Armada.	- CSC - CCL
- A - b	B4.5 A I Guerra Mundial: causas, desenvolvemento e consecuencias.	B4.5 Distinguir os acontecementos que conducen á declaración das hostilidades da Primeira Guerra Mun-	HMCB4.5.1 Identifica a partir de fontes históricas ou historiográficas as causas da I Guerra Mundial.	- CSC - CAA

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ c ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h		dial, desenvolvendo as súas etapas e as súas consecuencias.		▪ CCL
			▪ HMCB4.5.2 Comenta símbolos conmemorativos vinculados á I Guerra Mundial.	▪ CSC ▪ CCL
			▪ HMCB4.5.3 Analiza e explica as distintas etapas da Gran Guerra a partir de mapas históricos.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
			▪ HMCB4.5.4 Extrae conclusións de gráficos e imaxes sobre as consecuencias da I Guerra Mundial.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
	Bloque 5. O Período de Entreguerras, a II Guerra Mundial e as súas consecuencias			
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B5.1 Economía, sociedade e cultura da época: os anos vinte.	▪ B5.1 Recoñecer as características do período de Entreguerras inseríndoas nos correspondentes aspectos políticos, económicos, sociais ou culturais.	▪ HMCB5.1.1 Explica as características do período de Entreguerras a partir de manifestacións artísticas e culturais de comezos do século XX.	▪ CSC ▪ CCL
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B5.2 A revolución rusa, a formación e desenvolvemento da URSS.	▪ B5.2 Esquematizar o desenvolvemento da Revolución Rusa de 1917 recoñecendo as súas etapas e os seus protagonistas máis significativos e establecendo as súas consecuencias.	▪ HMCB5.2.1 Identifica e explica algunhas das causas da Revolución Rusa de 1917.	▪ CSC ▪ CCL
			▪ HMCB5.2.2 Compara a Revolución Rusa de Febreiro de 1917 coa de Outubro de 1917.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B5.3 Tratados de Paz e reaxuste internacional: a Sociedade de Nacións.	▪ B5.3 Identificar os Tratados de Paz da I Guerra Mundial establecendo como unha consecuencia o xurdimento da Sociedade de Nacións.	▪ HMCB5.3.1 Explica os acordos dos Tratados de Paz da I Guerra Mundial e analiza as súas consecuencias a curto prazo.	▪ CSC ▪ CCL ▪ CAA
			▪ HMCB5.3.2 Analiza o papel que xoga a Sociedade de Nacións nas relacións internacionais, a partir de fontes históricas.	▪ CSC ▪ CCL
▪ a ▪ b ▪ c	▪ B5.4 Estados Unidos e a crise de 1929: a Gran Depresión e o New Deal.	▪ B5.4 Explicar a Gran Depresión describindo os factores desencadeantes e as súas influencias na vida cotiá.	▪ HMCB5.4.1 Interpreta imaxes da Gran Depresión.	▪ CSC ▪ CCL ▪ CAA

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - h				CD
			HMCB5.4.2 Comenta gráficas que explican a crise económica de 1929.	- CSC - CCL - CMCCT
- a - b - c - d - e - h - k	B5.5 Os fascismos europeos eo nazismo alemán.	B5.5. Recoñecer a transcendencia dos fascismos europeos como ideoloxías que conduciron ao desencadeamento de conflitos no panorama europeo do momento.	HMCB5.5.1 Compara o fascismo italiano eo nazismo alemán.	- CSC - CCL
			HMCB5.5.2 Distingue símbolos dos fascismos europeos da Primeira Metade do século XX.	CSC
- a - b - c - d - e - h	B5.6 As relacións internacionais do período de Entre guerras, viraxes cara a guerra.	B5.6 Comprender as relacións internacionais no período de entreguerras como elementos importantes das causas da Segunda Guerra Mundial.	HMCB5.5.3 Analiza a partir de diferentes fontes contrapostas as relacións internacionais anteriores ao estoupido da II Guerra Mundial.	- CSC - CAA - CCL
- a - b - c - d - e - h	B5.7 A Segunda Guerra Mundial: Orixes do conflito e características xerais.	B5.7 Identificar e explicar as desencadeantes da II Guerra Mundial, así como os feitos máis característicos.	HMCB5.7.1 Identifica e explica as causas desencadeantes da II Guerra Mundial a partir de fontes históricas.	- CSC - CAA - CCL
- a - b - c - d - e - h	B5.8 Desenvolvemento da Segunda Guerra Mundial.	B5.8 Establecer as etapas do desenvolvemento da II Guerra Mundial, distinguindo as que afectaron a Europa e as que afectaron a Estados Unidos e Xapón.	HMCB5.8.1 Explica as etapas da II Guerra Mundial tanto na fronte europea coma na guerra do Pacífico.	- CSC - CAA - CCL
			HMCB5.8.2 Analiza o desenvolvemento da II Guerra Mundial a partir de mapas históricos.	- CSC - CAA - CCL
- a - b - c - d	B5.9 Consecuencias da Segunda Guerra Mundial.	B5.9. Analizar o papel da guerra mundial como elemento de transformación da vida cotiá.	HMCB5.9.1 Describe as consecuencias da II Guerra Mundial.	- CSC - CAA - CCL

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ e ▪ h				
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h ▪ k	▪ B5.10 O Antisemitismo: o Holocausto.	▪ B5.10 Entender o contexto no que se desenvolveu o Holocausto na guerra europea e as súas consecuencias.	▪ HMCB5.10.1 Analiza imaxes que explican o Holocausto levado a cabo pola Alemaña Nazi.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CD
			▪ HMCB5.10.2 Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B5.11 Preparación da Paz e a ONU.	▪ B5.11 Obter e seleccionar información escrita e gráfica relevante, utilizando fontes primarias ou secundarias, relativa a postguerra.	▪ HMCB5.11.1 Sintetiza textos que explican a intervención da ONU nas relacións internacionais e asuntos de descolonización.	▪ CSC ▪ CCL ▪ CAA
	Bloque 6. Evolución de dous mundos diferentes e os seus enfrontamentos			
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B6.1 A formación do bloque comunista fronte ao bloque capitalista: a Guerra Fría.	▪ B6.1 Describir os feitos políticos, económicos, sociais e culturais que explican o xurdimento dos dous bloques antagónicos, clasificándoos e presentándoos adecuadamente.	▪ HMCB6.1.1 Localiza nun mapa os países que forman os bloques comunista e capitalista.	▪ CSC ▪ CD
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B6.2 A evolución das relacións entre as dúas superpotencias. Os conflitos: da Guerra Fría á Coexistencia Pacífica e a Distensión.	▪ B6.2 Interpretar a Guerra Fría, a Coexistencia Pacífica e a Distensión e as súas consecuencias establecendo acontecementos que exemplifiquen cada unha destas etapas das relacións internacionais.	▪ HMCB6.2.1 Identifica e explica os conflitos da Guerra Fría a partir dun mapa histórico.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B6.3 Evolución da economía mundial de postguerra.	▪ B6.3 Distinguir feitos que explican o enfrontamento entre os bloques comunista e capitalista, revisando as novas dos medios de comunicación da época.	▪ HMCB6.3.1 Selecciona símbolos e imaxes que se identifican co mundo capitalista eo mundo comunista	▪ CSC
			▪ HMCB6.3.2 Extrae conclusións dos textos, imaxes, mapas, gráficas que explican a evolución de ámbolos bloques enfrontados na Guerra Fría sinalando a qué bloque pertence e algúns motivos que explican esa	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD

Historia do Mundo Contemporáneo. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			pertenza.	■ CMCCT
■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ h	■ B6.4 Características sociais e culturais de dous modelos políticos diferentes: comunismo e capitalismo.	■ B6.4 Comparar analizando o modelo capitalista co comunista dende os puntos de vista político, social, económico e cultural, exemplificando coa selección de feitos que durante este período afecten as dúas grandes superpotencias: URSS e Estados Unidos.	■ HMCB6.4.1 Explica algunhas características da economía capitalista a partir de gráficas.	■ CSC ■ CCL ■ CMCCT
			■ HMCB6.4.2 Explica algunhas características da economía comunista a partir de gráficos.	■ CSC ■ CCL ■ CMCCT
			■ HMCB6.4.3 Establece razoada e comparativamente as diferenzas entre o mundo capitalista e o mundo comunista.	■ CSC ■ CAA ■ CCL
			■ HMCB6.4.4 Identifica formas políticas do mundo occidental e do mundo comunista.	■ CSC ■ CCL
	Bloque 7. A Descolonización e o Terceiro Mundo			
■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ h	■ B7.1 Orixes, causas e factores da descolonización.	■ B7.1 Explicar os motivos e feitos que conducen á descolonización establecendo as causas e factores que explican o proceso.	■ HMCB7.1.1 Localiza nun mapa as zonas afectadas pola descolonización e os seus conflitos.	■ CSC ■ CCL ■ CD
■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ h	■ B7.2 Etapas e modelos de descolonización.	■ B7.2 Describir as etapas e consecuencias do proceso descolonizador identificando as que afectan a unhas colonias e a outras, establecendo feitos e personaxes significativos de cada proceso.	■ HMCB7.2.1 Establece de forma razoada as distintas causas, feitos e factores que desencadean e explican o proceso descolonización.	■ CSC ■ CCL ■ CAA
			■ HMCB7.2.2 Identifica e compara as características da descolonización de Asia e de África.	■ CSC ■ CCL
■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ h	■ B7.3 Desenvolvemento do proceso descolonizador: o papel da ONU.	■ B7.3 Definir o papel da ONU na descolonización analizando información que demostre as súas actuacións.	■ HMCB7.3.1 Explica as actuacións da ONU no proceso descolonizador a partir de fontes históricas.	■ CSC ■ CCL

Historia do Mundo Contemporáneo. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a - b - c - d - e - h - k	B7.4 O Terceiro Mundo e o Movemento de Países Non Aliñados: problemas dos países do Terceiro Mundo.	B7.4 Analizar o subdesenvolvemento do Terceiro Mundo establecendo as causas que o explican.	HMCB7.4.1 Analiza as características dos países do Terceiro Mundo a partir de gráficas.	- CSC - CCL - CMCTT
			HMCB7.4.2 Localiza nun mapa os Países do Terceiro Mundo.	- CSC - CD
			HMCB7.4.3 Analiza textos e imaxes do Movemento de Países Non Aliñados e dos países subdesenvolvidos.	- CSC - CCL
- a - b - c - d - e - h	B7.5 As relacións entre os países desenvolvidos e non desenvolvidos, o nacemento da axuda internacional.	B7.5 Apreciar o nacemento da axuda internacional e o xurdimento das relacións entre os países desenvolvidos e subdesenvolvidos, reproducindo as formas de axuda ao desenvolvemento e describindo as formas de neocolonialismo dentro da política de bloques.	HMCB7.5.1 Explica a evolución das relacións entre os países desenvolvidos e os países en vías de desenvolvemento, comparando a axuda internacional coa intervención neocolonialista.	- CSC - CCL - CAA
Bloque 8. A crise do bloque comunista				
- a - b - c - d - e - h - i	B8.1 A URSS e as democracias populares.	B8.1 Describir a situación da URSS a finais do século XX, establecendo os seus trazos máis significativos dende unha perspectiva política, social e económica.	HMCB8.1.1 Localiza nun mapa as repúblicas exsoviéticas e os diferentes países formados trala caída do muro de Berlín.	- CSC - CD
			HMCB8.1.2 Elabora un eixe cronolóxico que ordena os acontecementos que explican a desintegración da URSS, formación da CEI e o xurdimento das repúblicas exsoviéticas.	- CSC - CMCCT
			HMCB8.1.3 Compara utilizando mapas de situación dos países dos Balcáns dende os anos 80 ata a actualidade.	- CSC - CAA - CD - CCL
- a - b - c - d - e - h	B8.2 A irrupción de M. Gorbachov: "Perestroika" e "Glasnost".	B8.2 Resumir as políticas de M. Gorbachov nomeando as disposicións concernintes á "Perestroika" e á "Glasnost" e resaltando as súas influencias.	HMCB8.2.1 Describe os trazos políticos e socioeconómicos da URSS dende a época de Breznev ata a de Gorbachov.	- CSC - CCL
- a - b	B8.3 A desintegración da URSS: CEI-Federación Rusa e as novas repúblicas exsoviéticas.	B8.3 Analizar a situación creada co xurdimento da CEI e as repúblicas exsoviéticas recollendo informacións	HMCB8.3.1 Elabora un cadro sinóptico sobre a situación política e económica das repúblicas exsoviéticas.	- CSC - CAA

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- c - d - e - h - i		que resuman as novas circunstancias políticas e económicas.	ticas e a CEI- Federación Rusa.	CMCCT
- a - b - c - d - e - h	B8.4 A caída do muro de Berlín e a evolución dos países de Europa Central e Oriental.	B8.4 Explicar a caída do muro de Berlín nomeando as súas repercusións nos países de Europa Central e Oriental.	HMCB8.4.1 Analiza imaxes que reflicten a caída do muro de Berlín.	- CSC - CCL
			HMCB8.4.2 Explica as novas relacións das repúblicas exsoviéticas con Europa occidental.	- CSC - CCL
			HMCB8.4.3 Realiza unha busca guiada en Internet para explicar de maneira razoada a disolución do bloque comunista.	- CSC - CAA - CCL
- a - b - c - d - e - h	B8.5 O problema dos Balcáns. A guerra de Iugoslavia.	B8.5 Identificar o problema dos Balcáns enumerando as causas que explican o xurdimento de tal situación e resumindo os feitos que configuran o desenvolvemento de conflitos nesta zona.	HMCB8.5.1 Describe comparativamente a evolución política dos países de Europa Central e Oriental trala caída do muro de Berlín.	- CSC - CCL
			HMCB8.5.2 Describe e analiza as causas, desenvolvemento e consecuencias da guerra dos Balcáns especialmente en Iugoslavia	- CSC - CCL
	Bloque 9. O mundo capitalista na segunda metade do século XX			
- a - b - c - d - e - h - k	B9.1 Pensamento e cultura da sociedade capitalista na segunda metade do século XX.	B9.1 Distinguir os postulados que defende a cultura capitalista da segunda metade do século XX establecendo as liñas de pensamento e os logros obtidos.	HMCB9.1.1 Enumera as liñas de pensamento económico do mundo capitalista na segunda metade do século XX.	- CSC - CCL
			HMCB9.1.2 Explica o modelo capitalista dun país elaborando información a partir dunha búsqueda guiada en internet	- CSC - CAA - CCL
- a - b - c - d - e - h - k	B9.2 O Estado do Benestar.	B9.2 Describir o Estado do Benestar, aludindo ás características significativas que inflúen na vida cotiá.	HMCB9.2.1 Identifica razoadamente as características e símbolos do Estado do Benestar.	- CSC - CCL

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a - b - c - d - e - h	B9.3 O proceso de construción da Unión Europea: das Comunidades Europeas á Unión.	B9.3 Explicar o proceso de construción da Unión Europea enumerando os fitos máis destacados que configuran a súa evolución.	HMCB9.3.1 Elabora eixes cronolóxicos sobre o proceso de construción da Unión Europea.	- CSC - CMCCT
- a - b - c - d - e - h	B9.4 Obxectivos e Institucións da Unión Europea.	B9.4 Coñecer os obxectivos que persegue a Unión Europea relacionándolos coas Institucións que compoñen a súa estrutura.	HMCB9.4.1 Relaciona razoadamente as Institucións da Unión Europea cos obxectivos que esta persegue.	- CSC - CCL
- a - b - c - d - e - h	B9.5 Evolución de Estados Unidos: dos anos 60 aos 90.	B9.5 Describir a evolución política, social e económica de Estados Unidos dende os anos 60 aos 90 do século XX sintetizando os aspectos que explican a transformación da sociedade norteamericana e que constitúen elementos orixinarios do Estado do Benestar.	HMCB9.5.1 Realiza un eixe cronolóxico dos feitos máis significativos de tipo político, social e económico de Estados Unidos dende os anos 60 aos 90.	- CSC - CMCCT
			HMCB9.5.2 Selecciona e presenta mediante mapas ou redes conceptuais información referida a Estados Unidos entre 1960 e 2000.	- CSC - CD - CAA
- a - b - c - d - e - h	B9.6 Xapón e os novos países asiáticos industrializados.	B9.6 Identificar as singularidades do capitalismo de Xapón e os Novos Países Industriais Asiáticos, establecendo trazos de carácter político, económico, social e cultural.	HMCB9.6.1 Establece razoadamente as características e símbolos que explican aspectos singulares do capitalismo de Xapón e a Área do Pacífico.	- CSC - CAA - CCL
	Bloque 10. O mundo actual dende unha perspectiva histórica			
- a - b - c - d - e - g - h - k	- B10.1 A globalización e os medios de comunicación. O impacto científico e tecnolóxico. - A caída do muro de Berlín. - Os atentados de Nova York. - A inmigración como fenómeno globalizado.	B10.1 Analizar as características da globalización describindo a influencia que sobre este fenómeno teñen os medios de comunicación e o impacto que os medios científicos e tecnolóxicos teñen na sociedade actual.	HMCB10.1.1 Identifica as principais características ligadas á fiabilidade e obxectividade do fluxo de información existente en internet e outros medios dixitais.	- CSC - CD - CCL - CAA
			HMCB10.1.2 Elabora un breve informe sobre as relacións entre inmigración e globalización a partir de fontes históricas.	- CSC - CD - CCL - CSIEE

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HMCB10.1.3 Extrae conclusións de imaxes e material videográfico relacionados co mundo actual.	- CSC - CD - CCL
- a - b - c - d - e - h - k	B10.2 A ameaza terrorista nun mundo globalizado.	B10.2 Describir os efectos da ameaza terrorista (yihadismo, etc.) sobre a vida cotiá, explicando as súas características.	HMCB10.2.1 Realiza unha busca guiada en Internet sobre a ameaza terrorista, organizacións que a sustentan, actos máis relevantes (Nova York 11-S, Madrid 11-M, Londres 7-J, etc.), os seus símbolos e repercusións na sociedade (a cidadanía ameazada, as asociacións de vítimas, a mediación en conflitos, etc.) e analiza e comunica a información máis relevante.	- CSC - CD - CCL - CAA
- a - b - c - d - e - h	B10.3 Europa: reto e unión.	B10.3 Resumir os retos que ten a Unión Europea no mundo actual distinguindo os problemas que posúe para amosarse como zona xeopolítica unida fronte a outras áreas.	HMCB10.3.1 Identifica os retos actuais da Unión Europea a partir de novas xornalísticas seleccionadas.	- CSC - CCL - CAA
			HMCB10.3.2 Explica comparativamente os desaxustes que ten a Unión Europea na relación con outros países ou áreas xeopolíticas.	- CSC - CCL - CAA
- a - b - c - d - e - h - k - l	B10.4 Trazos relevantes da sociedade norteamericana a comezos do século XXI, tralos atentados do 11-S de 2001.	B10.4 Enumerar os trazos relevantes da sociedade norteamericana a comezos do século XXI distinguindo a transcendencia dos atentados do 11-S e explicando as transformacións e o impacto ocasionado a este país.	HMCB10.4.1 Elabora mapas conceptuais sobre os trazos da sociedade norteamericana agrupándoos en política, sociedade, economía e cultura.	- CSC - CD - CCL - CAA
- a - b - c - d - e - h - l	B10.5 Hispanoamérica: situación actual.	B10.5 Analizar a evolución política, económica, social e cultural de Hispanoamérica.	HMCB10.5.1 Describe os principais movementos políticos, económicos, sociais e culturais da Hispanoamérica actual.	- CSC - CCL - CAA
- a - b - c	B10.6 O mundo islámico na actualidade.	B10.6 Describir a evolución do mundo islámico na actualidade resumindo os seus trazos económicos, políticos, relixiosos e sociais.	HMCB10.6.1 Enumera e explica os trazos económicos, políticos, relixiosos e sociais do mundo islámico e localiza nun mapa os países que forman na actuali-	- CSC - CD - CCL

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - h - k			dade o mundo islámico.	CAA
- A - b - c - d - e - h	B10.7 África Islámica, Subsahariana e Sudáfrica.	B10.7 Distinguir a evolución dos países de África distinguindo e relacionando as súas zonas xeoestratéxicas.	HMCB10.7.1 Compara aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais entre os principais países do continente africano.	- CSC - CCL - CAA
- a - b - c - d - e - h	B10.8 India e China do século XX ao XXI: evolución política, económica, social e de mentalidades.	B10.8 Resumir a evolución de China e India dende finais do século XX ao século XXI, seleccionando trazos políticos, económicos, sociais e de mentalidades	HMCB10.8.1 Compara aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais de China e India.	- CSC - CCL - CAA
			HMCB10.8.2 Compara aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais entre países emerxentes de Asia e África.	- CSC - CCL - CAA
	Bloque 11. A historia contemporánea: O tempo histórico. Métodos e ferramentas propias da disciplina.			
- h - j - k	B11.1 O tempo histórico.	B11.1 Recoñecer que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	HMCB11.1.1 Recoñecer que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	- CSC - CMCCT - CAA
- e - g - h - j - k - i	B11.2 As fontes históricas.	B11.2 Localizar e seleccionar información escrita e gráfica relevante utilizando fontes primarias e secundarias (en Bliiblioteca, Internet,...), analizando a súa credibilidade.	HMCB11.2.1 Localiza e selecciona información escrita e gráfica relevante utilizando fontes primarias e secundarias analizando a súa credibilidade.	- CSC - CD - CAA - CCL
- e - h - i - l	B11.3 Vocabulario histórico e artístico da idade contemporánea.	B11.3 Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	HMCB11.3.1 Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	- CSC - CCL

2.1.19 Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial

Introdución

O espírito emprendedor é un concepto que inclúe valores persoais, tales como a creatividade, a disposición positiva para a innovación e o cambio, a confianza nun mesmo, a motivación de logro, o liderado, a aceptación do fracaso como fonte de experiencia, e as actitudes de cooperación e de traballo en equipo. Todas as persoas terán que emprender na súa vida persoal e laboral, terán que innovar e buscar novas respostas, no mundo globalizado e cambiante ao que se enfrontan aínda que non todos logran levar a cabo un proxecto empresarial propio.

Formar cidadáns capaces de asumir riscos, ser innovadores, con capacidade de negociación e pensamento estratéxico constitúe o reto desta materia que trata de contribuír a formar cidadáns dotados de capacidade para o emprendemento. Inclúe aspectos teóricos e prácticos orientados a preparar aos alumnos e ás alumnas para unha cidadanía responsable e para a vida profesional; axuda ao coñecemento das actividades e necesidades dos emprendedores, persegue que as persoas poidan responsabilizarse da súa propia carreira e do seu camiño persoal de formación e da toma das decisións clave na súa vida, ademais da posibilidade de crear un negocio propio ou actuar como innovadores no traballo dentro dunha organización.

A estrutura desta materia consta de tres grandes bloques, o primeiro titulado Autonomía persoal, liderado e innovación está centrado na descrición das calidades e destrezas persoais asociadas a iniciativa emprendedora, no repaso das decisións sobre o itinerario vital e a actuación como futuro traballador. No segundo bloque, Proxecto de empresa, repásanse as principais áreas e funcións da empresa co obxecto de por en marcha o proxecto empresarial xurdido da idea de negocio xerado previamente. Finaliza cun bloque que baixo o título Finanzas analiza as alternativas con que conta a empresa para elixir a súa forma xurídica, as fontes de financiamento do seu proxecto empresarial, a necesidade de planificar as necesidades financeiras e as obrigas fiscais e prever a evolución do negocio garantindo a súa viabilidade.

Esta materia contribúe ao desenvolvemento ademais da competencia “sentido de iniciativa emprendedora e espírito emprendedor”, que incide na consecución do benestar económico e social da comunidade, das competencias comunicación lingüística, matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, dixital, sociais e cívicas e a competencia aprender a aprender.

4º de ESO

	Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Autonomía persoal, liderado e innovación			
■ e,g	■ B1.1 Autonomía e autoconhecimento. A iniciativa emprendedora e o empresario na sociedade. ■ B1.2 Intereses, aptitudes e motivacións persoais para a carreira profesional.	■ B1.1 Describir as calidades persoais e destrezas asociadas á iniciativa emprendedora analizando os requirimentos dos distintos postos de traballo e actividades empresariais.	■ IAEEB1.1.1 Identifica as calidades persoais, actitudes, aspiracións e formación propias das persoas con iniciativa emprendedora, describindo a actividade dos empresarios e o seu rol na xeración de traballo e benestar social. ■ IAEEB1.1.2 Investiga con medios telemáticos as diferentes áreas de actividade profesional do seu entorno, os tipos de empresa que as desenvolven e os diferentes postos de traballo en cada unha delas razoando os requirimentos para o desempeño profesional en cada un deles.	■ IEE ■ CDI ■ CAA
■ b,g	■ B1.3 Itinerarios formativos e carreiras profesionais. Proceso de busca de emprego en empresas do sector. O autoemprego. O proceso de toma de decisións sobre o itinerario persoal.	■ B1.2 Tomar decisións sobre o itinerario vital propio comprendendo as posibilidades de emprego, autoemprego e carreira profesional en relación coas habilidades persoais e as alternativas de formación e aprendizaxe ao longo da vida.	■ IAEEB1.2.1 Deseña un proxecto de carreira profesional propia relacionando as posibilidades do ámbito coas calidades e aspiracións persoais valorando a opción do autoemprego e a necesidade de formación ao longo da vida.	■ CAA
■ a,,c,g,k	■ B1.4 O dereito do traballo.	■ B1.3 Actuar como un futuro traballador responsable	■ IAEEB1.3.1 Identifica as normas e institucións que	■ CSC

	Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	▪ B1.5 Dereitos e deberes derivados da relación laboral. ▪ B1.6 O contrato de traballo e a negociación colectiva. ▪ B1.7 Seguridade Social. Sistema de protección. Emprego e Desemprego. ▪ B1.8 Protección do traballador e beneficios sociais. ▪ B1.9 Os riscos laborais. Normas. Planificación da protección na empresa. ▪	coñecendo os seus dereitos e deberes como tal, valorando a acción do Estado e da Seguridade Social na protección da persoa empregada, así como comprendendo a necesidade de protección dos riscos laborais.	interveñen nas relacións entre persoas traballadoras e empresas relacionándoas co funcionamento do mercado de traballo. ▪ IAEEB1.3.2 Distingue os dereitos e obrigas que se derivan das relacións laborais comprobándoos en contratos de traballo e documentos de negociación colectiva. ▪ IAEEB1.3.3 Describe as bases do sistema da Seguridade Social, así como as obrigas de persoas traballadoras e persoas empresarias dentro deste, valorando a súa acción protectora ante as distintas continxencias cubertas e describindo as prestacións mediante buscas nas webs institucionais. ▪ IAEEB1.3.4 Identifica as situacións de risco laboral máis habituais nos sectores de actividade económica máis relevantes no ámbito indicando os métodos de prevención legalmente establecidos, así como as técnicas de primeiros auxilios aplicables en caso de accidente ou dano.	▪ CSC ▪ CLL ▪ IEE
	Bloque 2. Proxecto de empresa			
▪ d,g	▪ B2.1 A idea de proxecto de empresa. Avaliación da idea. O entorno, o rol social da empresa. ▪ B2.2 Elementos e estrutura da empresa. ▪ B2.3 O plan de empresa. ▪ B2.4 A planificación na empresa.	▪ B2.1 Crear un proxecto de empresa na aula describindo as características internas e a súa relación co entorno así como a súa función social, identificando os elementos que constitúen a súa rede loxística como provedores, clientes, sistemas de produción e comercialización e redes de almacenaxe entre outros.	▪ IAEEB2.1.1 Determina a oportunidade dun proxecto de empresa identificando as características e tomando parte na actividade que a empresa desenvolve. ▪ IAEEB2.1.2 Identifica as características internas e externas da empresa en proxecto así como os elementos que constitúen o entono específico desta: mercado, provedores, clientes, sistemas de produción e/ou comercialización, almacenaxe, e outros. ▪ IAEEB2.1.3 Describe a relación da empresa proxectada co seu sector, a súa estrutura organizativa e as funcións de cada departamento identificando os procedementos de traballo no desenvolvemento do proceso produtivo ou comercial. ▪ IAEEB2.1.4 Elabora documentos para a planificación tanto a longo como a corto prazo das distintas funcións da empresa en proxecto.	▪ IEE ▪ CAA ▪ IEE ▪ CLL ▪ CAA

	Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b,g,h	▪ B2.5 Información na empresa. A información contable. A información de recursos humanos. Os documentos comerciais de cobramento e pagamento. O Arquivo.	▪ B2.2 Identificar e organizar a información das distintas áreas da empresa en proxecto aplicando os métodos correspondentes á tramitación documental empresarial.	▪ IAEEB2.2.1 Manexa como usuario de nivel básico aplicacións informáticas de control e seguimento de clientes, provedores e outros, aplicando as técnicas básicas de contabilidade, xestión financeira e comercial e administración de persoal para a organización da información da empresa proxectada.	▪ CDI
			▪ IAEEB2.2.2 Transmite información entre as distintas áreas e clientes da empresa en proxecto recoñecendo e aplicando técnicas de comunicación e negociación e aplicando o tratamento protocolario axeitado mediante medios telemáticos e presenciais.	▪ CLL
▪ g,h	▪ B2.6 As actividades na empresa. A función de produción. A función comercial e do mercadotecnia. ▪ B2.7 Axudas e apoio á creación de empresas.	▪ B2.3 Realizar actividades de produción e comercialización propias da empresa proxectada aplicando técnicas de comunicación e traballo en equipo.	▪ IAEEB2.3.1 Crea materiais publicitarios e para a difusión dos produtos e/ou servizos obxecto do proxecto e elabora un plan de comunicación en internet e en redes sociais aplicando os principios da mercadotecnia.	▪ CLL
			▪ IAEEB2.3.2 Desenvolve tarefas de produción e/ou comercialización na empresa en proxecto segundo os plans de control prefixados: simulando a toma de decisións para cumprir os prazos e obxectivos establecidos e propoñendo melloras, mediante o traballo en equipo.	▪ IEE
			▪ IAEEB2.3.3 Recompila datos sobre os diferentes apoios á creación de empresas tanto do entorno próximo coma do territorial, nacional ou europeo seleccionando as posibilidades que se axusten ao proxecto de empresa formulado.	▪ CAA
	Bloque 3. Finanzas			
▪ a,d,g,h	▪ B3.1 Tipos de empresa segundo a súa forma xurídica. ▪ B3.2 A elección da forma xurídica. ▪ B3.3 Trámites de posta en marcha dunha empresa.	▪ B3.1 Describir as diferentes formas xurídicas das empresas relacionando con cada unha delas as responsabilidades legais dos seus propietarios e xestores así como coas esixencias de capital.	▪ IAEEB3.1.1 Distingue as diferentes formas xurídicas das empresas indicando as esixencias de capital e responsabilidades propias de cada tipo.	▪ IEE
			▪ IAEEB3.1.2 Identifica e enumera as administracións públicas implicadas na posta en marcha de empresas recompilando por vía telemática os principais documentos necesarios para a posta en funcionamento.	▪ CDI
			▪ IAEEB3.1.3 Valora as tarefas de apoio, rexistro, control e fiscalización que realizan as autoridades no proceso de creación de empresas, describindo os trá-	▪ CSC

	Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			mites que se deben realizar.	
			IAEEB3.1.4 Selecciona a forma xurídica máis axeitada en cada caso segundo: a actividade a desenvolver, número de emprendedores, alcance da responsabilidade a asumir, complexidade organizativa, dispoñibilidade financeira, fiscalidade.	CAA
b,f,g	- B3.4 Fontes de financiamento das empresas. Externas (bancos, axudas e subvencións, crowdfunding) e internas (accionistas, investidores, aplicación de beneficios). - B3.5 Produtos financeiros e bancarios para pemes. Comparación.	B3.2 Identificar as fontes de financiamento das empresas propias de cada forma xurídica, incluíndo as externas e internas valorando as máis axeitadas para cada tipo e momento no ciclo de vida da empresa.	IAEEB3.2.1 Determina os investimentos necesarios para a posta en marcha dunha empresa distinguindo as principais partidas relacionadas nun balance de situación.	IEE
			IAEEB3.2.2 Caracteriza de forma básica as posibilidades de financiamento das empresas diferenciando o financiamento externo e interna, a curto e a longo prazo así como o custo de cada unha e as implicacións na marcha da empresa.	CAA
b,f,g	- B3.6 A planificación financeira das empresas. Estudo de viabilidade económico-financeiro. Proxección da actividade. Instrumentos de análise. Ratios básicos. - B3.7 Os impostos que afectan ás empresas. O calendario fiscal.	B3.3 Recoñecer a necesidade de planificar o negocio das empresas ligándoa á previsión da evolución do sector e da economía nacional, así como da planificación financeira e fiscal.	IAEEB3.3.1 Presenta un estudo de viabilidade económico financeiro a medio prazo do proxecto de empresa aplicando condicións reais de produtos financeiros analizados e previsións de vendas segundo un estudo do ámbito mediante unha aplicación informática tipo folla de cálculo manexando ratios-financeiros básicos.	- CDI - IEE
			IAEEB3.3.2 Analiza os produtos financeiros máis axeitados de entre as entidades financeiras do ámbito para cada tipo de empresa valorando o custo e o risco de cada un deles e seleccionando os máis axeitado para o proxecto de empresa.	CAA
			IAEEB3.3.3 Identifica as obrigas fiscais das empresas segundo a súa actividade e forma xurídica, sinalando o funcionamento básico de IAE, IVE, IRPF e IS, indicando as principais diferenzas entre eles.	CAA
			IAEEB3.3.4 Valora a achega que supón a carga impositiva das empresas á riqueza nacional e ao sostemento das cargas do Estado.	CSC

2.1.20 Latín

Introdución

A materia de latín na etapa da ESO ten como principal finalidade introducir ao alumnado no coñecemento dos aspectos esenciais da lingua e a cultura latinas, facendo fincapé ao mesmo tempo no papel que estas desempeñan en tanto que orixe e fundamento das linguas romances e da cultura occidental, o que coñecemos como herdanza clásica.

Esta mesma perspectiva está tamén presente no currículo básico para bacharelato, se ben nesta etapa perséguese un estudo máis en profundidade da lingua, xa que, ben pola súa estrutura interna de funcionamento, ben polo seu caudal léxico, está moi presente nas linguas utilizadas e estudadas polos alumnos.

O estudo do latín como lingua flexiva proporciona mediante a comparación unha sólida base científica para o estudo e perfeccionamento progresivo no manexo doutras linguas.

O idioma latino, unha vez adquiridos uns mínimos coñecementos sobre os seus mecanismos morfosintácticos e o seu léxico, permite entender as linguas romances como resultado dunha evolución e encontrar paralelismos entre elas que axuden no seu estudo.

O estudo da orixe e evolución do latín ás linguas romances proporciona ao alumnado os instrumentos necesarios para comprender e analizar os procesos de cambios fonéticos, morfosintácticos e semánticos que deron lugar aos procedementos que rexen hoxe as súas linguas, e axuda a incrementar de xeito notable o seu léxico. A reflexión sobre o léxico coñecido, a adquisición de novas palabras e a comprensión das estruturas da lingua latina interveñen de xeito notable no uso máis eficaz da lingua propia como instrumento de aprendizaxe, comunicación e interpretación da realidade.

É recomendable comezar o estudo do latín de 4º de ESO cun método natural, no que as regras morfosintácticas se deduzan da práctica da lectura e da tradución, deixando para os cursos de 1º e 2º de bacharelato un estudo máis pormenorizado das mesmas.

O estudo da herdanza clásica, obxecto desta materia, non só está presente na lingua latina, pois abordará tamén os diferentes aspectos que se inclúen no que coñecemos como civilización latina, berce da Europa actual. Ademais da descrición do seu marco xeográfico e do estudo dos principais fitos históricos, haberá lugar tamén para unha análise das súas estruturas sociopolíticas, da súa vida cotiá e manifestacións culturais, como os espectáculos públicos ou as súas creacións literarias e artísticas, a enxeñería e o urbanismo, a mitoloxía e a relixión.

Partindo desta perspectiva, o estudo da materia organízase en bloques que, con lixeiros matices, repítense en todos os cursos.

Os devanditos bloques refírense tanto a cuestións lingüísticas como a temas culturais, tendo en conta que ambos os dous aspectos constitúen dúas facetas inseparables e complementarias para o estudo da civilización romana, sen as que non é posible apreciar a importancia do legado latino na súa verdadeira dimensión.

O primeiro destes bloques estuda o latín como orixe das linguas romances e ten un trato lixeiramente diferente para os cursos de 4 de ESO e 1º de bacharelato e o curso de 2º de bacharelato. Os contidos dos dous primeiros cursos comezan coa análise das linguas do mundo, para seguir co estudo do indoeuropeo e as súas familias lingüísticas, a orixe, evolución e etapas do latín e as linguas romances. A continuación, e xa para os tres cursos, preténdese analizar o papel que desempeñou a lingua latina na formación do galego, do castelán e das demais linguas romances que se falan na actualidade en Europa e noutros países do mundo, mediante o estudo da pervivencia de elementos lingüísticos latinos nesas linguas e a análise dos procesos de evolución fonética, morfosintáctica e semántica.

O seguinte bloque, deseñado só para latín de 4º ESO e 1º de BAC, aborda os elementos básicos da lingua latina, comezando por percorrer os diferentes sistemas de escritura coñecidos, para analizar despois a orixe e evolución do abecedario latino e a súa pronunciación.

Os dous bloques seguintes, comúns aos tres cursos, tratan aspectos netamente lingüísticos, centrándose desta vez na morfoloxía e na sintaxe, os outros dous niveis de descrición e explicación do sistema ademais da fonética e semántica, dúas realidades inseparables que conforman e integran xuntas o aspecto gramatical. Preténdese iniciar ao alumnado no concepto de flexión, estudando a estrutura interna das palabras e os elementos formais destas que serven para definir a relación que manteñen con outras dentro da oración. A sintaxe tamén se ocupa de estudar as estruturas oracionais latinas e os elementos que definen as súas construcións máis características, introducindo progresivamente niveis de maior complexidade, co propósito fundamental da comprensión e interpretación dos textos.

Nos cursos de 4º de ESO e 1º de BAC dedicouse un bloque ao estudo da civilización latina, co fin de identificar non só os feitos máis importantes da súa historia, senón tamén os aspectos propios da súa organización política, social e militar e da súa identidade cultural, sen esquecer o estudo da vida cotiá, relixión e mitoloxía, cuxa influencia resulta decisiva para a configuración do imaxinario occidental. Preténdese tamén iniciar ao alumnado no coñecemento dalgunhas das manifestacións artísticas máis significativas da antigüidade romana, entre as que destacan, por unha banda as relativas ás artes plásticas, e máis concretamente a escultura e a arquitectura, e pola outra, ás literarias.

O estudo máis en profundidade destas últimas resérvase para o curso de 2º de Bacharelato, que conta cun bloque específico para a literatura latina, no que un mellor coñecemento da lingua permitirá ao alumnado entrar en contacto directo con algúns fragmentos das obras orixinais, aprofundando deste xeito na comprensión dos textos literarios clásicos latinos para comprender as claves da sociedade na que viron a luz e valorar a influencia que os autores latinos tiveron ao longo dos séculos.

Se, como dixemos, a lingua e a cultura constitúen dúas realidades inseparables e complementarias para profundar no coñecemento da civilización latina, non existe mellor instrumento para o estudo de ambas as dúas que os propios textos, aos que está dedicado outro dos bloques de contidos previstos en todos os cursos. Preténdese deste xeito facer fincapé na necesidade de estudar dende o primeiro momento a lingua no seu contexto real, como mecanismo de expresión intelectual e estética no que se exemplifican os contidos lingüísticos estudados. Para lograr este obxectivo, ademais da labor de tradución, deberase tratar o latín como unha lingua viva coa que traballar tamén a comunicación oral e escrita.

Por último, nos tres cursos dedícase un bloque ao estudo do léxico, entendendo que este resulta imprescindible para avanzar no coñecemento de calquera lingua. Dentro deste ámbito préstase especial atención á etimoloxía, no só porque esta serve para poñer de manifesto a pervivencia das raíces latinas nas linguas modernas, senón ademais porque axuda ao alumnado a adquirir unha mellor comprensión da súa propia lingua, axudándoo a precisar o significado de termos coñecidos ou a descubrir o doutros que non utilizara anteriormente, incorporándoos ao seu vocabulario habitual. Así dedícase un especial interese á composición e derivación culta, onde se analizan prefixos, lexemas e sufixos de orixe grega e latina.

Abondando nesta última idea, abórdase o estudo das locucións e expresións latinas de uso actual, non só para coñecer o seu significado, senón tamén para saber empregalas nun contexto axeitado.

A comunicación lingüística é a competencia clave que máis presenza terá na materia de latín, xa que o estudo da lingua latina, da súa orixe e evolución, do seu funcionamento interno, do seu léxico e dos seus textos, redundará sen dúbida nun maior coñecemento e dominio das linguas propias. Non obstante, deberase ter en conta tamén o tratamento das outras competencias.

O labor de tradución non só constitúe por si mesmo un importante exercicio intelectual, senón que ao mesmo tempo estimula a memoria, a lóxica de pensamento e os hábitos de disciplina no estudo, mellorando o razoamento e impulsando a competencia clave de aprender a aprender.

A competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía poden ser traballadas nos temas de cultura e civilización latinas, particularmente na educación en Roma, no urbanismo e na enxeñería romana e as vías de comunicación, en tanto que manifestacións da actividade humana.

A competencia dixital deberá estar presente en todo momento. A busca de información na rede, a súa selección crítica e a súa utilización, entendidas como un proceso guiado polo profesor, deberá servirmos para programar traballos colaborativos e producir novos materiais para poñer a disposición da comunidade educativa.

As competencias sociais e cívicas poden ser traballadas particularmente nos bloques referidos á civilización. A vida no mundo romano, na súa dimensión político-social ou relixiosa, préstase sempre á valoración e comparación co mundo actual, salientando semellanzas e diferenzas, e fomentando un xuízo crítico da realidade. Así, cobran nova forza conceptos como democracia, xustiza, igualdade, cidadanía e diversidade.

A competencia en conciencia e expresión cultural, ademais de no estudo da literatura latina, está moi presente nos contidos referidos ás artes plásticas en Roma, o urbanismo e a romanización de Hispania e a Gallaecia. Coñecer e valorar todas estas manifestacións culturais artísticas, diferenciando xéneros e estilos, recoñecendo canons estéticos ou tópicos literarios, lévanos a consideralas como parte do patrimonio dos pobos e a apreciar dun xeito especial aquelas que están dentro do noso entorno, ben sexa nas páxinas dun libro, nun museo ou nun xacemento arqueolóxico.

A competencia que traballa o sentido da iniciativa e o espírito emprendedor estará presente sobre todo no bloques de contidos non lingüísticos para aproveitar a metodoloxía do traballo en grupo de xeito responsable e proactivo.

4º de ESO

Latín. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances				
■ f	■ B1.1 Marco Xeográfico da lingua.	■ B1.1. Coñecer e localizar en mapas o marco xeográfico da lingua latina.	■ LAB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico no que se sitúa en distintos períodos a civilización romana, delimitando o seu ámbito de influencia e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.	■ CMCCT
■ e	■ B1.2 O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas.	■ B1.2. Identificar ao indoeuropeo como a lingua nai da maioría das linguas faladas en Europa hoxe en día.	■ LA.1.2.1. Define indoeuropeo e recoñece as linguas indoeuropeas e as súas familias, delimitando nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.	■ CD
■ j	■	■ B1.3. Agrupar as linguas indoeuropeas en familias lingüísticas e localizalas nun mapa.	■ LA.1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasificando as primeiras en familias lingüísticas, e delimitando nun mapa as zonas nas que se utilizan.	■ CSC
■ j	■ B1.3 As linguas de España: linguas romances e non romances.	■ B1.4. Coñecer as orixes das linguas faladas en España, clasificalas e localizalas nun mapa.	■ LAB1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe romances e non romances e delimitando nun mapa as zonas nas que se utilizan.	■ CSC
■ b	■ B1.4 Orixe, evolución e etapas do latín. As linguas romances.	■ B1.5. Distinguir as principais etapas na evolución do latín, dende a súa orixe ata os nosos días.	■ LA.1.5.1. Realiza un eixe cronolóxico onde delimita as etapas do latín dende a súa orixe ata os nosos días e describe as principais características de cada unha.	■ CMCCT
■ e	■	■ B1.6. Enumerar as linguas romances faladas hoxe en día no mundo e situalas no seu marco xeográfico.	■ LA.1.6.1. Identifica as linguas romances faladas hoxe en día no mundo, delimitando nun mapa as zonas nas que se utilizan.	■ CD

	Latín. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ f	■ B1.5 Palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.	■ B1.7. Distinguir e identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.	■ LA.1.7.1. Identifica e diferenza entre palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos, relacionándoos co termo de orixe.	■ CCL
■ b	■ B1.6 Nocións básicas de evolución fonética, morfolóxica e semántica do latín ao galego e castelán.	■ B1.8. Coñecer a aplicar as regras fundamentais da evolución fonética do latín ao galego e castelán partindo dos étimos latinos.	■ LA.1.8.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.	■ CCL
■ e	■ B1.7 As linguas do mundo. Clasificación morfolóxica e xenealóxica.	■ B1.9. Clasificar as linguas do mundo dende criterios morfolóxicos ou xenealóxicos.	■ LAB1.9.1. Recoñece os distintos criterios para clasificar as linguas e sabe poñer exemplos.	■ CD
	Bloque 2. Sistema da lingua latina: elementos básicos			
■ e	■ B2.1 As orixes da escritura. Diferentes sistemas de escritura.	■ B2.1. Coñecer diferentes sistemas de escritura e distinguilos do alfabeto.	■ LAB2.1.1. Recoñece diferentes tipos de escritura, clasificándoos conforme á súa natureza e á súa función.	■ CD
■ e	■ B2.2 Orixes do alfabeto latino.	■ B2.2. Coñecer a orixe do alfabeto nas linguas modernas.	■ LAB2.2.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do abecedario latino, sinalando as principais adaptacións que se producen en cada unha delas.	■ CAA
■ f		■ B2.3. Identificar os distintos tipos de alfabetos empregados hoxe en día en Europa.	■ LAB2.3.1. Recoñece os diferentes tipos de alfabetos usados actualmente en Europa e relaciona cada un coas linguas que os empregan.	■ CSC
■ h	■ B2.3 A pronuncia.	■ B2.4. Coñecer e aplicar con corrección as normas básicas de pronuncia en latín.	■ LAB2.4.1. Le en voz alta textos latinos de certa extensión coa pronuncia correcta.	■ CCL
	Bloque 3. Morfoloxía			
■ b	■ B3.1 Formantes das palabras.	■ B3.1. Identificar e distinguir os distintos formantes das palabras.	■ LAB3.1.1. Descompón palabras nos seus distintos formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfe-mas e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.	■ CMCCT
■ e	■ B3.2 Tipos de palabras: variables e invariables.	■ B3.2. Distinguir e clasificar distintos tipos de palabras.	■ LAB3.2.1. Distingue palabras variables e invariables explicando os trazos que permiten identificalas e definindo criterios para clasificalas.	■ CAA
	■ B3.3 Concepto de declinación e conxugación.	■ B3.3. Comprender o concepto de declinación e conxugación.	■ LAB3.3.1. Define o concepto de declinación e conxugación.	■ CAA
■ e ■ b	■ B3.4 Flexión nominal e pronominal: substantivos, adxectivos e pronomes.	■ B3.4. Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa categoría e declinación, enuncialas e declinalas correctamente.	■ LAB3.4.1. Enuncia correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distinguíndoos a partir do seu enunciado e clasificándoos segundo a súa categoría e declinación.	■ CD

	Latín. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			LAB3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.	CCL
- b - e	B3.5 Flexión verbal.	B3.5. Coñecer as conjugacións, encadrar os verbos dentro da súa conjugación, enuncialos e conxugalos correctamente.	- LAB3.5.1. Identifica as distintas conjugacións verbais latinas e clasifica os verbos segundo a súa conjugación a partir do seu enunciado. - LAB3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e recoñece a partir destas os diferentes modelos de conjugación.	- CAA - CCL
- e - b - e - h		B3.6. Recoñecer as formas dos tempos verbais formados a partir do tema de presente e perfecto, tanto en voz activa como en voz pasiva, así como as formas non persoais do verbo: infinitivo de presente activo e participio de perfecto.	- LAB3.6.1. Identifica correctamente as principais formas derivadas de cada un dos temas verbais latinos: en voz activa o modo indicativo tanto do tema de presente coma do tema de perfecto; en pasiva, o presente, o pretérito imperfecto, o futuro imperfecto e o pretérito perfecto de indicativo. - LAB3.6.2. Cambia de voz as formas dos tempos verbais do presente, pretérito imperfecto, futuro imperfecto e pretérito perfecto de indicativo. - LAB3.6.3. Identifica formas non persoais do verbo como o infinitivo de presente activo e o participio de perfecto. - LAB3.6.4. Traduce correctamente ao galego e castelán diferentes formas verbais latinas.	- CAA - CD - CAA - CCL
	Bloque 4. Sintaxe			
f	B4.1 Os elementos da oración.	B4.1. Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración.	LAB4.1.1. Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos adaptados identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións que realizan na oración.	CMCCT
- h - h	B4.2 Os casos latinos .	B4.2. Coñecer os nomes dos casos latinos e identificar as principais funcións que realizan na oración e saber traducir os casos á lingua materna de forma axeitada.	- LAB4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, explicando as principais funcións que realizan dentro da oración. - LAB4.2.2. Traduce correctamente á súa lingua os casos latinos presentes nos textos e redacta en lingua latina	- CAA - CCL

	Latín. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			pequenas frases onde practica o seu uso.	
■ e	■ B4.3 A concordancia.	■ B4.3. Recoñecer as regras de concordancia na lingua latina e a súa correspondencia no galego e no castelán.	■ LAB4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina e redacta en lingua latina pequenas frases onde practica o seu uso.	■ CCL
■ b	■ B4.4 A oración simple: oracións atributivas e predicativas.	■ B4.4. Recoñecer e clasificar os tipos de oración simple.	■ LAB4.4.1. Compara e clasifica diferentes tipos de oracións simples identificando as súas características.	■ CMCCT
■ e	■ B4.5 A oración composta: as oracións coordinadas.	■ B4.5. Distinguir as oracións simples das compostas.	■ LAB4.5.1. Compara e clasifica diferentes tipos de oracións compostas, diferenciándoas das oracións simples.	■ CAA
■ h	■ B4.6 Construcións de infinitivo e de participio máis transparentes.	■ B4.6. Identificar, distinguir e traducir de forma correcta as construcións de infinitivo e participio máis transparentes.	■ LAB4.6.1. Recoñece, dentro de frases e textos sinxelos, as construcións de infinitivo e participio máis transparentes, analizándoas e traducíndoas de forma correcta.	■ CCL
	Bloque 5. Roma: historia, cultura e civilización			
■ a ■ f ■ e ■ a	■ B5.1 Períodos da historia de Roma.	■ B5.1. Coñecer os feitos históricos das etapas da historia de Roma, encadralos no seu período correspondente e realizar eixes cronolóxicos.	■ LAB5.1.1. Distingue as diferentes etapas da historia de Roma, explicando os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso dunhas a outras.	■ CSC
			■ LAB5.1.2. Sabe enmarcar determinados feitos históricos no período histórico correspondente.	■ CAA
			■ LAB5.1.3. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan feitos históricos relevantes, consultando diferentes fontes de información.	■ CD
			■ LAB5.1.4. Describe algúns dos principais feitos históricos da civilización latina explicando a grandes liñas as circunstancias nas que teñen lugar e as súas principais consecuencias.	■ CSC
■ a	■ B5.2 Organización política e social de Roma.	■ B5.2. Coñecer os trazos fundamentais da organización política e social de Roma.	■ LAB5.2.1. Describe os trazos esenciais que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano.	■ CSIEE
			■ LAB5.2.2. Describe a organización da sociedade romana, explicando as características das distintas clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, comparándoos cos actuais.	■ CSIEE
■ c	■ B5.3 A familia romana.	■ B5.3. Coñecer a composición da familia e os roles	■ LAB5.3.1. Identifica e explica os diferentes papeis que desempeñan dentro da familia cada un dos seus mem-	■ CSC

	Latín. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		asignados aos seus membros.	bro, analizando a través deles, estereotipos culturais da época e comparándoos cos actuais.	
▪ j ▪ l	▪ B5.4 Mitoloxía e relixión.	▪ B5.4. Coñecer os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina.	▪ LAB5.4.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, e establecendo relacións entre os deuses máis importantes.	▪ CCEC
			▪ LAB5.4.2. Identifica dentro do imaxinario mítico a deuses, semideuses e heroes, explicando os principais aspectos que diferencian a uns dos outros.	▪ CCEC
▪ l	▪	▪ B5.5. Coñecer os deuses, mitos e heroes latinos e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e heroes antigos e os actuais.	▪ LAB5.5.1. Recoñece e ilustra con exemplos a pervivencia do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, sinalando as semellanzas e as principais diferenzas que se observan entre ambos tratamentos.	▪ CAA
▪ k ▪ k ▪ k ▪ k	▪ B5.5 Vida cotiá: vivenda, alimentación e indumentaria.	▪ B5.6. Recoñecer os tipos de vivenda empregados en Roma, as características principais da alimentación romana, os elementos da indumentaria, así como as normas de hixiene persoal, peiteados e cosméticos.	▪ LAB5.6.1. Distingue os tipos de vivenda empregados en Roma.	▪ CD
			▪ LAB5.6.2. Describe os elementos que integraban a alimentación romana e compara coa alimentación e modos de vida actuais, salientando semellanzas e diferenzas.	▪ CSC
			▪ LAB5.6.3. Describe o modo de vestir en Roma e compara co de hoxe en día, salientando semellanzas e diferenzas.	▪ CSC
			▪ LAB5.6.4. Analiza as normas de hixiene persoal, os peiteados e a cosmética no mundo antigo e contrasta coas da actualidade.	▪ CAA
▪ d ▪ e	▪ B5.6 Os espectáculos públicos: teatro, circo e anfiteatro.	▪ B5.7. Coñecer os espectáculos públicos realizados no teatro, circo e anfiteatro e a súa relación co mundo actual.	▪ LAB5.7.1. Describe as características dos diferentes tipos de espectáculos públicos celebrados no teatro, circo e anfiteatro e valora a súa pervivencia no mundo actual.	▪ CSC
			▪ LAB5.7.2. Sitúa nun mapa os teatros, circos e anfiteatros máis importantes conservados.	▪ CMCCT
	Bloque 6. Textos			
▪ h	▪ B6.1 Análise morfolóxica e sintáctica.	▪ B6.1. Aplicar coñecementos básicos de morfoloxía e sintaxe para iniciarse na interpretación, tradución e retroversión de frases de dificultade progresiva e textos	▪ LAB6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de frases de dificultade graduada e textos adaptados para efectuar correctamente a súa tradución	▪ CCL

	Latín. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		adaptados.	ou retroversión.	
▪ d	▪ B6.2 Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias.	▪ B6.2. Comparar as estruturas latinas coas das linguas propias.	▪ LAB6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.	▪ CCL
▪ h	▪ B6.3 Iniciación ás técnicas de tradución.	▪ B6.3. Utilizar de forma correcta os manuais de gramática e o dicionario, recoñecendo e analizando toda a información que proporcionan.	▪ LAB6.3.1. Utiliza de forma correcta os manuais e o dicionario, analizando a información que proporcionan para traducir pequenos textos.	▪ CCL
▪ j ▪ f	▪ B6.4 Lectura comprensiva de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos.	▪ B6.4. Realizar a través dunha lectura comprensiva análise e comentario do contido e a estrutura de textos latinos traducidos.	▪ LAB6.4.1. Realiza comentarios sobre determinados aspectos culturais presentes nos textos seleccionados aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.	▪ CCEC
			▪ LAB6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.	▪ CMCCT
▪ b	▪ B6.5 Producción de pequenos textos propios en lingua latina.	▪ B6.5. Redactar en lingua latina pequenos textos de produción propia.	▪ LAB6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.	▪ CCL
▪ g	▪	▪ B6.6. Realizar pequenos coloquios en latín con frases sinxelas e de dificultade progresiva.	▪ LAB6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base de un tema previamente acordado.	▪ CCL
	Bloque 7. Léxico			
▪ h ▪ h	▪ B7.1 Vocabulario básico latino: léxico transparente, palabras de maior frecuencia.	▪ B7.1. Coñecer, identificar e traducir o léxico latino transparente e as palabras de maior frecuencia.	▪ LAB7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados partindo do contexto ou de palabras da lingua propia.	▪ CAA
			▪ LAB7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.	▪ CD
▪ b	▪ B7.2 Composición e derivación culta. Lexemas, prefixos e sufixos.	▪ B7.2. Distinguir e coñecer o significado dos principais prefixos e sufixos que interveñen na composición e derivación culta.	▪ LAB7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando a súa pervivencia na propia lingua.	▪ CMCCT
▪ j	▪	▪ B7.3. Recoñecer os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos alumnos.	▪ LAB7.3.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.	▪ CCL
▪ e	▪ B7.3 Locucións latinas de uso actual.	▪ B7.4. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregarlas nun contexto	▪ LAB7.4.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual.	▪ CD

	Latín. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b		axeitado.	▪ LAB7.4.2. Sabe empregar locucións latinas no seu contexto axeitado cando se expresa na súa propia lingua.	▪ CCL

1º de bacharelato

	Latín I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances			
▪ i	▪ B1.1 Marco xeográfico da lingua.	▪ B1.1. Coñecer e localizar en mapas o marco xeográfico da lingua latina .	▪ LA1B1.1.1 Localiza nun mapa o marco xeográfico da lingua latina e a súa expansión delimitando os seus ámbitos de influencia e colocando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.	▪ CMCCT
▪ g	▪ B1.2 O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas.	▪ B1.2. Identificar ao indoeuropeo como a lingua nai da maioría das linguas faladas en Europa hoxe en día.	▪ LA1B1.2.1. Define indoeuropeo e recoñece as linguas indoeuropeas e as súas familias, delimitando nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.	▪ CD
▪ l	▪	▪ B1.3. Agrupar as linguas indoeuropeas en familias lingüísticas e localizalas nun mapa.	▪ LA1B1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasificando as primeiras en familias lingüísticas, e delimitando nun mapa as zonas nas que se utilizan.	▪ CSC
▪ l	▪ B1.3 As linguas de España: linguas romances e non romances.	▪ B1.4. Coñecer as orixes das linguas faladas en España, clasificalas e localizalas nun mapa.	▪ LA1B1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe romances e non romances e delimitando nun mapa as zonas nas que se utilizan.	▪ CSC
▪ d ▪ g	▪ B1.4 Palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.	▪ B1.5. Distinguir e identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos	▪ LA1B1.5.1. Recoñece e distingue a partir do étimo latino cultismos, semicultismos e termos patrimoniais explicando as diferentes evolucións que se producen nun e noutro caso.	▪ CCL
			▪ LA1B1.5.2. Coñece exemplos de termos latinos que deron orixe tanto a unha palabra patrimonial como a un cultismo e sinala as diferenzas de uso e significado que existen entre ambos.	▪ CCL

	Latín I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ d	▪ B1.5 Nocións básicas de evolución fonética, morfolóxica e semántica do latín ao galego e castelán.	▪ B1.6. Coñecer a aplicar as regras fundamentais da evolución fonética do latín ao galego e castelán partindo dos étimos latinos.	▪ LA1B1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.	▪ CCL
▪ i	▪	▪ B1.7. Recoñecer os procesos de evolución semántica: restrición, ampliación e innovación.	▪ LA1B1.7.1. Recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de restrición, ampliación e innovación semánticas e valora a relación co significado orixinal do étimo latino.	▪ CAA
▪ h ▪ h	▪ B1.6 Orixe, evolución e etapas do latín . As linguas romances.	▪ B1.8. Distinguir as principais etapas na evolución do latín, dende a súa orixe ata os nosos días.	▪ LA1B1.8.1. Realiza un eixe cronolóxico onde delimita as etapas do latín dende a súa orixe ata os nosos días, describe as súas características e cita os autores principais ou aspectos máis relevantes de cada período. ▪ LA1B1.8.2. Demostra a presenza do latín no século XXI en campos como a ciencia, a cultura, a publicidade, medios de comunicación, internet e redes sociais.	▪ CMCCT ▪ CMCCT
▪ i	▪	▪ B1.9. Describir as características principais e delimitar o marco xeográfico das linguas romances no mundo.	▪ LA1B1.9.1. Describe as características fundamentais das linguas romances faladas hoxe en día no mundo e delimita nun mapa os territorios onde se utilizan.	▪ CMCCT
▪ e	▪ B1.7 As linguas do mundo. Clasificación morfolóxica e xenealóxica.	▪ B1.10. Clasificar as linguas do mundo dende criterios morfolóxicos ou xenealóxicos.	▪ LA1B1.10.1. Recoñece os distintos criterios para clasificar as linguas e sabe poñer exemplos.	▪ CD
	Bloque 2. Sistema de lingua latina: elementos básicos.			
▪ g	▪ B2.1 As orixes da escritura. Diferentes sistemas de escritura.	▪ B2.1. Recoñecer diferentes sistemas de escritura e distinguilos do alfabeto.	▪ LAT1B2.1.1. Recoñece diferentes tipos de escritura, clasificándoos conforme á súa natureza e á súa función, e describindo os trazos que distinguen a uns dos outros.	▪ CD
▪ g	▪ B2.2 Orixe e evolución do alfabeto latino.	▪ B2.2. Distinguir as distintas fases da evolución do alfabeto latino, dende a súa orixe ata o alfabeto da época clásica.	▪ LAT1B2.2.1. Explica a orixe do alfabeto latino explicando a evolución e adaptación dos signos do alfabeto grego.	▪ CAA
▪ g ▪ g	▪	▪ B2.3. Coñecer a orixe do alfabeto nas linguas modernas.	▪ LAT1B2.3.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do alfabeto latino, explicando a súa evolución e sinalando as adaptacións que se producen en cada unha delas. ▪ LAT1B2.3.2. Recoñece os diferentes tipos de alfabetos usados actualmente en Europa e relaciona	▪ CSC ▪ CSC

	Latín I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			cada un coas linguas que os empregan.	
▪ e	▪ B2.3 A pronuncia do latín. Tipos.	▪ B2.4. Coñecer e aplicar con corrección as normas básicas da pronuncia en latín e distinguir os distintos tipos da mesma.	▪ LAT1B2.4.1. Le con pronuncia e acentuación correcta textos latinos identificando e reproducindo exemplos de diferentes tipos de pronuncia.	▪ CCL
	Bloque 3. Morfoloxía			
▪ d	▪ B3.1 Formantes das palabras.	▪ B3.1. Coñecer, identificar e distinguir os distintos formantes das palabras.	▪ LA1B3.1.1. Descompón palabras nos seus distintos formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.	▪ CMCCT
▪ g	▪ B3.2 Tipos de palabras: variables e invariables.	▪ B3.2. Distinguir os diferentes tipos de palabras a partir do seu enunciado.	▪ LA1B3.2.1. Distingue palabras variables e invariables explicando os trazos que permiten identificalas e definindo criterios para clasificalas.	▪ CAA
▪ i ▪ j	▪ B3.3 Concepto de declinación e conjugación.	▪ B3.3. Comprender o concepto de declinación e conjugación.	▪ LA1B3.3.1. Define o concepto de declinación e conjugación. ▪ LA1B3.3.2. Declina e/ou conxuga de forma correcta palabras propostas segundo a súa categoría, explicando e ilustrando con exemplos as características que diferencian os conceptos de declinación e conjugación.	▪ CAA ▪ CD
▪ g ▪ d	▪ B3.4 Flexión nominal e pronominal: substantivos, adxectivos e pronomes.	▪ B3.4. Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa categoría e declinación, enuncialas e declinalas correctamente.	▪ LA1B3.4.1. Enuncia e declina correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distinguíndoos a partir do seu enunciado e clasificándoos segundo a súa categoría e declinación. ▪ LA1B3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.	▪ CCL ▪ CCL
▪ d ▪ g ▪ d	▪ B3.5 Flexión verbal.	▪ B3.5. Coñecer as conjugacións, encadrar os verbos dentro da súa conjugación, enuncialos e conxugalos correctamente.	▪ LA1B3.5.1. Clasifica verbos segundo a súa conjugación partindo do seu enunciado e describindo os trazos polos que se recoñecen os distintos modelos de flexión verbal. ▪ LA1B3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e recoñece a partir destas os diferentes modelos de conjugación.	▪ CAA ▪ CCL

	Latín I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			LA1B3.5.3. Conxuga os tempos verbais máis frecuentes en voz activa e pasiva, aplicando correctamente os paradigmas correspondentes.	CCL
- j - d		B3.6. Analizar o funcionamento dos temas verbais latinos de presente e de perfecto e recoñecer as formas dos tempos verbais formados a partir deles, tanto en voz activa como en voz pasiva.	- LA1B3.6.1. Explica o uso dos temas verbais latinos, identificando correctamente as formas derivadas de cada un deles. - LA1B3.6.2. Cambia de voz as formas verbais identificando e manexando con seguridade os formantes que expresan este accidente verbal.	- CAA - CD
g		B3.7. Diferenciar entre formas persoais e non persoais do verbo e recoñecer as categorías gramaticais presentes en cada unha delas.	LA1B3.7.1. Distingue formas persoais e non persoais dos verbos explicando os trazos que permiten identificalas e definindo criterios para clasificalas.	CAA
- e - d		B.3.8. Traducir ao galego e castelán as formas verbais latinas e comparar os distintos sistemas verbais.	- LA1B3.8.1. Traduce correctamente ao galego e castelán diferentes formas verbais latinas. - LA1B3.8.2. Compara os diferentes tempos e modos verbais presentes no latín cos presentes no galego e castelán.	- CCL - CAA
	Bloque 4. Sintaxe			
i	B4.1 Os elementos da oración.	B4.1. Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración.	LA1B4.1.1. Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos de dificultade graduada, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións que realizan na oración.	CMCCT
e	B4.2 Os casos latinos.	B4.2. Coñecer os nomes dos casos latinos e identificar as principais funcións que realizan na oración e saber traducir os casos á lingua materna de forma axeitada.	LA1B4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, explicando as funcións que realizan dentro da oración e ilustrando con exemplos a forma axeitada de traducilos.	CAA
g	B4.3 A concordancia.	B4.3. Recoñecer as regras de concordancia na lingua latina e a súa correspondencia no galego e no castelán.	LA1B4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina e redacta en lingua latina pequenas frases onde practica o seu uso.	CCL
d	B4.4 A oración simple: oracións atributivas e predicativas.	B4.4. Recoñecer e clasificar os tipos de oración simple.	LA1B4.4.1. Compara e clasifica diferentes tipos de oracións simples identificando e explicando en cada caso as súas características.	CMCCT

	Latín I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ g	▪ B4.5 A oración composta: coordinación e subordinación.	▪ B4.5. Distinguir as oracións simples das compostas.	▪ LA1B4.5.1. Distingue as oracións simples das compostas, sinalando exemplos explicando en cada caso as súas características.	▪ CAA
▪ g	▪	▪ B4.6. Distinguir as oracións coordinadas das subordinadas.	▪ LA1B4.6.1. Distingue perfectamente oracións coordinadas e subordinadas, os seus tipos e os nexos que as caracterizan.	▪ CAA
▪ e	▪ B4.6 Construcións de infinitivo e de participio.	▪ B4.7. Coñecer as funcións das formas non persoais, infinitivo e participio, nas oracións.	▪ LA1B4.7.1. Identifica as distintas funcións que realizan as formas non persoais, infinitivo e participio, dentro da oración, comparando distintos exemplos do seu uso.	▪ CAA
▪ e	▪	▪ B4.8. Identificar, distinguir e traducir de forma correcta as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes.	▪ LA1B4.8.1. Recoñece, analiza e traduce de forma correcta as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes relacionándoas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñece.	▪ CCL
	Bloque 5. Roma: historia, cultura, arte e civilización			
▪ a ▪ i ▪ j ▪ g ▪ a	▪ B5.1 Períodos da historia de Roma.	▪ B5.1. Coñecer os feitos históricos das etapas da historia de Roma, encadrados no seu período correspondente e realizar eixes cronolóxicos.	▪ LA1B5.1.1. Describe o marco histórico no que xorde e se desenvolve a civilización romana sinalando distintos períodos dentro do mesmo e identificando en cada un deles as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións	▪ CCEC
			▪ LA1B5.1.2. Distingue as diferentes etapas da historia de Roma, explicando os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso dunhas a outras.	▪ CSC
			▪ LA1B5.1.3. Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización e período histórico correspondente poñéndoo en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas.	▪ CAA
			▪ LA1B5.1.4. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan feitos históricos relevantes, consultando diferentes fontes de información	▪ CD
			▪ LA1B5.1.5. Describe os principais feitos históricos e os aspectos máis significativos da civilización latina e analiza a súa influencia no devir histórico posterior.	▪ CSC
▪ h	▪ B5.2 A romanización de Hispania e da Gallaecia.	▪ B5.2. Coñecer os feitos históricos principais da romanización de Hispania e a Gallaecia e realizar eixes cronolóxicos.	▪ LA1B5.2.1. Explica a romanización de Hispania e da Gallaecia, describindo as súas causas e delimitando	▪ CMCCT

	Latín I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ a		lóricos.	as súas distintas fases.	
			▪ LA1B5.2.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e da Gallaecia, sinalando a súa influencia na historia posterior.	▪ CSC
▪ I ▪ I	▪	▪ B5.3. Recoñecer as pegadas da romanización nos principais xacementos arqueolóxicos e museos.	▪ LA1B5.3.1. Identifica e sinala nun mapa os restos arqueolóxicos máis salientables da romanización de Hispania e da Gallaecia.	▪ CAA
			▪ LA1B5.3.2. Descubre e relaciona as pezas arqueolóxicas romanas dos museos cos coñecementos adquiridos.	▪ CD
▪ a ▪ c	▪ B5.3 Organización política e social de Roma.	▪ B5.4. Coñecer a organización política e social de Roma e recoñecer a súa pervivencia actual.	▪ LA1B5.4.1. Describe os elementos que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano.	▪ CSIEE
			▪ LA1B5.4.2. Describe a organización e evolución da sociedade romana, explicando as características das distintas clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándo-os cos actuais.	▪ CSIEE
▪ I ▪ I	▪ B5.4 Mitoloxía e relixión. Os ritos funerarios.	▪ B5.5. Coñecer os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina.	▪ LA1B5.5.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e ámbito de influencia, explicando a súa xenealoxía e establecendo relacións entre os diferentes deuses.	▪ CCEC
			▪ LA1B5.5.2. Identifica dentro do imaxinario mítico a deuses, semideuses e heroes, explicando os principais aspectos que diferencian a uns doutros.	▪ CCEC
▪ I ▪ I ▪ h	▪	▪ B5.6. Coñecer os principais deuses, mitos, heroes e lendas latinas e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e heroes antigos e os actuais.	▪ LA1B5.6.1. Recoñece e ilustra con exemplos a pervivencia do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno sinalando as semellanzas e as principais diferenzas que se observan entre ambos tratamentos, asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.	▪ CCEC
			▪ LA1B5.6.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos da antigüidade clásica e os pertencentes a	▪ CAA

	Latín I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa.	
			LA1B5.6.3. Resume as principais lendas da Antiga Roma, recoñece aos seus protagonistas e valora a súa influencia na arte e literatura posterior a través de exemplos.	CCEC
l		B5.7. Coñecer e comparar as características da relixiosidade e relixión latinas coas actuais.	LA1B5.7.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, explicando os trazos que lles son propios.	CSC
h		B5.8. Coñecer as características máis importantes dos ritos funerarios latinos e relacionas coas do mundo actual.	LA1B5.8.1. Describe as principais características dos ritos funerarios romanos e distingue as semellanzas e diferenzas que presentan cos de hoxe en día.	CS
l		B5.9. Recoñecer a información proporcionada pola epigrafía funeraria latina.	LA1B5.9.1. Analiza e interpreta a información que nos presenta a epigrafía funeraria latina.	CD
l	B5.5 Arte romana.	B5.10. Coñecer as características fundamentais da arte romana e describir algunhas das súas manifestacións máis importantes.	LA1B5.10.1. Describe as principais manifestacións escultóricas e pictóricas da arte romana identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e cronoloxía aproximada.	CCEC
- i - d	B5.6 Obras públicas y urbanismo.	B5.11. Identificar os trazos máis destacados das edificacións públicas e do urbanismo romano e sinalar a súa presenza dentro do patrimonio histórico de España e Europa.	LA1B5.11.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores.	CD
			LA1B5.11.2. Localiza nun mapa os principais exemplos de edificacións públicas romanas que forman parte do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e cronoloxía aproximada.	CMCCT
a	B5.7. O exército	B5.12. Describir a estrutura e funcionamento do exército romano e distinguir as diferentes etapas na súa evolución.	LA1B5.12.1. Enumera os diversos elementos que compoñen a estrutura do exército romano e explica o seu funcionamento atendendo á súa evolución ao longo dos diferentes períodos históricos	CSC
	Bloque 6. Textos			
e	B6.1 Análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica.	B6.1. Coñecer e aplicar os coñecementos fonolóxicos,	LA1B6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise fonéti-	CCL

	Latín I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		morfolóxicos, sintácticos e léxicos da lingua latina para a interpretación, tradución e retroversión de textos de dificultade progresiva.	ca, morfolóxica, sintáctica e semántica de textos de dificultade graduada para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.	
▪ d	▪ B6.2 Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias.	▪ B6.2. Comparar as estruturas latinas coas das linguas propias.	▪ LA1B6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.	▪ CAA
▪ d ▪ i	▪ B6.3 Iniciación ás técnicas de tradución.	▪ B6.3. Utilizar de forma correcta manuais e dicionario, recoñecendo e analizando toda a información que proporcionan.	▪ LA1B6.3.1. Utiliza correctamente o dicionario para localizar o significado de palabras que entrañen dificultade, identificando entre varias acepcións o sentido máis axeitado para a tradución do texto.	▪ CAA
			▪ LA1B6.3.2. Analiza e valora correctamente a información gramatical incluída nos manuais e nas entradas do dicionario para traducir correctamente un texto.	▪ CCL
▪ d ▪ e	▪ B6.4 Lectura comprensiva e comentario de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos. ▪ B6.5 Lectura comparada e comentario de textos en lingua latina e lingua propia.	▪ B6.4. Realizar a través dunha lectura comprensiva análise e comentario do contido e estrutura de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos.	▪ LA1B6.4.1. Realiza comentarios sobre os principais trazos dos textos seleccionados e sobre os aspectos culturais presentes nos mesmos, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.	▪ CSC
			▪ LA1B6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.	▪ CMCCT
▪ i	▪ B6.6 Producción de pequenos textos en lingua latina.	▪ B6.5. Redactar en lingua latina pequenos textos de produción propia.	▪ LA1B6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.	▪ CCL
▪ i	▪	▪ B6.6. Realizar pequenos coloquios en latín con frases sinxelas e de dificultade progresiva.	▪ LA1B6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado.	▪ CCL
	Bloque 7. Léxico			
▪ e ▪ e	▪ B7.1 Vocabulario básico latino: léxico transparente, palabras de maior frecuencia.	▪ B7.1. Coñecer, identificar e traducir o léxico latino transparente e as palabras de maior frecuencia.	▪ LA1B7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados partindo do contexto ou de palabras da lingua propia ou doutras que coñece.	▪ CAA
			▪ LA1B7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.	▪ CD
▪ d	▪ B7.2 Composición e derivación culta. Lexemas, prefixos e sufixos.	▪ B7.2. Distinguir e coñecer o significado dos principais prefixos e sufixos que interveñen na composición e de-	▪ LA1B7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando a súa pervivencia na propia	▪ CMCCT

Latín I. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		rivación culta.	lingua.	
▪ d	▪ B.7.3 Pervivencia de elementos lingüísticos latinos.	▪ B.7.3. Establecer mediante mecanismos de inferencia as relacións existentes entre determinados étimos latinos e os derivados en linguas romances.	▪ LAT1B7.3.1 Deduce o significado das palabras das linguas de España a partir dos étimos latinos.	▪ CAA
▪ e ▪ e	▪	▪ B7.4 Identificar e explicar os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos estudantes.	▪ LA1B7.4.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado. ▪ LA1B7.4.2. Relaciona distintas palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica.	▪ CCL ▪ CAA
▪ g ▪ e	▪ B7.4 Locucións latinas de uso actual.	▪ B7.5. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.	▪ LA1B7.5.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual. ▪ LA1B7.5.2. Sabe empregar locucións latinas no seu contexto axeitado cando se expresa na súa propia lingua.	▪ CCL ▪ CCL

2º de bacharelato

Latín II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances			
▪ d	▪ B1.1 Pervivencia de elementos lingüísticos latinos nas linguas modernas: palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.	▪ B1.1. Distinguir e identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.	▪ LA2B1.1.1. Recoñece e distingue a partir do étimo latino termos patrimoniais, semicultismos e cultismos, explicando as diferentes evolucións que se producen nun e noutro caso.	▪ CCL
▪ d ▪ g	▪ B1.2 Evolución fonética, morfolóxica e semántica do latín ao galego e castelán.	▪ B1.2. Coñecer a aplicar as regras da evolución fonética do latín ao galego e castelán partindo dos étimos latinos.	▪ LA2B1.2.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución. ▪ LA2B1.2.2. Explica o proceso de evolución de termos latinos ás linguas romances, sinalando cambios fonéticos comúns a distintas linguas dunha mesma familia e ilustrándoo con exemplos.	▪ CCL ▪ CD
▪ i	▪	▪ B1.3. Recoñecer os procesos de evolución semántica:	▪ LA2B1.3.1 Recoñece palabras da súa lingua que	▪ CAA

	Latín II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		restrición, ampliación e innovación.	sufriron procesos de restrición, ampliación e innovación semánticas e valora a relación co significado orixinal do étimo latino.	
	Bloque 2. Morfoloxía.			
▪ i	▪ B2.1 Morfoloxía nominal e pronominal: Formas menos usuais e irregulares.	▪ B2.1. Coñecer as categorías gramaticais.	▪ LA2B2.1.1. Nomea e describe as categorías, sinalando os trazos que as distinguen.	▪ CAA
▪ d	▪	▪ B2.2. Coñecer, identificar e distinguir os formantes das palabras.	▪ LA2B2.2.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas e buscando exemplos noutros termos nos que estean presentes.	▪ CMCCT
▪ d	▪	▪ B2.3. Realizar a análise morfolóxica das palabras dun texto latino e enuncialas.	▪ LA2B2.3.1. Analiza morfoloxicamente palabras presentes nun texto latino, identificando correctamente os seus formantes e sinalando o seu enunciado.	▪ CMCCT
▪ j	▪	▪ B2.4. Identificar, declinar e traducir todas as formas nominais e pronominais.	▪ LA2B2.4.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario todo tipo de formas nominais e pronominais, declinándoas e sinalando o seu equivalente en galego e castelán.	▪ CD
▪ d	▪	▪	▪ LA2B2.4.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía nominal e pronominal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.	▪ CCL
▪ j ▪ d	▪ B2.2 Morfoloxía verbal: verbos irregulares e defectivos. Formas nominais do verbo: xerundio, xerundivo e supino. A conjugación perifrástica.	▪ B2.5. Identificar, conjuguar, traducir e efectuar a retroversión de todas as formas verbais.	▪ LA2B2.5.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario todo tipo de formas verbais, conjugándoas e sinalando o seu equivalente en galego e castelán	▪ CD
			▪ LA2B2.5.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía verbal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.	▪ CCL
	Bloque 3. Sintaxe			
▪ e	▪ B3.1 Estudo pomenorizado da sintaxe nominal e pronominal. ▪	▪ B3.1. Coñecer e aplicar os coñecementos da sintaxe nominal e pronominal para a tradución de textos latinos.	▪ LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.	▪ CCL
▪ e	▪ B3.2 Tipos de oracións e construcións sintácticas.	▪ B3.2. Recoñecer e clasificar as oracións e as construcións sintácticas latinas.	▪ LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, relacionándoas con construcións análogas existen-	▪ CCL

Latín II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			tes noutras linguas que coñece.	
▪ e	▪	▪ B3.3. Relacionar e aplicar coñecementos sobre elementos e construcións sintácticas en interpretación e tradución de textos latinos.	▪ LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina relacionándoos para traducilos cos seus equivalentes en galego e castelán.	▪ CCL
▪ d	▪ B3.3 A oración composta: coordinación e subordinación.	▪ B3.4. Definir e comprender os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación.	▪ LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sinalando exemplos nos textos.	▪ CAA
▪ d	▪	▪ B3.5. Recoñecer os diferentes tipos de oracións coordinadas e subordinadas.	▪ LA2B3.5.1. Recoñece nos textos propostos diferentes tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.	▪ CAA
▪ e	▪ B3.4 Construcións de infinitivo, participio, xerundio, xerundivo e supino.	▪ B3.6. Coñecer as funcións das formas non persoais do verbo: infinitivo, participio, xerundio, xerundivo e supino.	▪ LA2B3.6.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, traducindoas correctamente e explicando as funcións que desempeñan.	▪ CCL
Bloque 4. Literatura Latina				
▪ h	▪ B4.1 A transmisión literaria e os xéneros literarios latinos: épica, historiografía, lírica, oratoria, comedia e fábula.	▪ B4.1. Enumerar os principais factores da transmisión da literatura latina ao longo dos distintos períodos históricos, describindo os soportes da escritura na Antigüidade e a súa evolución.	▪ LA2B4.1.1. Nomea os aspectos máis salientables referentes á transmisión dos textos clásicos ao longo do tempo.	▪ CCEC
▪ l	▪	▪ B4.2. Coñecer as características dos xéneros literarios latinos, os seus autores e obras máis representativas e as súas influencias na literatura posterior.	▪ LA2B4.2.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios latinos e identifica e sinala a súa presenza en textos propostos.	▪ CAA
▪ i ▪ g	▪	▪ B4.3. Coñecer os fitos esenciais da literatura latina como base literaria da literatura e cultura europea e occidental.	▪ LA2B4.3.1. Realiza eixes cronolóxicos situando neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura latina.	▪ CMCCT
			▪ LA2B4.3.2. Nomea autores representativos da literatura latina, encadrándoos no seu contexto cultural e citando e explicando as súas obras máis coñecidas.	▪ CD
▪ d	▪	▪ B4.4. Analizar, interpretar e situar no tempo textos mediante lectura comprensiva, distinguindo xénero, época, características e estrutura, se a extensión da pasaxe o permite.	▪ LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos situándoos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, identificando o xénero ao que pertencen.	▪ CCL

	Latín II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ l ▪ h	▪	▪ B4.5. Establecer relacións e paralelismos entre a literatura clásica e a posterior.	▪ LA2.4.5.1. Analiza o distinto uso que se fixo dos textos latinos, explorando a pervivencia dos xéneros e os temas da literatura latina mediante exemplos da literatura contemporánea. ▪ LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores contemporáneos e sèrvese deles para comprender e explicar a pervivencia dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os distintos tratamentos que reciben.	▪ CSC ▪ CSC
	Bloque 5. Textos			
▪ e	▪ B5.1 Tradución e interpretación de textos latinos.	▪ B5.1. Realizar a tradución e interpretación de textos latinos orixinais.	▪ LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución.	▪ CCL
▪ d	▪	▪ B5.2. Utilizar o dicionario e buscar o termo máis apropiado na lingua propia para a tradución do texto.	▪ LA2B5.2.1. Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario para a tradución de textos, identificando en cada caso o termo máis apropiado na lingua propia en función do contexto e do estilo empregado polo autor.	▪ CD
▪	▪	▪ B5.3. Analizar e valorar correctamente a información gramatical incluída nos manuais e no dicionario.	▪ LA2B5.3.1. Analiza e valora correctamente a información gramatical incluída nos manuais e nas entradas do dicionario para traducir correctamente un texto.	▪ CD
▪ b	▪ B5.2 Comentario e análise histórica, lingüística e literaria de textos latinos orixinais.	▪ B5.4. Realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos de autores latinos.	▪ LA2B5.4.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.	▪ CAA
▪ a	▪ B5.3 Coñecemento do contexto social, cultural e histórico dos textos traducidos.	▪ B5.5. Coñecer o contexto social, cultural e histórico dos textos traducidos.	▪ LA2B5.5.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente.	▪ CSC
▪ h	▪ B5.4 Identificación das características formais dos textos.	▪ B5.6. Identificar as características formais dos textos.	▪ LA2B5.6.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto.	▪ CCL
	Bloque 6. Léxico			
▪ e	▪ B6.1 Ampliación de vocabulario básico latino: léxico literario, científico e filosófico.	▪ B6.1. Coñecer, identificar e traducir termos latinos pertencentes ao vocabulario especializado: léxico literario, científico e filosófico.	▪ LA2.6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, traducíndoos correctamente.	▪ CCL

Latín II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		rio, científico e filosófico.	tamente ao galego e ao castelán.	
- d - g	B6.2 Etimoloxía e orixe das palabras da propia lingua.	B6.2. Recoñecer os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos estudantes.	LA2B6.2.1. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras que coñece.	CAA
			LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras de léxico común e especializado do galego e do castelán.	CD
h	B6.3 Locucións e expresións latinas incorporadas á lingua coloquial e á literaria.	B6.3. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.	LA2B6.3.1. Comprende e explica de xeito correcto o significado de locucións e expresións latinas que se incorporaron a diferentes campos semánticos da lingua falada ou perviviron na linguaxe literaria, xurídica, filosófica, técnica, relixiosa, médica e científica.	CMCCT
			LA2B6.3.2. Sabe empregar locucións latinas no seu contexto axeitado cando se expresa na súa propia lingua.	CMCCT
d	B6.4 Composición e derivación culta. Lexemas, prefixos e sufixos de orixe latina e grega.	B6.4. Recoñecer a presenza de latinismos e helenismos na linguaxe científica e na fala culta, e deducir o seu significado a partir dos correspondentes termos latinos e gregos.	LA2.6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, explicando o seu significado a partir do termo de orixe.	CCL

2.1.21 Literatura Universal

Introdución

A lectura de textos procedentes da Literatura Universal intervén no proceso de maduración afectiva, intelectual e estética do alumnado, pois o coñecemento desta parte fundamental do patrimonio cultural da humanidade, na que se levan depositado a imaxinación, sentimentos e pensamentos das distintas culturas ao longo da historia, conduce aos estudantes a profundar na comprensión da propia identidade, tanto individual como colectiva, así como a valorar de forma crítica a realidade do mundo contemporáneo. A lectura de fragmentos ou obras completas representativas do patrimonio literario universal permite ao alumnado coñecer outras realidades sociais e culturais, enriquecer a súa personalidade, ampliando a súa visión do mundo, e afianzar os seus hábitos lectores, desenvolvendo o seu sentido estético.

A aproximación á Literatura Universal como coñecemento e aprendizaxe contribúe a desenvolver a competencia lingüística, as sociais e cívicas e a de conciencia e expresión cultural dos alumnos e alumnas, adquiridas durante a ESO e na materia común de Lingua Castelá e Literatura.

O desenvolvemento destes coñecementos literarios en Bacharelato implica o descubrimento da lectura como unha experiencia enriquecedora, que produce no estudante unha resposta afectiva e intelectual, fundada tanto na construción do sentido do texto coma no recoñecemento das súas particularidades expresivas e discursivas.

Os contidos organizanse en dous bloques: o primeiro bloque, Procesos e estratexias, inclúe contidos comúns, centrados no comentario de textos (obras completas ou fragmentos seleccionados); este concíbese como a construción compartida do sentido das obras e a explicación das súas convencións literarias. A lectura, interpretación, análise e valoración dos textos literarios constitúe a actividade fundamental da materia. Este bloque inclúe, asemade, o estudo das diversas relacións significativas entre as obras literarias e o resto das artes (obras musicais, cinematográficas, pictóricas, etc.). O segundo bloque, Os grandes períodos e movementos da Literatura Universal, dedícase ao estudo cronolóxico das obras máis significativas de cada momento, a través dunha selección de obras e autores. Esta presentación cronolóxica pon de relevo a recorrencia de certos temas e motivos, así como a evolución das formas literarias ao longo da historia.

En definitiva, esta materia facilita o desenvolvemento do individuo como lector competente, capaz de comparar textos literarios de distintas épocas e autores, e capaz de descubrir neles recorrencias temáticas, así como semellanzas ou diverxencias expresivas. Deste xeito, o alumnado aprenderá a transferir os seus coñecementos, relacionando o contido e as formas de expresión dunha obra literaria co contexto histórico e cultural no que se inscribe, o que favorecerá a aprendizaxe autónoma.

1º de bacharelato

Literatura Universal. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Procesos e estratexias				
- h - i - j - l	B1.1. Lectura e comentario de fragmentos, antoloxías e obras completas significativas da literatura universal.	B1.1. Ler, comprender, analizar e comentar obras breves, fragmentos ou obras completas significativas de distintas épocas, interpretando o seu contido de acordo cos coñecementos adquiridos sobre temas e formas literarias, así como sobre períodos e autores significativos.	LUB1.1.1. Le fragmentos significativos ou textos completos de distintas obras da literatura universal, identificando algúns elementos, mitos ou arquetipos creados pola literatura e que chegaron a converterse en puntos de referencia da cultura universal.	- CSC - CCEC
			LUB1.1.2. Interpreta obras ou fragmentos representativos de distintas épocas, situándoas no seu contexto histórico, social e cultural, identificando a presenza de determinados temas e motivos, recoñecendo as características do xénero e do movemento no que se inscriben así como os trazos máis destacados do estilo literario.	- CCEC - CSC - CAA
- c - h - i - j - l	B1.2. Relacións entre obras literarias e o resto das artes.	B1.2. Interpretar obras narrativas, líricas e dramáticas da literatura universal especialmente significativas relacionando a súa forma e o seu contido coas ideas estéticas dominantes do momento en que se escribiron e as transformacións artísticas e históricas producidas no resto das artes.	LUB1.2.1. Interpreta determinadas obras narrativas, líricas e dramáticas da literatura universal especialmente significativas e relaciónas coas ideas estéticas dominantes do momento en que se escribiron, analizando as vinculacións entre elas e comparando a súa forma de expresión.	- CCL - CSC
			LUB1.2.2. Establece relacións significativas entre a literatura e o resto das artes, interpretando de xeito crítico algunhas obras ou fragmentos significativos adaptados a outras manifestacións artísticas, analizando as relacións, similitudes e diferenzas entre as diferentes linguaxes expresivas.	- CCL - CCEC
- c - h - i - j - l	B1.3. Observación, recoñecemento e valoración da evolución de temas e formas creados pola literatura nas diversas formas artísticas da cultura universal. Selección e análise de exemplos representativos. Superación de estereotipos (de xénero, clase, crenza...).	B1.3. Observar, recoñecer e valorar a evolución dalgúns temas e formas creados pola literatura e o seu valor permanente en diversas manifestacións artísticas da cultura universal.	LUB1.3.1. Comenta textos literarios de diferentes épocas describindo a evolución de determinados temas e formas creados pola literatura.	- CCL - CSC
			LUB1.3.2. Recoñece o valor permanente destes temas e formas da literatura noutras manifestacións artísticas da cultura universal.	- CSC - CCEC
h	B1.4. Observación, recoñecemento e valoración da evolución de temas e formas creados pola literatura	B1.4. Analizar e comparar textos da literatura universal e da literatura galega e española da mesma épo-	LUB1.4.1. Compara textos literarios da literatura universal e textos da literatura galega e española da	CSC

Literatura Universal. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- i - j - l	nas diversas formas artísticas da cultura universal. Selección e análise de exemplos representativos.	ca, poñendo de manifesto as influencias, coincidencias e diferenzas que existen entre eles.	mesma época, recoñecendo as influencias mutuas e a pervivencia de determinados temas e formas.	CCL
Bloque 2. Os grandes períodos e movementos da literatura universal				
- h - j - l	B2.1. Lectura, comprensión e análise de obras breves, fragmentos ou obras completas, significativas de distintas épocas, interpretando o seu contido de acordo cos coñecementos adquiridos sobre temas e formas literarias, así como sobre períodos e autores significativos.	B2.1. Ler, comprender e analizar obras breves, fragmentos ou obras completas, significativas de distintas épocas, interpretando o seu contido de acordo cos coñecementos adquiridos sobre temas e formas literarias, así como sobre períodos e autores significativos.	LUB2.1.1. Le e analiza textos literarios universais de distintas épocas, interpretando o seu contido de acordo cos coñecementos adquiridos sobre temas e formas literarias, así como sobre períodos e autores significativos.	- CCL - CSC
- b - g - h - l	B2.2. Realización de traballos críticos sobre a lectura dunha obra significativa dunha época, interpretándoa en relación co seu contexto histórico e literario, obtendo a información bibliográfica necesaria e efectuando unha valoración persoal.	B2.2. Realizar traballos críticos sobre a lectura dunha obra significativa dunha época, interpretándoa en relación co seu contexto histórico e literario, obtendo a información bibliográfica necesaria e efectuando unha valoración persoal.	LUB2.2.1. Realiza traballos críticos sobre unha obra lida na súa integridade, relacionándoa co seu contexto histórico, social e literario e, no seu caso, co significado e a relevancia do seu autor na época ou na historia da literatura e consultando fontes de información diversas.	- CD - CCEC
- b - g - h - l	B2.3. Realización de exposicións orais ou escritas acerca dunha obra, un autor ou unha época con axuda de medios audiovisuais e das Tecnoloxías da Información e a Comunicación, expresando as propias opinións, seguindo un esquema preparado previamente, valorando as obras literarias como punto de encontro de ideas e sentimentos colectivos e como instrumentos para acrecentar o caudal da propia experiencia.	B2.3. Realizar exposicións orais ou escritas acerca dunha obra, un autor ou unha época con axuda de medios audiovisuais e das Tecnoloxías da Información e a Comunicación, expresando as propias opinións, seguindo un esquema preparado previamente, valorando as obras literarias como punto de encontro de ideas e sentimentos colectivos e como instrumentos para acrecentar o caudal da propia experiencia.	LUB2.3.1. Realiza presentacións orais ou escritas planificadas integrando coñecementos literarios e lectura, cunha correcta estruturación do contido, argumentación coherente e clara das propias opinións, consulta de fontes e cita das mesmas, selección de información relevante e utilización do rexistro apropiado e da terminoloxía literaria necesaria.	- CCL - CD
			LUB2.3.2. Explica oralmente ou por escrito os cambios significativos na concepción da literatura e dos xéneros literarios, relacionándoos co conxunto de circunstancias históricas, sociais e culturais e establecendo relacións entre a literatura e o resto das artes.	- CCL - CCEC
			LUB2.3.3. Valora oralmente ou por escrito unha obra literaria, recoñecendo a lectura como unha fonte de enriquecemento da propia personalidade e como un medio para profundar na comprensión do mundo interior e da sociedade.	- CCL - CAA

2.1.22 Lingua Castelá e Literatura

Introdución

O papel heurístico das linguas constitúe un reto para o sistema educativo, pois son instrumento de comunicación e de interacción social, de conservación e transmisión de coñecemento, de participación cidadá na vida social, de investigación, creación, experimentación e descubrimento. E as linguas achégannos ao xeito de vida e as formas de pensamento doutros pobos e dos seus patrimonios culturais.

A lingua apréndese, non para falar, ler ou escribir sobre a lingua, senón para falar, ler e escribir sobre emocións, afectos, aventuras, sobre o mundo; como medio das relacións interpersoais e recoñecemento da alteridade, motor do noso pensamento e reflexións, e porta de acceso ao coñecemento. Neste marco, a formación lingüística no contexto escolar é un instrumento para a equidade, pois debe facilitar os medios necesarios para comunicar no ámbito educativo e na vida profesional e social, especialmente en contextos formais e académicos; sensibilizar cara a usos creativos e lúdicos das linguas, e achegar ao patrimonio literario e cultural que estas vehiculan.

O Consello de Europa, a través de sucesivos proxectos, está comprometido nunha política lingüística dirixida a protexer e desenvolver a herdanza lingüística e a diversidade cultural de Europa como fonte de enriquecemento mutuo, así como a facilitar a mobilidade persoal dos seus cidadáns e cidadás, e o intercambio de ideas. O Marco común europeo de referencia para as linguas: aprendizaxe, ensino, avaliación (MCER), publicado en 2001, é un documento de particular transcendencia, non só como ferramenta práctica para propiciar a reflexión sobre o ensino das linguas e a transparencia de cursos, programas e titulacións entre os Estados e dentro deles, senón tamén polo recoñecemento da competencia «plurilingüe» e «intercultural», que transcende o concepto de «multilingüismo» no seu día piar dos enfoques das políticas lingüísticas máis abertas ao recoñecemento da diversidade. Hoxe, o Marco común europeo constitúe unha referencia para proxectos e documentos clave do Consello de Europa, como a “Guía para a elaboración e posta en marcha de currículos para unha educación plurilingüe e intercultural” (2010) na que se desenvolve a noción de plurilingüismo como eixe dun enfoque centrado na rede de relacións entre distintas linguas e culturas. Nesta mesma liña, enmárcanse o informe do Foro intergubernamental europeo «O dereito dos estudantes á calidade e á equidade en educación. O papel das competencias lingüísticas e interculturais» mantido en Xenebra, en novembro 2010, e a Conferencia intergubernamental «Calidade e inclusión en educación: o papel único das linguas» mantida en Strasbourg, en setembro de 2013. En ambos os foros europeos, recoñécese a importancia da competencia lingüística e da circulación de competencias entre as linguas para lograr un maior dominio da linguaxe, clave para a inclusión social e o éxito escolar.

A educación plurilingüe e intercultural considera, con carácter xeral, a aprendizaxe de todas as linguas e culturas e, de maneira específica, os enfoques plurais transversais e integradores no seu ensino e aprendizaxe. A súa finalidade é retirar barreiras artificiais entre as linguas, encerradas tradicionalmente nos sistemas escolares en compartimentos estancos, e promover o uso integral do repertorio lingüístico, discursivo, estratéxico e intercultural que posúe o alumnado e que vai adquirindo ao longo das súas diversas experiencias lingüísticas dentro e fóra do ámbito educativo. Así, o aprendiz plurilingüe realizará transferencias dos coñecementos e experiencias lingüísticas adquiridos nunha lingua para abordar tarefas de comunicación, creación e aprendizaxe noutra lingua diferente. Esta capacidade de transferencia non só permite descubrir as regularidades dunha lingua total ou parcialmente descoñecida e relacionais, desde o punto de vista teórico, coas regularidades observadas noutras linguas que coñece, ou identificar termos emparentados en todas as linguas, senón que, ademais, promove a tolerancia perante palabras descoñecidas, especialmente importante nos contextos de comprensión que necesitan da fluidez, como son a lectura extensiva e a comprensión de textos orais sen posibilidade de verificación do entendido. A competencia plurilingüe facilitará, así, a inferencia de significados e o desenvolvemento de competencias heurísticas eficaces para identificar os elementos esenciais e secundarios nun texto descoñecido.

Pola súa parte, mediante o diálogo intercultural pónense en xogo dispositivos de relación social esenciais, como son o recoñecemento do outro como lexítimo; o reforzamento da identidade propia no recoñecemento da identidade dos outros; a aceptación da diversidade persoal, social e cultural, e o respecto dos dereitos fundamentais.

No contexto escolar, a aprendizaxe das linguas está dirixida ao logro de obxectivos similares, aínda que con diferentes niveis de dominio. Por iso, un estudo integrado de todas as linguas posibilita, por unha banda, que os contidos, procesos e estratexias traballados nunha lingua sexan igualmente utilizados nas actividades lingüísticas de comprensión e produción nas demais e, por outra, que se poida focalizar, no proceso de ensino-aprendizaxe, nos elementos diferenciadores e en todos aqueles aspectos que teñen incidencia directa na capacidade de comunicarse adecuadamente. Así, o coñecemento morfolóxico ou léxico dunha lingua pode axudar á comprensión noutra lingua; as estratexias de comprensión lectora desenvolvidas nunha lingua poden ser transferidas para a lectura noutros idiomas; o coñecemento da estrutura dos textos descritivos permitirá producilos en calquera lingua; e o coñecemento das normas que ordenan as relacións entre xeracións, sexos, clases e grupos sociais nunha lingua, informa e sensibiliza sobre a necesidade de coñecer e respectar as normas que rexen a dimensión social do uso da lingua noutra comunidade lingüística.

Por outra parte, o tratamento integrado das linguas debe considerar o punto de partida diferente de cada unha delas. Así, non se pode esquecer a situación de minorización da lingua galega, que cómpre atender e dinamizar adecuadamente. Con esa finalidade, é preciso favorecer o uso e a aprendizaxe desta lingua de xeito que se impulse a súa normalización e se venzan as dificultades da súa menor presenza e repercusión social, motivadas en moitos casos por prexuízos que é necesario desmontar e superar. O alumnado galego debe rematar a súa escolarización co nivel de usuario competente nas dúas linguas oficiais, galego e castelán, o que implica a utilización adecuada e eficaz das dúas linguas nun amplo repertorio de situacións comunicativas, propias de diferentes ámbitos, cun grao crecente de formalidade e complexidade.

Finalmente, a situación de sociedade multilingüe e plural na que vivimos solicita un enfoque metodolóxico de carácter plurilingüe que potencie o desenvolvemento comunicativo do alumnado nas linguas que adquira ao longo da súa vida, con independencia da diferenza de fins e niveis de dominio con que as utilice. E que os faga conscientes da riqueza que supón ser unha persoa plurilingüe para o desenvolvemento cognitivo e social, e o éxito escolar. Isto implica un tratamento integrado das linguas que o alumnado está a aprender nas aulas. No caso das áreas de Lingua castelá e literatura e de Lingua galega e literatura, os currículos presentan contidos similares en gran medida, e unha distribución igualmente similar en cada un dos cursos que conforman a Educación Secundaria Obrigatoria e o Bacharelato. Evidentemente, cada lingua ten as súas características propias, que requiren dun tratamento e traballo específico, pero hai determinados aspectos do currículo que, pola afinidade ou similitude que presentan en ambas as áreas, precisan ben seren abordados de maneira parella, ben seren presentados só nunha lingua pero traballados e practicados en cada unha delas, e utilizar a mesma terminoloxía nas dúas linguas para non dificultar innecesariamente o proceso de aprendizaxe do alumnado. Así pois, o profesorado implicado no proceso de ensino-aprendizaxe da Lingua castelá e literatura e da Lingua galega e literatura, en cada curso de ambas etapas, deberá organizar o seu labor nun currículo integrado, que transcenda as diferentes linguas nas que un aprendiz sexa capaz de comunicarse. Isto supón recoñecer a existencia dunha competencia global para a comunicación lingüística e implica non só evitar a repetición de contidos naqueles aspectos comúns á aprendizaxe de calquera lingua, como son as estratexias de lectura, ou o proceso de escritura, a tipoloxía textual ou a definición de termos lingüísticos; senón tamén, e especialmente, priorizar a realización de actividades comunicativas de produción e comprensión de textos orais e escritos, pois destas depende o desenvolvemento da competencia xeral en comunicación lingüística.

Ademais, nos centros teñen presenza linguas estranxeiras que tamén son abordadas na aula desde un enfoque comunicativo e intercultural, pois o coñecemento dos valores e as crenzas compartidas por grupos sociais doutros países resulta esencial para a comunicación nesta sociedade globalizada. Así, para o tratamento integrado de linguas é preciso que, igual que acontece non caso das dúas linguas oficiais, haxa unha coordinación entre o profesorado destas e o de linguas estranxeiras, para evitar a repetición de contidos na liña das que se mencionaron para as linguas ambientais, e para unificar a terminoloxía. Pois, non se pode esquecer que o achegamento do alumnado á lingua estranxeira prodúcese, na maior parte dos casos, partindo das linguas próximas, materna e ambientais.

Igualmente presentes nas aulas están as linguas clásicas, o latín e o grego, cuxo estudo a nivel fonético, morfosintáctico e léxico proporciona unha sólida base para o perfeccionamento no manexo doutras linguas. Desempeñan, pois, un papel relevante como soporte lingüístico da maioría das linguas e para a comprensión do léxico culto que forma gran parte da terminoloxía científica e técnica actual nas linguas que o alumnado coñece ou estuda. sen esquecer o enriquecemento cultural que lle proporciona o coñecemento dos diferentes aspectos que se inclúen na Civilización Clásica, berce da Europa actual, como son, entre outros, a mitoloxía, a relixión ou as súas creacións literarias e artísticas, que tanta influencia tiveron en épocas posteriores e seguen a ter hoxe en día. Polo tanto, é esencial a incorporación das linguas clásicas ao currículo integrado das linguas, para reforzar a reflexión lingüística do noso alumnado e fortalecer o seu acceso á cultura literaria.

Resulta obvio que para a implementación destes currículos integrados e o logro dos obxectivos plurilingües e interculturais que se perseguen, o profesorado é un elemento determinante, xa que deberá potenciar unha metodoloxía adecuada para levar a cabo enfoques comunicativos e proxectos plurais e transversais; promover a reflexión metacomunicativa e metalingüística e o contraste entre linguas; ou asegurar accións coordinadas entre os distintos departamentos lingüísticos para decidir, entre outros, desde que lingua abordar o estudo dos xéneros discursivos ou as estratexias e procesos cognitivos que están na base das diferentes actividades lingüísticas. Todo isto coa finalidade de construír en cada centro educativo a coherencia pedagóxica no ensino das distintas linguas.

As materias cuxos currículos se desenvolven ao abeiro desta introdución, as Linguas, teñen como obxectivo o desenvolvemento da competencia comunicativa do alumnado, entendida en todas as súas vertentes: pragmática, lingüística, sociolingüística e literaria. Así, achegan as ferramentas e os coñecementos necesarios para desenvolverse satisfactoria e eficazmente en calquera situación de comunicación da vida privada, social e profesional. Eses coñecementos, que articulan os procesos de comprensión e expresión oral por unha banda, e de comprensión e expresión escrita por outra, constitúen instrumentos esenciais para a aprendizaxe no ámbito educativo e, posteriormente, ao longo da vida.

A reflexión literaria, presente nun bloque de contidos nas linguas ambientais, o Galego e o Castelán, e nas linguas clásicas, a través da lectura, mediante a comprensión e interpretación de textos significativos favorece o coñecemento das posibilidades expresivas da lingua, desenvolve a capacidade crítica e creativa dos e das estudantes, dálles acceso á memoria, á creatividade, á imaxinación, ao descubrimento dos outros, ao coñecemento doutras épocas e culturas, e enfrónaos a situacións, sentimentos e emocións nunca experimentados, que enriquecen a súa visión do mundo e favorecen o coñecemento deles mesmos.

En definitiva, estas materias lingüísticas perseguen o obxectivo último de contribuír á formación de cidadás e cidadáns cunha competencia comunicativa que lles permita interactuar satisfactoriamente en todos os ámbitos que forman e van formar parte da súa vida. Isto esixe unha reflexión sobre os mecanismos de usos orais e escritos da súa propia lingua, e das outras linguas que estudan e coñecen, e a capacidade de interpretar e valorar o mundo, de formar as súas opinións, propias, claras e fundamentadas, e de gozar, a través da lectura crítica de obras literarias.

A materia Lingua Castelá e Literatura ten como obxectivo o desenvolvemento da competencia comunicativa do alumnado, entendida en todas as súas vertentes: pragmática, lingüística, sociolingüística e literaria. A estruturación do pensamento do ser humano faise a través da linguaxe, de aí que esta capacidade de comprender e de expresarse sexa o mellor e o máis eficaz instrumento de aprendizaxe.

Co bloque de Comunicación oral: escoitar e falar búscase que os alumnos e alumnas vaian adquirindo as habilidades necesarias para comunicar con precisión as súas propias ideas, realizar discursos cada vez máis elaborados de acordo a unha situación comunicativa, e escoitar activamente interpretando de xeito correcto as ideas dos demais.

O bloque de Comunicación escrita: ler e escribir persegue que o alumnado sexa capaz de entender e producir textos de distinto grao de complexidade e de xéneros diversos, en distintos soportes e formatos. Comprender un texto implica activar unha serie de estratexias de lectura. Así mesmo, a escritura implica un procedemento estruturado en tres partes: planificación, redacción a partir de borradores de escritura e revisión destes antes de redactar o texto definitivo.

O bloque de Coñecemento da lingua responde á necesidade de reflexión sobre os mecanismos lingüísticos que regulan a comunicación, e afástase da pretensión de utilizar os coñecementos lingüísticos como un fin en si mesmos para devolverlles a súa funcionalidade orixinal: servir de base para o uso correcto da lingua.

O bloque de Educación literaria asume o obxectivo de facer dos escolares lectores cultos e competentes, implicados nun proceso de formación lectora que continúe ao longo de toda a vida. É un marco conceptual que alterna a lectura, comprensión e interpretación de obras literarias próximas aos seus gustos persoais e á súa madurez cognitiva, coa de textos literarios e obras completas representativas da literatura en español.

1º de ESO

Lingua Castelá e Literatura. 1º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Comunicación oral: escoitar e falar				
- h - k	B1.1. Escoita activa e observación das normas básicas que favorecen a comunicación.	B1.1. Escoitar de forma activa, comprender o sentido global de textos orais.	LCLB1.1.1. Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortesía que regulan os debates e calquera intercambio comunicativo oral.	- CCL - CSC
- a - d - g	B1.2. Participación en debates, coloquios e conversacións espontáneas observando e respectando as normas básicas de interacción, intervención e cortesía que regulan estas prácticas orais.	B1.2. Valorar a importancia da conversación na vida social practicando actos de fala: contando, describindo, opinando, dialogando..., en situacións comunicativas propias da actividade escolar.	LCLB1.2.1. Intervén e valora a súa participación en actos comunicativos orais.	- CCL - CSIEE
h	B1.3. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción e avalia-	B1.3. Recoñecer, interpretar e avaliar progresivamente a claridade expositiva, a adecuación, coherencia e cohesión do contido das producións orais propias e	LCLB1.3.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso, así como a	- CCL - CAA

Lingua Castelá e Literatura. 1º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
	ción de textos orais. Aspectos verbais e non verbais.	alleas, así como os aspectos prosódicos e os elementos non verbais (acenos, movementos, mirada...).	cohesión dos contidos.	
			■ LCLB1.3.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non verbal e da xestión de tempos e emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso.	■ CD
			■ LCLB1.3.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, propoñendo solucións para melloralas.	■ CAA
■ g ■ h	■ B1.4. Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias para falar en público: planificación do discurso, prácticas orais formais e informais e avaliación progresiva.	■ B1.4. Aprender a falar en público, en situacións formais e informais, de forma individual ou en grupo.	■ LCLB1.4.1. Realiza presentacións orais.	■ CCL
■ a ■ d ■ h ■ k	■ B1.5. Creación de textos orais e audiovisuais que reproduzan situacións reais ou imaxinarias de comunicación.	■ B1.5. Reproducir situacións reais ou imaxinarias de comunicación potenciando o desenvolvemento progresivo das habilidades sociais, a expresión verbal e non verbal e a representación de realidades, sentimentos e emocións.	■ LCLB1.5.1. Dramatiza e improvisa situacións reais ou imaxinarias de comunicación.	■ CSC
Bloque 2. Comunicación escrita: ler e escribir				
■ h ■ l	■ B2.1. Lectura, comprensión, interpretación e valoración de textos escritos de ámbito persoal, académico/escolar e ámbito social.	■ B2.1. Ler, comprender, interpretar e valorar textos en diferentes formatos e soportes.	■ LCLB2.1.1. Retén información e recoñece a idea principal e as ideas secundarias comprendendo as relacións entre elas.	■ CCL
			■ LCLB2.1.2. Entende instrucións escritas de certa complexidade que lle permiten desenvolverse en situacións da vida cotiá e nos procesos de aprendizaxe.	■ CCL
			■ LCLB2.1.3. Interpreta, explica e deduce a información dada en diagramas, gráficas, fotografías, mapas conceptuais, esquemas...	■ CMCT
■ b ■ e ■ h	■ B2.2. Utilización progresivamente autónoma da biblioteca escolar e das Tecnoloxías da Información e a Comunicación como fonte de obtención de información. Educación para o uso, tratamento e produción de información.	■ B2.2. Buscar e manexar información, na biblioteca e noutras fontes, en papel ou dixital, para integrala nun proceso de aprendizaxe continua.	■ LCLB2.2.1. Utiliza, de forma autónoma, diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.	■ CD
			■ LCLB2.2.2. Coñece e manexa habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital.	■ CD
			■ LCLB2.2.3. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais...), así como de bibliotecas dixitais e	■ CD

Lingua Castelá e Literatura. 1º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
			é capaz de solicitar libros, vídeos... autonomamente.	
- g - h	B2.3 Coñecemento e uso das técnicas e estratexias para a produción de textos escritos: planificación, obtención de datos, organización da información, redacción e revisión do texto. A escritura como proceso.	B2.3. Aplicar progresivamente as estratexias necesarias para producir textos adecuados, coherentes e cohesionados.	LCLB2.3.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos: esquemas, árbores, mapas conceptuais etc. e redacta borradores de escritura.	CSIE
- h - j	- B2.4. Produción de textos escritos e audiovisuais relacionados co ámbito persoal, académico/escolar, ámbito social. - B2.5. Produción de textos escritos e audiovisuais narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos e escritura de textos dialogados.	B2.4. Escribir textos en diferentes soportes e formatos, en relación co ámbito de uso.	- LCLB2.4.1. Escribe textos propios do ámbito persoal e familiar, escolar/académico e social imitando textos modelo. - LCLB2.4.2. Escribe textos narrativos, descritivos e instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados imitando textos modelo. - LCLB2.4.3. Realiza esquemas e mapas e explica por escrito o significado dos elementos visuais que poden aparecer nos textos.	- CCL - CCL - CMCCT - CD
Bloque 3. Coñecemento da lingua				
- b - h	- B3.1. Recoñecemento, uso e explicación das categorías gramaticais: substantivo, adxectivo, determinante, pronome, verbo, adverbio, preposición, conxunción e interxección. - B3.2. Coñecemento, uso e valoración das normas ortográficas e gramaticais recoñecendo o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas para conseguir unha comunicación eficaz.	B3.1. Aplicar os coñecementos sobre a lingua e as súas normas de uso para resolver problemas de comprensión de textos orais e escritos e para a composición e revisión progresivamente autónoma dos textos propios e alleos.	- LCLB3.1.1. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos utilizando este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos. - LCLB3.1.2. Recoñece e corrixe erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais, escritas e audiovisuais. - LCLB3.1.3. Coñece e utiliza adecuadamente as formas verbais nas súas producións orais e escritas.	- CAA - CAA - CCL
- e - h	B3.3. Manexo de dicionarios e outras fontes de consulta en papel e formato dixital sobre o uso da lingua.	B3.2. Usar de forma efectiva os dicionarios e outras fontes de consulta, tanto en papel como en formato dixital para resolver dúbidas en relación ao manexo da lingua e para enriquecer o propio vocabulario.	LCLB3.2.1. Utiliza fontes variadas de consulta en formatos diversos para resolver as súas dúbidas sobre o uso da lingua e para ampliar o seu vocabulario.	CD
h	B3.4. Recoñecemento, uso e explicación dos conectores textuais e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos.	B3.3. Identificar os conectores textuais e os principais mecanismos de referencia interna presentes nos textos recoñecendo a función que realizan na organización do contido do discurso.	LCLB3.3.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), valorando a súa función na organización do contido do	CCL

Lingua Castelá e Literatura. 1º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
			texto.	
- a - h	B3.5. Recoñecemento, uso e explicación dos diferentes recursos de modalización en función da persoa que fala ou escribe. A expresión da obxectividade e a subxectividade a través das modalidades oracionais e as referencias internas ao emisor e ao receptor nos textos.	B3.4. Identificar a intención comunicativa da persoa que fala ou escribe.	LCLB3.4.1. Recoñece a expresión da obxectividade ou subxectividade identificando as modalidades aserativas, interrogativas, exclamativas, desiderativas, dubitativas e imperativas en relación coa intención comunicativa do emisor.	- CSC - CCL
- i - j	B3.6. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	B3.5. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	LCLB3.5.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensións sobre libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	- CCL - CAA
- a - h - i	B3.7. Recoñecemento da diversidade lingüística propia do contorno persoal, social e mediático.	B3.6. Recoñecer e valorar a diversidade lingüística, con especial atención á realidade do centro educativo e do contorno social do alumnado.	LCLB3.6.1. Coñece e valora a diversidade lingüística do seu grupo, do centro educativo e da súa contorna social próxima.	CSC
- g - h	B3.8. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.	B3.7. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	LCLB3.7.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.	CAA
Bloque 4. Educación literaria				
- h - j - l	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal e da literatura xuvenil como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios e a súa autonomía lectora.	B4.1. Ler fragmentos ou obras da literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil, próximas aos propios gustos e afeccións, mostrando interese pola lectura.	LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos, afeccións e intereses.	- CCL - CCEC
- h - j - l	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal e da literatura xuvenil como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios e a súa autonomía lectora.	B4.2. Fomentar o gusto e o hábito pola lectura en todas as súas vertentes: como fonte de acceso ao coñecemento e como instrumento de lecer e diversión que permite explorar mundos diferentes aos nosos, reais ou imaxinarios.	- LCLB4.2.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos compañeiros. - LCLB4.2.2. Dramatiza fragmentos literarios breves desenvolvendo progresivamente a expresión corporal como manifestación de sentimentos e emocións, respectando as producións dos demais.	- CCEC - CCEC - CSC
h	B4.2. Redacción de textos de intención literaria a partir da lectura de textos utilizando as convencións	B4.3. Redactar textos persoais de intención literaria seguindo as convencións do xénero, con intención	LCLB4.3.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as con-	CCL

Lingua Castelá e Literatura. 1º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
- j - l	formais do xénero e con intención lúdica e creativa.	lúdica e creativa.	vencións do xénero con intención lúdica e creativa.	CCEC
			LCLB4.3.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.	- CCEC - CSIE

2º de ESO

Lingua Castelá e Literatura. 2º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Comunicación oral: escoitar e falar				
- h - k	B1.1. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación co ámbito de uso: ámbito persoal, académico/escolar e ámbito social.	B1.1. Escoitar de forma activa, comprender, interpretar e valorar textos orais propios do ámbito persoal, académico/escolar e social.	LCLB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios do ámbito persoal, escolar/académico e social, identificando a estrutura, a información relevante e a intención comunicativa do falante.	CCL
			LCLB1.1.2. Retén información relevante e extrae informacións concretas.	CCL
			LCLB1.1.3. Segue e interpreta instrucións orais respectando a xerarquía dada.	CCL
- h - k	B1.2. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación coa finalidade que perseguen: textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e textos argumentativos. O diálogo.	B1.2. Escoitar de forma activa, comprender, interpretar e valorar textos orais de diferente tipo.	LCLB1.2.1. Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do falante, así como a súa estrutura e as estratexias de cohesión textual oral.	CCL
			LCLB1.2.2. Retén información relevante e extrae informacións concretas.	CCL
			LCLB1.2.3. Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (demanda axuda, busca en dicionarios, recorda o contexto no que aparece...).	CAA
			LCLB1.2.4. Resume textos narrativos, descritivos, instrutivos e expositivos e argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a	- CCL - CAA

Lingua Castelá e Literatura. 2º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
			información en oracións que se relacionen lóxica e semanticamente.	
- h - k	B1.3. Escoita activa e observación das normas básicas que favorecen a comunicación.	B1.3. Escoitar de forma activa, comprender o sentido global de textos orais.	LCLB1.3.1. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que se utiliza, o contido e o grao de respecto cara ás opinións dos demais.	- CCL - CSC
h	B1.4. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción e avaliación de textos orais. Aspectos verbais e non verbais.	B1.4. Comprender el sentido global de textos orales.	- LCLB1.4.1. Recoñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso, así como a cohesión dos contidos. - LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non verbal e da xestión de tempos e emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso. - LCLB1.4.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, propoñendo solucións para melloralas.	- CSIE - CD - CAA
- g - h	B1.5. Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias para falar en público: planificación do discurso, prácticas orais formais e informais e avaliación progresiva.	B1.5. Aprender a falar en público, en situacións formais e informais, de forma individual ou en grupo.	- LCLB1.5.1. Realiza presentacións orais. - LCLB1.5.2. Realiza intervencións non planificadas, dentro do aula, analizando e comparando as similitudes e diferenzas entre discursos formais e discursos espontáneos. - LCLB1.5.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais. - LCLB1.5.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.	- CCL - CSC - CCL - CCL
- a - d - g	- B1.6. Participación en debates, coloquios e conversacións espontáneas observando e respectando as normas básicas de interacción, intervención e cortesía que regulan estas prácticas orais. - B1.7. Creación de textos orais e audiovisuais que reproduzan situacións reais ou imaxinarias de comunicación.	B1.6. Participar e valorar a intervención en debates, coloquios e conversacións espontáneas.	- LCLB1.6.1. Cínguense ao tema, non divaga e atende ás instrucións do moderador en debates e coloquios. - LCLB1.6.2. Respecta as normas de cortesía que deben dirixir as conversacións orais axustándose á quenda de palabra, respectando o espazo, xesticulando de forma adecuada, escoitando activamente	- CSC - CCL - CSC

Lingua Castelá e Literatura. 2º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
			aos demais e usando fórmulas de saúdo e despedida.	
	Bloque 2. Comunicación escrita: ler e escribir			
▪ b ▪ h	▪ B2.1. Coñecemento e uso das técnicas e estratexias necesarias para a comprensión de textos escritos.	▪ B2.1. Aplicar estratexias de lectura comprensiva e crítica de textos.	▪ LCLB2.1.1. Pon en práctica diferentes estratexias de lectura en función do obxectivo e o tipo de texto.	▪ CCL
			▪ LCLB2.1.2. Comprende o significado das palabras propias de nivel formal da lingua incorporándoas ao seu repertorio léxico.	▪ CCL
			▪ LCLB2.1.3. Relaciona a información explícita e implícita dun texto poñéndoa en relación co contexto.	▪ CCEC
			▪ LCLB2.1.4. Deduce a idea principal dun texto e recoñece as ideas secundarias comprendendo as relacións que se establecen entre elas.	▪ CCL
			▪ LCLB2.1.5. Fai inferencias e hipóteses sobre o sentido dunha frase ou dun texto que conteña diferentes matices semánticos e que favorezan a construción do significado global e a avaliación crítica.	▪ CMCCT
▪ b ▪ h ▪ j	▪ B2.2. Lectura, comprensión e interpretación de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e textos argumentativos.	▪ B2.2. Ler, comprender, interpretar e valorar textos en diferentes formatos e soportes.	▪ LCLB2.2.1. Localiza informacións explícitas e implícitas nun texto relacionándoas entre si e secuenciándoas e deduce informacións ou valoracións implícitas.	▪ CCL
			▪ LCLB2.2.2. Interpreta, explica e deduce a información dada en diagramas, gráficas, fotografías, mapas conceptuais, esquemas...	▪ CMCCT
▪ b ▪ e ▪ h	▪ B2.3. Utilización progresivamente autónoma da biblioteca escolar e das Tecnoloxías da Información e a Comunicación como fonte de obtención de información. Educación para o uso, tratamento e produción de información.	▪ B2.3. Buscar e manexar información, na biblioteca e noutras fontes, en papel ou dixital, para integrala nun proceso de aprendizaxe continua.	▪ LCLB2.3.1. Utiliza, de forma autónoma, diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.	▪ CD
			▪ LCLB2.3.2. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais...), así como de bibliotecas dixitais e é capaz de solicitar libros, vídeos... autonomamente.	▪ CD
▪ g ▪ h	▪ B2.4. Coñecemento e uso das técnicas e estratexias para a produción de textos escritos: planificación, obtención de datos, organización da información, redacción e revisión do texto. A escritura como proceso.	▪ B2.4. Aplicar progresivamente as estratexias necesarias para producir textos adecuados, coherentes e cohesionados.	▪ LCLB2.4.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos: esquemas, árbores, mapas conceptuais etc. e redacta borradores de escritura.	▪ CSIE
			▪ LCLB2.4.2. Escribe textos usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas e	▪ CCL

Lingua Castelá e Literatura. 2º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
			respectando as normas gramaticais e ortográficas.	
▪ e ▪ h ▪ i ▪ j	▪ B2.5. Produción de textos escritos e audiovisuais relacionados co ámbito persoal, académico/escolar, ámbito social. ▪ B2.6. Produción de textos escritos e audiovisuais narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos e escritura de textos dialogados.	▪ B2.5. Escribir textos en diferentes soportes e formatos, en relación co ámbito de uso.	▪ LCLB2.5.1. Escribe textos propios do ámbito persoal e familiar, escolar/académico e social imitando textos modelo.	▪ CCL
			▪ LCLB2.5.2. Escribe textos narrativos, descritivos e instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados imitando textos modelo.	▪ CCEC
			▪ LCLB2.5.3. Realiza esquemas e mapas e explica por escrito o significado dos elementos visuais que poden aparecer nos textos.	▪ CMCCT ▪ CD
	Bloque 3. Coñecemento da lingua			
▪ b ▪ h	▪ B3.1. Recoñecemento, uso e explicación das categorías gramaticais: substantivo, adxectivo, determinante, pronome, verbo, adverbio, preposición, conxunción e interxección. ▪ B3.2. Coñecemento, uso e valoración das normas ortográficas e gramaticais recoñecendo o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas para conseguir unha comunicación eficaz.	▪ B3.1. Aplicar os coñecementos sobre a lingua e as súas normas de uso para resolver problemas de comprensión de textos orais e escritos e para a composición e revisión progresivamente autónoma dos textos propios e alleos.	▪ LCLB3.1.1. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos utilizando este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos.	▪ CAA
			▪ LCLB3.1.2. Recoñece e corrige erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais, escritas e audiovisuais.	▪ CCL
			▪ LCLB3.1.3. Coñece e utiliza adecuadamente as formas verbais nas súas producións orais e escritas.	▪ CCL
▪ b ▪ h	▪ B3.3. Comprensión e interpretación dos compoñentes do significado das palabras: denotación e connotación.	▪ B3.2. Comprender o significado das palabras en toda a súa extensión para recoñecer e diferenciar os usos obxectivos dos usos subjectivos.	▪ LCLB3.2.1. Diferenza os compoñentes denotativos e connotativos no significado das palabras dentro dunha frase ou un texto oral ou escrito.	▪ CCL
▪ h	▪ B3.4. Coñecemento reflexivo das relacións semánticas que se establecen entre as palabras.	▪ B3.3. Comprender e valorar as relacións de igualdade e de contrariedade que se establecen entre as palabras e o seu uso no discurso oral e escrito.	▪ LCLB3.3.1. Recoñece e usa sinónimos e antónimos dunha palabra explicando o seu uso concreto nunha frase ou nun texto oral ou escrito.	▪ CCL
▪ h ▪ l	▪ B3.5. Observación, reflexión e explicación dos cambios que afectan ao significado das palabras: causas e mecanismos. Metáfora, metonimia, palabras tabú e eufemismos.	▪ B3.4. Recoñecer os diferentes cambios de significado que afectan á palabra no texto: metáfora, metonimia, palabras tabú e eufemismos.	▪ LCLB3.4.1. Recoñece e explica o uso metafórico e metonímico das palabras nunha frase ou nun texto oral ou escrito.	▪ CCEC
			▪ LCLB3.4.2. Recoñece e explica os fenómenos contextuais que afectan ao significado global das palabras: tabú e eufemismo.	▪ CCEC

Lingua Castelá e Literatura. 2º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
▪ h	▪ B3.6. Recoñecemento, uso e explicación dos conectores textuais e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos.	▪ B3.5. Identificar os conectores textuais e os principais mecanismos de referencia interna presentes nos textos recoñecendo a función que realizan na organización do contido do discurso.	▪ LCLB3.5.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), valorando a súa función na organización do contido do texto.	▪ CCL
▪ a ▪ h	▪ B3.7. Recoñecemento, uso e explicación dos diferentes recursos de modalización en función da persoa que fala ou escribe. A expresión da obxectividade e a subxectividade a través das modalidades oracionais e as referencias internas ao emisor e ao receptor nos textos.	▪ B3.6. Identificar a intención comunicativa da persoa que fala ou escribe.	▪ LCLB3.6.1. Explica a diferenza significativa que implica o uso dos tempos e modos verbais.	▪ CCL
▪ i ▪ j	▪ B3.8. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	▪ B3.7. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	▪ LCLB3.7.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensións sobre libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	▪ CCL ▪ CAA
▪ a ▪ h ▪ i	▪ B3.9. Recoñecemento da diversidade lingüística propia do contorno persoal, social e mediático.	▪ B3.8. Recoñecer e valorar a diversidade lingüística, con especial atención á realidade galega.	▪ LCLB3.8.1. Coñece e valora a diversidade lingüística de Galicia.	▪ CSC
▪ g ▪ h	▪ B3.10. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.	▪ B3.9. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	▪ LCLB3.9.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.	▪ CAA
Bloque 4. Educación literaria				
▪ h ▪ j ▪ l ▪ c	▪ B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal e da literatura xuvenil como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios e a súa autonomía lectora.	▪ B4.1. Ler fragmentos ou obras da literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil, próximas aos propios gustos e afeccións, mostrando interese pola lectura.	▪ LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos, afeccións e intereses.	▪ CCL
▪	▪ B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal e da literatura xuvenil como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do	▪ B4.2. Promover a reflexión sobre a conexión entre a literatura e o resto das artes: música, pintura, cine, etc., como expresión do sentimento humano, anali-	▪ LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación existente entre diversas manifestacións artís-	▪ CCEC

	Lingua Castelá e Literatura. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
	mundo para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios e a súa autonomía lectora.	zando e interrelacionando obras (literarias, musicais, arquitectónicas...), personaxes, temas, etc. de todas as épocas.	ticas de todas as épocas (música, pintura, cine...). ■ LCLB4.2.2. Recoñece e comenta a pervivencia ou evolución de persoaxes-tipo, temas e formas ao longo de diversos períodos histórico/literarios ata a actualidade.	■ CAA
■	■ B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal e da literatura xuvenil como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios e a súa autonomía lectora.	■ B4.3. Fomentar o gusto e o hábito pola lectura en todas as súas vertentes: como fonte de acceso ao coñecemento e como instrumento de lecer e diversión que permite explorar mundos diferentes aos nosos, reais ou imaxinarios.	■ LCLB4.3.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos compañeiros. ■ LCLB4.3.2. Le en voz alta, modulando, adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal.	■ CCL ■ CSC ■ CCL
■ h ■ j ■ l	■ B4.2. Redacción de textos de intención literaria a partir da lectura de textos utilizando as convencións formais do xénero e con intención lúdica e creativa.	■ B4.4. Redactar textos persoais de intención literaria seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.	■ LCLB4.4.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero con intención lúdica e creativa. ■ LCLB4.4.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.	■ CCL ■ CCEC ■ CAA

3º de ESO

	Lingua Castelá e Literatura. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Comunicación oral: escoitar e falar			
■ h ■ k	■ B1.1. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación co ámbito de uso: ámbito persoal, académico/escolar e ámbito social.	■ B1.1. Escoitar de forma activa, comprender, interpretar e valorar textos orais propios do ámbito persoal, académico/escolar e social.	■ LCLB1.1.1. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto analizando fontes de procedencia non verbal. ■ LCLB1.1.2. Comprende o sentido global de textos publicitarios, informativos e de opinión procedentes dos medios de comunicación, distinguindo a información da persuasión na publicidade e a información da opinión en noticias, reportaxes, etc. identificando as estratexias de enfatización e de expansión. ■ LCLB1.1.3. Resume textos, de forma oral, recollendo as ideas principais e integrándoas, de forma clara, en	■ CCL ■ CSC ■ CAA

Lingua Castelá e Literatura. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
			oracións que se relacionen lóxica e semanticamente.	
- h - k	B1.2. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación coa finalidade que perseguen: textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e textos argumentativos.	B1.2. escoitar de forma activa, comprender, interpretar e valorar textos orais de diferente tipo.	LCLB1.2.1. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto analizando fontes de procedencia non verbal.	CCL
			LCLB1.2.2. Interpreta e valora aspectos concretos do contido e da estrutura de textos narrativos, descritivos, expositivos, argumentativos e instrutivos emitindo xuízos razoados e relacionándoos con conceptos persoais para xustificar un punto de vista particular.	CCL
- h - k	B1.3. Observación, reflexión, comprensión e valoración do sentido global dos debates, coloquios e conversacións espontáneas, da intención comunicativa de cada interlocutor e aplicación das normas básicas que os regulan.	B1.3. escoitar de forma activa, comprender o sentido global de textos orais.	LCLB1.3.1. escoita, observa e explica o sentido global de debates, coloquios e conversacións espontáneas identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa e a postura de cada participante, así como as diferenzas formais e de contido que regulan os intercambios comunicativos formais e os intercambios comunicativos espontáneos.	CSC
h	B1.4. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción e avaliación de textos orais. Aspectos verbais e non verbais.	B1.4. Recoñecer, interpretar e avaliar progresivamente a claridade expositiva, a adecuación, coherencia e cohesión do contido das producións orais propias e alleas, así como os aspectos prosódicos e os elementos non verbais (acenos, movementos, mirada...).	LCLB1.4.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso, así como a cohesión dos contidos.	CCL
			LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non verbal e da xestión de tempos e emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso.	CD
- g - h	B1.5. Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias para falar en público: planificación do discurso, prácticas orais formais e informais e avaliación progresiva.	B1.5. Aprender a falar en público, en situacións formais e informais, de forma individual ou en grupo.	LCLB1.5.1. Realiza presentacións orais.	CCL
			LCLB1.5.2. Organiza o contido e elabora guiños previos á intervención oral formal seleccionando a idea central e o momento no que vai ser presentada ao seu auditorio, así como as ideas secundarias e exemplos que van apoiar o seu desenvolvemento.	CSC
			LCLB1.5.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais.	CCL
			LCLB1.5.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.	CCL

	Lingua Castelá e Literatura. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
			▪ LCLB1.5.5. Avalía, por medio de guías, as producións propias e alleas mellorando progresivamente as súas prácticas discursivas.	▪ CAA
▪ a ▪ d ▪ g	▪ B1.6. Participación en debates, coloquios e conversacións espontáneas observando e respectando as normas básicas de interacción, intervención e cortesía que regulan estas prácticas orais.	▪ B1.6. Participar e valorar a intervención en debates, coloquios e conversacións espontáneas.	▪ LCLB1.6.1. Participa activamente en debates, coloquios... escolares respectando as regras de interacción, intervención e cortesía que os regulan, manifestando as súas opinións e respectando as opinións dos demais.	▪ CSC
			▪ LCLB1.6.2. Avalía as intervencións propias e alleas.	▪ CSC
	Bloque 2. Comunicación escrita: ler e escribir			
▪ b ▪ h	▪ B2.1. Coñecemento e uso das técnicas e estratexias necesarias para a comprensión de textos escritos.	▪ B2.1. Aplicar estratexias de lectura comprensiva e crítica de textos.	▪ LCLB2.1.1. Pon en práctica diferentes estratexias de lectura en función do obxectivo e o tipo de texto.	▪ CCL
			▪ LCLB2.1.2. Fai inferencias e hipóteses sobre o sentido dunha frase ou dun texto que conteña diferentes matices semánticos e que favorezan a construción do significado global e a avaliación crítica.	▪ CCL
			▪ LCLB2.1.3. Avalía o seu proceso de comprensión lectora usando fichas sinxelas de autoavaliación.	▪ CAA
▪ h ▪ j	▪ B2.2. Lectura, comprensión e interpretación de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e textos argumentativos.	▪ B2.2. Ler, comprender, interpretar e valorar textos en diferentes formatos e soportes.	▪ LCLB2.2.1. Recoñece e expresa o tema e a intención comunicativa de textos escritos propios do ámbito persoal e familiar académico/escolar e ámbito social (medios de comunicación), identificando a tipoloxía textual seleccionada, a organización do contido, as marcas lingüísticas e o formato utilizado.	▪ CCL
			▪ LCLB2.2.2. Recoñece e expresa o tema e a intención comunicativa de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados identificando a tipoloxía textual seleccionada, as marcas lingüísticas e a organización do contido.	▪ CCEC
▪ a ▪ c ▪ h	▪ B2.3. Actitude progresivamente crítica e reflexiva ante a lectura organizando razoadamente as ideas e expoñendoas e respectando as ideas dos demais.	▪ B2.3. Manifestar unha actitude crítica ante a lectura de calquera tipo de textos a través dunha lectura reflexiva que permita identificar posturas de acordo ou desacordo respectando en todo momento as opinións dos demais.	▪ LCLB2.3.1 Identifica e expresa as posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais, ou globais, dun texto.	▪ CSC
			▪ LCLB2.3.2. Elabora a súa propia interpretación sobre o significado dun texto.	▪ CAA

Lingua Castelá e Literatura. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
			LCLB2.3.3. Respecta as opinións dos demais.	CSC
- b - e - h	B2.4. Utilización progresivamente autónoma da biblioteca escolar e das Tecnoloxías da Información e a Comunicación como fonte de obtención de información. Educación para o uso, tratamento e produción de información.	B2.4. Buscar e manexar información, na biblioteca e noutras fontes, en papel ou dixital, para integrala nun proceso de aprendizaxe continua.	LCLB2.4.1. Utiliza, de forma autónoma, diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.	CD
- e - g - h	B2.5. Coñecemento e uso das técnicas e estratexias para a produción de textos escritos: planificación, obtención de datos, organización da información, redacción e revisión do texto. A escritura como proceso.	B2.5. Aplicar progresivamente as estratexias necesarias para producir textos adecuados, coherentes e cohesionados.	LCLB2.5.1. Revisa o texto en varias fases para aclarar problemas co contido (ideas e estrutura) ou a forma (puntuación, ortografía, gramática e presentación) avaliando a súa propia produción escrita ou a dos seus compañeiros.	CAA
			LCLB2.5.2. Reescribe textos propios e alleos aplicando as propostas de mellora que se deducen da avaliación da produción escrita e axustándose ás normas ortográficas e gramaticais que permiten unha comunicación fluída.	CCL
- g - h - j	- B2.6. Produción de textos escritos e audiovisuais relacionados co ámbito persoal, académico/escolar, ámbito social. - B2.7. Produción de textos escritos e audiovisuais narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos e escritura de textos dialogados.	B2.6. Escribir textos en diferentes soportes e formatos, en relación co ámbito de uso.	LCLB2.6.1. Escribe textos argumentativos con diferente organización secuencial, incorporando diferentes tipos de argumento, imitando textos modelo.	CCL
			LCLB2.6.2. Utiliza diferentes e variados organizadores textuais nas exposicións e argumentacións.	CCL
			LCLB2.6.3. Resume textos xeneralizando termos que teñen trazos en común, globalizando a información e integrándoa en oracións que se relacionen lóxica e semanticamente, evitando parafrasear o texto resumiendo.	CAA
- g - h - j	B2.8. Interese crecente pola composición escrita como fonte de información e aprendizaxe e como forma de comunicar sentimentos, experiencias, coñecementos e emocións.	B2.7. Valorar a importancia da escritura como ferramenta de adquisición das aprendizaxes e como estímulo do desenvolvemento persoal.	LCLB2.7.1. Produce textos diversos recoñecendo na escritura o instrumento que é capaz de organizar o seu pensamento.	CMCCT
			LCLB2.7.2. Utiliza nos seus escritos palabras propias do nivel formal da lingua incorporándoa ao seu repertorio léxico e recoñecendo a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse oralmente e por escrito con exactitude e precisión.	CCL
			LCLB2.7.3. Valora e incorpora progresivamente unha actitude creativa ante a escritura.	CCEC

Lingua Castelá e Literatura. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
			LCLB2.7.4. Coñece e utiliza ferramentas das Tecnoloxías da Información e a Comunicación, participando, intercambiando opinións, comentando e valorando escritos alleos ou escribindo e dando a coñecer os seus propios.	- CD - CSC
Bloque 3. Coñecemento da lingua				
- b - h	- B3.1. Recoñecemento, uso e explicación das categorías gramaticais: substantivo, adxectivo, determinante, pronome, verbo, adverbio, preposición, conxunción e interxección. - B3.2. Coñecemento, uso e valoración das normas ortográficas e gramaticais recoñecendo o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas para conseguir unha comunicación eficaz.	B3.1. Aplicar os coñecementos sobre a lingua e as súas normas de uso para resolver problemas de comprensión de textos orais e escritos e para a composición e revisión progresivamente autónoma dos textos propios e alleos, utilizando a terminoloxía gramatical necesaria para a explicación dos diversos usos da lingua.	LCLB3.1.1. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos utilizando este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos.	CAA
			LCLB3.1.2. Recoñece e corrixe erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais, escritas e audiovisuais.	CAA
h	B3.3. Recoñecemento, uso e explicación dos elementos constitutivos da palabra. Procedementos para formar palabras.	B3.2. Recoñecer e analizar a estrutura das palabras pertencentes ás distintas categorías gramaticais, distinguindo as flexivas das non flexivas.	LCLB3.2.1. Recoñece e explica os elementos constitutivos da palabra: raíz e afixos, aplicando este coñecemento á mellora da comprensión de textos escritos e ao enriquecemento do seu vocabulario activo.	CAA
			LCLB3.2.2. Explica os distintos procedementos de formación de palabras, distinguindo as compostas, as derivadas, as siglas e os acrónimos.	CCL
h	B3.4. Recoñecemento, identificación e explicación do uso dos distintos grupos de palabras: grupo nominal, adxectivo, preposicional, verbal e adverbial e das relacións que se establecen entre os elementos que os conforman no marco da oración simple.	B3.3. Observar, recoñecer e explicar os usos dos grupos nominais, adxectivos, verbais, preposicionais e adverbiais dentro do marco da oración simple.	LCLB3.3.1. Identifica os diferentes grupos de palabras en frases e textos diferenciando a palabra nuclear do resto de palabras que o forman e explicando o seu funcionamento no marco da oración simple.	CMCCT
			LCLB3.3.2. Recoñece e explica nos textos o funcionamento sintáctico do verbo a partir do seu significado distinguindo os grupos de palabras que poden funcionar como complementos verbais argumentais e adxuntos.	CMCCT
h	B3.5. Recoñecemento, uso e explicación dos elementos constitutivos da oración simple: suxeito e predicado. Oracións impersonais, activas e oracións pasivas.	B3.4. Recoñecer, usar e explicar os elementos constitutivos da oración simple.	LCLB3.4.1. Recoñece e explica nos textos os elementos constitutivos da oración simple diferenciando suxeito e predicado e interpretando a presenza ou ausencia do suxeito como unha marca da actitude, obxectiva ou subxectiva, do emisor.	CCL
			LCLB3.4.2. Transforma oracións activas en pasivas e	CAA

Lingua Castelá e Literatura. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
			viceversa, explicando os diferentes papeis semánticos do suxeito: axente, paciente, causa.	
			LCLB3.4.3. Amplía oracións nun texto usando diferentes grupos de palabras, utilizando os nexos adecuados e creando oracións novas con sentido completo.	CCL
a	B3.6. Recoñecemento, uso e explicación dos conectores textuais e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos.	B3.5. Identificar os conectores textuais e os principais mecanismos de referencia interna presentes nos textos recoñecendo a función que realizan na organización do contido do discurso.	LCLB3.5.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), valorando a súa función na organización do contido do texto.	CCL
- a - h	B3.7. Recoñecemento, uso e explicación dos diferentes recursos de modalización en función da persoa que fala ou escribe. A expresión da obxectividade e a subxectividade a través das modalidades oracionais e as referencias internas ao emisor e ao receptor nos textos.	B3.6. Identificar a intención comunicativa da persoa que fala ou escribe.	LCLB3.6.1. Identifica e usa en textos orais ou escritos as formas lingüísticas que fan referencia ao emisor e ao receptor, ou audiencia: a persoa gramatical, o uso de pronomes, o suxeito axente ou paciente, as oracións impersoais, etc.	CCL
- a - h	B3.8. Explicación progresiva da coherencia do discurso tendo en conta as relacións gramaticais e léxicas que se establecen no interior do texto e a súa relación co contexto.	B3.7. Interpretar de forma adecuada os discursos orais e escritos tendo en conta os elementos lingüísticos, as relacións gramaticais e léxicas, a estrutura e disposición dos contidos en función da intención comunicativa.	- LCLB3.7.1. Recoñece a coherencia dun discurso atendendo á intención comunicativa do emisor, identificando a estrutura e disposición de contidos. - LCLB3.7.2. Identifica diferentes estruturas textuais: narración, descrición, explicación e diálogo explicando os mecanismos lingüísticos que as diferencian e aplicando os coñecementos adquiridos na produción e mellora de textos propios e alleos.	- CSC - CCEC
- a - h - j	B3.9. Coñecemento das orixes históricas da realidade plurilingüe de España e valoración como fonte de enriquecemento persoal e como mostra da riqueza do noso patrimonio histórico e cultural.	B3.8. Coñecer a realidade plurilingüe de España, a distribución xeográfica das súas diferentes linguas e dialectos, as súas orixes históricas e algúns dos seus trazos diferenciais.	- LCLB3.8.1. Localiza nun mapa as distintas linguas de España e explica algunha das súas características diferenciais comparando varios textos, recoñecendo as súas orixes históricas e describindo algúns dos seus trazos diferenciais. - LCLB3.8.2. Recoñece as variedades xeográficas do castelán dentro e fóra de España.	- CSC - CSC
- i - j	B3.10. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transver-	B3.9. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais,	LCLB3.9.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensións sobre libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilicen varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou cultu-	- CCL - CAA

Lingua Castelá e Literatura. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
	sais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	rais, e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	
- g - h	B3.11. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.	B3.10. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	LCLB3.10.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.	CAA
Bloque 4. Educación literaria				
- h - j - l - c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal e da literatura xuvenil como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios e a súa autonomía lectora.	B4.1. Ler fragmentos ou obras da literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil, próximas aos propios gustos e afeccións, mostrando interese pola lectura.	LCLB4.1.1. Valora algunha das obras de lectura libre, resumindo o contido, explicando os aspectos que máis chamaron a súa atención e o que a lectura lle achegou como experiencia persoal.	CCL
- h - j - l - c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal e da literatura xuvenil como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios e a súa autonomía lectora.	B4.2. Favorecer a lectura e comprensión de obras literarias da literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil, próximas aos propios gustos e afeccións, contribuíndo á formación da personalidade literaria.	LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente o seu propio criterio estético perseguindo como única finalidade o pracer pola lectura.	CCEC
- h - j - l - c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal e da literatura xuvenil como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios e a súa autonomía lectora.	B4.3. Promover a reflexión sobre a conexión entre a literatura e o resto das artes: música, pintura, cine, etc., como expresión do sentimento humano, analizando e interrelacionando obras (literarias, musicais, arquitectónicas...), personaxes, temas, etc. de todas as épocas.	LCLB4.3.1. Compara textos literarios e pezas dos medios de comunicación que respondan a un mesmo tópico, observando, analizando e explicando os diferentes puntos de vista segundo o medio, a época ou a cultura e valorando e criticando o que le ou ve.	CSC
- h - j - l - c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal e da literatura xuvenil como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios e a súa autonomía lectora.	B4.4. Fomentar o gusto e o hábito pola lectura en todas as súas vertentes: como fonte de acceso ao coñecemento e como instrumento de lecer e diversión que permite explorar mundos diferentes aos nosos, reais ou imaxinarios.	LCLB4.4.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos compañeiros.	CSC
			LCLB4.4.2 Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas propostas, ou seleccionadas polo alumnado, investigando e experimentando de forma progresivamente autónoma.	- CSC - CSIEE
- h - j - l - c	B4.2. Aproximación aos xéneros literarios e ás obras máis representativas da literatura española da Idade Media ao Século de Ouro a través da lectura e explicación de fragmentos significativos e, no seu caso, textos completos. Reflexión e superación de estereotipos.	B4.5. Comprender textos literarios representativos da literatura da Idade Media ao Século de Ouro recoñecendo a intención do autor, relacionando o seu contido e a súa forma cos contextos socioculturais e literarios da época, identificando o tema, recoñecendo a	LCLB4.5.1. Le e comprende unha selección de textos literarios, en versión orixinal ou adaptados, e representativos da literatura da Idade Media ao Século de Ouro, identificando o tema, resumindo o seu contido e interpretando a linguaxe literaria.	CCEC

	Lingua Castelá e Literatura. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
	tipos (de xénero, clase, crenza...).	evolución dalgúns tópicos e formas literarias e expresando esa relación con xuízos persoais razoados.	LCLB4.5.2. Expressa a relación que existe entre o contido da obra, a intención do autor e o contexto e a pervivencia de temas e formas, emitindo xuízos persoais razoados.	CCEC
- h - j - l	B4.3. Redacción de textos de intención literaria a partir da lectura de textos utilizando as convencións formais do xénero e con intención lúdica e creativa.	B4.6. Redactar textos persoais de intención literaria seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.	LCLB4.6.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero con intención lúdica e creativa.	- CCEC - CCL
			LCLB4.6.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.	CAA
e	B4.4. Consulta e utilización de fontes e recursos variados de información para a realización de traballos.	B4.7. Consultar e citar adecuadamente fontes de información variadas, para realizar un traballo académico en soporte papel ou dixital sobre un tema do currículo de literatura, adoptando un punto de vista crítico e persoal e utilizando as tecnoloxías da información.	LCLB4.7.1. Achega nos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias estudadas, expresándose con rigor, claridade e coherencia.	- CSIEE - CCL
			LCLB4.7.2. Utiliza recursos variados das Tecnoloxías da Información e a Comunicación para a realización dos seus traballos académicos.	CD

4º de ESO

	Lingua Castelá e Literatura. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Comunicación oral: escoitar e falar			
- h - k	B1.1. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación co ámbito de uso: ámbito persoal, académico, social e ámbito laboral.	B1.1. Comprender, interpretar e valorar textos orais propios do ámbito persoal, académico/escolar e social.	LCLB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios do ámbito persoal, académico e laboral, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do falante.	CCL
			LCLB1.1.2. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto analizando fontes de procedencia non verbal.	CSC
			LCLB1.1.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas.	CCL
			LCLB1.1.4. Distingue as partes nas que se estruturan	CCL

Lingua Castelá e Literatura. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			as mensaxes orais e a interrelación entre discurso e contexto.	
			LCLB1.1.5. Distingue entre información e opinión en mensaxes procedentes dos medios de comunicación e entre información e persuasión en mensaxes publicitarias orais, identificando as estratexias de enfatización e expansión.	CSC
			LCLB1.1.6. Segue e interpreta instrucións orais.	CCL
- h - k	B1.2. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación coa finalidade que perseguen: textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e textos argumentativos. O diálogo.	B1.2. Comprender, interpretar e valorar textos orais de diferente tipo.	- LCLB1.2.1. Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a estrutura, a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do falante. - LCLB1.2.2. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto analizando fontes de procedencia non verbal. - LCLB1.2.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas. - LCLB1.2.4. Interpreta e valora aspectos concretos do contido de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos emitindo xuízos razoados e relacionándoos con conceptos persoais para xustificar un punto de vista particular. - LCLB1.2.5 Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (demanda axuda, busca en dicionarios, recorda o contexto no que aparece...). - LCLB1.2.6. Resume textos narrativos, descritivos, expositivos e argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxica e semanticamente.	- CCL - CSC - CAA - CSC - CD - CAA
h	B1.3. Observación e comprensión do sentido global de debates, coloquios, entrevistas e conversacións espontáneas, da intención comunicativa de cada interlocutor e aplicación das normas básicas que regulan a comunicación.	B1.3. Comprender o sentido global e a intención de textos orais.	LCLB1.3.1. Escoita, observa e interpreta o sentido global de debates, coloquios e conversacións espontáneas identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa e a postura de cada participante, así como as diferenzas formais e de contido que regulan os intercambios	CSC

	Lingua Castelá e Literatura. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			comunicativos formais e os intercambios comunicativos espontáneos.	
			▪ LCLB1.3.2. Recoñece e explica as características da linguaxe conversacional (cooperación, espontaneidade, economía e subxectividade) nas conversacións espontáneas.	▪ CCL
			▪ LCLB1.3.3. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate, coloquio ou conversación espontánea tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que utiliza, o contido e o grao de respecto cara ás opinións dos demais.	▪ CSC
			▪ LCLB1.3.4. Identifica o propósito, a tese e os argumentos dos participantes, en debates, faladoiros e entrevistas procedentes dos medios de comunicación audiovisual valorando de forma crítica aspectos concretos da súa forma e o seu contido.	▪ CSC
			▪ LCLB1.3.5. Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortesía que regulan os debates e calquera intercambio comunicativo oral.	▪ CSC
▪ a ▪ d ▪ h	▪ B1.4. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción de textos orais.	▪ B1.4. Recoñecer, interpretar e avaliar progresivamente as producións orais propias e alleas, así como os aspectos prosódicos e os elementos non verbais (xestos, movementos, mirada...).	▪ LCLB1.4.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso, así como a cohesión dos contidos.	▪ CCL
			▪ LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre, volume...) mirada, posicionamento, linguaxe corporal, etc., xestión de tempos e emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso.	▪ CCL
			▪ LCLB1.4.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, propoñendo solucións para melloralas.	▪ CAA
▪ a ▪ d ▪ h	▪ B1.5. Valoración da lingua oral como instrumento de aprendizaxe, como medio para transmitir coñecementos, ideas e sentimentos e como ferramenta para regular a conduta.	▪ B1.5. Valorar a lingua oral como instrumento de aprendizaxe, como medio para transmitir coñecementos, ideas e sentimentos e como ferramenta para regular a conduta.	▪ LCLB1.5.1. Utiliza e valora a lingua como un medio para adquirir, procesar e transmitir novos coñecementos; para expresar ideas e sentimentos e para regular a conduta.	▪ CCL
▪ g	▪ B1.6. Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias para falar en público e dos instrumentos de	▪ B1.6. Aprender a falar en público, en situacións formais	▪ LCLB1.6.1. Realiza presentacións orais de forma individual ou en grupo, planificando o proceso de orali-	▪ CD

	Lingua Castelá e Literatura. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ h	autoavaliación en prácticas orais formais ou informais.	ou informais, de forma individual ou en grupo.	dade, organizando o contido, consultando fontes de información diversas, xestionando o tempo e transmitindo a información de forma coherente aproveitando vídeos, gravacións ou outros soportes dixitais.	
			■ LCLB1.6.2. Realiza intervencións non planificadas, dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e diferenzas entre discursos formais e discursos espontáneos.	■ CAA
			■ LCLB1.6.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais.	■ CCL
			■ LCLB1.6.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.	■ CCL
			■ LCLB1.6.5. Resume oralmente exposicións, argumentacións, intervencións públicas... recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxica e semanticamente.	■ CAA
			■ LCLB1.6.6. Aplica os coñecementos gramaticais á avaliación e mellora da expresión oral, recoñecendo en exposicións orais propias ou alleas as dificultades expresivas: incoherencias, repeticións, ambigüidades, impropiedades léxicas, pobreza e repetición de conectores etc.	■ CCL
■ a ■ c ■ d ■ h	■ B1.7. Coñecemento, comparación, uso e valoración das normas de cortesía da comunicación oral que regulan as conversacións espontáneas e outras prácticas discursivas orais propias dos medios de comunicación. O debate.	■ B1.7. Coñecer, comparar, usar e valorar as normas de cortesía nas intervencións orais propias da actividade académica, tanto espontáneas como planificadas e nas prácticas discursivas orais propias dos medios de comunicación.	■ LCLB1.7.1. Coñece, valora e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral.	■ CCL
			■ LCLB1.7.2. Analiza criticamente debates e faladoiros procedentes dos medios de comunicación recoñecendo neles a validez dos argumentos e valorando criticamente a súa forma e o seu contido.	■ CSC
			■ LCLB1.7.3. Participa activamente nos debates escolares, respectando as regras de intervención, interacción e cortesía que os regulan, utilizando unha linguaxe non discriminatoria.	■ CSC
■ a ■ d	■ B1.8. Creación de textos orais e audiovisuais que reproduzan situación reais ou imaxinarias de comunicación.	■ B1.8. Reproducir situacións reais ou imaxinarias de comunicación potenciando o desenvolvemento progresivo das habilidades sociais, a expresión verbal e non	■ LCLB1.8.1 Dramatiza e improvisa situacións reais ou imaxinarias de comunicación.	■ CCEC

	Lingua Castelá e Literatura. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h - k		verbal e a representación de realidades, sentimentos e emocións.		
	Bloque 2. Comunicación escrita: ler e escribir			
- g - h - j	- B2.1. Coñecemento e uso progresivo de técnicas e estratexias de comprensión escrita. - B2.2. Lectura comprensiva, interpretación e valoración de textos escritos en relación co ámbito persoal, académico, social e laboral. - B2.3. Lectura, comprensión, interpretación e valoración de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos, argumentativos e textos dialogados.	B2.1. Aplicar diferentes estratexias de lectura comprensiva e crítica de textos	LCLB2.1.1. Comprende textos de diversa índole poñendo en práctica diferentes estratexias de lectura e autoavaliación da súa propia comprensión en función do obxectivo e o tipo de texto, actualizando coñecementos previos, traballando os erros de comprensión e construíndo o significado global do texto.	CCL
			LCLB2.1.2. Localiza, relaciona e secuencia as informacións explícitas dos textos.	CAA
			LCLB2.1.3. Infíre a información relevante dos textos, identificando a idea principal e as ideas secundarias e establecendo relacións entre elas.	CMCCT
			LCLB2.1.4. Constrúe o significado global dun texto ou de frases do texto demostrando unha comprensión plena e detallada deste.	CCL
			LCLB2.1.5. Fai conexións entre un texto e o seu contexto, integrándoo e avaliándoo criticamente e realizando hipóteses sobre el.	CAA
			LCLB2.1.6. Comprende o significado de palabras propias do nivel culto da lingua incorporándoas ao seu repertorio léxico e recoñecendo a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse con exactitude e precisión.	CCL
- b - e - h - j	- B2.1. Coñecemento e uso progresivo de técnicas e estratexias de comprensión escrita. - B2.2. Lectura comprensiva, interpretación e valoración de textos escritos en relación co ámbito persoal, académico, social e laboral. - B2.3. Lectura, comprensión, interpretación e valoración de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos, argumentativos e textos dialogados.	B2.2. Ler, comprender, interpretar e valorar textos escritos en diferentes soportes e formatos.	LCLB2.2.1. Recoñece e expresa o tema, as ideas principais, a estrutura e a intención comunicativa de textos escritos propios do ámbito persoal, académico, ámbito social e ámbito laboral e de relacións con organizacións, identificando a tipoloxía textual (narración, exposición...) seleccionada, a organización do contido e o formato utilizado.	CCL
			LCLB2.2.2. Identifica os trazos diferenciais dos distintos xéneros xornalísticos informativos e de opinión: noticias, reportaxes, editoriais, artigos e columnas, cartas á dirección, comentarios e crítica.	CSC

	Lingua Castelá e Literatura. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			- LCLB2.2.3. Comprende e explica os elementos verbais e os elementos non verbais e a intención comunicativa dun texto publicitario procedente dos medios de comunicación. - LCLB2.2.4. Localiza informacións explícitas nun texto relacionándoas entre si e co contexto, secuenciándoas e deducindo informacións ou valoracións implícitas. - LCLB2.2.5. Interpreta o sentido de palabras, expresións, frases ou pequenos fragmentos extraídos dun texto en función do seu sentido global. - LCLB2.2.6. Interpreta, explica e deduce a información dada en esquemas, mapas conceptuais, diagramas, gráficas, fotografías,...	- CSC - CMCCT - CCL - CMCCT
- g - h - j	B2.4. Actitude progresivamente crítica e reflexiva ante a lectura.	B2.3. Manifestar unha actitude crítica ante a lectura de calquera tipo de textos ou obras literarias a través dunha lectura reflexiva que permita identificar posturas de acordo ou desacordo respectando en todo momento as opinións dos demais.	- LCLB2.3.1. Identifica e expresa as posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais ou globais dun texto. - LCLB2.3.2. Elabora a súa propia interpretación sobre o significado dun texto. - LCLB2.3.3. Respecta as opinións dos demais.	- CSC - CAA - CSC
- b - e - h	B2.5. Utilización progresivamente autónoma das bibliotecas e das Tecnoloxías da Información e a Comunicación como fontes de obtención de información.	B2.4. Seleccionar os coñecementos que se obteñan das bibliotecas ou de calquera outra fonte de información impresa en papel ou dixital integrándoos nun proceso de aprendizaxe continua.	- LCLB2.4.1. Utiliza, de forma autónoma, diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos. - LCLB2.4.2. Coñece e manexa habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital, dicionarios de dúbida e irregularidades da lingua, etc. - LCLB2.4.3. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais...), así como de bibliotecas dixitais e é capaz de solicitar libros, vídeos... autonomamente.	- CD - CD - CAA
- g - e - h - j	- B2.6. Coñecemento e uso das técnicas e estratexias para a produción de textos escritos: planificación, obtención de datos, organización da información, redacción e revisión. - B2.7. Produción de textos escritos e audiovisuais narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos, argumentativos e textos dialogados.	B2.5. Aplicar progresivamente as estratexias necesarias para producir textos adecuados, coherentes e cohesionados.	- LCLB2.5.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos: esquemas, árbores, mapas conceptuais etc. - LCLB2.5.2. Redacta borradores de escritura. - LCLB2.5.3. Escribe textos en diferentes soportes	- CMCCT - CAA - CCL

Lingua Castelá e Literatura. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas e respectando as normas gramaticais e ortográficas.	
			LCLB2.5.4. Revisa o texto en varias fases para aclarar problemas co contido (ideas, estrutura...) ou a forma (puntuación, ortografía, gramática e presentación).	CAA
			LCLB2.5.5. Avalía, utilizando guías, a súa propia produción escrita, así como a produción escrita dos seus compañeiros.	CAA
			LCLB2.5.6. Reescribe textos propios e alleos aplicando as propostas de mellora que se deducen da avaliación da produción escrita.	CCL
- h - j	B2.8. Produción de textos escritos e audiovisuais propios do ámbito persoal, académico, social e laboral.	B2.6. Escribir textos en relación co ámbito de uso.	LCLB2.6.1. Redacta con claridade e corrección textos propios do ámbito persoal, académico, social e laboral.	CCL
			LCLB2.6.2. Redacta con claridade e corrección textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos adecuándose aos trazos propios da tipoloxía seleccionada.	CCL
			LCLB2.6.3. Utiliza diferentes e variados organizadores textuais nos seus escritos.	CCL
			LCLB2.6.4. Resume o contido de todo tipo de textos, recollendo as ideas principais con coherencia e cohesión e expresándoas cun estilo propio, evitando reproducir literalmente as palabras do texto.	CAA
			LCLB2.6.5. Realiza esquemas e mapas conceptuais que estruturen o contido dos textos traballados.	CMCCT
			LCLB2.6.6. Explica por escrito o significado dos elementos visuais que poidan aparecer nos textos: gráficas, imaxes, etc.	CCL
- b - c - g - h	B2.9. Interese pola composición escrita como fonte de información e aprendizaxe, como forma de comunicar as experiencias e os coñecementos propios, e como instrumento de enriquecemento persoal e profesional.	B2.7. Valorar a importancia da lectura e a escritura como ferramentas de adquisición das aprendizaxes e como estímulo do desenvolvemento persoal.	LCLB2.7.1. Produce textos diversos recoñecendo na escritura o instrumento que é capaz de organizar o seu pensamento.	CCL
			LCLB2.7.2. Utiliza nos seus escritos palabras propias do nivel formal da lingua incorporándoas ao seu reper-	CCL

Lingua Castelá e Literatura. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			torio léxico e recoñecendo a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse oralmente e por escrito con exactitude e precisión.	
			LCLB2.7.3. Valora e incorpora progresivamente unha actitude creativa ante a lectura e a escritura.	CCEC
			LCLB2.7.4. Coñece e utiliza ferramentas da Tecnoloxía da Información e a Comunicación, participando, intercambiando opinións, comentando e valorando escritos alieos ou escribindo e dando a coñecer os seus propios.	CD
Bloque 3. Coñecemento da lingua				
- a - h	B3.1. Observación, reflexión e explicación dos valores expresivos e do uso das distintas categorías gramaticais, con especial atención ao adxectivo, aos distintos tipos de determinantes e aos pronomes.	B3.1. Recoñecer e explicar os valores expresivos que adquiren determinadas categorías gramaticais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen, con especial atención a adxectivos, determinantes e pronomes.	LCLB3.1.1. Explica os valores expresivos que adquiren algúns adxectivos, determinantes e pronomes en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	CCL
- a - h	B3.2. Observación, reflexión e explicación dos valores expresivos e do uso das formas verbais en textos con diferente intención comunicativa.	B3.2. Recoñecer e explicar os valores expresivos que adquiren as formas verbais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	LCLB3.2.1. Recoñece e explica os valores expresivos que adquiren as formas verbais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	CCL
- a - b - h	B3.3. Observación, reflexión e explicación do uso expresivo dos prefixos e sufixos, recoñecendo aqueles que teñen orixe grega e latina, explicando o significado que achegan á raíz léxica e a súa capacidade para a formación e creación de novas palabras.	B3.3. Recoñecer e explicar o significado dos principais prefixos e sufixos e as súas posibilidades de combinación para crear novas palabras, identificando aqueles que proceden do latín e grego.	- LCLB3.3.1. Recoñece os distintos procedementos para a formación de palabras novas explicando o valor significativo dos prefixos e sufixos. - LCLB3.3.2. Forma substantivos, adxectivos, verbos e adverbios a partir doutras categorías gramaticais utilizando distintos procedementos lingüísticos. - LCLB3.3.3. Coñece o significado dos principais prefixos e sufixos de orixe grecolatina utilizándoos para deducir o significado de palabras descoñecidas.	- CCL - CCL - CAA
- a - h	B3.4. Observación, reflexión e explicación dos distintos niveis de significado de palabras e expresións no discurso oral ou escrito.	B3.4. Identificar os distintos niveis de significado de palabras ou expresións en función da intención comunicativa do discurso oral ou escrito onde aparecen.	- LCLB3.4.1. Explica todos os valores expresivos das palabras que gardan relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen. - LCLB3.4.2. Explica con precisión o significado de palabras usando a acepción adecuada en relación ao contexto no que aparecen.	- CCL - CCL
b	B3.5. Manexo de dicionarios e outras fontes de consul-	B3.5. Usar correcta e eficazmente os dicionarios e	LCLB3.5.1. Utiliza os dicionarios e outras fontes de	CD

Lingua Castelá e Literatura. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- e - h	ta en papel e formato dixital sobre a normativa e o uso non normativo das palabras e interpretación das informacións lingüísticas que proporcionan os dicionarios da Lingua: gramaticais, semánticas, rexistro e uso.	outras fontes de consulta, tanto en papel como en formato dixital para resolver dúbidas sobre o uso correcto da lingua e para progresar na aprendizaxe autónoma.	consulta en papel e formato dixital resolvendo eficazmente as súas dúbidas sobre o uso correcto da lingua e progresando na aprendizaxe autónoma.	
h	B3.6. Observación, reflexión e explicación dos límites sintácticos e semánticos da oración simple e a composta, das palabras que relacionan os diferentes grupos que forman parte desta e dos seus elementos constitutivos.	B3.6. Explicar e describir os trazos que determinan os límites oracionais para recoñecer a estrutura das oracións compostas.	LCLB3.6.1. Transforma e amplía oracións simples en oracións compostas usando conectores e outros procedementos de substitución para evitar repeticións.	CCL
			LCLB3.6.2. Recoñece a palabra nuclear que organiza sintáctica e semanticamente un enunciado, así como os elementos que se agrupan arredor dela.	CMCCT
			LCLB3.6.3. Recoñece a equivalencia semántica e funcional entre o adxectivo, o substantivo e algúns adverbios con oracións de relativo, substantivas e adverbais respectivamente, transformando e ampliando adxectivos, substantivos e adverbios en oracións subordinadas e inseríndoas como constituíntes doutra oración.	CAA
			LCLB3.6.4. Utiliza de forma autónoma textos da vida cotiá para a observación, reflexión e explicación sintáctica.	CAA
- b - h	B3.7. Coñecemento, uso e valoración das normas ortográficas e gramaticais recoñecendo o seu valor social e a necesidade de cinguirse a elas na escritura para obter unha comunicación eficiente.	B3.7. Aplicar os coñecementos sobre a lingua para resolver problemas de comprensión e expresión de textos orais e escritos e para a revisión progresivamente autónoma dos textos propios e alleos.	LCLB3.7.1. Revisa os seus discursos orais e escritos aplicando correctamente as normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social para obter unha comunicación eficiente.	CCL
- b - g - h	B3.8. Observación, reflexión, explicación e uso dos trazos característicos que permiten diferenciar e clasificar os diferentes xéneros textuais, con especial atención aos discursos expositivos e argumentativos.	B3.8. Identificar e explicar as estruturas dos diferentes xéneros textuais con especial atención ás estruturas expositivas e argumentativas para utilizalas nas súas producións orais e escritas.	LCLB3.8.1. Identifica e explica as estruturas dos diferentes xéneros textuais, con especial atención ás expositivas e argumentativas, utilizándoas nas propias producións orais e escritas.	CCL
			LCLB3.8.2. Coñece os elementos da situación comunicativa que determinan os diversos usos lingüísticos: tema, propósito, destinatario, xénero textual, etc.	- CSC - CCL
			LCLB3.8.3. Describe os trazos lingüísticos máis sobresaiñtes de textos expositivos e argumentativos relacionándoos coa intención comunicativa e o contexto no que se producen.	CSC
			LCLB3.8.4. Recoñece nun texto, e utiliza nas producións propias, os distintos procedementos lingüísticos para a expresión da subxectividade.	CCL

Lingua Castelá e Literatura. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ h	■ B3.9. Observación, reflexión e explicación do uso de conectores textuais e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais (substitucións pronominais) como léxicos (elipses e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos).	■ B3.9. Recoñecer en textos de diversa índole e usar nas producións propias orais e escritas os diferentes conectores textuais e os principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos.	■ LCLB3.9.1. Recoñece e utiliza a substitución léxica como un procedemento de cohesión textual.	■ CCL
			■ LCLB3.9.2. Identifica, explica e usa distintos tipos de conectores de causa, consecuencia, condición e hipótese, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de referencia interna que proporcionan cohesión a un texto.	■ CCL
■ a ■ b ■ h	■ B3.10. Coñecemento dos diferentes rexistros e dos factores que inciden no uso da lingua en distintos ámbitos sociais e valoración da importancia de utilizar o rexistro adecuado segundo as condicións da situación comunicativa.	■ B3.10. Recoñecer e utilizar os diferentes rexistros lingüísticos en función dos ámbitos sociais valorando a importancia de utilizar o rexistro adecuado a cada momento.	■ LCLB3.10.1. Recoñece os rexistros lingüísticos en textos orais ou escritos en función da intención comunicativa e do seu uso social.	■ CSC
			■ LCLB3.10.2. Valora a importancia de utilizar o rexistro adecuado a cada situación comunicativa e o aplica nos seus discursos orais e escritos.	■ CSC
■ i ■ j	■ B3.11. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	■ B3.11. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	■ LCLB3.11.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensións sobre libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	■ CCL ■ CAA
■ g ■ h	■ B3.12. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.	■ B3.12. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	■ LCLB3.12.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.	■ CAA
Bloque 4. Educación literaria				
■ h ■ j ■ l ■ c	■ B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal e da literatura xuvenil como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios e a súa autonomía lectora.	■ B4.1. Favorecer a lectura e comprensión de obras literarias da literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil.	■ LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos e afeccións.	■ CCEC
			■ LCLB4.1.2. Valora algunha das obras de lectura libre, resumindo o contido, explicando os aspectos que máis chamaron a súa atención e o que a lectura lle achegou como experiencia persoal.	■ CCEC
			■ LCLB4.1.3. Desenvolve progresivamente o seu propio criterio estético perseguindo como única finalidade o pracer pola lectura.	■ CSIEE

Lingua Castelá e Literatura. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h - j - l - c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal e da literatura xuvenil como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios e a súa autonomía lectora.	B4.2. Promover a reflexión sobre a conexión entre a literatura e o resto das artes.	LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación existente entre diversas manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cine...).	CCEC
			LCLB4.2.2 Recoñece e comenta a pervivencia ou evolución de persoaxes-tipo, temas e formas ao longo dos diversos períodos histórico/literarios ata a actualidade.	CCEC
			LCLB4.2.3 Compara textos literarios e pezas dos medios de comunicación que respondan a un mesmo tópico, observando, analizando e explicando os diferentes puntos de vista segundo o medio, a época ou a cultura e valorando e criticando o que le ou ve.	CSC
- h - j - l - c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal e da literatura xuvenil como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios e a súa autonomía lectora.	B4.3. Fomentar o gusto e o hábito pola lectura en todas as súas vertentes: como fonte de acceso ao coñecemento e como instrumento de lecer e diversión que permite explorar mundos diferentes aos nosos, reais ou imaxinarios.	LCLB4.3.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos compañeiros.	CCL
			LCLB4.3.2. Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas propostas, ou seleccionadas polos alumnos, investigando e experimentando de forma progresivamente autónoma.	- CSC - CSIEE
			LCLB4.3.3. Le en voz alta, modulando, adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal.	CCL
			LCLB4.3.4. Dramatiza fragmentos literarios breves desenvolvendo progresivamente a expresión corporal como manifestación de sentimentos e emocións, respectando as producións dos demais.	CCEC
- h - j - l - c	B4.2. Aproximación ás obras máis representativas da literatura española do século XVIII aos nosos días a través da lectura e explicación de fragmentos significativos e, no seu caso, obras completas. Reflexión e superación de estereotipos (de xénero, clase, crenza...).	B4.4. Comprender textos literarios representativos do século XVIII aos nosos días recoñecendo a intención do autor, o tema, os trazos propios do xénero ao que pertence e relacionando o seu contido co contexto sociocultural e literario da época, ou doutras épocas, e expresando a relación existente con xuízos persoais razoados.	LCLB4.4.1. Le e comprende unha selección de textos literarios representativos da literatura do século XVIII aos nosos días, identificando o tema, resumindo o seu contido e interpretando a linguaxe literaria.	CCEC
			LCLB4.4.2 Expressa a relación que existe entre o contido da obra, a intención do autor e o contexto e a pervivencia de temas e formas emitindo xuízos persoais razoados.	CAA
- h - j	B4.3. Redacción de textos de intención literaria a partir da lectura de textos do século XX, utilizando as convencións formais do xénero seleccionado e con inten-	B4.5. Redactar textos persoais de intención literaria seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.	LCLB4.5.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados, seguindo as convencións do xénero e con intención lúdica e creativa.	CCEC

	Lingua Castelá e Literatura. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ I	ción lúdica e creativa.		■ LCLB4.5.2 Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.	■ CAA
■ e	■ B4.4. Consulta de fontes de información variadas para a realización de traballos e cita adecuada destas.	■ B4.6. Consultar e citar adecuadamente fontes de información variadas para realizar un traballo académico en soporte papel ou dixital sobre un tema do currículo de literatura, adoptando un punto de vista crítico e persoal e utilizando as tecnoloxías da información.	■ LCLB4.6.1 Consulta e cita adecuadamente varias fontes de información para desenvolver por escrito, con rigor, claridade e coherencia, un tema relacionado co currículo de Literatura.	■ CCL ■ CD
			■ LCLB4.6.2. Achega nos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias expresándose con rigor, claridade e coherencia.	■ CCL ■ CSIEE
			■ LCLB4.6.3. Utiliza recursos variados das Tecnoloxías da Información e a Comunicación para a realización dos seus traballos académicos.	■ CD

1º de bacharelato

	Lingua Castelá e Literatura I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Comunicación oral: escoitar e falar			
■ a ■ e ■ g ■ k	■ B1.1. A comunicación oral non espontánea no ámbito académico. O seu proceso e a situación comunicativa.	■ B1.1. Expoñer oralmente un tema especializado con rigor e claridade, documentándose en fontes diversas, organizando a información mediante esquemas, seguindo unha orde preestablecida e utilizando as técnicas de exposición oral e as Tecnoloxías da Información e a Comunicación.	■ LCL1B1.1.1. Realiza exposicións orais sobre temas especializados, consultando fontes de información diversa, utilizando as tecnoloxías da información e seguindo unha orde previamente establecida.	■ CD
			■ LCL1B1.1.2. Exprésase oralmente con fluidez, coa entoación, o ton, timbre e velocidade adecuados ás condicións da situación comunicativa.	■ CCL
			■ LCL1B1.1.3. Axusta a súa expresión verbal ás condicións da situación comunicativa: tema, ámbito discursivo, tipo de destinatario, etc. empregando un léxico preciso e especializado e evitando o uso de coloquialismos, retrousos e palabras comodín.	■ CSC
			■ LCL1B1.1.4. Avalía as súas propias presentacións orais e as dos seus compañeiros, detectando as dificultades.	■ CAA

Lingua Castelá e Literatura I. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			tades estruturais e expresivas e deseñando estratexias para mellorar as súas prácticas orais e progresar na aprendizaxe autónoma.	
- d - e - g	- B1.2. Textos expositivos e argumentativos orais. - B1.3. Os xéneros textuais orais propios do ámbito académico.	B1.2. Sintetizar por escrito o contido de textos orais de carácter expositivo e argumentativo sobre temas especializados, conferencias, clases, charlas, videoconferencias... discriminando a información relevante e accesoria e utilizando a escoita activa como un medio de adquisición de coñecementos.	LCL1B1.2.1. Sintetiza por escrito textos orais de carácter expositivo, de temas especializados e propios do ámbito académico, discriminando a información relevante.	CCL
			LCL1B1.2.2. Recoñece as distintas formas de organización do contido nunha exposición oral sobre un tema especializado propio do ámbito académico ou de divulgación científica e cultural, analiza os recursos verbais e non verbais empregados polo emisor e valóraos en función dos elementos da situación comunicativa.	CCL
			LCL1B1.2.3. Escoita de xeito activo, toma notas, e suscita preguntas coa intención de aclarar ideas que non comprendeu nunha exposición oral.	CAA
- d - e - g	B1.4. Comprensión e produción de textos orais procedentes dos medios de comunicación social. Recursos.	B1.3. Extraer información de textos orais e audiovisuais dos medios de comunicación, recoñecendo a intención comunicativa, o tema, a estrutura do contido, identificando os trazos propios do xénero xornalístico, os recursos verbais e non verbais utilizados e valorando de forma crítica a súa forma e o seu contido.	LCL1B1.3.1. Recoñece os trazos propios dos principais xéneros informativos e de opinión procedentes dos medios de comunicación social.	CSC
			LCL1B1.3.2. Analiza os recursos verbais e non verbais utilizados polo emisor dun texto xornalístico oral ou audiovisual valorando de forma crítica a súa forma e o seu contido.	CSC
Bloque 2. Comunicación escrita: ler e escribir				
- b - h	- B2.1. A comunicación escrita no ámbito académico. - B2.2. Comprensión, produción e organización de textos expositivos escritos do ámbito académico.	B2.1. Desenvolver por escrito un tema do currículo con rigor, claridade e corrección ortográfica e gramatical, empregando distintas estruturas expositivas (comparación, problema-solución, enumeración, causa-consecuencia, ordenación cronolóxica...), e utilizando os recursos expresivos adecuados ás condicións da situación comunicativa.	LCL1B2.1.1. Desenvolve por escrito un tema do currículo con rigor, claridade e corrección ortográfica e gramatical.	CCL
			LCL1B2.1.2. Axusta a súa expresión verbal ás condicións da situación comunicativa: tema, ámbito discursivo, tipo de destinatario, etc. empregando un léxico preciso e especializado e evitando o uso de coloquialismos, retroucos e palabras comodín.	CSC
			LCL1B2.1.3. Avalía as súas propias producións escritas e as dos seus compañeiros, recoñecendo as dificultades estruturais e expresivas e deseñando estratexias para mellorar a súa redacción e avanzar na aprendizaxe autónoma.	CAA

Lingua Castelá e Literatura I. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ e ■ g ■ h	■ B2.2. Comprensión, produción e organización de textos expositivos escritos do ámbito académico.	■ B2.2. Sintetizar o contido de textos expositivos e argumentativos de tema especializado discriminando a información relevante e accesoria e utilizando a lectura como un medio de adquisición de coñecementos..	■ LCL1B2.2.1. Comprende textos escritos de carácter expositivo de tema especializado, propios do ámbito académico ou de divulgación científica e cultural, identificando o tema e a estrutura.	■ CCL
			■ LCL1B2.2.2. Sintetiza textos de carácter expositivo, de tema especializado, propios do ámbito académico, distinguindo as ideas principais e secundarias.	■ CMCCT
			■ LCL1B2.2.3. Analiza os recursos verbais e non verbais presentes nun texto expositivo de tema especializado e valóraos en función dos elementos da situación comunicativa: intención comunicativa do autor, tema e xénero textual.	■ CSC
■ e ■ g ■ h ■ j	■ B2.3. Comprensión, produción e organización de textos escritos procedentes dos medios de comunicación social: xéneros informativos e de opinión e publicidade.	■ B2.3. Ler, comprender e interpretar textos xornalísticos e publicitarios de carácter informativo e de opinión, recoñecendo a intención comunicativa, identificando os trazos propios do xénero, os recursos verbais e non verbais utilizados e valorando de forma crítica a súa forma e o seu contido.	■ LCL1B2.3.1. Resume o contido de textos xornalísticos escritos informativos e de opinión, discriminando a información relevante, recoñecendo o tema e a estrutura do texto e valorando de forma crítica a súa forma e o seu contido.	■ CCL
			■ LCL1B2.3.2. Interpreta diversos anuncios impresos identificando a información e a persuasión, recoñecendo os elementos que utiliza o emisor para seducir ao receptor, valorando criticamente a súa forma e o seu contido e rexeitando as ideas discriminatorias.	■ CSC
■ b ■ e ■ g ■ h	■ B2.4. Procedementos para a obtención, tratamento e avaliación da información procedente de fontes impresas e dixitais. A educación para o uso, tratamento e produción de información.	■ B2.4. Realizar traballos de investigación sobre temas do currículo ou da actualidade social, científica ou cultural planificando a súa realización, obtendo a información de fontes diversas e utilizando as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para a súa realización, avaliación e mellora.	■ LCL1B2.4.1. Realiza traballos de investigación planificando a súa realización, fixando os seus propios obxectivos, organizando a información en función dunha orde predefinida, revisando o proceso de escritura para mellorar o produto final e chegando a conclusións persoais.	■ CAA
			■ LCL1B2.4.2. Utiliza as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para documentarse, consultando fontes diversas, avaliando, contrastando, seleccionando e organizando a información relevante mediante fichas-resumo.	■ CD
			■ LCL1B2.4.3. Respecta as normas de presentación de traballos escritos: organización en epígrafes, procedementos de cita, notas a pé de páxina, bibliografía.	■ CCL
			■ LCL1B2.4.4. Utiliza as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para a realización, avaliación e mellora	■ CD

Lingua Castelá e Literatura I. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			de textos escritos propios e alleos.	
	Bloque 3. Coñecemento da lingua			
- d - e	- B3.1. O substantivo. Caracterización morfolóxica, sintáctica e semántica. - B3.2. O adxectivo. Caracterización morfolóxica, sintáctica e semántica. - B3.3. O verbo. A flexión verbal. A perífrase verbal. - B3.4. O pronome. Tipoloxía e valores gramaticais. - B3.5. Os determinantes. Tipoloxía e usos. - B3.6. Recoñecemento das diferenzas entre pronomes e determinantes. As relacións gramaticais. - B3.7. O adverbio. Tipoloxía e valores gramaticais. - B3.8. As preposicións, conxuncións e interxeccións. Tipoloxía e valores gramaticais.	B3.1. Aplicar sistematicamente os coñecementos sobre as distintas categorías gramaticais na realización, autoavaliación e mellora dos textos orais e escritos, tomando conciencia da importancia do coñecemento gramatical para o uso correcto da lingua.	LCL1B3.1.1. Revisa e mellora textos orais e escritos propios e alleos, recoñecendo e explicando incorreccións de concordancia, réxime verbal, ambigüidades semánticas, etc.	CCL
			LCL1B3.1.2. Utiliza a terminoloxía gramatical adecuada para a explicación lingüística dos textos.	CCL
e	- B3.1. O substantivo. Caracterización morfolóxica, sintáctica e semántica. - B3.2. O adxectivo. Caracterización morfolóxica, sintáctica e semántica. - B3.3. O verbo. A flexión verbal. A perífrase verbal. - B3.4. O pronome. Tipoloxía e valores gramaticais. - B3.5. Os determinantes. Tipoloxía e usos. - B3.6. Recoñecemento das diferenzas entre pronomes e determinantes. As relacións gramaticais. - B3.7. O adverbio. Tipoloxía e valores gramaticais. - B3.8. As preposicións, conxuncións e interxeccións. Tipoloxía e valores gramaticais.	B3.2. Recoñecer e identificar os trazos característicos das categorías gramaticais: substantivo, adxectivo, verbo, pronomes, artigos e determinantes, explicando os seus usos e valores nos textos.	LCL1B3.2.1. Identifica e explica os usos e valores do substantivo nun texto, relacionándoo coa intención comunicativa do emisor e tipoloxía textual seleccionada, así como con outros compoñentes da situación comunicativa: audiencia e contexto.	CCL
			LCL1B3.2.2. Identifica e explica os usos e valores do adxectivo nun texto, relacionándoo coa intención comunicativa do emisor e tipoloxía textual seleccionada, así como con outros compoñentes da situación comunicativa: audiencia e contexto.	CCL
			LCL1B3.2.3. Identifica e explica os usos e valores do verbo nun texto, relacionándoo coa intención comunicativa do emisor e tipoloxía textual seleccionada, así como con outros compoñentes da situación comunicativa: audiencia e contexto.	CCL
			LCL1B3.2.4. Identifica e explica os usos e valores dos pronomes nun texto, relacionándoo coa intención comunicativa do emisor e a tipoloxía textual seleccionada, así como con outros compoñentes da situación comunicativa: audiencia e contexto.	CCL
			LCL1B3.2.5. Identifica e explica os usos e valores do artigo determinado e indeterminado e de todo tipo de determinantes, relacionando a súa presenza ou ausencia coa intención comunicativa do emisor e a tipoloxía	CCL

Lingua Castelá e Literatura I. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			textual seleccionada, así como con outros compoñentes da situación comunicativa: audiencia e contexto.	
▪ b ▪ d ▪ e	▪ B3.9. Observación, reflexión e explicación das estruturas sintácticas simples e complexas. Conexións lóxicas e semánticas nos textos.	▪ B3.3. Aplicar progresivamente os coñecementos sobre estruturas sintácticas dos enunciados para a realización, autoavaliación e mellora de textos orais e escritos, tomando conciencia da importancia do coñecemento gramatical para o uso correcto da lingua.	▪ LCL1B3.3.1. Recoñece a estrutura sintáctica da oración simple, explicando a relación entre os distintos grupos de palabras.	▪ CCL
			▪ LCL1B3.3.2. Recoñece as oracións activas, pasivas, impersonais e medias contrastando as diferenzas entre elas en función da intención comunicativa do texto no que aparecen.	▪ CCL
			▪ LCL1B3.3.3. Recoñece e explica o funcionamento das oracións subordinadas substantivas en relación co verbo da oración principal.	▪ CCL
			▪ LCL1B3.3.4. Recoñece e explica o funcionamento das oracións subordinadas de relativo identificando o antecedente ao que modifican.	▪ CCL
			▪ LCL1B3.3.5. Enriquece os seus textos orais e escritos incorporando progresivamente estruturas sintácticas variadas e aplicando os coñecementos adquiridos para a revisión e mellora destes.	▪ CCL
▪ e	▪ B3.10. Observación, reflexión e explicación das diferentes formas de organización textual.	▪ B3.4. Recoñecer os trazos propios das diferentes tipoloxías textuais identificando a súa estrutura e os trazos lingüísticos máis importantes en relación coa intención comunicativa.	▪ LCL1B3.4.1. Recoñece e explica os trazos estruturais e lingüísticos dos textos narrativos, descritivos, expositivos e argumentativos.	▪ CCEC
			▪ LCL1B3.4.2. Analiza e explica os trazos formais dun texto nos planos morfosintáctico, léxico-semántico e pragmático-textual, relacionando o seu emprego coa intención comunicativa do emisor e o resto de condicións da situación comunicativa.	▪ CCL
▪ d ▪ e	▪ B3.11. Recoñecemento e explicación das propiedades textuais. Os seus procedementos. A modalidade.	▪ B3.5. Aplicar os coñecementos adquiridos para a elaboración de discursos orais ou escritos con adecuada coherencia e cohesión.	▪ LCL1B3.5.1. Incorpora os distintos procedementos de cohesión textual na súa propia produción oral e escrita.	▪ CCL
			▪ LCL1B3.5.2. Identifica, analiza e interpreta as formas gramaticais que fan referencia ao contexto temporal e espacial e aos participantes na comunicación.	▪ CCL
			▪ LCL1B3.5.3. Valora os recursos expresivos empregados polo emisor dun texto en función da súa intención comunicativa e do resto dos elementos da situación comunicativa, diferenciando e explicando as marcas de	▪ CSC

Lingua Castelá e Literatura I. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			obxectividade e de subxectividade e os distintos procedementos gramaticais de inclusión do emisor no texto.	
▪ b ▪ e ▪ g	▪ B3.12. Procedementos para a obtención, tratamento e avaliación da información procedente de fontes impresas e dixitais. A educación para o uso, tratamento e produción de información.	▪ B3.6. Coñecer e manexar fontes de información impresa ou dixital para resolver dúbidas sobre o uso correcto da lingua e avanzar na aprendizaxe autónoma.	▪ LCL1B3.6.1. Coñece e consulta fontes de información impresa ou dixital para resolver dúbidas sobre o uso correcto da lingua e para avanzar na aprendizaxe autónoma.	▪ CD
▪ e ▪ h ▪ l	▪ B3.13. Coñecemento e explicación da pluralidade lingüística de España. As súas orixes históricas.	▪ B3.7. Coñecer a orixe e evolución das distintas linguas de España e as súas principais variedades dialectais, recoñecendo e explicando os seus trazos característicos en manifestacións orais e escritas e valorando a diversidade lingüística como parte do patrimonio cultural do noso país.	▪ LCL1B3.7.1. Explica, a partir dun texto, a orixe e evolución das linguas de España, así como as súas principais variedades dialectais e valora a diversidade lingüística como parte do noso patrimonio cultural.	▪ CSC
▪ a ▪ c ▪ d ▪ e	▪ B3.14. Recoñecemento e explicación das variedades funcionais da lingua.	▪ B3.8. Recoñecer os diversos usos sociais e funcionais da lingua, mostrando interese por ampliar o seu propio repertorio verbal e evitar os prexuízos e estereotipos lingüísticos.	▪ LCL1B3.8.1. Selecciona o léxico e as expresións adecuadas en contextos comunicativos que esixen un uso formal da lingua, evitando o uso de coloquialismos, imprecisións ou expresións clixés.	▪ CCL
			▪ LCL1B3.8.2. Explica, a partir dos textos, a influencia do medio social no uso da lingua e identifica e rexeita os estereotipos lingüísticos que supoñen unha valoración pexorativa cara aos usuarios da lingua.	▪ CSC
▪ i ▪ j	▪ B3.15. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	▪ B3.9. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	▪ LCL1B3.9.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensións sobre libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	▪ CCL ▪ CAA
▪ g ▪ h	▪ B3.16. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.	▪ B3.10. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	▪ LCL1B3.10.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.	▪ CAA
Bloque 4. Educación literaria				
▪ d ▪ i	▪ B4.1. Estudo das obras máis representativas da literatura española desde a Idade Media ata o século XIX, a través da lectura e análise de fragmentos e obras significativas.	▪ B4.1. Realizar o estudo das obras máis representativas da literatura española desde a Idade Media ata o século XIX a través da lectura e análise de fragmentos e obras significativas.	▪ LCL1B4.1.1. Le e analiza fragmentos e obras significativas desde a Idade Media ao século XIX.	▪ CCEC

	Lingua Castelá e Literatura I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - h - i - c	- B4.2. Análise de fragmentos ou obras completas significativas desde a Idade Media ao século XIX, identificando as súas características temáticas e formais relacionándoas co contexto, o movemento, o xénero ao que pertence e a obra do autor e constatando a evolución histórica de temas e formas. - B4.3. Desenvolvemento da autonomía lectora e aprecio pola literatura como fonte de pracer (SLC) e de coñecemento doutros mundos, tempos e culturas.	B4.2. Ler e analizar fragmentos ou obras completas significativas desde a Idade Media ao século XIX, identificando as súas características temáticas e formais relacionándoas co contexto, o movemento, o xénero ao que pertence e a obra do autor e constatando a evolución histórica de temas e formas.	LCL1B4.2.1. Identifica as características temáticas e formais relacionándoas co contexto, movemento e xénero ao que pertence e a obra do autor.	CAA
			LCL1B4.2.2. Compara textos de diferentes épocas e constata a evolución de temas e formas.	CCEC
- d - h - i - k	- B4.4. Interpretación crítica de fragmentos ou obras significativas desde a Idade Media ao século XIX, detectando as ideas que manifestan a relación da obra co seu contexto histórico, artístico e cultural. Reflexión e superación de estereotipos (de xénero, clase, crenza...). - B4.3. Desenvolvemento da autonomía lectora e aprecio pola literatura como fonte de pracer (SLC) e de coñecemento doutros mundos, tempos e culturas.	B4.3. Interpretar criticamente fragmentos ou obras significativas desde a Idade Media ao século XIX, detectando as ideas que manifestan a relación da obra co seu contexto histórico, artístico e cultural.	LCL1B4.3.1 Interpreta criticamente fragmentos ou obras significativas desde a Idade Media ao século XIX.	CCEC
			LCL1B4.3.2. Detecta as ideas que manifestan a relación da obra co seu contexto histórico, artístico e cultural.	CCEC
- d - g - h	- B4.5. Planificación e elaboración de traballos académicos escritos ou presentacións sobre a literatura desde a Idade Media ata o século XIX, obtendo a información de fontes diversas e achegando un xuízo crítico persoal e argumentado con rigor. - B4.6. Composición de textos escritos con intención literaria e conciencia de estilo.	B4.4. Planificar e elaborar textos de intención literaria, traballos de investigación escritos ou presentacións sobre temas, obras ou autores da literatura desde a Idade Media ata o século XIX, obtendo a información de fontes diversas e achegando un xuízo crítico persoal e argumentado con rigor.	LCL1B4.4.1 Planifica a elaboración de traballos de investigación escritos ou presentacións sobre temas, obras ou autores da literatura desde a Idade Media ata o século XIX.	CSIEE
			LCL1B4.4.2 Obtén a información de fontes diversas.	CD
			LCL1B4.4.3 Argumenta con rigor o seu propio xuízo crítico.	CCL

2º de bacharelato

	Lingua Castelá e Literatura II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Comunicación oral: escoitar e falar			
h	B1.1. A comunicación oral non espontánea no ámbito académico, xornalístico, profesional e empresarial. A súa caracterización.	B1.1. Escoitar de forma activa e analizar textos orais argumentativos e expositivos procedentes do ámbito académico, xornalístico, profesional e empresarial, identificando os trazos propios do seu xénero, relacionando os aspectos formais do texto coa intención co-	LCL2B1.1.1. Recoñece as distintas formas de organización do contido nunha argumentación oral, analizando os recursos verbais e non verbais empregados polo emisor e valorándoos en función dos elementos da situación comunicativa.	CCL

Lingua Castelá e Literatura II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		municativa do emisor e co resto dos factores da situación comunicativa.	LCL2B1.1.2. Analiza os recursos verbais e non verbais presentes en textos orais argumentativos e expositivos procedentes do ámbito académico, xornalístico, profesional e empresarial relacionando os aspectos formais e expresivos coa intención do emisor, o xénero textual e o resto dos elementos da situación comunicativa.	CCL
- d - e - g	B1.1. A comunicación oral non espontánea no ámbito académico, xornalístico, profesional e empresarial. A súa caracterización.	B1.2. Sintetizar o contido de textos expositivos e argumentativos orais do ámbito académico: conferencias e mesas redondas; diferenciando a información relevante e accesoria e utilizando a escoita activa como un medio de adquisición de coñecementos.	LCL2B1.2.1. Sintetiza por escrito o contido de textos orais argumentativos e expositivos procedentes do ámbito académico, xornalístico, profesional ou empresarial discriminando a información relevante.	CAA
- d - e - g	B1.2. Comprensión e produción de textos orais procedentes dos medios de comunicación social: xéneros informativos e de opinión. A publicidade.	B1.3. Extraer información de textos orais xornalísticos e publicitarios procedentes dos medios de comunicación social, recoñecendo a intención comunicativa, o tema, a estrutura do contido, identificando os trazos propios do xénero xornalístico, os recursos verbais e non verbais utilizados e valorando de forma crítica a súa forma e o seu contido.	LCL2B1.3.1. Interpreta diversos anuncios sonoros e audiovisuais identificando a información e a persuasión, recoñecendo os elementos que utiliza o emisor para seducir ao receptor, valorando criticamente a súa forma e o seu contido e rexeitando as ideas discriminadoras.	CSC
- a - b - c - d - e - g - h - k	B1.3. Presentación oral: planificación, documentación, avaliación e mellora.	B1.4. Realizar unha presentación académica oral sobre un tema controvertido, contrapoiendo puntos de vista enfrontados, defendendo unha opinión persoal con argumentos convincentes e utilizando as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para a súa realización, avaliación e mellora.	LCL2B1.4.1. Planifica, realiza e avalía presentacións académicas orais de forma individual ou en grupo sobre un tema polémico de carácter académico ou da actualidade social, científica ou cultural, analizando posturas enfrontadas e defendendo unha opinión propia mediante argumentos convincentes.	- CCL - CSC
			LCL2B1.4.2. Recompila información así como apoios audiovisuais ou gráficos consultando fontes de información diversa e utilizando correctamente os procedementos de cita.	CD
			LCL2B1.4.3. Clasifica e estrutura a información obtida elaborando un guión da presentación.	CMCCT
			LCL2B1.4.4. Exprésase oralmente con claridade, precisión e corrección, axustando a súa actuación verbal e non verbal ás condicións da situación comunicativa e utilizando os recursos expresivos propios do rexistro formal.	CCL
			LCL2B1.4.5. Avalía as súas presentacións orais e as dos seus compañeiros, detectando as dificultades estruturais e expresivas e deseñando estratexias para mellorar as súas prácticas orais e progresar na aprendizaxe.	CAA

	Lingua Castelá e Literatura II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			dizaxe autónoma.	
	Bloque 2. Comunicación escrita: ler e escribir			
- h - j	- B2.1. A comunicación escrita no ámbito académico, xornalístico, profesional e empresarial. Os seus elementos. Xéneros textuais. - B2.2. Análise e comentario de textos escritos do ámbito académico.	B2.1. Comprender e producir textos expositivos e argumentativos propios do ámbito académico, xornalístico, profesional ou empresarial, identificando a intención do emisor, resumindo o seu contido, diferenciando a idea principal e explicando o modo de organización.	LCL2B2.1.1. Comprende o sentido global de textos escritos de carácter expositivo e argumentativo propios do ámbito académico, xornalístico, profesional ou empresarial identificando a intención comunicativa do emisor e a súa idea principal.	CCL
			LCL2B2.1.2. Sintetiza textos de carácter expositivo e argumentativo propios do ámbito académico, xornalístico, profesional ou empresarial, diferenciando as ideas principais e as secundarias.	CAA
			LCL2B2.1.3. Analiza a estrutura de textos expositivos e argumentativos procedentes do ámbito académico, xornalístico, profesional ou empresarial identificando os distintos tipos de conectores e organizadores da información textual.	CCL
			LCL2B2.1.4. Produce textos expositivos e argumentativos propios usando o rexistro adecuado á intención comunicativa, organizando os enunciados en secuencias lineais cohesionadas e respectando as normas ortográficas e gramaticais. Revisa a súa produción escrita para melloralas.	CCL
- b - h - j	B2.3. Planificación, realización, revisión e mellora de textos escritos de diferentes ámbitos sociais e académicos.	B2.2. Escribir textos expositivos e argumentativos propios do ámbito académico con rigor, claridade e corrección, empregando argumentos adecuados e convincentes e axustando a súa expresión á intención comunicativa e ao resto das condicións da situación comunicativa.	LCL2B2.2.1. Desenvolve por escrito un tema do currículo con rigor, claridade e corrección ortográfica e gramatical, aplicando os coñecementos gramaticais e pragmáticos para mellorar a expresión escrita.	CCL
			LCL2B2.2.2. Nas súas producións escritas axusta a súa expresión ás condicións da situación comunicativa (tema, ámbito discursivo, tipo de destinatario, xénero textual...) empregando os recursos expresivos propios do rexistro formal e evitando o uso de coloquialismos.	CCL
			LCL2B2.2.3. Avalia as súas propias producións escritas e as dos seus compañeiros, recoñecendo as dificultades estruturais e expresivas, recorrendo a obras de consulta tanto impresas como dixitais para a súa corrección e deseñando estratexias para mellorar a súa redacción e avanzar na aprendizaxe autónoma.	CAA

Lingua Castelá e Literatura II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ e ▪ h	▪ B2.3. Planificación, realización, revisión e mellora de textos escritos de diferentes ámbitos sociais e académicos.	▪ B2.3. Realizar traballos académicos individuais ou en grupo sobre temas polémicos do currículo ou da actualidade social, científica ou cultural planificando a súa realización, contrastando opinións enfrontadas, defendendo unha opinión persoal e utilizando as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para a súa realización, avaliación e mellora.	▪ LCL2B2.3.1. Realiza traballos académicos individuais e en grupo sobre un tema controvertido do currículo ou da actualidade social, cultural ou científica planificando a súa realización, fixando os seus propios obxectivos, contrastando posturas enfrontadas organizando e defendendo unha opinión propia mediante distintos tipos de argumentos.	▪ CSIEE
			▪ LCL2B2.3.2. Utiliza as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para documentarse, consultando fontes diversas, avaliando, contrastando, seleccionando e organizando a información relevante mediante fichas-resumo.	▪ CD
			▪ LCL2B2.3.3. Respecta as normas de presentación de traballos escritos: organización en epígrafes, procedementos de cita, notas a pé de páxina, bibliografía...	▪ CCL
▪ b ▪ e ▪ g ▪ h	▪ B2.1. A comunicación escrita no ámbito académico, xornalístico, profesional e empresarial. Os seus elementos. Xéneros textuais. ▪ B2.2. Análise e comentario de textos escritos do ámbito académico.	▪ B2.4. Analizar textos escritos argumentativos e expositivos propios do ámbito académico, xornalístico, profesional ou empresarial, identificando os seus trazos formais característicos e relacionando as súas características expresivas coa intención comunicativa e co resto dos elementos da situación comunicativa.	▪ LCL2B2.4.1. Describe os trazos morfosintácticos, léxico-semánticos e pragmático-textuais presentes nun texto expositivo ou argumentativo procedente do ámbito académico, xornalístico, profesional ou empresarial, utilizando a terminoloxía gramatical adecuada e poñendo de manifesto a súa relación coa intención comunicativa do emisor e cos trazos propios do xénero textual.	▪ CCL
			▪ LCL2B2.4.2. Recoñece, describe e utiliza os recursos gramaticais (substitución pronominal, uso reiterado de determinadas estruturas sintácticas, correlación temporal,...) e léxico-semánticos (substitución por sinónimos, hipónimos e hiperónimos, reiteracións léxicas...) que proporcionan cohesión aos textos escritos.	▪ CCL
			▪ LCL2B2.4.3. Recoñece e explica os distintos procedementos de cita (estilo directo, estilo indirecto ou estilo indirecto libre e cita encuberta) presentes en textos expositivos e argumentativos, recoñecendo a súa función no texto.	▪ CCL
	Bloque 3. Coñecemento da lingua.			
▪ d ▪ e	▪ B3.1. Análise e explicación do léxico castelán e dos procedementos de formación.	▪ B3.1. Recoñecer e explicar o proceso de formación das palabras en español, aplicando os coñecementos adquiridos para a mellora, comprensión e enriquecemento do vocabulario activo.	▪ LCL2B3.1.1. Explica os procedementos de formación das palabras diferenciando entre raíz e afixos e explicando o seu significado.	▪ CCL
▪			▪ LCL2B3.1.2. Recoñece e explica a procedencia greco-	▪ CAA

Lingua Castelá e Literatura II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			latina de gran parte do léxico español e valora o seu coñecemento para a dedución do significado de palabras descoñecidas.	
e	- B3.2. O substantivo. Caracterización morfolóxica, sintáctica e semántica. - B3.3. O adxectivo. Caracterización morfolóxica, sintáctica e semántica. - B3.4. O verbo. A flexión verbal. A perífrase verbal. - B3.5. O pronome. Tipoloxía e valores gramaticais. - B3.6. Os determinantes. Tipoloxía e usos. - B3.7. Recoñecemento das diferenzas entre pronomes e determinantes. As relacións gramaticais. - B3.8. O adverbio. Tipoloxía e valores gramaticais. - B3.9. As preposicións, conxuncións e interxeccións. Tipoloxía e valores gramaticais.	B3.2. Recoñecer e identificar os trazos característicos das categorías gramaticais, explicando os seus usos e valores nos textos.	LCL2B3.2.1. Identifica e explica os usos e valores das distintas categorías gramaticais, relacionándoos coa intención comunicativa do emisor, coa tipoloxía textual seleccionada, así como con outros compoñentes da situación comunicativa: audiencia e contexto.	CCL
			LCL2B3.2.2. Selecciona o léxico e a terminoloxía adecuados en contextos comunicativos que esixen un uso formal e especializado da lingua, evitando o uso de coloquialismos, imprecisións ou expresións clixés.	CSC
d e	B3.10. Observación, reflexión e explicación do significado das palabras. Denotación e connotación.	B3.3. Identificar e explicar os distintos niveis de significado das palabras ou expresións en función da intención comunicativa do discurso oral ou escrito no que aparecen.	LCL2B3.3.1. Explica con propiedade o significado de palabras ou expresións, diferenciando o seu uso denotativo e connotativo e relacionándoo coa intención comunicativa do emisor.	CCL
			LCL2B3.3.2. Recoñece, analiza e interpreta as relacións semánticas entre as palabras (sinonimia, antonimia, hiperonimia, polisemia e homonimia) como procedemento de cohesión textual.	CCL
d e	B3.11. Observación, reflexión e explicación das estruturas sintácticas simples e complexas. Conexións lóxicas e semánticas nos textos.	B3.4. Observar, reflexionar e explicar as distintas estruturas sintácticas dun texto sinalando as conexións lóxicas e semánticas que se establecen entre elas.	LCL2B3.4.1. Recoñece as diferentes estruturas sintácticas explicando a relación funcional e de significado que establecen co verbo da oración principal, empregando a terminoloxía gramatical adecuada.	CCL
d e	- B3.11. Observación, reflexión e explicación das estruturas sintácticas simples e complexas. Conexións lóxicas e semánticas nos textos. - B3.12. Observación, reflexión e explicación das diferentes formas de organización textual de textos procedentes de diferentes ámbitos. A intertextualidade.	B3.5. Aplicar os coñecementos sobre estruturas sintácticas dos enunciados para a realización, autoavaliación e mellora de textos orais e escritos, tomando conciencia da importancia do coñecemento gramatical para o uso correcto da lingua.	LCL2B3.5.1. Enriquece os seus textos orais e escritos incorporando estruturas sintácticas variadas e aplicando os coñecementos adquiridos para a revisión e mellora destes.	CCL
			LCL2B3.5.2. Aplica os coñecementos adquiridos sobre as estruturas sintácticas dos enunciados para a realización, autoavaliación e mellora dos propios textos orais e escritos, tomando conciencia da importancia do coñecemento gramatical para o uso correcto da lingua.	CSIEE
d	B3.13. Identificación e uso dos recursos expresivos que	B3.6. Aplicar os coñecementos sobre o funcionamento da lingua á comprensión, análise e comentario de tex-	LCL2B3.6.1. Recoñece, analiza e explica as características lingüísticas e os recursos expresivos de textos	CCL

Lingua Castelá e Literatura II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ e ▪ k	marcan a obxectividade e a subxectividade. ▪ B3.14. Observación, reflexión e explicación da deixé temporal, espacial e persoal.	tos de distinto tipo procedentes do ámbito académico, xornalístico, profesional e empresarial, relacionando os usos lingüísticos (marcas de obxectividade e subxectividade; referencias deícticas temporais, espaciais e persoais e procedementos de cita) coa intención comunicativa do emisor e o resto dos elementos da situación comunicativa.	procedentes do ámbito académico, xornalístico, profesional e empresarial, relacionando os usos lingüísticos coa intención comunicativa do emisor e o resto dos elementos da situación comunicativa e utilizando a análise para profundar na comprensión do texto.	
			▪ LCL2B3.6.2 Aplica os coñecementos sobre o funcionamento da lingua á comprensión, análise e comentario de textos de distinto tipo procedentes do ámbito académico, xornalístico, profesional e empresarial, relacionando os usos lingüísticos (marcas de obxectividade e subxectividade; referencias deícticas temporais, espaciais e persoais e procedementos de cita) coa intención comunicativa do emisor e o resto dos elementos da situación comunicativa.	▪ CSIEE
			▪ LCL2B3.6.3. Recoñece e explica os distintos procedementos de inclusión do emisor e receptor no texto.	▪ CCL
			▪ LCL2B3.6.4. Recoñece e explica nos textos as referencias deícticas, temporais, espaciais e persoais nos textos.	▪ CCL
			▪ LCL2B3.6.5. Recoñece, explica e utiliza os distintos procedementos de cita.	▪ CCL
			▪ LCL2B3.6.6. Revisa textos escritos propios e alleos, recoñecendo e explicando as súas incorreccións (concordancias, réxime verbal, ambigüidades sintácticas, coloquialismos, etc.) con criterios gramaticais e terminoloxía apropiada co obxecto de mellorar a expresión escrita e avanzar na aprendizaxe autónoma.	▪ CAA
▪ e	▪ B3.12. Observación, reflexión e explicación das diferentes formas de organización textual de textos procedentes de diferentes ámbitos. A intertextualidade. ▪ B3.13. Identificación e uso dos recursos expresivos que marcan a obxectividade e a subxectividade. ▪ B3.14. Observación, reflexión e explicación da deixé temporal, espacial e persoal.	▪ B3.7. Explicar a forma de organización interna dos textos expositivos e argumentativos.	▪ LCL2B3.7.1. Recoñece, explica e utiliza en textos propios e alleos as diferentes formas de estruturar os textos expositivos e argumentativos.	▪ CCL
▪ b ▪ d ▪ e	▪ B3.12. Observación, reflexión e explicación das diferentes formas de organización textual de textos procedentes de diferentes ámbitos. A intertextualidade.	▪ B3.8. Reflexionar sobre a relación entre os procesos de produción e recepción dun texto, recoñecendo a importancia que para a súa comprensión teñen os coñecementos previos que se posúen a partir de lecturas anteriores que se relacionan con el.	▪ LCL2B3.8.1. Expresa as súas experiencias lectoras de obras de diferente tipo, xénero, etc. e as súas experiencias persoais, relacionándoas co novo texto para chegar a unha mellor comprensión e interpretación deste.	▪ CCL

Lingua Castelá e Literatura II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a - e - h	B3.15. Coñecemento e explicación do español actual. O español na rede. A situación do español no mundo. O español de América.	B3.9. Coñecer a situación do español no mundo, as súas orixes históricas e os seus trazos característicos, valorando positivamente as súas variantes.	LCL2B3.9.1. Coñece a situación actual da lingua española no mundo diferenciando os usos específicos da lingua no ámbito dixital.	CSC
			LCL2B3.9.2. Coñece as orixes históricas do español en América e as súas principais áreas xeográficas recoñecendo nun texto oral ou escrito algúns dos trazos característicos e valorando positivamente as súas variantes.	CSC
- i - j	B3.16. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	B3.10. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	LCL2B3.10.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensións sobre libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	- CCL - CAA
- g - h	B3.17. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.	B3.11. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	LCL2B3.11.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.	CAA
Bloque 4. Educación literaria				
- d - h - i	B4.1. Estudo cronolóxico das obras máis representativas da literatura en español do século XX ata os nosos días.	B4.1. Coñecer os aspectos temáticos e formais dos principais movementos literarios do século XX ata os nosos días, así como os autores e obras máis significativos.	LCL2B4.1.1. Desenvolve por escrito con coherencia e corrección as características temáticas e formais dos principais movementos do século XX ata os nosos días, mencionando os autores e obras máis representativas.	CCEC
- d - h - i - c	B4.2. Análise de fragmentos ou obras significativas do século XX ata os nosos días.	B4.2. Ler e analizar textos literarios representativos da historia da literatura do século XX ata os nosos días, identificando as características temáticas e formais e relacionándoas co contexto, o movemento, o xénero ao que pertence e a obra do autor e constatando a evolución histórica de temas e formas.	LCL2B4.2.1. Analiza fragmentos literarios do século XX, ou no seu caso obras completas, ata os nosos días, relacionando o contido e as formas de expresión coa traxectoria e estilo do seu autor, o seu xénero e o movemento literario ao que pertence.	CCEC
			LCL2B4.2.2. Compara distintos textos de diferentes épocas describindo a evolución de temas e formas.	CCEC
- d - h - i - k	B4.3. Interpretación crítica de fragmentos ou obras significativas do século XX ata os nosos días. Reflexión e superación de estereotipos (de xénero, clase, crenza...).	B4.3. Interpretar de xeito crítico fragmentos ou obras da literatura do século XX ata os nosos días, recoñecendo as ideas que manifestan a relación da obra co seu contexto histórico, artístico e cultural.	LCL2B4.3.1. Interpreta de xeito crítico fragmentos ou obras completas significativas da literatura do século XX ata os nosos días, recoñecendo as ideas que manifestan a relación da obra co seu contexto histórico, artístico e cultural.	CSC

Lingua Castelá e Literatura II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ g	▪ B4.4. Planificación e elaboración de traballos académicos escritos ou presentacións sobre temas, obras ou autores da literatura do século XX ata os nosos días.	▪ B4.4. Desenvolver por escrito un tema da historia da literatura do século XX ata os nosos días, expoñendo as ideas con rigor, claridade e coherencia e achegando unha visión persoal.	▪ LCL2B4.4.1. Desenvolve por escrito un tema da historia da literatura do século XX ata os nosos días, expoñendo as ideas con rigor, claridade, coherencia e corrección e achegando unha visión persoal.	▪ CCL
▪ g	▪ B4.4. Planificación e elaboración de traballos académicos escritos ou presentacións sobre temas, obras ou autores da literatura do século XX ata os nosos días.	▪ B4.5. Elaborar un traballo de carácter académico en soporte papel ou dixital sobre un tema do currículo de Literatura consultando fontes diversas, adoptando un punto de vista crítico e persoal e utilizando as tecnoloxías da información.	▪ LCL2B4.5.1. Le textos informativos en papel ou en formato dixital sobre un tema do currículo de literatura do século XX ata os nosos días, extraendo a información relevante para ampliar coñecementos sobre o tema.	▪ CAA

2.1.23 Matemáticas

Introdución

As matemáticas facilitánnos interpretar o mundo que nos rodea, reflicten a capacidade creativa, expresan con precisión conceptos e argumentos, favorecen a competencia para aprender a aprender (CAA) e conteñen elementos de gran beleza; sen esquecer ademais o carácter instrumental que as matemáticas teñen como base fundamental para a adquisición de novos coñecementos noutras disciplinas, especialmente no proceso científico e tecnolóxico e como forza condutora no desenvolvemento da cultura e as civilizacións.

As Matemáticas contribúen especialmente ao desenvolvemento da competencia matemática, recoñecida como clave pola Unión Europea co nome de competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT). Esta consiste en formular, transformar e resolver problemas a partir de situacións da vida cotiá, doutras ciencias e das propias matemáticas. Para lograr isto cómpre analizar a situación; identificar o que é verdadeiramente relevante; establecer relacións; facer a modelización e ser quen de representala e comunicala utilizando diferentes linguaxes e rexistros; formular outros problemas, outras preguntas, e incluso atopar outras respostas que aparezan tras a análise, traballo, argumentación e resolución da situación de partida. É necesario utilizar conceptos, propiedades, procedementos e as linguaxes axeitadas para expresar as ideas matemáticas, e resolver os problemas asociados coa situación en cuestión. Estas actividades esixen a argumentación e a análise dos procedementos empregados e as solucións propostas. É dicir, a competencia matemática consiste en adquirir un hábito de pensamento matemático que permita establecer hipótese e contrastalas, elaborar estratexias de resolución de problemas e axudar na toma de decisións axeitadas, tanto na vida persoal como na súa futura vida profesional.

O currículo de matemáticas está organizado en cinco bloques, todos eles teñen a mesma importancia na formación integral do cidadán do século XXI, e así debe transmitirse ao alumnado, garantindo que ao remate de cada ciclo ningún deles se vexa minguado por razóns de distribución de contidos ou doutra índole.

A este respecto sinalar que o currículo non debe verse coma un conxunto de bloques independentes. É necesario que se desenvolva de xeito global, pensando nas conexións internas da materia, tanto dentro do curso, como nas distintas etapas. Esta globalidade é relevante no que afecta ao bloque un, procesos, métodos e actitudes en matemáticas, que evoluciona dende a resolución de problemas en 1º de ESO ata as demostracións formais do 2º curso do bacharelato. Trátase dun bloque transversal a toda a materia. Á súa incorporación dentro dos outros bloques será a principal responsable da adquisición das competencias clave, e garante a inclusión de temas interdisciplinares e transversais. Nel se establecen dous dos eixes fundamentais no proceso de ensino e aprendizaxe das Matemáticas: a resolución de problemas e os proxectos de investigación. A habilidade de formular, interpretar e resolver problemas e de modelizar a realidade poñen en xogo distintas formas de pensamento: o pensamento converxente, indispensable para estruturar coñecementos de forma lóxica; o pensamento diverxente que permite incorporar novas solucións ou asociacións non convencionais ao problema investigado; os pensamentos abstracto, algorítmico, e computacional, vinculados á capacidade de abordar un problema automatizando o proceso e buscando solucións transferibles ou xeneralizables. Neste proceso están involucradas tódalas competencias, a comunicación lingüística (CCL), ao ler de forma comprensiva os enunciados e comunicar os resultados obtidos; o sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE), ao establecer un plan de traballo en revisión e modificación continua na medida que se vai resolvendo o problema; a competencia dixital (CD), ao tratar de forma axeitada a información e, no seu caso, servir de apoio á resolución do problema, comprobación da solución e a presentación de resultados; a competencia social e cívica (CSC), ao implicar unha actitude aberta ante diferentes enfoques e solucións, a competencia aprender a aprender (CAA), tomando conciencia do proceso desenvolvido, das respostas acadadas e das que aínda quedan por resolver; e a conciencia e expresións culturais (CCEC) na medida en que o proxecto incorpore elementos culturais ou artísticos con base matemática.

Seguindo as recomendacións da Orden ECD/65/2015, para potenciar a motivación do aprendizaxe destas competencias é desexable unha metodoloxía activa e contextualizada, baseada nun aprendizaxe cooperativo, onde cada persoa poda desenvolver distintos roles, aportando ou incorporando ideas, asumindo responsabilidades e aceptando erros; unha metodoloxía baseada en actividades ou proxectos matemáticos que poñan en contexto os contidos aprendidos o que permitirá fortalecer a autonomía persoal e o traballo en equipo, entre outras habilidades.

No desenvolvemento do currículo se pretende que os coñecementos, competencias e valores estean integrados. Os novos coñecementos que deben adquirirse teñen que apoiarse nos xa conseguidos: os contextos deben ser elixidos para que o alumnado se aproxime ao coñecemento de forma intuitiva mediante situacións próximas a este, e vaia adquirindo cada vez maior complexidade, ampliando progresivamente a aplicación a problemas relacionados con fenómenos naturais e sociais e a outros contextos menos próximos á súa realidade inmediata.

Durante os primeiros cursos é necesario que o alumnado acade soltura suficiente no cálculo, sempre apoiado na adquisición do sentido numérico, que inclúe cálculo mental, estimación, e dominio reflexivo das propiedades e operacións. Posteriormente ao longo das distintas etapas educativas, o alumnado debe progresar na adquisición das habilidades de pensamento matemático; debe pasar de conseguir dominar os cálculos e as súas ferramentas, a centrarse, xa no bacharelato, en desenvolver os procedementos e a capacidade de analizar e investigar, interpretar e comunicar de forma matemática diversos fenómenos e problemas en distintos contextos, así como de proporcionar solucións prácticas a estes. Os procedementos, os razoamentos, a argumentación, e a expresión matemática das situacións e problemas, contribuirán de xeito especial a lograr a adquisición das competencias clave.

1º de Eso

	Matemáticas. 1º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en matemáticas			
- f - h	B1.1. Planificación e expresión verbal do proceso de resolución de problemas.	B1.1. Expresar verbalmente, de forma razoada o proceso seguido na resolución dun problema.	MAB1.1.1. Expresa verbalmente, de forma razoada, o proceso seguido na resolución dun problema, co rigor e a precisión axeitada.	- CCL - CMCCT
- e - f - h	- B1.2. Estratexias e procedementos postos en práctica: uso da linguaxe apropiada (gráfica, numérica, alxébrica, etc.), reformulación do problema, resolver subproblemas, reconto exhaustivo, empezar por casos particulares sinxelos, buscar regularidades e leis, etc. - B1.3. Reflexión sobre os resultados: revisión das operacións utilizadas, asignación de unidades aos resultados, comprobación e interpretación das solucións no contexto da situación, busca doutras formas de resolución, etc.	B1.2. Utilizar procesos de razoamento e estratexias de resolución de problemas, realizando os cálculos necesarios e comprobando as solucións obtidas.	MAB1.2.1. Analiza e comprende o enunciado dos problemas (datos, relacións entre os datos, contexto do problema).	CMCCT
			MAB1.2.2. Valora a información dun enunciado e relaciónaa co número de solucións do problema.	CMCCT
			MAB1.2.3. Realiza estimacións e elabora conxecturas sobre os resultados dos problemas a resolver, valorando a súa utilidade e eficacia.	CMCCT
			MAB1.2.4. Utiliza estratexias heurísticas e procesos de razoamento na resolución de problemas, reflexionando sobre o proceso de resolución de problemas.	- CMCCT - CAA
- b - e - f - g - h	- B1.2. Estratexias e procedementos postos en práctica: uso da linguaxe apropiada (gráfica, numérica, alxébrica, etc.), reformulación do problema, resolver subproblemas, reconto exhaustivo, empezar por casos particulares sinxelos, buscar regularidades e leis, etc. - B1.4. Formulación de proxectos e investigacións matemáticas escolares, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, de xeito individual e en equipo. Elaboración e presentación dos informes correspondentes.	B1.3. Describir e analizar situacións de cambio, para encontrar patróns, regularidades e leis matemáticas, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, valorando a súa utilidade para facer predicións.	MAB1.3.1. Identifica patróns, regularidades e leis matemáticas en situacións de cambio, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos.	- CMCCT - CCEC
			MAB1.3.2. Utiliza as leis matemáticas encontradas para realizar simulacións e predicións sobre os resultados esperables, valorando a súa eficacia e idoneidade.	CMCCT
- b - e - f	B1.3. Reflexión sobre os resultados: revisión das operacións utilizadas, asignación de unidades aos resultados, comprobación e interpretación das solucións no contexto da situación, busca doutras formas de re-	B1.4. Afondar en problemas resoltos formulando pequenas variacións nos datos, outras preguntas, outros contextos, etc.	MAB1.4.1. Afonda nos problemas unha vez resoltos: revisando o proceso de resolución e os pasos e ideas importantes, analizando a coherencia da solución ou buscando outras formas de resolución.	CMCCT

	Matemáticas. 1º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	solución, etc.		MAB1.4.2. Formúlase novos problemas, a partir dun resolto: variando os datos, propoñendo novas preguntas, resolvendo outros problemas parecidos, formulando casos particulares ou máis xerais de interese, establecendo conexións entre o problema e a realidade.	- CMCCT - CAA
- b - f - h	B1.4. Formulación de proxectos e investigacións matemáticas escolares, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, de xeito individual e en equipo. Elaboración e presentación dos informes correspondentes.	B1.5. Elaborar e presentar informes sobre o proceso, resultados e conclusións obtidas nos procesos de investigación.	MAB1.5.1. Expón e argumenta ~~defende~~ o proceso seguido ademais das conclusións obtidas, utilizando distintas linguaxes: alxébrico, gráfico, xeométrico e estatístico-probabilístico.	- CCL - CMCCT
- a - b - c - d - e - f - g	B1.5. Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipo.	B1.6. Desenvolver procesos de matematización en contextos da realidade cotiá (numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos ou probabilísticos) a partir da identificación de situacións problemáticas da realidade.	MAB1.6.1. Identifica situacións problemáticas da realidade, susceptibles de conter problemas de interese.	- CMCCT - CSC
			MAB1.6.2. Establece conexións entre un problema do mundo real e o mundo matemático, identificando o problema ou problemas matemáticos que subxacen nel e os coñecementos matemáticos necesarios.	- CMCCT - CSIEE
			MAB1.6.3. Usa, elabora ou constrúe modelos matemáticos sinxelos que permitan a resolución dun problema ou problemas dentro do campo das matemáticas.	CMCCT
			MAB1.6.4. Interpreta a solución matemática do problema no contexto da realidade.	CMCCT
			MAB1.6.5. Realiza simulacións e predicións, no contexto real, para valorar a adecuación e as limitacións dos modelos, propoñendo melloras que aumenten a súa eficacia.	CMCCT
- b - e - f - g	B1.5. Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipo.	B1.7. Valorar a modelización matemática como un recurso para resolver problemas da realidade cotiá, avaliando a eficacia e limitacións dos modelos utilizados ou construídos.	MAB1.7.1. Reflexiona sobre o proceso, obtén conclusións sobre el e os seus resultados, valorando outras opinións.	- CMCCT - CAA - CSC
- a - b - c - d - e - f	B1.5. Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipo.	B1.8. Desenvolver e cultivar as actitudes persoais inherentes ao quefacer matemático.	MAB1.8.1. Desenvolve actitudes axeitadas para o traballo en matemáticas: esforzo, perseveranza, flexibilidade e aceptación da crítica razoada.	- CMCCT - CSIEE - CSC
			MAB1.8.2. Formúlase a resolución de retos e problemas coa precisión, esmero e interese axeitados ao nivel educativo e á dificultade da situación.	CMCCT

	Matemáticas. 1º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- g - j - k - l			MAB1.8.3. Distingue entre problemas e exercicios e adopta a actitude axeitada para cada caso.	CMCCT
			MAB1.8.4. Desenvolve actitudes de curiosidade e indagación, xunto con hábitos de formular/se preguntas e buscar respostas axeitadas, tanto no estudo dos conceptos coma na resolución de problemas.	- CMCCT - CAA - CCEC
			MAB1.8.5. Desenvolve habilidades sociais de cooperación e traballo en equipo.	- CMCCT - CSIEE - CSC
- b - g	B1.6. Conianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes axeitadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	B1.9. Superar bloqueos e inseguridades ante a resolución de situacións descoñecidas.	MAB1.9.1. Toma decisións nos procesos de resolución de problemas, de investigación e de matematización ou de modelización, valorando as consecuencias destas e a súa conveniencia pola súa sinxeleza e utilidade.	- CMCCT - CSIEE
- b - g	B1.6. Conianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes axeitadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	B1.10. Reflexionar sobre as decisións tomadas, aprendendo diso para situacións similares futuras.	MAB1.10.1. Reflexiona sobre os problemas resoltos e os procesos desenvolvidos, valorando a potencia e sinxeleza das ideas claves, aprendendo para situacións futuras similares.	- CMCCT - CAA
- e - f - g	- B1.7. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: - A recollida ordenada e a organización de datos; - A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; - Facilitar a comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; - O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; - A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; - Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.	B1.11. Empregar as ferramentas tecnolóxicas axeitadas, de forma autónoma, realizando cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos, facendo representacións gráficas, recreando situacións matemáticas mediante simulacións ou analizando con sentido crítico situacións diversas que axuden á comprensión de conceptos matemáticos ou á resolución de problemas.	MAB1.11.1. Selecciona ferramentas tecnolóxicas axeitadas e utilízalas para a realización de cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos cando a dificultade destes impide ou non aconsella facelos manualmente.	- CMCCT - CD
			MAB1.11.2. Utiliza medios tecnolóxicos para facer representacións gráficas de funcións con expresións alxébricas complexas e extraer información cualitativa e cuantitativa sobre elas.	CMCCT
			MAB1.11.3. Deseña representacións gráficas para explicar o proceso seguido na solución de problemas, mediante a utilización de medios tecnolóxicos.	CMCCT
			MAB1.11.4. Recrea ámbitos e obxectos xeométricos con ferramentas tecnolóxicas interactivas para mostrar, analizar e comprender propiedades xeométricas.	CMCCT
			MAB1.11.5. Utiliza medios tecnolóxicos para o tratamento de datos e gráficas estatísticas, extraer información e elaborar conclusións.	CMCCT

	Matemáticas. 1º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a - b - e - f - g	- B1.7. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: - A recollida ordenada e a organización de datos; - A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; - Facilitar a comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; - O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; - A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; - Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.	B1.12. Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación de modo habitual no proceso de aprendizaxe, buscando, analizando e seleccionando información relevante en Internet ou noutras fontes, elaborando documentos propios, facendo exposicións e argumentacións destes e compartindo estes en ámbitos apropiados para facilitar a interacción.	- MAB1.12.1. Elabora documentos dixitais propios (texto, presentación, imaxe, vídeo, son,...), como resultado do proceso de busca, análise e selección de información relevante, coa ferramenta tecnolóxica axeitada e compárteos para a súa discusión ou difusión. - MAB1.12.2. Utiliza os recursos creados para apoiar a exposición oral dos contidos traballados na aula. - MAB1.12.3. Usa axeitadamente os medios tecnolóxicos para estruturar e mellorar o seu proceso de aprendizaxe recollendo a información das actividades, analizando puntos fortes e débiles do seu proceso académico e establecendo pautas de mellora. - MAB1.12.4. Emprega ferramentas tecnolóxicas para compartir ideas e tarefas.	- CD - CCL - CCL - CD - CAA - CD - CSC - CSIEE
	Bloque 2. Números e Álgebra			
- b - e - f - g - h	- B2.1. Números negativos. Significado e utilización en contextos reais. - B2.2. Números enteiros. Representación, ordenación na recta numérica e operacións. Operacións con calculadora. - B2.3. Fraccións en ámbitos cotiáns. Fraccións equivalentes. Comparación de fraccións. Representación, ordenación e operacións. - B2.4. Números decimais. Representación, ordenación e operacións. - B2.5. Relación entre fraccións e decimais. Conversión e operacións. - B2.6. Potencias de números enteiros e fraccionarios con expoñente natural. Operacións. - B2.7. Cadrados perfectos. Raíces cadradas. Estimación e obtención de raíces aproximadas. - B2.8. Xerarquía das operacións. - B2.9. Elaboración e utilización de estratexias para o cálculo mental, para o cálculo aproximado e para o cálculo con calculadora ou outros medios tecnolóxicos.	B2.1. Utilizar números naturais, enteiros, fraccionarios, decimais e porcentaxes sinxelas, as súas operacións e propiedades para recoller, transformar e intercambiar información e resolver problemas relacionados coa vida diaria.	- MAB2.1.1. Identifica os distintos tipos de números (naturais, enteiros, fraccionarios e decimais) e utilízalos para representar, ordenar e interpretar axeitadamente a información cuantitativa. - MAB2.1.2. Calcula o valor de expresións numéricas de distintos tipos de números mediante as operacións elementais e as potencias de expoñente natural aplicando correctamente a xerarquía das operacións. - MAB2.1.3. Emprega axeitadamente os distintos tipos de números e as súas operacións, para resolver problemas cotiáns contextualizados, representando e interpretando mediante medios tecnolóxicos, cando sexa necesario, os resultados obtidos.	- CMCCT - CMCCT - CMCCT
e	B2.10. Divisibilidade dos números naturais. Criterios	B2.2. Coñecer e utilizar propiedades e novos significa-	MAB2.2.1 Recoñece novos significados e propiedades	CMCCT

Matemáticas. 1º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- f - g - h	- de divisibilidade. - B2.11. Números primos e compostos. Descomposición dun número en factores. Descomposición en factores primos. - B2.12. Múltiplos e divisores comúns a varios números. Máximo común divisor e mínimo común múltiplo de dous ou máis números naturais. - B2.13. Potencias de números enteiros e fraccionarios con expoñente natural. Operacións. - B2.14. Potencias de base 10. Utilización da notación científica para representar números grandes. - B2.8. Xerarquía das operacións. - B2.9. Elaboración e utilización de estratexias para o cálculo mental, para o cálculo aproximado e para o cálculo con calculadora ou outros medios tecnolóxicos.	dos dos números en contextos de paridade, divisibilidade e operacións elementais, mellorando así a comprensión do concepto e dos tipos de números.	dos números en contextos de resolución de problemas sobre paridade, divisibilidade e operacións elementais.	
			MAB2.2.2 Aplica os criterios de divisibilidade por 2, 3, 5, 9 e 11 para descompoñer en factores primos números naturais e emprégao en exercicios, actividades e problemas contextualizados.	CMCCT
			MAB2.2.3 Identifica e calcula o máximo común divisor e o mínimo común múltiplo de dous ou máis números naturais mediante o algoritmo axeitado e aplícao problemas contextualizados.	CMCCT
			MAB2.2.4 Realiza cálculos nos que interveñen potencias de expoñente natural e aplica as regras básicas das operacións con potencias.	CMCCT
			MAB2.2.5 Calcula e interpreta axeitadamente o oposto e o valor absoluto dun número enteiro comprendendo o seu significado e contextualizando o en problemas da vida real.	CMCCT
			MAB2.2.6 Realiza operacións de redondeo e truncamento de números decimais coñecendo o grao de aproximación e aplícao a casos concretos.	CMCCT
			MAB2.2.7 Realiza operacións de conversión entre números decimais e fraccionarios, acha fraccións equivalentes e simplifica fraccións, para aplicalo na resolución de problemas.	CMCCT
			MAB2.2.8 Utiliza a notación científica, valora o seu uso para simplificar cálculos e representar números moi grandes.	CMCCT
- e - f	- B2.8. Xerarquía das operacións. - B2.9. Elaboración e utilización de estratexias para o cálculo mental, para o cálculo aproximado e para o cálculo con calculadora ou outros medios tecnolóxicos.	B2.3. Desenvolver, en casos sinxelos, a competencia no uso de operacións combinadas como síntese da secuencia de operacións aritméticas, aplicando correctamente a xerarquía das operacións ou estratexias de cálculo mental.	MAB2.3.1. Realiza operacións combinadas entre números enteiros, decimais e fraccionarios, con eficacia, ben mediante o cálculo mental, algoritmos de lapis e papel, calculadora ou medios tecnolóxicos utilizando a notación máis axeitada e respectando a xerarquía das operacións.	CMCCT
- e - f	B2.9. Elaboración e utilización de estratexias para o cálculo mental, para o cálculo aproximado e para o cálculo con calculadora ou outros medios tecnolóxicos.	B2.4. Elixir a forma de cálculo apropiada (mental, escrita ou con calculadora), usando diferentes estratexias que permitan simplificar as operacións con números enteiros, fraccións, decimais e porcentaxes e esti-	MAB2.4.1 Desenvolve estratexias de cálculo mental para realizar cálculos exactos ou aproximados valorando a precisión esixida na operación ou no problema.	CMCCT

Matemáticas. 1º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		mando a coherencia e precisión dos resultados obtidos.	MAB2.4.2 Realiza cálculos con números naturais, enteiros, fraccionarios e decimais decidindo a forma máis axeitada (mental, escrita ou con calculadora), coherente e precisa.	CMCCT
- e - f - g - h	- B2.15. Cálculos con porcentaxes (mental, manual, calculadora). Aumentos e diminucións porcentuais. - B2.16. Razón, proporción e taxa. Taxa unitaria. Factores de conversión. Magnitudes directamente proporcionais. Constante de proporcionalidade. - B2.17. Resolución de problemas nos que interveña a proporcionalidade directa ou variacións porcentuais. Repartición directamente proporcional.	B2.5. Utilizar diferentes estratexias (emprego de táboas, obtención e uso da constante de proporcionalidade, redución á unidade, etc.) para obter elementos descoñecidos nun problema a partir doutros coñecidos en situacións da vida real nas que existan variacións porcentuais e magnitudes directamente proporcionais.	MAB2.5.1 Identifica e discrimina relacións de proporcionalidade numérica (como o factor de conversión ou cálculo de porcentaxes) e emprégaa para resolver problemas en situacións cotiás.	CMCCT
- e - f - g - h	- B2.18. Iniciación á linguaxe alxébrica. - B2.19. Tradución de expresións da linguaxe cotiá, que representen situacións reais, ao alxébrico e viceversa. - B2.20. Significados e propiedades dos números en contextos diferentes ao do cálculo: números triangulares, cadrados, pentagonais, etc. - B2.21. A linguaxe alxébrica para xeneralizar propiedades e simbolizar relacións. Obtención de fórmulas e termos xerais baseada na observación de pautas e regularidades. Valor numérico dunha expresión alxébrica.	B2.6. Analizar procesos numéricos cambiantes, identificando os patróns e leis xerais que os rexen, utilizando a linguaxe alxébrica para expresalos, comunicalos, e realizar predicións sobre o seu comportamento ao modificar as variables, e operar con expresións alxébricas.	- MAB2.6.1 Describe situacións ou enunciados que dependen de cantidades variables ou descoñecidas e secuencias lóxicas ou regularidades, mediante expresións alxébricas, e opera con elas. - MAB2.6.2 Identifica propiedades e leis xerais a partir do estudo de procesos numéricos recorrentes ou cambiantes, exprésaa mediante a linguaxe alxébrica e utilízaa para facer predicións.	- CMCCT - CMCCT
- f - h	B2.22. Ecuacións de primeiro grao cunha incógnita (métodos alxébrico e gráfico). Resolución. Interpretación das solucións. Ecuacións sen solución. Resolución de problemas.	B2.7. Utilizar a linguaxe alxébrica para simbolizar e resolver problemas mediante a formulación de ecuacións de primeiro grao, aplicando para a súa resolución métodos alxébricos ou gráficos e contrastando os resultados obtidos.	- MAB2.7.1 Comproba, dada unha ecuación, se un número é solución desta. - MAB2.7.2 Formula alxebricamente unha situación da vida real mediante ecuacións de primeiro grao, resólvea e interpreta o resultado obtido.	- CMCCT - CMCCT
Bloque 3. Xeometría				
- f - h	- B3.1. Elementos básicos da xeometría do plano. Relacións e propiedades de figuras no plano: Paralelismo e perpendicularidade. - B3.2. Ángulos e as súas relacións. - B3.3. Construcións xeométricas sinxelas: mediatriz, bisectriz. Propiedades. - B3.4. Figuras planas elementais: triángulo, cadrado,	B3.1. Recoñecer e describir figuras planas, os seus elementos e propiedades características para clasificacións, identificar situacións, describir o contexto físico, e abordar problemas da vida cotiá.	- MAB3.1.1 Recoñece e describe as propiedades características dos polígonos regulares: ángulos interiores, ángulos centrais, diagonais, apotema, simetrías, etc. - MAB3.1.2 Define os elementos característicos dos triángulos, trazando estes e coñecendo a propiedade común a cada un deles, e clasifícaa atendendo tanto	- CMCCT - CMCCT

	Matemáticas. 1º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	figuras poligonais. ■ B3.5. Clasificación de triángulos e cuadriláteros. Propiedades e relacións.		aos seus lados coma aos seus ángulos. ■ MAB3.1.3 Clasifica os cuadriláteros e paralelogramos atendendo ao paralelismo entre os seus lados opostos e coñecendo as súas propiedades referentes a ángulos, lados e diagonais. ■ MAB3.1.4 Identifica as propiedades xeométricas que caracterizan os puntos da circunferencia e o círculo.	■ CMCCT ■ CMCCT
■ e ■ f	■ B3.6. Medida e cálculo de ángulos de figuras planas. ■ B3.7. Cálculo de áreas e perímetros de figuras planas. Cálculo de áreas por descomposición en figuras simples. ■ B3.8. Circunferencia, círculo, arcos e sectores circulares.	■ B3.2. Utilizar estratexias, ferramentas tecnolóxicas e técnicas simples da xeometría analítica plana para a resolución de problemas de perímetros, áreas e ángulos de figuras planas, utilizando a linguaxe matemática axeitada expresar o procedemento seguido na resolución.	■ MAB3.2.1. Resolve problemas relacionados con distancias, perímetros, superficies e ángulos de figuras planas, en contextos da vida real, utilizando as ferramentas tecnolóxicas e as técnicas xeométricas máis apropiadas. ■ MAB3.2.2. Calcula a lonxitude da circunferencia, a área do círculo, a lonxitude dun arco e a área dun sector circular, e aplícaa para resolver problemas xeométricos.	■ CMCCT ■ CMCCT
■ e ■ f	■ B3.9. Poliedros e corpos de revolución. Elementos característicos, clasificación. Áreas e volumes.	■ B3.3. Analizar distintos corpos xeométricos (cubos, ortoedros, prismas, pirámides, cilindros, conos e esferas) e identificar os seus elementos característicos (vértices, arestas, caras, desenvolvementos planos, seccións ao cortar con planos, corpos obtidos mediante seccións, simetrías, etc.).	■ MAB3.3.1. Analiza e identifica as características de distintos corpos xeométricos, utilizando a linguaxe xeométrica axeitada. ■ MAB3.3.2. Constrúe seccións sinxelas dos corpos xeométricos, a partir de cortes con planos, mentalmente e utilizando os medios tecnolóxicos axeitados. ■ MAB3.3.3. Identifica os corpos xeométricos a partir dos seus desenvolvementos planos e reciprocamente.	■ CMCCT ■ CMCCT ■ CMCCT
■ e ■ f ■ j ■ l	■ B3.10. Propiedades, regularidades e relacións dos poliedros. Cálculo de lonxitudes, superficies e volumes do mundo físico. ■ B3.11. Uso de ferramentas informáticas para estudar formas, configuracións e relacións xeométricas.	■ B3.4. Resolver problemas que leven consigo o cálculo de lonxitudes, superficies e volumes do mundo físico, utilizando propiedades, regularidades e relacións dos poliedros.	■ MAB3.4.1. Resolve problemas da realidade mediante o cálculo de áreas e volumes de corpos xeométricos, utilizando as linguaxes xeométrica e alxébrica axeitadas.	■ CMCCT
	Bloque 4. Funcións			
■ f	■ B4.1. Coordenadas cartesianas: representación e identificación de puntos nun sistema de eixes coorde-	■ B4.1. Coñecer, manexar e interpretar o sistema de coordenadas cartesianas.	■ MAB4.1.1. Localiza puntos no plano a partir das súas coordenadas e nomea puntos do plano escribindo as	■ CMCCT

	Matemáticas. 1º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	nados.		súas coordenadas.	
■ f	■ B4.2. O concepto de función: Variable dependente e independente. Formas de presentación (linguaxe habitual, táboa, gráfica, fórmula).	■ B4.2. Manexar as distintas formas de presentar unha función : linguaxe habitual, táboa numérica, gráfica e ecuación, pasando dunhas formas a outras e elixindo a mellor delas en función do contexto.	■ MAB4.2.1. Pasa dunhas formas de representación dunha función a outras e elixe a máis adecuada en función do contexto.	■ CMCCT
■ f	■ B4.2. O concepto de función: Variable dependente e independente. Formas de presentación (linguaxe habitual, táboa, gráfica, fórmula).	■ B4.3. Comprender o concepto de función.	■ MAB4.3.1. Recoñece se unha gráfica representa ou non unha función.	■ CMCCT
■ b ■ e ■ f ■ g ■ h	■ B4.3. Funcións lineais. Cálculo, interpretación e identificación da pendente da recta. Representacións da recta a partir da ecuación e obtención da ecuación a partir dunha recta. ■ B4.4. Utilización de calculadoras gráficas e software específico para a construción e interpretación de gráficas.	■ B4.4. Recoñecer, representar e analizar as funcións lineais, utilizándoas para resolver problemas.	■ MAB4.4.1. Recoñece e representa unha función lineal a partir da ecuación ou dunha táboa de valores, e obtén a pendente da recta correspondente.	■ CMCCT
			■ MAB4.4.2. Obtén a ecuación dunha recta a partir da gráfica ou táboa de valores.	■ CMCCT
			■ MAB4.4.3. Escribe a ecuación correspondente á relación lineal existente entre dúas magnitudes e represéntaa.	■ CMCCT
			■ MAB4.4.4. Estuda situacións reais sinxelas e, apoiándose en recursos tecnolóxicos, identifica o modelo matemático funcional (lineal ou afín) máis axeitado para explicalas e realiza predicións e simulacións sobre o seu comportamento.	■ CMCCT
	Bloque 5. Estatística e probabilidade			
■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ f ■ g ■ h ■ k	■ B5.1. Poboación e individuo. Mostra. Variables estatísticas. ■ B5.2. Variables cualitativas e cuantitativas. ■ B5.3. Frecuencias absolutas, relativas e acumuladas. ■ B5.4. Organización en táboas de datos recollidos nunha experiencia. ■ B5.5. Diagramas de barras, e de sectores. Polígonos de frecuencias. ■ B5.6. Medidas de tendencia central.	■ B5.1. Formular preguntas axeitadas para coñecer as características de interese dunha poboación e recoller, organizar e presentar datos relevantes para responderlas, utilizando os métodos estatísticos apropiados e as ferramentas axeitadas, organizando os datos en táboas e construíndo gráficas, calculando os parámetros relevantes e obtendo conclusións razoables a partir dos resultados obtidos.	■ MAB5.1.1 Comprende o significado de poboación, mostra e individuo dende o punto de vista da estatística, entende que as mostras se empregan para obter información da poboación cando son representativas, e aplícaa a casos concretos.	■ CMCCT
			■ MAB5.1.2. Recoñece e propón exemplos de distintos tipos de variables estatísticas, tanto cualitativas coma cuantitativas.	■ CMCCT
			■ MAB5.1.3. Organiza datos, obtidos dunha poboación de variables cualitativas ou cuantitativas en táboas, calcula e interpreta as súas frecuencias absolutas, relativas, e acumuladas; e represéntaa graficamente.	■ CMCCT
			■ MAB5.1.4. Calcula a media aritmética, a mediana	■ CMCCT

Matemáticas. 1º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			(intervalo mediano), a moda (intervalo modal), emprégaos para interpretar un conxunto de datos elixindo o mais axeitado, e para resolver problemas.	■ CMCCT
			■ MAB5.1.5. Interpreta gráficos estadísticos sinxelos recollidos en medios de comunicación e outros ámbitos da vida cotiá.	
■ e ■ f ■ h	■ B5.4. Organización en táboas de datos recollidos nunha experiencia. ■ B5.5. Diagramas de barras, e de sectores. Polígonos de frecuencias. ■ B5.6. Medidas de tendencia central. ■ B5.7. Utilización de calculadoras e ferramentas tecnolóxicas para o tratamento de datos, creación e interpretación de gráficos e elaboración de informes.	■ B5.2. Utilizar ferramentas tecnolóxicas para organizar datos, xerar gráficos estadísticas, calcular parámetros relevantes e comunicar os resultados obtidos que respondan ás preguntas formuladas previamente sobre a situación estudada.	■ MAB5.2.1. Emprega a calculadora e ferramentas tecnolóxicas para organizar datos, xerar gráficos estadísticos e calcular as medidas de tendencia central.	■ CMCCT
			■ MAB5.2.2. Utiliza as tecnoloxías da información e da comunicación para comunicar información resumida e relevante sobre unha variable estatística analizada.	■ CMCCT
■ e ■ f ■ h	■ B5.8. Fenómenos deterministas e aleatorios. ■ B5.9. Formulación de conxecturas sobre o comportamento de fenómenos aleatorios sinxelos e deseño de experiencias para a súa comprobación. ■ B5.10. Frecuencia relativa dun suceso e a súa aproximación á probabilidade mediante a simulación ou experimentación.	■ B5.3. Diferenciar os fenómenos deterministas dos aleatorios, valorando a posibilidade que ofrecen as matemáticas para analizar e facer predicións razoables acerca do comportamento dos aleatorios a partir das regularidades obtidas ao repetir un número significativo de veces a experiencia aleatoria, ou o cálculo da súa probabilidade.	■ MAB5.3.1. Identifica os experimentos aleatorios e distíngueos dos deterministas.	■ CMCCT
			■ MAB5.3.2. Calcula a frecuencia relativa dun suceso mediante a experimentación.	■ CMCCT
			■ MAB5.3.3. Realiza predicións sobre un fenómeno aleatorio a partir do cálculo exacto da súa probabilidade ou a aproximación desta mediante a experimentación.	■ CMCCT
■ b ■ f ■ h	■ B5.11. Sucesos elementais equiprobables e non equiprobables. ■ B5.12. Espazo mostral en experimentos sinxelos. Táboas e diagramas de árbore sinxelos. ■ B5.13. Cálculo de probabilidades mediante a regra de Laplace en experimentos sinxelos.	■ B5.4. Inducir a noción de probabilidade a partir do concepto de frecuencia relativa e como medida de incerteza asociada aos fenómenos aleatorios, sexa ou non posible a experimentación.	■ MAB5.4.1 Describe experimentos aleatorios sinxelos e enumera todos os resultados posibles, apoiándose en táboas, recontos ou diagramas en árbore sinxelos.	■ CMCCT
			■ MAB5.4.2 Distingue entre sucesos elementais equiprobables e non equiprobables.	■ CMCCT
			■ MAB5.4.3 Calcula a probabilidade de sucesos asociados a experimentos sinxelos mediante a regra de Laplace, e a expresa en forma de fracción e como porcentaxe.	■ CMCCT

2º de ESO

Matemáticas. 2º ESO				

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en matemáticas			
- f - h	B1.1. Planificación e expresión verbal do proceso de resolución de problemas.	B1.1. Expresar verbalmente, de forma razoada o proceso seguido na resolución dun problema.	MAB1.1.1. Expresa verbalmente, de forma razoada, o proceso seguido na resolución dun problema, co rigor e a precisión axeitada.	- CCL - CMCCT
- E - f - h	- B1.2. Estratexias e procedementos postos en práctica: uso da linguaxe apropiada (gráfica, numérica, alxébrica, etc.), reformulación do problema, resolver subproblemas, reconto exhaustivo, empezar por casos particulares sinxelos, buscar regularidades e leis, etc. - B1.3. Reflexión sobre os resultados: revisión das operacións utilizadas, asignación de unidades aos resultados, comprobación e interpretación das solucións no contexto da situación, busca doutras formas de resolución, etc.	B1.2. Utilizar procesos de razoamento e estratexias de resolución de problemas, realizando os cálculos necesarios e comprobando as solucións obtidas.	MAB1.2.1. Analiza e comprende o enunciado dos problemas (datos, relacións entre os datos, contexto do problema).	CMCCT
			MAB1.2.2. Valora a información dun enunciado e relaciónaa co número de solucións do problema.	CMCCT
			MAB1.2.3. Realiza estimacións e elabora conxecturas sobre os resultados dos problemas a resolver, valorando a súa utilidade e eficacia.	CMCCT
			MAB1.2.4. Utiliza estratexias heurísticas e procesos de razoamento na resolución de problemas, reflexionando sobre o proceso de resolución de problemas.	- CMCCT - CAA
- b - e - f - g - h	- B1.2. Estratexias e procedementos postos en práctica: uso da linguaxe apropiada (gráfica, numérica, alxébrica, etc.), reformulación do problema, resolver subproblemas, reconto exhaustivo, empezar por casos particulares sinxelos, buscar regularidades e leis, etc. - B1.4. Formulación de proxectos e investigacións matemáticas escolares, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, de xeito individual e en equipo. Elaboración e presentación dos informes correspondentes.	B1.3. Describir e analizar situacións de cambio, para encontrar patróns, regularidades e leis matemáticas, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, valorando a súa utilidade para facer predicións.	MAB1.3.1. Identifica patróns, regularidades e leis matemáticas en situacións de cambio, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos.	- CMCCT - CCEC
			MAB1.3.2. Utiliza as leis matemáticas encontradas para realizar simulacións e predicións sobre os resultados esperables, valorando a súa eficacia e idoneidade.	CMCCT
- b - e - f	B1.3. Reflexión sobre os resultados: revisión das operacións utilizadas, asignación de unidades aos resultados, comprobación e interpretación das solucións no contexto da situación, busca doutras formas de resolución, etc.	B1.4. Afondar en problemas resoltos formulando pequenas variacións nos datos, outras preguntas, outros contextos, etc.	MAB1.4.1. Afonda nos problemas unha vez resoltos: revisando o proceso de resolución e os pasos e ideas importantes, analizando a coherencia da solución ou buscando outras formas de resolución.	CMCCT
			MAB1.4.2. Formúlase novos problemas, a partir dun resolto: variando os datos, propoñendo novas preguntas, resolvendo outros problemas parecidos, formulando casos particulares ou máis xerais de interese, establecendo conexións entre o problema e a realidade.	- CMCCT - CAA
- b - f - h	B1.4. Formulación de proxectos e investigacións matemáticas escolares, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, de xeito individual e en equipo. Elaboración e presentación dos informes correspondentes.	B1.5. Elaborar e presentar informes sobre o proceso, resultados e conclusións obtidas nos procesos de investigación.	MAB1.5.1. Expón e argumenta o proceso seguido ademais das conclusións obtidas, utilizando distintas linguaxes: alxébrico, gráfico, xeométrico e estatístico-probabilístico.	- CCL - CMCCT

Matemáticas. 2º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ f ■ g	■ B1.5. Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipo.	■ B1.6. Desenvolver procesos de matematización en contextos da realidade cotiá (numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos ou probabilísticos) a partir da identificación de situacións problemáticas da realidade.	■ MAB1.6.1. Identifica situacións problemáticas da realidade, susceptibles de conter problemas de interese.	■ CMCCT ■ CSC
			■ MAB1.6.2. Establece conexións entre un problema do mundo real e o mundo matemático, identificando o problema ou problemas matemáticos que subxacen nel e os coñecementos matemáticos necesarios.	■ CMCCT ■ CSIEE
			■ MAB1.6.3. Usa, elabora ou constrúe modelos matemáticos sinxelos que permitan a resolución dun problema ou problemas dentro do campo das matemáticas.	■ CMCCT
			■ MAB1.6.4. Interpreta a solución matemática do problema no contexto da realidade.	■ CMCCT
			■ MAB1.6.5. Realiza simulacións e predicións, no contexto real, para valorar a adecuación e as limitacións dos modelos, propoñendo melloras que aumenten a súa eficacia.	■ CMCCT
■ e ■ f ■ g	■ B1.5. Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipo.	■ B1.7. Valorar a modelización matemática como un recurso para resolver problemas da realidade cotiá, avaliando a eficacia e limitacións dos modelos utilizados ou construídos.	■ MAB1.7.1. Reflexiona sobre o proceso, obtén conclusións sobre el e os seus resultados, valorando outras opinións.	■ CMCCT ■ CAA ■ CSC
■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ f ■ g ■ j ■ k ■ l	■ B1.5. Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipo.	■ B1.8. Desenvolver e cultivar as actitudes persoais inherentes ao quefacer matemático.	■ MAB1.8.1. Desenvolve actitudes axeitadas para o traballo en matemáticas: esforzo, perseveranza, flexibilidade e aceptación da crítica razoada.	■ CMCCT ■ CSC ■ CSIEE
			■ MAB1.8.2. Formúlase a resolución de retos e problemas coa precisión, esmero e interese axeitados ao nivel educativo e á dificultade da situación.	■ CMCCT
			■ MAB1.8.3. Distingue entre problemas e exercicios e adopta a actitude axeitada para cada caso.	■ CMCCT
			■ MAB1.8.4. Desenvolve actitudes de curiosidade e indagación, xunto con hábitos de formular/se preguntas e buscar respostas axeitadas, tanto no estudo dos conceptos coma na resolución de problemas.	■ CMCCT ■ CAA ■ CCEC
			■ MAB1.8.5. Desenvolve habilidades sociais de cooperación e traballo en equipo.	■ CMCCT ■ CSIEE ■ CSC

Matemáticas. 2º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ b ■ g	■ B1.6. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes axeitadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	■ B1.9. Superar bloqueos e inseguridades ante a resolución de situacións descoñecidas.	■ MAB1.9.1. Toma decisións nos procesos de resolución de problemas, de investigación e de matematización ou de modelización, valorando as consecuencias destas e a súa conveniencia pola súa sinxeleza e utilidade.	■ CMCCT ■ CSIEE
■ b ■ g	■ B1.6. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes axeitadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	■ B1.10. Reflexionar sobre as decisións tomadas, aprendendo diso para situacións similares futuras.	■ MAB1.10.1. Reflexiona sobre os problemas resoltos e os procesos desenvolvidos, valorando a potencia e sinxeleza das ideas claves, aprendendo para situacións futuras similares.	■ CMCCT ■ CAA
■ b ■ e ■ f ■ g	■ B1.7. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: – A recollida ordenada e a organización de datos; – A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; – Facilitar a comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; – O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; – A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; – Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.	■ B1.11. Empregar as ferramentas tecnolóxicas axeitadas, de forma autónoma, realizando cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos, facendo representacións gráficas, recreando situacións matemáticas mediante simulacións ou analizando con sentido crítico situacións diversas que axuden á comprensión de conceptos matemáticos ou á resolución de problemas.	■ MAB1.11.1. Selecciona ferramentas tecnolóxicas axeitadas e utilízalas para a realización de cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos cando a dificultade destes impide ou non aconsella facelos manualmente.	■ CMCCT ■ CD
			■ MAB1.11.2. Utiliza medios tecnolóxicos para facer representacións gráficas de funcións con expresións alxébricas complexas e extraer información cualitativa e cuantitativa sobre elas.	■ CMCCT
			■ MAB1.11.3. Deseña representacións gráficas para explicar o proceso seguido na solución de problemas, mediante a utilización de medios tecnolóxicos.	■ CMCCT
			■ MAB1.11.4. Recrea ámbitos e obxectos xeométricos con ferramentas tecnolóxicas interactivas para mostrar, analizar e comprender propiedades xeométricas.	■ CMCCT
			■ MAB1.11.5. Utiliza medios tecnolóxicos para o tratamento de datos e gráficas estatísticas, extraer información e elaborar conclusións.	■ CMCCT
■ a ■ b ■ e ■ f ■ g	■ B1.7. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: – A recollida ordenada e a organización de datos; – A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; – Facilitar a comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; – O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; – A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos;	■ B1.12. Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación de modo habitual no proceso de aprendizaxe, buscando, analizando e seleccionando información relevante en Internet ou noutras fontes, elaborando documentos propios, facendo exposicións e argumentacións destes e compartindo estes en ámbitos apropiados para facilitar a interacción.	■ MAB1.12.1. Elabora documentos dixitais propios (texto, presentación, imaxe, vídeo, son,...), como resultado do proceso de busca, análise e selección de información relevante, coa ferramenta tecnolóxica axeitada e cómparteos para a súa discusión ou difusión.	■ CD ■ CCL
			■ MAB1.12.2. Utiliza os recursos creados para apoiar a exposición oral dos contidos traballados na aula.	■ CCL
			■ MAB1.12.3. Usa axeitadamente os medios tecnolóxicos para estruturar e mellorar o seu proceso de aprendizaxe recollendo a información das actividades, analizando puntos fortes e débiles do seu proceso académico e establecendo pautas de mellora.	■ CD ■ CAA

	Matemáticas. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.		MAB1.12.4. Emprega ferramentas tecnolóxicas para compartir ideas e tarefas.	- CD - CSC - CSIEE
	Bloque 2. Números e Álgebra			
- b - e - f - g - h	- B2.1. Números enteiros. Representación, ordenación na recta numérica e operacións. Operacións con calculadora. - ou outros medios tecnolóxicos. - B2.2. Fraccións en ámbitos cotiáns. Fraccións equivalentes. Comparación de fraccións. Representación, ordenación e operacións. - B2.3. Números decimais. Representación, ordenación e operacións. - B2.4. Relación entre fraccións e decimais. Conversión e operacións. - B2.5. Potencias de números enteiros e fraccionarios con expoñente natural. Operacións. - B2.6. Potencias de base 10. Utilización da notación científica para representar números grandes. - B2.7. Cadrados perfectos. Raíces cadradas. Estimación e obtención de raíces aproximadas. - B2.8. Xerarquía das operacións. - B2.9. Elaboración e utilización de estratexias para o cálculo mental, para o cálculo aproximado e para o cálculo con calculadora.	B2.1. Utilizar números naturais, enteiros, fraccionarios, decimais e porcentaxes sinxelas, as súas operacións e propiedades para recoller, transformar e intercambiar información e resolver problemas relacionados coa vida diaria.	MAB2.1.1. Identifica os distintos tipos de números (naturais, enteiros, fraccionarios e decimais) e utilízalos para representar, ordenar e interpretar axeitadamente a información cuantitativa.	CMCCT
			MAB2.1.2. Calcula o valor de expresións numéricas de distintos tipos de números mediante as operacións elementais e as potencias de expoñente natural aplicando correctamente a xerarquía das operacións.	CMCCT
			MAB2.1.3. Emprega axeitadamente os distintos tipos de números e as súas operacións, para resolver problemas cotiáns contextualizados, representando e interpretando mediante medios tecnolóxicos, cando sexa necesario, os resultados obtidos.	CMCCT
- e - f - g - h	- B2.1. Números enteiros. Representación, ordenación na recta numérica e operacións. Operacións con calculadora. - B2.2. Fraccións en ámbitos cotiáns. Fraccións equivalentes. Comparación de fraccións. Representación, ordenación e operacións. - B2.3. Números decimais. Representación, ordenación e operacións. - B2.4. Relación entre fraccións e decimais. Conversión e operacións. - B2.5. Potencias de números enteiros e fraccionarios con expoñente natural. Operacións. - B2.6. Potencias de base 10. Utilización da notación científica para representar números grandes. - B2.7. Cadrados perfectos. Raíces cadradas. Estimación	B2.2. Coñecer e utilizar propiedades e novos significados dos números en contextos de paridade, divisibilidade e operacións elementais, mellorando así a comprensión do concepto e dos tipos de números.	MAB2.2.1 Realiza cálculos nos que interveñen potencias de expoñente natural e aplica as regras básicas das operacións con potencias.	CMCCT
			MAB2.2.2 Realiza operacións de conversión entre números decimais e fraccionarios, acha fraccións equivalentes e simplifica fraccións, para aplicalo na resolución de problemas.	CMCCT
			MAB2.2.3 Utiliza a notación científica, valora o seu uso para simplificar cálculos e representar números moi grandes.	CMCCT

	Matemáticas. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	e obtención de raíces aproximadas. - B2.8. Xerarquía das operacións - B2.9. Elaboración e utilización de estratexias para o cálculo mental, para o cálculo aproximado e para o cálculo con calculadora ou outros medios tecnolóxicos			
- e - f	- B2.8. Xerarquía das operacións. - B2.9. Elaboración e utilización de estratexias para o cálculo mental, para o cálculo aproximado e para o cálculo con calculadora ou outros medios tecnolóxicos.	B2.3. Desenvolver, en casos sinxelos, a competencia no uso de operacións combinadas como síntese da secuencia de operacións aritméticas, aplicando correctamente a xerarquía das operacións ou estratexias de cálculo mental.	MAB2.3.1. Realiza operacións combinadas entre números enteiros, decimais e fraccionarios, con eficacia, ben mediante o cálculo mental, algoritmos de lapis e papel, calculadora ou medios tecnolóxicos utilizando a notación máis axeitada e respectando a xerarquía das operacións.	CMCCT
- e - f	B2.9. Elaboración e utilización de estratexias para o cálculo mental, para o cálculo aproximado e para o cálculo con calculadora ou outros medios tecnolóxicos.	B2.4. Elixir a forma de cálculo apropiada (mental, escrita ou con calculadora), usando diferentes estratexias que permitan simplificar as operacións con números enteiros, fraccións, decimais e porcentaxes e estimando a coherencia e precisión dos resultados obtidos.	MAB2.4.1 Desenvolve estratexias de cálculo mental para realizar cálculos exactos ou aproximados valorando a precisión esixida na operación ou no problema.	CMCCT
			MAB2.4.2 Realiza cálculos con números naturais, enteiros, fraccionarios e decimais decidindo a forma máis axeitada (mental, escrita ou con calculadora), coherente e precisa.	CMCCT
- e - f - g - h	- B2.10. Cálculos con porcentaxes (mental, manual, calculadora). Aumentos e diminucións porcentuais. - B2.11. Razón, proporción e taxa. Taxa unitaria. Factores de conversión. Magnitudes directa e inversamente proporcionais. Constante de proporcionalidade. - B2.12. Resolución de problemas nos que interveña a proporcionalidade directa ou inversa ou variacións porcentuais. Reparticións directa e inversamente proporcionais	B2.5. Utilizar diferentes estratexias (emprego de táboas, obtención e uso da constante de proporcionalidade, redución á unidade, etc.) para obter elementos descoñecidos nun problema a partir doutros coñecidos en situacións da vida real nas que existan variacións porcentuais e magnitudes directa ou inversamente proporcionais.	MAB2.5.1 Identifica e discrimina relacións de proporcionalidade numérica (como o factor de conversión ou cálculo de porcentaxes) e emprégaa para resolver problemas en situacións cotiás.	CMCCT
			MAB2.5.2 Analiza situacións sinxelas e recoñece que interveñen magnitudes que non son directa nin inversamente proporcionais.	CMCCT
- e - f - g - h	- B2.13. Tradución de expresións da linguaxe cotiá, que representen situacións reais, ao alxébrico e viceversa. - B2.14. Significados e propiedades dos números en contextos diferentes ao do cálculo: números triangulares, cadrados, pentagonais, etc. - B2.15. A linguaxe alxébrica para xeneralizar propiedades e simbolizar relacións. Obtención de fórmulas e termos xerais baseada na observación de pautas e regularidades. Valor numérico dunha expresión alxébrica. - B2.16. Operacións con expresións alxébricas sinxelas. Transformación e equivalencias. Identidades. Operacións con polinomios en casos sinxelos.	B2.6. Analizar procesos numéricos cambiantes, identificando os patróns e leis xerais que os rexen, utilizando a linguaxe alxébrica para expresalos, comunicalos, e realizar predicións sobre o seu comportamento ao modificar as variables, e operar con expresións alxébricas.	MAB2.6.1 Describe situacións ou enunciados que dependen de cantidades variables ou descoñecidas e secuencias lóxicas ou regularidades, mediante expresións alxébricas, e opera con elas.	CMCCT
			MAB2.6.2 Identifica propiedades e leis xerais a partir do estudo de procesos numéricos recorrentes ou cambiantes, exprésaa mediante a linguaxe alxébrica e utilízaa para facer predicións.	CMCCT
			MAB2.6.3 Utiliza as identidades alxébricas notables e as propiedades das operacións para transformar expresións alxébricas.	CMCCT

Matemáticas. 2º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- f - h	- B2.17. Ecuacións de primeiro grao cunha incógnita e de segundo grao cunha incógnita. Resolución por distintos métodos. Interpretación das solucións. Ecuacións sen solución. Resolución de problemas. - B2.18. Sistemas de dúas ecuacións lineais con dúas incógnitas. Métodos alxébricos de resolución e método gráfico. Resolución de problemas.	B2.7. Utilizar a linguaxe alxébrica para simbolizar e resolver problemas mediante a formulación de ecuacións de primeiro, segundo grao e sistemas de ecuacións, aplicando para a súa resolución métodos alxébricos ou gráficos e contrastando os resultados obtidos.	- MAB2.7.1 Comproba, dada unha ecuación (ou un sistema), se un número (ou números) é (son) solución desta. - MAB2.7.2 Formula alxebricamente unha situación da vida real mediante ecuacións de primeiro e segundo grao, e sistemas de ecuacións lineais con dúas incógnitas, resólveas e interpreta o resultado obtido.	- CMCCT - CMCCT
Bloque 3. Xeometría				
- f - h	B3.1. Triángulos rectángulos. O teorema de Pitágoras. Xustificación xeométrica e aplicacións.	B3.1. Recoñecer o significado aritmético do Teorema de Pitágoras (cadrados de números, ternas pitagóricas) e o significado xeométrico (áreas de cadrados construídos sobre os lados) e empregalo para resolver problemas xeométricos.	- MAB3.1.1 Comprende os significados aritmético e xeométrico do Teorema de Pitágoras e utilízalos para a busca de ternas pitagóricas ou a comprobación do teorema construíndo outros polígonos sobre os lados do triángulo rectángulo. - MAB3.1.2 Aplica o teorema de Pitágoras para calcular lonxitudes descoñecidas na resolución de triángulos e áreas de polígonos regulares, en contextos xeométricos ou en contextos reais	- CMCCT - CMCCT
- e - f	B3.2. Semellanza: figuras semellantes. Criterios de semellanza. Razón de semellanza e escala. Razón entre lonxitudes, áreas e volumes de corpos semellantes.	B3.2. Analizar e identificar figuras semellantes, calculando a escala ou razón de semellanza e a razón entre lonxitudes, áreas e volumes de corpos semellantes.	- MAB3.2.1 Recoñece figuras semellantes e calcula a razón de semellanza e a razón de superficies e volumes de figuras semellantes. - MAB3.2.2 Utiliza a escala para resolver problemas da vida cotiá sobre planos, mapas e outros contextos de semellanza.	- CMCCT - CMCCT
- e - f	B3.3. Poliedros e corpos de revolución. Elementos característicos, clasificación. Áreas e volumes.	B3.3. Analizar distintos corpos xeométricos (cubos, ortoedros, prismas, pirámides, cilindros, conos e esferas) e identificar os seus elementos característicos (vértices, arestas, caras, desenvolvementos planos, seccións ao cortar con planos, corpos obtidos mediante seccións, simetrías, etc.).	- MAB3.3.1 Analiza e identifica as características de distintos corpos xeométricos, utilizando a linguaxe xeométrica axeitada. - MAB3.3.2 Constrúe seccións sinxelas dos corpos xeométricos, a partir de cortes con planos, mentalmente e utilizando os medios tecnolóxicos axeitados. - MAB3.3.3 Identifica os corpos xeométricos a partir dos seus desenvolvementos planos e reciprocamente.	- CMCCT - CMCCT - CMCCT
- e - f - j - l	- B3.4. Propiedades, regularidades e relacións dos poliedros. Cálculo de lonxitudes, superficies e volumes do mundo físico. - B3.5. Uso de ferramentas informáticas para estudar	B3.4. Resolver problemas que leven consigo o cálculo de lonxitudes, superficies e volumes do mundo físico, utilizando propiedades, regularidades e relacións dos poliedros.	MAB3.4.1 Resolve problemas da realidade mediante o cálculo de áreas e volumes de corpos xeométricos, utilizando as linguaxes xeométrica e alxébrica axeitadas.	CMCCT

Matemáticas. 2º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	formas, configuracións e relacións xeométricas.			
	Bloque 4. Funcións			
f	B4.1. O concepto de función: Variable dependente e independente. Formas de presentación (linguaxe habitual, táboa, gráfica, fórmula). Crecemento e decrecemento. Continuidade e discontinuidade. Cortes cos eixes. Máximos e mínimos relativos. Análise e comparación de gráficas.	B4.1. Manexar as distintas formas de presentar unha función: linguaxe habitual, táboa numérica, gráfica e ecuación, pasando dunhas formas a outras e elixindo a mellor delas en función do contexto.	MAB4.1.1 Pasa dunhas formas de representación dunha función a outras e elixe a máis adecuada en función do contexto.	CMCCT
f	B4.1. O concepto de función: Variable dependente e independente. Formas de presentación (linguaxe habitual, táboa, gráfica, fórmula). Crecemento e decrecemento. Continuidade e discontinuidade. Cortes cos eixes. Máximos e mínimos relativos. Análise e comparación de gráficas.	B4.2. Comprender o concepto de función. Recoñecer, interpretar e analizar as gráficas funcionais.	MAB4.2.1 Recoñece se unha gráfica representa ou non unha función.	CMCCT
			MAB4.2.2 Interpreta unha gráfica e analízala, recoñecendo as súas propiedades máis características.	CMCCT
- b - e - f - g - h	- B4.2. Funcións lineais. Cálculo, interpretación e identificación da pendente da recta. Representacións da recta a partir da ecuación e obtención da ecuación a partir dunha recta. - B4.4. Utilización de calculadoras gráficas e software específico para a construción e interpretación de gráficas.	B4.3. Recoñecer, representar e analizar as funcións lineais, utilizándoas para resolver problemas.	MAB4.3.1 Recoñece e representa unha función lineal a partir da ecuación ou dunha táboa de valores, e obtén a pendente da recta correspondente.	CMCCT
			MAB4.3.2 Obtén a ecuación dunha recta a partir da gráfica ou táboa de valores.	CMCCT
			MAB4.3.3 Escribe a ecuación correspondente á relación lineal existente entre dúas magnitudes e represéntaa.	CMCCT
			MAB4.3.4 Estuda situacións reais sinxelas e, apoiándose en recursos tecnolóxicos, identifica o modelo matemático funcional (lineal ou afín) máis axeitado para explicalas e realiza predicións e simulacións sobre o seu comportamento.	CMCCT
	Bloque 5. Estatística e probabilidade			
- a - b - c - d - e - f - g - h	- B5.1. Frecuencias absolutas, relativas e acumuladas. - B5.2. Organización en táboas de datos recollidos nunha experiencia. - B5.3. Diagramas de barras, e de sectores. Polígonos de frecuencias, diagramas de caixa e bigotes - B5.4. Medidas de tendencia central. - B5.5. Medidas de dispersión.	B5.1. Formular preguntas axeitadas para coñecer as características de interese dunha poboación e recoller, organizar e presentar datos relevantes para respondelas, utilizando os métodos estatísticos apropiados e as ferramentas axeitadas, organizando os datos en táboas e construíndo gráficas, calculando os parámetros relevantes e obtendo conclusións razoables a partir dos resultados obtidos.	MAB5.1.1. Organiza datos, obtidos dunha poboación de variables cualitativas ou cuantitativas en táboas, calcula e interpreta as súas frecuencias absolutas, relativas, e acumuladas; e represéntaa graficamente.	CMCCT
			MAB5.1.2. Calcula a media aritmética, a mediana (intervalo mediano), a moda (intervalo modal), o rango e os cuartís, elixindo o máis axeitado; emprégaa para interpretar un conxunto de datos e para resolver problemas.	CMCCT

	Matemáticas. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ k			▪ MAB5.1.3 Interpreta gráficos estadísticos sinxelos recollidos en medios de comunicación e outros ámbitos da vida cotiá.	▪ CMCCT
▪ e ▪ f ▪ h	▪ B5.2. Organización en táboas de datos recollidos nunha experiencia. ▪ B5.3. Diagramas de barras, e de sectores. Polígonos de frecuencias, diagramas de caixa e bigotes ▪ B5.4. Medidas de tendencia central. ▪ B5.5. Medidas de dispersión: Rango e cuartís, percorrido intercuartílico, varianza e desviación típica. ▪ B5.6. Utilización de calculadoras e ferramentas tecnolóxicas para o tratamento de datos, creación e interpretación de gráficos e elaboración de informes.	▪ B5.2. Utilizar ferramentas tecnolóxicas para organizar datos, xerar gráficos estadísticos, calcular parámetros relevantes e comunicar os resultados obtidos que respondan ás preguntas formuladas previamente sobre a situación estudada.	▪ MAB5.2.1 Emprega a calculadora e ferramentas tecnolóxicas para organizar datos, xerar gráficos estadísticos e calcular as medidas de tendencia central, o rango e os cuartís. ▪ MAB5.2.2 Utiliza as tecnoloxías da información e da comunicación para comunicar información resumida e relevante sobre unha variable estatística analizada.	▪ CMCCT ▪ CMCCT
▪ e ▪ f ▪ h	▪ B5.7. Fenómenos deterministas e aleatorios. ▪ B5.8. Formulación de conxecturas sobre o comportamento de fenómenos aleatorios sinxelos e deseño de experiencias para a súa comprobación. ▪ B5.9. Frecuencia relativa dun suceso e a súa aproximación á probabilidade mediante a simulación ou experimentación.	▪ B5.3. Diferenciar os fenómenos deterministas dos aleatorios, valorando a posibilidade que ofrecen as matemáticas para analizar e facer predicións razoables acerca do comportamento dos aleatorios a partir das regularidades obtidas ao repetir un número significativo de veces a experiencia aleatoria, ou o cálculo da súa probabilidade.	▪ MAB5.3.1 Identifica os experimentos aleatorios e distínguelos dos deterministas. ▪ MAB5.3.2 Calcula a frecuencia relativa dun suceso mediante a experimentación. ▪ MAB5.3.3 Realiza predicións sobre un fenómeno aleatorio a partir do cálculo exacto da súa probabilidade ou a aproximación desta mediante a experimentación.	▪ CMCCT ▪ CMCCT ▪ CMCCT
▪ b ▪ f ▪ h	▪ B5.10. Sucesos elementais equiprobables e non equiprobables. ▪ B5.11. Espazo mostral en experimentos sinxelos. Táboas e diagramas de árbore sinxelos. ▪ B5.12. Cálculo de probabilidades mediante a regra de Laplace en experimentos sinxelos.	▪ B5.4. Inducir a noción de probabilidade a partir do concepto de frecuencia relativa e como medida de incerteza asociada aos fenómenos aleatorios, sexa ou non posible a experimentación.	▪ MAB5.4.1 Describe experimentos aleatorios sinxelos e enumera todos os resultados posibles, apoiándose en táboas, recontos ou diagramas en árbore sinxelos. ▪ MAB5.4.2 Distingue entre sucesos elementais equiprobables e non equiprobables. ▪ MAB5.4.3 Calcula a probabilidade de sucesos asociados a experimentos sinxelos mediante a regra de Laplace, e a expresa en forma de fracción e como porcentaxe.	▪ CMCCT ▪ CMCCT ▪ CMCCT

1º de bacharelato

	Matemáticas I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave

	Matemáticas I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en matemáticas			
- e - i	B1.1. Planificación e expresión verbal do proceso de resolución de problemas.	B1.1. Expresar verbalmente, de forma razoada o proceso seguido na resolución dun problema.	MA1B1.1.1. Expresa verbalmente, de forma razoada, o proceso seguido na resolución dun problema, co rigor e a precisión axeitados.	- CCL - CMCCT
- i - j	- B1.1. Planificación e expresión verbal do proceso de resolución de problemas. - B1.2. Estratexias e procedementos postos en práctica: - Relación con outros problemas coñecidos. - Modificación de variables. - Supoñer o problema resolto. - B1.3. Solucións e/ou resultados obtidos: coherencia das solucións coa situación, revisión sistemática do proceso, outras formas de resolución, problemas parecidos, xeneralizacións e particularizacións interesantes. - B1.4. Iniciación á demostración en matemáticas: métodos, razoamentos, linguaxes, etc.	B1.2. Utilizar procesos de razoamento e estratexias de resolución de problemas, realizando os cálculos necesarios e comprobando as solucións obtidas.	MA1B1.2.1. Analiza e comprende o enunciado a resolver ou demostrar (datos, relacións entre os datos, condicións, hipótese, coñecementos matemáticos necesarios, etc.).	CMCCT
			MA1B1.2.2. Valora a información dun enunciado e relaciónaa co número de solucións do problema.	CMCCT
			MA1B1.2.3. Realiza estimacións e elabora conxecturas sobre os resultados dos problemas a resolver, valorando a súa utilidade e eficacia.	CMCCT
			MA1B1.2.4. Utiliza estratexias heurísticas e procesos de razoamento na resolución de problemas.	- CMCCT - CAA
			MA1B1.2.5. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas.	- CMCCT - CAA
- d - i - j	- B1.4. Iniciación á demostración en matemáticas: métodos, razoamentos, linguaxes, etc. - B1.5. Métodos de demostración: redución ao absurdo, método de indución, contraexemplos, razoamentos encadeados, etc. - B1.6. Razoamento dedutivo e indutivo. - B1.7. Linguaxe gráfica, alxébrica, outras formas de representación de argumentos.	B1.3. Realizar demostracións sinxelas de propiedades ou teoremas relativos a contidos alxébricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos.	MA1B1.3.1. Utiliza diferentes métodos de demostración en función do contexto matemático e reflexiona sobre o proceso de demostración (estrutura, método, linguaxe e símbolos, pasos clave, etc.).	CMCCT
- g - i	- B1.6. Razoamento dedutivo e indutivo. - B1.7. Linguaxe gráfica, alxébrica, outras formas de representación de argumentos. - B1.8. Elaboración e presentación oral e/ou escrita, utilizando as ferramentas tecnolóxicas axeitadas, de informes científicos sobre o proceso seguido na resolución dun problema ou na demostración dun resultado matemático. - B1.9. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: - A recollida ordenada e a organización de datos;	B1.4. Elaborar un informe científico escrito que sirva para comunicar as ideas matemáticas xurdidas na resolución dun problema ou nunha demostración, co rigor e a precisión axeitados.	MA1B1.4.1. Usa a linguaxe, a notación e os símbolos matemáticos axeitados ao contexto e á situación.	CMCCT
			MA1B1.4.2. Utiliza argumentos, xustificacións, explicacións e razoamentos explícitos e coherentes.	CMCTT
			MA1B1.4.3. Emprega as ferramentas tecnolóxicas axeitadas ao tipo de problema, situación a resolver ou propiedade ou teorema a demostrar, tanto na busca de resultados como para a mellora da eficacia na comunicación das ideas matemáticas.	- CMCCT - CD

	Matemáticas I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	– A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; – Facilitar a comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; – O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; – A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; – Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.			
▪ i ▪ j ▪ k	▪ B1.10. Planificación e realización de proxectos e investigacións matemáticas a partir de contextos da realidade ou contextos do mundo das matemáticas, de xeito individual e en equipo.	▪ B1.5. Planificar axeitadamente o proceso de investigación, tendo en conta o contexto en que se desenvolve e o problema de investigación formulado.	▪ MA1B1.5.1. Coñece a estrutura do proceso de elaboración dunha investigación matemática: problema de investigación, estado da cuestión, obxectivos, hipótese, metodoloxía, resultados, conclusións, etc.	▪ CMCCT
			▪ MA1B1.5.2. Planifica axeitadamente o proceso de investigación, tendo en conta o contexto en que se desenvolve e o problema de investigación formulado.	▪ CMCCT ▪ CSIEE
			▪ MA1B1.5.3. Afonda na resolución dalgúns problemas, formulando novas preguntas, xeneralizando a situación ou os resultados, etc.	▪ CMCCT
▪ b ▪ d ▪ h ▪ i ▪ j ▪ k ▪ l	▪ B1.4. Iniciación á demostración en matemáticas: métodos, razoamentos, linguaxes, etc. ▪ B1.5. Métodos de demostración: redución ao absurdo, método de indución, contraexemplos, razoamentos encadeados, etc. ▪ B1.6. Razoamento dedutivo e indutivo. ▪ B1.7. Linguaxe gráfica, alxébrica, outras formas de representación de argumentos. ▪ B1.10. Planificación e realización de proxectos e investigacións matemáticas a partir de contextos da realidade ou contextos do mundo das matemáticas, de xeito individual e en equipo.	▪ B1.6. Practicar estratexias para a xeración de investigacións matemáticas, a partir de: a) a resolución dun problema e o afondamento posterior; b) a xeneralización de propiedades e leis matemáticas; c) Afondamento nalgún momento da historia das matemáticas; concretando todo iso en contextos numéricos, alxébricos, xeométricos, funcionais, estatísticos ou probabilísticos.	▪ MA1B1.6.1. Xeneraliza e demostra propiedades de contextos matemáticos numéricos, alxébricos, xeométricos, funcionais, estatísticos ou probabilísticos.	▪ CMCCT
			▪ MA1B1.6.2. Busca conexións entre contextos da realidade e do mundo das matemáticas (a historia da humanidade e a historia das matemáticas; arte e matemáticas; tecnoloxías e matemáticas, ciencias experimentais e matemáticas, economía e matemáticas, etc.) e entre contextos matemáticos (numéricos e xeométricos, xeométricos e funcionais, xeométricos e probabilísticos, discretos e continuos, finitos e infinitos, etc.).	▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CCEC
▪ e ▪ g ▪ i	▪ B1.7. Linguaxe gráfica, alxébrica, outras formas de representación de argumentos. ▪ B1.10. Planificación e realización de proxectos e investigacións matemáticas a partir de contextos da realidade	▪ B1.7. Elaborar un informe científico escrito que recolla o proceso de investigación realizado, co rigor e a precisión axeitados.	▪ MA1B1.7.1. Consulta as fontes de información axeitadas ao problema de investigación.	▪ CMCCT
			▪ MA1B1.7.2. Usa a linguaxe, a notación e os símbolos matemáticos axeitados ao contexto do problema de in-	▪ CMCCT

	Matemáticas I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	ou contextos do mundo das matemáticas, de xeito individual e en equipo. ■ B1.11. Elaboración e presentación dun informe científico sobre o proceso, resultados e conclusións do proceso de investigación desenvolvido utilizando as ferramentas e os medios tecnolóxicos axeitados.		investigación.	
			■ MA1B1.7.3. Utiliza argumentos, xustificacións, explicacións e razoamentos explícitos e coherentes.	■ CCL ■ CMCCT
			■ MA1B1.7.4. Emprega as ferramentas tecnolóxicas axeitadas ao tipo de problema de investigación.	■ CMCCT ■ CD
			■ MA1B1.7.5. Transmite certeza e seguridade na comunicación das ideas, así como dominio do tema de investigación.	■ CCL
			■ MA1B1.7.6. Reflexiona sobre o proceso de investigación e elabora conclusións sobre o nivel de: a) resolución do problema de investigación; b) consecución de obxectivos. Así mesmo, formula posibles continuacións da investigación; analiza os puntos fortes e débiles do proceso e fai explícitas as súas impresións persoais sobre a experiencia.	■ CMCCT
■ i ■ j	■ B1.12. Práctica de procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipo.	■ B1.8. Desenvolver procesos de matematización en contextos da realidade cotiá (numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos ou probabilísticos) a partir da identificación de problemas en situacións da realidade.	■ MA1B1.8.1. Identifica situacións problemáticas da realidade, susceptibles de conter problemas de interese.	■ CMCCT ■ CSC
			■ MA1B1.8.2. Establece conexións entre o problema do mundo real e o mundo matemático: identificando o problema ou problemas matemáticos que subxacen nel, así como os coñecementos matemáticos necesarios.	■ CMCCT
			■ MA1B1.8.3. Usa, elabora ou constrúe modelos matemáticos axeitados que permitan a resolución do problema ou problemas dentro do campo das matemáticas.	■ CMCCT
			■ MA1B1.8.4. Interpreta a solución matemática do problema no contexto da realidade.	■ CMCCT
			■ MA1B1.8.5. Realiza simulacións e predicións, no contexto real, para valorar a adecuación e as limitacións dos modelos, propoñendo melloras que aumenten a súa eficacia.	■ CMCCT
■ i	■ B1.12. Práctica de procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipo.	■ B1.9. Valorar a modelización matemática como un recurso para resolver problemas da realidade cotiá, avaliando a eficacia e limitacións dos modelos utilizados ou construídos.	■ MA1B1.9.1. Reflexiona sobre o proceso e obtén conclusións sobre os logros conseguidos, resultados mellorables, impresións persoais do proceso, etc., valorando outras opinións	■ CMCCT

	Matemáticas I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a - b - c - d - e - f - g - h - i - j - k - l - m - n	- B1.10. Planificación e realización de proxectos e investigacións matemáticas a partir de contextos da realidade ou contextos do mundo das matemáticas, de xeito individual e en equipo. - B1.12. Práctica de procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipo.	B1.10. Desenvolver e cultivar as actitudes persoais inherentes ao quefacer matemático.	MA1B1.10.1. Desenvolve actitudes axeitadas para o traballo en matemáticas: esforzo, perseveranza, flexibilidade para a aceptación da crítica razoada, convivencia coa incerteza, tolerancia da frustración, autoanálise continuo, autocritica constante, etc.	- CMCCT - CSC - CSIEE
			MA1B1.10.2. Formúlase a resolución de retos e problemas coa precisión, esmero e interese axeitados ao nivel educativo e á dificultade da situación.	CMCCT
			MA1B1.10.3. Desenvolve actitudes de curiosidade e indagación, xunto con hábitos de formularse preguntas e buscar respostas axeitadas; revisar de forma crítica os resultados encontrados; etc	- CMCCT - CAA
			MA1B1.10.4. Desenvolve habilidades sociais de cooperación e traballo en equipo.	- CSC - CSIEE
- b - i - j - k	B1.13. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes axeitadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	B1.11. Superar bloqueos e inseguridades ante a resolución de situacións descoñecidas.	MA1B1.11.1. Toma decisións nos procesos de resolución de problemas, de investigación e de matematización ou de modelización valorando as consecuencias destas e a conveniencia pola súa sinxeleza e utilidade.	- CMCCT - CSIEE
- b - i - j	B1.13. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes axeitadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	B1.12. Reflexionar sobre as decisións tomadas, valorando a súa eficacia e aprendendo delas para situacións similares futuras.	MA1B1.12.1. Reflexiona sobre os procesos desenvolvidos, tomando conciencia das súas estruturas; valorando a potencia, sinxeleza e beleza dos métodos e ideas utilizados; aprendendo diso para situacións futuras; etc.	- CMCCT - CAA
- g - i	- B1.9. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: - A recollida ordenada e a organización de datos; - A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; - Facilitar a comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; - O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; - A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; - Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.	B1.13. Empregar as ferramentas tecnolóxicas axeitadas, de forma autónoma, realizando cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos, facendo representacións gráficas, recreando situacións matemáticas mediante simulacións ou analizando con sentido crítico situacións diversas que axuden á comprensión de conceptos matemáticos ou á resolución de problemas.	MA1B1.13.1. Selecciona ferramentas tecnolóxicas axeitadas e utilízalas para a realización de cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos cando a dificultade destes impide ou non aconsella facelos manualmente.	- CMCCT - CD
			MA1B1.13.2 Utiliza medios tecnolóxicos para facer representacións gráficas de funcións con expresións alxébricas complexas e extraer información cualitativa e cuantitativa sobre elas.	CMCCT
			MA1B1.13.3. Deseña representacións gráficas para explicar o proceso seguido na solución de problemas, mediante a utilización de medios tecnolóxicos.	CMCCT
			MA1B1.13.4. Recrea ámbitos e obxectos xeométricos con ferramentas tecnolóxicas interactivas para mostrar, analizar e comprender propiedades xeométricas.	CMCCT

	Matemáticas I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			MA1B1.13.5. Utiliza medios tecnolóxicos para o tratamento de datos e gráficas estatísticas, extraer información e elaborar conclusións.	CMCCT
- e - g - i	- B1.9. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: - A recollida ordenada e a organización de datos; - A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; - Facilitar a comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; - O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; - A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; - Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.	B1.14. Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación de modo habitual no proceso de aprendizaxe, buscando, analizando e seleccionando información relevante en Internet ou noutras fontes, elaborando documentos propios, facendo exposicións e argumentacións destes e compartindo estes en ámbitos apropiados para facilitar a interacción.	MA1B1.14.1. Elabora documentos dixitais propios (texto, presentación, imaxe, vídeo, son,...), como resultado do proceso de busca, análise e selección de información relevante, coa ferramenta tecnolóxica axeitada e compárteos para a súa discusión ou difusión.	CD
			MA1B1.14.2. Utiliza os recursos creados para apoiar a exposición oral dos contidos traballados na aula.	CCL
			MA1B1.14.3. Usa axeitadamente os medios tecnolóxicos para estruturar e mellorar o seu proceso de aprendizaxe recollendo a información das actividades, analizando puntos fortes e débiles do seu proceso académico e establecendo pautas de mellora.	- CD - CAA
			MA1B1.14.4. Emprega ferramentas tecnolóxicas para compartir ideas e tarefas.	- CD - CSC - CSIEE
	Bloque 2. Números e álgebra			
- g - i	B2.1. Números reais: necesidade do seu estudo e das súas operacións para a comprensión da realidade. Valor absoluto. Desigualdades. Distancias na recta real. Intervalos e ámbitos. Aproximación e erros. Notación científica.	B2.1. Utilizar os números reais, as súas operacións e propiedades, para recoller, transformar e intercambiar información, estimando, valorando e representando os resultados en contextos de resolución de problemas.	MA1B2.1.1 Recoñece distintos tipos números (reais e complexos) e utilízalos para representar e interpretar axeitadamente información cuantitativa.	CMCCT
			MA1B2.1.2 Realiza operacións numéricas con eficacia, empregando cálculo mental, algoritmos de lapis e papel, calculadora ou ferramentas informáticas.	CMCCT
			MA1B2.1.3 Utiliza a notación numérica máis axeitada a cada contexto e xustifica a súa idoneidade.	CMCCT
			MA1B2.1.4 Obtén cotas de erro e estimacións nos cálculos aproximados que realiza valorando e xustificando a necesidade de estratexias axeitadas para minimizalas.	CMCCT
			MA1B2.1.5 Coñece e aplica o concepto de valor absoluto para calcular distancias e manexar desigualdades.	CMCCT

	Matemáticas I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			MA1B2.1.6 Resolve problemas nos que interveñen números reais, a súa representación e interpretación na recta real, e as súas operacións.	CMCCT
i	B2.2. Números complexos. Forma binómica e polar. Representacións gráficas. Operacións elementais. Fórmula de Moivre.	B2.2. Coñecer os números complexos como extensión dos números reais, utilizándoos para obter solucións dalgunhas ecuacións alxébricas.	MA1B2.2.1 Valora os números complexos como ampliación do concepto de números reais e utilízalos para obter a solución de ecuacións de segundo grao con coeficientes reais sen solución real.	CMCCT
			MA1B2.2.2 Opera con números complexos, e represéntalos graficamente, e utiliza a fórmula de Moivre no caso das potencias, utilizando a notación máis axeitada a cada contexto xustificando a súa idoneidade.	CMCCT
i	- B2.3. Sucesións numéricas: termo xeral, monotonía e anotación. O número e. - B2.4. Logaritmos decimais e neperianos. Propiedades. Ecuacións logarítmicas e exponenciais. - B2.5 Resolución de ecuacións non alxébricas sinxelas	B2.3. Valorar as aplicacións do número "e" e dos logaritmos utilizando as súas propiedades na resolución de problemas extraídos de contextos reais.	MA1B2.3.1 Aplica correctamente as propiedades para calcular logaritmos sinxelos en función doutros coñecidos.	CMCCT
			MA1B2.3.2 Resolve problemas asociados a fenómenos físicos, biolóxicos ou económicos mediante o uso de logaritmos e as súas propiedades.	CMCCT
i	- B2.6 Formulación e resolución de problemas da vida cotiá mediante ecuacións e inecuacións. Interpretación gráfica. - B2.7 Método de Gauss para a resolución e interpretación de sistemas de ecuacións lineais. Formulación e resolución de problemas da vida cotiá utilizando o método de Gauss.	B2.4. Analizar, representar e resolver problemas formulados en contextos reais, utilizando recursos alxébricos (ecuacións, Inecuacións e sistemas) e interpretando criticamente os resultados.	MA1B2.4.1 Formula alxebricamente as restricións indicadas nunha situación da vida real, estuda e clasifica un sistema de ecuacións lineais formulado (como máximo de tres ecuacións e tres incógnitas), resólveo, mediante o método de Gauss, nos casos que sexa posible, e aplícao para resolver problemas.	CMCCT
			MA1B2.4.2 Resolve problemas nos que se precise a formulación e resolución de ecuacións (alxébricas e non alxébricas) e Inecuacións (primeiro e segundo grao), e interpreta os resultados no contexto do problema.	CMCCT
	Bloque 3. Análise			
- g - i	- B3.1. Funcións reais de variable real. Características das funcións. - B3.2. Funcións básicas: polinómicas, racionais sinxelas, valor absoluto, raíz, trigonométricas e as súas inversas, exponenciais, logarítmicas e funcións definidas a anacos. - B3.3. Operacións e composición de funcións. Función inversa. Funcións de oferta e demanda.	B3.1. Identificar funcións elementais, dadas a través de enunciados, táboas ou expresións alxébricas, que describan unha situación real, e analizar, cualitativa e cuantitativamente, as súas propiedades, para representalas graficamente e extraer información práctica que axude a interpretar o fenómeno do que se derivan.	MA1B3.1.1 Recoñece analítica e graficamente as funcións reais de variable real elementais e realiza de analiticamente as operacións básicas con funcións.	CMCCT
			MA1B3.1.2 Selecciona de xeito axeitada e razoado eixes, unidades, dominio e escalas, e recoñece e identifica os erros de interpretación derivados dunha mala elección.	CMCCT
			MA1B3.1.3 Interpreta as propiedades globais e locais	CMCCT

	Matemáticas I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			das funcións, comprobando os resultados coa axuda de medios tecnolóxicos en actividades abstractas e problemas contextualizados.	
			MA1B3.1.4 Extrae e identifica informacións derivadas do estudo e análise de funcións en contextos reais.	CMCCT
i	- B3.4. Concepto de límite dunha función nun punto e no infinito. Cálculo de límites. Límites laterais. Indeterminacións. - B3.5. Continuidade dunha función. Estudo de descontinuidades.	B3.2. Utilizar os conceptos de límite e continuidade dunha función aplicándoos no cálculo de límites e o estudo da continuidade dunha función nun punto ou un intervalo.	MA1B3.2.1 Comprende o concepto de límite, realiza as operacións elementais de cálculo destes, e aplica os procesos para resolver indeterminacións e determina a tendencia dunha función a partir do cálculo de límites.	CMCCT
			MA1B3.2.2 Determina a continuidade da función nun punto a partir do estudo do seu límite e do valor da función, para extraer conclusións en situacións reais.	CMCCT
			MA1B3.2.3 Coñece as propiedades das funcións continuas, e representa a función nun ámbito dos puntos de descontinuidade.	CMCCT
- i	- B3.4. Concepto de límite dunha función nun punto e no infinito. Cálculo de límites. Límites laterais. Indeterminacións. - B3.5. Continuidade dunha función. Estudo de descontinuidades. - B3.6. Derivada dunha función nun punto. Interpretación xeométrica da derivada da función nun punto. Medida da variación instantánea dunha magnitude con respecto a outra. Recta tanxente e normal. - B3.7. Función derivada. Cálculo de derivadas. Regra da cadea.	B3.3. Aplicar o concepto de derivada dunha función nun punto, a súa interpretación xeométrica e o cálculo de derivadas ao estudo de fenómenos naturais, sociais ou tecnolóxicos e á resolución de problemas xeométricos.	MA1B3.3.1 Calcula a derivada dunha función usando os métodos axeitados e emprégaa para estudar situacións reais e resolver problemas.	CMCCT
			MA1B3.3.2 Deriva funcións que son composición de varias funcións elementais mediante a regra da cadea.	CMCCT
			MA1B3.3.3 Determina o valor de parámetros para que se verifiquen as condicións de continuidade e derivabilidade dunha función nun punto.	CMCCT
- g - i	- B3.1. Funcións reais de variable real. Características das funcións. - B3.4. Concepto de límite dunha función nun punto e no infinito. Cálculo de límites. Límites laterais. Indeterminacións. - B3.7. Función derivada. Cálculo de derivadas. Regra da cadea. - B3.8. Utilización das ferramentas básicas da análise para o estudo das características dunha función. Representación gráfica de funcións.	B3.4. Estudar e representar graficamente funcións obtendo información a partir das súas propiedades e extraendo información sobre o seu comportamento local ou global.	MA1B3.4.1 Representa graficamente funcións, despois dun estudo completo das súas características mediante as ferramentas básicas da análise.	CMCCT
			MA1B3.4.2 Utiliza medios tecnolóxicos axeitados para representar e analizar o comportamento local e global das funcións.	CMCCT
	Bloque 4. Xeometría			

Matemáticas I. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ i	- B4.1. Medida dun ángulo en radiáns. - B4.2. Razóns trigonométricas dun ángulo calquera. Circunferencia goniométrica. Razóns trigonométricas dos ángulos suma, diferenza doutros dous, dobre e metade. Fórmulas de transformacións trigonométricas.	B4.1. Recoñecer e traballar cos ángulos en radiáns manexando con soltura as razóns trigonométricas dun ángulo, do seu dobre e metade, así como as transformacións trigonométricas usuais.	MA1B4.1.1 Coñece e utiliza as razóns trigonométricas dun ángulo, o seu dobre e metade, así como as do ángulo suma e diferenza doutros dous.	CMCCT
■ i	- B4.2. Razóns trigonométricas dun ángulo calquera. Circunferencia goniométrica. Razóns trigonométricas dos ángulos suma, diferenza doutros dous, dobre e metade. Fórmulas de transformacións trigonométricas. - B4.3. Teoremas. Resolución de ecuacións trigonométricas sinxelas. - B4.4. Resolución de triángulos. Resolución de problemas xeométricos diversos.	B4.2. Utilizar os teoremas do seno, coseno e tanxente e as fórmulas trigonométricas usuais para resolver ecuacións trigonométricas así como aplicalas na resolución de triángulos directamente ou como consecuencia da resolución de problemas xeométricos do mundo natural, xeométrico ou tecnolóxico.	MA1B4.2.1 Resolve problemas xeométricos do mundo natural, xeométrico ou tecnolóxico, utilizando os teoremas do seo, coseno e tanxente e as fórmulas trigonométricas usuais e aplica a trigonometría a outras áreas de coñecemento, resolvendo problemas contextualizados.	CMCCT
■ i	- B4.5. Vectores libres no plano. Operacións xeométricas. - B4.6 Produto escalar. Módulo dun vector. Ángulo de dous vectores. - B4.7. Bases ortogonais e ortonormal.	B4.3. Manexar a operación do produto escalar e as súas consecuencias. Entender os conceptos de base ortogonal e ortonormal. Distinguir e manexarse con precisión no plano euclídeo e no plano métrico, utilizando en ambos os dous casos as súas ferramentas e propiedades.	MA1B4.3.1 Define e manexa as operacións básicas con vectores no plano, utiliza a interpretación xeométrica das operacións para resolver problemas xeométricos e emprega con asiduidade as consecuencias da definición de produto escalar para normalizar vectores, calcular o coseno dun ángulo, estudar a ortogonalidade de dous vectores ou a proxección dun vector sobre outro.	CMCCT
			MA1B4.3.2 Calcula a expresión analítica do produto escalar, do módulo e do coseno do ángulo.	CMCCT
■ i	- B4.5. Vectores libres no plano. Operacións xeométricas. - B4.6 Produto escalar. Módulo dun vector. Ángulo de dous vectores. - B4.8. Xeometría métrica plana. Ecuacións da recta. Posicións relativas de rectas. Distancias e ángulos. Resolución de problemas.	B4.4. Interpretar analiticamente distintas situacións da xeometría plana elemental, obtendo as ecuacións de rectas e utilízalas, para resolver problemas de incidencia e cálculo de distancias.	MA1B4.4.1 Calcula distancias, entre puntos e dun punto a unha recta, así como ángulos de dúas rectas.	CMCCT
			MA1B4.4.2 Obtén a ecuación dunha recta nas súas diversas formas, identificando en cada caso os seus elementos característicos.	CMCCT
			MA1B4.4.3 Recoñece e diferenza analiticamente as posicións relativas das rectas.	CMCCT
■ i	- B4.9. Lugares xeométricos do plano. - B4.10. Cónicas. Circunferencia, elipse, hipérbola e parábola. Ecuación e elementos.	B4.5. Manexar o concepto de lugar xeométrico no plano. Identificar as formas correspondentes a algúns lugares xeométricos usuais, estudando as súas ecuacións reducidas e analizando as súas propiedades métricas.	MA1B4.5.1 Coñece o significado de lugar xeométrico, identificando os lugares máis usuais en xeometría plana así como as súas características.	CMCCT
			MA1B4.5.2 Realiza investigacións utilizando programas informáticos específicos naquelas hai que seleccionar, que estudar posicións relativas e realizar interseccións entre rectas e as distintas cónicas estudadas.	CMCCT

	Matemáticas I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 5. Estatística e Probabilidade			
- d - g - i - j	- B5.1. Estatística descritiva bidimensional: - B5.2. Táboas de continxencia. - B5.3. Distribución conxunta e distribucións marxinais. - B5.4. Medias e desviacións típicas marxinais. - B5.5. Distribucións condicionadas. - B5.6. Independencia de variables estatísticas.	B5.1. Describir e comparar conxuntos de datos de distribucións bidimensionais, con variables discretas ou continuas, procedentes de contextos relacionados co mundo científico e obter os parámetros estatísticos máis usuais, mediante os medios máis axeitados (lapis e papel, calculadora, folia de cálculo) e valorando, a dependencia entre as variables.	- MA1B5.1.1 Elabora táboas bidimensionais de frecuencias a partir dos datos dun estudo estatístico, con variables numéricas (discretas e continuas) e categóricas. - MA1B5.1.2 Calcula e interpreta os parámetros estatísticos máis usuais en variables bidimensionais. - MA1B5.1.3 Calcula as distribucións marxinais e diferentes distribucións condicionadas a partir dunha táboa de continxencia, así como os seus parámetros (media, varianza e desviación típica). - MA1B5.1.4 Decide se dúas variables estatísticas son ou non dependentes a partir das súas distribucións condicionadas e marxinais. - MA1B5.1.5 Avalía as diferentes representacións gráficas para unha distribución de datos sen agrupar e agrupados, usando axeitadamente medios tecnolóxicos para organizar e analizar datos dende o punto de vista estatístico, calcular parámetros e xerar gráficos estatísticos.	- CMCCT - CMCCT - CMCCT - CMCCT - CMCCT - CD
- i - j	- B5.6. Independencia de variables estatísticas. - B5.7. Estudo da dependencia de dúas variables estatísticas. Representación gráfica: Nube de puntos. - B5.8. Dependencia lineal de dúas variables estatísticas. Covarianza e correlación: Cálculo e interpretación do coeficiente de correlación lineal. - B5.9. Regresión lineal. Estimación. Predicións estatísticas e fiabilidade destas.	B5.2. Interpretar a posible relación entre dúas variables e cuantificar a relación lineal entre elas mediante o coeficiente de correlación, valorando a pertinencia de axustar unha recta de regresión e, no seu caso, a conveniencia de realizar predicións, avaliando a fiabilidade destas nun contexto de resolución de problemas relacionados con fenómenos científicos.	- MA1B5.2.1 Distingue a dependencia funcional da dependencia estatística e estima se dúas variables son ou non estatisticamente dependentes mediante a representación da nube de puntos. - MA1B5.2.2 Cuantifica o grao e sentido da dependencia lineal entre dúas variables mediante o cálculo e interpretación do coeficiente de correlación lineal. - MA1B5.2.3 Calcula e representa as rectas de regresión de dúas variables e obtén predicións a partir delas. - MA1B5.2.4 Avalía a fiabilidade das predicións obtidas a partir da recta de regresión mediante o coeficiente de determinación lineal.	- CMCCT - CMCCT - CMCCT - CMCCT
- b - d - e - i - j	B5.10. Identificación das fases e tarefas dun estudo estatístico. Análise e descrición de traballos relacionados coa estatística, interpretando a información e detectando erros e manipulacións.	B5.3. Utilizar o vocabulario axeitado para a descrición de situacións relacionadas coa estatística, analizando un conxunto de datos ou interpretando de forma crítica informacións estatísticas presentes nos medios de comunicación, a publicidade e outros ámbitos, detectando posibles erros e manipulacións tanto na presentación	MA1B5.3.1 Describe situacións relacionadas coa estatística utilizando un vocabulario axeitado e elabora análises críticas sobre traballos relacionados coa estatística aparecidos en medios de comunicación e noutros ámbitos da vida cotiá.	- CCL - CMCCT

	Matemáticas I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ k		dos datos coma das conclusións.		

2º de bacharelato

	Matemáticas II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	
	Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en matemáticas				
▪ e ▪ i	▪ B1.1. Planificación e expresión verbal do proceso de resolución de problemas.	▪ B1.1. Expresar verbalmente, de forma razoada o proceso seguido na resolución dun problema.	▪ MA2B1.1.1. Expresa verbalmente, de forma razoada, o proceso seguido na resolución dun problema, co rigor e a precisión axeitados.	▪ CCL ▪ CMCCT	
▪ i ▪ j	▪ B1.1. Planificación e expresión verbal do proceso de resolución de problemas. ▪ B1.2. Estratexias e procedementos postos en práctica: – Relación con outros problemas coñecidos. – Modificación de variables. – Supoñer o problema resolto. ▪ B1.3. Solucións e/ou resultados obtidos: coherencia das solucións coa situación, revisión sistemática do proceso, outras formas de resolución, problemas parecidos, xeneralizacións e particularizacións interesantes. ▪ B1.4. Iniciación á demostración en matemáticas: métodos, razoamentos, linguaxes, etc.	▪ B1.2. Utilizar procesos de razoamento e estratexias de resolución de problemas, realizando os cálculos necesarios e comprobando as solucións obtidas.	▪ MA2B1.2.1. Analiza e comprende o enunciado a resolver ou demostrar (datos, relacións entre os datos, condicións, hipótese, coñecementos matemáticos necesarios, etc.). ▪ MA2B1.2.2. Valora a información dun enunciado e relaciónaa co número de solucións do problema. ▪ MA2B1.2.3. Realiza estimacións e elabora conxecturas sobre os resultados dos problemas a resolver, valorando a súa utilidade e eficacia. ▪ MA2B1.2.4. Utiliza estratexias heurísticas e procesos de razoamento na resolución de problemas. ▪ MA2B1.2.5. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas.	▪ CMCCT ▪ CMCCT ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CAA	
▪ d ▪ i ▪ j	▪ B1.4. Iniciación á demostración en matemáticas: métodos, razoamentos, linguaxes, etc. ▪ B1.5. Métodos de demostración: – Redución ao absurdo. – Método de indución. – Contraexemplos. – Razoamentos encadeados, etc. ▪ B1.6. Razoamento dedutivo e indutivo. ▪ B1.7. Linguaxe gráfica, alxébrica, outras formas de	▪ B1.3. Realizar demostracións sinxelas de propiedades ou teoremas relativos a contidos alxébricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos.	▪ MA2B1.3.1. Utiliza diferentes métodos de demostración en función do contexto matemático. ▪ MA2B1.3.2. Reflexiona sobre o proceso de demostración (estrutura, método, linguaxe e símbolos, pasos clave, etc.).	▪ CMCCT ▪ CMCCT	

	Matemáticas II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	representación de argumentos.			
- g - i	- B1.6. Razoamento dedutivo e indutivo. - B1.7. Linguaxe gráfica, alxébrica, outras formas de representación de argumentos. - B1.8. Elaboración e presentación oral e/ou escrita, utilizando as ferramentas tecnolóxicas axeitadas, de informes científicos sobre o proceso seguido na resolución dun problema ou na demostración dun resultado matemático. - B1.9. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: - A recollida ordenada e a organización de datos; - A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; - Facilitar a comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; - O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; - A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; - Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.	B1.4. Elaborar un informe científico escrito que sirva para comunicar as ideas matemáticas xurdidas na resolución dun problema ou nunha demostración, co rigor e a precisión axeitados.	MA2B1.4.1. Usa a linguaxe, a notación e os símbolos matemáticos axeitados ao contexto e á situación.	CMCCT
			MA2B1.4.2. Utiliza argumentos, xustificacións, explicacións e razoamentos explícitos e coherentes.	CMCCT
			MA2B1.4.3. Emprega as ferramentas tecnolóxicas axeitadas ao tipo de problema, situación a resolver ou propiedade ou teorema a demostrar, tanto na busca de resultados como para a mellora da eficacia na comunicación das ideas matemáticas.	- CMCCT - CD
- i - j - k	B1.10. Planificación e realización de proxectos e investigacións matemáticas a partir de contextos da realidade ou contextos do mundo das matemáticas, de xeito individual e en equipo.	B1.5. Planificar axeitadamente o proceso de investigación, tendo en conta o contexto en que se desenvolve e o problema de investigación formulado.	MA2B1.5.1. Coñece a estrutura do proceso de elaboración dunha investigación matemática: problema de investigación, estado da cuestión, obxectivos, hipótese, metodoloxía, resultados, conclusións, etc.	CMCCT
			MA2B1.5.2. Planifica axeitadamente o proceso de investigación, tendo en conta o contexto en que se desenvolve e o problema de investigación formulado.	- CMCCT - CSIEE
			MA2B1.5.3. Afonda na resolución dalgúns problemas, formulando novas preguntas, xeneralizando a situación ou os resultados, etc.	CMCCT
- b - d - h - i	- B1.4. Iniciación á demostración en matemáticas: métodos, razoamentos, linguaxes, etc. - B1.5. Métodos de demostración: - Redución ao absurdo. - Método de indución.	B1.6. Practicar estratexias para a xeración de investigacións matemáticas, a partir de: a) a resolución dun problema e o afondamento posterior; b) a xeneralización de propiedades e leis matemáticas; c) Afondamento nalgún momento da historia das matemáticas; concretando todo iso en contextos numéricos, alxébricos,	MA2B1.6.1. Xeneraliza e demostra propiedades de contextos matemáticos numéricos, alxébricos, xeométricos, funcionais, estatísticos ou probabilísticos.	CMCCT
			MA2B1.6.2. Busca conexións entre contextos da	CMCCT

	Matemáticas II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- j - k - l	- Contraexemplos. - Razoamentos encadeados, etc. - B1.6. Razoamento dedutivo e indutivo. - B1.7. Linguaxe gráfica, alxébrica, outras formas de representación de argumentos. - B1.10. Planificación e realización de proxectos e investigacións matemáticas a partir de contextos da realidade ou contextos do mundo das matemáticas, de xeito individual e en equipo.	cos, xeométricos, funcionais, estatísticos ou probabilísticos.	realidade e do mundo das matemáticas (a historia da humanidade e a historia das matemáticas; arte e matemáticas; tecnoloxías e matemáticas, ciencias experimentais e matemáticas, economía e matemáticas, etc.) e entre contextos matemáticos (numéricos e xeométricos, xeométricos e funcionais, xeométricos e probabilísticos, discretos e continuos, finitos e infinitos, etc.).	- CSC - CCEC
- e - g - i	- B1.7. Linguaxe gráfica, alxébrica, outras formas de representación de argumentos. - B1.10. Planificación e realización de proxectos e investigacións matemáticas a partir de contextos da realidade ou contextos do mundo das matemáticas, de xeito individual e en equipo. - B1.11. Elaboración e presentación dun informe científico sobre o proceso, resultados e conclusións do proceso de investigación desenvolvido utilizando as ferramentas e os medios tecnolóxicos axeitados.	B1.7. Elaborar un informe científico escrito que recolla o proceso de investigación realizado, co rigor e a precisión axeitados.	- MA2B1.7.1. Consulta as fontes de información axeitadas ao problema de investigación. - MA2B1.7.2. Usa a linguaxe, a notación e os símbolos matemáticos axeitados ao contexto do problema de investigación. - MA2B1.7.3. Utiliza argumentos, xustificacións, explicacións e razoamentos explícitos e coherentes. - MA2B1.7.4. Emprega as ferramentas tecnolóxicas axeitadas ao tipo de problema de investigación.. - MA2B1.7.5. Transmite certeza e seguridade na comunicación das ideas, así como dominio do tema de investigación. - MA2B1.7.6. Reflexiona sobre o proceso de investigación e elabora conclusións sobre o nivel de: a) resolución do problema de investigación; b) consecución de obxectivos. Así mesmo, formula posibles continuacións da investigación; analiza os puntos fortes e débiles do proceso e fai explícitas as súas impresións persoais sobre a experiencia	- CMCCT - CMCCT - CCL - CMCCT - CD - CCL - CMCCT
- i - j	B1.12. Práctica de procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipo.	B1.8. Desenvolver procesos de matematización en contextos da realidade cotiá (numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos ou probabilísticos) a partir da identificación de problemas en situacións da realidade.	- MA2B1.8.1. Identifica situacións problemáticas da realidade, susceptibles de conter problemas de interese. - MA2B1.8.2. Establece conexións entre o problema do mundo real e o mundo matemático: identificando o problema ou problemas matemáticos que subxacen nel, así como os coñecementos matemáticos necesarios.	- CMCCT - CSC - CMCCT

	Matemáticas II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			- MA2B1.8.3. Usa, elabora ou constrúe modelos matemáticos axeitados que permitan a resolución do problema ou problemas dentro do campo das matemáticas. - MA2B1.8.4. Interpreta a solución matemática do problema no contexto da realidade. - MA2B1.8.5. Realiza simulacións e predicións, no contexto real, para valorar a adecuación e as limitacións dos modelos, propoñendo melloras que aumenten a súa eficacia.	- CMCCT - CMCCT - CMCCT
i	B1.12. Práctica de procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipo.	B1.9. Valorar a modelización matemática como un recurso para resolver problemas da realidade cotiá, avaliando a eficacia e limitacións dos modelos utilizados ou construídos.	MA2B1.9.1. Reflexiona sobre o proceso e obtén conclusións sobre os logros conseguidos, resultados mellorables, impresións persoais do proceso, etc., valorando outras opinións	CMCCT
- a - b - c - d - e - f - g - h - i - j - k - l - m - n	- B1.10. Planificación e realización de proxectos e investigacións matemáticas a partir de contextos da realidade ou contextos do mundo das matemáticas, de xeito individual e en equipo. - B1.12. Práctica de procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipo.	B1.10. Desenvolver e cultivar as actitudes persoais inherentes ao quefacer matemático.	- MA2B1.10.1. Desenvolve actitudes axeitadas para o traballo en matemáticas: esforzo, perseveranza, flexibilidade para a aceptación da crítica razoada, convivencia coa incerteza, tolerancia da frustración, autoanálise continuo, autocritica constante, etc. - MA2B1.10.2. Formúlase a resolución de retos e problemas coa precisión, esmero e interese axeitados ao nivel educativo e á dificultade da situación. - MA2B1.10.3. Desenvolve actitudes de curiosidade e indagación, xunto con hábitos de formular/se preguntas e buscar respostas axeitadas; revisar de forma crítica os resultados encontrados; etc. - MA2B1.10.4. Desenvolve habilidades sociais de cooperación e traballo en equipo.	- CMCCT - CSC - CSIEE - CMCCT - CMCCT - CAA - CSC - CSIEE
- b - i - j - k	B1.13. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes axeitadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	B1.11. Superar bloqueos e inseguridades ante a resolución de situacións descoñecidas.	MA2B1.11.1. Toma decisións nos procesos de resolución de problemas, de investigación e de matematización ou de modelización valorando as consecuencias destas e a conveniencia pola súa sinxeleza e utilidade.	- CMCCT - CSIEE
- b - i - j	B1.13. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes axeitadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	B1.12. Reflexionar sobre as decisións tomadas, valorando a súa eficacia e aprendendo delas para situacións similares futuras.	MA2B1.12.1. Reflexiona sobre os procesos desenvolvidos, tomando conciencia das súas estruturas; valorando a potencia, sinxeleza e beleza dos métodos e ideas utilizados; aprendendo diso para situacións futuras.	- CMCCT - CAA

Matemáticas II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			ras; etc.	
- g - i	- B1.9. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: - A recollida ordenada e a organización de datos; - A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; - Facilitar a comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; - O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; - A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; - Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.	B1.13. Empregar as ferramentas tecnolóxicas axeitadas, de forma autónoma, realizando cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos, facendo representacións gráficas, recreando situacións matemáticas mediante simulacións ou analizando con sentido crítico situacións diversas que axuden á comprensión de conceptos matemáticos ou á resolución de problemas.	- MA2B1.13.1. Selecciona ferramentas tecnolóxicas axeitadas e utilízalas para a realización de cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos cando a dificultade destes impide ou non aconsella facelos manualmente. - MA2B1.13.2 Utiliza medios tecnolóxicos para facer representacións gráficas de funcións con expresións alxébricas complexas e extraer información cualitativa e cuantitativa sobre elas. - MA2B1.13.3. Deseña representacións gráficas para explicar o proceso seguido na solución de problemas, mediante a utilización de medios tecnolóxicos. - MA2B1.13.4. Recrea ámbitos e obxectos xeométricos con ferramentas tecnolóxicas interactivas para mostrar, analizar e comprender propiedades xeométricas. - MA2B1.13.5. Utiliza medios tecnolóxicos para o tratamento de datos e gráficas estatísticas, extraer información e elaborar conclusións.	- CMCCT - CD - CMCCT - CMCCT - CMCCT
- e - g - i	- B1.9. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: - A recollida ordenada e a organización de datos; - A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; - Facilitar a comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; - O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; - A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; - Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.	B1.14. Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación de modo habitual no proceso de aprendizaxe, buscando, analizando e seleccionando información relevante en Internet ou noutras fontes, elaborando documentos propios, facendo exposicións e argumentacións destes e compartindo estes en ámbitos apropiados para facilitar a interacción.	- MA2B1.14.1. Elabora documentos dixitais propios (texto, presentación, imaxe, vídeo, son,...), como resultado do proceso de busca, análise e selección de información relevante, coa ferramenta tecnolóxica axeitada e compárteos para a súa discusión ou difusión. - MA2B1.14.2. Utiliza os recursos creados para apoiar a exposición oral dos contidos traballados na aula. - MA2B1.14.3. Usa axeitadamente os medios tecnolóxicos para estruturar e mellorar o seu proceso de aprendizaxe recollendo a información das actividades, analizando puntos fortes e débiles do seu proceso académico e establecendo pautas de mellora. - MA2B1.14.4. Emprega ferramentas tecnolóxicas para compartir ideas e tarefas.	- CD - CCL - CD - CAA - CD - CSC - CSIEE
Bloque 2. Números e álgebra				

	Matemáticas II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ g ■ i ■	■ B2.1. Estudo das matrices como ferramenta para manexar e operar con datos estruturados en táboas e grafos. Clasificación de matrices. Operacións. ■ B2.2. Aplicación das operacións das matrices e das súas propiedades na resolución de problemas extraídos de contextos reais.	■ B2.1. Utilizar a linguaxe matricial e as operacións con matrices para describir e interpretar datos e relacións na resolución de problemas diversos.	■ MA2B2.1.1 Utiliza a linguaxe matricial para representar datos facilitados mediante táboas ou grafos e para representar sistemas de ecuacións lineais, tanto de forma manual coma co apoio de medios tecnolóxicos axeitados.	■ CMCCT
			■ MA2B2.1.2 Realiza operacións con matrices e aplica as propiedades destas operacións axeitadamente, de forma manual ou co apoio de medios tecnolóxicos.	■ CMCCT
■ e ■ i	■ B2.1. Estudo das matrices como ferramenta para manexar e operar con datos estruturados en táboas e grafos. Clasificación de matrices. Operacións. ■ B2.2. Aplicación das operacións das matrices e das súas propiedades na resolución de problemas extraídos de contextos reais. ■ B2.3. Determinantes. Propiedades elementais. ■ B2.4. Rango dunha matriz. ■ B2.5. Matriz inversa. ■ B2.6. Representación matricial dun sistema: discusión e resolución de sistemas de ecuacións lineais. Método de Gauss. Regra de Cremor. Aplicación á resolución de problemas.	■ B2.2. Transcribir problemas expresados en linguaxe usual á linguaxe alxébrica e resolvelos utilizando técnicas alxébricas determinadas (matrices, determinantes e sistemas de ecuacións), interpretando criticamente o significado das solucións.	■ MA2B2.2.1 Determina o rango dunha matriz, ata orde 4, aplicando o método de Gauss ou determinantes.	■ CMCCT
			■ MA2B2.2.2 Determina as condicións para que unha matriz teña inversa e calcúlaa empregando o método máis axeitado.	■ CMCCT
			■ MA2B2.2.3 Resolve problemas susceptibles de ser representados matricialmente e interpreta os resultados obtidos	■ CMCCT
			■ MA2B2.2.4 Formula alxebricamente as restricións indicadas nunha situación da vida real, estuda e clasifica o sistema de ecuacións lineais formulado, resólveo nos casos que sexa posible (empregando o método máis axeitado), e aplícao para resolver problemas.	■ CMCCT
	Bloque 3. Análise			
■ i	■ B3.1. Límite dunha función nun punto e no infinito. Continuidade dunha función. Tipos de descontinuidade. Teorema de Bolzano. ■ B3.2. Función derivada. Teoremas de Rolle e do valor medio. A regra de L'Hôpital. Aplicación ao cálculo de límites. ■ B3.3. Aplicacións da derivada: problemas de optimización.	■ B3.1. Estudar a continuidade dunha función nun punto ou nun intervalo, aplicando os resultados que se derivan diso.	■ MA2B3.1.1 Coñece as propiedades das funcións continuas, e representa a función nun ámbito dos puntos de descontinuidade.	■ CMCCT
			■ MA2B3.1.2 Aplica os conceptos de límite e de derivada, así como os teoremas relacionados, á resolución de problemas.	■ CMCCT
■ i	■ B3.2. Función derivada. Teoremas de Rolle e do valor medio. A regra de L'Hôpital. Aplicación ao cálculo de límites. ■ B3.3. Aplicacións da derivada: problemas de optimización.	■ B3.2. Aplicar o concepto de derivada dunha función nun punto, a súa interpretación xeométrica e o cálculo de derivadas ao estudo de fenómenos naturais, sociais ou tecnolóxicos e á resolución de problemas xeométricos, de cálculo de límites e de optimización.	■ MA2B3.2.1 Aplica a regra de L'Hôpital para resolver indeterminacións no cálculo de límites.	■ CMCCT
			■ MA2B3.2.2 Formula problemas de optimización relacionados coa xeometría ou coas ciencias experimentais e sociais, resólveos e interpreta o resultado obtido dentro do contexto.	■ CMCCT

	Matemáticas II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ i	▪ B3.4 Primitiva dunha función. A integral indefinida. Propiedades. Técnicas elementais para o cálculo de primitivas (integrais inmediatas e case inmediatas, racionais, por partes e por cambios de variable sinxelos).	▪ B3.3. Calcular integrais de funcións sinxelas aplicando as técnicas básicas para o cálculo de primitivas.	▪ MA2B3.3.1 Aplica os métodos básicos para o cálculo de primitivas de funcións.	▪ CMCCT
▪ g ▪ i	▪ B3.5. A integral definida. Teoremas do valor medio e fundamental do cálculo integral. Regra de Barrow. Aplicación ao cálculo de áreas de rexións planas.	▪ B3.4. Aplicar o cálculo de integrais definidas na medida de áreas de rexións planas limitadas por rectas e curvas sinxelas que sexan doadamente representables e, en xeral, á resolución de problemas.	▪ MA2B3.4.1 Calcula a área de recintos limitados por rectas e curvas sinxelas ou por dúas curvas. ▪ MA2B3.4.2 Utiliza os medios tecnolóxicos axeitados para representar e resolver problemas de áreas de recintos limitados por funcións coñecidas. ▪	▪ CMCCT ▪ CMCCT
Bloque 4. Xeometría				
▪ i	▪ B4.1. Vectores no espazo tridimensional. Operacións. Base, dependencia e independencia lineal. Produto escalar, vectorial e mixto. Significado xeométrico.	▪ B4.1. Resolver problemas xeométricos espaciais, utilizando vectores.	▪ MA2B4.1.1 Realiza operacións elementais con vectores, manexando correctamente os conceptos de base e de dependencia e independencia lineal e define e manexa as operacións básicas con vectores no espazo, utilizando a interpretación xeométrica das operacións con vectores para resolver problemas xeométricos.	▪ CMCCT
▪ i	▪ B4.2. Ecuacións da recta e o plano no espazo. Identificación dos elementos característicos. ▪ B4.3. Posicións relativas (incidencia, paralelismo e perpendicularidade entre rectas e planos).	▪ B4.2. Resolver problemas de incidencia, paralelismo e perpendicularidade entre rectas e planos utilizando as distintas ecuacións da recta e do plano no espazo.	▪ MA2B4.2.1 Expresa a ecuación da recta das súas distintas formas, pasando dunha a outra correctamente, identificando en cada caso os seus elementos característicos, e resolvendo os problemas afíns entre rectas.	▪ CMCCT
			▪ MA2B4.2.2 Obtén a ecuación do plano nas súas distintas formas, pasando dunha a outra correctamente, identificando en cada caso os seus elementos característicos.	▪ CMCCT
			▪ MA2B4.2.3 Analiza a posición relativa de planos e rectas no espazo, aplicando métodos matriciais e alxébricos.	▪ CMCCT
			▪ MA2B4.2.4 Obtén as ecuacións de rectas e planos en diferentes situacións.	▪ CMCCT
▪ i	▪ B4.1. Vectores no espazo tridimensional. Operacións. Base, dependencia e independencia lineal. Produto escalar, vectorial e mixto. Significado xeométrico.	▪ B4.3. Utilizar os distintos produtos entre vectores para calcular ángulos, distancias, áreas e volumes, calculando o seu valor e tendo en conta o seu significado	▪ MA2B4.3.1 Manexa o produto escalar e vectorial de dous vectores, significado xeométrico, expresión analítica e propiedades.	▪ CMCCT

	Matemáticas II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	- B4.2. Ecuacións da recta e o plano no espazo. Identificación dos elementos característicos. - B4.4. Propiedades métricas (cálculo de ángulos, distancias, áreas e volumes).	xeométrico.	- MA2B4.3.2 Coñece o produto mixto de tres vectores, o seu significado xeométrico, a súa expresión analítica e propiedades. - MA2B4.3.3 Determina ángulos, distancias, áreas e volumes utilizando os produtos escalar, vectorial e mixto, aplicándoos en cada caso á resolución de problemas xeométricos. - MA2B4.3.4 Realiza investigacións utilizando programas informáticos específicos para seleccionar e estudar situacións novas da xeometría relativas a obxectos como a esfera.	- CMCCT - CMCCT - CMCCT
	Bloque 5. Estatística e Probabilidade			
i	- B5.1. Sucesos. Operacións con sucesos. Asignación de probabilidades a sucesos mediante a regra de Laplace e a partir da súa frecuencia relativa. Axiomática de Kolmogorov. - B5.2. Aplicación da combinatoria ao cálculo de probabilidades. - B5.3 Experimentos simples e compostos. Probabilidade condicionada. Dependencia e independencia de sucesos. - B5.4. Teoremas da probabilidade total e de Bayes. Probabilidades iniciais e finais e verosimilitude dun suceso.	B5.1. Asignar probabilidades a sucesos aleatorios en experimentos simples e compostos (utilizando a regra de Laplace en combinación con diferentes técnicas de recuento e a axiomática da probabilidade), así como a sucesos aleatorios condicionados (Teorema de Bayes), en contextos relacionados co mundo real.	- MA2B5.1.1 Calcula a probabilidade de sucesos en experimentos simples e compostos, condicionada ou non, mediante a regra de Laplace, as fórmulas derivadas da axiomática de Kolmogorov e diferentes técnicas de recuento. - MA2B5.1.2 Calcula probabilidades a partir dos sucesos que constitúen unha partición do espazo mostral. - MA2B5.1.3 Calcula a probabilidade final dun suceso aplicando a fórmula de Bayes.	- CMCCT - CMCCT - CMCCT
- g - i	- B5.5. Variables aleatorias: - Discretas. distribución de probabilidade, media, varianza e desviación típica. - Continuas: función de densidade e función de distribución. - B5.6. Distribución binomial. Caracterización e identificación do modelo. Cálculo de probabilidades. - B5.7. Distribución normal. Tipificación da distribución normal. Asignación de probabilidades nunha distribución normal. - B5.8. Cálculo de probabilidades mediante a aproximación da distribución binomial pola normal.	B5.2. Identificar os fenómenos que poden modelizarse mediante as distribucións de probabilidade binomial e normal calculando os seus parámetros e determinando a probabilidade de diferentes sucesos asociados.	- MA2B5.2.1 Identifica fenómenos que poden modelizarse mediante a distribución binomial, obtén os seus parámetros e calcula a súa media e desviación típica. - MA2B5.2.2 Calcula probabilidades asociadas a unha distribución binomial a partir da súa función de probabilidade, da táboa da distribución ou mediante calculadora, folla de cálculo ou outra ferramenta tecnolóxica. - MA2B5.2.3 Coñece as características e os parámetros da distribución normal e valora a súa importancia no mundo científico. - MA2B5.2.4 Calcula probabilidades de sucesos asociados a fenómenos que poden modelizarse mediante a distribución normal a partir da táboa da distribución ou	- CMCCT - CMCCT - CMCCT - CMCCT

Matemáticas II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			mediante calculadora, folia de cálculo ou outra ferramenta tecnolóxica.	
			MA2B5.2.5 Calcula probabilidades de sucesos asociados a fenómenos que poden modelizarse mediante a distribución binomial a partir da súa aproximación pola normal valorando se se dan as condicións necesarias para que sexa válida.	CMCCT
- b - e - i - j	B5.9. Identificación das fases e tarefas dun estudio estatístico. Análise e descrición de traballos relacionados coa estatística e o azar, interpretando a información e detectando erros e manipulacións.	B5.3. Utilizar o vocabulario axeitado para a descrición de situacións relacionadas co azar e a estatística, analizando un conxunto de datos ou interpretando de forma crítica informacións estatísticas presentes nos medios de comunicación, en especial os relacionados coas ciencias e outros ámbitos, detectando posibles erros e manipulacións tanto na presentación dos datos coma das conclusións.	MA2B5.3.1 Utiliza un vocabulario axeitado para describir situacións relacionadas co azar e elabora análises críticas sobre traballos relacionados coa probabilidade e/ou a estatística aparecidos en medios de comunicación e noutros ámbitos da vida cotiá.	- CCL - CMCCT

2.1.24 Matemáticas aplicadas ás Ciencias Sociais

Introdución

As matemáticas son un instrumento indispensable para interpretar o mundo que nos rodea e expresar os fenómenos sociais, científicos e técnicos dun mundo cada vez máis complexo; contribúen de forma especial á comprensión dos fenómenos da realidade social, de natureza económica, histórica, xeográfica, artística, política, sociolóxica, etc., xa que desenvolven a capacidade de simplificar e abstraer favorecendo a adquisición da competencia aprender a aprender (CAA).

As matemáticas teñen un carácter instrumental como base para o progreso na adquisición de contidos doutras disciplinas. Por exemplo, en Economía, a Teoría Económica explica os fenómenos económicos cunha base matemática. A Teoría de Xogos ou Teoría da Decisión son outro exemplo das aplicacións neste campo. En Socioloxía e Ciencias Políticas empréganse cada vez con maior frecuencia a análise de enquisas, entre outras aplicacións. Tampouco debe esquecerse a contribución das matemáticas a outras áreas como a Xeografía, a Historia ou a Arte onde as matemáticas tiveron unha recoñecida influencia, e en xeral serviron como forza condutora no desenvolvemento da cultura e das civilizacións.

As Matemáticas contribúen especialmente ao desenvolvemento da competencia matemática, recoñecida como clave pola Unión Europea co nome de competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT). Esta consiste en formular, transformar e resolver problemas a partir de situacións da vida cotiá, doutras ciencias e das propias matemáticas. Para lograr isto cómpre analizar a situación; identificar o que é verdadeiramente relevante; establecer relacións; facer a modelización e ser quen de representala e comunicala utilizando diferentes linguaxes e rexistros; formular outros problemas, outras preguntas e incluso atopar outras respostas que aparezan tras a análise, traballo, argumentación e resolución da situación de partida. É necesario utilizar conceptos, propiedades, procedementos e as linguaxes axeitadas para expresar as ideas matemáticas, e resolver os problemas asociados coa situación en cuestión. Estas actividades esixen a argumentación e a análise dos procedementos empregados e as solucións propostas. É dicir, a competencia matemática consiste en adquirir un hábito de pensamento matemático que permita establecer hipótese e contrastalas, elaborar estratexias de resolución de problemas e axudar na toma de decisións axeitadas, tanto na vida persoal como na súa futura vida profesional.

Seguindo as recomendacións da Orden ECD/65/2015, para potenciar a motivación do aprendizaxe destas competencias é desexable unha metodoloxía activa e contextualizada, baseada nun aprendizaxe cooperativo, onde cada persoa poda desenvolver distintos roles, aportando ou incorporando ideas, asumindo responsabilidades e aceptando erros; unha metodoloxía baseada en actividades ou proxectos matemáticos que poñan en contexto os contidos aprendidos o que permitirá fortalecer a autonomía persoal e o traballo en equipo, entre outras habilidades.

A materia de Matemáticas Aplicadas ás Ciencias Sociais está dividida en dous cursos: o seu ensino debe comezarse tendo en conta o grao de adquisición da competencia matemática que o alumno logrou a longo da ESO; para lograr a devandita continuidade, ao igual que acontece no currículo básico das materias de matemáticas da ESO, os coñecementos, as competencias e os valores están integrados, e formuláronse os estándares de aprendizaxe avaliábeis tendo en conta a relación necesaria entre os devanditos elementos, tamén en Bacharelato.

A materia estrutúrase en torno a catro bloques de contido: Procesos, métodos e actitudes en matemáticas, Números e Álgebra, Análise, e Estatística e Probabilidade.

O bloque "Procesos, métodos e actitudes en matemáticas" é un bloque común aos dous cursos e transversal: debe desenvolverse simultaneamente ao resto de bloques de contido e é o eixe fundamental da materia; artículase sobre procesos básicos e imprescindibles no quefacer matemático: a resolución de problemas, proxectos de investigación matemática, a matematización e modelización, as actitudes adecuadas para desenvolver o traballo científico e a utilización de medios tecnolóxicos. Incorporáronse a este bloque a maioría das competencias clave e os temas transversais, o que permite a súa adquisición e desenvolvemento, respectivamente, ao longo de toda a materia. Nel se establecen dous dos eixes fundamentais no proceso de ensino e aprendizaxe das Matemáticas: a resolución de problemas e os proxectos de investigación. A habilidade de formular, interpretar e resolver problemas e de modelizar a realidade poñen en xogo distintas formas de pensamento: o pensamento converxente, indispensable para estruturar coñecementos de forma lóxica; o pensamento diverxente que permite incorporar novas solucións ou asociacións non convencionais ao problema investigado; os pensamentos abstracto, algorítmico, e computacional, vinculados á capacidade de abordar un problema automatizando o proceso e buscando solucións transferibles ou xeneralizables. Neste proceso están involucradas tódalas competencias, a comunicación lingüística (CCL), ao ler de forma comprensiva os enunciados e comunicar os resultados obtidos; o sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE), ao establecer un plan de traballo en revisión e modificación continua na medida que se vai resolvendo o problema; a competencia dixital (CD), ao tratar de forma axeitada a información e, no seu caso, servir de apoio á resolución do problema, comprobación da solución e a presentación de resultados; a competencia social e cívica (CSC), ao implicar unha actitude aberta ante diferentes enfoques e solucións, e a conciencia e expresións culturais (CCEC) na medida en que o proxecto incorpore elementos culturais ou artísticos con base matemática.

Os elementos que constitúen o currículo básico en primeiro curso fundamentan os principais conceptos dos diferentes bloques de contido, ademais de ofrecer unha base sólida para a interpretación de fenómenos sociais nos que interveñen dúas variables. En segundo curso afóndase nas achegas da materia ao currículo do Bacharelato, en particular mediante a inferencia estatística, a optimización e a álgebra lineal.

1º de bacharelato

	Matemáticas aplicadas ás Ciencias Sociais I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en matemáticas			
- e - i	B1.1. Planificación e expresión verbal do proceso de resolución de problemas.	B1.1. Expresar verbalmente, de forma razoada, o proceso seguido na resolución dun problema.	MACS1B1.1.1. Expresa verbalmente, de forma razoada, o proceso seguido na resolución dun problema, co rigor e a precisión axeitados.	- CCL - CMCCT
- i - j	- B1.3. Análise dos resultados obtidos: revisión das operacións utilizadas, coherencia das solucións coa situación, revisión sistemática do proceso, busca doutras formas de resolución, identificación de problemas parecidos. - B1.2. Estratexias e procedementos postos en práctica: - Relación con outros problemas coñecidos. - Modificación de variables. - Supoñer o problema resolto.	B1.2. Utilizar procesos de razoamento e estratexias de resolución de problemas, realizando os cálculos necesarios e comprobando as solucións obtidas.	MACS1B1.2.1. Analiza e comprende o enunciado a resolver (datos, relacións entre os datos, condicións, coñecementos matemáticos necesarios, etc.).	CMCCT
			MACS1B1.2.2. Realiza estimacións e elabora conexións sobre os resultados dos problemas a resolver, contrastando a súa validez e valorando a súa utilidade e eficacia.	CMCCT
			MACS1B1.2.3. Utiliza estratexias heurísticas e procesos de razoamento na resolución de problemas, reflexionando sobre o proceso seguido.	- CMCCT - CAA
- g - i	- B1.4. Elaboración e presentación oral e/ou escrita, utilizando as ferramentas tecnolóxicas axeitadas, de informes científicos sobre o proceso seguido na resolución dun problema. - B1.5. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: - A recollida ordenada e a organización de datos; - A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; - Facilitar la comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos.	B1.3. Elaborar un informe científico escrito que sirva para comunicar as ideas matemáticas xurdidas na resolución dun problema, co rigor e a precisión axeitados.	MACS1B1.3.1. Usa a linguaxe, a notación e os símbolos matemáticos axeitados ao contexto e á situación.	CMCCT
			MACS1B1.3.2. Utiliza argumentos, xustificacións, explicacións e razoamentos explícitos e coherentes.	CMCCT
			MACS1B1.3.3. Emprega as ferramentas tecnolóxicas axeitadas ao tipo de problema, situación a resolver ou propiedade ou teorema a demostrar.	- CMCCT - CD

	Matemáticas aplicadas ás Ciencias Sociais I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	los de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; – O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; – A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; ▪ Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.			
▪ i ▪ j ▪ k	▪ B1.6. Planificación e realización de proxectos e investigacións matemáticas a partir de contextos da realidade ou contextos do mundo das matemáticas, de xeito individual e en equipo.	▪ B1.4. Planificar axeitadamente o proceso de investigación, tendo en conta o contexto en que se desenvolve e o problema de investigación formulado.	▪ MACS1B1.4.1. Coñece e describe a estrutura do proceso de elaboración dunha investigación matemática: problema de investigación, estado da cuestión, obxectivos, hipótese, metodoloxía, resultados, conclusións, etc.	▪ CMCCT
			▪ MACS1B1.4.2. Planifica axeitadamente o proceso de investigación, tendo en conta o contexto en que se desenvolve e o problema de investigación formulado.	▪ CMCCT ▪ CSIEE
▪ h ▪ i ▪ j ▪ l ▪	▪ B1.6. Planificación e realización de proxectos e investigacións matemáticas a partir de contextos da realidade ou contextos do mundo das matemáticas, de xeito individual e en equipo.	▪ B1.5. Practicar estratexias para a xeración de investigacións matemáticas, a partir de: a) a resolución dun problema e o afondamento posterior; b) a xeneralización de propiedades e leis matemáticas; c) Afondamento nalgún momento da historia das matemáticas; concretando todo iso en contextos numéricos, alxébricos, xeométricos, funcionais, estatísticos ou probabilísticos.	▪ MACS1B1.5.1. Afonda na resolución dalgúns problemas formulando novas preguntas, xeneralizando a situación ou os resultados, etc.	▪ CMCCT ▪
			▪ MACS1B1.5.2. Busca conexións entre contextos da realidade e do mundo das matemáticas (a historia da humanidade e a historia das matemáticas; arte e matemáticas; ciencias sociais e matemáticas, etc.).	▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CCEC
▪ e ▪ g ▪ i	▪ B1.6. Planificación e realización de proxectos e investigacións matemáticas a partir de contextos da realidade ou contextos do mundo das matemáticas, de xeito individual e en equipo. ▪ B1.7. Práctica de procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade. ▪ B1.8. Elaboración e presentación dun informe científico sobre o procedemento, resultados e conclusións do proceso de investigación desenvolvido.	▪ B1.6. Elaborar un informe científico escrito que recolla o proceso de investigación realizado, co rigor e a precisión axeitados.	▪ MACS1B1.6.1. Consulta as fontes de información axeitadas ao problema de investigación.	▪ CMCCT
			▪ MACS1B1.6.2. Usa a linguaxe, a notación e os símbolos matemáticos axeitados ao contexto do problema de investigación.	▪ CMCCT
			▪ MACS1B1.6.3. Utiliza argumentos, xustificacións, explicacións e razoamentos explícitos e coherentes.	▪ CCL ▪ CMCCT
			▪ MACS1B1.6.4. Emprega as ferramentas tecnolóxicas axeitadas ao tipo de problema de investigación, tanto na busca de solucións coma para mellorar a eficacia na comunicación das ideas matemáticas.	▪ CMCCT ▪ CD

	Matemáticas aplicadas ás Ciencias Sociais I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			MACS1B1.6.5. Transmite certeza e seguridade na comunicación das ideas, así como dominio do tema de investigación.	CCL
			MACS1B1.6.6. Reflexiona sobre o proceso de investigación e elabora conclusións sobre o nivel de: a) resolución do problema de investigación; b) consecución de obxectivos. Así mesmo, formula posibles continuacións da investigación; analiza os puntos fortes e débiles do proceso e fai explícitas as súas impresións persoais sobre a experiencia.	CMCCT
- i - j	B1.7. Práctica de procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade.	B1.7. Desenvolver procesos de matematización en contextos da realidade cotiá (numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos ou probabilísticos) a partir da identificación de problemas en situacións problemáticas da realidade.	MACS1B1.7.1. Identifica situacións problemáticas da realidade, susceptibles de conter problemas de interese.	- CMCCT - CSC
			MACS1B1.7.2. Establece conexións entre o problema do mundo real e o mundo matemático: identificando o problema ou problemas matemáticos que subxacen nel, así como os coñecementos matemáticos necesarios.	CMCCT
			MACS1B1.7.3. Usa, elabora ou constrúe modelos matemáticos axeitados que permitan a resolución do problema ou problemas dentro do campo das matemáticas.	CMCCT
			MACS1B1.7.4. Interpreta a solución matemática do problema no contexto da realidade.	CMCCT
			MACS1B1.7.5. Realiza simulacións e predicións, no contexto real, para valorar a adecuación e as limitacións dos modelos, propoñendo melloras que aumenten a súa eficacia.	CMCCT
i	B1.7. Práctica de procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade.	B1.8. Valorar a modelización matemática como un recurso para resolver problemas da realidade cotiá, avaliando a eficacia e limitacións dos modelos utilizados ou construídos.	MACS1B1.8.1. Reflexiona sobre o proceso e obtén conclusións sobre os logros conseguidos, resultados mellorables, impresións persoais do proceso, etc. valorando outras opinións.	CMCCT
- a - b - c	B1.6. Planificación e realización de proxectos e investigacións matemáticas a partir de contextos da realidade ou contextos do mundo das matemáticas, de xeito	B1.9. Desenvolver e cultivar as actitudes persoais inherentes ao quefacer matemático.	MACS1B1.9.1. Desenvolve actitudes axeitadas para o traballo en matemáticas: esforzo, perseveranza, flexibilidade e aceptación da crítica razoada, convivencia coa incerteza, tolerancia da frustración, autoanálise conti-	- CMCCT - CSC - CSIEE

	Matemáticas aplicadas ás Ciencias Sociais I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - f - g - h - i - j - l - m - n	individual e en equipo. B1.7. Práctica de procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade.		nuo, etc.	
			MACS1B1.9.2. Formúlase a resolución de retos e problemas coa precisión, esmero e interese axeitados ao nivel educativo e á dificultade da situación.	CMCCT
			MACS1B1.9.3. Desenvolve actitudes de curiosidade e indagación, xunto con hábitos de formular/se preguntas e buscar respostas axeitadas; revisar de forma crítica os resultados encontrados; etc.	- CMCCT - CAA
			MACS1B1.9.4. Desenvolve habilidades sociais de cooperación e traballo en equipo.	- CSC - CSIEE
- b - i - j - k	B1.9. Conianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes axeitadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	B1.10. Superar bloqueos e inseguridades ante a resolución de situacións descoñecidas.	MACS1B1.10.1. Toma decisións nos procesos (de resolución de problemas, de investigación, de matematización ou de modelización) valorando as consecuencias destas e a conveniencia pola súa sinxeleza e utilidade.	- CMCCT - CSIEE
- b - i - j	B1.9. Conianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes axeitadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	B1.11. Reflexionar sobre as decisións tomadas, valorando a súa eficacia e aprendendo diso para situacións similares futuras.	MACS1B1.11.1. Reflexiona sobre os procesos desenvolvidos, tomando conciencia das súas estruturas; valorando a potencia, sinxeleza e beleza dos métodos e ideas utilizados; aprendendo diso para situacións futuras; etc.	- CMCCT - CAA
- g - i	- B1.5. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: - A recollida ordenada e a organización de datos; - A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; - Facilitar la comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; - O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; - A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; - Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.	B1.12. Empregar as ferramentas tecnolóxicas adecuadas, de forma autónoma, realizando cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos, facendo representacións gráficas, recreando situacións matemáticas mediante simulacións ou analizando con sentido crítico situacións diversas que axuden á comprensión de conceptos matemáticos ou á resolución de problemas.	MACS1B1.12.1. Selecciona ferramentas tecnolóxicas axeitadas e utilízaas para a realización de cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos cando a dificultade destes impide ou non aconsella facelos manualmente.	- CD - CMCCT
			MACS1B1.12.2. Utiliza medios tecnolóxicos para facer representacións gráficas de funcións con expresións alxébricas complexas e extraer información cualitativa e cuantitativa sobre elas.	CMCCT
			MACS1B1.12.3. Deseña representacións gráficas para explicar o proceso seguido na solución de problemas, mediante a utilización de medios tecnolóxicos.	CMCCT
			MACS1B1.12.4. Recrea ámbitos e obxectos xeométricos.	CMCCT

	Matemáticas aplicadas ás Ciencias Sociais I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			cos con ferramentas tecnolóxicas interactivas para mostrar, analizar e comprender propiedades xeométricas.	
			MACSB1.12.5. Utiliza medios tecnolóxicos para o tratamento de datos e gráficas estadísticas, extraer información e elaborar conclusións.	CMCCT
- e - g - i	- B1.5. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: - A recollida ordenada e a organización de datos; - A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; - Facilitar la comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; - O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; - A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; - Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.	B1.13. Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación de modo habitual no proceso de aprendizaxe, buscando, analizando e seleccionando información relevante en Internet ou noutras fontes, elaborando documentos propios, facendo exposicións e argumentacións destes e compartindo estes en ámbitos apropiados para facilitar a interacción.	- MACS1B1.13.1. Elabora documentos dixitais propios (texto, presentación, imaxe, vídeo, son,...), como resultado do proceso de busca, análise e selección de información relevante, coa ferramenta tecnolóxica axeitada e compárteos para a súa discusión ou difusión. - MACS1B1.13.2. Utiliza os recursos creados para apoiar a exposición oral dos contidos traballados na aula. - MACS1B1.13.3. Usa axeitadamente os medios tecnolóxicos para estruturar e mellorar o seu proceso de aprendizaxe recollendo a información das actividades, analizando puntos fortes e débiles do seu proceso académico e establecendo pautas de mellora.	- CD - CCL - CD - CAA
	Bloque 2. Números e álgebra			
i	- B2.1. Números racionais e irracionais. O número real. Representación na recta real. Intervalos. - B2.2. Aproximación decimal dun número real. Estimación, redondeo e erros. - B2.3. Operacións con números reais. Potencias e radicais. A notación científica.	B2.1. Utilizar os números reais e as súas operacións para presentar e intercambiar información, controlando e axustando a marxe de erro esixible en cada situación, en situacións da vida real.	- MACS1B2.1.1. Recoñece os distintos tipos números reais (rationais e irracionais) e utilízalos para representar e interpretar axeitadamente información cuantitativa. - MACS1B2.1.2. Representa correctamente información cuantitativa mediante intervalos de números reais. - MACS1B2.1.3. Compara, ordena, clasifica e representa graficamente, calquera número real. - MACS1B2.1.4. Realiza operacións numéricas con eficacia, empregando cálculo mental, algoritmos de lapis e papel, calculadora ou programas informáticos, utilizando a notación máis axeitada e controlando o erro cando aproxima.	- CMCCT - CMCCT - CMCCT - CMCCT
i	B2.4. Operacións con capitais financeiros. Aumentos e diminucións porcentuais. Taxas e intereses bancarios.	B2.2. Resolver problemas de capitalización e amortización simple e composta utilizando parámetros de arit-	MACS1B2.2.1. Interpreta e contextualiza correctamente parámetros de aritmética mercantil para resolver	CMCCT

	Matemáticas aplicadas ás Ciencias Sociais I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Capitalización e amortización simple e composta. ■ B2.5. Utilización de recursos tecnolóxicos para a realización de cálculos financeiros e mercantís.	mética mercantil empregando métodos de cálculo ou os recursos tecnolóxicos máis axeitados.	problemas do ámbito da matemática financeira (capitalización e amortización simple e composta) mediante os métodos de cálculo ou recursos tecnolóxicos apropiados.	
■ i	■ B2.6. Polinomios. Operacións. Descomposición en factores. ■ B2.7. Ecuacións lineais, cuadráticas e reducibles a elas, exponenciais e logarítmicas. Aplicacións. ■ B2.8. Sistemas de ecuacións de primeiro e segundo grao con dúas incógnitas. Clasificación. Aplicacións. Interpretación xeométrica. ■ B2.9. Sistemas de ecuacións lineais con tres incógnitas: método de Gauss. ■ B2.10. Formulación e resolución de problemas das ciencias sociais mediante sistemas de ecuacións lineais.	■ B2.3. Transcribir a linguaxe alxébrica ou gráfica situacións relativas ás ciencias sociais e utilizar técnicas matemáticas e ferramentas tecnolóxicas apropiadas para resolver problemas reais, dando unha interpretación das solucións obtidas en contextos particulares.	■ MACS1B2.3.1. Utiliza de xeito eficaz a linguaxe alxébrica para representar situacións formuladas en contextos reais.	■ CMCCT
			■ MACS1B2.3.2. Resolve problemas relativos ás ciencias sociais mediante a utilización de ecuacións ou sistemas de ecuacións.	■ CMCCT
			■ MACS1B2.3.3. Realiza unha interpretación contextualizada dos resultados obtidos e exponnos con claridade.	■ CMCCT
	Bloque 3. Análise			
■ i	■ B3.1. Resolución de problemas e interpretación de fenómenos sociais e económicos mediante funcións. ■ B3.2. Funcións reais de variable real. Expresión dunha función en forma alxébrica, por medio de táboas ou de gráficas. Características dunha función. ■ B3.3. Identificación da expresión analítica e gráfica das funcións reais de variable real: polinómicas, exponencial e logarítmica, valor absoluto, parte enteira, e racionais e irracionais sinxelas a partir das súas características. As funcións definidas a anacos.	■ B3.1. Interpretar e representar gráficas de funcións reais tendo en conta as súas características e a súa relación con fenómenos sociais.	■ MACS1B3.1.1. Analiza funcións expresadas en forma alxébrica, por medio de táboas ou graficamente, e relaciónas con fenómenos cotiáns, económicos, sociais e científicos extraendo e replicando modelos.	■ CMCCT
			■ MACS1B3.1.2. Selecciona de xeito axeitado e razoadamente eixes, unidades e escalas recoñecendo e identificando os erros de interpretación derivados dunha mala elección, para realizar representacións gráficas de funcións.	■ CMCCT
			■ MACS1B3.1.3. Estuda e interpreta graficamente as características dunha función comprobando os resultados coa axuda de medios tecnolóxicos en actividades abstractas e problemas contextualizados.	■ CMCCT
■ i	■ B3.4. Interpolación e extrapolación lineal e cuadrática. Aplicación a problemas reais.	■ B3.2. Interpolar e extrapolar valores de funcións a partir de táboas e coñecer a utilidade en casos reais.	■ MACS1B3.2.1. Obtén valores descoñecidos mediante interpolación ou extrapolación a partir de táboas ou datos e interprétaos nun contexto.	■ CMCCT
■ i	■ B3.3. Identificación da expresión analítica e gráfica das funcións reais de variable real: polinómicas, exponencial e logarítmica, valor absoluto, parte enteira, e racion-	■ B3.3. Calcular límites finitos e infinitos dunha función nun punto ou no infinito para estimar as tendencias.	■ MACS1B3.3.1. Calcula límites finitos e infinitos dunha función nun punto ou no infinito para estimar as tendencias dunha función.	■ CMCCT

	Matemáticas aplicadas ás Ciencias Sociais I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	nais e irracionais sinxelas a partir das súas características. As funcións definidas a anacos. ▪ B3.5. Idea intuitiva de límite dunha función nun punto. Cálculo de límites sinxelos. O límite como ferramenta para o estudo da continuidade dunha función. Aplicación ao estudo das asíntotas.		▪ MACS1B3.3.2. Calcula, representa e interpreta as asíntotas dunha función en problemas das ciencias sociais.	▪ CMCCT
▪ i	▪ B3.5. Idea intuitiva de límite dunha función nun punto. Cálculo de límites sinxelos. O límite como ferramenta para o estudo da continuidade dunha función. Aplicación ao estudo das asíntotas.	▪ B3.4. Coñecer o concepto de continuidade e estudar a continuidade nun punto en funcións polinómicas, racionais, logarítmicas e exponenciais.	▪ MACS1B3.4.1. Examina, analiza e determina a continuidade da función nun punto para extraer conclusións en situacións reais.	▪ CMCCT
▪ i	▪ B3.6. Taxa de variación media e taxa de variación instantánea. Aplicación ao estudo de fenómenos económicos e sociais. Derivada dunha función nun punto. Interpretación xeométrica. Recta tanxente a unha función nun punto. ▪ B3.7. Función derivada. Regras de derivación de funcións elementais sinxelas que sexan suma, produto, cociente e composición de funcións polinómicas, exponenciais e logarítmicas.	▪ B3.5. Coñecer e interpretar xeometricamente a taxa de variación media nun intervalo e nun punto como aproximación ao concepto de derivada e utilizar as regra de derivación para obter a función derivada de funcións sinxelas e das súas operacións.	▪ MACS1B3.5.1. Calcula a taxa de variación media nun intervalo e a taxa de variación instantánea, interprétaas xeometricamente e emprégaaas para resolver problemas e situacións extraídas da vida real.	▪ CMCCT
			▪ MACS1B3.5.2. Aplica as regras de derivación para calcular a función derivada dunha función e obter a recta tanxente a unha función nun punto dado.	▪ CMCCT
	Bloque 4. Estatística e Probabilidade			
▪ i ▪ j ▪	▪ B4.1. Estatística descritiva bidimensional: Táboas de continxencia. ▪ B4.2. Distribución conxunta e distribucións marxinais. ▪ B4.3. Distribucións condicionadas. ▪ B4.4. Medias e desviacións típicas marxinais e condicionadas. ▪ B4.5. Independencia de variables estatísticas.	▪ B4.1. Describir e comparar conxuntos de datos de distribucións bidimensionais, con variables discretas ou continuas, procedentes de contextos relacionados coa economía e outros fenómenos sociais e obter os parámetros estatísticos máis usuais mediante os medios máis axeitados (lapis e papel, calculadora, folia de cálculo) e valorando a dependencia entre as variables.	▪ MACS1B4.1.1. Elabora e interpreta táboas bidimensionais de frecuencias a partir dos datos dun estudo estatístico, con variables numéricas (discretas e continuas) e categóricas.	▪ CMCCT
			▪ MACS1B4.1.2. Calcula e interpreta os parámetros estatísticos máis usuais en variables bidimensionais para aplicalos en situacións da vida real.	▪ CMCCT
			▪ MACS1B4.1.3. Acha as distribucións marxinais e diferentes distribucións condicionadas a partir dunha táboa de continxencia, así como os seus parámetros para aplicalos en situacións da vida real.	▪ CMCCT
			▪ MACS1B4.1.4. Decide se dúas variables estatísticas son ou non estatisticamente dependentes a partir das súas distribucións condicionadas e marxinais para poder formular conxecturas.	▪ CMCCT
			▪ MACS1B4.1.5. Avalía as diferentes representacións gráficas apropiadas para unha distribución de datos	▪ CMCCT

	Matemáticas aplicadas ás Ciencias Sociais I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			sen agrupar e agrupados e usa axeitadamente medios tecnolóxicos para organizar e analizar datos dende o punto de vista estatístico, calcular parámetros e xerar gráficos estatísticos.	
- i - j	- B4.6. Dependencia de dúas variables estatísticas. Representación gráfica: Nube de puntos. - B4.7. Dependencia lineal de dúas variables estatísticas. Covarianza e correlación: Cálculo e interpretación do coeficiente de correlación lineal. - B4.8. Regresión lineal. Predicións estatísticas e fiabilidade destas. Coeficiente de determinación	B4.2. Interpretar a posible relación entre dúas variables e cuantificar a relación lineal entre elas mediante o coeficiente de correlación, valorando a pertinencia de axustar unha recta de regresión e de realizar predicións a partir dela, avaliando a fiabilidade destas nun contexto de resolución de problemas relacionados con fenómenos económicos e sociais.	MACS1B4.2.1. Distingue a dependencia funcional da dependencia estatística e estima se dúas variables son ou non estatisticamente dependentes mediante a representación da nube de puntos en contextos cotiáns.	CMCCT
			MACS1B4.2.2. Cuantifica o grao e sentido da dependencia lineal entre dúas variables mediante o cálculo e interpretación do coeficiente de correlación lineal para poder obter conclusións.	CMCCT
			MACS1B4.2.3. Calcula e representa as rectas de regresión de dúas variables e obtén predicións a partir delas.	CMCCT
			MACS1B4.2.4. Avalía a fiabilidade das predicións obtidas a partir da recta de regresión mediante o coeficiente de determinación lineal en contextos relacionados con fenómenos económicos e sociais.	CMCCT
- i - j	- B4.9. Sucesos. Asignación de probabilidades a sucesos mediante a regra de Laplace e a partir da súa frecuencia relativa. Axiomática de Kolmogorov. - B4.10. Aplicación da combinatoria ao cálculo de probabilidades. - B4.11. Experimentos simples e compostos. Probabilidade condicionada. Dependencia e independencia de sucesos. - B4.12. Variables aleatorias discretas. Distribución de probabilidade. Media, varianza e desviación típica. - B4.13. Distribución binomial. Caracterización e identificación do modelo. Cálculo de probabilidades. - B4.14. Variables aleatorias continuas. Función de densidade e de distribución. Interpretación da media, varianza e desviación típica. - B4.15. Distribución normal. Tipificación da distribución normal. Asignación de probabilidades nunha distribución normal.	B4.3. Asignar probabilidades a sucesos aleatorios en experimentos simples e compostos, utilizando a regra de Laplace en combinación con diferentes técnicas de recuento e a axiomática da probabilidade, empregando os resultados numéricos obtidos na toma de decisións en contextos relacionados coas ciencias sociais.	MACS1B4.3.1. Calcula a probabilidade de sucesos en experimentos simples e compostos, condicionada ou non, mediante a regra de Laplace, as fórmulas derivadas da axiomática de Kolmogorov e diferentes técnicas de recuento.	CMCCT
			MACS1B4.3.2. Constrúe a función de probabilidade dunha variable discreta asociada a un fenómeno sinxelo e calcula os seus parámetros e algunhas probabilidades asociadas.	CMCCT
			MACS1B4.3.3. Constrúe a función de densidade dunha variable continua asociada a un fenómeno sinxelo e calcula os seus parámetros e algunhas probabilidades asociadas.	CMCCT
i	B4.12. Variables aleatorias discretas. Distribución de	B4.4. Identificar os fenómenos que poden modelizarse	MACS1B4.4.1. Identifica fenómenos que poden mode-	CMCCT

	Matemáticas aplicadas ás Ciencias Sociais I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ j	probabilidade. Media, varianza e desviación típica. ▪ B4.13. Distribución binomial. Caracterización e identificación do modelo. Cálculo de probabilidades. ▪ B4.14. Variables aleatorias continuas. Función de densidade e de distribución. Interpretación da media, varianza e desviación típica. ▪ B4.15. Distribución normal. Tipificación da distribución normal. Asignación de probabilidades nunha distribución normal. ▪ B4.16. Cálculo de probabilidades mediante aproximación da distribución binomial pola normal.	mediante as distribucións de probabilidade binomial e normal calculando os seus parámetros e determinando a probabilidade de diferentes sucesos asociados.	lizarse mediante a distribución binomial, obtén os seus parámetros e calcula a súa media e desviación típica.	
			▪ MACS1B4.4.2. Calcula probabilidades asociadas a unha distribución binomial a partir da súa función de probabilidade, da táboa da distribución ou mediante calculadora, folia de cálculo ou outra ferramenta tecnolóxica e aplícaa en diversas situacións.	▪ CMCCT
			▪ MACS1B4.4.3. Distingue fenómenos que poden modelizarse mediante unha distribución normal, e valora a súa importancia nas ciencias sociais.	▪ CMCCT
			▪ MACS1B4.4.4. Calcula probabilidades de sucesos asociados a fenómenos que poden modelizarse mediante a distribución normal a partir da táboa da distribución ou mediante calculadora, folia de cálculo ou outra ferramenta tecnolóxica, e aplícaa en diversas situacións.	▪ CMCCT
			▪ MACS1B4.4.5. Calcula probabilidades de sucesos asociados a fenómenos que poden modelizarse mediante a distribución binomial a partir da súa aproximación pola normal valorando se se dan as condicións necesarias para que sexa válida.	▪ CMCCT
▪ e ▪ i	▪ B4.17. Identificación das fases e tarefas dun estudio estatístico. Análise e descrición de traballos relacionados coa estatística, interpretando a información e detectando erros e manipulacións.	▪ B4.5. Utilizar o vocabulario axeitado para a descrición de situacións relacionadas co azar e a estatística, analizando un conxunto de datos ou interpretando de forma crítica informacións estatísticas presentes nos medios de comunicación, a publicidade e outros ámbitos, detectando posibles erros e manipulacións tanto na presentación dos datos coma das conclusións.	▪ MACS1B4.5.1. Utiliza un vocabulario adecuado para describir situacións relacionadas co azar e a estatística.	▪ CCL
			▪ MACS1B4.5.2. Razona e argumenta a interpretación de informacións estatísticas ou relacionadas co azar presentes na vida cotiá.	▪ CMCCT

2º de bacharelato

	Matemáticas aplicadas ás Ciencias Sociais II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en matemáticas			
▪ e	▪ B1.1. Planificación e expresión verbal do proceso de	▪ B1.1. Expresar verbalmente, de forma razoada, o	▪ MACS2B1.1.1. Expresa verbalmente, de forma razoada, o proceso seguido na resolución dun problema, co	▪ CCL

	Matemáticas aplicadas ás Ciencias Sociais II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ i	resolución de problemas.	proceso seguido na resolución dun problema.	rigor e a precisión axeitados.	▪ CMCCT
▪ i ▪ j	▪ B1.2. Estratexias e procedementos postos en práctica: – Relación con outros problemas coñecidos. – Modificación de variables. – Supoñer o problema resolto. ▪ B1.3. Análise dos resultados obtidos: revisión das operacións utilizadas, coherencia das solucións coa situación, revisión sistemática do proceso, busca doutras formas de resolución, identificación de problemas parecidos.	▪ B1.2. Utilizar procesos de razoamento e estratexias de resolución de problemas, realizando os cálculos necesarios e comprobando as solucións obtidas.	▪ MACS2B1.2.1. Analiza e comprende o enunciado a resolver (datos, relacións entre os datos, condicións, coñecementos matemáticos necesarios, etc.).	▪ CMCCT ▪
			▪ MACS2B1.2.2. Realiza estimacións e elabora conexións sobre os resultados dos problemas a resolver, contrastando a súa validez e valorando a súa utilidade e eficacia.	▪ CMCCT
			▪ MACS2B1.2.3. Utiliza estratexias heurísticas e procesos de razoamento na resolución de problemas, reflexionando sobre o proceso seguido.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ g ▪ i	▪ B1.4. Elaboración e presentación oral e/ou escrita, utilizando as ferramentas tecnolóxicas axeitadas, de informes científicos sobre o proceso seguido na resolución dun problema. ▪ B1.5. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: – A recollida ordenada e a organización de datos; – A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; – Facilitar la comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; – O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; – A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; – Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.	▪ B1.3. Elaborar un informe científico escrito que sirva para comunicar as ideas matemáticas xurdidas na resolución dun problema, co rigor e a precisión axeitados.	▪ MACS2B1.3.1. Usa a linguaxe, a notación e os símbolos matemáticos axeitados ao contexto e á situación.	▪ CMCCT
			▪ MACS2B1.3.2. Utiliza argumentos, xustificacións, explicacións e razoamentos explícitos e coherentes.	▪ CMCCT
			▪ MACS2B1.3.3. Emprega as ferramentas tecnolóxicas axeitadas ao tipo de problema, situación a resolver ou propiedade ou teorema a demostrar.	▪ CMCCT ▪ CD
▪ i ▪ j ▪ k	▪ B1.6. Planificación e realización de proxectos e investigacións matemáticas a partir de contextos da realidade ou contextos do mundo das matemáticas, de xeito individual e en equipo.	▪ B1.4. Planificar axeitadamente o proceso de investigación, tendo en conta o contexto en que se desenvolve e o problema de investigación formulado.	▪ MACS2B1.4.1. Coñece e describe a estrutura do proceso de elaboración dunha investigación matemática: problema de investigación, estado da cuestión, obxectivos, hipótese, metodoloxía, resultados, conclusións, etc.	▪ CMCCT
			▪ MACS2B1.4.2. Planifica axeitadamente o proceso de investigación, tendo en conta o contexto en que se de-	▪ CMCCT ▪ CSIEE

	Matemáticas aplicadas ás Ciencias Sociais II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			senvolve e o problema de investigación formulado.	
- h - i - j - l	B1.6. Planificación e realización de proxectos e investigacións matemáticas a partir de contextos da realidade ou contextos do mundo das matemáticas, de xeito individual e en equipo.	B1.5. Practicar estratexias para a xeración de investigacións matemáticas, a partir de: a) a resolución dun problema e o afondamento posterior; b) a xeneralización de propiedades e leis matemáticas; c) Afondamento nalgún momento da historia das matemáticas; concretando todo iso en contextos numéricos, alxébricos, xeométricos, funcionais, estatísticos ou probabilísticos.	- MACS2B1.5.1. Afonda na resolución dalgúns problemas formulando novas preguntas, xeneralizando a situación ou os resultados, etc. - MACS2B1.5.2. Busca conexións entre contextos da realidade e do mundo das matemáticas (a historia da humanidade e a historia das matemáticas; arte e matemáticas; ciencias sociais e matemáticas, etc.)	- CMCCT - CMCCT - CSC - CCEC
- e - g - i	- B1.6. Planificación e realización de proxectos e investigacións matemáticas a partir de contextos da realidade ou contextos do mundo das matemáticas, de xeito individual e en equipo. - B1.8. Elaboración e presentación dun informe científico sobre o procedemento, resultados e conclusións do proceso de investigación desenvolvido. - B1.7. Práctica de procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade.	B1.6. Elaborar un informe científico escrito que recolla o proceso de investigación realizado, co rigor e a precisión axeitados.	- MACS2B1.6.1. Consulta as fontes de información axeitadas ao problema de investigación. - MACS2B1.6.2. Usa a linguaxe, a notación e os símbolos matemáticos axeitados ao contexto do problema de investigación. - MACS2B1.6.3. Utiliza argumentos, xustificacións, explicacións e razoamentos explícitos e coherentes. - MACS2B1.6.4. Emprega as ferramentas tecnolóxicas axeitadas ao tipo de problema de investigación, tanto na busca de solucións coma para mellorar a eficacia na comunicación das ideas matemáticas. - MACS2B1.6.5. Transmite certeza e seguridade na comunicación das ideas, así como dominio do tema de investigación. - MACS2B1.6.6. Reflexiona sobre o proceso de investigación e elabora conclusións sobre o nivel de: a) resolución do problema de investigación; b) consecución de obxectivos. Así mesmo, formula posibles continuacións da investigación; analiza os puntos fortes e débiles do proceso e fai explícitas as súas impresións persoais sobre a experiencia.	- CMCCT - CMCCT - CCL - CMCCT - CMCCT - CD - CCL - CMCCT
- i - j	B1.7. Práctica de procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade.	B1.7. Desenvolver procesos de matematización en contextos da realidade cotiá (numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos ou probabilísticos) a partir da identificación de problemas en situacións problemáticas	MACS2B1.7.1. Identifica situacións problemáticas da realidade, susceptibles de conter problemas de interese.	- CMCCT - CSC

	Matemáticas aplicadas ás Ciencias Sociais II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		da realidade.	- MACS2B1.7.2. Establece conexións entre o problema do mundo real e o mundo matemático: identificando o problema ou problemas matemáticos que subxacen nel, así como os coñecementos matemáticos necesarios. - MACS2B1.7.3. Usa, elabora ou constrúe modelos matemáticos axeitados que permitan a resolución do problema ou problemas dentro do campo das matemáticas. - MACS2B1.7.4. Interpreta a solución matemática do problema no contexto da realidade. - MACS2B1.7.5. Realiza simulacións e predicións, no contexto real, para valorar a adecuación e as limitacións dos modelos, propoñendo melloras que aumenten a súa eficacia.	- CMCCT - CMCCT - CMCCT - CMCCT
i	B1.7. Práctica de procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade.	B1.8. Valorar a modelización matemática como un recurso para resolver problemas da realidade cotiá, avaliando a eficacia e limitacións dos modelos utilizados ou construídos.	2B1.8.1. Reflexiona sobre o proceso e obtén conclusións sobre os logros conseguidos, resultados mellorables, impresións persoais do proceso, etc. valorando outras opinións.	CMCCT
- a - b - c - d - e - f - g - h - i - j - k - l - m - n	- B1.6. Planificación e realización de proxectos e investigacións matemáticas a partir de contextos da realidade ou contextos do mundo das matemáticas, de xeito individual e en equipo. - B1.7. Práctica de procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade. - B1.9. Conianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes axeitadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	B1.9. Desenvolver e cultivar as actitudes persoais inherentes ao quefacer matemático.	- MACS2B1.9.1. Desenvolve actitudes axeitadas para o traballo en matemáticas: esforzo, perseveranza, flexibilidade e aceptación da crítica razoada, convivencia coa incerteza, tolerancia da frustración, autoanálise continuo, etc. - MACS2B1.9.2. Formúlase a resolución de retos e problemas coa precisión, esmero e interese axeitados ao nivel educativo e á dificultade da situación. - MACS2B1.9.3. Desenvolve actitudes de curiosidade e indagación, xunto con hábitos de formular/se preguntas e buscar respostas axeitadas; revisar de forma crítica os resultados encontrados; etc. - MACS1B1.9.4. Desenvolve habilidades sociais de cooperación e traballo en equipo.	- CMCCT - CSC - CSIEE - CMCCT - CAA - CSC - CSIEE
b	B1.9. Conianza nas propias capacidades para desen-	B1.10. Superar bloqueos e inseguridades ante a	MACS2B1.10.1. Toma decisións nos procesos (de	CMCCT

Matemáticas aplicadas ás Ciencias Sociais II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- i - j - k	volver actitudes axeitadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	resolución de situacións descoñecidas.	resolución de problemas, de investigación, de matemización ou de modelización) valorando as consecuencias destas e a conveniencia pola súa sinxeleza e utilidade.	CSIEE
- b - i - j	B1.9. Conianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes axeitadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	B1.11. Reflexionar sobre as decisións tomadas, valorando a súa eficacia e aprendendo diso para situacións similares futuras.	MACS2B1.11.1. Reflexiona sobre os procesos desenvolvidos, tomando conciencia das súas estruturas; valorando a potencia, sinxeleza e beleza dos métodos e ideas utilizados; aprendendo diso para situacións futuras; etc.	- CMCCT - CAA
- g - i	- B1.5. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: - A recollida ordenada e a organización de datos; - A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; - Facilitar la comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; - O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; - A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; - Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.	B1.12. Empregar as ferramentas tecnolóxicas adecuadas, de forma autónoma, realizando cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos, facendo representacións gráficas, recreando situacións matemáticas mediante simulacións ou analizando con sentido crítico situacións diversas que axuden á comprensión de conceptos matemáticos ou á resolución de problemas.	MACS2B1.12.1. Selecciona ferramentas tecnolóxicas axeitadas e utilízalas para a realización de cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos cando a dificultade destes impide ou non aconsella facelos manualmente.	- CD - CMCCT
			MACS2B1.12.2. Utiliza medios tecnolóxicos para facer representacións gráficas de funcións con expresións alxébricas complexas e extraer información cualitativa e cuantitativa sobre elas.	CMCCT
			MACS2B1.12.3. Deseña representacións gráficas para explicar o proceso seguido na solución de problemas, mediante a utilización de medios tecnolóxicos	CMCCT
			MACS2B1.12.4. Recrea ámbitos e obxectos xeométricos con ferramentas tecnolóxicas interactivas para mostrar, analizar e comprender propiedades xeométricas.	CMCCT
			MACS2B1.12.5. Utiliza medios tecnolóxicos para o tratamento de datos e gráficas estatísticas, extraer información e elaborar conclusións.	CMCCT
- e - g - i	- B1.5. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: - A recollida ordenada e a organización de datos; - A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; - Facilitar la comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; - O deseño de simulacións e a elaboración de predi-	B1.13. Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación de modo habitual no proceso de aprendizaxe, buscando, analizando e seleccionando información relevante en Internet ou noutras fontes, elaborando documentos propios, facendo exposicións e argumentacións destes e compartindo estes en ámbitos apropiados para facilitar a interacción.	MACS2B1.13.1. Elabora documentos dixitais propios (texto, presentación, imaxe, vídeo, son,...), como resultado do proceso de busca, análise e selección de información relevante, coa ferramenta tecnolóxica axeitada e compárteos para a súa discusión ou difusión.	CD
			MACS2B1.13.2. Utiliza os recursos creados para apoiar a exposición oral dos contidos traballados na aula.	CCL

	Matemáticas aplicadas ás Ciencias Sociais II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	cións sobre situacións matemáticas diversas; – A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; – Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.		■ MACS2B1.13.3. Usa axeitadamente os medios tecnolóxicos para estruturar e mellorar o seu proceso de aprendizaxe recollendo a información das actividades, analizando puntos fortes e débiles do seu proceso académico e establecendo pautas de mellora.	■ CD ■ CAA
	Bloque 2. Números e álgebra			
■ i	■ B2.1. Estudo das matrices como ferramenta para manexar e operar con datos estruturados en táboas. Clasificación de matrices. ■ B2.2. Operacións con matrices. ■ B2.3. Rango dunha matriz. ■ B2.4. Matriz inversa. ■ B2.5. Método de Gauss. ■ B2.6. Determinantes ata orde 3. ■ B2.7. Aplicación das operacións das matrices e das súas propiedades na resolución de problemas en contextos reais. ■ ■	■ B2.1. Organizar información procedente de situacións do ámbito social utilizando a linguaxe matricial e aplicar as operacións con matrices como instrumento para o tratamento da devandita información.	■ MACS2B2.1.1. Dispón en forma de matriz información procedente do ámbito social para poder resolver problemas con maior eficacia.	■ CMCCT
			■ MACS2B2.1.2. Utiliza a linguaxe matricial para representar datos facilitados mediante táboas e para representar sistemas de ecuacións lineais.	■ CMCCT
			■ MACS2B2.1.3. Realiza operacións con matrices e aplica as propiedades destas operacións adecuadamente, de forma manual e co apoio de medios tecnolóxicos.	■ CMCCT
■ h ■ i	■ B2.8. Representación matricial dun sistema de ecuacións lineais: discusión e resolución de sistemas de ecuacións lineais (ata tres ecuacións con tres incógnitas). Método de Gauss. ■ B2.9. Resolución de problemas das ciencias sociais e da economía. ■ B2.10. Inecuacións lineais cunha ou dúas incógnitas. Sistemas de inecuacións. Resolución gráfica e alxébrica. ■ B2.11. Programación lineal bidimensional. Rexión factible. Determinación e interpretación das solucións óptimas. ■ B2.12. Aplicación da programación lineal á resolución de problemas sociais, económicos e demográficos.	■ B2.2. Transcribir problemas expresados en linguaxe usual á linguaxe alxébrica e resolvelos utilizando técnicas alxébricas determinadas: matrices, sistemas de ecuacións, inecuacións e programación lineal bidimensional, interpretando criticamente o significado das solucións obtidas.	■ MACS2B2.2.1. Formula alxebricamente as restricións indicadas nunha situación da vida real, o sistema de ecuacións lineais formulado (como máximo de tres ecuacións e tres incógnitas), resólveo nos casos que sexa posible, e aplica para resolver problemas en contextos reais.	■ CMCCT
			■ MACS2B2.2.2. Aplica as técnicas gráficas de programación lineal bidimensional para resolver problemas de optimización de funcións lineais que están suxeitas a restricións e interpreta os resultados obtidos no contexto do problema.	■ CMCCT
	Bloque 3. Análise			
■ i	■ B3.1. Continuidade. Tipos de discontinuidade. Estudo da continuidade en funcións elementais e definidas a	■ B3.1. Analizar e interpretar fenómenos habituais das ciencias sociais de xeito obxectivo traducindo a información á linguaxe das funcións e describíndoo median-	■ MACS2B3.1.1. Modeliza con axuda de funcións problemas formulados nas ciencias sociais e descríbeseos mediante o estudo da continuidade, tendencias, ramas	■ CMCCT

	Matemáticas aplicadas ás Ciencias Sociais II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	anacos.	te o estudo cualitativo e cuantitativo das súas propiedades máis características.	infinitas, corte cos eixes, etc. ■ MACS2B3.1.2. Calcula as asíntotas de funcións sinxelas racionais, exponenciais e logarítmicas. ■ MACS2B3.1.3. Estuda a continuidade nun punto dunha función elemental ou definida a anacos utilizando o concepto de límite.	■ CMCCT ■ CMCCT
■ i	■ B3.2. Aplicacións das derivadas ao estudo de funcións polinómicas, racionais e irracionais sinxelas, exponenciais e logarítmicas. ■ B3.3. Problemas de optimización relacionados coas ciencias sociais e a economía. ■ B3.4. Estudo e representación gráfica de funcións polinómicas, racionais, irracionais, expónenche e logarítmicas sinxelas a partir das súas propiedades locais e globais.	■ B3.2. Utilizar o cálculo de derivadas para obter conclusións acerca do comportamento dunha función, para resolver problemas de optimización extraídos de situacións reais de carácter económico ou social e extraer conclusións do fenómeno analizado.	■ MACS2B3.2.1. Representa funcións e obtén a expresión alxébrica a partir de datos relativos ás súas propiedades locais ou globais e extrae conclusións en problemas derivados de situacións reais. ■ MACS2B3.2.2 Formula problemas de optimización sobre fenómenos relacionados coas ciencias sociais, resólveos e interpreta o resultado obtido dentro do contexto.	■ CMCCT ■ CMCCT
■ i	■ B3.5. Concepto de primitiva. A integral indefinida. Cálculo de primitivas: Propiedades básicas. Integrais inmediatas. ■ B3.6. Cálculo de áreas: A integral definida. Regra de Barrow.	■ B3.3. Aplicar o cálculo de integrais na medida de áreas de rexións planas limitadas por rectas e curvas sinxelas que sexan doadamente representables utilizando técnicas de integración inmediata.	■ MACS2B3.3.1. Aplica a regra de Barrow ao cálculo de integrais definidas de funcións elementais inmediatas. ■ MACS2B3.3.2. Aplica o concepto de integral definida para calcular a área de recintos planos delimitados por unha ou dúas curvas.	■ CMCCT ■ CMCCT
	Bloque 4. Estatística e Probabilidade			
■ i ■ j	■ B4.1. Afondamento na Teoría da Probabilidade. Axiomática de Kolmogorov. Asignación de probabilidades a sucesos mediante a regra de Laplace e a partir da súa frecuencia relativa. ■ B4.2. Experimentos simples e compostos. Probabilidade condicionada. Dependencia e independencia de sucesos. ■ B4.3. Teoremas da probabilidade total e de Bayes. Probabilidades iniciais e finais e verosimilitude dun suceso.	■ B4.1. Asignar probabilidades a sucesos aleatorios en experimentos simples e compostos, utilizando a regra de Laplace en combinación con diferentes técnicas de recuento persoais, diagramas de árbore ou táboas de continxencia, a axiomática da probabilidade, o teorema da probabilidade total e aplica o teorema de Bayes para modificar a probabilidade asignada a un suceso (probabilidade inicial) a partir da información obtida mediante a experimentación (probabilidade final), empregando os resultados numéricos obtidos na toma de decisións en contextos relacionados coas ciencias sociais.	■ MACS2B4.1.1. Calcula a probabilidade de sucesos en experimentos simples e compostos mediante a regra de Laplace, as fórmulas derivadas da axiomática de Kolmogorov e diferentes técnicas de recuento. ■ MACS2B4.1.2. Calcula probabilidades de sucesos a partir dos sucesos que constitúen unha partición do espazo mostral. ■ MACS2B4.1.3. Calcula a probabilidade final dun suceso aplicando a fórmula de Bayes. ■ MACS2B4.1.4. Resolve unha situación relacionada coa toma de decisións en condicións de incerteza en función da probabilidade das distintas opcións.	■ CMCCT ■ CMCCT ■ CMCCT ■ CMCCT

Matemáticas aplicadas ás Ciencias Sociais II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- i - j	- B4.4. Poboación e mostra. Métodos de selección dunha mostra. Tamaño e representatividade dunha mostra. - B4.5. Estatística paramétrica. Parámetros dunha poboación e estatísticos obtidos a partir dunha mostra. Estimación puntual. - B4.6. Media e desviación típica da media mostral e da proporción mostral. Distribución da media mostral nunha poboación normal. Distribución da media mostral e da proporción mostral no caso de mostras grandes. - B4.7. Estimación por intervalos de confianza. Relación entre confianza, erro e tamaño mostral. - B4.8. Intervalo de confianza para a media poboacional dunha distribución normal con desviación típica coñecida. - B4.9. Intervalo de confianza para a media poboacional dunha distribución de modelo descoñecido e para a proporción no caso de mostras grandes.	B4.2. Describir procedementos estatísticos que permiten estimar parámetros descoñecidos dunha poboación cunha fiabilidade ou un erro prefixados, calculando o tamaño mostral necesario e construíndo o intervalo de confianza para a media dunha poboación normal con desviación típica coñecida e para a media e proporción poboacional cando o tamaño mostral é suficientemente grande.	MACS2B4.2.1. Valora a representatividade dunha mostra a partir do seu proceso de selección.	CMCCT
			MACS2B4.2.2. Calcula estimadores puntuais para a media, varianza, desviación típica e proporción poboacionais, e aplica a problemas reais.	CMCCT
			MACS2B4.2.3. Calcula probabilidades asociadas á distribución da media mostral e da proporción mostral, aproximándoas pola distribución normal de parámetros axeitados a cada situación, e aplica a problemas de situacións reais.	CMCCT
			MACS2B4.2.4. Constrúe, en contextos reais, un intervalo de confianza para a media poboacional dunha distribución normal con desviación típica coñecida.	CMCCT
			MACS2B4.2.5. Constrúe, en contextos reais, un intervalo de confianza para a media poboacional e para a proporción no caso de mostras grandes.	CMCCT
			MACS2B4.2.6. Relaciona o erro e a confianza dun intervalo de confianza co tamaño mostral e calcula cada un destes tres elementos coñecidos os outros dous e aplica en situacións reais.	CMCCT
- e - i - j - k	B.4.10. Identificación das fases e tarefas dun estudo estatístico. Elaboración e presentación da información estatística. Análise e descrición de traballos relacionados coa estatística e o azar, interpretando a información e detectando erros e manipulacións.	B4.3. Presentar de forma ordenada información estatística utilizando vocabulario e representacións axeitadas e analizar de forma crítica e argumentada informes estatísticos presentes nos medios de comunicación, publicidade e outros ámbitos, prestando especial atención á súa ficha técnica, detectando posibles erros e manipulacións na súa presentación e conclusións.	MACS2B4.3.1. Utiliza as ferramentas necesarias para estimar parámetros descoñecidos dunha poboación e presentar as inferencias obtidas mediante un vocabulario e representacións axeitadas.	- CCL - CMCCT
			MACS2B4.3.2. Identifica e analiza os elementos dunha ficha técnica nun estudo estatístico sinxelo.	CMCCT
			MACS2B4.3.3. Analiza de forma crítica e argumentada información estatística presente nos medios de comunicación e outros ámbitos da vida cotiá.	- CMCCT - CSC

2.1.25 Matemáticas orientadas ás ensinanzas académicas

Introdución

As Matemáticas contribúen especialmente ao desenvolvemento da competencia matemática, e esta, recoñecida como clave pola Unión Europea, co nome de competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT) desenvólvese especialmente grazas á contribución da materia de Matemáticas. Esta competencia consiste en formular, transformar e resolver problemas a partir de situacións da vida cotiá, doutras ciencias e das propias matemáticas; en concreto, engloba os seguintes aspectos e facetas: pensar, modelar e razoar de forma matemática, formular e resolver problemas, representar entidades matemáticas, utilizar os símbolos matemáticos, comunicarse coas Matemáticas e sobre as Matemáticas, e utilizar axudas e ferramentas tecnolóxicas. Por outro lado, o pensamento matemático axuda á adquisición do resto de competencias e contribúe á formación intelectual do alumnado, o que permitirá que se desenvolva mellor tanto no ámbito persoal como social.

A resolución de problemas e os proxectos de investigación, constitúen os eixes fundamentais no proceso de ensino e aprendizaxe das Matemáticas. Unha das capacidades esenciais que se desenvolven coa actividade matemática é a habilidade de formular, propoñer, interpretar e resolver problemas, xa que permite ás persoas empregar os procesos cognitivos para abordar e resolver situacións interdisciplinares en contextos reais, o que resulta de máximo interese para o desenvolvemento da creatividade e o pensamento lóxico. Neste proceso de resolución e investigación están involucradas moitas outras competencias, ademais da matemática, entre outras a comunicación lingüística (CCL), ao ler de forma comprensiva os enunciados e comunicar os resultados obtidos; o sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) ao establecer un plan de traballo en revisión e modificación continua na medida que se vai resolvendo o problema; a competencia dixital (CD), ao tratar de forma axeitada a información e, no seu caso, servir de apoio á resolución do problema e comprobación da solución; a competencia aprender a aprender, (CAA) ao proporcionar estratexias de planificación e análise que axudan na resolución de problemas, así como actitudes de curiosidade e hábitos de formularse preguntas, a competencia social e cívica, (CSC) ao implicar unha actitude aberta ante diferentes solucións e a competencia en conciencia e expresións culturais (CCEC) debido á necesidade de coñecer, comprender, apreciar e valorar diferentes manifestacións culturais relacionadas co coñecemento matemático e científico.

O alumnado que curse esta materia afondará no desenvolvemento das habilidades de pensamento matemático; concretamente na capacidade de analizar e investigar, interpretar e comunicar matematicamente diversos fenómenos e problemas en distintos contextos, así como de proporcionar solucións prácticas aos mesmos; tamén debe valorar as posibilidades de aplicación práctica do coñecemento matemático tanto para o enriquecemento persoal como para a valoración do seu papel no progreso da humanidade.

No desenvolvemento do currículo débese ter en conta o carácter propedeútico da materia correspondente ao curso 4º de ESO, segundo figura no artigo 12 do RD 1105/2014 que establece o currículo da ESO, que a fai necesaria para ensinanzas postobrigatorias.

É importante que no desenvolvemento do currículo desta materia os coñecementos, as competencias e os valores estean integrados, polo que os estándares de aprendizaxe formuláronse tendo en conta a imprescindible relación entre os devanditos elementos. Todo iso xustifica que se organizase en torno aos seguintes bloques para os cursos de 3º e 4º de ESO, fortalecendo tanto os aspectos teóricos como as aplicacións prácticas en contextos reais dos mesmos: Procesos, métodos e actitudes en Matemáticas, Números e Álgebra, Xeometría, Funcións, e Estatística e Probabilidade.

O bloque de “Procesos, métodos e actitudes en Matemáticas” é común para toda a ESO e debe desenvolverse de modo transversal e simultaneamente ao resto de bloques, constituíndo o fío condutor da materia; artículase sobre procesos básicos e imprescindibles no quefacer matemático: a resolución de problemas, proxectos de investigación matemática a realizar de xeito individual ou en grupo, a matematización e modelización, as actitudes adecuadas para desenvolver o traballo científico e a utilización de medios tecnolóxicos. Incorporáronse a este bloque a maioría das competencias clave e dos temas transversais o que permite a súa adquisición e desenvolvemento ao longo de toda a materia.

3º de ESO

Matemáticas orientadas ás ensinanzas académicas. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en matemáticas				
- f - h	B1.1 Planificación do proceso de resolución de problemas.	B1.1. Expresar verbalmente, de forma razoada, o proceso seguido na resolución dun problema.	MACB1.1.1 Expresa verbalmente, de forma razoada, o proceso seguido na resolución dun problema, co rigor e a precisión axeitados.	- CCL - CMCCT
- e - f - h	B1.2 Estratexias e procedementos postos en práctica: uso da linguaxe apropiada (gráfica, numérica, alxébrica, etc.), reformulación do problema, resolver subproblemas, reconto exhaustivo, empezar por casos particulares sinxelos, buscar regularidades e leis, etc.	B1.2. Utilizar procesos de razoamento e estratexias de resolución de problemas, realizando os cálculos necesarios e comprobando as solucións obtidas.	MACB1.2.1 Analiza e comprende o enunciado dos problemas (datos, relacións entre os datos, contexto do problema).	CMCCT
			MACB1.2.2 Valora a información dun enunciado e a	CMCCT

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas académicas. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	B1.3 Reflexión sobre os resultados: revisión das operacións utilizadas, asignación de unidades aos resultados, comprobación e interpretación das solucións no contexto da situación, busca doutras formas de resolución, etc.		relaciona co número de solucións do problema. - MACB1.2.3 Realiza estimacións e elabora conxecturas sobre os resultados dos problemas a resolver, valorando a súa utilidade e eficacia. - MACB1.2.4 Utiliza estratexias heurísticas e procesos de razoamento na resolución de problemas reflexionando sobre o proceso de resolución de problemas.	- CMCCT - CMCCT - CAA
- b - e - f - g - h	- B1.2 Estratexias e procedementos postos en práctica: uso da linguaxe apropiada (gráfica, numérica, alxébrica, etc.), reformulación do problema, resolver subproblemas, reconto exhaustivo, empezar por casos particulares sinxelos, buscar regularidades e leis, etc. - B1.4 Formulación de proxectos e investigacións matemáticas escolares, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, de xeito individual e en equipo. Elaboración e presentación dos informes correspondentes.	B1.3. Describir e analizar situacións de cambio, para encontrar patróns, regularidades e leis matemáticas, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, valorando a súa utilidade para facer predicións.	- MACB1.3.1. Identifica patróns, regularidades e leis matemáticas en situacións de cambio, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos. - MACB1.3.2. Utiliza as leis matemáticas encontradas para realizar simulacións e predicións sobre os resultados esperables, valorando a súa eficacia e idoneidade.	- CMCCT - CMCCT
- b - e - f	B1.3 Reflexión sobre os resultados: revisión das operacións utilizadas, asignación de unidades aos resultados, comprobación e interpretación das solucións no contexto da situación, busca doutras formas de resolución, etc.	B1.4. Afondar en problemas resoltos formulando pequenas variacións nos datos, outras preguntas, outros contextos, etc.	- MACB1.4.1. Afonda nos problemas unha vez resoltos: revisando o proceso de resolución e os pasos e ideas importantes, analizando a coherencia da solución ou buscando outras formas de resolución. - MACB1.4.2. Formúlase novos problemas, a partir dun resolto: variando os datos, propoñendo novas preguntas, resolvendo outros problemas parecidos, formulando casos particulares ou máis xerais de interese, establecendo conexións entre o problema e a realidade.	- CMCCT - CMCCT - CAA
- f - h	B1.4 Formulación de proxectos e investigacións matemáticas escolares, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, de xeito individual e en equipo. Elaboración e presentación dos informes correspondentes.	B1.5. Elaborar e presentar informes sobre o proceso, resultados e conclusións obtidas nos procesos de investigación.	MACB1.5.1 Expón e defende o proceso seguido ademais das conclusións obtidas, utilizando distintas linguaxes: alxébrica, gráfica, xeométrica, estatístico-probabilística.	- CCL - CMCCT
- a - b - c - d - e	B1.5 Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipos.	B1.6. Desenvolver procesos de matematización en contextos da realidade cotiá (numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos ou probabilísticos) a partir da identificación de problemas en situacións problemáticas da realidade.	- MACB1.6.1 Identifica situacións problemáticas da realidade, susceptibles de conter problemas de interese. - MACB1.6.2 Establece conexións entre un problema do mundo real e o mundo matemático, identificando o problema ou problemas matemáticos que subxacen	- CMCCT - CSC - CMCCT - CSIEE

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas académicas. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- f - g			nel e os coñecementos matemáticos necesarios.	
			MACB1.6.3 Usa, elabora ou constrúe modelos matemáticos sinxelos que permitan a resolución dun problema ou problemas dentro do campo das matemáticas.	CMCCT
			MACB1.6.4 Interpreta a solución matemática do problema no contexto da realidade.	CMCCT
			MACB1.6.5 Realiza simulacións e predicións, no contexto real, para valorar a adecuación e as limitacións dos modelos, propoñendo melloras que aumenten a súa eficacia.	CMCCT
- e - f - g	B1.5 Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipos.	B1.7. Valorar a modelización matemática como un recurso para resolver problemas da realidade cotiá, avaliando a eficacia e limitacións dos modelos utilizados ou construídos.	MACB1.7.1 Reflexiona sobre o proceso, obtén conclusións sobre el e os seus resultados valorando outras opinións.	- CMCCT - CAA - CSC
- a - b - c - d - e - f - g - j - k - l	B1.5 Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipos.	B1.8. Desenvolver e cultivar as actitudes persoais inherentes ao quefacer matemático.	MACB1.8.1 Desenvolve actitudes adecuadas para o traballo en matemáticas: esforzo, perseveranza, flexibilidade e aceptación da crítica razoada.	- CMCCT - CSIEE - CSC
			MACB1.8.2 Formúlase a resolución de retos e problemas coa precisión, esmero e interese adecuados ao nivel educativo e á dificultade da situación.	CMCCT
			MACB1.8.3 Distingue entre problemas e exercicios e adopta a actitude axeitada para cada caso.	CMCCT
			MACB1.8.4 Desenvolve actitudes de curiosidade e indagación, xunto con hábitos de formular/se preguntas e buscar respostas adecuadas, tanto no estudo dos conceptos como na resolución de problemas.	- CMCCT - CAA - CCEC
			MACB1.8.5 Desenvolve habilidades sociais de cooperación e traballo en equipo.	- CSC - CSIEE
- b - g	B1.6 Conianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes adecuadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	B1.9. Superar bloqueos e inseguridades ante a resolución de situacións descoñecidas.	MACB1.9.1 Toma decisións nos procesos de resolución de problemas, de investigación e de matematización ou de modelización, valorando as consecuencias destas e a súa conveniencia pola súa sinxeleza e utilidade.	- CMCCT - CSIEE

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas académicas. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ g	▪ B1.6 Conianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes adecuadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	▪ B1.10. Reflexionar sobre as decisións tomadas, aprendendo diso para situacións similares futuras.	▪ MACB1.10.1 Reflexiona sobre os problemas resoltos e os procesos desenvolvidos, valorando a potencia e sinxeleza das ideas claves, aprendendo para situacións futuras similares.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ b ▪ e ▪ f ▪ g	▪ B1.7 Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: – A recollida ordenada e a organización de datos; – A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; – Facilitar la comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; – O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; – A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; – Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.	▪ B1.11. Empregar as ferramentas tecnolóxicas axeitadas, de forma autónoma, realizando cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos, facendo representacións gráficas, recreando situacións matemáticas mediante simulacións ou analizando con sentido crítico situacións diversas que axuden á comprensión de conceptos matemáticos ou á resolución de problemas.	▪ MACB1.11.1. Selecciona ferramentas tecnolóxicas axeitadas e as utiliza para a realización de cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos cando a dificultade destes impide ou non aconsella facelos manualmente.	▪ CMCCT ▪ CD
			▪ MACB1.11.2. Utiliza medios tecnolóxicos para facer representacións gráficas de funcións con expresións alxébricas complexas e extraer información cualitativa e cuantitativa sobre elas.	▪ CMCCT
			▪ MACB1.11.3. Deseña representacións gráficas para explicar o proceso seguido na solución de problemas, mediante a utilización de medios tecnolóxicos.	▪ CMCCT
			▪ MACB1.11.4. Recrea ámbitos e obxectos xeométricos con ferramentas tecnolóxicas interactivas para mostrar, analizar e comprender propiedades xeométricas.	▪ CMCCT
			▪ MACB1.11.5 Utiliza medios tecnolóxicos para o tratamento de datos e gráficas estatísticas, extraer informacións e elaborar conclusións.	▪ CMCCT
▪ a ▪ b ▪ f ▪ g ▪ e	▪ B1.7 Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: – A recollida ordenada e a organización de datos; – A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; – Facilitar la comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; – O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; – A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; – Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos	▪ B1.12. Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación de modo habitual no proceso de aprendizaxe, buscando, analizando e seleccionando información relevante en Internet ou noutras fontes, elaborando documentos propios, facendo exposicións e argumentacións dos mesmos e compartindo estes en ámbitos apropiados para facilitar a interacción.	▪ MACB1.12.1 Elabora documentos dixitais propios (texto, presentación, imaxe, vídeo, son,...), como resultado do proceso de busca, análise e selección de información relevante, coa ferramenta tecnolóxica axeitada, e os comparte para a súa discusión ou difusión.	▪ CCL ▪ CD
			▪ MACB1.12.2 Utiliza os recursos creados para apoiar a exposición oral dos contidos traballados na aula.	▪ CCL
			▪ MACB1.12.3 Usa axeitadamente os medios tecnolóxicos para estruturar e mellorar o seu proceso de aprendizaxe recollendo a información das actividades, analizando puntos fortes e débiles de seu proceso académico e establecendo pautas de mellora.	▪ CD ▪ CAA

Matemáticas orientadas ás ensinanzas académicas. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	apropiados, a información e as ideas matemáticas.		MACB1.12.4 Emprega ferramentas tecnolóxicas para compartir arquivos e tarefas.	- CD - CSC - CSIEE
	Bloque 2. Números e álgebra			
- b - f	- B2.1 Números racionais. Transformación de fraccións en decimais e viceversa. Números decimais exactos e periódicos. Fracción xeratriz. - B2.2 Operacións con fraccións e decimais. Cálculo aproximado e redondeo. Cifras significativas. Erro absoluto e relativo. - B2.3 Potencias de números racionais con expoñente enteiro. Significado e uso. - B2.4 Potencias de base 10. Aplicación para a expresión de números moi pequenos. Operacións con números expresados en notación científica. - B2.5 Raíces cadradas. Raíces non exactas. Expresión decimal. Expresións radicais: transformación e operacións. - B2.6 Xerarquía de operacións.	B2.1 Utilizar as propiedades dos números racionais, as raíces e outros números radicais para operalos, utilizando a forma de cálculo e notación adecuada, para resolver problemas da vida cotiá, e presentando os resultados coa precisión requirida.	MACB2.1.1 Recoñece distintos tipos de números (naturais, enteiros, racionais), indica o criterio utilizado para a súa distinción e utilízalos para representar e interpretar adecuadamente información cuantitativa.	CMCCT
			MACB2.1.2.Distingue, ao achar o decimal equivalente a unha fracción, entre decimais finitos e decimais infinitos periódicos, indicando neste caso, o grupo de decimais que se repiten ou forman período.	CMCCT
			MACB2.1.3.Acha a fracción xeratriz correspondente a un decimal exacto ou periódico.	CMCCT
			MACB2.1.4.Expresa números moi grandes e moi pequenos en notación científica, e opera con eles, con e sen calculadora, e utilízalos en problemas contextualizados.	CMCCT
			MACB2.1.5 Distingue e emprega técnicas adecuadas para realizar aproximacións por defecto e por exceso dun número en problemas contextualizados, xustificando os seus procedementos.	CMCCT
			MACB2.1.6 Aplica axeitadamente técnicas de truncamento e redondeo en problemas contextualizados, recoñecendo os erros de aproximación en cada caso para determinar o procedemento máis adecuado.	CMCCT
			MACB2.1.7 Expresa o resultado dun problema, utilizando a unidade de medida adecuada, en forma de número decimal, redondeándoo se é necesario coa marxe de erro ou precisión requiridos, de acordo coa natureza dos datos.	CMCCT
			MACB2.1.8 Calcula o valor de expresións numéricas de números enteiros, decimais e fraccionarios mediante as operacións elementais e as potencias de expoñente enteiro aplicando correctamente a xerar-	CMCCT

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas académicas. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			quía das operacións.	
			MACB2.1.9 Emprega números racionais para resolver problemas da vida cotiá e analiza a coherencia da solución.	CMCCT
			MACB2.1.10 Factoriza expresións numéricas sinxelas que conteñan raíces, opera con elas simplificando os resultados.	CMCCT
- b - f	- B2.7 Investigación de regularidades, relacións e propiedades que aparecen en conxuntos de números. Expresión usando linguaxe alxébrica. - B2.8 Sucesións numéricas. Sucesións recorrentes Progresións aritméticas e xeométricas.	B2.2 Obter e manipular expresións simbólicas que describan sucesións numéricas, observando regularidades en casos sinxelos que inclúan patróns recursivos.	MACB2.2.1 Calcula termos dunha sucesión numérica recorrente usando a lei de formación a partir de termos anteriores.	CMCCT
			MACB2.2.2 Obtén unha lei de formación ou fórmula para o termo xeral dunha sucesión sinxela de números enteiros ou fraccionarios.	CMCCT
			MACB2.2.3 Identifica progresións aritméticas e xeométricas, expresa o seu termo xeral, calcula a suma dos "n" primeiros termos, e emprégaa para resolver problemas.	CMCCT
			MACB2.2.4 Valora e identifica a presenza recorrente das sucesións na natureza e resolve problemas asociados a estas.	CMCCT
- b - f	B2.9 Transformación de expresións alxébricas. Igualdades notables. Operacións elementais con polinomios. Factorización de polinomios.	B2.3 Utilizar a linguaxe alxébrica para expresar unha propiedade ou relación dada mediante un enunciado, extraendo a información relevante e transformándoa.	MACB2.3.1 Realiza operacións con polinomios e utilízalos en exemplos da vida cotiá.	CMCCT
			MACB2.3.2 Coñece e utiliza as identidades notables correspondentes ao cadrado dun binomio e unha suma por diferenza, e aplícaa nun contexto axeitado.	CMCCT
			MACB2.3.3 Factoriza polinomios de grao 4 con raíces enteiras mediante o uso combinado da regra de Ruffini, identidades notables e extracción do factor común.	CMCCT
- b - f	- B2.9 Transformación de expresións alxébricas. Igualdades notables. Operacións elementais con polinomios. Factorización de polinomios. - B2.10 Ecuacións de segundo grao cunha incógnita. Resolución por distintos métodos. - B2.11 Resolución de ecuacións sinxelas de grao superior a dous.	B2.4 Resolver problemas da vida cotiá nos que se precise a formulación e resolución de ecuacións de primeiro e segundo grao, ecuacións sinxelas de grao maior que dous e sistemas de dúas ecuacións lineais con dúas incógnitas, aplicando técnicas de manipulación alxébricas, gráficas ou recursos tecnolóxicos, valorando e contrastando os resultados obtidos.	MACB2.4.1 Formula alxebricamente unha situación da vida cotiá mediante ecuacións e sistemas de ecuacións, resólveas e interpreta criticamente o resultado obtido.	CMCCT

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas académicas. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	- B2.12 Resolución de sistemas de dúas ecuacións lineais con dúas incógnitas - B2.13 Resolución de problemas mediante a utilización de ecuacións e sistemas de ecuacións.			
	Bloque 3. Xeometría			
- B3.3 Xeometría do espazo: Poliedros e corpos de revolución. - B3.4 Uso de ferramentas pedagóxicas adecuadas, entre elas as tecnolóxicas, para estudar formas, configuracións e relacións xeométricas.		B3.1. Recoñecer e describir os elementos e propiedades características das figuras planas, os corpos xeométricos elementais e as súas configuracións xeométricas.	MACB3.1.1 Coñece as propiedades dos puntos da mediatriz dun segmento e da bisectriz dun ángulo, utilizándoas para resolver problemas xeométricos sinxelos.	CMCCT
			MACB3.1.2 Manexa as relacións entre ángulos definidos por rectas que se cortan ou por paralelas cortadas por unha secante e resolve problemas xeométricos sinxelos	CMCCT
			MACB3.1.3 Identifica, describe os elementos e propiedades das principais figuras planas, poliedros e corpos de revolución.	CMCCT
	- B3.1 Xeometría do plano. - B3.5 Teorema de Tales. División dun segmento en partes proporcionais. Aplicación á resolución de problemas. - B3.6 Xeometría do espazo: Áreas e volumes.	B3.2. Utilizar o teorema de Tales e as fórmulas usuais para realizar medidas indirectas de elementos inaccesibles e para obter as medidas de lonxitudes, áreas e volumes dos corpos elementais, de exemplos tomados da vida real, representacións artísticas como pintura ou arquitectura, ou da resolución de problemas xeométricos.	MACB3.2.1 Calcula o perímetro e a área de polígonos e de figuras circulares en problemas contextualizados aplicando fórmulas e técnicas axeitadas.	CMCCT
			MACB3.2.2 Divide un segmento en partes proporcionais a outros dados e establece relacións de proporcionalidade entre os elementos homólogos de dous polígonos semellantes.	CMCCT
			MACB3.2.3 Recoñece triángulos semellantes e, en situacións de semellanza, utiliza o teorema de Tales para o cálculo indirecto de lonxitudes en contextos diversos.	CMCCT
			MACB3.2.4 Calcula áreas e volumes de poliedros, cilindros, conos e esferas, e aplícaa para resolver problemas contextualizados.	CMCCT
- b - e - f - g - j - l	B3.5 Teorema de Tales. División dun segmento en partes proporcionais. Aplicación á resolución de problemas.	B3.3. Calcular (ampliación ou redución) as dimensións reais de figuras dadas en mapas ou planos, coñecendo a escala.	MACB3.3.1. Calcula dimensións reais de medidas de lonxitudes e de superficies en situacións de semellanza: planos, mapas, fotos aéreas, etc.	CMCCT

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas académicas. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ j ▪ l	▪ B3.7 Translacións, xiros e simetrías no plano. ▪ B3.4 Uso de ferramentas pedagóxicas adecuadas, entre elas as tecnolóxicas, para estudar formas, configuracións e relacións xeométricas.	▪ B3.4. Recoñecer as transformacións que levan dunha figura a outra mediante movemento no plano, aplicar ditos movementos e analizar deseños cotiáns, obras de arte e configuracións presentes na natureza	▪ MACB3.4.1 Identifica os elementos máis característicos dos movementos no plano presentes na natureza, en deseños cotiáns ou obras de arte.	▪ CMCCT ▪ CCEC
			▪ MACB3.4.2 Xera creacións propias mediante a composición de movementos, empregando ferramentas tecnolóxicas cando sexa necesario.	▪ CMCCT ▪ CCEC
	▪ B3.8 Xeometría do espazo. Elementos de simetría nos poliedros e corpos de revolución. ▪ B3.4 Uso de ferramentas pedagóxicas adecuadas, entre elas as tecnolóxicas, para estudar formas, configuracións e relacións xeométricas.	▪ B3.5. Identificar centros, eixes e planos de simetría de figuras planas, poliedros e corpos de revolución.	▪ MACB3.5.1 Identifica os principais poliedros e corpos de revolución, utilizando a linguaxe con propiedade para referirse aos elementos principais.	▪ CMCCT
			▪ MACB3.5.2 Identifica centros, eixes e planos de simetría en figuras planas, poliedros e na natureza, na arte e construcións humanas.	▪ CMCCT ▪ CCEC
▪ b ▪ f	▪ B3.4 Uso de ferramentas pedagóxicas adecuadas, entre elas as tecnolóxicas, para estudar formas, configuracións e relacións xeométricas. ▪ B3.9 A esfera. Interseccións de planos e esferas. ▪ B3.10 O globo terráqueo. Coordenadas xeográficas e fusos horarios. Latitude e lonxitude dun punto.	▪ B3.6. Interpretar o sentido das coordenadas xeográficas e a súa aplicación na localización de puntos.	▪ MACB3.6.1. Sitúa sobre o globo terráqueo ecuador, polos, meridianos e paralelos, e é capaz de situar un punto sobre o globo terráqueo coñecendo a súa latitude e lonxitude	▪ CMCCT
	Bloque 4. Funcións			
▪ f ▪ g	▪ B4.1 Análise e descrición cualitativa de gráficas que representan fenómenos do ámbito cotián e doutras materias. ▪ B4.2 Análise dunha situación a partir do estudo das características locais e globais da gráfica correspondente. ▪ B4.3 Análise e comparación de situacións de dependencia funcional dadas mediante táboas e enunciados. ▪ B4.4 Utilización de calculadoras gráficas e programas de ordenador para a construción e interpretación de gráficas.	▪ B4.1 Coñecer os elementos que interveñen no estudo das funcións e a súa representación gráfica.	▪ MACB4.1.1 Interpreta o comportamento dunha función dada graficamente e asocia enunciados de problemas contextualizados a gráficas.	▪ CMCCT
			▪ MAB B4.1.2 Identifica as características máis relevantes dunha gráfica interpretándoas dentro do seu contexto.	▪ CMCCT
			▪ MACB4.1.3 Constrúe unha gráfica a partir dun enunciado contextualizado describindo o fenómeno exposto.	▪ CMCCT
			▪ MACB4.1.4 Asocia razoadamente expresións analíticas a funcións dadas graficamente.	▪ CMCCT
			▪ MACB4.1.5 Formula conxecturas sobre o comportamento do fenómeno que representa unha gráfica e a súa expresión alxébrica	▪ CMCCT
▪ b	▪ B4.5 Utilización de modelos lineais para estudar	▪ B4.2 Identificar relacións da vida cotiá e doutras	▪ MACB4.2.1 Determina as diferentes formas de	▪ CMCCT

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas académicas. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
f	situacións provenientes dos diferentes ámbitos de coñecemento e da vida cotiá, mediante a confección da táboa, a representación gráfica e a obtención da expresión alxébrica. B4.6 Expresións da ecuación da recta.	materias que poden modelizarse mediante unha función lineal valorando a utilidade da descrición deste modelo e dos seus parámetros para describir o fenómeno analizado.	expresión da ecuación da recta a partir dunha dada (Ecuación punto pendente, xeral, explícita e por dous puntos), identifica puntos de corte e pendente, e represéntaa graficamente. MACB4.2.2 Obtén a expresión analítica da función lineal asociada a un enunciado e represéntaa	CMCCT
- b - f	B4.7 Funcións cuadráticas. Representación gráfica. Utilización para representar situacións da vida cotiá.	B4.3 Recoñecer situacións de relación funcional que necesitan ser descritas mediante funcións cuadráticas, calculando os seus parámetros e características.	- MACB4.3.1 Calcula os elementos característicos dunha función polinómica de grao dous e represéntaa graficamente. - MACB4.3.2 Identifica e describe situacións da vida cotiá que poidan ser modelizadas mediante funcións cuadráticas, estúdaas e represéntaa utilizando medios tecnolóxicos cando sexa necesario.	- CMCCT - CMCCT
	Bloque 5. Estatística e probabilidade			
- b - f	- B5.1 Fases e tarefas dun estudo estatístico. Poboación, mostra. Variables estatísticas: cualitativas, discretas e continuas. - B5.2 Métodos de selección dunha mostra estatística. Representatividade dunha mostra. - B5.3 Frecuencias absolutas, relativas e acumuladas. Agrupación de datos en intervalos. - B5.4 Gráficas estatísticas.	B5.1. Elaborar informacións estatísticas para describir un conxunto de datos mediante táboas e gráficas adecuadas á situación analizada, xustificando se as conclusións son representativas para a poboación estudada.	- MACB5.1.1 Distingue poboación e mostra xustificando as diferenzas en problemas contextualizados. - MACB5.1.2 Valora a representatividade dunha mostra a través do procedemento de selección, en casos sinxelos. - MACB5.1.3 Distingue entre variable cualitativa, cuantitativa discreta e cuantitativa continua e pon exemplos. - MACB5.1.4 Elabora táboas de frecuencias, relaciona os distintos tipos de frecuencias e obtén información da táboa elaborada. - MACB5.1.5 Constrúe, coa axuda de ferramentas tecnolóxicas se fose necesario, gráficos estatísticos axeitados a distintas situacións relacionadas con variables asociadas a problemas sociais, económicos e da vida cotiá.	- CMCCT - CMCCT - CMCCT - CMCCT - CSC
- b - e - f	- B5.5 Parámetros de posición. Cálculo, interpretación e propiedades. - B5.6 Parámetros de dispersión. Cálculo, interpretación e propiedades. - B5.7 Diagrama de caixa e bigotes.	B5.2. Calcular e interpretar os parámetros de posición e de dispersión dunha variable estatística para resumir os datos e comparar distribucións estatísticas.	- MACB5.2.1 Calcula e interpreta as medidas de posición (media, moda, mediana e cuartís) dunha variable estatística para proporcionar un resumo dos datos. - MACB5.2.2 Calcula e interpreta os parámetros de	- CMCCT - CMCCT

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas académicas. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	B5.8 Interpretación conxunta da media e a desviación típica.		dispersión (rango, percorrido intercuartilico e desviación típica) dunha variable estatística (utilizando a calculadora e a folla de cálculo) para comparar a representatividade da media e describir os datos.	
- b - e - f	- B5.9 Identificación das fases e tarefas dun estudo estatístico. Análise e descrición de traballos relacionados coa estatística interpretando a información e detectando erros e manipulacións. - B5.10 Utilización de calculadora e outros medios tecnolóxicos axeitados para o análise, a elaboración e a presentación de informes e documentos sobre informacións estatísticas nos medios de comunicación.	B5.3. Analizar e interpretar a información estatística que aparece nos medios de comunicación, valorando a súa representatividade e fiabilidade.	MACB5.3.1 Utiliza un vocabulario axeitado para describir, analizar e interpretar información estatística dos medios de comunicación e outros ámbitos da vida cotiá.	CCL
			MACB5.3.2 Emprega a calculadora e medios tecnolóxicos para organizar os datos, xerar gráficos estatísticos e calcular parámetros de tendencia central e dispersión.	CD
			MACB5.3.3 Emprega medios tecnolóxicos para comunicar información resumida e relevante sobre unha variable estatística analizada	CD
- b - f - g	- B5.11 Experiencias aleatorias. Sucesos e espazo mostral. - B5.12 Cálculo de probabilidades mediante a regra de Laplace. Diagramas de árbore sinxelos. Permutacións, factorial dun número. - B5.13 Utilización da probabilidade para tomar decisións fundamentadas en diferentes contextos.	B5.4. Estimar a posibilidade de que aconteza un suceso asociado a un experimento aleatorio sinxelo, calculando a súa probabilidade a partir da súa frecuencia relativa, a regra de Laplace ou os diagramas de árbore, identificando os elementos asociados ao experimento.	MACB5.4.1 Identifica os experimentos aleatorios e distíngueos dos deterministas.	CMCCT
			MACB5.4.2 Utiliza o vocabulario axeitado para describir e cuantificar situacións relacionadas co azar.	- CMCCT - CCL
			MACB5.4.3 Asigna probabilidades a sucesos en experimentos aleatorios sinxelos cuxos resultados son equiprobables, mediante a regra de Laplace, enumerando os sucesos elementais, táboas ou árbores ou outras estratexias persoais.	CMCCT
			MACB5.4.4 Toma a decisión correcta tendo en conta as probabilidades das distintas opcións en situacións de incerteza.	CSIEE

4º de ESO

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas académicas. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas académicas. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en matemáticas			
- f - h	B1.1 Planificación do proceso de resolución de problemas.	B1.1. Expresar verbalmente, de forma razoada, o proceso seguido na resolución dun problema.	MACB1.1.1 Expresa verbalmente, de forma razoada, o proceso seguido na resolución dun problema, co rigor e a precisión axeitados.	- CCL - CMCCT
- e - f - h	- B1.2 Estratexias e procedementos postos en práctica: uso da linguaxe apropiada (gráfica, numérica, alxébrica, etc.), reformulación do problema, resolver subproblemas, reconto exhaustivo, empezar por casos particulares sinxelos, buscar regularidades e leis, etc. - B1.3 Reflexión sobre os resultados: revisión das operacións utilizadas, asignación de unidades aos resultados, comprobación e interpretación das solucións no contexto da situación, busca doutras formas de resolución, etc.	B1.2. Utilizar procesos de razoamento e estratexias de resolución de problemas, realizando os cálculos necesarios e comprobando as solucións obtidas.	MACB1.2.1 Analiza e comprende o enunciado dos problemas (datos, relacións entre os datos, contexto do problema).	CMCCT
			MACB1.2.2 Valora a información dun enunciado e a relación co número de solucións do problema.	CMCCT
			MACB1.2.3 Realiza estimacións e elabora conxecturas sobre os resultados dos problemas a resolver, valorando a súa utilidade e eficacia.	CMCCT
			MACB1.2.4 Utiliza estratexias heurísticas e procesos de razoamento na resolución de problemas reflexionando sobre o proceso de resolución de problemas.	- CMCCT - CAA
- b - e - f - g - h	- B1.2 Estratexias e procedementos postos en práctica: uso da linguaxe apropiada (gráfica, numérica, alxébrica, etc.), reformulación do problema, resolver subproblemas, reconto exhaustivo, empezar por casos particulares sinxelos, buscar regularidades e leis, etc. - B1.4 Formulación de proxectos e investigacións matemáticas escolares, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, de xeito individual e en equipo. Elaboración e presentación dos informes correspondentes.	B1.3. Describir e analizar situacións de cambio, para encontrar patróns, regularidades e leis matemáticas, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, valorando a súa utilidade para facer predicións.	MACB1.3.1. Identifica patróns, regularidades e leis matemáticas en situacións de cambio, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos.	CMCCT
			MACB1.3.2. Utiliza as leis matemáticas encontradas para realizar simulacións e predicións sobre os resultados esperables, valorando a súa eficacia e idoneidade.	CMCCT
- b - e - f	B1.3 Reflexión sobre os resultados: revisión das operacións utilizadas, asignación de unidades aos resultados, comprobación e interpretación das solucións no contexto da situación, busca doutras formas de resolución, etc.	B1.4. Afondar en problemas resoltos formulando pequenas variacións nos datos, outras preguntas, outros contextos, etc.	MACB1.4.1. Afonda nos problemas unha vez resoltos: revisando o proceso de resolución e os pasos e ideas importantes, analizando a coherencia da solución ou buscando outras formas de resolución.	CMCCT
			MACB1.4.2. Formúlase novos problemas, a partir dun resolto: variando os datos, propoñendo novas preguntas, resolvendo outros problemas parecidos, formulando casos particulares ou máis xerais de interese, establecendo conexións entre o problema e a realidade.	- CMCCT - CAA

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas académicas. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- f - h	B1.4 Formulación de proxectos e investigacións matemáticas escolares, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, de xeito individual e en equipo. Elaboración e presentación dos informes correspondentes.	B1.5. Elaborar e presentar informes sobre o proceso, resultados e conclusións obtidas nos procesos de investigación.	MACB1.5.1 Expón e defende o proceso seguido ademais das conclusións obtidas, utilizando distintas linguaxes: alxébrica, gráfica, xeométrica, estatístico-probabilística.	- CCL - CMCCT
- a - b - c - d - e - f - g	B1.5 Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipos.	B1.6. Desenvolver procesos de matematización en contextos da realidade cotiá (numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos ou probabilísticos) a partir da identificación de problemas en situacións problemáticas da realidade.	MACB1.6.1 Identifica situacións problemáticas da realidade, susceptibles de conter problemas de interese.	- CMCCT - CSC
			MACB1.6.2 Establece conexións entre un problema do mundo real e o mundo matemático, identificando o problema ou problemas matemáticos que subxacen nel e os coñecementos matemáticos necesarios.	- CMCCT - CSIEE
			MACB1.6.3 Usa, elabora ou constrúe modelos matemáticos sinxelos que permitan a resolución dun problema ou problemas dentro do campo das matemáticas.	CMCCT
			MACB1.6.4 Interpreta a solución matemática do problema no contexto da realidade.	CMCCT
			MACB1.6.5 Realiza simulacións e predicións, no contexto real, para valorar a adecuación e as limitacións dos modelos, propoñendo melloras que aumenten a súa eficacia.	CMCCT
- e - f - g	B1.5 Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipos.	B1.7. Valorar a modelización matemática como un recurso para resolver problemas da realidade cotiá, avaliando a eficacia e limitacións dos modelos utilizados ou construídos.	MACB1.7.1 Reflexiona sobre o proceso, obtén conclusións sobre el e os seus resultados valorando outras opinións.	- CMCCT - CAA - CSC
- a - b - c - d - e - f - g - j - k - l	B1.5 Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipos.	B1.8. Desenvolver e cultivar as actitudes persoais inherentes ao quefacer matemático.	MACB1.8.1 Desenvolve actitudes adecuadas para o traballo en matemáticas: esforzo, perseveranza, flexibilidade e aceptación da crítica razoada.	- CMCCT - CSC - CSIEE
			MACB1.8.2 Formúlase a resolución de retos e problemas coa precisión, esmero e interese adecuados ao nivel educativo e á dificultade da situación.	CMCCT
			MACB1.8.3 Distingue entre problemas e exercicios e adopta a actitude axeitada para cada caso.	CMCCT
			MACB1.8.4 Desenvolve actitudes de curiosidade e	CMCCT

Matemáticas orientadas ás ensinanzas académicas. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			indagación, xunto con hábitos de formular/se preguntas e buscar respostas adecuadas, tanto no estudo dos conceptos como na resolución de problemas. ■ MACB1.8.5 Desenvolve habilidades sociais de cooperación e traballo en equipo.	■ CAA ■ CCEC ■ CSC ■ CSIEE
■ b ■ g	■ B1.6 Conianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes adecuadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	■ B1.9. Superar bloqueos e inseguridades ante a resolución de situacións descoñecidas.	■ MACB1.9.1 Toma decisións nos procesos de resolución de problemas, de investigación e de matematización ou de modelización, valorando as consecuencias destas e a súa conveniencia pola súa sinxeleza e utilidade.	■ CMCCT ■ CSIEE
■ b ■ g	■ B1.6 Conianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes adecuadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	■ B1.10. Reflexionar sobre as decisións tomadas, aprendendo diso para situacións similares futuras.	■ MACB1.10.1 Reflexiona sobre os problemas resoltos e os procesos desenvolvidos, valorando a potencia e sinxeleza das ideas claves, aprendendo para situacións futuras similares.	■ CMCCT ■ CAA
■ b ■ e ■ f ■ g	■ B1.7 Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: – A recollida ordenada e a organización de datos; – A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; – Facilitar la comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; – O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; – A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; – Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.	■ B1.11. Empregar as ferramentas tecnolóxicas axeitadas, de forma autónoma, realizando cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos, facendo representacións gráficas, recreando situacións matemáticas mediante simulacións ou analizando con sentido crítico situacións diversas que axuden á comprensión de conceptos matemáticos ou á resolución de problemas.	■ MACB1.11.1. Selecciona ferramentas tecnolóxicas axeitadas e as utiliza para a realización de cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos cando a dificultade destes impide ou non aconsella facelos manualmente. ■ MACB1.11.2. Utiliza medios tecnolóxicos para facer representacións gráficas de funcións con expresións alxébricas complexas e extraer información cualitativa e cuantitativa sobre elas. ■ MACB1.11.3. Deseña representacións gráficas para explicar o proceso seguido na solución de problemas, mediante a utilización de medios tecnolóxicos. ■ MACB1.11.4. Recrea ámbitos e obxectos xeométricos con ferramentas tecnolóxicas interactivas para mostrar, analizar e comprender propiedades xeométricas. ■ MACB1.11.5. Utiliza medios tecnolóxicos para o tratamento de datos e gráficas estatísticas, extraer informacións e elaborar conclusións.	■ CMCCT ■ CD ■ CMCCT ■ CMCCT ■ CMCCT
■ a ■ b	■ B1.7 Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para:	■ B1.12. Utilizar as tecnoloxías da información e da comunicación de modo habitual no proceso de aprendizaxe.	■ MACB1.12.1 Elabora documentos dixitais propios (texto, presentación, imaxe, vídeo, son,...), como re-	■ CCL ■ CD

Matemáticas orientadas ás ensinanzas académicas. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- f - g - e	- A recollida ordenada e a organización de datos; - A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; - Facilitar la comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; - O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; - A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; - Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.	dizaxe, buscando, analizando e seleccionando información relevante en Internet ou noutras fontes, elaborando documentos propios, facendo exposicións e argumentacións dos mesmos e compartindo estes en ámbitos apropiados para facilitar a interacción.	sultado do proceso de busca, análise e selección de información relevante, coa ferramenta tecnolóxica axeitada, e os comparte para a súa discusión ou difusión. - MACB1.12.2 Utiliza os recursos creados para apoiar a exposición oral dos contidos traballados na aula. - MACB1.12.3 Usa axeitadamente os medios tecnolóxicos para estruturar e mellorar o seu proceso de aprendizaxe recollendo a información das actividades, analizando puntos fortes e débiles de seu proceso académico e establecendo pautas de mellora. - MACB1.12.4 Emprega ferramentas tecnolóxicas para compartir arquivos e tarefas.	- CCL - CD - CAA - CD - CSC - CSIEE
	Bloque 2. Números e álgebra			
- f - j	- B2.1 Recoñecemento de números que non poden expresarse en forma de fracción. Números irracionais. - B2.2 Representación de números na recta real. Intervalos.	B2.1. Coñecer os distintos tipos de números e interpretar o significado dalgunhas das súas propiedades máis características: divisibilidade, paridade, infinitude, proximidade, etc.	- MACB2.1.1 Recoñece os distintos tipos de números reais (naturais, enteiros, racionais e irracionais), indicando o criterio seguido, e utilízalos para representar e interpretar axeitadamente información cuantitativa. - MACB2.1.2 Aplica propiedades características dos números ao utilízalos en contextos de resolución de problemas.	- CMCCT - CMCCT
- b - f	- B2.2 Representación de números na recta real. Intervalos. - B2.3 Interpretación e utilización dos números reais, as operacións e propiedades características en diferentes contextos, elixindo a notación e precisión máis axeitadas en cada caso. - B2.4 Potencias de expoñente enteiro ou fraccionario e radicais sinxelos. Relación entre potencias e radicais. - B2.5 Operacións e propiedades das potencias e dos radicais. - B2.6 Xerarquía de operacións. - B2.7 Cálculo con porcentaxes. Interese simple e composto. - B2.8 Logaritmos. Definición e propiedades. - B2.9 Manipulación de expresións alxébricas. Utiliza-	B2.2. Utilizar os distintos tipos de números e operacións, xunto coas súas propiedades, para recoller, transformar e intercambiar información e resolver problemas relacionados coa vida diaria e outras materias do ámbito académico.	- MACB2.2.1 Opera con eficacia empregando cálculo mental, algoritmos de lapis e papel, calculadora ou programas informáticos, e utilizando a notación máis axeitada. - MACB2.2.2 Realiza estimacións correctamente e xulga se os resultados obtidos son razoables. - MACB2.2.3 Establece as relacións entre radicais e potencias, opera aplicando as propiedades necesarias e resolve problemas contextualizados. - MACB2.2.4 Aplica porcentaxes á resolución de problemas cotiáns e financeiros e valora o emprego de medios tecnolóxicos cando a complexidade dos datos o requira.	- CMCCT - CMCCT - CMCCT - CMCCT

Matemáticas orientadas ás ensinanzas académicas. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	ción de igualdades notables.		MACB2.2.5 Calcula logaritmos sinxelos a partir da súa definición ou mediante a aplicación das súas propiedades e resolve problemas sinxelos.	CMCCT
			MACB2.2.6 Compara, ordena, clasifica e representa distintos tipos de números sobre a recta numérica utilizando diferentes escalas.	CMCCT
			MACB2.2.7 Resolve problemas que requiran conceptos e propiedades específicas dos números.	CMCCT
- b - f	- B2.10 Polinomios. Raíces e factorización. - B2.11 Ecuacións de grao superior a dous. - B2.12 Fraccións alxébricas. Simplificación e operacións.	B2.3. Construír e interpretar expresións alxébricas, utilizando con destreza a linguaxe alxébrica, as súas operacións e propiedades.	MACB2.3.1 Exprésase de maneira eficaz facendo uso da linguaxe alxébrica.	CMCCT
			MACB2.3.2 Obtén as raíces dun polinomio e factorízao utilizando a regra de Ruffini ou outro método máis axeitado.	CMCCT
			MACB2.3.3 Realiza operacións con polinomios, igualdades notables e fraccións alxébricas sinxelas.	CMCCT
			MACB2.3.4 Fai uso da descomposición factorial para a resolución de ecuacións de grao superior a dous.	CMCCT
- f - g	- B2.13 Resolución de problemas cotiáns y doutras áreas de coñecemento mediante ecuacións e sistemas. - B2.14 Inecuacións de primeiro e segundo grao. Interpretación gráfica. Resolución de problemas.	B2.4. Representar e analizar situacións e relacións matemáticas utilizando inecuacións, ecuacións e sistemas para resolver problemas matemáticos e de contextos reais.	MACB2.4.1 Formula alxebricamente as restricións indicadas nunha situación da vida real, estúdao e resolve, mediante inecuacións, ecuacións ou sistemas, e interpreta os resultados obtidos.	CMCCT
Bloque 3. Xeometría				
- f - j	- B3.1. Medidas de ángulos no sistema sexagesimal e en radiáns. - B3.2. Razóns trigonométricas. Relacións entre elas. Relacións métricas nos triángulos.	B3.1. Utilizar as unidades angulares do sistema métrico sexagesimal e internacional e as relacións e razóns da trigonometría elemental para resolver problemas trigonométricos en contextos reais.	MACB3.1.1 Utiliza conceptos e relacións da trigonometría básica para resolver problemas empregando medios tecnolóxicos, se fose preciso, para realizar os cálculos.	CMCCT
- b - e - f	- B3.3. Aplicación dos coñecementos xeométricos á resolución de problemas métricos no mundo físico: medida de lonxitudes, áreas e volumes. - B3.2. Razóns trigonométricas. Relacións entre elas. Relacións métricas nos triángulos.	B3.2. Calcular magnitudes efectuando medidas directas e indirectas a partir de situacións reais, empregando os instrumentos, técnicas ou fórmulas máis adecuadas e aplicando as unidades de medida.	MACB3.2.1 Utiliza as ferramentas tecnolóxicas, estratexias e fórmulas apropiadas para calcular ángulos, lonxitudes, áreas e volumes de corpos e figuras xeométricas.	- CMCCT - CD
			MACB3.2.2 Resolve triángulos utilizando as razóns trigonométricas e as súas relacións	CMCCT

Matemáticas orientadas ás ensinanzas académicas. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			MACB3.2.3 Utiliza as fórmulas para calcular áreas e volumes de triángulos, cuadriláteros, círculos, paralelepípedos, pirámides, cilindros, conos e esferas e aplícaa para resolver problemas xeométricos, asignando as unidades apropiadas.	CMCCT
- e - f	- B3.4. Iniciación á xeometría analítica no plano: Coordenadas. Vectores. Ecuacións da recta. Paralelismo, perpendicularidade. - B3.5 Aplicacións informáticas de xeometría dinámica que facilite a comprensión de conceptos e propiedades xeométricas.	B3.3. Coñecer e utilizar os conceptos e procedementos básicos da xeometría analítica plana para representar, describir e analizar formas e configuracións xeométricas sinxelas.	MACB3.3.1 Establece correspondencias analíticas entre as coordenadas de puntos e vectores.	CMCCT
			MACB3.3.2 Calcula a distancia entre dous puntos e o módulo dun vector.	CMCCT
			MACB3.3.3 Coñece o significado de pendente dunha recta e diferentes formas de calculala.	CMCCT
			MACB3.3.4 Calcula a ecuación dunha recta de varias formas, en función dos datos coñecidos	CMCCT
			MACB3.3.5 Recoñece distintas expresións da ecuación dunha recta e utilízaas no estudo analítico das condicións de incidencia, paralelismo e perpendicularidade.	CMCCT
			MACB3.3.6 Utiliza recursos tecnolóxicos interactivos para crear figuras xeométricas e observar as súas propiedades e características.	- CMCCT - CD
	Bloque 4. Funcións			
- a - f - g	- B4.1 Interpretación dun fenómeno descrito mediante un enunciado, táboa, gráfica ou expresión analítica. Análise de resultados. - B4.2 Funcións elementais: lineal, cuadrática, proporcionalidade inversa, exponencial e logarítmica e definidas en anacos. Características e parámetros. - B4.3 A taxa de variación media como medida da variación dunha función nun intervalo. - B4.4. Utilización de calculadoras gráficas e software específico para a construción e interpretación de gráficas.	B4.1. Identificar relacións cuantitativas nunha situación, determinar o tipo de función que pode representalas, e aproximar e interpretar a taxa de variación media a partir dunha gráfica, de datos numéricos ou mediante o estudo dos coeficientes da expresión alxébrica.	MACB4.1.1 Identifica e explica relacións entre magnitudes que poden ser descritas mediante unha relación funcional e asocia as gráficas coas súas correspondentes expresións alxébricas.	CMCCT
			MACB4.1.2 Explica e representa gráficamente o modelo de relación entre dúas magnitudes para os casos de relación lineal, cuadrática, proporcionalidade inversa, exponencial e logarítmica, empregando medios tecnolóxicos, se é preciso.	CMCCT
			MACB4.1.3 Identifica, estima ou calcula parámetros característicos de funcións elementais.	CMCCT
			MACB4.1.4 Expresa razoadamente conclusións sobre un fenómeno a partir do comportamento dunha gráfi-	CMCCT

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas académicas. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			ca ou dos valores dunha táboa.	
			MACB4.1.5 Analiza o crecemento ou decrecemento dunha función mediante a taxa de variación media calculada a partir da expresión alxébrica, unha táboa de valores ou da propia gráfica.	CMCCT
			MACB4.1.6 Interpreta situacións reais que responden a funcións sinxelas: lineais, cuadráticas, de proporcionalidade inversa, definidas a anacos e exponenciais e logarítmicas.	CMCCT
- a - f - g	- B4.3 Recoñecemento doutros modelos funcionais: aplicacións a contextos e situacións reais. - B4.4. Utilización de calculadoras gráficas e software específico para a construción e interpretación de gráficas.	B4.2. Analizar información proporcionada a partir de táboas e gráficas que representen relacións funcionais asociadas a situacións reais obtendo información sobre o seu comportamento, evolución e posibles resultados finais.	MACB4.2.1 Interpreta criticamente datos de táboas e gráficos sobre diversas situacións reais.	CMCCT
			MACB4.2.2 Representa datos mediante táboas e gráficos utilizando eixes e unidades axeitadas.	CMCCT
			MACB4.2.3 Describe as características máis importantes que se extraen dunha gráfica sinalando os valores puntuais ou intervalos da variable que as determinan utilizando tanto lapis e papel como medios tecnolóxicos.	CMCCT
			MACB4.2.4 Relaciona distintas táboas de valores e as súas gráficas correspondentes.	CMCCT
	Bloque 5. Estatística e probabilidade			
- b - f - g	- B5.1 Introducción á combinatoria: combinacións, variacións e permutacións. - B5.2 Cálculo de probabilidades mediante a regra de Laplace e outras técnicas de reconto.	B5.1. Resolver diferentes situacións e problemas da vida cotiá aplicando os conceptos do cálculo de probabilidades e técnicas de reconto axeitadas.	MACB5.1.1 Aplica en problemas contextualizados os conceptos de variación, permutación e combinación.	CMCCT
			MACB5.1.2 Identifica e describe situacións e fenómenos de carácter aleatorio, utilizando a terminoloxía axeitada para describir sucesos.	CMCCT
			MACB5.1.3 Aplica técnicas de cálculo de probabilidades na resolución de diferentes situacións e problemas da vida cotiá.	CMCCT
			MACB5.1.4 Formula e comproba conxecturas sobre os resultados de experimentos aleatorios e simulacións.	CMCCT
			MACB5.1.6 Interpreta un estudo estatístico a partir de	CCEC

Matemáticas orientadas ás ensinanzas académicas. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			situacións concretas próximas ao alumno.	
▪ b ▪ e ▪ f	▪ B5.2 Cálculo de probabilidades mediante a regra de Laplace e outras técnicas de recuento. ▪ B5.3 Probabilidade simple e composta. Sucesos dependentes e independentes. ▪ B5.4 Experiencias aleatorias compostas. Utilización de táboas de continxencia e diagramas de árbore para a asignación de probabilidades. ▪ B5.5 Probabilidade condicionada.	▪ B5.2. Calcular probabilidades simples ou compostas aplicando a regra de Laplace, os diagramas de árbore, as táboas de continxencia ou outras técnicas combinatorias.	▪ MACB5.2.1 Aplica a regra de Laplace e utiliza estratexias de recuento sinxelas e técnicas combinatorias.	▪ CMCCT
			▪ MACB5.2.2 Calcula a probabilidade de sucesos compostos sinxelos utilizando, especialmente, os diagramas de árbore ou as táboas de continxencia.	▪ CMCCT
			▪ MACB5.2.3 Resolve problemas sinxelos asociados á probabilidade condicionada.	▪ CMCCT
			▪ MACB5.2.4 Analiza matematicamente algún xogo de azar sinxelo, comprendendo as súas regras e calculando as probabilidades axeitadas.	▪ CMCCT
			▪ MACB5.3.1 Utiliza un vocabulario axeitado para describir, cuantificar e analizar situacións relacionadas co azar.	▪ CCL
▪ e ▪ f ▪ g ▪ h	▪ B5.6 Utilización do vocabulario adecuado para describir e cuantificar situacións relacionadas co azar e a estatística.	▪ B5.3 Utilizar o vocabulario axeitado para a descrición de situacións relacionadas co azar e a estatística, analizando e interpretando informacións que aparecen nos medios de comunicación e fontes públicas oficiais (IGE, INE...)	▪ MACB5.4.1 Interpreta criticamente datos de táboas e gráficos estatísticos.	▪ CSIEE
▪ b ▪ e ▪ f	▪ B5.7 Identificación das fases e tarefas dun estudo estatístico. ▪ B5.8 . Gráficas estadísticas: Distintos tipos de gráficas. Análise crítica de táboas e gráficas estadísticas nos medios de comunicación e fontes públicas oficiais (IGE, INE...). Detección de falacias. ▪ B5.9 Medidas de centralización e dispersión: interpretación, análise e utilización. ▪ B5.10 Comparación de distribucións mediante o uso conxunto de medidas de posición e dispersión. ▪ B5.11 Construción e interpretación de diagramas de dispersión. Introducción á correlación. ▪ B5.12. Aplicacións informáticas que faciliten o tratamento de datos estatísticos.	▪ B5.4. Elaborar e interpretar táboas e gráficos estatísticos, así como os parámetros estatísticos máis usuais, en distribucións unidimensionais e bidimensionais, utilizando os medios máis axeitados (lapis e papel, calculadora ou ordenador), e valorando cualitativamente a representatividade das mostras utilizadas.	▪ MACB5.4.2 Utiliza medios tecnolóxicos para o tratamento de datos e gráficas estadísticas, extraer informacións e elaborar conclusións.	▪ CMCCT
			▪ MACB5.4.3 Calcula e interpreta os parámetros estatísticos dunha distribución de datos utilizando os medios máis axeitados (lapis e papel, calculadora ou ordenador).	▪ CMCCT
			▪ MACB5.4.4 Selecciona unha mostra aleatoria. Valora a representatividade de mostras pequenas.	▪ CMCCT
			▪ MACB5.4.5 Representa diagramas de dispersión e interpreta a relación existente entre as variables.	▪ CMCCT

2.1.26 Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas

Introdución

As Matemáticas contribúen especialmente ao desenvolvemento da competencia matemática, e esta, recoñecida como clave pola Unión Europea, co nome de competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT) desenvólvese especialmente grazas á contribución da materia de Matemáticas. Esta competencia consiste en formular, transformar e resolver problemas a partir de situacións da vida cotiá, doutras ciencias e das propias matemáticas; en concreto, engloba os seguintes aspectos e facetas: pensar, modelar e razoar de forma matemática, formular e resolver problemas, representar entidades matemáticas, utilizar os símbolos matemáticos, comunicarse coas Matemáticas e sobre as Matemáticas, e utilizar axudas e ferramentas tecnolóxicas. Por outro lado, o pensamento matemático axuda á adquisición do resto de competencias e contribúe á formación intelectual do alumnado, o que permitirá que se desenvolva mellor tanto no ámbito persoal como social.

A resolución de problemas e os proxectos de investigación, constitúen os eixes fundamentais no proceso de ensino e aprendizaxe das Matemáticas. Unha das capacidades esenciais que se desenvolven coa actividade matemática é a habilidade de formular, propoñer, interpretar e resolver problemas, xa que permite ás persoas empregar os procesos cognitivos para abordar e resolver situacións interdisciplinares en contextos reais, o que resulta de máximo interese para o desenvolvemento da creatividade e o pensamento lóxico. Neste proceso de resolución e investigación están involucradas moitas outras competencias, ademais da matemática, entre outras a comunicación lingüística (CCL), ao ler de forma comprensiva os enunciados e comunicar os resultados obtidos; o sentido de iniciativa e emprendemento (CSIEE) ao establecer un plan de traballo en revisión e modificación continua na medida que se vai resolvendo o problema; a competencia dixital (CD), ao tratar de forma axeitada a información e, no seu caso, servir de apoio á resolución do problema e comprobación da solución; a competencia aprender a aprender (CAA), ao proporcionar estratexias de planificación e análise que axudan na resolución de problemas, así como actitudes de curiosidade e hábitos de formularse preguntas, a competencia social e cívica (CSC), ao implicar unha actitude aberta ante diferentes solucións e a competencia en conciencia e expresións culturais (CCEC) debido á necesidade de coñecer, comprender, apreciar e valorar diferentes manifestacións culturais relacionadas co coñecemento matemático e científico.

O alumnado que curse esta materia afondará no desenvolvemento das habilidades de pensamento matemático; concretamente na capacidade de analizar e investigar, interpretar e comunicar matematicamente diversos fenómenos e problemas en distintos contextos, así como de proporcionar solucións prácticas aos mesmos; tamén debe valorar as posibilidades de aplicación práctica do coñecemento matemático tanto para o enriquecemento persoal como para a valoración do seu papel no progreso da humanidade.

Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas parte do currículo de matemáticas de 1º e 2º de ESO, dando á materia un enfoque eminentemente práctico dirixido a proporcionar recursos e competencias que permitan ao alumnado continuar estudos de Formación Profesional.

É importante que no desenvolvemento do currículo desta materia os coñecementos, as competencias e os valores estean integrados, polo que os estándares de aprendizaxe formuláronse tendo en conta a imprescindible relación entre os devanditos elementos. Todo iso xustifica que se organizase en torno aos seguintes bloques para os cursos de 3º e 4º de ESO, fortalecendo tanto os aspectos teóricos como as aplicacións prácticas en contextos reais dos mesmos: Procesos, métodos e actitudes en Matemáticas, Números e Álgebra, Xeometría, Funcións, e Estatística e Probabilidade.

O bloque de “Procesos, métodos e actitudes en Matemáticas” é común para toda a ESO e debe desenvolverse de modo transversal e simultaneamente ao resto de bloques, constituindo o fio condutor da materia; artículase sobre procesos básicos e imprescindibles no quefacer matemático: a resolución de problemas, proxectos de investigación matemática a realizar de xeito individual ou en grupo, a matematización e modelización, as actitudes adecuadas para desenvolver o traballo científico e a utilización de medios tecnolóxicos. Incorporáronse a este bloque a maioría das competencias clave e dos temas transversais o que permite a súa adquisición e desenvolvemento ao longo de toda a materia.

3º de ESO

Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en Matemáticas				
- f - h	B1.1. Planificación e expresión verbal do proceso de resolución de problemas.	B1.1. Expresar verbalmente, de forma razoada o proceso seguido na resolución dun problema.	MAPB1.1.1. Expresa verbalmente, de forma razoada, o proceso seguido na resolución dun problema, co rigor e a precisión axeitada.	- CCL - CMCCT
- f - h	B1.2. Estratexias e procedementos postos en práctica: uso da linguaxe apropiada (gráfica, numérica, alxébrica, etc.), reformulación do problema, resolver subpro-	B1.2. Utilizar procesos de razoamento e estratexias de resolución de problemas, realizando os cálculos necesarios e comprobando as solucións obtidas.	MAPB1.2.1. Analiza e comprende o enunciado dos problemas (datos, relacións entre os datos, contexto do problema).	- CCL - CMCCT

Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	blemas, reconto exhaustivo, empezar por casos particulares sinxelos, buscar regularidades e leis, etc. ■ B1.3. Reflexión sobre os resultados: revisión das operacións utilizadas, asignación de unidades aos resultados, comprobación e interpretación das solucións no contexto da situación, busca doutras formas de resolución, etc.		■ MAPB1.2.2. Valora a información dun enunciado e relaciónaa co número de solucións do problema. ■ MAPB1.2.3. Realiza estimacións e elabora conxecturas sobre os resultados dos problemas a resolver, valorando a súa utilidade e eficacia. ■ MAPB1.2.4. Utiliza estratexias heurísticas e procesos de razoamento na resolución de problemas, reflexionando sobre o proceso de resolución de problemas.	■ CMCCT ■ CMCCT ■ CMCCT ■ CAA
■ b ■ e ■ f ■ g ■ h	■ B1.2. Estratexias e procedementos postos en práctica: uso da linguaxe apropiada (gráfica, numérica, alxébrica, etc.), reformulación do problema, resolver subproblemas, reconto exhaustivo, empezar por casos particulares sinxelos, buscar regularidades e leis, etc. ■ B1.4. Formulación de proxectos e investigacións matemáticas escolares, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, de xeito individual e en equipo. Elaboración e presentación dos informes correspondentes.	■ B1.3. Describir e analizar situacións de cambio, para encontrar patróns, regularidades e leis matemáticas, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, valorando a súa utilidade para facer predicións.	■ MAPB1.3.1. Identifica patróns, regularidades e leis matemáticas en situacións de cambio, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos. ■ MAPB1.3.2. Utiliza as leis matemáticas encontradas para realizar simulacións e predicións sobre os resultados esperables, valorando a súa eficacia e idoneidade.	■ CMCCT ■ CMCCT
■ b ■ e ■ f	■ B1.3. Reflexión sobre os resultados: revisión das operacións utilizadas, asignación de unidades aos resultados, comprobación e interpretación das solucións no contexto da situación, busca doutras formas de resolución, etc.	■ B1.4. Afondar en problemas resoltos formulando pequenas variacións nos datos, outras preguntas, outros contextos, etc.	■ MAPB1.4.1. Afonda nos problemas unha vez resoltos: revisando o proceso de resolución e os pasos e ideas importantes, analizando a coherencia da solución ou buscando outras formas de resolución. ■ MAPB1.4.2. Formúlase novos problemas, a partir dun resolto: variando os datos, propoñendo novas preguntas, resolvendo outros problemas parecidos, formulando casos particulares ou máis xerais de interese, establecendo conexións entre o problema e a realidade.	■ CMCCT ■ CMCCT ■ CAA
■ f ■ h	■ B1.4. Formulación de proxectos e investigacións matemáticas escolares, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, de xeito individual e en equipo. Elaboración e presentación dos informes correspondentes.	■ B1.5. Elaborar e presentar informes sobre o proceso, resultados e conclusións obtidas nos procesos de investigación.	■ MAPB1.5.1. Expón e argumenta o proceso seguido ademais das conclusións obtidas, utilizando distintas linguaxes: alxébrico, gráfico, xeométrico e estatístico-probabilístico.	■ CCL ■ CMCCT
■ a ■ b	■ B1.5. Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipo.	■ B1.6. Desenvolver procesos de matematización en contextos da realidade cotiá (numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos ou probabilísticos) a partir da	■ MAPB1.6.1. Identifica situacións problemáticas da realidade, susceptibles de conter problemas de interese.	■ CMCCT ■ CSC

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ c ■ d ■ e ■ f ■ g		identificación de situacións problemáticas da realidade.	■ MAPB1.6.2. Establece conexións entre un problema do mundo real e o mundo matemático, identificando o problema ou problemas matemáticos que subxacen nel e os coñecementos matemáticos necesarios.	■ CMCCT ■ CSIEE
			■ MAPB1.6.3. Usa, elabora ou constrúe modelos matemáticos sinxelos que permitan a resolución dun problema ou problemas dentro do campo das matemáticas.	■ CMCCT
			■ MAPB1.6.4. Interpreta a solución matemática do problema no contexto da realidade.	■ CMCCT
			■ MAPB1.6.5. Realiza simulacións e predicións, no contexto real, para valorar a adecuación e as limitacións dos modelos, propoñendo melloras que aumenten a súa eficacia.	■ CMCCT
■ e ■ f ■ g	■ B1.5. Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipo.	■ B1.7. Valorar a modelización matemática como un recurso para resolver problemas da realidade cotiá, avaliando a eficacia e limitacións dos modelos utilizados ou construídos.	■ MAPB1.7.1. Reflexiona sobre o proceso, obtén conclusións sobre el e os seus resultados, valorando outras opinións.	■ CMCCT ■ CAA ■ CSC
■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ f ■ g ■ j ■ k ■ l	■ B1.5. Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipo.	■ B1.8. Desenvolver e cultivar as actitudes persoais inherentes ao quefacer matemático.	■ MAPB1.8.1. Desenvolve actitudes axeitadas para o traballo en matemáticas: esforzo, perseveranza, flexibilidade e aceptación da crítica razoada.	■ CMCCT ■ CSIEE ■ CSC
			■ MAPB1.8.2. Formúlase a resolución de retos e problemas coa precisión, esmero e interese axeitados ao nivel educativo e á dificultade da situación.	■ CMCCT
			■ MAPB1.8.3. Distingue entre problemas e exercicios e adopta a actitude axeitada para cada caso.	■ CMCCT
			■ MAPB1.8.4. Desenvolve actitudes de curiosidade e indagación, xunto con hábitos de formular/se preguntas e buscar respostas axeitadas, tanto no estudo dos conceptos coma na resolución de problemas.	■ CMCCT ■ CAA ■ CCEC
			■ MAPB1.8.5. Desenvolve habilidades sociais de cooperación e traballo en equipo.	■ CSIEE

Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
				■ CSC
■ b ■ g	■ B1.6. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes axeitadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	■ B1.9. Superar bloqueos e inseguridades ante a resolución de situacións descoñecidas.	■ MAPB1.9.1. Toma decisións nos procesos de resolución de problemas, de investigación e de matematización ou de modelización, valorando as consecuencias destas e a súa conveniencia pola súa sinxeleza e utilidade.	■ CMCCT ■ CSIEE
■ b ■ g	■ B1.6. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes axeitadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	■ B1.10. Reflexionar sobre as decisións tomadas, aprendendo diso para situacións similares futuras.	■ MAPB1.10.1. Reflexiona sobre os problemas resoltos e os procesos desenvolvidos, valorando a potencia e sinxeleza das ideas claves, aprendendo para situacións futuras similares.	■ CMCCT ■ CAA
■ b ■ e ■ f ■ g	■ B1.7. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: – A recollida ordenada e a organización de datos; – A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; – Facilitar a comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; – O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; – A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; – Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.	■ B1.11. Empregar as ferramentas tecnolóxicas axeitadas, de forma autónoma, realizando cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos, facendo representacións gráficas, recreando situacións matemáticas mediante simulacións ou analizando con sentido crítico situacións diversas que axuden á comprensión de conceptos matemáticos ou á resolución de problemas.	■ MAPB1.11.1. Selecciona ferramentas tecnolóxicas axeitadas e utilizaas para a realización de cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos cando a dificultade destes impide ou non aconsella facelos manualmente.	■ CMCCT ■ CD
			■ MAPB1.11.2. Utiliza medios tecnolóxicos para facer representacións gráficas de funcións con expresións alxébricas complexas e extraer información cualitativa e cuantitativa sobre elas.	■ CMCCT
			■ MAPB1.11.3. Deseña representacións gráficas para explicar o proceso seguido na solución de problemas, mediante a utilización de medios tecnolóxicos.	■ CMCCT
			■ MAPB1.11.4. Recrea ámbitos e obxectos xeométricos con ferramentas tecnolóxicas interactivas para mostrar, analizar e comprender propiedades xeométricas.	■ CMCCT
			■ MAPB1.11.5. Utiliza medios tecnolóxicos para o tratamento de datos e gráficas estatísticas, extraer información e elaborar conclusións.	■ CMCCT
■ a ■ b ■ e ■ f	■ B1.7. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: – A recollida ordenada e a organización de datos; – A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos;	■ B1.12. Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación de modo habitual no proceso de aprendizaxe, buscando, analizando e seleccionando información relevante en Internet ou noutras fontes, elaborando documentos propios, facendo exposicións e ar-	■ MAPB1.12.1. Elabora documentos dixitais propios (texto, presentación, imaxe, vídeo, son,...), como resultado do proceso de busca, análise e selección de información relevante, coa ferramenta tecnolóxica axeitada e compárteos para a súa discusión ou difusión.	■ CCL ■ CD

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ g	– Facilitar a comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; – O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; – A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; – Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.	gumentacións destes e compartindo estes en ámbitos apropiados para facilitar a interacción.	■ MAPB1.12.2. Utiliza os recursos creados para apoiar a exposición oral dos contidos traballados na aula.	■ CCL
			■ MAPB1.12.3. Usa axeitadamente os medios tecnolóxicos para estruturar e mellorar o seu proceso de aprendizaxe recollendo a información das actividades, analizando puntos fortes e débiles do seu proceso académico e establecendo pautas de mellora.	■ CD ■ CAA
			■ MAPB1.12.4. Emprega ferramentas tecnolóxicas para compartir ideas e tarefas.	■ CD ■ CSC ■ CSIEE
	Bloque 2. Números e álgebra			
■ e ■ f ■ g	■ B2.1. Potencias de números naturais con expoñente enteiro. Significado e uso. Potencias de base 10. Aplicación para a expresión de números moi pequenos. Operacións con números expresados en notación científica. Aplicación a problemas extraídos do ámbito social e físico. ■ . B2.2. Xerarquía de operacións. ■ B2.3. Números decimais e racionais. Transformación de fraccións en decimais e viceversa. Números decimais exactos e periódicos. ■ B2.4. Operacións con fraccións e decimais. Cálculo aproximado e redondeo. Erro cometido. ■ B2.5. Elaboración e utilización de estratexias para o cálculo mental, para o cálculo aproximado e para o cálculo con calculadora ou outros medios tecnolóxicos.	■ B2.1. Utilizar as propiedades dos números racionais e decimais para operalos utilizando a forma de cálculo e notación adecuada, para resolver problemas, e presentando os resultados coa precisión requirida.	■ MAPB2.1.1 Aplica as propiedades das potencias para simplificar fraccións cuxos numeradores e denominadores son produtos de potencias.	■ CMCCT
			■ MAPB2.1.2 Distingue, ao achar o decimal equivalente a unha fracción, entre decimais finitos e decimais infinitos periódicos, indicando nese caso, o grupo de decimais que se repiten ou forman período.	■ CMCCT
			■ MAPB2.1.3 Expresa certos números moi grandes e moi pequenos en notación científica, e opera con eles, con e sen calculadora, e utilízaos en problemas contextualizados.	■ CMCCT
			■ MAPB2.1.4 Distingue e emprega técnicas adecuadas para realizar aproximacións por defecto e por exceso dun número en problemas contextualizados e xustifica os seus procedementos.	■ CMCCT
			■ MAPB2.1.5 Aplica axeitadamente técnicas de truncamento e redondeo en problemas contextualizados, recoñecendo os erros de aproximación en cada caso para determinar o procedemento máis axeitado.	■ CMCCT
			■ MAPB2.1.6 Expresa o resultado dun problema, utilizando a unidade de medida adecuada, en forma de	■ CMCCT

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			número decimal, redondeándoo se é necesario coa marxe de erro ou precisión requiridas, de acordo coa natureza dos datos.	
			MAPB2.1.7 Calcula o valor de expresións numéricas de números enteiros, decimais e fraccionarios mediante as operacións elementais e as potencias de números naturais e expoñente enteiro aplicando correctamente a xerarquía das operacións.	CMCCT
			MAPB2.1.8 Emprega números racionais e decimais para resolver problemas da vida cotiá e analiza a coherencia da solución.	CMCCT
- b - f	- B2.6. Investigación de regularidades, relacións e propiedades que aparecen en conxuntos de números. Expresión usando linguaxe alxébrica. - B2.7. Sucesións numéricas. Sucesións recorrentes. Progresións aritméticas e xeométricas.	B2.2. Obter e manipular expresións simbólicas que describan sucesións numéricas observando regularidades en casos sinxelos que inclúan patróns recursivos.	MAPB2.2.1 Calcula termos dunha sucesión numérica recorrente usando a lei de formación a partir de termos anteriores.	CMCCT
			MAPB2.2.2 Obtén unha lei de formación ou fórmula para o termo xeral dunha sucesión sinxela de números enteiros ou fraccionarios.	CMCCT
			MAPB2.2.3 Valora e identifica a presenza recorrente das sucesións na natureza e resolve problemas asociados a estas.	CMCCT
- b - f	B2.8 Transformación de expresión alxébricas cunha indeterminada. Igualdades notables. Operacións elementais con polinomios.	B2.3. Utilizar a linguaxe alxébrica para expresar unha propiedade ou relación dada mediante un enunciado extraendo a información relevante e transformándoa.	MAPB2.3.1 Suma, resta e multiplica polinomios, expresando o resultado en forma de polinomio ordenado e aplicándoos a exemplos da vida cotiá.	CMCCT
- f - g - h	- B2.9. Ecuacións de segundo grao cunha incógnita. Resolución por distintos métodos. - B2.10. Sistemas lineais de dúas ecuacións con dúas incógnitas. Resolución. - B2.11. Resolución de problemas mediante a utilización de ecuacións e sistemas.	B2.4. Resolver problemas da vida cotiá nos que se precise a formulación e resolución de ecuacións de primeiro e segundo grao, sistemas lineais de dúas ecuacións con dúas incógnitas, aplicando técnicas de manipulación alxébricas, gráficas ou recursos tecnolóxicos e valorando e contrastando os resultados obtidos.	MAPB2.4.1 Resolve ecuacións de segundo grao completas e incompletas mediante procedementos alxébricos e gráficos.	CMCCT
			MAPB2.4.2 Resolve sistemas de dúas ecuacións lineais con dúas incógnitas mediante procedementos alxébricos ou gráficos.	CMCCT
			MAPB2.4.3 Formula alxebricamente unha situación da vida cotiá mediante ecuacións de primeiro e segundo	CMCCT

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			grao e sistemas lineais de dúas ecuacións con dúas incógnitas, resólveas e interpreta criticamente o resultado obtido.	
	Bloque 3. Xeometría			
▪ e ▪ f ▪ j ▪ l	▪ B3.1. Xeometría do plano: mediatriz dun segmento e bisectriz dun ángulo, ángulos e as súas relacións, perímetros e áreas de polígonos, lonxitude e área de figuras circulares. Propiedades. ▪ B3.2. Xeometría do espazo: áreas e volumes. ▪ B3.5 Uso de ferramentas pedagóxicas adecuadas, entre elas as tecnolóxicas, para estudar formas, configuracións e relacións xeométricas.	▪ B3.1. Recoñecer e describir os elementos e propiedades características das figuras planas, os corpos xeométricos elementais e as súas configuracións xeométricas.	▪ MAPB3.1.1 Coñece as propiedades dos puntos da mediatriz dun segmento e da bisectriz dun ángulo.	▪ CMCCT
			▪ MAPB3.1.2 Utiliza as propiedades da mediatriz e a bisectriz para resolver problemas xeométricos sinxelos.	▪ CMCCT
			▪ MAPB3.1.3 Manexa as relacións entre ángulos definidos por rectas que se cortan ou por paralelas cortadas por unha secante e resolve problemas xeométricos sinxelos nos que interveñen ángulos.	▪ CMCCT
			▪ MAPB3.1.4 Calcula o perímetro de polígonos, a lonxitude de circunferencias, a área de polígonos e de figuras circulares, en problemas contextualizados aplicando fórmulas e técnicas axeitadas.	▪ CMCCT
			▪ MAPB3.1.5 Calcula áreas e volumes de poliedros regulares e corpos de revolución en problemas contextualizados aplicando fórmulas e técnicas axeitadas.	▪ CMCCT
▪ f ▪ j ▪ l	▪ B3.3. Teorema de Tales. División dun segmento en partes proporcionais. Aplicación á resolución de problemas.	▪ B3.2. Utilizar o teorema de Tales e as fórmulas usuais para realizar medidas indirectas de elementos inaccesibles e para obter medidas de lonxitudes, de exemplos tomados da vida real, representacións artísticas como pintura ou arquitectura, ou da resolución de problemas xeométricos.	▪ MAPB3.2.1 Divide un segmento en partes proporcionais a outros dados. Establece relacións de proporcionalidade entre os elementos homólogos de dous polígonos semellantes.	▪ CMCCT
			▪ MAPB3.2.2 Recoñece triángulos semellantes, e en situacións de semellanza utiliza o teorema de Tales para o cálculo indirecto de lonxitudes.	▪ CMCCT
▪ f ▪ j	▪ B3.3. Teorema de Tales. División dun segmento en partes proporcionais. Aplicación á resolución de problemas.	▪ B3.3. Calcular (ampliación ou redución) as dimensións reais de figuras dadas en mapas ou planos, coñecendo a escala.	▪ MAPB3.3.1. Calcula dimensións reais de medidas de lonxitudes en situacións de semellanza: planos, mapas, fotos aéreas, etc.	▪ CMCCT
▪ e ▪ f	▪ B3.4. Translacións, xiros e simetrías no plano. ▪ B3.5 Uso de ferramentas pedagóxicas adecuadas, entre elas as tecnolóxicas, para estudar formas, confi-	▪ B3.4. Recoñecer as transformacións que levan dunha figura a outra mediante movemento no plano, aplicar os devanditos movementos e analizar deseños cotiás,	▪ MAPB3.4.1 Identifica os elementos máis característicos dos movementos no plano presentes na natureza, en deseños cotiás ou obras de arte.	▪ CMCCT ▪ CCEC

Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- g - j - l	guracións e relacións xeométricas. B3.6. O globo terráqueo. Coordenadas xeográficas. Latitude e lonxitude dun punto.	obras de arte e configuracións presentes na natureza.	MAPB3.4.2 Xera creacións propias mediante a composición de movementos, empregando ferramentas tecnológicas cando sexa necesario.	CMCCT CCEC
- f - j		B3.5. Interpretar o sentido das coordenadas xeográficas e a súa aplicación na localización de puntos.	MAPB3.5.1. Sitúa sobre o globo terráqueo ecuador, polos, meridianos e paralelos, e é capaz de situar un punto sobre o globo terráqueo coñecendo a súa latitude e lonxitude.	CMCCT
Bloque 4. Funcións				
- e - f - g - h	B4.1. Análise e descrición cualitativa de gráficas que representan fenómenos do ámbito cotián e doutras materias. B4.2. Análise dunha situación a partir do estudo das características locais e globais da gráfica correspondente. B4.3. Análise e comparación de situacións de dependencia funcional dadas mediante táboas e enunciados. B4.7. Utilización de calculadoras gráficas e software específico para a construción e interpretación de gráficas.	B4.1. Coñecer os elementos que interveñen no estudo das funcións e a súa representación gráfica.	MAPB4.1.1 Interpreta o comportamento dunha función dada graficamente e asocia enunciados de problemas contextualizados a gráficas.	CMCCT
			MAPB4.1.2 Identifica as características máis relevantes dunha gráfica, interpretándoos dentro do seu contexto.	CMCCT
			MAPB4.1.3 Constrúe unha gráfica a partir dun enunciado contextualizado describindo o fenómeno exposto.	CMCCT
			MAPB4.1.4 Asocia razoadamente expresións analíticas sinxelas a funcións dadas graficamente.	CMCCT
- b - f - h	B4.4. Utilización de modelos lineais para estudar situacións provenientes dos diferentes ámbitos de coñecemento e da vida cotiá, mediante a confección da táboa, a representación gráfica e a obtención da expresión alxébrica. B4.5. Expresións da ecuación da recta	B4.2. Identificar relacións da vida cotiá e doutras materias que poden modelizarse mediante unha función lineal valorando a utilidade da descrición deste modelo e dos seus parámetros para describir o fenómeno analizado.	MAPB4.2.1 Determina as diferentes formas de expresión da ecuación da recta a partir dunha dada (ecuación punto-pendente, xeral, explícita e por dous puntos) e identifica puntos de corte e pendente, e represéntaa graficamente.	CMCCT
			MAPB4.2.2 Obtén a expresión analítica da función lineal asociada a un enunciado e represéntaa.	CMCCT
- e - f - g - h	B4.6. Funcións cuadráticas. Representación gráfica. Utilización para representar situacións da vida cotiá. B4.7. Utilización de calculadoras gráficas e software específico para a construción e interpretación de gráficas.	B4.3. Recoñecer situacións de relación funcional que necesitan ser descritas mediante funcións cuadráticas, calculando os seus parámetros e características.	MAPB4.3.1 Representa graficamente unha función polinómica de grao dous e describe as súas características.	CMCCT
			MAPB4.3.2 Identifica e describe situacións da vida cotiá que poidan ser modelizadas mediante funcións cuadráticas, estúdaas e represéntaa utilizando medios tecnolóxicos cando sexa necesario.	CMCCT

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 5. Estatística e probabilidade			
- a - b - c - e - f - g - h - k	- B5.1. Fases e tarefas dun estudo estatístico. Poboación, mostra. Variables estatísticas: cualitativas, discretas e continuas. - B5.2. Métodos de selección dunha mostra estatística. Representatividade dunha mostra. - B5.3. Frecuencias absolutas, relativas e acumuladas. Agrupación de datos en intervalos. - B5.4. Gráficas estatísticas: construction e interpretación.	B5.1. Elaborar informacións estatísticas para describir un conxunto de datos mediante táboas e gráficas axeitadas á situación analizada, xustificando se as conclusións son representativas para a poboación estudada.	MAPB5.1.1 Distingue poboación e mostra xustificando as diferenzas en problemas contextualizados.	CMCCT
			MAPB5.1.2 Valora a representatividade dunha mostra a través do procedemento de selección, en casos sinxelos.	CMCCT
			MAPB5.1.3 Distingue entre variable cualitativa, cuantitativa discreta e cuantitativa continua e pon exemplos.	CMCCT
			MAPB5.1.4 Elabora táboas de frecuencias, relaciona os distintos tipos de frecuencias e obtén información da táboa elaborada.	CMCCT
			MAPB5.1.5 Constrúe, coa axuda de ferramentas tecnolóxicas se fose necesario, gráficos estatísticos axeitados a distintas situacións relacionadas con variables asociadas a problemas sociais, económicos e da vida cotiá.	CMCCT
			MAPB5.1.6 Planifica, de xeito individual ou en grupo, o proceso para a elaboración dun estudo estatístico.	CMCCT
- e - f	- B5.5. Parámetros de posición: media, moda, mediana e cuartís. Cálculo, interpretación e propiedades. - B5.6. Parámetros de dispersión: rango, percorrido intercuartilico e desviación típica. Cálculo e interpretación. - B5.7. Diagrama de caixa e bigotes. - B5.8. Interpretación conxunta da media e a desviación típica. - B5.9. Aplicacións informáticas que faciliten o tratamento de datos estatísticos.	B5.2. Calcular e interpretar os parámetros de posición e de dispersión dunha variable estatística para resumir os datos e comparar distribucións estatísticas.	MAPB5.2.1 Calcula e interpreta as medidas de posición dunha variable estatística para proporcionar un resumo dos datos.	CMCCT
			MAPB5.2.2 Calcula os parámetros de dispersión dunha variable estatística (con calculadora e con folia de cálculo) para comparar a representatividade da media e describir os datos.	CMCCT
- a - b - c	B5.1. Fases e tarefas dun estudo estatístico. Poboación, mostra. Variables estatísticas: cualitativas, discretas e continuas.	B5.3. Analizar e interpretar a información estatística que aparece nos medios de comunicación, valorando a súa representatividade e fiabilidade.	MAPB5.3.1 Utiliza un vocabulario axeitado para describir, analizar e interpretar información estatística nos medios de comunicación e outros ámbitos da vida cotiá.	- CCL - CMCCT

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - f - g - h - k	- B5.2. Métodos de selección dunha mostra estatística. Representatividade dunha mostra. - B5.3. Frecuencias absolutas, relativas e acumuladas. Agrupación de datos en intervalos. - B5.4. Gráficas estatísticas: construción e interpretación. - B5.5. Parámetros de posición: media, moda, mediana e cuartís. Cálculo, interpretación e propiedades. - B5.6. Parámetros de dispersión: rango, percorrido intercuartílico e desviación típica. Cálculo e interpretación. - B5.7. Diagrama de caixa e bigotes. - B5.8. Interpretación conxunta da media e a desviación típica. - B5.9. Aplicacións informáticas que faciliten o tratamento de datos estatísticos.		MAPB5.3.2 Emprega a calculadora e medios tecnolóxicos para organizar os datos, xerar gráficos estatísticos e calcular parámetros de tendencia central e dispersión.	CMCCT
			MAPB5.3.3 Emprega medios tecnolóxicos para comunicar información resumida e relevante sobre unha variable estatística que analizase.	CMCCT

4º de ESO

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en Matemáticas			
- e - f - h	B1.1. Planificación e expresión verbal do proceso de resolución de problemas.	B1.1. Expresar verbalmente, de forma razoada o proceso seguido na resolución dun problema.	MAPB1.1.1. Expresa verbalmente, de forma razoada, o proceso seguido na resolución dun problema, co rigor e a precisión axeitada.	- CCL - CMCCT
			- MAPB1.2.1. Analiza e comprende o enunciado dos problemas (datos, relacións entre os datos, contexto do problema). - MAPB1.2.2. Valora a información dun enunciado e relaciónaa co número de solucións do problema. - MAPB1.2.3. Realiza estimacións e elabora conxecturas sobre os resultados dos problemas a resolver, valorando a súa utilidade e eficacia.	- CCL - CMCCT - CMCCT

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	solución, etc.		MAPB1.2.4. Utiliza estratexias heurísticas e procesos de razoamento na resolución de problemas, reflexionando sobre o proceso de resolución de problemas.	- CMCCT - CAA
- b - e - f - g - h	- B1.2. Estratexias e procedementos postos en práctica: uso da linguaxe apropiada (gráfica, numérica, alxébrica, etc.), reformulación do problema, resolver subproblemas, reconto exhaustivo, empezar por casos particulares sinxelos, buscar regularidades e leis, etc. - B1.4. Formulación de proxectos e investigacións matemáticas escolares, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, de xeito individual e en equipo. Elaboración e presentación dos informes correspondentes.	B1.3. Describir e analizar situacións de cambio, para encontrar patróns, regularidades e leis matemáticas, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, valorando a súa utilidade para facer predicións.	MAPB1.3.1. Identifica patróns, regularidades e leis matemáticas en situacións de cambio, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos.	CMCCT
			MAPB1.3.2. Utiliza as leis matemáticas encontradas para realizar simulacións e predicións sobre os resultados esperables, valorando a súa eficacia e idoneidade.	CMCCT
- b - e - f	B1.3. Reflexión sobre os resultados: revisión das operacións utilizadas, asignación de unidades aos resultados, comprobación e interpretación das solucións no contexto da situación, busca doutras formas de resolución, etc.	B1.4. Afondar en problemas resoltos formulando pequenas variacións nos datos, outras preguntas, outros contextos, etc.	MAPB1.4.1. Afonda nos problemas unha vez resoltos: revisando o proceso de resolución e os pasos e ideas importantes, analizando a coherencia da solución ou buscando outras formas de resolución.	CMCCT
			MAPB1.4.2. Formúlanse novos problemas, a partir dun resolto: variando os datos, propoñendo novas preguntas, resolvendo outros problemas parecidos, formulando casos particulares ou máis xerais de interese, establecendo conexións entre o problema e a realidade.	- CMCCT - CAA
- f - h	B1.4. Formulación de proxectos e investigacións matemáticas escolares, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, de xeito individual e en equipo. Elaboración e presentación dos informes correspondentes.	B1.5. Elaborar e presentar informes sobre o proceso, resultados e conclusións obtidas nos procesos de investigación.	MAPB1.5.1. Expón e argumenta defende o proceso seguido ademais das conclusións obtidas, utilizando distintas linguaxes: alxébrico, gráfico, xeométrico e estatístico-probabilístico.	- CCL - CMCCT
- a - b - c - d - e - f - g	B1.5. Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipo.	B1.6. Desenvolver procesos de matematización en contextos da realidade cotiá (numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos ou probabilísticos) a partir da identificación de situacións problemáticas da realidade.	MAPB1.6.1. Identifica situacións problemáticas da realidade, susceptibles de conter problemas de interese.	- CMCCT - CSC
			MAPB1.6.2. Establece conexións entre un problema do mundo real e o mundo matemático, identificando o problema ou problemas matemáticos que subxacen nel e os coñecementos matemáticos necesarios.	- CMCCT - CSIEE
			MAPB1.6.3. Usa, elabora ou constrúe modelos mate-	CMCCT

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			máticos sinxelos que permitan a resolución dun problema ou problemas dentro do campo das matemáticas.	
			MAPB1.6.4. Interpreta a solución matemática do problema no contexto da realidade.	CMCCT
			MAPB1.6.5. Realiza simulacións e predicións, no contexto real, para valorar a adecuación e as limitacións dos modelos, propoñendo melloras que aumenten a súa eficacia.	CMCCT
- e - f - g	B1.5. Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipo.	B1.7. Valorar a modelización matemática como un recurso para resolver problemas da realidade cotiá, avaliando a eficacia e limitacións dos modelos utilizados ou construídos.	MAPB1.7.1. Reflexiona sobre o proceso, obtén conclusións sobre el e os seus resultados, valorando outras opinións.	- CMCCT - CAA - CSC
- a - b - c - d - e - f - g - j - k - l	B1.5. Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e en contextos matemáticos, de xeito individual e en equipo.	B1.8. Desenvolver e cultivar as actitudes persoais inherentes ao quefacer matemático.	MAPB1.8.1. Desenvolve actitudes axeitadas para o traballo en matemáticas: esforzo, perseveranza, flexibilidade e aceptación da crítica razoada.	- CMCCT - CSIEE - CSC
			MAPB1.8.2. Formúlase a resolución de retos e problemas coa precisión, esmero e interese axeitados ao nivel educativo e á dificultade da situación.	CMCCT
			MAPB1.8.3. Distingue entre problemas e exercicios e adopta a actitude axeitada para cada caso.	CMCCT
			MAPB1.8.4. Desenvolve actitudes de curiosidade e indagación, xunto con hábitos de formular/se preguntas e buscar respostas axeitadas, tanto no estudo dos conceptos coma na resolución de problemas.	- CMCCT - CAA - CCEC
			MAPB1.8.5. Desenvolve habilidades sociais de cooperación e traballo en equipo.	- CSIEE - CSC
- b - g	B1.6. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes axeitadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	B1.9. Superar bloqueos e inseguridades ante a resolución de situacións descoñecidas.	MAPB1.9.1. Toma decisións nos procesos de resolución de problemas, de investigación e de matematización ou de modelización, valorando as consecuencias destas e a súa conveniencia pola súa sinxeleza e utili-	- CMCCT - CSIEE

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			dade.	
▪ b ▪ g	▪ B1.6. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes axeitadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	▪ B1.10. Reflexionar sobre as decisións tomadas, aprendendo diso para situacións similares futuras.	▪ MAPB1.10.1. Reflexiona sobre os problemas resoltos e os procesos desenvolvidos, valorando a potencia e sinxeleza das ideas claves, aprendendo para situacións futuras similares.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ b ▪ e ▪ f ▪ g	▪ B1.7. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: – A recollida ordenada e a organización de datos; – A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; – Facilitar a comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; – O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; – A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos; – Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.	▪ B1.11. Empregar as ferramentas tecnolóxicas axeitadas, de forma autónoma, realizando cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos, facendo representacións gráficas, recreando situacións matemáticas mediante simulacións ou analizando con sentido crítico situacións diversas que axuden á comprensión de conceptos matemáticos ou á resolución de problemas.	▪ MAPB1.11.1. Selecciona ferramentas tecnolóxicas axeitadas e utilizaas para a realización de cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos cando a dificultade destes impide ou non aconsella facelos manualmente. ▪ MAPB1.11.2. Utiliza medios tecnolóxicos para facer representacións gráficas de funcións con expresións alxébricas complexas e extraer información cualitativa e cuantitativa sobre elas. ▪ MAPB1.11.3. Deseña representacións gráficas para explicar o proceso seguido na solución de problemas, mediante a utilización de medios tecnolóxicos. ▪ MAPB1.11.4. Recrea ámbitos e obxectos xeométricos con ferramentas tecnolóxicas interactivas para mostrar, analizar e comprender propiedades xeométricas. ▪ MAPB1.11.5. Utiliza medios tecnolóxicos para o tratamento de datos e gráficas estatísticas, extraer información e elaborar conclusións.	▪ CMCCT ▪ CD ▪ CMCCT ▪ CMCCT ▪ CMCCT
▪ a ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g	▪ B1.7. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: – A recollida ordenada e a organización de datos; – A elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos; – Facilitar a comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais e a realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico; – O deseño de simulacións e a elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas; – A elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e os resultados e conclusións obtidos;	▪ B1.12. Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación de modo habitual no proceso de aprendizaxe, buscando, analizando e seleccionando información relevante en Internet ou noutras fontes, elaborando documentos propios, facendo exposicións e argumentacións destes e compartindo estes en ámbitos apropiados para facilitar a interacción.	▪ MAPB1.12.1. Elabora documentos dixitais propios (texto, presentación, imaxe, vídeo, son,...), como resultado do proceso de busca, análise e selección de información relevante, coa ferramenta tecnolóxica axeitada e compárteos para a súa discusión ou difusión. ▪ MAPB1.12.2. Utiliza os recursos creados para apoiar a exposición oral dos contidos traballados na aula. ▪ MAPB1.12.3. Usa axeitadamente os medios tecnolóxicos para estruturar e mellorar o seu proceso de aprendizaxe recollendo a información das actividades, analizando puntos fortes e débiles do seu proceso académico.	▪ CCL ▪ CD ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA

Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	– Consultar, comunicar e compartir, en ámbitos apropiados, a información e as ideas matemáticas.		co e establecendo pautas de mellora. MAPB1.12.4. Emprega ferramentas tecnolóxicas para compartir ideas e tarefas.	- CD - CSC - CSIEE
	Bloque 2. Números e álgebra			
- b - f - e - g	- B2.1. Recoñecemento de números que non poden expresarse en forma de fracción. Números irracionais. - B2.2. Diferenciación de números racionais e irracionais. Expresión decimal e representación na recta real. - B2.3. Xerarquía das operacións. - B2.4. Interpretación e utilización dos números reais e as operacións en diferentes contextos, elixindo a notación e precisión máis axeitadas en cada caso. - B2.5. Utilización da calculadora e ferramentas informáticas para realizar operacións con calquera tipo de expresión numérica. Cálculos aproximados. - B2.6. Intervalos. Significado e diferentes formas de expresión. - B2.7. Proporcionalidade directa e inversa. Aplicación á resolución de problemas da vida cotiá. - B2.8. As porcentaxes na economía. Aumentos e diminucións porcentuais. Porcentaxes sucesivas. Interese simple e composto.	B2.1. Coñecer e utilizar os distintos tipos de números e operacións, xunto coas súas propiedades e aproximacións, para resolver problemas relacionados coa vida diaria e outras materias do ámbito académico recollendo, transformando e intercambiando información.	- MAPB2.1.1 Recoñece os distintos tipos de números (naturais, enteiros, racionais e irracionais), indica o criterio seguido para a súa identificación, e utilízalos para representar e interpretar axeitadamente a información cuantitativa. - MAPB2.1.2 Realiza os cálculos con eficacia, ben mediante cálculo mental, algoritmos de lapis e papel, calculadora ou ferramentas informáticas, e utiliza a notación máis axeitada para as operacións de suma, resta, produto, división e potenciación. - MAPB2.1.3 Realiza estimacións e vulga se os resultados obtidos son razoables. - MAPB2.1.4 Utiliza a notación científica para representar e operar (produtos e divisións) con números moi grandes ou moi pequenos. - MAPB2.1.5 Compara, ordena, clasifica e representa os distintos tipos de números reais, intervalos e semirrectas, sobre a recta numérica. - MAPB2.1.6 Aplica porcentaxes á resolución de problemas cotiáns e financeiros e valora o emprego de medios tecnolóxicos cando a complexidade dos datos o requira. - MAPB2.1.7 Resolve problemas da vida cotiá nos que interveñen magnitudes directa e inversamente proporcionais.	- CMCCT - CMCCT - CMCCT - CMCCT - CMCCT - CMCCT - CMCCT

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ f	■ B2.9. Polinomios: raíces e factorización. Utilización de identidades notables.	■ B2.2. Utilizar con destreza a linguaxe alxébrica, as súas operacións e propiedades.	■ MAPB2.2.1 Exprésase de xeito eficaz facendo uso da linguaxe alxébrica.	■ CMCCT
			■ MAPB2.2.2 Realiza operacións de suma, resta, produto e división de polinomios e utiliza identidades notables.	■ CMCCT
			■ 2.3 Obtén as raíces dun polinomio e factorízao, mediante a aplicación da regra de Ruffini.	■ CMCCT
■ f ■ g ■ h	■ B2.10. Resolución de ecuacións e sistemas de dúas ecuacións lineais con dúas incógnitas. ■ B2.11. Resolución de problemas cotiáns mediante ecuacións e sistemas.	■ B2.3. Representar e analizar situacións e estruturas matemáticas utilizando ecuacións de distintos tipos para resolver problemas.	■ MAPB2.3.1 Formula alxebricamente unha situación da vida real mediante ecuacións de primeiro e segundo grao e sistemas de dúas ecuacións lineais con dúas incógnitas, resólveas e interpreta o resultado obtido.	■ CMCCT
	Bloque 3. Xeometría			
■ e ■ f ■ g ■ h	■ B.3.1. Figuras semellantes. ■ B.3.2. Teoremas de Tales e Pitágoras. Aplicación da semellanza para a obtención indirecta de medidas. ■ B.3.3. Razón entre lonxitudes, áreas e volumes de figuras e corpos semellantes. ■ B.3.4. Resolución de problemas xeométricos no mundo físico: medida e cálculo de lonxitudes, áreas e volumes de diferentes corpos.	■ B3.1. Calcular magnitudes efectuando medidas directas e indirectas a partir de situacións reais, empregando os instrumentos, técnicas ou fórmulas máis axeitadas, e aplicando, así mesmo, a unidade de medida máis acorde coa situación descrita.	■ MAPB3.1.1 Utiliza os instrumentos apropiados, fórmulas e técnicas apropiadas para medir ángulos, lonxitudes, áreas e volumes de corpos e figuras xeométricas, interpretando as escalas de medidas.	■ CMCCT
			■ MAPB3.1.2 Emprega as propiedades das figuras e corpos (simetrías, descomposición en figuras máis coñecidas, etc.) e aplica o teorema de Tales, para estimar ou calcular medidas indirectas.	■ CMCCT
			■ MAPB3.1.3 Utiliza as fórmulas para calcular perímetros, áreas e volumes de triángulos, rectángulos, círculos, prismas, pirámides, cilindros, conos e esferas, e aplícaa para resolver problemas xeométricos, asignando as unidades correctas.	■ CMCCT
			■ MAPB3.1.4 Calcula medidas indirectas de lonxitude, área e volume mediante a aplicación do teorema de Pitágoras e a semellanza de triángulos.	■ CMCCT
■ e ■ f	■ B.3.4. Resolución de problemas xeométricos no mundo físico: medida e cálculo de lonxitudes, áreas e volumes de diferentes corpos. ■ B.3.5. Uso de aplicacións informáticas de xeometría	■ B3.2. Utilizar aplicacións informáticas de xeometría dinámica, representando corpos xeométricos e comprobando, mediante interacción con ela, propiedades xeométricas.	■ MAPB3.2.1 Representa e estuda os corpos xeométricos máis relevantes (triángulos, rectángulos, círculos, prismas, pirámides, cilindros, conos e esferas) cunha aplicación informática de xeometría dinámica e com-	■ CMCCT

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	dinámica que facilite a comprensión de conceptos e propiedades xeométricas.		proba as súas propiedades xeométricas.	
	Bloque 4. Funcións			
▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h	▪ B4.1. Interpretación dun fenómeno descrito mediante un enunciado, táboa, gráfica ou expresión analítica. ▪ B4.2. Estudo de modelos funcionais: lineal, cuadrático, proporcionalidade inversa e exponencial. Descrición das súas características, usando a linguaxe matemática apropiada. Aplicación en contextos reais. ▪ B4.3. A taxa de variación media como medida da variación dunha función nun intervalo. ▪ B4.4. Utilización de calculadoras gráficas e software específico para a construción e interpretación de gráficos.	▪ B4.1. Identificar relacións cuantitativas nunha situación, determinar o tipo de función que pode representalas, e aproximar e interpretar a taxa de variación media a partir dunha gráfica, de datos numéricos ou mediante el estudo dos coeficientes da expresión alxébrica.	▪ MAPB4.1.1 Identifica e explica relacións entre magnitudes que poden ser descritas mediante unha relación funcional, asociando as gráficas coas súas correspondentes expresións alxébricas.	▪ CMCCT
			▪ MAPB4.1.2 Explica e representa graficamente o modelo de relación entre dúas magnitudes para os casos de relación lineal, cuadrática, proporcional inversa e exponencial.	▪ CMCCT
			▪ MAPB4.1.3 Identifica, estima ou calcula elementos característicos destas funcións (cortes cos eixes, intervalos de crecemento e decrecemento, máximos e mínimos, continuidade, simetrías e periodicidade).	▪ CMCCT
			▪ MAPB4.1.4 Expresa razoadamente conclusións sobre un fenómeno, a partir da análise da gráfica que o describe ou dunha táboa de valores.	▪ CMCCT
			▪ MAPB4.1.5 Analiza o crecemento ou decrecemento dunha función mediante a taxa de variación media, calculada a partir da expresión alxébrica, unha táboa de valores ou da propia gráfica.	▪ CMCCT
			▪ MAPB4.1.6 Interpreta situacións reais que responden a funcións sinxelas: lineais, cuadráticas, de proporcionalidade inversa e exponenciais.	▪ CMCCT
▪ e ▪ f ▪ g ▪ h	▪ B4.1. Interpretación dun fenómeno descrito mediante un enunciado, táboa, gráfica ou expresión analítica. ▪ B4.2. Estudo de modelos funcionais: lineal, cuadrático, proporcionalidade inversa e exponencial. Descrición das súas características, usando a linguaxe matemática apropiada. Aplicación en contextos reais. ▪ B4.3. A taxa de variación media como medida da variación dunha función nun intervalo.	▪ B4.2. Analizar información proporcionada a partir de táboas e gráficas que representen relacións funcionais asociadas a situacións reais, obtendo información sobre o seu comportamento, evolución e posibles resultados finais.	▪ MAPB4.2.1 Interpreta criticamente datos de táboas e gráficos sobre diversas situacións reais.	▪ CMCCT
			▪ MAPB4.2.2 Representa datos mediante táboas e gráficos utilizando eixes e unidades axeitadas.	▪ CMCCT
			▪ MAPB4.2.3 Describe as características máis importantes que se extraen dunha gráfica, sinalando os valores	▪ CMCCT

	Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	▪ B4.4. Utilización de calculadoras gráficas e software específico para a construción e interpretación de gráficas.		puntuais ou intervalos da variable que as determinan utilizando tanto lapis e papel coma medios informáticos. ▪ MAPB4.2.4 Relaciona distintas táboas de valores e as súas gráficas correspondentes en casos sinxelos, xustificando a decisión. ▪ MAPB4.2.5 Utiliza con destreza elementos tecnolóxicos específicos para debuxar gráficas.	▪ CMCCT ▪ CMCCT
	Bloque 5. Estatística e Probabilidade			
▪ a ▪ c ▪ d ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h ▪ k	▪ B5.1. Análise crítica de táboas e gráficas estatísticas nos medios de comunicación e fontes públicas oficiais (IGE, INE...). ▪ B5.2. Interpretación, análise e utilidade das medidas de centralización e dispersión. ▪ B5.3. Comparación de distribucións mediante o uso conxunto de medidas de posición e dispersión. ▪ B5.4. Construción e interpretación de diagramas de dispersión. Introducción á correlación. ▪ B5.5. Azar e probabilidade. Frecuencia dun suceso aleatorio. ▪ B5.6. Cálculo de probabilidades mediante a Regra de Laplace. ▪ B5.7. Probabilidade simple e composta. Sucesos dependentes e independentes. Diagrama en árbore. ▪ B5.8. Aplicacións informáticas que faciliten o tratamento de datos estatísticos.	▪ .B5.1. Utilizar o vocabulario axeitado para a descrición de situacións relacionadas co azar e a estatística, analizando e interpretando informacións que aparecen nos medios de comunicación e fontes públicas oficiais (IGE, INE...)	▪ MAPB5.1.1 Utiliza un vocabulario adecuado para describir situacións relacionadas co azar e a estatística. ▪ MAPB5.1.2 Formula e comproba conxecturas sobre os resultados de experimentos aleatorios e simulacións. ▪ MAPB5.1.3 Emprega o vocabulario axeitado para interpretar e comentar táboas de datos, gráficos estatísticos e parámetros estatísticos. ▪ MAPB5.1.4 Interpreta un estudo estatístico a partir de situacións concretas próximas ao alumno.	▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CMCCT ▪ CMCCT ▪ CMCCT
▪ b ▪ e ▪ g	▪ B5.1. Análise crítica de táboas e gráficas estatísticas nos medios de comunicación e fontes públicas oficiais (IGE, INE...). ▪ B5.2. Interpretación, análise e utilidade das medidas de centralización e dispersión. ▪ B5.3. Comparación de distribucións mediante o uso conxunto de medidas de posición e dispersión. ▪ B5.4. Construción e interpretación de diagramas de dispersión. Introducción á correlación.	▪ B5.2. Elaborar e interpretar táboas e gráficos estatísticos, así como os parámetros estatísticos máis usuais, en distribucións unidimensionais, utilizando os medios máis axeitados (lapis e papel, calculadora, folia de cálculo), valorando cualitativamente a representatividade das mostras utilizadas.	▪ MAPB5.2.1 Discrimina se os datos recollidos nun estudo estatístico corresponden a unha variable discreta ou continua. ▪ MAPB5.2.2 Elabora táboas de frecuencias a partir dos datos dun estudo estatístico, con variables discretas e continuas. ▪ MAPB5.2.3 Calcula os parámetros estatísticos (media aritmética, percorrido, desviación típica, cuartiles,...),	▪ CMCCT ▪ CMCCT ▪ CMCCT

Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	B5.8. Aplicacións informáticas que faciliten o tratamento de datos estatísticos.		en variables discretas e continuas, coa axuda da calculadora ou dunha folla de cálculo.	
			MAPB5.2.4 Representa graficamente datos estatísticos recollidos en táboas de frecuencias, mediante diagramas de barras e histogramas.	CMCCT
- b - f	- B5.5. Azar e probabilidade. Frecuencia dun suceso aleatorio. - B5.6. Cálculo de probabilidades mediante a regra de Laplace. - B5.7. Probabilidade simple e composta. Sucesos dependentes e independentes. Diagrama en árbore.	B5.3. Calcular probabilidades simples e compostas para resolver problemas da vida cotiá, utilizando a regra de Laplace en combinación con técnicas de recuento como os diagramas de árbore e as táboas de continxencia.	- MAPB5.3.1 Calcula a probabilidade de sucesos coa regra de Laplace e utiliza, especialmente, diagramas de árbore ou táboas de continxencia para o recuento de casos. - MAPB5.3.2 Calcula a probabilidade de sucesos compostos sinxelos nos que interveñan dúas experiencias aleatorias simultáneas ou consecutivas.	- CMCCT - CMCCT

2.1.27 Primeira Lingua Estranxeira

Introdución

O papel heurístico das linguas constitúe un reto para o sistema educativo, pois son instrumento de comunicación e de interacción social, de conservación e transmisión de coñecemento, de participación cidadá na vida social, de investigación, creación, experimentación e descubrimento. E as linguas achégannos ao xeito de vida e as formas de pensamento doutros pobos e dos seus patrimonios culturais.

A lingua apréndese, non para falar, ler ou escribir sobre a lingua, senón para falar, ler e escribir sobre emocións, afectos, aventuras, sobre o mundo; como medio das relacións interpersoais e recoñecemento da alteridade, motor do noso pensamento e reflexións, e porta de acceso ao coñecemento. Neste marco, a formación lingüística no contexto escolar é un instrumento para a equidade, pois debe facilitar os medios necesarios para comunicar no ámbito educativo e na vida profesional e social, especialmente en contextos formais e académicos; sensibilizar cara a usos creativos e lúdicos das linguas, e achegar ao patrimonio literario e cultural que estas vehiculan.

O Consello de Europa, a través de sucesivos proxectos, está comprometido nunha política lingüística dirixida a protexer e desenvolver a herdanza lingüística e a diversidade cultural de Europa como fonte de enriquecemento mutuo, así como a facilitar a mobilidade persoal dos seus cidadáns e cidadás, e o intercambio de ideas. O Marco común europeo de referencia para as linguas: aprendizaxe, ensino, avaliación (MCER), publicado en 2001, é un documento de particular transcendencia, non só como ferramenta práctica para propiciar a reflexión sobre o ensino das linguas e a transparencia de cursos, programas e titulacións entre os Estados e dentro deles, senón tamén polo recoñecemento da competencia «plurilingüe» e «intercultural», que transcende o concepto de «multilingüismo» no seu día a día das políticas lingüísticas máis abertas ao recoñecemento da diversidade. Hoxe, o Marco común europeo constitúe unha referencia para proxectos e documentos clave do Consello de Europa, como a «Guía para a elaboración e posta en marcha de currículos para unha educación plurilingüe e intercultural» (2010) na que se desenvolve a noción de plurilingüismo como eixe dun enfoque centrado na rede de relacións entre distintas linguas e culturas. Nesta mesma liña, enmárcanse o informe do Foro intergubernamental europeo «O dereito dos estudantes á calidade e á equidade en educación. O papel das competencias lingüísticas e interculturais» mantido en Xenebra, en novembro 2010, e a Conferencia intergubernamental «Calidade e inclusión en educación: o papel único das linguas» mantida en Strasbourg, en setembro de 2013. En ambos os foros europeos, recoñécese a importancia da competencia lingüística e da circulación de competencias entre as linguas para lograr un maior dominio da linguaxe, clave para a inclusión social e o éxito escolar.

A educación plurilingüe e intercultural considera, con carácter xeral, a aprendizaxe de todas as linguas e culturas e, de maneira específica, os enfoques plurais transversais e integradores no seu ensino e aprendizaxe. A súa finalidade é retirar barreiras artificiais entre as linguas, encerradas tradicionalmente nos sistemas escolares en compartimentos estancos, e promover o uso integral do repertorio lingüístico, discursivo, estratéxico e intercultural que posúe o alumnado e que vai adquirindo ao longo das súas diversas experiencias lingüísticas dentro e fóra do ámbito educativo. Así, o aprendiz plurilingüe realizará transferencias dos coñecementos e experiencias lingüísticas adquiridos nunha lingua para abordar tarefas de comunicación, creación e aprendizaxe noutra lingua diferente. Esta capacidade de transferencia non só permite descubrir as regularidades dunha lingua total ou parcialmente descoñecida e relacionais, desde o punto de vista teórico, coas regularidades observadas noutras linguas que coñece, ou identificar termos emparentados en todas as linguas, senón que, ademais, promove a tolerancia perante palabras descoñecidas, especialmente importante nos contextos de comprensión que necesitan da fluidez, como son a lectura extensiva e a comprensión de textos orais sen posibilidade de verificación do entendido. A competencia plurilingüe facilitará, así, a inferencia de significados e o desenvolvemento de competencias heurísticas eficaces para identificar os elementos esenciais e secundarios nun texto descoñecido.

Pola súa parte, mediante o diálogo intercultural póñense en xogo dispositivos de relación social esenciais, como son o recoñecemento do outro como lexítimo; o reforzamento da identidade propia no recoñecemento da identidade dos outros; a aceptación da diversidade persoal, social e cultural, e o respecto dos dereitos fundamentais.

No contexto escolar, a aprendizaxe das linguas está dirixida ao logro de obxectivos similares, aínda que con diferentes niveis de dominio. Por iso, un estudo integrado de todas as linguas posibilita, por unha banda, que os contidos, procesos e estratexias traballados nunha lingua sexan igualmente utilizados nas actividades lingüísticas de comprensión e produción nas demais e, por outra, que se poida focalizar, no proceso de ensino-aprendizaxe, nos elementos diferenciadores e en todos aqueles aspectos que teñen incidencia directa na capacidade de comunicarse adecuadamente. Así, o coñecemento morfolóxico ou léxico dunha lingua pode axudar á comprensión noutra lingua; as estratexias de comprensión lectora desenvolvidas nunha lingua poden ser transferidas para a lectura noutros idiomas; o coñecemento da estrutura dos textos descritivos permitirá producilos en calquera lingua; e o coñecemento das normas que ordenan as relacións entre xeracións, sexos, clases e grupos sociais nunha lingua, informa e sensibiliza sobre a necesidade de coñecer e respectar as normas que rexen a dimensión social do uso da lingua noutra comunidade lingüística.

Por outra parte, o tratamento integrado das linguas debe considerar o punto de partida diferente de cada unha delas. Así, non se pode esquecer a situación de minorización da lingua galega, que cómpre atender e dinamizar adecuadamente. Con esa finalidade, é preciso favorecer o uso e a aprendizaxe desta lingua de xeito que se impulse a súa normalización e se venzan as dificultades da súa menor presenza e repercusión social, motivadas en moitos casos por prexuízos que é necesario desmontar e superar. O alumnado galego debe rematar a súa escolarización co nivel de usuario competente nas dúas linguas oficiais, galego e castelán, o que implica a utilización adecuada e eficaz das dúas linguas nun amplo repertorio de situacións comunicativas, propias de diferentes ámbitos, cun grao crecente de formalidade e complexidade.

Finalmente, a situación de sociedade multilingüe e plural na que vivimos solicita un enfoque metodolóxico de carácter plurilingüe que potencie o desenvolvemento comunicativo do alumnado nas linguas que adquira ao longo da súa vida, con independencia da diferenza de fins e niveis de dominio con que as utilice. E que os faga conscientes da riqueza que supón ser unha persoa plurilingüe para o desenvolvemento cognitivo e social, e o éxito escolar. Isto implica un tratamento integrado das linguas que o alumnado está a aprender nas aulas. No caso das áreas de Lingua castelá e literatura e de Lingua galega e literatura, os currículos presentan contidos similares en gran medida, e unha distribución igualmente similar en cada un dos cursos que conforman a Educación Secundaria Obrigatoria e o Bacharelato. Evidentemente, cada lingua ten as súas características propias, que requiren dun tratamento e traballo específico, pero hai determinados aspectos do currículo que, pola afinidade ou similitude que presentan en ambas as áreas, precisan ben seren abordados de maneira parella, ben seren presentados só nunha lingua pero traballados e practicados en cada unha delas, e utilizar a mesma terminoloxía nas dúas linguas para non dificultar innecesariamente o proceso de aprendizaxe do alumnado. Así pois, o profesorado implicado no proceso de ensino-aprendizaxe da Lingua castelá e literatura e da Lingua galega e literatura, en cada curso de ambas etapas, deberá organizar o seu labor nun currículo integrado, que transcenda as diferentes linguas nas que un aprendiz sexa capaz de comunicarse. Isto supón recoñecer a existencia dunha competencia global para a comunicación lingüística e implica non só evitar a repetición de contidos naqueles aspectos comúns á aprendizaxe de calquera lingua, como son as estratexias de lectura, ou o proceso de escritura, a tipoloxía textual ou a definición de termos lingüísticos; senón tamén, e especialmente, priorizar a realización de actividades comunicativas de produción e comprensión de textos orais e escritos, pois destas depende o desenvolvemento da competencia xeral en comunicación lingüística.

Ademais, nos centros teñen presenza linguas estranxeiras que tamén son abordadas na aula desde un enfoque comunicativo e intercultural, pois o coñecemento dos valores e as crenzas compartidas por grupos sociais doutros países resulta esencial para a comunicación nesta sociedade globalizada. Así, para o tratamento integrado de linguas é preciso que, igual que acontece non caso das dúas linguas cooficiais, haxa unha coordinación entre o profesorado destas e o de linguas estranxeiras, para evitar a repetición de contidos na liña das que se mencionaron para as linguas ambientais, e para unificar a terminoloxía. Pois, non se pode esquecer que o achegamento do alumnado á lingua estranxeira prodúcese, na maior parte dos casos, partindo das linguas próximas, materna e ambientais.

Igualmente presentes nas aulas están as linguas clásicas, o latín e o grego, cuxo estudo a nivel fonético, morfosintáctico e léxico proporciona unha sólida base para o perfeccionamento no manexo doutras linguas. Desempeñan, pois, un papel relevante como soporte lingüístico da maioría das linguas e para a comprensión do léxico culto que forma gran parte da terminoloxía científica e técnica actual nas linguas que o alumnado coñece ou estuda. Sen esquecer o enriquecemento cultural que lle proporciona o coñecemento dos diferentes aspectos que se inclúen na Civilización Clásica, berce da Europa actual, como son, entre outros, a mitoloxía, a relixión ou as súas creacións literarias e artísticas, que tanta influencia tiveron en épocas posteriores e seguen a ter hoxe en día. Polo tanto, é esencial a incorporación das linguas clásicas ao currículo integrado das linguas, para reforzar a reflexión lingüística do noso alumnado e fortalecer o seu acceso á cultura literaria.

Resulta obvio que para a implementación destes currículos integrados e o logro dos obxectivos plurilingües e interculturais que se perseguen, o profesorado é un elemento determinante, xa que deberá potenciar unha metodoloxía adecuada para levar a cabo enfoques comunicativos e proxectos plurais e transversais; promover a reflexión metacomunicativa e metalingüística e o contraste entre linguas; ou asegurar accións coordinadas entre os distintos departamentos lingüísticos para decidir, entre outros, desde que lingua abordar o estudo dos xéneros discursivos ou as estratexias e procesos cognitivos que están na base das diferentes actividades lingüísticas. Todo isto coa finalidade de construír en cada centro educativo a coherencia pedagóxica no ensino das distintas linguas.

As materias cuxos currículos se desenvolven ao abeiro desta introdución, as Linguas, teñen como obxectivo o desenvolvemento da competencia comunicativa do alumnado, entendida en todas as súas vertentes: pragmática, lingüística, sociolingüística e literaria. Así, achegan as ferramentas e os coñecementos necesarios para desenvolverse satisfactoria e eficazmente en calquera situación de comunicación da vida privada, social e profesional. Eses coñecementos, que articulan os procesos de comprensión e expresión oral por unha banda, e de comprensión e expresión escrita por outra, constitúen instrumentos esenciais para a aprendizaxe no ámbito educativo e, posteriormente, ao longo da vida.

A reflexión literaria, presente nun bloque de contidos nas linguas ambientais, o Galego e o Castelán, e nas linguas clásicas, a través da lectura, mediante a comprensión e interpretación de textos significativos favorece o coñecemento das posibilidades expresivas da lingua, desenvolve a capacidade crítica e creativa dos e das estudantes, dálles acceso á memoria, á creatividade, á imaxinación, ao descubrimento dos outros, ao coñecemento doutras épocas e culturas, e enfronta as situacións, sentimentos e emocións nunca experimentados, que enriquecen a súa visión do mundo e favorecen o coñecemento deles mesmos.

En definitiva, estas materias lingüísticas perseguen o obxectivo último de contribuír á formación de cidadás e cidadáns cunha competencia comunicativa que lles permita interactuar satisfactoriamente en todos os ámbitos que forman e van formar parte da súa vida. Isto esixe unha reflexión sobre os mecanismos de usos orais e escritos da súa propia lingua, e das outras linguas que estudan e coñecen, e a capacidade de interpretar e valorar o mundo, de formar as súas opinións, propias, claras e fundamentadas, e de gozar, a través da lectura crítica de obras literarias.

En contextos e situacións de comunicación real, a lingua utilízase para realizar ou acompañar accións con diversos propósitos, polo que o currículo básico incorpora o enfoque orientado á acción recollido no Marco Común Europeo de Referencia para as Linguas e describe, en termos de actuación e tomando este Marco como base da devandita descrición, o que os estudantes deberán ser capaces de facer no idioma estranxeiro en diversos contextos comunicativos reais nos que, dada a súa idade e as súas características dependendo das distintas etapas educativas, terán oportunidade de actuar. As actividades de recepción, produción e interacción orais e escritas que conforman os estándares de aprendizaxe no currículo básico integran tanto as diversas competencias comunicativas específicas, cuxa activación conxunta permite a realización desas actividades, como as competencias básicas xerais correspondentes a cada etapa.

A materia Primeira Lingua Estranxeira, nas súas distintas modalidades, contribúe en primeiro lugar, e de maneira fundamental, ao desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística, non só en segundas linguas senón tamén con respecto ás linguas maternas. Por unha banda, a aprendizaxe das segundas linguas debe aproximarse ao proceso de adquisición das linguas maternas para producir uns resultados de carácter natural e directamente aplicables ao uso lingüístico no mundo real; por outro, a reflexión consciente e o desenvolvemento sistemático de competencias variadas que leva a aprendizaxe de segundas linguas pode estenderse ás linguas maternas co fin de mellorar as competencias nestas para comprender, expresarse, interactuar e articular pensamentos e sentimentos sobre un mesmo, o outro, e a contorna mental e físico no que se actúa e constrúense as relacións como axente social.

O uso efectivo de linguas estranxeiras supón necesariamente unha visión aberta e positiva destas relacións cos demais, visión que se materializa en actitudes de valoración e respecto cara a todas as linguas e culturas, cara a outras persoas cuxos usos, valores e crenzas difiren dos propios, así como na apreciación do carácter relativo de costumes, prácticas e ideas, circunstancia que debe entenderse como unha oportunidade única de enriquecemento mutuo e de evitación ou resolución de conflitos de maneira satisfactoria para todas as partes. As competencias sociais e cívicas, e a conciencia e a expresión culturais, tanto as circunscritas ás contornas máis inmediatas como as propias de ámbitos cada vez máis amplos de actuación, forman así parte das habilidades que comprende unha competencia intercultural integrada na aprendizaxe de linguas estranxeiras.

No proceso mesmo de aprendizaxe desenvólvese outra competencia básica, o aprender a aprender, polo que o currículo básico incide no carácter procedimental de todos os seus elementos constituintes e das súas relacións. Os contidos necesarios para alcanzar os estándares de aprendizaxe, cuxo grao de adquisición valórase aplicando os criterios de avaliación descritos así mesmo como accións, son considerados como contidos competenciais, isto é, todo aquilo que o estudante debe de forma simultánea saber, saber utilizar e saber incorporar ao seu perfil de competencias. O currículo básico axuda ao alumnado a desenvolver a capacidade de aprender a aprender, comezando por establecer de maneira transparente e coherente os obxectivos ou resultados pretendidos, que teñen que facer os estudantes como falantes da lingua estranxeira mediante o uso da mesma; determinando o que necesitan aprender para alcanzar eses obxectivos, e indicando as estratexias que poden aplicar para conseguilo. Marcarse obxectivos de diverso carácter segundo as necesidades de construción do perfil persoal de competencias é, así mesmo, o primeiro paso para unha eficaz aprendizaxe autónoma e ao longo da vida.

O enfoque orientado á acción adoptado no currículo básico concéntrase no estudante, que é quen aprende, constrúe as súas competencias e utilízalas, tanto para levar a cabo as tarefas de aprendizaxe na aula como as que demanda a comunicación real. Por tanto, a materia Primeira Lingua Estranxeira contribúe decisivamente ao desenvolvemento do sentido da iniciativa, en especial polo que respecta ás actividades de expresión e interacción oral e escrita, nas que, desde a súa mesma planificación, o alumnado ha de tomar decisións sobre que dicir e como facelo, a través de que canle e con que medios, en que circunstancias e dependendo de que expectativas e reaccións dos interlocutores ou correspondentes, todo iso co fin de cumprir o propósito comunicativo que persegue co maior grao posible de éxito. A elección e aplicación consciente das estratexias de comunicación, de organización do discurso, de control sobre a súa execución e de reparación do mesmo, preparan aos estudantes para asumir as súas responsabilidades, atopar seguridade nas súas propias capacidades, reforzar a súa identidade e regular o seu comportamento.

A articulación clara e convincente de pensamentos e ideas e a capacidade de asumir riscos, xunto coa xestión adecuada da interacción e o estímulo que supón comunicarse noutras linguas para enfrontar novos retos ou resolver problemas en escenarios complexos, son fundamentais no desenvolvemento do espírito emprendedor. As linguas estranxeiras son ademais a porta a un mundo de infinitas posibilidades no terreo laboral e profesional, e o currículo básico pretende fomentar o emprendemento como actitude ante a vida incorporando actividades concretas nas que o estudante aprende a ser crítico, creativo e comprometido tamén nestes contextos.

Neste e en calquera outro ámbito, a actividade lingüística realízase en gran parte hoxe en día a través de medios tecnolóxicos. Estes medios están recollidos no currículo básico como soportes naturais dos textos orais ou escritos que o estudante haberá de producir, comprender e procesar, polo que a competencia dixital enténdese como parte substancial da competencia comunicativa.

Este carácter dinámico, en fin, ha de presentar as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía e outras áreas de coñecemento, ás que Primeira Lingua Estranxeira pode contribuír facilitando e expandindo o acceso a datos, procedementos e técnicas de investigación, facendo posible un intercambio máis directo e frutífero entre comunidades científicas, e propiciando a construción conxunta do saber humano. Integrando todos estes aspectos, o currículo básico estrutúrase ao redor de actividades de lingua tal como estas describíense no Marco: comprensión e produción (expresión e interacción) de textos orais e escritos. Nas páxinas seguintes preséntanse, en forma esquemática, os contidos, os criterios de avaliación e os estándares de aprendizaxe que conforman, para cada etapa, o currículo básico de Primeira Lingua Estranxeira. Os contidos, criterios e estándares están organizados en catro grandes bloques que se corresponden coas actividades de lingua mencionadas, eixo dos ensinos da materia. As relacións existentes entre este tres elementos do currículo básico non son unívocas, debido á especial natureza da actividade lingüística; isto supón que, para cada unha das tarefas comunicativas listadas e descritas nos estándares, haberá de incorporarse o conxunto dos contidos recolleitos para cada bloque de actividade respectivo; da mesma maneira, para avaliar o grao de adquisición de cada un dos estándares de aprendizaxe dunha determinada actividade de lingua, haberán de aplicarse todos e cada un dos criterios de avaliación recolleitos e descritos para a actividade correspondente.

1º de ESO

Primeira Lingua Estranxeira. 1º ESO				
Obxetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Comprensión de textos orais				
■ b ■ c ■ d ■ e ■ i ■ j	■ B1.1. Uso de estratexias de comprensión das mensaxes orais: – Uso do contexto verbal e non verbal e dos coñecementos previos sobre a situación (quen fala a quen, con que intencións, onde, cando) que dan lugar a inferencias do significado baseadas no contexto. – Uso dos coñecementos referenciais sobre o tema. – Identificación de palabras chave. – Adaptación da escoita á súa finalidade (global ou/e específica). – Identificación dos recursos lingüísticos ou temáticos	■ B1.1. Coñecer e saber aplicar as estratexias básicas de comprensión do sentido xeral, a información esencial, os puntos e ideas principais ou os detalles relevantes do texto: anticipación do contido xeral do que se escoita con axuda de elementos verbais e non verbais e uso dos coñecementos previos sobre a situación (quen fala a quen, con que intencións, onde, cando) que dan lugar a inferencias do significado baseadas no contexto. ■ B1.2. Coñecer e saber aplicar as estratexias básicas de comprensión do sentido xeral, a información esencial, os puntos e ideas principais ou os detalles rele-	■ PLEB1.1 Comprende frases e expresións habituais relacionadas con necesidades inmediatas e temas con que se estea moi familiarizado sempre que se fale de xeito pausado e ben articulado.	■ CCL ■ CD ■ CAA ■ CCEC
			■ PLEB1.2. Capta os puntos principais e detalles relevantes de instrucións, preguntas, explicacións, diálogos e outras mensaxes orais sinxelas articuladas con claridade e pausadamente, relacionadas coas actividades de aula e con áreas de prioridade inmediata.	■ CCL ■ CAA ■ CCEC
			■ PLEB1.3. Distingue, co apoio da imaxe, as ideas	■ CCL

Primeira Lingua Estranxeira. 1º ESO				
Obxetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	adquiridos. – Inferencia do significado probable das palabras ou frases que descoñece. ■ B1.2 Tolerancia da comprensión parcial ou vaga nunha situación comunicativa. ■ B1.3 Perseveranza no logro da comprensión oral, reescoitando o texto gravado ou solicitando repetición ou reformulacións do dito.	vantes do texto: anticipación do contido xeral do que se escoita con axuda de elementos verbais e non verbais e uso dos coñecementos previos sobre a situación (quen fala a quen, con que intencións, onde, cando) que dan lugar a inferencias do significado baseadas no contexto. ■ B1.3. Identificar a información esencial, os puntos principais e os detalles máis relevantes en textos orais breves e ben estruturados, transmitidos de viva voz ou por medios técnicos e articulados a velocidade lenta, nun rexistro estándar formal, e que versen sobre asuntos cotiáns en situacións habituais escolares e da familia ou do propio campo de interese, sempre que as condicións acústicas non distorsionen a mensaxe e se poida volver escoitar o dito. ■ B1.4 Comprender os puntos esenciais e os detalles máis relevantes en conversas sinxelas, reais ou simuladas, que se refiran a necesidades prácticas ou materiais, gustos ou sensacións físicas moi básicas, expresadas pausadamente e con boa articulación, e que se poden escoitar de novo ou solicitar que se repita ou reformule o dito. ■ B1.5 Recoñecer as fórmulas máis habituais de contacto social e as normas de cortesía máis sinxelas e comúns para a súa idade, e aquelas utilizadas máis habituais para iniciar e terminar o discurso. ■ B1.6 Comprender o sentido xeral e a información esencial predicible de textos audiovisuais sinxelos, articulados pausadamente e con claridade, e con apoio de imaxes moi redundantes.	principais e información relevante en presentacións moi básicas sobre temas educativos, que estea a aprender ou do seu interese (p. e., sobre un tema curricular como os contaminantes, a clasificación dos seres vivos, etc.) sempre que poida escoitalas máis dunha vez. ■ PLEB1.4. Identifica o sentido xeral e os puntos principais dunha conversación informal entre dous interlocutores que ten lugar na súa presenza, ou procedente dunha gravación pedagóxica cando o tema lle resulta coñecido e o discurso está articulado con claridade, a velocidade baixa. ■ PLEB1.5 Comprende, nunha conversa informal na que participa, descrições, narracións, peticións de información, a expresión da vontade, a certeza, e os desexos sobre asuntos prácticos da vida diaria e sobre temas do seu interese, cando se lle fala con claridade, amodo e directamente e si o interlocutor está disposto a repetir ou reformular o dito. ■ PLEB1.6. Identifica a información esencial do tema e da situación de comunicación de gravacións auténticas ou pedagóxicas sinxelas, sobre asuntos cotiáns ou do seu interese, articuladas pausadamente e con claridade, e cando as imaxes axudan á comprensión e se pode escoitar máis dunha vez.	■ CD ■ CAA ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CCEC
	Bloque 2. Produción de textos orais: expresión e interacción			
■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ f ■ i ■ j	■ B2.1. Estratexias de produción: – Planificación. – Identificación do contexto, do destinatario e da finalidade da produción ou da interacción. – Adecuación do texto ao destinatario, contexto e canle, escollendo os expoñentes lingüísticos necesarios para lograr a intención comunicativa – Percepción da mensaxe con claridade, distinguindo a súa idea ou ideas principais e a súa estrutura básica. – Execución.	■ B2.1 Pronunciar e entoar de xeito claro e intelixible, aínda que se cometan erros de pronunciación polos que os interlocutores teñan que solicitar repeticións de cando en vez. ■ B2.2 Interactuar de xeito sinxelo en intercambios claramente estruturados, utilizando fórmulas ou xestos simples para tomar ou ceder a quenda de palabra, aínda que se dependa en gran medida da actuación do interlocutor. ■ B2.3 Utilizar as estratexias máis adecuadas para producir textos monolóxicos que aborden descrições, narracións e explicacións breves e sinxelas sobre	■ PLEB2.1 Na maioría das actividades de aula amosa unha actitude positiva polo uso da lingua estranxeira nas diferentes situacións comunicativas, esforzándose por utilizala aínda que, ás veces, teña que recorrer a outras linguas para pedir axuda ou aclaracións. ■ PLEB2. 2 Fai presentacións moi breves e ensaiadas comprensibles e con apoio visual de distintos soportes multimedia que lle permitan ilustralas con imaxes e seguir un guión sobre aspectos concretos e sinxelos de temas do seu interese ou relacionados cos seus	■ CCL ■ CD ■ CAA ■ CCEC ■ CCL ■ CD ■ CAA ■ CCEC

Primeira Lingua Estranxeira. 1º ESO				
Obxetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	– Activación dos coñecementos previos sobre modelos e secuencias de interacción, e elementos lingüísticos previamente asimilados e memorizados. – Expresión da mensaxe con claridade, coherencia básica, estruturándoo adecuadamente e axustándose, no seu caso, aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto traballados en clase previamente. – Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis modesta da tarefa) ou da mensaxe (facer concesións no que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos dispoñibles. – Compensación das carencias lingüísticas mediante procedementos lingüísticos e paralingüísticos: – Lingüísticos: – Modificación de palabras de significado parecido. – Definición ou parafrase dun termo ou expresión. – Paralingüísticos: – Pedido de axuda ou clarificación. – Sinalización de obxectos, uso deícticos ou realización de accións que aclaran o significado. – Uso da linguaxe corporal culturalmente pertinente (xestos, expresións faciais, posturas, contacto visual ou corporal). – Uso de elementos cuasi-léxicos (humh, puah...) de valor comunicativo. – Uso dos elementos prosódicos sinxelos (pausas, ritmo, entoación) como substitutos dos marcadores discursivos para indicarlle ao destinatario-ouvinte as partes do discurso que deben ser co-interpretadas. ■ B2.2 Actitude de respecto cara a si mesmo/a e aos demais para comprender e facerse comprender. ■ B2.3 Rutinas ou modelos elementais de interacción segundo o tipo de situación de comunicación: chegada e saída do centro, conversa telefónica, compra-venta e outras, igualmente cotiás básicas.	acontecementos, experiencias, condicións de vida e coñecementos diversos, con certa fluidez e pronunciación intelixible, utilizando conectores textuais, e con dominio do vocabulario elemental para lograr a finalidade da comunicación. ■ B2.4 Producir textos breves e comprensibles, en conversacións cara a cara, nun rexistro neutro ou informal, cunha linguaxe sinxela, nos que se dá, se solicita e intercambia información básica sobre temas de importancia na vida cotiá e asuntos coñecidos ou de interese persoal ou educativo propios da súa idade e nivel escolar, e se xustifican brevemente e de xeito básico os motivos de determinadas accións e plans sinxelos, aínda que ás veces haxa interrupcións ou vacilacións, resulten evidentes as pausas e a reformulación para organizar o discurso e seleccionar expresións e estruturas, e o interlocutor teña que solicitar ás veces que se lle repita o dito, e mesmo solicite axuda ao interlocutor para expresar adecuadamente o seu texto. ■ B2.5 Empregar para comunicarse mecanismos sinxelos o bastante axustados ao contexto e á intención comunicativa (repetición léxica, elipse, deixe persoal, espacial e temporal, xustaposición, e conectores e marcadores conversacionais básicos máis frecuentes). ■ B2.6 Manexar con certa fluidez frases curtas, grupos de palabras e fórmulas básicas para desenvolverse de xeito suficiente en breves intercambios en situacións habituais e cotiás, aínda que se interrompa o discurso para buscar expresións, articular palabras menos frecuentes. ■ B2.7 Utilizar estratexias de cooperación na interacción e no traballo con outras persoas: colaborando cos demais na interacción, verificando a comprensión propia e dos demais mediante estratexias de compensación lingüísticas e non verbais, e cooperando activamente na realización das tarefas de comunicación.	estudos, e responde a preguntas breves e moi sinxelas dos oíntes dos e das oíntes sobre o contido das súas presentacións.	
			■ PLEB2. 3 Desenvólvese sen dificultade evidente en xestións e transaccións cotiás básicas, e ofrece e obtén información básica en situacións habituais e concretas propias das viaxes, aloxamento, transporte, compras e lecer, seguindo normas de cortesía básicas (saúdo e tratamento).	■ CCL ■ CD ■ CAA ■ CCEC
			■ PLEB2. 4 Establece contacto social en función da situación de comunicación, real ou simulada, e reformula ou rectifica se non é comprendido, e pide aclaración se non entende algo.	■ CCL ■ CD ■ CAA ■ CCEC
			■ PLEB2. 5 Participa en conversacións informais cara a cara, cunha pronuncia comprensible empregando as convencións propias do proceso comunicativo. Nelas establece contacto social, intercambia información básica e expresa opinións, fai invitacións e ofrecementos sinxelos, pide e ofrece cousas, pide e dá indicacións ou instrucións sinxelas e básicas, ou se manifesta sobre os pasos que hai que seguir para realizar unha actividade conxunta.	■ CCL ■ CAA ■ CCEC
			■ PLEB2. 6 PLEB2.7 Colabora cos demais na interacción, verificando a comprensión propia e dos demais mediante estratexias de compensación lingüísticas e non verbais, e cooperando activamente na realización das tarefas de comunicación, e manifesta interese e respecto polas achegas dos seus compañeiros/as.	■ CCL ■ CD ■ CAA ■ CCEC

Primeira Lingua Estranxeira. 1º ESO				
Obxetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 3: Comprensión de textos escritos			
▪ B ▪ c ▪ d ▪ e ▪ i ▪ j	▪ B.3.1.Estratexias de comprensión: – Mobilización de información previa sobre o tipo de tarefa e o tema, a partir da información superficial: imaxes, organización na páxina, títulos de cabeceira, etc. – Identificación do tipo de lectura demandado pola tarefa (en superficie ou oceánica, selectiva, intensiva ou extensiva). – Identificación do tipo textual básico (narrativo, descritivo, explicativo), adaptando a comprensión ao mesmo. – Distinción de tipos de comprensión necesarios para a realización da tarefa (sentido xeral, información esencial, puntos principais). – Formulación de hipótese sobre contido e contexto. – Inferencia e formulación de hipótese sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paratextuais. – Reformulación de hipótese a partir da comprensión de novos elementos. ▪ B.3.2 Uso de técnicas como subliñar ou tomar notas para lograr unha mellor comprensión do contido e da estrutura do texto.	▪ B3.1 Utilizar as estratexias máis adecuadas (identificación do tema dun texto coa axuda de elementos textuais e non textuais, uso dos coñecementos previos sobre o tema, inferencia de significados polo contexto, por comparación de palabras ou frases similares nas linguas que xa coñecen...) para a comprensión do sentido xeral, a información esencial, os puntos e ideas principais ou os detalles relevantes do texto. ▪ B3.2 Comprender instrucións básicas e avisos, obrigas e prohibicións (por ex. indicacións para chegar a un lugar, frecuencia da dose dun medicamento, manexo elemental de aparellos coñecidos, etc.). ▪ B3.3 Identificar e interpretar palabras e enunciados clave sinxelos e contextualizados, en situacións de comunicación significativas para a súa idade e nivel escolar, coa axuda de elementos textuais e non textuais, sobre temas variados e outros relacionados con outras materias do currículo. ▪ B3.4 Identificar a información esencial, os puntos máis relevantes e detalles importantes en textos, tanto en formato impreso como en soporte dixital, breves, sinxelos e ben estruturados, escritos nun rexistro informal ou estándar, que traten de asuntos cotiáns, de temas coñecidos e previsibles de interese ou relevantes para os propios estudos, e que conteñan estruturas sinxelas e un léxico básico de uso común e habitual. ▪ B3.5 Identificar información persoal básica (descrición física, data e lugar de nacemento, idade e sexo, estado civil, orixe e nacionalidade, profesión, gustos, etc.) e no ámbito público, presentada ou solicitada en cartas, formularios, fichas, cuestionarios, anuncios, etc. ▪ B3.6 Ler con certa autonomía textos adaptados de certa lonxitude axeitados á idade, intereses e nivel escolar.	▪ PLEB3.1 Comprende, con axuda da imaxe, instrucións sinxelas e básicas de funcionamento e manexo de aparellos electrónicos ou de máquinas de uso común e coñecidos, e segue instrucións básicas e predicibles para a realización de actividades e normas de seguridade (por ex. nun centro escolar, un lugar público ou unha zona de lecer).	▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ PLEB3.2 Entende información específica esencial en páxinas Web e outros materiais de referencia ou consulta de carácter pedagóxico claramente estruturados e nun rexistro estándar e con imaxes ilustrativas redundantes sobre temas relativos a materias académicas, ou do seu interese (por ex.sobre un tema curricular, un programa informático, unha cidade, un deporte ou o medio ambiente), sempre que poida reler as seccións difíciles.	▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ PLEB3.3 Entende os puntos principais de anuncios e material publicitario de publicacións propias da súa idade ou Internet formulados de xeito simple e claro, e relacionados con asuntos do seu interese, nos ámbitos persoal e académico.	▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ PLEB3.4 Atopa a información que necesita para a realización dunha tarefa en narracións breves moi sinxelas en lingua estándar, e en guías de ocio, dicionarios, catálogos, etc.	▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ PLEB3.5 Entende información básica (lugar, prezo, horarios, datos ou preguntas relativas á información persoal...) de correspondencia formal na que se lle informa sobre asuntos do seu interese.	▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CCEC
			▪ PLEB3.6 Comprende con fluidez textos adaptados (por ex. en lecturas para a mocidade) de historias de ficción.	▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CCEC
	Bloque 4. Producción de textos escritos: expresión e interacción			

Primeira Lingua Estranxeira. 1º ESO				
Obxetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a - b - c - d - e - f - i - j	- B4.1. Estratexias de produción: - Planificación. - Mobilización e coordinación das propias competencias xerais e comunicativas co fin de realizar eficazmente a tarefa (repasar que se sabe sobre o tema, que se pode ou se quere dicir, etc.). - Localización e uso adecuado recursos lingüísticos ou temáticos (uso dun dicionario ou gramática, obtención de axuda, etc.). - Uso de elementos coñecidos lidos nun texto escrito para elaborar os propios textos. - Execución. - Elaboración dun borrador seguindo textos modelo. - Estructuración do contido do texto. - Organización do texto en parágrafos abordando en cada un unha idea principal do texto e entre todos conformar o significado deste ou idea global. - Expresión da mensaxe con claridade axustándose aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto. - Reaxuste a tarefa (emprender unha versión máis modesta da tarefa) ou a mensaxe (facer concesións no que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos dispoñibles. - Recurso aos coñecementos previos (utilizar linguaxe “prefabricada”-frases feitas, locucións, do tipo “agora volvo” “nos vemos”etc.). - Revisión: - Identificación de problemas, erros e repeticións. - Atención ás convencións ortográficas e signos de puntuación. - Presentación coidada do texto (marxes, limpeza, tamaño da letra...). - Reescritura definitiva.	- B4.1 Aplicar estratexias adecuadas para elaborar textos escritos breves e de estrutura simple, por ex. copiando formatos, fórmulas e modelos convencionais propios de cada tipo de texto, identificando as ideas pertinentes e necesarias, poñendo una idea principal en cada parágrafo... - B4. 2 Escribir, en papel ou en soporte electrónico, textos breves, sinxelos e de estrutura clara sobre temas cotiás ou de interese persoal, nun rexistro estándar ou informal, utilizando adecuadamente os recursos máis básicos de cohesión, e de coherencia, e as convencións ortográficas básicas, e os signos de puntuación máis comúns, cun control razoable de expresións e estruturas básicas e sinxelas, e un léxico de uso frecuente para a súa idade e nivel escolar. Tomar notas e escribir mensaxes moi breves e sinxelas a partir dunha información moi sinxela e predicible. B. 4.3 Completar documentos básicos nos que se solicite información persoal. - B4.4 Escribir mensaxes sinxelas con información, instrucións e indicacións moi básicas relacionadas con actividades cotiás e de inmediata necesidade. - B4.5 Intercambiar correspondencia persoal breve e moi sinxela, sobre temas da vida cotiá, empregando palabras e expresións moi básicas de uso habitual, de encabezamento e despedida, e frases e oracións simples illadas e enlazadas con conectores elementais. - B4.6 Presentar os textos escritos de xeito coidado (con atención ás marxes, riscados, liñas dereitas, letra clara, letras maiúsculas e minúsculas cando corresponda, etc) en soporte papel e dixital.	PLEB4.1 Escribe notas e mensaxes (p.e., posts e chats en redes sociais), en situacións reais ou simuladas nos que dá e solicita breve información sobre citas, preferencias, sentimentos, relacionadas con actividades e situacións da vida cotiá e do seu interese.	- CCL - CD - CAA - CCEC
			PLEB4.2 Elabora textos moi breves nos que expón, por ex. unha enumeración de actividades ou tarefas moi habituais, listas de compras, traxecto habitual etc; e textos que expresen sentimentos básicos de gusto, desgusto, aceptación, negación, etc.	- CCL - CD - CAA - CCEC
			PLEB4.3. Completa un cuestionario sinxelo con información persoal e relativa aos seus datos, intereses ou afeccións (p. e. para subscribirse a unha publicación dixital).	- CCL - CD - CAA - CCEC
			PLEB4.4 Escribe notas, anuncios e mensaxes breves en soporte papel e dixital, en situacións de comunicación reais ou simuladas, relacionados con actividades e situacións da vida cotiá, do seu interese persoal ou sobre temas de actualidade de especial relevancia y comprensibles para a súa idade, respectando as convencións e normas de cortesía e da etiqueta se utiliza as redes sociais.	- CCL - CD - CAA - CCEC
			PLEB4.5. Escribe correspondencia persoal na que se establece e mantén contacto social real ou simulado (por ex. con amigos noutros países), se intercambia información básica sobre si mesmo, e a súa vila, por ex., se describen en termos moi sinxelos sucesos importantes e experiencias persoais; se dan instrucións sinxelas, se fan e aceptan ofrecementos e suxestións (por ex. cancelase, confirmase ou modifícase unha invitación ou uns plans), e se expresan opinións de xeito sinxelo.	- CCL - CD - CAA - CCEC
			PLEB4.6.Fai unha presentación coidada dos textos escritos, en soporte papel e dixital utilizando correctamente as convencións ortográficas e os signos de puntuación.	- CCL - CD - CAA - CCEC
Bloque 5. Coñecemento da lingua e consciencia plurilingüe e intercultural				

Primeira Lingua Estranxeira. 1º ESO				
Obxetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ f ■ i ■ j	■ B5.1 Patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación. – Sons e fonemas vocálicos. – Sons e fonemas consonánticos e as súas agrupacións. – Procesos fonolóxicos básicos. – Acento dos elementos léxicos illados e no sintagma e na oración. ■ B5.2 Patróns gráficos e convencións ortográficas – Uso das normas básicas de ortografía da palabra. – Utilización adecuada da ortografía da oración: coma, punto e coma, puntos suspensivos, parénteses e comiñas. ■ B5.3 Aspectos socioculturais e sociolingüísticos: – Recoñecemento e uso de convencións sociais básicas e normas de cortesía propias da súa idade e de rexistros informal e estándar; e da linguaxe non verbal elemental na cultura estranxeira. – Achegamento a algúns aspectos culturais visibles: hábitos, horarios, actividades ou celebracións; condicións de vida (vivenda, contorna); relacións interpersoais (familiares, de amizade ou escolares), música, comida, lecer, deportes, comportamentos próximos, lugares...; e a costumes, valores e actitudes máis evidentes sobre aspectos propios da súa idade a través de producións multimedia e de manifestacións artísticas dos países onde se fala a lingua estranxeira. – Identificación dalgunhas similitudes e diferenzas elementais e máis significativas nos costumes cotiáns e uso das formas básicas de relación social entre os países onde se fala a lingua estranxeira e o noso. – Actitude receptiva e respectuosa cara ás persoas, países e comunidades lingüísticas que falan outra lingua e teñen unha cultura diferente á propia. ■ B5.4 Plurilingüismo – Identificación de similitudes e diferenzas entre as linguas que coñece para mellorar a súa aprendizaxe e lograr unha competencia comunicativa integrada. – Participación en proxectos nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Trans-	■ B5.1 Pronunciar e entoar de xeito claro e intelixible, aínda que se cometan erros de pronunciación polos que os interlocutores teñan que solicitar repeticións. ■ B5.2 Coñecer e utilizar para a comprensión e produción de textos orais e escritos os aspectos socioculturais e sociolingüísticos relativos á vida cotiá (hábitos de estudo e de traballo, actividades de lecer), condicións de vida, relacións interpersoais (entre homes e mulleres, no traballo, no centro educativo), comportamento (xestos, expresións faciais, uso da voz, contacto visual), e convencións sociais (costumes, tradicións). ■ B5.3 Interaccionar segundo as convencións sociais máis básicas da cultura estranxeira, e utilizar os coñecementos socioculturais e sociolingüísticos básicos para unha comprensión adecuada do texto oral e escrito. ■ B5.4 Na propia lingua, identificar diferenzas e semellanzas nos aspectos culturais máis visibles dos países onde se fala a lingua estranxeira e da propia cultura, a coas diversas culturas, se é o caso, do resto do alumnado amosando curiosidade e respecto perante as diferenzas. ■ B5.5 Valorar as linguas como medio para comunicarse e relacionarse con compañeiros e compañeiras doutros países, como recurso de acceso á información, e como instrumento de enriquecemento persoal ao coñecer culturas e maneiras de vivir diferentes. ■ B5.6 Utilizar os coñecementos e experiencias lingüísticas adquiridos en todas as linguas que coñece para establecer similitudes e diferenzas coa nova lingua e desenvolver unha competencia comunicativa plurilingüe; e apreciar a riqueza persoal e social que aporta ser unha persoa plurilingüe. ■ B5.7 Levar a cabo as funcións demandadas polo propósito comunicativo, utilizando os expoñentes máis comúns e básicos de devanditas funcións e os patróns discursivos igualmente básicos de uso máis frecuente e mostrar control sobre un conxunto de estruturas gramaticais e modelos de oracións e frases dentro dun repertorio básico memorizado. ■ B5.8 Comprender e utilizar un repertorio léxico oral básico suficiente para comunicar información, contidos elementais doutras materias do currículo e opinións breves, simples e directas en situacións habituais e	■ PLB5.1 Identifica sons e grafías de fonemas básicos, e produce comprensiblemente trazos fonéticos que distinguen fonemas (nasalización, sonorización...) e patróns moi básicos de ritmo, entoación e acentuación de palabras e frases. ■ PLB5.2 Utiliza a lingua estranxeira na maioría das súas intervencións nas actividades de aula, e na participación en simulacións sobre temas cotiás e de interese persoal, con diversos fins comunicativos, establecendo contacto social en función da situación de comunicación, reformulando e rectificando se non é comprendido, e pedindo aclaración se non entende algo. ■ PLB5.3 Utiliza as convencións orais básicas propias da lingua estranxeira no desenvolvemento do proceso comunicativo oral e escrito (saúdos, rutinas para iniciar ou manter a quenda de palabra, fórmulas orais breves para manter a atención...). ■ PLB5.4 Na propia lingua, identifica aspectos socioculturais básicos dos países nos que se fala a lingua estranxeira, analizándoos comparativamente coas diversas culturas, se é o caso, do resto do alumnado evitando estereotipos e valoracións etnocéntricas. ■ PLB5.5 Nas actividades de aula reflexiona sobre a utilización para a comprensión e elaboración de textos do coñecemento adquirido noutras linguas sobre elementos morfosintácticos e discursivos básicos e habituais no uso da lingua. ■ PLB5.6 Comunica con eficacia, comprendendo e utilizando adecuadamente as estruturas morfosintácticas básicas para realizar as funcións comunicativas propias do seu nivel, e estratexias de comunicación e de redundancia do significado (imaxes, elementos paralingüísticos, cuasi-lingüísticos básicos e paratextuais). ■ PLB5.7 Recoñece e utiliza un vocabulario oral e escrito básico e suficiente para comprender e elaborar textos sinxelos propios do seu nivel educativo.	■ CCL ■ CAA ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CCEC ■ CCL ■ CD ■ CAA ■ CCEC ■ CCL ■ CD ■ CAA ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CCEC

	Primeira Lingua Estranxeira. 1º ESO			
Obxetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	versais Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais, e valorando positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe. ■ B5.5 Funcións comunicativas: – Iniciación e mantemento de relacións persoais e sociais básicas propias da súa idade. – Descrición de calidades físicas e abstractas básicas de persoas, obxectos, lugares e actividades. – Narración de acontecementos pasados puntuais e habituais, descrición de estados e situacións presentes, e expresión básica de sucesos futuros. – Petición e ofrecemento de información, indicacións, expresión sinxela de opinións e advertencias. – Expresión do coñecemento, a certeza e a dúbida. – Expresión da vontade, a intención, a decisión, a promesa, a orde, a autorización e a prohibición. – Expresión do interese, a aprobación, o aprecio, a simpatía, a satisfacción, a esperanza, a confianza, a sorpresa, e os seus contrarios. – Formulación de suxestións, desexos, e expresión básica de condicións e hipóteses. – Establecemento e mantemento básicos da comunicación e organización elemental do discurso. ■ B5.6 Léxico oral e escrito básico de uso común relativo a: – Identificación persoal elemental; vivenda, fogar e contorna; actividades da vida diaria; familia e amigos; traballo, tempo libre, lecer e deporte; vacacións; saúde e coidados físicos; educación e estudo; compras; alimentación e restauración; transporte; lingua e comunicación; medio ambiente, clima e contorna natural; e Tecnoloxías da Información e a Comunicación. – Expresións fixas, enunciados fraseolóxicos básicos e máis habituais -saúdos, despedidas, preguntas por preferencias, expresión sinxela de opinións- e léxico sobre temas relacionados con contidos sinxelos doutras áreas do currículo. ■ B5.7 Estructuras sintáctico-discursivas propias de cada idioma.	cotiás propias da súa idade e nivel escolar. ■ B5.9. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	■ PLEB5.8 Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	■ CCL ■ CAA ■ CCEC ■ CD

¹Contidos sintáctico-discursivos por idiomas

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Português
- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>und</i>); disxunción (<i>oder</i>); oposición (<i>aber</i>); causa (<i>weil</i>). - Afirmación (<i>affirmative Aussagesätze</i>; <i>affirmative Zeichen</i>). - Exclamación (<i>Ausrufesätze</i>, z. B. „<i>Das ist super!</i>“, „<i>Das ist blöd!</i>“). - Negación (<i>negative Sätze mit nicht, nicht + Adjektiv</i>; <i>negative Zeichen</i>). - Interrogación (<i>W-Fragen mit wer, wie, was, wo, woher</i>, z. B. „<i>Wer ist das?</i>“, „<i>Wie heißt du?</i>“, „<i>Wo wohnst du?</i>“, „<i>Ja/Nein-Fragen</i>, z. B. „<i>Heißt du Uxia?</i>“, „<i>Ist das ein Buch?</i>“, <i>Zeichen</i>). - Expresión do tempo presente (<i>Präsens</i>). - Expresión do aspecto durativo (<i>Präsens</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>Aussagesätze</i>); capacidade (<i>mögen</i>); posibilidade/probabilidade (<i>können</i>; <i>dürfen</i>); permiso (<i>dürfen</i>); intención (<i>Präsens</i>). - Expresión da entidade (<i>zusammengesetzte Nomen</i>; <i>Pronomen [Personal-, Demonstrativ- und Determinativpronomina]</i>); da calidade (z. B. <i>gut, sehr gut</i>). - Expresión da cantidade (<i>Singular und Plural</i>; <i>Kardinalzahlen</i>; <i>Quantität</i>, z. B. <i>alle, kein</i>). - Expresión do espazo (<i>Präpositionen</i>; <i>Lokaladverbien</i>). - Expresión do tempo (<i>Stundenzählung</i>, z. B. „<i>Es ist halb neun</i>“; <i>Zeiteinheiten</i>, z. B. <i>Wochentage</i>; <i>Ausdruck der Zeit</i>, z. B. <i>spät</i>). - Expresión do modo (<i>Modaladverbien</i>, z. B. <i>so, sehr</i>).	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>et</i>); disxunción (<i>ou</i>); oposición (<i>mais</i>); causa (<i>parce que</i>); finalidade (<i>pour</i>); comparación (<i>plus, moins</i>); consecuencia (<i>alors</i>); explicativas (<i>parce que</i>). - Relacións temporais (<i>avant, après</i>). - Exclamación (<i>Oh là là! On y va!</i>); interxección (<i>oui!, non! Zut!</i>). - Negación (<i>ne/n'...pas</i>). - Interrogación (<i>qui est-ce ?</i>, <i>qu'est-ce que c'est ?</i>, <i>quoi, quand, comment, pourquoi, où</i>; <i>réponses</i> (p. ex. <i>oui, non</i>); <i>est-ce que?</i>; <i>adjectif interrogatif</i> (p. ex. <i>quel est ton sport préféré?</i>). - Expresión do tempo: presente; futuro (<i>présent, futur proche</i>); <i>passé récent</i>; <i>impréatif</i>. - Expresión do aspecto: puntual (frases simples); habitual (<i>présent</i>); terminativo (venir de + <i>Inf.</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (phrases déclaratives); capacidade (<i>pouvoir</i>); posibilidade/probabilidade (<i>peut-être</i>); necesidade (<i>il faut+infinitif</i>); obriga /prohibición (<i>il faut, verbe devoir, impératif</i>); permiso (<i>pouvoir</i> : <i>est-ce que je peux... ?</i>); intención/deseño (<i>vouloir</i>); cortesía (<i>distinction tu/vous</i>). - Expresión expresión da existencia (os presentativos, <i>par exemple, c'est, ce sont</i>); da entidade (p. ex. <i>articles définis, indéfinis, noms, pronoms personnels sujet (on), pronoms toniques</i>); os presentativos (p. ex. <i>c'est, voilà, il est</i>); a posesión (adxectivos posesivos dun só propietario); la existencia (p. ex. <i>il y a, il n'y a pas</i>); a cualidade (xénero e número dos adxectivos regulares). - Expresión da cantidade: (plurais regulares; números cardinais ata 2 cifras; primeiros números ordinais; <i>articles partitifs</i>). Adverbios de cantidade e medidas (<i>un peu, trop, assez, beaucoup, un pot, un tube</i>). - Expresión do espazo (<i>prépositions et adverbies de lieu avec villes et pays (en/au + pays, à + ville), position (ici), distance, mouvement, direction, provenance (venir</i>	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>and, too, also</i>); disxunción (<i>or</i>); oposición (<i>but</i>); causa (<i>because (of)</i>; <i>due to</i>); finalidade (<i>to + infinitive; for</i>); comparación (<i>as/not so + Adj. + as; more comfortable/quickly, faster (than); the fastest</i>); resultado (<i>so...</i>); condición (<i>first conditional</i>). - Relacións temporais (<i>as soon as; while</i>). - Afirmación (<i>affirmative sentences; tags</i>). - Exclamación (<i>What + Adj. + noun, e. g. What a wonderful holiday!</i>; <i>How + Adj., e. g. How interesting!</i>; <i>exclamatory sentences and phrases</i>, e. g. <i>Well, that is a surprise! Fine! Great!</i>). - Negación (<i>negative sentences with not, never, non (Noun, e. g. never mind, not to worry, nobody, nothing; negative tags)</i>). - Interrogación (<i>Wh- questions; Aux. Questions; What is this for?</i>; <i>tags</i>). - Expresión do tempo: pasado (<i>past simple and continuous; present perfect; present (present simple and continuous)</i>); futuro (<i>going to; will; present simple and continuous + Adv.</i>). - Expresión do aspecto: puntual (<i>simple tenses</i>); durativo (<i>present and past simple/perfect</i>); habitual (<i>simple tenses + Adv., e. g. usually; used to</i>); incoativo (<i>start + verb+ ing</i>); terminativo (<i>stop + verb+ ing</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>declarative sentences</i>); capacidade (<i>can; be able to</i>); posibilidade/probabilidade (<i>may; might; perhaps</i>); necesidade (<i>must; need; have (got) to</i>); obriga (<i>have (got) to; must; imperative</i>); permiso (<i>could; allow</i>); intención (<i>present continuous</i>). - Expresión da existencia (e. g. <i>there will be/has been</i>); a entidade (<i>count/uncount/collective/compound nouns; pronouns (relative, reflexive/emphatic); determiners</i>); a calidade (e. g. <i>good at maths; rather tired</i>). - Expresión da cantidade (singular/plural; cardinal and ordinal numerals. Quantity: e. g. <i>all (the), most, both, none</i>. Degree: e. g. <i>really; quite; so; a little</i>).	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>e</i>); disxunción (<i>o</i>); oposición (<i>ma</i>); causa (<i>perché</i>). - Relacións temporais (<i>quando, prima, dopo</i>). - Afirmación (<i>frasi dichiarative affermative e proforma (si, anche)</i>). - Exclamación (<i>forme ellittiche: aggettivi (p.es. buono! ottimo!); interiezioni (p.e: oh, che sonno!)</i>). - Negación (<i>frasi dichiarative negative e proforma (no/non, neanche)</i>). - Interrogación (<i>totali (p.es. partite?; vuoi un panino?); parziali introdotte da avv., pronomi e aggettivi interrogativi (p.es. come ti chiami?; di dove sei?); disgiuntiva (p.es. sei arrivata a piedi o in macchina?)</i>). - Expresión do tempo (presente (<i>presente: -are, -ere, -ire, -sc- + ire; verbi irregolari più frequenti (p.es. avere, essere, andare, dovere, venire, volere)</i>); pasado (<i>perfetto composto: participi regolari -ato, -uto, -ito; essere vs. avere -introduzione-</i>); futuro (<i>presente (p.es. domani vado in spiaggia)</i> e do aspecto (puntual (<i>tempi semplici</i>); durativo (<i>presente</i>); habitual (<i>tempi semplici</i>); terminativo (<i>verbi intrinsecamente terminativi, p.es. arrivare</i>)). - Expresión da modalidade (factualidade (<i>frasi dichiarative affermative e negative</i>); necesidade (<i>dovere + Inf.</i>); obriga (<i>dovere + Inf.</i>); intención (<i>presente</i>)). - Expresión da existencia (p.es. <i>c'è, ci sono</i>); a entidade (<i>nomi comuni / propri / contabili / massa</i>; <i>pronomi (tonici e atoni); determinanti (articoli e dimostrativi - questo-); a calidade (p.es. molto, poco). Genere: desinenze abituali di nomi e aggettivi, lessemi diversi (p.es. mamma/papà), forme invariabili (p.es. arrosto, rosa, blu)</i>). - Expresión da cantidade (<i>singolare / plurale: desinenze abituali di nomi e aggettivi, parole straniere (p.es. hotel, film), forme abbreviate (p.es. cinema, radio), forme invariabili (p.es. arrosto, rosa, blu); numerali cardinali, ordinali. Quantità: p.es.</i>	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>e, nem, e também, e também não</i>); disxunción (<i>ou, ou...ou</i>); oposición/contraste (<i>mais mas, mesmo assim</i>); causa (<i>porque; por isso; como</i>); finalidade (<i>para + Inf.</i>); comparación (<i>mais/menos/ tão + Adj./Adv. + (do) que/ como /quanto; maior / mais pequeno...; superlativo absoluto (-íssimo, -lmo)</i>); resultado (<i>assim, por isso</i>); condición (<i>se, sem</i>); discurso indireto (informações, oferecimentos, sugestões e ordens). - Relacións temporais (<i>em seguida, logo, enquanto</i>). - Afirmación (<i>sentenças declarativas afirmativas; proforma (p.e eu também; certamente)</i>). - Exclamación (formas elípticas: <i>Que (+ S) + Adj., p. e. Que dia lindo!; Que gentil!</i>); sentenças e sintagmas exclamativos, p.e. <i>Puxa, este Cd, PC está muito caro! Está bom!</i>). - Negación (<i>sentenças declarativas negativas com não, nunca; nada, nenhum nenhum(a), ninguém; proforma (p.e. eu tampouco)</i>). - Interrogación (sentenças interrogativas directas totais; sentenças interrogativas directas QU- (p.e. <i>Quem fez ou quê isso?</i>); <i>interrogativas tags (p.e. Queres ir ao cinema, não queres?); interrogativas eco</i>). - Expresión do tempo: pasado (pretérito imperfecto, pretérito <i>simple simples</i> e pretérito composto); presente (presente); futuro (presente do indicativo + <i>Adv.</i>; futuro <i>semple simples</i>; <i>haver-de</i>).. - Expresión do aspecto: puntual (tempos simples); durativo (presente, futuro <i>semple simples</i>, pretérito imperfecto e pretérito composto do indicativo; continuar + <i>Ger.</i>; estar a + <i>Inf.</i>); habitual (tempos simples (+ <i>Adv.</i>), p.e. <i>No verão está calor</i>); incoativo (<i>começar a + Inf.</i>); iterativas (<i>pretérito imperfecto do indicativo; prefixo re-, p.e. reler</i>); terminativo (pretérito perfeito <i>simple simples</i> e composto; acabar de + <i>Inf.</i>). - Expresión da modalidade: factualidade

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
	<i>de + ville), destination (aller à +ville).</i> ■ Expresión do tempo: puntual (<i>l'heure, moments du jour (le matin, le soir)</i>); indicacións de tempo (<i>aujourd'hui</i>); duración (<i>de... à, maintenant</i>); anterioridade (<i>il y a...</i>); secuenciación (<i>à partir de + heure</i>); frecuencia (<i>d'habitude</i>). ■ Expresión do modo (<i>à / en + medios de transporte</i>).	■ Expresión do espazo (<i>prepositions and adverbs of location, position, distance, motion, direction, origin and arrangement</i>). ■ Expresión do tempo (<i>points</i> (e. g. <i>five to ten</i>)); divisions (e. g. <i>century; season</i>), and indications (<i>ago; early; late</i>) of estate; duration (<i>from...to; during; until; since</i>); anteriority (<i>already; (not) yet</i>); posteriority (<i>afterwards; later</i>); sequence (<i>first, next, last</i>); simultaneousness (<i>while, as</i>); frequency (e. g. <i>often, usually</i>). ■ Expresión do modo (<i>Adv. and phrases of manner, e. g. easily; by post</i>).	<i>ognuno, altro, partitivo (della, dello, del), qualche + nome; grado: p.es. molto simpatico, bello, poco intelligente.</i> ■ Expresión do espazo (<i>preposizioni, avverbi ed espressioni che indicano luogo</i> (p.es. <i>qui</i>), <i>distanza</i> (p.es. <i>vicino</i>), <i>movimento</i> (p.es. <i>in macchina</i>), <i>direzione</i> (p.es. <i>a Roma, in Italia</i>), <i>origine</i> (p.es. <i>vengo da Firenze, sei di Napoli?</i>). ■ Expresión do tempo (<i>l'ora</i> (p.es. <i>alle quattro, alle nove</i>); <i>durata</i> (p.es. <i>da (... a)</i>); <i>anteriorità</i> (p.es. <i>prima</i>); <i>posteriorità</i> (p.es. <i>più tardi</i>); <i>sequenza</i> (p.es. <i>prima... dopo...</i>); <i>intermittenza</i> (p.es. <i>qualche volta</i>); <i>frequenza</i> (p.es. <i>di solito</i>). ■ Expresión do modo (<i>avverbi ed espressioni di modo: p.es piano</i>).	(frases declarativas); capacidade (é capaz de + Inf.; saber); posibilidade/probabilidade (<i>poder; dever; ser possível / impossível + Inf.; talvez</i>); necesidade (ser preciso / necessário + Inf.); obrigación (<i>ter que /de, dever; imperativo</i>); permiso (<i>poder + Inf.; ser possível/permitido + Inf.</i>); prohibición (imperativo negativo); intención (pretérito imperfecto <i>gostar de + Inf.; pensar + Inf.; querer de /ter de + Inf.</i>). ■ Expresión da existencia (p.e. <i>estar, haver/ter</i>); a entidade (substantivos contábeis /massivos /coletivos /compostos; pronomes (relativos, reflexivos átonos/tónicos tónicos); determinantes); a calidade (-íssimo, -ilimo; muito raro; melhor). ■ Expresión da cantidade (Singular/Plural; Numerais cardinais e ordinais. Quantidade: p.e. <i>todo (a), maioria, ambos, nenhum(a)</i>. Grau: p.e. <i>muito; tão; um pouco</i>). ■ Expresión do espazo (preposições e advérbios de lugar, localização, distância, movimento, direção origem, e acomodação). ■ Expresión do tempo (expressões, preposições e locuções de tempo (momento pontual (p. e. <i>são quinze para as três; em 1999</i>), divisões (p. e. <i>século; estação</i>) e indicações (p. e. <i>atrás, cedo, tarde</i>) de tempo; duração (p. e. <i>de/desde...a; durante</i>); anterioridade (<i>ainda; ontem</i>); posterioridade (<i>depois, logo, próxima segunda-feira</i>); sequência (<i>primeiro, depois, finalmente</i>); simultaneidade (<i>ao mesmo tempo</i>); frequência (p. e. <i>geralmente; usualmente</i>). ■ Expresión do modo (expressões, preposições e locuções prepositivas de modo, p.e. <i>devagar, pior</i>).

2º de ESO

	Primeira Lingua Estranxeira. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave

Primeira Lingua Estranxeira. 2º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Comprensión de textos orais				
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ i ▪ j	▪ B1.2. Uso de estratexias de comprensión das mensaxes orais: – Uso do contexto verbal e non verbal e dos coñecementos previos sobre a situación (quen fala a quen, con que intencións, onde, cando) que dan lugar a inferencias do significado baseadas no contexto; – Uso dos coñecementos referenciais sobre o tema. – Adaptación da escoita á súa finalidade (global ou/e específica). – Identificación de palabras clave. – Identificación dos recursos lingüísticos ou temáticos adquiridos. – Inferencia do significado probable das palabras ou frases que descoñece. ▪ B1.2 Tolerancia da comprensión parcial ou vaga nunha situación comunicativa. ▪ B1.3 Perseveranza no logro da comprensión oral, reescoitando o texto gravado ou solicitando repetición ou reformulacións do dito ▪ Estratexias de comprensión: – Mobilización de información previa sobre tipo de tarefa e tema. – Identificación do tipo textual, adaptando a comprensión ao mesmo. – Distinción de tipos de comprensión (sentido xeral, información esencial, puntos principais, detalles relevantes). – Formulación de hipótese sobre contido e contexto. – Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir da comprensión dos elementos significativos, lingüísticos e paralingüísticos. – Reformulación de hipóteses a partir da comprensión de novos elementos.	▪ B1.1 Coñecer e saber aplicar as estratexias básicas de comprensión do sentido xeral, a información esencial, os puntos e ideas principais ou os detalles relevantes do texto: uso do contexto verbal e non verbal e dos coñecementos previos sobre a situación (quen fala a quen, con que intencións, onde, cando) que permiten inferencias do significado baseadas no contexto; uso dos coñecementos referenciais sobre o tema, así como identificación de palabras clave. ▪ B1.2 Comprender instrucións moi básicas pronunciadas lenta e claramente e seguir indicacións sinxelas e breves que conteñan vocabulario propio do nivel. ▪ B1.3 Identificar a información esencial, os puntos principais e os detalles máis relevantes en textos orais breves e ben estruturados, transmitidos de viva voz ou por medios técnicos e articulados a velocidade lenta, nun rexistro estándar, e que versen sobre asuntos cotiáns en situacións habituais ou sobre temas xerais ou do propio campo de interese nos ámbitos persoal, público e educativo, sempre que as condicións acústicas non distorsionen a mensaxe e se poida volver a escoitar o dito. ▪ B1.4 Comprender os puntos esenciais e os detalles máis relevantes en conversas cotiás, reais ou simuladas, que se refiran a necesidades prácticas ou materiais, sentimentos ou sensacións físicas básicas, expresadas con certa naturalidade e boa articulación, se pode escoitalas de novo ou solicitar que se repite ou reformule o dito. ▪ B1.5 Recoñecer os puntos esenciais e a información principal de textos orais ou audiovisuais breves, articulados pausadamente e con claridade, que conteñan narracións e/ou descricións moi sinxelas, que traten sobre asuntos moi previsibles da vida cotiá ou moi coñecidos. ▪ B1.6 Comprender transaccións moi básicas de bens e servizos (datos persoais, horarios, prezos), transmitidas de viva voz ou por medios técnicos, e articuladas	▪ PLEB1.1. Comprende fórmulas básicas de relación social para iniciar e terminar o discurso e expresar benvidas, desculpas e agradecementos; identifica a relación de formalidade entre os interlocutores e o propósito comunicativo. ▪ PLEB1.2. Comprende instrucións e textos breves e sinxelos producidos en contextos reais e simulados, articulados con claridade, ritmo pausado e acentuación estándar, que conteñan vocabulario relativo a lugares, persoas, obxectos, acontecementos e accións ligados a temas sinxelos e habituais na súa idade e contexto escolar. ▪ PLEB1.3.1 Comprende o esencial en situacións de comunicación, cara a cara ou gravadas, nas que se utilicen frases moi sinxelas sobre temas habituais para a súa idade e nivel escolar, que se refiran aos ámbitos persoal público e educativo, sempre que se fale pausadamente e con claridade, e se poda escoitar máis dunha vez. ▪ PLEB1.3.2 Distingue, co apoio da imaxe, as ideas principais e información relevante en presentacións sobre temas educativos que estea a aprender, ocupacionais moi sinxelos ou do seu interese inmediato (por ex. sobre un tema curricular ou unha profesión). ▪ PLEB1.4. Identifica o sentido xeral e os puntos principais dunha conversación informal espontánea, relacionada coas actividades de aula, e de simulacións sobre temas cotiás e de interese persoal con diversos fins comunicativos se a produción é articulada con claridade, e a velocidade media pero con pausas. ▪ PLEB1.5 Comprende, nunha conversa informal na que participa, descricións, narracións, peticións de información e expresión dos gustos sobre asuntos prácticos da vida diaria e sobre temas do seu interese	▪ CLL ▪ CD ▪ CCEC ▪ CSC ▪ CLL ▪ CD ▪ CCEC ▪ CSC ▪ CLL ▪ CD ▪ CCEC ▪ CSC ▪ CLL ▪ CD ▪ CCEC

Primeira Lingua Estranxeira. 2º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		con certa lentitude e claridade, sempre que as condicións acústicas sexan boas e se poidan escoitar máis dunha vez.	se, cando se lle fala con claridade, amodo e directamente e si o interlocutor está disposto a repetir ou reformular o dito.	■ CSC
		■	■ PLEB1.6 Identifica a información esencial de mensaxes sinxelas emitidas por medios audiovisuais sobre temas concretos e coñecidos (o tempo atmosférico, noticias presentadas con imaxes moi redundantes, etc.) e sobre transaccións habituais de bens e servizos, pronunciadas con lentitude e claridade aínda que deba escoitalas máis dunha vez.	■ CLL ■ CD ■ CCEC ■ CSC
Bloque 2. Producción de textos orais: expresión e interacción				
■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ f ■ i ■ j	■ B2. 1 Estratexias de produción: – Planificación: – Identificación do contexto, o destinatario e a finalidade da produción ou da interacción. – Adecuación ao texto ao destinatario, contexto e canle escollendo os expoñentes lingüísticos necesarios para lograr a intención comunicativa. – Execución: – Concepción da mensaxe con claridade, distinguindo a súa idea ou ideas principais e a súa estrutura básica. – Activación dos coñecementos previos sobre modelos e secuencias de interacción, e elementos lingüísticos previamente asimilados e memorizados. – Expresión a mensaxe con claridade e coherencia, estruturándoa adecuadamente e axustándose, no seu caso, aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto. – Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis modesta da tarefa) ou a mensaxe (facer concesións no que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos dispoñibles. – Compensación das carencias lingüísticas mediante procedementos lingüísticos, e paralingüísticos – Lingüísticos: – Modificación de palabras de significado parecido.	■ B2.1 Utilizar as estratexias máis adecuadas para producir textos monolóxicos que aborden descrições, narracións e explicacións breves e sinxelas sobre acontecementos, experiencias, condicións de vida e coñecementos diversos, con certa fluidez e pronunciación intelixible, utilizando conectores textuais, e con dominio do vocabulario elemental para lograr a finalidade da comunicación. ■ B2. 2 Producir textos breves e comprensibles, tanto en conversación cara a cara como por teléfono ou outros medios técnicos, nun rexistro neutro ou informal, cunha linguaxe sinxela, nos que se dá, se solicita e intercambia información básica sobre temas de importancia na vida cotiá e asuntos coñecidos ou de interese persoal, educativo propios da súa idade e nivel escolar, e se xustifican brevemente e de xeito básico os motivos de determinadas accións e plans sinxelos, aínda que ás veces haxa interrupcións ou vacilacións, resulten evidentes as pausas e a reformulación para organizar o discurso e seleccionar expresións e estruturas, e o interlocutor teña que solicitar ás veces que se lle repita o dito, e mesmo solicite axuda ao interlocutor para expresar adecuadamente o seu texto. ■ B2. 3 Participar en conversas espontáneas, relacionadas coas actividades de aula, e en simulacións sobre temas cotiás e de interese persoal con diversos fins comunicativos, establecendo contacto social en función de la situación de comunicación, reformulando e rectificando se non é comprendido, e pedindo aclaración se non entende algo.	■ PLEB2.1.1 Interacciona nas actividades de aula a maioría das veces ou intervéñ na lingua estranxeira, cunha pronuncia comprensible, e persevera no seu uso aínda que cometa erros e teña que pedir axuda ou aclaracións. ■ PLEB2.1.2 Aмосa unha actitude positiva polo uso da lingua estranxeira nas diferentes situacións comunicativas, e manifesta interese e respecto polas achegas dos seus compañeiros/as. ■ PLEB2. 2..1 Fai presentacións breves e ensaiadas, ben estruturadas e con apoio visual (por ex. transparencias de PowerPoint), que lle permitan ilustralas con imaxes e seguir un guión sobre aspectos concretos e sinxelos de temas do seu interese ou relacionados cos seus estudos ou ocupación, e responde a preguntas breves e sinxelas dos oíntes sobre o contido das mesmas. ■ PLEB2.2.2 Desenvólvese correctamente en xestións e transaccións cotiás, como son as viaxes, o aloxamento, o transporte, as compras e o lecer, seguindo normas de cortesía básicas (saúdo e tratamento), sempre que o interlocutor coopere, falando amodo e con claridade, repetindo ou reformulando. ■ PLEB2.3 Participa en conversacións informais cunha pronuncia comprensible cara a cara ou por teléfono ou outros medios técnicos, nas que establece contacto social, intercambia información e expresa opinións	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CCL ■ CSC ■ CLL ■ CD ■ CCEC ■ CSC ■ CLL ■ CD ■ CCEC

Primeira Lingua Estranxeira. 2º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	- Definición ou parafraseo dun termo ou expresión. - Petición de axuda ou clarificación. - Paralingüísticos: - Sinalización de obxectos, uso de deícticos ou realización de accións que aclaran o significado. - Uso de linguaxe corporal culturalmente pertinente (xestos, expresións faciais, posturas, contacto visual ou corporal) - Uso de elementos cuasi-léxicos (humm, puaj...) de valor comunicativo. - Uso de elementos prosódicos (pausas, ritmo, entoación) como substitutos dos marcadores discursivos para indicarlle ao destinatario-oínte as partes do discurso que deben ser co-interpretadas. - B2.2 Actitude de respecto cara a si mesmo/a e cara aos demais para comprender e facerse comprender. - B2.2 Rutinas ou modelos de interacción básicos segundo o tipo de situación de comunicación propia da súa idade e nivel escolar. - B2.3 Uso básico da quenda de palabra: con indicadores sinxelos de se quere falar, e de recoñecemento do desexo de falar dos demais.	- B2. 4 Utilizar estratexias de cooperación na interacción e no traballo con outras persoas: colaborando cos demais na interacción, verificando a comprensión propia e dos demais mediante estratexias de compensación lingüísticas e non verbais, e cooperando activamente na realización das tarefas de comunicación. - B2. 5 Manexar con certa fluidez frases feitas curtas, grupos de palabras e fórmulas básicas para desenvolverse de xeito suficiente en breves intercambios en situacións habituais e cotiás, aínda que se interrompa o discurso para buscar expresións e articular palabras menos frecuentes. - B2.6 Intercambia información ou responde a preguntas directas simples e breves, relativas a información persoal, hábitos, gustos ou estudos etc. relacionados con ámbitos e temas inmediatos cos que xa estea familiarizado. - B2.7 Interactuar de xeito sinxelo en intercambios claramente estruturados, utilizando fórmulas ou xestos simples para tomar ou ceder a quenda de palabra, aínda que se dependa en gran medida da actuación do interlocutor.	e puntos de vista, fai invitacións e ofrecementos, pide e ofrece cousas, pide e dá indicacións ou instrucións, ou discute os pasos que hai que seguir para realizar unha actividade conxunta. - PLEB2.4 Colabora cos demais na interacción, verificando a comprensión propia e dos demais mediante estratexias de compensación lingüísticas e non verbais, e cooperando activamente na realización das tarefas de comunicación, e manifesta interese e respecto polas apartacións do seus compañeiros/as. - PLEB2.5 Toma parte nunha conversación formal ou entrevista moi sinxela de carácter académico ou ocupacional moi habitual e traballado previamente, intercambiando información suficiente e básica persoal, e sobre hábitos, gustos ou estudos, preguntando sobre problemas prácticos, e reaccionando de forma sinxela ante comentarios, sempre que poida pedir que se lle repitan os puntos clave se o necesita e o interlocutor coopere, falando amodo e con claridade, repetindo ou reformulando.	- CSC - CLL - CD - CCEC - CSC - CLL - CD - CCEC - CSC
	Bloque 3: Comprensión de textos escritos			
- b - c - d - e - i - j	- B3.1 Estratexias de comprensión: - Mobilización de información previa sobre o tipo de tarefa e tema. - Identificación do tipo de lectura demandado pola tarefa (en superficie ou oceánica, selectiva, intensiva ou extensiva). - Identificación do tipo textual básico (narrativo, descritivo, explicativo), adaptando a comprensión ao mesmo. - Distinción de tipos de comprensión necesarios para a realización da tarefa (sentido xeral información esencial, puntos principais). - Formulación de hipótese sobre contido e contexto.	- B3.1. Utilizar as estratexias máis adecuadas (identificación do tema dun texto coa axuda de elementos textuais e non textuais, uso dos coñecementos previos sobre o tema, inferencia de significados polo contexto, por comparación de palabras ou frases similares nas linguas que xa coñecen...) para a comprensión do sentido xeral, a información esencial, os puntos e ideas principais ou os detalles relevantes do texto. - B3.2 Comprender mensaxes breves e sinxelas que conteñan instrucións, indicacións e información básica referida a necesidades inmediatas ou de carácter académico ou ocupacional moi básico, de estrutura moi sinxela, especialmente se contan con apoio vi-	- PLB3.1 Segue con axuda da imaxe, instrucións sinxelas de funcionamento e manexo de aparellos electrónicos ou de máquinas de uso común e coñecidos, así como instrucións básicas e predicibles para a realización de actividades e normas de seguridade (por ex. manexo dun móbil ou prevención de riscos nunha excursión). - PLB3.2 Entende os puntos principais de anuncios e material publicitario de revistas propias da súa idade ou Internet formulados de xeito simple e claro, e relacionados con asuntos do seu interese, nos ámbitos persoal e académico e ocupacional moi básico.	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CCL - CAA - CSC - CCEC

	Primeira Lingua Estranxeira. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	– Inferencia e formulación de hipótese sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paratextuais . – Reformulación de hipóteses a partir da comprensión de novos elementos. ■ B3.2 - Uso de técnicas como subliñar ou tomar notas para lograr unha mellor comprensión do contido e da estrutura do texto.	sual. ■ B3.3 Identificar a información esencial, os puntos máis relevantes e detalles importantes en textos, tanto en formato impreso como en soporte dixital, breves, sinxelos e ben estruturados, escritos nun rexistro informal ou estándar, que traten de asuntos cotiáns, de temas coñecidos e previsibles de interese ou relevantes para os propios estudos , e que conteñan estruturas e un léxico básicos de uso común e habitual. ■ B3.4 Identificar e interpretar palabras e enunciados clave sinxelos e contextualizados, en situacións de comunicación significativas para a súa idade e nivel escolar, coa axuda de elementos textuais e non textuais, sobre temas variados e outros relacionados con outras materias do currículo. ■ B3.5 Comprender a información esencial de correspondencia persoal moi breve e sinxela en calquera soporte, identificando o rexistro formal ou informal, o propósito, e as fórmulas de relación social e outras convencións básicas propias deste tipo de texto. ■ B3.6 Ler con certa autonomía textos adaptados de certa lonxitude axeitados á idade, intereses e nivel escolar.	■ PLB3.3 Entende información específica esencial en páxinas Web e outros materiais de referencia ou consulta claramente estruturados e nun rexistro estándar e con imaxes ilustrativas redundantes sobre temas relativos a materias académicas, ou do seu interese (p. e. sobre un tema curricular, un programa informático, unha cidade, un deporte ou o medio ambiente), sempre que poida reler as seccións difíciles.	■ CD ■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ PLB3.4 Comprende correspondencia persoal en calquera formato e en rexistro estándar na que, de xeito sinxelo e básico, se fala dun mesmo; se describen persoas, obxectos e lugares; se narran acontecementos pasados, presentes e futuros, reais ou imaxinarios, e se expresan sentimentos, desexos e opinións sobre temas xerais, coñecidos ou do seu interese.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ PLB3.5 Entende información básica de correspondencia formal na que se lle informa sobre asuntos do seu interese no contexto persoal, educativo ou ocupacional (p. e. sobre un curso de idiomas ou unha compra por Internet).	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ PLB3. 6 Comprende con fluidez textos de historias de ficción adaptados para o seu nivel.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC
	Bloque 4. Produción de textos escritos: expresión e interacción			
■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ f ■ i ■ j	■ B4.1 Estratexias de produción: – Planificación: – Mobilización e coordinación das propias competencias xerais e comunicativas co fin de realizar eficazmente a tarefa (repasar que se sabe sobre o tema, que se pode ou se quere dicir, etc.) – Localización e uso adecuado de recursos lingüísticos ou temáticos (uso dun dicionario ou gramática, , información sobre o tema, etc.)	■ B4.1 Aplicar estratexias adecuadas para elaborar textos escritos breves y de estructura simple, por ex. e. copiando formatos, fórmulas e modelos convencionais propios de cada tipo de texto, identificando as ideas pertinentes e necesarias, poñendo una idea principal en cada párrafo. ■ B4.2 Escribir, en papel o en soporte electrónico, textos breves, sinxelos e de estructura clara sobre temas cotiáns o de interese persoal, nun rexistro estándar.	■ PLB4.1 Utiliza estratexias que faciliten o proceso de escritura: segue modelos de textos de características similares; planifica o texto; elabora un borrador; corrixe tanto a ortografía como a orde das ideas e das palabras, etc.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ PLB4.2 Escribe textos moi breves en formato convencional.	■ CCL

Primeira Lingua Estranxeira. 2º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	– Execución: – Elaboración dun borrador. – Estruturación do contido do texto. – Organización do texto en parágrafos abordando en cada un unha idea principal do texto, conformando entre o significado deste ou idea global. – Expresión da mensaxe con claridade axustándose aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto. – Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis modesta) ou a mensaxe (facer concesións no que realmente gustaríalle expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos e temáticos dispoñibles. – Recurso aos coñecementos previos (utilizar lingaxe “prefabricada”, etc.). – Revisión: – Identificación de problemas, erros e repeticións. – Atención ás convencións ortográficas e signos de puntuación. – Presentación coidada do texto (marxes, limpeza, tamaño da letra ...) – Reescritura definitiva. ■ B4.2 Características textuais: – Uso de recursos básicos para elaborar textos con coherencia e cohesión propios do seu nivel escolar.	dar ou informal, utilizando adecuadamente os recursos básicos de cohesión, e de coherencia, e as convencións ortográficas básicas, os signos de puntuación máis comúns, cun control razoable de expresións e estruturas sinxelas e un léxico de uso frecuente para a súa idade e nivel escolar; así como as convencións ortográficas máis habituais na redacción de textos en soporte electrónico. ■ B4.3 Describir de forma moi sinxela lugares, obxectos e persoas, e narrar de xeito lineal feitos e experiencias sinxelas, así como expoñer información básica e previamente preparada relacionada con temas cotiás ou con materias do currículo. ■ B4.4 Cubrir documentos básicos nos que se solicite información persoal relativa a actividades diarias, intereses (deportes, música...), gustos etc. ■ B4.5 Escribir mensaxes sinxelas en diferentes soportes con información, instrucións e indicacións moi básicas relacionadas con actividades cotiás e de inmediata necesidade. ■ B4. 6 Escribir correspondencia breve e sinxela en papel ou soporte dixital, na que se expresen dea información persoal básica, se expresen gustos, sentimentos e opinións. ■ B4.7 Presentar os textos escritos de xeito coidado (con atención ás marxes, riscados, liñas dereitas, letra clara, letras maiúsculas e minúsculas cando corresponda, etc) en soporte papel e dixital, adecuados aos fins funcionais e valorando a importancia da presentación nas comunicacións escritas.	cional con información sinxela e relevante sobre feitos moi coñecidos e habituais no ámbito académico, describindo de xeito sinxelo situacións, persoas, obxectos e lugares.	■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ PLB4.3 Completa un cuestionario sinxelo con información persoal e relativa aos seus datos, intereses ou afeccións .	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ PLB4.4 Escribe notas, anuncios e mensaxes breves en soporte papel e dixital , en situacións de comunicación reais ou simuladas, relacionados con actividades e situacións da vida cotiá, do seu interese persoal ou sobre temas de actualidade de especial relevancia e facilmente comprensibles para a súa idade, respectando as convencións e normas de cortesía e da <i>netiqueta</i> se utiliza as redes sociais.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ PLB4.5 Escribe correspondencia persoal na que se establece e mantén o contacto social, se intercambia información sobre si mesmo, e a súa vila, por ex., se describen en termos sinxelos sucesos importantes e experiencias persoais (por ex. unhas vacacións); se dan instrucións sinxelas, se fan e aceptan ofrecementos e suxestións (por ex. cancelase, confirmase ou modifícase unha invitación ou uns plans), e se expresan opinións de xeito sinxelo.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ PLB4.6 Fai unha presentación coidada dos textos escritos, en soporte papel e dixital, utilizando correctamente as convencións ortográficas e os signos de puntuación.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			Bloque 5. Coñecemento da lingua e consciencia plurilingüe e intercultural	
■ a ■ b ■ c ■ d	■ B5.1 Patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación – Sons e fonemas vocálicos. – Sons e fonemas consonánticos e as súas agrupacións.	■ B5.1. Pronunciar e entoar de xeito claro e intelixible, aínda que se cometan erros de pronunciación polos que os interlocutores teñan que solicitar repeticións. ■ B5.2 Aplicar á comprensión e produción de textos	■ PLEB5.1 Utiliza a lingua estranxeira na maioría das súas intervencións nas actividades de aula, e na participación en simulacións con diversos fins comunicativos, facéndose comprender, producindo con suficiencia discriminativa trazos fonéticos significativos	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC

Primeira Lingua Estranxeira. 2º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ e ▪ f ▪ i ▪ j	cións. – Procesos fonolóxicos básicos. – Acento dos elementos léxicos illados e no sintagma e na oración. ▪ B5.2 Patróns gráficos e convencións ortográficas – Uso das normas básicas de ortografía da palabra. – Utilización adecuada da ortografía da oración: coma, punto e coma, puntos suspensivos, parénteses e comiñas. ▪ B5.3 Aspectos socioculturais e sociolingüísticos: – Recoñecemento e uso de convencións sociais básicas, normas de cortesía e de rexistros informais e estándar; e da linguaxe non verbal máis habitual. – Achegamento a algúns aspectos culturais visibles próximos aos seus intereses (música, lecer, deportes, produción escrita, lugares, poboación ...), e a costumes, valores, e actitudes máis evidentes relacionados con aspectos propios da súa idade a través de producións multimedia e de manifestacións artísticas dos países onde se fala a lingua estranxeira. – Identificación dalgunhas similitudes e diferenzas básicas nos costumes cotiáns e uso das formas básicas de relación social entre os países onde se fala a lingua estranxeira e o noso. – Actitude receptiva e respectuosa cara ás persoas, países e comunidades lingüísticas que falan outra lingua e teñen unha cultura diferente á propia. ▪ B5.4 Plurilingüismo – Recoñecemento da realidade plurilingüe da propia contorna. – Recurso aos coñecementos sintáctico-discursivos da propia lingua para mellorar a aprendizaxe e da lingua estranxeira e lograr unha competencia comunicativa integrada. – Participación en proxectos nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais, e valorando positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe. ▪ B5.5 Funcións comunicativas: – Iniciación e mantemento de relacións persoais e sociais básicas.	escritos as normas ortográficas básicas da palabra e da oración. ▪ B5.3 Incorporar á produción do texto oral e escrito os coñecementos socioculturais e sociolingüísticos adquiridos relativos a estruturas sociais, relacións interpersoais, patróns de actuación, comportamento e convencións sociais, respectando as normas de cortesía máis importantes nos contextos respectivos. ▪ B5.4 Na propia lingua, identificar diferenzas e semellanzas nos aspectos culturais visibles dos países onde se fala a lingua estranxeira e da propia cultura, a coas diversas culturas, se é o caso, do resto do alumnado amosando curiosidade e respecto perante as diferenzas. ▪ B5.5 Utilizar os coñecementos e experiencias lingüísticas adquiridos en todas as linguas que coñece para establecer similitudes e diferenzas coa nova lingua e desenvolver unha competencia comunicativa plurilingüe; apreciar a riqueza persoal e social que aporta ser unha persoa plurilingüe, e valorar as linguas como medio para comunicarse e relacionarse con compañeiros e compañeiras doutros países, como recurso de acceso á información, e como instrumento de enriquecemento persoal ao coñecer culturas e maneiras de vivir diferentes. ▪ B5.6 Levar a cabo as funcións demandadas polo propósito comunicativo, utilizando, con suficiente dominio para o seu nivel escolar, os expoñentes máis comúns e básicos de devanditas funcións e os patróns discursivos igualmente básicos de uso máis frecuente. ▪ B5.7 Comprender e utilizar rutinas e o léxico propio do nivel en situacións comunicativas sinxelas reais ou simuladas. ▪ B5.8. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	que distinguen fonemas (nasalización, sonorización...), e recoñecendo e producindo comprensiblemente patróns básicos de ritmo, entoación e acentuación de palabras e frases. ▪ PLEB5. 2 Escribe cun dominio ortográfico suficiente para facer comprensible os textos, sen cometer erros moi básicos sobre as regularidades ortográficas máis relevantes. ▪ PLEB5.3 Utiliza as convencións básicas propias da lingua estranxeira no desenvolvemento do proceso comunicativo (saúdos, rutinas para iniciar ou manter a quenda de palabra, fórmulas orais breves para manter a atención...) ▪ PLEB5.4 Na propia lingua, identifica aspectos socioculturais básicos e visibles dos países nos que se fala a lingua estranxeira, analizándoos comparativamente coas diversas culturas, se é o caso, do resto do alumnado evitando estereotipos e valoracións etnocéntricas. ▪ PLB5 5 Nas actividades de aula utiliza, para a comprensión e elaboración de textos, o coñecemento adquirido noutras linguas sobre elementos morfolóxicos, sintácticos e discursivos; e os procesos de realización das actividades lingüísticas de comprensión e produción. ▪ PLB5.6 Comunica con eficacia, comprendendo e utilizando adecuadamente as estruturas morfosintácticas básicas para realizar as funcións comunicativas propias do seu nivel, e estratexias de comunicación e de redundancia do significado (imaxes, elementos paralingüísticos, cuasi-lingüísticos básico e partextuais. ▪ PLEB5.7 Coñece e utiliza un vocabulario oral e escrito básico e suficiente para comprender e elaborar textos sinxelos propios do seu nivel educativo.	▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CD

Primeira Lingua Estranxeira. 2º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	– Descrición de calidades físicas e abstractas básicas de persoas, obxectos, lugares e actividades. – Narración de acontecementos pasados puntuais e habituais, descrición de estados e situacións presentes, e expresión básica de sucesos futuros. - Petición e ofrecemento de información, indicacións, expresión sinxela de opinións e consellos, advertencias e avisos. – Expresión do coñecemento, a certeza, e a dúbida. – Expresión da vontade, a intención, a decisión, a promesa, a orde, a autorización e a prohibición. – Expresión do interese, a aprobación, o aprecio, a simpatía, a satisfacción, a esperanza, a confianza, a sorpresa, e os seus contrarios. – Formulación de suxestións, desexos, e expresión básica de condicións e hipóteses. – Establecemento e mantemento básicos da comunicación e organización elemental do discurso. – B5.6 Léxico oral e escrito básico de uso común relativo a identificación persoal elemental; vivenda, fogar e contorna; actividades da vida diaria; familia e amigos;; tempo libre, lecer e deporte; vacacións; saúde e coidados físicos; educación e estudo; compras e alimentación e restauración; transporte; lingua e comunicación; medio ambiente, clima e contorna natural; e Tecnoloxías da Información e a Comunicación. – Expresións fixas, enunciados fraseolóxicos máis habituais -saúdos, despedidas, preguntas por preferencias, expresión de opinións- e léxico sobre temas relacionados con contidos sinxelos doutras áreas do currículo.		■ PLEB5.8 Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora positivamente as competencias que pódese como persoa plurilingüe.	■ CD ■ CCL ■ CD ■ CAA ■ CCEC ■ CD

Contidos sintáctico-discursivos por idiomas:

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>und; auch</i>); disxunción (<i>oder</i>); oposición (<i>aber</i>); causa (<i>denn/weil</i>); finalidade (<i>damit</i>); comparación (<i>so / nicht so + Adjektiv + wie; schneller als; der schnellste</i>); condi-	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>et</i>); disxunción (<i>ou</i>); oposición (<i>mais</i>); causa (<i>comme</i>); finalidade (<i>pour</i>); comparación (<i>plus, moins que, aussi que</i>); consecuencia (<i>donc</i>); explicativas (<i>car</i>).	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>and, too, also</i>); disxunción (<i>or</i>); oposición (<i>but</i>); causa (<i>because of</i>); finalidade (<i>to + infinitive; for</i>); comparación (<i>as/not so + Adj. + as; more comfortable/</i>	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción(<i>(e) anche, (e) neanche</i>); oposición (<i>invece</i>); causa (<i>per+nome (p.es. per lavoro, per amore)</i>); finalidade (<i>per + Inf.</i>); condición (<i>se</i>).	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunção (<i>e, nem, e também, e também não</i>); disjunção (<i>ou, ou...ou</i>); oposição/contraste (<i>mais mas, mesmo assim</i>); causa (<i>porque; por isso; como</i>); finalidade (<i>para + Inf.</i>);

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Português
ción (<i>wenn</i>); estilo indirecto (<i>Redewiedergabe</i>; <i>Vorschläge</i>). - Afirmación (<i>affirmative Aussagesätze</i>; <i>affirmative Zeichen</i>). - Exclamación (<i>Ausrufesätze</i>, z. B. „<i>Wie schade!</i>“). - Negación (<i>negative Sätze mit nicht, nie, nicht + Adjektiv, nichts</i>; <i>negative Zeichen</i>). - Interrogación (<i>W-Fragen</i>, z. B. „<i>Woher kommen Sie?</i>“, „<i>Warum liest du gern Comics?</i>“, <i>Ja/Nein-Fragen</i>; <i>Zeichen</i>). - Expresión do tempo: pasado (<i>Präteritum</i>; <i>Perfekt</i>); presente (<i>Präsens</i>). - Expresión do aspecto: puntual (<i>Perfekt</i>); durativo (<i>Präsens</i>; <i>Präteritum</i>); habitual (<i>Präsens/Präteritum + Adverb</i> [z. B. <i>normalerweise</i>]). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>Aussagesätze</i>); capacidade (<i>mögen</i>); posibilidade/probabilidade (<i>können</i>; <i>dürfen</i>; <i>vielleicht</i>); necesidade (<i>müssen</i>); obriga (<i>müssen</i>; <i>sollen</i>; <i>Imperativ</i>); permiso (<i>dürfen</i>); intención (<i>Präsens</i>). - Expresión da existencia (z. B. <i>es gibt</i>); da entidade (<i>zusammengesetzte Nomen</i>; <i>Pronomen</i> [<i>Demonstrativ-, Reflexiv- und Determinativpronomina</i>]); da calidade (z. B. <i>schlecht</i>). - Expresión da cantidade (<i>Singular und Plural</i>; <i>Kardinal- und Ordinalzahlen</i>; <i>Quantität</i>, z. B. <i>alle, beide, kein</i>; <i>Grad</i>, z. B. <i>ganz, so, ein wenig</i>). - Expresión do espazo (<i>Präpositionen</i>; <i>Lokaladverbien</i>). - Expresión do tempo (<i>Stundenzählung</i>, z. B. „<i>Es ist fünf vor halb zwölf</i>“; <i>Zeiteinheiten</i>, z. B. <i>Monate</i>; <i>Tageszeiten</i>, z. B. <i>der Vormittag</i>; <i>Ausdruck der Zeit</i> [<i>vor</i>; <i>früh</i>; <i>spät</i>]; <i>Vorzeitigkeit</i> [<i>schon</i> (<i>nicht</i>)]; <i>Nachzeitigkeit</i> [<i>später</i>]; <i>Aufeinanderfolge</i> [<i>zuerst</i>; <i>dann</i>]; <i>Häufigkeit</i>, z. B. <i>oft, normalerweise</i>). - Expresión do modo (<i>Modaladverbien</i>, z. B. <i>gern</i>).	- Relacións temporais (<i>d'abord, ensuite, puis, finalement, il y a</i>). - Exclamación (<i>quel + nom</i> !, <i>désolé</i> !); interxección (<i>si</i>! <i>Bravo</i> !). - Negación (<i>pas de, rien</i>, introducción de la negación en tempos compostos). - Interrogación (inversión (<i>V + Suj.</i>); <i>réponses</i> (<i>si</i>, <i>pron. tonique + oui/non</i>); <i>pronoms interrogatifs</i> (p. ex. <i>lequel, laquelle, etc.</i>). - Expresión do tempo: presente; presente progresivo (<i>être en train de</i>); pasado (<i>passé composé avec avoir et être sans accords</i>); futuro (<i>futur proche</i>). Introdución do condicional (fórmula de cortesía: <i>je voudrais</i>). - Expresión do aspecto: puntual (frases simples); habitual (frases simples + <i>Adv.</i> (ex: <i>d'habitude</i>); <i>incoativo</i> (<i>aller + Inf.</i>); <i>terminativo</i> (<i>venir de + Inf.</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (frases déclaratives); capacidade (<i>savoir</i>); posibilidade/probabilidade (<i>probablement</i>); necesidade (<i>avoir besoin de + infinitif</i>); obriga/prohibición (<i>il faut, verbe devoir, impératif</i>; <i>c'est à qui de...? c'est à+pron. tonique/nom+ de + Inf.</i>); permiso (<i>pouvoir, demander</i>); intención/deseo (<i>je voudrais</i>); cortesía. - Expresión expresión da existencia (<i>il y a, il n'y a pas</i>); a entidade (p. ex. <i>articles contractés, noms composés, pronoms réfléchis, adjectifs démonstratifs</i>); proposicións adxectivais (<i>qui/que</i>); a posesión (adxectivos posesivos <i>dun e de</i> varios propietarios); a cualidade (formación regular e irregular dos adxectivos). - Expresión da cantidade: (plurais irregulares; números cardinais ata 4 cifras; números ordinais ata dos cifras; <i>articles parti-tifs</i>). Adverbios de cantidade e medidas (<i>un (tout petit) peu, trop, (beaucoup) trop, pas assez, absolument + Adj., une boîte, un paquet, un kilo</i>); o grao. - Expresión do espazo (<i>prépositions et adverbes de lieu</i> (<i>sur, sous, ...</i>), <i>position, distance, mouvement, direction, provenan-</i>	<i>quickly, faster (than); the fastest</i>); resultado (so...); condición (<i>if, unless</i>). - Relacións temporais (<i>as soon as; while</i>). - Afirmación (<i>affirmative sentences; tags</i>). - Exclamación (<i>What + Adj. + noun</i>, e. g. <i>What a wonderful trip!</i>; <i>How + Adj.</i>, e. g. <i>How amazing!</i>; <i>exclamatory sentences and phrases</i>, e. g. <i>Well, that is a surprise! Fine! Great! Terrific!</i>). - Negación (<i>negative sentences with not, never, non</i> (<i>Noun</i>, e. g. <i>never mind, not to worry, nobody, nothing</i>; <i>negative tags</i>). - Interrogación (<i>Wh- questions; Aux. Questions; What is this for?</i>; <i>tags</i>). - Expresión do tempo: pasado (<i>past simple and continuous; present perfect</i>); presente (<i>present simple and continuous</i>); futuro (<i>going to; will; present simple and continuous + Adv.</i>). - Expresión do aspecto: puntual (<i>simple tenses</i>); durativo (<i>present and past simple/perfect; and future continuous</i>); habitual (<i>simple tenses (+ Adv., e. g. usually; used to)</i>; <i>incoativo</i> (<i>start -ing</i>); <i>terminativo</i> (<i>stop -ing</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>declarative sentences</i>); capacidade (<i>can; be able</i>); posibilidade/probabilidade (<i>may; might; perhaps</i>); necesidade (<i>must; need; have (got) to</i>); obriga (<i>have (got) to; must; imperative</i>); permiso (<i>could; allow</i>); intención (<i>present continuous</i>). - Expresión da existencia (e. g. <i>there will be/has been</i>); a entidade (<i>count/uncount/collective/compound nouns; pronouns (relative, reflexive/emphatic); determiners</i>); a calidade (e. g. <i>good at maths; rather tired</i>). - Expresión da cantidade (<i>singular/plural; cardinal and ordinal numerals</i>. <i>Quantity</i>: e. g. <i>all (the), most, both, none</i>. <i>Degree</i>: e. g. <i>really; quite; so; a little</i>). - Expresión do espazo (<i>prepositions and adverbs of location, position, distance, motion, direction, origin and arrangement</i>). - Expresión do tempo (<i>points</i> (e. g. <i>five to (ten)</i>); <i>divisions</i> (e. g. <i>century; season</i>),	- Relacións temporais (<i>dopo+sintagma nominale</i> (p.es. <i>dopo la partita siamo ritornati a casa</i>)), <i>poi, mentre</i>). - Afirmación (<i>frasi dichiarative affermative e proforma</i> (p.es. <i>anche io, anch'io</i>)). - Exclamación (<i>forme ellittiche: nome</i> (p.es. <i>forza! coraggio!</i>); <i>aggettivi</i> p.es. <i>beato lui!</i>); <i>avverbio</i> (p.es. <i>benissimo! certo!</i>); <i>interiezioni</i> (p.es. <i>boh, non lo so proprio!</i>)). - Negación (<i>frasi dichiarative negative con non</i> (<i>mai</i>), <i>nessuno/nessuna</i>) e <i>proforma</i> (p.es. <i>no, neanch'io</i>). - Interrogación (<i>totali</i> (p.es. <i>Gina ha fatto l'esame?</i>; <i>c'è Andrea?</i>; <i>parziali introdotte da avv., pronomi e aggettivi interrogativi</i> (p.es. <i>cosa hai fatto di bello oggi?</i>; <i>che vestito preferisci?</i>). - Expresión do tempo (presente (<i>presente: verbi irregolari più frequenti</i> (p.es. <i>dire, potere, sapere, uscire</i>)); pasado (<i>imperfetto; perfetto composto: essere vs. avere - rinforzo-; participi irregolari più frequenti</i> (p.es. <i>fatto, preso, visto</i>)) e do aspecto (puntual (<i>tempi semplici</i>); durativo (<i>presente e imperfetto; perfetto composto (+Avv.)</i>; <i>perifrasi stare + gerundio</i>); habitual (<i>tempi semplici e perfetto composto (+Avv.)</i>; <i>terminativo</i> (<i>perfetto composto (+Avv.)</i>). - Expresión da modalidade (factualidade (<i>frasi dichiarative affermative e negative</i>); capacidade (<i>sapere +Inf.</i>)); posibilidade (<i>potere + Inf.; forse; dovere +Inf.</i>); necesidade (<i>avere bisogno di + N / Inf</i>); obriga (<i>imperativo informale</i>); permiso (<i>imperativo informale; potere+Inf. semplice</i>); intención (<i>imperfetto e condizionale semplice di verbi volitivi + N / infinito; avere voglia di + Inf; andare di + Inf.</i> (p.es. <i>ti va di andare al cinema?</i>)). - Expresión da existencia (p.es. <i>c'era/c'erano</i>); a entidade (<i>nomi comuni / propri / contabili / massa; pronomi (relativi, riflessivi, tonici; c locativo; ne partitivi; accordo</i> (p.es. <i>gli occhiali da sole li hai presi?</i>; <i>quante pagine hai letto?</i> <i>Ne ho lette nove</i>); <i>determinanti (dimostrativi -quello-)</i>; a calidade (p.es. <i>tutto, troppo, tanto</i>). <i>Genere: desinenze di nomi e aggettivi</i> (p.es.	comparação (<i>mais/menos/ tão + Adj./Adv. + (do) que/ como /quanto; maior / mais pequeno...; superlativo absoluto (-íssimo, -lmo)</i>); resultado (<i>assim, por isso</i>); condição (<i>se, sem</i>); discurso indireto (<i>informações, oferecimentos oferecimentos, sugestões e ordens</i>). - Relacións temporais (<i>em seguida, logo, enquanto</i>). - Afirmación (<i>sentenças declarativas afirmativas; proforma</i> (p.e. <i>eu também; certamente</i>)). - Exclamación (<i>formas elípticas: Que (+ S) + Adj., p. e. Que dia lindo!</i>; <i>Que gentil!</i>); <i>sentenças e sintagmas exclamativos, p.e. Puxa, este Cd PC está muito caro! Está bom!</i>). - Negación (<i>sentenças declarativas negativas com não, nunca; nada, nenhum nenhum (a), ninguém; proforma</i> (p.e. <i>eu tampouco</i>)). - Interrogación (<i>sentenças interrogativas diretas totais; sentenças interrogativas diretas QU-</i> (p.e. <i>Quem fez ou quê isso?</i>); <i>interrogativas tags</i> (p.e. <i>Queres ir ao cinema, não queres?</i>); <i>interrogativas eco</i>). - Expresión do tempo: pasado (<i>pretérito imperfeito, perfeito simples e perfeito composto</i>); presente (<i>presente</i>); futuro (<i>presente do indicativo + Adv.; futuro simples; haver-de</i>). - Expresión do aspecto: puntual (<i>tempos simples</i>); durativo (<i>presente, futuro simples, pretérito imperfeito e pretérito perfeito composto do indicativo; continuar + Ger.; estar a + Inf.</i>); habitual (<i>tempos simples (+ Adv.)</i>, p.e. <i>Non No verão está calor</i>); <i>incoativo</i> (<i>começar a + Inf.</i>); <i>iterativas</i> (<i>pretérito imperfeito do indicativo; prefixo re-, p.e. releter</i>); <i>terminativo</i> (<i>pretérito perfeito simple simples e composto; acabar de + Inf.</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>frases declarativas</i>); capacidade (<i>é capaz de + Inf.; saber</i>); posibilidade/probabilidade (<i>poder; dever; ser possível / impossível + Inf.; talvez</i>); necesidade

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
	ce (<i>venir + contraction de</i>), <i>destination</i> (<i>aller + contraction à</i>). - Expresión do tempo: puntual (<i>demain matin, jeudi soir</i>; <i>divisions</i> (<i>en (année)</i>)); indicacións de tempo (<i>demain, hier</i>); duración (<i>de... jusqu'à, en ce moment</i>); anterioridade (<i>il y a... que, ça fait... que</i>); posterioridade (<i>après</i>); secuenciación (<i>à partir de, finalement</i>); - simultaneidade (<i>au moment où, en même temps</i>); frecuencia (<i>d'habitude, une/deux/... fois par...</i>). - Expresión do modo (<i>Adv. de manière en – ment</i>).	and indications (<i>ago; early; late</i>) of <i>estate</i>; <i>duration</i> (<i>from...to; during; until; since</i>); <i>anteriority</i> (<i>already; (not) yet</i>); <i>posteriority</i> (<i>afterwards; later</i>); <i>sequence</i> (<i>first, next, last</i>); <i>simultaneousness</i> (<i>while, as</i>); <i>frequency</i> (<i>e. g. often, usually</i>). Expresión do modo (<i>Adv. and phrases of manner, e. g. easily; by post</i>).	<i>principe-principessa, egoista</i>). - Expresión da cantidade (<i>singolare /plurale, nomi difettivi al plurale</i> (<i>p.es. le bretelle, gli occhiali</i>) e al <i>singolare</i> (<i>p.es. la pazienza, il coraggio</i>), <i>genere diverso a seconda del numero</i> (<i>p.es. l'uovo-le uova, il braccio-le braccia</i>), <i>misure</i> (<i>p.es. etto</i>), <i>collettivi</i> (<i>p.es. doppio, coppia</i>). <i>Quantità</i>: <i>p.es. ogni + nome</i> (<i>p.es. ogni cittadino</i>); <i>grado</i>: <i>p.es. tutto sorridente, troppo costoso</i>. - Expresión do espazo (<i>preposizioni, avverbi ed espressioni che indicano luogo</i> (<i>p.es. da Gianni</i>), <i>posizione</i> (<i>p.es. davanti a</i>), <i>distanza</i> (<i>p.es. lontano da</i>), <i>movimento</i> (<i>p.es. ho passeggiato per il centro storico</i>), <i>direzione</i> (<i>p.es. il treno per Milano</i>). - Expresión do tempo (<i>l'ora</i> (<i>p.es. a mezzanotte, a mezzogiorno</i>); <i>divisione</i> (<i>p.es. la sera, d'estate</i>) e <i>collocazione nel tempo</i> (<i>p.es. due mesi fa, la settimana scorsa, stamattina</i>); <i>durata</i> (<i>p.es. fino a</i>); <i>anteriorità</i> (<i>p.es. il giorno prima, ieri</i>); <i>posteriorità</i> (<i>p.es. poi, il giorno dopo</i>); <i>contemporaneità</i> (<i>p.es. mentre</i>); <i>sequenza</i> (<i>p.es. prima... poi... dopo...</i>); <i>intermittenza</i> (<i>p.es. ogni tanto</i>); <i>frequenza</i> (<i>p.es. spesso, il sabato</i>). - Expresión do modo (<i>avverbi ed espressioni di modo</i>: <i>p.es. insieme</i>).	(<i>ser preciso / necessário + Inf.</i>); obrigación (<i>ter que /de, dever; imperativo</i>); permiso (<i>poder + Inf.</i>; <i>ser possível/permitido + Inf.</i>); prohibición (<i>imperativo imperativo negativo</i>); intención (<i>pretérito imperfecto gostar de + Inf.</i>; <i>pensar + Inf.</i>; <i>querer de /ter de + Inf.</i>). - Expresión da existencia (<i>p.e. estar, haver/ter</i>); a entidade (<i>substantivos contáveis /massivos /coletivos /compostos</i>; <i>pronomes</i> (<i>relativos, reflexivos átonos/tônicos tónicos</i>); <i>determinantes</i>); a calidade (<i>-íssimo, -límio</i>; <i>muito raro</i>; <i>melhor</i>). - Expresión da cantidade (<i>Singular/Plural</i>; <i>Numerais cardinais e ordinais</i>. <i>Quantidade</i>: <i>p.e. todo (a), maioria, ambos, nenhum(a)</i>. <i>Grau</i>: <i>p.e. muito; tão; um pouco</i>). - Expresión do espazo (<i>preposições e advérbios de lugar, localização, distância, movimento, direção, origem, e acomodação</i>). - Expresión do tempo (<i>expressões, preposições e locuções de tempo</i> (<i>momento pontual</i> (<i>p. e. são quinze para as três; em 1999</i>), <i>divisões</i> (<i>p. e. século; estação</i>) e <i>indicações</i> (<i>p. e. atrás, cedo, tarde</i>) <i>de tempo</i>; <i>duração</i> (<i>p. e. de/desde...a; durante</i>); anterioridade (<i>ainda; ontem</i>); posterioridade (<i>depois, logo, próxima segunda-feira</i>); <i>sequência</i> (<i>primeiro, depois, finalmente</i>); <i>simultaneidade</i> (<i>ao mesmo tempo</i>); <i>frequência</i> (<i>p. e. geralmente; usualmente</i>). - Expresión do modo (<i>expressões, preposições e locuções prepositivas de modo</i>, <i>p.e. devagar, pior</i>).

3º de ESO

Primeira Língua Estrangeira. 3º ESO.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Comprensión de textos orais				

Primeira Lingua Estranxeira. 3º ESO.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ i ▪ j	▪ B1.1. Estratexias de comprensión: – Mobilización de información previa sobre tipo de tarefa e tema. – Identificación do tipo textual, adaptando a comprensión ao mesmo. – Distinción de tipos de comprensión (sentido xeral, información esencial, puntos principais, detalles relevantes). – Formulación de hipóteses sobre contido e contexto. – Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paralingüísticos. – Reformulación de hipóteses a partir da comprensión de novos elementos. – Adaptación da escoita á súa finalidade (global e/ou específica). – Inferencia do significado probable das palabras ou frases que descoñece. ▪ B1.2. Tolerancia da comprensión parcial ou vaga nunha situación comunicativa. ▪ B1.3. Perseveranza no logro da comprensión oral, reescoitando o texto gravado ou solicitando repetición ou reformulacións do dito.	▪ B1.1. Coñecer e saber aplicar as estratexias máis adecuadas para a comprensión do sentido xeral, a información esencial, os puntos e ideas principais ou os detalles relevantes do texto. ▪ B1.2. Identificar información xeral e específica relevante de textos sinxelos emitidos cara a cara ou por medios audiovisuais sobre temas concretos e coñecidos (información básica sobre algunha materia do currículo, temas do seu interese ou ocupacionais propios da súa idade e nivel escolar), pronunciadas con lentitude e claridade. ▪ B1.3. Comprender os puntos principais e información específica en mensaxes e anuncios públicos breves, claros e sinxelos, que conteñan instrucións, indicacións ou outra información, sempre que as condicións acústicas sexan boas e o son non estea distorsionado. ▪ B1.4. Identificar a información esencial, os puntos principais e os detalles máis relevantes en textos orais breves ou de lonxitude media, claramente estruturados, e transmitidos de viva voz ou por medios técnicos e articulados a unha velocidade media, nun rexistro formal, informal ou neutro, e que versen sobre asuntos cotiáns en situacións habituais ou sobre temas xerais ou do propio campo de interese nos ámbitos persoal, público, educativo e ocupacional, sempre que as condicións acústicas non distorsionen a mensaxe e que se poida volver escoitar o dito. ▪ B1.5. . Comprender o sentido xeral e a información específica de conversacións claras e pausadas que teñen lugar na súa presenza, nas que se describan, narren ou se dean opinións sobre temas habituais para a súa idade e nivel escolar, sempre que poida pedir información. ▪ B1.6. Comprender preguntas e a solicitude de informacións e os cambios moi evidentes de tema en situacións comunicativas cara a cara en que se lle pregunta sobre asuntos básicos e coñecidos persoais, educativos, ocupacionais ou do seu interese, sempre que poida pedir que se lle repita, aclare ou elabore algo do que se lle dixo. ▪ B1.7. Comprender o sentido xeral e a información específica sinxela de programas de televisión, tales como boletíns meteorolóxicos ou informativos, cando os comentarios contén cun apoio de imaxes moi re-	▪ PLEB1.1 Distingue, co apoio da imaxe, as ideas principais e información relevante en presentacións sobre temas educativos, ocupacionais ou do seu interese (p. ex. sobre un tema curricular, ou unha charla para organizar o traballo en equipo).	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CD
			▪ PLEB1.2. Capta os puntos principais e detalles relevantes de indicacións, anuncios, mensaxes e comunicados breves e articulados de xeito lento e clara (p. ex. cambio de porta de embarque nun aeroporto, información sobre actividades nun campamento de verán, ou no contestador automático dun cine), sempre que as condicións acústicas sexan boas e o son non estea distorsionado.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
			▪ PLEB1.3. Entende o esencial do que se lle di en transaccións e xestións cotiás e estruturadas (p. ex. en hoteis, tendas, albergues, restaurantes, centros de lecer, de estudos ou traballo).	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
			▪ PLEB1.4. . Identifica o sentido xeral e os puntos principais dunha conversación formal ou informal entre dúas ou máis interlocutores que ten lugar na súa presenza, cando o tema lle resulta coñecido e o discurso está articulado con claridade, a velocidade media e nunha variedade estándar da lingua.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
			▪ PLEB1.5. . Comprende, nunha conversa informal na que participa, descrições, narracións, puntos de vista e opinións sobre asuntos prácticos da vida diaria e sobre temas do seu interese, cando se lle fala con claridade, amodo e directamente e si o interlocutor está disposto a repetir ou reformular o dito.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
			▪ PLEB1.6. Comprende, nunha conversa formal, ou entrevista (p. ex. en centros de estudos ou de traballo) na que participa o que se lle pregunta sobre asuntos persoais, educativos, ocupacionais ou do seu interese, así como comentarios sinxelos e predicibles relacionados cos mesmos, sempre que poida pedir que se lle repita, aclare ou elabore algo do que se lle dixo.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC

Primeira Lingua Estranxeira. 3º ESO.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		dundantes.	PLEB1.7. Identifica a información esencial de programas de televisión sobre asuntos cotiáns ou do seu interese articulados a modo e con claridade (p. ex. noticias, documentais ou entrevistas), cando as imaxes axudan á comprensión.	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD
Bloque 2. Produción de textos orais				
- a - b - c - d - e - f - i - j	- B2.1. Estratexias de produción: - Planificación: - Identificación do contexto, o destinatario e a finalidade da produción ou da interacción. - Adecuación do texto ao destinatario, contexto e canle, aplicando o rexistro e a estrutura de discurso adecuados a cada caso e escollendo os expoñentes lingüísticos necesarios para lograr a intención comunicativa. - Execución: - Concepción da mensaxe con claridade, distinguindo a súa idea ou ideas principais e a súa estrutura básica. - Activación dos coñecementos previos sobre modelos e secuencias de interacción, e elementos lingüísticos previamente asimilados e memorizados. - Expresión da mensaxe con claridade e coherencia, estruturándoa adecuadamente e axustándose, no seu caso, aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto. - Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis modesta da tarefa) ou a mensaxe (facen concesións no que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos dispoñibles. - Apoio e aproveitamento máximo dos coñecementos previos. - Compensación das carencias lingüísticas mediante procedementos lingüísticos e paralingüísticos. - Lingüísticos: - Modificación de palabras de significado pa-	- B2.1. Coñecer e saber aplicar as estratexias máis adecuadas para producir textos orais monolóxicos ou dialóxicos breves e de estrutura simple e clara, utilizando, entre outros, procedementos como a adaptación da mensaxe a patróns da primeira lingua ou outras, ou o uso de elementos léxicos aproximados se non se dispón doutros máis precisos. - B2.2. Manexar frases curtas, grupos de palabras e fórmulas para desenvolverse de xeito suficiente e comprensible en breves intercambios en situacións habituais e cotiás, interrompendo en ocasións o discurso para buscar expresións, articular palabras menos frecuentes e reparar a comunicación en situacións menos comúns. - B2.3. Interactuar de xeito sinxelo en intercambios claramente estruturados, utilizando fórmulas ou xestos simples para tomar ou ceder a quenda de palabra, aínda que se dependa en grande medida da actuación do interlocutor. - B2.4. Participar en conversacións nas que se establece contacto social, intercámbiase información sobre temas sinxelos e habituais; fanse ofrecementos ou suxestións; danse instrucións; exprésanse sentimentos, opinións, acordo e desacordo; sempre que de cando en vez lle repitan ou lle volvan a formular o que din. - B2.5. Participar en conversas básicas sobre temas predicibles, e con propósitos comunicativos propios da súa idade (invitar, ofrecer axuda, propoñer, reaccionar perante invitacións e propostas) e expresar sentimentos e opinións de forma básica. - B2.6. Participar de forma sinxela nunha entrevista persoal na que dá información, reacciona ante comentarios ou expresa ideas sobre cuestións habituais, sempre que poida pedir de cando en vez que lle acl-	PLEB2.1. Nas actividades de aula, a maioría das veces interacciona ou intervéñen na lingua estranxeira e persevera no seu uso cunha actitude positiva, aínda que cometa erros e teña que pedir axuda ou aclaracións, manifestando interese e respecto polas achegas dos seus compañeiros/as.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			PLEB2.2. Interactúa para obter ou ofrecer bens e servizos relativos a necesidades inmediatas e cotiás, sempre que se fale a modo e con estruturas moi sinxelas e habituais, e reacciona adecuadamente sempre que poida solicitar, mediante preguntas sinxelas e directas, a colaboración do interlocutor para entender e facerse entender.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			PLEB2.3. Fai presentacións breves e ensaiadas, ben estruturadas e con apoio visual (p. ex. transparencias de PowerPoint), que lle permitan ilustralas con imaxes e seguir un guión sobre aspectos concretos de temas do seu interese ou relacionados cos seus estudos ou ocupación, e responde a preguntas breves e sinxelas dos oíntes sobre o contido das mesmas.	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD
			PLEB2.4. Desenvólvese correctamente en xestións e transaccións cotiás, como son as viaxes, o aloxamento, o transporte, as compras e o lecer, seguindo normas de cortesía básicas (saúdo e tratamento).	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			PLEB2.5. Participa en conversacións informais cara a cara ou por teléfono ou outros medios técnicos, nas que establece contacto social, intercambia información e expresa opinións e puntos de vista, fai invitacións e ofrecementos, pide e ofrece cousas, pide e dá indicacións ou instrucións, ou discute os pasos que hai que seguir para realizar unha actividade conxunta.	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD

Primeira Lingua Estranxeira. 3º ESO.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	recido. - Definición ou paráfrase dun termo ou expresión. - Petición de axuda ou clarificación. Paralingüísticos: - Sinalación de obxectos, uso de deícticos ou realización de accións que aclaran o significado. - Usar elementos cuasi-léxicos (humm, puah...) de valor comunicativo. - Usar os elementos prosódicos (pausas, ritmo, entoación) como substitutos dos marcadores discursivos para indicarlle ao destinatario-oínte as partes do discurso que deben ser co-interpretadas. - B2.2. Rutinas ou modelos de interacción básicos segundo o tipo de situación de comunicación propia da súa idade e nivel escolar. - B2.3. Uso da quenda de palabra: con indicadores básicos e máis habituais de se quere falar, e de recoñecemento do desexo de falar dos demais - B2.4. Actitude de respecto cara a si mesmo/a e cara aos demais para comprender e facerse comprender.	ren ou repitan o dito.	PLEB2.6. Toma parte nunha conversación formal, reunión ou entrevista de carácter académico ou ocupacional (p. ex. para realizar un curso de verán, ou integrarse nun grupo de voluntariado), intercambiando información suficiente, expresando as súas ideas sobre temas habituais, dando a súa opinión sobre problemas prácticos cando se lle pregunta directamente, e reaccionando de forma sinxela ante comentarios, sempre que poida pedir que se lle repitan os puntos clave se o necesita.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
Bloque 3. Comprensión de textos escritos				
- b - c - d - e - i - j	- B3.1. Estratexias de comprensión: - Mobilización de información previa sobre o tipo de tarefa e tema. - Identificación do tipo de lectura demandado pola tarefa (en superficie ou oceánica, selectiva, intensiva ou extensiva) - Identificación do tipo textual (narrativo, descritivo, argumentativo, explicativo), adaptando a comprensión ao mesmo. - Distinción de tipos de comprensión necesarios para a realización da tarefa (sentido xeral, información esencial, puntos principais). - Formulación de hipótese sobre contido e contexto. - Inferencia e formulación de hipótese sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paratextuais. - Reformulación de hipóteses a partir da comprensión	- B3.1. Coñecer e saber aplicar as estratexias máis adecuadas (identificación do tema dun texto coa axuda de elementos textuais e non textuais, uso dos coñecementos previos sobre o tema, inferencia de significados polo contexto, por comparación de palabras ou frases similares nas linguas que xa coñece...) para a comprensión do sentido xeral, a información esencial, os puntos e ideas principais ou os detalles relevantes do texto. - B3.2. Comprender, en notas persoais e anuncios públicos, mensaxes breves que conteñan información, instrucións e indicacións básicas relacionadas con actividades e situacións da vida cotiá. - B3.3. Identificar a información esencial, os puntos máis relevantes e detalles importantes en textos, tanto en formato impreso como en soporte dixital, breves e ben estruturados, escritos nun rexistro formal, informal ou neutro, que traten de asuntos cotiáns, de temas de	- PLEB3.1. Identifica, con axuda da imaxe, instrucións de funcionamento e manexo de aparellos electrónicos ou de máquinas, así como instrucións para a realización de actividades e normas de seguridade (p. ex. nun centro escolar, un lugar público ou unha zona de lecer). - PLEB3.2. Entende os puntos principais de anuncios e material publicitario de revistas ou Internet formulados de xeito simple e claro, e relacionados con asuntos do seu interese, nos ámbitos persoal, académico e ocupacional. - PLEB3.3. Capta as ideas principais de textos xornalísticos breves en calquera soporte si os números, os nomes, as ilustracións e os títulos vehiculan gran parte	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CCL - CAA - CSC

	Primeira Lingua Estranxeira. 3º ESO.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	de novos elementos. B3.2. Uso de técnicas como subliñar ou tomar notas para lograr unha mellor comprensión do contido e da estrutura do texto.	interese ou relevantes para os propios estudos e ocupacións, e que conteñan estruturas sinxelas e un léxico básico de uso común e habitual. - B3.4. Comprender correspondencia persoal breve e sinxela na que se describen persoas, obxectos e lugares; se narran acontecementos sinxelos e se expresan sentimentos, desexos e opinións sobre temas xerais, coñecidos ou do seu interese. - B3.5. Comprender correspondencia formal breve sobre cuestións prácticas relativas aos seus intereses nos ámbitos propios da súa idade e nivel escolar. - B3.6. Ler con certa autonomía textos adaptados de certa lonxitude axeitados á idade, intereses e nivel escolar, seguindo a liña argumental, o carácter básico dos personaxes e as súas relacións.	da mensaxe.	- CCEC - CD
			PLEB3.4. Entende información específica esencial en páxinas web e outros materiais de referencia ou consulta claramente estruturados sobre temas relativos a materias académicas, asuntos ocupacionais, ou do seu interese (p. ex. sobre un tema curricular, un programa informático, unha cidade, un deporte ou o medio ambiente), sempre que poida reler as seccións difíciles.	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD
			PLEB3.5. Comprende correspondencia persoal en calquera formato na que se fala dun mesmo; se describen persoas, obxectos e lugares; se narran acontecementos pasados, presentes e futuros, reais ou imaxinarios, e se expresan sentimentos, desexos e opinións sobre temas xerais, coñecidos ou do seu interese.	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD
			PLEB3.6. Entende o esencial de correspondencia formal na que se lle informa sobre asuntos do seu interese no contexto persoal, educativo ou ocupacional (p. ex. sobre un curso de idiomas ou unha compra por Internet).	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD
			PLEB3.7. Comprende o esencial (p. ex. en lecturas para a mocidade) de historias de ficción breves e ben estruturadas e faise unha idea do carácter dos distintos personaxes, as súas relacións e do argumento.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
Bloque 4. Produción de textos orais: expresión e interacción				
- a - b - c - d - e - f - i - j	- B4.1. Estratexias de produción: - rr - Planificación – Mobilización e coordinación das propias competencias xerais e comunicativas co fin de realizar eficazmente a tarefa (repasar que se sabe sobre o tema, que se pode ou se quere dicir, etc.). – Localización e uso adecuado de recursos lingüísticos ou temáticos (uso dun dicionario ou gramática, obtención de axuda, etc.).	- B4.1. Escribir, en papel ou en soporte electrónico, textos breves, sinxelos e de estrutura clara sobre temas cotiás ou de interese persoal, nun rexistro formal, neutro ou informal, utilizando adecuadamente os recursos básicos de cohesión, as convencións ortográficas básicas e os signos de puntuación máis comúns, cun control razoable de expresións e estruturas sinxelas e un léxico de uso frecuente. - B4.2. Coñecer e aplicar estratexias adecuadas para elaborar textos escritos breves e de estrutura simple, p. ex. copiando formatos, fórmulas e modelos conven-	PLEB4.1. Escribe correspondencia formal básica e breve, dirixida a institucións públicas ou privadas ou entidades comerciais, solicitando ou dando a información requirida de xeito sinxelo e observando as convencións formais e normas de cortesía básicas deste tipo de textos.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			PLEB4.2. Escribe informes moi breves en formato convencional con información sinxela e relevante sobre feitos habituais e os motivos de certas accións, nos ámbitos académico e ocupacional, describindo de xeito sinxelo situacións, persoas, obxectos e lugares e sina-	- CCL - CAA - CSC - CCEC

Primeira Lingua Estranxeira. 3º ESO.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	– Execución – Elaboración dun borrador. – Estructuración do contido do texto. – Organización do texto en parágrafos abordando en cada un unha idea principal do texto e conformación, en grupo, do significado ou idea global deste. – Expresión da mensaxe con claridade axustándose aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto. – Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis modesta) ou da mensaxe (facer concesións no que realmente gustaríalle expresar), tras valorar as dificultades e os recursos dispoñíbles. – Apoio e aproveitamento máximo dos coñecementos previos (utilizar linguaxe “prefabricada”, etc.). – Revisión – Identificación de problemas, erros e repeticións. – Atención ás convencións ortográficas e signos de puntuación. – Presentación coidada do texto (marxes, limpeza, tamaño da letra...). – Reescritura definitiva. ■ B4.2. Características textuais – Uso de recursos básicos para elaborar textos con coherencia, cohesión e adecuación propios do seu nivel escolar. ■	cionais propios de cada tipo de texto. ■ B4.3. Empregar para comunicarse mecanismos sinxelos de cohesión textual axustados ao contexto e á intención comunicativa (repetición léxica, elipse, deíxe persoal, espacial e temporal, xustaposición, e conectores e marcadores discursivos frecuentes). ■ B4.4. Escribir, en soporte papel ou nas redes sociais, textos sinxelos e breves (notas, cartas persoais, postais, felicitacións, etc) sinxelos e breves, que conteñan información persoal ou relativa a vida cotiá, de primeira necesidade ou do seu interese, a partir de modelos previos, usando as fórmulas básicas de saúde e despedida propias do soporte utilizado, adaptando a presentación ao tipo de texto e usando frases e oracións ben estruturadas e cunha orde lóxica. ■ B4.5. Presentar os textos escritos de xeito coidado (con atención ás marxes, riscados, liñas dereitas, letra clara, letras maiúsculas e minúsculas cando corresponda, ou separación de palabras ao final de liña, etc) en soporte papel e dixital, adecuados propósito comunicativo e valorando a importancia da presentación nas comunicacións escritas.	lando os principais acontecementos de forma esquemática.	
			■ PLEB4.3. Completa un cuestionario sinxelo con información persoal e relativa á súa formación, ocupación, intereses ou afeccións (por ex. para subscribirse a unha publicación dixital, matricularse nun taller, ou asociarse a un club deportivo).	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ PLEB4.4. Escribe notas e mensaxes (mensaxería instantánea, <i>chats</i>, etc) nos que se fan breves comentarios ou se dan instrucións e indicacións relacionadas con actividades e situacións da vida cotiá e do seu interese.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ PLEB4.5. Escribe notas, anuncios e mensaxes breves nas redes sociais relacionados con actividades e situacións da vida cotiá, do seu interese persoal ou sobre temas de actualidade, respectando as convencións e normas de cortesía e da <i>netiqueta</i>.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ PLEB4.6. Escribe correspondencia persoal na que se establece e mantén o contacto social (p. ex. con amigos noutros países), se intercambia información, se describen en termos sinxelos sucesos importantes e experiencias persoais (p. ex. a participación nunha competición); se dan instrucións, se fan e aceptan ofrecementos e suxestións (p. ex. cancelase, confirma ou modifica unha invitación ou uns plans), e se expresan opinións de xeito sinxelo.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC
			■ PLEB4.7. Fai unha presentación coidada dos textos escritos, en soporte papel e dixital, utilizando correctamente as convencións ortográficas e os signos de puntuación.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			Bloque 5. Coñecemento da lingua e consciencia plurilingüe e intercultural	
■ a	■ B5. 1 Patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación	■ B5.1 Pronunciar e entoar de xeito claro e intelixible, aínda que resulte evidente o acento estranxeiro, ou se	■ PLEB5.1. Desenvólvese na maioría das actividades de aula facendo un esforzo por utilizar a lingua estrai-	■ CCL

Primeira Lingua Estranxeira. 3º ESO.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ f ▪ i ▪ j	ción – Sons e fonemas vocálicos. – Sons e fonemas consonánticos e as súas agrupacións. – Procesos fonolóxicos básicos. – Acento dos elementos léxicos illados e no sintagma e na oración.	cometan erros de pronunciación, sempre que non interrompan a comunicación, polos que os interlocutores teñan que solicitar repeticións de cando en vez.	ra, cunha pronunciación clara, aceptable e comprensible dos esquemas fónicos e fonolóxicos básicos, aínda que teña que repetir algunha vez por solicitude dos interlocutores e pide axuda aos compañeiros e aclaracións cando non progresa a comunicación.	▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
	▪ B5.2 Patróns gráficos e convencións ortográficas – Uso das normas básicas de ortografía da palabra. – Utilización adecuada da ortografía da oración: coma, punto e coma, puntos suspensivos, parénteses e comiñas.	▪ B5.2. Valorar as linguas como medio para comunicarse e relacionarse con compañeiros e compañeiras doutros países, como recurso de acceso á información, e como instrumento de enriquecemento persoal ao coñecer culturas e maneiras de vivir diferentes.	▪ PLEB5.2. Na redacción de traballos e outros textos aplica, de maneira adecuada para facerse comprensible case sempre, os signos de puntuación elementais e as regras ortográficas básicas.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
	▪ B5.3. Aspectos socioculturais e sociolingüísticos: – Recoñecemento e uso de convencións sociais, normas de cortesía e de rexistros máis habituais; e da linguaxe non verbal habitual propia da cultura estranxeira. – Achegamento a aspectos culturais visibles próximos ao seus intereses (música, traballo, lecer, deportes, produción escrita, lugares, poboación...), e a costumes, valores, e actitudes máis evidentes relacionados con aspectos e contextos propios da súa idade a través de producións multimedia e de manifestacións artísticas dos países onde se fala a lingua estranxeira. – Identificación dalgunhas similitudes e diferenzas significativas nos costumes cotiáns e uso das formas básicas de relación social entre os países onde se fala a lingua estranxeira e o noso. – Actitude receptiva e respectuosa cara ás persoas, países e comunidades lingüísticas que falan outra lingua e teñen unha cultura diferente á propia.	▪ B5.3. Producir textos escritos sen faltas de ortografía significativas en palabras e expresións habituais propias do nivel. ▪ B5.4. Coñecer e utilizar para a comprensión e a produción do texto oral monolóxico ou dialóxico, e escrito os aspectos socioculturais e sociolingüísticos relativos á vida cotiá (hábitos de estudo e de traballo, actividades de lecer), estruturas sociais, condicións de vida (contorna, estrutura social), relacións interpersonais (entre homes e mulleres, no traballo, no centro educativo, nas institucións), comportamento (xestos, expresións faciais, uso da voz, contacto visual), e convencións sociais (costumes, tradicións) actuando coa debida propiedade e respectando as normas de cortesía máis importantes nos contextos respectivos	▪ PLEB5.3. Utiliza as convencións máis habituais propias da lingua estranxeira no desenvolvemento do proceso comunicativo (saúdos, rutinas para iniciar ou manter a quenda de palabra, fórmulas orais breves para manter a atención, facer preguntas por preferencias, expresar opinións...) en rexistro estándar.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
	▪ B5.4 Plurilingüismo – Recoñecemento da realidade multilingüe da propia contorna. – Recurso aos coñecementos sintáctico-discursivos da propia lingua para mellorar a aprendizaxe da lingua estranxeira e lograr unha competencia comunicativa integrada. – Participación en proxectos nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou cultu-	▪ B5.5. Na propia lingua, identificar diferenzas e semellanzas nos aspectos culturais visibles dos países onde se fala a lingua estranxeira e da propia cultura, coas diversas culturas, se é o caso, do resto do alumnado amosando curiosidade e respecto perante as diferenzas. ▪ B5.6. Distinguir, e aplicar á comprensión e produción do texto, a función ou funcións comunicativas máis relevantes do texto e un repertorio dos seus expoñentes máis comúns e de uso máis frecuente na comunicación oral e escrita, así como os seus significados asociados (p. ex. estrutura interrogativa para facer unha suxestión), e patróns discursivos de uso frecuente relativos á organización textual (introdución do tema, desenvolvemento e cambio temático, e pechadura textual). ▪ B5.7. Utilizar os coñecementos e experiencias lingüísticas adquiridos en todas as linguas que coñece para establecer similitudes e diferenzas coa nova lingua e desenvolver unha competencia comunicativa plurilingüe, e apreciar a riqueza persoal e social que aporta	▪ PLEB5.4. Na propia lingua, identifica aspectos socioculturais básicos e visibles dos países nos que se fala a lingua estranxeira, analizándoos comparativamente coas diversas culturas, se é o caso, do resto do alumnado, evitando estereotipos e valoracións etnocéntricas. ▪ PLEB5.5. Identifica e utiliza os expoñentes máis comúns propios do seu nivel para realizar as funcións comunicativas, así como os patróns discursivos de uso máis frecuente para o propósito comunicativo. ▪ PLEB5.6. Domina as estruturas morfosintácticas e discursivas máis habituais para comprender e expresar en rexistros estándar intencións e significados mediante as funcións comunicativas propias do seu nivel e reflexiona sobre a utilidade do coñecemento adquirido noutras linguas para comprender e elaborar textos na lingua meta. ▪ PLEB5.7. Utiliza un vocabulario oral e escrito básico e suficiente para comprender e elaborar textos sinxelos en rexistro estándar propios do seu nivel educativo, e comprende e utiliza estratexias de comunicación e de redundancia do significado (imaxes, elementos para-lingüísticos, cuasi-lingüísticos e paratextuais).	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC

Primeira Lingua Estranxeira. 3º ESO.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	rais, e valorando positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe. - B5.5. Funcións comunicativas: – Iniciación e mantemento de relacións persoais e sociais. – Descrición de calidades físicas e abstractas de persoas, obxectos, lugares e actividades. – Narración de acontecementos pasados puntuais e habituais, descrición de estados e situacións presentes, e expresión de sucesos futuros. – Petición e ofrecemento de información, indicacións, opinións e puntos de vista, consellos, advertencias e avisos. – Expresión do coñecemento, a certeza, a dúbida e a conxectura. – Expresión da vontade, a intención, a decisión, a promesa, a orde, a autorización e a prohibición. – Expresión do interese, a aprobación, o aprecio, a simpatía, a satisfacción, a esperanza, a confianza, a sorpresa, e os seus contrarios. – Formulación de suxestións, desexos, condicións e hipóteses. – Establecemento e mantemento da comunicación e organización do discurso. - B5.6. Léxico oral e escrito de uso común (recepción) relativo a identificación persoal; vivenda, fogar e contorna; actividades da vida diaria; familia e amigos; traballo e ocupacións; tempo libre, lecer e deporte; viaxes e vacacións; saúde e coidados físicos; educación e estudo; compras e actividades comerciais; alimentación e restauración; transporte; lingua e comunicación; medio ambiente, clima e contorna natural; e Tecnoloxías da Información e a Comunicación. – Expresións fixas, enunciados fraseolóxicos, saúdos, despedidas, preguntas por preferencias, expresión de opinións- e léxico sobre temas relacionados con contidos sinxelos doutras áreas do currículo. - B5.7. Rutinas ou modelos de interacción básicos e habituais segundo o tipo de situación de comunicación, propia da súa idade e nivel ou modelos de interacción básicos e habituais segundo o tipo de situación de comunicación, propia da súa idade e nivel. - B5.8. Estructuras sintáctico-discursivas propias de cada idioma.	ser unha persoa plurilingüe. - B5.8.Recoñecer e utilizar léxico oral e escrito de uso común relativo a asuntos cotiáns e a temas xerais ou relacionados cos propios intereses, estudos e ocupacións.Inferir do contexto e do cotexto, con apoio visual, os significados de palabras e expresións de uso menos frecuente ou máis específico , e comunicar información, opinións e puntos de vista breves, simples e directos en situacións habituais e cotiás, aínda que en situacións menos correntes haxa que adaptar a mensaxe. - B5.9. Reformular o sentido dun texto, resumíndoo ou reformulándoo, na propia lingua, explicándoo a un interlocutor próximo, que descoñece a lingua estranxeira, coa finalidade de facer o texto comprensible e garantir a relación fluída entre falantes e culturas. - B5.10. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	- PLEB5.8. Explica o sentido dun texto, resumíndoo ou reformulándoo, na propia lingua, para un interlocutor próximo, real ou simulado, que descoñece a lingua estranxeira, coa finalidade de facer o texto comprensible e garantir a relación fluída entre falantes e culturas, amosando respecto perante as diferenzas. - PLEB5.9 Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CCL - CAA - CSC - CCEC - CD

¹Contidos sintáctico-discursivos por idiomas:

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>und; auch</i>); disxunción (<i>oder</i>); oposición (<i>aber</i>); causa (<i>denn/weil; wegen</i>); finalidade (<i>um zu + Infinitiv; damit</i>); comparación (<i>so / nicht so + Adjektiv + wie; schneller als; der schnellste</i>); resultado (<i>deshalb</i>); condición (<i>wenn; sofern</i>); estilo indirecto (<i>Redewiedergabe; Vorschläge; Aufforderungen; Befehle</i>). - Relacións temporais (<i>als; während</i>). - Afirmación (<i>affirmative Aussagesätze; affirmative Zeichen</i>). - Exclamación (<i>Was für ein + [Adjektiv +] Nomen</i>, z. B. „Was für ein schöner Tag!“; <i>Wie + Adjektiv</i>, z. B. „Wie schön!“; <i>Ausrufesätze</i>, z. B. „Das ist ja hervorragend! Schön! Prima!“). - Negación (<i>negative Sätze mit nicht, nie, nicht + Adjektiv, niemand, nichts; negative Zeichen</i>). - Interrogación (<i>W-Fragen</i>, z. B. „Wofür ist das gut?“; <i>Ja/Nein-Fragen; Zeichen</i>). - Expresión do tempo: pasado (<i>Präteritum; Perfekt; Plusquamperfekt</i>); presente (<i>Präsens</i>); futuro (<i>werden + Infinitiv; Präsens + Adverb</i>). - Expresión do aspecto: puntual (<i>Perfekt; Plusquamperfekt; Futur II</i>); durativo (<i>Präsens; Präteritum; Futur I</i>); habitual (<i>Präsens/Präteritum + Adverb</i> [z. B. <i>normalerweise</i>]; <i>pflegen zu</i>); incoativo (<i>beginnen zu + Infinitiv</i>); terminativo (<i>aufhören zu + Infinitiv</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>Aussagesätze</i>); capacidade (<i>mögen; fähig sein</i>); posibilidade/probabilidade (<i>können; dürfen; vielleicht</i>); necesidade (<i>müssen; haben zu</i>); obriga (<i>müssen; sollen; Imperativ</i>); permiso (<i>dürfen; lassen</i>); intención (<i>Präsens</i>). - Expresión da existencia (z. B. <i>es wird geben, es gab</i>); da entidade (<i>zählbare und nicht zählbare Sammelbezeichnungen; zusammengesetzte Nomen; Pronomen</i> [Relativ-, Reflexiv- und Determina-	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>ni...nî</i>); disxunción (<i>ou bien</i>); oposición (<i>or, par contre</i>); causa (<i>puisque, car</i>); finalidade (<i>afin de, dans le but de + Inf.</i>); comparación (<i>plus/moins que</i>); consecuencia (<i>donc, alors</i>); explicativas (<i>ainsi, car</i>). - Relacións temporais (de... à, de... jusqu'à, dans, il y a, en, puis, finalement, tout de suite, enfin, pendant, pendant que + Indic.). - Exclamación (<i>Oh là là! On y va! Quel+nom !</i>; locutions adverbiales (<i>Tout fait ! Bien sûr !</i>)). - Negación (ne...aucun, ne...jamais, ne...rien, ne... que, ne... personne). - Interrogación (que, quoi; inversión (V + Suj.); réponses (si, pron. tonique + oui/non, pron. tonique + aussi/non plus), moi non, moi non plus). - Expresión do tempo: presente (verbos irregulares); pasado (<i>passé composé</i> : participes passés avec les accords; futuro (<i>futur proche, futur simple</i>)). Introdución do condicional (fórmula de cortesía: <i>je voudrais</i>). - Expresión do aspecto: puntual (frases simples); habitual (frases simples + Adv. (ex: <i>toujours, jamais, d'habitude</i>); incoativo (<i>commencer à + Inf.</i>);terminativo (<i>terminer de, venir de + Inf.</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (phrases déclaratives); capacidade (<i>être capable de</i>); posibilidade/probabilidade (<i>il est probable que, probablement</i>); necesidade (<i>il faut</i>); obriga/prohibición (<i>il faut, verbe devoir, impératif; c'est à qui de...? c'est à+pron. tonique/nom+ de + Inf.</i>); permiso (<i>pouvoir, demander, donner la permission à qq'un de faire qqch</i>); intención/desexo (<i>penser/espérer + Inf.</i>) ; cortesía. - Expresión expresión da existencia (os presentativos); a entidade (<i>articles, noms composés, pronoms réfléchis, adjectifs</i>	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>and, too, also</i>); disxunción (<i>or</i>); oposición (<i>but</i>); causa (<i>because (of); due to</i>); finalidade (<i>to + infinitive; for</i>); comparación (<i>as/not so +Adj.+ as; more comfortable/ quickly, faster (than); the fastest</i>); resultado (<i>so...</i>); condición (<i>if; unless</i>). - Relacións temporais (<i>as soon as; while</i>). - Afirmación (<i>affirmative sentences; tags</i>). - Exclamación (<i>What + (Adj. +) noun</i>, e. g. <i>What a wonderful holiday!</i>; <i>How + Adj.</i>, e. g. <i>How interesting!</i>; <i>exclamatory sentences and phrases</i>, e. g. <i>Well, that is a surprise! Fine! Great!</i>). - Negación (<i>negative sentences with not, never, non (Noun, e. g. no problem, nobody, nothing; negative tags</i>). - Interrogación (<i>Wh- questions; Aux. Questions; What is this for?</i>; tags). - Expresión do tempo: pasado (<i>past simple and continuous; present perfect; past perfect</i>); presente (<i>present simple and continuous</i>); futuro (<i>going to; will; present simple and continuous + Adv.</i>). - Expresión do aspecto: puntual (<i>simple tenses</i>); durativo (<i>present and past simple/perfect; and future continuous</i>); habitual (<i>simple tenses (+ Adv., e. g. usually</i>); <i>used to</i>); incoativo (<i>start – ing</i>); terminativo (<i>stop –ing</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>declarative sentences</i>); capacidade (<i>can; be able</i>); posibilidade/probabilidade (<i>may; might; perhaps</i>); necesidade (<i>must; need; have (got) to</i>); obriga (<i>have (got) to; must; imperative</i>); permiso (<i>could; allow</i>); intención (<i>present continuous</i>). - Expresión da existencia (e. g. <i>there will be/has been</i>); a entidade (<i>count/uncount/collective/compound nouns; pronouns (relative, reflexive/emphatic); determiners</i>); a calidade (e. g. <i>good at maths; rather tired</i>). - Expresión da cantidade (<i>singular/plural; cardinal and ordinal numerals. Quantity</i>: e. g. <i>all (the), most, both, none. Degree</i>: e. g. <i>really; quite; so; a little</i>). - Expresión do espazo (<i>prepositions and adverbs</i>	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción((e) <i>anche, (e) neanche, né</i>); disxunción (<i>o</i>); oposición (<i>ma, invece (di)</i>); causa (<i>perché</i>); finalidade (<i>per/a + Inf.</i>); condición (<i>se</i>); comparación (<i>più / meno (di)</i>); <i>come; il più / il meno ... (di)</i>); resultado (<i>allora, così</i>); estilo indirecto (<i>informazione riferita, consigli, ordini, offerte</i>). - Relacións temporais (<i>quando, prima, dopo, poi, mentre</i>). - Afirmación (<i>frasi dichiarative affermative; proforma</i> (p.es. <i>anche io; credo/penso di sì</i>)). - Exclamación (<i>forme ellittiche: nome</i> (p.es. <i>(che) peccato!</i>); <i>avverbio</i> (p.es. <i>bene!</i>); <i>interiezioni</i> (p.es. <i>ah! eri tu; oh, che bello!</i>)). - Negación (<i>proforma</i> (p.es. <i>no, neanch'io, (per) niente, credo di no</i>); <i>frasi dichiarative negative con non (mai), (per) niente, nessuno/nessuna</i>). - Interrogación (<i>totali; parziali introdotte da avv., pronomi e aggettivi interrogativi</i> (p.es. <i>quanti crocini?</i>; <i>come mai vieni alla festa?</i>); <i>disgiuntiva</i> (p.es. <i>preferisci caffè o tè?</i>); <i>eco</i> (p.es. <i>Gianni chi?</i>); <i>orientate</i> (p.es. <i>vero?</i>)). - Expresión do tempo (presente (<i>presente</i>); pasado (<i>imperfetto e perfetto composto</i>); futuro (<i>presente e futuro</i>)) e do aspecto (puntual (<i>tempi semplici</i>); durativo (<i>presente e imperfetto; perfetto composto (+Avv.)</i>; <i>perifrasi stare + gerundio; continuare a +infinito</i>); habitual (<i>tempi semplici e perfetto composto (+Avv.)</i>; <i>avere l'abitudine di + infinito</i>); iterativo (<i>prefisso ri-V; di nuovo</i>); incoativo (<i>cominciare a/iniziare a+Inf.</i>; <i>stare per + Inf.</i>); terminativo (<i>verbi intrinsecamente terminativi, p.es. arrivare; perifrasi finire di+ Inf.</i>; <i>perfetto composto (+Avv.)</i>). - Expresión da modalidade (factualidade (<i>frasi dichiarative affermative e negative</i>); capacidade (<i>(non) essere capace di+Inf.</i>); posibilidade (<i>potere + Inf.</i>; <i>forse</i>;	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (e, <i>nem, e também, e também não</i>); disjunção (<i>ou, ou...ou</i>); oposición/contraste (<i>mas, mesmo assim</i>); causa (<i>porque; por isso; como</i>); finalidade (<i>para + Inf.</i>); comparación (<i>mais/menos/ tão + Adj./Adv.+ (do) que/ como /quanto; maior / mais pequeno...</i>; <i>superlativo absoluto (-issimo, -lmo)</i>; resultado (<i>assim, por isso</i>); condição (<i>se, sem</i>); discurso indireto (<i>informações, oferecimentos oferecimentos, sugestões e ordens</i>). - Relacións temporais (<i>em seguida, logo, enquanto</i>). - Afirmación (<i>sentenças declarativas afirmativas; proforma</i> (p.e <i>eu também; certamente</i>)). - Exclamación (<i>formas elípticas: Que (+ S) + Adj., p. e. Que dia lindo!; Que gentil!</i>); <i>sentenças e sintagmas exclamativos, p.e. Puxa, este Cd PC está muito caro! Está bom!</i>). - Negación (<i>sentenças declarativas negativas com não, nunca; nada, nenhum</i> (<i>à</i>), <i>ninguém</i>; <i>proforma</i> (p.e. <i>eu tampouco</i>)). - Interrogación (<i>sentenças interrogativas diretas totais; sentenças interrogativas diretas QU- (p.e. Quem fez ou quê isso?); interrogativas tags (p.e. Queres ir ao cinema, não queres?); interrogativas eco</i>). - Expresión do tempo: pasado (<i>pretérito imperfeito, perfeito simple simples e perfeito composto</i>); presente (<i>presente</i>); futuro (<i>presente do indicativo + Adv.</i>; <i>futuro simples simples; haver-de</i>).. - Expresión do aspecto: puntual (<i>tempos simples</i>); durativo (<i>presente, futuro simples, pretérito imperfeito e pretérito perfeito composto do indicativo; continuar + Ger.; estar a + Inf.</i>); habitual (<i>tempos simples (+ Adv.)</i>, p.e. <i>Non No verão está calor</i>); incoativo (<i>começar a + Inf.</i>); iterativas (<i>pretérito imperfeito do indicativo;</i>

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
<i>tivpronominale</i>]); da calidade (z. B. „gut im Rechnen“, „ziemlich müde“). - Expresión da cantidade (<i>Singular und Plural</i>; <i>Kardinal- und Ordinalzahlen</i>; <i>Quantität</i>, z. B. <i>alle, die meisten, beide, kein</i>; <i>Grad</i>, z. B. <i>eigentlich, ganz, so, ein wenig</i>). - Expresión do espazo (<i>Präpositionen</i>; <i>Lokaladverbien</i>). - Expresión do tempo (<i>Stundenzählung</i>, z. B. „<i>Viertel vor acht</i>“; <i>Zeiteinheiten</i>, z. B. <i>Jahrhundert</i>; <i>Jahreszeit</i>; <i>Ausdruck der Zeit</i> [vor; früh; spät]; <i>Dauer</i> [seit... bis; während; ab]; <i>Vorzeitigkeit</i> [noch; schon (nicht)]; <i>Nachzeitigkeit</i> [danach; später]; <i>Aufeinanderfolge</i> [zuerst; zunächst; schließlich]; <i>Gleichzeitigkeit</i> [während; als]; <i>Häufigkeit</i>, z. B. oft, normalerweise). - Expresión do modo (<i>Modaladverbien und -sätze</i>, z. B. leicht, „durch Zärtlichkeit“).	<i>démonstratifs</i>; proposicións adxectivais (<i>qui/que</i>)); a cualidade (posición dos adxectivos, <i>facile/ difficile</i> à...); a posesión (adxectivos posesivos). - Expresión da cantidade: (plurais irregulares; números cardinais ata 4 cifras; números ordinais ata dos cifras; <i>articles partitifs</i>). Adverbios de cantidade e medidas (<i>un (tout petit) peu, trop, (beaucoup) trop, pas assez, absolument</i> + Adj., <i>un pot, une boîte, un paquet, un tube, ...</i>); o grao. - Expresión do espazo (<i>prépositions et adverbies de lieu, position, distance, mouvement, direction, provenance, destination</i>). - Expresión do tempo: puntual (<i>l'heure, moments du jour (le matin, le soir), demain matin, jeudi soir; divisions (au ... siècle, en (année))</i>); indicacións de tempo (<i>après-demain, avant-hier, la semaine dernière, le mois dernier, tout de suite</i>); duración (<i>de... à, de... jusqu'à, en ce moment</i>); anterioridade (<i>il y a...que, ça fait...que</i>); posterioridade (<i>plus tard</i>); secuenciación (<i>à partir de, finalement</i>); simultaneidade (<i>au moment où, en même temps</i>); frecuencia (<i>d'habitude, une/deux/... fois par...</i>). - Expresión do modo (<i>Adv. de manière en -ment; à / en</i> + medios de transporte).	<i>of location, position, distance, motion, direction, origin and arrangement</i>). - Expresión do tempo (<i>points (e. g. five to (ten)); divisions (e. g. century; season), and indications (ago; early; late) of estafe; duration (from...to; during; until; since); anteriority (already; (not) yet); posteriority (afterwards; later); sequence (first, next, last); simultaneousness (while, as); frequency (e. g. often, usually)</i>). - Expresión do modo (<i>Adv. and phrases of manner, e. g. easily; by post</i>). <i>Make and do</i>.	<i>dovere</i> + Inf.); necesidade (<i>dovere</i> + Inf.; <i>avere bisogno di</i> + N / Inf.; <i>essere necessario</i> + Inf.); obriga (<i>dovere</i> + Inf.; <i>imperativo</i>); permiso (<i>imperativo</i> (+ pure); <i>pote-re+Inf. semplice</i>); intención (<i>presente, imperfetto e condizionale semplice di verbi volitivi</i> + N / infinito; <i>futuro</i> (+Adv.); <i>pensare di</i> + Inf.; <i>avere voglia di</i> + Inf.). - Expresión da existencia (p.es. <i>c'è stato/ci sarà; eccolo</i>); a entidade (<i>nomi contabili / massa / collettivi / composti; pronomi (relativi, riflessivi, tonici); determinanti</i>); a calidade (p.es. <i>bravo in matematica; abbastanza stanco</i>). - Expresión da cantidade (<i>singolare /plurale, numerali cardinali, ordinali, collettivi</i> (p.es. <i>doppio, coppia</i>). <i>Quantità</i>: p.es. <i>ognuno, altro, partitivo (della, dello, del), un sacco di</i>; <i>grado</i>: p.es. <i>troppo bello, abbastanza dolce</i>). - Expresión do espazo (<i>preposizioni, avverbi ed espressioni che indicano luogo, posizione, distanza, movimento, direzione, origine e disposizione</i>). - Expresión do tempo (<i>l'ora</i> (p.es. <i>a mezzanotte, a mezzogiorno</i>); <i>divisione</i> (p.es. <i>di mattina, in autunno</i>) e <i>collocazione nel tempo</i> (p.es. <i>due anni fa, l'anno scorso, ieri mattina</i>); <i>durata</i> (p.es. <i>da (...a); fino a; fra/tra...e...)</i>; <i>anteriorità</i> (p.es. <i>prima, già</i>); <i>posteriorità</i> (p.es. <i>più tardi, poi, il giorno dopo</i>); <i>contemporaneità</i> (p.es. <i>mentre</i>); <i>sequenza</i> (p.es. <i>prima... poi... dopo... allora</i>); <i>intermittenza</i> (p.es. <i>ogni tanto</i>); <i>frequenza</i> (p.es. <i>quasi mai, una volta alla settimana</i>)). - Expresión do modo (<i>avverbi ed espressioni di modo</i>: p.es. <i>piano, così, insieme</i>).	<i>prefixo re-</i>, p.e. <i>reler</i>); terminativo (<i>pretérito perfeito simple simples e composto; acabar de</i> + Inf.). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>frases declarativas</i>); capacidade (<i>é capaz de</i> + Inf.; <i>saber</i>); posibilidade/probabilidade (<i>poder; dever; ser possível / impossível</i> + Inf.; <i>talvez</i>); necesidade (<i>ser preciso / necessário</i> + Inf.); obrigación (<i>ter que /de, dever; imperativo</i>); permiso (<i>poder</i> + Inf.; <i>ser possível/permitido</i> + Inf.); prohibición (<i>imperativo negativo</i>); intención (<i>pretérito imperfeito gostar de</i> + Inf.; <i>pensar</i> + Inf.; <i>querer de /ter de</i> + Inf.). - Expresión da existencia (p.e. <i>estar, haver/ter</i>); a entidade (<i>substantivos contáveis /massivos /coletivos /compostos; pronomes (relativos, reflexivos átonos/tônicos tónicos); determinantes</i>); a calidade (<i>-íssimo, -lmo; muito raro; melhor</i>). - Expresión da cantidade (<i>Singular/Plural; Numerais cardinais e ordinais. Quantidade</i>: p.e. <i>todo (a), maioria, ambos, nenhum(a)</i>. <i>Grau</i>: p.e. <i>muito; tão; um pouco</i>). - Expresión do espazo (<i>preposições e advérbios de lugar, localização, distância, movimento, direção, origem, e acomodação</i>). - Expresión do tempo (<i>expressões, preposições e locuções de tempo</i> (momento <i>pontual</i> (p. e. <i>são quinze para as três; em 1999</i>), <i>divisões</i> (p. e. <i>século; estação</i>) e <i>indicações</i> (p. e. <i>atrás, cedo, tarde</i>) <i>de tempo; duração</i> (p. e. <i>de/desde...a; durante</i>); <i>anterioridade</i> (<i>ainda; ontem</i>); <i>posterioridade</i> (<i>depois, logo, próxima segunda-feira</i>); <i>sequência</i> (<i>primeiro, depois, finalmente</i>); <i>simultaneidade</i> (<i>ao mesmo tempo</i>); <i>frequência</i> (p. e. <i>geralmente; usualmente</i>)). - Expresión do modo (<i>expressões, preposições e locuções prepositivas de modo</i>, p.e. <i>devagar, pior</i>).

4º de ESO

Primeira Lingua Estranxeira. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Comprensión de textos orais				
■ b ■ c ■ d ■ e ■ i ■ j	■ B1.1. Estratexias de comprensión: – Mobilización de información previa sobre tipo de tarefa e tema. – Identificación do tipo de escoita necesario para realízar a tarefa (global, selectiva e detallada). – Identificación do tipo textual, adaptando a comprensión ao mesmo. – Distinción de tipos de comprensión (sentido xeral, información esencial, puntos principais, detalles relevantes). – Formulación de hipóteses sobre contido e contexto. – Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paralingüísticos. – Reformulación de hipóteses a partir da comprensión de novos elementos.	■ B1.1. Coñecer e saber aplicar as estratexias adecuadas para a comprensión do sentido xeral, a información esencial, os puntos e ideas principais ou os detalles relevantes do texto. ■ B1.2. Identificar o sentido xeral, a información esencial, os puntos principais e os detalles máis relevantes en textos orais breves ou de lonxitude media, claramente estruturados, e transmitidos de viva voz ou por medios técnicos e articulados a unha velocidade media, nun rexistro formal, informal ou neutro, e que tratan de aspectos concretos ou abstractos de temas xerais, sobre asuntos cotiáns en situacións correntes ou menos habituais, ou sobre os propios intereses nos ámbitos persoal, público, educativo e ocupacional/laboral, sempre que exista apoio visual e as condicións acústicas non distorsionen a mensaxe e que se poida volver escoitar o devandito. ■ B1.3. Comprender os detalles de información relativa a datos persoais, horarios, prezos e números, e comprender preguntas e instrucións básicas e seguir indicacións breves relativas a necesidades cotiás ou ocupacionais relativas a situacións de comunicación básicas dos ámbitos persoal e profesional. ■ B1.4. Comprender textos orais sinxelos nos que soliciten ou dean información de carácter básico e sinxelo, identificando funcións de comunicación variadas e captando tanto as liñas xerais como os aspectos secundarios de relevancia, sempre que se fale lentamente e nunha linguaxe estándar e poida pedir confirmación do entendido. ■ B1.5. Comprender as ideas principais e outros aspectos relevantes para o propósito comunicativo de textos orais de carácter informal que relaten experiencias persoais (viaxes, estudos, experiencias laborais, relacións persoais, etc.), e expresen opinións ou puntos de vista, cunha fala lenta e nunha linguaxe estándar, identificando aspectos como a secuencia temporal das experiencias (p. ex. dunha película), e os sentimentos que suscitan.	■ PLEB1.1 As actividades de aula, reflexiona sobre o seu proceso de comprensión, axustándoo ás necesidades da tarefa (de comprensión global, selectiva ou detallada), mellorándoo se é o caso: sacando conclusións sobre a actitude do falante e sobre o contido baseándose na entoación e na velocidade da fala; deducindo intencións a partir do volume da voz do falante; facendo anticipacións do que segue (palabra, frase, resposta...), e intuindo o que non se comprende e o que non se coñece mediante os propios coñecementos e experiencias.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC
			■ PLEB1.2. Distingue, con apoio visual ou escrito, as ideas principais e información relevante en presentacións ou charlas ben estruturadas e de exposición clara sobre temas coñecidos ou do seu interese relacionados co ámbito educativo ou ocupacional (p. ex., sobre un tema académico ou de divulgación científica, ou unha charla sobre a formación profesional noutros países).	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC
			■ PLEB1.3. Identifica a idea principal e aspectos significativos de noticias de televisión claramente articuladas cando hai apoio visual que complementa o discurso, así como o esencial de anuncios publicitarios, series e películas ben estruturadas e articulados con claridade, nunha variedade estándar da lingua, e cando as imaxes facilitan a comprensión.	■ CCL ■ CAA ■ CSC
			■ PLEB1.4. Capta os puntos principais e detalles relevantes de mensaxes gravadas ou de viva voz, claramente articuladas, que conteñan instrucións, indicacións ou outra información, mesmo de tipo técnico (p. ex. en contestadores automáticos, ou sobre como realízar un experimento en clase ou como utilizar unha máquina ou dispositivo no ámbito ocupacional).	■ CCL ■ CSC ■

	Primeira Lingua Estranxeira. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			PLEB1.5. Identifica as ideas principais e detalles relevantes dunha conversación formal ou informal de certa duración entre dous ou máis interlocutores que ten lugar na súa presenza e na que se tratan temas coñecidos ou de carácter xeral ou cotián, cando o discurso está articulado con claridade e nunha variedade estándar da lingua.	- CCL - CSC - CCEC
			PLEB1. 6. Entende o que se lle di en transaccións e xestións cotiás e estruturadas (p. ex. en bancos, tendas, hoteis, restaurantes, transportes, centros educativos, lugares de traballo), ou menos habituais (p. ex. nunha farmacia, un hospital, nunha comisaría ou un organismo público), se pode pedir confirmación dalgúns detalles.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			PLEB1.7. Comprende, nunha conversación formal, ou entrevista na que participa (p. ex. en centros de estudos ou de traballo), información relevante e detalles sobre asuntos prácticos relativos a actividades académicas ou ocupacionais de carácter habitual e predicable, sempre que poida pedir que se lle repita, ou que se reformule, aclare ou elabore, algo do que se lle di-xo.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			PLEB1.8. Comprende, nunha conversación informal na que participa, explicacións ou xustificacións de puntos de vista e opinións sobre diversos asuntos de interese persoal, cotiáns ou menos habituais, así como a formulación de hipóteses, a expresión de sentimentos e a descrición de aspectos abstractos de temas como, p. ex., a música, o cinema, a literatura ou os temas de actualidade.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
	Bloque 2. Produción de textos orais: expresión e interacción			
- a - b - c - d - e - f - i - j	- B2.1. Estratexias de produción: - Planificación: - Identificación do contexto, o destinatario e a finalidade da produción ou da interacción. - Concepción da mensaxe con claridade, distinguindo a súa idea ou ideas principais e a súa estrutura básica. - Adecuación do texto ao destinatario, contexto e	B2.1. Coñecer e saber aplicar as estratexias máis adecuadas para producir textos orais monolóxicos ou dialóxicos breves ou de lonxitude media, e de estrutura simple e clara, explotando os recursos dos que se dispón e limitando a expresión aos mesmos; recorrendo, entre outros, a procedementos como a definición simple de elementos para os que non se teñen as palabras precisas, ou comezando de novo cunha nova estratexia cando falla a comunicación.	PLEB2.1.Utiliza recursos lingüísticos para entender e facerse entender, como a utilización de expresións memorizadas, fixas, para pedir que lle falen máis a modo, que lle repitan ou que lle aclaren; o uso de exemplos e definicións, ou de aspectos paralingüísticos como os acenos, a entoación, etc.	- CCL - CAA - CSC - CCEC

Primeira Lingua Estranxeira. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	canle, aplicando o rexistro e a estrutura de discurso adecuados a cada caso, escollendo os expoñentes lingüísticos necesarios para lograr a intención comunicativa. – Activación dos coñecementos previos sobre modelos e secuencias de interacción, e elementos lingüísticos previamente asimilados e memorizados. – Execución: – Expresión da mensaxe con claridade, coherencia, estruturándoa adecuadamente e axustándose, no seu caso, aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto. – Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis modesta da tarefa) ou a mensaxe (facer concesións no que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos dispoñibles. – Apoio e aproveitamento ao máximo dos coñecementos previos (utilizar linguaxe “prefabricada”, etc.). – Cooperación na interacción con outras persoas: verificando a comprensión propia e dos demais e cooperando activamente na realización das tarefas de comunicación. – Compensación das carencias lingüísticas mediante procedementos lingüísticos e paralingüísticos. – Lingüísticos: – Modificación de palabras de significado parecido. – Definición ou reformulación dun termo ou expresión. – Petición de axuda. – Paralingüísticos: – Sinalación de obxectos, uso de deícticos ou realización de accións que aclaran o significado. – Uso da linguaxe corporal culturalmente pertinente (xestos, expresións faciais, posturas, contacto visual ou corporal, proxémica). – Uso de sons cuasilingüísticos e calidades	■ B2.2. Pronunciar e entoar os enunciados de maneira clara e comprensible, aínda que os interlocutores poidan necesitar repeticións se se trata de palabras e estruturas pouco frecuentes, en cuxa articulación poden cometerse erros que non interrompan a comunicación. ■ B2.3. Producir textos breves ou de lonxitude media, tanto en conversación cara a cara como por teléfono ou outros medios técnicos, nun rexistro formal, neutro ou informal, nos que se intercambian información, ideas e opinións, se xustifican de maneira simple pero suficiente os motivos de accións e plans, e se formulan hipóteses, aínda que ás veces haxa titubeos para buscar expresións, pausas para reformular e organizar o discurso e sexa necesario repetir o dito para axudar o interlocutor a comprender algúns detalles. ■ B2.4. Manter o ritmo do discurso coa fluidez suficiente para facer comprensible a mensaxe cando as intervencións son breves ou de lonxitude media, aínda que poidan producirse pausas, vacilacións ocasionais ou reformulacións do que se quere expresar en situacións menos habituais ou en intervencións máis longas. ■ B2.5. Interactuar de maneira sinxela pero efectiva en intercambios claramente estruturados, utilizando estratexias de cooperación na interacción e fórmulas ou indicacións habituais para tomar ou ceder a quenda de palabra, aínda que se poida necesitar a axuda do interlocutor. ■ B2.6. Comprender preguntas e dar información básica sobre si mesmo e relativas aos ámbitos académico e persoal (datos persoais, formación, opinións, plans, intereses), aínda que teña que solicitar aclaracións ou repetir as súas respostas para facerse comprender. ■	■ PLEB2.2. Nas actividades de aula, a maioría das veces interacciona ou intervéñen na lingua estranxeira de xeito claro e comprensible, e persevera no seu uso cunha actitude positiva, aínda que cometa erros e teña que pedir axuda ou aclaracións, manifestando interese e respecto polas achegas dos seus compañeiros/as. ■ PLEB2.3. Fai presentacións breves, ben estruturadas, ensaiadas previamente e con apoio visual (p. ex. PowerPoint), sobre aspectos concretos de temas académicos ou ocupacionais do seu interese, organizando a información básica de maneira coherente, explicando as ideas principais brevemente e con claridade e respondendo a preguntas sinxelas dos oíntes articuladas de maneira clara e a velocidade media. ■ PLEB2.4. Desenvólvese adecuadamente en situacións cotiás e menos habituais que poden xurdir durante unha viaxe ou estancia noutros países por motivos persoais, educativos ou ocupacionais (transporte, aloxamento, comidas, compras, estudos, traballo, relacións coas autoridades, saúde, lecer), e sabe solicitar	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD ■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC

	Primeira Lingua Estranxeira. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	prosódicas convencionais.		atención, información, axuda ou explicacións, e facer unha reclamación ou unha xestión formal de maneira sinxela pero correcta e adecuada ao contexto.	
			PLEB2.5. Participa adecuadamente en conversacións informais cara a cara ou por teléfono ou outros medios técnicos, sobre asuntos cotiáns ou menos habituais, nas que intercambia información e expresa e xustifica brevemente opinións e puntos de vista; narra e describe de forma coherente feitos ocorridos no pasado ou plans de futuro reais ou inventados; formula hipóteses; fai suxestións; pide e dá indicacións ou instrucións con certo detalle; expresa e xustifica sentimentos, e describe aspectos concretos e abstractos de temas como, por exemplo, a música, o cinema, a literatura ou os temas de actualidade.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			PLEB2. 6. Toma parte en conversacións formais, entrevistas e reunións de carácter académico ou ocupacional, sobre temas habituais nestes contextos, intercambiando información pertinente sobre feitos concretos, pedindo e dando instrucións ou solucións a problemas prácticos, expondo os seus puntos de vista de maneira sinxela e con claridade, e razoando e explicando brevemente e de maneira coherente as súas accións, opinións e plans.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
	Bloque 3. Comprensión de textos escritos			
- b - c - d - e - i - j	- B3.1. Estratexias de comprensión: - Mobilización de información previa sobre tipo de tarefa e tema a partir da información superficial: imaxes, organización na páxina, títulos de cabeceira, etc. - Identificación do tipo de lectura demandado pola tarefa (en superficie ou oceánica, selectiva, intensiva ou extensiva) - Identificación do tipo textual, adaptando a comprensión ao mesmo. - Distinción de tipos de comprensión (sentido xeral, información esencial, puntos principais, detalles relevantes). - Formulación de hipóteses sobre contido e contexto. - Inferencia e formulación de hipóteses sobre signifi-	- B3.1. Coñecer e saber aplicar as estratexias máis adecuadas para a comprensión do sentido xeral, a información esencial, os puntos e ideas principais ou os detalles relevantes do texto. - B3.2. Coñecer e saber aplicar as estratexias máis adecuadas (identificar os conceptos principais e palabras clave do tema, coñecer sinónimos destas e buscar termos relacionados en Internet; e localizar recursos da biblioteca do seu centro) para a procura de información en diferentes fontes, e analizar a súa credibilidade seguindo criterios como a autoría, a data de publicación, enlaces relevantes, funcionalidade, tipo de texto (divulgativo, académico, de opinión, etc.) - B3.3. Identificar a información esencial, os puntos máis relevantes e detalles importantes en textos, tanto en formato impreso como en soporte dixital, breves ou de	- PLEB3.1. Nas actividades de lectura das aulas, explica como sabe inferir significados a partir do seu coñecemento do mundo, do coñecemento doutros idiomas, do cotexto lingüístico, dos apoios visuais: imaxes, tipografía, deseño, etc., así como das características do medio en que aparece impresa a información (carteis, folletos, revistas, xornais, páxinas web, etc.). - PLEB3.2. Busca e entende información específica de carácter concreto en páxinas web e outros materiais de referencia ou consulta claramente estruturados (p. ex. enciclopedias, dicionarios, monografías, presentacións) sobre temas relativos a materias académicas ou asuntos ocupacionais relacionados coa súa especialidade ou cos seus intereses, e analiza a información tendo en conta varios criterios (autor, fiabilidade da páxina que o publica, datas, etc.) que axuden a avaliar	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CCL - CAA - CSC - CCEC - CD

Primeira Lingua Estranxeira. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	cados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paratextuais. – Reformulación de hipóteses a partir da comprensión de novos elementos.	lonxitude media e ben estruturados, escritos nun rexistro formal, informal ou neutro, que traten de asuntos cotiáns ou menos habituais, de temas de interese ou relevantes para os propios estudos, ocupación ou traballo e que conteñan estruturas e un léxico de uso común, tanto de carácter xeral como máis específico. ■ B3.4. Comprender a intención de comunicación, fórmulas de saúdo, despedida e outras convencións básicas de correspondencia de carácter persoal e formal, sempre que non conteña expresións idiomáticas, e poder reaccionar de xeito adecuado a postais, felicitacións, invitacións, citas médicas, solicitude de información, etc. ■ B3.5. Seguir instrucións básicas que lle permitan p. ex. poñer en marcha, manexar ou instalar aparellos ou aplicacións informáticas sinxelas, sempre que conteñan diagramas ou imaxes que faciliten a súa comprensión; entender unha prescrición médica, matricularse nun centro de estudos, etc. ■ B3.6. Ler con fluidez textos de ficción e literarios contemporáneos breves ou adaptados, ben estruturados, en rexistro estándar da lingua, argumento lineal e personaxes, situacións e relacións descritas de xeito claro e sinxelo.	a credibilidade do material.	
			■ PLEB3.3. Entende o sentido xeral, os puntos principais e información relevante de anuncios e comunicacións de carácter público, institucional ou corporativo e claramente estruturados, relacionados con asuntos do seu interese persoal, académico ou ocupacional (p. ex. sobre lecer, cursos, bolsas, ofertas de traballo).	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ PLEB3.4. Localiza con facilidade información específica de carácter concreto en textos xornalísticos en calquera soporte, ben estruturados e de extensión media, tales como noticias glosadas; reconece ideas significativas de artigos divulgativos sinxelos, e identifica as conclusións principais en textos de carácter claramente argumentativo, sempre que poida reler as seccións difíciles.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ PLEB3.5. Comprende correspondencia persoal, en calquera soporte incluíndo foros en liña ou blogs, na que se describen con certo detalle feitos e experiencias, impresións e sentimentos; nárranse feitos e experiencias, reais ou imaxinarios, e intercámbianse información, ideas e opinións sobre aspectos tanto abstractos como concretos de temas xerais, coñecidos ou do seu interese.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ PLEB3.6. Entende o suficiente de cartas, faxes ou correos electrónicos de carácter formal, oficial ou institucional como para poder reaccionar en consecuencia (p. ex. se se lle solicitan documentos para unha estancia de estudos no estranxeiro).	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ PLEB3.7. Identifica información relevante en instrucións detalladas sobre o uso de aparellos, dispositivos ou programas informáticos, e sobre a realización de actividades e normas de seguridade ou de convivencia (p. ex. nun evento cultural, nunha residencia de estudantes ou nun contexto ocupacional).	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ PLEB3.8. Comprende os aspectos xerais e os detalles máis relevantes de textos de ficción e textos literarios	■ CCL ■ CAA

Primeira Lingua Estranxeira. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			contemporáneos breves, ben estruturados e nunha variante estándar da lingua, nos que o argumento é lineal e pode seguirse sen dificultade, e os personaxes e as súas relacións se describen de maneira clara e sinxela.	■ CSC ■ CCEC
Bloque 4. Producción de textos escritos: expresión e interacción				
■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ f ■ i ■ j	■ B4.1. Estratexias de produción: – Planificación: – Mobilización e coordinación das propias competencias xerais e comunicativas co fin de realizar eficazmente a tarefa (repasar que se sabe sobre o tema, que se pode ou se quere dicir, etc.) – Localización e uso adecuado dos recursos lingüísticos ou temáticos (uso dun dicionario ou gramática, obtención de axuda, etc.) – Execución: – Elaboración dun borrador. – Estruturación do contido do texto. – Organización do texto en parágrafos abordando en cada un unha idea principal do texto e entre todos conformar o significado do texto ou a idea global. – Expresión da mensaxe con claridade axustándose aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto. – Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis modesta da tarefa) ou a mensaxe (facer concesións no que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos dispoñibles. – Apoio e aproveitamento ao máximo dos coñecementos previos (utilizar linguaxe “prefabricada”, etc.). – Revisión: – Identificación de problemas, erros e repeticións. – Atención ás convencións ortográficas e aos signos de puntuación. – Reescritura definitiva. – Presentación coidada do texto (marxes, limpeza, tamaño da letra adecuado, uso normativo de maiúsculas e minúsculas, etc.).	■ B4.1. Coñecer, seleccionar e aplicar as estratexias máis adecuadas para elaborar textos escritos breves ou de media lonxitude, p. ex. reformulando estruturas a partir doutros textos de características e propósitos comunicativos similares, ou redactando borradores previos e revisando contido, ortografía e presentación do texto antes da súa escritura definitiva. ■ B4.2. Escribir, en papel ou en soporte electrónico, textos breves ou de lonxitude media, coherentes e de estrutura clara, sobre temas de interese persoal, ou asuntos cotiáns ou menos habituais, nun rexistro formal, neutro ou informal, utilizando adecuadamente os recursos de cohesión, as convencións ortográficas e os signos de puntuación máis comúns, e mostrando un control razoable de expresións, estruturas e un léxico de uso frecuente, tanto de carácter xeral como máis específico dentro da propia área de especialización ou de interese. ■ B4.3. Saber manexar os recursos básicos de procesamento de textos para corrixir os erros ortográficos dos textos que se producen en formato electrónico, e adaptarse ás convencións comúns de escritura de textos na internet (p. ex. abreviacións ou outros en chats) ■ B4.4. Seleccionar e achegar información necesaria e pertinente, axustando de maneira adecuada a expresión ao destinatario, ao propósito comunicativo, ao tema tratado e ao soporte textual, e expresando opinións e puntos de vista coa cortesía necesaria. ■ B.4.5. Tratar a información obtida de diversas fontes, seguindo os patróns discursivos habituais para iniciar e concluír o texto escrito adecuadamente, organizar a información de xeito claro, ampliála con exemplos ou resumíla con claridade, exactitude, coherencia e fidelidade o texto orixinal. ■ B.4.6. Presentar os textos escritos de xeito coidado (con atención ás marxes, riscados, liñas dereitas, letra clara, letras maiúsculas e minúsculas cando corres-	■ PLEB4.1. Escribe, nun formato convencional, informes breves e sinxelos nos que dá información esencial sobre un tema académico, ocupacional, ou menos habitual (p. ex. un accidente), describindo brevemente situacións, persoas, obxectos e lugares; narrando acontecementos nunha clara secuencia lineal, e explicando de maneira sinxela os motivos de certas accións.	■ CCL ■ CAA ■ CSC
			■ PLEB4.2. Escribe correspondencia formal básica, dirixida a institucións públicas ou privadas ou entidades comerciais, fundamentalmente destinada a pedir ou dar información, solicitar un servizo ou realizar unha reclamación ou outra xestión sinxela, observando as convencións formais e normas de cortesía usuais neste tipo de textos.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ PLEB4.3. Escribe notas, anuncios, mensaxes e comentarios breves, en calquera soporte, nos que solicita e transmite información e opinións sinxelas e nos que resalta os aspectos que lle resultan importantes (p. ex. nunha páxina web ou unha revista xuvenil, ou dirixidos a un profesor ou profesora ou un compañeiro), respectando as convencións e normas de cortesía e da <i>netiqueta</i>.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ PLEB4.4. Escribe correspondencia persoal e participa en foros, blogs e chats nos que describe experiencias, impresións e sentimentos; narra, de forma lineal e coherente, feitos relacionados co seu ámbito de interese, actividades e experiencias pasadas (p. ex. sobre unha viaxe, as súas mellores vacacións, un acontecemento importante, un libro, unha película), ou feitos imaxinarios; e intercambia información e ideas sobre temas concretos, sinalando os aspectos que lle parecen importantes e xustificando brevemente as súas opinións sobre os mesmos.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD

	Primeira Lingua Estranxeira. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		ponda, etc.) en soporte papel e dixital, adecuados aos fins funcionais e valorando importancia da presentación nas comunicacións escritas.	- PLEB4.5. Completa un cuestionario detallado con información persoal, académica ou laboral (p. ex. para facerse membro dunha asociación, ou para solicitar unha bolsa). - PLEB4.6. Escribe o seu <i>curriculum vitae</i> en formato electrónico, seguindo, p. ex., o modelo Europass. - PLEB4.7. Toma notas, mensaxes e apuntamentos con información sinxela e relevante sobre asuntos habituais e aspectos concretos nos ámbitos persoal, académico e ocupacional dentro da súa especialidade ou área de interese. - PLEB4.8. Fai unha presentación coidada dos textos escritos, en soporte papel e dixital, utilizando correctamente as convencións ortográficas e os signos de puntuación.	- CCL - CAA - CSC - CD - CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CCL - CAA - CSC - CCL - CAA
	Bloque 5. Coñecemento da lingua e consciencia plurilingüe e intercultural			
- a - b - c - d - e - f - i - j	- B5.1. Padróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación - Sons e fonemas vocálicos. - Sons e fonemas consonánticos e as súas agrupacións. - Procesos fonolóxicos básicos. - Acento dos elementos léxicos illados e no sintagma e na oración. - B5. 2. Padróns gráficos e convencións ortográfica - Uso das normas básicas de ortografía da palabra. - Utilización adecuada da ortografía da oración: coma, punto e coma, puntos suspensivos, parénteses e comiñas. - B5. 3. Aspectos socioculturais e sociolingüísticos: - Recoñecemento e uso de convencións sociais, normas de cortesía e rexistros; costumes, valores, crenzas e actitudes; linguaxe non verbal.	- B5.1. Discriminar patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación de uso común, e recoñecer os significados e intencións comunicativas xerais relacionados cos mesmos. - B5.2. Recoñecer e utilizar as principais convencións de formato, tipográficas, ortográficas e de puntuación, e de uso de maiúsculas e minúsculas así como abreviaturas e símbolos de uso común e máis específico; e saber manexar os recursos básicos de procesamento de textos para corrixir os erros ortográficos dos textos que se producen en formato electrónico, e adaptarse ás convencións comúns de escritura de textos en Internet (por ex. abreviacións ou outros en chats). - B5.3. Coñecer e utilizar para a comprensión e a produción do texto os aspectos socioculturais e sociolingüísticos relativos á vida cotiá (hábitos e actividades de estudo, traballo e lecer), condicións de vida (hábitat, estrutura socio-económica), relacións interpersoais (xeracionais, entre homes e mulleres, no ám-	- PLEB5.1. Exprésase cunha pronunciación clara, aceptable e comprensible e utiliza adecuadamente os esquemas fonolóxicos básicos, aínda que teña que repetir algunha vez por solicitude dos interlocutores. - PLEB5.2. Produce textos escritos en diferentes soportes, sen erros ortográficos e de puntuación que impidan a comprensión, e utiliza o corrector informático para detectar e corrixir erros tipográficos e ortográficos - PLEB5.3. Desenvólvese adecuadamente en situacións cotiás e menos habituais que poden xurdir durante unha viaxe ou estancia noutros países por motivos persoais, educativos ou ocupacionais (transporte, aloxamento, comidas, compras, estudos, traballo, relacións coas autoridades, saúde, lecer), e sabe solicitar atención, información, axuda ou explicacións, e facer unha reclamación ou unha xestión formal de xeito sin-	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CCL - CAA - CSC - CCEC - CD

Primeira Lingua Estranxeira. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	– Achegamento a aspectos culturais visibles próximos aos seus intereses (música, traballo, lecer, deportes, produción escrita, lugares, organización política...) e a costumes, valores, crenzas e actitudes máis relevantes para facer comprensible con carácter xeral a cultura dos países falantes da lingua estranxeira. – Identificación das similitudes e diferenzas máis significativas nos costumes cotiáns e uso das formas básicas de relación social entre os países onde se fala a lingua estranxeira e o noso. – Actitude receptiva e respectuosa cara ás persoas, países e comunidades lingüísticas que falan outra lingua e teñen unha cultura diferente á propia.	bito edu-cativo, ocupacional e institucio-nal), comportamento (posturas, expresións faciais, uso da voz, contacto visual, proxémica), e convencións sociais (actitudes, valores), así como os aspectos culturais xerais que permitan comprender información e ideas presentes no texto (p. ex. de carácter histórico ou literario). ■ B5.4. Valorar as linguas como medio para comunicarse e relacionarse con compañeiros e compañeiras doutros países, como recurso de acceso á información, e como instrumento de enriquecemento persoal ao coñecer culturas e maneiras de vivir diferentes. ■ B5.5. Recorrer aos coñecementos sintáctico-discursivos da propia lingua para identificar marcadores discursivos e tipo de expoñentes lingüísticos necesarios segundo o tipo de texto e a intención comunicativa; mellorar a aprendizaxe da lingua estranxeira e lograr unha competencia comunicativa integrada ■ B5.6. Apreciar a riqueza persoal e social que aporta ser unha persoa plurilingüe. ■ B5.7. Aplicar á comprensión do texto os coñecementos sobre os constituintes e a organización de patróns sintácticos e discursivos de uso frecuente na comunicación oral e escrita, así como os seus significados asociados (p. ex. unha estrutura interrogativa para expresar sorpresa); e distinguir a función ou funcións comunicativas máis relevantes do texto e un repertorio dos seus expoñentes máis comúns, así como patróns discursivos de uso frecuente relativos á organización e ampliación ou restructuración da información (p. ex. nova fronte a coñecida; exemplificación; resumo). ■ B5.8. Recoñecer, e aplicar á comprensión do texto, léxico oral e escrito, de uso común relativo a asuntos cotiáns e a temas xerais ou relacionados cos propios intereses, estudos e ocupacións, e un repertorio limitado de expresións e modismos de uso frecuente cando o contexto ou o apoio visual facilitan a comprensión. ■ B5.9. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	xelo, pero correcta e adecuada ao contexto. ■ PLEB5.4. Recoñece os elementos culturais máis relevantes dos países onde se fala a lingua estranxeira, e establece relación entre aspectos da cultura propia e da cultura meta para cumprir, se é o caso, o papel de intermediario lingüístico e cultural, abordando con eficacia a resolución de malentendidos interculturais, e valorando positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe. ■ PLEB5.5. Comprende e utiliza con corrección suficiente e adecuación sociolingüística, os recursos lingüísticos propios do seu nivel, e frases feitas e locucións idiomáticas sinxelas e habituais da comunidade lingüística correspondente á lingua meta. ■ PLEB5.6. Comprende e utiliza un léxico relativamente rico e variado, o que implica, entre outros, o emprego de sinónimos de uso máis frecuente e de palabras de significación próxima para evitar a repetición léxica. ■ PLEB5.7. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD

Primeira Lingua Estranxeira. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	– Formulación de suxestións, desexos, condicións e hipó-teses. – Establecemento e mantemento da comunicación e organización do discurso. ■ B5.6. Léxico oral escrito de uso común relativo a identificación persoal; vivenda, fogar e contorna; actividades da vida diaria; familia e amigos; traballo e ocupacións; tempo libre, lecer e deporte; viaxes e vacacións; saúde e coidados físicos; educación e estudo; compras e actividades co-merciais; alimentación e restauración; transporte; lingua e comunicación; medio ambiente, clima e contorna natural; e Tecnoloxías da Información e a Comunicación. – Recoñecemento e uso de expresións fixas, enunciados fraseolóxicos (saúdos, despedidas, preguntas por preferencias, expresión de opinións) e léxico sobre temas relacionados con contidos doutras áreas do currículo. – Recoñecemento e uso de antónimos e sinónimos máis comúns, e de procedementos de formación de palabras mediante recursos de derivación e de composición, e recoñecemento de “falsos amigos”. ■ B5.7. Recoñecemento e uso de rutinas ou modelos de interacción básicos másegundo o tipo de situación de comunicación. ■ B5.8. Estruturas sintáctico-discursivas propias de cada idioma.			

1Contidos sintáctico-discursivos por idiomas:

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>nicht nur... sondern auch</i>); disxunción (<i>oder</i>); oposición/concesión (<i>nicht... sondern; trotzdem</i>); causa (<i>denn/weil; wegen; da</i>); finalidade (<i>um zu + Infinitiv; damit</i>); comparación (<i>so / nicht so + Adjektiv + wie; mehr/weniger + Adjektiv/Adverb + als; immer besser</i>; „<i>die intelligenteste Frau der Welt</i>“); resultado (<i>deshalb; so dass</i>); condición (<i>wenn; sofern</i>); estilo indirecto (<i>Redewiedergabe; Vorschläge; Aufforderungen; Befehle</i>). ■ Relacións temporais (<i>sobald</i> [, <i>die Sonne</i>	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>non seulement...mais aussi</i>); disxunción; oposición/concesión (<i>alors que, en revanche, cependant/tandis que, au lieu de + Inf., avoir beau + Inf.</i>); causa (<i>à force de, sous prétexte de, faute de + Inf.</i>); finalidade (<i>de façon à, de manière à, de peur de, de crainte de + Inf.</i>); comparación (<i>le meilleur, le mieux, le pire, aussi + Adj. /Adv. que</i> (ex: <i>il a travaillé aussi bien que je l'attendais</i>); <i>si + Adj. /Adv. que</i> (ex: <i>Il n'est pas si intelligent que toi</i>); consecuencia (<i>c'est pourquoi, par conséquent, ainsi</i>	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>and, too, also</i>); disxunción (<i>or</i>); oposición (<i>but</i>); causa (<i>because (of); due to</i>); finalidade (<i>to + infinitive; for</i>); comparación (<i>as/not so + Adj.+ as; more comfortable/quickly, faster (than); the fastest</i>); resultado (<i>so...</i>); condición (<i>if; unless</i>); estilo indirecto (<i>reported information, offers, suggestions and commands</i>). ■ Relacións temporais (<i>the moment (she left); while</i>). ■ Be used to/ get used to.	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción((<i>e) neanche, non solo ... ma anche, né</i>; disxunción (<i>oppure</i>); oposición (<i>però, mentre</i>); causa (<i>siccome</i>); concesiva (<i>anche se</i>); finalidade (<i>da + Inf.</i>); condición (<i>se</i>); comparación (<i>più / meno (che); (così) ... come; il più / il meno ... (di/tra); meglio/peggio (di)</i>); resultado / correlación (<i>dunque, quindi, così/tanto che/da</i>); estilo indirecto (<i>informazione riferita, consigli, ordini, offerte</i>). ■ Relacións temporais ((<i>da</i>) <i>quando, prima</i>	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunção (<i>não só...como também; não só ... também</i>); disjunção (<i>ou, ou...ou</i>); oposição /concessão (<i>mas, mesmo assim;... embora</i>); causa (<i>por causa disso; daí que</i>); finalidade (<i>para + Inf.; para que</i>); oposição/concessão comparação (<i>mais/menos/tão/tanto + Adj./Adv./S + (do) que/como/quanto; superlativo relativo (p. e. o rapaz mais distraído da turma)</i>); resultado (<i>assim, portanto;</i>); condição (<i>se, sem</i>); discurso indirecto (<i>informações, oferecimentos oferecimentos, sugestões e</i>

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Português
<i>untergegangen war“; während).</i> - Afirmación (<i>affirmative Aussagesätze; affirmative Zeichen; „ich auch“; „ich glaube schon“</i>). - Exclamación (<i>Welch + [Adjektiv +] Nomen, z. B. „Welch schönes Geschenk!“; Wie + Adverb + Adjektiv, z. B. „Wie wenig anspruchsvoll!“; Ausrufesätze, z. B. „Das gibt es doch nicht!“</i>). - Negación (<i>negative Sätze mit nicht, nie, nicht + Adjektiv, niemand, nichts; negative Zeichen; „ich auch nicht“</i>). - Interrogación (<i>W-Fragen, z. B. „Worum geht es in dem Buch?“; Ja/Nein-Fragen; Zeichen</i>). - Expresión do tempo: pasado (<i>Präteritum; Perfekt; Plusquamperfekt; historisches Präsens</i>); presente (<i>Präsens</i>); futuro (<i>werden + Infinitiv; Präsens + Adverb</i>). - Expresión do aspecto: puntual (<i>Perfekt; Plusquamperfekt; Futur II</i>); durativo (<i>Präsens; Präteritum; Futur I</i>); habitual (<i>Präsens/Präteritum + Adverb [z. B. „jedes Jahr“]; pflegen zu</i>); incoativo (<i>im Begriff sein</i>); terminativo (<i>aufhören zu + Infinitiv</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>Aussagesätze</i>); capacidade (<i>mögen; fähig sein</i>); posibilidade/probabilidade (<i>können; dürfen; vielleicht</i>); necesidade (<i>müssen; haben zu</i>); obriga (<i>müssen; sollen; Imperativ</i>); permiso (<i>dürfen; können; lassen</i>); intención (<i>wollen</i>). - Expresión da existencia (<i>z. B. es könnte geben</i>); da entidade (<i>zählbare und nicht zählbare Sammelbezeichnungen; zusammengesetzte Nomen; Pronomen [Relativ-, Reflexiv- und Determinativpronomina]</i>); da calidade (<i>z. B. „schön praktisch“; „zu teuer“</i>). - Expresión da cantidade (<i>Singular und Plural; Kardinal- und Ordinalzahlen; Quantität, z. B. viele; Grad, z. B. völlig, ein bisschen</i>). - Expresión do espazo (<i>Präpositionen; Lokaladverbien</i>). - Expresión do tempo (<i>Stundenzählung, z. B. „um Mitternacht“; Zeiteinheiten, z. B.</i>	(<i>donc</i>)). - Relacions temporais (<i>lorsque, avant/après + Inf., aussitôt, au moment où, (à) chaque fois que</i>). - Exclamación (<i>Comment, Quel/Quelle/Quels/Quelles, C'est parti!</i>). - Negación (<i>Pas ...de, Personne ne... Rien ne...</i>). - Interrogación (<i>Et alors? À quoi bon...? Quel, quelle? Ah bon?</i>). - Expresión do tempo: presente, pasado (<i>imparfait</i>), futuro, condicional (<i>fórmulas de cortesia e consello</i>). - Expresión do aspecto: puntual (<i>frases simples</i>), durativo (<i>en + date</i>), habitual (<i>souvent, parfois</i>), incoativo (<i>futur proche; ex: je vais partir dans cinq minutes</i>), terminativo. - Expresión da modalidade: factualidade; capacidade (<i>arriver à faire, réussir à</i>); posibilidade/probabilidade (<i>c'est (presque) certain, il y a de fortes chances pour que, il n'y a pas de chance pour que</i>); necesidade; obriga/prohibición (<i>défense de, défendre de+ Inf., interdit de</i>); permiso (<i>permettre qqch. A qq'un, permettre de faire qqch. à qq'un</i>); intención/deseo (<i>avoir, l'intention de faire qqch, avoir envie de faire qqch., décider de faire qqch., ça me plairait de, j'aimerais beaucoup faire qqch.</i>); cortesia. - Expresión expresión da existencia (<i>os presentativos</i>); a entidade (<i>artigos, morfoloxía (prefixos (anti, hyper) y sufijos (-ette, -elle), pronomes personnels, pronomes demonstratifs; pronomes persoais OD y OI, “en”, “y”, proposicións adxectivas (où, dont)</i>); a cualidade, a posesión (<i>adxectivos posesivos</i>). - Expresión da cantidade: (<i>plurais irregulares; números cardinais; números ordinais; artigos partitivos</i>). - Adverbios de cantidade e medidas (<i>beaucoup de monde, quelques, quelques-uns, tout le monde, plein de, plusieurs</i>); o grao. - Expresión do espazo (<i>prépositions et adverbes de lieu, position, distance, mou-</i>	- Afirmación (<i>affirmative sentences; tags; Me too; Think/Hope so</i>). - Exclamación (<i>What + (Adj. +) noun, e. g. What beautiful horses!; How + Adv. + Adj., e. g. How very nice!; exclamatory sentences and phrases, e. g. Hey, that's my bike!</i>). - Negación (<i>negative sentences with not, never, no (Noun, e. g. no chance), nobody, nothing; negative tags; me neither</i>). - Interrogación (<i>Wh- questions; Aux. Questions; What is the book about?; tags</i>). - Expresión do tempo: pasado (<i>past simple and continuous; present perfect; past perfect</i>); presente (<i>present simple and continuous</i>); futuro (<i>going to; will; present simple and continuous + Adv.</i>). - Expresión do aspecto: puntual (<i>simple tenses</i>); durativo (<i>present and past simple/perfect; and future continuous</i>); habitual (<i>simple tenses (+ Adv., e. g. every Sunday morning)</i>); used to; incoativo (<i>be about to</i>); terminativo (<i>stop –ing</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>declarative sentences</i>); capacidade (<i>can; be able</i>); posibilidade/probabilidade (<i>may; might; perhaps</i>); necesidade (<i>must; need; have (got) to</i>); obriga (<i>have (got) to; must; imperative</i>); permiso (<i>may; could; allow</i>); intención (<i>present continuous</i>). - Expresión da existencia (<i>e. g. there could be</i>); la entidad (<i>count/uncount/collective/compound nouns; pronouns (relative, reflexive/emphatic, one(s); determiners)</i>); a cualidade (<i>e. g. pretty good; much too expensive</i>). - Expresión da cantidade (<i>singular/plural; cardinal and ordinal numerals. Quantity: e. g. lots/plenty (of). Degree: e. g. absolutely; a (little) bit</i>). - Expresión do espazo (<i>prepositions and adverbs of location, position, distance, motion, direction, origin and arrangement</i>). - Expresión do tempo (<i>points (e. g. at midnight), divisions (e. g. term), and indications (ago; early; late) of time; duration</i>	<i>di, appena</i>). - Afirmación (<i>frasi dichiarative affermative; proforma (spero di sì); frasi impersonali</i>). - Exclamación (<i>forme ellittiche: sintagma preposizionale. (p.es in bocca al lupo!); frase semplice (p.es. crepi (il lupo!); interiezioni (p.es. wow, che bello!, eh!, Car-lo!)</i>). - Negación (<i>frasi dichiarative negative con avverbi e pronomi e aggettivi interrogativi (p.es. da quando?; eco (p.es. dove non sei mai andato?); orientate (p.es. non credi?)</i>). - Interrogación (<i>totali; parziali introdotte da avverbi e pronomi e aggettivi interrogativi (p.es. da quando?; eco (p.es. dove non sei mai andato?); orientate (p.es. non credi?)</i>). - Expresión do tempo (presente (<i>presente</i>); pasado (<i>imperfetto, perfetto composto e piuccheperfetto</i>); futuro (<i>presente e futuro semplice</i>)) e do aspecto (puntual (<i>tempi semplici</i>); durativo (<i>presente e imperfetto; perfetto composto e piuccheperfetto (+Avv.)</i>); iterativo (<i>ancora</i>); incoativo (<i>essere sul punto di/ mettersi a +Inf.</i>); terminativo (<i>smettere di+ Inf.; tempi composti (+Avv.)</i>). - Expresión da modalidade (factualidade (<i>frasi dichiarative affermative e negative</i>); capacidade (<i>((non) essere in grado di +Inf.)</i>); posibilidade (<i>((condizionale semplice); possibilmente, probabilmente; credere, pensare che + indicativo</i>)); necesidade (<i>bisognare + Inf.</i>); obriga (<i>imperativo; aver da + Inf.</i>); permiso (<i>essere permesso + Inf.</i>); intención (<i>imperfetto e condizionale semplice di verbi volitivi + Inf.; avere l'intenzione di + Inf.; decidere di + Inf.</i>)); prohibición: (<i>(non) essere permesso + Inf.</i>). - Expresión da existencia (<i>p.es. potrebbe esserci</i>); a entidade (<i>nomi contabili / massa / collettivi/ composti; pronomi (relativi, riflessivi, tonici); determinanti</i>); a calidade (<i>p.es. davvero interessante; portato per le lingue</i>). - Expresión da cantidade (<i>numero: singola-</i>	<i>ordens</i>). - Relacions temporais (<i>enquanto, antes que, depois que, logo que, até que, sempre que</i>). - Afirmación (<i>sentenças declarativas afirmativas; frases impessoais</i>). - Exclamación (<i>formas elípticas: Que + S + (tão) + Adj., p.e Que dia tão lindo!</i>); sentenças e sintagmas exclamativos, p.e. <i>Ei, esta é a minha bicicleta!; Magnífica bolsa!</i>). - Negación (<i>sentenças declarativas negativas com não, nunca; (não) nada, nenhum (a), ninguém</i>). - Interrogación (<i>sentenças interrogativas diretas totais; sentenças interrogativas diretas QU- (p.e. de quem é a culpa?); interrogativas tag (p.e. isto é fácil, não é?); interrogativas eco</i>). - Expresión do tempo: pasado (<i>pretérito imperfeito, perfeito simple simples e perfeito composto e pretérito mais-que-perfeito composto</i>); presente (<i>presente</i>); futuro (<i>futuro simples; (+Adv.): haver-de</i>). - Expresión do aspecto: puntual (<i>tempos simples</i>); durativo (<i>presente, futuro simples, pretérito imperfeito e pretérito perfeito composto do indicativo (+ Adv.)</i>); andar a + Inf.; ir + Ger.); habitual (<i>tempos simples (+ Adv.); costumar+ Inf.</i>); incoativo (<i>desatar a + Inf.</i>); iterativas (<i>pretérito imperfeito do indicativo; voltar a + Inf.</i>); terminativo (<i>pretérito perfeito simple simples composto e pretérito mais-que-perfeito composto; vir de + Inf.</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>frases declarativas</i>); capacidade (<i>é capaz / incapaz de + Inf.; saber</i>); posibilidade/probabilidade (<i>ser possível / impossível + Inf.; tal vez</i>); necesidade (<i>ser preciso / necessário + Inf.</i>); obrigación (<i>ser obrigatório + Inf.; imperativo</i>); permiso (<i>poder + Inf.; ser possível/permitido + Inf.</i>); prohibición: (<i>(não) ser possível / permitido + Inf.</i>); intención (<i>pretérito imperfeito gostar de + Inf.; tratar de + Inf.; pensar + Inf.</i>). - Expresión da existencia (<i>p. e existir, dar-</i>

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
<i>Semester; Ausdruck der Zeit [vor; früh; spät]; Dauer [seit ... bis; während; ab]; Vorzeitigkeit [noch; schon (nicht)]; Nachzeitigkeit [danach; später]; Aufeinanderfolge [zuerst; zunächst; schließlich]; Gleichzeitigkeit [gerade als]; Häufigkeit, z. B. „zweimal die Woche“, täglich).</i> Expresión do modo (Modaladverbien und -sätze, z. B. sorfältig, fluchtartig).	<i>vement, direction, provenance, destination; pronome « y »).</i> - Expresión do tempo: puntual (<i>tout à l'heure, à ce moment-là, au bout de</i>); - Divisións (<i>semestre, période, au moment où</i>); indicacións de tempo; duración (<i>encore / ne...plus</i>); anterioridade (<i>déjà</i>); posterioridade (<i>ensuite, puis</i>); secuenciación (<i>puis, enfin</i>); simultaneidade (<i>pendant, alors que</i>); frecuencia (<i>toujours, généralement, souvent, pas souvent, parfois, quelquefois, rarement, jamais, presque jamais</i>). - Expresión do modo: (Adv. de manière en -ement, -amment).	<i>(from...to; during; until; since); anteriority (already; (not) yet); posteriority (afterwards; later); sequence (first, second, after that, finally); simultaneousness (just when); frequency (e. g. twice/four times a week; daily)).</i> - Expresión do modo (Adv. and phrases of manner, e. g. carefully; in a hurry). - Uso de conectores. - Have/get causative. - Phrasal verbs. - Gerund and infinitive.	<i>re/plurale; numerali cardinali, ordinali, collettivi (p.es. dozzina, secolo), moltiplicativi (p.es. semplice, doppio). Quantità: p.es. ciascuno, la maggior parte, parecchio, uno spicchio di; grado: p.es. davvero carino, proprio bello.</i> - Expresión do espazo (<i>preposizioni, avverbi ed espressioni che indicano luogo, posizione, distanza, movimento, direzione, origine e disposizione</i>). - Expresión do tempo (<i>p.es. alle 17 (ore); divisione (p.es. all'alba, nel secolo scorso) e collocazione nel tempo (p.es. dopodomani, l'altro ieri); durata (p.es. tutto l'anno; da; anteriorità (p.es. prima di, (non) ancora, il mese precedente); posteriorità (p.es. appena, il giorno seguente); contemporaneità (p.es. allo stesso tempo, all'improvviso); sequenza (p.es. prima .. poi ... dopo... allora); intermittenza (p.es. ogni tanto); frequenza (p.es. (200 €) al mese)</i>). - Expresión do modo (<i>avverbi ed espressioni di modo: p.es. volentieri, in genere, in fretta</i>).	<i>se); a entidade (substantivos contáveis /massivos /coletivos /compostos; pronomes (relativos, reflexivos átonos/tónicos tónicos, determinantes); a cualidade (p.e. bastante bom; consideravelmente caro; ótimo).</i> - Expresión da cantidade (<i>Singular/Plural; Numerais cardinais e ordinais. Quantidade: p. e. bastante, a maior parte de, mais o menos. Grau: p.e. consideravelmente; bastante bem</i>). - Expresión do espazo (<i>preposições e advérbios de lugar, localização, distância, movimento, direção</i>). - Expresión do tempo (<i>expressões, preposições e locuções de tempo (momento pontual (p. e. meio-dia), divisões (p. e. período, fim de semana) e indicações de tempo (p. e. atrás, cedo); duração (p. e. até; entre ... e); anterioridade (anteontem; já); posterioridade (mais tarde, na semana que vem); sequência (em primeiro lugar, depois, em último lugar); simultaneidade (naquele momento); frequência (p. e. cada semana)</i>). - Expresión do modo (<i>expressões, preposições e locuções prepositivas de modo, p. e. á pressa</i>).

1º de bacharelato

Primeira Lingua Estranxeira I. 1º Bacharelato - Galicia				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Comprensión de textos orais				
- b - c - d - e - i - j	- B1.1. Estratexias de comprensión: - Mobilización de información previa sobre tipo de tarefa e tema. - Identificación do tipo de escoita necesario para realizar a tarefa (global, selectiva, detallada). - Identificación do tipo textual, adaptando a comprensión ao mesmo.	- B.1.1. Coñecer e saber aplicar as estratexias adecuadas para comprender o sentido xeral, a información esencial, os puntos principais, os detalles relevantes, ou información, ideas e opinións tanto implícitas como explícitas do texto se están claramente sinaladas.. - B.1.2. Identificar as ideas principais, información relevante e implicacións xerais de textos de certa lonxitude.	PLEB1.1. Nas actividades de aula, reflexiona sobre o seu proceso de comprensión, axustándoo e mellorándoo se é o caso: sacando conclusións sobre a actitude do falante e sobre o contido baseándose na entoación e na velocidade da fala; deducindo intencións a partir do volume da voz do falante; facendo anticipacións do que segue (palabra, frase, resposta,...), e intuindo o que non se comprende e o que non se coñece mediante os	- CCL - CAA - CSC - CCEC

Primeira Lingua Estranxeira I. 1º Bacharelato - Galicia				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	– Distinción de tipos de comprensión (sentido xeral, información esencial, puntos principais, detalles relevantes, implicacións). – Formulación de hipótese sobre contido e contexto. – Inferencia e formulación de hipótese sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paralingüísticos. – Reformulación de hipótese a partir da comprensión de novos elementos. ■ B1.2. Recoñecemento dos marcadores conversacionais máis comúns: verificadores, expresivos, apelativos e fáticos. ■	tude, ben organizados e con estruturas lingüísticas de certa complexidade, nunha variedade de lingua estándar e articulados a velocidade media ou normal, que traten de temas tanto concretos como abstractos dentro do propio campo de especialización ou de interese nos ámbitos persoal, público, académico e ocupacional/laboral, sempre que as condicións acústicas sexan boas e poidanse confirmar certos detalles. ■ B1. 3 Comprender o esencial de conversas ou debates reais entre varios interlocutores, e de descrições e narracións breves reproducidas por medio de dispositivos multimedia (radio, televisión, vídeo, internet, etc.), expresadas nunha linguaxe sen sentidos implícitos nin usos idiomáticos. ■ B1.4 Comprender o sentido xeral, a información esencial, os puntos principais e os detalles máis relevantes de textos orais transmitidos por medios técnicos, claramente estruturados e en lingua estándar, articulados a velocidade lenta e, sempre que as condicións acústicas sexan boas e se poida volver escoitar o que se dixo. ■ B1.5 Recoñecer as fórmulas de contacto social e as normas de cortesía, e aquelas utilizadas para iniciar e terminar o discurso, así como a intención comunicativa dos falantes que as utilizan en situacións comunicativas variadas, relativas a temas coñecidos ou de interese persoal, emitidos en lingua estándar, nun rexistro neutro, formal ou informal, que conteñan variedade de expresións, estruturas e locucións idiomáticas frecuentes e termos habituais e cultos de uso común non especializados. ■ B1.6 Distinguir e aplicar á comprensión do texto oral os significados e funcións específicos xeralmente asociados a diversas estruturas sintácticas de uso común segundo o contexto de comunicación (por ex. unha estrutura interrogativa para dar unha orde). ■ B1.7 Comprender a información esencial de conversas ou discusións en que se traten temas cotiáns xerais ou do seu interese (necesidades materiais, sensacións físicas e sentimentos, opinións e experiencias persoais) relacionados co traballo, os estudos e o tempo de lecer, se os participantes articulan con claridade, pausadamente e en lingua estándar, e se non hai interferencias acústicas. ■ B1.7 Recoñecer os significados e intencións comunicativas expresas de patróns sonoros, acentuais, rítmicos	propios coñecementos e experiencias.	
			■ PLEB1.2. Comprende instrucións técnicas, dadas cara a cara ou por outros medios, relativas á realización de actividades e normas de seguridade no ámbito persoal (p. e. nunha instalación deportiva), público (p. e. nunha situación de emerxencia), académico ou ocupacional (p. e. unha visita guiada a unha pinacoteca, ou sobre o uso de máquinas, dispositivos electrónicos ou programas informáticos).	
			■ PLEB 1.3 Comprende, nunha conversación formal na que participa, no ámbito académico ou ocupacional, información detallada e puntos de vista e opinións sobre temas da súa especialidade e relativos a actividades e procedementos cotiáns e menos habituais, sempre que poida expor preguntas para comprobar que comprendeu o que o interlocutor quixo dicir e conseguir aclaracións sobre algúns detalles.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC
			■ PLEB1.4. Comprende as ideas principais e detalles relevantes dunha presentación, charla ou conferencia que verse sobre temas do seu interese ou da súa especialidade, sempre que o discurso estea articulado de maneira clara e en lingua estándar (p. e. unha presentación sobre a organización da universidade noutros países).	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC
			■ PLEB1.5. Comprende os puntos principais e detalles relevantes na maioría de programas de radio e televisión relativos a temas de interese persoal ou da súa especialidade (p. e. entrevistas, documentais, series e películas), cando se articulan de forma relativamente lenta e cunha pronuncia clara e estándar, e que traten temas coñecidos ou do seu interese.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC
			■ PLEB1.6. Identifica os puntos principais e detalles relevantes dunha conversación formal ou informal de certa duración entre dúas ou máis interlocutores que se produce ao seu ao redor, sempre que as condicións acústicas sexan boas, o discurso estea estruturado e non se faga un uso moi idiomático da lingua.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC
			■ PLEB1. 7. Identifica os puntos principais e detalles relevantes dunha conversación formal ou informal de	■ CCL ■ CAA

Primeira Lingua Estranxeira I. 1º Bacharelato - Galicia				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		e de entoación de uso común e máis específicos, así como algunhas de carácter implícito (incluíndo o interese ou a indiferenza) cando a articulación é clara. ■ B1.8 Perseverar por acceder ao sentido do texto oral – cambiando o tipo de escoita, pedindo axuda, escoitando varias veces os textos gravados- aínda que, en ocasións e mesmo con frecuencia, as hipóteses de significado do texto oral non poidan ser verificadas con claridade.	certa duración entre dúas ou máis interlocutores que se produce ao seu redor, sempre que as condicións acústicas sexan boas, o discurso estea estruturado e non se faga un uso moi idiomático da lingua. ■ PLEB1.8 Comprende, nunha conversación informal ou unha discusión na que participa, tanto de viva voz como por medios técnicos, información específica relevante sobre temas xerais ou do seu interese, e capta sentimentos como a sorpresa, o interese ou a indiferenza, sempre que os interlocutores eviten un uso moi idiomático da lingua e se non hai interferencias acústicas. ■ PLEB 1.9 Entende, en transaccións e xestións cotiás e menos habituais, a exposición dun problema ou a solicitude de información respecto da mesma (p. e. no caso dunha reclamación), sempre que poida pedir confirmación sobre algúns detalles.	■ CSC ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD ■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC
	Bloque 2. Producción de textos orais: expresión e interacción			
■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ f ■ i ■ j	■ Estratexias de produción: – Planificación: – Identificar o contexto, o destinatario e a finalidade e da produción ou da interacción. – Concibir a mensaxe con claridade, distinguindo a súa idea ou ideas principais e a súa estrutura básica. – Adecuar o texto ao destinatario, contexto e canle, aplicando o rexistro e a estrutura de discurso adecuados a cada caso e escollendo os expoñentes lingüísticos necesarios para lograr a intención comunicativa. – Activar os coñecementos previos sobre modelos e secuencias de interacción, e elementos lingüísticos previamente asimilados e memorizados. – Execución: – Expresar a mensaxe con claridade e coherencia, estruturándoo adecuadamente e axustándose, no seu caso, aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto.	■ B2.1. Facer un uso consciente dos patróns sonoros acentuais, rítmicos e de entoación de carácter xeral para expresar distintos significados segundo as demandas do contexto. ■ B2.2. Mostrar a fluidez necesaria para manter a comunicación e garantir o obxectivo comunicativo principal do mensaxe, aínda que pode haber algunhas pausas para buscar palabras e titubeos na expresión dalgunhas ideas máis complexas. ■ B2.3. Adecuar a produción do texto oral ás funcións comunicativas requiridas, seleccionando, dentro dun repertorio de expoñentes habituais, os máis adecuados ao propósito comunicativo, e os patróns discursivos típicos de presentación e organización da información, entre outros, o reforzo ou a recuperación do tema. ■ B2.4. Producir textos atendendo a súa planificación e utilizando estratexias de comunicación como o uso de circunloquios, parafrases ou substitucións léxicas que permiten sacar proveito dos medios lingüísticos dispoñibles. ■ B2.5. Construír textos coherentes e ben estruturados	■ PLEB 2.1. Participa con eficacia en conversacións informais cara a cara ou por teléfono ou outros medios técnicos, nas que describe con certo detalle feitos, experiencias, sentimentos e reaccións, soños, esperanzas e ambicións, e responde adecuadamente a sentimentos como a sorpresa, o interese ou a indiferenza; conta historias, así como o argumento de libros e películas, indicando as súas reaccións; ofrece e interésase por opinións persoais sobre temas do seu interese; fai comprensibles as súas opinións ou reaccións respecto das solucións posibles de problemas ou cuestións prácticas; expresa con amabilidade crenzas, acordos e desacordos, e explica e justifica as súas opinións e proxectos. ■ PLEB.2.2. Desenvólvese con eficacia en transaccións e xestións que xorden mentres viaxa, organiza a viaxe ou trata coas autoridades, así como en situacións menos	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD ■ CCL ■ CAA ■ CSC

Primeira Lingua Estranxeira I. 1º Bacharelato - Galicia				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	– Reaxustar a tarefa (emprender unha versión máis modesta da tarefa) ou a mensaxe (facer concesións no que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos linguísticos dispoñibles. – Apoiarse en e sacar o máximo partido dos coñecementos previos (utilizar linguaxe prefabricado, etc.). – Cooperar na interacción con outras persoas: verificando a comprensión propia e dos demais e cooperando activamente na realización das tarefas de comunicación. – Compensar as carencias lingüísticas mediante procedementos lingüísticos e paralingüísticos. – Lingüísticos: – Substituír palabras por outras de significado parecido. – Definir ou parafrasear un termo ou expresión. – Pedir axuda ou clarificación. – Paralingüísticos e paratextuais: – Sinalar obxectos, usar deícticos ou realizar accións que aclaran o significado. – Usar linguaxe corporal culturalmente pertinente (xestos, expresións faciais, posturas, contacto visual ou corporal, proxémica). – Usar sons cuasi-lingüísticos. – Usar os elementos prosódicos (pausas, ritmo, entoación) como substitutos dos marcadores discursivos para indicarlle ao destinatario oínte as partes do discurso que deben ser co-interpretadas.	sobre temas de interese persoal, ou asuntos cotiáns ou menos habituais, nun rexistro formal, neutro ou informal, utilizando adecuadamente os recursos de cohesión máis comúns, e mostrando un control razoable de expresións, estruturas e un léxico de uso frecuente, tanto de carácter xeral como máis específico. ■ B2.6. Coñecer, seleccionar con atención, e saber aplicar con eficacia, as estratexias adecuadas para producir textos orais de diversos tipos e de certa lonxitude, tentando novas formulacións e combinacións dentro do propio repertorio, e corrixindo os erros (p. e. en tempos verbais, ou en referencias temporais ou espaciais) que conducen a malentendidos se o interlocutor indica que hai un problema. ■ B2.7. Realizar una presentación oral planificada de certa lonxitude sobre temas xerais e académicos propios da idade e do nivel de estudos, nunha secuencia lineal, apoiándose en notas e elementos gráficos e respondendo a preguntas complementarias de carácter previsible. ■ B2.8. Mostrar certa flexibilidade na interacción polo que respecta aos mecanismos de toma e cesión do quenda de palabra, a colaboración co interlocutor e o mantemento da comunicación, aínda que poida que non sempre se faga de maneira acertada.	habituais en hoteis, tendas, axencias de viaxes, centros de saúde, estudo ou traballo (p. e. para facer reclamacións), expondo os seus razoamentos e puntos de vista con claridade e seguindo as convencións socioculturais que demanda o contexto específico.	■ CCEC
			■ PLEB.2.3. Segue unha entrevista cun patrón estruturado de preguntas establecido con anterioridade realizando preguntas complementarias ou respondendo a elas, sempre que se manteñan dentro ámbito predicable da interacción.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC
			■ PLEB.2.4. Compensa as carencias lingüísticas con certa naturalidade pedindo axuda ó seu interlocutor, e mediante procedementos lingüísticos, como a paráfrase ou a explicación, e paralingüísticos.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC
			■ PLEB.2.5. Fai presentacións ben estruturadas e de certa duración sobre un tema académico (p. e. o deseño dun aparello ou dispositivo, ou sobre unha obra artística ou literaria), coa suficiente claridade como para que se poida seguir sen dificultade a maior parte do tempo e cuxas ideas principais estean explicadas cunha razoable precisión, e responde a preguntas complementarias da audiencia formuladas con claridade e a velocidade normal.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC
			■ PLEB.2.6. Inicia, mantén e finaliza espontaneamente con certa seguridade conversas e discusións cara á cara sobre temas cotiáns de interese persoal ou pertinentes para a vida diaria, comunicándose cun repertorio lingüístico sinxelo aínda que ás veces precise facer pausas para pensar o que se quere dicir.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC
			■ PLEB.2.7. Toma parte adecuadamente, aínda que ás veces teña que pedir que lle repitan ou aclaren algunha dúbida, en conversacións formais, entrevistas e reunións de carácter académico ou ocupacional, intercambiando información relevante sobre aspectos tanto abstractos como concretos de temas cotiáns e menos habituais nestes contextos, pedindo e dando instrucións ou solucións a problemas prácticos, expondo os seus puntos de vista con claridade, e justificando con certo detalle e de maneira coherente as súas opinións, plans e suxestións sobre futuras actuacións.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC

Primeira Lingua Estranxeira I. 1º Bacharelato - Galicia				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			PLEB.2.8. Coopera na interacción verificando a comprensión propia e dos demais e cooperando activamente na realización das tarefas de comunicación.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
	Bloque 3. Comprensión de textos escritos			
- b - c - d - e - i - j	- B3.1.Estratexias de comprensión: - Mobilización de información previa sobre tipo de tarefa e tema (coñecementos previos sobre o contido de que se trate) a partir da información superficial e paratextual: procedencia do texto, imaxes, organización na páxina, títulos de cabeceira, etc. - Identificación do tipo de lectura demandado pola tarefa (en superficie ou oceánica, selectiva, intensiva ou extensiva). - Distinción de tipos de comprensión (sentido xeral, información esencial, puntos principais, detalles relevantes, implicacións). - Identificación do tipo textual, adaptando a comprensión ao mesmo. - Formulación de hipótese sobre contido e contexto. - Inferencia e formulación de hipótese sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paratextuais. - Identificación das palabras clave. - Recoñecemento da información esencial que o texto proporciona e que é necesaria para lograr o obxectivo de lectura. - Supresión de informacións pouco relevantes (redundantes, de detalle, pouco pertinentes) para o obxectivo de lectura - Reformulación de hipóteses a partir da comprensión de novos elementos. - Revisión e recapitulación continua e autointerrogación sobre a comprensión.	- B3.1 Coñecer e saber aplicar as estratexias adecuadas para comprender o sentido xeral, a información esencial, os puntos principais, os detalles relevantes do texto, a información, ideas e opinións tanto implícitas como explícitas claramente sinalizadas. - B3.2 Distinguir tanto a función ou funcións comunicativas principais do texto como implicacións facilmente discernibles; apreciar as diferentes intencións comunicativas derivadas do uso de distintos expoñentes das devanditas funcións, e identificar os propósitos comunicativos xerais asociados a distintos formatos, patróns e estilos discursivos típicos. - B3.3 Identificar as ideas principais, información relevante e implicacións xerais de textos de certa lonxitude, ben organizados e con estruturas lingüísticas de certa complexidade, nunha variedade de lingua estándar e que traten de temas tanto abstractos como concretos dentro do propio campo de especialización ou interese, nos ámbitos persoal, público, académico ou ocupacional/laboral, sempre que se poidan ler as seccións difíciles. - B3.4 Distinguir e aplicar á comprensión do texto escrito os significados e funcións específicos xeralmente asociados a diversas estruturas sintácticas de uso común segundo o contexto de comunicación (por ex. unha estrutura interrogativa para dar unha orden). - B3.5 Ler con fluidez textos de ficción e literarios contemporáneos, auténticos ou adaptados, e relacionados cos propios intereses e necesidades no ámbito persoal, público e académico, ben estruturados en rexistro estándar da lingua, e escritos de xeito claro e sinxelo. - B3.6 Comprender correspondencia persoal breve en papel ou soporte dixital, redactada en lingua estándar e clara, que narre e describa acontecementos, sentimentos básicos ou desexos.	PLB3.1 Nas actividades de aula, explica como utiliza diferentes estratexias para comprender o texto, como a identificación da intención comunicativa, a anticipación da información a partir dos elementos textuais e non textuais, o uso do contexto, a aplicación de regras de formación de palabras para inferir significados ou o apoio na organización da información e no tipo de texto.	- CCL - CAA - CSC
			PLEB3.2 Comprende o sentido xeral, os puntos principais e os detalles máis relevantes en noticias e artigos periodísticos ben estruturados e de certa lonxitude nos que se adoptan puntos de vista concretos sobre temas de actualidade ou do seu interese e redactados nunha variante estándar da lingua.	- CCL - CAA - CCEC
			PLEB3.3 Entende, en manuais, enciclopedias e libros de texto, tanto en soporte papel como dixital, información concreta para a resolución de tarefas de clase ou traballos de investigación relacionados con temas da súa especialidade, así como información concreta relacionada con cuestións prácticas ou con temas do seu interese académico ou ocupacional en páxinas web e outros textos informativos oficiais, institucionais, ou corporativos.	- CCL - CAA - CCEC
			PLEB3.4 Comprende instrucións dunha certa extensión e complexidade dentro da súa área de interese ou da súa especialidade, sempre que poida volver a ler as seccións difíciles (por ex. sobre cómo redactar un traballo académico seguindo as convencións internacionais).	- CCL - CAA
			PLEB3.5 Comprende información relevante en correspondencia formal de institucións públicas ou entidades privadas como universidades, empresas ou compañías de servizos (por ex. carta de admisión a un curso).	- CCL - CSC - CCEC

Primeira Lingua Estranxeira I. 1º Bacharelato - Galicia				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			- PLEB3.6 Entende detalles relevantes e implicacións de anuncios e material de carácter publicitario sobre asuntos do seu interese persoal e académico (por ex. folletos, prospectos, programas de estudos universitarios). - PLEB3.7 Segue sen dificultade a liña argumental de historias de ficción e de novelas curtas claramente estruturadas, de linguaxe sinxela e directa, nunha variedade estándar da lingua, e comprende o carácter dos distintos personaxes e as súas relacións, cando uns e outras están descritos claramente e co suficiente detalle. - PLEB3.8 Comprende correspondencia persoal en calquera soporte, e mensaxes en foros e <i>blogs</i>, nos que se transmiten información e ideas, se pregunta sobre problemas e se explican con razoable precisión, e se describen de maneira clara e detallada, experiencias, sentimentos, reaccións, feitos, plans e aspectos tanto abstractos como concretos de temas do seu interese.	- CCL - CSC - CCEC - CCL - CSC - CCEC - CCL - CSC - CCEC - CD
	Bloque 4. Producción de textos escritos: expresión e interacción			
- a - b - c - d - e - f - i - j	- B4.1. Estratexias de produción: - Planificación: - Mobilizar e coordinar as propias competencias xerais e comunicativas co fin de realizar eficazmente a tarefa (repasar que se sabe sobre o tema, que se pode ou se quere dicir, xera ideas posibles, etc.) - Localizar e usar adecuadamente recursos lingüísticos ou temáticos (uso dun dicionario ou gramática, obtención de axuda, etc.) - Execución: - Elaborar un borrador. - Estruturar o contido do texto. - Organizar o texto en parágrafos abordando en cada un unha idea principal do texto e entre todos conformar o significado ou idea global deste. - Considerar as propiedades textuais de coherencia, cohesión e adecuación. - Expresar a mensaxe con claridade axustándose aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto.	- B4. 1 Coñecer, seleccionar e aplicar as estratexias máis adecuadas para elaborar textos escritos de estrutura clara e de certa lonxitude, por ex. desenvolvendo os puntos principais, e ampliándoos coa información necesaria, a partir dun guión previo. - B4.2 Escribir, en calquera soporte, textos de estrutura clara sobre una serie de temas xerais e máis específicos relacionados cos propios intereses ou especialidade, facendo descrições co suficiente detalle; redactando en palabras propias, e organizando de maneira coherente, información e ideas extraídas de diversas fontes, e xustificando as propias opinións sobre temas xerais, ou máis específicos, utilizando elementos de cohesión e coherencia e un léxico de uso común, ou máis específico segundo o contexto de comunicación. - B4.3 Adecuar a produción do texto escrito ás funcións comunicativas requiridas, seleccionando, dentro dun repertorio de expoñentes habituais, os máis adecuados ao propósito comunicativo, e os patróns discursivos típicos de presentación e organización da información,	- PLEB4.1 Escribe, en calquera soporte, informes breves nos que dá información pertinente sobre un tema académico, ocupacional, ou menos habitual (por ex. un problema xurdido durante unha viaxe), describindo co detalle suficiente situacións, persoas, obxectos e lugares; narrando acontecementos nunha secuencia coherente; explicando os motivos de certas accións, e ofrecendo opinións e suxestións breves e xustificadas sobre o asunto e sobre futuras liñas de actuación. - PLEB4.2 Nas tarefas de expresión escrita, produce habitualmente textos coherentes, cohesionados e adecuados aos fins funcionais, con razoable corrección tanto ortográfica como de puntuación, na orde das palabras e na presentación do escrito (marxes, espazos de interliñado, uso de maiúsculas e minúsculas...) - PLEB4.3 Completa un cuestionario detallado con información persoal, académica ou laboral (por ex. para tomar parte nun concurso internacional, ou para	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CCL - CAA

	Primeira Lingua Estranxeira I. 1º Bacharelato - Galicia			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	- Reformular a tarefa (emprender unha versión máis modesta) ou a mensaxe (facer concesións no que realmente gustaríalle expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos dispoñibles. - Apoiarse en sacar o máximo partido dos coñecementos previos (utilizar linguaxe “prefabricada”, como frases feitas ou locucións). - Xestión de relacións sociais no ámbito persoal, público, académico e profesional. - Descrición e apreciación de calidades físicas e abstractas de persoas, obxectos, lugares, actividades, procedementos e procesos. Narración de acontecementos pasados puntuais e habituais, descrición de estados e situacións presentes, e expresión de predicións e de sucesos futuros a curto, medio e longo prazo. - Intercambio de información, indicacións, opinións, crenzas e puntos de vista, consellos, advertencias e avisos. - Expresión da curiosidade, o coñecemento, a certeza, a confirmación, a dúbida, a conxectura, o escepticismo e a incredulidade. - Expresión da vontade, a intención, a decisión, a promesa, a orde, a autorización e a prohibición, a exención e a obxección. - Expresión do interese, a aprobación, o aprecio, o eloxio, a admiración, a satisfacción, a esperanza, a confianza, a sorpresa, e os seus contrarios. - Formulación de suxestións, desexos, condicións e hipóteses. - Establecemento e xestión da comunicación e organización do discurso. - Narración de acontecementos pasados puntuais e habituais, descrición de estados e situacións presentes, e expresión de predicións e de sucesos futuros a curto, medio e longo prazo. - Intercambio de información, indicacións, opinións, crenzas e puntos de vista, consellos, advertencias e avisos. - Expresión da curiosidade, o coñecemento, a certeza, a confirmación, a dúbida, a conxectura, o escepticismo e a incredulidade. - Expresión da vontade, a intención, a decisión, a	entre outros, o reforzo ou a recuperación do tema. - B4.4 Utilizar con razoable corrección as estruturas morfosintácticas, os patróns discursivos e os elementos de conexión e de cohesión de uso común con fin de que o discurso estea ben organizado e cumpra adecuadamente a función ou funcións comunicativas correspondentes. - B4.5 Presentar os textos propios, en soporte papel ou dixital, de xeito coidado (con atención ás marxes, risgados, liñas dereitas, letra clara, etc) atendendo non só á corrección ortográfica da palabra, senón tamén ao uso de maiúsculas e minúsculas, e signos de puntuación. - B4.6 Elaborar resumos e sintetizar información e argumentos partindo de diferentes fontes. e escribir notas recapitulativas, con claridade, exactitude, coherencia e fidelidade ao texto orixinal. - B4.7 Escribir cartas formais e informais a persoas ligadas ao seu ámbito persoal e profesional nas que pide ou transmite información sinxela de carácter inmediato, salientando os aspectos que se consideran importantes, empregando a estrutura e características propias deste tipo de texto (cabeceira, despedida, sinatura, marxes...).	solicitar unhas prácticas en empresas). - PLEB4.4 Escribe, nun formato convencional e en calquera soporte, un <i>curriculum vitae</i>, detallando e ampliando a información que considera relevante en relación co propósito e destinatario específicos. - PLEB4.5. Toma notas, facendo unha lista dos aspectos importantes, durante unha conferencia sinxela, e redacta un breve resumen coa información esencial, sempre que o tema sexa coñecido e o discurso se formule de un modo sinxelo e se articule con claridade. - PLEB4.6. Escribe notas, anuncios, mensaxes que transmite e solicita información relevante e opinións sobre aspectos persoais, académicos u ocupacionais, respectando as convencións e normas de cortesía e da <i>netiqueta</i>. - PLEB4.7 Escribe correspondencia persoal e participa en foros e <i>blogs</i> nos que transmite información e ideas sobre temas abstractos e concretos, comproba información e pregunta sobre problemas e explicasos con razoable precisión, e describe, de maneira detallada, experiencias, sentimentos, reaccións, feitos, plans e unha serie de temas concretos relacionados cos seus intereses ou a súa especialidade. - PLEB4.8 Escribe, en calquera soporte, cartas formais dirixidas a institucións públicas ou privadas e a empresas, nas que dá e solicita información relevante, e expresa puntos de vista pertinentes sobre a situación obxecto da correspondencia, no ámbito público, académico ou laboral, respectando as convencións formais e de cortesía propias deste tipo de textos.	- CSC - CCEC - CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CCL - CAA - CSC - CCEC - CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CCL - CAA - CSC - CCEC - CD

Primeira Lingua Estranxeira I. 1º Bacharelato - Galicia				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	promesa, a orde, a autorización e a prohibición, a exención e a obxección. – Expresión do interese, a aprobación, o aprecio, o eloxio, a admiración, a satisfacción, a esperanza, a confianza, a sorpresa, e os seus contrarios. – Formulación de suxestións, desexos, condicións e hipóteses. – Establecemento e xestión da comunicación e organización do discurso. ■ B4.2 Estructuras sintáctico-discursivas. ■ B4.3 Léxico escrito común e máis especializado (producción), dentro das propias áreas de interese nos ámbitos persoal, público, académico e ocupacional, relativo á descrición de persoas e obxectos, tempo e espazo, estados, eventos e acontecementos, actividades, procedementos e procesos; relacións persoais, sociais, académicas e profesionais; educación e estudo; traballo e emprendimento; bens e servizos; lingua e comunicación intercultural; ciencia e tecnoloxía; historia e cultura. ■ B 4.4 Revisión: – Identificar problemas, erros e repeticións. – Prestar atención ás convencións ortográficas e signos de puntuación. – Realizar a escritura definitiva. – Presentar o texto de forma coidada (marxes, limpeza, tamaño da letra adecuado, uso normativo de maiúsculas e minúsculas, etc.)			
Bloque 5. Coñecemento da lingua e consciencia plurilingüe e intercultural				
■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ f ■ i ■ j	■ B5.1 Patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación: – Discriminación e uso dos trazos fonéticos que distinguen fonemas (trazos distintivos como sonoridade, nasalidade, apertura de vogais). – Recoñecemento e produción de unidades maiores do nivel fónico (secuencia acentual das palabras). – Recoñecemento e uso comprensible dos elementos prosódicos (acento, ritmo e entoación das oracións). – Recoñecemento de palabras e frases de uso coloquial común emitidas con procedementos básicos de redución fonética. ■ B5.3 Patróns gráficos e convencións ortográficas da	■ B5.1 Discriminar e producir con certa fluidez patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación de uso común e máis específicos, recoñecendo e dándolles os significados e intencións comunicativas desexados. ■ B5.2 Utilizar eficazmente os compoñentes fonéticos, léxicos, estruturais e funcionais básicos da lingua estranxeira en contextos reais ou simulados de comunicación. ■ B5.3 Reproducir os patróns ortográficos, de puntuación e de formato de uso común, e algúns de carácter máis específico (por ex. indicacións para acoutar información, como parénteses ou guións), con corrección na maioría das ocasións; saber manexar procesadores de	■ PLEB5.1 Desenvólvese na maioría das actividades de aula facendo un uso espontáneo da lingua estranxeira, reflexiona sobre o propio proceso de adquisición da lingua e transfere á lingua estranxeira coñecementos e estratexias de comunicación adquiridas noutras linguas.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC
				■
			■ PLEB5.2 Utiliza as normas ortográficas sen erros moi significativos e para estruturar o texto, ordenar as ideas e xerarquizalas en principais e secundarias, e utiliza o	■ CCL ■ CAA ■ CSC

Primeira Lingua Estranxeira I. 1º Bacharelato - Galicia				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	palabra, da oración e do enunciado (punto, coma, punto e coma, comiñas, paréntese, signos de interrogación, signos de exclamación, puntos suspensivos e guión). - B5.4 Coñecementos morfosintácticos e discursivos. - Recoñecemento e uso de elementos morfosintácticos que permiten recoñecer, formular e organizar distintos tipos de texto. - Recoñecemento e uso de elementos, categorías, clases, estruturas, procesos e relacións gramaticais habituais nos distintos tipos de discurso. - B5.5 Aspectos socioculturais e sociolingüísticos: - Convencións sociais, normas de cortesía e rexistros; costumes, valores, crenzas e actitudes; linguaxe non verbal. - Actitude receptiva e respectuosa cara ás persoas, países e comunidades lingüísticas que falan outra lingua e teñen unha cultura diferente á propia. - B5.6 Plurilingüismo - Identificación de similitudes e diferenzas entre as linguas que coñece para mellorar a súa aprendizaxe e lograr unha competencia comunicativa integrada. - Participación en proxectos nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais, e valorando positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe. - B5.7 Estruturas sintáctico-discursivas propias de cada idioma. - B5.7 Funcións comunicativas: - Xestión de relacións sociais no ámbito persoal, público, académico e profesional. - Descrición e apreciación de calidades físicas e abstractas de persoas, obxectos, lugares, actividades, procedementos e procesos. - Narración de acontecementos pasados puntuais e habituais, descrición de estados e situacións presentes, e expresión de predicións e de sucesos futuros a curto, medio e longo prazo. - Intercambio de información, indicacións, opinións, crenzas e puntos de vista, consellos, advertencias e avisos. - Expresión da curiosidade, o coñecemento, a certeza, a confirmación, a dúbida, a conxectura, o escep-	textos para resolver dúbidas ortográficas nos textos producidos en formato electrónico, e utilizar con eficacia as convencións de escritura que rexen na comunicación por Internet. - B5.4 Coñecer, ser consciente deles, e aplicar os trazos socioculturais e sociolingüísticos salientables das comunidades nas que se utiliza a lingua meta, e das súas diferenzas con respecto ás culturas propias, relativos a situacións cotiás e menos habituais no ámbito persoal, público, académico e ocupacional/laboral, sobre, entre outros, a estrutura socio-económica, as relacións interpersoais, de xerarquía e entre grupos, comportamento (posturas e ademáns, expresións faciais, uso da voz, contacto visual, códigos proxémicos), e convencións sociais (actitudes, valores, tabús). os a costumes e usos, e actuar en consecuencia, adaptándose adecuadamente ás características dos interlocutores e da situación comunicativa na produción do texto oral e escrito. - B5.5 Amosar interese por establecer relacións entre a cultura propia e a cultura da lingua meta para cumprir o papel de intermediario cultural, e abordar con eficacia a resolución de malentendidos interculturais, esforzándose por superar comparacións ou xuízos estereotipados. - B5.6 Utilizar con razoable corrección as estruturas morfosintácticas, os patróns discursivos e os elementos de conexión e de cohesión de uso común con fin de que o discurso estea ben organizado e cumpra adecuadamente a función ou funcións comunicativas. - B5.7 Coñecer, e saber seleccionar e utilizar, léxico oral e escrito común e máis especializado cando se conta con apoio visual ou contextual, relacionado cos propios intereses e necesidades no ámbito persoal, público, académico e ocupacional/laboral, e expresións e modismos de uso habitual. - B5.8 Resumir ou parafrasear un texto para facelo intelixible a aqueles que necesitan desta mediación por descoñecemento ou coñecemento insuficiente da lingua meta. - B5.9. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	corrector informático para detectar e corrixir erros tipográficos e ortográficos. - PLEB5.3 Utiliza a lingua estranxeira como instrumento de acceso á información procedentes de diversas fontes (biblioteca, Internet) e como ferramenta de aprendizaxe de contidos diversos, e, durante as actividades de aula, en situacións de comunicación reais ou simuladas, como medio de comunicación e entendemento entre persoas de procedencias, linguas e culturas distintas, evitando calquera tipo de discriminación e de estereotipos lingüísticos e culturais. - PLEB5.4 Explica valores e comportamentos propios dunha cultura a membros doutra diferente, consciente da importancia desta actividade de mediación intercultural. - PLEB5.5 Coñece algúns aspectos significativos históricos xeográficos e de produción cultural dos países onde se fala a lingua estranxeira obtendo a información por diferentes medios, entre eles a biblioteca, a Internet e outras tecnoloxías da información e comunicación. - PLEB5.6 Produce textos orais e escritos en diferentes soportes suficientemente cohesivos, coherentes e adecuados ao propósito comunicativo. - PLEB5.7 Exprésase oralmente e por escrito, en diferentes soportes, con certa densidade léxica, evitando repeticións innecesarias co uso de sinónimos e palabras de significado próximo, e recoñece un léxico máis especializado se conta con apoio visual ou contextual. - PLEB5.8 Realiza actividades de mediación lingüística (reformula o sentido dun texto, oral ou escrito para facelo comprensible a interlocutores que descoñecen a lingua en que se produce, escribe o resumo dun debate oral, un artigo lido noutra lingua, fai unha exposición oral a partir de notas, cambia de modalidade semiótica, como do texto ao esquema, por ex.). - PLEB5.9. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de	- CCEC - CD - CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CCL - CSC - CCEC - CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CCL

Primeira Lingua Estranxeira I. 1º Bacharelato - Galicia				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	ticismo e a incredulidade. – Expresión da vontade, a intención, a decisión, a promesa, a orde, a autorización e a prohibición, a exención e a obxección. – Expresión do interese, a aprobación, o aprecio, o eloxio, a admiración, a satisfacción, a esperanza, a confianza, a sorpresa, e os seus contrarios. – Formulación de suxestións, desexos, condicións e hipóteses. – Establecemento e xestión da comunicación e organización do discurso. ■ B5.8 Léxico: – Recoñecemento e uso léxico común e máis especializado relacionados con contidos académicos correspondentes e de interese nos ámbitos persoal, público, académico e ocupacional, relativo á descrición de persoas e obxectos, tempo e espazo, estados, eventos e acontecementos, actividades, procedementos e procesos; relacións persoais, sociais, académicas e profesionais; educación e estudo; traballo e emprendemento; bens e servizos; lingua e comunicación intercultural; ciencia e tecnoloxía; historia e cultura. – Recoñecemento e uso de expresións fixas frecuentes (locucións idiomáticas, esquemas fraseolóxicos como “Está libre esta cadeira? Podo...”- colocacións, frases feitas e léxico propio de temas relativos a feitos de actualidade. – Recoñecemento e uso de antónimos, sinónimos e de procedementos de formación de palabras mediante recursos de derivación e de composición, e recoñecemento de “falsos amigos”.		libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valorar positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD

1Contidos sintáctico-discursivos por idiomas:

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>sowohl... als auch</i>); disxunción (<i>entweder... oder</i>); oposición/concesión (<i>obwohl; dennoch</i>); causa (<i>denn/weil; wegen; da</i>); finalidade (<i>dazu; darum</i>); comparación (<i>so / nicht so + Adjektiv + wie; mehr/weniger + Adjektiv/Adverb + als; „der Beste in der</i>	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>aussi bien que</i>); disxunción; oposición (<i>seulement si, bien que, même si, par contre, malgré, pourtant, toutefois, tout de même, avoir beau, quand (bien) même, alors même que + conditionnel</i>); causa (<i>étant donné que, vu que, comme</i>); finali-	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>not only...but also; both...and</i>); disxunción (<i>or</i>); oposición/concesión (<i>(not...) but; ... though</i>); causa (<i>because (of); due to; as</i>); finalidade (<i>(to+ infinitive; for)</i>); comparación (<i>as/not so Adj. as; less/more + Adj./Adv. (than); better and better; the highest in the</i>	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>inoltre, (e) pure, nemmeno</i>); disxunción (<i>altrimenti</i>); oposición (<i>comunque, tuttavia, piuttosto di/che</i>); causa (<i>.p.es. poiché, visto che</i>); concesión (<i>benché, malgrado</i>); finalidade (<i>perché, affinché</i>); condición (<i>nel caso che, a patto che</i>);	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>não só...como também; não só ... também</i>); disjunção (<i>ou, ou...ou</i>); oposição /concessão (<i>mas, mesmo assim;... embora</i>); causa (<i>por causa disso; daí que</i>); finalidade e (<i>para + Inf.; para que</i>); comparação (<i>mais/menos/tão/tanto + Adj./Adv./S +</i>

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Português
<i>Klasse</i>"); resultado/correlación (<i>deshalb</i>; <i>so dass</i>; <i>je mehr... desto besser</i>); condición (<i>wenn</i>; <i>sofern</i>; <i>falls</i>); estilo indirecto (<i>Redewiedergabe</i>; <i>Vorschläge</i>; <i>Aufforderungen</i>; <i>Befehle</i>; <i>Wünsche</i>). - Relacións temporais (solange; seitdem; nachdem ["wir fertig sind"]). - Afirmación (<i>affirmative Aussagesätze</i>; <i>affirmative Zeichen</i>; "so scheint es"). - Exclamación (<i>Was für ein[e] + Nomen [+Satz]</i>, z. B. „Was für eine Überraschung!"; <i>Wie + Adverb + Adjektiv</i>, z. B. „Wie wenig beeindruckend!"; <i>Ausrufesätze</i>, z. B. „Oh! Das ist ja toll!"). - Negación (z. B. „nicht schlecht", „durchaus nicht", „keineswegs!"). - Interrogación (W-Fragen, z. B. „Wie kommt es?"; Ja/Nein-Fragen; „So?"; Zeichen). - Expresión do tempo: pasado (Präteritum; Perfekt; Plusquamperfekt; historisches Präsens; Konjunktiv I); presente (Präsens; Konjunktiv I); futuro (werden + Infinitiv; Präsens + Adverb; Perfekt + Adverb). - Expresión do aspecto: puntual (Perfekt; Plusquamperfekt; Futur II); durativo (Präsens; Präteritum; Futur I); habitual (Präsens/Präteritum + Adverb [z. B. gewöhnlich]; pflegen zu); incoativo (vornehmen zu); terminativo (Adverb [gerade; schon] + Perfekt). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>Aussagesätze</i>); capacidade (<i>schaffen</i>); posibilidade/probabilidade (<i>möglicherweise</i>; <i>wahrscheinlich</i>); necesidade (<i>benötigen</i>; <i>brauchen</i>); obriga (<i>brauchen / nicht brauchen</i>); permiso (<i>dürfen</i>; <i>können</i>; <i>lassen</i>); intención (<i>denken zu + Infinitiv</i>). - Expresión da existencia (z. B. <i>es sollte/müsste geben</i>); da entidade (<i>zählbare und nicht zählbare Sammelbezeichnungen</i>; <i>zusammengesetzte Nomen</i>; <i>Pronomen [Relativ-, Reflexiv- und Determinativ-pronominale]</i>); da calidade (z. B. „<i>eher unbekannt</i>", „leicht zu finden"). - Expresión da cantidade (<i>Zahlen</i>, z. B. <i>Brüche und Dezimalzahlen</i>; <i>Quantität</i>, z. B. <i>mehrere</i>; <i>Grad</i>, z. B. <i>unmäßig, glücklich</i>,	dade (pour que, dans le but que, de façon à ce que, de manière à ce que, afin que + Subj.); comparación (<i>le meilleur, le mieux, le pire, de même que, plus...plus, moins...moins, plus...moins, moins...plus</i>); consecuencia (<i>si bien que, de telle manière que, de façon à ce que</i>); distributivas (<i>tantôt...tantôt, bien...bien</i>); condición (<i>si, même si + Indic., à condition de + Inf., à condition de, à moins de + inf., au/dans le cas où (+ conditionnel)</i>); estilo indirecto (<i>rapporter des informations</i>). - Relacións temporais (<i>depuis, dès, au fur et à mesure, tandis que, jusqu'au moment où</i>). - Exclamación (<i>Que, Hélas!, Mince alors!</i>) - Negación (<i>ne... pas encore, ne...plus, pas mal (du tout), pas question, pas du tout</i>). - Interrogación (<i>lequel, laquelle, auquel, duquel</i>). - Expresión do tempo: presente; pasado (<i>plus-queparfait</i>); futuro. - Expresión do aspecto: puntual (frases simples); durativo (<i>il était une fois, à cette époque là...</i>); habitual (<i>de temps en temps, chaque, tous les, n° fois par... mois/an...</i>); incoativo (<i>être sur le point de</i>); terminativo (<i>cesser de, arrêter de, mettre fin à qqch.</i>). - Expresión da modalidade: factualidade; capacidade; posibilidade/probabilidade (<i>il est possible que, il se peut que</i>); necesidade; obriga/prohibición (<i>se voir dans l'obligation de, se voir forcé à (faire) qqch.</i>); permiso; intención/deseo (<i>exprimer le souhait qui concerne un autre: j'aimerais que/ je voudrais que/ j'aurais envie que/ ça me plairait que + Subj.</i>); factitivo o causal con el verbo <i>faire</i> (ex: <i>Pierre a fait tomber son livre/s'est fait couper les cheveux</i>); condicional (<i>conditionnel présent</i>); cortesia. - Expresión expresión da existencia (presentativo); a entidade (artigos, nomes, pronomes persoais, adxectivos y pronomes demostrativos; pronomes persoais OD y OI, "en", "y"; proposicións adxectivas	world); resultado (so; so that); condición (<i>if, unless</i>); estilo indirecto (<i>reported information, offers, suggestions and commands</i>). - Relacións temporais (<i>the moment (she left)</i>; <i>while</i>). - Afirmación (<i>affirmative sentences; tags; Me too; Think/Hope so</i>). - Exclamación (<i>What + (Adj. +) noun, e. g. What beautiful horses!</i>; <i>How + Adv. + Adj.</i>, e. g. <i>How very nice!</i>; <i>exclamatory sentences and phrases</i>, e. g. <i>Hey, that's my bike!</i>). - Negación (<i>negative sentences with not, never, no (Noun, e. g. no chance), nobody, nothing; negative tags; me neither</i>). - Interrogación (<i>Wh- questions; Aux. Questions; What is the book about?; tags</i>). - Expresión do tempo: pasado (<i>past simple and continuous; present perfect; past perfect</i>); presente (<i>present simple and continuous</i>); futuro (<i>going to; will; present simple and continuous + Adv.</i>). - Expresión do aspecto: puntual (<i>simple tenses</i>); durativo (<i>present and past simple/perfect; and future continuous</i>); habitual (<i>simple tenses (+ Adv., e. g. every Sunday morning)</i>; <i>used to</i>); incoativo (<i>be about to</i>); terminativo (<i>stop -ing</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>declarative sentences</i>); capacidade (<i>can; be able</i>); posibilidade/probabilidade (<i>may; might; perhaps</i>); necesidade (<i>must; need; have (got) to</i>); obriga(have (got) to; <i>must; imperative</i>); permiso (<i>may; could; allow</i>); intención (<i>present continuous</i>). - Expresión da existencia (e. g. <i>there could be</i>); a entidade (<i>count/uncount/collective/compound nouns; pronouns (relative, reflexive/emphatic, one(s); determiners</i>); a cualidade (e. g. <i>pretty good; much too expensive</i>). - Expresión da cantidade (<i>singular/plural; cardinal and ordinal numerals. Quantity: e. g. lots/plenty (of). Degree: e. g. absolutely; a (little) bit</i>). - Expresión do espazo (<i>prepositions and</i>	comparación (<i>(tanto) quanto, più/ meno di quanto</i>); resultado /correlación (<i>perciò, cosicché, in modo (tale) da, sia...sia</i>); estilo indirecto estilo indirecto (<i>informazione riferita, consigli, ordini, offerte, suggerimenti, promesse, avvisi</i>). - Relacións temporais (<i>prima che; dopo (+Inf. composto), intanto, finché</i>). - Afirmación (<i>frasi dichiarative affermative; si passivante; frasi enfatiche</i>). - Exclamación (<i>Come /Quanto + frase (p.es. come sei dolce!); interiezioni (p.es. ops!, magari!)</i>); - Negación (<i>frasi dichiarative negative con affatto, niente e senza (p.es. senza uscita, niente concerto)</i>); proforma (p.es. <i>nemmeno, affatto</i>)). - Interrogación (<i>totali; parziali introdotte da avverbii, aggettivi e pronomi interrogativi; ; eco (p.es. lo ha detto chi?); orientate (p.es. ...è così?); optative-dubitative ottative-dubitative (p.es. che dire?)</i>). - Expresión do tempo (presente (<i>presente</i>); pasado (<i>presente, imperfetto, perfetto composto, piuccheperfetto, perfetto semplice</i>); futuro (<i>futuro semplice e composto</i>)) e do aspecto (puntual (<i>tempi semplici</i>); durativo (<i>presente, imperfetto, perfetto composto e piuccheperfetto (+Avv.), perfetto semplice (+Avv.)</i>; futuro <i>stare + gerundio</i>); habitual (<i>tempi semplici e perfetto composto e piuccheperfetto (+Avv.)</i>); iterativo (<i>imperfetto (+Avv.)</i>; incoativo (<i>attaccare a/scoppiare a + Inf.</i>); terminativo (<i>presente storico; terminare di + Inf.; tempi composti e perfetto semplice</i>)). - Expresión da modalidade (factualidade (<i>frasi dichiarative affermative e negative</i>); capacidade (<i>(non) essere bravo a +Inf.</i>); posibilidade (<i>futuro semplice; verbi, sostantivi e aggettivi che esprimono opinione, dubbio, assunzione, attesa, persuasione, apparenza + cong.</i>); necesidade (<i>occorrere</i>); obriga (<i>essere obbligato a + Inf.</i>); intención (<i>verbi volitivi + cong.</i>); prohibición (<i>proibire di +Inf. semplice; non + futuro semplice</i>)).	(do) que/como/quanto; superlativo relativo (p. e. o rapaz mais distraído da turma); resultado (assim, portanto); condição (se, sem); discurso indireto (informações, oferecimentos, sugestões e ordens). - Relacións temporais (<i>enquanto, antes que, depois que, logo que, até que, sempre que</i>). - Afirmación (<i>sentenças declarativas afirmativas; frases impessoais</i>). - Exclamación (<i>formas elípticas: Que + S + (tão) + Adj., p.e Que dia tão lindo!</i>); <i>sentenças e sintagmas exclamativos, p.e. Ei, esta é a minha bicicleta!; Magnífica bola!</i>). - Negación (<i>sentenças declarativas negativas com não, nunca; (não) nada, nenhum (a), ninguém</i>). - Interrogación (<i>sentenças interrogativas diretas totais; sentenças interrogativas diretas QU- (p.e. de quem é a culpa?); interrogativas tag (p.e. isto é fácil, não é?); interrogativas eco</i>). - Expresión do tempo: pasado (<i>pretérito imperfeito, perfeito simple simples e perfeito composto e pretérito mais-que-perfeito composto</i>); presente (<i>presente</i>); futuro (<i>futuro simples; (+Adv.); haver-de</i>). - Expresión do aspecto: puntual (<i>tempos simples</i>); durativo (<i>presente, futuro simples, pretérito imperfeito e pretérito perfeito composto do indicativo (+ Adv.)</i>; andar a + Inf.; ir + Ger.); habitual (<i>tempos simples (+ Adv.)</i>; costume+ Inf.); incoativo (<i>desatar a + Inf.</i>); iterativas (<i>pretérito imperfeito do indicativo; voltar a + Inf.</i>); terminativo (<i>pretérito perfeito simple simples e composto e pretérito mais-que-perfeito composto; vir de + Inf.</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>frases declarativas</i>); capacidade (<i>é capaz / incapaz de + Inf.; saber</i>); posibilidade/probabilidade (<i>ser possível / impossível + Inf.; tal vez</i>); necesidade (<i>ser preciso / necessário + Inf.</i>); obrigación (<i>ser obrigatório + Inf.; imperativo</i>); permiso (<i>poder + Inf.</i>; <i>ser possível/permitido + Inf.</i>); prohibi-

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
ziemlich gut). ■ Expresión do espazo (<i>Präpositionen; Lokaladverbien</i>). ■ Expresión do tempo (<i>Stundenzählung</i>, z. B. „morgen um diese Zeit“, „in zehn Tagen“; <i>Zeiteinheiten</i>, z. B. <i>Semester; Ausdrück der Zeit</i> [eher; später]; <i>Dauer</i>, z. B. „den ganzen Tag“, „den ganzen Sommer lang“; <i>Vorzeitigkeit</i> [noch; schon (nicht)]; <i>Nachzeitigkeit</i>, z. B. <i>danach, später; Aufeinanderfolge</i> [zuerst; zunächst; schließlich]; <i>Gleichzeitigkeit</i> [gerade als]; <i>Häufigkeit</i>, z. B. <i>sehr oft, oftmals</i>, „Tag ein, Tag aus“). ■ Expresión do modo (<i>Modaladverbien und -sätze</i>, z. B. <i>höflich</i>, „aus dem Lot geraten“).	(<i>lequel, laquelle, auquel, duquel</i>)); a cualidade; a posesión (pronomes posesivos). ■ Expresión da cantidade (fraccións, decimais, porcentaxes, artigos partitivos, adverbios de cantidade e medidas) e o grao. ■ Expresión do espazo: (<i>prépositions et adverbies de lieu, position, distance, mouvement, direction, provenance, destination</i>).	<i>adverbs of location, position, distance, motion, direction, origin and arrangement</i>). ■ Expresión do tempo (<i>points e. g. at midnight</i>), <i>divisions</i> (e. g. <i>term</i>), and <i>indications</i> (ago; early; late) of time; <i>duration</i> (from...to; during; until; since); <i>anteriority</i> (already; (not) yet); <i>posteriority</i> (afterwards; later); <i>sequence</i> (first, second, after that, finally); <i>simultaneousness</i> (just when); <i>frequency</i> (e. g. <i>twice/four times a week; daily</i>). ■ Expresión do modo (<i>Adv. and phrases of manner</i>, e. g. <i>carefully; in a hurry</i>). ■ Uso de conectores. ■ <i>Have/get causative</i>. ■ <i>Phrasal verbs</i>. ■ <i>Gerund and infinitive</i>.	■ -Expresión da existencia (p.es. <i>dovrebbe esserci stato; ecco fatto</i>); a entidade (<i>nomi contabili / massa / collettivi / composti; pronomi</i> (relativi, riflessivi, tonici); <i>determinanti</i>); a calidade (p.es. <i>parecchio stanco; difficile da fare</i>). ■ Expresión da cantidade (<i>numero: singolare/plurale; numerali cardinali, ordinali, collettivi</i> (p.es. <i>centinaio, migliaio</i>), <i>moltiplicativi</i> (p.es. <i>triplo</i>); <i>frazionari</i> (p.es. <i>un quarto</i>); <i>distributivi</i> (p.es. <i>uno a uno</i>). <i>Quantità: p.es. diverso, un blocchetto da dieci; grado: p.es. enormemente dispiaciuto; piuttosto stanco</i>. ■ Expresión do espazo (<i>preposizioni, avverbi ed espressioni che indicano luogo, posizione, distanza, movimento, direzione, origine e disposizione</i>). ■ Expresión do tempo (p.es. <i>alle 17 ore e quarantacinque</i>); <i>divisione</i> (p.es. <i>al tramonto, ai nostri giorni</i>) e <i>collocazione nel tempo</i> (p.es. <i>nel diciannovesimo secolo</i>); <i>durata</i> (p.es. <i>in un quarto d'ora, è da che</i>); <i>anteriorità</i> (p.es. <i>qualche mese prima</i>); <i>posteriorità</i> (p.es. <i>il giorno successivo</i>); <i>contemporaneità</i> (p.es. <i>intanto</i>); <i>sequenza</i> (p.es. <i>inoltre .. poi infine</i>); <i>intermittenza</i> (p.es. <i>ogni volta</i>); <i>frequenza</i> (p.es. <i>raramente</i>). ■ Expresión do modo (<i>avverbi ed espressioni di modo: p.es. per caso, apposta, di nascosto</i>).	ción: (<i>não</i>) <i>ser possível /permitido + Inf.</i>; <i>intención (pretérito imperfeito gostar de + Inf.; tratar de + Inf.; pensar + Inf.)</i>. ■ Expresión da existencia (p. e. <i>existir, dar-se</i>); a entidade (<i>substantivos contáveis /massivos /coletivos /compostos; pronomes</i> (relativos, reflexivos átonos/tônicos tónicos, <i>determinantes</i>); a cualidade (p.e. <i>bastante bom; consideravelmente caro; ótimo</i>). ■ Expresión da cantidade (<i>Singular/Plural; Numerais cardinais e ordinais. Quantidade: p. e. bastante, a maior parte de, mais o menos. Grau: p.e. consideravelmente; bastante bem</i>). ■ Expresión do espazo (<i>preposições e advérbios de lugar, localização, distância, movimento, direção</i>). ■ Expresión do tempo (<i>expressões, preposições e locuções de tempo (momento pontual (p. e. meio-dia), divisões (p. e. período, fim de semana) e indicações de tempo (p. e. atrás, cedo); duração (p. e. até; entre ... e); anterioridade (anteontem; já); posterioridade (mais tarde, na semana que vem); sequência (em primeiro lugar, depois, em último lugar); simultaneidade (naquele momento); frequência (p. e. cada semana)</i>). ■ Expresión do modo (<i>expressões, preposições e locuções prepositivas de modo, p. e. á pressa</i>).

2º de bacharelato

Primeira Lingua Estranxeira II. 2º Bachillerato – GALICIA				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Comprensión de textos orais				
■ b ■ c ■ d	■ B.1. Estratexias de comprensión: – Mobilización de información previa sobre tipo de tarefa e tema.	■ B1.2. Coñecer e saber aplicar as estratexias adecuadas para comprender o sentido xeral; a información esencial; os puntos principais; os detalles relevantes; información, ideas e opinións tanto implícitas como	■ PLEB1.1. Comprende instrucións, anuncios, declaracións e mensaxes detalladas, dados cara a cara ou por outros medios, sobre temas concretos, en lingua-xe estándar e a velocidade normal (p. e. declaracións	■ CCL ■ CAA ■ CSC

Primeira Lingua Estranxeira II. 2º Bachillerato – GALICIA				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ e ▪ i ▪ j	– Identificación do tipo de escoita necesario para realizar a tarefa (global, selectiva, detallada...). – Identificación do tipo textual, adaptando a comprensión ao mesmo. – Distinción de tipos de comprensión (sentido xeral, información esencial, puntos principais, detalles relevantes, implicacións). – Formulación de hipótese sobre contido e contexto. – Inferencia e formulación de hipótese sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paralingüísticos. – Reformulación de hipótese a partir da comprensión de novos elementos. ▪ B1.2. Recoñecemento dos marcadores conversacionais máis habituais: verificadores, expresivos, apelativos e fáticos.	explicitas do texto, formuladas de maneira clara; e matices como a ironía ou o humor, ou o uso poético ou estético da lingua cando a imaxe facilita a comprensión. ▪ B.1.3. Distinguir e aplicar á comprensión do texto oral os significados e funcións específicos xeralmente asociados a diversas estruturas sintácticas de uso común segundo o contexto de comunicación (p. e. estrutura interrogativa para expresar admiración). ▪ B1.4 Comprender o esencial de conversas ou debates, sobre temas académicos ou profesionais da súa área de interese, desenvolvidos nunha linguaxe sen usos idiomáticos. E extraer información específica relevante aínda que non se comprenda a totalidade dos textos. ▪ B1.5 Recoñecer os significados e intencións comunicativas expresas de patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación de uso común e máis específicos, así como algunhas de carácter implícito (incluíndo a ironía e o humor) cando a articulación é clara. ▪ B1.6 Comprender as ideas principais e as específicas máis relevantes de textos gravados ou audiovisuais emitidos en lingua estándar, con claridade na fala, e sen condicións externas que dificulten a comprensión.	ou mensaxes institucionais).	▪ CCEC ▪ CD
			▪ PLEB1.2. Identifica as ideas principais, os detalles relevantes e as implicacións xerais de conversacións e debates relativamente extensos e animados entre varios interlocutores que teñen lugar na súa presenza, sobre temas xerais, de actualidade ou do seu interese, sempre que o discurso estea estruturado e non se faga un uso moi idiomático da lingua.	▪ CCL ▪ CCA ▪ CSC ▪ CCEC
			▪ PLEB1.3. Comprende, en debates e conversacións informais sobre temas habituais ou do seu interese, a postura ou punto de vista dos seus interlocutores, así como algúns sentidos implícitos e matices como a ironía ou o humor.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
			▪ PLEB1.4. Comprende, nunha conversación formal na que participa, no ámbito académico ou ocupacional, información detallada e puntos de vista e opinións sobre temas da súa especialidade e relativos a liñas de actuación e outros procedementos abstractos, sempre que poida confirmar o que o interlocutor quixo dicir e conseguir aclaracións sobre os aspectos ambiguos.	▪ CCL ▪ CCA ▪ CSC ▪ CCEC
			▪ PLEB1.5. Comprenda liña argumental, as ideas principais, os detalles relevantes e as implicacións xerais en presentacións, conferencias ou seminarios de certa extensión e complexidade sobre temas académicos ou profesionais da súa área de interese, tanto concretos como abstractos, sempre que haxa marcadores que estruturen o discurso e guíen a comprensión.	▪ CCL ▪ CCA ▪ CSC ▪ CCEC
			▪ PLEB1.6. Comprende o contido da información da maioría do material gravado ou retransmitido nos medios de comunicación, relativo a temas de interese persoal, identificando o estado de ánimo, o ton e mesmo o humor do falante, sempre que o discurso estea articulado con claridade, nunha variedade de lingua estándar e a velocidade normal.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CD
Bloque 2. Producción de textos orais: expresión e interacción				

Primeira Lingua Estranxeira II. 2º Bachillerato – GALICIA				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ f ▪ i ▪ j	▪ B2.1. Estratexias de produción: – Planificación: – Identificación do contexto, do destinatario e da finalidade da produción ou da interacción. – Percepción da mensaxe con claridade, distinguindo a súa idea ou ideas principais e a súa estrutura básica. – Adecuación do texto ao destinatario, contexto e canle, aplicando o rexistro e a estrutura de discurso adecuados a cada caso, e escollendo os expoñentes lingüísticos necesarios para lograr a intención comunicativa. – Activación dos coñecementos previos sobre modelos e secuencias de interacción, e elementos lingüísticos previamente asimilados e memorizados. – Execución: – Expresión da mensaxe con claridade e coherencia, estruturándoo adecuadamente e axustándose, no seu caso, aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto. – Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis modesta da tarefa) ou da mensaxe (facen concesións no que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos dispoñibles. – Aproveitamento dos coñecementos previos sacandolle o maior partido (utilizar linguaxe "pre-fabricado", etc.). – Cooperación na interacción con outras persoas: verificando a comprensión propia e dos demais e cooperando activamente na realización das tarefas de comunicación. – Compensación das carencias lingüísticas mediante procedementos lingüísticos ou paralingüísticos: – Lingüísticos: – Modificación de palabras de significado parecido. – Definición ou parafrase dun termo ou expresión. – Produción de autocorrección, falsos comezos, repeticións e circunloquios.	▪ B2.1. Coñecer, seleccionar con coidado, e saber aplicar eficazmente e con certa naturalidade, as estratexias adecuadas para producir textos orais de diversos tipos e de certa lonxitude, planificando o discurso segundo o propósito, a situación, os interlocutores e a canle de comunicación; recorrendo á paráfrasis ou a circunloquios cando non se atopa a expresión precisa, e identificando e corrixindo os erros que poidan provocar unha interrupción da comunicación. ▪ B2.2. Construír textos claros e co detalle suficiente, ben organizados e adecuados ao interlocutor e propósito comunicativo, sobre temas diversos, xerais e máis específicos dentro do propio campo de especialidade ou de interese, e defender un punto de vista sobre temas xerais ou relacionados coa propia especialidade, indicando os proles e os contras das distintas opcións, así como tomar parte activa en conversacións formais ou informais de certa lonxitude, desenvolvéndose cun grao de corrección e fluidez que permita manter a comunicación. ▪ B2.3 Utilizar correctamente, sen erros que conduzan a malentendidos, as estruturas morfosintácticas, os patróns discursivos e os elementos de coherencia e de cohesión de uso común e máis específico, seleccionándoos en función do propósito comunicativo no contexto concreto (por ex. o uso da voz pasiva en presentacións de carácter académico, ou de frases de relativo para facer unha descrición detallada). ▪ B2.4 Ler en voz alta con énfase expresiva de xeito que poida recoñecerse as ideas clave, utilizando o ritmo e as pautas para facer a lectura comunicativa, engadindo algún comentario persoal ao texto: aclaración de palabras, algún novo exemplo, unha alusión a experiencias compartidas ... e corrixíndose con naturalidade no caso dalgunha equivocación. ▪ B2.5. Planificar e articular o texto oral segundo a función ou funcións comunicativas principais e secundarias en cada caso, seleccionando os diferentes expoñentes das devanditas funcións segundo os seus distintos matices de significación, e os distintos patróns discursivos dos que se dispón para presentar e organizar a información, deixando claro o que se considera importante (p. e. mediante estruturas enfáticas), ou os contrastes ou digresións con respecto ao tema principal.	▪ PLEB2. 1 Diferencia adecuadamente a produción do texto oral espontáneo (sintaxe limitada, estratexias de compensación, negociación do significado co interlocutor...) do planificado, e considera as características que este comparte coa lingua escrita (planificación, redundancia informativa, elementos de cohesión...). ▪ PLEB2.2. Fai presentacións de certa duración sobre temas do seu interese académico ou relacionados coa súa especialidade (p. e. o desenvolvemento dun experimento científico, ou unha análise de aspectos históricos, sociais ou económicos), cunha estrutura clara que axuda aos oíntes a fixarse nos aspectos máis importantes, e demostrando seguridade á hora de contestar preguntas do auditorio formuladas con claridade e a velocidade normal. ▪ PLEB2.3. Participa con soltura en conversacións informais cara a cara ou por teléfono ou outros medios técnicos, nas que describe con detalle feitos, experiencias, sentimentos e reaccións, soños, esperanzas e ambicións, e responde adecuadamente aos sentimentos que expresan os seus interlocutores; describe con detalle experiencias persoais e as súas reaccións ante as mesmas; expresa con convicción crenzas, acordos e desacordos, e explica e justifica de maneira persuasiva as súas opinións e proxectos. ▪ PLEB 2.4. Toma parte adecuadamente en conversacións formais, entrevistas, reunións e debates de carácter académico ou ocupacional, achegando e pedindo información relevante e detallada sobre aspectos concretos e abstractos de temas cotiás e menos habituais nestes contextos; explicando os motivos dun problema complexo e pedindo e dando instrucións ou suxestións para resolvelo; desenvolvendo argumentos de forma comprensible e convincente e comentando as contribucións dos interlocutores; opinando, e facendo propostas justificadas sobre futuras actuacións. ▪ PLEB2.5 Participa na interacción verificando a comprensión propia e dos demais e cooperando activamente na realización das tarefas de comunicación, cun bo grao de fluidez e claridade, malia algúns erros	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC

	Primeira Lingua Estranxeira II. 2º Bachillerato – GALICIA			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	– Paralingüísticos. – Pedido de axuda ou clarificación. – Sinalización de obxectos, uso de deícticos ou realización de accións que aclaran o significado. – Uso de linguaxe corporal culturalmente pertinente (xestos, expresións faciais, posturas, contacto visual ou corporal, proxémica). – Uso de sons extralingüísticos e calidades prosódicas convencionais. – Uso dos elementos prosódicos (pausas, ritmo, entoación) como substitutos dos marcadores discursivos para indicarlle ao destinatario oínte as partes do discurso que deben ser co-interpretadas. ■ B2.2 Rutinas ou modelos de interacción segundo o tipo de situación de comunicación en contextos informais e formais máis habituais.	■ B2.6. Expresarse con relativa facilidade e naturalidade, e cun grao de fluidez que permita desenvolver o discurso sen moita axuda do interlocutor, aínda que poidan darse algúns problemas de formulación que retarden algo o discurso ou que requiran expor de maneira distinta o que se quere dicir. ■ B2.7. Xestionar a interacción de maneira eficaz en situacións habituais, respectando e tomando a quenda de palabra con amabilidade e cando se desexa, e axustando a propia contribución á dos interlocutores percibindo as súas reaccións, así como defenderse en situacións menos rutineiras, e mesmo difíciles, p. e. cando o interlocutor acapara a quenda de palabra, ou cando a súa contribución é escasa e haxa que encher as lagoas comunicativas ou animarlle a participar.	esporádicos. ■ PLEB2.6 Realiza unha entrevista cun patrón estruturado de preguntas establecido con anterioridade, realizando preguntas complementarias ou respondendo a elas, reaccionando ante unha resposta que non entenda, e interactuando para pedir repeticións e confirmar a comprensión mutua.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC
	Bloque 3. Comprensión de textos escritos			
■ b ■ c ■ d ■ e ■ i ■ j	■ B3.1.Estratexias de comprensión: – Mobilización de información previa sobre tipo de tarefa e tema a partir da información superficial e paratextual: procedencia do texto, imaxes, organización na páxina, títulos de cabeceira, etc.. – Identificación do tipo de lectura demandado pola tarefa (en superficie ou oceánica, selectiva, intensiva ou extensiva). – Identificación do tipo textual, adaptando a comprensión ao mesmo. – Distinción de tipos de comprensión (sentido xeral, información esencial, puntos principais, detalles relevantes, implicacións). – Formulación de hipótese sobre contido e contexto. – Inferencia e formulación de hipótese sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paratextuais. – Reformulación de hipótese a partir da comprensión de novos elementos.	■ B3.1 Uso de diferentes estratexias de lectura como a identificación da intención comunicativa, a anticipación da información a partir dos elementos textuais e non textuais, o uso do contexto, a aplicación de regras de formación de palabras para inferir significados e a organización da información e o tipo de texto. ■ B3.2. Coñecer e saber aplicar as estratexias adecuadas para comprender o sentido xeral; a información esencial; os puntos principais; os detalles relevantes; información, ideas e opinións tanto implícitas como explícitas do texto se están claramente sinalizadas; e matices como a ironía ou o humor, ou o uso poético ou estético da lingua, formulados de xeito claro. ■ B3.3 Seguir instrucións de certa complexidade e extensión tanto do ámbito público como propio da especialidade, aínda que sexa necesario apoiarse para a comprensión en soportes visuais como debuxos, bosqueños e outros. ■ B3.4. Identificar as ideas principais, información detallada e implicacións xerais de textos de certa lon-	■ PLEB3.1. Entende detalles relevantes e implicacións de anuncios e material de carácter publicitario sobre asuntos do seu interese persoal (p. e. carteis, folletos, pancartas, <i>grafitti</i>), académico (p. e. pósteres científicos) ou profesional (p. e. boletíns informativos, documentos oficiais). ■ PLEB3.2. Comprende información, a intención e as implicacións de notas e correspondencia persoal en calquera soporte, incluídos foros e blogs, nos que se transmiten e xustifican de xeito detallado información, ideas e opinións sobre temas concretos e abstractos de carácter persoal e dentro da súa área de interese. ■ PLEB3.3. Comprende instrucións extensas e complexas dentro da súa área de interese ou a súa especialidade, incluíndo detalles sobre condicións e advertencias, sempre que poida volver ler as seccións difíciles (p. e. sobre instrumentos de medición ou de procedementos científicos). ■ PLEB3.4. Comprende os detalles relevantes e as implicacións de correspondencia formal de institu-	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD ■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CCL ■ CAA

Primeira Lingua Estranxeira II. 2º Bachillerato – GALICIA				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		xitude, ben organizados e lingüisticamente complexos, nunha variedade de lingua estándar e que traten de temas tanto concretos como abstractos, mesmo se son de carácter técnico cando estean dentro do propio campo de especialización ou de interese, nos ámbitos persoal, público, académico e laboral/profesional, sempre que se poidan reler as seccións difíciles. - B3.5 Recoñecer globalmente e con detalle a liña argumental no tratamento do asunto presentado en xornais, revistas, guías, páxinas web, novelase distinguir entre información, opinión e persuasión, así como comprender en textos literarios as relacións entre os personaxes e os motivos que os impulsan a actuar. - B3.6 Ler con fluidez textos de ficción e literarios contemporáneos e relacionados cos propios intereses e necesidades no ámbito persoal, público e académico, e laboral/profesional ben estruturados en rexistro estándar da lingua, e escritos sen modismos pouco frecuentes.	cións públicas ou entidades privadas como universidades, empresas ou compañías de servizos, sobre temas concretos e abstractos de carácter persoal e académico dentro da súa área de interese ou a súa especialidade.	- CSC - CCEC
			PLEB3.5. Entende, en textos de referencia e consulta, tanto en soporte papel como dixital, información detallada sobre temas da súa especialidade nos ámbitos académico ou ocupacional, así como información concreta relacionada con cuestións prácticas en textos informativos oficiais, institucionais, ou corporativos.	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD
			PLEB3.6. Comprenda información, e ideas e opinións implícitas, en noticias e artigos xornalísticos e de opinión ben estruturados e de certa lonxitude que tratan dunha variedade de temas de actualidade ou máis especializados, tanto concretos como abstractos, dentro da súa área de interese, e localiza con facilidade detalles relevantes neses textos.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			PLEB3.7. Comprende os aspectos principais, detalles relevantes, algunhas ideas implícitas e o uso poético da lingua en textos literarios que presenten unha estrutura accesible e unha linguaxe non moi idiomático, e nos que o desenvolvemento do tema ou da historia, os personaxes centrais e os seus relacións, ou o motivo poético, estean claramente sinalizados con marcadores lingüísticos facilmente recoñecibles.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
Bloque 4. Producción de textos escritos: expresión e interacción				
- a - b - c - d - e - f - i - j	- B4.1.Estratexias de produción: - Planificación: - Mobilización e coordinación das propias competencias xerais e comunicativas co fin de realizar eficazmente a tarefa (repasar que se sabe sobre o tema, que se pode ou se quere dicir, etc.) - Localización e uso adecuado de recursos lingüísticos ou temáticos (uso dun dicionario ou gramática, obtención de axuda, etc.) - Execución: - Elaboración dun borrador. - Estructuración do contido do texto.	- B4.1 Utilizar estratexias que faciliten un estilo de escritura sinxelo e fluído, evitando o uso de palabras ou estruturas das que non se está seguro, e seguindo adecuadamente o proceso de escritura: a planificación do texto, a selección das ideas pertinentes ao propósito comunicativo, a presentación das ideas segundo o tipo de texto, a organización adecuada en parágrafos e a revisión da coherencia, cohesión, ortografía, puntuación e concordancias. - B4.2. Coñecer, seleccionar e aplicar as estratexias máis adecuadas para elaborar textos escritos ben estruturados e de certa lonxitude, p. e. integrando de maneira apropiada información relevante procedente	PLEB4.1. Escribe informes en formato convencional e de estrutura clara relacionados coa súa especialidade (p. e. o desenvolvemento e conclusións dun experimento, sobre un intercambio lingüístico, unhas prácticas ou un traballo de investigación), ou menos habituais (p. e. un problema xurdido durante unha estancia no estranxeiro), desenvolvendo un argumento; razoando a favor ou en contra dun punto de vista concreto; explicando as vantaxes e desvantaxes de varias opcións, e achegando conclusións justificadas.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			PLEB4.2 Describe un tema, texto, suceso ou evento dando unha idea xeral que permita recoñecelo con	- CCL - CAA

	Primeira Lingua Estranxeira II. 2º Bachillerato – GALICIA			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	- Organización do texto en parágrafos abordando en cada un unha idea principal do texto e entre todos conformar o significado deste ou idea global. - Discriminación das propiedades textuais de coherencia, cohesión e adecuación. - Expresión da mensaxe con claridade axustándose aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto. - Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis modesta da tarefa) ou a mensaxe (facer concesións no que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos dispoñibles. - Aproveitamento dos coñecementos previos sacandolle o maior partido (utilizar linguaxe "prefabricada", etc.). - Revisión: - Identificación de problemas, erros e repeticións. - Verificación da progresión e da coherencia. - Atención ás convencións ortográficas e signos de puntuación. - Reescritura definitiva. - Presentación coidada do texto (marxes, limpeza, tamaño da letra adecuado, uso normativo de maiúsculas e minúsculas, etc.).	de fontes diversas, ou reaxustando o rexistro ou o estilo (incluíndo léxico, estruturas sintácticas e patróns discursivos) para adaptar o texto ao destinatario e contexto específicos. - B4.3. Escribir, en calquera soporte, textos ben estruturados sobre unha ampla serie de temas relacionados cos propios intereses ou especialidade, facendo descrições claras e detalladas; sintetizando información e argumentos extraídos de diversas fontes e organizándoos de maneira lóxica; e defendendo un punto de vista sobre temas xerais, ou máis específico, indicando os proles e os contras das distintas opcións, utilizando para iso os elementos lingüísticos adecuados para dotar ao texto de cohesión e coherencia e manexando un léxico adaptado ao contexto e ao propósito comunicativo que se persegue. - B4.4. Planificar e articular o texto escrito segundo a función ou funcións comunicativas principais e secundarias en cada caso, seleccionando os diferentes expoñentes das devanditas funcións segundo os seus distintos matices de significación, e os distintos patróns discursivos dos que se dispón para presentar e organizar a información, deixando claro o que se considera importante (p. e. mediante estruturas enfáticas), ou os contrastes ou digresiones con respecto ao tema principal. - B4.5 Elaborar resumos e notas recapitulativas, con claridade, exactitude, coherencia e fidelidade ao texto orixinal. - B4.6 Presentar os textos escritos de xeito coidado (con atención ás marxes, riscados, liñas dereitas, letra clara, letras maiúsculas e minúsculas cando corresponda, etc) en soporte papel e dixital, adecuados aos fins funcionais e valorando a importancia da presentación nas comunicacións escritas.	claridade, explicando as súas distintas partes ou circunstancias e ofrecendo unha opinión persoal argumentada.	- CSC - CCEC
			PLEB4.3. Completa un cuestionario detallado con información persoal, académica ou laboral (p. e. para matricularse nunha universidade, solicitar un traballo, abrir unha conta bancaria, ou tramitar un visado).	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD
			PLEB4.4. Escribe, en calquera soporte ou formato, un <i>curriculum vitae</i> detallado, xunto cunha carta de motivación (p. e. para ingresar nunha universidade estranxeira, ou presentarse como candidato a un posto de traballo).	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			PLEB4.5. Toma notas, co suficiente detalle, durante unha conferencia, charla ou seminario, e elabora un resumo con información relevante e as conclusións adecuadas, sempre que o tema estea relacionado coa súa especialidade e o discurso estea ben estruturado.	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD
			PLEB4.6. Escribe notas, anuncios, mensaxes e comentarios, en calquera soporte, nos que transmite e solicita información detallada, explicacións, reaccións e opinións sobre temas persoais, académicos ou ocupacionais, respectando as convencións e normas de cortesía e da <i>netiqueta</i>.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			PLEB4.7. Escribe correspondencia persoal, en calquera soporte, e comunícase con seguridade en foros e <i>blogs</i>, transmitindo emoción, resaltando a importancia persoal de feitos e experiencias, e comentando de maneira persoal e detallada as noticias e os puntos de vista das persoas ás que se dirixe.	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD
			PLEB4.8. Escribe, en calquera soporte, cartas formais de carácter académico ou profesional, dirixidas a institucións públicas ou privadas e a empresas, nas que dá e solicita información; describe a súa traxectoria académica ou profesional e as súas competencias; e explica e justifica co suficiente detalle os motivos das súas accións e plans (p. e. carta de motivación para matricularse nunha universidade estranxeira, ou para solicitar un posto de traballo), respectando	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD

Primeira Lingua Estranxeira II. 2º Bachillerato – GALICIA				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			as convencións formais e de cortesía propias deste tipo de textos.	
	Bloque 5. Coñecemento da lingua e consciencia plurilingüe e intercultural			
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ f ▪ i ▪ j	▪ B5.1 Patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación: – Discriminación e uso dos trazos fonéticos que distinguen fonemas (trazos distintivos como sonoridade, nasalidade, apertura de vogais). – Recoñecemento e produción de unidades maiores do nivel fónico (secuencia acentual das palabras). – Recoñecemento e uso comprensible dos elementos prosódicos (acento, ritmo e entoación das oracións) – Recoñecemento de palabras e frases de uso coloquial común emitidas con procedementos básicos da redución fonética. ▪ B5.2 Patróns gráficos e convencións ortográficas. ▪ B5.3 Aspectos socioculturais e sociolingüísticos: – Convencións sociais. – Recoñecemento das normas e as variacións sociais, as convencións sociais e as formas, normas de cortesía e rexistros; costumes, valores, crenzas e actitudes as características básicas do sentido do humor, os usos lingüísticos adecuados ao contexto, as referencias relativas á identidade nacional ou cultural, a linguaxe non verbal. e as diferenzas específicas entre a propia cultura e a cultura vehiculada pola lingua obxecto de estudo. – Actitude receptiva e respectuosa cara ás persoas, países e comunidades lingüísticas que falan outra lingua e teñen unha cultura diferente á propia. ▪ B5.4 Plurilingüismo – Consciencia das habilidades metalingüísticas adquiridas durante as aprendizaxes lingüísticas, e transferencia destes coñecementos e estratexias dunha lingua a outra para avanzar no seu dominio. – Participación en proxectos nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais, e valorando positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe. ▪ B5.5 Funcións comunicativas:	▪ B5.1 Discriminar e reproducir patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación de uso común e máis específicos, axustándose debidamente a algunha variedade estándar da lingua, e seleccionándoos en función das propias intencións comunicativas, incluíndo a expresión sinxela da ironía e do humor. ▪ B5.2 Axustarse con consistencia aos patróns ortográficos, de puntuación e de formato de uso común, e algúns de carácter máis específico. ▪ B5.3 Distinguir a función ou funcións comunicativas tanto principais como secundarias do texto, como implicacións facilmente discernibles e apreciar as diferenzas de significación de distintos expoñentes das mesmas, así como distinguir os significados e propósitos xerais asociados ao uso de distintos patróns discursivos típicos polo que respecta á presentación e organización da información (entre outros, o reforzo ou a recuperación do tema, topicalización – poñendo o tema da oración ao principio, por ex. “Diso non quero falar”- contraste, digresión, ou recapitulación). ▪ B5.4 Integrar na propia competencia intercultural, para producir textos orais e escritos ben axustados ao contexto específico, os aspectos socioculturais e sociolingüísticos máis relevantes da lingua e culturas meta relativos a costumes, usos, actitudes, valores e crenzas, e superar as diferenzas con respecto ás linguas e culturas propias e os estereotipos, demostrando confianza no uso de diferentes rexistros ou outros mecanismos de adaptación contextual, e evitando erros serios de formulación ou presentación textual que poidan conducir a malentendidos ou situacións potencialmente conflitivas. ▪ B5. 5 Coñecer, e saber seleccionar e utilizar léxico oral e escrito común e expresións e modismos de uso habitual, e máis especializado segundo os propios intereses e necesidades no ámbito persoal, público, académico e laboral/profesional, así como un reducido repertorio de palabras e expresións, así como as connotacións máis discernibles, que permita un uso	▪ PLEB 5.1 Comprende e faise comprender con certa confianza e fluidez en situacións de comunicación informais e formais habituais, con matices como a ironía e o humor, sempre que os interlocutores pronuncien con claridade e eviten un uso moi idiomático. ▪ PLEB 5.2 Relaciónase oralmente e por escrito comunicando con eficacia información, noticias, ideas e puntos de vista sobre temas tanto abstractos como concretos; ou solicitando ou transmitindo información relacionada con servizos ou outros ámbitos das relacións sociais, adaptando a súa expresión e os medios de expresalo á situación de comunicación. ▪ PLEB 5.3. Intervén oralmente con distintos propósitos comunicativos con eficacia intercultural. ▪ PLEB 5.4 Entende os detalles do que se lle di en transaccións e xestións que xorden mentres viaxa, organiza a viaxe ou trata coas autoridades, así como en situacións menos habituais en hoteis, tendas, axencias de viaxes, centros de saúde, traballo ou estudos (por ex. para recibir asistencia sanitaria como turista ou como residente, cambiar unha reserva de hotel, anular billetes, ou cambiar un artigo defectuoso), sempre que poida pedir confirmación. ▪ PLEB 5.5 Desenvólvese con seguridade en transaccións e xestións cotiás e menos habituais, xa sexa cara a cara, por teléfono ou outros medios técnicos, solicitando información detallada, ofrecendo explicacións claras e detalladas e desenvolvendo a súa argumentación de xeito satisfactorio na resolución dos problemas que xurdan. ▪ PLEB5.6 Exprésase oralmente e por escrito, en diferentes soportes, con certa densidade léxica, evitando repeticións innecesarias co uso de sinónimos e	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA

	Primeira Lingua Estranxeira II. 2º Bachillerato – GALICIA			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	– Xestión de relacións sociais no ámbito persoal, público, académico e profesional. – Descrición e apreciación de calidades físicas e abstractas de persoas, obxectos, lugares, actividades, procedementos e procesos. – Narración de acontecementos pasados puntuais e habituais, descrición de estados e situacións presentes, e expresión de predicións e de sucesos futuros a curto, medio e longo prazo. – Intercambio de información, indicacións, opinións, crenzas e puntos de vista, consellos, advertencias e avisos. – Expresión da curiosidade, o coñecemento, a certeza, a confirmación, a dúbida, a conxectura, o escepticismo e a incredulidade. – Expresión da vontade, a intención, a decisión, a promesa, a orde, a autorización e a prohibición, a exención e a obxección. – Expresión do interese, a aprobación, o aprecio, o eloxio, a admiración, a satisfacción, a esperanza, a confianza, a sorpresa, e os seus contrarios. – Formulación de suxestións, desexos, condicións e hipóteses. – Establecemento e xestión da comunicación e organización do discurso. ■ B5.6 Léxico – Recoñecemento e uso de léxico oral e escrito común e máis especializado dentro das propias áreas de interese nos ámbitos persoal, público, académico e ocupacional, relativo á descrición de persoas e obxectos, tempo e espazo, estados, eventos e acontecementos, actividades, procedementos e procesos; relacións persoais, sociais, académicas e profesionais; educación e estudo; traballo e emprendemento; bens e servizos; lingua e comunicación intercultural; ciencia e tecnoloxía; historia e cultura. – Recoñecemento e uso de expresións fixas frecuentes (locucións idiomáticas, esquemas fraseolóxicos, colocacións, frases feitas e léxico propio de temas relativos a feitos de actualidade e – Recoñecemento e uso de antónimos, sinónimos e de procedementos de formación de palabras mediante recursos de derivación e de composición, e	humorístico, poético ou estético sinxelo do idioma. ■ B5.6 Coñecer coa profundidade debida e aplicar eficazmente á comprensión do texto os coñecementos sociolingüísticos relativos á estruturación social, ás relacións interpersonais en diversos contextos (desde informal ata institucional) e as convencións sociais (incluíndo crenzas e estereotipos) predominantes nas culturas en que se utiliza a lingua meta, así como os coñecementos culturais máis relevantes (por ex. históricos, xeográficos, literarios ou artísticos) que permitan captar as alusións máis directas sobre estes aspectos que poida conter o texto. ■ B5.7 Resumir ou parafrasear un texto para facelo intelixible a aqueles que necesitan desta mediación por descoñecemento ou coñecemento insuficiente da lingua meta. ■ B5.8 Utilizar o coñecemento sociocultural sobre modo de vida da comunidade que é obxecto de estudo e as diferenzas esenciais entre as prácticas, os valores e as crenzas desa comunidade e as propias para facer un texto comprensible a un interlocutor que descoñece a lingua estranxeira, e resolver posibles malentendidos e conflitos interculturais. ■ B5.9. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	palabras de significado próximo, e recoñece un léxico máis especializado se conta con apoio visual ou contextual.	■ CSC ■ CCEC
			■ PLEB5.7 Comprende textos extensos en lingua estándar transmitidos por diferentes canles, entendendo –aínda que non os comparta– os matices de sentido e de opinión ante puntos de vista e posturas concretas e actitudes que responden a crenzas, costumes e valores propios da cultura da lingua meta.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ PLEB5.8 Explica valores e comportamentos propios dunha cultura a membros doutra diferente, consciente da importancia desta actividade de mediación intercultural. ■ PLEB5.9. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD

Primeira Lingua Estranxeira II. 2º Bachillerato – GALICIA				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	recoñecemento de “falsos amigos”. ■ B5.7 Estructuras sintáctico-discursivas -propias de cada idioma.			

Contidos sintáctico-discursivos por idiomas:

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>weder... noch</i>); disxunción (<i>entweder... oder</i>); oposición/concesión (<i>nur [„habe ich es vergessen“]; trotz/ungeachtet</i>); causa (<i>denn/weil; wegen; da</i>); finalidade (<i>so dass</i>); comparación (<i>so / nicht so + Adjektiv + wie</i>; „<i>weit weniger lästig als</i>“ / „<i>viel lästiger als</i>“; „<i>mit Abstand der Beste</i>“); resultado/correlación (<i>solche... dass</i>); condición (<i>wenn; sofern; falls; angenommen</i>); estilo indirecto (<i>Redewiedergabe; Vorschläge; Aufforderungen; Befehle; Wünsche; Warnungen</i>). - Relacións temporais (<i>solange; seitdem; nachdem [„wir fertig sind“]</i>). - Afirmación (<i>emphatische affirmative Aussagesätze</i>, z. B. „<i>Ich komme ja schon!</i>“). - Exclamación (<i>Welch ein(e) + Nomen [+Satz]</i>, z. B. „<i>Welch eine Plage [ist es...]!</i>“; <i>Wie + Adverb + Adjektiv; Ausrufesätze</i>, z. B. „<i>Mensch, ist das kalt!</i>“). - Negación (z. B. „<i>Nee</i>“, „<i>Nie im Leben</i>“, „<i>Du brauchst nicht zu gehen</i>“). - Interrogación (<i>W-Fragen</i>, z. B. „<i>Was ist denn schon passiert?</i>“, „<i>Um alles in der Welt: Wo warst du?</i>“, <i>Ja/Nein-Fragen; Zeichen</i>). - Expresión do tempo: pasado (<i>Präteritum; Perfekt; Plusquamperfekt; historisches Präsens; Konjunktiv I</i>); presente (<i>Präsens; Konjunktiv I</i>); futuro (<i>werden + Infinitiv; Präsens + Adverb; Perfekt + Adverb</i>). - Expresión do aspecto: puntual (<i>Perfekt; Plusquamperfekt; Futur II</i>); durativo (<i>Präsens; Präteritum; Futur I</i>); habitual	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción; disxunción; oposición/concesión (<i>quoique, malgré que + Subj.</i> (para un hecho real), <i>si... que; que... ou que + Subj.</i>, <i>avoir beau être + nom/Adj./Adv.</i>, <i>loin de, sans</i>); causa (<i>du fait que</i>); finalidade (<i>de peur que, de crainte que, que + Subj.</i> (ex: <i>Viens que je te voie!</i>)); comparación (<i>c'est le meilleur/pire ... que + Subj.</i>, <i>autant/tant que, d'autant plus/moins que...</i>); consecuencia (<i>aussi... que</i>); condición (<i>gérondif</i>, ex: <i>En faisant du sport vous vous sentirez mieux</i>), <i>pourvu que, à condition que</i>); estilo indirecto (<i>rapporter des informations, suggestions, ordres, questions</i>). - Relacións temporais (<i>auparavant, dorénavant, alors que en attendant, tant que</i>). - Exclamación (<i>Comme si...!</i>). - Negación (<i>ne...que (ne explétif)</i>, omisión de « <i>ne</i> », uso de « <i>ne</i> » solo (<i>registre soutenu</i>, ex: <i>Si je ne me trompe, nous sommes arrivés</i>)). - Interrogación (<i>Question rapportée</i>, ex: <i>Il me demande à quelle heure commence le film?</i>). - Expresión do tempo: presente; pasado; futuro (<i>futur antérieur</i>). - Expresión do aspecto: puntual (frases simples); durativo (<i>de ces temps-ci...</i>); habitual; incoativo (<i>être prêt à...</i>); terminativo. - Expresión da modalidade: factualidade; capacidade; posibilidade/probabilidade; necesidade; obriga/prohibición (<i>n'avoir qu'à..., il n'y a qu'à...</i>); permiso (<i>Puis-je...?</i>); intención/deseño; <i>voix passive</i>;	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>neither...nor</i>); disxunción (<i>either...or</i>); oposición/concesión (<i>only (it didn't work)</i>); despite/in spite of + NP/VP/sentence); causa because (of); due to; as; since); finalidade (<i>so as to</i>); comparación (<i>as/not so Adj. as; far less tiresome/much more convenient (than); the best by far</i>); resultado/correlación (<i>such...that</i>); condición (<i>if; unless; in case; supposing</i>); estilo indirecto (<i>reported information, offers, suggestions, promises, commands, wishes, warnings</i>). - Relacións temporais (<i>(just) as; while; once (we have finished)</i>). - Afirmación (<i>emphatic affirmative sentences / the dummy do</i>, e. g. <i>I do love classic music; tags</i>, e. g. <i>I should have</i>). - Exclamación (<i>What + noun + sentence</i>), e. g. <i>What a nuisance (he is)!</i>; <i>How + Adv. + Adj.</i>, e. g. <i>How very extraordinary!</i>; <i>exclamatory sentences and phrases</i>, e. g. <i>Gosh, it is freezing!</i>). - Negación (e. g. <i>Nope; Never ever; You needn't have</i>). - Interrogación (<i>Wh- questions; Aux. Questions; Says who? Why on earth did she say that?</i>; <i>tags</i>). - Expresión do tempo: pasado (<i>past simple and continuous; present perfect simple and continuous; past perfect simple and continuous</i>); presente (<i>present simple and continuous</i>); futuro (<i>present simple and continuous + Adv.</i>; <i>will be + verb+ ing; will + perfect tense (simple and continuous)</i>). - Expresión do aspecto: puntual (<i>simple tenses</i>); durativo (<i>present and past sim-</i>	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>e poi, neppure</i>); disxunción (<i>sennò</i>); oposición (<i>bensi, anzi</i>); causa (<i>per il fatto che</i>); concesión (<i>((cio)nonostante, pur + gerundio</i>); finalidade (<i>allo scopo di + Inf.</i>); condición (<i>purché, ammesso che</i>); comparación (<i>altrettanto/quanto, più/meno di quello che</i>); resultado /correlación (<i>troppo... per, al punto che</i>); estilo indirecto estilo indirecto (<i>informazione riferita, consigli, ordini, offerte, suggerimenti, promesse, avvisi</i>). - Relacións temporais (<i>da che, nel + Inf.</i>; <i>(una volta +) participio passato</i>); - Afirmación (<i>frasi dichiarative affermative; frasi con dislocazione</i> (p.es. <i>il libro, l'ha preso Anna</i>)). - Exclamación (<i>frase enfatica</i> (p.es. <i>tutto ho fatto!</i>); <i>interiezioni</i> (p.es. <i>macché!</i>)). - Negación (<i>frasi dichiarative negative con non, mica e non; proforma</i> (p.es. <i>assolutamente no</i>)). - Interrogación (<i>totali; parziali; indirette</i>); <i>eco</i> (p.es. <i>Simona? Serena, vorrei dire?</i>); <i>orientate</i> (p.es. <i>...non è così? non trovi?</i>); <i>optative-dubitative ottative-dubitative</i> (p.es. <i>che sia lui? che gli sia successo qualcosa?</i>; <i>retoriche</i> (p.es. <i>non sarebbe meglio per tutti se non ci fossero guerre?</i>)). - Expresión do tempo (pasado (<i>presente, piuccheperfetto, perfetto semplice; futuro (futuro composto e condizionale composto)</i>) e do aspecto (puntual (<i>tempi semplici</i>); durativo (<i>presente, imperfetto, perfetto semplice (+Adv.)</i>, <i>tempi composti (+Adv.)</i>); <i>seguire a +Inf.</i>; <i>venire + Ger.</i>); habitual (<i>tempi semplici e perfetto composto e</i>	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>além disso; nem sequer</i>); oposición/concesión (<i>pórem porém; apesar de</i>); causa (<i>por causa de; devido a; por consequência</i>); finalidade (<i>afim de que</i>); comparación (<i>mais/menos/tão/tanto+ Adj./Adv./S + (do) que / como/quanto; como se; bastante menos cansado; muito mais raro; superlativo absoluto</i> (p.e. <i>-errimo</i>); resultado / correlación (<i>tão...que, tanto...que</i>); condição (<i>se, sem que, a não ser que, a menos que</i>); estilo indireto (<i>informações, oferecimentos, sugestões, promessas, ordens, desejos</i>). - Relacións temporais (<i>assimque assim que, até que, apenas, mal</i>). - Afirmación (<i>sentenças declarativas afirmativas; deslocacão de constituintes constituintes</i>). - Exclamación (<i>com inversão, p. e. Un amor, essa criança!; sentenças e sintagmas exclamativos, p.e. Puxa, faz muito frio!; oxalá sejam felizes! felizes</i>). - Negación (<i>sentenças declarativas negativas com nem; não / nem... sequer; não... coisa coisa nenhuma nenhuma; apenas</i>). - Interrogación (<i>sentenças interrogativas diretas totais; sentenças interrogativas diretas QU-; interrogativas tag; interrogativas eco; interrogativas enfáticas</i> (p. e. <i>On-de é que vive?</i>)). - Expresión do tempo: pasado (<i>presente histórico, pretérito imperfeito, perfeito simple simples e perfeito composto e pretérito mais-mais-que-perfeito simple simples e composto</i>); futuro (<i>futuro imperfeito (+Adv.)</i>, <i>futuro perfeito do indicativo e con-</i>

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Português
(<i>Präsens/Präteritum</i> + <i>Adverb</i>; <i>pflügen zu</i>; <i>würde</i>); incoativo (<i>beginnen mit</i>); terminativo. - Expresión da modalidade: factualidade (<i>Aussagesätze</i>); capacidade ([<i>dazu braucht es...</i>]); posibilidade/probabilidade (<i>werden</i>; <i>wahrscheinlich</i>; <i>müssen</i>); necesidade (<i>benötigen</i>; <i>brauchen</i>); obriga (<i>brauchen / nicht brauchen</i>); permiso (<i>dürfen</i>; <i>können</i>; <i>lassen</i>); intención (<i>denken zu</i> + <i>Infinitiv</i>). - Expresión da existencia (z. B. <i>es soll gegeben haben</i>); da entidade (<i>zählbare und nicht zählbare Sammelbezeichnungen</i>; <i>zusammengesetzte Nomen</i>; Pronomen [<i>Relativ-, Reflexiv- und Determinativpronomina</i>]); da calidade (z. B. <i>bläulich</i>, „<i>schön anzuschauen</i>“). - Expresión da cantidade (<i>Zahlen</i>, z. B. „<i>etwa zwanzig Bücher</i>“; <i>Quantität</i>, z. B. „<i>zweimal so viele</i>“; „<i>Berge von Arbeit</i>“; <i>Grad</i>, z. B. <i>äußerst schwierig</i>, so [<i>plötzlich</i>]). - Expresión do espazo (<i>Präpositionen</i>; <i>Lokaladverbien</i>). - Expresión do tempo (<i>Zeitpunkte</i>, z. B. <i>damals</i>, „<i>innerhalb eines Monats</i>“, <i>jederzeit</i>; <i>Zeiteinheiten</i>; <i>Ausdruck der Zeit</i>, z. B. „<i>am Anfang / am Ende des Monats</i>“; <i>Dauer</i>, z. B. „<i>die ganze Woche hindurch</i>“, „<i>über die Weihnachtsfeiertage</i>“; <i>Vorzeitigkeit</i> [<i>noch</i>; <i>schon (nicht)</i>; <i>lange/kurz davor</i>]; <i>Nachzeitigkeit</i>, z. B. <i>später[hin]</i>, <i>lange/kurz danach</i>; <i>Aufeinanderfolge</i> [<i>erstens</i>; <i>ferner</i>; <i>schlussendlich</i>]; <i>Gleichzeitigkeit</i> [<i>gerade als</i>]; <i>Häufigkeit</i>, z. B. <i>selten</i>, <i>wochenweise</i>). - Expresión do modo (<i>Modaladverbien und -sätze</i>, z. B. <i>völlig</i>, „<i>verkehrt herum</i>“, „<i>in einem Durcheinander</i>“).	condicional (oraciones condicionales (<i>les 3 types d'hypothèse</i>); <i>conditionnel passé</i>); cortesía. - Expresión da existencia: os presentativos; a entidade (artigos, sustantivos, pronomes persoais, adxectivos y pronomes demostrativos; pronomes persoais OD e OI, “en”, “y”, proposicións adxectivais (<i>mise en relief</i> con <i>ce qui</i>, <i>ce que</i>, <i>ce dont</i>, <i>ce à quoi</i>; pron. relativos compostos (<i>sur laquelle</i>, <i>grâce auquel</i>, <i>avec/sans lequel</i>, <i>entre/parmi lesquels</i>, <i>à qui</i>, <i>à côté duquel</i>)); a cualidade; a posesión. - Expresión da cantidade: <i>environ</i>, <i>à peu près</i>, <i>plus ou moins</i>, <i>le double</i>, <i>le triple...</i>, <i>un/ des tas de</i>; artigos partitivos, Adv. de cantidade y medidas; y do grao (<i>extrêmement</i>, <i>tellement</i>, <i>suffisamment</i>). - Expresión do espazo (<i>prépositions et adverbies de lieu</i>, <i>position</i>, <i>distance</i>, <i>mouvement</i>, <i>direction</i>, <i>provenance</i>, <i>destination</i>).	<i>ple/perfect</i>; and <i>future continuous</i>); habitual (<i>simple tenses</i> (+ <i>Adv.</i>); <i>used to</i>; <i>would</i>); incoativo (<i>start/begin by</i> +<i>verb+ing</i>); terminativo (<i>cease</i> +<i>verb+ing</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>declarative sentences</i>); capacidade (<i>it takes/holds/serves...</i>); posibilidade/probabilidade (<i>will</i>; <i>likely</i>; <i>should</i>; <i>ought to</i>); necesidade (<i>want</i>; <i>take</i>); obriga (<i>need/needn't</i>); permiso (<i>may</i>; <i>could</i>; <i>allow</i>) intención (<i>be thinking of</i> +<i>verb+ing</i>). - Expresión da existencia (e. g. <i>there must have been</i>); a entidade (<i>count/uncount/collective/compound nouns</i>; pronouns (<i>relative, reflexive/emphatic, one(s)</i>; <i>determiners</i>); a cualidade (e. g. <i>bluish</i>; <i>nice to look at</i>). - Expresión da cantidade: <i>Number</i> (e. g. <i>some twenty people</i>; <i>thirty something</i>). <i>Quantity</i>: e. g. <i>twice as many</i>; <i>piles of newspapers</i>; <i>mountains of things</i>. <i>Degree</i>: e. g. <i>extremely</i>; <i>so (suddenly)</i>. - Expresión do espazo (<i>prepositions and adverbs of location, position, distance, motion, direction, origin and arrangement</i>). - Expresión do tempo (<i>points</i> (e. g. <i>back then</i>; <i>within a month</i>; <i>whenever</i>, <i>divisions</i> (e. g. <i>fortnight</i>), and <i>indications</i> (e. g. <i>earlier/later today/in the year</i>) of time; <i>duration</i> (e. g. <i>through(out) the winter</i>; <i>over Christmas</i>); <i>anteriority</i> (<i>already</i>; (<i>not</i>) <i>yet</i>; <i>long/shortly before</i>); <i>posteriority</i> (e. g. <i>later (on)</i>; <i>long/shortly after</i>); <i>sequence</i> (<i>to begin with</i>, <i>besides</i>, <i>to conclude</i>); <i>simultaneousness</i> (<i>just then/as</i>); <i>frequency</i> (e. g. <i>rarely</i>; <i>on a weekly basis</i>). - Expresión do modo (<i>Adv. and phrases of manner</i>, e. g. <i>thoroughly</i>; <i>inside out</i>; <i>upside down</i>, <i>in a mess</i>). - Uso de conectores. <i>Have/get</i> causative. <i>Phrasal verbs</i>. <i>Gerund and infinitive</i>.	<i>piuccheperfecto</i> (+<i>Avv.</i>); <i>essere solito</i> + <i>Inf.</i>; iterativo (<i>perfecto semplice</i> (+<i>Avv.</i>); incoativo (<i>accingersi a/essere in procinto di</i> + <i>Inf.</i>); terminativo (<i>imperfetto narrativo</i>; <i>tempi composti e perfetto semplice</i>; <i>cessare di</i>+ <i>Inf.</i>)). - Expresión da modalidade (factualidade (<i>frasi dichiarative affermative e negative</i>); capacidade ((<i>non</i>) <i>essere bravo a</i> + <i>Inf.</i>; posibilidade (<i>futuro semplice e composto</i>; <i>verbi, sostantivi e aggettivi che indicano opinione, dubbio, assunzione, attesa, persuasione, apparenza</i> + <i>cong.</i>; <i>condizionale composto</i>; <i>dovere</i> + <i>Inf. composto</i>); necesidade (<i>esserci bisogno</i>); obriga (<i>futuro</i>; <i>essere tenuto a</i> + <i>Inf.</i>; <i>andare</i> + <i>participio passato</i>); intención (<i>verbi volitivi</i> + <i>cong.</i>); prohibición (<i>non andare</i> + <i>participio passato</i>). -Expresión da existencia (p.es. <i>dovrebbe esserci stato</i>; <i>ecco tutto</i>); a entidade (<i>nomi contabili / massa / collettivi / composti</i>; <i>pronomi (relativi, riflessivi, tonici)</i>; <i>determinanti</i>); a calidade (p.es. <i>piuttosto stanco</i>; <i>facile a dirsi</i>). -Expresión da cantidade (<i>numero: singolare/plurale; numerali cardinali, ordinali, collettivi</i> (p.es. <i>entrambi, ambedue</i>), <i>moltiplicativi</i> (p.es. <i>quadruplo</i>); <i>frazionari</i> (p.es. <i>tre su tre</i>); <i>distributivi</i> (p.es. <i>uno a uno</i>). <i>Quantità</i>: p.es. <i>vari motivi, una pila di libri</i>; <i>grado</i>: p.es. <i>estremamente doloroso</i>; <i>particolarmente bravo</i>. - Expresión do espazo (<i>preposizioni, avverbi ed espressioni che indicano luogo, posizione, distanza, movimento, direzione, origine e disposizione</i>). - Expresión do tempo (<i>l'ora</i> ((p.es. <i>manca</i>) <i>venti alle otto</i>); <i>divisione</i> (p.es. <i>ai tempi dei miei nonni, sul presto</i>) e <i>collocazione nel tempo</i> (p.es. <i>nel Quattrocento</i>; <i>nel frattempo</i>); <i>durata</i> (p.es. <i>l'intera giornata, sotto Natale</i>); <i>anteriorità</i> (p.es. <i>prima che, (non) ancora</i>); <i>posteriorità</i> (p.es. <i>qualche anno più tardi</i>); <i>contemporaneità</i> (p.es. <i>nel momento in cui, contemporaneamente</i>); <i>sequenza</i> (p.es. <i>inoltre ... poi ... infine</i>); <i>intermittenza</i> (p.es. <i>talvolta</i>); <i>frequenza</i> (p.es.	dicional). - Expresión do aspecto: puntual (<i>tempos simples</i>); durativo (<i>presente, futuro imperfecto e pretérito imperfecto do indicativo</i> (+ <i>Adv.</i>); <i>ir / vir a</i> + <i>Inf.</i>; <i>sufixos de duração</i>, p. e. -<i>ear</i>, -<i>ecer</i>); habitual (<i>tempos simples</i> (+ <i>Adv.</i>)); terminativo (<i>presente histórico, pretérito perfeito simple simples e composto, pretérito mais-que-perfeito composto e futuro perfeito do indicativo</i>; <i>chegar a</i> + <i>Inf.</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>frases declarativas</i>); capacidade (<i>poder com</i>; <i>conseguir</i> + <i>Inf.</i>); posibilidade/probabilidade (<i>pode ser que / tal vez</i> + <i>Conj.</i>; <i>futuro do presente e futuro perfeito</i>); necesidade (<i>precisar</i>; <i>ser preciso/necessário</i> + <i>Conj.</i>); obrigación (<i>ser obrigatório que</i> + <i>Conj.</i>; <i>presente do indicativo</i>); permiso (<i>ser possível / permitido que</i> + <i>Conj.</i>); prohibición (<i>ser proibido que</i>); intención (<i>querer que</i> + <i>Conj.</i>; <i>ir / haver de</i> + <i>Inf.</i>). - Expresión da existencia (p. e. <i>faltar</i>, <i>acontecer</i>); a entidade (<i>substantivos contáveis /massivos /coletivos /compostos</i>; <i>pronomes (relativos, reflexivos átonos/tônicos tónicos, determinantes)</i>; a cualidade (p.e. <i>azulado</i>; <i>útil para a dificuldade em dormir</i>). - Expresión da cantidade: <i>Numerais</i> (p. e. <i>pelo menos 20 pessoas</i>; <i>perto de 30 km</i>). <i>Quantidade</i>: p. e. <i>duas vezes no máximo</i>; <i>um monte de gente</i>. <i>Grau</i>: p. e. <i>totalmente</i>; <i>tão de repente</i>. - Expresión do espazo (<i>preposições e advérbios de lugar, localização, distância, movimento, direção</i>). - Expresión do tempo: <i>expressões, preposições e locuções de tempo</i> (<i>momento pontual</i> (p. e. <i>daqui a uma semana</i>), <i>divisões</i> (p. e. <i>prazo</i>; <i>estação seca</i>) e <i>indicações de tempo</i> (p. e. <i>a 13 dias do evento</i>); <i>duração</i> (p. e. <i>por todo o dia</i>; <i>no período natalício</i>); <i>anterioridade</i> (a última vez que, <i>há bocado, fazia pouco</i>); <i>posterioridade</i> (<i>dentro de alguns dias, de hoje em diante, em breve</i>); <i>seqüência</i> (<i>para começar, se-</i>

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
			<i>di rado</i>)). ■ Expresión do modo (<i>avverbi di modo</i> : p.es. <i>di proposito, a diritto, perbene</i>).	<i>guidamente, em conclusão</i>); <i>simultaneidade (no mesmo tempo que, atualmente)</i> ; <i>frequência (p. e. uma vez por dia, regularmente)</i> . ■ Expresión do modo (<i>expressões, preposições e locuções prepositivas de modo, p.e. em excesso; ao gosto</i>).

2.1.28 Química

Introdución

A Química no bacharelato debe contribuír a afondar no coñecemento do mundo que rodea ao alumnado, á familiarización coa actividade científica e tecnolóxica e ao desenvolvemento das competencias clave.

Desde esta disciplina débese seguir atendendo ás relacións ciencia, tecnoloxía, sociedade e ambiente, en particular ás aplicacións da química, á súa presenza na vida cotiá e ás súas repercusións directas en numerosos ámbitos da sociedade actual. A súa relación con outros campos de coñecemento, como a Bioloxía, a Medicina, a Enxeñaría, a Xeoloxía, a Astronomía, a Farmacia ou a Ciencia dos Materiais, por citar algúns, fai que contribúa a unha formación crítica en relación co papel que a química desenvolve na sociedade, tanto como elemento de progreso como polos posibles efectos negativos dalgúns dos seus desenvolvementos.

A materia de Química apóiase nas Matemáticas e na Física e, á súa vez, serve de base para as ciencias da vida. Desde esta posición, a Química amplía a formación científica do alumnado e proporciona unha ferramenta para a comprensión da natureza das ciencias en xeral, polo que é unha axuda importante na toma de decisións ben fundamentadas e responsables en relación coa súa propia vida e coa comunidade onde vive, co obxectivo final de construír unha sociedade mellor, dada a capacidade da química para resolver problemas humanos e responder a diferentes necesidades sociais.

Esta materia estrutúrase en 4 bloques, nos que aparecen interrelacionados todos os elementos do currículo.

O primeiro bloque, "A actividade científica", constitúe o eixo metodolóxico da área, sendo necesario que se traballe de forma simultánea con cada un dos tres bloques restantes. O ensino-aprendizaxe da Química implica a realización de pequenos proxectos de investigación (QUB1.1.1.) que inclúan experiencias de laboratorio (QUB1.2.1.), así como a busca, análise e elaboración de información (QUB1.3.1., QUB1.4.2.), sendo de interese o emprego das TIC (QUB1.4.4, QUB1.4.1.), tanto como ferramenta para a obtención de datos, o tratamento da información, a análise dos resultados e a presentación de conclusións como para o emprego de aplicacións informáticas de simulación de prácticas que sería dificultoso desenvolver no laboratorio real (QUB1.4.3.) . Tanto os criterios de avaliación como os estándares de aprendizaxe deste bloque cobran sentido ao relacionalos cos doutros bloques. Así, o QUB1.2.1. terá que referirse ás diversas experiencias químicas desenvolvidas ao longo do curso (QUB3.2.1., QUB3.4.2., QUB3.7.1, QUB3.10.1., QUB3.12.1., QUB3.15.1., QUB3.19.2, QUB3.21.1...).

O segundo bloque, "Orixe e evolución dos compoñentes do Universo", aborda a estrutura atómica dos elementos e a súa repercusión nas propiedades periódicas dos mesmos. A visión actual do concepto do átomo e as subpartículas que o conforman contrasta coas nocións da teoría atómico-molecular coñecidas previamente polo alumnado. Entre as características propias de cada elemento destaca a reactividade dos seus átomos e os distintos tipos de enlaces e forzas que aparecen entre eles e, como consecuencia, as propiedades fisicoquímicas dos compostos que poden formar.

No terceiro bloque, "Reaccións químicas", trátanse tanto o aspecto dinámico (cinética) como o estático (equilibrio químico) das reaccións químicas, os factores que modifican tanto a velocidade de reacción como o desprazamento do seu equilibrio, as reaccións ácido-base e de oxidación-redución e as súas implicacións sociais e industriais.

Finalmente, o último bloque, "Síntese orgánica e novos materiais", con contidos de química orgánica, está destinado ao estudo dalgunhas funcións orgánicas e aos polímeros, abordando as súas características, como se producen, e a grande importancia que teñen na actualidade a causa das numerosas aplicacións que presentan: a química médica, a química dos alimentos e a química ambiental.

As estratexias metodolóxicas que se propoñen para desenvolver o currículo desta materia son as seguintes:

- Fomentar a competencia aprender a aprender e a sentido de iniciativa e espírito emprendedor, a través da planificación, realización, presentación e avaliación de deseños experimentais por parte do alumnado, incluíndo a incorporación das TIC para o desenvolvemento da competencia dixital, co obxectivo de favorecer unha visión máis actual da actividade tecnolóxica e científica contemporánea.
- Partir, sempre que sexa posible, de enfrontar ao alumnado a situacións problemáticas que deba resolver poñendo en xogo os saberes dos que dispón.
- Potenciar a dimensión colectiva da actividade científica organizando equipos de traballo, propiciando o traballo cooperativo na investigación.
- Considerar as implicacións ciencia-tecnoloxía-sociedade-medio natural dos problemas (posibles aplicacións, repercusións negativas, toma de decisións, ciencia e pseudociencia, etc.) e as posibles relacións con outros campos do coñecemento.

2º de bacharelato

	Química. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. A actividade científica			
- b - e - l - j - k	B1.1. Utilización de estratexias básicas da actividade científica.	B1.1. Realizar interpretacións, predicións e representación de fenómenos químicos a partir dos datos dunha investigación científica e obter conclusións.	QUB1.1.1. Aplica habilidades necesarias para a investigación científica: traballando tanto individualmente como en grupo, formulando preguntas, identificando problemas, recollendo datos mediante a observación ou experimentación, analizando e comunicando os resultados e desenvolvendo explicacións mediante a realización dun informe final.	- CAA - CCL - CMCCT - CSC - CSIEE
- b - i	- B1.2. Importancia da investigación científica na industria e na empresa. - B1.3. Prevención de riscos no laboratorio	B1.2. Aplicar a prevención de riscos no laboratorio de química e coñecer a importancia dos fenómenos químicos e as súas aplicacións aos individuos e á sociedade.	QUB1.2.1. Utiliza o material e instrumentos de laboratorio empregando as normas de seguridade axeitadas para a realización de diversas experiencias químicas.	- CMCCT - CSC
- d - e - g - l - j	B1.4. Investigación científica: documentación, elaboración de informes, comunicación e difusión de resultados.	B1.3. Empregar axeitadamente as TIC para a busca de información, manexo de aplicacións de simulación de probas de laboratorio, obtención de datos e elaboración de informes.	QUB1.3.1. Elabora información e relaciona os coñecementos químicos aprendidos con fenómenos da natureza e as posibles aplicacións e consecuencias na sociedade actual.	- CCL - CD - CMCCT - CSC
- b - e - l - j	B1.4. Investigación científica: documentación, elaboración de informes, comunicación e difusión de resultados.	B1.4. Diseñar, elaborar, comunicar e defender informes de carácter científico realizando unha investigación baseada na práctica experimental.	QUB1.4.1. Analiza a información obtida principalmente a través de Internet identificando as principais características ligadas á fiabilidade e obxectividade do fluxo de información científica.	- CAA - CD - CMCCT
			QUB1.4.2. Selecciona, comprende e interpreta información relevante nunha fonte de información de divulgación científica e transmite as conclusións obtidas utilizando a linguaxe oral e escrita con propiedade.	- CAA - CCL - CMCCT
			QUB1.4.3. Localiza e utiliza aplicacións e programas de simulación de prácticas de laboratorio.	- CD - CMCCT
			QUB1.4.4. Realiza e defende un traballo de investigación utilizando as TIC.	- CCL - CD - CMCCT - CSIEE

	Química. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 2. Orixe e evolución dos compoñentes do Universo			
▪ b ▪ l ▪ j	▪ B2.1. Estrutura da materia. Hipótese de Planck. ▪ B2.2. Modelo atómico de Bohr.	▪ B2.1. Analizar cronoloxicamente os modelos atómicos ata chegar ao modelo actual discutindo as súas limitacións e a necesidade dun novo.	▪ QUB2.1.1. Explica as limitacións dos distintos modelos atómicos relacionándoo cos distintos feitos experimentais que levan asociados.	▪ CCEC ▪ CMCCT
			▪ QUB2.1.2. Calcula o valor enerxético correspondente a unha transición electrónica entre dous niveis dados relacionándoo coa interpretación dos espectros atómicos.	▪ CMCCT
▪ i ▪ j	▪ B2.2. Modelo atómico de Bohr. ▪ B2.3. Orbitais atómicos. Números cuánticos e a súa interpretación.	▪ B2.2. Recoñecer a importancia da teoría mecanocuántica para o coñecemento do átomo.	▪ QUB2.2.1. Diferenza o significado dos números cuánticos segundo Bohr e a teoría mecanocuántica que define o modelo atómico actual, relacionándoo co concepto de órbita e orbital.	▪ CMCCT
▪ e ▪ i	▪ B2.4. Mecánica cuántica: Hipótese de De Broglie, Principio de Incerteza de Heisenberg.	▪ B2.3. Explicar os conceptos básicos da mecánica cuántica: dualidade onda-corpúsculo e incerteza.	▪ QUB2.3.1. Determina lonxitudes de onda asociadas a partículas en movemento para xustificar o comportamento ondulatorio dos electróns.	▪ CMCCT
			▪ QUB2.3.2. Xustifica o carácter probabilístico do estudo de partículas atómicas a partir do principio de incerteza de Heisenberg.	▪ CMCCT
▪ e ▪ i	▪ B2.5. Partículas subatómicas: orixe do Universo.	▪ B2.4. Describir as características fundamentais das partículas subatómicas diferenciando os distintos tipos.	▪ QUB2.4.1. Coñece as partículas subatómicas e os tipos de quarks presentes na natureza íntima da materia e na orixe primixenia do Universo, explicando as características e clasificación destes.	▪ CMCCT
▪ i	▪ B2.6. Clasificación dos elementos segundo a súa estrutura electrónica: Sistema Periódico.	▪ B2.5. Establecer a configuración electrónica dun átomo relacionándoa coa súa posición na Táboa Periódica.	▪ QUB2.5.1. Determina a configuración electrónica dun átomo, coñecida a súa posición na Táboa Periódica e os números cuánticos posibles do electrón diferenciador.	▪ CMCCT
▪ i	▪ B2.6. Clasificación dos elementos segundo a súa estrutura electrónica: Sistema Periódico.	▪ B2.6. Identificar os números cuánticos para un electrón segundo no orbital no que se atope.	▪ QUB2.6.1. Xustifica a reactividade dun elemento a partir da estrutura electrónica ou a súa posición na Táboa Periódica.	▪ CMCCT
▪ i ▪ j	▪ B2.7. Propiedades dos elementos segundo a súa posición no Sistema Periódico: enerxía de ionización, afinidade electrónica, electronegatividade, raio atómico.	▪ B2.7. Coñecer a estrutura básica do Sistema Periódico actual, definir as propiedades periódicas estudadas e describir a súa variación ao longo dun grupo ou período.	▪ QUB2.7.1. Argumenta a variación do raio atómico, potencial de ionización, afinidade electrónica e electronegatividade en grupos e períodos, comparando as devanditas propiedades para elementos diferentes.	▪ CMCCT
▪ i ▪ j	▪ B2.8. Enlace químico.	▪ B2.8. Utilizar o modelo de enlace correspondente para explicar a formación de moléculas, de cristais e estruturas macroscópicas e deducir as súas propiedades.	▪ QUB2.8.1. Xustifica a estabilidade das moléculas ou cristais formados empregando a regra do octeto ou baseándose nas interaccións dos electróns da capa de	▪ CMCCT

	Química. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			valencia para a formación dos enlaces.	
i	- B2.9. Enlace iónico. - B2.10. Propiedades das substancias con enlace iónico.	B2.9. Construír ciclos enerxéticos do tipo Born-Haber para calcular a enerxía de rede, analizando de forma cualitativa a variación de enerxía de rede en diferentes compostos	QUB2.9.1. Aplica o ciclo de Born-Haber para o cálculo da enerxía reticular de cristais iónicos.	CMCCT
			QUB2.9.2. Compara a fortaleza do enlace en distintos compostos iónicos aplicando a fórmula de Born-Landé para considerar os factores dos que depende a enerxía reticular.	CMCCT
i j	- B2.11. Enlace covalente. - B2.12. Xeometría e polaridade das moléculas. - B2.13. Teoría do enlace de valencia (TEV) e hibridación - B2.14. Teoría de repulsión de pares electrónicos da capa de valencia (TRPECV).	B2.10. Describir as características básicas do enlace covalente empregando diagramas de Lewis e utilizar a TEV para a súa descrición máis complexa.	QUB2.10.1. Determina a polaridade dunha molécula utilizando o modelo ou teoría máis axeitados para explicar a súa xeometría.	CMCCT
			QUB2.10.2. Representa a xeometría molecular de distintas substancias covalentes aplicando a TEV e a TRPECV.	CMCCT
i j	- B2.15. Propiedades das substancias con enlace covalente. - B2.16. Enlaces presentes en substancias de interese biolóxico	B2.11. Empregar a teoría da hibridación para explicar o enlace covalente e a xeometría de distintas moléculas.	QUB2.11.1. Dá sentido aos parámetros moleculares en compostos covalentes utilizando a teoría de hibridación para compostos inorgánicos e orgánicos.	CMCCT
d h i j	- B2.17. Enlace metálico. - B2.18. Propiedades dos metais. Aplicacións de superconductores e semicondutores.	B2.12. Coñecer as propiedades dos metais empregando as diferentes teorías estudadas para a formación do enlace metálico.	QUB2.12.1. Explica a condutividade eléctrica e térmica mediante o modelo do gas electrónico aplicándoo tamén a substancias semicondutoras e supercondutoras.	CMCCT
i	- B2.18. Propiedades dos metais. Aplicacións de superconductores e semicondutores. - B2.19. Modelo do gas electrónico e teoría de bandas.	B2.13. Explicar a posible condutividade eléctrica dun metal empregando a teoría de bandas.	QUB2.13.1. Describe o comportamento dun elemento como illante, condutor ou semiconductor eléctrico utilizando a teoría de bandas.	CMCCT
			QUB2.13.2. Coñece e explica algunhas aplicacións dos semicondutores e superconductores analizando a súa repercusión no avance tecnolóxico da sociedade.	CMCCT
i	B2.20. Natureza das forzas intermoleculares	B2.14. Recoñecer os diferentes tipos de forzas intermoleculares e explicar como afectan ás propiedades de determinados compostos en casos concretos.	QUB2.14.1. Xustifica a influencia das forzas intermoleculares para explicar como varían as propiedades específicas de diversas substancias en función das demandas interaccións.	CMCCT
i	- B2.9. Enlace iónico. - B2.11. Enlace covalente.	B2.15. Diferenciar as forzas intramoleculares das intermoleculares en compostos iónicos ou covalentes.	QUB2.15.1. Compara a enerxía dos enlaces intramoleculares en relación coa enerxía correspondente ás forzas intermoleculares xustificando o comportamento fisi-	CMCCT

	Química. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	B2.20. Natureza das forzas intermoleculares.		coquímico das moléculas.	
	Bloque 3. Reaccións químicas			
i	- B3.1. Concepto de velocidade de reacción. - B3.2. Teoría de colisións e do estado de transición.	B3.1. Definir velocidade dunha reacción e aplicar a teoría das colisións e do estado de transición utilizando o concepto de enerxía de activación.	QUB3.1.1. Obtén ecuacións cinéticas reflectindo as unidades das magnitudes que interveñen.	CMCCT
- i - j	- B3.3. Factores que inflúen na velocidade das reaccións químicas. - B3.4. Utilización de catalizadores en procesos industriais.	B3.2. Xustificar como a natureza e concentración dos reactivos, a temperatura e a presenza de catalizadores modifican a velocidade de reacción.	QUB3.2.1. Predí a influencia dos factores que modifican a velocidade dunha reacción.	CMCCT
			QUB3.2.2. Explica o funcionamento dos catalizadores relacionándoo con procesos industriais e a catálise enzimática analizando a súa repercusión no medio e na saúde.	- CMCCT - CSC
i	B3.5. Mecanismos de reacción.	B3.3. Coñecer que a velocidade dunha reacción química depende da etapa limitante segundo o seu mecanismo de reacción establecido.	QUB3.3.1. Deduce o proceso de control da velocidade dunha reacción química identificando a etapa limitante correspondente ao seu mecanismo de reacción.	CMCCT
i	- B3.6. Equilibrio químico. Lei de acción de masas. - B3.7. A constante de equilibrio: formas de expresala.	B3.4. Aplicar o concepto de equilibrio químico para predicir a evolución dun sistema.	QUB3.4.1. Interpreta o valor do cociente de reacción comparándoo coa constante de equilibrio previndo a evolución dunha reacción para alcanzar o equilibrio.	CMCCT
			QUB3.4.2. Comproba e interpreta experiencias de laboratorio onde se poñen de manifesto os factores que inflúen no desprazamento do equilibrio químico, tanto en equilibrios homoxéneos como heteroxéneos.	- CAA - CMCCT
i	B3.7. A constante de equilibrio: formas de expresala.	B3.5. Expresar matematicamente a constante de equilibrio dun proceso, no que interveñen gases, en función da concentración e das presións parciais.	QUB3.5.1. Acha o valor das constantes de equilibrio, Kc e Kp, para un equilibrio en diferentes situacións de presión, volume ou concentración.	CMCCT
			QUB3.5.2. Calcula as concentracións ou presións parciais das substancias presentes nun equilibrio químico empregando a lei de acción de masas e deduce como evoluciona o equilibrio ao variar a cantidade de produto ou reactivo.	CMCCT
- i	B3.8. Equilibrios con gases.	B3.6. Relacionar Kc e Kp en equilibrios con gases, interpretando o seu significado e resolver problemas de equilibrios homoxéneos en reaccións gasosas.	QUB3.6.1. Utiliza o grao de disociación aplicándoo ao cálculo de concentracións e constantes de equilibrio Kc e Kp.	CMCCT
i	B3.9. Equilibrios heteroxéneos: reaccións de precipita-	B3.7. Resolver problemas de equilibrios heteroxéneos,	QUB3.7.1. Relaciona a solubilidade e o produto de	CMCCT

	Química. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■	ción.	con especial atención aos de disolución-precipitación.	solubilidade aplicando a lei de Guldberg e Waage en equilibrios heteroxéneos sólido-líquido e aplicao experimentalmente como método de separación e identificación de mesturas de sales disoltos.	
■ i ■ j	■ B310. Factores que afectan ao estado de equilibrio: Principio de Le Chatelier.	■ B3.8. Aplicar o principio de Le Chatelier a distintos tipos de reaccións tendo en conta o efecto da temperatura, a presión, o volume e a concentración das substancias presentes predicindo a evolución do sistema.	■ QUB3.8.1. Aplica o principio de Le Chatelier para predicir a evolución dun sistema en equilibrio ao modificar a temperatura, presión, volume ou concentración que o definen, utilizando como exemplo a obtención industrial do amoníaco.	■ CMCCT
■ i ■ j ■	■ B3.3. Factores que influen na velocidade das reaccións químicas. ■ B3.4. Utilización de catalizadores en procesos industriais. ■ B3.10. Factores que afectan ao estado de equilibrio: Principio de Le Chatelier. ■ B3.11. Aplicacións e importancia do equilibrio químico en procesos industriais e en situacións da vida cotiá.	■ B3.9. Valorar a importancia que ten o principio de Le Chatelier en diversos procesos industriais.	■ QUB3.9.1. Analiza os factores cinéticos e termodinámicos que influen nas velocidades de reacción e na evolución dos equilibrios para optimizar a obtención de compostos de interese industrial, como por exemplo o amoníaco.	■ CMCCT
■ i	■ B3.9. Equilibrios heteroxéneos: reaccións de precipitación. ■ B3.10. Factores que afectan ao estado de equilibrio: Principio de Le Chatelier.	■ B3.10. Explicar como varía a solubilidade dun sal polo efecto dun ion común.	■ QUB3.10.1. Calcula a solubilidade dun sal interpretando como se modifica ao engadir un ion común. Verifícao experimentalmente nalgúns casos concretos.	■ CMCCT
■ i	■ B3.12. Concepto de ácido-base. ■ B313. Teoría de Brønsted-Lowry.	■ B3.11. Aplicar a teoría de Brønsted para recoñecer as substancias que poden actuar como ácidos ou bases.	■ QUB3.11.1. Xustifica o comportamento ácido ou básico dun composto aplicando a teoría de Brønsted-Lowry dos pares de ácido-base conxugados.	■ CMCCT
■ i	■ B3.14. Forza relativa dos ácidos e bases, grao de ionización. ■ B3.15. Equilibrio iónico da auga B3.16. Concepto de pH. Importancia do pH a nivel biolóxico. ■ B3.17. Estudio cualitativo das disolucións reguladoras de pH.	■ B3.12. Determinar o valor do pH de distintos tipos de ácidos e bases.	■ QUB3.12.1. Identifica o carácter ácido, básico ou neutro e a fortaleza ácido-base de distintas disolucións segundo o tipo de composto disolto nelas e determina teórica e experimentalmente o valor do pH destas.	■ CMCCT
■ i ■ j	■ B3.18. Equilibrio ácido-base ■ B3.19. Volumetrías de neutralización ácido-base.	■ B3.13. Explicar as reaccións ácido-base e a importancia dalgunha delas así como as súas aplicacións prácticas.	■ QUB3.13.1. Describe o procedemento para realizar unha volumetría ácido-base dunha disolución de concentración descoñecida, realizando os cálculos necesarios.	■ CMCCT
■ i	■ B3.20. Estudio cualitativo da hidrólise de sales.	■ B3.14. Xustificar o pH resultante na hidrólise dun sal.	■ QUB3.14.1. Predí o comportamento ácido-base dun sal disolto en auga aplicando o concepto de hidrólise, escribindo os procesos intermedios e equilibrios que teñen lugar.	■ CAA ■ CMCCT

Química. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ i	■ B3.19. Volumetrías de neutralización ácido-base.	■ B3.15. Utilizar os cálculos estequiométricos necesarios para levar a cabo unha reacción de neutralización ou volumetría ácido-base.	■ QUB3.15.1. Determina a concentración dun ácido ou base valorándoa con outra de concentración coñecida establecendo o punto de equivalencia da neutralización mediante o emprego de indicadores ácido-base. Faino no laboratorio no caso de ácidos e bases fortes.	■ CMCCT
■ i ■ j	■ B3.21. Ácidos e bases relevantes a nivel industrial e de consumo. Problemas ambientais.	■ B3.16. Coñecer as distintas aplicacións dos ácidos e bases na vida cotiá tales como produtos de limpeza, cosmética, etc.	■ QUB3.16.1. Recoñece a acción dalgúns produtos de uso cotián como consecuencia do seu comportamento químico ácido-base.	■ CMCCT
■ i	■ B3.22. Equilibrio redox ■ B3.23. Concepto de oxidación-redución. Oxidantes e redutores. Número de oxidación.	■ B3.17. Determinar o número de oxidación dun elemento químico identificando se se oxida ou reduce nunha reacción química.	■ QUB3.17.1. Define oxidación e redución relacionándoo coa variación do número de oxidación dun átomo en substancias oxidantes e redutoras.	■ CMCCT
■ i ■ j	■ B3.24. Axuste redox polo método do ion-electrón. Estequiometría das reaccións redox.	■ B3.18. Axustar reaccións de oxidación-redución utilizando o método do ión-electrón e facer os cálculos estequiométricos correspondentes.	■ QUB3.18.1 Identifica reaccións de oxidación-redución empregando o método do ion-electrón para axustalas.	■ CMCCT
■ i	■ B3.25. Potencial de redución estándar.	■ B3.19. Comprender o significado de potencial estándar de redución dun par redox, utilizándoo para predicir a espontaneidade dun proceso entre dous pares redox.	■ QUB3.19.1. Relaciona a espontaneidade dun proceso redox coa variación de enerxía de Gibbs considerando o valor da forza electromotriz obtida.	■ CMCCT
			■ QUB3.19.2. Deseña unha pila coñecendo os potenciais estándar de redución, utilizándoos para calcular o potencial xerado formulando as semirreaccións redox correspondentes. Constrúe unha pila Daniell	■ CMCCT
			■ QUB3.19.3. Analiza un proceso de oxidación-redución coa xeración de corrente eléctrica representando unha célula galvánica.	■ CMCCT
■ i	■ B3.26. Volumetrías redox	■ B3.20. Realizar cálculos estequiométricos necesarios para aplicar ás volumetrías redox.	■ QUB3.20.1. Describe o procedemento para realizar unha volumetría redox realizando os cálculos estequiométricos correspondentes.	■ CMCCT
■ i	■ B3.27. Leis de Faraday da electrólises.	■ B3.21. Determinar a cantidade de substancia depositada nos eléctrodos dunha cuba electrolítica empregando as leis de Faraday.	■ QUB3.21.1. Aplica as leis de Faraday a un proceso electrolítico determinando a cantidade de materia depositada nun eléctrodo ou o tempo que tarda en facelo. Compróbo experimentalmente nalgún proceso dado.	■ CMCCT
■ i ■ j	■ B3.28. Aplicacións e repercusións das reaccións de oxidación redución: baterías eléctricas, pilas de combustible, prevención da corrosión de metais.	■ B3.22. Coñecer algunhas das aplicacións da electrólises como a prevención da corrosión, a fabricación de pilas de distintos tipos (galvánicas, alcalinas, de combustible) e a obtención de elementos puros.	■ QUB3.22.1. Representa os procesos que teñen lugar nunha pila de combustible, escribindo as semirreaccións redox, e indicando as vantaxes e inconvenientes do uso destas pilas fronte ás convencionais.	■ CMCCT ■ CSC

	Química. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			QUB3.22.2. Xustifica as vantaxes da anodización e a galvanoplastia na protección de obxectos metálicos.	CMCCT
	Bloque 4. Síntese orgánica e novos materiais			
i	B4.1. Estudo de funcións orgánicas.	B4.1. Recoñecer os compostos orgánicos, segundo a función que os caracteriza.	QUB4.1.1. Relaciona a forma de hibridación do átomo de carbono co tipo de enlace en diferentes compostos representando graficamente moléculas orgánicas sinxelas.	CMCCT
i	- B4.2. Nomenclatura e formulación orgánica segundo as normas da IUPAC. - B4.3. Funcións orgánicas de interese: osixenadas e nitroxenadas, derivados haloxenados tioles perácidos. Compostos orgánicos polifuncionais.	B4.2. Formular compostos orgánicos sinxelos con varias funcións.	QUB4.2.1. Diferenza distintos hidrocarburos e compostos orgánicos que posúen varios grupos funcionais, nomeándoos e formulándoos.	CMCCT
i	B4.4. Tipos de isomería.	B4.3. Representar isómeros a partir dunha fórmula molecular dada.	QUB4.3.1. Distingue os diferentes tipos de isomería representando, formulando e nomeando os posibles isómeros, dada unha fórmula molecular.	CMCCT
i	B4.5. Tipos de reaccións orgánicas.	B4.4. Identificar os principais tipos de reaccións orgánicas: substitución, adición, eliminación, condensación e redox.	QUB4.4.1. Identifica e explica os principais tipos de reaccións orgánicas: substitución, adición, eliminación, condensación e redox, predicindo os produtos, se é necesario.	CMCCT
i	B4.5. Tipos de reaccións orgánicas.	B4.5. Escribir e axustar reaccións de obtención ou transformación de compostos orgánicos en función do grupo funcional presente.	QUB4.5.1. Desenvolve a secuencia de reaccións necesarias para obter un composto orgánico determinado a partir doutro con distinto grupo funcional aplicando a regra de Markovnikov ou de Saytzeff para a formación de distintos isómeros.	CMCCT
- b - i - j	- B4.6. Importancia da Química do Carbono no desenvolvemento da sociedade do benestar. - B4.7. Principais compostos orgánicos de interese biolóxico e industrial: materiais polímeros e medicamentos.	B4.6. Valorar a importancia da química orgánica vinculada a outras áreas de coñecemento e interese social.	QUB4.6.1. Relaciona os principais grupos funcionais e estruturas con compostos sinxelos de interese biolóxico.	- CMCCT - CSC
i	B4.8. Macromoléculas.	B4.7. Determinar as características máis importantes das macromoléculas.	QUB4.7.1. Recoñece macromoléculas de orixe natural e sintética.	CMCCT
i	B4.9. Polímeros.	B4.8. Representar a fórmula dun polímero a partir dos seus monómeros e viceversa.	QUB4.8.1. A partir dun monómero deseña o polímero correspondente explicando o proceso que tivo lugar.	CMCCT
- i - j	- B4.10. Reaccións de polimerización. - B4.11. Polímeros de orixe natural e sintética: propiedades.	B4.9. Describir os mecanismos máis sinxelos de polimerización e as propiedades dalgúns dos principais polí-	QUB4.9.1. Utiliza as reaccións de polimerización para a obtención de compostos de interese industrial como	CMCCT

	Química. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	des	meros de interese industrial.	polietileno, PVC, poliestireno, caucho, poliamidas e poliésteres, poliuretanos, baquelita.	
- b - i - j	B4.7. Principais compostos orgánicos de interese biolóxico e industrial: materiais polímeros e medicamentos.	B4.10. Coñecer as propiedades e obtención dalgúns compostos de interese en biomedicina e en xeral nas diferentes ramas da industria.	QUB4.10.1. Identifica substancias e derivados orgánicos que se utilizan como principios activos de medicamentos, cosméticos e biomateriales valorando a repercusión na calidade de vida.	- CMCCT - CSC
- b - i - j	B4.12. Fabricación de materiais plásticos e os seus transformados: impacto ambiental.	B4.11. Distinguir as principais aplicacións dos materiais polímeros, segundo a súa utilización en distintos ámbitos.	QUB4.11.1. Describe as principais aplicacións dos materiais polímeros de alto interese tecnolóxico e biolóxico (adhesivos e revestimentos, resinas, tecidos, pinturas, prótese, lentes, etc.) relacionándoas coas vantaxes e desvantaxes do seu uso segundo as propiedades que o caracterizan.	- CMCCT - CSC
- b - i - j	B4.6. Importancia da Química do Carbono no desenvolvemento da sociedade do benestar.	B4.12. Valorar a utilización das substancias orgánicas no desenvolvemento da sociedade actual e os problemas ambientais que se poden derivar.	QUB4.12.1. Recoñece as distintas utilidades que os compostos orgánicos teñen en diferentes sectores como a alimentación, agricultura, biomedicina, enxeñaría de materiais, enerxía fronte ás posibles desvantaxes que leva consigo o seu desenvolvemento.	- CCEC - CMCCT - CSC

2.1.29 Tecnoloxía

Introdución

A tecnoloxía desenvolve un papel fundamental na sociedade actual porque proporciona un conxunto de coñecementos e de técnicas que permiten satisfacer as necesidades individuais e colectivas. Neste sentido, a tecnoloxía aporta ao currículo a capacidade de analizar e redeseñar a relación entre dispositivos tecnolóxicos e necesidades sociais, ámbito no que a innovación e a inmediatez que lle son propias dotan a esta materia dunha gran relevancia educativa. Na resolución de problemas tecnolóxicos conxúganse, ademais da innovación, elementos como o traballo en equipo ou o carácter emprendedor, que son imprescindibles en orde a formar unha cidadanía autónoma e competente. Ademais, o coñecemento da tecnoloxía proporciona unha imprescindible perspectiva científico-tecnolóxica sobre a necesidade de construír unha sociedade sustentable formada por unha cidadanía crítica con respecto ao que acontece ao seu arredor.

A materia de Tecnoloxía trata de lograr os seus fins abordando un amplo conxunto de temas no 4º curso da educación secundaria obrigatoria. O bloque "Tecnoloxías da información e da comunicación", desenvolve os aspectos relativos á comunicación con e sen fíos, e ao tratamento, almacenaxe e transmisión da información. O bloque de "Instalacións en vivendas", presenta os tipos de instalacións, os seus compoñentes, o seu funcionamento e os hábitos de consumo para o aforro enerxético. O bloque de "Electrónica", é imprescindible nun contexto tecnolóxico que avanza a gran velocidade debido ao uso de dispositivos electrónicos cada vez maior. O bloque de "Control e robótica", presenta análises e montaxes sinxelas de sistemas automáticos onde, a partir da información das condicións do contorno, un dispositivo sexa capaz de producir (ou simular) as actuacións programadas. O bloque de "Pneumática e hidráulica" desenvolve os compoñentes e os tipos de circuitos pneumáticos e hidráulicos, intimamente relacionados cos bloques de control e electrónica. E, finalmente, no bloque de "Tecnoloxía e sociedade" trátase de reflexionar sobre os avances tecnolóxicos, ao longo da historia, e sobre as súas consecuencias.

No conxunto dos bloques desta materia, en resumo, intégranse coñecementos de carácter matemático e científico, polo que un enfoque interdisciplinar favorecerá a conexión con outras materias e mesmo con diversos temas de actualidade.

Desde o punto de vista metodolóxico, a ensinanza desta materia require que se realicen proxectos nos que se traballe en equipo para resolver problemas tecnolóxicos que permitan explorar e formalizar o deseño, a produción, a avaliación ou a mellora de produtos relevantes desde o punto de vista tecnolóxico e social. Trátase de aprender a identificar e a seleccionar solucións aos problemas técnicos, a realizar cálculos e estimacións e a planificar a realización de actividades de deseño, de montaxe e de verificación das características dos prototipos, contextos de aprendizaxe nos que son importantes a iniciativa, a colaboración e o respecto polas normas de seguridade, e nos que as TIC son ferramentas imprescindibles para a busca de información, para a elaboración de documentos ou de planos, para a realización de simulacións e de cálculos técnicos e económicos, e para a presentación ou a publicación de resultados.

Na ensinanza da tecnoloxía resulta, polo tanto, adecuado, reflexionar e traballar en grupo buscando solucións a problemas nos que se poidan aplicar os coñecementos adquiridos, e buscar información adicional, se se require, para fomentar o espírito emprendedor.

A contribución da materia de Tecnoloxía ao desenvolvemento das competencias clave dependerá en gran medida do tipo de actividades seleccionadas, é dicir, da metodoloxía empregada. Neste sentido, a comunicación lingüística desenvolverase na medida en que o alumnado adquira e utilice adecuadamente vocabulario tecnolóxico, elabore informes técnicos, explique conceptos ou elabore e expoña información. A competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, competencias específicas desta materia, poden acadarse calculando magnitudes e parámetros e aplicando técnicas de medición e de análise gráfica no contexto do proceso de resolución técnica de problemas, ou construíndo obxectos e verificando o seu funcionamento, competencias que tamén se favorecen utilizando ferramentas e máquinas, analizando procesos e sistemas tecnolóxicos ou mediante a análise e a valoración das repercusións ambientais da actividade tecnolóxica. A competencia dixital desenvolverase co emprego constante das TIC para procurar e almacenar información, para obter e presentar datos e para simular circuitos, sistemas e procesos tecnolóxicos, ou para controlar e programar sistemas automáticos.

Para que o alumnado poida aprender a aprender, as actividades deben permitir que tome decisións cun certo grao de autonomía, que organice o proceso da propia aprendizaxe, e que aplique o aprendido a situacións cotiás das que poida avaliar os resultados. Da mesma forma, as competencias sociais e cívicas acadaranse procurando que o alumnado traballe en equipo, interactúe con outras persoas e grupos de forma democrática e respecte a diversidade e as normas, e tamén mediante a análise da interacción entre o desenvolvemento tecnolóxico e os cambios socioeconómicos e culturais que produce.

O sentido de iniciativa e espírito emprendedor conséguese nesta materia a través do deseño, da planificación e da xestión de proxectos tecnolóxicos ao transformar as ideas propias en dispositivos, circuitos ou sistemas. E a conciencia e as expresións culturais reflíctense na análise da influencia dos fitos tecnolóxicos nas distintas culturas e no seu desenvolvemento e progreso.

En función da vivencia e da utilidade dos aspectos que trata a tecnoloxía, esta materia ofrece, sen dúbida, un inmenso potencial para axudar a comprender o contorno social e tecnolóxico e para desenvolver un conxunto de competencias relacionadas tanto co contexto profesional como coa participación cidadá e co desenvolvemento persoal.

4º de ESO

	Tecnoloxía. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	
	Bloque 1. Tecnoloxías da información e da comunicación				
- e - h	- B1.1. Elementos e dispositivos de comunicación con e sen fíos. - B1.2. Tipoloxía de redes.	B1.1. Analizar os elementos e sistemas que configuran a comunicación con e sen fíos.	TEB1.1.1. Describe os elementos e sistemas fundamentais que se utilizan na comunicación con e sen fíos.	- CCL - CMCCT - CD	
			TEB1.1.2. Describe as formas de conexión na comunicación entre dispositivos dixitais.	- CCL - CMCCT - CD	
- b - e - f - h	B1.3. Publicación e intercambio de información en medios dixitais.	B1.2. Acceder a servizos de intercambio e publicación de información dixital con criterios de seguridade e uso responsable.	TEB1.2.1. Localiza, intercambia e publica información a través de Internet empregando servizos de localización, comunicación intergrupar e xestores de transmisión de son, imaxe e datos.	- CD - CAA - CSIEE	
			TEB1.2.2. Coñece as medidas de seguridade aplicables a cada situación de risco.	- CD - CSC	
- b - e - f	B1.4. Conceptos básicos e introdución ás linguaxes de programación.	B1.3. Elaborar programas informáticos sinxelos.	TEB1.3.1. Desenvolve un programa informático sinxelo para resolver problemas utilizando unha linguaxe de programación.	- CMCCT - CAA - CSIEE - CD	
- b - e	B1.5. Uso de ordenadores e outros sistemas de intercambio de información.	B1.4. Utilizar equipos informáticos.	TEB1.4.1. Utiliza o ordenador como ferramenta de adquisición e interpretación de datos, e como realimen-	- CMCCT - CD	

	Tecnoloxía. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ f			tación doutros procesos cos datos obtidos.	■ CAA
	Bloque 2. Instalacións en vivendas			
■ f ■ g	■ B2.1. Instalacións características: Instalación eléctrica, Instalación auga sanitaria, Instalación de saneamento. ■ B2.2. Outras instalacións: calefacción, gas, aire acondicionado, domótica.	■ B2.1. Describir os elementos que compoñen as distintas instalacións dunha vivenda e as normas que regulan o seu deseño e utilización.	■ TEB2.1.1. Diferenza as instalacións típicas nunha vivenda.	■ CMCCT ■ CAA
			■ TEB2.1.2. Describe os elementos que compoñen as instalacións dunha vivenda.	■ CCL ■ CMCCT
■ b ■ e ■ f ■ g	■ B2.3. Normativa, simboloxía, análise e montaxe de instalacións básicas. ■ B2.4. Aforro enerxético nunha vivenda. Arquitectura bioclimática.	■ B2.2. Realizar deseños sinxelos empregando a simboloxía axeitada.	■ TEB2.2.1. Interpreta e manexa simboloxía de instalacións eléctricas, calefacción, subministración de auga e saneamento, aire acondicionado e gas.	■ CMCCT ■ CAA
			■ TEB2.2.2. Deseña con axuda de software unha instalación para unha vivenda tipo con criterios de eficiencia enerxética.	■ CMCC ■ CD ■ CSC ■ CSIEE
■ b ■ g ■ f ■ k	■ B2.3. Normativa, simboloxía, análise e montaxe de instalacións básicas. ■ B2.4. Aforro enerxético nunha vivenda. Arquitectura bioclimática.	■ B2.3. Experimentar coa montaxe de circuitos básicos e valorar as condicións que contribúen ao aforro enerxético.	■ TEB2.3.1. Realiza montaxes sinxelos e experimenta e analiza o seu funcionamento.	■ CMCCT ■ CAA ■ CSIEE
■ a ■ g ■ h ■ k	■ B2.4. Aforro enerxético nunha vivenda. Arquitectura bioclimática.	■ B2.4. Avaliar a contribución da arquitectura da vivenda, as súas instalacións e dos hábitos de consumo ao aforro enerxético.	■ TEB2.4.1. Propón medidas de redución do consumo enerxético dunha vivenda.	■ CAA ■ CSC ■ CSIEE
	Bloque 3. Electrónica			
■ f ■ g ■ h	■ B3.1. Electrónica analóxica. ■ B3.2. Compoñentes básicos. ■ B3.3. Simboloxía e análise de circuitos elementais.	■ B3.1. Analizar e describir o funcionamento e a aplicación dun circuito electrónico e os seus compoñentes elementais.	■ TEB3.1.1. Describe o funcionamento dun circuito electrónico formado por compoñentes elementais.	■ CCL ■ CMCCT
			■ TEB3.1.2. Explica as características e funcións de compoñentes básicos: resistor, condensador, diodo e transistor.	■ CCL ■ CMCCT
■ e ■ f	■ B3.3. Simboloxía e análise de circuitos elementais. ■ B3.4. Uso de simuladores para analizar o comportamento dos circuitos electrónicos.	■ B3.2. Empregar simuladores que faciliten o deseño e permitan a práctica coa simboloxía normalizada.	■ TEB3.2.1. Emprega simuladores para o deseño e análise de circuitos analóxicos básicos, utilizando simboloxía axeitada.	■ CD ■ CMCCT ■ CAA ■ CSIEE

	Tecnoloxía. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ f ▪ g	▪ B3.5. Montaxe de circuitos sinxelos.	▪ B3.3. Experimentar coa montaxe de circuitos elementais e aplicalos no proceso tecnolóxico.	▪ TEB3.3.1. Realiza a montaxe de circuitos electrónicos básicos deseñados previamente.	▪ CMCCT
▪ f ▪ g	▪ B3.6. Electrónica dixital. ▪ B3.7. Aplicación da álgebra de Boole a problemas tecnolóxicos básicos.	▪ B3.4. Realizar operacións lóxicas empregando a álgebra de Boole na resolución de problemas tecnolóxicos sinxelos.	▪ TEB3.4.1. Realiza operacións lóxicas empregando a álgebra de Boole.	▪ CMCCT
			▪ TEB3.4.2. Relaciona formulacións lóxicas con procesos técnicos.	▪ CMCCT ▪ CSIEE ▪ CAA
▪ f ▪ g	▪ B3.8. Portas lóxicas.	▪ B3.5. Resolver mediante portas lóxicas problemas tecnolóxicos sinxelos.	▪ TEB3.5.1. Resolve mediante portas lóxicas problemas tecnolóxicos sinxelos.	▪ CMCCT ▪ CSIEE ▪ CAA
	Bloque 4. Control e robótica			
▪ f ▪ g	▪ B4.1. Sistemas automáticos, compoñentes característicos de dispositivos de control.	▪ B4.1. Analizar sistemas automáticos, describir os seus compoñentes	▪ TEB4.1.1. Describe os compoñentes dos sistemas automáticos.	▪ CCL ▪ CMCCT
			▪ TEB4.1.2. Analiza o funcionamento de automatismos en diferentes dispositivos técnicos habituais, diferenciando entre lazo aberto e pechado.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ f ▪ g	▪ B4.2. Deseño e construción de robots. ▪ B4.3. Graos de liberdade. ▪ B4.4. Características técnicas.	▪ B4.2. Montar automatismos sinxelos.	▪ TEB4.2.1. Representa e monta automatismos sinxelos.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ e ▪ g	▪ B4.5. O ordenador como elemento de programación e control. ▪ B4.6. Linguaxes básicos de programación. ▪ B4.7. Aplicación de tarxetas controladoras na experimentación con prototipos deseñados.	▪ B4.3. Desenvolver un programa para controlar un sistema automático ou un robot e o seu funcionamento de forma autónoma.	▪ TEB4.3.1. Desenvolve un programa para controlar un sistema automático ou un robot que funcione de forma autónoma en función da realimentación que recibe do contorno.	▪ CMCCT ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE
	Bloque 5. Neumática e hidráulica			
▪ f ▪ h	▪ B5.1. Análise de sistemas hidráulicos e pneumáticos. ▪ B5.2. Compoñentes.	▪ B5.1. Coñecer as principais aplicacións das tecnoloxías hidráulica e pneumática.	▪ TEB5.1.1 Describe as principais aplicacións das tecnoloxías hidráulica e pneumática.	▪ CCL ▪ CMCCT

	Tecnoloxía. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- f - h	B5.3. Principios físicos de funcionamento	B5.2. Identificar e describir as características e funcionamento deste tipo de sistemas.	TEB5.2.1. Identifica e describe as características e funcionamento deste tipo de sistemas.	- CCL - CMCCT
f	B5.4. Simboloxía.	B5.3. Coñecer e manexar con soltura a simboloxía necesaria para representar circuitos.	TEB5.3.1. Emprega a simboloxía e nomenclatura para representar circuitos que resolvan un problema tecnolóxico.	- CMCCT - CAA - CSIEE
- e - g	- B5.5. Uso de simuladores no deseño de circuitos básicos. - B5.6. Aplicación en sistemas industriais.	B5.4. Experimentar con dispositivos pneumáticos ou simuladores informáticos.	TEB5.4.1. Realiza montaxes de circuitos sinxelos pneumáticos ou hidráulicos con compoñentes reais ou mediante simulación.	- CMCCT - CD - CAA - CSIEE
	Bloque 6. Tecnoloxía e sociedade			
- g - k	B6.1. O desenvolvemento tecnolóxico ao longo da historia.	B6.1. Coñecer a evolución tecnolóxica ao longo da historia.	TEB6.1.1. Identifica os cambios tecnolóxicos máis importantes que se produciron ao longo da historia da humanidade.	- CMCCT - CAA - CCEC - CSC
- j - l	B6.2. Análise da evolución de obxectos técnicos e tecnolóxicos, importancia da normalización nos produtos industriais.	B6.2. Analizar obxectos técnicos e tecnolóxicos mediante a análise de obxectos.	TEB6.2.1. Analiza obxectos técnicos e a súa relación co contorno, interpretando a súa función histórica e a evolución tecnolóxica.	- CMCCT - CAA - CSC - CCEC
- a - f - j - l	- B6.3. Aproveitamento de materias primas e recursos naturais. - B6.4. Adquisición de hábitos que potencien o desenvolvemento sostible.	B6.3. Valorar a repercusión da tecnoloxía no día a día.	TEB6.3.1. Elabora xuízos de valor fronte ao desenvolvemento tecnolóxico a partir da análise de obxectos, relacionado inventos e descubrimentos co contexto no que se desenvolven.	- CCL - CMCCT - CSC - CCEC
			TEB6.3.2. Interpreta as modificacións tecnolóxicas, económicas e sociais en cada período histórico axudándose de documentación escrita e dixital.	- CCL - CMCCT - CD - CAA - CSC - CCEC

2.1.30 Xeografía e Historia

Introdución

O coñecemento da sociedade, a súa organización e funcionamento ao longo do tempo é esencial para poder entender o mundo actual. Coñecer o espazo onde se desenvolven as sociedades, os recursos naturais e o uso que se deu a estes, apórtanos datos sobre o pasado e permítenos anticipar algúns dos problemas do futuro.

As disciplinas de Xeografía e Historia son dous importantes eixes vertebradores para o coñecemento da sociedade, xa que contemplan a realidade humana e social dende unha perspectiva global e integradora e ofrecen unha maior capacidade para a estruturación dos feitos sociais; sen embargo a sociedade actual, cada vez máis complexa, require da intervención doutras disciplinas como a Economía, Socioloxía, Ecoloxía ou Historia da Arte, que aportan análises diferentes e complementarios, para a mellor comprensión da realidade social.

Na ESO, a materia de Xeografía e Historia pretende profundar nos coñecementos adquiridos polos estudantes na Educación Primaria, favorecer a comprensión dos acontecementos, procesos e fenómenos sociais no contexto no que se produce, tendo sempre en consideración as diferentes escalas de estudo (mundo, Europa, España, Galiza), analizar os procesos que dan lugar aos cambios históricos e seguir adquirindo as competencias necesarias para comprender a realidade do mundo no que viven, as experiencias colectivas pasadas e presentes, a súa orientación no futuro, así como o espazo no que se desenvolve a vida en sociedade.

O aporte da Xeografía e Historia ao desenvolvemento das competencias chave é moi relevante. Deste xeito poderíamos dicir que a través da materia desenvólvense competencias que na práctica funcionan como propias (as Competencias sociais e cívicas en relación con contidos propios tanto da Historia como da Xeografía e a Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía en Xeografía); a Competencia de conciencia e expresións culturais ten unha presenza destacada pola relación que o estudo das manifestacións artísticas e a evolución do pensamento e da cultura teñen na Historia, e de maneira específica, na Historia da Arte. A importancia que a materia ten para o desenvolvemento da Competencia sentido da iniciativa e espírito emprendedor evidénciase na dimensión conceptual de dita competencia posta en relación con coñecementos de xeografía e historia económicas, pero tamén na dimensión máis procedemental dela.

O desenvolvemento das competencias de Comunicación lingüística, Dixital e de Aprender a aprender impregnan todo o currículo da Xeografía e Historia pois presentan unha dimensión instrumental que nos obriga a telas presentes ao longo dos catro cursos da ESO.

A Xeografía organízase, no primeiro ciclo, nos bloques “O medio físico” e “O espazo humano”, e en cuarto curso céntrase na globalización.

A Historia estuda as sociedades ao longo do tempo, seguindo un criterio cronolóxico ao longo dos dous ciclos da ESO.

Na secuencia dos tres primeiros cursos da ESO tívéronse en especial consideración dous factores. Por unha banda procurouse un reparto o máis equilibrado posible entre a Xeografía e a Historia nos tres cursos e por outra intentouse secuenciar do xeral ao particular, traballando nos primeiros cursos con contidos máis globalizados e incrementando o nivel de complexidade a medida que se avanza na etapa. Dese xeito procurábase ir da identificación e localización dos primeiros cursos en xeografía cara a realización de tarefas máis elaboradas no remate da etapa. A Historia recibe un tratamento semellante pois os contidos cos que o alumnado traballará nos primeiros cursos presentan un enfoque máis xeral abarcando o devir humano ata o século XVIII e deixando o último curso da etapa para o estudo da Historia contemporánea.

Deberase ter en conta o traballo de todos os elementos transversais do currículo cando cumpra. Neste senso cremos que merecen unha mención especial a educación cívica, a comprensión lectora, a expresión oral e escrita e o traballo con TIC. A materia de Xeografía e Historia é un vehículo adecuado para animar o emprendemento. Ademais, o desenvolvemento sostible e medio, os riscos de explotación e o abuso e maltrato son ineludibles.

O tratamento metodolóxico da materia debe axustarse ao nivel competencial inicial do alumnado, partindo cando cumpra de aprendizaxes máis simples, respectando distintos ritmos e estilos de aprendizaxe que teñan en conta a atención á diversidade. A Xeografía e Historia permite desenvolver metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo e a aprendizaxe por proxectos estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de materiais, integrando de forma especial as TIC e cun enfoque orientado á realización de tarefas e resolución de problemas. É moi importante ter presente o papel do docente como orientador, promotor e facilitador do desenvolvemento competencial do alumnado e non esquecer a adecuada coordinación entre os docentes.

1º de ESO

	Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 1º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	
	Bloque 1.O medio físico				
▪ b ▪ e ▪ f ▪ g	▪ B1.1 A Terra: A Terra no Sistema Solar.	▪ B1.1 Coñecer o Sistema Solar e establecer as relacións entre os movementos da terra e a existencia das estacións e do día e da noite, e comprender a súa importancia na distribución dos climas e da Biota.	▪ XHB1.1.1 Interpreta como inflúen os movementos astronómicos na distribución da radiación solar e nas zonas bioclimáticas do Planeta.	▪ CAA ▪ CMCTT ▪ CD	
			▪ XHB1.1.2 Analiza un mapa de fusos horarios e diferencia zonas do planeta de similares horas.	▪ CAA	

Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 1º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
				- CMCTT - CD
- b - e - f - g	B1.2 A representación da Terra. A escala e a linguaxe cartográfica	B1.2 Identificar e distinguir os diferentes sistemas de representación cartográfica, tanto en soporte analóxico como dixital e as súas escalas	XHB1.2.1 Clasifica e distingue distintas proxeccións e compara unha proxección de Mercator con unha de Peters.	- CAA - CMCTT - CD
- b - e - f - g	B1.3 As proxeccións e os sistemas de coordenadas. As imaxes satélite e os seus principais usos.	B1.3 Analizar e identificar o mapa e coñecer as imaxes satélite e os seus usos principais.	XHB1.3.1 Clasifica e distingue tipos de imaxes satélite e mapas.	- CAA - CMCTT - CD
- b - e - f - g	B1.4 A localización. Latitude e lonxitude.	B1.4 Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou imaxe satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	XHB1.4.1 Localiza un punto xeográfico nun planisferio e distingue os hemisferios da Terra e as súas principais características.	- CAA - CMCTT - CD
			XHB1.4.2 Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa utilizando datos de coordenadas xeográficas.	- CAA - CMCTT - CD
- b - e - f - g - h	B1.5 Os trazos principais do relevo do mundo. O Clima: elementos e factores. A diversidade climática no planeta.	B1.5 Localizar no mapamundi físico as principais unidades do relevo mundiais e os grandes ríos e as grandes zonas climáticas e identificar as súas características.	XHB1.5.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo europeo e mundial.	- CAA - CMCTT - CD
- b - e - f - g - h	B1.6 Medio físico do mundo e de Europa: relevo e hidrografía.	B1.6 Ter unha visión global do medio físico, europeo e mundial e das súas características xerais.	XHB1.6.1 Localiza nun mapa físico mundial os principais elementos e referencias físicas: mares e océanos, continentes, illas e arquipélagos máis importantes, ademais dos ríos e as principais cadeas montañosas.	- CAA - CMCTT - CD - CCL
			XHB1.6.2 Elabora climogramas e mapas que sitúen os climas do mundo e reflicten os elementos máis importantes.	- CAA - CMCTT - CD - CCL
- b - e - f	B1.7 O medio natural europeo. Principais trazos	B1.7 Ser capaz de describir as peculiaridades do medio físico europeo.	XHB1.7.1 Explica as características xerais do relevo europeo.	- CAA - CMCTT - CD

Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 1º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- g - h - k				- CCL - CAA
- b - e - f - g	B1.8 As unidades do relevo do espazo xeográfico europeo.	B1.8 Situar no mapa de Europa as principais unidades e elementos do relevo continental.	XHB1.8.1 Localiza no mapa as principais unidades e elementos do relevo europeo.	- CAA - CMCTT - CD
- b - e - f - h - k	B1.9 Os conxuntos bioclimáticos do espazo xeográfico europeo.	B1.9 Coñecer, comparar e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico europeo.	XHB1.9.1 Clasifica e localiza nun mapa os distintos tipos de clima de Europa.	- CAA - CMCTT - CD - CCL
			XHB1.9.2 Distingue e localiza nun mapa as zonas bioclimáticas do noso continente.	- CAA - CMCTT - CD
- b - e - f - k	B1.10 A diversidade de espazos naturais europeos.	B1.10 Coñecer os principais espazos naturais do noso continente.	XHB1.10.1 Localiza nun mapa e en imaxes satélite de Europa os principais espazos naturais.	- CAA - CMCTT - CD
- b - e - f - g - h - k	B1.11 O medio natural: áreas e problemas medioambientais.	B1.11 Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o medio ambiente e as súas consecuencias.	B1.11.1 Realiza buscas en medios impresos e dixitais referidas a problemas medioambientais actuais e localiza páxinas e recursos web directamente relacionados con eles.	- CAA - CMCTT - CD - CCL
Bloque 3. A Historia				
- g - j	B3.1 A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da Historia.	B3.1 Recoñecer que o pasado “non está morto e enterrado”, senón que determina ou inflúe no presente e nos diferentes posibles futuros e nos distintos espazos.	XHB3.1.1 Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	- CSC - CCEC
- g - j	B3.2 As fontes históricas.	B3.2 Identificar, nomear e clasificar fontes históricas e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	XHB3.2.1 Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	- CSC - CAA
			XHB3.2.2 Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan restos materiais ou tex-	CSC

Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 1º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			tuais.	■ CAA
			■ XHB3.2.3 Compara dous relatos a distintas escalas temporais sobre as conquistas de Alexandre.	■ CSC ■ CAA
■ j	■ B3.3 Cambio e continuidade.	■ B3.3 Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e interpretación.	■ XHB3.3.1 Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	■ CSC ■ CMCCT
■ f ■ j	■ B3.4 O tempo histórico..	■ B3.4 Entender que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	■ XHB3.4.1 Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	■ CSC ■ CMCCT
■ h ■ j	■ B3.5O vocabulario histórico e artístico.	■ B3.5 Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, insertándoo no contexto adecuado.	■ XHB3.5.1 Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	■ CSC ■ CCL
■ f ■ j	■ B3.6 A evolución das especies e a hominización.	■ B3.6Entender o proceso de hominización.	■ XHB3.6.1 Recoñece os cambios evolutivos ata chegar á especie humana.	■ CSC ■ CMCCT
■ f ■ j	■ B3.7 A periodización da Prehistoria e a Idade Antiga.	■ B3.7 Datar a Prehistoria e a Idade Antiga e distinguir a diferente escala temporal de etapas como estas.	■ XHB3.7.1 Distingue etapas dentro da Historia Antiga.	■ CSC ■ CMCCT
■ f ■ g ■ j	■ B3.8 A Prehistoria e a Idade Antiga: unha visión global.	■ B3.8 Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e acontecementos históricos máis relevantes da Prehistoria e a Idade Antiga para adquirir unha perspectiva global da súa evolución.	■ XHB3.8.1 Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos .	■ CSC ■ CMCCT ■ CAA
■ c ■ g ■ h ■ j ■ l	■ B3.9.1 Paleolítico: etapas; características das formas de vida; os cazadores colectores. ■ B3.9.2 Neolítico: a revolución agraria e a expansión das sociedades humanas; sedentarismo; artesanía e comercio; organización social. ■ B3.9.3 A prehistoria galega:os megalitos, os petróglifos.	■ B3.9 Coñecer as características da vida humana correspondentes aos dous períodos nos que se divide a Prehistoria: Paleolítico e Neolítico.	■ XHB3.9.1 Explica a diferenza entre os dous períodos nos que se divide a prehistoria e describe as características básicas da vida en cada un dos períodos.	■ CSC ■ CCL ■ CAA
			■ XHB3.9.2 Analiza a transcendencia da revolución neolítica e o papel da muller nela.	■ CSC ■ CAA
■ j ■ l	■ B3.10 A aparición dos ritos: restos materiais e artísticos,pintura e escultura.	■ B3.10 Identificar os primeiros ritos relixiosos.	■ XHB3.10.1 Recoñece as funcións dos primeiros ritos relixiosos como os da diosa nai.	■ CSC ■ CCEC
■ a ■ c ■ d ■ g	■ B3.11 A Idade Antiga: as primeiras civilizacións urbanas. Mesopotamia e Exipto. Sociedade, economía e política.	■ B3.11 Coñecer algunhas características da vida humana neste período así como o establecemento e a difusión de diferentes culturas urbanas, despois do neolítico.	■ XHB3.11.1 Describe formas de organización socio-económica e política, novas ata entón, como os diversos imperios de Mesopotamia e de Exipto.	■ CSC ■ CAA ■ CCL

	Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 1º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h - j				
- g - h - j	B3.12 A Idade Antiga: a invención da escritura.	B3.12 Recoñecer a importancia do descubrimento da escritura.	XHB3.12.1 Diferencia entre as fontes prehistóricas (restos materiais, ágrafos) e as fontes históricas (textos).	- CSC - CAA
- f - g - h - j	B3.13 A Idade Antiga: a historia de Exipto.	B3.13 Explicar as etapas nas que se divide a historia de Exipto.	XHB3.13.1 Interpreta un mapa cronolóxico- xeográfico da expansión exipcia.	- CSC - CMCCT - CAA
			XHB3.13.2 Describe as principais características das etapas históricas nas que se divide Exipto.	- CSC - CCL
- g - h - j	B3.14 A Idade Antiga: a relixión Exipcia.	B3.14 Identificar as principais características da relixión exipcia.	XHB3.14.1 Explica cómo materializaban os exipcios a súa crenza na vida do máis alá.	- CSC - CCEC - CCL
			XHB3.14.2 Realiza un mapa conceptual cos principais deuses do panteón exipcio.	- CSC - CCEC - CAA
- g - h - j	B3.15 A Idade Antiga: a arte en Mesopotamia e Exipto.	B3.15 Localizar e describir algúns exemplos arquitectónicos de Exipto e de Mesopotamia.	XHB3.15.1 Localiza nun mapa os principais exemplos da arquitectura exipcia e da mesopotámica.	- CSC - CCEC - CAA
- a - c - d - g - h - j	B3.16 O mundo clásico. Grecia: as "polis" gregas e a súa expansión.	B3.16 Coñecer os trazos principais das "polis" gregas e a transcendencia do concepto "Democracia".	XHB3.16.1 Identifica distintos trazos da organización socio-política e económica das polis gregas a partir de diferente tipo de fontes históricas.	- CSC - CAA
			XHB3.16.2 Describe algunhas das diferenzas entre a democracia grega e as democracias actuais.	- CSC - CCL - CAA
- g - j	B3.17 O mundo clásico. Grecia: a expansión comercial e política das "polis" gregas.	B3.17 Entender a transcendencia do concepto "Colonización".	XHB3.17.1 Localiza nun mapa histórico as colonias gregas do Mediterráneo.	- CSC - CAA
- a - c - d - g - j	B3.18 O Mundo clásico. O imperio de Alexandre Magno e os seus sucesores: o helenismo.	B3.18 Distinguir entre o sistema político grego e o helenístico.	XHB3.18.1 Elabora un mapa do Imperio de Alexandre.	- CSC - CAA
			1XHB3.8.2 Contrasta as accións políticas da Atenas de Pericles co Imperio de Alexandre Magno.	- CSC - CAA

Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 1º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- f - g - h - j - l	B3.19 O mundo clásico. Grecia e o helenismo: a arte, a ciencia, o teatro e a filosofía.	B3.19 Entender o alcance do “clásico” na arte e a cultura occidentais .	XHB3.19.1 Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo.	- CSC - CCEC - CCL
			XHB3.19.2 Dá exemplos representativos das distintas áreas do saber grego, e discute por qué se considera que a cultura europea parte da Grecia clásica.	- CSC - CCEC - CMCCT - CAA - CCL
- a - c - d - g - j	B3.20 O Mundo clásico: orixe e etapas da historia de Roma. A república e o imperio: organización política e expansión colonial polo Mediterráneo. O cristianismo.	B3.20 Caracterizar os trazos principais da sociedade, economía e cultura romanas e recoñecer os conceptos de cambio e continuidade na historia da Roma antiga.	XHB3.20.1 Confecciona un mapa coas distintas etapas da expansión de Roma.	- CSC - CAA
			XHB3.20.2 Identifica diferenzas e semellanzas entre as formas de vida republicanas e as do imperio na Roma antiga.	- CSC - CAA
- g - j - l	B3.21 O Mundo clásico. A arte romana: arquitectura, escultura e pintura.	B3.21 Identificar e describir os trazos característicos de obras da arte grega e romana, diferenciando entre os que son específicos.	XHB3.21.1 Compara obras arquitectónicas e escultóricas de época grega e romana.	- CSC - CCEC - CAA
- g - j - l	B3.22 A Península Ibérica: os pobos prerromanos, a Hispania romana, a Gallaecia. O proceso de romanización. A cidade e o campo.	B3.22 Establecer conexións entre o pasado da Hispania romana e o presente.	XHB3.22.1 Fai un mapa da Península Ibérica onde se reflicten os cambios administrativos en época romana.	- CSC - CAA
			XHB3.22.2 Analiza diversos exemplos do legado romano que sobreviven na actualidade.	- CSC - CCEC - CAA
			22.3 Entende qué significou a ‘romanización’ en distintos ámbitos sociais e xeográficos.	- CSC - CCEC

2º de ESO

Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1.O medio físico				
b	B1.1 A localización. Latitude e lonxitude.	B1.1 Localizar espazos xeográficos e lugares nun	XHB1.1.1 Localiza espazos xeográficos e lugares	CAA

Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- e - f - g		mapa ou imaxe satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	- CMCCT - CD
- b - e - f - g - h	B1.2 Características xerais do medio físico de España e de Galicia.	B1.2 Ter unha visión global do medio físico de España e Galicia e das súas características xerais.	XHB1.2.1 Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego.	- CAA - CMCCT - CD - CCL
- b - e - f - g - h	B1.3 Medio físico de España: relevo e hidrografía.	B1.3 Situar no mapa de España as principais unidades e elementos do relevo peninsular así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos.	XHB1.3.1 Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español.	- CAA - CMCCT - CD
			XHB1.3.2 Describe as diferentes unidades de relevo con axuda do mapa físico de España.	- CAA - CMCCT - CD - CCL
- b - e - f - g - h	B1.4 Medio físico de Galicia: relevo e hidrografía	B1.4 Situar no mapa de Galicia as principais unidades e elementos do relevo así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos	XHB1.4.1 Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego	- CAA - CMCCT - CD
			XHB1.4.2 Describe as diferentes unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia.	- CAA - CMCCT - CD - CCL
- b - e - f - g - h	B1.5 Clima: elementos e factores. A diversidade climática da Península Ibérica e Galicia.	B1.5 Coñecer e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico español e galego	XHB1.5.1 Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España.	- CAA - CMCCT - CD - CCL
			XHB1.5.2 Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes.	- CAA - CMCCT - CD
			XHB1.5.3 Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia.	- CAA - CMCCT - CD

	Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 2º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ k	▪ B1.6 A diversidade de paisaxes. Zonas bioclimáticas da Península Ibérica e Galicia.	▪ B1.6 Coñecer os principais espazos naturais de España e Galicia	▪ XHB1.6.1 Distingue e localiza nun mapa as diferentes paisaxes de España e Galicia.	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD
▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h ▪ k	▪ B1.7 Medio natural e problemas medioambientais en España.	▪ B1.7 Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o medio ambiente español e de Galicia e as súas consecuencias.	▪ XHB1.7.1 Realiza buscas en medios impresos e dixitais referidas a problemas medioambientais actuais en España e Galicia e localiza páxinas e recursos web directamente relacionados con eles .	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCL
	Bloque 2. O espazo humano			
▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g	▪ B2.1 A poboación mundial: Os modelos demográficos e os movementos migratorios.	▪ B2.1 Comentar a información en mapas do mundo sobre a densidade de poboación e as migracións.	▪ XHB2.1.1 Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas.	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD
			▪ XHB2.1.2 Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollida.	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD
▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h	▪ B2.2 A poboación europea: distribución e evolución.	▪ B2.2 Analizar a poboación europea, en canto á súa distribución, evolución, dinámica, migracións e políticas de poboación.	▪ XHB2.2.1 Explica as características da poboación europea.	▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC ▪ CD
			▪ XHB2.2.2 Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, evolución e dinámica.	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
▪ b ▪ c ▪ e ▪ f	▪ B2.3 A poboación española: Evolución, distribución e dinámica. Os movementos migratorios.	▪ B2.3 Analizar as características da poboación española, a súa distribución, dinámica e evolución, así como os movementos migratorios.	▪ XHB2.3.1 Explica a pirámide de poboación de España e das diferentes Comunidades Autónomas.	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD

Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- g - h				CCL
			XHB2.3.2 Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España	- CAA - CMCCT - CSC - CD - CCL
- b - c - e - f - g - h	B2.4. A poboación de Galicia: Evolución, distribución e dinámica. Os movementos migratorios.	B2.4 Analiza as características da poboación de Galicia, a súa distribución, dinámica e evolución, así como os movementos migratorios	XHB2.4.1 Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e destinos principais.	- CAA - CMCCT - CSC - CD - CCL
- b - c - e - f - g - h	B2.5 O proceso de urbanización no planeta.	B2.5 Sinalar nun mapamundi as grandes áreas urbanas e realizar o comentario e identifica o papel das cidades mundiais como dinamizadoras da economía das súas rexións.	XHB2.5.1 Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo	- CAA - CMCCT - CSC - CD - CCL
			XHB2.5.2 Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a qué país pertencen e explica a súa posición económica.	- CAA - CMCCT - CSC - CD - CCL
- b - c - e - f - g - h	B2.6 A cidade e o proceso de urbanización europeo.	B2.6 Comprender o proceso de urbanización, os seus pros e contras en Europa.	XHB2.6.1 Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa.	- CAA - CMCCT - CSC - CD - CCL
			XHB2.6.2 Distingue os diversos tipos de cidades existentes no noso continente.	- CAA - CMCCT - CSC - CD - CCL
b	B2.7 A cidade e o proceso de urbanización en España e en Galicia.	B2.7 Recoñecer as características das cidades españolas e galegas e as formas de ocupación do	XHB2.7.1 Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e Galicia, axudándose	CAA

	Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 2º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- c - e - f - g - h		espazo urbano.	de Internet ou de medios de comunicación escrita.	- CMCCT - CSC - CD - CCL
- b - c - e - f - g - h - k	B2.8 A diversidade de medios naturais en España e Galicia.	B2.8 Coñecer os principais espazos naturais protexidos a nivel peninsular e insular.	XHB2.8.1 Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación actual dalgúns deles.	- CAA - CMCCT - CSC - CD - CCL
			XHB2.8.2 Elabora gráficos de distinto tipo (lineais, de barra e de sectores) en soportes virtuais ou analóxicos que reflectan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos.	- CAA - CMCCT - CCL - CD
- b - c - e - f - g - h - k	B2.9 As paisaxes no territorio español e galego.	B2.9 Identificar as principais paisaxes humanizadas españolas e galegas identificándoas por comunidades autónomas.	XHB2.9.1 Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes.	- CAA - CMCCT - CSC - CD - CCL
- b - c - e - f - g - h - k	B2.10 Os principais retos e problemas ambientais en España.	B2.10 Coñecer e analizar os problemas e retos medioambientais que afronta España, a súa orixe e as posibles vías para afrontar estes problemas.	XHB2.10.1 Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica.	- CAA - CMCCT - CSC - CD - CCL
	Bloque 3. A Historia			
- f - j	B3.1 A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da Historia.	B3.1 Recoñecer que o pasado "non está morto e enterrado", senón que determina ou inflúe no presente e nos diferentes posibles futuros e nos distintos espazos.	XHB3.1.1 Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	- CSC - CCEC
g	B3.2 As fontes históricas.	B3.2 Identificar, nomear e clasificar fontes históricas e	XHB3.2.1 Nomea e identifica catro clases de fontes	CSC

	Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 2º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ j		explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	históricas.	▪ CAA
			▪ XHB3.2.2 Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan restos materiais ou textuais.	▪ CSC ▪ CAA
▪ j	▪ B3.3 Cambio e continuidade.	▪ B3.3 Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e interpretación.	▪ XHB3.3.1 Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	▪ CSC ▪ CMCCT
			▪ XHB3.3.2 Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	▪ CSC ▪ CMCCT
▪ f ▪ j	▪ B3.4 O tempo histórico.	▪ B3.4 Entender que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	▪ XHB3.4.1 Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	▪ CSC ▪ CMCCT
▪ j ▪ h	▪ B3.5 O vocabulario histórico e artístico.	▪ B3.5 Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, insertándoo no contexto adecuado.	▪ XHB3.5.1 Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	▪ CSC ▪ CCL
▪ g ▪ j	▪ B3.23 A Idade Media. Concepto de 'Idade Media' e as súas sub-etapas: Alta, Plena e Baixa Idade Media.	▪ B3.23 Caracterizar a Alta Idade Media en Europa recoñecendo a dificultade da falta de fontes históricas neste período.	▪ XHB3.23.1 Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado.	▪ CSC ▪ CAA
▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ j	▪ B3.24 A "caída" do Imperio Romano en Occidente: división política e invasións xermánicas. O Imperio Bizantino e os reinos xermánicos.	B3.24 Describir a nova situación económica, social e política dos reinos xermánicos.	▪ XHB3.24.1 Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos	▪ CSC ▪ CAA
▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ j	▪ B3.25 O feudalismo.	▪ B3.25 Explicar a organización feudal e as súas consecuencias.	▪ XHB3.25.1 Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.	▪ CSC
▪ a ▪ c ▪ d ▪ f ▪ h ▪ j	▪ B3.26 O Islam. A Península Ibérica: a invasión musulmá. A evolución de Al-Andalus e dos reinos cristiáns.	▪ B3.26 Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns, nos seus aspectos socio-económicos, políticos e culturais.	▪ XHB3.26.1 Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior.	▪ CSC ▪ CCEC
			▪ XHB3.26.2 Explica a importancia de Al-Ándalus na Idade Media.	▪ CSC ▪ CCEC ▪ CMCCT

	Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 2º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ l				▪ CCL
▪ g ▪ h ▪ j ▪ l	▪ B3.27 Reconquista e repoboación.	▪ B3.27 Entender o proceso das conquistas e a repoboación dos reinos cristiáns na Península Ibérica e as súas relacións con Al-Ándalus.	▪ XHB3.27.1 Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiás na Península Ibérica. ▪ XHB3.27.2 Explica a importancia do Camiño de Santiago.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL
▪ j	▪ B3.28 A expansión comercial europea e a recuperación das cidades. A crise da Baixa Idade Media: a 'Peste Negra' e as súas consecuencias.	▪ B3.28 Entender o concepto de crise e as súas consecuencias económicas e sociais.	▪ XHB3.28.1 Comprende o impacto dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas.	▪ CSC
▪ j ▪ h ▪ l	▪ B3.29 A arte románica e gótica e islámica.	▪ B3.29 Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media.	▪ XHB3.29.1 Describe características da arte románica, gótica e islámica.	▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL

3º de ESO

	Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 3º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1.O medio físico			
▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h	▪ B1.1 A localización. Latitude e lonxitude	▪ B1.1 Localizar e interpretar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou imaxe satélite	▪ XHB1.1.1 Clasifica e distingue tipos de mapas e imaxes satélite. ▪ XHB1.1.2 Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa utilizando datos de coordenadas xeográficas. ▪ XHB1.1.3 Coñece e interpreta os diferentes tipos mapas temáticos	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CD
	Bloque 2. O espazo humano			

	Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 3º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a - b - e - f - g - j - h	B2.1 A organización política e territorial de España.	B2.1 Coñecer a organización administrativa e territorial de España.	XHB2.1.1 Distingue nun mapa político a distribución territorial de España: comunidades autónomas, capitais, provincias, illas.	- CCL - CMCCT - CD - CAA - CSC
- b - e - c - f - g - h	B2.2 Os sectores de actividade económica.	B2.2 Analizar os datos do peso do sector terciario dun país fronte aos do sector primario e secundario. Extraer conclusións.	XHB2.2.1 Compara a poboación activa de cada sector en diversos países e analiza o grao de desenvolvemento que amosan estes datos.	- CCL - CMCCT - CD - CAA - CSC
- b - c - e - f - g - h	B2.3 Os sectores económicos en Europa , España e Galicia.	B2.3 Recoñecer as actividades económicas que se realizan en Europa, nos tres sectores, identificando distintas políticas económicas.	XHB2.3.1 Diferencia os diversos sectores económicos europeos.	- CCL - CMCCT - CAA - CSC
- b - e - f - g - h	B2.4 Os sistemas económicos do mundo.	B2.4 Coñecer as características de diversos tipos de sistemas económicos	XHB2.4.1 Diferencia aspectos concretos e a súa interrelación dentro dun sistema económico.	- CCL - CSIEE - CCL - CAA - CSC
- b - c - e - f - g - h - j - k	B2.5 Aproveitamento e futuro dos recursos naturais. Desenvolvemento sostible.	B2.5 Entender a idea de “desenvolvemento sostible” e as súas implicacións.	XHB2.5.1 Define “desenvolvemento sostible” e describe conceptos chave relacionados con el.	- CCL - CMCCT - CD - CAA - CSC
- b - e - f	B2.6 Os recursos naturais e as actividades agrarias.	B2.6 Localizar os recursos agrarios e naturais no mapa mundial.	XHB2.6.1 Sitúa no mapa as principais zonas cerealistas como exemplo de recurso agrario no mundo e as máis importantes masas forestais do mundo.	- CAA - CD - CMCCT

	Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 3º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- g - h			XHB2.6.2 Localiza e identifica nun mapa as principais zonas produtoras de minerais no mundo.	- CAA - CSIEE - CD - CMCCT
			XHB2.6.3 Localiza e identifica nun mapa as principais zonas produtoras e consumidoras de enerxía no mundo .	- CD - CAA - CSIEE - CMCTT
			XHB2.6.4 Identifica e nomea algunhas enerxías alternativas.	- CCL - CAA - CSIEE - CMCCT
- b - c - e - f - g - h - k	B2.7 A pesca: tipos e problemática.	B2.7 Explica e localiza os diferentes tipos de pesca e os seus problemas.	XHB2.7.1 Busca información (usando recursos impresos e dixitais) sobre a sobreexplotación dos caladoiros de pesca.	- CCL - CMCCT - CD - CAA - CSC - CSIEE
- b - e - f - g - h	B2.8 O sector industrial. As rexións industrializadas do mundo.	B2.8 Explicar a distribución desigual das rexións industrializadas no mundo.	XHB2.8.1 Localiza nun mapa a través de símbolos e lenda adecuados, os países máis industrializados do mundo.	- CCL - CAA - CSIEE
- b - e - f - g - h	B2.9 As actividades Terciarias: O transporte	B2.9 Analizar o impacto dos medios de transporte no seu contorno.	XHB2.9.1 Traza sobre un mapamundi o itinerario que segue un produto agrario e outro gandeiro desde a súa colleita ata o seu consumo en zonas lonxanas e extrae conclusións.	- CD - CAA - CSC - CSIEE
- b - e - f - g - h	B2.10 As actividades Terciarias : O comercio	B2.10 Entender os fluxos e os bloques comerciais.	XHB2.10.1 Define os indicadores que miden os intercambios económicos dun país.	- CAA - CD - CCL - CMCCT - CSIEE

	Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 3º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			XHB2.10.2 Describe as características do comercio internacional na actualidade.	- CAA - CCL - CSC - CSIEE
			XHB2.10.3 Enumera as características dos bloques comerciais e as razóns polas que se constitúen.	- CAA - CCL - CSC - CSIEE
- b - e - f - g - h	B2.11: O turismo.	B2.11 Analizar o desenvolvemento do turismo e a súa importancia económica.	XHB2.11.1 Identifica os diferentes tipos de turismo e os seus efectos	- CAA - CCL - CCEC - CSIEE - CD
			XHB2.11.2 Valora a importancia do turismo na economía española e galega.	- CAA - CCL - CCEC - CSIEE - CD
- b - c - e - f - g - h - k	B2.12 As causas do desenvolvemento desigual no mundo. A débeda externa	B2.12 Analizar gráficos de barras por países e textos onde se reflectan os diferentes niveis de consumo, o comercio desigual e a débeda externa entre países en desenvolvemento e os desenvolvidos.	XHB2.12.1 Comparar as características do consumo interior de países como Brasil e Francia.	- CAA - CCL - CSC - CSIEE - CD
			XHB2.12.2 Crea mapas conceptuais(usando recursos impresos e dixitais) para explicar o funcionamento do comercio e sinala os organismos que agrupan as zonas comerciais	- CAA - CCL - CSIEE - CD
			XHB2.12.3 Describe o funcionamento dos intercambios a nivel internacional utilizando mapas temáticos e gráficos nos que se reflectan as liñas de intercambio.	- CAA - CMCCT - CSIEE - CD - CCL
b	B2.13 As tensións mundiais e o subdesenvolvemento.	B2.13 Relacionar áreas de conflito bélico no mundo	XHB2.13.1 Realiza un informe sobre as medidas para	CAA

	Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 3º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ c ▪ d ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h	Solucións ao problema.	con factores económicos.	tratar de superar as situacións de pobreza. ▪ XHB2.13.2 Sinala áreas de conflito bélico no mapa-mundi e as relaciona con factores económicos	▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CCL ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CSIEE
	Bloque 3. A Historia			
▪ f ▪ j	▪ B3.1. A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da Historia	▪ B3.1. Recoñecer que o pasado “non está morto e enterrado”, senón que determina ou inflúe no presente e nos diferentes posibles futuros e nos distintos espazos	▪ XHB3.1.1 Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCEC
▪ h ▪ j	▪ B3.2. As fontes históricas.	▪ B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	▪ XHB3.2.1 Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	▪ CSC ▪ CAA
			▪ XHB3.2.2 Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan restos materiais ou textuais	▪ CSC ▪ CAA
▪ j	▪ B3.3. Cambio e continuidade	▪ B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e interpretación.	▪ XHB3.3.1 Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	▪ CSC ▪ CMCCT
			▪ XHB3.3.2 Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	▪ CSC ▪ CMCCT
▪ f ▪ j	▪ B3.4. O tempo histórico.	▪ B3.4. Entender que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía)	▪ XHB3.4.1 Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	▪ CSC ▪ CMCCT
▪ h ▪ j	▪ B3.5. O vocabulario histórico e artístico	▪ B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, insertándoo no contexto adecuado.	▪ XHB3.5.1 Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	▪ CSC ▪ CCL
▪ g ▪ j	▪ B3.30. A Idade Moderna. Concepto e datación	▪ B3.30. Comprender a significación histórica da etapa do Renacemento en Europa.	▪ XHB3.30.1. Distingue diferentes modos de periodización histórica (Idade Moderna, Renacemento, Barroco, Absolutismo).	▪ CSC ▪ CAA
▪ f ▪ g	▪ B3.31. O Renacemento e o Humanismo; o seu alcance posterior.	▪ B3.31. Relacionar o alcance da nova mirada dos humanistas, os artistas e científicos do Renacemento	▪ XHB3.31.1. Identifica trazos do Renacemento e do Humanismo na historia europea, a partir de diferente	▪ CSC ▪ CCEC

	Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 3º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h - j - l		con etapas anteriores e posteriores	tipo de fontes históricas.	- CAA - CCL
- j - l	B3.32. Arte Renacentista e Barroca.	B3.32. Coñecer a importancia da arte Renacentista e Barroca en Europa e en América.	XHB3.32.1. Coñece obras e legado de artistas, humanistas e científicos da época.	- CSC - CCEC - CMCCT - CCL
- g - j - h - l	B3.33. Principais manifestacións da cultura dos séculos XVI e XVII.	B3.33. Coñecer a importancia dalgúns autores e obras destes séculos	XHB3.33.1. Analiza obras (ou fragmentos delas) dalgúns autores desta época no seu contexto.	- CSC - CCEC - CAA - CCL
- a - c - d - g - j	B3.34. O Estado moderno: monarquías autoritarias, parlamentarias e absolutas.	B3.34. Comprender a diferenza entre os reinos medievais e as monarquías modernas.	XHB3.34.1. Distingue as características de réximes monárquicos autoritarios, parlamentarios e absolutos.	- CSC - CAA
- a - c - d - g - j	- B3.35. As monarquías modernas: a unión dinástica de Castela e Aragón. – Aposición de Galicia.	B3.35. Analizar o reinado dos Reis Católicos coma unha etapa de transición entre a Idade Media e a Idade Moderna.	XHB3.35.1 Comprende os conceptos de cambio e continuidade en relación co reinado dos Reis Católicos.	- CSC - CAA
- f - g - h - j - k	B3.36. Os descubrimentos xeográficos: Castela e Portugal. Conquista e colonización de América..	B3.36. Entender os procesos de conquista e colonización, e as súas consecuencias.	XHB3.36.1. Explica as distintas causas que conduciron ao descubrimento de América para os europeos, a súa conquista e a súa colonización.	- CSC - CMCCT - CAA - CCL
			XHB3.36.2. Coñece os principais feitos da expansión de Aragón e de Castela polo mundo.	CSC
			XHB3.36.3. Sopesa interpretacións conflitivas sobre a conquista e colonización de América.	- CSC - CAA - CCL
- g - j	B3.37. Os conflitos europeos nos séculos XVI e XVII a través das políticas dos Austrias: reforma, contrarreforma e "guerras de relixión"; a loita pola hexemonía e	B3.37. Coñecer trazos das políticas internas e as relacións exteriores dos séculos XVI e XVII en Europa.	XHB3.37.1. Analiza as relacións entre os reinos europeos que conducen a guerras como a dos "Trinta Anos".	- CSC - CAA

	Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 3º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	a Guerra dos Trinta Anos.			

4º de ESO

	Xeografía e historia. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. O século XVIII en Europa ata 1789			
▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ j	▪ B1.1 O século XVIII en Europa: do feudalismo ao absolutismo e o parlamentarismo das minorías. Francia, Inglaterra, España e Galicia.	▪ B1.1 Explicar as características do “Antigo Réxime” nos seus sentidos político, social e económico.	▪ XHB1.1.1 Establece, a través da análise de diferentes textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo. ▪ XHB1.1.2 Distingue conceptos históricos como “Antigo Réxime” e “Ilustración”.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
▪ f ▪ h ▪ j ▪ l	▪ B1.2 A ilustración.	▪ B1.2 Coñecer o alcance da Ilustración como novo movemento cultural e social en Europa e en América.	▪ XHB1.2.1 Describe as características da cultura da Ilustración e qué implicacións ten nalgúns monarquías.	▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL
▪ f ▪ g ▪ j ▪ l	▪ B1.3 A arte e a ciencia en Europa no século XVIII.	▪ B1.3 Coñecer os avances da “revolución científica” dende os séculos XVII e XVIII.	▪ XHB1.3.1 Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época. ▪ XHB1.3.2 Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas.	▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSC ▪ CMCCT
	Bloque 2. A Era das Revolucións liberais			
▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ j	▪ B2.1 As revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX. Bases ideolóxicas (liberalismo,nacionalismo, rexionalismo), económicas e sociais. Principais consecuencias.	▪ B2.1 Comprender o alcance e as limitacións dos procesos revolucionarios dos séculos XVIII e XIX.	▪ XHB2.1.1 Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron. ▪ XHB2.1.2 Recoñece, mediante a análise de fontes de diversa época, o valor das mesmas non só como información, senón tamén como evidencia para os historiadores.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

	Xeografía e historia. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a - c - d - g - h - j	B2.2 As revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: periodización e feitos principais. A Restauración. Os procesos unificadores e independentistas. O caso español	B2.2 Identificar os principais feitos das revolucións liberais burguesas en Europa e América nos séculos XVIII e XIX.	- XHB2.2.1 Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, sinalando os pros e os contras. - XHB2.2.2 Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, indicando os pros e os contras. - XHB2.2.3 Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes.	- CSC - CAA - CCL - CSC - CAA - CCL - CSC - CAA - CCL
	Bloque 3. A Revolución Industrial			
- f - g - h - j	B3.1 A Revolución industrial: concepto, factores que a fan posible (económicos, sociais, ideolóxicos).	B3.1 Describir os feitos relevantes da revolución industrial e o seu encadeamento causal.	XHB3.1.1 Analiza os pros e os contras da primeira revolución industrial en Inglaterra.	- CSC - CAA - CCL
- g - h - j	B3.2 A revolución industrial. Desde Gran Bretaña ao resto de Europa	B3.2 Analizar as vantaxes e inconvenientes de ser un país pioneiro nos cambios.	- XHB3.2.1 Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas. - XHB3.2.1 Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos.	- CSC - CAA - CCL - CSC - CAA - CCL
- a - c - d - h - j - k	B3.3 As consecuencias da Revolución Industrial. O movemento obreiro (orixes, ideoloxías, formas de organización).	B3.3 Entender o concepto de “progreso” e os sacrificios e avances que conleva.	XHB3.3.1 Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.	- CSC - CSIEE - CCL
j	B3.4 A discusión en torno ás características da industrialización en España e Galicia: ¿éxito ou fracaso?.	B3.4 Analizar a evolución dos cambios económicos en España e Galicia, a raíz da industrialización parcial do país.	XHB3.4.1 Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España.	CSC
- g - j	B3.5 A ciencia no século XIX.	B3.5 Coñecer os principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX, e a súa relación coas revolucións industriais	XHB3.5.1 Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.	- CSC - CAA

	Xeografía e historia. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ k				▪ CMCT
	Bloque 4. O Imperialismo do século XIX e a Primeira Guerra Mundial			
▪ g ▪ h ▪ j	▪ B4.1 O imperialismo no século XIX: concepto.	▪ B4.1 Identificar as potencias imperialistas e o reparto de poder económico e político no mundo no derradeiro cuarto do século XIX e principio do XX.	▪ XHB4.1.1 Explica razoadamente que o concepto "imperialismo" reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
			▪ XHB4.1.2 Elabora discusións sobre eurocentrismo e globalización.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
▪ g ▪ j	▪ B4.2 O Imperialismo: causas, desenvolvemento, consecuencias	▪ B4.2 Establecer xerarquías causais (aspecto, escala temporal) da evolución do imperialismo.	▪ XHB4.2.1 Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	▪ CSC ▪ CAA
▪ g ▪ h ▪ j	▪ B4.3 Causas e consecuencias da "Gran Guerra" (1914-1919) ou Primeira Guerra Mundial.	▪ B4.3 Coñecer os principais acontecementos da Gran Guerra, as súas interconexións coa Revolución Rusa e as consecuencias dos Tratados de Versalles. ▪	▪ XHB4.3.1 Diferencia os acontecementos dos procesos nunha explicación histórica, da Primeira Guerra Mundial.	▪ CSC ▪ CAA
			▪ XHB4.3.2 Analiza o novo mapa político de Europa.	▪ CSC ▪ CAA
			▪ XHB4.3.3 Describe a derrota de Alemaña dende a súa propia perspectiva e dende a dos aliados.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ j	▪ B4.4 A Revolución Rusa.	▪ B4.4 Esquematizar a orixe, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución Rusa.	▪ XHB4.4.1 Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
▪ g ▪ h ▪ j ▪ l	▪ B4.5 A arte no século XIX.	▪ B4.5 Relacionar movementos culturais como o romanticismo, en distintas áreas, recoñecer a orixinalidade de movementos artísticos como o impresionismo, o expresionismo e outros -ismos en Europa.	▪ XHB4.5.1 Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CCEC
			▪ XHB4.5.2 Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.	▪ CSC ▪ CAA

	Xeografía e historia. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
				■ CCL ■ CCEC
	Bloque 5. A época de “Entreguerras” (1919-1945)			
■ g ■ h ■ j	■ B5.1 O Período de Entreguerras. Do final da Gran Guerra ó crash do 29 e a Gran Depresión.	■ B5.1 Coñecer e comprender os acontecementos, feitos e procesos máis importantes do Período de Entreguerras, e a súa conexión co presente, e estudar a xerarquía causal nas explicacións históricas sobre esta época.	■ XHB5.1.1 Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.	■ CSC ■ CAA ■ CCL
			■ XHB5.1.2 Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, coma o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008.	■ CSC ■ CAA
			■ XHB5.1.3 Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller.	■ CSC ■ CAA ■ CCL
■ a ■ c ■ d ■ h ■ j	■ B5.2 O fascismo italiano e o nazismo alemán.	■ B5.2 Analizar as causas do auxe dos fascismos en Europa.	■ XHB5.2.1 Explica diversos factores que fixeron posible a auxe do fascismo en Europa.	■ CSC ■ CCL
■ a ■ c ■ d ■ g ■ h ■ j	■ B5.3 A II República española e a guerra civil.	■ B5.3 Coñecer as tensións que levaron en España á proclamación da II República e ao estoupido da guerra civil	■ XHB5.3.1 Explica as principais reformas e reaccións ás mesmas durante a II República española.	■ CSC ■ CCL
			■ XHB5.3.2 Explica as causas da guerra civil española no contexto europeo e internacional.	■ CSC ■ CAA ■ CCL
	Bloque 6. As causas e consecuencias da Segunda Guerra Mundial (1939-1945)			
■ g ■ j	■ B6.1 As orixes da Segunda Guerra Mundial.	■ B6.1 Coñecer as causas da Segunda Guerra Mundial.	■ XHB6.1.1 Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as distintas narrativas).	■ CSC ■ CAA
■ g ■ h ■ j	■ B6.2 O desenvolvemento da Segunda Guerra Mundial: extensión, fases, formas de guerra, principais consecuencias.	■ B6.2 Coñecer os principais feitos da Segunda Guerra Mundial, diferenciar as escalas xeográficas nesta guerra (europea e mundial) e entender o concepto de “guerra total”.	■ XHB6.2.1 Sitúa nun mapa as fases do conflito.	■ CSC ■ CAA
			■ XHB6.2.2 Dá unha interpretación de por qué rematou antes a guerra “europea” que a “mundial”.	■ CSC ■ CAA ■ CCL

	Xeografía e historia. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			XHB6.2.3 Elabora unha narrativa explicativa das causas e consecuencias da Segunda Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.	- CSC - CAA - CCL
- a - d - j	B6.3 O Holocausto.	B6.3 Entender o contexto no que se desenvolveu o Holocausto na guerra europea e as súas consecuencias.	XHB6.3.1 Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.	CSC
- g - h - j	B6.4 A nova xeopolítica mundial: “guerra fría” e plans de reconstrución posbélica.	B6.4 Comprender o concepto de “guerra fría” no contexto de despois de 1945, e as relacións entre os dous bloques, EEUU e URSS.	XHB6.4.1 Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da guerra fría.	- CSC - CAA - CCL
			XHB6.4.2 Describe as consecuencias da guerra de Vietnam.	- CSC - CAA - CCL
- a - d - g - h - j	B6.5 Os procesos de descolonización en Asia e África.	B6.5 Organizar os feitos máis importantes da descolonización de posguerra no século XX. E comprender os límites da descolonización e da independencia nun mundo desigual.	XHB6.5.1 Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador.	- CSC - CCL
			XHB6.5.2 Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, p.exemplo, África Sub-Sahariana (1950s.60s) e India (1947).	- CSC - CAA
	Bloque 7. A estabilización do Capitalismo e o illamento económico do Bloque Soviético			
- a - d - g - h - j	B7.1 Evolución dos bloques soviético e capitalista. O “Welfare State”.	B7.1 Entender os avances económicos dos réximes soviéticos e os perigos do seu illamento interno, e os avances económicos do “Welfare State” en Europa.	XHB7.1.1 Explica os avances dos réximes soviéticos e do “Welfare State” en Europa.	- CSC - CAA - CCL
			XHB7.1.2 Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.	CSC
- f - g - h - j - k	B7.2. A crise do petróleo (1973).	B7.2Comprender o concepto de crise económica e a súa repercusión mundial nun caso concreto.	XHB7.2.1 Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.	- CSC - CAA - CCL
- a - c	B7.3 A ditadura de Franco en España.	B7.3 Explicar as causas de que se establecera unha ditadura en España, trala guerra civil, e cómo foi evolucionando esa ditadura dende 1939 a 1975.	XHB7.3.1 Coñece a situación da posguerra e a represión en España e as distintas fases da ditadura de Franco	CSC

	Xeografía e historia. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - g - h - j			XHB7.3.2 Discute cómo se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica	- CSC - CAA - CCL
	Bloque 8. O mundo recente entre os séculos XX e XXI			
- a - d - g - j	B8.1 As distintas formas económicas e sociais do capitalismo no mundo.	B8.1 Interpretar procesos a medio prazo de cambios económicos, sociais e políticos a nivel mundial.	XHB8.1.1 Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época	- CSC - CAA
			XHB8.1.2 Comprende os pros e contras do estado do benestar.	CSC
- a - d - g - h - j	B8.2 O colapso dos réximes soviéticos e as súas consecuencias.	B8.2 Coñecer as causas e consecuencias inmediatas do colapso da URSS e outros réximes socialistas.	XHB8.2.1 Analiza diversos aspectos (políticos, económicos, culturais) dos cambios producidos tralo colapso da URSS.	- CSC - CAA - CCL
- a - c - d - g - h - j	B8.3 A transición política en España: da ditadura á democracia (1975-1982).	B8.3 Coñecer os principais feitos que conduciron ao cambio político e social en España despois de 1975, e sopesar distintas interpretacións sobre ese proceso.	XHB8.3.1 Compara interpretacións diversas sobre a Transición española nos anos setenta e na actualidade.	- CSC - CAA - CCL
			XHB8.3.2 Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, Lei para a reforma política de 1976, Lei de Amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do estado das autonomías, etc.	- CSC - CCL
			XHB8.3.3 Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): xénese e historia das organizacións terroristas, aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.	- CSC - CAA - CCL
- a - c - d - g - h - j	B8.4 O camiño cara a Unión Europea: desde a unión económica a unha futura unión política supranacional.	B8.4 Entender a evolución da construción da Unión Europea.	XHB8.4.1 Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro.	- CSC - CAA - CCL

	Xeografía e historia. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 9. A Revolución Tecnolóxica e a Globalización a finais do século XX e principio do XXI			
- e - g - h - j	B9.1 A globalización económica: concepto, características.	B9.1 Definir a globalización e identificar algúns dos seus factores.	XHB9.1.1 Busca na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas e elabora argumentos a favor e en contra.	- CSC - CD - CCL - CAA - CSIEE
			XHB9.1.2 Elabora discusións sobre eurocentrismo e globalización.	- CSC - CAA - CCL
- e - f - g - h - j	B9.2 O papel da revolución tecnolóxica na globalización.	B9.2 Identificar algúns dos cambios fundamentais que supón a revolución tecnolóxica.	XHB9.2.1 Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da Información e a comunicación, a distintos niveis xeográficos.	- CSC - CAA - CCL - CD
- e - g - h - j - k	B9.3 As consecuencias da globalización. Relacións interrexionais, focos de conflito.	B9.3 Recoñecer o impacto destes cambios a nivel local, rexional, nacional e global, prevendo posibles escenarios máis e menos desexables de cuestións medioambientais transnacionais e discutir as novas realidades do espazo globalizado.	XHB9.3.1 Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas, gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización.	- CSC - CD - CAA - CCL - CMCCT - CSIEE
	Bloque 10. A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da Historia e a Xeografía			
- g - h - j	B10.1 A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da Historia e a Xeografía.	B.10.1 Recoñecer que o pasado "non está morto e enterrado", senón que determina ou inflúe no presente e nos diferentes posibles futuros e nos distintos espazos.	XHB10.1.1 Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgúns consecuencias do quentamento global, coma o desxeo do Báltico.	- CSC - CMCCT - CAA - CCL
			XHB10.1.2 Sopesa cómo unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI.	- CSC - CAA
			XHB10.1.3 Compara (nun ou varios aspectos) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI.	- CSC - CMCCT - CAA
f	B10.2 Cambio e continuidade.	B10.2 Explicar as características de cada tempo	XHB10.2.1 Ordena temporalmente algúns feitos	CSC

Xeografía e historia. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ j		histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e interpretación.	históricos e outros feitos relevantes utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	▪ CMCCT
			▪ XHB10.2.2 Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	▪ CSC ▪ CMCCT
▪ f ▪ j	▪ B10.3 O tempo histórico.	▪ B10.3. Entender que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	▪ XHB10.3.1 Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	▪ CSC ▪ CMCCT
▪ h ▪ j	▪ B10.4 Vocabulario histórico e artístico: a Idade Contemporánea.	▪ B10.4 Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, insertándoo no contexto adecuado.	▪ XHB10.4.1 Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	▪ CSC ▪ CCL

2.1.31 Xeografía

Introdución

A Xeografía ocúpase especificamente do espazo, as paisaxes e as actividades que se desenvolven sobre o territorio, analizando a relación entre a natureza e a sociedade, así como as súas consecuencias. Ten como obxectivo a comprensión do territorio, produto da interrelación de múltiples factores e ademais que o estudante poida explicar a realidade xeográfica española, con especial atención ó territorio galego, como referente e identidade próxima. Grazas a este coñecemento adquirido, a Xeografía pode transmitir a idea de responsabilidade dentro da sociedade, posto que o ser humano é o principal axente de transformación do medio natural: desta maneira, esta materia participa moi profundamente na formación en valores no eido dos principios do desenvolvemento sostible e o medio como recurso escaso e non renovable.

O uso dos instrumentos propios desta disciplina, entre outros a cartografía, imaxes ou estatísticas de distinto tipo, aporta a posibilidade de analizar e realizar interpretacións globais, sistemáticas e integradas da realidade que nos rodea, identificar as unidades territoriais, as paisaxes, os resultados da actividade humana para poder coñecer e comprender o espazo. Deste xeito, a Xeografía proposta neste curso ten coma obxectivo fundamental dar unha interpretación global e interrelacionada de cada fenómeno xeográfico, ofrecer os mecanismos que sirvan para dar respostas e explicacións aos problemas do territorio español. Unhas aprendizaxes que leven á comprensión da coevolución socio-ecolóxica dos territorios.

A distribución de contidos que se propón pretende afianzar os coñecementos sobre a Xeografía adquiridos na ESO e, por outra banda, profundar no coñecemento da ciencia xeográfica para proporcionar as conexións con opcións posteriores.

A Xeografía de España non pode concibirse só na diversidade que lle aportan as Comunidades Autónomas, senón que é necesario coñecer ademais as interdependencias que a vinculan co resto do mundo, en especial coa Unión Europea (UE), xa que estes aspectos teñen a súa tradución nos procesos de organización do territorio. Os conxuntos espaciais cos que o noso país se relaciona: a UE, as áreas xeograficamente próximas e outras zonas do mundo, cuxos aspectos políticos, sociais e económicos manteñen relacións con España, inclúense nun tema final que contextualizará España nas súas relacións coa UE e o resto do mundo. Ademais, a través destes coñecementos rescátanse os aspectos aprendidos polo estudante que non deben perderse

Os primeiros temas conteñen os coñecementos básicos para a construción do coñecemento xeográfico do país e para explicar a variedade de paisaxes de España.

A materia é rica en achegas ao desenvolvemento competencial. A competencia chave matemática e, moi especialmente, as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía están moi presentes, xa que, en Xeografía, se requiren abordar aprendizaxes de feitos e procedementos propios das ciencias da Terra ou da Estatística. Do mesmo xeito, a competencias sociais e cívicas reciben un tratamento moi específico relacionado cos contidos propios á Xeografía como o desenvolvemento sostible, que ademais é un elemento transversal ao longo da etapa. Pola súa banda, as competencias lingüística, dixital (fronte á realidade ineludible da universalización da cartografía dixital e o tratamento cotiá das imaxes satélite) e de aprender a aprender están presentes de maneira constante na súa vertente máis instrumental e deben impregnar todo o que sexa posible o desenvolvemento curricular da materia. A competencia clave sentido de iniciativa e espírito emprendedor debe estar moi presente nas vertentes máis actitudinal da competencia (saber ser) e na de coñecemento procedemental.

Finalmente, o tratamento metodolóxico da materia debe axustarse ao nivel competencial inicial do alumnado, respectando distintos ritmos e estilos de aprendizaxe que teñan en conta a atención á diversidade. A Xeografía permite desenvolver metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de materiais, integrando de forma especial as TIC.

2º de bacharelato

	Xeografía. 2º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. A xeografía e o estudo do espazo xeográfico			
- d - e - g - i - j	- B1.1 Concepto de Xeografía. - Métodos e ferramentas propias da disciplina.	B1.1 Recoñecer a peculiaridade do coñecemento xeográfico utilizando as súas ferramentas de análise e os seus procedementos.	XHB1.1.1 Describe a finalidade do estudo da xeografía e as principais ferramentas de análise e os seus procedementos.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	- B1.2 Características do espazo xeográfico. - O concepto de paisaxe como resultado da interacción entre factores naturais e culturais. O desenvolvemento sostible.	B1.2 Identificar o espazo xeográfico como tal nas súas diversas ocupacións, entendéndoo como centro de relacións humanas e sociais.	XHB1.2.1 Identifica as distintas paisaxes xeográficas.	- CMCCT - CAA - CCL
			XHB1.2.2 Enumera e describe as características das paisaxes xeográficas.	- CMCCT - CAA
- d - g - i - j	B1.3 A representación gráfica do espazo xeográfico a distintas escalas.	B1.3 Distinguir e analizar os distintos tipos de planos e mapas con diferentes escalas, identificándoos coma ferramentas de representación do espazo xeográfico	XHB1.3.1 Utiliza adecuadamente as ferramentas características da ciencia xeográfica.	- CMCCT - CAA - CD
- d - g - i - j	- B1.4 Planos e mapas, os seus compoñentes e análise. - O mapa topográfico nacional a escala 1:50.000.	B1.4 Analizar e comentar o Mapa Topográfico Nacional E: 1/50.000.	XHB1.4.1 Extrae información do Mapa Topográfico mediante os procedementos de traballo do xeógrafo.	- CMCCT - CAA - CD
			XHB1.4.2 Sobre mapas e planos de diferentes escalas extrae a información.	- CMCCT - CD
- d - e - g - i - j	B1.5 As técnicas cartográficas.	B1.5 Deseñar e comparar mapas sobre espazos xeográficos próximos utilizando os procedementos característicos.	XHB1.5.1 Identifica nunha paisaxe as diferenzas entre paisaxe natural e cultural.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i	- B1.6 Obtención e interpretación da información cartográfica. - As imaxes satélite.	B1.6 Buscar, seleccionar e elaborar información de contido xeográfico obtida de fontes diversas presentándoa de forma adecuada.	XHB1.6.1 Analiza e extrae conclusións da observación dun plano e mapa, comentando as características do espazo xeográfico.	- CMCCT - CAA - CCL - CD

	Xeografía. 2º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ j				
	Bloque 2. O relevo español, a súa diversidade xeomorfolóxica			
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B2.1 España e a súa singularidade xeográfica: unidade e diversidade.	▪ B2.1 Distinguir as singularidades do espazo xeográfico español establecendo os aspectos que lle confiren unidade e os elementos que ocasionan diversidade.	▪ XHB2.1.1 Debuxa e sinala sobre un mapa físico de España as unidades do relevo español, comentando as súas características.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B2.2 O relevo español, a súa diversidade xeomorfolóxica: A localización dos principais accidentes xeográficos.	▪ B2.2 Describir os trazos do relevo español, situando e analizando as súas unidades de relevo.	▪ XHB2.2.1 Identifica e representa nun mapa os elementos do relevo que son similares e diferentes do territorio peninsular e insular.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B2.3 A evolución xeolóxica do territorio español conforma as diferentes morfoestruturas.	▪ B2.3 Definir o territorio español subliando as diferenzas das unidades morfoestruturais.	▪ XHB2.3.1 Enumera e describe os principais trazos do relevo de España.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B2.4 Litoloxía peninsular e insular e formas de modelado.	▪ B2.4 Diferenciar a litoloxía de España diferenciando as súas características e modelado.	▪ XHB2.4.1 Clasifica as unidades do relevo español segundo as súas características xeomorfolóxicas.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B2.5 Identificación das unidades do relevo español peninsular e insular e trazos de cada unha.	▪ B2.5 Utilizar correctamente o vocabulario específico da xeomorfoloxía.	▪ XHB2.5.1 Describe someramente nun mapa a evolución xeolóxica e conformación do territorio español.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B2.6 Corte topográfico: realización e análise.	▪ B2.6 Buscar e seleccionar información do relevo obtido de fontes diversas: bibliográficas, cartográficas, Internet ou traballos de campo, presentándoa de forma adecuada e sinalando os condicionamentos que o relevo pode impoñer.	▪ XHB2.6.1 Realiza un corte topográfico e explica o relevo que reflicte.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
▪ d	▪ B2.7 Concepto de solo. Os solos en España: variedade	▪ B2.7 Identificar as características edáficas dos solos.	▪ XHB2.7.1 Enumera e describe os elementos constitu-	▪ CMCCT

	Xeografía. 2º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	de edáfica e as súas características.		tivos dos diferentes tipos de solo de España.	▪ CAA ▪ CCL
			▪ XHB2.7.2 Localiza nun mapa de España os distintos tipos de solos peninsulares e insulares.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
	Bloque 3. A diversidade climática e a vexetación			
▪ d ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B3.1 Clima e tempo atmosférico.Factores xeográficos, dinámica atmosférica e elementos do clima.	▪ B3.1 Sinalar nun mapa de España os dominios climáticos.	▪ XHB3.1.1 Localiza nun mapa de España os diversos climas.	▪ CMCCT ▪ CA ▪ CD
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B3.2 Dominios climáticos españois: as súas características e representación en climogramas.	▪ B3.2 Distinguir os climas en España e comentar as súas características (sinalando os factores e elementos que os compoñen para diferenciais.	▪ XHB3.2.1 Describe e compara os climas en España enumerando os factores e elementos característicos.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B3.3 Dominios climáticos españois: Factores limitantes.	▪ B3.3 Distinguir os climas en España e a súa representación en climogramas.	▪ XHB3.3.1 Representa e comenta climogramas específicos de cada clima.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B3.4 Variabilidade climática. Temperatura e precipitación.	▪ B3.4 Comentar a información climatolóxica que se deduce utilizando mapas de temperaturas ou precipitacións de España.	▪ XHB3.4.1 Comenta as características dos diferentes climas españois a partir dos seus climogramas representativos.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B3.5Situacións sinópticas e tipos de tempo atmosférico en España.	▪ B3.5 Analizar os tipos de tempo atmosférico en España utilizando os mapas de superficie e de altura.	▪ XHB3.5.1 Enumera os trazos dos tipos de tempo atmosférico reflectidos nas estacións climatolóxicas.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
			▪ XHB3.5.2 Identifica e interpreta nun mapa do tempo os elementos que explican os diversos tipos de tempo	▪ CMCCT ▪ CAA

	Xeografía. 2º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			atmosférico.	■ CCL ■ CD
■ d ■ e ■ g ■ i ■ j	■ B3.6. Os mapas do tempo, altura e superficie: a súa análise e interpretación.	■ B3.6. Interpretar un mapa do tempo aplicando as características dos tipos de tempo peninsulares ou insulares.	■ XB33.6.1 Comenta un mapa do tempo de España distinguindo os elementos que explican o tipo de tempo característico da estación do ano correspondente.	■ CMCCT ■ CAA ■ CCL ■ CD
■ d ■ e ■ g ■ i ■ j	■ B3.7. Escenarios de cambio climático nos diferentes dominios do territorio peninsular e insular.	■ B3.7. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo á diversidade climática de España utilizando as fontes dispoñibles, tanto de Internet, coma de medios de comunicación social, ou bibliografía.	■ XHB3.7.1 Analiza cómo afecta a España o cambio climático.	■ CMCCT ■ CAA ■ CCL ■ CD
			■ XHB3.7.2 Utilizando gráficas e estatísticas que reflicten as chuvias torrenciais extrae conclusións medioambientais.	■ CMCCT ■ CAA ■ CCL ■ CD
■ d ■ g ■ i ■ j	■ B3.8. Factores xeográficos e características da vexetación. – As rexións bioxeográficas.	■ B3.8 Identificar as diferentes rexións vexetais.	■ XHB3.8.1 Identifica nun mapa os diferentes dominios vexetais, e describe e comenta as súas características.	■ CMCCT ■ CAA ■ CCL ■ CD
■ D ■ e ■ g ■ i ■ j	■ B3.9. Formacións vexetais españolas e a súa distribución. – Análise de cliserias de vexetación	■ B3.9. Diferenciar razoadamente as formacións vexetais españolas.	■ XHB3.9.1 Ante unha paisaxe natural identifica as formacións vexetais que aparezan.	■ CMCCT ■ CA ■ CD
			■ XHB3.9.2 Analiza razoadamente unha cliserie.	■ CMCCT ■ CAA ■ CCL ■ CD
	Bloque 4. A hidrografía			
■ d ■ e ■ g ■ i ■ j	■ B4.1 A diversidade hídrica da península e as illas – Os principais elemento hídricos nas paisaxes.	■ B4.1 Explicar a diversidade hídrica da península Ibérica e as illas, enumerando e localizando os diversos tipos de elementos hídricos que se poden percibir observando a paisaxe.	■ XHB4.1.1 Explica a diversidade hídrica en España.	■ CMCCT ■ CAA ■ CCL ■ CD

	Xeografía. 2º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - g - i - j	- B4.2 As vertentes hidrográficas. - As principais concas fluviais peninsulares.	B4.2 Describir as cuncas fluviais españolas situándoas nun mapa e enumerando as súas características.	XHB4.2.1 Localiza nun mapa de España as principais cuncas fluviais.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - g - i - j	B4.3 Réximes fluviais predominantes.	B4.3 Identificar os réximes fluviais máis característicos.	XHB4.3.1 Relaciona os réximes hídricos dos cursos fluviais coas posibilidades de aproveitamento hídrico en España.	- CMCCT - CAA
- d - e - g - i - j	- B4.4 Os humedais.. - As zonas húmidas en España.	B4.4 Enumerar as zonas húmidas de España localizándoas nun mapa. Comentar as súas características	XHB4.4.1 Localiza nun mapa as zonas húmidas españolas. Debate un aspecto de actualidade sobre este tema.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	B4.5 O aproveitamento dos recursos hídricos: a incidencia da seca e das chuvias torrenciais.	B4.5 Analizar o aproveitamento dos recursos hídricos no noso país incluíndo as características de seca e chuvias torrenciais do clima.	XHB4.5.1 Sitúa nun mapa da rede hidrográfica española os grandes encoros. Deduce consecuencias analizando tamén as características climáticas	- CMCCT - CAA - CCL - CD
			XHB4.5.2 Analiza e comenta gráficas e estatísticas que reflicten as épocas de seca en relación cun mapa de tipos de réximes fluviais dos ríos da península. Saca conclusións	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	B4.6 As augas subterráneas.	B4.6 Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo á hidroloxía española, incidindo na explotación das augas subterráneas, utilizando distintas fontes de información.	XHB4.6.1 Selecciona imaxes e novas xornalísticas que reflictan a desigualdade hídrica no país e a súa interacción coas actividades humanas.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
	Bloque 5. As paisaxes naturais e as interrelacións natureza-sociedade			
- d - e - g - i	B5.1 As paisaxes naturais españolas.	B5.1 Describir e reflectir nun mapa as paisaxes naturais españolas identificando os seus trazos.	XHB5.1.1 Distingue as características dos grandes conxuntos paisaxísticos españois.	- CMCCT - CAA - CCL - CD

	Xeografía. 2º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
j			XHB5.1.2 Localiza no mapa as paisaxes naturais españolas, identificando as súas características.	- CMCCT - CAA - CCL - CSC
- d - e - g - i - j	B5.2 A influencia do medio na actividade humana. Políticas favorecedoras do patrimonio natural.	B5.2 Relacionar o medio natural coa actividade humana describindo casos de modificación do medio polo ser humano.	XHB5.2.1 Identifica e formula os problemas suscitados pola interacción home-natureza sobre as paisaxes.	- CMCCT - CAA - CCL - CSC
			XHB5.2.2 Analiza algún elemento lexislador corretivo da acción humana sobre a natureza.	- CMCCT - CAA - CCL - CSC
- d - e - g - i - j	B5.3 Os medios humanizados e a súa interacción no espazo xeográfico. As paisaxes culturais.	B5.3 Describir os espazos humanizados enumerando os seus elementos constitutivos.	XHB5.3.1 Diferencia as paisaxes humanizadas das naturais.	- CMCCT - CAA - CCL
- d - e - g - i - j	B5.4 Aproveitamento sostible do medio físico.	B5.4 Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo ás paisaxes naturais e as interrelacións natureza-sociedade utilizando fontes nas que se encontre dispoñible, tanto en Internet, bibliografía ou medios de comunicación social.	XHB5.4.1 Selecciona e analiza novas xornalísticas ou imaxes nas que se percibe a influencia do medio na actividade humana.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
			XHB5.4.2 Selecciona e analiza a partir de distintas fontes de información novas xornalísticas ou imaxes nas que se percibe a influencia do home sobre o medio..	- CMCCT - CAA - CCL - CD
			XHB5.4.3 Obtén e analiza a información que aparece nos medios de comunicación social referida á destrución do medio natural por parte do ser humano.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e	B5.5 As variedades de paisaxes naturais	B5.5 Comparar imaxes das variedades de paisaxes naturais.	XHB5.5.1 Diferencia as distintas paisaxes naturais españolas a partir de fontes gráficas e comenta imaxes representativas de cada unha das variedades de	- CMCCT - CAA

	Xeografía. 2º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- g - i - j			paisaxes naturais localizadas en medios de comunicación social, internet ou outras fontes bibliográficas.	- CCL - CD
	Bloque 6. A poboación española			
- d - g - i - j	- B6.1 Fontes para o estudo da poboación. - Os procedementos de análise en Demografía.	B6.1 Identificar as fontes para o estudo da poboación establecendo os procedementos que permiten estudar casos concretos.	XHB6.1.1 Utiliza as ferramentas de estudo da poboación.	- CMCCT - CAA - CD
- d - e - g - i - j	B6.2 Evolución histórica.	B6.2 Comentar gráficos e taxas que amosen a evolución da poboación española.	XHB6.2.1 Comenta a pirámide actual de poboación española e a compara con algunha dun período anterior ou de previsións futuras.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
			XHB6.2.2 Distingue as distintas pirámides de poboación na súa evolución histórica.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	B6.3 Movementos naturais de poboación.	B6.3 Caracterizar a poboación española identificando os movementos naturais.	XHB6.3.1 Aplica a teoría da Transición Demográfica ao caso español.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
			XHB6.3.2 Elixe datos e taxas demográficas que mostren a configuración da poboación dun territorio.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	B6.4 Distribución territorial da poboación.	B6.4 Diferenciar a densidade de poboación no espazo peninsular e insular explicando a distribución de poboación.	XHB6.4.1 Comenta o mapa da densidade de poboación actual en España.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i	B6.5 As migracións.	B6.5 Explicar a distribución da poboación española identificando as migracións.	XHB6.5.1 Explica os procesos migratorios antigos que afectan a España.	- CMCCT - CAA - CCL - CD

	Xeografía. 2º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- j - d - e - g - i - j			XHB6.5.2 Identifica e analiza as migracións recentes.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
			XHB6.5.3 Explica as relacións entre Comunidades Autónomas en relación coas migracións interiores.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	B6.6 Mapa da distribución da poboación española.	B6.6 Analizar a poboación das diversas Comunidades Autónomas definindo a súa evolución a problemática de cada unha delas.	XHB6.6.1 Compara e comenta a poboación das rexións que medran e as que diminúen a súa poboación.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	B6.7 Mapa de densidade da poboación española.	B6.7 Comentar un mapa da densidade de poboación de España analizando a súa estrutura.	XHB6.7.1 Analiza un gráfico da estrutura da poboación española.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	- B6.8 Conformación do espazo demográfico actual. - Definición e cálculo de taxas demográficas.	B6.8 Analizar as pirámides de poboación das diversas Comunidades Autónomas, incidindo no caso galego, comentando as súas peculiaridades.	XHB6.8.1 Resolve problemas de demografía referidos ao cálculo de taxas de poboación.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	- B6.9 Diversidades rexionais. Estrutura, problemática actual e posibilidades de futuro da poboación española. - A realidade demográfica galega.	B6.9 Explicar as perspectivas de poboación española e a Ordenación do Territorio.	XHB6.9.1 Selecciona e analiza información sobre as perspectivas de futuro da poboación española.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	B6.10 A Ordenación do territorio. O peso do factor demográfico.	B6.10 Obter e seleccionar información de contido demográfico utilizando fontes nas que se encontre dispoñible tanto en internet ou noutras fontes de información.	XHB6.10.1 Presenta e defende información sobre a poboación española resaltando os aspectos máis significativos, utilizando gráficos, mapas, pirámides, etc., nunha presentación informática ou exposicións en directo.	- CMCCT - CAA - CCL - CD

	Xeografía. 2º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 7. O espazo rural e as actividades do sector primario			
- d - e - g - i - j	B7.1 O peso das actividades agropecuarias, forestais e pesqueiras no PIB. A poboación activa.	B7.1 Describir as actividades agropecuarias e forestais especificando as características de España.	XHB7.1.1 Identifica as actividades agropecuarias e forestais.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
			XHB7.1.2 Diferencia as actividades do sector primario doutras actividades económicas.	- CCL - CAA - CD
- d - e - g - i - j	B7.2 Aspectos naturais e históricos que explican os factores agrarios.	B7.2 Distinguir as paisaxes agrarias, a súa morfoloxía e estruturas, establecendo as súas características.	XHB7.2.1 Sitúa nun mapa a distribución dos principais aproveitamentos agrarios.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
			XHB7.2.2 Aporta os aspectos do pasado histórico que incidiron nas estruturas agrarias españolas.	- CAA - CCL
- d - e - g - i - j	- B7.3 Os elementos que conforman as paisaxes agrarias. - As paisaxes agrarias de España, as súas características.	B7.3 Analizar adecuadamente unha paisaxe rural distinguindo o terrazgo, bosques e hábitat.	XHB7.3.1 Selecciona e comenta imaxes que poñen de manifesto as características das diversas paisaxes agrarias españolas.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	B7.4 A estrutura da propiedade e tenencia da terra.	B7.4 Comprender a evolución da estrutura da propiedade e Identificar formas de tenencia da terra.	XHB7.4.1 Define historicamente, de forma sumaria, a estrutura da propiedade	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	- B7.5 As explotacións agrarias, as súas características. - Tipos de agricultura: coexistencia de formas avanzadas e tradicionais. - As transformacións agroindustriais.	B7.5 Explicar o sector agrario español tendo en conta as súas estruturas da propiedade e as características das súas explotacións.	XHB7.5.1 Identifica e analiza as características das diversas paisaxes agrarias españolas.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e	B7.6 Políticas de reforma agraria. A situación española do sector no contexto da Unión Europea.	B7.6 Explicar a situación do sector agrario español tendo en conta o contexto europeo e as políticas da Unión Europea (PAC).	XHB7.6.1 Aporta datos ou gráficos de aspectos estruturais que expliquen o dinamismo dun sector agrario dado.	- CMCCT - CAA

	Xeografía. 2º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ g ▪ i ▪ j	– A Política Agraria Común (PAC) .			▪ CCL ▪ CD
			▪ XHB7.6.2 Comenta textos xornalísticos que expliquen a situación española na PAC.	▪ CCL ▪ CAA
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B7.7 A actividade pesqueira: localización, características e problemas. Análise dos aspectos físicos e humanos que conforman o espazo pesqueiro. – O caso galego.	▪ B7.7 Analizar a actividade pesqueira definindo as súas características e problemas.	▪ XHB7.7.1 Establece as características e peculiaridades da actividade pesqueira española e galega.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
			▪ XHB7.7.2 Selecciona e analiza novas xornalísticas que tratan problemas pesqueiros e identifica a súa orixe.	▪ CCL ▪ CAA
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B7.8 A silvicultura: características e desenvolvemento no territorio.	▪ B7.8 Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo ao espazo rural, silvícola ou pesqueiro utilizando fontes dispoñibles en Internet, medios de comunicación social ou bibliografía.	▪ XHB7.8.1 Confecciona gráficos comparativos do peso específico no PIB das actividades agrarias, gandeiras, forestal e pesqueiras españolas fronte a outros sectores de actividade.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
	Bloque 8. As fontes de enerxía e o espazo industrial			
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B8.1 O proceso de industrialización español: características e breve evolución histórica.	▪ B8.1 Analizar o proceso de industrialización español establecendo as características históricas que conducen á situación actual.	▪ XHB8.1.1 Selecciona e analiza información sobre os problemas e configuración da industria española.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
			▪ XHB8.1.2 Establece un eixe cronolóxico para explicar a evolución histórica da industrialización española.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CMCCT
			▪ XHB8.1.3 Selecciona e analiza imaxes que mostren a evolución histórica da industria española nunha zona concreta ou dun sector concreto.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CD
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B8.2 Localización das fontes de enerxía en España.	▪ B8.2 Relacionar as fontes de enerxía e a industrialización describindo as súas consecuencias en España.	▪ XHB8.2.1 Relaciona o nacemento da industria e a localización de fontes de enerxía e materias primas no país.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CDC

	Xeografía. 2º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - g - i - j	- B.8.3 Achega ao PIB da industria. A poboación activa. - Deficiencias e problemas do sector industrial español.	B.8.3 Coñecer os factores da industria en España.	XHB8.3.1 Enumera as características da industria española e as súas diferenzas rexionais.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
			XHB8.3.2 Confecciona e analiza gráficas e estatísticas que expliquen as producións industriais.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	B.8.4 Elementos das paisaxes industriais. Tipoloxías de paisaxes.	B.8.4 Identificar e comentar os elementos dunha paisaxe industrial dada.	XHB8.4.1 Analiza e comenta paisaxes de espazos industriais.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	B.8.5 Rexións industriais e eixos de desenvolvemento de España: importancia das políticas territoriais no sector. A planificación e perspectivas de futuro.	B.8.5 Describir os eixos de desenvolvemento industrial sobre un mapa, establecendo as súas características e as posibilidades de rexeneración e cambio futuros.	XHB8.5.1 Sinala nun mapa os asentamentos industriais máis importantes, distinguindo entre os distintos sectores industriais.	- CCL - CD - CAA
			XHB8.5.2 Localiza e describe as rexións industriais e os eixos de desenvolvemento industrial.	- CCL - CAA - CD
			XHB8.5.3 Describe os eixos ou focos de desenvolvemento industrial e as súas perspectivas de futuro.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	B.8.6 Influencia da política da Unión Europea na configuración da industria española.	B.8.6 Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo ao espazo industrial español e a influencia nel da política industrial europea, utilizando fontes nas que se encontre dispoñible, tanto en Internet, bibliografía, ou medios de comunicación.	XHB8.6.1 Describe as políticas industriais da Unión Europea e a súa influencia nas españolas.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
	Bloque 9. O sector servizos			
- d - e - g	B.9.1 A terciarización da economía española: influencia no PIB. A poboación activa do sector terciario.	B.9.1 Analizar a terciarización da economía española establecendo as súas características e a influencia no Produto Interior Bruto e utilizar correctamente a terminoloxía do sector servizos.	XHB9.1.1 Identifica as características do sector terciario español.	- CMCCT - CAA - CCL

	Xeografía. 2º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- i - j				CD
- d - e - g - i - j	B9.2 Análise dos servizos e distribución no territorio.	B9.2 Identificar a presenza dos servizos no territorio analizando a súa distribución e impacto no medio.	XHB9.2.1 Explica a incidencia que para a economía española posúe o sector servizos.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	- B9.3 O sistema de transportes en España. - O impacto das infraestruturas sobre o espazo xeográfico.	B9.3 Explicar o sistema de transporte en España distinguindo a articulación territorial que configura.	XHB9.3.1 Describe cómo se articulan os medios de comunicación máis importantes de España (ferrocarrís, estradas, portos e aeroportos).	- CMCCT - CAA - CCL - CD
			XHB9.3.2 Comenta sobre un mapa de transportes a transcendencia que este sector ten para articular o territorio.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
			XHB9.3.3 Describe e analiza mapas que reflectan un sistema de transporte determinado.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
			XHB9.3.4 Distingue nun mapa os principais nodos de transporte español.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
			XHB9.3.5 Resolve problemas formulados nun caso específico sobre vías de comunicación no noso país.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	- B9.4 O desenvolvemento comercial. Características e evolución. - A súa distribución territorial.	B9.4 Describir o desenvolvemento comercial establecendo as súas características e describindo a ocupación territorial que impón.	XHB9.4.1 Comenta gráficas e estatísticas que expliquen o desenvolvemento comercial.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
d	B9.5 Os espazos turísticos. Características e evolución.	B9.5 Localizar nun mapa os espazos turísticos	XHB9.5.1 Analiza e explica as desigualdades do	CMCCT

	Xeografía. 2º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- e - g - i - j	ción.	enumerando as súas características e desigualdades rexionais.	espazo turístico.	- CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	B9.6 Outras actividades terciarias: sanidade, educación, finanzas, os servizos públicos.	B9.6 Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo á actividade ou ao espazo do sector "servizos" español, utilizando fontes nas que se encontre dispoñible, tanto en Internet como en bibliografía ou medios de comunicación social.	XHB9.6.1 Comenta gráficas e estatísticas que expliquen o desenvolvemento turístico español.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
			XHB9.6.2 Explica cómo articulan o territorio outras actividades terciarias.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
			XHB9.6.3 Analiza e comenta imaxes do espazo destinado a transportes, comercial, ou outras actividades do sector servizos.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	B9.7 As transformacións das paisaxes nas zonas turísticas. O caso do litoral	B9.7 Identificar e comentar unha paisaxe transformado por unha importante zona turística.	XHB9.7.1 Confecciona esquemas para analizar a influencia do sector servizos na economía e o emprego en España a partir de imaxes que reflictan o seu impacto nunha paisaxe.	- CMCCT - CAA - CCL - CD - CSC
	Bloque 10. O espazo urbano			
- d - e - g - i - j	B10.1 Concepto de cidade e a súa influencia na ordenación do territorio.	B10.1 Definir a cidade.	XHB10.1.1 Define 'cidade' e aporta exemplos.	- CMCCT - CAA - CCL
- d - e - g - i - j	B10.2 Morfoloxía e estrutura urbanas. A análise socioeconómico e político a través do plano da cidade.	B10.2 Analizar e comentar planos de cidades, distinguindo os seus diferentes trazados.	XHB10.2.1 Analiza e explica o plano da cidade máis próxima, ou significativa, ao lugar de residencia.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
d	B10.3 As planificacións urbanas.	B10.3 Identificar o proceso de urbanización enume-	XHB10.3.1 Identifica as características do proceso de	CMCCT

	Xeografía. 2º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- e - g - i - j	Os instrumentos do planeamento.	rando as súas características e planificacións internas.	urbanización.	- CAA - CCL
			XHB10.3.2 Explica e propón exemplos de procesos de planificación urbana.	- CAA - CCL
- d - e - g - i - j	B10.4 Características do proceso de urbanización. As áreas de influencia.	B10.4 Analizar a morfoloxía e estrutura urbana extraendo conclusións da pegada da Historia e a súa expansión espacial, reflexo da evolución económica e política da cidade.	XHB10.4.1 Sinala a influencia histórica no plano das cidades españolas.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
			XHB10.4.2 Explica a morfoloxía urbana e sinala as partes dunha cidade sobre un plano da mesma.	- CCL - CD - CAA
- d - e - g - i - j	B10.5 As características da paisaxe urbana.	B10.5 Analizar e comentar unha paisaxe urbana.	XHB10.5.1 Comenta unha paisaxe urbana a partir dunha fonte gráfica.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
			XHB10.5.2 Selecciona e analiza imaxes que expliquen a morfoloxía e estrutura urbana dunha cidade coñecida.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	- B10.6 Os usos do solo urbano. - A ordenación territorial.	B10.6 Identificar o papel das cidades na ordenación do territorio.	XHB10.6.1 Explica a xerarquización urbana española.	- CMCCT - CAA - CCL
- d - e - g - i - j	B10.7 A rede urbana española. Características do proceso de crecemento espacial das cidades.	B10.7 Describir a rede urbana española comentando as características da mesma.	XHB10.7.1 Describe e analiza as influencias mutuas existentes entre a cidade e o espazo que a rodea.	- CMCCT - CAA - CCL
- d - e - g	B10.8 O sistema urbano español: o desenvolvemento sostible. Cidades saudables. O territorio como recurso.	B10.8 Obter e seleccionar e analizar información de contido xeográfico relativo ao espazo urbano español utilizando fontes nas que se encontre dispoñible, en	XHB10.8.1 Selecciona e analiza novas xornalísticas que mostren a configuración e problemática do sistema urbano español.	- CMCCT - CAA - CCL

	Xeografía. 2º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- i - j		Internet, medios de comunicación social ou bibliografía.		CD
	Bloque 11. Formas de organización territorial			
- d - e - g - i - j	B11.1 A organización territorial de España.	B11.1 Describir a organización territorial española analizando a estrutura local, rexional, autonómica e nacional.	XHB11.1.1 Localiza e explica nun mapa a organización territorial española partindo do concello e Comunidade Autónoma.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	B11.2 A Influencia da Historia e a Constitución de 1978 no deseño territorial.	B11.2 Explicar a organización territorial española establecendo a influencia da Historia e a Constitución de 1978; mediante o emprego de mapas históricos e actuais.	XHB11.2.1 Explica a ordenación territorial española a partir de mapas históricos e actuais.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
			XHB11.2.2 Caracteriza a ordenación territorial establecida pola Constitución de 1978.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
			XHB11.2.3 Compara a ordenación territorial actual e a da primeira metade do s. XX.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
			XHB11.2.4 Distingue e enumera as Comunidades Autónomas, as principais cidades en cada unha delas e os países fronteirizos de España.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	B11.3 Os desequilibrios e contrastes territoriais.	B11.3 Analizar a organización territorial española describindo os desequilibrios e contrastes territoriais e os mecanismos correctores.	XHB11.3.1 Enumera os desequilibrios e contrastes territoriais existentes na organización territorial española.	- CMCCT - CAA - CCL
- d - e - g - i	- B11.4 As Comunidades Autónomas: políticas rexionais e de cohesión territorial. – A Comunidade Autónoma Galega.	B11.4 Describir a transcendencia das Comunidades Autónomas definindo as políticas territoriais que levan a cabo estas, incidindo no caso de Galicia.	XHB11.4.1 Explica as políticas territoriais que practican as Comunidades Autónomas en aspectos concretos.	- CMCCT - CAA - CCL

	Xeografía. 2º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ j				
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B11.5 A cuestión territorial na España das Autonomías.	▪ B11.5 Obter e seleccionar e analizar información de contido xeográfico relativo ás formas de organización territorial en España utilizando fontes nas que se encontre dispoñible en Internet, medios de comunicación social ou bibliografía.	▪ XHB11.5.1 Distingue os símbolos que diferencian as Comunidades Autónomas. ▪ XHB11.5.2 Explica razoadamente os trazos esenciais das políticas territoriais autonómicas.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCL
	Bloque 12. España en Europa e no mundo			
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B12.1 España: situación xeográfica; posición e localización dos territorios que conforman a unidade e diversidade política.	▪ B12.1 Definir a situación xeográfica de España no mundo establecendo a súa posición e localizando os seus territorios.	▪ XHB12.1.1 Localiza nun mapa as grandes áreas xoeconómicas e sinala aquelas coas que España ten máis relación. ▪ XHB12.1.2 Identifica aspectos relevantes de España na situación mundial. ▪ XHB12.1.3 Localiza a situación española entre as grandes áreas xoeconómicas mundiais.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B12.2 España en Europa. Estrutura territorial. Contrastes físicos e socioeconómicos de Europa.	▪ B12.2 Describir o continente europeo distinguindo a súa estrutura territorial, os contrastes físicos e socioeconómicos.	▪ XHB12.2.1 Explica a posición de España na Unión Europea.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B12.3 A posición de España na Unión Europea. Políticas rexionais e de cohesión territorial	▪ B12.3 Identificar a posición de España na Unión Europea enumerando as políticas rexionais e de cohesión territorial que se practican en Europa e que afectan ao noso país.	▪ XHB12.3.1 Extrae conclusións das medidas que a Unión Europea toma en política rexional e de cohesión territorial que afectan a España. ▪ XHB12.3.2 Comenta novas xornalísticas ou textos que explican a posición de España na Unión Europea..	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL

Xeografía. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
				CD
- d - e - g - i - j	B12.4 España no mundo. Globalización e diversidade no mundo.	B12.4 Definir a globalización explicando os seus trazos.	XHB12.4.1 Identifica e describe os trazos da globalización con exemplificacións que afectan ao noso país.	- CMCCT - CAA - CCL - CSC
- d - e - g - i - j	B12.5 Procesos de mundialización e desigualdades territoriais. Grandes eixes mundiais.	B12.5 Comparar os procesos de mundialización e diversidade territorial resumindo as características de un e outro.	XHB12.5.1 Confecciona cadros comparativos da aplicación a casos concretos do concepto mundialización e o concepto diversidade territorial.	- CMCCT - CAA - CCL - CD
- d - e - g - i - j	B12.6 Posición de España nas áreas socioeconómicas e xeopolíticas mundiais.	B12.6 Explicar as repercusións da inclusión de España en espazos socioeconómicos e xeopolíticos continentais e mundiais, utilizando fontes diversas baseadas en material bibliográfico ou on line e en opinións expostas nos medios de comunicación social.	XHB12.6.1 Explica as repercusións da inclusión de España en espazos xeopolíticos e socioeconómicos continentais e mundiais a partir de distintas fontes de información xeográfica.	- CMCCT - CAA - CCL - CD

2.1.32 Xeoloxía

Introdución

A materia Xeoloxía de segundo curso de Bacharelato pretende ampliar, afianzar e afondar nos coñecementos xeolóxicos e competencias que se foron adquirindo e traballando na ESO e na materia de Bioloxía e Xeoloxía en 1º de Bacharelato.

A Xeoloxía é unha ciencia relativamente nova, pois non foi ata mediados do século XIX cando se dote de métodos propios de traballo e unha estrutura científica coherente, baseada, sobre todo, na descrición, clasificación e interpretación dos elementos inertes da natureza. O gran aporte diferencial desta ciencia ao mundo científico é o novidoso concepto de tempo xeolóxico, cuxo tratamento será fundamental para o avance no estudo das transformacións da Terra desde a súa formación.

Isto vai facer que, a diferenza das demais ciencias da natureza, a Xeoloxía teña moi limitadas as posibilidades de experimentar e utilizar o método científico como ferramenta de traballo, potenciando a cambio a capacidade de observación, curiosidade, interpretación de datos e resolución de problemas.

A materia contribúe a que o alumnado formalice e sistematice a construción de conceptos a través da busca de interrelación entre eles e, moi especialmente, ao seu uso práctico. Isto permitiralle coñecer e comprender o funcionamento da Terra e os acontecementos e procesos xeolóxicos que acontecen para, en moitos casos, poder intervir na mellora das condicións de vida. Estas capacidades serán moi importantes para todos aqueles que desexen realizar estudos posteriores e que complementan a súa formación como individuo nunha sociedade cambiante e dinámica.

A esta flexibilidade de pensamento axuda tamén a integración e interconexión das diversas disciplinas que a integran, ofrecendo ao alumnado unha visión global e integradora que posibilitará que poida afrontar con éxito os retos que terá ante si no futuro. O Bacharelato, debe, pois, facilitar unha formación básica sólida sobre aqueles aspectos que permitirán ao alumnado enfrontarse con éxito a estudos posteriores.

O estudo da Xeoloxía, como ciencia que nace superando unha visión da Terra dominada por supersticións e relatos bíblicos, debe servir para o dominio de competencias que permitan ao alumno aprender a buscar, recopilar e procesar información sen temor a reflexionar e interpretar os resultados, tomando decisións baseadas en probas e argumentos, sendo capaz de un diálogo crítico e construtivo valorando todas as fontes de información. Debe potenciar a imaxinación e a creatividade necesaria para a realización de traballos prácticos e a realización e interpretación de cortes e mapas xeolóxicos, adquirindo a competencia necesaria nas novas tecnoloxías que lle permitan manexar modelos e recrear hipóteses de xeito virtual para unha comprensión mellor dos fenómenos, valorando as fortalezas e debilidades dos medios tecnolóxicos e respectando principios éticos no seu uso.

O programa estrutúrase en dez bloques, cuns contidos que van permitir coñecer o comportamento global da Terra considerando a orixe e a natureza dos materiais presentes, o fluxo e balance de enerxía e os procesos dinámicos que o caracterizan.

Estudaranse os principios fundamentais da Xeoloxía; a composición dos materiais (minerais e rochas), o seu recoñecemento e utilidade para a sociedade, os elementos do relevo e as súas condicións de formación, os tipos de deformacións, a interpretación de mapas topográficos, a división do tempo xeolóxico, a posibilidade da ocorrencia de feitos graduais ou catastróficos, as interpretacións de mapas xeolóxicos sinxelos e cortes xeolóxicos, a análise de distintas formacións litolóxicas ou a historia da Terra.–Se traballa tamén no estudo da nova ciencia da Planetoloxía que amplía os coñecementos que temos da Terra ao resto dos planetas, sen esquecer que o noso planeta é o único que recicla a súa litosfera.

Introdúcese un bloque sobre riscos xeolóxicos no que, de xeito sinxelo e abarcable para o alumnado deste nivel, se traballen riscos derivados de procesos xeolóxicos externos, internos ou meteorolóxicos. Contémplase tamén o uso dos recursos renovables e non renovables, incidindo especialmente na súa exploración e explotación sostible. O alumnado deberá aplicar moitos dos coñecementos adquiridos, e valorar a súa influencia para poder localizar catástrofes futuras e a perigosidade asociada.

Preséntase a xeoloxía de España e, particularmente, a de Galicia para que, unha vez vistos, traballados e adquiridos os coñecementos xeolóxicos xerais, os poida aplicar ao seu ámbito. Para elo, e como compoñente básico dun curso ao que quere outorgárgelle un enfoque fundamentalmente práctico, inclúese un bloque sobre o traballo de campo, na medida que constitúe unha ferramenta esencial para abordar a maioría das investigacións e estudos en Xeoloxía. Así, boa parte dos coñecementos que se propoñen encontrarán un marco natural no que aplicalos, ver a súa utilidade ou analizar o seu significado.

2º de bacharelato

Xeoloxía. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. O planeta terra e seu estudo				
- i - j	B1.1. Perspectiva xeral da Xeoloxía, os seus obxectos de estudo, métodos de traballo e a súa utilidade científica e social: Definición de Xeoloxía. O traballo dos xeólogos. Especialidades da Xeoloxía.	B1.1. Definir a ciencia da Xeoloxía e as súas principais especialidades e comprender o traballo realizado polos xeólogos.	XB1.1.1. Comprende a importancia da Xeoloxía na sociedade e coñece e valora o traballo dos xeólogos nos distintos ámbitos sociais.	- CMCCT - CSC
j	B1.2. A metodoloxía científica e a Xeoloxía.	B1.2. Aplicar as estratexias propias do traballo científico na resolución de problemas relacionados coa xeoloxía.	XB1.2.1. Selecciona información, analiza datos, formula preguntas pertinentes e busca respostas para un pequeno proxecto relacionado coa xeoloxía.	- CCEC - CAA
- i - e	B1.3. O tempo xeolóxico e os principios fundamentais da Xeoloxía.	B1.3. Entender o concepto de tempo xeolóxico e os principios fundamentais da xeoloxía, como os de horizontalidade, superposición, actualismo e uniformismo.	XB1.3.1. Comprende o significado de tempo xeolóxico e utiliza principios fundamentais da xeoloxía como: horizontalidade, superposición, actualismo e uniformismo.	- CMCCT - CAA
j	B1.4. A Terra como planeta dinámico e en evolución. A Tectónica de Placas como teoría global da Terra.	B1.4. Analizar o dinamismo terrestre explicado segundo a teoría global da Tectónica de Placas.	XB1.4.1. Interpreta algunhas manifestacións do dinamismo terrestre como consecuencia da Tectónica de Placas.	CAA
	B1.5. Xeoplanetoloxía: Características dos demais planetas e da Lúa, en comparación coa evolución xeolóxica do noso planeta.	B1.5. Analizar a evolución xeolóxica da Lúa e doutros planetas do Sistema Solar, comparándoos coa da Terra.	XB1.5.1. Analiza información xeolóxica da Lúa e doutros planetas do Sistema Solar e compáraa coa evolución xeolóxica da Terra.	- CAA - CMCCT
- b - a - d	B1.6. Xeoloxía na vida cotiá. Problemas ambientais e xeolóxicos globais	B1.6. Observar as manifestacións da Xeoloxía no ámbito diario e identificar algunhas implicacións na economía, política, desenvolvemento sostible e medio ambiente.	XB1.6.1. Identifica distintas manifestacións da Xeoloxía no ámbito diario, coñecendo algúns dos usos e aplicacións desta ciencia na economía, política, desenvolvemento sostible e na protección do medio ambiente	- CMCCT - CSC
Bloque 2. Minerais, os compoñentes das rochas				

	Xeoloxía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪	▪ B2.1. Materia mineral e concepto de mineral. Relación entre estrutura cristalina, composición química e propiedades dos minerais. Mineraloides. ▪ B2.2. Relación entre as características dos minerais e a súa utilidade práctica. ▪ B2.3. Comprobación das diferentes características da materia mineral.	▪ B2.1. Describir as propiedades que caracterizan á materia mineral. Comprender e sinalar a súa variación como unha función da estrutura e a composición química dos minerais. Recoñecer a utilidade dos minerais polas súas propiedades.	▪ XB2.1.1. Identifica as características que determinan a materia mineral, por medio de actividades prácticas con exemplos de minerais con propiedades contrastadas, relacionando a utilización dalgúns minerais coas súas propiedades.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ j ▪ d	▪ B2.4. Clasificación químico-estrutural dos minerais. ▪ B2.5. Técnicas para a identificación de minerais. ▪ B2.6. Recoñecemento de visu das especies minerais máis comúns.	▪ B2.2. Coñecer e identificar os grupos de minerais máis importantes segundo unha clasificación químico-estrutural. Nomear e distinguir de visu, diferentes especies minerais.	▪ XB2.1.2. Recoñece os diferentes grupos mineirais, identificándooos polas súas características físico-químicas. Recoñece por medio dunha práctica de visu algúns dos minerais máis comúns.	▪ CMCCT
▪ i ▪ e	▪ B2.7. Formación, evolución e transformación dos minerais. Estabilidade e inestabilidade mineral. ▪ B2.8. Os diagramas de fases e a evolución e transformación dos minerais.	▪ B2.3. Analizar ás distintas condicións físico-químicas na formación dos minerais. Comprender e describir ás causas da evolución, inestabilidade e transformación mineral utilizando diagramas de fases sinxelos.	▪ XB2.1.3. Compara as situacións nas que se orixinan os minerais, elaborando táboas segundo as súas condicións físico-químicas de estabilidade. Coñece algúns exemplos de evolución e transformación mineral por medio de diagramas de fases.	▪ CAA ▪ CCL
▪ i	▪ B2.9. Procesos xeolóxicos formadores de minerais e rochas: procesos magmáticos, metamórficos, hidrotermais, superxénicos e sedimentarios. ▪ B2.10. Principais minerais orixinados nos diferentes procesos xeolóxicos.	▪ B2.4. Coñecer e identificar os principais ambientes e procesos xeolóxicos formadores de minerais e rochas. Identificar algúns minerais coa súa orixe máis común: magmática, metamórfica, hidrotermal, superxénica e sedimentaria.	▪ XB2.1.4. Compara os diferentes ambientes e procesos xeolóxicos nos que se forman os minerais e as rochas. Identifica algúns minerais como característicos de cada un dos procesos xeolóxicos de formación.	▪ CAA
	Bloque 3. Rochas ígneas, sedimentarias e metamórficas			
▪ i ▪ j ▪	▪ B3.1. Concepto de rocha e descrición das súas principais características. Criterios de clasificación. Clasificación dos principais grupos de rochas ígneas, sedimentarias e metamórficas. ▪ B3.2. O ciclo das rochas. Relación coa Tectónica de Placas. ▪ B3.3. Técnicas de identificación e recoñecemento de visu das rochas máis comúns en Galicia.	▪ B3.1. Explicar o concepto de rocha e os diferentes criterios de clasificación. Diferenciar e identificar polas súas características distintos tipos de formacións de rochas. Identificar os principais grupos de rochas ígneas (plutónicas e volcánicas), sedimentarias e metamórficas.	▪ XB3.1.1. Explica o concepto de rocha e as súas principais características. ▪ XB3.1.2. Identifica mediante unha proba visual, xa sexa en fotografías e/ou con espécimes reais, distintas variedades e formacións de rochas, realizando exercicios prácticos na aula e elaborando táboas comparativas das súas características.	▪ CMCCT ▪ CCEC ▪ CMCCT
▪ d ▪ i	▪ B3.4. A orixe das rochas ígneas. Conceptos e propiedades dos magmas. Evolución e diferenciación magmática. ▪ B3.5. Clasificación das rochas ígneas. As rochas ígneas en Galicia.	▪ B3.2. Coñecer a orixe das rochas ígneas, analizando a natureza dos magmas e comprendendo os procesos de xeración, diferenciación e localización dos magmas.	▪ XB3.2.1. Describe a evolución do magma segundo a súa natureza, utilizando diagramas e cadros sinópticos	▪ CMCCT

Xeoloxía. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- i - e	- B3.6. A orixe das rochas sedimentarias. O proceso sedimentario: meteorización, erosión, transporte, depósito e diáxénese. Concas e ambientes sedimentarios. - B3.7. Clasificación das rochas sedimentarias. - B3.8. As concas sedimentarias galegas.	B3.3. Coñecer e diferenciara orixe dos sedimentos e as rochas sedimentarias, analizando o proceso sedimentario dende a meteorización á diáxénese. Identificar as os diversos tipos de medios sedimentarios.	- XB3.3.1. Comprende e describe o proceso de formación das rochas sedimentarias, dende a meteorización da área fonte, pasando polo transporte e depósito, á diáxénese, utilizando unha linguaxe científico axeitado ao teu nivel académico. - BX3.3.2. Comprende e describe os conceptos de facies sedimentarias e medios sedimentarios, identificando e localizando algunhas sobre un mapa e/ou no teu ámbito xeográfico - xeolóxico.	- CCL - CMCCT
- i - e	- B3.9. A orixe das rochas metamórficas. Tipos de metamorfismo. Facies metamórficas e condicións físico-químicas de formación. - B3.10. Clasificación das rochas metamórficas. O metamorfismo en Galicia.	B3.4. Coñecer e identificar a orixe das rochas metamórficas, diferenciando as facies metamórficas en función das condicións fisicoquímicas.	XB3.4.1 Comprende o concepto de metamorfismo e os distintos tipos existentes, asociándoos ás diferentes condicións de presión e temperatura, e se capaz de elaborar cadros sinópticos comparando os devanditos tipos.	- CMCCT - CSIEE
j	B3.11. Flúidos hidrotermais e a súa expresión en superficie. Depósitos hidrotermais e procesos metasomáticos.	B3.5.Coñecer e diferenciar a natureza dos flúidos hidrotermais, os depósitos e os procesos metasomáticos asociados.	BX3.5.1 Comprende o concepto de flúidos hidrotermais, localizando datos, imaxes e vídeos na rede sobre fumarolas e géiseres actuais, identificando os depósitos asociados.	- CD - CMCCT
- j - d	- B3.12. Magmatismo, sedimentación, metamorfismo e hidrotermalismo no marco da Tectónica de Placas - B3.13. Hidrotermalismo en Galicia.	B3.6.Comprender e describir a actividade ígnea, sedimentaria, metamórfica e hidrotermal como fenómenos asociados á Tectónica de Placas.	BX3.6.1. Comprende e explica os fenómenos ígneos, sedimentarios, metamórficos e hidrotermais en relación coa Tectónica de Placas.	- CMCCT - CCEC
Bloque 4. A tectónica de placas, unha teoría global				
- i - e	- B4.1. Evolución histórica desde a Deriva Continental á Tectónica de Placas. - B4.2. Mapa das placas tectónicas.	B4.1. Coñecer e indicar como é o mapa actual das placas tectónicas. Comparar este cos mapas simplificados.	XB4.1.1. Compara, en diferentes partes do planeta, o mapa simplificado de placas tectónicas con outros máis actuais achegados pola xeoloxía e a xeodesia.	- CAA - CD
i	- B4.3. Os límites das placas. Procesos intra e interplaca. Evolución futura. - B4.4. Cálculo informático do movemento de calquera punto respecto as outras placas. - B4.5. Causas do movemento das placas. Relación coa dinámica do interior do planeta.	B4.2. Coñecer e indicar canto, como e por que se moven as placas tectónicas.	XB4.2.1. Coñece canto e como se moven as placas tectónicas. Utiliza programas informáticos de uso libre para coñecer a velocidade relativa do seu centro educativo (ou outro punto de referencia) respecto ao resto de placas tectónicas.	CD
			XB4.2.2. Entende e explica por que se moven as placas tectónicas e que relación ten coa dinámica do interior terrestre.	CAA
i	B4.6. Mecánica de rochas. Esforzos e deformacións.	B4.3. Comprender e explicar como se deforman as rochas.	XB4.3.1. Comprende e describe como se deforman as rochas.	- CCL - CMCCT

	Xeoloxía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- e - k	B4.7. Principais estruturas xeolóxicas: dobras e fallas.	B4.4. Describir as principais estruturas xeolóxicas.	XB4.4.1. Coñece as principais estruturas xeolóxicas.	
- e - j	B4.8. Evolución dos oróxenos. Os procesos oroxénicos e a xeoloxía galega.	B4.5. Describir as características dun oróxeno. Relacionar o relevo galego coas principais oroxenias.	XB4.5.1. Coñece e describe as principais características dos modelos de oróxenos.	- CCL - CAA
- b - i	- B4.9. Relación da Tectónica de Placas cos principais aspectos da xeoloxía e o paleoclima do planeta. - B4.10. Sismicidade, vulcanismo e Tectónica de Placas.	B4.6. Relacionar a Tectónica de Placas con algúns aspectos xeolóxicos: relevo, clima e cambio climático, variacións do nivel do mar, distribución de rochas, estruturas xeolóxicas, sismicidade, vulcanismo.	XB4.6.1. Explica os principais trazos do relevo do planeta e a súa relación coa tectónica de placas.	CAA
			XB4.6.2. Comprende e explica a relación entre a tectónica de placas, o clima e as variacións do nivel do mar.	- CAA - CMCCT
			XB4.6.3. Coñece e argumenta como a distribución de rochas, a escala planetaria, está controlada pola Tectónica de Placas.	- CAA - CMCCT
			XB4.6.4. Relaciona as principais estruturas xeolóxicas (dobras e fallas) coa Tectónica de Placas.	Non tiña competencias porque estaba na mesma cela que o anterior
			XB4.6.5. Comprende e describe a distribución da sismicidade e o vulcanismo no marco da Tectónica de Placas.	- CAA - CMCCT
- e - g	B4.11. A Tectónica de Placas e a Historia da Terra. Modelos informáticos para describir a evolución pasada e futura das placas	B4.7. Describir a Tectónica de Placas e os seus antecedentes históricos.	XB4.7.1. Entende como evoluciona o mapa das placas tectónicas ao longo do tempo. Visiona, a través de programas informáticos, a evolución pasada e futura das placas.	- CD - CMCCT
	Bloque 5. Procesos xeolóxicos externos			
- j - k	B5.2. Axentes causantes dos procesos xeolóxicos externos.	B5.1. Recoñecer a capacidade transformadora dos procesos externos.	XB5.1.1. Comprende e analiza como os procesos externos transforman o relevo.	CAA
- a - b - j	B5.3. Os axentes atmosféricos, as augas continentais e mariñas e os seres vivos, incluída a acción entrópica, como axentes que orixinan os procesos xeolóxicos externos.	B5.2. Identificar o papel da atmosfera, a hidrosfera e a biosfera e, nela, a acción antrópica.	XB5.2.1. Identifica o papel da atmosfera, a hidrosfera e a biosfera (incluída a acción antrópica).	CMCCT
- a - e	B5.4. A radiación solar e a gravidade como motores dos procesos xeolóxicos externos.	B5.3. Distinguir a enerxía solar e a gravidade como motores dos procesos externos.	XB5.3.1. Analiza o papel da radiación solar e da gravidade como motores dos procesos xeolóxicos externos.	CAA

	Xeoloxía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ h				
■ e	■ B5.5. Meteorización. Tipos de meteorización. ■ B5.6 Procesos edafoxenéticos. Evolución e tipos de solo.	■ B5.4. Coñecer e describir os principais procesos de meteorización física e química. Entender os procesos de edafoxénese e coñecer e identificar os principais tipos de chans.	■ XB5.4.1. Diferencia os tipos de meteorización.	■ CMCCT
			■ XB5.4.2. Coñece os principais procesos edafoxenéticos e a súa relación cos tipos de solos.	■ CMCCT ■ CAA
■ e ■ j	■ B5.7. Os movementos de aba: factores que inflúen nos procesos. Tipos.	■ B5.5. Comprender e diferenciar os factores que inflúen nos movementos de aba e os principais tipos.	■ XB5.5.1. Identifica os factores que favorecen ou dificultan os movementos de aba e coñece os seus principais tipos.	■ CMCCT
■ a ■ c ■ i	■ B5.8. Acción xeolóxica da auga. Distribución da auga na Terra. Ciclo hidrolóxico.	■ B5.6. Analizar a distribución da auga no planeta Terra e o ciclo hidrolóxico.	■ XB5.6.1. Coñece a distribución da auga no planeta e comprende e describe o ciclo hidrolóxico.	■ CMCCT ■ CAA
■ a ■ j ■ e	■ B5.9. Augas superficiais: procesos e formas resultantes.	■ B5.7. Analizar a influencia da escorrentía superficial como axente modelador e diferenciar as súas formas resultantes.	■ XB5.7.1. Relaciona os procesos de escorrentía superficial e as súas formas resultantes.	■ CAA ■ CSIEE
■ i ■ e	■ B5.10. Glaciares: tipos, procesos e formas resultantes.	■ B5.8. Comprender e describir os procesos glaciares e as súas formas resultantes.	■ XB5.8.1. Diferencia as formas resultantes do modelado glacial, asociándoas co seu proceso correspondente.	■ CMCCT ■ CAA
■ i ■ e	■ B5.11. O mar: ondas, mareas e correntes de deriva. Procesos e formas resultantes.	■ B5.9. Comprender e describir os procesos xeolóxicos derivados da acción mariña e formas resultantes.	■ XB5.9.1. Comprende a dinámica mariña e relaciona as formas resultantes co seu proceso correspondente.	■ CMCCT ■ CAA
■ i ■ e	■ B5.12. Acción xeolóxica do vento: procesos e formas resultantes. Os desertos.	■ B5.10. Comprender e describir os procesos xeolóxicos derivados da acción eólica e relacionalos coas formas resultantes.	■ XB5.10.1. Diferencia formas resultantes do modelado eólico.	■ CMCCT
■ e ■ j	■ B5.13. Circulación atmosférica e situación dos desertos. Principais desertos do planeta.	■ B5.11. Entender a relación entre a circulación xeral atmosférica e a localización dos desertos.	■ XB5.11.1. Sitúa a localización dos principais desertos.	■ CMCCT
■ j ■ i	■ B5.14. A litoloxía e o relevo (relevo kárstico, granítico).	■ B5.12. Coñecer algúns relevos singulares condicionados pola litoloxía (modelado kárstico e granítico).	■ XB5.12.1. Relaciona algúns relevos singulares co tipo de rocha.	■ CAA
■ i ■ j	■ B5.15. A estrutura e o relevo. Relevos estruturais.	■ B5.13. Analizar a influencia das estruturas xeolóxicas no relevo.	■ XB5.13.1. Relaciona algúns relevos singulares coa estrutura xeolóxica.	■ CAA
■ g ■ j	■ B5.16. Relacións entre as paisaxes e os procesos xeolóxicos externos. ■ B5.17. A paisaxe galega e os procesos xeolóxicos responsables. Xeomorfoloxía de Galicia	■ B5.14. Interpretar fotografías de paisaxes en relacións cos axentes e procesos xeolóxicos externos.	■ XB5.14.1. A través de fotografías, ou de visitas con Google Earth a diferentes paisaxes locais ou rexionais, relaciona o relevo cos axentes e os procesos xeolóxicos externos.	■ CD

	Xeoloxía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 6. Tempo xeolóxico e xeoloxía histórica			
- c - k	B6.1. O tempo en Xeoloxía. O debate sobre a idade da Terra. Uniformismo fronte a Catastrofismo. O rexistro estratigráfico.	B6.1. Analizar o concepto do tempo xeolóxico e entender a natureza do rexistro estratigráfico e a duración de diferentes fenómenos xeolóxicos.	XB6.1.1. Argumenta sobre a evolución do concepto de tempo xeolóxico e a idea da idade da Terra ao longo de historia do pensamento científico.	- CSC - CSIEE
- e - j	B6.2. O método do actualismo: aplicación á reconstrución paleoambiental. Estruturas sedimentarias e bioxénicas. Paleoclimatoloxía.	B6.2. Entender a aplicación do método do actualismo á reconstrución paleoambiental. Coñecer e indicar algúns tipos de estruturas sedimentarias e bioxénicas e a súa aplicación. Utilizar os indicadores paleoclimáticos máis representativos.	- XB6.2.1. Entende e desenvolve a analogía dos estratos como as páxinas do libro onde está escrita a Historia da Terra. - XB6.2.2. Coñece a orixe dalgunhas estruturas sedimentarias orixinadas por correntes (ripples, estratificación cruzada) e bioxénicas (galerías, pistas) e utilízalas para a reconstrución paleoambiental.	- CAA - CMCCT - CAA
- i - a	- B6.3. Métodos de datación: xeocronoloxía relativa e absoluta. Principio de superposición dos estratos. Fósiles. Bioestratigrafía. Os métodos radiométricos de datación absoluta. - B6.4. Interpretación de cortes xeolóxicos e de mapas topográficos. Elaboración e interpretación de columnas estratigráficas.	B6.3. Coñecer e diferenciar os principais métodos de datación absoluta e relativa. Aplicar o principio de superposición de estratos e derivados para interpretar cortes xeolóxicos. Entender os fósiles guía como peza clave para a datación bioestratigráfica.	XB6.3.1. Coñece e utiliza os métodos de datación relativa e das interrupcións no rexistro estratigráfico a partir da interpretación de cortes xeolóxicos e correlación de columnas estratigráficas.	- CMCCT - CAA
- i - e	B6.5. A Táboa de Tempo Xeolóxico: unidades cronoestratigráficas e xeocronolóxicas	B6.4. Identificar as principais unidades cronoestratigráficas que conforman a táboa de tempo xeolóxico.	XB6.4.1. Coñece as unidades cronoestratigráficas, mostrando o seu manexo en actividades e exercicios.	- CMCCT - CCEC
- c - j	B6.6. Xeoloxía Histórica. Evolución xeolóxica e biolóxica da Terra dende o Arcaico á actualidade, resaltando os principais eventos. Primates e evolución do xénero Homo.	B6.5. Coñecer e indicar os principais eventos globais acontecidos na evolución da Terra dende a súa formación.	XB6.5.1. Analiza algúns dos cambios climáticos, biolóxicos e xeolóxicos que aconteceron nas diferentes era xeolóxicas, confeccionando resumos explicativos ou táboas.	- CMCCT - CSIEE
- a - b - c - k	- B6.7. Cambio climáticos naturais. Relación entre fenómenos naturais e cambios climáticos. - B6.8. O cambio climático actual. Influencia da actividade humana.	B6.6. Diferenciar os cambios climáticos naturais e os inducidos pola actividade humana.	XB6.6.1. Relaciona fenómenos naturais con cambios climáticos e valora a influencia da actividade humana	- CSC - CAA
	Bloque 7. Riscos xeolóxicos			
i	B7.1. Os riscos naturais: perigosidade, vulnerabilidade, exposición, custo.	B7.1. Coñecer e identificar os principais termos no estudo dos riscos naturais.	XB7.1.1. Coñece e utiliza os principais termos no estudo dos riscos naturais: risco, perigosidade, vulnerabilidade e custo.	- CMCCT - CAA

	Xeoloxía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- e - i	B7.2. Clasificación dos riscos naturais: endóxenos, exóxenos e extraterrestres.	B7.2. Caracterizar os riscos naturais en función da súa orixe: endóxeno, exóxeno e extraterrestre.	XB7.2.1. Coñece os principais riscos naturais e clasifícaos en función da súa orixe endóxena, exóxeno ou extraterrestre.	CMCCT
- e - a	- B7.3. Principais riscos endóxenos: terremotos e volcáns. - B7.4. Principais riscos exóxenos: movementos de aba, inundacións e dinámica litoral.	B7.3. Analizar en detalle algúns dos principais fenómenos naturais: terremotos, erupcións volcánicas, movementos de aba, inundacións e dinámica litoral.	XB7.3.1. Analiza casos concretos dos principais fenómenos naturais que acontecen no noso país: terremotos, erupcións volcánicas, movementos de aba, inundacións e dinámica litoral.	CAA
- c - e	B7.5. Situar os principais riscos endóxenos e exóxenos do noso país. Relaciona a súa distribución coas características xeolóxicas de cada zona.	B7.4. Comprender e sinalar a distribución destes fenómenos naturais no noso país e saber onde hai maior risco.	XB7.4.1. Coñece os riscos máis importantes no noso país e relaciona a súa distribución con determinadas características de cada zona.	- CAA - CMCCT
- a - h	B7.6. Análise e xestión de riscos: cartografías de inventario, susceptibilidade e perigosidade.	B7.5. Entender as cartografías de risco.	XB7.5.1. Interpreta as cartografías de risco.	CAA
- a - k - c	B7.7. Prevención: campañas e medidas de autoprotección.	B7.6. Valorar a necesidade de levar a cabo medidas de autoprotección.	XB7.6.1. Coñece e valora as campañas de prevención e as medidas de autoprotección.	- CAA - CSC
- a - h	B7.8. Análise dos principais fenómenos naturais acontecidos no planeta e en Galicia durante o curso escolar	B7.7. Analizar os principais fenómenos naturais que aconteceron durante o curso escolar.	XB7.6.2. Analiza e comprende os principais fenómenos naturais acontecidos durante o curso no planeta, o país e o seu ámbito local.	CAA
	Bloque 8. Recursos minerais e enerxéticos e augas subterráneas			
- a - h	B8.1. Recursos renovables e non renovables.	B8.1. Comprender e diferenciar os conceptos de recursos renovables e non renovables, e identificar os diferentes tipos de recursos naturais de tipo xeolóxico.	XB8.1.1. Coñece e identifica os recursos naturais como renovables ou non renovables.	CMCCT
- c - j	B8.2. Clasificación dos recursos minerais e enerxéticos en función do seu interese económico, social e ambiental.	B8.2. Clasificar os recursos minerais e enerxéticos en función da súa utilidade.	XB8.2.1. Identifica a procedencia dos materiais e obxectos que che rodean, e realiza unha táboa sinxela onde se indique a relación entre a materia prima e os materiais ou obxectos.	- CMCCT - CAA
- a - c - h - k	B8.3. Depósitos minerais. Conceptos de reservas e leis. Principais tipos de xacementos de interese económico a nivel mundial.	B8.3. Explicar o concepto de depósito mineral como recurso explotable, distinguindo os principais tipos de interese económico.	XB8.3.1. Localiza información na rede de diversos tipos de depósitos, e relaciónaos con algún dos procesos xeolóxicos formadores de minerais e de rochas.	- CD - CAA
- a - h	B8.4. Exploración, avaliación e explotación sostible de recursos minerais e enerxéticos.	B8.4. Coñecer e identificar as diferentes etapas e técnicas empregadas na exploración, avaliación e explotación.	XB8.4.1. Elabora táboas e gráficos sinxelos a partir de datos económicos de explotacións mineiras, estimando un balance económico e interpretando a evolución dos	- CMCCT - CAA

	Xeoloxía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		plotación sostible dos recursos minerais e enerxéticos.	datos.	
- a - b - h	B8.5. A xestión e protección ambiental nas explotacións de recursos minerais e enerxéticos	B8.5. Entender a xestión e protección ambiental como unha cuestión inescusable para calquera explotación dos recursos minerais e enerxéticos	XB8.5.1. Recompila información ou visita algunha explotación mineira concreta e emite unha opinión crítica fundamentada nos datos obtidos e/ou nas observacións realizadas.	- CSC - CCL
- e - d	B8.6. O ciclo hidrolóxico e as augas subterráneas. Nivel freático, aquíferos e surxencias. A circulación da auga a través dos materiais xeolóxicos.	B8.6. Explicar diversos conceptos relacionados coas augas subterráneas como: aquíferos e os seus tipos, o nivel freático, mananciais, surxencias e os seus tipos, ademais de coñecer a circulación da auga a través dos materiais xeolóxicos.	XB8.6.1. Coñece e relaciona os conceptos de augas subterráneas, nivel freático e surxencias de auga e circulación da auga.	- CMCCT - CAA
- a - b - c - h	- B8.7. A auga subterránea como recurso natural: captación e explotación sostible. Posibles problemas ambientais: salinización de aquíferos, subsidencia e contaminación. - B8.7. A auga subterránea como recurso natural: captación e explotación sostible. Posibles problemas ambientais: salinización de aquíferos, subsidencia e contaminación. A contaminación das augas subterráneas en Galicia. Aquí están os dous contidos numerados igual pero o segundo inclúe algún contido a maiores. Parece que se engadiu algo, pero están repetido.	B8.7. Valorar a auga subterránea como recurso e a influencia humana na súa explotación. Coñecer e indicar os posibles efectos ambientais dunha inadecuada xestión.	XB8.7.1. Comprende e valora a influencia humana na xestión as augas subterráneas, expresando a túa opinión sobre os efectos desta en medio.	CSC
	Bloque 9. Xeoloxía de España			
- i - e	B9.1. Principais dominios xeolóxicos da Península Ibérica, Baleares e Canarias.	B9.1. Coñecer e identificar os principais dominios xeolóxicos de España: Varisco, oróxeos alpinos, grandes conchas, Illas Canarias.	XB9.1.1. Coñece a xeoloxía básica de España identificando os principais dominios sobre mapas físicos e xeolóxicos.	- CMCCT - CSC Penso que aquí encaixa moi ben.
- e - i	B9.2. Principais eventos xeolóxicos na Historia da Península Ibérica, Baleares e Canarias: orixe do Atlántico, Cantábrico e Mediterráneo, formación das principais cordilleiras e conchas.	B9.2. Explicar a orixe xeolóxica da Península Ibérica, Baleares e Canarias e interpretar mapas e modelos gráficos que simulen a evolución da península, as illas e mares que os rodean.	XB9.2.1. Comprende a orixe xeolóxica da Península Ibérica, Baleares e Canarias, e utiliza a tecnoloxía da información para interpretar mapas e modelos gráficos que simulen a evolución da península, as illas e mares que os rodean.	- CD - CMCCT - CSC Penso que aquí encaixa moi ben.
j	B9.4. Evolución dos procesos xeodinámicos do planeta relacionados coa historia xeolóxica de Iberia, Baleares e Canarias.	B9.3. Explicar a historia xeolóxica de Iberia, Baleares e Canarias e os eventos relacionados coa coa Tectónica de Placas.	XB9.3.1. Coñece e enumera os principais acontecementos xeolóxicos que aconteceron no planeta, que estean relacionados coa historia de Iberia, Baleares e	- CMCCT - CAA

	Xeoloxía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			Canarias.	
- j - e	B9.5. Evolución xeolóxica de Galicia no marco da Tectónica de Placas. As unidades paleoxeográficas de Galicia.	B9.4. Explicar a xeoloxía de Galicia como parte do dominio Varisco, resultado da historia xeolóxica do planeta e a Tectónica de Placas.	XB9.4.1. Integra a xeoloxía local (cidade, provincia e/ou comunidade autónoma) cos principais dominios xeolóxicos, a historia xeolóxica do planeta e a Tectónica de Placas.	CAA
	Bloque 10. Xeoloxía de campo			
- j - k	- B10.1. A metodoloxía científica e o traballo de campo. Normas de seguridade e autoprotección no campo. - B10.2. Equipo de campo do xeólogo.	B10.1. Coñecer e identificar as principais técnicas que se utilizan na Xeoloxía de campo e manexar algúns instrumentos básicos.	XB10.1.1. Utiliza o material de campo (martelo, caderno, lupa, compás).	CSIEE
- g - e	- B10.3. Técnicas de interpretación cartográfica e orientación. Lectura de mapas xeolóxicos sinxelos. - B10.4. De cada práctica de campo: - Estudios previos de consulta de mapas, fotografías aéreas, bibliografía, etc. - Confirmar no itinerario a xeoloxía básica da rexión e os elementos singulares do patrimonio xeolóxico do lugar. - Avaliación dos elementos singulares do patrimonio xeolóxico do lugar.	B10.2. Ler mapas xeolóxicos sinxelos dunha bisbarra ou rexión.	XB10.2.1. Le mapas xeolóxicos sinxelos, fotografías aéreas e imaxes de satélite que contrasta coas observacións no campo.	CD
	- B10.3. Técnicas de interpretación cartográfica e orientación. Lectura de mapas xeolóxicos sinxelos. - B10.4. De cada práctica de campo: - Estudios previos de consulta de mapas, fotografías aéreas, bibliografía, etc. - Confirmar no itinerario a xeoloxía básica da rexión e os elementos singulares do patrimonio xeolóxico do lugar. - Avaliación dos elementos singulares do patrimonio xeolóxico do lugar.	B10.3. Observar os principais elementos xeolóxicos dos itinerarios.	XB10.3.1. Coñece e describe os principais elementos xeolóxicos do itinerario.	- CAA - CMCCT
- g - e	- B10.3. Técnicas de interpretación cartográfica e orientación. Lectura de mapas xeolóxicos sinxelos. - B10.4. De cada práctica de campo: - Estudios previos de consulta de mapas, fotografías aéreas, bibliografía, etc. - Confirmar no itinerario a xeoloxía básica da rexión e os elementos singulares do patrimonio xeolóxico do lugar. - Avaliación dos elementos singulares do patrimonio	B10.4. Utilizar as principais técnicas de representación de datos xeolóxicos.	XB10.3.2. Observa e describe afloramentos da zona.	- CMCCT - CCL penso que encaixaría moi ben.

	Xeoloxía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	xeolóxico do lugar.			
- h - k	- B10.3. Técnicas de interpretación cartográfica e orientación. Lectura de mapas xeolóxicos sinxelos. - B10.4. De cada práctica de campo: - Estudios previos de consulta de mapas, fotografías aéreas, bibliografía, etc. - Confirmación, no itinerario, da xeoloxía básica da rexión e os elementos singulares do patrimonio xeolóxico do lugar. - Avaliación dos elementos singulares do patrimonio xeolóxico do lugar.	B10.5. Integrar a xeoloxía local do itinerario na xeoloxía rexional.	XB10.3.3. Recoñece e clasifica mostras de rochas, minerais e fósiles da zona.	- CAA - CMCCT
			XB10.4.1. Utiliza as principais técnicas de representación de datos xeolóxicos: (columnas estratigráficas, cortes xeolóxicos sinxelos, mapas xeotemáticos).	CMCCT
			XB10.5.1 Reconstrúe a historia xeolóxica da rexión e identifica os procesos activos.	CAA
- e - h	- B10.4. De cada práctica de campo: - Estudios previos de consulta de mapas, fotografías aéreas, bibliografía, etc. - Confirmar no itinerario a xeoloxía básica da rexión e os elementos singulares do patrimonio xeolóxico do lugar.	B10.6. Recoñecer os recursos e procesos activos.	XB10.6.1. Coñece e analiza os seus principais recursos e riscos xeolóxicos.	- CAA - CMCCT
- h - a - k	B10.5. Concepto de Patrimonio Xeolóxico e Puntos de Interese Xeolóxico (PIX). Principais exemplos en Galicia	B10.7. Entender as singularidades do patrimonio xeolóxico.	XB10.7.1. Comprende a necesidade de apreciar, valorar, respectar e protexer os elementos do patrimonio xeolóxico.	CSC

2.2 Anexo II. Bloque de materias específicas

2.2.1 Análise Musical

Introdución

A Análise Musical permite entender a música en toda a súa dimensión e poder gozala en profundidade. Entre as súas finalidades está comprender por que unha obra musical foi composta dun determinado xeito e non doutro, que motivou a quen a compuxo para levala a cabo e que forma lle deu, tendo en conta as características estilísticas e históricas que lle fixeron ser como é.

Os elementos de Análise Musical forman parte da educación musical do alumnado desde os seus inicios, pois, a través da escoita e o recoñecemento de pequenos fragmentos, aprendeu a comprender as estruturas básicas das obras musicais. Desde este punto de vista, no bacharelato corresponde afondar nas características das obras a partir do coñecemento dos elementos e procedementos básicos da música, abordando a comprensión da música e da obra en si: coñecer e recoñecer a organización da linguaxe utilizada (elementos e procedementos) e as características sonoras que nos permiten encadrar esa obra nun contexto histórico (harmonía, melodía, ritmo, timbres, cadencias, forma, etc.).

A análise formal debe ser o primeiro achegamento á Análise Musical. A través del preténdese afondar nas diferentes estruturas das que fixeron uso as persoas compositoras ao longo da historia e que, en moitos casos, deron orixe ás denominadas formas-tipo ou formas históricas. Un dos aspectos analíticos máis importantes é, precisamente, a comprensión dos elementos que constitúen a forma musical, a súa evolución e cómo foron buscadas ao longo da historia, tratando que a estrutura das obras favoreza a comunicación co público.

Como pasa con todas as disciplinas artísticas, o estudo da Análise Musical mellora as capacidades do estudante que a cursa, potenciando a súa creatividade, a súa capacidade de tomar decisións de maneira global despois dun proceso analítico, desenvolvendo áreas de pensamento diferentes ás puramente racionais e mellorando a expresión e a comunicación a todos os niveis. A Análise Musical, en concreto, contribúe a desenvolver destrezas e capacidades esenciais para a comprensión e o goce da música e da arte en xeral: mellora o oído interno, a atención, a concentración, a memoria, a curiosidade, a capacidade de relacionar, e é fonte dun fondo coñecemento da música, xa que supón un contacto directo cos procesos compositivos e os procesos creativos dos autores e das autoras.

O alumnado deberá comprender illadamente cada parámetro musical (rítmico, harmónico, melódico, formal, textural, etc.), e, a partir desas análises parciais, ter en conta todos os elementos analizables e relacionalos, para entender como debe soar a música e por que, cales son os procedementos que utiliza a persoa autora e que sensación nos provoca como oíntes, que dirección toma a música en cada momento, que tipo de xogo establece a persoa compositora coas persoas oíntes e como debe recrearse a interpretación. Partindo, pois, da dimensión auditiva da análise, débese traballar coa partitura como apoio da audición; é dicir, preténdese afondar na percepción sonora das obras e, se se desexa, observar como se reflicte na partitura, sen que esta sexa un elemento indispensable.

A materia Análise Musical desenvólvese nos dous cursos do bacharelato e o seu ensino debe comezarse tendo en conta o grao de adquisición de competencias que o alumnado lograra ao longo da educación secundaria obrigatoria (ESO) na materia Música.

A organización da materia presenta un primeiro curso máis xeral, que permite adquirir unha formación mínima para entender as estruturas musicais, utilizando as ferramentas necesarias para comprendela fondamente, cunha estrutura que se articula arredor de tres bloques: iniciación aos elementos analíticos, a forma musical e as formas históricas

No segundo curso afóndase na análise das formas e o característico de cada estilo, basicamente da tradición da música occidental, incorporándose referencias da música popular, o jazz e outras músicas urbanas, así como da música de culturas non occidentais, pola grande achega que realizaron á música occidental, sobre todo a partir do século XX. Así, a súa estrutura xira arredor de once bloques: común; a música medieval; o renacemento; o barroco; o estilo galante e o clasicismo; o romantismo; o post-romanticismo e os nacionalismos; o impresionismo; a música do século XX; o jazz, a música urbana (pop, rock) e o flamenco; e as músicas non occidentais.

1º de bacharelato

Análise Musical I. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Iniciación aos elementos analíticos				
- e - i - l	- B1.1. Percepción dos elementos que interveñen na estrutura dunha obra musical (melodía, harmonía, ritmo, tempo, dinámica, timbre e textura) en diferentes contextos vocais e instrumentais. - B1.2. Comprensión básica das características sonoras	B1.1. Recoñecer e explicar cunha terminoloxía adecuada os elementos que interveñen na estrutura dunha obra musical en diferentes agrupacións vocais e instrumentais.	AM1B1.1.1 Recoñece e explica o modo no que está construída unha obra, entendendo a relación entre a estrutura e os elementos e procedementos utilizados.	- CCL - CCEC

	Análise Musical I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	de obras de diferentes épocas, estilos, xéneros e culturas da literatura musical. ■ B1.3. Uso dunha terminoloxía adecuada			
■ i ■ l	■ B1.4. Identificación de timbres e as súas distintas combinacións.	■ B1.2. Distinguir na audición dunha obra de calquera estilo as diferentes voces e/ou instrumentos..	■ AM1B1.2.1. Distingue o timbre dos diferentes instrumentos e voces, calquera que sexa a súa combinación	■ CCEC
■ e ■ i ■ l	■ B1.5. Expresión precisa das impresións producidas polas obras escoitadas e valoración das súas características construtivas.	■ B1.3. Recoñecer a textura dunha obra ou fragmento escoitado, explicando as súas características dun modo claro e conciso, utilizando ou non a partitura.	■ AM1B1.3.1. Recoñece e describe os diversos planos sonoros e utiliza a terminoloxía adecuada. ■ AM1B1.3.2. Explica as características das diferentes texturas e as distingue na partitura e na audición	■ CCL ■ CCEC ■ CCL ■ CCEC
■ i ■ l	■ B1.6. Aproximación analítica a diferentes aspectos formais (tensión e distensión, puntos culminantes, equilibrio, relación entre seccións, fraseos). ■ B1.7. Identificación na partitura dos mesmos, determinando os procedementos empregados	■ B1.4. Identificar procesos de tensión e distensión, así como o punto culminante, nunha obra previamente escoitada, determinando os procedementos utilizados	■ AM1B1. 4.1. Percibe os procedementos de tensión/distensión utilizados polo compositor e os identifica na partitura.	■ CCEC
■ a ■ b ■ d ■ l	■ B1.8. Consolidación de bos hábitos de escoita e de respecto ás demais persoas durante a interpretación da música	■ B1.5. Consolidar os bos hábitos de escoita e de respecto aos demais durante a interpretación da música.	■ AM1B1.5.1. Mantén uns correctos hábitos de escoita e de respecto aos demais durante a interpretación da música.	CAA CSC CCEC
	Bloque 2 A forma musical			
■ i ■ l	■ B2.1. Recoñecemento da forma musical e a súa percepción visual e auditiva pola partitura e pola escoita. ■ B2.2. Comprensión da organización estrutural da música e utilización dos diferentes modos de representación graficamente, para reflectir esquematicamente as partes, seccións e subseccións coas que se articula unha obra musical. ■ B2.3. Utilización de partituras, formatos non estándar e outras representacións gráficas como soporte da análise. ■ B2.4. Aproximación analítica aos procedementos xeradores de forma (a repetición, o contraste, a elaboración de materiais, a coherencia)	■ B2.1. Recoñecer a forma dunha obra de calquera estilo e a súa correspondencia ou non cunha forma tipo a partir da audición da mesma e saber explicala coa terminoloxía precisa, con o sen partitura.	■ AM1B2.1.1. Comprende e describe que é forma tipo ou forma histórica. ■ AM1B2.1.2. Describe a forma da obra empregando unha linguaxe concreta e adecuada. ■ AM1B2.1.3. Analiza unha obra reflectindo esquematicamente as partes, seccións e subseccións nas que pode dividirse. ■ AM1B2.1.4. Recoñece e describe os procedementos xeradores de forma (repetición, contraste, elaboración de materiais, coherencia).	■ CCEC ■ CCL ■ ■ CCEC ■ CCL ■ CCEC ■ CAA ■ CCEC

	Análise Musical I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ c ■ d ■ e ■ g ■ i ■ l	■ B2.5. Comparación de distintas versións dunha mesma obra para determinar a calidade da interpretación e a adecuación ao reflectido na partitura. ■ B2.6.Elaboración e lectura de críticas das obras escoitadas, atendendo especialmente ás impresións producidas pola obra, utilizando distintas fontes de información. ■ B2.7.Busca e selección da información en fontes variadas relativas a temas musicais. ■ B2.8.Elaboración de traballos, individuais ou en grupo, sobre análise e contextualización estilística das obras musicais.	■ B2.2. Realizar unha crítica ou comentario dun concerto ou dunha audición, complementando o escoitado e o traballado en clase con achegas e documentación buscada polo propio alumnado	■ AM1B2.2.1. Elabora comentarios escritos ou orais sobre audicións, con espírito crítico, utilizando unha terminoloxía adecuada. ■ AM2B2.2.2. Consulta as fontes de información adecuadas para a elaboración dos comentarios	■ CCL ■ CD ■ CAA ■ CSIEE ■ CD ■ CAA
	Bloque 3. As formas históricas			
■ d ■ h ■ i ■ l ■	■ B3.1. Principios de configuración musical (morfoloxía e sintaxe) que proporcionan a singularidade dunha obra e establecen a xerarquía entre os diferentes parámetros sonoros. ■ B3.2. Diferenciación entre música pura, descritiva e programática. ■ B3.3.Estudo das principais formas-tipo : ■ B3.4.Formas instrumentais: forma binarias, forma ternaria, forma ternaria reexpositiva, formas de suite, minué con trío, formas de rondó,forma tema con variacións, formas con baixo ostinato, formas de sonata, formas baseadas na imitación, Obertura, preludio, poema sinfónico e formas libres. ■ B3.5.As formas nacidas a partir da música contemporánea.	■ B3.1. escoitar obras de características ou estilos diversos e recoñecer as diferenzas e/ou relacións entre elas.	■ AM1B3.1.1. Distingue aspectos característicos da música e a diferenza entre eles, como a estrutura, as súas características harmónicas, rítmicas, tímbricas, etc. ■ AM1B3.1.2. Distingue, polas súas características compositivas, formais e estéticas, a pertenza dunha obra a unha determinada época ou estilo. ■ AM1B3.1.3. Asimila o estudado e atopa información adecuada para desenvolver unha explicación fundamentada, razoada e sentida das obras analizadas.	■ CMCCT ■ CCEC ■ ■ CCEC ■ CCL ■ CAA
■ d ■ e ■ h ■ i ■ l	■ B3.6. A música con texto. Relación da palabra coa música: os seus diferentes tratamentos. ■ B3.7.Formas escénicas ■ B3.8.Formas vocais	■ B3.2. Comentar oralmente ou por escrito a relación entre música e texto en obras de diferentes épocas e estilos.	■ AM1B3.2.1. Comprende e explica o tratamento que realizou o compositor do texto: se foi descritivo, se é unha mera escusa, se o poema ou texto de partida determina a forma, se o punto culminante coincide con verbas especiais, etc. ■ AM1B3.2.2. Utiliza argumentos e razoamentos coherentes.	■ CCL ■ ■ CCL

2º de bacharelato

Análise Musical II. 2º Bacharelato				

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Común			
- a - b - d - e - i - l	- B1.1. Estudo da forma musical a distintas escalas (macroforma, mesoforma e microforma) e a súa aplicación a diversos niveis. A análise estrutural, de motivos e de conxunto. - B1.2. Consolidación de bos hábitos de escoita e de respecto ás demais persoas durante a interpretación da música.	B1.1. Recoñecer a forma (a gran escala, media escala e pequena escala) dunha obra, a partir da audición da mesma e co apoio da partitura, e saber explicala con termos precisos.	- AM2B1.1.1. Comprende o modo en que está construída unha obra, explicando a relación entre a estrutura e os elementos e procedementos utilizados empregando unha linguaxe concreta e adecuada. - AM2B1.1.2. Mantén uns correctos hábitos de escoita e de respecto aos demais durante a interpretación da música.	- CCEC - CCL - CSC
- e - i - l	- B1.3. Recoñecemento mediante o uso da audición e a partitura das características musicais que identifican os diferentes estilos musicais. - B1.4. Contextualización desas obras nun momento histórico ou estilístico.	B1.2. Recoñecer mediante a audición e a partitura o estilo dunha obra e as súas características tímbricas, melódicas, harmónicas, formais, etc.	- AM2B1.2.1. Identifica os diferentes estilos e determina que é propio dos mesmos desde os distintos puntos de vista (formal, harmónico, melódico, rítmico...). - AM2B1.2.2. Contextualiza a obra no seu momento histórico e/ou estilístico.	- CCEC - CCEC
- e - i - l	B1.5. Expresión precisa das impresións producidas polas obras escoitadas e valoración das súas características construtivas.	B1.3. Identificar auditivamente e sobre a partitura os principais procedementos xeradores de forma que utiliza o autor nunha obra.	AM2B1.3.1. Recoñece e describe na audición os procedementos utilizados polo compositor que son articuladores da estrutura da obra	- CCEC - CCL
- a - b - c - e - g - h - k	- B1.6. Comparación de distintas versións dunha mesma obra para determinar a calidade da interpretación e a adecuación ao reflectido na partitura. - B1.7. Elaboración e lectura de críticas das obras escoitadas, atendendo especialmente ás impresións producidas pola obra, utilizando distintas fontes de información. - B1.8. Busca e selección da información en fontes variadas relativas a temas musicais.	B1.4. Realizar a crítica dun concerto ou dunha audición, complementando o escoitado e o traballado na clase con achegas persoais e documentación buscada por el mesmo.	- AM2B1.4.1. Elabora comentarios escritos ou orais sobre concertos en vivo ou audicións, con espírito crítico, utilizando unha terminoloxía adecuada. - AM2B1.4.2. Expresa de forma precisa as impresións e sentimentos producidos polas obras escoitadas. - AM2B1.4.3. Consulta as fontes de información adecuadas para a elaboración dos comentarios.	- CCL - CSIEE - CCL - CD - CAA
- h - i - j	B1.9. Percepción de paralelismos construtivos en obras de diferentes estilos e identificar as diferenzas existentes entre eles	B1.5. Escoitar obras de características ou estilos diversos e recoñecer as diferenzas e/ou relacións entre elas.	- AM2B1.5.1. Distingue e describe aspectos característicos dos diversos estilos musicais e a diferenza entre eles. - AM2B1.5.2. Establece paralelismos entre obras distintas	- CCEC - CAA
e	B1.10. A música con texto. Relación da palabra coa	B1.6. Comentar oralmente ou por escrito a relación	AM2B1.6.1. Comprende e explica o tratamento do texto	CCL

	Análise Musical II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- f - h	música: os seus diferentes tratamentos. B1.11.Adquisición dunha terminoloxía precisa.	entre música e texto en obras de diferentes épocas e estilos.	que realizou o compositor.	
- a - b - c - d - e - g - h - l	- B1.12. Busca e selección da información, en fontes variadas, relativas a temas musicais. - B1.13. Elaboración de traballos, individuais ou en grupo, sobre análise e contextualización estilística das obras musicais.	B1.7. Elaborar traballos de investigación, individuais ou en grupo, sobre análises e contextualización estilística de obras musicais.	AM2B1.7.1. Transmite certeza e seguridade na comunicación das ideas, así como dominio do tema de investigación.	CCL
			AM2B1.7.2. Selecciona correctamente os temas obxecto de investigación, establecendo prioridades e superando os obstáculos que xurdan con creatividade.	CAA
			AM2B1.7.3. Toma as decisións acordes á súa responsabilidade nun traballo en grupo	CSC
			AM2B1.7.4. Reflexiona sobre o proceso de investigación e elabora conclusións sobre o procedemento establecido, o reparto do traballo, as conclusións obtidas e unha posible continuación da investigación, facendo explícitas as súas impresións persoais sobre a experiencia.	- CAA - CSC - CSIEE
	Bloque 2. A música Medieval			
- d - e - h - i - l	B2. 1.Estudo analítico das características sonoras e estilísticas, formas e xéneros do canto gregoriano e outros cantos litúrxicos, a música profana medieval, o nacemento da polifonía, a Ars Antiqua e a Ars Nova. Os modos eclesiásticos: as súas características.	B2.1. Comentar a audición dunha obra pertencente á Idade Media utilizando unha terminoloxía adecuada.	AM2B2.1.1. Recoñece e describe as características sonoras e estilísticas da música medieval.	- CCL - CCEC
			AM2B2.1.2. Distingue as formas e xéneros do Canto Gregoriano e outros cantos litúrxicos, a música profana, a polifonía, o Ars Antiqua e o Ars Nova.	CCEC
			AM2B2.1.3. Analiza obras da música da Idade Media aplicando os coñecementos adquiridos..	- CCEC - CMCCT
	Bloque 3.O Renacemento			
- d - e - h - i - l	B3.1.Estudo analítico das características sonoras e estilísticas do período (agrupacións vocais e instrumentais, sonoridades verticais, cadencias, ornamentos...), formas, escolas e xéneros.	B3.1. Comentar a audición dunha obra pertencente ao Renacemento utilizando unha terminoloxía adecuada.	AM2B3.1.1. Recoñece e describe as características sonoras e estilísticas da música renacentista.	- CCL - CCEC
			AM2B3.1.2. Distingue as formas, xéneros e escolas do Renacemento.	CCEC

	Análise Musical II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			AM2B3.1.3. Analiza obras da música do Renacemento, aplicando os coñecementos adquiridos.	- CCEC - CMCCT
			AM2B3.1.4. Recoñece e describe os rasgos propios dunha obra do Renacemento.	- CCL - CCEC
	Bloque 4. O Barroco			
- d - e - h - i - l	B4.1. Estudo analítico das características sonoras e estilísticas do período, procedementos harmónicos, cadencias, ornamentación, sonoridades..., formas e xéneros da música vocal e instrumental.. Estudo da suite, a sonata, o concerto, a ópera, a cantata e o oratorio, ademais das formas estritamente contrapuntísticas.	B4.1. Comentar a audición dunha obra pertencente ao Barroco utilizando unha terminoloxía adecuada.	AM2B4.1.1. Recoñece e describe as características sonoras e estilísticas da música barroca..	- CCL - CCEC
			AM2B4.1.2. Distingue as formas e xéneros do Barroco.	CCEC
			AM2B4.1.3. Analiza obras da música do Barroco, aplicando os coñecementos adquiridos.	- CCEC - CMCCT
			AM2B4.1.4. Recoñece e enumera os rasgos propios dunha obra do Barroco.	- CCL - CCEC
	Bloque 5. O estilo galante e o Clasicismo			
- d - e - h - i - l	B5.1. Estudo analítico das características sonoras e estilísticas do período (procedementos harmónicos, cadencias, ornamentos...), formas e xéneros destas etapas da música occidental. O estilo galante ou rococó: a transición ao clasicismo. O clasicismo vienés. A forma sonata	B5.1. Comentar a audición dunha obra pertencente a estes períodos, utilizando unha terminoloxía adecuada.	AM2B4.1.1. Recoñece e describe as características sonoras e estilísticas da música galante e do clasicismo.	- CCL - CCEC
			AM2B4.1.2. Distingue as formas e xéneros da música galante e do clasicismo.	CCEC
			AM2B4.1.3. Analiza obras da música galante e do clasicismo, aplicando os coñecementos adquiridos.	- CCEC - CMCCT
			AM2B4.1.4. Recoñece e enumera os rasgos propios dunha obra da música galante e do clasicismo.	- CCL - CCEC
	Bloque 6. O Romanticismo			
- d - e - h - i	B6.1. Estudo analítico das características sonoras e estilísticas do período; (procedementos harmónicos, cadencias, ornamentación, sonoridades...), formas e xéneros da música romántica. As pequenas formas pianísticas. A ópera. O lied. A zarzuela. A canción galega.	B6.1. Comentar a audición dunha obra pertencente ao Romanticismo, utilizando unha terminoloxía adecuada.	AM2B6.1.1 Recoñece e describe as características sonoras e estilísticas da música romántica.	- CCL - CCEC
			AM2B6.1.2. Distingue as formas e xéneros do Romanti-	CCEC

	Análise Musical II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ I	A música programática. Xurdimento dos nacionalismos.		cismo.	
			■ AM2B6.1.3. Analiza obras da música do Romanticismo, aplicando os coñecementos adquiridos.	■ CCEC ■ CMCCT
	Bloque 7. O Post-Romanticismo e os Nacionalismos			
■ d ■ e ■ h ■ i ■ l	■ B7.1.Estudo analítico das características sonoras e estilísticas do período (procedementos harmónicos, cadencias, ornamentación, sonoridades...), formas e xéneros da música posromántica. Desenvolvemento das diferentes escolas nacionais. Uso da tímbrica e tratamento da orquestra.	■ 1. Comentar la audición de una obra pertencente a estes períodos, utilizando una terminoloxía adecuada.	■ AM2B7.1.1 Recoñece e describe as características sonoras e estilísticas da música post-romántica.	■ CCL ■ CCEC
			■ AM2B7.1.2. Distingue as formas e xéneros do Post-Romanticismo e os nacionalismos.	■ CCEC
			■ AM2B7.1.3. Analiza obras da música do Post-Romanticismo e das escolas nacionais, aplicando os coñecementos adquiridos.	■ CCEC ■ CMCCT
	Bloque 8. O Impresionismo			
■ d ■ e ■ h ■ i ■ l	■ B8. 1.O impresionismo: estudo analítico das características sonoras e estilísticas do período (procedementos harmónicos, cadencias, ornamentación, sonoridades...). Principais autores e as súas técnicas compositivas. Influencia da música doutras culturas. Uso da tímbrica e tratamento da orquestra.	■ B8.1. Comentar a audición dunha obra pertencente ao Impresionismo, utilizando unha terminoloxía adecuada.	■ AM2B8.1.1Recoñece e describe as características sonoras e estilísticas da música impresionista.	■ CCL ■ CCEC
			■ AM2B8.1.2.Distingue as formas e xéneros da música impresionista.	■ CCEC
			■ AM2B8.1.3.Analiza obras da música do Impresionismo, aplicando os coñecementos adquiridos.	■ CCEC ■ CMCCT
			■ AM2B8.1.4 Percibe características sonoras propias da música doutras culturas.	■ CCEC
			■ AM2B8.1.5.Investiga sobre os principais autores deste período e as súas técnicas compositivas.	■ CD ■ CAA
	Bloque 9. A música do Século XX			
■ d ■ e ■ h ■ i	■ B9.1.O expresionismo; estudo analítico das características sonoras e estilísticas (procedementos harmónicos, cadencias, ornamentación, sonoridades...), formas e xéneros do século XX. Principais movementos e compositores máis importantes. O novo concepto do tempo	■ B9.1. Comentar a audición dunha obra pertencente ao século XX, utilizando unha terminoloxía adecuada.	■ AM2B9.1.1. Recoñece e describe as características sonoras e estilísticas, da música do século XX.	■ CCL ■ CCEC
			■ AM2B9.1.2. Distingue as formas e xéneros da música a	■ CCEC

	Análise Musical II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ l	e a tímbrica. O ritmo. A música galega no século XX.		partir do século XX	
			■ AM2B9.1.3. Percibe características sonoras propias da música doutras culturas e/ou xéneros musicais.	■ CCEC
			■ AM2B9.1.4. Analiza obras da música do século XX, aplicando os coñecementos adquiridos.	■ CCEC ■ CMCCT
			■ AM2B9.1.5. Investiga sobre os principais movementos e os compositores máis importantes deste período e de principios do século XXI.	■ CD ■ CAA
■ c ■ d ■ e ■ g ■ h ■ i ■ l	■ B9.2.A música electroacústica, aleatoria, estocástica, a nova complexidade, a música fractal, minimalismo. Estudo da música desde as súas orixes, a súa evolución	■ B9.2. Comentar obras de música electroacústica, aleatoria, estocástica, a nova complexidade, a música fractal, o minimalismo, e o resto das vangardas	■ AM2B9.2.1. Recoñece e describe os orixes e a evolución da música electroacústica, aleatoria, estocástica, música fractal e o minimalismo	■ CCL ■ CCEC
			■ AM2B9.2.2. Coñece e explica as novas grafías e os novos instrumentos que xorden para esta nova música.	■ CCL ■ CCEC
			■ AM2B9.2.3.. Analiza obras de música electroacústica, aleatoria, estocástica, música fracta, minimalismo, etc... aplicando os coñecementos adquiridos.	■ CCEC ■ CMCCT
			■ AM2B9.2.4. Investiga sobre os principais compositores deste xénero de música	■ CD ■ CAA
■ c ■ h ■ i ■ k ■ l	■ B9.3. Novos instrumentos para a nova música: os sintetizadores, o ordenador, etc. Música electrónica pura e música mixta.	■ B9.3. Recoñecer o uso de novos instrumentos e tecnoloxías na creación musical do século XX e inicios do XXI	■ AM2B9.3.1. Recoñece as características tímbricas da música do século XX. A importancia do uso de diferentes tecnoloxías.	■ CCEC ■ CD
	Bloque 10. O jazz. A música urbana: pop, rock. O flamenco			
■ a ■ b ■ c ■ f ■ g ■ h ■ i ■ k	■ B10.1.O jazz. Estudo da música desde as súas orixes, a súa evolución ■ B10.2.A música urbana: pop, rock, hip hop, etc. Estudo das súas orixes e evolución. Análise musical e sociolóxica. ■ B10.3..O flamenco. Orixes e evolución. ■ B10.4..Estudo analítico das características de cada un dos xéneros, da súa evolución e das influencias que entre eles se producen	■ B10.1. Distinguir as características do jazz, a música urbana (pop, rock) e o flamenco.	■ AM2B10.1.1. Distingue os diferentes estilos a través da audición.	■ CCEC
			■ AM2B10.1.2. Analiza as características musicais e sociolóxicas do jazz, a música urbana (pop, rock) e o flamenco.	■ CCEC ■ CSC ■ CSIEE
			■ AM2B10.1.3. Investiga sobre os principais compositores, cantantes e/ou grupos destes xéneros de música	■ CD ■ CAA

	Análise Musical II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- l - d - i - l			AM2B10.2.1. Distingue as aportacións e influencias duns xéneros noutros.	CCEC
Bloque 11. As músicas non occidentais				
- a - b - c - h - l	B11.1. Achegamento á música doutras culturas. Peculiaridades na consideración do tempo, o ritmo, os sistemas de afinación, as escalas, a finalidade ou os xeitos de ser da música e influencia na música occidental e viceversa.	B11.1. Determinar as características esenciais de obras pertencentes a culturas non occidentais.	- AM2B11.1.1 Detecta as peculiaridades do tempo, o ritmo, os sistemas de afinación, as escalas e os modos da música non occidental. - AM2B11.1.2 Avisa interese polas características sonoras peculiares propias da música doutras culturas.	- CCEC - CMCCT - CSC
- a - b - h - l	B11.2. Estudo da influenza na música occidental e viceversa.	B11.2. Detectar en obras de autores occidentais la influencia de la música de outras culturas.	AM2B11.2.1. Percibe características sonoras propias da música non occidental en autores occidentais	CCEC

2.2.2 Anatomía aplicada

Introdución

A materia Anatomía Aplicada pretende achegar os coñecementos científicos que permitan comprender o corpo humano e a motricidade humana en relación coas manifestacións artísticas corporais e coa saúde.

O corpo e o movemento son medios de expresión e comunicación, polo que comprender as estruturas e o funcionamento do corpo humano e da acción motora dotará o alumnado da base necesaria para que, dentro dunhas marxes saudables, poida mellorar o seu rendemento no proceso creativo e nas técnicas de execución artística, así como, en xeral, na vida. Para iso, esta materia está integrada por coñecementos, destrezas e actitudes de diversas áreas de coñecemento que se ocupan do estudo do corpo humano e da súa motricidade, tales como a anatomía, a fisioloxía, a biomecánica e as ciencias da actividade física.

Anatomía aplicada abrangue as estruturas e funcións do corpo humano máis relacionadas coa acción motora e o seu rendemento, como son o sistema locomotor, o cardiopulmonar ou os sistemas de control e regulación; afonda en como estas estruturas determinan o comportamento motor e as técnicas expresivas que compoñen as manifestacións artísticas corporais, e os efectos que a actividade física ten sobre elas e sobre a saúde. Na mesma liña, abórdanse, tamén, nocións básicas dos sistemas de achega e utilización da enerxía e afóndase nas bases da conduta motora.

Esta materia estrutúrase en oito grandes bloques: as características do movemento, organización básica do corpo humano, o sistema locomotor, o sistema cardiopulmonar, o sistema de achega e utilización da enerxía, os sistemas de coordinación e de regulación, expresión e comunicación corporal e elementos comúns.

1º de bacharelato

Anatomía aplicada. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. As características do movemento			
- d - i - j - l	- B1.1. Elementos da acción motora. Mecanismos de percepción, decisión e execución. - B1.2. O movemento humano como ferramenta artístico-expresiva. Conciencia corporal e estados psicofísicos.	B1.1. Analizar os mecanismos que interveñen nunha acción motora, relacionándoos coa finalidade expresiva das actividades artísticas.	AAB1.1.1. Recoñece e enumera os elementos da acción motora e os factores que interveñen nos mecanismos de percepción, decisión e execución, de determinadas accións motoras.	CMCT
			AAB1.1.2. Identifica e describe a relación entre a execución dunha acción motora e a súa finalidade.	CMCT
- d - i - j - l	- B1.3. Características da execución das accións motoras propias da actividade artística. - B1.4. Relación corporal coa gravidade e graos de tensión muscular. - B1.5. As capacidades coordinativas como compoñentes cualitativos das accións motoras.	B1.2. Identificar as características da execución das accións motoras propias da actividade artística, describindo a súa achega á finalidade das mesmas e a súa relación coas capacidades coordinativas.	AAB1.2.1. Detecta as características da execución de accións motoras propias das actividades artísticas.	- CAA - CMCT
			AAB1.2.2. Propón modificacións das características dunha execución para cambiar o seu compoñente expresivo-comunicativo.	- CAA - CSIEE
			AAB1.2.3. Argumenta a contribución das capacidades coordinativas ao desenvolvemento das accións motoras.	CMCT
	Bloque 2. Organización básica do corpo humano			
- d - i - j	- B2.1. Niveis de organización do corpo humano. - B2.2. As funcións vitais. - B2.3. Órganos e sistemas do corpo humano. Localización e funcións básicas.	B2.1. Interpretar o funcionamento do corpo humano como o resultado da integración anatómica e funcional dos elementos que conforman os seus distintos niveis de organización e que o caracterizan como unha unidade estrutural e funcional.	AAB2.1.1. Diferenza os distintos niveis de organización do corpo humano.	CMCT
			AAB2.1.2. Describe a organización xeral do corpo humano utilizando diagramas e modelos.	CMCCT
			AAB2.1.3. Especifica as funcións vitais do corpo humano sinalando as súas características máis relevantes.	CMCCT
			AAB2.1.4. Localiza os órganos e sistemas e relacións coas diferentes funcións que realizan	- CMCCT - CAA
	Bloque 3. O sistema locomotor			
- d - i - j	- B3.1.Estrutura e funcionamento do sistema locomotor. - B3.2. Tipos de osos,músculos e articulacións. Funcionamento nos movementos propios das actividades artísticas.	B3.1. Recoñecer a estrutura e funcionamento do sistema locomotor humano en movementos propios das actividades artísticas, razoando as relacións funcionais que se establecen entre as partes que o com-	AAB3.1.1. Describe a estrutura e función do sistema esquelético relacionándoo coa mobilidade do corpo humano.	- CMCT - CAA

Anatomía aplicada. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		poñen.	- AAB3.1.2. Identifica o tipo de óso vinculándoo á función que desempeña. - AAB3.1.3. Diferenza os tipos de articulacións relacionándoas coa mobilidade que permiten. - AAB3.1.4. Describe a estrutura e función do sistema muscular, identificando a súa funcionalidade como parte activa do sistema locomotor. - AAB3.1.5. Diferenza os tipos de músculo relacionándoos coa función que desempeñan. - AAB3.1.6. Describe a fisioloxía e o mecanismo da contracción muscular.	- CMCCT - CAA - CMCCT - CAA - CMCCT - CAA - CMCT
- d - i - j	- B3.4. Anatomía funcional. - B3.5. Fisioloxía muscular - B3.6. Biomecánica do movemento humano Aplicación aos xestos motores das actividades artísticas. - B3.7. Adaptacións que se producen no sistema locomotor como resultado da práctica sistematizada de actividade física e de actividades artísticas.	B3.2. Analizar a execución de movementos aplicando os principios anatómicos funcionais, a fisioloxía muscular e as bases da biomecánica, e establecendo relacións razoadas.	- AAB3.2.1. Interpreta os principios da mecánica e da cinética aplicándoos ao funcionamento do aparato locomotor e ao movemento. - AAB3.2.2. Identifica os principais ósos, articulacións e músculos implicados en diferentes movementos, utilizando a terminoloxía axeitada. - AAB3.2.3. Relaciona a estrutura muscular coa súa función na execución dun movemento e as forzas que actúan neste. - AAB3.2.4. Relaciona diferentes tipos de pancas coas articulacións do corpo humano e coa participación muscular nos seus movementos. - AAB3.2.5. Clasifica os principais movementos articulares en función dos planos e eixes do espazo. - AAB3.2.6. Argumenta os efectos da práctica sistematizada de exercicio físico sobre os elementos estruturais e funcionais do sistema locomotor relacionándoos coas diferentes actividades artísticas e os diferentes estilos de vida.	- CMCCT - CAA - CCL - CMCCT - CMCCT - CAA - CMCCT - CAA
- d - i	- B3.8. Alteracións posturais. Identificación, causas e corrección. - B3.9. Hábitos saudables de hixiene postural na práctica.	B3.3. Valorar a corrección postural identificando os malos hábitos posturais co fin de traballar de forma segura e evitar lesións.	AAB3.3.1. Identifica as alteracións máis importantes derivadas do mal uso postural e propón alternativas saudables.	- CMCCT - CAA

	Anatomía aplicada. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ j	ca das actividades artísticas.		▪ AAB3.3.2. Controla a súa postura e aplica medidas preventivas na execución de movementos propios das actividades artísticas, valorando a súa influencia na saúde.	▪ CMCCT ▪ CSIEE
▪ d ▪ i ▪ j	▪ B3.10. Lesións do aparato locomotor nas actividades artísticas. Hábitos saudables e prevención de lesións. ▪ B3.11. Importancia do quentamento e da volta á calma na práctica de actividades artísticas	▪ B3.4. Identificar as lesións máis comúns do aparato locomotor nas actividades artísticas, relacionándoas coas súas causas fundamentais.	▪ AAB3.4.1. Identifica as principais patoloxías e lesións relacionadas co sistema locomotor nas actividades artísticas xustificando as súas causas principais. ▪ AAB3.4.2. Analiza posturas e xestos motores das actividades artísticas, aplicando os principios de ergonómia e propoñendo alternativas para traballar de forma segura e evitar lesións.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSIEE
	Bloque 4. O sistema cardiopulmonar			
▪ d ▪ i ▪ j	▪ B4.1. Sistema respiratorio. Características, estrutura e funcións. ▪ B4.2. Fisioloxía da respiración. ▪ B4.3. Coordinación da respiración co movemento corporal e a súa intensidade. ▪ B4.4. Sistema cardiovascular. Características, estrutura e funcións. ▪ B4.5. Fisioloxía cardíaca e da circulación. ▪ B4.6. Parámetros de saúde cardiovascular. Análise de hábitos e costumes saudables. ▪ B4.7. Principios de acondicionamento cardiopulmonar para a mellora do rendemento en actividades artísticas que requiran de traballo físico.	▪ B4.1. Identificar o papel do sistema cardiopulmonar no rendemento das actividades artísticas corporais.	▪ AAB4.1.1. Describe a estrutura e función dos pulmóns, detallando o intercambio de gases que teñen lugar neles e a dinámica de ventilación pulmonar asociada a este. ▪ AAB4.1.2. Describe a estrutura e función do sistema cardiovascular, explicando a regulación e integración de cada un dos seus compoñentes. ▪ AAB4.1.3. Relaciona o latexo cardíaco, o volume e capacidade pulmonar coa actividade física asociada a actividades artísticas de diversa índole.	▪ CMCCT ▪ CMCCT ▪ CMCCT ▪ CAA
▪ d ▪ i ▪ j	▪ B4.8. Características, estrutura e funcións do aparato fonador. ▪ B4.9. Principais patoloxías do sistema cardiopulmonar e as súas causas. ▪ B4.10. Principais patoloxías que afectan ao aparato fonador e as súas causas. ▪ B4.11. Pautas e costumes saudables para o sistema cardiorespiratorio e o aparato de fonación.	▪ B4.2. Relacionar o sistema cardiopulmonar coa saúde, recoñecendo hábitos e costumes saudables para o sistema cardiorespiratorio e o aparato de fonación, nas accións motoras inherentes ás actividades artísticas corporais e na vida cotiá.	▪ AAB4.2.1. Identifica os órganos respiratorios implicados na declamación e o canto. ▪ AAB4.2.2. Identifica a estrutura anatómica do aparato de fonación, describindo as interaccións entre as estruturas que o integran. ▪ AAB4.2.3. Identifica as principais patoloxías que afectan ao sistema cardiopulmonar relacionándoas coas causas máis habituais e os seus efectos nas actividades artísticas. ▪ AAB4.2.4. Identifica as principais patoloxías que afectan a ao aparato de fonación relacionándoas coas	▪ CMCCT ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CAA

Anatomía aplicada. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			causas máis habituais.	
			AAB4.2.4.5. Recoñece hábitos e costumes saudables para o sistema cardiorrespiratorio e o aparato de fonación, nas accións motoras inherentes ás actividades artísticas corporais e na vida cotiá.	- CMCCT - CAA
	Bloque 5. O sistema de achega e utilización da enerxía			
- d - i - j	- B5.1. O metabolismo humano. - B5.2. Principais vías metabólicas de obtención de enerxía. Metabolismo aeróbico e anaeróbico. - B5.3. Metabolismo enerxético e actividade física. Mecanismos para a mellora da eficiencia de acción. - B5.4. Mecanismos fisiolóxicos presentes na aparición da fatiga e no proceso de recuperación.	B5.1. Argumentar os mecanismos enerxéticos que interveñen nunha acción motora co fin de xestionar a enerxía e mellorar a eficiencia da acción.	AAB5.1.1. Describe os procesos metabólicos de produción de enerxía polas vías aeróbica e anaeróbica, xustificando o seu rendemento enerxético e a súa relación coa intensidade e duración da actividade.	- CMCCT - CAA
			AAB5.1.2. Xustifica o papel do ATP como transportador da enerxía libre, asociándoo coa subministración continua e adaptada ás necesidades do corpo humano.	- CMCCT - CAA
			AAB5.1.3. Identifica tanto os mecanismos fisiolóxicos que conducen a un estado de fatiga física como os mecanismos de recuperación.	- CMCCT - CAA
- d - i - j	- B5.5. Sistema dixestivo. Características, estrutura e funcións. - B5.6. Fisioloxía do proceso dixestivo. - B5.7. Alimentación e nutrición. Tipos de nutrientes.	B5.2. Recoñecer os procesos de dixestión e absorción de alimentos e nutrientes explicando as estruturas orgánicas implicadas en cada un deles.	AAB5.2.1. Identifica a estrutura dos aparatos e órganos que interveñen nos procesos de dixestión e absorción dos alimentos e nutrientes, relacionándoos coas súas funcións en cada etapa	- CMCCT - CAA
			AAB5.2.2. Distingue os diferentes procesos que interveñen na dixestión e a absorción dos alimentos e nutrientes, vinculándoos coas estruturas orgánicas implicadas en cada un deles.	- CMCCT - CAA
- d - i - j	- B5.8. Dieta equilibrada e a súa relación coa saúde. Tipos de alimentos. Balance enerxético. - B5.9. Necesidades de alimentación en función da actividade realizada. - B5.10. Hidratación. Pautas saudables de consumo en función da actividade realizada.	B5.3. Valorar os hábitos nutricionais, que inciden favorablemente na saúde e no rendemento das actividades artísticas corporais.	AAB5.3.1. Discrimina os nutrientes enerxéticos dos non enerxéticos, relacionándoos cunha dieta sa e equilibrada.	- CMCCT - CAA
			AAB5.3.2. Relaciona a hidratación co mantemento dun estado saudable, calculando o consumo de auga diario necesario en distintas circunstancias ou actividades.	- CMCCT - CAA
			AAB5.3.3. Elabora dietas equilibradas, calculando o balance enerxético entre inxesta e actividade e argumentando a súa influencia na saúde e o rendemento físico.	- CMCCT - CAA

	Anatomía aplicada. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			AAB5.3.4. Recoñece hábitos alimentarios saudables e prexudiciais para a saúde, sacando conclusións para mellorar o benestar persoal.	- CMCCT - CAA
- b - d - i - j	- B5.11. Trastornos do comportamento nutricional: dietas restritivas, anorexia e bulimia. Efectos sobre a saúde. - B5.12. Factores sociais e derivados da propia actividade artística que conducen á aparición de distintos tipos de trastorno do comportamento nutricional.	B5.4. Identificar os trastornos do comportamento nutricional máis comúns e os efectos que teñen sobre a saúde.	AAB5.4.1. Identifica os principais trastornos do comportamento nutricional e argumenta os efectos que teñen para a saúde.	- CMCCT - CAA
			AAB5.4.2. Recoñece os factores sociais, incluíndo os derivados do propio traballo artístico, que conducen á aparición nos trastornos do comportamento nutricional.	- CAA - CSC
	Bloque 6. Os sistemas de coordinación e de regulación			
- d - i - j	- B6.1. Sistema nervioso. Características, estrutura e funcións. Movementos reflexos e voluntarios. - B6.2. Sistema endócrino. Características, estrutura e funcións. - B6.3. Fisioloxía do sistema de regulación na práctica das actividades artísticas.	B6.1. Recoñecer os sistemas de coordinación e regulación do corpo humano, especificando a súa estrutura e función.	AAB6.1.1. Describe a estrutura e función dos sistemas implicados no control e regulación da actividade do corpo humano, establecendo a asociación entre eles.	- CMCCT - CAA
			AAB6.1.2. Recoñece as diferenzas entre os movementos reflexos e os voluntarios, asociándoos ás estruturas nerviosas implicadas neles.	- CMCCT - CAA
			AAB6.1.3. Interpreta a fisioloxía do sistema de regulación, indicando as interaccións entre as estruturas que o integran e a execución de diferentes actividades artísticas.	- CMCCT - CAA
- d - i - j	- B6.4. A función hormonal na actividade física. - B6.5. Equilibrio hídrico, osmorregulación e termoregulación no corpo humano. Mecanismos de acción. - B6.6. Relación dos distintos sistemas de regulación do organismo coa actividade física e coas actividades artísticas.	B6.2. Identificar o papel do sistema neuro-endócrino na actividade física, recoñecendo a relación existente entre todos os sistemas do organismo humano.	AAB6.2.1. Describe a función das hormonas e o importante papel que xogan na actividade física.	- CMCCT - CAA
			AAB6.2.2. Analiza o proceso de termoregulación e de regulación de augas e sales relacionándoos coa actividade física.	- CMCCT - CAA
			AAB6.2.3. Valora os beneficios do mantemento dunha función hormonal para o rendemento físico do artista.	- CMCCT - CAA
	Bloque 7. Expresión e comunicación corporal			
- b - d - h	- B7.1. Posibilidades artístico-expresivas e de comunicación do corpo e do movemento. - B7.2. Achegas das actividades artísticas corporais no	B7.1. Recoñecer as características principais da motricidade humana e o seu papel no desenvolvemento persoal e da sociedade.	AAB7.1.1. Recoñece e explica o valor expresivo, comunicativo e cultural das actividades practicadas como contribución ao desenvolvemento integral da persoa.	- CSC - CCEC

Anatomía aplicada. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ l	desenvolvemento persoal do artista e da sociedade.	▪	▪ AAB7.1.2. Recoñece e explica o valor social das actividades artísticas corporais, tanto dende o punto de vista de practicante coma de espectador.	▪ CSC ▪ CCEC
▪ d ▪ h ▪ l	▪ B7.4. A danza, o teatro físico. e outras manifestacións artísticas que permiten ao ser humano expresarse corporalmente.	▪ B7.2. Identificar as diferentes accións que permiten ao ser humano ser capaz de expresarse corporalmente e de relacionarse co seu ámbito.	▪ AAB7.2.1. Identifica os elementos básicos do corpo e o movemento como recurso expresivo e de comunicación. ▪ AAB7.2.2. Utiliza o corpo e o movemento como medio de expresión e de comunicación, valorando o seu valor estético.	▪ CCEC ▪ CSC ▪ CCEC
▪ d ▪ h ▪ k ▪ l	▪ B7.4. Toma de conciencia do corpo e do espazo. Elementos rítmicos. Focos expresivos do corpo. ▪ B7.5..A linguaxe corporal como fonte de desenvolvemento creativo.	▪ B7.3. Diversificar e desenvolver as súas habilidades motoras específicas con fluidez, precisión e control aplicándoas a distintos contextos de práctica artística.	▪ AAB7.3.1. Conxuga a execución dos elementos técnicos das actividades de ritmo e expresión ao servizo da intencionalidade. ▪ AAB7.3.2. Aplica habilidades específicas expresivo-comunicativas para enriquecer as posibilidades de resposta creativa.	▪ CSC ▪ CCEC ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CSIEE
Bloque 8. Elementos comúns				
▪ d ▪ g ▪ i	▪ B8.1. As Tecnoloxías da Información e a Comunicación no proceso de aprendizaxe.	▪ B8.1. Utilizar as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para mellorar o seu proceso de aprendizaxe, buscando fontes de información axeitadas e participando en ámbitos colaborativos con intereses comúns.	▪ AAB8.1.1. Recompila información, utilizando as Tecnoloxías da Información e a Comunicación, de forma sistematizada e aplicando criterios de busca que garantan o acceso a fontes actualizadas e rigorosas na materia. ▪ AAB8.1.2. Comunica e comparte a información coa ferramenta tecnolóxica axeitada, para a súa discusión ou difusión.	▪ CD ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD ▪ CSC
▪ d ▪ i ▪ j	▪ B8.2. Metodoloxía científica de traballo na resolución de problemas sobre o funcionamento humano, a saúde, a motricidade humana e as actividades artísticas.	▪ B8.2. Aplicar destrezas de investigación experimentais sinxelas coherentes cos procedementos da ciencia, utilizándoas na resolución de problemas que traten do funcionamento do corpo humano, a saúde e a motricidade humana. ▪	▪ AAB8.2.1. Aplica unha metodoloxía científica na formulación e resolución de problemas sinxelos sobre algunhas funcións importantes da actividade artística. ▪ AAB8.2.2. Mostra curiosidade, creatividade, actividade indagadora e espírito crítico, recoñecendo que son trazos importantes para aprender a aprender. ▪ AAB8.2.3. Coñece e aplica métodos de investigación que permitan desenvolver proxectos propios.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CSIEE
▪ a	▪ B8.3. O traballo en grupo. Técnicas de aprendizaxe	▪ B8.3. Demostrar, de xeito activo, motivación, interese e capacidade para o traballo en grupo e para a asun-	▪ AAB8.3.1. Participa na planificación das tarefas, asume o traballo encomendado, e comparte as deci-	▪ CAA

	Anatomía aplicada. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - k	cooperativa.	ción de tarefas e responsabilidades.	sións tomadas en grupo.	- CSC - CSIEE
			AAB8.3.2. Valora e reforza as achegas enriquecedoras dos compañeiros ou as compañeiras apoiando o traballo dos demais.	- CAA - CSC

2.2.3 Artes Escénicas e Danza

Introdución

A materia Artes Escénicas e Danza debe dotar ao alumnado de coñecementos, técnicas e procedementos que lle permitan expresarse e crear artisticamente a través das linguaxes do teatro e a danza. Para tal fin, o alumnado debe comprender e interpretar diferentes linguaxes escénicas, así como o devir da historia do teatro e da danza ao longo dos séculos; saber mirar as Artes Escénicas e a Danza, comprender a súa importancia e verificar os cambios xurdidos no seu desenvolvemento; constatar e valorar a creación artística cando se pon ao servizo dunha arte específica como a danza e o teatro; e xerar argumentos nos que se fundamente tanto o camiño percorrido polas Artes Escénicas e a Danza como o seu espazo de apoio para unha formación integral; física, estética e cultural.

Doutra banda, é indispensable que o alumnado tome conciencia e desenvolva na práctica os seus recursos expresivos, mediante a exploración dos compoñentes do movemento (corpo, espazo, tempo, enerxía e interrelación); o desenvolvemento da súa capacidade de concentración, relaxación e de autoconciencia corporal; a procura de niveis óptimos de equilibrio psicofísico; a aplicación do imaxinario no modelado da súa conduta; a estimulación das súas habilidades comunicativas; a vivencia e recreación de situacións dramáticas diversas; a exploración dos seus recursos no terreo da oralidade, e o desenvolvemento da sensibilidade rítmica e melódica a nivel corporal e vocal.

É de importancia para a formación do alumnado o coñecemento dos grandes cambios xurdidos nas Artes Escénicas e a Danza. Os alumnos e as alumnas deberán ser conscientes de como as ideas subxacentes baixo as formas visibles (coreografías, danzas populares, preclásicas, clásicas, contemporáneas, decorados, bosquejos, figuríns, edificios teatrais e espazos para a representación, textos dramáticos, postas en escena, etc.) configuraron múltiples xeitos de construír e realizar as Artes Escénicas e a Danza, e entender, por conseguinte, cada sociedade e cada época; comprender e saber que o interese da materia reside tanto en experimentar o potencial expresivo e creativo persoal como en entender o modo en que diferentes aspectos da creación foron modificados por circunstancias históricas, culturais, rituais, ambientais, técnicas, estilísticas ou simbólicas que cada pobo vai incorporando como expresión da súa forma de sentir e de pensar.

A materia permite ir descubrindo cos alumnos e coas alumnas, a través da súa propia experiencia, o desenvolvemento das súas capacidades artísticas creativas e interpretativas, estudando, así, os aspectos teóricos e prácticos da materia. O cúmulo de referentes e a bagaxe formativa deben, finalmente, capacitar o alumnado para poder afrontar o seu traballo con maior resolución, podendo facer propostas máis brillantes e admitir diferentes interpretacións, ao mellorar as súas potencialidades e ao incrementar a súa percepción, observación, memorización e concentración, fomentando, así, a mellora da propia imaxe e a configuración da súa personalidade.

Trátase, en esencia, de contribuír á formación integral do alumnado e ao enriquecemento do seu acervo cultural, ensinándolle a apreciar tanto a beleza das obras, espectáculos e montaxes que ilustraron culturas pasadas como as que sustentan o noso século: o conxunto dun legado que, á súa vez, deberán transmitir.

Estrutúrase esta materia en catro bloques: común, teatro, danza e outras artes escénicas.

4º da ESO

	Artes Escénicas e Danza. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Común			
- b - j	- B1.1. Concepto e tipoloxía das artes escénicas - B1.2. Historia da ópera.	B1. Expoñer de forma crítica a opinión persoal respecto de a función das artes escénicas (danza, teatro,	AEDB1.1.1. Coñece e explica a función da danza, o teatro e outras artes escénicas en situacións e contextos.	- CCEC - CSC

Artes Escénicas e Danza. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- e - l	- B1.3. O teatro musical. - B1.4. A historia do teatro e da danza. - B1.5. O teatro e a danza en Europa, España e Galicia. - B1.6. Elementos básicos da ficción escénica.	circo, ópera, etc.) e a súa importancia como medio de expresión de sentimentos, emocións, ideas e sensacións.	tos diversos: actos da vida cotiá, espectáculos, medios de comunicación, etc.	
			AEDB1.1.2. Reflexiona sobre as artes escénicas e a danza como un medio de intervención e transformación da realidade e da conciencia social.	- CCEC - CAA
- l - j - g - e	- B1.7. As tradicións escénicas: oriente e occidente. - B1.4. A historia do teatro e da danza. - B1.5. O teatro e a danza en Europa, España e Galicia. - B1.8. A ópera en Europa, España e Galicia.	B2. Apreciar a importancia do patrimonio español e galego en artes escénicas e comprender o valor de conservar e transmitir o seu legado.	AEDB1.2.1. Valora o legado do patrimonio artístico español, comprendendo a importancia da súa preservación e transmisión.	- CAA - CCEC
- k - b - d	- B1.9. Beneficios da práctica da danza e o teatro para o desenvolvemento integral das persoas e para mellora da saúde. - B1.5. A exploración do corpo e do movemento como instrumentos expresivos.	B3. Explicar o papel da danza e o teatro para mellora da saúde física e psíquica a través da súa propia experiencia.	AEDB1.3.1. Recoñece e aplica os beneficios experimentados que aportan a danza e o teatro na saúde física e psíquica.	- CMCCT - CD
- J - g	B1.1 Concepto e tipoloxía das artes escénicas: ópera, teatro e danza.	B4. Realizar unha reflexión sobre os diferentes espectáculos de danza, teatro e outras artes escénicas.	AEDB1.4.1. . Analiza e comenta os espectáculos de danza, teatro e outras artes escénicas aos que se asistiu, relacionándoos cos contidos estudados.	- CCEC - CSIEE
- h - i - b	- B1.10. Ferramentas de expresión corporal, xestual oral e rítmico-musical. - B1.5. A exploración do corpo e do movemento como instrumentos expresivos. - B1.6. Elementos básicos da ficción escénica.	B5. Desenvolver capacidades e destrezas lingüísticas orais e escritas, non verbais, xestuais e mímicas que aumenten o acervo expresivo e o repertorio comunicativo.	AEDB1.5.1. . Demostra riqueza comunicativa verbal e non verbal.	CCL
			AEDB1.5.2. Entende as artes escénicas e a danza como un espazo activo de escoita e de diálogo, procurando modos de expresión máis aló da palabra.	- CSC - CCEC
- d - k	B1.5. A exploración do corpo e do movemento como instrumentos expresivos.	B6. Xerar recursos para desenvolver un maior coñecemento de si mesmo e unha personalidade autónoma e independente.	AEDB1.6.1. Mostra interese por construír unha personalidade autónoma e independente.	CAA
Bloque 2. Teatro				
- e - b - f - h - i	- B2.1. Paradigmas e escolas de interpretación. - B2.2. A estrutura dramática: situación, personaxe, obxectivo, conflito e acción. - B2.3. O deseño dun espectáculo: equipos, fases e áreas de traballo. - B2.4. Os oficios da práctica escénica: dirección escénica, dramaturxia, escenografía, interpretación, iluminación, indumentaria, caracterización, espazo sonoro,	B1. Explicar os diferentes estilos e formas de teatro: Textual, Xestual, Obxectos, Musical e Lírico.	AEDB2.1.1. . Recoñece e describe as características dos diversos estilos e formas de danza e de teatro.	- CCEC - CD

	Artes Escénicas e Danza. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	atrezzo...			
■ e ■ j ■ l ■	■ B2.5. Técnicas de interpretación. ■ B2.6. Técnica vocal: respiración, colocación, apoio e articulación. ■ B2.7. Expresión oral: expresión e ritmo en prosa e en verso. ■ B2.3. O deseño dun espectáculo: equipos, fases e áreas de traballo.	■ B2. Interpretar nun espazo escénico unha peza teatral onde se valoren as destrezas e habilidades adquiridas.	■ AEDB2.2.1. Aplica as habilidades técnicas necesarias nas actividades de interpretación dun repertorio variado de teatro en grupo, incorporando a expresión xes-tual, oral e cinética, e desenvolvendo unha partitura escénica. ■ AEDB2.2.2 Coñece e escenifica os estilos e técnicas escénicas que fomentan o autocoñecemento, a creatividade, a emoción e a conciencia corporal. ■ AEDB2.2.3 Colabora co grupo e respecta as regras fixadas para lograr un resultado acorde coas súas propias posibilidades.	■ CSC ■ CSIEE ■ CCEC ■ CAA ■ CSC ■ CSIEE
■ l ■ b ■ f	■ B2.5. Técnicas de interpretación e improvisación. ■ B2.2. A estrutura dramática: situación, personaxe, obxectivo, conflito e acción. ■ B2.6. Técnica vocal: respiración, colocación, apoio e articulación. ■ B2.7. Expresión oral: expresión e ritmo en prosa e en verso. ■ B2.4. Os oficios da práctica escénica: dirección escénica, dramaturxia, escenografía, interpretación, iluminación, indumentaria, caracterización, espazo sonoro, atrezzo.	■ B3. . Demostrar a capacidade para improvisar unha secuencia de movementos, libres ou cun fin determinado. Valorar a importancia da improvisación teatral.	■ AEDB2.3.1. Utiliza con rigor os elementos e as calidades do movemento na improvisación teatral. ■ AEDB2.3.2. Utiliza a improvisación como medio para explorar a situación, o conflito, o personaxe e a acción. ■ AEDB2.3.3. Utiliza a improvisación como técnica de creación dramática e teatral	■ CCEC ■ CAA ■ CCL ■ CAA ■ CAA ■ CCEC
■ a ■ b ■ d ■ e	■ B2.7. Expresión oral: expresión e ritmo en prosa e en verso. ■ B2.3. O deseño dun espectáculo: equipos, fases e áreas de traballo. ■ B2.4. Os oficios da práctica escénica: dirección escénica, dramaturxia, escenografía, interpretación, iluminación, indumentaria, caracterización, espazo sonoro, atrezzo...	■ B4. Integrarse en dinámicas de grupo creativas que fomenten un comportamento social, solidario, tolerante, responsable e asertivo que lle axude a superar inhibicións, medos e obstáculos comunicativos.	■ AEDB2.4.1. Participa en las diferentes actividades de grupo ■ AEDB2.4.2. Interpreta e memoriza un repertorio variado de teatro en grupo.	■ CSC ■ CSIEE ■ CAA ■ CMCCT
	Bloque 3. Danza			
■ b ■ d ■ e ■ l	■ B3.1 Descrición e análise das distintas formas e estilos de danza. ■ B3.2. Paradigmas e escolas de danza. ■ B3.3. Técnicas de danza	■ B1. Explicar os diferentes estilos (clásica, moderna, española e baile flamenco) e formas de danza: (étnicas, populares), en función da historia e as especialidades académicas.	■ AEDB3.1.1. Recoñece, clasifica e sitúa no tempo, cultura e estilo as distintas danzas/espectáculos visio- nados previamente no aula.	■ CCEC ■ CCL ■ CD

	Artes Escénicas e Danza. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a - b - k	- B3.4. Aliñación e coordinación corporal. - B3.5. Relación coa gravidade e enerxía do movemento. - B3.6. O corpo no espazo: traxectoria, desprazamento e foco. - B3.7. Musicalidade e precisión rítmica. - B3.8. Calidades e dinámicas do movemento. - B3.9. Estructuras coreográficas	B2. Interpretar en grupo diferentes danzas a través da aprendizaxe de coreografías, memorizadas e ensaiadas ao longo do curso.	- AEDB3.2.1. Interpreta e memoriza un repertorio variado de danzas en grupo. - AEDB3.2.2 Integra pautas de conciencia corporal e de control de movemento traballadas no aula.	- CAA - CMCCT - CAA - CCEC
- f - k - l - d	- B3.4. Aliñación e coordinación corporal. - B3.5. Relación coa gravidade e enerxía movemento. - B3.6. O corpo no espazo: traxectoria, desprazamento e foco. - B3.7. Musicalidade e precisión rítmica. - B3.8. Calidades e dinámicas do movemento. - B3.9. Exploración de formas de movemento propias a través da improvisación libre. - B3.10. Técnicas de improvisación. Improvisación pautada. - B3.11. Composición coreográfica.	B3. Demostrar a capacidade para improvisar unha secuencia de movementos, libres ou cun fin determinado. Valorar a importancia da improvisación en danza.	- AEDB3.3.1. Utiliza con rigor os elementos e as calidades do movemento na improvisación da súa danza. - AEDB3.3.2. Elabora e presenta con rigor e precisión pequenas estruturas coreográficas, en grupos pequenos, medianos e grandes.	- CCEC - CAA - CAA - CCL - CSIEE
	Bloque 4. Outras artes escénicas			
- b - j - l	- B4.1. Espectáculos escénicos: circo, espectáculos musicais e performance. - B4.2. Creación e difusión de produtos escénicos en Galicia. - B4.3. A importancia da música cinematográfica, publicitaria e de ambientación. A danza no cinema.	B1. Explicar as características doutras artes escénicas, a súa evolución ao longo da historia e o seu papel na sociedade.	- AEDB4.1.1. Recoñece e describe as diversas artes escénicas e as súas manifestacións. - AEDB4.1.2. Recoñece e diferenza as artes escénicas no seu conxunto en función das súas características específicas e singulares.	- CCL - CAA - CSIEE - CCEC - CAA

2.2.4 Ciencias da Terra e do Medio Ambiente

Introdución

A materia de Ciencias da Terra e do Medio Ambiente ten como eixo principal o uso que facemos as persoas dos recursos que nos ofrece o noso planeta, un planeta finito que “utilizamos” como se fose limitado, polo que debe ser un instrumento para a comprensión do mundo que nos rodea e debe, tamén, promover unha reflexión crítica da problemática ambiental que leve ao alumnado a exercer unha cidadanía con conciencia cívica responsable, inspirada en valores, actitudes e intereses que o leven a protexer e mellorar o medio natural e, consecuentemente, participar, de forma solidaria, no desenvolvemento e mellora do seu entorno social.

A humanidade enfróntase a importantes retos no século XXI; entre eles, a busca de fontes alternativas de enerxía, o abastecemento de materias primas, o calentamento global do planeta, a alteración da capa de ozono ou a perda da biodiversidade;

sen esquecer toda a variabilidade de impactos ambientais que a humanidade, coas súas accións, provoca no medio natural, e que é necesario abordar desde unha perspectiva integradora e holística e dun xeito interdisciplinario e sintético, que é, precisamente, unha característica inherente a esta materia do bacharelato: a aplicación de coñecementos e competencias adquiridas doutras ciencias, principalmente da bioloxía, da xeoloxía, da física e da química.

Coñecer a problemática ambiental e os avances científicos contribúe a facilitar a formulación de solucións integradoras entre desenvolvemento e medio ambiente, permitindo establecer unha xestión sostible do noso planeta, o que permitirá evitar, ou cando menos diminuír, o impacto sobre o medio dalgunhas actividades humanas.

As Ciencias da Terra e do Medio Ambiente abordan cuestións relacionadas coa comprensión do funcionamento dos sistemas terrestres, as súas dinámicas e as súas interaccións desde a escala local, rexional ou global. Para conseguilo, é necesaria unha reflexión científica, aplicando modelos teóricos e análises, coa finalidade de proporcionar unha visión que permita atopar un equilibrio entre o aproveitamento dos recursos e a sostibilidade, así como comprender, de xeito global e sistémico, a realidade que nos rodea e valorar o entorno e toda a problemática relacionada coa actividade humana, para o que é necesario valorar os riscos e propoñer medidas de predición, prevención e corrección, que corrixan e mitíguen o risco.

O desenvolvemento da materia implica utilizar de xeito sintético os coñecementos científicos adquiridos en cursos anteriores e outros que se adquiren dun xeito menos formal, xa que moitos dos temas que se estudan son preocupacións da sociedade actual e están cada vez máis presentes nos medios de comunicación social. Ademais, require relacionar de xeito explícito o estudo da ciencia, a técnica, a sociedade e o medio ambiente, coa finalidade de analizar as diferentes situacións e as opcións ou alternativas de xestión coas que se pode abordar toda a problemática ambiental á que se enfronta a humanidade na actualidade.

A materia divídese en 7 bloques de contidos. No bloque I, unha vez definido o medio ambiente, os contidos céntranse na Teoría de Sistemas e a súa metodoloxía de traballo, así como nas diferentes fontes de información ambiental. Trátase de poñer a disposición do alumnado as ferramentas básicas para abordar o estudo da Terra desde un punto de vista sistémico, así como adquirir o coñecemento necesario para acceder con rigor ás distintas fontes de información medioambiental.

O bloque 2 aborda contidos relacionados coa dinámica dos subsistemas terrestres fluídos, atmosfera e hidrosfera, como paso previo ao estudo dos bloques 3 e 4, nos que os contidos xirarán arredor de toda a problemática medioambiental relacionada coa contaminación dos anteditos subsistemas terrestres: a contaminación atmosférica e a contaminación das augas.

O bloque 5 trata contidos relacionados cos riscos xeolóxicos internos e externos, facendo fincapé nas medidas de predición, prevención e corrección que se poden poñer en práctica fronte a este tipo de impactos.

O bloque 6, co título de Circulación de materia e enerxía na biosfera, inclúe contidos relacionados coa composición, estrutura e dinámica dos ecosistemas, a importancia da biodiversidade e a súa conservación e, finalmente, un análise sobre a situación de interfaces como o solo e o medio litoral, que son moi fráxiles en relación á presión aos que os someten as actividades humanas e que é preciso valorar e conservar.

Por último e, a modo de conclusión, o bloque 7 leva por título “A xestión do planeta e o desenvolvemento sostible”, e ten como finalidade analizar diferentes modelos de xestión do planeta, investigar sobre a información facilitada por diferentes instrumentos de avaliación ambiental e achegarse á lexislación vixente en materia medioambiental a nivel local, autonómico, nacional e internacional. En definitiva, reflexionar, con sentido crítico, sobre toda a problemática medioambiental á que se enfronta a sociedade utilizando diferentes fontes de información.

2º de bacharelato

Ciencias da Terra e do Medio Ambiente. 2º de Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias Clave
Bloque 1. Medio ambiente e fontes de información ambiental				
- i - j	B1.1. Concepto de medio ambiente e dinámica de sistemas. Modelos da Teoría de Sistemas.	B1.1. Realizar modelos de sistemas considerando as distintas variables, analizando a interdependencia dos seus elementos e establecendo as súas relacións causais.	CTMAB1.1.1. Contrasta a interdependencia dos elementos dun sistema establecendo as súas relacións.	CMCCT
			CTMAB1.1.2. Elabora modelos de sistemas nos que representa as relacións causais interpretando as consecuencias da variación dos distintos factores.	CAA
- i - j	- B1.2. O medio natural como sistema. Aplicación da Teoría de Sistemas ao sistema natural. - B1.3. A humanidade e o medio ambiente. Historia das relacións da humanidade coa natureza.	B1.2. Aplicar a dinámica de sistemas aos cambios ambientais acontecidos como consecuencia da aparición da vida e as actividades humanas ao longo da historia.	CTMAB1.2.1. Analiza a partir de modelos sinxelos os cambios ambientais que tiveron lugar como consecuencia da aparición da vida e a acción humana ao longo da historia.	- CCEC - CAA
			CTMAB1.3.1. Identifica e clasifica recursos, riscos e impactos ambientais asociados.	CMCCT
- g - i	B1.4. Recursos naturais, riscos e impactos ambientais.	B1.3. Identificar recursos, riscos e impactos, asociándoos á actividade humana sobre o medio ambiente.	CTMAB1.4.1. Coñece e enumera os principais métodos de información ambiental.	- CMCCT - CD

	Ciencias da Terra e do Medio Ambiente. 2º de Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias Clave
▪ j			▪ CTMAB1.4.2. Extrae conclusións sobre cuestións ambientais a partir de distintas fontes de información.	▪ CCL ▪ CD ▪ CSIEE
	Bloque 2. Dinámica dos sistemas fluídos			
▪ l ▪ j	▪ B2.1. A radiación solar como recurso enerxético. ▪ B2.2. As masas fluídas e a súa relación co funcionamento do clima.	▪ B2.1. Identificar os efectos da radiación solar na dinámica das capas fluídas, no clima e na xeodinámica externa.	▪ CTMAB2.1.1. Valora a radiación solar como recurso enerxético.	▪ CMCCT ▪ CSC
			▪ CTMAB2.1.2. Relaciona a radiación solar coa dinámica das capas fluídas e o clima.	▪ CMCCT
			▪ CTMAB2.1.3. Explica a relación entre radiación solar e a xeodinámica externa.	▪ CMCCT
▪ l ▪ j	▪ B2.2. As masas fluídas e a súa relación co funcionamento do clima.	▪ B2.2. Comprender o funcionamento das capas fluídas establecendo a súa relación co clima.	▪ CTMAB2.2.1. Explica a dinámica da atmosfera e as súas consecuencias no clima.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ l ▪ j	▪ B2.3. Compoñentes da atmosfera, orixe e importancia biolóxica.	▪ B2.3. Recoñecer os compoñentes da atmosfera relacionándooos coa súa procedencia e importancia biolóxica.	▪ CTMAB2.3.1. Identifica os compoñentes da atmosfera relacionándooos coa súa procedencia, distribución e dinámica.	▪ CMCCT ▪ CAA
			▪ CTMAB2.3.2. Relaciona os compoñentes da atmosfera coa súa importancia biolóxica.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ i ▪ j	▪ B2.4. A capa de ozono, orixe e importancia. ▪ B2.5. Diminución da capa de ozono. Efectos e medidas preventivas.	▪ B2.4. Comprender a importancia da capa de ozono e a súa orixe.	▪ CTMAB2.4.1. Determina a importancia da capa de ozono, valorando os efectos da súa diminución.	▪ CMCCT ▪ CSC
			▪ CTMAB2.4.2. Sinala medidas que preveñen a diminución da capa de ozono.	▪ CSIEE
▪ l ▪ j	▪ B2.6. O efecto invernadoiro, relación coa vida na Terra. Causas e consecuencias do aumento do efecto invernadoiro.	▪ B2.5. Determinar a orixe do efecto invernadoiro e a súa relación coa vida na Terra.	▪ CTMAB2.5.1. Valora o efecto invernadoiro e a súa relación coa vida na Terra.	▪ CMCCT ▪ CSC
			▪ CTMAB2.5.2. Comprende e explica que factores provocan o aumento do efecto invernadoiro e as súas consecuencias.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ l ▪ j	▪ B2.7. A hidrosfera e o seu papel como regulador climático.	▪ B2.6. Comprender o papel da hidrosfera como regulador climático.	▪ CTMAB2.6.1. Razona o funcionamento da hidrosfera como regulador climático.	▪ CMCCT
			▪ CTMAB2.6.2. Determina a influencia da circulación oceánica no clima.	▪ CMCCT ▪ CAA

	Ciencias da Terra e do Medio Ambiente. 2º de Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias Clave
▪ l ▪ j	▪ B2.8. Relación das correntes oceánicas coa circulación dos ventos e o clima e con algúns fenómenos climáticos.	▪ B2.7. Asociar algúns fenómenos climáticos coas correntes oceánicas (ou a temperatura superficial da auga).	▪ CTMAB2.7.1. Explica a relación entre as correntes oceánicas e fenómenos como “El Niño” e os furacáns, entre outros.	▪ CMCCT
			▪ CTMAB2.7.2. Asocia as correntes oceánicas coa circulación dos ventos e o clima.	▪ CMCCT
▪ i ▪ j	▪ B2.9. Formación das precipitacións. Tipos de precipitacións. ▪ B2.10. Interpretación de mapas meteorolóxicos.	▪ B2.8. Explicar a formación de precipitacións en relación aos movementos de masas de aire e interpretar mapas meteorolóxicos.	▪ CTMAB2.8.1. Relaciona a circulación de masas de aire cos tipos de precipitacións.	▪ CMCCT
			▪ CTMAB2.8.2. Interpreta mapas meteorolóxicos.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ l ▪ j ▪ b	▪ B2.11. Os riscos climáticos, causas e consecuencias. Medidas de predición , prevención e corrección.	▪ B2.9. Identificar os riscos climáticos, valorando os factores que contribúen a favorecelos e os factores que contribúen a paliar os seus efectos.	▪ CTMAB2.9.1. Relaciona os diferentes riscos climáticos cos factores que os orixinan e as consecuencias que ocasionan.	▪ CMCCT ▪ CAA
			▪ CTMAB2.9.2. Propón medidas para evitar ou diminuír os efectos dos riscos climáticos.	▪ CSIEE
	Bloque 3. Contaminación atmosférica			
▪ l ▪ j	▪ B3.1. Orixe e efectos da contaminación atmosférica.	▪ B3.1. Argumentar a orixe da contaminación atmosférica e identificar os efectos sociais, ambientais e sanitarios que produce.	▪ CTMAB3.1.1. Identifica os efectos biolóxicos da contaminación atmosférica.	▪ CMCCT
			▪ CTMAB3.1.2. Asocia os contaminantes coa súa orixe, recoñecendo as consecuencias sociais, ambientais e sanitarias que producen.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ h ▪ i ▪ j	▪ B3.2. Medidas preventivas e correctoras da contaminación atmosférica e do efecto invernadoiro.	▪ B3.2. Propoñer medidas que favorecen a diminución da contaminación atmosférica e do efecto invernadoiro.	▪ CTMAB3.2.1. Describe medidas que preveñen ou atenúan a contaminación atmosférica e o efecto invernadoiro.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSIEE
▪ l ▪ j	▪ B3.1. Orixe e efectos da contaminación atmosférica. ▪ B3.3. Factores que inflúen na dispersión dos contaminantes atmosféricos.	▪ B3.3. Relacionar a contaminación atmosférica cos seus efectos biolóxicos e con certas condicións meteorolóxicas e/ou topográficas.	▪ CTMAB3.3.1. Relaciona o grao de contaminación con certas condicións meteorolóxicas e/ou topográficas.	▪ CMCCT ▪ CAA
			▪ CTMAB3.3.2. Explica os efectos biolóxicos producidos pola contaminación atmosférica.	▪ CMCCT
▪ l ▪ j	▪ B3.4. Efectos da contaminación atmosférica segundo o seu radio de influencia.	▪ B3.4. Clasificar os efectos locais, rexionais e globais da contaminación atmosférica.	▪ CTMAB3.4.1. Describe os efectos locais, rexionais e globais ocasionados pola contaminación do aire.	▪ CMCCT

	Ciencias da Terra e do Medio Ambiente. 2º de Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias Clave
▪ l ▪ j	▪ B3.5. O ozono troposférico e o ozono estratosférico.	▪ B3.5. Distinguir a orixe e os efectos do ozono troposférico e do ozono estratosférico.	▪ CTMAB3.5.1. Distingue a orixe e os efectos do ozono troposférico e estratosférico.	▪ CMCCT
	Bloque 4. Contaminación das augas			
▪ l ▪ j	▪ B4.1. O ciclo hidrolóxico. ▪ B4.2. Orixe e efectos da contaminación das augas superficiais e subterráneas.	▪ B4.1. Clasificar os contaminantes da auga en relación á súa orixe e aos efectos que producen.	▪ CTMAB4.1.1. Coñece e describe a orixe e os efectos da contaminación das augas superficiais e subterráneas.	▪ CMCCT
			▪ CTMAB4.1.2. Relaciona os principais contaminantes da auga coa súa orixe e os seus efectos.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ i ▪ j	▪ B4.3. Parámetros de medida da calidade da auga.	▪ B4.2. Coñecer os indicadores de calidade da auga.	▪ CTMAB4.2.1. Coñece e describe os principais indicadores de calidade da auga.	▪ CMCCT
▪ h ▪ i ▪ j	▪ B4.2. Orixe e efectos da contaminación das augas superficiais e subterráneas. ▪ B4.4. Prevención e corrección da contaminación da auga.	▪ B4.3. Valorar as repercusións que ten para a humanidade a contaminación da auga, propoñendo medidas que a eviten ou diminúan.	▪ CTMAB4.3.1. Describe o proceso de eutrofización das augas valorando as consecuencias do mesmo.	▪ CMCCT ▪ CAA
			▪ CTMAB4.3.2. Propón actitudes e accións, individuais, estatais e intergubernamentais, que minimicen as repercusións ambientais da contaminación da auga.	▪ CMCCT ▪ CSIEE ▪ CSC
▪ l ▪ j	▪ B4.5. Sistemas de tratamento e depuración das augas.	▪ B4.4. Coñecer os sistemas de potabilización e depuración das augas residuais.	▪ CTMAB4.4.1. Esquematiza as fases de potabilización e depuración da auga nunha EDAR.	▪ CMCCT
	Bloque 5. A xeosfera e os riscos xeolóxicos			
▪ l ▪ j	▪ B5.1. A xeosfera, soporte dos restantes subsistemas terrestres. ▪ B5.2. Os riscos xeolóxicos e a súa relación cos fluxos de enerxía terrestres.	▪ B5.1. Relacionar os fluxos de enerxía e os riscos xeolóxicos.	▪ CTMAB5.1.1. Identifica as manifestacións da enerxía interna da Terra e a súa relación cos riscos xeolóxicos.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ h ▪ i ▪ j	▪ B5.3. A orixe dos riscos xeolóxicos internos.	▪ B5.2. Identificar os factores que determinan, favorecen e atenúan os riscos xeolóxicos sísmico e volcánico.	▪ CTMAB5.2.1. Explica a orixe e os factores que determinan os riscos sísmico e volcánico.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ h ▪ i ▪ j ▪ k	▪ B5.4. Métodos de predición e prevención dos riscos xeolóxicos. ▪ B5.5. Danos orixinados polos riscos xeolóxicos.	▪ B5.3. Identificar os danos que producen os riscos xeolóxicos, determinando métodos de predición e prevención.	▪ CTMAB5.3.1. Coñece os métodos de predición e prevención dos riscos xeolóxicos.	▪ CMCCT ▪ CSIEE
			▪ CTMAB5.3.2. Relaciona os riscos xeolóxicos cos danos que producen.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ l	▪ B5.6. O relevo como consecuencia da interacción da dinámica	▪ B5.4. Comprender o relevo como a interacción da dinámica	▪ CTMAB5.4.1. Interpreta o relevo como consecuencia da	▪ CMCCT

	Ciencias da Terra e do Medio Ambiente. 2º de Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias Clave
▪ j	mica interna e externa do planeta.	interna e externa.	interacción da dinámica interna e externa do planeta.	▪ CAA
▪ l ▪ j	▪ B5.7. Riscos asociados aos sistemas de ladeira e fluviais.	▪ B5.5. Determinar os riscos asociados aos sistemas de ladeira e fluviais, valorando os factores que influen.	▪ CTMAB5.5.1. Identifica os riscos asociados aos sistemas de ladeira e fluviais, comprendendo os factores que interveñen. ▪	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ a ▪ h ▪ i ▪ j ▪ k	▪ B5.8. A importancia da ordenación do territorio na prevención dos riscos xeolóxicos. ▪ B5.9. Impactos máis frecuentes da paisaxe.	▪ B5.6. Recoñecer a fragilidade da paisaxe fronte aos impactos ambientais e valorar a ordenación do territorio como prevención de riscos.	▪ CTMAB5.6.1. Valora a ordenación do territorio como método de prevención de riscos. ▪ CTMAB5.6.2. Avalía a fragilidade da paisaxe e os impactos máis frecuentes que sofre.	▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CCEC ▪ CSC ▪ CCEC
▪ i ▪ j	▪ B5.10. Recursos da xeosfera, problemas ambientais ocasionados pola súa explotación.	▪ B5.7. Recoñecer os recursos minerais, os combustibles fósiles e os impactos derivados do seu uso.	▪ CTMAB5.7.1. Relaciona a utilización dos principais recursos minerais e enerxéticos cos problemas ambientais ocasionados e os riscos asociados.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ h ▪ i ▪ j	▪ B5.11. Impactos derivados da explotación dos recursos da xeosfera en Galicia.	▪ B5.8. Identifica os impactos derivados da explotación dos recursos da xeosfera en Galicia.	▪ CTMAB5.8.1. Coñece os principais impactos derivados da explotación dos recursos da xeosfera no seu entorno máis próximo.	▪ CMCCT ▪ CCEC
▪ a ▪ b ▪ h ▪ i ▪ j	▪ B5.12. Uso eficiente da enerxía e dos recursos.	▪ B5.9. Identificar medidas de uso eficiente da enerxía e dos recursos, determinando os seus beneficios.	▪ CTMAB5.9.1. Valora o uso eficiente da enerxía e dos recursos. ▪ CTMAB5.9.2. Avalía as medidas que promoven un uso eficiente da enerxía e dos recursos.	▪ CSC ▪ CCEC ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CSIEE
	Bloque 6. Circulación de materia e enerxía na biosfera			
▪ l ▪ j	▪ B6.1. Circulación de materia e enerxía na biosfera. ▪ B6.2. As relacións tróficas nos ecosistemas, cadeas e redes tróficas. Representacións gráficas. ▪ B6.3. Factores limitantes da produción primaria.	▪ B6.1. Recoñecer as relacións tróficas dos ecosistemas, valorando a influencia dos factores limitantes da produción primaria e daqueles que aumentan a súa rentabilidade.	▪ CTMAB6.1.1. Identifica os factores limitantes da produción primaria e aqueles que aumentan a súa rentabilidade. ▪ CTMAB6.1.2. Esquematiza as relacións tróficas dun ecosistema. ▪ CTMAB6.1.3. Interpreta gráficos, pirámides, cadeas e redes tróficas.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CAA

	Ciencias da Terra e do Medio Ambiente. 2º de Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias Clave
			CTMAB6.1.4. Explica as causas da diferente produtividade en mares e continentes.	- CMCCT - CAA
- l - j	B6.4. Os ciclos bioxeoquímicos do osíxeno, carbono, nitróxeno, fósforo e xofre.	B6.2. Comprender a circulación de bioelementos (sobre todo O, C, N, P e S) entre os subsistemas terrestres.	CTMAB6.2.1. Esquematiza os ciclos bioxeoquímicos argumentando a importancia do seu equilibrio.	- CMCCT - CAA
- l - j	B6.5. Os ecosistemas no tempo: sucesión, autorregulación e regresión.	B6.3. Comprender os cambios que se suceden nos ecosistemas ao longo do tempo.	CTMAB6.3.1. Identifica os cambios que se producen nas sucesións ecolóxicas, interpretando a variación dos parámetros tróficos.	- CMCCT - CAA
- h - i - j	B6.6. A autorregulación dos ecosistemas e a repercusión da acción humana sobre eles.	B6.4. Comprender os mecanismos naturais de autorregulación dos ecosistemas e valorar a repercusión da acción humana sobre os ecosistemas.	CTMAB6.4.1. Coñece os mecanismos naturais de autorregulación dos ecosistemas.	- CMCCT - CAA
			CTMAB6.4.2. Argumenta e relaciona as distintas actividades humanas coas repercusións na dinámica dos ecosistemas.	- CMCCT - CAA - CSIEE
- b - h - i - j	- B6.7. Concepto de biodiversidade. - B6.8. Causas e repercusións da perda da biodiversidade.	B6.5. Distinguir a importancia da biodiversidade e recoñecer as actividades que teñen efectos negativos sobre ela.	CTMAB6.5.1. Argumenta a importancia da biodiversidade e os riscos que supón a súa diminución.	- CMCCT - CCEC - CSC
			CTMAB6.5.2. Relaciona as accións humanas coa súa influencia na biodiversidade do ecosistema.	- CMCCT - CAA
- l - j	- B6.9. O solo como interfase. - B6.10. Edafoxénese e tipos de solos.	B6.6. Identificar os tipos de solo, relacionándoos coa litoloxía e o clima que os orixinou.	CTMAB6.6.1. Clasifica os tipos de solo relacionándoos coa litoloxía e o clima que os orixina.	- CMCCT - CAA
- b - h - i - j	B6.11. Usos e fragilidade do solo como recurso.	B6.7. Valorar o solo como recurso frágil e escaso.	CTMAB6.7.1. Valora o solo como recurso frágil e escaso.	- CSC - CCEC
- l - j	B6.12. Impactos sobre o solo. Técnicas de valoración do grao de alteración dun solo.	B6.8. Coñecer técnicas de valoración do grao de alteración dun solo.	CTMAB6.8.1. Identifica o grao de alteración dun solo aplicando distintas técnicas de valoración.	- CMCCT - CSIEE
- h - i - j	B6.13. Impactos sobre a biosfera producidos pola deforestación, a agricultura e a gandaría.	B6.9. Analizar os problemas ambientais producidos pola deforestación, a agricultura e a gandaría.	CTMAB6.9.1. Analiza os problemas ambientais producidos pola deforestación, a agricultura e a gandaría.	- CMCCT - CAA
- l - j	B6.14. O sistema litoral como interfase.	B6.10. Comprender as características do sistema litoral.	CTMAB6.10.1. Coñece as características dos sistema litoral.	CMCCT

	Ciencias da Terra e do Medio Ambiente. 2º de Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias Clave
- h - i - j	B6.15. Importancia ecolóxica dos recursos do sistema litoral, impactos derivados da súa sobreexplotación.	B6.11. Analizar e valorar a evolución dos recursos pesqueiros.	CTMAB6.11.1. Valora o sistema litoral como fonte de recursos e biodiversidade.	- CSC - CCEC
			CTMAB6.11.2. Relaciona a sobreexplotación dos recursos pesqueiros con impactos nas zonas litorais.	- CMCCT - CAA - CCEC
- b - h - i - j	B6.16. Importancia da conservación das zonas litorais.	B6.12. Valorar a conservación das zonas litorais polo seu elevado valor ecolóxico.	CTMAB6.12.1. Establece a importancia da conservación das zonas litorais.	- CCEC - CSC
	Bloque 7. A xestión do planeta e o desenvolvemento sostible			
- a - b - e - h - k	B7.1. A xestión dos impactos ambientais, alternativas ante a problemática ambiental: desenvolvemento incontrolado, conservacionismo e desenvolvemento sostible.	B7.1. Establecer diferenzas entre o desenvolvemento incontrolado, o conservacionismo e o desenvolvemento sostible.	CTMAB7.1.1. Distingue diferentes modelos de uso dos recursos deseñando outros sostibles.	- CMCCT - CSIEE
			CTMAB7.1.2. Argumenta as diferenzas que existen entre o desenvolvemento incontrolado, o conservacionismo e o desenvolvemento sostible.	- CCL - CSC - CCEC
- g - i - j	- B7.2. Avaliación do impacto ambiental. - B7.3. Instrumentos de xestión ambiental.	B7.2. Coñecer algúns instrumentos de avaliación ambiental.	CTMAB7.2.1. Analiza a información facilitada por algúns instrumentos de avaliación ambiental concluíndo impactos e medidas correctoras.	- CD - CAA - CSIEE
- a - b - h - k	B7.4. Relación entre desenvolvemento, calidade de vida e problemas ambientais no ámbito internacional.	B7.3. Identificar a relación que existe, a nivel internacional, entre o desenvolvemento dos países, a calidade de vida e os problemas ambientais.	CTMAB7.3.1. Analiza o desenvolvemento dos países, relacionándoo con problemas ambientais e coa calidade de vida.	- CSC - CAA - CSIEE
- h - i - j	B7.5. Modelos de xestión de recursos.	B7.4. Determinar a orixe dos residuos, as consecuencias da súa produción e consumo e as diferentes alternativas á súa xestión.	CTMAB7.4.1. Relaciona o consumo dalgúns produtos e o deterioro do medio.	- CMCCT - CAA
			CTMAB7.4.2. Expón políticas ambientais adecuadas á defensa do medio.	- CCL - CCEC - CSIEE
			CTMAB7.4.3. Argumenta a orixe dos residuos valorando a súa xestión.	- CCL - CMCCT

Ciencias da Terra e do Medio Ambiente. 2º de Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias Clave
				CAA
- g - i - j	- B7.2. Avaliación do impacto ambiental. - B7.3. Instrumentos de xestión ambiental.	B7.5. Valorar a importancia do uso de novas tecnoloxías nos estudos ambientais e interpretar matrices sinxelas para a ordenación do territorio.	CTMAB7.5.1. Comprende e explica a importancia do uso de novas tecnoloxías nos estudos ambientais.	- CMCCT - CCL - CSC
			CTMAB7.5.2. Analiza a información de matrices sinxelas, valorando o uso do territorio.	- CMCCT - CAA
- a - b - d - e - h	- B7.6. A influencia dos organismos nacionais e internacionais en materia medioambiental. - B7.7. Lexislación ambiental.	B7.6. Coñecer os principais organismos nacionais e internacionais en materia medioambiental e a lexislación estatal e autonómica sobre algúns impactos ambientais.	CTMAB7.6.1. Coñece e explica os principais organismos nacionais e internacionais e a súa influencia en materia medioambiental.	- CD - CCL - CCEC
			CTMAB7.6.2. Coñece a lexislación española e da súa Comunidade Autónoma sobre algúns impactos ambientais e as normas de prevención aplicables.	- CCL - CAA
- a - b - k	- B7.8. A protección dos espazos naturais. - B7.9. Os espazos naturais en España e, en particular, en Galicia.	B7.7. Valorar a protección dos espazos naturais.	CTMAB7.7.1. Argumenta a necesidade de protección dos espazos naturais e as súas consecuencias; en particular, os do seu entorno máis próximo.	- CCL - CSC - CCEC

2.2.5 Cultura Científica

Introdución

Tanto a ciencia como a tecnoloxía son alicerces básicos do benestar das nacións, e ambas son necesarias para que un país poida enfrontarse a novos retos e a atopar solucións para eles.

O desenvolvemento social, económico e tecnolóxico dun país, a súa posición nun mundo cada vez máis competitivo e globalizado, así como o benestar dos cidadáns na sociedade da información e do coñecemento, dependen directamente da súa formación intelectual e, entre outras, da súa cultura científica.

Que a ciencia forma parte do acervo cultural da humanidade é innegable; de feito, calquera cultura pasada apoiou os seus avances e logros nos coñecementos científicos que se ían adquirindo e que eran debidos ao esforzo e á creatividade humana. A materia cultura científica debe pois contribuir á adquisición desta dimensión da competencia en conciencia e expresión cultural.

Individualmente considerada, a ciencia é unha das grandes construcións teóricas do home, ou seu coñecemento forma ao individuo, proporcionalle capacidade de análise e de procura da verdade. Na vida diaria estamos en continuo contacto con situacións de carácter científico que nos afectan directamente, situacións que os cidadáns do século XXI debemos ser capaces de entender e valorar criticamente.

Repetidas veces os medios de comunicación informan sobre cuestións científicas e tecnolóxicas de actualidade. A materia cultura científica contribúe a que o alumnado avalie enunciados relacionados con estas cuestións, e tome decisións fundamentadas en probas de carácter científico, diferenciando éstas das crezas ou opinións. En definitiva, trátase de que os cidadáns sexan competentes para tomar decisións baseadas no coñecemento científico nun marco democrático de participación cidadá desenvolvendo destexito a competencia social e cívica.

Un dos aspectos básicos da competencia científica é a capacidade de utilizar probas e argumentar en relación a cuestións de carácter científico, tomar decisións baseadas en probas. A materia Cultura Científica debe contribuir a isto, a través dunha metodoloxía que o alumnado se enfronte ó reto de utilizar probas e argumentar nun contexto real e mediante o diálogo entre iguais. O traballo cooperativo e colaborativo, o plantexamento de tarefas en contextos reais, e o traballo experimental deben, polo tanto, formar parte do desenvolvemento curricular na aula.

Partindo do enfoque competencial do currículo, a materia cultura científica servirá para o desenvolvemento das competencias lingüística e dixital, a través da realización de tarefas grupais que supoñan recopilar e organizar información, expoñela de xeito oral e escrito, elaborar presentacións, defender as opinións propias en debates e outras situacións de aula.

A materia tamén contribuirá o desenvolvemento da competencia de aprender a aprender e sentido de iniciativa e espírito emprendedor, a través dunha metodoloxía que promova situación de aula que fomenten a responsabilidade do alumnado no proceso de aprendizaxe, a avaliación e autoavaliación, a autocrítica e a promoción da iniciativa do alumnado para que sexa o protagonista do proceso.

Outro motivo polo que a materia Cultura Científica é de interese é a importancia do coñecemento e utilización do método científico, útil non só no ámbito da investigación senón en xeral en todas as disciplinas e actividades. Ademais, o fomento de vocacións científicas é outra das dimensións nas que esta materia debe contribuir.

Xa que logo, requirese que a sociedade adquira unha cultura científica básica que lle permita entender o mundo actual e ser quen de tomar decisións baseadas no coñecemento científico en distintos contextos; é dicir, conseguir a alfabetización científica dos cidadáns. Por iso esta materia vincúlase tanto á etapa da ESO como ao Bacharelato.

En 4º de ESO, a materia Cultura Científica establece a base de coñecemento científico, sobre temas xerais como o universo, os avances tecnolóxicos, a saúde, a calidade de vida e a contribución do coñecemento dos materiais os avances da humanidade.

Para 1º de Bacharelato déixanse cuestións algo máis complexas, como a formación da Terra e a orixe da vida, a xenética, os avances biomédicos e, para rematar, un bloque adicado ao relacionado coas Tecnoloxías da Información e a Comunicación.

Tanto en 4º da ESO como en 1º de Bacharelato, no bloque 1 establécense os procedementos de traballo para abordar os contidos dos outros bloques de coñecemento. A obtención e selección crítica de información de carácter científico, a valoración da importancia da ciencia e tecnoloxía na vida diaria, a comunicación de información de carácter científico en distintos soportes, escrito, oral e virtual, o diálogo e debate entre iguais sobre os temas científico tecnolóxicos, o traballo cooperativo e colaborativo, deben formar parte do desenvolvemento curricular para lograr a adquisición das distintas competencias. Trátase pois, ademais de adquirir coñecementos científico tecnolóxicos, contribuir á capacidade de avaliar de xeito crítico e comunicar de xeito eficaz cuestións de carácter científico e tecnolóxico. Polo tanto, as estratexias fundamentais dos procedementos de traballo deben impregnar o resto de bloques de coñecemento, formando parte indivisible á hora de abordar cuestións relacionadas coa cultura científica.

4º de ESO

	Cultura Científica. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Procedementos de traballo			
■ b ■ e ■ f ■ g ■ h ■ k	■ B1.1. A comunicación en ciencia e tecnoloxía. O artigo científico. Fontes de divulgación científica. Elaboración de informes e presentación dos mesmos utilizando distintos medios.	■ B.1. Obter, seleccionar e valorar informacións relacionadas con temas científicos da actualidade.	■ CCIB1.1.1. Analiza un texto científico, valorando de forma crítica o seu contido. ■ CCIB1.1.2. Presenta información sobre un tema tras realizar unha procura guiada de fontes de contido científico, utilizando tanto os soportes tradicionais, como Internet.	■ CCEC ■ CAA ■ CCL ■ CD ■ CAA ■
■ a ■ f ■ j	■ B1.2. Ciencia, tecnoloxía e sociedade. Perspectiva histórica.	■ B.2. Valorar a importancia que ten a investigación e o desenvolvemento tecnolóxico na actividade cotiá. ■	■ CCIB1.2.1. Analiza o papel que a investigación científica ten como motor da nosa sociedade e a súa importancia ao longo da historia.	■ CAA ■ CCEC
■ a ■ b ■ e ■ f ■ g ■ h	■ B1.1. A comunicación en ciencia e tecnoloxía. O artigo científico. Fontes de divulgación científica. Elaboración de informes e presentación dos mesmos utilizando distintos medios.	■ B.3. Comunicar conclusións e ideas en distintos soportes a públicos diversos, utilizando eficazmente as tecnoloxías da información e comunicación para transmitir opinións propias argumentadas.	■ CCIB1.3.1. Comenta artigos científicos divulgativos realizando valoracións críticas e análises das consecuencias sociais dos textos analizados e defende en público as súas conclusións.	■ CCL ■ CD ■ CAA
	Bloque 2.O Universo			

	Cultura Científica. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a - e - f	B2.1. A orixe do universo, o sistema solar, a Terra, a vida e a evolución; teorías científicas fronte a opinións e crenzas; perspectiva histórica.	B2.1. Diferenciar as explicacións científicas relacionadas co Universo, o sistema solar, a Terra, a orixe da vida e a evolución das especies daquelas baseadas en opinións ou crenzas.	CCIB2.1.1. Describe as diferentes teorías achega da orixe, evolución e final do Universo, establecendo os argumentos que as sustentan.	CMCCT
f	B2.2. Orixen, formación e estrutura do Universo.	B2.2. Coñecer os feitos históricos e as teorías que xurdiron ao longo da historia sobre a orixe do Universo e en particular a teoría do BigBang.	CCIB2.2.1. Recoñece a teoría do BigBang como explicación á orixe do Universo.	CMCCT
			CCIB2.2.2. Sinala os acontecementos científicos que foron fundamentais para o coñecemento actual que se ten do Universo.	CMCCT
f	B2.2. Orixen, formación e estrutura do Universo.	B2.3. Describir a organización do Universo e como se agrupan as estrelas e planetas.	CCIB2.3.1. Establece a organización do Universo coñecendo, situando nel ao sistema solar.	CMCCT
			CCIB2.3.2. Determina, coa axuda de exemplos, os aspectos máis relevantes da Vía Láctea.	CMCCT
			CCIB2.3.3. Xustifica a existencia da materia escura para explicar a estrutura do Universo.	CMCCT
f	B2.2. Orixen, formación e estrutura do Universo.	B2.4. Sinalar que observacións poñen de manifesto a existencia dun buraco negro, e cales son as súas características.	CCIB2.4.1. Argumenta a existencia dos buracos negros describindo os seus principais características.	CMCCT
f	B2.2. Orixen, formación e estrutura do Universo.	B2.5. Distinguir as fases da evolución das estrelas e relacionalas coa xénese de elementos.	CCIB2.5.1. Coñece as fases da evolución estelar e describe en cal delas atopar o noso Sol.	CMCCT
f	B2.3. O sistema solar. Formación e estrutura.	B2.6. Recoñecer a formación do sistema solar.	CCIB2.6.1. Explica a formación do sistema solar describindo a súa estrutura e características principais.	CMCCT
f	B2.3. O sistema solar. Formación e estrutura.	B2.7. Indicar as condicións para a vida noutros planetas.	CCIB2.7.1. Indica as condicións que debe reunir un planeta para que poida albergar vida.	- CAA - CMCCT
	Bloque 3. Avances tecnolóxicos, implicacións sociais e medioambientais			
- a - e - f - g - h - k	B3.1. Medio ambiente, tecnoloxía e sociedade. O crecemento da poboación humana e os problemas medioambientais. Sostibilidade e protección do medio ambiente.	B3.1. Identificar os principais problemas medioambientais, as causas que os provocan e os factores que os intensifican; así como predecir as súas consecuencias e propoñer solucións aos mesmos.	CCIB3.1.1. Relaciona os principais problemas medioambientais coas causas que os orixinan, establecendo as súas consecuencias.	CMCCT
			CCIB3.1.2. Busca e describe solucións aplicables para resolver os principais problemas medioambientais.	- CCL - CAA - CSIEE
a	B3.1. Medio ambiente, tecnoloxía e sociedade. O	B3.2. Argumentar sobre o crecemento da poboación	CCIB3.2.1. Coñece e analiza as implicacións medioam-	CSC

	Cultura Científica. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ h ▪ k	crecemento da poboación humana e os problemas medioambientais. Sostibilidadee protección do medio ambiente.	humana, a evolución tecnolóxica, os problemas ambientais e a necesidade dunha xestión sostible dos recursos que proporciona a Terra.	bientales dos principais tratados e protocolos internacionais sobre a protección do medioambiente.	
▪ a ▪ d ▪ g ▪ h ▪ k	▪ B3.2. Os principais problemas medioambientais; causas, consecuencias e e posibles solucións. ▪	▪ B3.3. Valorar as graves implicaciónes sociais, tanto na actualidade como no futuro, da sobreexplotación de recursos naturais, contaminación, desertización, perda de biodiversidade e tratamento de residuos.	▪ CCIB3.3.1. Recoñece os efectos do cambio climático, establecendo as súas causas e propoñendo medidas concretas e aplicables, tanto a nivel global como individual, para reduci-lo.	▪ CSIEE
			▪ CCIB3.3.2. Valora e describe os impactos da sobreexplotación dos recursos naturais, contaminación, desertización, tratamentos de residuos, perda de biodiversidade, e propón solucións e actitudes persoais e colectivas para paliarlos.	▪ CMCCT ▪ CSIEE
▪ b ▪ e ▪ k	▪ B3.3. Estudo de problemas medioambientais do entorno próximo. Elaboración de informes e presentación de conclusións.	▪ B3.4. Saber utilizar climogramas, índices de contaminación, datos de subida do nivel do mar en determinados puntos da costa, etc., interpretando gráficas e presentando conclusións.	▪ CCIB3.4.1. Extrae e interpreta a información en diferentes tipos de representacións gráficas, elaborando informes e establecendo conclusións.	▪ CCL ▪ CSIEE
▪ f ▪ k	▪ B3.4. Xestión enerxética sostible.	▪ B3.5. Xustificar a necesidade de buscar novas fontes de enerxía non contaminantes e economicamente viables, para manter o estado de benestar da sociedade actual.	▪ CCIB3.5.1. Establece as vantaxes e inconvenientes das diferentes fontes de enerxía, tanto renovables como non renovables.	▪ CSC ▪
▪ f ▪ k	▪ B3.4. Xestión enerxética sostible.	▪ B3.6. Coñecer a pila de combustible como fonte de enerxía do futuro, establecendo as súas aplicacións en automoción, baterías, suministro eléctrico a fogares, etc. ▪	▪ CCIB3.6.1. Describe diferentes procedementos para a obtención de hidróxeno como futuro vector enerxético. ▪	▪ CMCCT
			▪ CCIB3.6.2. Explica o principio de funcionamento da pila de combustible, suscitando as súas posibles aplicacións tecnolóxicas e destacando as vantaxes que ofrece fronte aos sistemas actuais.	▪ CSC
	Bloque 4. Calidade de vida			
▪ k	▪ B4.1. Saúde e enfermidade. Importancia da ciencia na mellora da saúde ó longo da historia.	▪ B4.1. Recoñecer que a saúde non é soamente a ausencia de afeccións ou enfermidades.	▪ CCIB4.1.1. Comprende a definición da saúde que dá a Organización Mundial da Saúde (OMS).	▪ CMCCT
▪ c ▪ k	▪ B4.2. As enfermidades máis frecuentes; causas, síntomas, medidas preventivas e tratamentos. ▪ B4.3. Uso responsable dos medicamentos máis comúns. ▪	▪ B4.2. Diferenciar os tipos de enfermidades máis frecuentes, identificando algúns indicadores, causas e tratamentos máis comúns valorando e describindo a importancia do uso responsable dos medicamentos. ▪	▪ CCIB4.2.1. Determina o carácter infeccioso dunha enfermidade atendendo ás súas causas e efectos.	▪ CMCCT
			▪ CCIB4.2.2. Describe as características dos microorganismos causantes de enfermidades infectocontaxiosas.	▪ CCL
			▪ CCIB4.2.3. Coñece e enumera as enfermidades infeccio-	▪ CMCCT

	Cultura Científica. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			sas máis importantes producidas por bacterias, virus, protozoos e hongos, identificando os posibles medios de contaxio, describindo as etapas xerais do seu desenvolvemento e os posibles tratamentos. ■	
			■ CCIB4.2.4. Identifica os mecanismos de defensa que posúe o organismo humano, xustificando a función que desempeñan.	■ CMCCT
			■ CCIB4.2.5. Interpreta nos prospectos dos medicamentos informacións relativas a posoloxía, indicacións e efectos adversos dos medicamentos de uso máis común no día a día.	■ CCL
■ f ■ j	■ B4.1. Saúde e enfermidade. Importancia da ciencia na mellora da saúde ó longo da historia. ■	■ B4.3. Estudar a explicación e tratamento da enfermidade que se fixo ao longo da Historia.	■ CCIB4.3.1. Identifica os feitos históricos máis relevantes no avance da prevención, detección e tratamento das enfermidades.	■ CCEC
			■ CCIB4.3.2. Recoñece a importancia que o descubrimento da penicilina tivo na loita contra as infeccións bacterianas, a súa repercusión social e o perigo de crear resistencias aos fármacos.	■ CCEC
			■ CCIB4.3.3. Explica como actúa unha vacina, xustificando a importancia da vacinación como medio de inmunización masiva ante determinadas enfermidades.	■ CMCCT
■ f	■ B4.2. As enfermidades máis frecuentes; causas, síntomas, medidas preventivas e tratamentos.	■ B4.4. Coñecer as principais características do cancro, diabetes, enfermidades cardiovasculares e enfermidades mentais, etc., así como os principais tratamentos e a importancia das revisiónes preventivas.	■ CCIB4.4.1. Analiza as causas, efectos e tratamentos do cancro, diabetes, enfermidades cardiovasculares e enfermidades mentais.	■ CMCCT
			■ CCIB4.4.2. Valora a importancia da loita contra o cancro, establecendo as principais liñas de actuación para previr a enfermidade.	■ CSC
■ a ■ k	■ B4.4. As sustancias adictivas: o tabaco, o alcol e outras drogas. Problemas asociados. ■	■ B4.5. Tomar conciencia do problema social e humano que supón o consumo de drogas.	■ CCIB4.5.1. Xustifica os principais efectos que sobre o organismo teñen os diferentes tipos de drogas e o perigo asociado ó seu consumo.	■ CMCCT
■ k	■ B4.5. Hábitos de vida saudables e non saudables. Alimentación saudable.	■ B4.6. Valorar a importancia de adoptar medidas preventivas que eviten os contaxios, que prioricen os controis médicos periódicos e os estilos de vida saudables.	■ CCIB4.6.1. Recoñece estilos de vida que contribúen á extensión de determinadas enfermidades (cancro, enfermidades cardiovasculares e mentais, etcétera).	■ CSC
			■ CCIB4.6.2. Establece a relación entre alimentación e	■ CMCCT

	Cultura Científica. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			saúde, describindo o que se considera unha dieta sa.	
	Bloque 5. A humanidade e o uso dos materiais			
- e - g - j	B5.1. O desenvolvemento da humanidade e o uso dos materiais. Consecuencias económicas e sociais do desenvolvemento. Globalización, deslocalización e desenvolvemento sostible.	B5.1. Realizar estudos sinxelos e presentar conclusións sobre aspectos relacionados cos materiais e a súa influencia no desenvolvemento da humanidade.	CCIB5.1.1. Relaciona o progreso humano co descubrimento das propiedades de certos materiais que permiten a súa transformación e aplicacións tecnolóxicas.	CCEC
			CCIB5.1.2. Analiza a relación dos conflitos entre pobos como consecuencia da explotación dos recursos naturais para obter produtos de alto valor engadido e/ou materiais de uso tecnolóxico.	CSC
- f - k	- B5.2. Procesos de obtención de materiais: custos económicos, sociais e medioambientais. O ciclo de vida dos produtos. Aplicacións a casos concretos nun contexto real do entorno próximo. - B5.3. Os residuos como recurso. Reducir, reutilizar e reciclar.	B5.2. Coñecer os principais métodos de obtención de materias primas e as súas posibles repercusións sociais e medioambientais.	CCIB5.2.1. Describe o proceso de obtención de diferentes materiais, valorando o seu custo económico, medioambiental e a conveniencia da súa reciclaxe.	CSC
			CCIB5.2.2. Valora e describe o problema medioambiental e social dos vertidos tóxicos.	CSC
			CCIB5.2.3. Recoñece os efectos da corrosión sobre os metais, o custo económico que supón e os métodos para protexelos.	CMCCT
			CCIB5.2.4. Xustifica a necesidade do aforro, reutilización e reciclado de materiais en termos económicos e medioambientais.	CSC
- f - j	B5.4. Os novos materiais. Aplicacións actuais e perspectivas de futuro en distintos campos. A nanotecnoloxía.	B5.3. Coñecer as aplicacións dos novos materiais en campos tales como electricidade e electrónica, textil, transporte, alimentación, construción e medicina.	CCIB5.3.1. Define o concepto de nanotecnoloxía e describe as súas aplicacións presentes e futuras en diferentes campos.	- CD - CCEC

1º de bacharelato

	Cultura Científica. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Procedementos de traballo			
- d - e	B1.1. A comunicación en ciencia e tecnoloxía. O artigo científico. Fontes de divulgación científica. Elaboración	B.1. Obter, seleccionar e valorar informacións relacionadas con temas científicos da actualidade.	CCIB1.1.1. Analiza un texto científico, valorando de forma crítica o seu contido.	- CCEC - CAA

	Cultura Científica. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
g	de informes e presentación dos mesmos utilizando distintos medios.		CCIB1.1.2. Presenta información sobre un tema tras realizar unha procura guiada de fontes de contido científico, utilizando tanto os soportes tradicionais, como Internet.	- CCL - CD - CAA
- a - b	B1.2. Ciencia, tecnoloxía e sociedade. Perspectiva histórica.	B.2. Valorar a importancia que ten a investigación e o desenvolvemento tecnolóxico na actividade cotiá.	CCIB1.2.1. Analiza o papel que a investigación científica ten como motor da nosa sociedade e a súa importancia ao longo da historia.	- CAA - CCEC
- e - g - k	B1.1. A comunicación en ciencia e tecnoloxía. O artigo científico. Fontes de divulgación científica. Elaboración de informes e presentación dos mesmos utilizando distintos medios.	B.3. Comunicar conclusións e ideas en distintos soportes a públicos diversos, utilizando eficazmente as tecnoloxías da información e comunicación para transmitir opinións propias argumentadas.	CCIB1.3.1. Comenta artigos científicos divulgativos realizando valoracións críticas e análises das consecuencias sociais dos textos analizados e defende en público as súas conclusións.	- CCL - CD - CAA
Bloque 2. A Terra e a vida				
- i - j	B2.1. Orixe e formación da Terra, deriva continental e tectónica de placas.	B2.1. Xustificar a teoría de deriva continental en función das evidencias experimentais que a apoian.	CCIB2.1.1. Xustifica a teoría de deriva continental a partir das probas xeográficas, paleontolóxicas, xeolóxicas e paleoclimáticas.	CMCCT
j	B2.1. Orixe e formación da Terra, deriva continental e tectónica de placas.	B2.2. Explicar a tectónica de placas e os fenómenos a que dá lugar e os distintos riscos consecuencia destes fenómenos.	CCIB2.2.1. Utiliza a tectónica de placas para explicar a expansión do fondo oceánico e a actividade sísmica e volcánica nos bordos das placas.	CMCCT
			CCIB2.2.2. Nomea e explica medidas predictivas e preventivas para o vulcanismo e terremotos.	CMCCT
j	B2.2. Vulcanismo e terremotos; predicción e prevención.	B2.3. Determinar as consecuencias do estudo da propagación das ondas sísmicas P e S, respecto das capas internas da Terra.	CCIB2.3.1. Relaciona a existencia de diferentes capas terrestres coa propagación das ondas sísmicas a través delas.	CAA
- a - b - h	B2.3. A orixe da vida na Terra.	B2.4. Coñecer e describir os últimos avances científicos sobre a orixe da vida na Terra e enunciar as diferentes teorías científicas que explican a orixe da vida na Terra, diferenciandoas daquelas basadas en crenzas.	CCIB2.4.1. Coñece e explica as diferentes teorías acerca da orixe da vida na Terra.	CMCCT
			CCIB2.4.2. Describe as últimas investigacións científicas en torno ao coñecemento da orixe e desenvolvemento da vida na Terra.	CCEC
- j - h	B2.4. Do fixismo ó evolucionismo. A evolución a debate, teorías científicas sobre a evolución, teorías pseudocientíficas. A evolución do home.	B2.5. Establecer as probas que apoian a teoría da selección natural de Darwin e utilízala para explicar a evolución dos seres vivos na Terra, enfrontándoa a teorías non científicas.	CCIB2.5.1. Describe as probas biolóxicas, paleontolóxicas e moleculares que apoian a teoría da evolución das especies.	CMCCT
			CCIB2.5.2. Enfronta as teorías de Darwin e Lamarck para explicar a selección natural.	CMCCT

	Cultura Científica. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			CCIB2.5.3. Enfronta o neodarwinismo coas explicacións non científicas sobre a evolución.	CMCCT
j	B2.4. Do fixismo ó evolucionismo. A evolución a debate, teorías científicas sobre a evolución, teorías pseudocientíficas. A evolución do home.	B2.6. Recoñecer a evolución desde os primeiros homínidos ata o home actual e establecer as adaptacións que nos fixeron evolucionar.	CCIB2.6.1. Establece as diferentes etapas evolutivas dos homínidos ata chegar ao Homo sapiens, establecendo as súas características fundamentais, tales como capacidade craneal e altura.	CMCCT
			CCIB2.6.2. Valora de forma crítica, as informacións asociadas ao universo, a Terra e á orixe das especies, distinguindo entre información científica real, opinión e ideoloxía.	CSC
	Bloque 3. Avances en Biomedicina			
- h - j	B3.1. Evolución histórica da investigación médica e farmacéutica.	B3.1. Analizar a evolución histórica na consideración e tratamento das enfermidades.	CCIB3.1.1. Coñece a evolución histórica dos métodos de diagnóstico e tratamento das enfermidades.	CCEC
- a - j	B3.1. Evolución histórica da investigación médica e farmacéutica.	B3.2. Distinguir entre o que é Medicina e o que non o é.	CCIB3.2.1. Establece a existencia de alternativas á medicina tradicional, valorando o seu fundamento científico e os riscos que conlevan.	CSC
a	B3.2. Últimos avances en Medicina.	B3.3. Valorar as vantaxes que suscita a realización dun trasplante e as súas consecuencias.	CCIB3.3.1. Propón os trasplantes como alternativa no tratamento de certas enfermidades, valorando as súas vantaxes e inconvenientes.	CSC
- a - h - j	B3.1. Evolución histórica da investigación médica e farmacéutica.	B3.4. Tomar conciencia da importancia da investigación médico-farmacéutica.	CCIB3.4.1. Describe o proceso que segue a industria farmacéutica para descubrir, desenvolver, ensaiar e comercializar os fármacos.	CMCCT
a	B3.3. Valoración crítica da información relacionada coa medicina. Uso responsable dos medicamentos. As patentes.	B3.5. Facer un uso responsable do sistema sanitario e dos medicamentos.	CCIB3.5.1. Xustifica a necesidade de facer un uso racional da sanidade e dos medicamentos.	CSC
b	B3.3. Valoración crítica da información relacionada coa medicina. Uso responsable dos medicamentos. As patentes.	B3.6. Diferenciar a información procedente de fontes científicas daquelas que proceden de pseudociencias ou que perseguen obxectivos meramente comerciais.	CCIB3.6.1. Discrimina a información recibida sobre tratamentos médicos e medicamentos en función da fonte consultada.	- CCL - CSIEE
	Bloque 4. A revolución xenética			
h	B4.1. A revolución xenética. O xenoma humano. As tecnoloxías do ADN recombinante e a enxeñaría xenética. Aplicacións.	B4.1. Recoñecer os feitos históricos máis relevantes para o estudo da xenética.	CCIB4.1.1. Coñece e explica o desenvolvemento histórico dos estudos levados a cabo dentro do campo da xenética.	CCEC
e	B4.1. A revolución xenética. O xenoma humano. As	B4.2. Obter, seleccionar e valorar informacións sobre o	CCIB4.2.1. Sabe situar a información xenética que	CAA

	Cultura Científica. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ g ▪ i ▪ j	tecnoloxías do ADN recombinante e a enxeñaría xenética. Aplicacións.	ADN, o código xenético, a enxeñaría xenética e as súas aplicacións médicas.	posúe todo ser vivo, establecendo a relación xerárquica entre as distintas estruturas, desde o nucleótido ata os xenes responsables da herdanza.	▪ CD
▪ c ▪ j	▪ B4.1. A revolución xenética. O xenoma humano. As tecnoloxías do ADN recombinante e a enxeñaría xenética. Aplicacións.	▪ B4.3. Coñecer os proxectos que se desenvolven actualmente como consecuencia de descifrar o xenoma humano, tales como HapMap e Encode.	▪ CCIB4.3.1. Coñece e explica a forma en que se codifica a información xenética no ADN , xustificando a necesidade de obter o xenoma completo dun individuo e describir o seu significado.	▪ CMCCT
▪ j	▪ B4.1. A revolución xenética. O xenoma humano. As tecnoloxías do ADN recombinante e a enxeñaría xenética. Aplicacións.	▪ B4.4. Describir e avaliar as aplicacións da enxeñaría xenética na obtención de fármacos, transxénicos e terapias xénicas. ▪	▪ CCIB4.4.1. Describe e analiza as aplicacións da enxeñaría xenética na obtención de fármacos, transxénicos e terapias xénicas. ▪	▪ CCL ▪
▪ a ▪ b	▪ B4.2. Técnicas de reprodución asistida, implicacións éticas e sociais.	▪ B4.5. Valorar as repercusións sociais da reprodución asistida, a selección e conservación de embrions.	▪ CCIB4.5.1. Establece as repercusións sociais e económicas da reprodución asistida, a selección e conservación de embrions.	▪ CSIEE ▪ CSC
▪ b ▪ j	▪ B4.3. Células nai e clonación. Aplicacións e perspectivas de futuro.	▪ B4.6. Analizar os posibles usos da clonación.	▪ CCIB4.6.1. Describe e analiza as posibilidades que ofrece a clonación en diferentes campos.	▪ CAA
▪ j	▪ B4.3. Células nai e clonación. Aplicacións e perspectivas de futuro.	▪ B4.7. Establecer o método de obtención dos distintos tipos de células nai, así como a súa potencialidade para xerar tecidos, órganos e ata organismos completos.	▪ CCIB4.7.1. Recoñece os diferentes tipos de células nai en función da súa procedencia e capacidade xenerativa, establecendo en cada caso as aplicacións principais.	▪ CMCCT
▪ a ▪ b ▪ c	▪ B4.4. Xenética e sociedade. A bioética.	▪ B4.8. Identificar algúns problemas sociais e dilemas morais debidos á aplicación da xenética: obtención de transxénicos, reprodución asistida e clonación.	▪ CCIB4.8.1. Valora, de forma crítica, os avances científicos relacionados coa xenética, os seus usos e consecuencias médicas e sociais.	▪ CSC
			▪ CCIB4.8.2. Explica as vantaxes e inconvenientes dos alimentos transxénicos, razoando a conveniencia ou non do seu uso.	▪ CMCCT ▪ CSIEE
	Bloque 5. Tecnoloxías de información e comunicación			▪
▪ g ▪ h	▪ B5.1. Orixe, evolución e análise comparativa dos equipamentos informáticos.	▪ B5.1. Coñecer a evolución que experimentou a informática, desde os primeiros prototipos ata os modelos máis actuais, sendo consciente do avance logrado en parámetros tales como tamaño, capacidade de proceso, almacenamento, conectividade, portabilidade, etc.	▪ CCIB5.1.1. Recoñece a evolución histórica do ordenador en termos de tamaño e capacidade de proceso. ▪ CCIB5.1.2. Explica como se almacena a información en diferentes formatos físicos, tales como discos duros, discos ópticos e memorias, valorando as vantaxes e inconvenientes de cada un deles. ▪	▪ CCEC ▪ CCL ▪ CD
▪ i	▪ B5.2. A incorporación da tecnoloxía dixital á vida cotiá.	▪ B5.2. Determinar o fundamento dalgúns dos avances	▪ CCIB5.2.1. Compara as prestacións de dous dispositi-	▪ CD

	Cultura Científica. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ j	■ B5.3. Características e especificacións de equipamentos. Análise e comparativa dende o punto de vista do usuario.	máis significativos da tecnoloxía actual.	vos dados do mesmo tipo, un baseado na tecnoloxía analóxica e outro na dixital.	
			■ CCIB5.2.2. Explica como se establece a posición sobre a superficie terrestre coa información recibida dos sistemas de satélites GPS ou GLONASS.	■ CD
			■ CCIB5.2.3. Establece e describe a infraestrutura básica que require o uso da telefonía móbil.	■ CD
			■ CCIB5.2.4. Explica o fundamento físico da tecnoloxía LED e as vantaxes que supón a súa aplicación en pantallas planas e iluminación.	■ CD ■ CMCCT
			■ CCIB5.2.5. Coñece e describe as especificacións dos últimos dispositivos, valorando as posibilidades que poden ofrecer ao usuario.	■ CD
■ a	■ B5.4. Vantaxes e inconvenientes da evolución tecnolóxica. Consumismo asociado ás novas tecnoloxías.	■ B5.3. Tomar conciencia dos beneficios e problemas que pode orixinar o constante avance tecnolóxico.	■ CCIB5.3.1. Valora de forma crítica a constante evolución tecnolóxica e o consumismo que orixina na sociedade.	■ CSC
■ b	■ B5.5. Internet na vida cotiá. Beneficios e problemáticas asociadas ó uso de internet.	■ B5.4. Valorar, de forma crítica e fundamentada, os cambios que internet está provocando na sociedade.	■ CCIB5.4.1. Xustifica o uso das redes sociais, sinalando as vantaxes que ofrecen e os riscos que supoñen.	■ CSIEE
			■ CCIB5.4.2. Determina os problemas aos que se enfronta Internet e as solucións que se barallan.	■ CSIEE
			■ CCIB5.4.3. Utiliza con propiedade conceptos especificamente asociados ao uso de Internet.	■ CD
■ a ■ b ■ c ■ e ■ g ■ h	■ B5.5. Internet na vida cotiá. Beneficios e problemáticas asociadas ó uso de internet.	■ B5.5. Efectuar valoracións críticas, mediante exposicións e debates, achega de problemas relacionados cos delitos informáticos, o acceso a datos persoais, os problemas de socialización ou de excesiva dependencia que pode causar o seu uso.	■ CCIB5.5.1. Describe en que consisten os delitos informáticos máis habituais.	■ CSC
			■ CCIB5.5.2. Pon de manifesto a necesidade de protexer os datos mediante encriptación, contrasinal, etc.	■ CD
■ a ■ b ■ c ■ e ■ g	■ B5.4. Vantaxes e inconvenientes da evolución tecnolóxica. Consumismo asociado ás novas tecnoloxías. ■ B5.5. Internet na vida cotiá. Beneficios e problemáticas asociadas ó uso de internet.	■ B5.6. Demostrar mediante a participación en debates, elaboración de redaccións e/ou comentarios de texto, que se é consciente da importancia que teñen as novas tecnoloxías na sociedade actual.	■ CCIB5.6.1. Sinala as implicacións sociais do desenvolvemento tecnolóxico.	■ CCL ■ CSC

	Cultura Científica. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ h				

2.2.6 Cultura Clásica

Introdución

A materia de Cultura Clásica ten como obxectivo primordial achegar o alumnado ao estudo das civilizacións grega e latina nos ámbitos literario, artístico, filosófico, científico, sociopolítico e lingüístico, de xeito que poida tomar conciencia da influencia, pervivencia e presenza destes aspectos na cultura occidental e comprender a súa identidade cultural, así como as manifestacións que a definen.

A través da Cultura Clásica preténdese iniciar o alumnado nun exercicio de reflexión e análise sobre as bases nas que descansan realidades moi importantes da nosa cultura, confrontándoas co que coñecemos como legado clásico: un patrimonio común que debe ser considerado irrenunciable para os cidadáns e as cidadás de Europa.

De acordo con esta formulación, o currículo básico da materia artículase en bloques temáticos pertencentes a dous ámbitos diferentes: o ámbito lingüístico e o non lingüístico.

O ámbito lingüístico oriéntase fundamentalmente a analizar a relación de parentesco que existe entre as linguas clásicas e un bo número das que se falan na actualidade. Para iso, pártese do concepto de familia lingüística, centrando a atención na familia das linguas indoeuropeas, á que pertencen o grego e o latín e da que se derivan unha boa parte das linguas modernas. O estudo da orixe e evolución da familia lingüística indoeuropea acompáñase da descrición do marco histórico e xeográfico no que ten lugar a devandita evolución. En relación con este aspecto, inclúese un percorrido a través da orixe e evolución da escritura, os seus diferentes sistemas e os alfabetos. Préstase especial atención ao importantísimo papel que o latín e o grego desempeñaron na configuración das linguas modernas, en especial na composición culta e a formación do léxico. O obxectivo último da materia de Cultura Clásica, neste ámbito, será permitir ao alumnado profundar na comprensión da propia lingua e no uso da mesma como elemento esencial para a comunicación e a adquisición de coñecementos.

No ámbito non lingüístico englobábase o resto dos bloques propostos: xeografía, historia, mitoloxía, relixión, arte, sociedade e vida cotiá, e literatura. Todos eles irán enfocados a iniciar o alumnado no coñecemento dos aspectos máis característicos da cultura greco-romana, de xeito que a través do seu estudo sexa quen de analizar e comprender os trazos comúns e os que son diversos, valorar a herdanza clásica e respectar o patrimonio cultural da humanidade. Para sentar as bases deste estudo pártese da necesidade de coñecer o marco xeográfico e histórico no que se desenvolveron as civilizacións grega e romana ao longo do tempo, orixe da civilización occidental. O estudo da relixión grega e romana presta atención ás manifestacións máis significativas da relixiosidade oficial, os cultos públicos e privados, as manifestacións deportivas relacionadas, as festividades relixiosas e os valores culturais asociados a ela. Dentro deste apartado sitúase o capítulo da mitoloxía, no cal se aborda a construción do imaxinario colectivo europeo, grazas ás narracións míticas e lendarias, o mundo dos deuses e heroes e a súa pervivencia na cultura contemporánea.

Especial atención merecen as manifestacións artísticas que nos legaron as civilizacións grega e romana, que serviron e serven de modelo a moitas das producións actuais. Entre elas cómpre salientar, por unha banda, as relativas ás artes plásticas, concretamente á arquitectura, á escultura e ás artes decorativas, e, pola outra, á literatura, cuxa configuración en xéneros determina toda a nosa tradición literaria, grazas ao acervo de temas, tópicos e recursos estilísticos empregados polos seus autores e polas súas autoras.

Dedícase un apartado á sociedade e á vida cotiá, dentro do cal trátanse aspectos como a organización política e social do mundo greco-romano, as clases sociais, a vida pública e privada e os valores cívicos que se transmitiron á cultura occidental. En todos os bloques de contidos vai implícito o estudo inexcusable da pervivencia do legado clásico na actualidade, co que se pretende analizar todos os elementos desta herdanza clásica que continúan sendo referentes na nosa cultura. Debido ao carácter de optatividade da materia de Cultura Clásica, é necesario contemplar a flexibilidade na adecuación dos contidos ás características dos centros de ensino e ao alumnado que escolle esta opción, de xeito que o seu currículo debe ter a apertura propia das materias específicas.

A comunicación lingüística é a competencia clave con máis presenza no bloque lingüístico, xa que permite descubrir as raíces greco-romanas do vocabulario das linguas que utiliza. Non obstante, no bloque non lingüístico os propios contidos da materia fomentan, tamén, a expresión a través da comunicación textual, oral, audiovisual e dixital.

A presenza das novas tecnoloxías da información e comunicación no mundo actual debe aproveitarse como unha vantaxe para o labor cotiá na aula, traballando, deste xeito, a competencia dixital. A busca de información guiada polo profesorado facilita o desenvolvemento do espírito crítico e o achegamento persoal ao coñecemento. Nesta liña tamén hai que salientar a importancia do traballo da competencia en aprender a aprender, xa que o alumnado está iniciándose na selección, avaliación, comprensión e produción de información cada vez máis complexa. A perseverancia, os hábitos de estudo, a autonomía e o traballo en equipo son capacidades que se poden afianzar neste capítulo.

O descubrimento da historia do mundo grego e do romano a través dos seus fitos máis salientables no ámbito da política, a sociedade e a vida cotiá, axudarán a potenciar as competencias sociais e cívicas así como a competencia en sentido da iniciativa e espírito emprendedor, por medio da planificación de proxectos en equipo, reforzando os conceptos dos valores democráticos, a participación cidadá e a toma de decisións responsables.

Unha visión global da xeografía e historia de Grecia e Roma impulsará o alumnado a comprender os procesos de cambio dende o mundo antigo ata a actualidade, traballando, tamén, a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, que capacitan para a análise de fenómenos complexos, o razoamento lóxico e o rigor científico.

A aproximación ás manifestacións artísticas e literarias do mundo clásico permite o desenvolvemento da competencia en conciencia e expresión culturais, xa que uns dos obxectivos principais da materia é a constatación da pervivencia das súas pegadas na actualidade.

A materia de Cultura Clásica pode significar para o alumnado de Educación Secundaria unha excelente vía de achegamento á posta en valor do noso patrimonio cultural, que se aloxa nos restos arqueolóxicos, nos museos e mesmo no entorno co-
tiá, así como nas manifestacións máis inmateriais da cultura grecorromana, como o pensamento, as crenzas, a mitoloxía, a estética e a ética.

1º ciclo de ESO (3º ou 4º curso)

	Cultura Clásica. 1º ciclo ESO. 3º ou 4º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Xeografía			
▪ f	▪ B1.1 Marco xeográfico das civilizacións grega e romana.	▪ B1.1. Localizar nun mapa fitos xeográficos e enclaves concretos relevantes para o coñecemento das civilizacións grega e romana.	▪ CCB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico no que se sitúan en distintos períodos as civilizacións grega e romana, delimitando o seu ámbito de influencia, establecendo conexións con outras culturas próximas e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B1.1 Marco xeográfico das civilizacións grega e romana.	▪ B1.2. Describir os diferentes marcos xeográficos nos que se desenvolven as civilizacións grega e romana ao longo da súa historia.	▪ CCB1.2.1. Enumera aspectos do marco xeográfico que poden ser considerados determinantes no desenvolvemento das civilizacións grega e latina aportando exemplos para ilustrar e xustificar as súas formulacións.	▪ CSC
	Bloque 2. Historia			
▪ e	▪ B2.1 Marco histórico da civilización grega. Das civilizacións minoica e micénica ao mundo helenístico. ▪ B2.2 Marco histórico da civilización romana. Monarquía, República e Imperio.	▪ B2.1. Identificar, describir e explicar o marco histórico no que se desenvolven as civilizacións grega e romana.	▪ CCB2.1.1. Sabe enmarcar determinados feitos históricos nas civilizacións grega e romana e no período histórico correspondente, poñéndoo en contexto e relacionándoo con outras circunstancias contemporáneas.	▪ CAA
▪ g ▪ f ▪ e		▪ B2.2. Coñecer as principais características dos diferentes períodos da historia de Grecia e Roma, e saber situar nun eixe cronolóxico feitos históricos.	▪ CCB2.2.1. Distingue con precisión as diferentes etapas da historia de Grecia e Roma, nomeando e situando no tempo os principais fitos asociados a cada unha delas.	▪ CSIEE
			▪ CCB2.2.2. Explica o proceso de transición que se produce entre diferentes etapas da historia de Grecia e Roma, describindo as circunstancias que interveñen no paso dunhas a outras.	▪ CMCCT
			▪ CCB2.2.3. Elabora eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos relevantes, consultando ou non diferentes fontes de información.	▪ CD
			▪ CCB2.2.4. Sitúa dentro dun eixe cronolóxico o marco histórico no que se desenvolven as civilizacións grega e romana, sinalando distintos períodos e identificando en cada un deles as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións.	▪ CSC

	Cultura Clásica. 1º ciclo ESO. 3º ou 4º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■	■	■ B2.3. Coñecer as características fundamentais da romanización de Hispania e Gallaecia.	■ CCB2.3.1. Explica a romanización de Hispania e Gallaecia, describindo as súas causas e delimitando as súas distintas fases.	■ CCEC
			■ CCB2.3.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e Gallaecia, sinalando a súa influencia na historia posterior do noso país.	■ CSC
	Bloque 3. Mitoloxía			
■ b	■ B3.1 O panteón grego e romano.	■ B3.1. Coñecer os principais deuses da mitoloxía grecolatina.	■ CCB3.1.1. Pode nomear coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia, explicando a súa xenealoxía e establecendo as relacións entre os diferentes deuses.	■ CD
■ e ■ a ■ b	■ B3.2 Os mitos grecolatinos. Os heroes.	■ B3.2. Coñecer os mitos e heroes grecolatinos e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e heroes antigos e os actuais.	■ CCB3.2.1. Identifica dentro do imaxinario mítico a deuses, semideuses e heroes, explicando os principais aspectos que diferencian a uns doutros.	■ CCEC
			■ CCB3.2.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa.	■ CAA
			■ CCB3.2.3. Recoñece e ilustra con exemplos a pervivencia do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno e sinalando as principais semellanzas e diferenzas que se observan entre ambos tratamentos, asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.	■ CCEC
■ j	■ B3.3 A relixión grega.	■ B3.3. Coñecer e comparar as características da relixiosidade e relixión grega coas actuais.	■ CCB3.3.1. Enumera e explica as principais características da relixión grega, poñéndolas en relación con outros aspectos básicos da cultura helénica e establecendo comparacións con manifestacións relixiosas propias doutras culturas.	■ CSC
■ b	■ B3.4 A relixión romana: culto público e privado.	■ B3.4. Explicar os fundamentos da relixiosidade romana e distinguir a relixión oficial das manifestacións do culto privado.	■ CCB3.4.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, explicando os trazos que lles son propios.	■ CSC
	Bloque 4. Arte			

Cultura Clásica. 1º ciclo ESO. 3º ou 4º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- j - b	B4.1 Fundamentos da arte clásica.	B4.1. Coñecer as características fundamentais da arte clásica e relacionar manifestacións artísticas actuais cos seus modelos clásicos.	CCB4.1.1. Recoñece os trazos básicos da arte clásica nas manifestacións artísticas antigas e actuais.	CC
			CCB4.1.2. Realiza eixes cronolóxicos situando neles aspectos relacionados coa arte grecolatina e asociándo-os a outras manifestacións culturais ou a fitos históricos.	CMCCT
j	B4.2 A arquitectura en Grecia e Roma: tipos de edificios e ordes arquitectónicas.	B4.2. Identificar as características máis salientables da arquitectura grecorromana en relación cos edificios máis singulares.	CCB4.2.1. Recoñece as características esenciais da arquitectura grega e romana identificando a orde arquitectónica á que pertencen distintos monumentos en imaxes para razoar a súa resposta.	CCEC
j	B4.3 A escultura en Grecia e Roma: etapas, estilos e temáticas.	B4.3. Coñecer as manifestacións escultóricas da arte grega e romana ao longo da Antigüidade e identificar a súa temática.	CCB4.3.1. Recoñece esculturas gregas e romanas en imaxes encadrándoas nun período histórico e identificando nelas motivos mitolóxicos, históricos ou culturais.	CCEC
j	B4.4 Enxeñería romana: obras públicas e urbanismo. As vías romanas.	B4.4. Coñecer as creacións urbanísticas romanas así como a súa rede viaria.	CCB4.4.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores.	CSC
e	B4.5 A herdanza clásica no patrimonio artístico.	B4.5. Coñecer e saber localizar os principais monumentos clásicos do patrimonio español e europeo.	CCB4.5.1. Localiza nun mapa os principais monumentos clásicos do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e cronoloxía aproximada.	CAA
Bloque 5. Sociedade e vida cotiá				
a	B5.1 A organización política en Grecia e en Roma.	B5.1. Coñecer as características das principais formas de organización política presentes no mundo clásico establecendo semellanzas e diferenzas entre elas.	CCB5.1.1. Nomea os principais sistemas políticos da antigüidade clásica describindo, dentro de cada un deles, a forma de distribución e exercicio do poder, as institucións existentes, o papel que estas desempeñan e os mecanismos de participación política.	CSC
- g - h	B5.2 As sociedade en Grecia e Roma: as clases sociais.	B5.2. Coñecer as características e a evolución das clases sociais en Grecia e Roma.	CCB5.2.1. Describe a organización da sociedade grega e romana, explicando as características das distintas clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais.	CSIEE
			CCB5.2.2. Describe as principais características e a evolución dos distintos grupos que compoñen as sociedades grega e romana.	CCL
c	B5.3 A familia en Grecia e Roma.	B5.3. Coñecer a composición da familia e os roles	CCB5.3.1. Identifica e explica os diferentes papeis que	CSC

Cultura Clásica. 1º ciclo ESO. 3º ou 4º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		asignados aos seus membros.	desempeñan dentro da familia cada un dos seus membros, identificando e explicando a través deles estereotipos culturais e comparándoos cos actuais.	
▪ k ▪ k	▪ B5.4 A vida cotiá en Grecia e Roma: vivenda, hixiene, alimentación, vestimenta, traballo.	▪ B5.4. Coñecer os trazos máis salientables da vida cotiá en Grecia e Roma.	▪ CCB5.4.1. Identifica e describe os tipos de vivenda, o modo de alimentación, os hábitos de hixiene e a vestimenta en Grecia e Roma.	▪ CD
			▪ CCB5.4.2. Identifica e describe formas de traballo e relacións cos coñecementos científicos e técnicos da época, explicando a súa influencia no progreso da cultura occidental.	▪ CAA
▪ d	▪ B5.5 Os espectáculos públicos en Grecia e Roma.	▪ B5.5. Identificar as principais formas de lecer existentes na Antigüidade.	▪ CCB5.5.1. Describe as principais formas de lecer das sociedades grega e romana, analizando a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social.	▪ CSIEE
▪	▪	▪ B5.6. Relacionar e establecer semellanzas e diferenzas entre as manifestacións deportivas da Grecia Clásica e as actuais.	▪ CCB5.6.1. Explica a orixe e a natureza dos Xogos Olímpicos, comparándoos e destacando a súa importancia con respecto a outras festividades deste tipo existentes na época e explicando a súa pervivencia no mundo moderno, establecendo semellanzas e diferenzas entre os valores culturais aos que se asocian en cada caso.	▪
Bloque 6. Lingua e Literatura				
▪ e	▪ B6.1 Historia da escritura. Signos e materiais.	▪ B6.1. Coñecer a existencia de diversos tipos de escritura, distinguilos e comprender as súas funcións.	▪ CCB6.1.1. Recoñece diferentes tipos de escritura, clasificándoos conforme á súa natureza e á súa función e describindo os trazos que distinguen a uns doutros.	▪ CD
▪ e	▪ B6.2 Orixe do alfabeto. O alfabeto grego e o alfabeto romano.	▪ B6.2. Coñecer a orixe do alfabeto e distinguir distintos tipos de alfabetos usados na actualidade.	▪ CCB6.2.1. Nomea e describe os trazos principais dos alfabetos máis utilizados no mundo occidental, explicando a súa orixe e diferenciándoos doutros tipos de escrituras.	▪ CAA
▪ f	▪	▪ B6.3. Recoñecer a presenza de elementos dos alfabetos grego e latino nos alfabetos actuais.	▪ CCB6.3.1. Explica a influencia dos alfabetos gregos e latinos na formación dos alfabetos actuais sinalando nestes últimos a presenza de determinados elementos tomados dos primeiros.	▪ CD
▪ f	▪ B6.3 As linguas do mundo. O indoeuropeo e as súas familias lingüísticas.	▪ B6.4. Coñecer a orixe común de diferentes linguas indoeuropeas.	▪ CCB6.4.1. Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas, sinalando os idiomas modernos que se derivan de cada unha delas e sinalando aspectos lingüísticos que evidencian o seu parentesco.	▪ CMCCT

Cultura Clásica. 1º ciclo ESO. 3º ou 4º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ j	▪ B6.4 As linguas romances.	▪ B6.5. Identificar as linguas europeas romances e non romances e localizalas nun mapa.	▪ CCB6.5.1. Identifica as linguas que se falan en Europa e en España, diferenciando pola súa orixe romances e non romances e delimitando nun mapa as zonas nas que se utilizan.	▪ CSC
▪ h ▪ h	▪ B6.5 Composición e derivación culta de orixe grega e latina.	▪ B6.6. Identificar a orixe grecolatina do léxico das linguas de España e doutras linguas modernas.	▪ CCB6.6.1. Recoñece e explica o significado dalgúns dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España e doutras linguas modernas, explicando o seu significado a partir do termo de orixe.	▪ CCL
			▪ CCB6.6.2. Explica o significado de palabras, a partir da súa descomposición e a análise etimolóxica das súas partes.	▪ CCL
▪ e	▪ B6.6 Latinismos, palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.	▪ B6.7. Distinguir e identificar latinismos, cultismos, semicultismos e termos patrimoniais.	▪ CCB6.7.1. Identifica e diferenza con seguridade cultismos, semicultismos e termos patrimoniais relacionándo-os co termo de orixe sen necesidade de consultar dicionarios ou outras fontes de información.	▪ CCA
			▪ CCB6.7.2. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual.	▪ CD
▪ f ▪ j	▪ B6.7 Principais regras de evolución fonética do latín ao galego e castelán.	▪ B6.8. Facer evolucións desde o latín ao galego e ao castelán tendo en conta os fenómenos fonéticos.	▪ CCB6.8.1. Explica os procesos de evolución dalgúns termos desde o étimo latino ata os seus respectivos derivados en diferentes linguas romances describindo algúns dos fenómenos fonéticos producidos e ilustrándoos con outros exemplos.	▪ CCL
			▪ CCB6.8.2. Realiza evolucións do latín ao galego e castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.	▪ CCA
▪ f	▪ B6.8 O léxico grecolatino na linguaxe científica e técnica.	▪ B6.9. Coñecer e utilizar con propiedade terminoloxía científico-técnica de orixe grecolatina.	▪ CCB6.9.1. Explica a partir da súa etimoloxía termos de orixe grecolatina propios da linguaxe científico-técnica e sabe usalos con propiedade.	▪ CCL
▪ h	▪ B6.9 A presenza das linguas clásicas nas linguas modernas.	▪ B6.10. Constatar o influxo das linguas clásicas en linguas non derivadas delas.	▪ CCB6.10.1. Demostra o influxo do latín e o grego sobre as linguas modernas servíndose de exemplos para ilustrar a pervivencia nestas de elementos léxicos morfolóxicos e sintácticos herdados das primeiras.	▪ CCL
▪ j	▪ B6.10 Xéneros literarios grecolatinos. Autores e obras principais.	▪ B6.11. Coñecer as principais características dos xéneros literarios grecolatinos e a súa influencia na literatura posterior.	▪ CCB6.11.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios grecolatinos e recoñece a súa influencia na literatura posterior.	▪ CCEC
▪ j	▪	▪ B6.12. Coñecer os fitos esenciais das literaturas grega e	▪ CCB6.12.1 Nomea aos autores máis representativos da	▪ CCEC

	Cultura Clásica. 1º ciclo ESO. 3º ou 4º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		latina como base literaria da cultura europea e occidental.	literatura grecolatina, encadrándoos no seu período histórico e citando as súas obras máis coñecidas.	

2.2.7 Debuxo Artístico

Introdución

Partindo das destrezas e coñecementos adquiridos polo alumnado na materia de Educación Plástica, Visual e Audiovisual, da educación secundaria obrigatoria (ESO), en bacharelato profundarase nas destrezas e conceptos do Debuxo como ferramenta do pensamento que participa no proceso creativo, comunicativo, plástico e visual, contribuíndo a adquirir as competencias necesarias para a formación permanente da persoa.

As materias Debuxo Artístico I e II achegan coñecementos teóricos, técnicos e estéticos, fomentando un pensamento diverxente. A aprendizaxe estética debe realizarse sobre bases teóricas e prácticas, fomentando a creatividade, o espírito de investigación e a formación permanente.

De forma gradual e secuencial, os coñecementos e destrezas adquiridos en Debuxo Artístico I deben ser a base sobre a que se asente Debuxo Artístico II. Ensinarase e aplicase o principio de partir do particular para o xeral, para que o alumnado vaia adquirindo as habilidades e conceptos para construír aprendizaxes significativas, mediante o deseño de proxectos globais.

En Debuxo Artístico I o alumnado traballa a materia de forma máis obxectiva, para dedicar o segundo curso a aspectos máis subxectivos, desenvolvendo o seu potencial creador orientado cara as múltiples alternativas formativas artísticas máis acordes cos seus intereses.

Ao traballar de forma creativa, o alumnado desenvolve a capacidade crítica aplicándoa ás súas propias creacións e ás dos seus compañeiros e compañeiras; valora o feito artístico e goza del, sensibilizándose cara á contorna para o goce estético e como aspecto motivador para o seu desenvolvemento creativo, potenciando a competencia de conciencia e expresión cultural; debe coñecer os antecedentes artísticos e as achegas que se fixeron ao Debuxo e ás Artes Plásticas e ao Deseño, en xeral, por artistas a través da historia, e sobre todo a presenza e función do Debuxo nas manifestacións artísticas contemporáneas. O coñecemento da evolución e a súa valoración positiva do Debuxo Artístico como linguaxe expresiva e comunicativa reforzará as aplicacións do Debuxo Artístico nunha sociedade cada vez máis tecnolóxica e inmediata.

A materia de Debuxo Artístico nesta etapa debe proporcionar un panorama amplo das súas aplicacións, orientando e preparando a outras ensinanzas posteriores que o alumnado poida cursar, xa sexan artísticas ou tecnolóxicas, como base para a formación de profesionais creativos: Ensinos Artísticos Superiores, Ensinos Profesionais de Artes Plásticas e Deseño, Belas Artes e outras afíns. Ensinos creativos nas súas múltiples facetas: interiores, moda, produto, gráfico, multimedia, xoiaría, ilustración, deseño web, multimedia, etc.

Debuxo Artístico I estrutúrase en cinco bloques de contido: o debuxo como ferramenta, liña e forma, a composición e os seus fundamentos, a luz: o claroscuro e a textura, e a cor.

Debuxo Artístico II estrutúrase en cinco bloques de contido: a forma: estudo e transformación, a expresión da subxectividade, debuxo e perspectiva, o corpo humano como modelo e o debuxo no proceso creativo.

1º de bacharelato

	Debuxo Artístico I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. O debuxo como ferramenta			
- b - d - i - k - l	B.1.1. Diferentes modos de ver e debuxar. Debuxo e función	B.1.1. Valorar a importancia do Debuxo como ferramenta do pensamento e fin en si mesmo, a través da Historia da arte, no proceso creativo, xa sexa con fins artísticos, tecnolóxicos ou científicos.	DA1.B1.1.1. Valora e coñece a importancia do Debuxo Artístico, as súas aplicacións e manifestacións a través da Historia e na actualidade co estudo e observación de obras e artistas significativos.	- CSC - CCEC
			DA1.B1.1.2. Selecciona, relaciona e emprega con	CCL

	Debuxo Artístico I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			criterio a terminoloxía específica, tanto de forma oral como escrita en postas en común ou probas individuais aplicándoa a producións propias ou alleas.	
▪ d ▪ i ▪ k ▪ l	▪ B.1.2.A expresión da subxectividade	▪ B.1.2. Utilizar con criterio os materiais e a terminoloxía específica.	▪ DA1.B1.2.1. Utiliza con propiedade, os materiais e procedementos máis idóneos para representar e expresarse en relación ás linguaxes gráfico-gráficos adecuándoo ao obxectivo plástico desexado.	▪ CSIEE ▪ CCEC ▪
▪ i ▪ k ▪ l	▪ B.1.3.Materiais, útiles e soportes básicos ▪ B.1.4.Introdución as técnicas secas e a súa aplicación	▪ B.1.3. Mostrar unha actitude autónoma e responsable, respectando as producións propias e alleas, así como o espazo de traballo e as pautas indicadas para a realización de actividades, achegando á aula todos os materiais necesarios	▪ DA1.B1.3.1. Mantén o seu espazo de traballo e o seu material en perfecto estado achegándoo á aula cando é necesario para a elaboración das actividades.	▪ CSC ▪
			▪ DA1.B1.3.2. Mostra unha actitude autónoma e responsable, respectando o traballo propio e alleo	▪ CSIEE ▪
	Bloque 2. Liña e forma			▪
▪ b ▪ i ▪ k ▪ l ▪ d	▪ B.2.1.Elementos básicos na configuración da forma. A liña como elemento configurador	▪ B.2.1. Describir gráficamente obxectos naturais ou artificiais, mostrando a comprensión da súa estrutura interna.	▪ DA1.B2.1.1. Utiliza a liña na descrición gráfica de obxectos expresando volume, movemento espazo e sensacións subxectivas.	▪ CSIEE ▪ CCEC ▪
			▪ DA1.B2.1.2. Representa formas naturais e artificiais, de forma analítica ou expresiva, atendendo á comprensión da súa estrutura interna.	▪ CSIEE ▪ CCEC ▪
▪ b ▪ i ▪ k ▪ l ▪ d ▪ g	▪ B.2.2.A perspectiva intuitiva e a súa aplicación no debuxo artístico	▪ B.2.2. Empregar a liña para a configuración de formas e transmisión de expresividade.	▪ DA1.B2.2.1. Comprende e representa as formas desde distintos puntos de vista.	▪ CSIEE ▪ CCEC
			▪ DA1.B2.2.2. Describe graficamente as formas atendendo ás súas proporcións, relacionándooas con formas xeométricas simples.	▪ CMCCT
	Bloque 3. A composición e os seus fundamentos			▪
▪ b ▪ i ▪ k ▪ l ▪ d ▪ g	▪ B.3.1.Composición intuitiva. O concepto de equilibrio visual	▪ B.3.1. Elaborar composicións analíticas, descritivas e expresivas con diferentes graos de iconicidade.	▪ DA1.B3.1.1. Selecciona os elementos gráficos esenciais para a representación da realidade observada segundo a función que se persiga (analítica ou subxectiva) e o seu grao de iconicidade.	▪ CSIEE ▪ CCEC ▪

	Debuxo Artístico I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ i ▪ k ▪ l ▪ d ▪ g	▪ B.3.2.Psicoloxía da forma. As leis visuais que rexen as relacións entre as formas do cadro	▪ B.3.2. Aplicar as leis básicas da percepción visual ao representar distintos volumes xeométricos ou orgánicas dentro dun espazo compositivo, atendendo ás proporcións e á perspectiva.	▪ DA1.B3.2.1. Relaciona e representa as formas no plano atendendo ás leis visuais asociativas, ás organizacións compositivas, equilibrio e direccións visuais en composicións cunha finalidade expresiva, analítica ou descritiva.	▪ CAA
	Bloque 4. A luz .O claroscuro e a textura			▪
▪ b ▪ i ▪ k ▪ l ▪ d ▪ g	▪ B.4.1.A mancha como elemento configurador do volume. O claroscuro.	▪ B.4.1. Representar o volume de obxectos e espazos tridimensionales mediante a técnica do claroscuro.	▪ DA1.B4.1.1. Representa o volume, o espazo e a textura aplicando diferentes técnicas gráfico-plásticas mediante valores luminicos, .	▪ CSIEE ▪ CCEC ▪
▪ b ▪ i ▪ k ▪ l ▪ d ▪ g	▪ B.4.2.A construción das sombras. Valores tonais	▪ B.4.2. Valorar a influencia da luz como configuradora de formas e o seu valor expresivo.	▪ DA1.B4.2.1. Coñece o valor expresivo e configurador da luz, tanto en valores acromáticos como cromáticos explicando verbalmente eses valores en obras propias e alleas.	▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CCEC
▪ b ▪ i ▪ k ▪ l ▪ d ▪ g	▪ B.4.3.A iluminación. Tipos de luz e o seu comportamento	▪ B.4.3. Explorar as posibilidades expresivas da textura visual e o claroscuro	▪ DA1.B4.3.1. Observa e utiliza a textura visual con distintos procedementos gráfico-plásticos, con fins expresivos e configuradores, en obras propias e alleas.	▪ CD ▪ CCEC
	Bloque 5. A cor			▪
▪ b ▪ i ▪ k ▪ l	▪ B.5.1.Teoría da cor. Natureza. Dimensións e comportamento da cor. ▪ B.5.2.Expresividade da cor.	▪ B.5.1. Coñecer e aplicar os fundamentos teóricos sobre a cor e as relacións cromáticas, tanto na expresión gráfico-plástica como na análise de diversas manifestacións artísticas.	▪ DA1.B5.1.1. Aplica a cor seguindo as dimensións deste (valor-luminosidade, saturación-intensidade e croma-ton) na representación de composicións e formas naturais e artificiais.	▪ CSIEE ▪ CCEC

	Debuxo Artístico I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - g			DA1.B5.1.2. Demostra o coñecemento con explicacións orais, escritas e gráficas dos fundamentos teóricos da cor en composicións e estudos cromáticos.	- CCL - CCEC
			DA1.B5.1.3. Aplica de maneira expresiva a cor na obra plástica persoal.	CCEC
			DA1.5.1.4. Analiza o uso da cor observando as producións artísticas de referencia en todas as súas manifestacións.	- CSIEE - CCEC
			DA1.B5.1.5. Representa os matices cromáticos, a partir de observación do natural, mediante a mestura de cores primarias.	- CSIEE - CD

2º de bacharelato

	Debuxo Artístico II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. A forma. Estudo e transformación			
- b - i - k - l - d - g	B.1.1.Percepción e descrición obxectiva da forma	B.1.1. Desenvolve a destreza debuxística con distintos niveis de iconicidade.	DA2.B1.1.1. Interpreta e aplica formas ou obxectos atendendo a diversos graos de iconicidade , con diferentes técnicas gráficas e segundo as súas funcións comunicativas (ilustrativas, descritivas, ornamentais ou subxectivas),.	- CSIEE - CCEC
- b - i	- B.1.2.Modelo analítico e modelo sintético - B.1.3.Retentiva e memoria visual. Consideracións	B.1.2. Interpretar unha forma ou obxecto segundo as súas intencións comunicativas.	DA2.B1.1.2. Analiza a configuración das formas naturais e artificiais discriminando o esencial das súas características.	- CCEC - CD

	Debuxo Artístico II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ k ▪ l ▪ d ▪ g	▪ mnemotécnicas		ticas formais, mediante a execución gráfica e a discusión verbal e escrita.	
	Bloque 2: A expresión da subxectividade			
▪ b ▪ i ▪ k ▪ l ▪ d ▪ g	▪ B.2.1.A psicoloxía da forma e a composición. Estudo e aplicación dos elementos compositivos que rexen a intención expresiva das creacións plásticas	▪ B.2.1. Desenvolver a capacidade de representación das formas mediante a memoria e retentiva visual.	▪ DA2.B2.1.1 Representa formas aprendidas mediante a percepción visual e táctil atendendo ás súas características formais esenciais.	▪ CSIEE ▪ CCEC
▪ b ▪ i ▪ k ▪ l ▪ d ▪ g	▪ B.2.2.Comportamento e interrelación das formas tridimensionais no espazo	▪ B.2.2. Elaborar imaxes con distintas funcións expresivas utilizando a memoria e retentiva visual.	▪ DA2.B2.2.1. Expresa sentimentos e valores subxectivos mediante a representación de composicións figurativas e abstractas de formas e cores (funcións expresivas).	▪ CCL ▪ CCEC
			▪ DA2.B2.2.2. Experimenta con métodos creativos de memorización e retentiva para buscar distintas representacións mediante valores lumínicos, cromáticos e compositivos, un mesmo obxecto ou composición.	▪ CAA
▪ b ▪ i ▪ k ▪ l ▪ d ▪ g	▪ B.2.3.Valor expresivo da luz e da cor ▪ B.2.4.A ruptura da tradición figurativa e o nacemento de novas interpretacións da realidade	▪ B.2.3. Investigar sobre a expresividade individual, coa linguaxe propia da expresión gráfico-plástica	▪ DA2.B2.3.1. Analiza de forma verbal e escrita, individual e colectivamente, obras propias ou alleas, atendendo aos seus valores subxectivos.	▪ CCL
	Bloque 3. Debuxo e perspectiva			
▪ b ▪ i ▪ k ▪ l ▪ d ▪ g	▪ B.3.1.Valoracións da aparencia formal respecto ao punto de vista perceptivo ▪ B.3.2.A representación da forma con fins expresivos	▪ B.3.1. Representar gráficamente con diferentes niveis de iconicidad , as formas, illadas ou nunha composición, a contorna inmediata, interiores e exteriores, expresando as características espaciais, de proporcionalidade, valores lumínicos e cromáticos	▪ DA2.B3.1.1. Comprende e representa as formas desde distintos puntos de vista.	▪ CSC
			▪ DA2.B3.1.2. Observa a contorna como un elemento de estudo gráfico e elabora composicións cromáticas e lineais, atendendo ás variacións formais segundo o punto de vista.	▪ CSIEE ▪ CCEC
			▪ DA2.B3.1.3. Representa os obxectos illados ou nunha contorna coñecendo os aspectos estruturais da forma, posición e tamaño dos seus elementos.	▪ CSIEE ▪ CCEC

	Debuxo Artístico II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 4. O corpo humano como modelo			
▪ b ▪ i ▪ k ▪ l ▪ d ▪ g	▪ B.4.1.Análise da figura humana. Relacións de proporcionalidade	▪ B.4.1. Analizar as relacións de proporcionalidade da figura humana.	▪ DA2.B4.1.1. Comprende a figura humana como un elemento de estudo gráfico e expresivo, mediante a observación e reflexión de obras propias e alleas. ▪ DA2.B4.1.2. Analiza a figura humana atendendo ás súas relacións de proporcionalidade mediante a observación do natural ou con modelos estáticos.	▪ CCEC ▪ CMCCT ▪ CCEC ▪
▪ b ▪ i ▪ k ▪ l ▪ d ▪ g	▪ B.4.2.Nocións básicas de anatomía artística ▪ B.4.3.Estudo e representación do movemento da figura humana	▪ B.4.2. Representar a figura humana, a súa contorna, identificando as relacións de proporcionalidade entre o conxunto e as súas partes.	▪ DA2.B4.2.1. Representa a figura humana atendendo á expresión global das formas que a compoñen e a articulación e orientación da estrutura que a define.	▪ CSIEE ▪ CCEC
▪ b ▪ i ▪ k ▪ l ▪ d ▪ g	▪ B.4.4.Antropometría. Relacións da figura humana co espazo arquitectónico e co contorno natural	▪ B.4.3. Experimentar cos recursos gráfico-plásticos para representar o movemento e expresividade da figura humana.	▪ DA2.B4.3.1. É capaz de representar e captar o movemento da figura humana de forma gráfico-plástica aplicando diferentes técnicas. ▪ DA2.B4.3.2. Elabora imaxes con distintos procedementos gráfico plásticos e distintas funcións expresivas coa figura humana como suxeito.	▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CCEC
▪	▪ Bloque 5. O debuxo no proceso creativo			▪
▪ b ▪ i ▪ k ▪ l ▪ d ▪ g	▪ B.5.1.Técnicas secas máis comúns e a súa aplicación no proceso creativo	▪ B.5.1. Coñecer e aplicar as ferramentas dixitais de debuxo e as súas aplicacións na creación gráfico-plástica.	▪ DA2.B5.1.1. Coñece e aplica as ferramentas do Debuxo Artístico dixital utilizando o TIC en procesos creativos.	▪ CD
▪ b ▪ i ▪ k ▪ l ▪ d ▪ g	▪ B.5.2.Introdución ás técnicas húmidas e a súa aplicación no proceso creativo. O emprego das ferramentas TIC nos procesos creativos	▪ B.5.2. Valorar a importancia do Debuxo como ferramenta do pensamento e do coñecemento da súa terminoloxía, materiais e procedementos para desenvolver o proceso creativo con fins artísticos, tecnolóxicos ou científicos, así como as posibilidades do TIC.	▪ DA2.B5.2.1. Valora a importancia do Debuxo Artístico nos procesos proxectivos elaborando proxectos conxuntos con outras disciplinas artísticas ou non do mesmo nivel ou externos. ▪ DA2.B5.2.2. Demostra creatividade e autonomía nos procesos artísticos propoñendo solucións gráfico-plásticas que afianzan o seu desenvolvemento persoal e autoestima.	▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CCEC

	Debuxo Artístico II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			DA2.B5.2.3. Está orientado e coñece as posibilidades do Debuxo Artístico nos Ensinos Artísticos, Tecnolóxicos e Científicos con exemplos claros e contacto directo con artistas, deseñadores, científicos e técnicos.	- CMCCT - CAA
			DA2.B5.2.4. Selecciona, relaciona e emprega con criterio a terminoloxía específica en postas en común, dos seus proxectos individuais ou colectivos fomentando a participación activa e crítica construtiva.	CCL
			DA2.B5.2.5. Utiliza con propiedade os materiais e procedementos máis idóneos para representar e expresarse en relación ás linguaxes gráfico-plásticos.	- CAA - CSIEE - CCEC - CCL
- b - i - k - l - d - g	B.5.3. A actitude creativa	B.5.3. Mostrar unha actitude autónoma e responsable, respectando as producións propias e alleas, así como o espazo de traballo e as pautas indicadas para a realización de actividades, achegando á aula todos os materiais necesarios.	DA2.B5.3.1. Mantén o seu espazo de traballo e o seu material en perfecto estado, achegándoo á aula cando é necesario para a elaboración das actividades	CSC

2.2.8 Educación Física

Introdución

A Educación Física ten como finalidade principal que os alumnos e as alumnas acaden a competencia motriz, entendida como un conxunto de coñecementos, procedementos, actitudes e emocións que interveñen nas múltiples interaccións que realiza unha persoa no seu medio e coas demais, que permite que o alumnado supere os diferentes problemas motrices propostos tanto nas sesións de Educación Física como na súa vida cotiá; sempre actuando de forma coherente e en concordancia co nivel de desenvolvemento psicomotor, tendo outorgado especial sensibilidade á atención a diversidade nas aulas, utilizando estratexias inclusivas e sempre buscando a integración dos coñecementos, os procedementos, as actitudes e as emocións vinculados á conduta motora.

A competencia motriz, aínda que non está recollida como unha das competencias clave, é fundamental para o desenvolvemento delas, especialmente as competencias sociais e cívicas, aprender a aprender, sentido de iniciativa e espírito emprendedor, conciencia e expresións culturais e competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía e, en menor medida, a competencia en comunicación lingüística e a competencia dixital. O traballo por competencias integra un coñecemento de base conceptual, outro relativo ás destrezas e, por último, un con gran influencia social e cultural, que implica un conxunto de valores e actitudes.

O presente currículo da Educación Física mantén a coherencia e a homoxeneidade coa etapa de educación primaria, nas etapas da ESO e do bacharelato, entendendo a materia como un continuo, tanto nos seus contidos como nas aprendizaxes que debe conseguir o alumnado ao longo de todas as etapas do sistema educativo.

Na educación secundaria obrigatoria e no bacharelato o alumnado utilizará o seu potencial motor á vez que desenvolve todas as súas capacidades. Isto implica mobilizar toda unha serie de coñecementos, habilidades motrices, actitudes e valores en relación co corpo, en diversas situacións de ensino-aprendizaxe, nas que a experiencia individual e colectiva permita adaptar a conduta motriz a diferentes contornos, conseguindo que o alumnado sexa un suxeito activo, responsable da xestión do seu estilo de vida saudable.

Nestas etapas educativas a Educación Física debe permitir incrementar e mellorar o seu compromiso motor, sempre axeitado ás súas posibilidades, e desenvolver as habilidades motrices específicas con complexidade crecente a medida que se progresa nos sucesivos cursos.

As propias actividades axudarán, ademais, a desenvolver a relación coas demais persoas, o respecto, a atención especial á igualdade de xénero, entendendo as diferenzas en canto as capacidades psicofísicas entre as rapazas e os rapaces, os condicionantes dos estereotipos sociais, a colaboración, o traballo en equipo, o xogo limpo, a resolución de conflitos, o recoñecemento do esforzo para lograr metas, a aceptación de regras establecidas e o desenvolvemento da iniciativa individual.

A Educación Física, tanto na etapa da ESO coma no bacharelato, terá como fin estratéxico introducir ao alumnado cara a práctica de actividades físico-deportivas e artístico-expresivas, nas que poida manter un rol de practicante activo ao longo da súa vida, tendo en conta as novas formas de prácticas motrices que xorden na sociedade actual, moitas delas vinculadas á contorna próxima do alumnado pola motivación intrínseca que representan.

Cómpre destacar os xogos e deportes tradicionais galegos, que, xunto coas danzas e bailes propios de Galicia, supoñen un elemento importante de transmisión do noso patrimonio artístico e cultural, ademais de fomentar as relacións interxeracionais.

As propostas didácticas deben incorporar a reflexión e a análise dos procesos de ensino-aprendizaxe, co fin de facilitar estratexias de transferencia dos coñecementos a outras situacións.

Para facilitar a concreción curricular de Educación Física establécense dez criterios de avaliación para o primeiro ciclo da ESO, que comprende os tres primeiros cursos, doce para o cuarto curso da ESO e nove para o primeiro curso de bacharelato, criterios que establecen os resultados que se deben conseguir por medio dos estándares de aprendizaxe. Estes permitirán definir os resultados das aprendizaxes, e concretarán, mediante accións, o que o alumnado debe saber e saber facer na materia de Educación Física. Estes estándares están graduados e secuenciados ao longo de todas as etapas e, unha vez finalizadas estas, todos eles deberán estar acadados e consolidados.

Os contidos preséntanse distribuídos en catro grandes bloques:

- Bloque 1. Contidos comúns.
- Bloque 2. Actividades físicas artístico expresivas.
- Bloque 3. Actividade física e saúde.
- Bloque 4. Os xogos e as actividades deportivas.

Esta distribución non determina métodos concretos, unicamente responde a unha forma de organizar os contidos dun xeito enlazado atendendo á configuración cíclica do ensino da materia, construíndo uns coñecementos sobre os outros, como unha estrutura de relacións observables, de forma que se facilite a súa comprensión e aplicación en contextos cada vez máis enriquecedores e complexos. Tampouco implica unha organización pechada, xa que permite organizar os contidos de diferentes formas, adoptando a metodoloxía máis axeitada ás características tanto do grupo de alumnos e alumnas como dos propios contidos.

Os contidos do bloque común, pola súa natureza transversal, traballaranse ao longo do curso de xeito integrado cos contidos do resto dos bloques, dado que trata aspectos como a construción das distintas fases dunha sesión, o aseo persoal, a participación nas actividades físicas independentemente do propio nivel de execución, a resolución de conflitos mediante o diálogo e a aceptación das regras establecidas, as posibilidades que presentan as actividades físico-deportivas como formas de ocio activo e de utilización responsable da contorna, o control de riscos, o desenvolvemento da iniciativa individual e de hábitos de esforzo, as actitudes, a confianza, o uso adecuado dos materiais e espazos e a integración das Tecnoloxías da Información e Comunicación.

O bloque dous trata os contidos que teñen que ver coa interpretación e a execución de accións motrices, utilizando técnicas de expresión corporal, baile e outros recursos artísticos.

O bloque tres inclúe todos os aspectos relacionados coa saúde que se poden abordar desde a práctica da actividade física, segundo as recomendacións dos organismos internacionais e galegos.

No bloque dos xogos e as actividades deportivas tamén están incluídas todo tipo de actividades físico-deportivas desenvolvidas no medio natural.

Os contidos asociados aos criterios de avaliación de cada bloque en cada curso serán concretados nas programacións didácticas, de xeito que cada centro poida determinalos en función das instalacións e recursos materiais dos que dispón, ademais das características da contorna na que se localiza. Estes contidos serán diferentes nos primeiros cursos, para que o alumnado poida iniciarse nunha gran variedade de actividades físico-deportivas e artístico-expresivas. Nos últimos cursos estes contidos poderán ser perfeccionados sobre a base das aprendizaxes anteriores.

Como consecuencia de todo o anterior, establécense unha serie de orientacións metodolóxicas para a materia que favorecerán un enfoque competencial, así como a consecución, consolidación e integración dos diferentes estándares por parte do alumnado:

- A Educación Física nestas etapas terá un carácter eminentemente práctico e vivencial.
- A asimilación das aprendizaxes e a adaptación ao traballo do alumnado en Educación Física aconsella a distribución das dúas sesións semanais en diferentes días.
- A selección dos contidos e as metodoloxías activas e contextualizadas deben asegurar o desenvolvemento das competencias clave ao longo destas etapas.
- O uso de estruturas de aprendizaxe cooperativo posibilitarán a resolución conxunta das tarefas e dos problemas, e potenciarán a inclusión do alumnado.
- O profesorado deseñará diferentes tipos de tarefas e secuencias, adaptadas aos distintos niveis e ás diferentes formas e ritmos de aprendizaxe dos alumnos e das alumnas, co obxecto de atender a diversidade na aula e personalizar os procesos de construción das aprendizaxes. Débese potenciar o uso dunha variedade de materiais e recursos o máis ampla posible, considerando especialmente a integración das Tecnoloxías da Información e a Comunicación desenvolvidas nos últimos tempos nos diferentes ámbitos da Educación Física.
- Favoreceranse metodoloxías que teñan a súa base no descubrimento guiado, a resolución de problemas, o traballo por retos e proxectos e a cooperación, tendo presente o desenvolvemento da creatividade do alumnado.
- Deberá buscarse a implicación das familias como un factor clave para facer dos alumnos e das alumnas auténticos suxeitos activos dunha xestión cada vez máis autónoma e comprometida da súa saúde, mediante a adquisición de hábitos de vida saudables.

Finalmente, é necesaria unha axeitada coordinación entre o equipo docente sobre as estratexias metodolóxicas e didácticas que se utilicen co alumnado. Os departamentos didácticos, previa reflexión, deben formular, con criterios consensuados, unha estratexia metodolóxica común para desenvolver ao longo do proceso de ensino-aprendizaxe do alumnado, considerando, ademais, que a promoción da práctica diaria de deporte e o exercicio físico por parte dos alumnos e das alumnas durante a xornada escolar debe formar parte do seu desenvolvemento integral.

1º de ESO

Educación Física. 1º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Contidos comúns en educación física				
▪ b ▪ k ▪ g	▪ B1.1. As fases de activación e recuperación e o seu significado como hábito saudable na práctica da a actividade física. ▪ B1.2. Execución de xogos e exercicios apropiados para cada unha das partes da sesión. ▪ B1.3. Atención ao aseo persoal e ao uso adecuado da indumentaria.	▪ B1.1. Recoñece e aplica actividades propias de cada unha das fases da sesión de actividade física, tendo en conta ademais as recomendacións de aseo persoal necesarias para a mesma. ▪	▪ EFB1.1.1. Recoñece de xeito básico a estrutura dunha sesión de actividade física coa intensidade dos esforzos realizados. ▪	▪ CSC ▪ CMCCT
			▪ EFB1.1.2. Prepara e realiza quecementos e fases finais da sesión de acordo cos contidos a realizar, seguindo as orientacións dadas. ▪	▪ CSC ▪ CAA
			▪ EFB1.1.3. Respecta os hábitos de aseo persoal en relación á saúde e a actividade física.	▪ CSC
▪ k ▪ l ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ j ▪ g	▪ B1.4. Respecto e aceptación das regras das actividades, xogos e deportes practicados. ▪ B1.5. Os roles e estereotipos nas actividades físico-deportivas e artístico-expresivas, coma fenómeno social e cultural. ▪ B1.6. Aceptación do propio nivel de execución e o dos demais, e disposición positiva cara á súa mellora.	▪ B1.2. Recoñecer as posibilidades das actividades físico-deportivas e artístico-expresivas como formas de inclusión social, a participación doutras persoas independentemente das súas características, colaborando cos demais e aceptando as súas achegas.	▪ EFB1.2.1. Mostra tolerancia e deportividade tanto no papel de participante coma de espectador. ▪	▪ CSC
			▪ EFB1.2.2. Colabora nas actividades grupais, respectando as achegas dos demais e as normas establecidas, e asumindo as súas responsabilidades para a consecución dos obxectivos.	▪ CSC
			▪ EFB1.2.3. Respecta os demais dentro do labor de equipo, con independencia do seu nivel de destreza.	▪ CSC
▪ k ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ j	▪ B1.7. As posibilidades da contorna próxima coma lugar de práctica de actividades físico deportivas e recreativas. ▪ B1.8. Aceptación e respecto das normas para a conservación do medio urbano e natural. ▪ B1.9. A actividade física coma elemento base dos estilos de vida saudable. ▪ B1.10. Os estereotipos corporais na sociedade actual e a súa relación coa saúde.	▪ B1.3. Recoñecer as posibilidades que ofrecen as actividades físico-deportivas como formas de ocio activo e de utilización responsable da contorna próxima.	▪ EFB1.3.1. Coñece e identifica as posibilidades que ofrece a súa contorna próxima para a realización de actividades físico-deportivas. ▪	▪ CSC
			▪ EFB1.3.2. Respecta a súa contorna e a valora como un lugar común para a realización de actividades físico-deportivas.	▪ CSC
			▪ EFB1.3.3. Analiza criticamente as actitudes e estilos de vida relacionados co tratamento do corpo, as actividades de ocio, a actividade física e o deporte no contexto social actual.	▪ CSC

	Educación Física. 1º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ k ▪ l ▪ g	▪ B1.11. A prevención de riscos nas actividades físico-deportivas e artístico-expresivas ▪ B1.12. O protocolo básico de actuación (PAS) nos primeiros auxilios. ▪ B1.13. Emprego responsable do material e o equipamento deportivo.	▪ B1.4. Controlar as dificultades e os riscos durante a súa participación en actividades físico-deportivas e artístico-expresiva adoptando medidas preventivas e de seguridade no seu desenvolvemento.	▪ EFB1.4.1. Identifica as características das actividades físico-deportivas e artístico-expresivas propostas que poden supoñer un elemento de risco relevante para si mesmo ou para os demais. ▪ EFB1.4.2. Describe e pon en práctica os protocolos a seguir para activar os servizos de emerxencia e de protección na súa contorna.	▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CSIEE
▪	▪	▪	▪	▪
▪ h ▪ i ▪ g ▪ e ▪ b ▪ k	▪ B1.14. As tecnoloxías da información e da comunicación para buscar e seleccionar información relacionada coa actividade física e a saúde	▪ B1.5. Utilizar as Tecnoloxías da Información e a Comunicación no proceso de aprendizaxe, para buscar, analizar e seleccionar información relevante, elaborando documentos propios, e facendo exposicións e argumentacións destes, axeitados a súa idade.	▪ EFB1.5.1. Utiliza as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para elaborar documentos dixitais propios axeitados a súa idade (texto, presentación, imaxe, vídeo, son...), como resultado do proceso de busca, análise e selección de información relevante. ▪ EFB1.5.2. Expón e defende traballos sinxelos sobre temas viventes no contexto social, relacionados coa actividade física ou a corporalidade, utilizando recursos tecnolóxicos. ▪	▪ CD ▪ CCL ▪ CD ▪ CCL
▪	Bloque 2. Actividades físicas artístico expresivas			▪
▪ l ▪ k ▪ b ▪ g ▪ j ▪ d	▪ B2.1. Experimentación de actividades artístico-expresivas utilizando técnicas básicas de expresión corporal, combinando espazo, tempo e intensidade. ▪ B2.2. Realización de bailes e danzas sinxelas de carácter recreativo e popular.	▪ B2.1. Interpretar e reproducir accións motoras con finalidades artístico-expresivas, utilizando técnicas sinxelas de expresión corporal.	▪ EFB2.1.1 Utiliza técnicas corporais básicas, combinando espazo, tempo e intensidade. ▪ EFB2.1.2 Pon en práctica unha secuencia de movementos corporais axustados a un ritmo. ▪ EFB2.1.3. Colabora na realización de bailes e danzas.	▪ CCEC ▪ CCEC ▪ CCEC
	Bloque 3. Actividade física e saúde			
▪ k ▪ f ▪ b ▪ g	▪ B3.1. Condición física. Desenvolvemento das capacidades físicas básicas incidindo principalmente nas relacionadas coa saúde. ▪ B3.2. Introducción aos principios básicos sobre unha alimentación saudable. ▪ B3.3. Identificación da frecuencia cardíaca de traballo.	▪ B3.1. Recoñecer e aplicar os principios básicos de alimentación e da actividade física saudable, así como recoñecer os mecanismos básicos de control da intensidade da actividade física para a mellora da súa saúde.	▪ EFB3.1.1. Distingue de xeito básico o impacto que pode ter a alimentación nun estilo de vida saudable. ▪ EFB3.1.2. Adapta a intensidade do esforzo controlando a frecuencia cardíaca correspondente ás marxes de mellora da condición física. ▪ EFB3.1.3. Identifica de xeito básico as características que	▪ CMCCT ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CMCCT

	Educación Física. 1º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			deben ter as actividades físicas para ser consideradas saudables, e as leva á práctica.	
▪ k ▪ g ▪ f ▪ b	▪ B3.4. Métodos básicos para o desenvolvemento das capacidades físicas desde un enfoque saudable. ▪ B3.5. Avaliación da condición física saudable e realización de actividades para a mellora da mesma. ▪ B3.6. Principios básicos de ergonomía e hixiene postural e a súa aplicación na práctica de actividades físicas e na vida cotiá. ▪ B3.7. Principios básicos da respiración e da relaxación.	▪ B3.2. Desenvolver as capacidades físicas básicas mais relevantes dende a perspectiva da súa saúde de acordo coas posibilidades persoais e dentro das marxes da saúde, mostrando unha actitude de auto esixencia no seu esforzo.	▪ EFB3.2.1. Iníciase na participación activa das actividades para a mellora das capacidades físicas básicas dende un enfoque saudable, utilizando os métodos básicos para o seu desenvolvemento. ▪ EFB3.2.2. Alcanza niveis de condición física saudable acordes ao seu momento de desenvolvemento motor e ás súas posibilidades. ▪ EFB3.2.3. Aplica os fundamentos básicos de hixiene postural na práctica das actividades físicas como medio de prevención de lesións.	▪ CAA ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSIEE
▪	Bloque 4. Os xogos e actividades deportivas			▪
▪ a ▪ b ▪ g ▪ k	▪ B4.1. Execución de habilidades motrices vinculadas ás accións deportivas, respectando os regulamentos específicos. ▪ B4.2. Práctica de actividades e xogos para a aprendizaxe dos deportes individuais. ▪ B4.3. Adquisición de técnicas básicas de progresión e orientación no medio natural, a súa aplicación en diferentes contornas.	▪ B4.1. Resolver situacións motoras individuais sinxelas aplicando os fundamentos técnicos e habilidades específicas, das actividades físico-deportivas adaptadas propostas. ▪	▪ EFB4.1.1. Aplica os aspectos básicos das técnicas e habilidades específicas adaptadas mais sinxelas, respectando as regras e normas establecidas. ▪ EFB4.1.2. Describe a forma de realizar os movementos implicados nos modelos técnicos adaptados mais sinxelos. ▪ EFB4.1.3. Mellora o seu nivel na execución e aplicación das accións técnicas respecto ao seu nivel de partida, mostrando actitudes de esforzo e superación, axeitado á súa idade. ▪ EFB4.1.4. Explica e pon en práctica técnicas básicas de progresión en contornas non estables e técnicas básicas de orientación.	▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CSIEE
▪ a ▪ b ▪ d ▪ g ▪ k	▪ B4.4. Execución de habilidades motrices técnico-tácticas sinxelas vinculadas aos deportes colectivos, respectando os regulamentos específicos. ▪ B4.5. Práctica de actividades e xogos para a aprendizaxe dos deportes colectivos.	▪ B4.2. Resolver situacións motoras sinxelas de oposición, colaboración ou colaboración oposición facilitada, utilizando as estratexias máis axeitadas en función dos estímulos relevantes.	▪ EFB4.2.1. Adapta os fundamentos técnicos e tácticos básicos para obter vantaxe na práctica das actividades físico-deportivas de oposición ou de colaboración-oposición facilitadas, respectando o regulamento. ▪ EFB4.2.2. Pon en práctica aspectos de organización de ataque e de defensa nas actividades físico-deportivas de oposición ou de colaboración-oposición facilitadas. ▪ EFB4.2.3. Discrimina os estímulos que hai que ter en conta na toma de decisións nas situacións facilitadas de colabo-	▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CSIEE

	Educación Física. 1º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			ración, oposición e colaboración-oposición, para obter van-taxe ou cumprir o obxectivo da acción.	

2º de ESO

	Educación Física. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■	Bloque 1. Contidos comúns en educación física			■
■ b ■ k ■ g	■ B1.1. As fases de activación e recuperación na práctica da actividade física de carácter xeral e específica, en función da actividade a realizar. ■ B1.2. Selección e execución de xogos e exercicios apropiados para cada unha das fases da sesión.	■ B1.1. Recoñecer e aplicar actividades propias de cada unha das fases da sesión de actividade física, relacionándolas coas súas características.	■ EFB1.1.1.Recoñece a estrutura dunha sesión de actividade física coa intensidade dos esforzos realizados. ■ EFB1.1.2. Prepara e realiza quecementos e fases finais da sesión, de forma básica, tendo en conta os contidos a realizar. ■ EFB1.1.3. Prepara e pon en práctica actividades para a mellora das habilidades motoras en función das propias dificultades dirixido polo docente.	■ CSC ■ CMCCT ■ CSC ■ CAA ■ CSC
■ k ■ l ■ a ■ b ■ c ■ d ■ j ■ g	■ B1.3. Respecto e aceptación das regras das actividades, xogos e deportes practicados. ■ B1.4. Os roles e estereotipos nas actividades físico-deportivas e artístico-expresivas, como fenómeno social e cultural. ■ B1.5. Aceptación do propio nivel de execución e o dos demais, e disposición positiva cara á súa mellora.	■ B1.2. Recoñecer as posibilidades das actividades físico-deportivas e artístico-expresivas como formas de inclusión social, facilitando a eliminación de obstáculos á participación doutras persoas independentemente das súas características, colaborando cos demais e aceptando as súas achegas.	■ EFB1.2.1. Mostra tolerancia e deportividade tanto no papel de participante coma de espectador. ■ EFB1.2.2. Colabora nas actividades grupais, respectando as achegas dos demais e as normas establecidas, e asumindo as súas responsabilidades para a consecución dos obxectivos. ■ EFB1.2.3. Respecta os demais dentro do labor de equipo, con independencia do nivel de destreza.	■ CSC ■ CSC ■ CSC
■ k ■ a ■ c ■ d ■ g ■ j	■ B1.6. As posibilidades da contorna próxima coma lugar de práctica de actividades físico deportivas e recreativas. ■ B1.7. Aceptación e respecto das normas para a conservación do medio urbano e natural. ■ B1.8. A actividade física coma elemento base dos estilos de vida saudable. ■ B1.9. Os estereotipos corporais na sociedade actual e a súa relación coa saúde.	■ B1.3. Recoñecer as posibilidades que ofrecen as actividades físico-deportivas como formas de ocio activo e de utilización responsable da contorna.	■ EFB1.3.1 Coñece as posibilidades que ofrece a contorna para a realización de actividades físico-deportivas axeitadas a súa idade. ■ EFB1.3.2 Respecta a contorna e valóraa como un lugar común para a realización de actividades físico-deportivas. ■ EFB1.3.3. Analiza criticamente as actitudes e estilos de vida relacionados co tratamento do corpo, as actividades	■ CSC ■ CSC ■ CSC

	Educación Física. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			de ocio, a actividade física e o deporte no contexto social actual.	
▪ k ▪ l ▪ g	▪ B1.10. A prevención de riscos nas actividades físico-deportivas e artístico-expresivas, baseada na análise previa das características das mesmas. ▪ B1.11. O protocolo básico de actuación (PAS) nos primeiros auxilios. ▪ B1.12. Emprego responsable do material e o equipamento deportivo.	▪ B1.4. Controlar as dificultades e os riscos durante a súa participación en actividades físico-deportivas e artístico-expresivas, analizando as características das mesmas e as interaccións motoras que levan consigo, e adoptando medidas preventivas e de seguridade no seu desenvolvemento.	▪ EFB1.4.1. Identifica as características das actividades físico-deportivas e artístico-expresivas propostas que poden supoñer un elemento de risco para si mesmo ou para os demais. ▪ EFB1.4.2. Describe e pon en práctica os protocolos a seguir para activar os servizos de emerxencia e de protección da contorna. ▪ EFB1.4.3. Adopta as medidas preventivas e de seguridade propias das actividades desenvolvidas durante o ciclo, tendo especial coidado con aquelas que se realizan nunha contorna non estable.	▪ CSIEE ▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CSIEE
▪ h ▪ i ▪ g ▪ e ▪ b ▪ k	▪ B1.13. As tecnoloxías da información e da comunicación para buscar, analizar e seleccionar información relacionada coa actividade física e a saúde. ▪ B1.14. Elaboración de documentos e exposición argumentada dos mesmos no soporte máis axeitado.	▪ B1.5. Utilizar as Tecnoloxías da Información e a Comunicación no proceso de aprendizaxe, para buscar, analizar e seleccionar información relevante, elaborando documentos propios, e facendo exposicións e argumentacións destes.	▪ EFB1.5.1. Utiliza as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para elaborar documentos dixitais propios axeitados a súa idade (texto, presentación, imaxe, vídeo, son...), como resultado do proceso de busca, análise e selección de información relevante. ▪ EFB1.5.2. Expón e defende traballos elaborados sinxelos sobre temas viventes no contexto social, relacionados coa actividade física ou a corporalidade, utilizando recursos tecnolóxicos.	▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCL
▪	Bloque 2. Actividades físicas artístico expresivas			▪
▪ l ▪ k ▪ b ▪ g ▪ j ▪ d	▪ B2.1. Experimentación de actividades artístico-expresivas utilizando técnicas de expresión corporal, combinando espazo, tempo e intensidade. ▪ B2.2. A creatividade e a improvisación nas actividades artístico-expresivas de xeito individual. ▪ B2.3. Realización de bailes e danzas sinxelas de carácter recreativo e popular.	▪ B2.1. Interpretar e producir accións motoras con finalidades artístico-expresivas, utilizando técnicas de expresión corporal e outros recursos.	▪ EFB2.1.1 Utiliza técnicas corporais básicas, de forma creativa, combinando espazo, tempo e intensidade. ▪ EFB2.1.2 Crea e pon en práctica unha secuencia de movementos corporais axustados a un ritmo prefixado de baixa dificultade. ▪ EFB2.1.3. Colabora no deseño e a realización de bailes e danzas sinxelas, adaptando a súa execución á dos seus compañeiros. ▪ EFB2.1.4. Realiza improvisacións de xeito individual como medio de comunicación espontánea.	▪ CCEC ▪ CCEC ▪ CCEC ▪ CCEC

	Educación Física. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■	Bloque 3. Actividade física e saúde			■
■ k ■ f ■ b ■ g	■ B3.1. Condición física. As capacidades físicas e coordinativas nas diferentes actividades físico-deportivas e artístico-expresivas, e a súa vinculación cos diferentes sistemas do organismo. ■ B3.2. Os efectos sobre a saúde da actividade física e a alimentación. ■ B3.3. Capacidade de adaptación do organismo ante a actividade física e a práctica deportiva. ■ B3.4. Control da intensidade do esforzo a través da frecuencia cardíaca. ■ B3.5. Procedementos para a avaliación dos factores da condición física relacionados coa saúde. ■ B3.6. A actividade física e o seu efecto sobre a saúde. Criterios de selección de actividades para a realización dun plan de mellora da saúde.	■ B3.1. Recoñecer os factores básicos que interveñen na acción motora e os mecanismos de control da intensidade da actividade física, aplicándoos á propia práctica e relacionándoos coa saúde e a alimentación.	■ EFB3.1.1. Analiza de xeito básico a implicación das capacidades físicas e as coordinativas nas diferentes actividades físico-deportivas e artístico-expresivas traballadas no ciclo. ■ EFB3.1.2. Relaciona diferentes tipos de actividade física e alimentación, e o seu impacto na súa saúde. ■ EFB3.1.3. Relaciona as adaptacións orgánicas principais coa actividade física sistemática, así como, coa saúde e os riscos e contraindicacións da práctica deportiva. ■ EFB3.1.4. Adapta a intensidade do esforzo controlando a frecuencia cardíaca correspondente ás marxes de mellora dos principais factores da condición física. ■ EFB3.1.5. Aplica con axuda procedementos para autoavaliar os factores da condición física. ■ EFB3.1.6. Identifica as características que deben ter as actividades físicas para ser consideradas saudables, adoptando unha actitude crítica fronte ás prácticas que teñen efectos negativos para a saúde.	■ CMCCT ■ CMCCT ■ CMCCT ■ CMCCT ■ CMCCT ■ CMCCT ■ CSC
■ k ■ g ■ f ■ b	■ B3.7. Métodos básicos de adestramento para a mellora das capacidades físicas básicas relacionadas coa saúde. ■ B3.8. Avaliación da condición física saudable e realización de actividades para a mellora da mesma, tendo en conta as súas características individuais. ■ B3.9. A ergonomía e a hixiene postural na práctica de actividades físicas. ■ B3.10. Técnicas básicas da respiración e da relaxación. ■ B3.11. A actividade física habitual e outros hábitos de vida saudables, e o seu efecto sobre a calidade de vida.	■ B3.2. Desenvolver as capacidades físicas mais relevantes dende a perspectiva da súa saúde de acordo coas posibilidades persoais e dentro das marxes da saúde, mostrando unha actitude de auto exigencia no seu esforzo.	■ EFB3.2.1. Participa activamente na mellora das capacidades físicas básicas dende un enfoque saudable, utilizando os métodos básicos para o seu desenvolvemento. ■ EFB3.2.2. Alcanza niveis de condición física saudable acordes ao seu momento de desenvolvemento motor e ás súas posibilidades. ■ EFB3.2.3. Aplica os fundamentos de hixiene postural na práctica das actividades físicas como medio de prevención de lesións. ■ EFB3.2.4. Analiza a importancia da práctica habitual de actividade física para a mellora da propia condición física saudable, relacionando o efecto desta práctica coa mellora da calidade de vida.	■ CAA ■ CAA ■ CAA ■ CSIEE ■ CAA
■	Bloque 4. Os xogos e actividades deportivas			■

	Educación Física. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a - b - g - k	- B4.1. Execución e avaliación de habilidades motrices vinculadas ás accións deportivas, respectando os regulamentos específicos. - B4.2. Práctica de actividades e xogos para a aprendizaxe dos deportes individuais. - B4.3. Adquisición de técnicas de progresión e orientación no medio natural, a súa aplicación en diferentes contornas.	B4.1. Resolver situacións motoras individuais aplicando os fundamentos técnicos e habilidades específicas, das actividades físico-deportivas propostas, en condicións adaptadas.	EFB4.1.1. Aplica os aspectos básicos das técnicas e habilidades específicas adaptadas, respectando as regras e normas establecidas.	- CAA - CSIEE
			EFB4.1.2. Autoavalía a súa execución de xeito básico con respecto ao modelo técnico formulado.	- CAA - CSIEE
			EFB4.1.3. Describe a forma de realizar os movementos implicados nos modelos técnicos adaptados.	- CAA - CSIEE
			EFB4.1.4. Mellora o seu nivel na execución e aplicación das accións técnicas respecto ao seu nivel de partida, mostrando actitudes de esforzo, e superación.	- CAA - CSIEE
			EFB4.1.5. Explica e pon en práctica técnicas de progresión nas contornas non estables e técnicas básicas de orientación, regulando o esforzo en función das súas posibilidades.	- CAA - CSIEE
- a - b - d - g - k	- B4.4. Execución de habilidades motrices técnico-tácticas facilitadas vinculadas aos deportes colectivos en distintas situacións, respectando os regulamentos específicos. - B4.5. Práctica de actividades e xogos para a aprendizaxe dos deportes colectivos.	B4.2. Resolver situacións motoras de oposición, colaboración ou colaboración oposición facilitadas, utilizando as estratexias máis axeitadas en función dos estímulos máis relevantes.	EFB4.2.1. Adapta os fundamentos técnicos e tácticos para obter vantaxe na práctica das actividades físico-deportivas de oposición ou de colaboración-oposición facilitadas.	- CAA - CSIEE
			EFB4.2.2. Describe simplificada e pon en práctica de xeito autónomo aspectos de organización de ataque e de defensa nas actividades físico-deportivas de oposición ou de colaboración-oposición facilitadas.	- CAA - CSIEE
			EFB4.2.3. Discrimina os estímulos que hai que ter en conta na toma de decisións nas situacións de colaboración, oposición e colaboración-oposición facilitadas, para obter vantaxe ou cumprir o obxectivo da acción.	- CAA - CSIEE
			EFB4.2.4. Reflexiona sobre as situacións facilitadas resoltas valorando a oportunidade das solucións achegadas e a súa aplicabilidade a situacións similares.	- CAA - CSIEE

3º de ESO

	Educación Física. 3º ESO	

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■	Bloque 1. Contidos comúns en educación física			■
■ b ■ k ■ g	■ B1.1. Control da intensidade do esforzo adaptado a cada unha das fases da sesión de actividade física. ■ B1.2. Deseño e posta en práctica de xogos e exercicios apropiados para cada unha das partes da sesión. ■ B1.3. Deseño e execución de forma autónoma de xogos e exercicios apropiados para cada unha das fases da sesión, tendo en conta o seu nivel de partida.	■ B1.1. Desenvolver actividades propias de cada unha das fases da sesión de actividade física, relacionándoas coas súas características.	■ EFB1.1.1. Relaciona a estrutura dunha sesión de actividade física coa intensidade dos esforzos realizados. ■ EFB1.1.2. Prepara e realiza quecementos e fases finais de sesión de acordo co contido a realizar, de forma autónoma e habitual. ■ EFB1.1.3. Prepara e pon en práctica actividades para a mellora das habilidades motoras en función das propias dificultades.	■ CSC ■ CMCCT ■ CSC ■ CSC
■ k ■ l ■ a ■ b ■ c ■ d ■ j ■ g	■ B1.4. Respeto e aceptación das regras das actividades, xogos e deportes practicados. ■ B1.5. Os roles e estereotipos nas actividades físico-deportivas e artístico-expresivas, como fenómeno social e cultural. ■ B1.6. Aceptación do propio nivel de execución e o dos demais, e disposición positiva cara á súa mellora.	■ B1.2. Recoñecer as posibilidades das actividades físico-deportivas e artístico-expresivas como formas de inclusión social, facilitando a eliminación de obstáculos á participación doutras persoas independentemente das súas características, colaborando cos demais e aceptando as súas achegas.	■ EFB1.2.1. Mostra tolerancia e deportividade tanto no papel de participante coma de espectador. ■ EFB1.2.2. Colabora nas actividades grupais, respectando as achegas dos demais e as normas establecidas, e asumindo as súas responsabilidades para a consecución dos obxectivos. ■ EFB1.2.3. Respeita os demais dentro do labor de equipo, con independencia do nivel de destreza.	■ CSC ■ CSC ■ CSC
■ k ■ a ■ c ■ d ■ g ■ j	■ B1.7. As posibilidades da contorna próxima coma lugar de práctica de actividades físico deportivas e recreativas. ■ B1.8. Aceptación e respecto das normas para a conservación do medio urbano e natural. ■ B1.9. A actividade física coma elemento base dos estilos de vida saudable. ■ B1.10. Os estereotipos corporais na sociedade actual e a súa relación coa saúde.	■ B1.3. Recoñecer as posibilidades que ofrecen as actividades físico-deportivas como formas de ocio activo e de utilización responsable da contorna.	■ EFB1.3.1. Coñece as posibilidades que ofrece a súa contorna para a realización de actividades físico-deportivas. ■ EFB1.3.2. Respeita a contorna e valóraa como un lugar común para a realización de actividades físico-deportivas. ■ EFB1.3.3. Analiza criticamente as actitudes e estilos de vida relacionados co tratamento do corpo, as actividades de ocio, a actividade física e o deporte no contexto social actual.	■ CSC ■ CSC ■ CSC
■ k ■ l ■ g	■ B1.11. A prevención de riscos nas actividades físico-deportivas e artístico-expresivas, baseada na análise previa das características das mesmas. ■ B1.12. O protocolo básico de actuación (PAS) nos primeiros auxilios. ■ B1.13. Emprego responsable do material e o equipamento deportivo.	■ B1.4. Controlar as dificultades e os riscos durante a súa participación en actividades físico-deportivas e artístico-expresivas, analizando as características das mesmas e as interaccións motoras que levan consigo, e adoptando medidas preventivas e de seguridade no seu desenvolvemento.	■ EFB1.4.1. Identifica as características das actividades físico-deportivas e artístico-expresivas propostas que poden supoñer un elemento de risco para si mesmo ou para os demais. ■ EFB1.4.2. Describe os protocolos a seguir para activar os servizos de emerxencia e de protección da contorna. ■ EFB1.4.3. Adopta as medidas preventivas e de seguridade propias das actividades desenvolvidas durante o ciclo, tendo especial coidado con aquelas que se realizan nunha contorna non estable.	■ CSIEE ■ CSC ■ CSIEE ■ CSIEE

	Educación Física. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h - i - g - e - b - k	- B1.14. As tecnoloxías da información e da comunicación para buscar, analizar e seleccionar información relacionada coa actividade física e a saúde. - B1.15. Elaboración de documentos e exposición argumentada dos mesmos no soporte máis axeitado.	B1.5. Utilizar as Tecnoloxías da Información e a Comunicación no proceso de aprendizaxe, para buscar, analizar e seleccionar información relevante, elaborando documentos propios, e facendo exposicións e argumentacións destes.	- EFB1.5.1. Utiliza as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para elaborar documentos dixitais propios (texto, presentación, imaxe, vídeo, son..), como resultado do proceso de busca, análise e selección de información relevante. - EFB1.5.2. Expón e defende traballos elaborados sobre temas viventes no contexto social, relacionados coa actividade física ou a corporalidade, utilizando recursos tecnolóxicos.	- CD - CCL - CD - CCL
	Bloque 2. Actividades físicas artístico expresivas			
- l - k - b - g - j - d	- B2.1. Experimentación de actividades artístico-expresivas utilizando técnicas de expresión corporal, combinando espazo, tempo e intensidade. - B2.2. A creatividade e a improvisación nas actividades artístico-expresivas de xeito individual e colectivo. - B2.3. Realización de bailes e danzas de carácter recreativo e popular.	B2.1. Interpretar e producir accións motoras con finalidades artístico-expresivas, utilizando técnicas de expresión corporal e outros recursos.	- EFB2.1.1 Utiliza técnicas corporais, de forma creativa, combinando espazo, tempo e intensidade. - EFB2.1.2 Crea e pon en práctica unha secuencia de movementos corporais axustados a un ritmo prefixado. - EFB2.1.3. Colabora no deseño e a realización de bailes e danzas, adaptando a súa execución á dos seus compañeiros. - EFB2.1.4. Realiza improvisacións como medio de comunicación espontánea en parellas ou grupos.	- CCEC - CCEC - CCEC - CCEC
	Bloque 3. Actividade física e saúde			
- k - f - b - g	- B3.1. Condición física. As capacidades físicas e coordinativas nas diferentes actividades físico-deportivas e artístico-expresivas, e a súa vinculación cos diferentes sistemas do organismo. - B3.2. Os efectos sobre a saúde da actividade física e a alimentación. - B3.3. Capacidade de adaptación do organismo ante a actividade física e a práctica deportiva. - B3.4. Adestramento: intensidade, volume e densidade do esforzo, e a súa relación cos distintos sistemas metabólicos de obtención de enerxía. - B3.5. Control da frecuencia cardíaca cara a mellora dos factores da condición física. - B3.6. Procedementos para a avaliación dos factores da condición física relacionados coa saúde. - B3.7. Elaboración e posta en práctica dun programa básico	B3.1. Recoñecer os factores que interveñen na acción motora e os mecanismos de control da intensidade da actividade física, aplicándoos á propia práctica e relacionándoos coa saúde e a alimentación.	- EFB3.1.1. Analiza a implicación das capacidades físicas e as coordinativas nas diferentes actividades físico-deportivas e artístico-expresivas traballadas no ciclo. - EFB3.1.2. Asocia os sistemas metabólicos de obtención de enerxía cos diferentes tipos de actividade física, a alimentación e a saúde. - EFB3.1.3. Relaciona as adaptacións orgánicas coa actividade física sistemática, así como, coa saúde e os riscos e contraindicacións da práctica deportiva. - EFB3.1.4. Adapta a intensidade do esforzo controlando a frecuencia cardíaca correspondente ás marxes de mellora dos diferentes factores da condición física. - EFB3.1.5. Aplica de forma autónoma procedementos para	- CMCCT - CMCCT - CMCCT - CMCCT - CMCCT

Educación Física. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	para a mellora da condición física saudable.		autoavaliar os factores da condición física.	
			EFB3.1.6. Identifica as características que deben ter as actividades físicas para ser consideradas saudables, adoptando unha actitude crítica fronte ás prácticas que teñen efectos negativos para a saúde.	- CMCCT - CSC
- k - g - f - b	- B3.8. Métodos básicos de adestramento para a mellora das capacidades físicas básicas relacionadas coa saúde. - B3.9. Avaliación da condición física saudable e realización de actividades para a mellora da mesma, tendo en conta as súas características individuais. - B3.10. A ergonomía e a hixiene postural na práctica de actividades físicas. - B3.11. Técnicas básicas de respiración e relaxación. - B3.12. A actividade física habitual e outros hábitos de vida saudables, e o seu efecto sobre a calidade de vida.	B3.2. Desenvolver as capacidades físicas de acordo coas posibilidades persoais e dentro das marxes da saúde, mostrando unha actitude de auto esixencia no seu esforzo.	- EFB3.2.1. Participa activamente na mellora das capacidades físicas básicas dende un enfoque saudable, utilizando os métodos básicos para o seu desenvolvemento. - EFB3.2.2. Alcanza niveis de condición física acordes ao seu momento de desenvolvemento motor e ás súas posibilidades. - EFB3.2.3. Aplica os fundamentos de hixiene postural na práctica das actividades físicas como medio de prevención de lesións. - EFB3.2.4. Analiza a importancia da práctica habitual de actividade física para a mellora da propia condición física, relacionando o efecto desta práctica coa mellora da calidade de vida.	- CAA - CAA - CAA - CSIEE - CAA
	Bloque 4. Os xogos e actividades deportivas			
- a - b - g - k	- B4.1. Execución e avaliación de habilidades motrices de xeito combinado vinculadas ás accións deportivas, respectando os regulamentos específicos. - B4.2. Práctica de actividades e xogos para a aprendizaxe dos deportes individuais. - B4.3. Adquisición de técnicas de progresión e orientación no medio natural, a súa aplicación en diferentes contornas.	B4.1. Resolver situacións motoras individuais aplicando os fundamentos técnicos e habilidades específicas, das actividades físico-deportivas propostas, en condicións reais ou adaptadas.	- EFB4.1.1. Aplica os aspectos básicos das técnicas e habilidades específicas, das actividades propostas, respectando as regras e normas establecidas. - EFB4.1.2. Autoavalía a súa execución con respecto ao modelo técnico formulado. - EFB4.1.3. Describe a forma de realizar os movementos implicados nos modelos técnicos. - EFB4.1.4. Mellora o seu nivel na execución e aplicación das accións técnicas respecto ao seu nivel de partida, mostrando actitudes de esforzo, auto esixencia e superación. - EFB4.1.5. Explica e pon en práctica técnicas de progresión en contornas non estables e técnicas básicas de orientación, adaptándose ás variacións que se producen, e regulando o esforzo en función das súas posibilidades.	- CAA - CSIEE - CAA - CSIEE - CAA - CSIEE - CAA - CSIEE

	Educación Física. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a - b - d - g - k	- B4.4. Execución de habilidades motrices técnico-tácticas vinculadas aos deportes colectivos en distintas situacións, respectando os regulamentos específicos. - B4.5. Práctica de actividades e xogos para a aprendizaxe dos deportes colectivos.	B4.2. Resolver situacións motoras de oposición, colaboración ou colaboración oposición, utilizando as estratexias máis axeitadas en función dos estímulos relevantes.	EFB4.2.1. Adapta os fundamentos técnicos e tácticos para obter vantaxe na práctica das actividades físico-deportivas de oposición ou de colaboración-oposición propostas.	- CAA - CSIEE
			EFB4.2.2. Describe e pon en práctica de xeito autónomo aspectos de organización de ataque e de defensa nas actividades físico-deportivas de oposición ou de colaboración-oposición seleccionadas.	- CAA - CSIEE
			EFB4.2.3. Discrimina os estímulos que hai que ter en conta na toma de decisións nas situacións de colaboración, oposición e colaboración-oposición, para obter vantaxe ou cumprir o obxectivo da acción.	- CAA - CSIEE
			EFB4.2.4. Reflexiona sobre as situacións resoltas valorando a oportunidade das solucións achegadas e a súa aplicabilidade a situacións similares.	- CAA - CSIEE

4º de ESO

	Educación Física. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Contidos comúns en educación física			
- b - g - k	- B1.1. Deseña e realiza as fases de activación e recuperación, logo da análise da actividade física que se vai a realizar. - B1.2. As fases de activación e recuperación como medio de prevención de lesións.	B1.1. Deseñar e realizar as fases de activación e recuperación na práctica de actividade física considerando a intensidade dos esforzos.	EFB1.1.1. Analiza a actividade física principal da sesión para establecer as características que deben ter as fases de activación e de volta á calma.	CSC
			EFB1.1.2. Selecciona os exercicios ou tarefas de activación e de volta á calma dunha sesión, atendendo á intensidade ou á dificultade das tarefas da parte principal.	CSC
			EFB1.1.3. Realiza exercicios ou actividades nas fases inicial e final de algunha sesión, de forma autónoma, acorde co seu nivel de competencia motriz.	CSC
- a - b - c - d	B1.3. Planificación e organización de eventos, campionatos nos cales se utilicen sistemas que potencien as actitudes, os valores e o respecto das normas, asumindo diferentes roles e funcións.	B1.2. Colaborar na planificación e na organización de eventos, campionatos ou torneos deportivos, previndo os medios e as actuacións necesarias para a celebración dos mesmos e relacionando as súas funcións coas do resto de	EFB1.2.1. Asume as funcións encomendadas na organización de actividades grupais.	CSC
			EFB1.2.2. Verifica que a súa colaboración na planificación e posta en práctica de actividades grupais foi coordinada	CSC

Educación Física. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- g - k		implicados.	coas accións do resto das persoas implicadas.	
			EFB1.2.3. Presenta propostas creativas de utilización de materiais e de planificación para utilizalos na súa práctica de maneira autónoma.	CSC
- a - b - c - d - e - g - k	B1.4. Valoración das actividades físicas, deportivas e tradicionais na sociedade actual, destacando os comportamentos axeitados tanto dende o papel de participante como de espectador.	B1.3. Analizar criticamente o fenómeno deportivo discriminando os aspectos culturais, educativos, integradores e saudables dos que fomentan a violencia, a discriminación ou a competitividade mal entendida.	EFB1.3.1. Valora as actuacións e intervencións dos participantes nas actividades recoñecendo os méritos e respectando os niveis de competencia motriz e outras diferenzas.	CSC
			EFB1.3.2. Valora as diferentes actividades físicas distinguindo as aportacións que cada unha ten dende o punto de vista cultural, para o goce e o enriquecemento persoal e para a relación cos demais.	- CSC - CCEC
			EFB1.3.3. Mantén unha actitude crítica cos comportamentos antideportivos, tanto dende o papel de participante, como do de espectador.	CSC
- a - b - g - k	- B1.5. Primeiras actuacións ante as lesións máis comúns que poden manifestarse na práctica deportiva. - B1.6. Protocolos básicos de primeiros auxilios. - B1.7. Medidas preventivas sobre os riscos ou lesións na realización de actividades físico-deportivas. - B1.8. Manexo e utilización do material e equipamento deportivo	B1.4. Asumir a responsabilidade da propia seguridade na práctica de actividade física, tendo en conta os factores inherentes á actividade e previndo as consecuencias que poden ter as actuacións pouco coidadosas sobre a seguridade dos participantes.	EFB1.4.1. Verifica as condicións de práctica segura usando convenientemente o equipo persoal e os materiais e espazos de práctica.	CSIEE
			EFB1.4.2. Identifica as lesións máis frecuentes derivadas da práctica de actividade física.	CSIEE
			EFB1.4.3. Describe os protocolos que deben seguirse ante as lesións, accidentes ou situacións de emerxencia máis frecuentes producidas durante a práctica de actividades físico deportivas.	CSIEE
- a - b - c - d - g - k	- B1.9. Aceptación das normas sociais e democráticas que rexen nun traballo en equipo. - B1.10. Técnicas de traballo en equipo. - B1.11. Técnicas de traballo colaborativo. - B1.12. O xogo limpo como actitude social responsable.	B1.5. Demostrar actitudes persoais inherentes ao traballo en equipo, superando as inseguridades e apoiando aos demais ante a resolución de situacións descoñecidas.	EFB1.5.1. Fundamenta os seus puntos de vista ou aportacións nos traballos de grupo e admite a posibilidade de cambio fronte a outros argumentos válidos.	CSC
			EFB1.5.2. Valora e reforza as aportacións enriquecedoras dos compañeiros ou as compañeiras nos traballos en grupo.	CSC
- b - e - g - h	B1.13. As Tecnoloxías da Información e da Comunicación no proceso de aprendizaxe, para buscar, seleccionar e valorar informacións relacionadas coas actividades físico deportivas e aquelas relacionadas coa saúde.	B1.6. Utilizar eficazmente as Tecnoloxías da Información e da Comunicación no proceso de aprendizaxe, para buscar, seleccionar e valorar informacións relacionadas cos contidos do curso, comunicando os resultados e conclusións no soporte máis adecuado.	EFB1.6.1. Busca, procesa e analiza criticamente informacións actuais sobre temáticas vinculadas á actividade física e a corporalidade utilizando recursos tecnolóxicos.	- CD - CCL
			EFB1.6.2. Utiliza as Tecnoloxías da Información e da Comunicación para profundar sobre contidos do curso, rea-	CD

	Educación Física. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- i - k			lizando valoracións críticas e argumentando as súas conclusións.	CCL
			EFB1.6.3. Comunica e comparte información e ideas nos soportes e en contornas apropiadas.	- CD - CCL
	Bloque 2. Actividades físicas artístico expresivas			
- b - d - g - j - k - l	B2.1. Creación de composicións artístico expresivas individuais ou colectivas con ou sen apoio dunha estrutura musical incluíndo os diferentes elementos para a súa sistematización: espazo, tempo e intensidade.	B2.1. Compoñer e presentar montaxes individuais ou colectivos, seleccionando e axustando os elementos da motricidade expresiva.	EFB2.1.1. Elabora composicións de carácter artístico-expresivo, seleccionando os elementos de execución e as técnicas máis apropiadas para o obxectivo previsto, incidindo especialmente na creatividade e a desinhibición.	CCEC
			EFB2.1.2. Axusta as súas accións á intencionalidade dos montaxes artístico-expresivos, combinando os compoñentes espaciais, temporais e, no seu caso, de interacción cos demais.	CCEC
			EFB2.1.3. Colabora no deseño e a realización dos montaxes artístico expresivos, aportando e aceptando propostas.	CCEC
	Bloque 3. Actividade física e saúde			
- b - f - g - h - k	- B3.1. Efectos negativos que determinados hábitos de vida e consumo teñen sobre a condición física e saúde - B3.2. Actividade física e saúde - B3.3. Realización de exercicios para a consecución dunha óptima hixiene postural. - B3.4. A alimentación, repercusión na saúde e na actividade física	B3.1. Argumentar a relación entre os hábitos de vida e os seus efectos sobre a condición física, aplicando os coñecementos sobre actividade física e saúde.	EFB3.1.1. Demostra coñecementos sobre as características que deben reunir as actividades físicas con un enfoque saudable e os beneficios que aportan á saúde individual e colectiva.	CMCCT
			EFB3.1.2. Relaciona exercicios de tonificación e flexibilización coa compensación dos efectos provocados polas actitudes posturais inadecuadas máis frecuentes.	CMCCT
			EFB3.1.3. Relaciona hábitos como o sedentarismo, o consumo de tabaco e de bebidas alcohólicas cos seus efectos na condición física e a saúde.	CMCCT
			EFB3.1.4. Valora as necesidades de alimentos e de hidratación para a realización de diferentes tipos de actividade física.	CMCCT
- b - g - k	- B3.5. Valoración e toma de conciencia da propia condición física e predisposición a melloralas. - B3.6. Elaboración e posta en práctica dun plano de traballo que integre as capacidades físicas relacionadas coa saúde.	B3.2. Mellorar ou manter os factores da condición física, practicando actividades físico-deportivas adecuadas ao seu nivel e identificando as adaptacións orgánicas e a súa relación coa saúde.	EFB3.2.1. Valora o grao de implicación das diferentes capacidades físicas na realización dos diferentes tipos de actividade física.	CMCCT
			EFB3.2.2. Practica de forma regular, sistemática e autónoma	CMCCT

	Educación Física. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	- B3.7. Valoración e aplicación de técnicas e métodos de relaxación e respiración de xeito autónomo, co fin de mellorar as condicións de saúde e calidade de vida. - B3.8. Métodos de avaliación da condición física en relación coa saúde.		- ma actividades físicas co fin de mellorar as condicións de saúde e calidade de vida. - EFB3.2.3. Aplica os procedementos para integrar nos programas de actividade física a mellora das capacidades físicas básicas, con unha orientación saudable e nun nivel adecuado as súas posibilidades. - EFB3.2.4. Valora a súa aptitude física nas súas dimensións anatómica, fisiolóxica e motriz, relacionándoas coa saúde.	- CMCCT - CMCCT
■	Bloque 4. Os xogos e actividades deportivas			■
- a - b - g - k	B4.1. Traballo dos fundamentos técnicos das actividades físico deportivas propostas, tendo en consideración diversos condicionantes xerados polos compañeiros, os adversarios, os regulamentos, e a contorna da práctica.	B4.1. Resolver situacións motrices aplicando fundamentos técnicos nas actividades físico deportivas propostas, con eficacia e precisión.	- EFB4.1.1. Axusta a realización das habilidades específicas aos requirimentos técnicos nas situacións motrices individuais, preservando a súa seguridade e tendo en conta as súas propias características. - EFB4.1.2. Axusta a realización das habilidades específicas aos condicionantes xerados polos compañeiros e os adversarios nas situacións colectivas. - EFB4.1.3. Adapta as técnicas de progresión ou desprazamento aos cambios do medio, priorizando a súa seguridade persoal e colectiva.	- CAA - CSIEE - CAA - CSIEE - CAA - CSIEE
- a - b - c - d - g - k	- B4.2. Traballo das situacións motrices de oposición, colaboración ou colaboración-oposición propostas, tendo en consideración diversos condicionantes xerados polos compañeiros, os adversarios, os regulamentos e a contorna da práctica. - B4.3. Coñecemento e práctica de xogos e de deportes tradicionais de Galicia e da propia zona, así como do seu regulamento. Busca de información sobre variacións locais.	B4.2. Resolver situacións motrices de oposición, colaboración ou colaboración-oposición, nas actividades físico deportivas propostas, tomando a decisión máis eficaz en función dos obxectivos.	- EFB4.2.1. Aplica de forma oportuna e eficaz as estratexias específicas das actividades de oposición, contrarrestando ou anticipándose ás accións do adversario. - EFB4.2.2. Aplica de forma oportuna e eficaz as estratexias específicas das actividades de cooperación, axustando as accións motrices aos factores presentes e ás intervencións do resto dos participantes. - EFB4.2.3. Aplica de forma oportuna e eficaz as estratexias específicas das actividades de colaboración-oposición, intercambiando os diferentes papeis con continuidade, e perseguindo o obxectivo colectivo de obter situacións vantaxosas sobre o equipo contrario. - EFB4.2.4. Aplica solucións variadas ante as situacións formuladas, valorando as posibilidades de éxito das mesmas, e relacionándoas con outras situacións.	- CAA - CSIEE - CAA - CSIEE - CAA - CSIEE

	Educación Física. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			- EFB4.2.5. Xustifica as decisións tomadas na práctica das diferentes actividades, recoñecendo os procesos que están implicados nas mesmas. - EFB4.2.6. Argumenta estratexias ou posibles solucións para resolver problemas motores, valorando as características de cada participante e os factores presentes na contorna.	- CAA - CSIEE - CAA - CSIEE
- f - g - k	- B4.4. Relación entre a actividade física, a saúde e o medio natural. - B4.5. Toma de conciencia do impacto que teñen algunhas actividades físico-deportivas no medio natural. - B4.6. Realización de actividades deportivas e/ou recreativas, preferentemente desenvolvidas no medio natural.	B4.3. Recoñecer o impacto ambiental, económico e social das actividades físicas e deportivas reflexionando sobre a súa repercusión na forma de vida na contorna.	- EFB4.3.1. Compara os efectos das diferentes actividades físicas e deportivas na contorna e os relaciona coa forma de vida na mesma. - EFB4.3.2. Relaciona as actividades físicas na natureza coa saúde e a calidade de vida. - EFB4.3.3. Demostra hábitos e actitudes de conservación e protección do medio ambiente.	- CSC - CMCCT - CSC - CMCCT - CSC - CMCCT

1º de bacharelato

	Educación Física. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Contidos comúns en educación física			
- b - c - i - k - m	- B1.1. A actividade física como recurso de ocio activo: efectos sobre a saúde, e como fenómeno sociocultural. - B1.2. Saídas profesionais.	B1.1. Valorar a actividade física dende a perspectiva da saúde, o goce, a autopercepción e as posibilidades de interacción social e de perspectiva profesional, adoptando actitudes de interese, respecto, esforzo e cooperación na práctica da actividade física	- EFB1.1.1. Deseña, organiza e participa en actividades físicas, como recurso de ocio activo, valorando os aspectos sociais e culturais que levan asociadas e as súas posibilidades profesionais futuras, e identificando os aspectos organizativos e os materiais necesarios. - EFB1.1.2. Adopta unha actitude crítica ante as prácticas de actividade física que teñen efectos negativos para a saúde individual ou colectiva e ante os fenómenos socioculturais relacionados coa corporalidade e os derivados das manifestacións deportivas.	- CSC - CSC
a	B1.3. Prevención dos elementos de risco asociados ás actividades físico-deportivas e artístico-expresivas, á con-	B1.2. Controlar os riscos que pode xerar a utilización dos equipamentos, a contorna e as propias actuacións na reali-	EFB1.2.1. Prevé os riscos asociados ás actividades e os derivados da propia actuación e da do grupo.	CSIEE

	Educación Física. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ c ▪ h ▪ k ▪ l ▪ m ▪ n	torna, á fatiga e aos materiais e equipamentos.	zación das actividades físico-deportivas e artístico-expresivas, actuando de forma responsable, no seu desenvolvemento, tanto individualmente como en grupo.	▪ EFB1.2.2. Usa os materiais e equipamentos atendendo ás súas especificacións técnicas. ▪ EFB1.2.3. Ten en conta o nivel de cansazo como un elemento de risco na realización de actividades que requiren atención ou esforzo.	▪ CSIEE ▪ CSIEE
▪ a ▪ b ▪ c ▪ h ▪ k ▪ m ▪ n	▪ B1.4. Actividades físico-deportivas: regras sociais e a contorna. ▪ B1.5. A integración social nas actividades físico-deportivas. ▪ B1.6. Desenvolvemento da capacidade de traballo en equipo e de cooperación. ▪ B1.7. O xogo limpo como actitude social responsable	▪ B1.3. Mostrar un comportamento persoal e social responsable respectándose a si mesmo, aos outros e á contorna no marco da actividade física.	▪ EFB1.3.1. Respecta as regras sociais e a contorna na que se realizan as actividades físico-deportivas. ▪ EFB1.3.2. Facilita a integración doutras persoas nas actividades de grupo, animando a súa participación e respectando as diferenzas.	▪ CSC ▪ CSC ▪
▪ b ▪ d ▪ e ▪ f ▪ g ▪ j ▪ k ▪ m	▪ B1.8. Emprego das tecnoloxías axeitadas para a obtención e tratamento de datos, para a procura, selección e crítica de información sobre a materia e para a comunicación de proxectos, resultados e conclusións de traballos.	▪ B1.4. Utilizar as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para mellorar o seu proceso de aprendizaxe, aplicando criterios de fiabilidade e eficacia na utilización de fontes de información e participando en ámbitos colaborativos con intereses comúns.	▪ EFB1.4.1. Aplica criterios de busca de información que garantan o acceso a fontes actualizadas e rigorosas na materia. ▪ EFB1.4.2. Comunica e comparte a información coa ferramenta tecnolóxica axeitada, para a súa discusión ou difusión.	▪ CD ▪ CCL ▪ CD ▪ CCL
▪	Bloque 2. Actividades físicas artístico-expresivas			▪
▪ b ▪ d ▪ k ▪ l ▪ m	▪ B2.1. As composicións individuais e colectivas nas actividades físicas artístico-expresivas.	▪ B2.1. Crear e representar composicións corporais individuais ou colectivas con orixinalidade e expresividade, aplicando as técnicas máis apropiadas á intencionalidade da composición.	▪ EFB2.1.1. Colabora no proceso de creación e desenvolvemento das composicións ou montaxes artísticas expresivas. ▪ EFB2.1.2. Representa composicións ou montaxes de expresión corporal individuais ou colectivas, axustándose a unha intencionalidade de carácter estética ou expresiva. ▪ EFB2.1.3. Adecúa as súas accións motoras ao sentido do proxecto artístico expresivo.	▪ CCEC ▪ CCEC ▪ CCEC
▪	Bloque 3. Actividade física e saúde			▪
▪ b	▪ B3.1. Coñecemento dos estudos e saídas profesionais	▪ B3.1. Mellorar ou manter os factores da condición física e as habilidades motoras cun enfoque cara á saúde, conside-	▪ EFB3.1.1. Integra os coñecementos sobre nutrición e balance enerxético nos programas de actividade física para	▪ CMCCT

	Educación Física. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - j - k - m	relacionados coa área de Educación Física. - B3.2. Beneficios da práctica regular de actividade física e valoración da súa incidencia sobre a saúde. - B3.3. Hixiene postural na actividade física e nos distintos campos profesionais. - B3.4. Alimentación e Actividade Física - B3.5. Metodoloxías específicas de recuperación tralo exercicio físico.	rando o propio nivel e orientándoos cara ás súas motivacións e cara a posteriores estudos ou ocupacións.	a mellora da condición física e saúde. - EFB3.1.2. Incorpora na súa práctica os fundamentos posturais e funcionais que promoven a saúde. - EFB3.1.3. Utiliza de forma autónoma as técnicas de activación e de recuperación na actividade física. - EFB3.1.4. Alcanza os seus obxectivos de nivel de condición física dentro das marxes saudables, asumindo a responsabilidade da posta en práctica do seu programa de actividades.	- CMCCT - CMCCT - CMCCT
- b - d - i - j - k - m	- B3.6. Aceptación da responsabilidade no mantemento e mellora da condición física. - B3.7. Criterios fundamentais e métodos básicos para a planificación e o desenvolvemento da actividade física para a saúde. - B3.8. Manexo e control dos compoñentes fundamentais da carga na práctica da actividade física: o volume, a intensidade e a densidade do esforzo. - B3.9. Probas de avaliación das capacidades físicas e coordinativas orientadas á saúde. - B3.10. Plan persoal de Acondicionamento físico orientado á saúde. - B3.11. Análise da influencia dos hábitos sociais cara a un estilo de vida activo.	B3.2. Planificar, elaborar e poñer en práctica un programa persoal de actividade física que incida na mellora e o mantemento da saúde, aplicando os diferentes sistemas de desenvolvemento das capacidades físicas implicadas, tendo en conta as súas características e nivel inicial, e avaliando as melloras obtidas.	- EFB3.2.1. Aplica os conceptos aprendidos sobre as características que deben reunir as actividades físicas cun enfoque saudable á elaboración de deseños de prácticas en función das súas características e intereses persoais. - EFB3.2.2. Avalía as súas capacidades físicas e coordinativas considerando as súas necesidades e motivacións e como requisito previo para a planificación da súa mellora. - EFB3.2.3. Concreta as melloras que pretende alcanzar co seu programa de actividade. - EFB3.2.4. Elabora e leva á práctica o seu programa persoal de actividade física conxugando as variables de frecuencia, volume, intensidade e tipo de actividade. - EFB3.2.5. Comproba o nivel de logro dos obxectivos do seu programa de actividade física, reorientando as actividades nos aspectos que non chegan ao esperado. - EFB3.2.6. Formula e pon en práctica iniciativas para fomentar o estilo de vida activo e para cubrir as súas expectativas.	- CMCCT - CMCCT - CMCCT - CMCCT - CMCCT - CMCCT
	Bloque 4. Os xogos e actividades deportivas			
- b - d - k - m	- B4.1. O xogo, as actividades deportivas individuais e de adversario, e as actividades físicas no medio natural. - B4.2. Perfeccionamento técnico e aplicación de normas tácticas fundamentais para a realización de xogos, actividades deportivas individuais e de adversario, e deporte alternativo practicadas nas etapas anteriores.	B4.1. Resolver situacións motoras en diferentes contextos de práctica aplicando habilidades motoras específicas individuais ou de adversario con fluidez, precisión e control, perfeccionando a adaptación e a execución dos elementos técnicos desenvolvidos no curso anterior.	- EFB4.1.1. Perfecciona as habilidades específicas das actividades individuais que respondan aos seus intereses. - EFB4.1.2. Adapta a realización das habilidades específicas aos condicionantes xerados polos compañeiros e os adversarios nas situacións colectivas.	- CAA - CSIEE - CAA - CSIEE

	Educación Física. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	B4.3. Planificación e realización de actividades físicas en contornos non estables.		- EFB4.1.3. Resolve con eficacia situacións motoras nun contexto competitivo. - EFB4.1.4. Pon en práctica técnicas específicas das actividades en ámbitos non estables, analizando os aspectos organizativos necesarios.	- CSC - CAA - CSIEE - CAA - CSIEE
- a - b - c - k	B4.4. Aplicación do coñecemento dos fundamentos básicos técnicos, tácticos e regulamentarios dos xogos, actividades deportivas e deporte alternativo.	B4.2. Solucionar de forma creativa situacións de oposición, colaboración ou colaboración oposición en contextos deportivos ou recreativos, adaptando as estratexias ás condicións cambiantes que se producen na práctica.	- EFB4.2.1. Desenvolve accións que lle conducen a situacións de vantaxe con respecto ao adversario, nas actividades de oposición. - EFB4.2.2. Colabora cos participantes nas actividades físico-deportivas nas que se produce colaboración ou colaboración-oposición e explica a achega de cada un. - EFB4.2.3. Desempeña as funcións que lle corresponden, nos procedementos ou sistemas postos en práctica para conseguir os obxectivos do equipo. - EFB4.2.4. Valora a oportunidade e o risco das súas accións nas actividades físico-deportivas desenvolvidas. - EFB4.2.5. Formula estratexias ante as situacións de oposición ou de colaboración- oposición, adaptándoas ás características dos participantes.	- CAA - CSIEE - CAA - CSIEE - CSC - CAA - CSIEE - CSC - CAA - CSIEE - CAA - CSIEE

2.2.9 Educación Plástica, Visual e Audiovisual

Introdución

Se noutras épocas históricas era a palabra, tanto na súa expresión oral como escrita, a principal forma de expresión e de transmisión de ideas e sentimentos, non cabe dúbida de que na época na que estamos inmersos a imaxe cobrou un protagonismo sen precedentes en ningunha outra época da historia da humanidade.

A materia de Educación Plástica, Visual e Audiovisual parte dos bloques impartidos na educación primaria na área de educación artística. A parte destinada á educación plástica xa anticipaba os mesmos bloques dos que parte a materia en ESO, baixo as denominacións de educación audiovisual, debuxo técnico e expresión artística.

Nos tres primeiros cursos da ESO esta materia estruturábase en tres bloques: expresión plástica, comunicación audiovisual e debuxo técnico. En cuarto da ESO os bloques nos que se estrutura a materia son: expresión plástica, debuxo técnico, fundamentos do deseño e linguaxe audiovisual e multimedia.

O bloque expresión plástica experimenta con materiais e técnicas diversas na aprendizaxe do proceso de creación. Inténtase dar ao alumnado unha maior autonomía na creación de obras persoais, axudando a planificar mellor os pasos a seguir na realización de proxectos artísticos, tanto propios coma colectivos.

Analízanse as características da linguaxe audiovisual dende a cal se realiza a análise crítica das imaxes que nos rodean. Faise, tamén, especial fincapé no uso das Tecnoloxías da Información e a Comunicación aplicadas á imaxe.

No bloque debuxo técnico trasládanse coñecementos teórico-prácticos sobre diferentes formas xeométricas e sistemas de representación e aplícanse estes coñecementos á resolución de problemas e á realización de distintos deseños. No cuarto curso, considerando a madureza do alumnado e os coñecementos adquiridos, incorpórase o bloque de fundamentos do deseño, que vai permitir o coñecemento dos fundamentos do deseño nas súas diferentes áreas, desenvolvendo, dende un punto de vista práctico, os coñecementos adquiridos no resto de bloques.

1º de ESO

Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 1º ciclo ESO, 1º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Expresión plástica				
- a - b - g - i	- B1.1. Elementos configurativos da imaxe: Punto, liña e plano. - B1.2. Apreciar o uso que os artistas fan do punto, liña e plano para aplicalo ás propias composicións.	B1.1. Identificar os elementos configuradores da imaxe.	EPVAB1.1.1. Identifica e valora a importancia do punto, a liña e o plano analizando de xeito oral e escrito imaxes e producións gráficas plásticas propias e alleas.	CCEC
- a - b - g - i	- B1.3. O punto como o elemento máis sinxelo na comunicación visual. - B1.4 Posibilidades gráficas e expresivas da liña en relación ao seu trazado, grosor ou velocidade. - B1.5. Calidades do plano como elemento compositivo e como construtor de volume.	B1.2. Experimentar coas variacións formais do punto, o plano e a liña.	EPVAB1.2.1. Analiza os ritmos lineais mediante a observación de elementos orgánicos, na paisaxe, nos obxectos e en composicións artísticas, empregándoos como inspiración en creacións gráficas-plásticas.	CAA
			EPVAB1.2.2. Experimenta co punto, a liña e o plano co concepto de ritmo, aplicándoos de forma libre e espontánea.	CSIEE
			EPVAB1.2.3. Experimenta co valor expresivo da liña e o punto e as súas posibilidades tonais, aplicando distintos graos de dureza, distintas posicións do lapis de gráfico ou de cor (tombado ou vertical) e a presión exercida na aplicación, en composicións a man alzada, estruturadas xeométricamente ou máis libres e espontáneas.	CCEC
- b - e - f - j - l	B1.6. Elementos de expresión plástica: a liña, a textura e a cor.	B1.3. Expresar emocións utilizando distintos elementos configurativos e recursos gráficos: liña, puntos, cores, texturas, claroscuros).	EPVAB1.3.1. Realiza composicións que transmiten emocións básicas (calma, violencia, liberdade, opresión, alegría, tristura, etc.) utilizando distintos recursos gráficos en cada caso (claroscuro, liñas, puntos, texturas, cores...)	CCL
- a - d - f - j - l	- B1.7. A composición. Elementos da composición. - B1.8. O ritmo na composición.	B1.4. Identificar e aplicar os conceptos de equilibrio, proporción e ritmo en composicións básicas.	EPVAB1.4.1. Analiza, identifica e explica oralmente, por escrito e graficamente, o esquema compositivo básico de obras de arte e obras propias, atendendo aos conceptos de equilibrio, proporción e ritmo.	CCL
			EPVAB1.4.2. Realiza composicións básicas con diferentes técnicas segundo as propostas establecidas por escrito.	CSIEE

Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 1º ciclo ESO, 1º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			EPVAB1.4.3. Representa obxectos illados e agrupados do natural ou do ámbito inmediato, proporcionándoos en relación coas súas características formais e en relación co seu ámbito.	CCEC
- a - b - d - e - l	- B1.9. A cor coma fenómeno físico e visual. Mestura aditiva e mestura substractiva. - B1.10. O círculo cromático. Cores complementarios.	B1.5. Experimentar coas cores primarias e secundarias.	EPVAB1.5.1. Experimenta coas cores primarias e secundarias estudando a síntese aditiva e substractiva e as cores complementarias.	CSC
- a - c - e	B1.11. Texturas naturais e artificiais. Capacidade expresiva das texturas.	B1.6. Transcribe texturas táctiles a texturas visuais mediante as técnicas de frottage, utilizándoas en composicións abstractas ou figurativas.	EPVAB1.6.1. Transcribe texturas táctiles a texturas visuais mediante as técnicas de frottage, utilizándoas en composicións abstractas ou figurativas.	CSIEE
- a - g - e - l	B1.12. Materiais e técnicas de debuxo e pintura. As técnicas plásticas: Secas, húmidas e mixtas.	B1.7. Coñecer e aplicar as posibilidades expresivas das técnicas gráfico-plásticas secas, húmidas e mixtas. A témpera, os lapis de grafito e de cor. A colaxe.	EPVAB1.7.1. Utiliza con propiedade as técnicas gráfico plásticas coñecidas aplicándoas de forma axeitada ao obxectivo da actividade.	CCL
			EPVAB1.7.2. Utiliza o lapis de grafito e de cor, creando o claroscuro en composicións figurativas e abstractas mediante a aplicación do lapis de forma continua en superficies homoxéneas ou degradadas.	CSC
			EPVAB1.7.3. Experimenta coas témperas aplicando a técnica de diferentes formas (pinceis, esponxas, goteos, distintos graos de humidade, estampacións...) valorando as posibilidades expresivas segundo o grao de opacidade e a creación de texturas visuais cromáticas.	CCEC
			EPVAB1.7.4. Utiliza o papel como material, manipulándoo, resgando, ou pregando creando texturas visuais e táctiles para crear composicións, colaxes matéricos e figuras tridimensionais.	CAA
			EPVAB1.7.5. Crea co papel recortado formas abstractas e figurativas compoñendoas con fins ilustrativos, decorativos ou comunicativos.	CSC
			EPVAB1.7.6. Aproveita materiais reciclados para a elaboración de obras de forma responsable co medio e aproveitando as súas calidades gráfico - plásticas.	CSC
			EPVAB1.7.7. Mantén o seu espazo de traballo e o seu	CSC

	Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 1º ciclo ESO, 1º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			material en perfecto orde e estado, e achegándoo á aula cando é necesario para a elaboración das actividades.	
	Bloque 2. Comunicación audiovisual			
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e	▪ B2.1. A imaxe e a comunicación visual. Iconicidade. Graos de iconicidade. Imaxe figurativa, imaxe abstracta.	▪ B2.1. Recoñecer os diferentes graos de iconicidade en imaxes presentes no ámbito comunicativo.	▪ EPVAB2.1.1. Diferenza imaxes figurativas de abstractas.	▪ CCL
			▪ EPVAB2.1.2. Recoñece distintos graos de iconicidade nunha serie de imaxes.	▪ CCL
			▪ EPVAB2.1.3. Crea imaxes con distintos graos de iconicidade baseándose nun mesmo tema.	▪ CD
▪ e ▪ f ▪ j ▪ l	▪ B2.2. A comunicación visual. Símbolos e iconas.	▪ B2.2. Distinguir e crear distintos tipos de imaxes segundo a súa relación significante-significado: símbolos e iconas.	▪ EPVAB2.2.1. Distingue símbolos de iconas.	▪ CCL
	▪		▪ EPVAB2.2.2. Deseña símbolos e iconas.	▪ CD
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e	▪ B2.3. O cómic. O cómic como medio de expresión. A linguaxe do cómic.	▪ B2.3. Analizar e realizar cómics aplicando os recursos de xeito apropiado.	▪ EPVAB2.3.1. Deseña un cómic utilizando de xeito axeitado viñetas e lendas, globos, liñas cinéticas e onomatopeas.	▪ CCL
▪ c ▪ e	▪ B2.4. A comunicación visual. Elementos que interveñen na comunicación visual.	▪ B2.4. Diferenciar e analizar os distintos elementos que interveñen nun acto de comunicación.	▪ EPVAB2.4.1. Identifica e analiza os elementos que interveñen en distintos actos de comunicación visual.	▪ CSC
▪ a ▪ e ▪ g ▪ j	▪ B2.5. A comunicación visual. Características e elementos que interveñen na comunicación visual.	▪ B2.5. Diferenciar e analizar os distintos elementos que interveñen nun acto de comunicación.	▪ EPVAB2.5.1. Identifica e analiza os elementos que interveñen en distintos actos de comunicación visual.	▪ CSC
▪ a ▪ e ▪ g ▪ j ▪ l	▪ B2.6. Funcións dos mensaxes na comunicación visual e audiovisual.	▪ B2.6. Recoñecer as diferentes funcións da comunicación.	▪ EPVAB2.6.1. Identifica e analiza os elementos que interveñen en distintos actos de comunicación audiovisual.	▪ CCL
			▪ EPVAB2.6.2. Distingue a función ou funcións que predominan en diferentes mensaxes visuais e audiovisuais.	▪ CD

	Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 1º ciclo ESO, 1º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 3. Debuxo técnico			
- a - b - g - i	B3.1. Elementos xeométricos fundamentais: O punto, liñas e direccións. Posicións relativas entre rectas: paralelas, cortantes e perpendiculares.	B3.1. Comprender e empregar os conceptos espaciais do punto, a liña e o plano.	EPVAB3.1.1. Traza as rectas que pasan por cada par de puntos, usando a regra, resalta o triángulo que se forma.	CAA
- a - b - g - i	B3.2. Manexo da escuadra e cartabón para o trazado de paralelas, perpendiculares e rectas a 45°.	B3.2. Construír distintos tipos de rectas, utilizando a escuadra e o cartabón, despois de repasar previamente estes conceptos.	EPVAB3.2.1. Traza rectas paralelas, transversais e perpendiculares a outra dada, que pasen por puntos definidos, utilizando escuadra e cartabón con suficiente precisión.	CMCCT
- b - e	B3.3. Circunferencia e círculo. A circunferencia coma lugar xeométrico básico no plano.	B3.3. Coñecer con fluidez os conceptos de circunferencia, círculo e arco.	EPVAB3.3.1. Constrúe unha circunferencia lobulada de seis elementos, utilizando o compás.	CD
- b - e - l	B3.4. Manexo do compás. Dividir a circunferencia en dous, catro, seis u oito partes iguais, usando o compás. Realizar motivos decorativos co manexo do compás.	B3.4. Utilizar o compás, realizando exercicios variados para familiarizarse con esta ferramenta.	EPVAB3.4.1. Divide a circunferencia en seis partes iguais, usando o compás, e debuxa coa regra o hexágono regular e o triángulo equilátero que se posibilita.	CMCCT
b	- B3.5. Ángulos. Clasificación de ángulos y posicións relativas. - B3.6. Trazado de ángulos con escuadra e cartabón.	B3.5. Comprender o concepto de ángulo e bisectriz e a clasificación de ángulos agudos, rectos e obtusos.	EPVAB3.5.1. Identifica os ángulos de 30°, 45°, 60° e 90° na escuadra e no cartabón.	CSIEE
- b - g	B3.7. Realizar operacións con ángulos. Medidas angulares. Transporte de medidas angulares.	B3.6. Estudar a suma e resta de ángulos e comprender a forma de medilos.	EPVAB3.6.1. Suma ou resta ángulos positivos ou negativos con regra e compás.	CMCCT
b	B3.8. Bisectriz dun ángulo. A bisectriz coma lugar xeométrico básico no plano.	B3.7. Estudar o concepto de bisectriz e o seu proceso de construción.	EPVAB3.7.1. Constrúe a bisectriz dun ángulo calquera, con regra e compás.	CCEC
- b - e	B3.9. Concepto de medida. Operacións con segmentos coa axuda da regra ou utilizando o compás.	B3.8. Diferenciar claramente entre recta e segmento tomando medidas de segmentos coa regra ou utilizando o compás.	EPVAB3.8.1. Suma ou resta segmentos, sobre unha recta, medindo coa regra ou utilizando o compás.	CMCCT
b	B3.10. Mediatriz dun segmento. A mediatriz coma lugar xeométrico básico no plano.	B3.9. Trazar a mediatriz dun segmento utilizando compás e regra. Tamén utilizando regra, escuadra e cartabón.	EPVAB3.9.1. Traza a mediatriz dun segmento utilizando compás e regra. Tamén utilizando regra, escuadra e cartabón.	CMCCT
- b - e - f	B3.11. Teorema de Thales. Aplicacións do teorema de Thales para dividir un segmento en partes iguais e para a escala dun polígono.	B3.10. Estudar as aplicacións do teorema de Thales.	EPVAB3.10.1. Divide un segmento en partes iguais, aplicando o teorema de Thales.	CCEC
			EPVAB3.10.2. Escala un polígono aplicando o teorema de Thales.	CSIEE

	Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 1º ciclo ESO, 1º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ e	▪ B3.12. Lugares xeométricos fundamentais. Circunferencia, mediatriz, bisectriz e mediana.	▪ B3.11. Coñecer lugares xeométricos e definilos.	▪ EPVAB3.11.1. Explica, verbalmente ou por escrito, os exemplos máis comúns de lugares xeométricos (mediatriz, bisección, circunferencia, esfera, rectas paralelas, planos paralelos,...).	▪ CMCCT
▪ b ▪ e	▪ B3.13. Triángulos. Clasificación dos triángulos en función dos seus lados e dos seus ángulos. Propiedade fundamental dos triángulos.	▪ B3.12. Comprender a clasificación dos triángulos en función dos seus lados e dos seus ángulos.	▪ EPVAB3.12.1. Clasifica calquera triángulo, observando os seus lados e os seus ángulos.	▪ CCEC
▪ b ▪ e	▪ B3.14. Construción de triángulos.	▪ B3.13. Construír triángulos coñecendo tres dos seus datos (lados ou ángulos).	▪ EPVAB3.13.1. Constrúe un triángulo coñecendo dous lados e un ángulo, ou dous ángulos e un lado, ou os seus tres lados, utilizando correctamente as ferramentas.	▪ CAA
▪ b ▪ j	▪ B3.15. Liñas e puntos notables dos triángulos. Alturas, medianas, bisectrices e mediatrices dos triángulos.	▪ B3.14. Analizar as propiedades dos puntos e rectas característicos dun triángulo.	▪ EPVAB3.14.1. Determina o baricentro, o incentro ou o circuncentro de calquera triángulo, construíndo previamente as medianas, bisectrices ou mediatrices correspondentes.	▪ CSIEE
▪ b ▪ e ▪ l	▪ B3.16. O triángulo rectángulo. Características do triángulo rectángulo. Construción dun triángulo rectángulo.	▪ B3.15. Coñecer as propiedades xeométricas e matemáticas dos triángulos rectángulos, aplicándoas con propiedade á construción destes.	▪ EPVAB3.15.1. Debuxa un triángulo rectángulo coñecendo a hipotenusa e un cateto.	▪ CMCCT
▪ b ▪ j ▪ l	▪ B3.17. Cuadriláteros. Clasificación e propiedades dos cuadriláteros.	▪ B3.16. Coñecer os diferentes tipos de cuadriláteros.	▪ EPVAB3.16.1. Clasifica correctamente calquera cuadrilátero.	▪ CCEC
▪ b	▪ B3.18. Construción de cuadriláteros.	▪ B3.17. Executar as construcións máis habituais de paralelogramos.	▪ EPVAB3.17.1. Constrúe calquera paralelogramo coñecendo dous lados consecutivos e unha diagonal.	▪ CAA
▪ b ▪ j ▪ l	▪ B3.19. Os polígonos. Polígonos regulares e irregulares. Clasificación dos polígonos.	▪ B3.18. Clasificar os polígonos en función dos seus lados, recoñecendo os regulares e os irregulares.	▪ EPVAB3.18.1. Clasifica correctamente calquera polígono de 3 a 5 lados, diferenciando claramente se é regular ou irregular.	▪ CCEC
▪ e ▪ j ▪ l	▪ B3.20. Construción de polígonos regulares inscritos a unha circunferencia.	▪ B3.19. Estudar a construción dos polígonos regulares inscritos na circunferencia.	▪ EPVAB3.19.1. Constrúe correctamente polígonos regulares de ata 5 lados, inscritos nunha circunferencia.	▪ CMCCT

3º de ESO

	Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 1º ciclo ESO, 3º curso	

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Expresión plástica			
- a - b - e - g	B1.1. O proceso creativo. Métodos creativos aplicados a procesos de artes plásticas e deseño.	B1.1. Coñecer e aplicar os métodos creativos gráfico-plásticos aplicados a procesos de artes plásticas e deseño.	- EPVAB1.1.1. Crea composicións aplicando procesos creativos sinxelos, mediante propostas por escrito axustándose aos obxectivos finais. - EPVAB1.1.2. Coñece e aplica métodos creativos para a elaboración de deseño gráfico, deseños de produto, moda e as súas múltiples aplicacións.	- CAA - CSIEE
- e - f - g	B1.2. O proceso creativo dende a idea inicial ata a execución definitiva.	B1.2. Crear composicións gráfico-plásticas persoais e colectivas.	EPVAB1.2.1. Reflexiona e avalía oralmente e por escrito, o proceso creativo propio e alleo dende a idea inicial ata a execución definitiva.	CSIEE
- e - f - l	- B1.3. A imaxe como representación da realidade. A iconicidade na imaxe gráfica. Niveis de iconicidade. - B1.4. O bosquexo ou apuntamento como estudio previo ao resultado final.	B1.3. Debuxar con distintos niveis de iconicidade da imaxe.	EPVAB1.3.1. Comprende e emprega os diferentes niveis de iconicidade da imaxe gráfica, elaborando bosquexos, apuntamentos, debuxos esquemáticos, analíticos e miméticos.	CCEC
- b - j - l	- B1.5. Natureza da cor. Cor luz e cor pigmento. - B1.6. Temperatura da cor. - B1.7. Simbolismo da cor.	B1.4. Identificar e diferenciar as propiedades da cor luz e a cor pigmento.	- EPVAB1.4.1. Realiza modificacións da cor e as súas propiedades empregando técnicas propias da cor pigmento e da cor luz, aplicando as TIC, para expresar sensacións en composicións sinxelas. - EPVAB1.4.2. Representa con claroscuro a sensación espacial de composicións volumétricas sinxelas. - EPVAB1.4.3. Realiza composicións abstractas con diferentes técnicas gráficas para expresar sensacións por medio do uso da cor.	- CSIEE - CSC - CSIEE
- a - g - e - l	B1.8. Materiais e técnicas de debuxo e pintura. As técnicas plásticas: Secas, húmidas e mixtas.	B1.5. Coñecer e aplicar as posibilidades expresivas das técnicas gráfico-plásticas secas, húmidas e mixtas. A témpera, os lapis de grafito e de cor. A colaxe.	- EPVAB1.5.1. Utiliza con propiedade as técnicas gráfico plásticas coñecidas aplicándoas de forma axeitada ao obxectivo da actividade. - EPVAB1.5.2. Utiliza o lapis de grafito e de cor, creando o claroscuro en composicións figurativas e abstractas mediante a aplicación do lapis de forma continua en superficies homoxéneas ou degradadas. - EPVAB1.5.3. Experimenta coas témperas aplicando a técnica de diferentes formas (pinceis, esponxas, goteos, distintos graos de humidade, estampacións...) valorando as posibilidades expresivas segundo o grao de opacidade e a creación de texturas visuais cromáticas. - EPVAB1.5.4. Utiliza o papel como material, manipulán-	- CCL - CCEC - CCEC - CAA

	Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 1º ciclo ESO, 3º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			doo, resgando, ou pregando creando texturas visuais e táctiles para crear composicións, colaxes matéricos e figuras tridimensionais.	
			EPVAB1.5.5. Crea co papel recortado formas abstractas e figurativas compoñendoas con fins ilustrativos, decorativos ou comunicativos.	CSIEE
			EPVAB1.5.6. Aproveita materiais reciclados para a elaboración de obras de forma responsable co medio e aproveitando as súas calidades gráfico-plásticas.	CSC
			EPVAB1.5.7. Mantén o seu espazo de traballo e o seu material en perfecto orde e estado, e achegándoo á aula cando é necesario para a elaboración das actividades.	CSC
	Bloque 2. Comunicación audiovisual			
- e - f - k	- B2.1. A percepción visual. O proceso perceptivo. - B2.2. As constantes perceptivas de forma, tamaño e cor.	B2.1. Identificar os elementos e factores que interveñen no proceso de percepción de imaxes.	EPVAB2.1.1. Analiza as causas polas que se produce unha ilusión óptica aplicando coñecementos dos procesos perceptivos.	CAA
- e - f - k	- B2.3. Ilusións ópticas. - B2.4. Leis ou principios da Gestalt.	B2.2. Recoñecer as leis visuais da Gestalt que posibilitan as ilusións ópticas e aplicar estas leis na elaboración de obras propias.	EPVAB2.2.1. Identifica e clasifica diferentes ilusións ópticas segundo as distintas leis da Gestalt.	CSC
			EPVAB2.2.2. Deseña ilusións ópticas baseándose nas leis da Gestalt.	CCEC
- b - e	B2.5. A imaxe en movemento. Posibilidades expresivas da imaxe en movemento.	B2.3. Coñecer os fundamentos da imaxe en movemento, explorar as súas posibilidades expresivas.	EPVAB2.3.1. Elabora unha animación con medios dixitais e/ou analóxicos.	CD
- c - d - e	B2.6. A linguaxe visual. O signo visual. Significante e significado.	B2.4. Identificar significante e significado nun signo visual.	EPVAB2.4.1. Distingue significante e significado nun signo visual.	CCL
- e - g	- B2.7. O linguaxe da imaxe. Aprender a ler a imaxe. - B2.8. Denotación, connotación.	B2.5. Describir, analizar e interpretar unha imaxe distinguindo os aspectos denotativo e connotativo desta.	EPVAB2.5.1. Realiza a lectura obxectiva dunha imaxe identificando, clasificando e describindo os elementos desta.	CCL

	Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 1º ciclo ESO, 3º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ j			▪ EPVAB2.5.2. Analiza unha imaxe, mediante unha lectura subxectiva, identificando os elementos de significación, narrativos e as ferramentas visuais utilizadas, sacando conclusións e interpretando o seu significado.	▪ CCEC
▪ e ▪ g ▪ j ▪ l	▪ B2.9. A fotografía. A fotografía coma medio de comunicación.	▪ B2.6. Analizar e realizar fotografías comprendendo e aplicando os fundamentos desta.	▪ EPVAB2.6.1. Identifica distintos encadres e puntos de vista nunha fotografía.	▪ CCL
			▪ EPVAB2.6.2. Realiza fotografías con distintos encadres e puntos de vista aplicando diferentes leis compositivas.	▪ CD
▪ e ▪ g ▪ j	▪ B2.10. A imaxe en movemento. Posibilidades expresivas da imaxe en movemento.	▪ B2.7. Coñecer os fundamentos da imaxe en movemento, explorar as súas posibilidades expresivas.	▪ EPVAB2.7.1. Elabora unha animación con medios dixitais e/ou analóxicos.	▪ CD
▪ e ▪ g ▪ j ▪ l	▪ B2.11. Linguaxes visual e audiovisual. Funcións e códigos.	▪ B2.8. Utilizar de xeito axeitado as linguaxes visual e audiovisual con distintas funcións.	▪ EPVAB2.8.1. Deseña, en equipo, mensaxes visuais e audiovisuais con distintas funcións utilizando diferentes linguaxes e códigos, seguindo de xeito ordenado as distintas fases do proceso (guión técnico, storyboard , realización...). Valora de xeito crítico os resultados.	▪ CCL
▪ a ▪ e ▪ j ▪ l	▪ B2.12. Recursos visuais presentes en mensaxes publicitarias visuais e audiovisuais.	▪ B2.9. Identificar e recoñecer as diferentes linguaxes visuais apreciando os distintos estilos e tendencias, valorando, respectando e gozando do patrimonio histórico e cultural.	▪ EPVAB2.9.1. Identifica os recursos visuais presentes en mensaxes publicitarias visuais e audiovisuais.	▪ CSC
▪ c ▪ d ▪ e	▪ B2.13. A publicidade. Principais recursos visuais empregados na publicidade.	▪ B2.10. Identificar e empregar recursos visuais como as figuras retóricas na linguaxe publicitaria.	▪ EPVAB2.10.1. Deseña unha mensaxe publicitaria utilizando recursos visuais como as figuras retóricas.	▪ CCL
▪ c ▪ d ▪ e	▪ B2.14. O cine. O cine como medio de comunicación.	▪ B2.11. Apreciar a linguaxe do cine analizando obras de xeito crítico, situándoas no seu contexto histórico e sociocultural, reflexionando sobre a relación da linguaxe cinematográfica coa mensaxe da obra.	▪ EPVAB2.11.1. Reflexiona criticamente sobre unha obra de cine, situándoa no seu contexto e analizando a narrativa cinematográfica en relación coa mensaxe.	▪ CCEC
▪ e ▪ l	▪ B2.15. A linguaxe multimedia como ferramenta de traballo.	▪ B2.12. Comprender os fundamentos da linguaxe multimedia, valorar as achegas das tecnoloxías dixitais e ser capaz de elaborar documentos mediante este.	▪ EPVAB2.12.1. Elabora documentos multimedia para presentar un tema ou proxecto, empregando os recursos dixitais de xeito axeitado.	▪ CD
	Bloque 3. Debuxo técnico			

Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 1º ciclo ESO, 3º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ f ▪ l	▪ B3.1. Lugares xeométricos fundamentais. Circunferencia, mediatriz, bisectriz e mediana.	▪ B3.1. Coñecer lugares xeométricos e definilos.	▪ EPVAB3.1.1. Explica, verbalmente ou por escrito, os exemplos máis comúns de lugares xeométricos (mediatriz, bisectriz, circunferencia, esfera, rectas paralelas, planos paralelos,...).	▪ CCL
▪ b ▪ j ▪ l	▪ B3.2. Os polígonos. Polígonos regulares e irregulares. Clasificación dos polígonos.	▪ B3.2. Clasificar os polígonos en función dos seus lados, recoñecendo os regulares e os irregulares.	▪ EPVAB3.2.1. Clasifica correctamente calquera polígono de 3 a 5 lados, diferenciando claramente se é regular ou irregular.	▪ CAA
▪ e ▪ j ▪ l	▪ B3.3. Construción de polígonos regulares dado o lado.	▪ B3.3. Estudar a construción de polígonos regulares coñecendo o lado.	▪ EPVAB3.3.1. Constrúe correctamente polígonos regulares de ata 5 lados, coñecendo o lado.	▪ CMCCT
▪ b ▪ f ▪ l	▪ B3.4. Tanxencias e enlaces. Propiedades y consideracións xeométricas das tanxencias.	▪ B3.4. Comprender as condicións dos centros e as rectas tanxentes nos distintos casos de tanxencia e enlaces.	▪ EPVAB3.4.1. Resolve correctamente os casos de tanxencia entre circunferencias, utilizando axeitadamente as ferramentas.	▪ CMCCT
			▪ EPVAB3.4.2. Resolve correctamente os distintos casos de tanxencia entre circunferencias e rectas, utilizando axeitadamente as ferramentas.	▪ CA
▪ b ▪ f ▪ l	▪ B3.5. Tanxencias e enlaces en curvas técnicas: óvalos e ovoides.	▪ B3.5. Comprender a construción do óvalo e da ovoide básicos, aplicando as propiedades das tanxencias entre circunferencias.	▪ EPVAB3.5.1. Constrúe correctamente un óvalo regular, coñecendo o diámetro maior.	▪ CMCCT
▪ b ▪ f ▪ l	▪ B3.6. Propiedades e características das tanxencias en óvalos e ovoides.	▪ B3.6. Analizar e estudar as propiedades das tanxencias nos óvalos e os ovoides.	▪ EPVAB3.6.1. Constrúe varios tipos de óvalos e ovoides, segundo os diámetros coñecidos.	▪ CSIEE
▪ b ▪ f ▪ l	▪ B3.7. Enlaces en curvas técnicas. Espirais. Propiedades e características.	▪ B3.7. Aplicar as condicións das tanxencias e enlaces para construír espirais de 2, 3, 4 e 5 centros.	▪ EPVAB3.7.1. Constrúe correctamente espirais de 2, 3 e 4 centros.	▪ CMCCT
▪ b ▪ f ▪ g ▪ j ▪ l	▪ B3.8. Redes modulares: cadrada e triangular. ▪ B3.9. Concepto de simetría, xiro e translación aplicado as composicións modulares.	▪ B3.8. Estudar os conceptos de simetrías, xiros e translacións aplicándoos ao deseño de composicións con módulos.	▪ EPVAB3.8.1. Executa deseños aplicando repeticións, xiros e simetrías de módulos.	▪ CD
▪ b ▪ f	▪ B3.10. Representación obxectiva de sólidos. Introducción a os sistemas de medida e sistemas perspectivos. Vistas diédricas dun sólido.	▪ B3.9. Comprender o concepto de proxección aplicándoo ao debuxo das vistas de obxectos comprendendo a utilidade das anotacións practicando sobre as tres vistas de	▪ EPVAB3.9.1. Debuxa correctamente as vistas principais de volumes frecuentes, identificando as tres proxeccións dos seus vértices e as súas arestas.	▪ CMCCT

	Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 1º ciclo ESO, 3º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ I		obxectos sinxelos partindo da análise das súas vistas principais.		
▪ b ▪ f ▪ I	▪ B3.11. Introducción as axonometrías e as súas características. A axonometría cabaleira aplicada a volumes sinxelos.	▪ B3.10. Comprender e practicar o procedemento da perspectiva caballera aplicada a volumes elementais.	▪ EPVAB3.10.1. Constrúe a perspectiva caballera de prismas e cilindros simples, aplicando correctamente coeficientes de redución sinxelos.	▪ CMCCT
▪ b ▪ f ▪ I	▪ B3.12. A axonometría isométrica aplicada a volumes sinxelos.	▪ B3.11. Comprender e practicar os procesos de construción de perspectivas isométricas de volumes sinxelos.	▪ EPVAB3.11.1. Realiza perspectivas isométricas de volumes sinxelos, utilizando correctamente a escuadra e o cartabón para o trazado de paralelas.	▪ CCEC

4º de ESO

	Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Expresión plástica			
▪ I	▪ B1.1 A linguaxe plástica e visual na creación da composición artística.	▪ B1.1. Realizar composicións creativas, individuais e en grupo, que evidencien as distintas capacidades expresivas da linguaxe plástica e visual, desenvolvendo a creatividade e expresándoa, preferentemente, coa subxectividade da súa linguaxe persoal ou empregando os códigos, terminoloxía e procedementos da linguaxe visual e plástica, co fin de enriquecer as súas posibilidades de comunicación.	▪ EPVA B1.1.1 Realiza composicións artísticas seleccionando e utilizando os distintos elementos da linguaxe plástica e visual.	▪ CCEC
▪ I ▪ I ▪ I	▪ B1.2 Leis da composición. ▪ B1.3 Leis da composición: movemento, ritmo e liñas de forza. ▪ B1.4 A cor como ferramenta simbólica.	▪ B1.2. Realizar obras plásticas experimentando e utilizando diferentes soportes e técnicas, tanto analóxicas coma dixitais, valorando o esforzo de superación que supón o proceso creativo.	▪ EPVA B1. 2.1. Aplica as leis de composición, creando esquemas de movementos e ritmos, empregando os materiais e as técnicas con precisión.	▪ CCEC
			▪ EPVA B1.2.2. Estuda e explica o movemento e as liñas de forza dunha imaxe.	▪ CCEC
			▪ EPVA B1.2.3. Cambia o significado dunha imaxe por medio da cor.	▪ CCEC
▪ e ▪ I	▪ B1.5 Técnicas de expresión gráfico-plásticas. Experimentación con diversos materiais.	▪ B1.3 Elixir os materiais e as técnicas máis axeitadas para elaborar unha composición sobre a base duns obxectivos	▪ EPVA B1.3.1. Coñece e elixe os materiais máis axeitados para a realización de proxectos artísticos.	▪ CCEC ▪ CSIEE

	Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ e ▪ l ▪ g	▪ B1.6 Interese pola investigación sobre materiais, soportes, técnicas e ferramentas con fins concretos así como a utilización das tecnoloxías da información nas creación propias. ▪ B1.7 Iniciativa, creatividade e autoesixencia no proceso de produción propio.	prefixados e da autoavaliación continua do proceso de realización.	▪ EPVA B.1.3.2. Utiliza con propiedade, os materiais e procedementos máis idóneos para representar e expresarse en relación ás linguaxes gráfico-plásticas, mantén o seu espazo de traballo e o seu material en perfecto estado e o aporta á aula cando é necesario para a elaboración das actividades.	▪ CCEC ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CD
▪ a ▪ b ▪ l ▪ g	▪ B1.8 Seguimento do proceso de creación: bosquejo, proxecto, presentación final e avaliación (reflexión propia e avaliación colectiva). ▪ B1.9 Elaboración de proxectos plásticos de forma cooperativa.	▪ B1.4Realizar proxectos plásticos que comporten unha organización de forma cooperativa, valorando o traballo en equipo coma fonte de riqueza na creación artística.	▪ EPVA B1.4.1. Entende o proceso de creación artística e as súas fases e o aplica á produción de proxectos persoais e de grupo.	▪ CSIEE ▪ CCEC
▪ e ▪ j ▪ e ▪ g ▪ j	▪ B1. 10 Lectura e valoración de obras artísticas e imaxes en distintos soportes. ▪ B1.11 Análise de distintas obras de arte ubicándoas na época, técnica e estilo ó que pertencen. Valoración do patrimonio artístico.	▪ B1.5 Recoñecer en obras de arte a utilización de distintos elementos e técnicas de expresión, apreciar os distintos estilos artísticos, valorar o patrimonio artístico e cultural como un medio de comunicación e goce individual e colectivo, e contribuír á súa conservación a través do respecto e divulgación das obras de arte.	▪ EPVA B1.5.1. Explica, empregando unha linguaxe axeitada, o proceso de creación dunha obra artística; analiza os soportes, materiais e técnicas gráfico-plásticas que constitúen a imaxe, así coma os elementos compositivos da mesma. ▪ EPVA B1.5.2. Analiza e le imaxes de diferentes obras de arte e as sitúa no período ó que pertencen.	▪ CSIEE ▪ CCEC ▪ CSIEE ▪ CCEC
	Bloque 2. Debuxo técnico			
▪ b ▪ f ▪ b ▪ f ▪ b ▪ f ▪ b ▪ f	▪ B2. 1 Útiles de debuxo técnico. Estudo e manexo dos mesmos. ▪ B2.2 Trazados xeométricos: cuadriláteros, polígonos regulares e división da circunferencia. ▪ B2.3 Tanxencias e enlaces. ▪ B2.4 Aplicación dos procedementos de trazado de cuadriláteros, polígonos, tanxencias e enlaces no deseño de motivos xeométricos.	▪ B2. 1 Analizar a configuración de deseños realizados con formas xeométricas planas creando composicións onde interveñan diversos trazados xeométricos, utilizando con precisión e limpeza os materiais de debuxo técnico.	▪ EPVA B2.1.1. Diferenza o sistema de debuxo descritivo do perceptivo. ▪ EPVAB2.1.2. Resolve problemas sinxelos referidos a cuadriláteros e polígonos utilizando con precisión os materiais de Debuxo Técnico. ▪ EPVA B2.1.3. Resolve problemas básicos de tanxencias e enlaces. ▪ EPVA B2.1.4. Resolve e analiza problemas de configuración de formas xeométricas planas e os aplica á creación de deseños persoais.	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CMCCT
▪ b ▪ f ▪ b ▪ f	▪ B2. 5 Interpretación das pezas a través das súas vistas diédricas. ▪ B2.6 Trazado, medidas e posición correctas das vistas de pezas sinxelas. Liñas vistas e ocultas. Esbozo a man alzada e con útiles de debuxo técnico.	▪ B2.2 Diferenciar e utilizar os distintos sistemas de representación gráfica, recoñecendo a utilidade do debuxo de representación obxectiva no ámbito das artes, a arquitectura, o deseño e a enxeñaría.	▪ EPVA B2.2.1. Visualiza formas tridimensionais definidas polas súas vistas principais. ▪ EPVA B2.2.2. Debuxa as vistas (o alzado, a planta e o perfil) de figuras tridimensionais sinxelas.	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CMCCT

	Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ f ▪ b ▪ f	▪ B2.7 Perspectiva cabaleira. Posición dos eixos e coeficiente de redución. Liñas vistas e ocultas. Rotulación. Escalas. ▪ B2.8 Sistema axonométrico: Isometría. Posición dos eixos. Liñas vistas e ocultas. Rotulación. Escalas. ▪ B2.9 Perspectiva cónica central. ▪ B2.10 Perspectiva cónica oblicua. ▪ B2.11 Análise das posibilidades da posición do punto de vista.		▪ EPVA B2.2.3. Debuxa perspectivas de formas tridimensionais, utilizando e seleccionando o sistema de representación máis axeitado.	▪ CAA ▪ CMCCT
			▪ EPVA B2.2.4. Realiza perspectivas cónicas frontais e oblicuas, elixindo o punto de vista máis adecuado.	▪ CAA ▪ CMCCT
▪ b ▪ e ▪ f	▪ B2.12. Debuxo asistido por ordenador. Trazado de pezas planas e tridimensionais sinxelas.	▪ B2.3 Utilizar diferentes programas de debuxo por ordenador para construír trazados xeométricos e pezas sinxelas nos diferentes sistemas de representación.	▪ EPVA B2.3.1. Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación para a creación de deseños xeométricos sinxelos.	▪ CAA ▪ CMCCT
	Bloque 3. Fundamentos do deseño			
▪ g ▪ l ▪ g ▪ j ▪ l	▪ B3.1 Análise das linguaxes visuais cotiás (arte, deseño, publicidade...). ▪ B3.2 Fases do proceso de deseño. ▪ B3.3 Análise da estética e funcionalidade do deseño industrial de obxectos. ▪ B3.4 Análise da estética e funcionalidade do feísmo arquitectónico.	▪ B3.1 Percibir e interpretar criticamente as imaxes e as formas do seu ámbito cultural sendo sensible as súas calidades plásticas, estéticas e funcionais e apreciando o proceso de creación artística, tanto en obras propias como alleas, distinguindo e valorando as súas distintas fases.	▪ EPVA B3.1.1. Coñece os elementos e finalidades da comunicación visual.	▪ CSIEE ▪ CCEC
			▪ EPVA B3.1.2. Observa e analiza os obxectos da nosa contorna na súa vertente estética, de funcionalidade e utilidade, utilizando a linguaxe visual e verbal.	▪ CCEC
▪ e ▪ l	▪ B3.5 Campos de aplicación do deseño.	▪ B3.2 Identificar os distintos elementos que forman a estrutura da linguaxe do deseño.	▪ EPVA B3.2.1. Identifica e clasifica diferentes obxectos en función da familia ou rama do Deseño.	▪ CSIEE ▪ CCEC
▪ b ▪ l ▪ l ▪ b ▪ g ▪ l ▪ e ▪ l ▪ a ▪ b ▪ g ▪ l	▪ B3.6 Deseño de composicións modulares utilizando trazados xeométricos. ▪ B3.7 Componentes da imaxe corporativa. Nome, cor, tipografía, logotipo, deseño... ▪ B3.8 Secuenciación e elaboración de proxectos creativos adaptados ás diferentes áreas do deseño. ▪ B3.9A informática ó servizo dos proxectos de deseño. ▪ B3.10 Planificación dun proxecto artístico.	▪ B3.3 Realizar composicións creativas que evidencien as calidades técnicas e expresivas da linguaxe do deseño adaptándoas ás diferentes áreas, valorando o traballo en equipo para a creación de ideas orixinais.	▪ EPVA B3.3.1. Realiza distintos tipos de deseño e composicións modulares utilizando as formas xeométricas básicas, estudando a organización do plano e do espazo.	▪ CSIEE ▪ CCEC
			▪ EPVA B3.3.2. Coñece e planifica as distintas fases de realización da imaxe corporativa dunha empresa.	▪ CSIEE ▪ CCEC
			▪ EPVA B3.3.3. Realiza composicións creativas e funcionais adaptándoas ás diferentes áreas do deseño, valorando o traballo organizado e secuenciado na realización de todo proxecto, así como a exactitude, a orde e a limpeza nas representacións gráficas.	▪ CSIEE ▪ CCEC
			▪ EPVA B3.3.4. Utiliza as novas tecnoloxías da información e a comunicación para levar a cabo os seus propios proxectos artísticos de deseño.	▪ CD ▪ CSIEE ▪ CCEC

	Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			EPVA B3.3.5. Planifica os pasos a seguir na realización de proxectos artísticos respectando as realizadas por compañeiros.	- CSIEE - CCEC
	Bloque 4. Linguaxe audiovisual e multimedia			
- e - g - j - l - b - l - g	- B4.1 Tipos de planos cinematográficos. Análise dos factores expresivos e a súa simboloxía. - B4.2 Realización dun storyboard.	B4.1. Identificar os distintos elementos que forman a estrutura narrativa e expresiva básica da linguaxe audiovisual e multimedia, describindo correctamente os pasos necesarios para a produción dunha mensaxe audiovisual e valorando o labor de equipo.	- EPVA B4.1.1. Analiza os tipos de plano que aparecen en distintas películas cinematográficas valorando os seus factores expresivos. - EPVA B4.1.2. Realiza un <i>storyboard</i> a xeito de guión para a secuencia dunha película.	- CD - CSIEE - CCEC - CSIEE
- j - l - l - g - e - l	- B4.3 Estudo de planos, angulacións e movementos de cámara no cine. - B4.4 Criterios estéticos na elaboración de fotografías. - B4.5 Finalidade expresiva das imaxes fotoxornalísticas.	B4.2 . Recoñecer os elementos que integran as distintas linguaxes audiovisuais e as súas finalidades	- EPVA B4.2.1. Visiona diferentes películas cinematográficas identificando e analizando os diferentes planos, angulacións e movementos de cámara. - EPVA B4.2.2. Analiza e realiza diferentes fotografías, tendo en conta diversos criterios estéticos. - EPVA B4.2.3. Recompila diferentes imaxes de prensa analizando as súas finalidades.	- CD - CSIEE - CCEC - CD - CSIEE - CCEC - CD - CSIEE - CCEC
- b - e - g - l - b - c - e - g - l - B - g - l	- B4.6 A creación dixital de imaxes. - B4.7 Deseño dun proxecto publicitario. - B4.8 Desenvolvemento dun proxecto persoal.	B4.3 Realizar composicións creativas a partir de códigos utilizados en cada linguaxe audiovisual, mostrando interese polos avances tecnolóxicos vencellados a estas linguaxes.	- EPVA B4.3.1. Elabora imaxes dixitais utilizando distintos programas de debuxo por ordenador. - EPVA B4.3.2. Proxecta un deseño publicitario utilizando os distintos elementos da linguaxe gráfico-plástica. - EPVA B4.3.3. Realiza, seguindo o esquema do proceso de creación, un proxecto persoal.	- CD - CSIEE - CCEC - CD - CSIEE - CCEC - CAA - CD - CSIEE - CCEC
- c - g	B4.9 Análise crítica da linguaxe publicitaria.	B4.4. Mostrar unha actitude crítica ante as necesidades de consumo creadas pola publicidade rexeitando os ele-	EPVA B4.4.1. Analiza elementos publicitarios cunha actitude crítica dende o coñecemento dos elementos que	- CD - CSIEE

	Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ I		mentos de esta que supoñen discriminación sexual, social ou racial.	os compoñen.	▪ CCEC

2.2.10 Filosofía

Introdución

A materia Filosofía de 4º de ESO ten como unha das súas finalidades a de contribuír a dotar ao alumnado dunha capacidade básica de comprensión. Esta capacidade, arrincando da propia experiencia humana, das vivencias e das inxenuidades e interrogantes que ela mesma suscita, debe catapultar ao alumnado ao limiar dunha capacidade de crítica, de argumentación e síntese que, ademais da súa exemplificación filosófica, poida servirle para desenvolverse como persoa e como cidadán, entendendo a radicalidade do saber filosófico como ferramenta de transformación e cambio.

A comprensión dun mesmo e do mundo no que vive, sen esquecer, tamén, a súa vertente histórica, responde á dimensión teórica da filosofía como preguntar radical mediante a procura e tratamento dos grandes interrogantes filosóficos. Xunto a iso, a materia debe proxectar unha dimensión práctica, incidindo basicamente no fomento dunha actitude reflexiva e crítica que non acepte nada preconcebido e dunha capacidade de pensar que, a través da mediación dialóxica, sexa capaz de argumentar de forma coherente e lóxica. O alumnado, desta forma, deberá integrar coherentemente as súas ideas e crenzas, someténdoo á crítica e á visión doutras persoas para ser capaz de acadar un pensamento autónomo que integre os seus coñecementos e valores, comprendendo a particularidade da filosofía como saber radical e global.

Con este tratamento, que permite integrar nunha visión de conxunto a gran diversidade de saberes, capacidades e valores, a Filosofía eríxese nunha ferramenta moi interesante para contribuír ao logro das máis importantes expectativas descritas nas competencias clave. É patente que as competencias clave deben estar perfectamente integradas nas propostas curriculares das áreas e materias, para desenvolver, de forma coherente e precisa, os resultados da aprendizaxe que o alumnado debe conseguir. Neste sentido, esta materia, dentro da implicación das competencias clave no sistema educativo español, pode contribuír a desenvolver especialmente as seguintes competencias: comunicación lingüística, aprender a aprender, competencias sociais e cívicas, conciencia e expresións culturais. Ha de valorarse que, dunha forma especialmente relevante, a materia no seu conxunto debe motivar ao alumnado para aprender a aprender, competencia basal para a adquisición do amor ao saber, constituíndo un eixe paradigmático para afrontar a vida e o mundo que rodea ao alumnado, dotándoo de valiosos apeiros para, desde a iniciativa persoal, formalo como persoa.

Unha metodoloxía centrada e fundamentada nas competencias clave debe supoñer novos retos e, especialmente, importantes cambios na forma de entender a concepción do proceso de ensino-aprendizaxe, así como cambios na propia cultura escolar en xeral. Non só se fai necesaria unha estreita vinculación do profesorado no desenvolvemento curricular senón tamén transcendentais cambios nas prácticas de traballo e nos métodos de ensino. A avaliación das competencias require do curso de estratexias e instrumentos para avaliar ao alumnado de acordo cos seus desempeños na resolución de problemas que simulen contextos reais, mobilizando os seus coñecementos, destrezas, valores e actitudes. Sen esquecer, desde logo, a flexibilidade e a variabilidade nos procedementos de avaliación como parte inherente ao entendemento da avaliación como parte integral do proceso de ensino e aprendizaxe e, ao cabo, como un útil clave para mellorar a calidade da educación. Neste sentido, estratexias como a autoavaliación, a avaliación entre iguais ou a coavaliación favorecen a aprendizaxe desde a reflexión activa e desde a posta en práctica das dificultades e fortalezas do alumnado, tendo o conta o horizonte de participación dos compañeiros e das compañeiras e dende a colaboración do profesorado na regulación do proceso de ensino-aprendizaxe.

A materia estrutúrase en seis bloques: a filosofía, identidade persoal, socialización, pensamento, realidade e metafísica, transformación. Pode entenderse, dun xeito escolar, que estes bloques representan globalmente un equilibrio, xa que tres deles responden a unha dimensión marcadamente teórica (filosofía, pensamento, realidade e metafísica), mentres os outros tres acentúan máis a vertente práctica da reflexión filosófica (identidade persoal, socialización, transformación). Co desenvolvemento destes bloques o alumnado debe ser quen finalmente de, a través da internalización, asimilación e consecución das competencias clave, adquirir unhas destrezas teórico-prácticas básicas para o avance e mellora no eido persoal e na interacción social, adquirindo, ao tempo, unha visión filosófica e cultural en xeral.

4º de ESO

	Filosofía. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. A Filosofía			

Filosofía. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ e ▪ f ▪ h	▪ B1.1. Conceptos do bloque A <i>Filosofía</i>: filosofía, mito, logos, saber, opinión, abstracto, concreto, razón, sentidos, <i>arché</i>, causa, monismo, dualismo, pluralismo, substancia, prexuízo, entre outros ▪ B1.2. Modos de pensar: coñecer, opinar, argumentar, interpretar, razoar, analizar, criticar, descubrir, crear.	▪ B1.1. Comprender que é a reflexión filosófica, diferenciando doutros tipos de saberes que estudan aspectos concretos da realidade e o individuo.	▪ FIB1.1.1. Define e utiliza conceptos como filosofía, mito, logos, saber, opinión, abstracto, concreto, razón, sentidos, <i>arché</i>, causa, monismo, dualismo, pluralismo, substancia, prexuízo e elabora un glosario cos mesmos.	▪ CAA
			▪ FIB1.1.2. Distingue entre, coñecer, opinar, argumentar, interpretar, razoar, analizar, criticar, descubrir, crear.	▪ CCL
▪ b ▪ e ▪ h ▪ j	▪ B1.3. A explicación racional (logos) e a mitolóxica (mito). ▪ B1.4. Comparativa de textos míticos e racionais ao respecto da cosmoxénese e a antropoxénese.	▪ B1.2. Coñecer a orixe da filosofía occidental, onde, cando e por que xurde, distinguíndoa dos saberes pre-racionais, o mito e a maxia, en tanto que saber práctico, e comparándoa con algunhas características xerais das filosofías orientais.	▪ FIB1.2.1. Explica as diferenzas entre a explicación racional e a mitolóxica. Compáraa tamén con algunhas características xerais das filosofías orientais.	▪ CCEC
			▪ FIB1.2.2. Le textos interpretativos e descritivos da formación do Cosmos e o ser humano, pertencentes ao campo mitolóxico e ao campo racional e extrae semellanzas e diferenzas nas formulacións.	▪ CCEC
▪ h ▪ j	▪ B1.5. A pregunta polo <i>arché</i> nos presocráticos: as solucións de Heráclito, Parménides e Demócrito.	▪ B1.3. Identificar o primeiro interrogante filosófico da filosofía grega, a pregunta pola orixe, e coñecer as primeiras respostas á mesma, dadas polos primeiros pensadores gregos.	▪ FIB1.3.1. Describe as primeiras respostas presocráticas á pregunta polo <i>arché</i>, coñece aos autores das mesmas e reflexiona por escrito sobre as solucións de interpretación da realidade expostas por Heráclito, Parménides e Demócrito.	▪ CCEC
▪ a ▪ h ▪ j	▪ B1.6. O individuo e a polis en Sócrates e en Protágoras.	▪ B1.4. Coñecer o xiro antropolóxico da filosofía no s. V a. C., explicando algunhas das ideas centrais de Sócrates e de Protágoras e reflexionando sobre a aplicación práctica da filosofía respecto ao individuo e a sociedade na que vive.	▪ FIB1.4.1. Compara a interpretación do ser humano e a sociedade defendida por Sócrates coa exposta por Protágoras, argumentando a súa propia postura.	▪ CSC
▪ g ▪ h	▪ B1.7. A necesidade de dar sentido como consubstancial ao ser humano.	▪ B1.5. Reflexionar e argumentar, de forma escrita e oral, sobre o interese, especificamente humano, por entenderse a si mesmo e ao que o rodea.	▪ FIB1.5.1. Realiza pequenos ensaios, argumentando as súas opinións de forma razoada, no que pretenda dar sentido a algún conxunto de experiencias.	▪ CAA
▪ h ▪ j	▪ B1.8. As funcións da filosofía nas súas vertentes teórica e práctica.	▪ B1.6. Recoñecer as diferentes funcións da filosofía en tanto que saber crítico que aspira a fundamentar, analizar e argumentar sobre os problemas últimos da realidade, dende unha vertente tanto teórica como práctica.	▪ FIB1.6.1. Diserta sobre as posibilidades da filosofía segundo as súas diferentes funcionalidades.	▪ CCL
Bloque 2. Identidade persoal				
▪ b ▪ d ▪ h	▪ B2.1. Conceptos do bloque <i>Identidade persoal</i>: personalidade, temperamento, carácter, conciencia, inconsciencia, condutismo, cognitivismo, psicoloxía humanística, psicanálise, entre outros.	▪ B2.1. Comprender a profundidade da pregunta <i>quen son?</i>, coñecendo algunhas respostas dadas desde a psicoloxía e a filosofía, reflexionando e valorando a importancia de coñecerse a un mesmo e expresándoo por escrito.	▪ FIB2.1.1. Define e utiliza conceptos como personalidade, temperamento, carácter, conciencia, inconsciencia, condutismo, cognitivismo, psicoloxía humanística, psicanálise, e elabora un glosario con ditos termos.	▪ CCL

	Filosofía. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ h	■ B2.2. A personalidade.	■ B2.2. Definir que é a personalidade, así como os principais conceptos relacionados coa mesma.	■ FIB2.2.1. Define e caracteriza que é a personalidade.	■ CCL
■ h	■ B2.3. Teorías sobre a personalidade	■ B2.3. Coñecer e explicar as teses centrais dalgunhas teorías sobre a personalidade.	■ FIB2.3.1. Coñece as teses fundamentais sobre a personalidade e argumenta sobre iso.	■ CCEC
■ a ■ b ■ d ■ g ■ h	■ B2.4. Etapas do desenvolvemento da identidade persoal. Os tipos de personalidade.	■ B2.4. Recoñecer as etapas do desenvolvemento da identidade persoal, reflexionando sobre os factores que determinan o éxito e o fracaso e aportando a propia opinión razoada sobre estes dous conceptos.	■ FIB2.4.1. Le textos literarios nos que se analiza a personalidade dos personaxes e identifica os trazos e os tipos de personalidade e reflexiona por escrito sobre a temática.	■ CCL
■ j	■ B2.5. O inconsciente na psicanálise.	■ B2.5. Analizar que se entende por inconsciente no marco do pensamento da psicanálise.	■ FIB2.5.1. Analiza que se entende por inconsciente.	■ CCEC
■ a ■ b ■ e ■ h ■ l	■ B2.6. O innato e o adquirido na formación da personalidade.	■ B2.6. Reflexionar de forma escrita e dialogar en grupo sobre a posible incidencia que a herdanza xenética e o adquirido teñen na formación da personalidade.	■ FIB2.6.1. Le e analiza textos filosóficos, literarios ou científicos cuxo punto de reflexión sexa a herdanza adquirida na formación da personalidade, incidindo no autoconhecimento de un mesmo.	■ CMCCT
■ b ■ e ■ g	■ B2.7. A Filosofía da mente e a neurociencia.	■ B2.7. Investigar en internet, seleccionando a información máis significativa, en que consiste a filosofía da mente e a neurociencia.	■ FIB2.7.1. Investiga e selecciona información significativa sobre conceptos fundamentais de filosofía da mente.	■ CD
■ d ■ h	■ B2.8. A motivación e os conceptos asociados: emoción, sentimento, necesidades primarias e secundarias, autorrealización, vida afectiva, frustración.	■ B2.8. Identificar a función e importancia da motivación como factor enerxético e direccional da vida humana nas súas múltiples dimensións.	■ FIB2.8.1. Define e utiliza con rigor conceptos como motivación, emoción, sentimento, necesidades primarias e secundarias, autorrealización, vida afectiva, frustración.	■ CCL
■ d	■ B2.9. A motivación dende a teoría cognitiva: coñecemento e motivación.	■ B2.9. Recoñecer, no marco da teoría cognitiva, o valor do coñecemento como elemento motivador da conduta humana, reflexionando sobre a consideración do ser humano como animal racional.	■ FIB2.9.1. Explica as teses máis importantes da teoría cognitiva acerca do coñecemento e a motivación.	■ CAA
■ d ■ h	■ B2.10. A teoría humanística sobre a motivación. Diferenzas coa teoría cognitivista.	■ B2.10. Explicar as ideas centrais da teoría humanística sobre a motivación, reflexionando sobre o carácter da motivación como elemento distintivo do ser humano fronte ao meramente animal.	■ FIB2.10.1. Explica as ideas centrais da teoría humanística sobre a motivación e expresa a súa opinión razoada ao respecto.	■ CAA
			■ FIB2.10.2. Explica e compara a visión sobre a motivación da teoría cognitivista e a da teoría humanística sobre a motivación.	■ CAA

Filosofía. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - h	- B2.11. A condición afectiva humana - B2.12. Impulsos, emocións e sentimentos. - B2.13. O papel do corpo na afectividade	B2.11. Coñecer a condición afectiva do ser humano, distinguindo entre impulsos, emocións e sentimentos e recoñecendo o papel do corpo na posibilidade de manifestación do afectivo.	FIB2.11.1. Analiza e argumenta sobre textos breves e significativos de autores relevantes sobre as emocións, argumentando por escrito as propias opinións.	CCL
- d - h - k	B2.14 A incidencia na conduta das emocións: A frustración, o desexo, o amor.	B2.12. Valorar a importancia da interrelación entre a motivación e o afectivo para dirixir a conduta humana en diferentes direccións e con distinta intensidade.	FIB2.12.1. Analiza textos e diserta sobre a incidencia das emocións, como a frustración, o desexo, ou o amor entre outras, na conduta humana.	CSC
- b - d - g - h	B2.15. A incidencia na conduta das emocións: A curiosidade e o pracer de aprender, o desexo de lograr obxectivos, a satisfacción pola resolución de problemas, o agrado polo recoñecemento de éxito, a compracencia polo estímulo de iniciativas	B2.13. Reflexionar e argumentar sobre a importancia da motivación e das emocións, como a curiosidade e o pracer de aprender, o desexo de lograr obxectivos, a satisfacción pola resolución de problemas, o agrado polo recoñecemento de éxito, a compracencia polo estímulo de iniciativas, entre outros.	FIB2.13.1. Argumenta sobre o papel das emocións para estimular a aprendizaxe, o rendemento, o logro de obxectivos e a resolución de problemas, entre outros procesos.	CAA
- d - g - h	B2.16. As emocións como estímulo da iniciativa, a autonomía e o emprendemento.	B2.14. Reflexionar sobre o papel das emocións como ferramenta para ser emprendedor e creativo.	FIB2.14.1. Analiza textos no que se describe o papel das emocións como estímulo da iniciativa, a autonomía e o emprendemento.	CSIEE
- b - d - g - h	B2.17. O ser humano como centro das múltiples perspectivas que se integran no saber orixinario que é a Filosofía.	B2.15. Coñecer, desde a historia da filosofía, algunhas das reflexións sobre aspectos que caracterizan ao ser humano en canto tal, valorando a función da filosofía como saber orixinario e integrador de múltiples perspectivas cuxo centro común é o home.	FIB2.15.1. Desenvolve de forma colaborativa un glosario para publicar en Internet, coa terminoloxía filosófica da unidade.	CD
- h - j	B2.18. As teorías sobre a alma de Platón e de Aristóteles, e a relación nelas entre alma, corpo e afectos.	B2.16. Explicar as teorías da alma de Platón e de Aristóteles, reflexionando sobre a consideración e a interrelación entre a alma, o corpo e os afectos, que se analizan en ditas teorías.	FIB2.16.1. Explica a teoría da alma de Platón.	CCEC
			FIB2.16.2. Explica a teoría da alma de Aristóteles.	CCEC
			FIB2.16.3. Argumenta a súa opinión sobre a relación entre o corpo e a mente ou alma.	CAA
- g - h - j	B2.19. A introspección en Agostiño de Hipona.	B2.17. Coñecer a importancia da introspección sinalada por Agostiño de Hipona, como método de autocoñecemento e de formación da propia identidade.	FIB2.17.1. Explica que é a introspección segundo Agostiño de Hipona utilizando este tipo de pensamento en primeira persoa para describirse a si mesmo.	CAA
- h - j	- B2.20. O <i>cogito</i> de Descartes - B2.21. O home-máquina dos materialistas franceses do s. XVIII.	B2.18. Describir e comparar a concepción cartesiana do papel do pensamento como aspecto que define ao individuo, fronte ás concepcións materialistas e mecanicistas do home-máquina no materialismo francés do s. XVIII.	FIB2.18.1. Expón o significado da tese de Descartes <i>Penso, logo existo</i>.	CCEC
			FIB2.18.2. Expón as súas reflexións sobre as implicacións do materialismo na súa descrición do ser humano.	CCEC

Filosofía. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ h	■ B2.22. A vontade como elemento definitorio do humano.	■ B2.19. Coñecer a importancia da facultade da vontade como elemento definitorio do humano.	■ FIB2.19.1.Explica que é a vontade.	■ CCL
■ d ■ h	■ B2.23. A reflexión filosófica sobre a afectividade.	■ B2.20. Expresar algunha das consideracións filosóficas sobre o afectivo.	■ FIB2.20.1. Argumenta, dende o plano filosófico, sobre o papel das emocións na consideración do ser humano en canto tal.	■ CCL
■ g ■ h	■ B2.24. O ser humano como proxecto.	■ B2.21. Recoñecer as implicacións filosóficas da idea do home como proxecto.	■ FIB2.21.1. Expresa e desenvolve a idea de home como proxecto.	■ CSIEE
Bloque 3. Socialización				
■ a ■ b ■ g ■ h ■ j	■ B3.1. Conceptos do bloque <i>Socialización</i> : individualidade, alteridade, socialización, estado de natureza, dereitos naturais, contrato social, respecto, propiedade, Estado, lexitimación, institucionalización, rol, status, conflito e cambio social, globalización, entre outros.	■ B3.1. Identificar ao <i>outro</i> tal como é na súa individualidade e, ao mesmo tempo, identificalo como un <i>alter ego</i> que comparte un espazo e unhas circunstancias comúns, dando lugar á intersubxectividade.	■ FIB3.1.1. Define e utiliza conceptos como individualidade, alteridade, socialización, estado de natureza, dereitos naturais, contrato social, respecto, propiedade, Estado, lexitimación, institucionalización, rol, status, conflito e cambio social, globalización.	■ CSC
■ a ■ h ■ j	■ B3.2. Cultura e sociedade. Componentes socioculturais do ser humano.	■ B3.2. Recoñecer a dimensión social e cultural do ser humano, identificando e distinguindo os conceptos de cultura e de sociedade.	■ FIB3.2.1. Define e explica o significado dos conceptos de cultura e de sociedade, facendo referencia aos compoñentes socioculturais que hai no ser humano.	■ CCEC
■ a ■ j	■ B3.3. Os contidos culturais: institucións, ideas, crenzas, valores, obxectos materiais, etc. ■ B3.4. Os niveis biolóxico, afectivo e cognitivo na internalización da cultura.	■ B3.3. Identificar o proceso de construción, os elementos e a lexitimación dunha cultura, valorando esta non só como ferramenta de adaptación ao medio, senón como ferramenta para a transformación e a autoperfección.	■ FIB3.3.1. Expresa algúns dos principais contidos culturais, como son as institucións, as ideas, as crenzas, os valores, os obxectos materiais, etc.	■ CCEC
			■ FIB3.3.2. Coñece os niveis aos que se realiza a internalización dos contidos culturais dunha sociedade, isto é, a nivel biolóxico, afectivo e cognitivo.	■ CCEC
■ d ■ h	■ B3.5. Elementos do proceso de socialización: socialización primaria e secundaria.	■ B3.4. Coñecer os diferentes elementos do proceso de socialización e relacionalos coa propia personalidade.	■ FIB3.4.1. Describe a socialización primaria e secundaria.	■ CSC
■ a ■ h	■ B3.6. Teses fundamentais sobre a orixe da sociedade e o Estado.	■ B3.5. Coñecer as teorías sobre a orixe da sociedade e reflexionar de forma escrita sobre as mesmas, argumentando as propias opinións ao respecto.	■ FIB3.5.1. Explica as teses fundamentais sobre a orixe da sociedade e o Estado.	■ CSC
■ a ■ b ■ d ■ j	■ B3.7. A civilización. Diferenza entre civilización e cultura. Oriente e Occidente.	■ B3.6. Comprender o sentido do concepto de civilización, relacionando as súas semellanzas e diferenzas co de cultura.	■ FIB3.6.1. Explica que é unha civilización, poñendo exemplos fundamentados, e investiga e reflexiona sobre as semellanzas e diferenzas entre oriente e occidente.	■ CCEC

	Filosofía. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- e - g - h	- B3.8. A comunicación. A comunicación non verbal. - B3.9 A comunicación na época das tecnoloxías da información e da comunicación.	B3.7. Definir que é a comunicación, analizando as formas de comunicación non verbal, e a incidencia das novas tecnoloxías da información e da comunicación.	FIB3.7.1. Explica que é a comunicación e reflexiona sobre as vantaxes e inconvenientes cando a ferramenta para a mesma son as novas tecnoloxías.	CD
- a - g - j	B3.10. O individuo como capaz de innovar e crear cambios culturais.	B3.8. Reflexionar sobre o posible papel activo dun mesmo na construción da cultura e, en canto tal, identificarse como ser creativo e innovador, capaz de xerar elementos culturais.	FIB3.8.1. Reflexiona por escrito sobre o papel activo de un mesmo no seu contexto sociocultural, como ser capaz de innovar e xerar cambios culturais.	CSIEE
- a - b - e - h - j	B3.11. As diferenzas culturais. Relativismo cultural e etnocentrismo.	B3.9. Reflexionar e indagar sobre o relativismo cultural e o etnocentrismo.	FIB3.9.1. Coñece e reflexiona sobre o relativismo cultural e o etnocentrismo, expresando conclusións propias, aportando exemplos con feitos investigados e contrastados en Internet.	CD
	Bloque 4. Pensamento			
- b - h	- B4.1. Conceptos do bloque <i>Pensamento</i>: razón, sentidos, experiencia, abstracción, universalidade, sistematicidade, racionalismo, dogmatismo, empirismo, límite, intelixencia, intelixencia emocional, certeza, erro. - B4.2. As características da racionalidade humana.	B4.1. Comprender a facultade racional como específica do ser humano e as súas implicacións, analizando en que consiste a racionalidade e cales son as súas características.	- FIB4.1.1. Define e utiliza conceptos como razón, sentidos, experiencia, abstracción, universalidade, sistematicidade, racionalismo, dogmatismo, empirismo, límite, intelixencia, intelixencia emocional, certeza, erro. - FIB4.1.2. Explica que é a racionalidade e describe algunhas das súas características.	- CCL - CCL
- h - j	B4.3. Posibilidades e límites da razón.	B4.2. Explicar as teses básicas dalgunhas concepcións filosóficas sobre as posibilidades e límites da razón.	FIB4.2.1. Explica a concepción sobre as posibilidades da razón.	CCL
f	B4.4. A racionalidade teórica e a racionalidade práctica. Teoría e experiencia.	B4.3. Distinguir a racionalidade teórica da racionalidade práctica, así como teoría e experiencia.	FIB4.3.1. Identifica as dúas posibilidades de aplicación da racionalidade: teórica e práctica.	CCEC
- d - h - j	- B4.5. As concepcións contemporáneas sobre a intelixencia. - B4.6. A teoría da intelixencia emocional.	B4.4. Coñecer a concepción contemporánea sobre a intelixencia, incidindo na teoría da intelixencia emocional de Daniel Goleman.	- FIB4.4.1. Explica as teses centrais da teoría da intelixencia emocional. - FIB4.4.2. Argumenta sobre a relación entre a razón e as emocións.	- CCEC - CSC
- b - g - h	- B4.7. A verdade e os seus tipos: a verdade como correspondencia, a verdade segundo o pragmatismo americano, a verdade dende o perspectivismo e o consenso. - B4.8. O papel do erro na busca da verdade. O erro como oportunidade.	B4.5. Comprender algúns dos principais tipos de verdade: a verdade como correspondencia, a verdade segundo o pragmatismo americano, a verdade dende o perspectivismo e o consenso, reflexionando sobre a posibilidade de acadar a verdade absoluta.	- FIB4.5.1. Define algúns tipos de verdade, como son a verdade como correspondencia, a verdade segundo o pragmatismo americano e a verdade dende o perspectivismo. - FIB4.5.2. Reflexiona sobre a parte positiva de equivocarse.	- CCEC - CAA

Filosofía. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			se e a importancia do erro como posibilidade de busca de novas estratexias e solucións.	
	Bloque 5. Realidade e metafísica			
- h - j	- B5.1. Conceptos do bloque <i>Realidade e metafísica</i>: metafísica, realidade, pregunta radical, esencia, Natureza, cosmos, caos, creación, finalismo, continxente, mecanicismo, determinismo. - B5.2. A metafísica, o seu obxecto e o seu método.	B5.1. Coñecer o significado do termo <i>metafísica</i>, comprendendo que é a principal disciplina das que compoñen a Filosofía, identificando o seu obxectivo fundamental, consistente en realizar preguntas radicais sobre a realidade, e entendendo en que consiste o <i>preguntar radical</i>.	- FIB5.1.1. Define e utiliza conceptos como metafísica, realidade, pregunta radical, esencia, Natureza, cosmos, caos, creación, finalismo, continxente, mecanicismo, determinismo. - FIB5.1.2. Define que é a metafísica, o seu obxecto de coñecemento e o seu modo característico de preguntar sobre a realidade.	- CCL - CCEC
- b - f - h - j - l	- B5.3. A Natureza como esencia e como totalidade: o Universo. - B5.4. A orixe do universo. Eternidade ou creación. - B5.5. Respostas á pregunta pola finalidade do Universo. - B5.6. Respostas á pregunta sobre o posto do ser humano no Universo.	B5.2. Comprender unha das principais respostas á pregunta acerca do que é, a Natureza e identificar esta, non só como <i>a esencia</i> de cada ser, senón ademais como <i>o conxunto de todas as cousas</i> que hai e coñecer algunhas das grandes preguntas metafísicas acerca da Natureza: a orixe do universo, a finalidade do Universo, cal é a orde que rexe a Natureza, se é que a hai, e o posto do ser humano no cosmos, reflexionando sobre as implicacións filosóficas de cada unha destas cuestións.	- FIB5.2.1. Expresa as dúas posibles respostas á pregunta polo orixe do Universo, é eterno ou foi creado, e expón as súas reflexións sobre as implicacións relixiosas e filosóficas de ambas as dúas. - FIB5.2.2. Expón as dúas posturas sobre a cuestión acerca de se o Universo ten unha finalidade, unha dirección, ou se non a ten, e argumenta filosoficamente a súa opinión ao respecto. - FIB5.2.3. Analiza textos cuxo punto de reflexión é a realidade física que nos rodea e os interrogantes filosóficos que suscita.	- CMCCT - CMCCT - CCL
- f - h	B5.7. Determinismo e Indeterminismo. A teoría do caos.	B5.3. Coñecer as implicacións filosóficas da <i>teoría do Caos</i>, comprendendo a importancia de sinalar se a natureza se rexe por leis deterministas, ou ben, se rexe polo azar cuántico, e argumentar a propia opinión sobre como afecta esta resposta de cara á comprensión da conduta humana.	FIB5.3.1. Define que é o determinismo e que é o indeterminismo no marco da reflexión sobre se existe unha orde no Universo rexido por leis.	CMCCT
- f - h - j - l	- B5.8. O sentido da existencia. A vida e a morte - B5.9. O sentido da historia - B5.10. O lugar do ser humano no mundo.	B5.4. Reflexionar sobre a interrogación polo sentido da existencia, explicando as teses centrais dalgunhas teorías filosóficas da vida, e disertar razoadamente sobre a vida ou a morte, ou o devir histórico, ou o lugar do individuo na realidade, entre outras cuestións metafísicas.	- FIB5.4.1. Coñece as teses centrais do vitalismo de filósofos que reflexionan sobre a vida. - FIB5.4.2. Analiza textos literarios, filosóficos e científicos que versan sobre temas metafísicos como a existencia, a morte, o devir histórico ou o lugar do individuo na realidade argumentando, e expón as súas propias reflexións ao respecto.	- CCEC - CCEC
	Bloque 6. Transformación			

	Filosofía. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a - b - g - h	B6.1. Conceptos do bloque <i>Transformación - Ética</i>: vontade, liberdade negativa, liberdade positiva, autodeterminación, libre albedrío, determinismo, indeterminismo, condicionamento.	B6.1. Coñecer os dous significados do concepto de liberdade de acción: a liberdade negativa e a liberdade positiva, aplicándoos tanto no ámbito da sociedade política como no terreo da vida privada ou liberdade interior.	FIB6.1.1. Define e utiliza conceptos como vontade, liberdade negativa, liberdade positiva, autodeterminación, libre albedrío, determinismo, indeterminismo, condicionamento.	CSC
			FIB6.1.2. Analiza textos breves sobre o tema da liberdade, e argumenta a propia opinión.	CSC
h	B6.2. O libre albedrío e a vontade.	B6.2. Comprender que é o libre albedrío ou liberdade interior, relacionándoo coa posibilidade de autodeterminación de un mesmo e coa facultade da vontade.	FIB6.2.1. Explica que é o libre albedrío e a facultade humana da vontade.	CCL
- a - f - g - h	- B6.3. O libre albedrío, os condicionamentos sociais e políticos. - B6.4. O libre albedrío: a xenética e a neurociencia.	B6.3. Reflexionar e argumentar sobre a relación entre a liberdade interior e a liberdade social e política.	FIB6.3.1. Expón as súas reflexións sobre a posibilidade de que exista ou non o libre albedrío, tendo en conta os avances no coñecemento da xenética e a neurociencia.	CMCCT
h	B6.5. O libre albedrío e o determinismo na natureza.	B6.4. Coñecer a existencia de determinismo na natureza, analizando a posibilidade que ten o ser humano de ser libre, tendo en conta que é un ser natural e, en canto tal, sometido a las leis da natureza.	FIB6.4.1. Argumenta sobre as posibilidades do ser humano de actuar libremente, tendo en conta que é un ser natural.	CSC
- h - j	B6.6. Posturas filosóficas sobre o libre albedrío: a do estoicismo, a de Kant, e a intermedia, que avoga pola non existencia da liberdade absoluta.	B6.5. Recoñecer as tres posturas sobre o problema da liberdade absoluta ou condicionada: a tese estoica, a negación do sometemento da vontade ás leis naturais de Kant e a posición intermedia que rexeita, non a liberdade, senón a liberdade absoluta.	FIB6.5.1. Expresa diferentes posturas de filósofos en torno ao tema da liberdade.	CCEC
- b - d - h	B6.7. Conceptos do bloque <i>Transformación - Estética</i>: estética, creatividade, sinapse neuronal, imaxinación, pensamento diverxente, pensamento converxente, serendipia.	B6.6. Coñecer a Estética como a parte da filosofía que estuda o proceso creativo, a experiencia estética e a beleza.	FIB6.6.1. Define e utiliza conceptos como estética, creatividade, sinapse neuronal, imaxinación, pensamento diverxente, pensamento converxente, serendipia.	CMCCT
- g - h	- B6.7. A imaxinación humana. Características. - B6.8. A imaxinación. Funcionamento e mecanismos de aparición de novas ideas.	B6.7. Identificar que é a imaxinación, en tanto que facultade específica do ser humano, explicando como funciona e cales son as súas características.	FIB6.7.1. Le e comenta textos breves e significativos sobre o mecanismo de aparición de ideas novas.	CAA
			FIB6.7.2. Explica que é a imaxinación e a exemplifica de forma práctica mediante a redacción de relatos breves de temática filosófica.	CSIEE
- b - e - g - h	B6.9. A creatividade humana.	B6.8. Recoñecer a capacidade humana da creatividade, en tanto que potencialidade existente en todas as persoas e que se consegue adestrando o cerebro.	FIB6.8.1. Analiza textos de literatura fantástica, considerando e reflexionando sobre os elementos especificamente creativos.	CSIEE

	Filosofía. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ I				
▪ g ▪ h ▪ I	▪ B6.10. As fases do proceso creativo.	▪ B6.9. Coñecer as fases do proceso creativo, e reflexionar sobre a importancia de que o pensamento diverxente imaxinativo e o pensamento lóxico e racional, traballen xuntos.	▪ FIB6.9.1. Explica as fases do proceso creativo.	▪ CSIEE
▪ b ▪ I	▪ B6.11. Principais técnicas de desenvolvemento da creatividade: a revisión de supostos e a inversión.	▪ B6.10. Coñecer e aplicar algunhas técnicas de desenvolvemento da creatividade.	▪ FIB6.10.1. Utiliza a técnica de desenvolvemento da creatividade coñecida como de revisión de supostos e inversión, e a aplica sobre algunha teoría filosófica ou científica.	▪ CAA
			▪ FIB6.10.2. Explica as principais técnicas de desenvolvemento da creatividade.	▪ CSIEE
▪ a ▪ b ▪ g ▪ h	▪ B6.12. A técnica do <i>brainstorming</i> .	▪ B6.11. Utilizar a técnica do <i>brainstorming</i> para construír unha historia literaria con temática filosófica.	▪ FIB6.11.1. Utiliza de forma colectiva a técnica do <i>brainstorming</i> para reflexionar sobre temas filosóficos tratados durante o curso.	▪ CAA
▪ b ▪ g ▪ h	▪ B6.13. A relación entre liberdade e creatividade.	▪ B6.12. Valorar a liberdade como condición básica para a creatividade innovadora, a conexión das ideas preexistentes entre si e a competitividade.	▪ FIB6.12.1. Argumenta, razoando a súa opinión, sobre o papel da liberdade como condición fundamental para a creación.	▪ CSC
▪ g ▪ h ▪ I	▪ B6.14. Elementos que potencian a creatividade: a motivación, a perseveranza, a orixinalidade, o medio.	▪ B6.13. Coñecer as características das persoas especialmente creativas, como a motivación, a perseveranza, a orixinalidade e o medio, investigando sobre como se poden potenciar ditas calidades.	▪ FIB6.13.1. Explica as características das persoas especialmente creativas e algunhas das formas en que pode potenciarse esta condición.	▪ CSIEE
▪ g	▪ B6.15. A innovación e a creación como asunción de riscos.	▪ B6.14. Reflexionar de forma argumentada sobre o sentido do risco e a súa relación para acadar solucións innovadoras e, polo tanto, a posibilidade de evolucionar.	▪ FIB6.14.1 Argumenta sobre a importancia de asumir riscos e saír da chamada zona de confort para acadar metas e lograr resultados creativos e innovadores.	▪ CSIEE

2.2.11 Fundamentos de Administración e Xestión

Introdución

A administración é un proceso consistente nas actividades de planeamento, organización, execución e control, desempeñadas para determinar e alcanzar os obxectivos sinalados co uso de recursos produtivos. Como ciencia trata de planificar e organizar as relacións entre as funcións, niveis e actividades, coa finalidade de lograr a máxima eficiencia dentro dos plan e obxectivos sinalados pola empresa. Por xestión entendemos a realización de dilixencias enfocadas á obtención dalgún beneficio, empregando os recursos activos da empresa para o logro dos obxectivos Trátase, por tanto, de estimular entre o alumnado as destrezas e habilidades que permitan por en marcha e manter un proxecto empresarial a través do estudo das variables que determinan a súa viabilidade.

Constitúen obxecto de estudo desta materia o conxunto de áreas e funcións nas que se divide a actividade da empresa, tanto no nivel de planificación e definición de obxectivos como no nivel de xestión diaria dos recursos e actividades da empresa que permitan acadar o obxectivo de consolidación dun proxecto empresarial, todo isto enmarcado dentro da idea de fomentar o espírito emprendedor na educación secundaria.

Préstase especial atención ao desenvolvemento da creatividade e o espírito de innovación para resolver situacións en diferentes ámbitos, así como a relevancia de valorar e percibir o erro de forma positiva. Incentívase a elaboración de reflexións persoais e a toma de decisións fundamentadas, con independencia do resultado final, promóvese o traballo en equipo, mantendo unha comunicación fluída entre as persoas autoras do proxecto compartido, e dá un especial impulso a utilización de ferramentas informáticas e audiovisuais que axuden á difusión efectiva do proxecto.

Serán desenvolvidas as capacidades e habilidades propias da competencia clave sentido da iniciativa e espírito emprendedor, ademais doutras vinculadas coa comunicación lingüística, competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, competencia dixital, competencias sociais e cívicas e aprender a aprender.

A materia estrutúrase en nove bloques: innovación empresarial, a idea de negocio: o proxecto de empresa; a organización interna da empresa. Forma xurídica e recursos; documentación e trámites para a posta en marcha da empresa; o plan de aprovisionamento; xestión comercial e márketing na empresa; xestión dos recursos humanos; xestión da contabilidade da empresa. Investimento e xestión financeira; viabilidade da empresa; presentación da idea de negocio.

2º de bacharelato

	Fundamentos de Administración e Xestión. 2º Bacharelato			
Obxectivos		Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Innovación empresarial. A idea de negocio: o proxecto de empresa			
- g. - h. - k.	- B1.1 Innovación, desenvolvemento económico e creación de empresas. - B1.2 A idea de negocio.	B1.1 Relacionar os factores da innovación empresarial coa actividade de creación de empresas.	FAXB1.1.1 Identifica os diferentes aspectos da innovación empresarial e explica a súa relevancia no desenvolvemento económico e creación de emprego.	CSC
			FAXB1.1.2 Recoñece diversas experiencias de innovación empresarial e analiza os elementos de risco que levan aparelladas.	IEE
			FAXB1.1.3 Valora a importancia da tecnoloxía e de internet como factores clave de innovación e relaciona a innovación coa internacionalización da empresa.	CDI
- i. - j. - k.	B1.3 Relación da empresa co entorno. Análise do sector.	B1.2 Analizar a información económica do sector de actividade empresarial no que se situará a empresa.	FAXB1.2.1 Analiza o sector empresarial onde se desenvolve a idea de negocio.	CAA
			FAXB1.2.2 Realiza unha análise do mercado e da competencia para a idea de negocio seleccionada.	IEE
- b. - i. - j. - k.	B1.4 Emprendedor e idea de negocio.	B1.3 Seleccionar unha idea de negocio, valorando e argumentando de forma técnica a elección.	FAXB1.3.1 Explica desde diferentes perspectivas a figura do emprendedor de negocios.	CLL
			FAXB1.3.2 Avalía as repercusións que supón elixir unha idea de negocio.	IEE
			FAXB1.3.3 Analiza as vantaxes e inconvenientes de diferentes propostas de ideas de negocio realizables.	CAA
			FAXB1.3.4 Expón os seus puntos de vista, mantén unha actitude proactiva e desenvolve iniciativa em-	IEE

Fundamentos de Administración e Xestión. 2º Bacharelato				
Obxectivos		Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			prendedora.	
			FAXB1.3.5 Traballa en equipo mantendo unha comunicación fluída cos seus compañeiros para o desenvolvemento do proxecto de empresa.	CLL
	Bloque 2. A organización interna da empresa. Forma xurídica e recursos			
- a. - g. - b. - i. - j. - k.	- B2.1 Planificación empresarial e obxectivos .Organización interna. Responsabilidade social da empresa. - B2.2 Forma xurídica da empresa. - B2.3 Dimensión e localización	B2.1 Analizar a organización interna da empresa, a forma xurídica, a localización, e os recursos necesarios, así como valorar as alternativas dispoñibles e os obxectivos marcados co proxecto.	- FAXB2.1.1 Recoñece os diferentes obxectivos e fins da empresa e relaciónaos coa súa organización. - FAXB2.1.2 Reflexiona sobre o papel da responsabilidade social corporativa e valora a existencia dunha ética dos negocios. - FAXB2.1.3 Proporciona argumentos que xustifican a elección da forma xurídica e da localización da empresa. - FAXB2.1.4 Interpreta a información que proporciona o organigrama dunha empresa e a importancia da descrición de tarefas e funcións para cada posto de traballo. - FAXB2.1.5 Realiza unha previsión dos recursos necesarios para o desenvolvemento do proxecto de empresa.	- IEE - CSC - CLL - CAA - IEE
	Bloque 3. Documentación e trámites para a posta en marcha da empresa			
- a. - b. - i. - j. - k.	B3.1 Trámites para a creación e posta en marcha dunha empresa.	B3.1 Analizar os trámites legais e as actuacións necesarias para crear a empresa.	FAXB3.1.1 Identifica os diferentes trámites legais necesarios para a posta en marcha dun negocio e recoñece os organismos ante os cales han de presentarse os trámites.	CSC
		B3.2 Xestionar a documentación necesaria para a posta en marcha dunha empresa.	- FAXB3.2.1 Interpreta e sabe realizar os trámites fiscais, laborais e de Seguridade Social e outros para a posta en marcha. - FAXB3.2.2 Valora a necesidade do cumprimento dos prazos legais para efectuar os trámites de creación dun negocio.	- CAA - CSC

	Fundamentos de Administración e Xestión. 2º Bacharelato			
Obxectivos		Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 4. O plan de aprovisionamento			
▪ b. ▪ e. ▪ g. ▪ i. ▪ j. ▪ k.	▪ B4.1 O plan de aprovisionamento. ▪ B4.2 Xestión de inventarios.	▪ B4.1 Establecer os obxectivos e as necesidades de aprovisionamento.	▪ FAXB4.1.1 Deseña un plan de aprovisionamento da empresa.	▪ CAA
			▪ FAXB4.1.2 Aplica métodos de valoración de existencias.	▪ CMT
▪ b. ▪ e. ▪ g. ▪ i. ▪ j. ▪ k.	▪ B4.3 Selección de provedores.	▪ B4.2 Realizar procesos de selección de provedores analizando as condicións técnicas.	▪ FAXB4.2.1 Identifica os distintos tipos de documentos utilizados para o intercambio de información con provedores.	▪ CLL
			▪ FAXB4.2.2 Utiliza diferentes fontes para a busca de provedores online e offline.	▪ CDI
			▪ FAXB4.2.3 Relaciona e compara as distintas ofertas de provedores, utilizando diferentes criterios de selección e explicando as vantaxes e inconvenientes de cada unha.	▪ CAA
▪ b. ▪ e. ▪ g. ▪ i. ▪ j. ▪ k.	▪ B4.4 Xestión de compras.	▪ B4.3 Planificar a xestión das relacións cos provedores, aplicando técnicas de negociación e comunicación.	▪ FAXB4.3.1 Identifica e aplica técnicas de negociación e comunicación.	▪ CLL
			▪ FAXB4.3.2 Recoñece as diferentes etapas nun proceso de negociación de condicións de aprovisionamento.	▪ CAA
	Bloque 5. Xestión comercial e márketing na empresa			
▪ b. ▪ e. ▪ g. ▪ h. ▪ i. ▪ j. ▪ k.	▪ B5.1 Xestión comercial na empresa. Plan de márketing. Márketing-mix. ▪ B5.2 Análise do mercado e do comportamento do consumidor. Atención ao cliente.	▪ B5.1 Desenvolver a comercialización dos produtos ou servizos da empresa e o plan de márketing.	▪ FAXB5.1.1 Analiza o proceso de comercialización dos produtos ou servizos da empresa.	▪ IEE
			▪ FAXB5.1.2 Explica as características dos potenciais clientes da empresa, así como identifica o comportamento dos competidores desta.	▪ CAA
			▪ FAXB5.1.3 Aplica procesos de comunicación e habilidades sociais en situacións de atención ao cliente e operacións comerciais.	▪ CLL, CSC
			▪ FAXB5.1.4 Realiza unha previsión de vendas a curto	▪ CDI

	Fundamentos de Administración e Xestión. 2º Bacharelato			
Obxectivos		Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			e medio prazo, manexando a folia de cálculo.	
▪ g. ▪ h. ▪ i. ▪ j. ▪ k.	▪ B5.3 O produto e o prezo	▪ B5.2 Fixar os prezos de comercialización dos produtos ou servizos e comparalos cos da competencia.	▪ FAXB5.2.1 Reflexiona sobre as diferentes estratexias de prezos a seguir tendo en conta as características do produto ou servizo e argumenta sobre a decisión do establecemento do prezo de venda.	▪ CAA
▪ a. ▪ e. ▪ g. ▪ h. ▪ i. ▪ j. ▪ k.	▪ B5.4 Publicidade e promoción. ▪ B5.5 A distribución dos produtos e servizos da empresa.	▪ B5.3 Analizar as políticas de márketing aplicadas á xestión comercial.	▪ FAXB5.3.1 Elabora un plan de medios, onde se describan as accións de promoción e publicidade para atraer aos clientes potenciais, facendo especial fincapé nas aplicadas en internet e dispositivos móbiles.	▪ CLL, CEC
			▪ FAXB5.3.2 Valora e explica as diferentes canles de distribución e venda que pode utilizar a empresa.	▪ IEE
	Bloque 6. Xestión dos recursos humanos			
▪ c. ▪ e. ▪ g. ▪ h. ▪ i. ▪ j. ▪ k.	▪ B6.1 Planificación dos recursos humanos. ▪ B6.2 Recrutamento e selección de persoal. ▪	▪ B6.1 Planificar a xestión dos recursos humanos.	▪ FAXB6.1.1 Avalía as necesidades da empresa e analiza e describe os postos de traballo.	▪ IEE
			▪ FAXB6.1.2 Identifica as fontes de recrutamento así como as diferentes fases do proceso de selección de persoal.	▪ IEE
▪ a. ▪ c. ▪ e. ▪ g. ▪ h. ▪ i. ▪ j. ▪ k.	▪ B6.3 Xestión laboral, contratación, Seguridade Social e nóminas.	▪ B6.2 Xestionar a documentación que xera o proceso de selección e contratación de persoal, aplicando as normas vixentes.	▪ FAXB6.2.1 Analiza e aplica para a empresa as formalidades e diferentes modalidades documentais de contratación.	▪ CAA
			▪ FAXB6.2.2 Identifica as subvencións e incentivos á contratación.	▪ CAA
			▪ FAXB6.2.3 Recoñece as obrigas administrativas do empresario ante a Seguridade Social.	▪ CSC
			▪ FAXB6.2.4 Analiza os documentos do proceso de retribución e cotización do persoal e de xustificación do pagamento.	▪ CAA
	Bloque 7. Xestión da contabilidade da empresa			

	Fundamentos de Administración e Xestión. 2º Bacharelato			
Obxectivos		Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ g. ▪ i. ▪ j. ▪ k.	▪ B7.1 Fundamentos de contabilidade financeira. ▪ B7.2 O Plan Xeral de Contabilidade. ▪ B7.3 O ciclo contable. ▪ B7.4 Fiscalidade da empresa: liquidación e rexistro contable.	▪ B7.1 Contabilizar os feitos contables derivados das operacións da empresa, cumprindo cos criterios establecidos no Plan Xeral de Contabilidade (PGC).	▪ FAXB7.1.1 Opera cos elementos patrimoniais da empresa, valora a metodoloxía contable e explica o papel dos libros contables.	▪ CAA
			▪ FAXB7.1.2 Analiza e representa os principais feitos contables da empresa.	▪ IEE
			▪ FAXB7.1.3 Identifica o concepto de amortización e procede ao seu rexistro contable.	▪ CAA
			▪ FAXB7.1.4 Analiza e asigna os gastos e ingresos ao exercicio económico ao que correspondan con independencia das súas datas de pagamento ou cobramento.	▪ CAA
			▪ FAXB7.1.5 Distingue as fases do ciclo contable, analiza o proceso contable de peche de exercicio e determina o resultado económico obtido pola empresa.	▪ CMT
			▪ FAXB7.1.6 Analiza as obrigas contables e fiscais e a documentación correspondente á declaración-liquidación dos impostos.	▪ CSC
			▪ FAXB7.1.7 Manexa a nivel básico unha aplicación informática de contabilidade, onde realiza todas as operacións necesarias e presenta o proceso contable correspondente a un ciclo económico.	▪ CDI
	Bloque 8. Inversión e xestión financeira. Viabilidade da empresa			
▪ g. ▪ i. ▪ j. ▪ k.	▪ B8.1 Estrutura económica e financeira da empresa. Equilibrio patrimonial. ▪ B8.2 Planificación financeira da empresa. Novas formas de financiamento.	▪ B8.1 Determinar o investimento necesario e as necesidades financeiras para a empresa, identificando as alternativas de financiamento posibles.	▪ FAXB8.1.1 Elabora un plan de investimentos da empresa, que inclúa o activo non corrente e o corrente.	▪ IEE
			▪ FAXB8.1.2 Analiza e selecciona as fontes de financiamento da empresa.	▪ CAA
			▪ FAXB8.1.3 Recoñece as necesidades de financiamento da empresa.	▪ IEE
▪ a. ▪ g.	▪ B8.3 Métodos de selección e valoración de investimentos.	▪ B8.2 Avaliar a viabilidade da empresa, de acordo a diferentes tipos de análise.	▪ FAXB8.2.1 Determina e explica a viabilidade da empresa, tanto a nivel económico e financeiro, como comercial e ambiental.	▪ IEE, CSC

	Fundamentos de Administración e Xestión. 2º Bacharelato			
Obxectivos		Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ h. ▪ i. ▪ j. ▪ k.	▪ B8.4 Análise da viabilidade da empresa. ▪ B8.5 Solvencia e liquidez na empresa. Previsións de tesouraría.		▪ FAXB8.2.2 Aplica métodos de selección de investimentos e analiza os investimentos necesarios para a posta en marcha.	▪ IEE, CMT
			▪ FAXB8.2.3 Elabora estados de previsión de tesouraría e explica diferentes alternativas para a resolución de problemas puntuais de tesouraría.	▪ CAA
▪ a. ▪ b. ▪ g. ▪ h. ▪ i. ▪ j. ▪ k.	▪ B8.6 Custe e selección de fontes financeiras. ▪ B8.7 Morosidade empresarial.	▪ B8.3 Analizar e verificar o acceso ás fontes de financiamento para a posta en marcha do negocio.	▪ FAXB8.3.1 Valora as fontes de financiamento, así como o custo do financiamento e as axudas financeiras e subvencións.	▪ CAA, CMT
			▪ FAXB8.3.2 Comprende o papel que desempeñan os intermediarios financeiros na actividade cotiá das empresas e na sociedade actual. ▪ FAXB8.3.3 Distingue o papel que desempeñan os intermediarios financeiros na actividade cotiá das empresas e na sociedade actual.	▪ CSC
			▪ FAXB8.3.4 Valora a importancia, no mundo empresarial, de responder en prazo os compromisos de pagamento adquiridos.	▪ CSC
	Bloque 9. Presentación da idea de negocio			
▪ b. ▪ e. ▪ g. ▪ i. ▪ j. ▪ k.	▪ B9.1 Plan de negocio. Técnicas de presentación e edición do plan de negocio.	▪ B9.1 Expoñer e comunicar publicamente o proxecto de empresa.	▪ FAXB9.1.1 Utiliza habilidades comunicativas e técnicas para atraer a atención na exposición pública do proxecto de empresa.	▪ CLL
▪ b. ▪ d. ▪ e. ▪ g. ▪ i. ▪ j. ▪ k.	▪ B9.2 Ferramentas audiovisuais para a presentación de proxectos.	▪ B9.2 Utilizar ferramentas informáticas que apoian a comunicación e presentación do proxecto.	▪ FAXB9.2.1 Manexa ferramentas informáticas e audiovisuais atractivas que axudan a unha difusión efectiva do proxecto.	▪ CDI

2.2.12 Historia da Música e da Danza

Introdución

A música e a danza son manifestacións artísticas que han ir ligadas ao devir histórico e cultural da humanidade. O estudo da súa historia pretende proporcionar ao alumnado unha visión global do lugar que ocupan ambas disciplinas na historia da arte e dotarlle de fundamentos de comprensión, análise e valoración das creacións, de criterios para establecer xuízos estéticos propios sobre as mesmas, así como facilitarlle a adquisición de horizontes culturais máis ambiciosos. Resulta evidente que o mundo está repleto de diferentes tipos de música e danza: tradicional, folk, clásica ou jazz, por citar só uns poucos; pero as modernas comunicacións e a tecnoloxía da reprodución sonora e visual fixeron do pluralismo musical parte da vida cotiá. Con todo, os modos nos que pensamos en música non reflicten esta situación: historicamente cada tipo de música ou danza chega co seu propio modo de pensar e inflúe na sociedade coma se fose o único modo de pensar na música e a danza. Esta materia pretende abarcar a música e a danza ao seu paso pola historia e a súa vinculación coa sociedade e as artes en cada período, dándolle un carácter integrador que fai posible aproximarse á evolución de devanditas creacións.

Ademais, o estudo desta materia permite abrir horizontes novos, buscar novas metas culturais e ampliar a perspectiva desde a que observar a música e a danza, non tanto a través dun estudo pormenorizado de autores e autoras ou do catálogo das súas obras, como da comprensión e valoración das grandes achegas individuais ou colectivas, das súas características e a súa devir no tempo.

Deben ser obxecto de estudo as características máis relevantes que configuran un estilo, unha época, os autores e autoras representativos, cuxas obras impulsaron a evolución e o cambio cara a novas concepcións estéticas da música e da danza.

A interpretación deberá ser entendida como a tradución práctica do código correspondente ou proveniente da tradición.

Os coñecementos adquiridos en cursos anteriores e no estudo desta materia permitirán ao alumnado comprender a evolución da música e da danza, establecer asociacións con outras manifestacións artísticas das sociedades nas que se produciron, situar temporalmente as obras e, finalmente, construír argumentacións fundadas na análise e valoración das mesmas. A materia Historia da Música e da Danza contribúe a que o alumnado se familiarice coa lectura de documentos e fontes que lle faciliten o acceso á comprensión de todos os aspectos técnicos relativos á música e á danza.

O coñecemento destes aspectos e a adquisición de competencias desenvolverán no alumnado a cultura estética, e a integración de todos eles proporcionará habilidades e estratexias de método que lle permitirán acceder e procesar datos para reflexionar de forma autónoma sobre eles con posterioridade, conseguindo como resultado final que o alumnado poida situar, comprender, assimilar e comentar calquera obra que se someta á súa consideración. Unha vez cursada esta materia, os alumnos e as alumnas adquirirían unha formación máis ampla, unha visión máis global do lugar que ocupan a música e a danza na historia da arte, e desenvolverán criterios para establecer xuízos estéticos propios.

A materia estruturase en nove bloques: percepción, análise e documentación; a música e a danza da Antigüidade á Idade Media; o Renacemento; o Barroco; o Clasicismo; o Romanticismo, o Nacionalismo e o Post-Romanticismo; primeiras tendencias modernas; música e danza na segunda metade do século XX; a música tradicional no mundo.

2º de bacharelato

	Historia da Música e da Danza. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Percepción, análise e documentación			
- i - d - l	B1.1. Escoita, visionado e análise de obras de música e danza representativas de cada período, procedentes doutras culturas o de manifestacións urbanas actuais, apreciando as súas características formais, estéticas e estilísticas.	B1.1. Expresar xuízos persoais mediante unha análise estética ou un comentario crítico a partir da audición ou visionado análise dunha obra determinada, considerando aspectos técnicos, expresivos e interpretativos, utilizando os coñecementos adquiridos e a terminoloxía apropiada. Seguimento de fragmentos musicais escritos en diferentes notacións para unha mellor comprensión das características da obra.	- HMDB1.1.1. Realiza desde unha perspectiva persoal unha valoración estética e crítica dunha obra concreta, ou dunha interpretación da mesma. - HMDB1.1.2. Domina o vocabulario e a terminoloxía científica aplicados á música e á danza. - HMDB1.1.3. Consulta e contrasta as fontes de información adecuadas para a elaboración dos comentarios.	- CCEC - CAA - CMCCT - CAA - CCL
- d - i	- B1.2. A obra artística no seu contexto histórico. - B1.3. Seguimento de fragmentos musicais escritos en	B1.2. Situar cronoloxicamente unha obra, trala súa escoita ou visionado análise, ou comparar obras de si-	HMDB1.2.1. Consulta e contrasta as fontes de información adecuadas para a elaboración dos comentarios.	- CCL - CCEC

	Historia da Música e da Danza. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- l - e	diferentes notacións para unha mellor comprensión das características da obra.	miliares características, representativas dos principais estilos ou escolas, sinalando semellanzas e diferenzas entre elas.		
			HDMB1.2.2. Coñece e explica as principais características dos estilos, os xéneros ou as escolas, distinguindo as diferenzas existentes entre varias obras.	- CAA - CCL
			HDMB1.2.3. Contextualiza a obra no seu momento histórico e/ou estilístico.	- CCEC - CCL
- d - l	B1.4. Elaboración de conclusións e valoracións estéticas propias, interrelacionando a música e a danza con outros aspectos do contexto en que foron creadas, seleccionando información procedente de diversas fontes sobre autorías e obras.	B1.3. Identificar as circunstancias culturais ou sociolóxicas que poidan incidir no desenvolvemento evolutivo das distintas épocas, estilos ou autores máis representativos da historia da música e da danza.	HDMB1.3.1 Comprende e explica a complexidade do fenómeno artístico extraendo conclusións propias en base aos coñecementos adquiridos na materia.	- CCEC - CAA
			HDMB1.3.2. Entende e explica a función das obras, a influencia na sociedade e noutras disciplinas artísticas no momento da súa creación.	- CCEC - CAA - CSC
			HDMB1.3.3. Comprende e describe o proceso creativo de músicos e coreógrafos.	- CAA - CSC
- d - e - h	B1.5. Lectura e comentario crítico de textos literarios-musicais e relativos á danza.	B1.4. Analizar textos relativos á música ou á danza.	HMDB1.4.1. Describe as formulacións plasmadas polo autor do texto e relaciónaos coas correntes estéticas e estilísticas dunha época concreta.	- CCL - CAA - CCEC
			HMDB1.4.2 Elabora análise de texto de xeito ordenado e metódica, sintetizando as ideas, distinguindo a información principal da secundaria usando un vocabulario técnico acorde.	- CAA - CCL
- b - d - e	B1.6. Estudio da música e da danza como soporte literario e como medio de intensificación dramática.	B1.5. Explicar, a partir dun exemplo proposto, a través dunha análise ou comentario, a utilización da música e da danza como soporte dun texto literario ou como medio de intensificación dramática en óperas, ballet, cine ou teatro.	HMDB1.5.1. Comprende e explica o papel da música e da danza e o xeito en que se relaciona con outras artes para configurar xunto a elas unha obra artística total.	- CAA - CCEC - CCL
			HMDB1.5.2. Explica a utilización que se fixo da música nunha situación concreta.	- CAA - CLL
			HMDB1.5.3. Selecciona pezas musicais para sonorizar ou ambientar situacións artísticas concretas.	- CD - CSIEE
- a - b	B1.7. A documentación: recursos bibliográficos e ferramentas de consulta; fontes musicais, audiovisuais,	B1.6. Elaborar traballos de investigación, individuais ou en grupo, sobre algún aspecto determinado e relativo á	HMDB1.6.1. Transmite certeza e seguridade na comunicación das ideas, así como dominio do tema de inves-	- CAA - CSIEE

	Historia da Música e da Danza. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - h - j	iconográficas e sonoras. B1.8. Elaboración de argumentacións e xuízos persoais, utilizando o léxico e a terminoloxía específica e xeral, sobre obras, textos relacionados coa música ou a danza, coas correntes estéticas ou coas autores ou autoras.	música, a danza, a literatura ou a estética da arte de calquera época, actual ou pasada.	tigación.	- CCEC - CCL
			HMDB1.6.2 . Selecciona correctamente témalos obxecto de investigación, establecendo prioridades e superando os obstáculos que vaian xurdindo con creatividade.	- CCL - CCEC - CAA
			HMDB1.6.3 Asume con responsabilidade o seu papel no traballo en grupo, tomando as decisións pertinentes.	- CSC - CSIEE
			HMDB1.6.4. Expón as súas reflexións sobre o proceso de investigación e elabora conclusións sobre o procedemento establecido, o reparto do traballo, as conclusións obtidas e unha posible continuación da investigación, facendo explícitas as súas impresións persoais sobre a experiencia.	- CSC - CSIEE - CCEC
			HMDB1.6.5. Expón de xeito preciso e ordenada, os resultados do seu traballo de investigación, citando as fontes consultadas.	- CCL - CAA - CSIEE - CCEC
			HMDB1.6.6. Utiliza as novas tecnoloxías da información e da comunicación, así como os distintos medios e soportes técnicos.	- CD - CAA
	Bloque 2. A música e a danza da Antigüidade á Idade Media			
- b - d - g - k - l	- B2.1. A música sacra: - O canto gregoriano. - Características, orixe e evolución. - Nacemento e evolución da polifonía: <i>Ars Antiqua</i> e <i>Ars Nova</i>. O código Calixtino. - B2.2. A música profana: xogares e goliardos. - B2.3.Os instrumentos medievais. - B2.4. A danza na Antigüidade. Exipto, Mesopotamia e Persia, pobo hebreo e Creta. - B2.5. A danza na Antigüidade clásica. Danzas teatrais en Roma e Grecia. A traxedia grega. - B2.6. A danza na Idade Media. A danza e a Igrexa. Carola, danza mesurada, momería e danza macabra.	B2.1. . Identificar, a través da audición ou do visionado, obras da idade antiga e medieval e describir os seus trazos máis característicos, xustificando a súa pertenza a este período histórico.	HMDB2.1.1. Capta e describe o carácter, o xénero, as características estéticas e os trazos estilísticos máis importantes das obras propostas.	- CAA - CCEC - CCL
			HMDB2.1.2. Coñece e describe as obras e os autores máis representativos deste períodos	- CCEC - CCL - CD

	Historia da Música e da Danza. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- B2.7. Fontes iconográficas. Iconografía pétrea en Galicia e códices alfonsinos. - B2.8. A lírica galaico-portuguesa. Afonso X o Sabio. - B2.9. Contexto histórico, social e cultural no que se desenvolveron a música e da danza na Antigüidade e na Idade Media.		B2.2. Interrelacionar a historia da música e da danza na idade antiga e medieval, así como as súas obras máis significativas, con outros aspectos da cultura, o contexto histórico e a sociedade do mesmo período.	HMDB2.2.1. Analiza a complexidade de circunstancias que, pola súa importancia, determinen o desenvolvemento dunha época, un estilo ou un autor determinado, establecendo xuízos críticos.	- CAA - CCEC - CSC - CCL
	Bloque 3. O Renacemento			
- b - d - g - k - l	- B3.1. A polifonía renacentista: características e procedementos compositivos. A Polifonía relixiosa. - B3.2. A música da Reforma e da Contrarreforma. A música vocal profana: o madrigal e o estilo madrigalesco. Principais polifonistas. - B3.3. O Renacemento en España: - a música vocal profana: vilancico e romance. - Polifonistas do século de ouro. Tomás Luis de victoria. - B3.4. A música instrumental en España. Organoloxía. Fontes de estudo. - B3.5. Danzas de corte. Tipos e características. - B3.6. Nacemento e evolución do Ballet de Corte.	B3.1. Identificar, a través da audición ou do visionado, obras do renacemento e describir os seus trazos máis característicos, xustificando o seu pertenza a este período histórico.	- HMDB3.1.1. Capta e describe o carácter, o xénero, as características estéticas e os trazos estilísticos máis importantes das obras propostas. - HMDB3.1.2. Coñece e describe as obras e os autores máis representativos deste período.	- CAA - CCEC - CCL - CD
	- B3.2.A música da Reforma e da Contrarreforma. A música vocal profana: o madrigal e o estilo madrigalesco. Principais polifonistas. - B3.3. O Renacemento en España: - A música vocal profana: vilancico e romance. - Polifonistas do século de ouro. Tomás Luis de victoria. - B3.4. A música instrumental en España. Organoloxía. Fontes de estudo.	B3.2. Interrelacionar a historia da música e da danza do renacemento, así como as súas obras máis significativas, con outros aspectos da cultura, o contexto histórico e a sociedade do mesmo período.	HMDB3.2.1. Analiza a complexidade de circunstancias que, pola súa importancia, determinen o desenvolvemento dunha época, un estilo ou un autor determinado, establecendo xuízos críticos.	- CAA - CCEC - CSC - CCL
	Bloque 4. O Barroco			
- b - d - g - k - l	- B4.1 A música no Barroco: características, periodización e escolas. - B4.2. O nacemento da ópera. Ópera seria e ópera bufa. - B4.3. A música e a relixión: cantata, oratorio e paixón. - B4.4. As formas instrumentais: orixe, características e evolución. - B4.5. Organoloxía. Tipoloxía da orquestra barroca.	B4.1. Identificar, a través da audición ou do visionado, obras do barroco e describir os seus trazos máis característicos, xustificando o seu pertenza a este período histórico.	- HMDB4.1.1. . Capta e describe o carácter, o xénero, as características estéticas e os trazos estilísticos máis importantes das obras propostas. - HMDB4.1.2. Coñece e describe as obras e os autores máis representativos deste período.	- CAA - CCEC - CCL - CCEC - CCL - CD

	Historia da Música e da Danza. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	- B4.6. Ópera Ballet, Comedia Ballet e outros xéneros no Barroco. - B4.7. Real Academia de danza en París. A chegada do profesionalismo na danza.			
	- B4.8. A música barroca en España. Música vocal sacra e profana. O teatro musical: a ópera e a zarzuela. A música instrumental. A música nas catedrais galegas. - B4.9. Principais compositores e compositoras. Función social da persoa compositora. - B4.10. Danzas cortesás do Barroco. O balé de Luís XIV. Música escénica.	B4.2. Interrelacionar a historia da música e da danza do barroco, así como as súas obras máis significativas, con outros aspectos da cultura, o contexto histórico e a sociedade do mesmo período.	HMDB4.2.1. Analiza a complexidade de circunstancias que, pola súa importancia, determinen o desenvolvemento dunha época, un estilo ou un autor determinado, establecendo xuízos críticos.	- CAA - CCEC - CSC - CCL
	Bloque 5. O Clasicismo			
- b - d - g - k - l	- B5.1. O estilo galante e a Escola de Mannheim. - B5.2. As formas instrumentais: orixe, características e evolución. - B5.3. Música sinfónica e de cámara. Música vocal: a reforma de Gluck. Ópera bufa e ópera seria. - B5.4. Principais compositores clásicos: Haydn, Mozart e Beethoven. - B5.5. Organoloxía: o piano, o cuarteto de corda; a evolución da orquestra. - B5.6. O Ballet de acción. Noverre e outros reformadores. Novos aspectos do espectáculo. Estética. Innovacións da posta en escena.	B5.1. Identificar, a través da audición ou do visionado, obras do clasicismo e describir os seus trazos máis característicos, xustificando o seu pertenza a este período histórico.	- HMDB5.1.1. Capta e describe o carácter, o xénero, as características estéticas e os trazos estilísticos máis importantes das obras propostas. - HMDB5.1.2. Coñece e describe as obras e os autores máis representativos deste período.	- CAA - CCEC - CCL - CD
	B5.7. O clasicismo en España.	B5.2. Interrelacionar a historia da música e da danza do clasicismo, así como as súas obras máis significativas, con outros aspectos da cultura, o contexto histórico e a sociedade do mesmo período.	HMDB5.2.1. Analiza a complexidade de circunstancias que, pola súa importancia, determinen o desenvolvemento dunha época, un estilo ou un autor determinado, establecendo xuízos críticos.	- CAA - CCEC - CSC - CCL
	Bloque 6. O Romanticismo, o Nacionalismo e o Post-Romanticismo			
- b - d - g - k - l	- B6.1. O romanticismo - A orquestra romántica. As formas sinfónicas. Sinfonía, concerto e música programática. - O piano romántico. A música de cámara. - A ópera. Tendencias. Evolución da ópera como espectáculo. O verismo. - O lied. A composición no romanticismo e Posromanticismo.	B6.1. Identificar, a través da audición ou do visionado, obras do romanticismo, o nacionalismo e o post-romanticismo e describir os seus trazos máis característicos, xustificando o seu pertenza a este período histórico.	- HMDB6.1.1. Capta e describe o carácter, o xénero, as características estéticas e os trazos estilísticos máis importantes das obras propostas. - HMDB6.1.2. Coñece e describe as obras e os autores máis representativos deste período.	- CAA - CCEC - CCL - CCEC - CCL - CD

	Historia da Música e da Danza. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	- B6.2. Orixe e significado dos nacionalismos musicais: – Escolas e estilos. – Figuras representativas da composición. - B6.3. O rexurdimento musical en Galicia: música instrumental e vocal. - B6.4. O ballet romántico, xénese e desenvolvemento. Principais obras e figuras. - B6.5. Período post-romántico no ballet. Principais obras e figuras do ballet imperial ruso. - B6.5. A danza española; orixes e consolidación das distintas vertentes: folclore, escola bolera, flamenco e danza estilizada.			
	- B6.7. A música na España do século XIX. A zarzuela. A música galega: principais compositores. - B6.8. Influencia da literatura na música.	B6.2. . Interrelacionar a historia da música e da danza en romanticismo, o nacionalismo e o post-romanticismo, así como as súas obras máis significativas, con outros aspectos da cultura, o contexto histórico e a sociedade do mesmo período.	HMDB6.2.1. Analiza a complexidade de circunstancias que, pola súa importancia, determinen o desenvolvemento dunha época, un estilo ou un autor determinado, establecendo xuízos críticos.	- CAA - CCEC - CSC - CCL
	Bloque 7. Primeiras tendencias modernas			
- b - d - g - k - l - h	- B7.1. O impresionismo. Características musicais e figuras representativas. - B7.2. A segunda escola de Viena: Do Posromanticismo ao Dodecafonismo. Composición e técnicas. - B7.3. O Neoclasicismo. Representantes principais da composición. Stravinski. - B7.4. Teatro musical europeo e americano a comezos do século XX. - B7.5. Orixe e desenvolvemento da música de jazz. - B7.6. Diferentes concepcións da orquestra no século XX.	B7.1. Identificar, a través da audición ou do visionado, obras do impresionismo, expresionismo e outros movementos da primeira metade do século XX e describir os seus trazos máis característicos, xustificando o seu pertenza a este período histórico.	- HMDB7.1.1. Capta e describe o carácter, o xénero, as características estéticas e os trazos estilísticos máis importantes das obras propostas. - HMDB7.1.2. Coñece e describe as obras e os autores máis representativos deste período.	- CAA - CCEC - CCL - CMCCT - CCEC - CCL - CD
	- B7.7. Os balés rusos. Diaghilev (coreógrafos, compositores e escenógrafos).A danza moderna - B7.8. Novas linguaxes no século XX: o século dos ismos: Surrealismo, Expresionismo, etc. - B7.9. Desenvolvemento da danza moderna nas primeiras décadas do século XX. - B7.10. A música en España na primeira metade do século. Falla e a xeración do 98. A Xeración da República. - B7.11. A música galega. Figuras representativas gale-	B7.2. Interrelacionar a historia da música e da danza da primeira metade do século XX, así como os seus movementos artísticos e obras máis significativas, con outros aspectos da cultura, o contexto histórico e a sociedade do mesmo período.	HMDB7.2.1 Analiza a complexidade de circunstancias que, pola súa importancia, determinen o desenvolvemento dunha época, un estilo ou un autor determinado, establecendo xuízos críticos.	- CAA - CCEC - CSC - CCL

	Historia da Música e da Danza. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	gas na diáspora.			
	Bloque 8. Música e Danza na segunda metade do século XX.			
- h - k - l - j	- B8.1.O.Serialismo Integral. - B8.2. As vangardas. Indeterminación e aleatoriedade. Novas grafías. Música electroacústica e música concreta. - B8.3. O Postserialismo. - B8.4. A música de vangarda española: a Xeración do 51. A música galega. Autores contemporáneos. - B8.5. A música e a danza popular moderna: jazz, pop, rock. - B8.6. A danza contemporánea. Evolución e expansión na segunda metade do século XX.	B8.1. Identificar, a través da audición ou do visionado, obras pertencentes aos movementos estilísticos da segunda metade do século XX e describir os seus trazos máis característicos, xustificando o seu pertencemento a este período histórico.	- HMDB8.1.1. Capta e describe o carácter, o xénero, as características estéticas e os trazos estilísticos máis importantes das obras propostas. - HMDB8.1.2. Coñece e describe as obras e os autores máis representativos deste período.	- CAA - CCEC - CCL - CMCCT - CCEC - CCL - CD
	- B8.7. Cante e baile flamenco. - B8.8. Música e danza popular galega - B8.9. A importancia da música cinematográfica, publicitaria e de ambientación. A danza no cinema. - B8.10. Os novos instrumentos. As novas tecnoloxías aplicadas a música.	B8.2. Interrelacionar a historia da música e da danza da segunda metade do século XX, así como os seus movementos artísticos e obras máis significativas, con outros aspectos da cultura, o contexto histórico e a sociedade do mesmo período.	HMDB8.2.1. Analiza a complexidade de circunstancias que, pola súa importancia, determinen o desenvolvemento dunha época, un estilo ou un autor determinado, establecendo xuízos críticos.	- CAA - CCEC - CSC - CCL
	Bloque 9. A música tradicional no mundo.			
- h - l - j - g	- B9.1.Danza e música exótica, étnica, folclórica e popular. Música e danza popular galega. - B9.2. Función social da música e a danza: ritos, tradicións, festas. - B9.3. Características da música e da danza: ritmo, melodía, morfoloxía, estilos de canto, texturas, pasos, disposicións, movementos. - B9.4.Organoloxía. Introducción aos instrumentos tradicionais. O instrumento musical como obxecto etnográfico.	B9. Identificar, a través da audición ou do visionado, obras da música tradicional, describindo os seus trazos máis característicos e distinguindo diferentes estilos, estéticas e usos.	HMDB9.1. Coñece e describe as principais características da música e a danza tradicional, distinguindo diferentes estilos de canto, melodías, escalas, texturas e ritmos.	- CCEC - CCL - CD

2.2.13 Imaxe e Son

Introdución

A materia Imaxe e Son ten como gran finalidade promover a formación de cidadáns e cidadás críticos, responsables e autónomos para a utilización, con solvencia e responsabilidade, das tecnoloxías da información e a comunicación, así como o desenvolvemento durante a súa formación das competencias comunicativas, dixitais e tecnolóxicas necesarias para realizar determinados produtos audiovisuais e multimedia con criterio estético e sensibilidade artística.

Esta materia encrúbase no estudo da realidade do estado das tecnoloxías do momento presente e dos métodos de traballo e produtos actuais, permitindo que o alumnado desenvolva o espírito creativo, crítico e estético, imprescindibles para desenvolver os proxectos da materia que traballarán as posibilidades que ofrece a integración da imaxe e do son nos produtos audiovisuais e multimedia; todo iso sen esquecer a importancia que ten a atención á non discriminación das persoas con minusvalía, a accesibilidade e o deseño para todos e todas no momento da elaboración dos contidos e mensaxes audiovisuais.

A materia estrutúrase en nove bloques: recursos expresivos utilizados en producións audiovisuais, análise de situacións audiovisuais, elaboración de guións audiovisuais, captación de imaxes fotográficas e de vídeo, tratamento dixital de imaxes, edición de pezas visuais, deseño de bandas sonoras, calidades técnicas do equipamento de son idóneo en radio e medios audiovisuais; equipamento técnico en proxectos multimedia.

2º de bacharelato

	Imaxe e Son. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Recursos expresivos utilizados en producións audiovisuais			
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l	▪ B1.1. A produción audiovisual: tipoloxía de xénero, intencionalidade comunicativa e códigos expresivos. ▪ B1.2. As características expresivas da imaxe: calidades plásticas, funcionais, semánticas e técnicas. ▪ B1.3. Característica expresivas nos distintos dispositivos de captación de imaxe analóxicos e dixitais ▪ B1.4. O encadre e o ángulo de cámara. Tipos de plano uso e funcionalidade. ▪ B1.5. Os conceptos espaciais da imaxe: valor expresivo e comunicativo. Campo e fóra de campo. Movemento interno e posta en escena. ▪ B1.6. Uso do son diexético e extradiexético. Voz en off.	▪ B1.1. Analizar criticamente os recursos expresivos utilizados nas producións audiovisuais, relacionando as características funcionais e tipolóxicas coa consecución dos obxectivos comunicativos.	▪ IS.1.1.1 Identifica a tipoloxía de xénero, a intencionalidade comunicativa e os códigos expresivos empregados na realización de distintos produtos audiovisuais, a partir do seu visionado e análise crítica.	▪ CSC
			▪ IS.1.1.2 Recoñece as características expresivas da imaxe fixa e móbil e as súas calidades plásticas, funcionais, semánticas e técnicas, en composicións fotográficas e produtos audiovisuais multimedia e new media.	▪ CD
			▪ IS.1.1.3 Valora as consecuencias comunicativas da utilización formal e expresiva do encadre, o ángulo de cámara e os seus movementos na resolución de diversas situacións audiovisuais.	▪ CSC
			▪ IS.1.1.4 Relaciona o valor expresivo e comunicativo dos conceptos espaciais da imaxe, tales como o campo, o fóra de campo e os movementos interno e externo dos planos, coa interpretación do relato audiovisual.	▪ CSC
	Bloque 2. Análise de situacións audiovisuais			

	Imaxe e Son. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l	▪ B2.1. Os elementos teóricos da montaxe audiovisual. Tipoloxías. ▪ B2.2. A temporalidade e o ritmo na edición. ▪ B2.3. Recursos técnicos da montaxe e a edición: corte, fundido e encadeado. ▪ B2.4. Os efectos e os signos de puntuación na transmisión comprensiva da mensaxe audiovisual. ▪ B2.5. Funciones da linguaxe. Fragmentación. Non fragmentación. Construción do significado. ▪ B2.6. Influencia da técnica da montaxe e a edición na percepción do espazo e a temporalidade.	▪ B2.1. Analizar situacións audiovisuais extraídas de produtos cinematográficos de diversos xéneros, aplicando as técnicas de linguaxe audiovisual e valorando os elementos que garanten o mantemento da continuidade narrativa e formal nunha produción audiovisual.	▪ IS.2.1.1 Analiza os elementos teóricos da montaxe audiovisual para a análise da continuidade da mensaxe narrativa de produtos filmicos.	▪ CCL	
			▪ IS.2.1.2 Diferenza as achegas máis significativas producidas na evolución histórica das teorías da montaxe audiovisual.	▪ CD	
			▪ IS.2.1.3 Valora as consecuencias da aplicación das técnicas de montaxe filmico no mantemento da continuidade narrativa, perceptiva, formal, de movemento, de acción e de dirección.	▪ CCEC	
			▪ IS.2.1.4 Relaciona a funcionalidade narrativa e expresiva dos efectos e os signos de puntuación, así como a súa corrección técnica, coa transmisión comprensiva da mensaxe nunha produción audiovisual.	▪ CAA	
			▪ IS.2.1.5 Xustifica as alternativas posibles na montaxe dun produto audiovisual, a partir da valoración do tratamento do tempo, do espazo e da idea ou contido.	▪ CSIEE	
	Bloque 3. Elaboración de guións audiovisuais				
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ k ▪ l	▪ B3.1. O guión como documento de traballo. A tradución do texto á imaxe e o son. ▪ B3.2. O guión audiovisual. Estrutura narrativa. idea temática. Escenas e secuencias. ▪ B3.3. Fases de creación de un guión. ▪ B3.4. O guión literario, o guión técnico e o storyboard. ▪ B3.5. A produción audiovisual multimedia: fases e persoal que intervéñen. ▪ B3.6. O guión audiovisual e o guión de audiodescrición.	▪ B3.1. Elaborar guións audiovisuais aplicando unha estrutura narrativa coherente coas posibilidades expresivas da imaxe, o son e a música.	▪ IS.3.1.1 Valora a importancia da función expresiva da imaxe, o son e a música no proceso de creación de guións audiovisuais.	▪ CCEC	
			▪ IS.3.1.2 Caracteriza a estrutura narrativa e a idea temática dun guión audiovisual de ficción, a partir da análise dun proxecto achegado.	▪	
			▪ IS.3.1.3 Constrúe o guión literario dunha determinada secuencia seguindo as fases estandarizadas nas producións audiovisuais: determinación da idea, documentación, storyline, argumento e tratamento.	▪ CCL	

	Imaxe e Son. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			IS.3.1.4 Realiza a transformación dunha secuencia dramática á estrutura propia dun guión técnico e un storyboard.	CSIEE
			IS.3.1.5 Relaciona os procesos e fases dunha produción audiovisual multimedia coas funcións do persoal técnico e artístico que intervéñen nesta.	CAA
			IS.3.1.6 Identifica as diferenzas e semellanzas na construción de guións audiovisuais e guións de audio-descrición.	CCL
	Bloque 4. Captación de imaxes fotográficas e de vídeo			
- b - d - g - h - i - k - l	- B4.1. Sistemas e dispositivos de captación e reprodución visual. Percepción visual e funcionamento das cámaras fotográfica e de vídeo. - B4.2. A iluminación da escena. - B4.3. A composición e aposta en escena: sentido estético e sentido narrativo. - B4.4. Tipos de movementos de imaxe. Desprazamento do eixe e desprazamento focal. - B4.5. Aspectos técnicos da imaxe: distancia focal, temperatura de cor, exposición e resolución. - B4.6. Diferentes tipoloxía de soportes audiovisuais e os seus formatos. - B4.7. Aplicación dos conceptos de plano, toma, exposición, enfoque, punto de vista e ángulo de encadre. - B4.8. Resolución da imaxe e almacenamento.	B4.1. Gravar pezas audiovisuais aplicando técnicas de captación de imaxes fotográficas e de vídeo, e reforzando a súa expresividade mediante os recursos e medios técnicos da linguaxe audiovisual.	IS.4.1.1 Compara o proceso de captación de imaxes do ollo humano e da percepción visual coa aplicación transferida aos sistemas de captación e reprodución visual.	CSC
			IS.4.1.2 Xustifica o efecto da iluminación das secuencias a captar polos sistemas técnicos audiovisuais.	
			IS.4.1.3 Dispón os flashes fotográficos ou a «iluminaciónlaxeira» necesaria para adecuar as condicións lumínicas da escena aos dispositivos de captura fotográfica ou de vídeo.	CMCCT
			IS.4.1.4 Rexistra coa cámara de vídeo e fotográfica as tomas, planos e secuencias introducindo os axustes necesarios de temperatura de cor, exposición, resolución, son e os metadatos coa información necesaria para a súa identificación.	CMCCT
			IS.4.1.5 Elixe as alternativas apropiadas de rexistro en fita magnética, discos ópticos, tarxetas de memoria e discos duros que resulten idóneas para diversos tipos de filmación ou gravación audiovisual.	
	B4.9. Dereitos de imaxe: Copyright e copyleft. Cesión de dereitos imaxe.	B4.2. Recoñecer os diferentes sistemas de xestión, distribución e protección de dereitos de autor.	IS.4.2.1 Utiliza recursos audiovisuais de acordo as leis de propiedade intelectual.	CSC

	Imaxe e Son. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 5. Tratamento dixital de imaxes			
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ i ▪ k ▪ l	▪ B5.1. Os axustes da imaxe fixa: balance de brancos, contraste, brillo e saturación. ▪ B5.2. A corrección de cor. ▪ B5.3. Correccións perspectivas da imaxe na posproducción.	▪ B5.1. Realizar o tratamento dixital de imaxes valorando características de cor, formatos e contraste e empregando técnicas de xeración, procesamento e retoque de imaxe fixa.	▪ IS.5.1.1 Corrixe anomalías dos orixinais de imaxe fixa, e realiza os axustes necesarios de contraste, equilibrio de gris, brillo e saturación, adaptando o resultado ás características do medio ou soporte final das imaxes.	
			▪ IS.5.1.2 Adapta e axusta as imaxes ás características técnicas do medio ou soporte final, garantindo, no seu caso, o rexistro espazo temporal e a continuidade das secuencias de imaxes fixas necesarias para a elaboración do material visual.	▪ CSIEE
			▪ IS.5.1.3 Elabora a imaxe final do proxecto mediante a aplicación de transformacións xeométricas e efectos de perspectiva necesarios, empregando técnicas e ferramentas específicas de edición.	▪ CMCCT
	Bloque 6. Edición de pezas visuais			
▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ k ▪ i ▪ l	▪ B6.1. O Proceso de posproducción: Selección de tomas, aplicación dos conceptos de ritmo, construción do significado e continuidade. ▪ B6.2. Elementos específicos da posproducción. Transicións, efectos dixitais e sonorización. ▪ B6.3. Formatos e códigos para a exportación de arquivos audiovisuais.	▪ B6.1. Editar pezas visuais aplicando técnicas de creación de secuencias dinámicas de gráficos e imaxes fixas e de montaxe audiovisual axustándoas a pezas musicais.	▪ IS.6.1.1 Relaciona as especificacións técnicas e as calidades operativas do equipamento de posproducción coas diversas metodoloxías de montaxe e edición en proxectos de cine, vídeo e televisión.	▪ CAA
			▪ IS.6.1.2 Configura o proxecto de edición de gráficos e imaxes fixas ou de edición non lineal, considerando o formato axeitado ao material orixinal e á difusión final que se pretende no proxecto.	▪ CSIEE
			▪ IS.6.1.3 Edita as pezas de vídeo, as fotografías, os gráficos, os rótulos e os elementos sonoros na liña de tempo do programa de edición, realizando transicións entre os planos, elaborando subtítulos, harmonizando o ton e sincronizando a duración da imaxe co audio.	▪ CD
			▪ IS.6.1.4 Exporta a peza visual de edición a un arquivo co formato necesario para a súa posterior reprodución.	

	Imaxe e Son. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			IS.6.1.5 Xustifica a idoneidade da edición lineal ou da edición non lineal en diversos proxectos de montaxe e posprodución.	CCEC
	Bloque 7. Deseño de bandas sonoras			
- b - d - g - h - k - i - l	- B7.1. A banda sonora da produción audiovisual: diálogos, efectos de son e música. - B7.2. Recursos específicos de linguaxe sonora. - B7.3. Os xéneros radiofónicos. - B7.4. Aplicación práctica dos conceptos teóricos de diálogos, efectos de son e música. Busca e elaboración de recursos sonoros para produtos audiovisuais. - B7.5. A audiodescrición e a subtitulación na produción audiovisual e a súa utilización na atención á minusvalía.	B7.1. Integrar o son e imaxe nun produto multimedia, audiovisual ou programa de raio, aplicando os recursos expresivos da linguaxe sonora e relacionando as súas posibilidades de articulación e combinación segundo os tipos de destinatarios.	IS.7.1.1 Especifica o valor funcional, expresivo e comunicativo dos recursos sonoros empregados na construción da banda sonora dunha produción audiovisual ou radiofónica.	
			IS.7.1.2 Recoñece as achegas tecnolóxicas e expresivas que o son achegou no proceso de transformación do cine mudo ao cine sonoro.	CMCCT
			IS.7.1.3 Identifica os recursos específicos de linguaxe sonora empregados na construción da banda sonora dunha produción audiovisual.	CCL
			IS.7.1.4 Diferenza as características estruturais, expresivas e funcionais dos xéneros radiofónicos, a partir da análise das grellas de programación de distintas emisoras de raio.	
			IS.7.1.5 Elabora mediante aplicacións dixitais a banda sonora dun produto audiovisual sinxelo ou multimedia e dun programa de raio, dando resposta aos seus requisitos comunicativos.	CD
			IS.7.1.6 Analiza e valora os produtos de audiodescrición e subtitulación de obras audiovisuais e multimedia para a atención á minusvalía visual e auditiva.	CSC
	B7.6. Dereitos de autor: Copyright e copyleft.	B7.2. Recoñecer os diferentes sistemas de xestión e protección de dereitos de autor.	IS.7.2.1 Utiliza recursos sonoros de acordo as leis de propiedade intelectual.	CSC
	Bloque 8. Calidades técnicas do equipamento de son idóneo en radio e medios audiovisuais			
- b - d - g	- B8.1. Características do son: frecuencia, intensidade. - B8.2. Medios de transmisión do son: ondas de radio e impulsos electromagnéticos	B8.1. Recoñecer as calidades técnicas do equipamento de son idóneo en programas de raio, gravacións musicais, e proxectos audiovisuais, xustificando as súas	IS.8.1.1 Analiza o proceso de captación do oído humano e a percepción das frecuencias audíbles.	CAA

	Imaxe e Son. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h - i - l	- B8.3. Sistemas de captación de son. Tipos de micrófonos. - B8.4. Sistemas de mestura de sons: A mesa de son. Os medios técnicos na captación de sons. Cableado e conectores. Dispositivos de rexistro e gravación. O software de edición son. - B8.5. A evolución do rexistro sonoro na historia das produción audiovisuais.	características funcionais e operativas	IS.8.1.2 Identifica os fitos máis importantes producidos na evolución histórica do rexistro sonoro.	CCEC
			IS.8.1.3 Recoñece os sistemas de captación e rexistro sonoro empregados na produción de audiovisuais e radio.	CCL
			IS.8.1.4 Identifica as prestacións técnicas dos diversos micrófonos e accesorios necesarios en proxectos audiovisuais e de espectáculos.	CMCCT
			IS.8.1.5 Describe as prestacións de liñas de audio con diferentes tipos de cables e conectores, en función dos requisitos de micrófonos, equipos reprodutores, equipos informáticos, e equipos de gravación e rexistro de audio que se van empregar en proxectos audiovisuais.	
			IS.8.1.6 Analiza as especificacións técnicas e as calidades operativas de diversas configuracións de equipamento de audio en gravacións en estudo de música, dobraxe e efectos sonoros.	CD
	Bloque 9. Equipamento técnico en proxectos multimedia			
- b - d - g - h - i - l	- B9.1. Prestación dos equipos informáticos na elaboración multimedia. - B9.2. Aplicacións informáticas para tratamento de imaxe, animación 2d, edición de vídeo e autoría. - B9.3. Formatos de arquivo empregados no tratamento dixital de imaxe, audio e vídeo na produción multimedia. - B9.4. Medidas de accesibilidade aos contidos multimedia.	B9.1. Recoñecer as prestacións do equipamento técnico en proxectos multimedia, identificando as súas especificacións e xustificando as súas aptitudes en relación cos requirimentos do medio e as necesidades dos proxectos.	IS.9.1.1 Identifica as prestacións do equipamento informático en proxectos multimedia.	CAA
			IS.9.1.2 Recoñece as prestacións técnicas e operativas das aplicacións de tratamento de imaxes, animación 2D, edición de vídeo e autoría.	
			IS.9.1.3 Xustifica a utilización de determinados formatos de arquivo de imaxe, audio e vídeo para cámaras fotográficas, escáneres, micrófonos, liñas de audio e reprodutores de vídeo, axeitados, aos proxectos multimedia.	CSIEE

	Imaxe e Son. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			IS.9.1.4 Valora as necesidades de usuarios con diferentes graos de accesibilidade e as esixencias técnicas dos diversos medios de explotación e as opcións de saída das aplicacións multimedia.	

2.2.14 Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial

Introdución

Formar cidadáns e cidadás capaces de asumir riscos, de innovar, con capacidade de negociación e pensamento estratéxico constitúe o reto desta materia, que trata de contribuír a formar persoas dotadas de capacidade para o emprendemento. Inclúe aspectos teóricos e prácticos orientados a preparar o alumnado para unha cidadanía responsable e para a vida profesional; axuda ao coñecemento das actividades e necesidades das persoas emprendedoras, persegue que as persoas poidan responsabilizarse da súa propia carreira e do seu camiño persoal de formación e da toma das decisións clave na súa vida, ademais da posibilidade de crear un negocio propio ou actuar como innovadoras no traballo dentro dunha organización.

Dentro da educación, o espírito emprendedor quedou ligado a materias relacionadas coa economía, se ben debe distinguirse o espírito emprendedor e o espírito de empresarial. Para este último fai falta ser capaz de identificar oportunidades no mercado e obter os recursos materiais e humanos necesarios para poñer o proxecto en marcha. Todas as persoas terán que emprender na súa vida persoal e laboral, terán que innovar e buscar novas respostas no mundo globalizado e cambiante ao que se enfrontan, aínda que non todas logran levar a cabo un proxecto empresarial propio. O espírito emprendedor é un concepto que inclúe valores persoais, tales como a creatividade, a disposición positiva para a innovación e o cambio, a confianza nun mesmo e nunha mesma, a motivación de logro, o liderado, a aceptación do fracaso como fonte de experiencia, e as actitudes de cooperación e de traballo en equipo.

A materia contribúe ao desenvolvemento, ademais, da competencia sentido de iniciativa e espírito emprendedor, que incide na consecución do benestar económico e social da comunidade, das competencias comunicación lingüística, matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, dixital, sociais e cívicas e aprender a aprender.

A materia estrutúrase en bloques: autonomía persoal, liderado e innovación; proxecto empresarial; finanzas.

1º ciclo ESO

	Iniciación á actividade emprendedora e empresarial. 1º ciclo ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	
	Bloque 1. Autonomía persoal, liderado e innovación				
- a - b - d - g	- B1.1. Autonomía e toma de decisións. - B1.2. Intereses, aptitudes e motivacións persoais.	B1.1. Tomar decisións para a resolución de problemas, elixindo opcións de forma independente e razoada, recorrendo a axuda selectivamente, recoñecendo as fortalezas e debilidades persoais en diversas situacións e, en especial, ante as tarefas encomendadas confiando nas súas aptitudes persoais e habilidades con responsabilidade e asunción das consecuencias.	IAEEB1.1.1. Identifica as fortalezas e debilidades persoais, relaciónaas cos diferentes ámbitos do desenvolvemento persoal e a vida diaria e aplicaas nas tarefas propostas.	IEE	
			IAEEB1.1.2. Resolve situacións propostas facendo uso dos seus recursos persoais con seguridade e confianza.	CAA	
			IAEEB1.1.3. Analiza os resultados alcanzados con conciencia do esforzo persoal aplicado e dos logros obtidos realizando propostas de mellora sobre o propio.	IEE	

Iniciación á actividade emprendedora e empresarial. 1º ciclo ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			traballo.	
▪ b ▪ g	▪ B1.3. A planificación: características, vantaxes e principios. Tipos de plans. O proceso da planificación.	▪ B1.2. Planificar tarefas e desenvolver as etapas de que constan establecendo puntos de control e estratexias de mellora para cada unha delas poñéndoo en relación coa consecución do logro pretendido.	▪ IAEEB1.2.1. A partir dun obxectivo establecido, realiza un listado de tarefas asignando prazos e compromisos na realización destas, asumindo as responsabilidades persoais e de grupo correspondentes	▪ CSC
			▪ IAEEB1.2.2. Recoñece a necesidade de reflexión e planificación previa á realización dunha tarefa marcando tempos, metas e secuencias relacionándoo coa eficiencia e calidade no cumprimento dos obxectivos finais.	▪ CAA
			▪ IAEEB1.2.3. Analiza unha situación determinada discriminando o que excede seu propio desempeño e valorando a necesidade de axuda externa e identificando os recursos idóneos para a situación proposta.	▪ CAA
▪ b ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h	▪ B1.4. Técnicas de comunicación. Habilidades para unha boa comunicación. ▪ B1.5. Técnicas de negociación: etapas, estilos e acordos. Estratexias do traballo en equipo.	▪ B1.3. Comunicarse e negociar cos demais mediante técnicas efectivas, resolvendo axeitadamente os conflitos e valorando a formulación e discusión de propostas persoais e de grupo como elementos para alcanzar o logro proposto, exercendo o liderado dun xeito positivo e organizando o traballo común.	▪ IAEEB1.3.1. Participa en situacións de comunicación de grupo demostrando iniciativa e respecto e expresando con claridade as súas ideas e recollendo e argumentando as dos demais integrantes.	▪ CLL
			▪ IAEEB1.3.2. Propón alternativas de solución intentando integrar intereses e alcanzar acordos aplicando técnicas de negociación e intentando influir positivamente nos demais.	▪ CLL
			▪ IAEEB1.3.3. Desempeña o rol de líder cando lle corresponde con respecto, entusiasmo e autocontrol organizando as tarefas do grupo e determinando normas de funcionamento que impliquen e motiven a todos e promovan a consecución da tarefa grupal.	▪ CSC
▪ a ▪ f ▪ g ▪ h	▪ B1.6. A Personalidade creativa. Creatividade e toma de decisións.	▪ B1.4. Propoñer solucións e posibilidades diverxentes ás situacións formuladas utilizando os recursos de modo novidoso e eficaz, empregando coñecementos previos para transferilos a situacións novas en ámbitos diferentes valorando a súa adecuación para anticipar resultados con iniciativa e talento crítico.	▪ IAEEB1.4.1. Propón solucións orixinais ás situacións formuladas xerando numerosas posibilidades a partir dun uso novidoso dos recursos cos que conta relacionando a innovación co progreso da sociedade.	▪ CAA ▪ CSC
			▪ IAEEB1.4.2. Emprega coñecementos previos na solución de situacións ou problemas mostrando a adecuación entre eles, presentando aplicacións que non se limiten ao uso habitual e salvando posibles rutinas ou prexuízos.	▪ CAA
			▪ IAEEB1.4.3. Investiga o seu entorno para detectar experiencias relacionadas coas tarefas formuladas que	▪ CAA

	Iniciación á actividade emprendedora e empresarial. 1º ciclo ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			poidan achegar solucións e lle permitan desenvolver unha visión proclive a afrontar desafíos e necesidades futuras e as súas consecuencias.	
	Bloque 2. Proxecto empresarial			
- a - b - d - g - l	- B2.1. Espírito emprendedor: calidades persoais, habilidades sociais e habilidades de dirección. - B2.2. Iniciativa emprendedora e carreira profesional. Tipos de emprendedores. - B2.3. O empresario na sociedade.	B2.1. Distinguir emprendedor, iniciativa emprendedora e empresario, relacionándoos coas calidades persoais, a capacidade de asunción de risco e a responsabilidade social implícita, analizando as carreiras e oportunidades profesionais cos seus itinerarios formativos e valorando as posibilidades vitais e de iniciativa emprendedora e "intraemprendemento" en cada unha delas.	IAEEB2.1.1. Define o concepto de iniciativa emprendedora e persoas emprendedoras clasificando os diferentes tipos de emprendedores (incluíndo os intraemprendedores e os emprendedores sociais) e as súas calidades persoais e relacionándoos coa innovación e o benestar social.	CLL
			IAEEB2.1.2. Identifica a capacidade de emprendemento das persoas referíndoa a diferentes campos profesionais e ás diferentes funcións existentes neles e analizando o seu plan persoal para emprender.	IEE
			IAEEB2.1.3. Determina o concepto de empresario identificando as súas características persoais, os tipos de empresarios e a achega social das empresas ao seu ámbito.	CAA
- f - g - l	- B2.4. A idea de proxecto de empresa. Avaliación da idea. Elementos e estrutura da empresa. O entorno, o rol social da empresa. - B2.5. O plan de empresa. Trámites de constitución da empresa. - B2.6. Planificación empresarial. - B2.7. Información e documentación para a xestión de empresas. Obrigas fiscais da empresa.	B2.2. Propoñer proxectos de negocio aplicando ideas creativas e técnicas empresariais innovadoras, analizando o entorno da empresa e asignando recursos materiais, humanos e financeiros de modo eficiente.	IAEEB2.2.1. Formula alternativas de negocio a partir de diversas técnicas de xeración de ideas determinando que necesidades sociais satisfaría, informándose sobre o contorno, e sinalando como crea valor e como xeraría beneficio.	IEE
			IAEEB2.2.2. Elabora un plan de negocio en grupo incluíndo a definición da idea e o obxecto de negocio, e deseña un plan de comercialización do produto e un plan económico financeiro, demostrando o valor do negocio para o contorno.	- CLL - CD
			IAEEB2.2.3. Valora a viabilidade do proxecto de negocio a partir de cálculos sinxelos de ingresos e gastos.	CMT
			IAEEB2.2.4. Planifica temporalizando os procesos vinculados ao desenvolvemento da actividade proposta no plan de negocio, identificando os recursos humanos e materiais necesarios.	CAA
			IAEEB2.2.5. Elabora documentos administrativos básicos das empresas propios do plan proposto relacio-	CLL

	Iniciación á actividade emprendedora e empresarial. 1º ciclo ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			nándoos coas distintas funcións dentro da empresa.	
			IAEEB2.2.6. Analiza e describe os trámites ante as administracións públicas necesarios para a posta en marcha dos negocios.	CLL
			IAEEB2.2.7. Identifica as obrigas fiscais das empresas segundo a súa actividade e forma xurídica, recoñecendo as como elementos do benestar comunitario.	CSC
- a - b - d - g	- B2.8. Avaliación e control dos proxectos de empresa. Control do plan de acción. - B2.9. Responsabilidade social e ambiental da empresa.	B2.3. Aplicar sistemas de avaliación do proxecto empregando as habilidades de toma de decisións e as capacidades de negociación e liderado e analizando o impacto social dos negocios dando prioridade ao ben común, a preservación do medio ambiente e a aplicación de principios éticos universais.	- IAEEB2.3.1. Aplica un sistema de control do proxecto establecendo indicadores a priori para cada fase demostrando flexibilidade e capacidade de innovar na solución dos problemas identificados. - IAEEB2.3.2. Identifica a responsabilidade corporativa da empresa describindo os valores da empresa e o seu impacto social e ambiental.	- CAA - CSC
	Bloque 3. Finanzas			
- e - f - g	- B3.1. O diñeiro: características, funcións e clases. - B3.2. Intermediarios, produtos e servizos financeiros. Novas formas colectivas de investimento e financiamento.	B3.1. Xestionar ingresos e gastos persoais e dun pequeno negocio recoñecendo as súas orixes e as necesidades de fondos a curto, medio e longo prazo, identificando as alternativas para o pagamento de bens e servizos.	- IAEEB3.1.1. Recoñece o valor social do diñeiro e o seu papel na economía persoal describindo pagamentos diarios, gastos e ingresos en relación co intercambio de bens e servizos e valorando que o diñeiro pode investirse, prestarse e pedirse prestado. - IAEEB3.1.2. Explica o papel dos intermediarios financeiros na sociedade e caracteriza e identifica os principais: bancos e compañías de seguros. - IAEEB3.1.3. Identifica os principais produtos e servizos financeiros para particulares e pequenas empresas como contas correntes, tarxetas de crédito e débito, cambio de divisas, transferencias, préstamos e créditos entre outros razoando a súa utilidade.	- CSC - CLL - CAA
- a - b - e - f - g	- B3.3. Planificación financeira ao longo da vida. - B3.4. Operacións de capitalización e préstamo. Rendibilidade e risco nas operacións financeiras. - B3.5. Obrigas fiscais dos cidadáns. - B3.6. Relacións nos mercados financeiros: información e negociación.	B3.2. Planificar a vida financeira persoal diferenciando entre operacións de capitalización e préstamo, razoando por que se pagan ou reciben intereses e quen son os axentes financeiros principais do noso sistema, comprendendo o diferente nivel de risco aparelado a cada unha das alternativas.	- IAEEB3.2.1. Xestiona as necesidades financeiras persoais de curto e longo prazo, identificando os diferentes tipos de ingresos e investimentos na vida das persoas e valorando o impacto da planificación e a importancia do aforo na vida de cada un. - IAEEB3.2.2. Valora a importancia e significado dos impostos relacionándoos co benestar social e coas ne-	- CAA - IEE - CSC

	Iniciación á actividade emprendedora e empresarial. 1º ciclo ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			cesidades de planificación financeira persoal.	
			IAEEB3.2.3. Interpreta o significado de rendemento en diversos contextos financeiros recoñecendo o nivel de risco asociado a diferentes alternativas de investimento, así como os beneficios da diversificación.	CAA
			IAEEB3.2.4. Calcula, en supostos básicos, as variables de operacións de capitalización e préstamo aplicando fundamentos elementais da matemática financeira.	CMT
			IAEEB3.2.5. Describe os principais dereitos e deberes dos consumidores no mundo financeiro recoñecendo as principais implicacións dos contratos financeiros máis habituais.	CLL
- a - e - g	B3.7. Actividade económica, demanda de diñeiro e tipos de xuro.	B3.3. Identificar algúns indicadores financeiros básicos, vinculándoos cos cambios nas condicións económicas e políticas do entorno recoñecendo a importancia das fontes de financiamento e gasto público.	IAEEB3.3.1. Relaciona as condicións básicas dos produtos financeiros cos principais indicadores económicos recoñecendo a interacción destes coas condicións económicas e políticas dos países.	CSC

2.2.15 Linguaxe e Práctica Musical

Introdución

A materia Linguaxe e Práctica Musical concíbese como unha continuación da formación musical recibida polo alumnado na etapa educativa anterior, que lle permite ampliar, desenvolver e aplicar, con autonomía e en contextos diversos, os coñecementos e capacidades que contribúen á adquisición dunha cultura musical sólida.

Considerando que a música ten como finalidade primordial a comunicación, é necesario que o alumnado conte coas ferramentas necesarias que lle axuden a comprender e participar do feito musical. Neste sentido, débese favorecer que o alumnado se implique activamente no proceso artístico musical.

A expresión e a linguaxe musical son os dous ámbitos do coñecemento musical en torno aos que se organiza esta materia; está estruturada en cinco bloques diferenciados (destrezas musicais, a audición comprensiva, a teoría musical, a creación e a interpretación e as tecnoloxías aplicadas ao son), que deben ser presentados nas actividades de ensino e aprendizaxe relacionados entre si, pois estes ámbitos complementáanse, interactúan, refórzanse e desenvólense mutuamente.

A comprensión dos elementos morfolóxicos e sintácticos da linguaxe musical contribúe a perfeccionar a capacidade de expresarse a través da interpretación e a creación do feito musical concreto, completándose así o proceso de adquisición dunha linguaxe; a súa aprendizaxe como instrumento de comunicación debe basearse, tamén, na audición comprensiva, na memoria musical, na práctica vocal, instrumental e rítmica e na lectoescritura musical como recurso útil para fixar os conceptos lingüísticos.

A expresión musical refírese á creación e interpretación de pezas vocais e instrumentais. A interpretación achega o alumnado a un repertorio musical amplo e variado, posibilita a adquisición de capacidades e destrezas técnicas e interpretativas e favorece a sensibilidade auditiva e a memoria musical. A interpretación instrumental e vocal, nunha educación musical na que a práctica é o centro da acción pedagóxica, é tamén un procedemento esencial para aprender os contidos da linguaxe musical e reforzar os coñecementos adquiridos, a experiencia, que é previa á abstracción conceptual. A creación musical explora os elementos propios da linguaxe musical, experimenta cos sons e combínalos a través da improvisación, dos arranxos e da composición.

Todo isto poténsiase coas tecnoloxías da información, a comunicación e a creación artística que, postas a disposición da música, constitúen un recurso importante para indagar, obter información e comunicarse, e un medio para crear e descubrir músicas de todos os estilos e culturas.

A materia Linguaxe e Práctica Musical debe estar orientada a despertar o interese do alumnado por participar, de forma activa, informada e lúdica, como oínte, intérprete ou compositor tanto na súa vida académica como na súa vida privada; o seu ensino debe partir dos coñecementos previos, gustos e costumes musicais do alumnado, e abordarse desde a práctica musical activa e participativa, vinculada á reflexión sobre o realizado. Estes principios, orientados ao desenvolvemento das capacidades perceptivas e expresivas e á comprensión do feito musical, servirán de base para consolidar aprendizaxes que transcendan o contexto no que se produciron.

Esta materia contribúe ao desenvolvemento de valores como o esforzo, a constancia, a disciplina, a toma de decisións, a autonomía, o compromiso, a asunción de responsabilidades e o espírito emprendedor, innovador e crítico. Tal e como demostran numerosos estudos publicados, a práctica musical mellora a memoria, a concentración, a atención, a psicomotricidade, o control das emocións, a autoestima, as habilidades para enfrontarse a un público ou a capacidade para traballar en grupo. A música favorece a adquisición das competencias clave, procura un ensino integral e axuda na maduración do alumnado novo, ademais de favorecer o espírito de motivación e superación persoal.

As disciplinas musicais non só desenvolven a creatividade, a sensibilidade artística e o criterio estético, tamén axudan ao alumnado, da mesma forma que o resto de materias desta etapa, a adquirir os coñecementos e habilidades para construír a súa personalidade, a traballar en equipo, desenvolver o pensamento crítico e a converterse en cidadáns e cidadás que actúen de xeito responsable e autónomo. En definitiva, a actividade musical, nas súas diversas facetas, favorece as capacidades sociais e expresivas do alumnado.

Esta materia estrutúrase en bloques: destrezas musicais, a audición comprensiva, a teoría musical, a creación e a interpretación e as tecnoloxías aplicadas ao son.

1º de Bacharelato

	Linguaxe e Práctica Musical. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Destrezas musicais			
- d - e - f - i - m	- B1.1. Utilización da voz, individual ou colectivamente, partindo do coñecemento do aparello fonador, o seu funcionamento, a respiración, emisión, articulación, relaxación e afinación. - B1.2. Interpretación vocal atendendo ás indicacións relativas á expresión, á dinámica, á agónica, á articulación dos sons e aos seus ataques e á ornamentación musical.	B1.1. Entoar cunha correcta emisión da voz, individual ou conxuntamente, unha melodía ou canción con acompañamento.	- LPMB1.1.1. 1. Coñece os órganos e funcións do aparello fonador. - LPMB1.1.2. Realiza exercicios de respiración, relaxación, articulación, fraseo..., valorándoos como elementos imprescindibles para a adquisición da técnica vocal. - LPMB1.1.3. Aplica a técnica vocal para cantar entoada e afinadamente, aplicando as indicacións expresivas e dinámicas presentes na partitura.	- CMCCT - CSC - CSC - CCEC
- c - d - i - l - m	B1.3. Entoación individual e colectiva de escalas, intervalos melódicos, harmónicos, de arpejos ou de acordes.	B1.2. Identificar e reproducir intervalos, modelos melódicos sinxelos, escalas ou acordes arpexiados a partir de diferentes alturas.	LPMB1.2.1. Reproduce e identifica intervalos, escalas o acordes a partir de diferentes alturas, utilizando unha correcta emisión da voz.	- CSC - CMCCT
- c - d - i - k - l - m	- B1.4. Interiorización do pulso. - B1.5. Interpretación instrumental atendendo ás indicacións relativas á expresión, á dinámica, á agónica, á ornamentación musical, á articulación dos sons e dos seus ataques. - B1.6. Práctica da lectura articulada e da escritura tanto melódica como harmónica nas claves de sol e fa en cuarta e da escritura tanto melódica como harmónica. - B1.7. Práctica de lectura de notas, sen clave, atén-	B1.3. Identificar e executar instrumental ou vocalmente, estruturas e patróns rítmicos ou melódicos simultáneos dunha obra breve ou fragmento, con ou sen cambio de compás, nun tempo establecido.	- LPMB1.3.1. Interpreta instrumental ou vocalmente con toda precisión dentro dun tempo establecido, estruturas rítmicas axeitadas a este nivel dunha obra ou fragmento, sentindo internamente o pulso e aplicando, se procede, as equivalencias nos cambios de compás. - LPMB1.3.2. Executa con independencia estruturas rítmicas simultáneas, utilizando e desenvolvendo a disociación auditiva e motriz. - LPMB1.3.3. Practica a lectura e a escritura musical,	- CMCCT - CCEC - CMCCT - CSC - CMCCT

Linguaxe e Práctica Musical. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	dose ao debuxo interválico. ■ B1.8. Práctica da lectura de obras musicais utilizando partituras.		recoñecendo a súa importancia para profundar na aprendizaxe da linguaxe musical.	■ CCEC
Bloque 2. A audición comprensiva				
■ i ■ l ■ m	■ B2.1. Percepción e identificación do pulso, dos acentos, dos compases binarios, ternarios e cuaternarios. ■ B2.2. Percepción, identificación e transcripción de fórmulas rítmicas básicas orixinadas polo pulso binario ou ternario. ■ B2.3. Percepción, identificación e transcripción de signos que modifican a duración, síncope, anacrusas, notas a contratempo, cambios de compás, grupos de valoración especial, equivalencias pulso-pulso e fracción-fracción etc.	■ B2.1. Recoñecer auditivamente o pulso dunha obra ou fragmento, así como o acento periódico e interiorizalo para manter durante breves períodos de silencio.	■ LPMB2.1.1. Percibe o pulso como referencia básica para a execución rítmica, así como a identificación do acento periódico base do compás, e logra unha correcta interiorización do pulso que lle permite posteriormente unha axeitada execución individual ou colectiva.	■ CMCCT ■ CSC
■ b ■ d ■ e ■ f ■ i ■ l	■ B2.4. Identificación auditiva das características morfolóxicas básicas das obras musicais, tanto as que teñen como fundamento a linguaxe da música culta como as que teñen como fundamento as linguaxes musicais contemporáneas, o jazz, a música tradicional, o rock, o flamenco e as músicas do mundo. ■ B2.5. Percepción, identificación auditiva e transcripción das escalas, funcións tonais-acordes maiores e menores, acordes de sétima dominante e de sétima diminuída, cadencias e os modos e intervalos fóra do concepto tonal. ■ B2.6. Recoñecemento comprensivo das texturas musicais e dos timbres instrumentais nas obras escoitadas ou interpretadas. ■ B2.7. Recoñecemento auditivo e transcripción dos esquemas rítmicos, das melodías, dos intervalos e dos fragmentos melódicos resultantes da combinación dos devanditos elementos. ■ B2.8. Reprodución vocal memorizada dos esquemas rítmicos, das melodías, dos intervalos e dos fragmentos melódicos resultantes da combinación dos devanditos elementos. ■ B2.9. Identificación de erros ou diferenzas entre un fragmento escrito e un fragmento escoitado. ■ B2.10. Transcripción de esquemas harmónicos das	■ B2.2. Recoñecer auditivamente e describir con posterioridade as características das obras escoitadas ou interpretadas	■ LPMB2.2.1. Percibe aspectos rítmicos, melódicos, tonais, modais, cadenciais, formais, tímbricos etc., das obras escoitadas ou interpretadas.	■ CMCCT ■ CCEC
			■ LPMB2.2.2. Utiliza a lectura e escritura musical como apoio á audición.	■ CCEC
			■ LPMB2.2.3. Escoita obras musicais seguindo a partitura.	■ CCEC
			■ LPMB2.2.4. Escoita e recoñece os elementos básicos das linguaxes propias da música culta, jazz, rock, flamenco, así como os máis importantes da linguaxe musical contemporánea.	■ CCEC
			■ LPMB2.2.5. Describe as características das obras escoitadas, utilizando a terminoloxía axeitada.	■ CCEC ■ CCL

Linguaxe e Práctica Musical. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	obras escoitadas.			
	Bloque 3. A teoría musical			
- d - i - l	- B.3.1. Coñecemento das grafías das fórmulas rítmicas, simultaneidade de ritmos, signos que modifican a duración, síncope, anacruse, notas a contra-tempo, os grupos de valoración especial contidos nun e varios pulsos, etc. - B.3.2. Coñecemento das grafías e dos termos relativos á expresión musical, á dinámica, ao tempo, á agónica, á articulación musical e ao ataque dos sons. - B.3.3. Aproximación ás grafías contemporáneas.	B.3.1. Coñecer e aplicar na lectura e na interpretación de partituras, os termos e signos relacionados co ritmo e coa expresión musical.	LPMB.3.1.1. Identifica e interpreta os termos e signos relacionados co ritmo e coa expresión musical.	- CMCCT - CCEC
			LPMB.3.1.2. Identifica e interpreta os signos gráficos propios da linguaxe musical contemporánea.	- CCEC - CCL - CMCCT
- i - l	- B.3.4. Coñecemento das normas de escritura melódica. - B.3.5. Coñecemento e comprensión dos ritmos característicos das danzas e das obras musicais. - B.3.6. Coñecemento e comprensión das escalas, funcións tonais, intervalos, cadencias, acordes básicos e complementarios, a tonalidade, a modalidade e a modulación. - B.3.7. Coñecemento dos principais sistemas de cifrado harmónico. - B.3.8. Coñecemento da ornamentación musical. - B.3.9. Comprensión do efecto que producen na música os sons da ornamentación e intensificación expresiva. - B.3.10. O ámbito sonoro das claves e a súa relación entre si.	B.3.2. Recoñecer nunha partitura os elementos básicos da linguaxe musical.	LPMB.3.2.1. Identifica os elementos básicos da linguaxe musical, utilizando diferentes soportes.	CCEC
			LPMB.3.2.2. Recoñece elementos básicos harmónicos e formais.	- CCEC - CMCCT
			LPMB.3.2.3. Aplica correctamente a terminoloxía propia da teoría musical.	- CCEC - CCL
	Bloque 4. A creación e a interpretación			
- c - d - i - j - k - l	B.4.1. Realización vocal ou instrumental de fórmulas rítmicas orixinadas polo pulso binario ou ternario e as súas variantes.	B.4.1. Realizar exercicios psicomotores e improvisar estruturas rítmicas sobre un fragmento escoitado de maneira tanto individual como conxunta.	LPMB.4.1.1. Practica variantes de fórmulas rítmicas coñecidas e improvisaas libremente, acordándoas col pulso e o compás do fragmento escoitado.	CMCCT
- c - d	B.4.2. Improvisación, tanto individual como colectiva, de breves melodías.	B.4.2. Improvisar, individual ou colectivamente, breves melodías tonais ou modais, pequenas for-	LPMB.4.2.1. Asimila os conceptos tonais e modais básicos, desenvolvendo a creatividade e a capacidade de	CCEC

Linguaxe e Práctica Musical. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- i - j - k - l	B.4.3. Utilización das escalas e acordes máis habituais no sistema modal e tonal.	mas musicais partindo de premisas relativas a diferentes aspectos da linguaxe musical.	seleccionar e usar libremente os elementos da linguaxe musical de acordo cunha idea e estruturados nunha forma musical.	
- a - b - c - d - h - i - l	B.4.4. Interpretación memorizada de obras ou fragmentos musicais vocais adecuados ao nivel con ou sen acompañamento.	B.4.3. Interpretar de memoria, individual ou conxuntamente, fragmentos de obras do repertorio seleccionados entre os propostos polo alumnado, valorando as aportacións do grupo e desenvolvendo o espírito crítico.	LPMB.4.3.1. Coñece o repertorio traballado e ten capacidade de memorización, sensibilidade musical e capacidade expresiva.	CCEC
			LPMB.4.3.2. Mantén unha actitude positiva ante a música e os compañeiros.	- CSC - CCEC
			LPMB.4.3.3. Utiliza os instrumentos da aula cunha técnica correcta.	CSC
			LPMB.4.3.4. Aplica a técnica vocal para cantar entoada e afinadamente nas actividades de interpretación.	CSC
			LPMB.4.3.5. Mantén unha actitude positiva para integrarse como un membro máis no grupo.	CSC
- a - b - c - d - h - i - j - l	- B.4.5. Achegamento aos procesos compositivos máis habituais. - B.4.6. Utilización da expresión corporal e o movemento corporal como complemento ao feito musical. - B.4.7. Desenvolvemento da lateralidade a través da realización simultánea de diferentes ritmos básicos	B.4.4. Improvisar ou compoñer e interpretar unha breve obra musical para unha melodía dada, que necesite a participación de varios executantes e incorporar movemento coreográfico, utilizando os coñecementos musicais adquiridos.	LPMB.4.4.1. Crea unha pequena obra musical utilizando os coñecementos musicais adquiridos.	- CCEC - CAA - CMCCT
			LPMB.4.4.2. Constrúe a través do movemento unha creación coreográfica adecuando a súa concepción ao carácter expresivo da obra.	- CSC - CAA
- a - b - c - l	- B.4.8. Participación activa na organización e realización de actividades musicais desenvolvidas en diferentes contextos. - B.4.9. Participación na organización e realización de actividades con respecto e disposición para superar estereotipos e prexuízos, tomando conciencia, como parte dun grupo, do enriquecemento que se produce coas aportacións dos demais.	B.4.5. Saber comportarse como espectador e intérprete e controlar o medo escénico nas actuacións.	LPMB.4.5.1. Compórtase de maneira correcta como espectador e como intérprete na realización de actividades musicais desenvolvidas en diferentes contextos.	CSC
			LPMB.4.5.2. Practica as técnicas necesarias para controlar o medo escénico.	CSC
	Bloque 5. As tecnoloxías aplicadas ao son			
- d - e	B.5.1. O fenómeno físico-harmónico, o movemento ondulatorio, a serie de Fourier.	B.5.1. Realizar traballos e exercicios aplicando as ferramentas que ofrecen as novas tecnoloxías.	LPMB.5.1.1. Utiliza correctamente editores de partituras, secuenciadores, MIDI e software para aplicacións audio-	- CD - CMCCT

Linguaxe e Práctica Musical. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- f - g - h - i - j - k - l	- B.5.2. As características acústicas dos instrumentos: os instrumentos transpositores, electrónicos e a manipulación artificial do son. - B.5.3. Fundamentos dos sistemas de afinación. As proporcións asociadas aos intervalos: consonancia e disonancia. A serie harmónica. Índices acústicos. O diapasón. - B.5.4. A transmisión e o amortecemento do son. - B.5.5. O sinal analóxico e o sinal dixital. A dixitalización do son analóxico. - B.5.6. A síntese do son: a mostraxe (samplers), os filtros de frecuencias, multipistas. - B.5.7. O hardware musical: os ordenadores, as tarxetas de son, as conexións. - B.5.8. Tipos de software musical: editores de partituras, secuenciadores, programas xeradores de acompañamentos, mesas de mesturas.		visuais.	
- g - h - i - j - l	- B.5.9. Práctica dos sistemas de gravación, analóxica ou dixital, de procesamento de sons de comunicación MIDI en interpretacións ou creacións propias. - B.5.10. O uso da música con soporte electrónico en producións escénicas ou audiovisuais. - B.5.11. Realización de sonorizacións a través da improvisación, composición ou selección musical de textos ou de imaxes.	B.5.2. Crear pezas sonoras ou audiovisuais utilizando distintos sistemas de reprodución e gravación de son.	LPMB.5.2.2. Utiliza de forma autónoma os recursos tecnolóxicos como ferramentas para a audición, a interpretación, a creación, a edición, a gravación, a investigación e a aprendizaxe do feito musical.	- CAA - CD - CMCCT

2.2.16 Música

Introdución

A música, como ben cultural e como linguaxe e medio de comunicación non verbal, constitúe un elemento con gran valor na vida das persoas; ademais, favorece o desenvolvemento integral dos individuos, intervéñ na súa formación emocional e A música, como ben cultural e como linguaxe e medio de comunicación non verbal, constitúe un elemento con gran valor na vida das persoas; ademais, favorece o seu desenvolvemento integral, intervéñ na súa formación emocional e intelectual, a través do coñecemento do feito musical como manifestación cultural e histórica, e contribúe ao afianzamento dunha postura aberta, reflexiva e crítica no alumnado.

Na actualidade, a música constitúe un dos principais referentes de identificación da mocidade. Co desenvolvemento tecnolóxico multiplicáronse as canles de acceso ás cada vez máis numerosas fontes de cultura musical, así como aos seus diversos xeitos de creación e interpretación a través de vehículos que forman parte da súa vida cotiá, como Internet, dispositivos móbiles, reprodutores de son ou videoxogos; ademais, fomenta o desenvolvemento da percepción, a sensibilidade estética, a expresión creativa e a reflexión crítica.

Así mesmo, esta materia contribúe ao desenvolvemento de valores como o esforzo, a constancia, a disciplina, a toma de decisións, a autonomía, o compromiso, a asunción de responsabilidades e o espírito emprendedor, innovador e crítico, que contribúen ao desenvolvemento integral da persoa. A práctica musical mellora a memoria, a concentración, a atención, a psicomotricidade, o control das emocións, a autoestima, as habilidades para enfrontarse a un público ou a capacidade para traballar en grupo. A música potencia o desenvolvemento de capacidades como a comunicación oral e escrita, o pensamento matemático ou o coñecemento tecnolóxico e científico, que axudan á adquisición das competencias, procura un ensino integral e axuda na maduración do alumnado novo.

Transcendendo estes valores estéticos, propios da competencia de conciencia e expresións culturais, o alumnado aprenderá actitudes de cooperación e traballo en equipo ao formar parte de diversas agrupacións nas que cada quen asumirá diferentes roles para poder interpretar música en conxunto. Por outra parte, é interesante fomentar actitudes emprendedoras que acheguen o alumnado ás diferentes profesións no ámbito musical e non musical.

Esta materia fomenta as actividades colaborativas, a integración dos e das estudantes nun grupo, fomentando o intercambio de ideas, o respecto entre iguais, a integración, a creatividade, o coñecemento doutros contextos e o desenvolvemento da intelixencia emocional.

O estudo desta materia parte dos coñecementos previos adquiridos polo alumnado na educación primaria e do seu desenvolvemento evolutivo, profundando con elementos que, dado o seu nivel de abstracción, deben abordarse neste momento de desenvolvemento do alumnado.

Dotar aos alumnos e ás alumnas dun vocabulario que permita a descrición de fenómenos musicais, unha comprensión da linguaxe musical como medio de expresión artística, unha sensibilidade cara á expresión musical e o entendemento da música como un fenómeno imbricado na historia e na sociedade son, entre outros, os obxectivos desta materia. Tamén se lle outorga un papel importante á análise das obras musicais, entendendo que se pode levar a cabo en distintos niveis de profundidade.

Os elementos do currículo básico organizáronse en catro bloques, moi relacionados entre si, que comparten múltiples elementos:

- “Interpretación e creación” integra a expresión instrumental, vocal e corporal coa improvisación e composición musical, o que permitirá ao alumnado participar da música dunha forma activa, como músicos.
- “Escoita” pretende crear a primeira actitude fundamental cara a esta arte e dotar ao alumnado das ferramentas básicas para gozar da mesma a través da audición e comprensión do feito musical.
- “Contextos musicais e culturais” relaciona a música coa cultura e a historia, dá a coñecer o valor do patrimonio musical español e galego e ensina a identificar o estilo e as características distintivas da música que delimitan cada un dos períodos históricos básicos.
- “Música e tecnoloxías” pretende abarcar o coñecemento e a práctica da interacción entre música e novas tecnoloxías. Estes aspectos teñen especial importancia debido á proximidade que as tecnoloxías teñen na vida cotiá do alumnado, polo que se pretende xerar unha vinculación entre a linguaxe tecnolóxica que utilizan habitualmente e a música dentro do aula.

Finalmente vese necesario resaltar a importancia do uso dunha metodoloxía axeitada a este enfoque curricular, que posibilita que o alumnado sexa protagonista da súa propia aprendizaxe, traballando de xeito colaborativo, onde a práctica e vivencia do feito musical sexa real e relevante para o alumnado, para a comunidade educativa e para a contorna social.

2º de ESO

	Música. 2º ESO			
Obxectivos		Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Interpretación e creación			
I	- B1.1. Os parámetros do son. Elementos básicos da linguaxe musical - B1.2. As características da voz e da palabra como medios de expresión musical. Habilidades técnicas e interpretativas, exploración e descubrimento das posibilidades da voz como medio de expresión musical. - B1.3. Os instrumentos e o corpo como medios de expresión musical: características xenéricas e formais. - B1.4. Agrupacións vocais e instrumentais na música de diferentes xéneros, estilos e culturas. A interpretación individual e en grupo. - B1.5. Práctica da relaxación, a respiración, a articulación, a resonancia e a entoación. - B1.6. Fomento da sensibilidade estética, desenvolvida a través da comprensión e interiorización da música.	B1.1. Recoñecer os parámetros do son e os elementos básicos da linguaxe musical, utilizando unha linguaxe técnica apropiada e aplicándoos a través da lectura ou a audición e interpretación de pequenas obras ou fragmentos musicais.	MUB1.1.1. Recoñece os parámetros do son e os elementos básicos da linguaxe musical, utilizando unha linguaxe técnica apropiada.	- CCEC - CCL
			MUB1.1.2. Recoñece e aplica os ritmos e compases a través da lectura o a audición de pequenas obras ou fragmentos musicais.	- CMCCT - CCEC
			MUB1.1.3. Identifica e transcribe ditados de patróns rítmicos e melódicos con formulacións sinxelas en estruturas binarias, ternarias e cuaternarias.	- CMCCT - CCE C

Música. 2º ESO				
Obxectivos		Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ I	■ B1.7. As grafías e outras formas de notación musical, convencionais e propias, empregadas como expresión musical.	■ B1.2. Distinguir e utilizar os elementos da representación gráfica da música (colocación das notas no pentagrama; clave de sol e de fa en cuarta; duración das figuras; signos que afectan á intensidade e matices; indicacións rítmicas e de tempo, etc.).	■ MUB1.2.1. Distingue e emprega os elementos que se utilizan na representación gráfica da música (colocación das notas no pentagrama; clave de sol e de fa en cuarta; duración das figuras; signos que afectan á intensidade e matices; indicacións rítmicas e de tempo, etc.).	■ CCEC
■ I	■ B1.8. Exploración das posibilidades de diversas fontes sonoras e práctica de habilidades técnicas para a interpretación. ■ B1.9. Experimentación e práctica das distintas técnicas do movemento e da danza, expresión dos contidos musicais a través do corpo e do movemento e a interpretación dun repertorio variado de danzas.	■ B1.3. Improvisar e interpretar estruturas musicais elementais construídas sobre os modos e as escalas máis sinxelas e os ritmos máis comúns.	■ MUB1.3.1. Improvisa e interpreta estruturas musicais elementais construídas sobre os modos e as escalas máis sinxelas e os ritmos máis comúns.	■ CSIEE ■ CCEC
			■ MUB1.3.2. Utiliza os elementos e recursos adquiridos para elaborar arranxos e crear cancións, pezas instrumentais e coreografías.	■ CAA ■ CCEC
■ b ■ d	■ B1.10. Práctica das pautas básicas da interpretación: silencio, atención ao director/a e aos/as e outros/as intérpretes, audición interior, memoria e adecuación ao conxunto. ■ B1.11. Aceptación e cumprimento das normas que rexen a interpretación en grupo e a achega das ideas musicais que contribúan ao perfeccionamento da tarefa común. ■ B1.12. Aceptación e predisposición para mellorar as capacidades técnicas e interpretativas propias e respecto ante outras formas de expresión.	■ B1.4. Amosar interese polo desenvolvemento das capacidades e habilidades técnicas como medio para as actividades de interpretación, aceptando e cumprindo as normas que rexen a interpretación en grupo e aportando ideas musicais que contribúan ao perfeccionamento da tarefa común.	■ MUB1.4.1. Amosa interese polo coñecemento e aplicación de técnicas e normas do coidado da voz, o corpo e os instrumentos.	■ CCEC
			■ MUB1.4.2. Canta pezas vocais propostas aplicando técnicas que permitan unha correcta emisión da voz.	■ CCEC
			■ MUB1.4.3. Practica a relaxación, a respiración, a articulación, a resonancia e a entoación.	■ CCEC
			■ MUB1.4.4. Adquire e aplica as habilidades técnicas e interpretativas necesarias nas actividades de interpretación adecuadas ao nivel.	■ CCEC
			■ MUB1.4.5. Coñece e pon en práctica as técnicas de control de emocións á hora de mellorar os seus resultados na exposición ante un público.	■ CAA
■ a ■ I	■ B1.13. A improvisación, a elaboración de arranxos e a composición como recursos para a creación musical en todas as súas vertentes; elaboración de arranxos de cancións e pezas instrumentais, con acompañamentos sinxelos e a selección de distintos tipos de organización musical. ■ B1.14. Composición individual ou en grupo de cancións e pezas instrumentais para distintas agrupacións a partir da combinación de elementos e recursos presentados no contexto das diferentes actividades que se realizan na aula.	■ B1.5. Amosar interese polas actividades de composición e improvisación e amosar respecto polas creacións dos seus compañeiros.	■ MUB1.5.1. Realiza improvisacións e composicións partindo de pautas previamente establecidas.	■ CCEC
			■ MUB1.5.2. Amosa unha actitude de superación e mellora das súas posibilidades e respecta as distintas capacidades e formas de expresión dos seus compañeiros.	■ CSIEE
■ G	■ B1.15. Práctica de pezas musicais aprendidas a través	■ B1.6. Participar activamente e con iniciativa persoal nas	■ MUB1.6.1. Practica, interpreta e memoriza pezas	■ CCEC

	Música. 2º ESO			
Obxectivos		Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ L ▪ d	da memorización e da lectura de partituras. ▪ B1.16. Sonorización de representacións dramáticas, actividades de expresión corporal e danza e imaxes fixas e en movemento na realización de producións audiovisuais.	actividades de interpretación, asumindo diferentes roles, intentando concertar su acción coa do resto do conxunto, aportando ideas musicais e contribuíndo ao perfeccionamento da tarefa en común.	vocais, instrumentais e danzas de diferentes xéneros, estilos e culturas, aprendidas por imitación e a través da lectura de partituras con diversas formas de notación, adecuadas ao nivel.	
			▪ MUB1.6.2. Practica, interpreta e memoriza pezas vocais, instrumentais e danzas do patrimonio español e galego.	▪ CCEC
			▪ MUB1.6.3. Mostra apertura e respecto cara as propostas do profesorado e dos compañeiros e das compañeras.	▪ CSC
			▪ MUB1.6.4. Practica as pautas básicas da interpretación: silencio, atención ao director e aos outros intérpretes, audición interior, memoria e adecuación ao conxunto, mostrando espírito crítico ante a súa propia interpretación e a do seu grupo.	▪ CSC
			▪ MUB1.6.5. Participa de maneira activa en agrupacións vocais e instrumentais, colaborando con actitudes de mellora e compromiso e mostrando unha actitude aberta e respectuosa.	▪ CSC
	Bloque 2. Escoita			
▪ I	▪ B2.1. Utilización dos recursos necesarios para a comprensión da música escoitada. ▪ B2.2. Identificación dos elementos da música e das súas características na audición e na análise de obras musicais. ▪ B2.3 Clasificación e discriminación auditiva dos diferentes tipos de voces e instrumentos e das distintas agrupacións vocais e instrumentais.	▪ B2.1. Identificar e describir os diferentes instrumentos e voces e as súas agrupacións.	▪ MUB2.1.1. Diferenza as sonoridades dos instrumentos da orquestra, así como a súa forma, e os diferentes tipos de voces.	▪ CCEC
			▪ MUB2.1.2. Diferenza as sonoridades dos instrumentos máis característicos da música popular moderna, do folclore, e doutras agrupacións musicais.	▪ CCEC
▪ I	▪ B2.4. Elementos que interveñen na construción dunha obra musical: melodía, ritmo, harmonía, timbre, textura, forma, tempo, dinámica, etc.	▪ B2.2. Seguir distintos tipos de partituras no contexto das actividades musicais da aula como apoio ás tarefas de audición.	▪ MUB2.2.1. Sigue partituras como apoio á audición.	▪ CCEC
▪ b ▪ a	▪ B2.5. Interese por desenvolver hábitos positivos e de respecto aos demais durante a escoita.	▪ B2.3. Valorar o silencio como condición previa para participar nas audicións.	▪ MUB2.3.1. Valora e aplica o silencio como elemento indispensable para a interpretación e a audición.	▪ CAA
▪ h ▪ I	▪ B2.6. Audición, análise elemental e apreciación crítica de obras vocais e instrumentais de distintos estilos, xé-	▪ B2.4. Identificar e describir, mediante o uso de distintas linguaxes (gráfico, corporal ou verbal), algúns elemen-	▪ MUB2.4.1. Describe os diferentes elementos das obras musicais propostas.	▪ CCL ▪ CCEC

	Música. 2º ESO			
Obxectivos		Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	neros, tendencias e culturas musicais, incluíndo as interpretacións e composicións realizadas na aula. Investigación de músicas de distintas características e por ampliar as propias preferencias musicais.	tos e formas de organización e estruturación musical (ritmo, melodía, textura, timbre, repetición, imitación, variación) dunha obra musical interpretada en vivo ou gravada.	- MUB2.4.2. Utiliza de xeito guiado diferentes recursos como apoio ao análise musical. - MUB2.4.3. Emprega conceptos musicais para comunicar coñecementos, xuízos e opinións musicais de forma oral e escrita con rigor e claridade.	- CCEC - CCL
- e - f - k	B2.7. Sensibilización e actitude crítica ante o consumo indiscriminado de música e a contaminación sonora.	B2.5. Identificar situacións do ámbito cotián nas que se produce un uso indiscriminado do son, analizando as súas causas e propoñendo solucións.	- MUB2.5.1. Toma conciencia da contribución da música á calidade da experiencia humana, mostrando unha actitude crítica ante o consumo indiscriminado de música. - MUB2.5.2. Elabora traballos de indagación sobre a contaminación acústica.	- CSC - CSIEE - CD
	Bloque 3. Contextos musicais e culturais			
- k - l	- B3.1. A música ao servizo doutras linguaxes; corporal, teatral, cinematográfica, radiofónica ou publicitaria. - B3.2. Análise da música empregada en diferentes tipos de espectáculos e producións audiovisuais.	B3.1. Realizar exercicios que reflictan a relación da música con outras disciplinas.	- MUB3.1.1. Recoñece, crea e interpreta distintas manifestacións da danza. - MUB3.1.2. Distingue as diversas funcións que cumpre a música na nosa sociedade.	- CCEC - CCEC
j	B3.3. A pluralidade de estilos na música actual. Características culturais, artísticas e formais.	B3.2. Demostrar interese polas músicas de distintas características, épocas e culturas, e por ampliar e diversificar as propias preferencias musicais, adoptando unha actitude aberta e respectuosa.	MUB3.2.1. Amosa interese por coñecer os distintos xéneros musicais e as súas funcións expresivas, gozando deles como oínte con capacidade selectiva.	CCEC
- j - l	- B3.4. Emprego e coñecemento dos recursos necesarios para a conservación e a difusión das creacións musicais propias e alleas. - B3.5. Utilización de diversas fontes de información para indagar sobre instrumentos, compositores e compositoras, concertos e producións musicais en vivo e gravadas, tanto do patrimonio galego como da música occidental en xeral e doutras culturas.	B3.3. Apreciar a importancia do patrimonio cultural musical español e galego e comprender o valor de conservalo e transmitilo.	- MUB3.3.1. Valora e respecta a importancia do patrimonio musical español e galego - MUB3.3.2. Practica, interpreta e memoriza pezas vocais, instrumentais e danzas do patrimonio español e galego. - MUB3.3.3. Coñece e describe os instrumentos tradicionais españois e galegos.. - MUB3.3.4. Contribúe á conservación, recuperación e transmisión do patrimonio musical galego colaborando na recollida, gravación e transcrición de pezas.	- CCEC - CCEC - CCEC - CCEC - CSIEE
h	B3.6. Recollida de información, valoración e exposición do feito musical e as súas opinións.	B3.4. Valorar a asimilación e o emprego dalgúns conceptos musicais básicos necesarios á hora de emitir	MUB3.4.1. Emprega un vocabulario adecuado para describir percepcións e coñecementos musicais	CCL

	Música. 2º ESO			
Obxectivos		Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
e		xuízos de valor ou «falar de música».	MUB3.4.2. Comunica coñecementos, xuízos e opinións musicais de forma oral e escrita con rigor e claridade.	CCL
- e - I	B3.7. A música actual, novas tendencias, concertos en directo.	B3.5. Mostrar interese e actitude crítica pola música actual, os musicais, os concertos en vivo e as novas propostas musicais, valorando os elementos creativos e innovadores dos mesmos.	- MUB3.5.1. Utiliza diversas fontes de información de xeito guiado para indagar sobre as novas tendencias, representantes, grupos de música popular, etc., e realiza unha revisión crítica de ditas producións. - MUB3.5.2. Interésase por ampliar e diversificar as preferencias musicais propias.	- CD - CAA
	Bloque 4. Música e tecnoloxías			
- e - I	- B4.1. Utilización de dispositivos electrónicos, recursos da internet e software musical de distintas características para o adestramento auditivo, a escoita, a interpretación e a creación musical. - B4.2. Aplicación de diferentes técnicas de gravación, analóxica e dixital, para rexistrar as creacións propias, as interpretacións realizadas no contexto da aula e outras mensaxes musicais. - B4.3. Utilización das tecnoloxías da información nos procesos de creación musical. - B4.4. Coñecemento e emprego das tecnoloxías da información na interpretación e gravación de pezas musicais. - B4.5. Emprego e coñecemento dos recursos necesarios para a conservación e a difusión das creacións musicais propias e alleas.	B4.1. Utilizar recursos tecnolóxicos dispoñibles para gravar e reproducir música.	- MUB4.1.1. Coñece algunhas das posibilidades que ofrecen as tecnoloxías e as utiliza como ferramentas para a actividade musical. - MUB4.1.2. Participa na produción musical demostrando o uso adecuado dos materiais relacionados, métodos e tecnoloxías.	- CD - CD - CSIEE
- e - I	B4.6. O son e a música nos medios audiovisuais e nas tecnoloxías da información e a comunicación. Valoración dos recursos tecnolóxicos como instrumentos para o coñecemento e gozo da música.	B4.2. Utilizar de maneira funcional os recursos informáticos dispoñibles para a aprendizaxe e indagación do feito musical.	MUB4.2.1. Utiliza de xeito guiado as fontes e os procedementos apropiados para elaborar traballos sobre temas relacionados co feito musical.	CD

3º de ESO

	Música. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Interpretación e creación			

	Música. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ I	■ B1.1. Repaso dos elementos da representación gráfica da música.	■ B1.1. Distinguir e utilizar os elementos da representación gráfica da música (colocación das notas no pentagrama; notas adicionais, clave de sol e de fa en cuarta; duración das figuras; signos que afectan á intensidade e matices; indicacións rítmicas e de tempo, etc.).	■ MUB1.1.1. Distingue e emprega os elementos que se utilizan na representación gráfica da música (colocación das notas no pentagrama; notas adicionais, clave de fa en cuarta; duración das figuras; signos que afectan á intensidade e matices; indicacións rítmicas e de tempo, etc.).	■ CCEC
■ I ■ b	■ B1.2. A textura.	■ B1.2. Analizar e comprender o concepto de textura e recoñecer, a través da audición e a lectura de partituras, os diferentes tipos de textura.	■ MUB1.2.1. Recoñece, comprende e analiza diferentes tipos de textura.	■ CCEC ■ CAA
■ I ■ b	■ B1.3. Procedementos compositivos e as formas de organización musical.	■ B1.3. Coñecer os principios básicos dos procedementos compositivos e as formas de organización musical.	■ MUB1.3.1. Comprende e identifica os conceptos e termos básicos relacionados cos procedementos compositivos e os tipos formais.	■ CCEC
■ k ■ c ■ d	■ B1.4. Experimentación e práctica das distintas técnicas do movemento e da danza, expresión dos contidos musicais a través do corpo e do movemento e a interpretación dun repertorio variado de danzas. ■ B1.5. Práctica da relaxación, a respiración, a articulación, a resonancia e a entoación. ■ B1.6. Aceptación e cumprimento das normas que rexen a interpretación en grupo e a achega das ideas musicais que contribúan ao perfeccionamento da tarefa común. ■ B1.7. Aceptación e predisposición para mellorar as capacidades técnicas e interpretativas propias e respecto ante outras formas de expresión. ■ B1.8. Sonorización de representacións dramáticas, actividades de expresión corporal e danza e imaxes fixas e en movemento na realización de producións audiovisuais. ■ B1.9. Fomento da sensibilidade estética, desenvolvida a través da comprensión e interiorización da música.	■ B1.4. Amosar interese polo desenvolvemento das capacidades e habilidades técnicas como medio para as actividades de interpretación, aceptando e cumprindo as normas que rexen a interpretación en grupo e aportando ideas musicais que contribúan ao perfeccionamento da tarefa común.	■ MUB1.4.1. Amosa interese polo coñecemento e aplicación de técnicas e normas do coidado da voz, o corpo e os instrumentos.	■ CAA
			■ MUB1.4.2. Canta pezas vocais propostas aplicando técnicas que permitan unha correcta emisión da voz.	■ CCEC
			■ MUB1.4.3. Practica a relaxación, a respiración, a articulación, a resonancia e a entoación.	■ CCEC
			■ MUB1.4.4. Adquire e aplica as habilidades técnicas e interpretativas necesarias nas actividades de interpretación adecuadas ao nivel.	■ CCEC
			■ MUB1.4.5. Coñece e pon en práctica as técnicas de control de emocións á hora de mellorar os seus resultados na exposición ante un público.	■ CCEC ■ CAA
■ a ■ I	■ B1.10. Composición individual ou en grupo de cancións e pezas instrumentais para distintas agrupacións a partir da combinación de elementos e recursos presentados no contexto das diferentes actividades que se realizan na aula	■ B1.5. Amosar interese polas actividades de composición e improvisación e amosar respecto polas creacións dos seus compañeiros.	■ MUB1.5.1. Realiza improvisacións e composicións partindo de pautas previamente establecidas.	■ CAA ■ CCEC
			■ MUB1.5.2. Amosa unha actitude de superación e mellora das súas posibilidades e respecta as distintas capacidades e formas de expresión dos seus compañeiros.	■ CSIEE
■ a	■ B1.11. Práctica, creación, memorización e interpretación de pezas musicais en grupo, aprendidas a través	■ B1.6. Participar activamente e con iniciativa persoal nas	■ MUB1.6.1. Practica, crea, interpreta e memoriza pezas vocais, instrumentais e danzas de diferentes xéneros,	■ CCEC

	Música. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- c - d - g	da lectura de partituras con diversas formas de notación. B1.12. Práctica das pautas básicas da interpretación: silencio, atención ao director/a e aos/as e outros/as intérpretes, audición interior, memoria e adecuación ao conxunto.	actividades de interpretación, asumindo diferentes roles, intentando concertar a súa acción coa do resto do conxunto, aportando ideas musicais e contribuíndo ao perfeccionamento da tarefa en común.	estilos, épocas históricas e culturas, aprendidas por imitación e a través da lectura de partituras con diversas formas de notación, adecuadas ao nivel. - MUB1.6.2. Practica, interpreta e memoriza pezas vocais, instrumentais e danzas do patrimonio español e galego. - MUB1.6.3. Mostra apertura e respecto cara as propostas do profesor/a e dos compañeiros/as. - MUB1.6.4. Practica as pautas básicas da interpretación: silencio, atención ao director/a e aos/as outros/as intérpretes, audición interior, memoria e adecuación ao conxunto, mostrando espírito crítico ante a súa propia interpretación e a do seu grupo. - MUB1.6.5. Participa de maneira activa en agrupacións vocais e instrumentais, colaborando con actitudes de mellora e compromiso e mostrando unha actitude aberta e respectuosa.	- CSIEE - CCEC - CSC - CSC - CSIEE - CSIEE - CAA
- l - b	B1.13. Exploración das posibilidades de diversas fontes sonoras e práctica de habilidades técnicas para a interpretación.	B1.7. Explorar as posibilidades de distintas fontes e obxectos sonoros.	- MUB1.7.1. Mostra interese polas paisaxes sonoras que nos rodean e reflexiona sobre as mesmas. - MUB1.7.2. Investiga e indaga de forma creativa as posibilidades sonoras e musicais dos obxectos sonoros.	- CCEC - CD - CAA
	Bloque 2. Escoita			
- k - l	B2.1. Clasificación e discriminación auditiva dos diferentes tipos de voces e instrumentos e das distintas agrupacións vocais e instrumentais.	B2.1. Identificar e describir os diferentes instrumentos e voces e as súas agrupacións.	MUB2.1.3. Explora e descubre as posibilidades da voz e os instrumentos e a súa evolución ao longo da historia da música.	- CCEC - CAA
- b - l	- B2.2. Utilización dos recursos necesarios para a comprensión da música escoitada. - B2.3. Identificación dos elementos da música e das súas características na audición e na análise de obras musicais.	B2.2. Ler e analizar distintos tipos de partituras no contexto das actividades musicais da aula como apoio ás tarefas de audición.	MUB2.2.1. Lee e analiza partituras como apoio á audición.	CCEC
- b - l	B2.4. Aplicación de estratexias de atención, audición interior, memoria comprensiva e anticipación durante a interpretación e creación musical.	B2.3. Valorar o silencio como condición previa para participar nas audicións.	MUB2.3.1. Valora e aplica o silencio como elemento indispensable para a interpretación e a audición.	CSC
j	B2.5. Audición, análise elemental e apreciación crítica	B2.4. Recoñecer auditivamente e determinar a época	MUB2.4.1. Mostra interese por coñecer músicas dou-	CAA

	Música. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- l - g	de obras vocais e instrumentais de distintos estilos, xéneros, tendencias e culturas musicais, incluíndo as interpretacións e composicións realizadas na aula. Interese por coñecer músicas de distintas características e por ampliar as propias preferencias musicais. B2.6. A música en vivo: concertos e outras manifestacións musicais, da propia cultura musical e doutras. Interese por desenvolver hábitos positivos e de respecto aos demais durante a escoita.	ou cultura á que pertencen distintas obras musicais, interesándose por ampliar as súas preferencias.	tras épocas e culturas comparando e contrastando as novas músicas coñecidas. MUB2.4.2. Recoñece e sabe situar no espazo e no tempo músicas de diferentes culturas e épocas históricas.	- CCEC - CMCCT
- h - e	- B2.7. Elementos que interveñen na construción dunha obra musical: melodía, ritmo, harmonía, timbre, textura, forma, tempo, dinámica, etc. - B2.8 Valoración da audición como forma de comunicación e como fonte de coñecemento e enriquecemento intercultural.	B2.5. Identificar e describir, mediante o uso de distintas linguaxes (gráfico, corporal ou verbal), algúns elementos e formas de organización e estruturación musical (ritmo, melodía, textura, timbre, repetición, imitación, variación) dunha obra musical interpretada en vivo ou gravada.	- MUB2.5.1. Describe de xeito pormenorizado os diferentes elementos das obras musicais propostas usando distintas linguaxes. - MUB2.5.2. Utiliza con autonomía diferentes recursos como apoio ao análise musical. - MUB2.5.3. Emprega conceptos musicais para comunicar coñecementos, xuízos e opinións musicais de forma oral e escrita con rigor e claridade.	- CMCCT - CCEC - CAA - CCL
	Bloque 3. Contextos musicais e culturais			
- l - f	- B3.1. A música ao servizo doutras linguaxes; corporal, teatral, cinematográfica, radiofónica ou publicitaria. - B3.4. Análise da música empregada en diferentes tipos de espectáculos e producións audiovisuais.	B3.1. Realizar exercicios que reflectan a relación da música con outras disciplinas.	- MUB3.1.1. Expresa contidos musicais e os relaciona con épocas da historia da música e con outras disciplinas. - MUB3.1.2. Recoñece e interpreta distintas manifestacións da danza identificando e explicando con linguaxe técnica adecuada a época histórica á que pertencen. - MUB3.1.3. Distingue e explica as diversas funcións que cumpre a música na sociedade ao longo da historia.	- CCEC - CCL - CCEC - CMCCT - CCEC - CCL
- j - i	- B3.5. Utilización de diversas fontes de información para indagar sobre instrumentos, compositores e compositoras, concertos e producións musicais en vivo e gravadas, tanto do patrimonio galego como da música occidental en xeral e doutras culturas. - B3.6. O son e a música nos medios audiovisuais e nas tecnoloxías da información e a comunicación. Valoración dos recursos tecnolóxicos como instrumentos para o coñecemento e gozo da música.	B3.2. Demostrar interese por coñecer músicas de distintas características, épocas e culturas, e por ampliar e diversificar as propias preferencias musicais, adoptando unha actitude aberta e respectuosa.	MUB3.2.1. Amosa interese por coñecer música de diferentes épocas e culturas como fonte de enriquecemento cultural e goce persoal elaborando algún proxecto de investigación e exposición	- CCEC - CAA
b	B3.7. Recoñecemento e localización nas coordenadas	B3.3. Relacionar as cuestións técnicas aprendidas coas	MUB3.3.1. Relaciona as cuestións técnicas aprendidas	CCEC

	Música. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ f	espazo-temporais das manifestacións musicais máis significativas do patrimonio musical galego, occidental e doutras culturas.	características das épocas da historia musical.	vinculándoas ás épocas da historia da música correspondentes.	▪ CAA
▪ l	▪ B3.8. Épocas da historia da música: características principais, autores significativos, audicións con apoio de partitura, interpretación de pezas ou fragmentos das distintas épocas.	▪ B3.4. Distinguir, situar e caracterizar as grandes épocas da historia da música.	▪ MUB3.4.1. Distingue e sitúa temporalmente ás épocas da historia da música e as tendencias musicais.	▪ CCEC ▪ CMCCT
	▪		▪ MUB3.4.2. Examina e explica con criterio musical a relación entre os acontecementos históricos, o desenvolvemento tecnolóxico e a música na sociedade.	▪ CCEC ▪ CCL
▪ h ▪ l ▪ g	▪ B3.9. Recollida de información, valoración e exposición do feito musical e as súas opinións.	▪ B3.5. Valorar a asimilación e emprego dalgúns conceptos musicais básicos necesarios á hora de emitir xuízos de valor ou «falar de música».	▪ MUB3.5.1. Emprega un vocabulario adecuado para describir percepcións e coñecementos musicais.	▪ CCL
			▪ MUB3.5.2. Comunica coñecementos, xuízos e opinións musicais de forma oral e escrita con rigor e claridade.	▪ CCL
▪ g ▪ l	▪ B3.10. Recollida de información, valoración e exposición do feito musical ao longo da historia.	▪ B3.6. Mostrar interese e actitude crítica pola música, os concertos en vivo e as propostas musicais, valorando os elementos creativos e innovadores dos mesmos ao longo da historia.	▪ MUB3.6.1. Utiliza diversas fontes de información para indagar sobre as novas tendencias, representantes, grupos de música popular, etc., e realiza unha revisión crítica de ditas producións.	▪ CD
			▪ MUB3.6.2. Interésase por ampliar e diversificar as preferencias musicais propias.	▪ CAA
	Bloque 4. Música e tecnoloxías			
▪ e ▪ l	▪ B4.1. Utilización de dispositivos electrónicos, recursos da Internet e software musical de distintas características para o adestramento auditivo, a escoita, a interpretación e a creación musical. ▪ B4.2. Aplicación de diferentes técnicas de gravación, para rexistrar as creacións propias, as interpretacións realizadas no contexto da aula e outras mensaxes musicais. ▪ B4.3. Utilización das tecnoloxías da información nos procesos de creación musical. ▪ B4.4. Coñecemento e emprego das tecnoloxías da información na interpretación e gravación de pezas musicais.	▪ B4.1. Utilizar con autonomía os recursos tecnolóxicos dispoñibles, demostrando un coñecemento básico das técnicas e procedementos necesarios para gravar, reproducir, crear, interpretar música e realizar sinxelas producións audiovisuais.	▪ MUB4.1.1. Coñece algunhas das posibilidades que ofrecen as tecnoloxías e as utiliza como ferramentas para a actividade musical. ▪ MUB4.1.2. Participa en todos os aspectos da produción musical demostrando o uso adecuado dos materiais relacionados, métodos e tecnoloxías.	▪ CD ▪ CCEC ▪ CSC ▪ CSIEE
▪ e ▪ b	▪ B4.5. Emprego e coñecemento dos recursos necesarios para a conservación e a difusión das creacións musi-	▪ B4.2. Utilizar de maneira funcional os recursos informáticos dispoñibles para a aprendizaxe e indagación do	▪ MUB4.2.1. Utiliza con autonomía as fontes e os procedementos apropiados para elaborar traballos sobre te-	▪ CD ▪ CAA

	Música. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	cais propias e alleas.	feito musical.	mas relacionados co feito musical.	

4º de ESO

	Música. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Interpretación e creación			
- a - b - c - k - l	- B1.1. Práctica e aplicación de habilidades técnicas en grao crecente de complexidade e concertación coas outras partes do conxunto na interpretación vocal e instrumental e no movemento e a danza. - B1.2. Interpretación de pezas vocais e instrumentais aprendidas de oído e/ou mediante a lectura de partituras con diversos tipos de notación.	B1.1. Ensaiar e interpretar, en pequeno grupo, unha peza vocal ou instrumental ou unha coreografía aprendidas de memoria a través da audición u observación de gravacións de audio e vídeo ou mediante a lectura de partituras e outros recursos gráficos.	- MUB1.1.1. Aplica as habilidades técnicas necesarias nas actividades de interpretación, colabora co grupo e respecta as regras fixadas para lograr un resultado acorde coas súas propias posibilidades. - MUB1.1.2. Lee partituras como apoio á interpretación. - MUB1.1.3. Coñece e cumpre as normas establecidas para realizar as diferentes actividades da aula.	- CAA - CSC - CCEC - CSC
- a - b - c - g - j - l	- B1.3. Planificación, ensaio, interpretación, dirección e avaliación de espectáculos musicais na aula e noutros espazos e contextos - B1.4. Perseveranza na práctica de habilidades técnicas que permitan mellorar a interpretación individual e en grupo e a creación musical.	B1.2. Participar activamente nalgúnhas das tarefas necesarias para a celebración de actividades musicais no centro: planificación, ensaio, interpretación, difusión, etc.	MUB1.2.1. Interpreta e memoriza un repertorio variado de cancións, pezas instrumentais e danzas cun nivel de complexidade en aumento.	- CCEC - CSC
- b - e - f - g - j - l	B1.5. Utilización de diferentes técnicas, recursos e procedementos compositivos na improvisación, a elaboración de arranxos e a creación de pezas musicais.	B1.3. Compoñer unha peza musical utilizando diferentes técnicas e recursos.	- MUB1.3.1. Coñece e utiliza axeitadamente diferentes técnicas, recursos e procedementos compositivos para elaborar arranxos musicais, improvisar e compoñer música. - MUB1.3.2. Utiliza con autonomía diferentes recursos informáticos ao servizo da creación musical.	- CD - CMCCT - CD
- a - c - e - g - j - l	- B1.6. Ámbitos profesionais da música. Identificación e descrición das distintas facetas e especialidades no traballo dos músicos. - B1.7. Interese por coñecer as posibilidades que ofrece a música nos ámbitos persoal e profesional.	B1.4. Analizar os procesos básicos de creación, edición e difusión musical considerando a intervención de distintos profesionais.	MUB1.4.1. Coñece e analiza o proceso seguido en distintas producións musicais (discos, programas de radio e televisión, cine, etc.) e o papel xogado en cada unha das fases do proceso polos diferentes profesionais que interveñen.	- CSC - CSIEE
	Bloque 2. Escoita			
- b - e - f	B2.1. Audición, recoñecemento, análise e comparación de músicas de diferentes xéneros, estilos e culturas.	B2.1. Analizar e describir as principais características de diferentes pezas musicais apoiándose na audición e no uso de documentos como partituras, textos ou	MUB2.1.1. Analiza e comenta as obras musicais propostas, axudándose de diversas fontes documentais.	- CMCCT - CCL - CSC

	Música. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h - l - l		musicogramas.	MUB2.1.2. Lee e analiza partituras como apoio á audición.	CCEC
- a - c - e - h - i - j - l	B2.2.A crítica como medio de información e valoración do feito musical. Análise de críticas musicais e uso dun vocabulario apropiado para a elaboración de críticas orais e escritas sobre a música escoitada.	B2.2 Expoñer de forma crítica a opinión persoal respecto a distintas músicas e eventos musicais, argumentándoa en relación coa información obtida en distintas fontes: libros, publicidade, programas de concertos, críticas, etc.	MUB2.2.1. Analiza críticas musicais e utiliza un vocabulario axeitado para a elaboración de críticas orais e escritas sobre a música escoitada.	- CCL - CCEC
- h - i - j - l	B2.3.Rigor na utilización dun vocabulario adecuado para describir a música.	B2.3. Utilizar a terminoloxía axeitada na análise de obras e situacións musicais.	MUB2.3.1. Utiliza con rigor un vocabulario axeitado para describir a música.	- CCL - CCEC
- a - h - i - l - j	B2.4.Utilización de distintas fontes de información para obter referencias sobre músicas de diferentes épocas e culturas, incluídas as actuais e sobre a oferta de concertos e outras manifestacións musicais tanto en vivo como divulgadas a través dos medios de comunicación.	B2.4. Recoñecer auditivamente, clasificar, situar no tempo e no espazo e determinar a época ou cultura e estilo das distintas obras musicais escoitadas previamente na aula, amosando apertura e respecto polas novas propostas musicais e interesándose por ampliar as súas preferencias.	MUB2.4.1. Recoñece e compara os trazos distintivos de obras musicais e descríbeo utilizando unha terminoloxía axeitada.	- CCL - CCEC
			MUB2.4.2. Sitúa a obra musical nas coordenadas de espazo e tempo.	CCEC
			MUB2.4.3. Mostra interese, respecto e curiosidade pola diversidade de propostas musicais, así como polos gustos musicais doutras persoas.	- CSC - CCEC
- a - e - f - g - j - l	B2.5. A edición, a comercialización e a difusión da música. Novas modalidades de distribución da música e as súas consecuencias para os profesionais da música e a industria musical.	B2.5. Distinguir as diversas funcións que cumpre a música na nosa sociedade, atendendo a diversas variables: intención de uso, estrutura formal, medio de difusión utilizado.	MUB2.5.1. Mostra unha actitude crítica ante o papel dos medios de comunicación na difusión e promoción da música.	- CD - CSIEE
- a - h - j	- B2.6. A música nos medios de comunicación. Factores que inflúen nas preferencias e as modas musicais. - B2.7. Interese, respecto e curiosidade pola diversidade de propostas musicais, así como polos gustos musicais	B2.6. Explicar algunhas das funcións que cumpre a música na vida das persoas e na sociedade.	MUB2.6.1. Coñece e explica o papel da música en situacións e contextos diversos: actos da vida cotiá, espectáculos, medios de comunicación, etc.	- CCL - CCEC - CSC

	Música. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ I	doutras persoas.			▪
	Bloque 3. Contextos musicais e culturais			
▪ a ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ h ▪ j ▪ l	▪ B3.1.Recoñecemento e localización nas coordenadas espazo-temporais das manifestacións musicais máis significativas do patrimonio musical español e galego.	▪ B3.1. Apreciar a importancia patrimonial da música española e galega e comprender o valor de conservación e transmitila colaborando na recollida, gravación e transcrición de pezas.	▪ MUB3.1.1. Amosa interese por coñecer o patrimonio musical español e galego. ▪ MUB3.1.2. Coñece as testemuñas máis importantes do patrimonio musical español e galego situándoos no seu contexto histórico e social.	▪ CSC ▪ CCEC ▪ CSC ▪ CCEC
▪ a ▪ b ▪ e ▪ j ▪ l	▪ B3.2. A pluralidade de estilos na música actual. Características culturais, artísticas e formais. ▪ B3.3.Manifestacións musicais doutras culturas.	▪ B3.2. Coñecer a existencia doutras manifestacións musicais e consideralas como fonte de enriquecemento cultural.	▪ MUB3.2.1. Analiza a través da audición músicas de distintos lugares do mundo, identificando as súas características fundamentais. ▪ MUB3.2.2. Recoñece e explica as características básicas da música española e da música popular urbana.	▪ CSC ▪ CCEC ▪ CSC ▪ CCEC
▪ a ▪ b ▪ e ▪ h ▪ g ▪ i ▪ j ▪ l	▪ B3.4. A música ao servizo doutras linguaxes: corporal, teatral, cinematográfica, radiofónica ou publicitaria. ▪ B3.5. Análise da música empregada en diferentes tipos de espectáculos e producións audiovisuais.	▪ B3.3. Realizar exercicios que reflictan a relación da música con outras manifestacións artísticas.	▪ MUB3.3.1. Elabora traballos de investigación nos que establece sinerxias entre a música e outras manifestacións artísticas.	▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA
▪ a ▪ b ▪ c ▪ e ▪ h ▪ i ▪ j ▪ l	▪ B3.6. Utilización de diversas fontes de información para indagar sobre música popular urbana. ▪ B3.7. O son e a música nos medios audiovisuais e nas tecnoloxías da información e a comunicación. Valoración dos recursos tecnolóxicos como instrumentos para o coñecemento e gozo da música. ▪ B3.8. Sensibilización e actitude crítica ante o consumo indiscriminado de música e a contaminación sonora.	▪ B3.4. Coñecer e analizar as características dos principais grupos e tendencias da música popular urbana actual.	▪ MUB4.4.1. Realiza traballos e exposicións ao resto do grupo sobre a evolución da música popular. ▪ MUB4.4.2. Utiliza os recursos das novas tecnoloxías para expoñer os contidos de maneira clara.	▪ CAA ▪ CSC ▪ CCL ▪ CD

	Música. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 4. Música e tecnoloxías			
- e - f - g - j - l	- B4.1. O papel das tecnoloxías na música. Reflexión sobre a repercusión que na música tivo a posibilidade de gravar o son e a aparición dos ordenadores. - B4.2. Transformación de valores, hábitos, consumo e gusto musical como consecuencia dos avances tecnolóxicos das últimas décadas.	B4.1. Valorar o papel das tecnoloxías na formación musical.	MUB4.1.1. Selecciona e utiliza recursos tecnolóxicos para diferentes aplicacións musicais.	- CAA - CD - CMCCT
			MUB4.1.2. Comprende a transformación de valores, hábitos, consumo e gusto musical como consecuencia dos avances tecnolóxicos.	- CSC - CSIEE
- e - f - g - j - l	B4.3. Utilización de dispositivos electrónicos, recursos da Internet e software musical de distintas características para o adestramento auditivo e escoita, a interpretación e a creación musical.	B4.2. Aplicar as diferentes técnicas de gravación, analóxica e dixital, para rexistrar as creacións propias, as interpretacións realizadas no contexto da aula e outras mensaxes musicais.	MUB4.2.1. Manexa as técnicas básicas necesarias para a elaboración dun produto audiovisual.	- CSC - CD
- e - f - g - j - l	B4.4. Aplicación de diferentes técnicas de gravación, analóxica e dixital, para rexistrar as creacións propias, as interpretacións realizadas no contexto da aula e outras mensaxes musicais.	B4.3. Sonorizar unha secuencia de imaxes fixas ou en movemento utilizando diferentes recursos informáticos.	MUB4.3.1. Sabe buscar e seleccionar fragmentos musicais axeitados para sonorizar secuencias de imaxes.	- CAA - CD
			MUB4.3.2. Sonoriza imaxes fixas e en movemento mediante a selección de músicas preexistentes ou a creación de bandas sonoras orixinais.	- CD - CCEC - CMCCT
- e - f - g - h - j - l	B4.5. Análise das funcións da música en distintas producións audiovisuais: publicidade, televisión, cine, videoxogos, etc.	B4.4. Caracterizar a función da música nos distintos medios de comunicación: radio, televisión, cine e as súas aplicacións na publicidade, videoxogos e outras aplicacións tecnolóxicas.	MUB4.4.1. Utiliza con autonomía as fontes de información e os procedementos apropiados para indagar e elaborar traballos relacionados coa función da música nos medios de comunicación.	- CAA - CCL - CD
- a - e - f - g - j - l	- B4.6. Sonorización de imaxes fixas e en movemento mediante a selección de músicas preexistentes ou a creación de bandas sonoras orixinais. - B4.7. Valoración crítica da utilización dos medios audiovisuais e as tecnoloxías da información e a comunicación como recursos para a creación, a interpretación, o rexistro e a difusión de producións sonoras e audiovisuais.	B4.5. Coñecer as posibilidades das tecnoloxías aplicadas á música, utilizándoas con autonomía.	MUB4.5.1. Amosa interese por coñecer as posibilidades que ofrecen as novas tecnoloxías como ferramentas para a actividade musical.	- CD - CCEC
			MUB4.5.2. Coñece e consulta fontes de información impresa ou dixital para resolver dúbidas e para avanzar na aprendizaxe autónomo.	- CD - CCL - CAA
			MUB4.5.3. Utiliza a información de xeito crítico, a obtén de distintos medios e pode utilizala e transmitila	- CAA - CL

	Música. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			utilizando distintos soportes.	■ CD

2.2.17 Psicoloxía

Introdución

A Psicoloxía é unha rama do saber cuxa finalidade esencial é tanto a comprensión da propia individualidade como das condutas sociais e a súa interrelación. Dende uns antecedentes históricos afastados, moi ligados ao desenvolvemento do saber filosófico, a psicoloxía ten evolucionado cun cariz, en certo xeito, bifronte. Por unha banda, ten unha indubidable filiación humanística; por outra, parte da súa temática busca regularidades e explicacións científicas. Con estas características distintas, polo seu obxecto de estudo e a súa metodoloxía, a Psicoloxía pode considerarse unha disciplina moi interesante para o alumnado de 2º de bacharelato, cunha indubidable vertente práctica, na medida en que lle axudará a coñecerse mellor como individuo e a desenvolverse como persoa, e, ao tempo, a afrontar os diversos problemas e retos que a convivencia suscita.

A propia complexidade, inscrita de seu no propio ser humano, faise visible na súa capacidade de relación con outros saberes, sinaladamente coa Bioloxía, a Socioloxía, a Química e, dende logo, a Filosofía. O significativo carácter dual da Psicoloxía pode coadxuvar a desenvolver e adquirir as seguintes competencias clave: Comunicación lingüística, Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, competencia dixital, aprender a aprender, competencias sociais e cívicas, conciencia e expresións culturais. Trátase, pois, dun materia que, dada a súa riqueza de contidos e amplitude de horizontes, pode converterse en paradigmática para a adquisición da maior parte das competencias clave.

Esta adquisición das competencias clave, coa súa vertente de logro dos obxectivos da etapa na que se sitúa, debe desenvolverse, preferentemente, dende un punto de vista eminentemente disciplinar e transversal. Esta metodoloxía pasa pola xeración de tarefas ou situacións-problema, suscitadas cun obxectivo concreto, que o alumnado debe resolver facendo un uso axeitado dos distintos tipos de coñecementos, destrezas, actitudes e valores, sen deixar de pensar no respecto polos distintos ritmos e estilos de aprendizaxe, mediante prácticas de traballo individual e cooperativo. Agora ben, esta metodoloxía require, pola parte docente, unha reflexión e revisión permanentes da súa tarefa e a procura, tamén decidida, de criterios comúns e consensuados que permitan, finalmente, abordar un tratamento integrado das competencias, facendo unha realidade palpable a construción colaborativa do coñecemento.

A materia organízase en seis bloques: a psicoloxía como ciencia; fundamentos biolóxicos da conduta; os procesos cognitivos básicos: percepción, atención e memoria; procesos cognitivos superiores: aprendizaxe, intelixencia e pensamento; a construción do ser humano; motivación, personalidade e afectividade; e psicoloxía social e das organizacións. Así, dende a consideración da disciplina como ciencia, analízanse os fundamentos biolóxicos da conduta, as capacidades cognitivas como a percepción, a memoria e a intelixencia, afondando na aprendizaxe e a construción da nosa personalidade individual e social. En suma, a Psicoloxía, desde a dobre vertente humanística e científica, pode colaborar, dun xeito representativo e versátil, a fomentar o espírito científico aplicado ao seu radio de acción, pero tamén nunha vertente práctica: como disciplina que pode cooperar na mellora xenérica das condicións de vida das persoas e, ao mesmo tempo, patrocinar, desde o autocoñecemento, o xenuíno desenvolvemento persoal.

2º de bacharelato

	Psicoloxía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. A psicoloxía como ciencia			
■ b ■ e ■ h ■ j	■ B1.1. A Psicoloxía dende as súas orixes en Grecia ata o século XIX. ■ B1.2. A constitución da Psicoloxía como saber autónomo: Wundt, Watson, James, Freud. ■ B1.3. As distintas acepcións do termo psicoloxía ao longo da súa evolución. ■ B1.4. O obxecto propio da Psicoloxía. A Psicoloxía e outros saberes.	■ B1.1. Entender e apreciar a especificidade e importancia do coñecemento psicolóxico, como ciencia que trata da conduta e os procesos mentais do individuo, valorando que se trata dun saber e unha actitude que estimula a crítica, a autonomía, a investigación e a innovación.	■ PSB1.1.1. Explica e constrúe un marco de referencia global da Psicoloxía, dende as súas orixes en Grecia (nas filosofías de Platón e Aristóteles), ata o seu recoñecemento como saber independente da man de Wundt, Watson, James e Freud, definindo as diferentes acepcións do termo psicoloxía ao longo da súa evolución, dende o etimolóxico, como "ciencia da alma", aos achegados polas diferentes correntes actuais: Condutismo, Cognitivismo, Psicanálise, Humanismo ou Ges-	■ CAA

Psicología. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			talt.	
			PSB1.1.2. Recoñece e valora as cuestións e problemas que investiga a Psicología dende os seus inicios, distinguindo a súa perspectiva das proporcionadas por outros saberes.	■ CCEC
■ d ■ e ■ j	■ B1.5. Obxectivos que caracterizan á Psicología. ■ B1.6. Facetas teórica e práctica da Psicología e ámbitos de aplicación. ■ B1.7 As distintas metodoloxías da investigación psicolóxica: Métodos e obxectivos.	■ B1.2. Identificar a dimensión teórica e práctica da Psicología, os seus obxectivos, características, ramas e técnicas de investigación, relacionándoas, como ciencia multidisciplinaria, con outras ciencias cuxo fin é a comprensión dos fenómenos humanos, como a Filosofía, Bioloxía, Antropoloxía, Economía, etc.	■ PSB1.2.1. Explica e estima a importancia dos obxectivos que caracterizan á Psicología: describir, explicar, predicir e modificar. ■ PSB1.2.2. Distingue e relaciona as facetas teórica e práctica da Psicología, identificando as diferentes ramas en que se desenvolven (clínica e da saúde, da arte, das actividades físico-deportivas, da educación, forense, da intervención social, ambiental, etc.) investigando e valorando a súa aplicación nos ámbitos de atención na comunidade, como na familia e infancia, terceira idade, minusvalideces e minusvalías, muller, xuventude, minorías sociais e inmigrantes, cooperación para o desenvolvemento, etc. ■ PSB1.2.3. Describe e aprecia a utilidade das diferentes técnicas e metodoloxías de investigación psicolóxica, explicando as características de cada unha delas, como son os métodos comprensivos (introspección, fenomenoloxía, hermenéutica, test, entrevista persoal, dinámica de grupos...) e obxectivos (observación, descrición, experimentación, explicación, estudos de casos, etc.).	■ CMCCT ■ CSC ■ CAA
■ a ■ d ■ e ■ g ■ h	■ B1.8. Acheegas máis importantes da Psicología na comprensión dos fenómenos humanos. Problemas tratados e conclusións ofrecidas. ■ B1.9. As distintas teorías psicolóxicas: Psicanálise, Condutismo, Teoría Cognitiva, Gestalt, Humanismo e Psicobiología. ■ B1.10. Textos de autores como W. Wundt, S. Freud, A. Maslow, W. James e B.F. Skinner, entre outros.	■ B1.3. Recoñecer e expresar as achegas máis importantes da Psicología, dende os seus inicios ata a actualidade, identificando os principais problemas formulados e as solucións achegadas polas diferentes correntes psicolóxicas contemporáneas e realizando unha análise crítica de textos significativos e breves de contido psicolóxico, identificando as problemáticas formuladas e relacionándoas co estudado na unidade.	■ PSB1.3.1. Explica e recoñece a importancia das achegas que a Psicolóxica realizou na comprensión dos fenómenos humanos, identificando os problemas específicos dos que se ocupa e as conclusións achegadas. ■ PSB1.3.2. Utiliza a súa capacidade de aprender a aprender, realizando os seus propios mapas conceptuais acerca das seguintes teorías: Psicanálise, Condutismo, Teoría Cognitiva, Gestalt, Humanismo e Psicobiología, utilizando medios informáticos. ■ PSB1.3.3. Analiza e valora criticamente textos sobre os problemas, as funcións e as aplicacións da Psicología de autores como W. Wundt, S. Freud, A. Maslow, W. James e B.F. Skinner, entre outros.	■ CCEC ■ CAA ■ CCL

	Psicoloxía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			PSB1.3.4. Utiliza a súa iniciativa para expoñer as súas conclusións de forma argumentada, mediante presentacións gráficas, en medios audiovisuais.	CD
	Bloque 2. Fundamentos biolóxicos da conduta			
- e - g - h - i	- B2.1. Anatomía do encéfalo humano. Comparativa co de outros animais. - B2.2. Filoxénese da evolución do cerebro humano e relación coa conduta.	B2.1. Explicar, dende un enfoque antropolóxico, a evolución do cerebro humano distinguindo as súas características específicas das doutros animais, co fin de apreciar a importancia do desenvolvemento neurolóxico e as consecuencias que delas se derivan.	- PSB2.1.1. Identifica, contrasta e valora a nivel anatómico, valéndose de medios documentais, diferentes tipos de encéfalos animais comparándoos co do home. - PSB2.1.2. Investiga, a través de internet, a filoxénese humana e a evolución do cerebro, explicando e apreciando a relación directa que mantén co desenvolvemento da conduta humana.	- CMCCT - CD
- d - e - g - i	- B2.3. Morfoloxía da neurona. Sinapse, impulso nervioso e neurotransmisores. - B2.4. Áreas do cerebro e as funcións que executan.	B2.2. Analizar e apreciar a importancia da organización do sistema nervioso central, fundamentalmente do encéfalo humano, distinguindo as diferentes localizacións e funcións que determinan a conduta dos individuos	- PSB2.2.1. Realiza unha presentación, con medios informáticos, en colaboración grupal, sobre a morfoloxía neuronal e a sinapse, describindo o proceso de transmisión sináptica e os factores que a determinan, o impulso nervioso e os neurotransmisores. - PSB2.2.2. Investiga e explica a organización das áreas cerebrais e as funcións que executan, localizando nun debuxo as devanditas áreas.	- CD - CMCCT
- e - h - i - j	- B2.5. Técnicas de investigación da actividade cerebral: Anxiogramas, EEG, TAC, TEP, IRM, intervencións directas e estudo de casos. - B2.6 Impulso que deron as técnicas de investigación do cerebro para o estudo do comportamento e a solución dalgunhas patoloxías.	B2.3. Entender e valorar as diferentes técnicas actuais de investigación do cerebro e o seu impacto no avance científico acerca da explicación da conduta e na superación dalgúns trastornos e enfermidades mentais.	- PSB2.3.1. Describe e compara as diferentes técnicas científicas de investigación do cerebro: anxiogramas, EEG, TAC, TEP, IRM, intervencións directas e estudo de casos. - PSB2.3.2. Analiza e aprecia o impulso que estas técnicas de investigación cerebral deron ao coñecemento do comportamento humano e á solución dalgunhas patoloxías existentes.	- CMCCT - CSC
- a - c - e - g - i	- B2.7. As bases xenéticas da diferenza entre a conduta feminina e conduta masculina. - B2.8 Enfermidades causadas por alteracións xenéticas. Anomalía na conduta. Distintas síndromes.	B2.4. Comprender e recoñecer algunhas das bases xenéticas que determinan a conduta humana, apreciando a relación de causa e efecto que pode existir entre ambas as dúas e destacando a orixe dalgunhas enfermidades producidas por alteracións xenéticas.	- PSB2.4.1. Explica a influencia dos compoñentes xenéticos que interveñen na conduta e investiga e valora se estes teñen efectos distintivos entre a conduta feminina e a masculina. - PSB2.4.2. Relaciona e aprecia a importancia das alteracións xenéticas coas enfermidades que producen modificacións e anomalías na conduta, utilizando o vocabulario técnico preciso: mutación, trisomía, monosomía, deleción, etc.	- CMCCT - CCL

Psicoloxía. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			PSB2.4.3. Localiza e selecciona información en internet acerca de distintos tipos de enfermidades causadas por alteracións xenéticas, tales como a síndrome de Down, a síndrome de Turner, a síndrome do miaño de gato ou a síndrome de Klinefelter, entre outras.	CMCCT
- b - c - d - h	B2.9. O sistema endócrino. Glándulas, hormonas e influencia na conduta. Influencia na diferenza entre a conduta feminina e a masculina.	B2.5. Investigar e resumir a influencia do sistema endócrino sobre o cerebro e os comportamentos derivados diso, co fin de valorar a importancia da relación entre ambos os dous.	PSB2. 5.1. Realiza, en colaboración grupal, un mapa conceptual do sistema endócrino, apreciando a súa influencia na conduta humana e os seus trastornos, p. ex.: hipófise/depresión, tiroide/ansiedade, paratiroides/astenia, suprarrenais/delirios, páncreas/depresión, sexuais/climaterio, etc.	CMCCT
			PSB2.5.2. Investiga as diferenzas endocrinolóxicas entre homes e mulleres e os seus efectos na conduta, valorando o coñecemento destas diferenzas como un instrumento que permite un mellor entendemento e comprensión entre as persoas de diferente xénero.	CSC
Bloque 3. Os procesos cognitivos básicos: percepción, atención e memoria				
- b - d - e - g - h - j - k	- B3.1. A percepción: elementos e fases do proceso. - B3.2. Distintas teorías sobre a percepción: Asociacionismo, Gestalt, Cognitivismo e Neuropsicoloxía. - B3.3 As leis da percepción da Gestalt. - B3.4. Ilusións ópticas e trastornos perceptivos. - B3.5. Algúns fenómenos perceptivos: a constancia perceptiva, a percepción subliminal e extrasensorial, o membro fantasma e a percepción por estimulación eléctrica do cerebro (p. ex. o ollo de Dobelle) entre outros.	B3. 1. Comprender a percepción humana como un proceso construtivo eminentemente subxectivo e limitado, no cal ten a súa orixe o coñecemento sobre a realidade, valorando o ser humano como un procesador de información.	PSB3.1.1. Distingue e relaciona os diferentes elementos que interveñen no fenómeno da percepción (estímulo, sentido, sensación e limiares de percepción), recoñecendoos dentro das fases do proceso perceptivo (excitación, transdución, transmisión e recepción).	CMCCT
			PSB3.1.2. Compara e valora as achegas das principais teorías existentes acerca da percepción: Asociacionismo, Gestalt, Cognitivismo e Neuropsicoloxía.	CCEC
			PSB3.1.3. Elabora unha presentación con medios audiovisuais e en colaboración grupal, desenvolvendo a súa iniciativa persoal, das leis gestálticas da percepción, valorando a súa achega conceptual, identificando exemplos concretos de como actúan, p. ex. A través de obras pictóricas ou fotografías.	CSIEE
			PSB3.1.4. Busca e selecciona información, utilizando páxinas web, acerca dalgúns tipos de ilusións ópticas diferenciándoas dos trastornos perceptivos como as alucinacións e a agnosia.	CD
			PSB3.1.5. Comenta e aprecia algúns fenómenos perceptivos, como: a constancia perceptiva, a percep-	CD

	Psicoloxía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			ción subliminal e extrasensorial, o membro fantasma e a percepción por estimulación eléctrica do cerebro (p. ex. o ollo de Dobelle) entre outros, expoñendo as súas conclusións a través de soportes de presentación informáticos.	
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B3.6. Factores individuais e sociais que inflúen na percepción.	▪ B3.2. Explicar e apreciar a relevancia que teñen as influencias individuais e sociais no fenómeno da percepción, valorando criticamente tanto os seus aspectos positivos como negativos.	▪ PSB3.2.1. Discirne e elabora conclusións, en colaboración grupal, sobre a influencia dos factores individuais (motivación, actitudes, intereses) e sociais (cultura, hábitat) no fenómeno da percepción, utilizando, por exemplo, os experimentos sobre prexuízos realizados por Allport e Kramer.	▪ CSC
▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ k	▪ B3.7. A memoria. Atención e concentración. ▪ B3.8 Tipos de atención. ▪ B3.9. Alteracións da atención. ▪ B3.10. Os tipos de memoria. Relación entre eles e utilidade que teñen na aprendizaxe humana. ▪ B3.11 O esquecemento e as súas causas. ▪ B3.12. A memoria e os efectos producidos nela por desuso, interferencia, falta de motivación, etc. ▪ B3.13. Distorsións e alteracións da memoria.	▪ B3.3. Coñecer e analizar a estrutura, tipos e funcionamento da memoria humana, investigando as achegas dalgúns teorías actuais co fin de entender a orixe, os factores que inflúen no desenvolvemento desta capacidade no ser humano e utilizar as súas achegas na súa propia aprendizaxe.	▪ PSB3.3.1. Relaciona os conceptos de atención e concentración, como puntos de partida da memoria, distinguindo os tipos de atención que existen e os tipos de alteración que poden sufrir.	▪ CCL
			▪ PSB3.3.2. Utiliza a súa iniciativa persoal para deseñar e elaborar, con medios informáticos, un cadro comparativo sobre diferentes tipos de memoria (sensorial, MCP e MLP), analizando a correspondencia entre elas e valorando a utilidade que teñen na aprendizaxe humana.	▪ CSIEE
			▪ PSB3.3.3. Busca e selecciona información, en páxinas web e libros especializados, achega as principais ás causas do esquecemento, tales como as fisiolóxicas, as producidas por lesións, por represión, por falta de procesamento, por contexto inadecuado, etc. e elabora conclusións.	▪ CAA
			▪ PSB3.3.4. Analiza e valora a importancia dalgúns dos efectos producidos na memoria por desuso, interferencia, falta de motivación, etc. expoñendo as súas consecuencias de forma argumentada.	▪ CCL
			▪ PSB3.3.5. Exemplifica, a través de medios audiovisuais, algunhas distorsións ou alteracións da memoria, como a amnesia, a hipermnesia, a paramnesia e os falsos recordos, desenvolvendo a súa capacidade emprendedora.	▪ CD
	Bloque 4. Procesos cognitivos superiores: aprendizaxe, intelixencia e pensamento			
▪ b	▪ B4.1. As distintas teorías da aprendizaxe: Condicionamento Clásico, aprendizaxe por Ensaio-Erro, Condicio-	▪ B4. 1. Explicar as principais teorías sobre a aprendizaxe, identificando os factores que cada unha delas consi-	▪ PSB4.1.1. Utiliza a súa iniciativa persoal para confeccionar un cadro comparativo das diferentes teorías da	▪ CSIEE

	Psicología. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - g - h - k	namento Instrumental, Teoría Cognitiva, Aprendizaxe Social. - B4.2. As técnicas de condicionamento na publicidade. - B4.3. Factores que inflúen na aprendizaxe: os coñecementos previos adquiridos, as capacidades, a personalidade, os estilos cognitivos, a motivación, as actitudes e os valores.	dera determinantes neste proceso, co obxecto de iniciarse na comprensión deste fenómeno, as súas aplicacións no campo social e utilizar os seus coñecementos para mellorar a súa propia aprendizaxe.	aprendizaxe: Condicionamento Clásico (Pavlov e Watson), aprendizaxe por Ensaio-Erro (Thorndike), Condicionamento Instrumental (Skinner), Teoría Cognitiva (Piaget), Gestalt (Khölér) e Aprendizaxe Social ou Vicario (Bandura), entre outros, utilizando medios informáticos.	
			PSB4.1.2. Analiza e aprecia os resultados da aplicación das técnicas de condicionamento na publicidade, mediante a localización destas últimas en exemplos de casos concretos, utilizados nos medios de comunicación audiovisual.	CCEC
			PSB4.1.3. Describe e valora a importancia dos factores que inflúen na aprendizaxe, como p. ex. os coñecementos previos adquiridos, as capacidades, a personalidade, os estilos cognitivos, a motivación, as actitudes e os valores.	CCL
- b - d - e - g - k	- B4.4. Teorías actuais sobre a intelixencia: a teoría factorial de Spearman, a multifactorial de Thurstone e as de Cattell, Vernon, Sternberg, Gardner, etc. - B4.5. Fases do desenvolvemento da intelixencia segundo J. Piaget. - B4.6. O CI e os problemas da medición da intelixencia. - B4.7. Procesos cognitivos superiores: pensamento, razoamento, creatividade.	B4.2. Comprender os procesos cognitivos superiores do ser humano, como a intelixencia e o pensamento, mediante o coñecemento dalgunhas teorías explicativas da súa natureza e desenvolvemento, distinguindo os factores que inflúen nel e investigando a eficacia das técnicas de medición utilizadas e o concepto de CI, co fin de entender esta capacidade humana.	PSB4.2.1. Elabora mapas conceptuais dalgunhas das actuais teorías sobre a intelixencia, valorando as achegas que no seu estudo tivo cada unha delas, como p. ex. a teoría factorial de Spearman, a multifactorial de Thurstone e as de Cattell, Vernon, Sternberg, Gardner, etc.	CAA
			PSB4.2.2. Utiliza a súa iniciativa persoal para elaborar un esquema explicativo sobre as fases do desenvolvemento da intelixencia segundo J. Piaget, valorando a importancia das influencias xenéticas e do medio neste proceso.	CSIEE
			PSB4.2.3. Investiga, en páxinas de internet, que é o CI e a escala de Stanford-Binet, que clasifica estes valores dende a deficiencia profunda ata os superdotados, apreciando a obxectividade real dos seus resultados e examinando criticamente algunhas técnicas de medición da intelixencia.	CD
			PSB4.2.4. Analiza que é o pensamento, apreciando a validez tanto do razoamento coma da creatividade na resolución de problemas e a toma de decisións.	CCEC
- b - h	B4.8. A intelixencia emocional e as súas competencias.	B4.3. Recoñecer e valorar a importancia da intelixencia emocional no desenvolvemento psíquico da persoa.	PSB4.3.1 Valora a importancia das teorías de Gardner e Goleman, realizando un esquema das competencias da intelixencia emocional e a súa importancia no éxito per-	CAA

	Psicoloxía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			soal e profesional.	
- a - b - h - k	B4.9. As posibilidades, alcance, límites e perigos da intelixencia artificial.	B4.4. Reflexionar e xulgar criticamente sobre as posibilidades da intelixencia artificial, os seus alcances e os seus límites, co fin de evitar a equivocada humanización das máquinas pensantes e a deshumanización das persoas.	PSB4.4.1. Avalía, en traballo grupal, as vertentes positivas e negativas das aplicacións da intelixencia artificial, así como os perigos que pode representar pola súa capacidade para o control do ser humano, invadindo a súa intimidade e liberdade.	CMCCT
Bloque 5. A construción do ser humano. Motivación, personalidade e afectividade.				
- b - d - e - g - k	- B5.1 As distintas teorías sobre a motivación: Homeostática, das Necesidades, do Incentivo, Cognitivas, Psicanalíticas e Humanistas. - B5.2 Causas da frustración. Clasificación dos conflitos de Lewin. - B5.3. Alternativas á frustración: a agresión, o logro indirecto, a evasión, a depresión ou a súa aceptación. - B5.4 Motivación e consecución de logros no ámbito laboral e no educativo.	B5.1. Explicar e valorar a importancia da motivación, a súa clasificación e a súa relación con outros procesos cognitivos, desenvolvendo os diferentes supostos teóricos que a explican e analizando as deficiencias e conflitos que no seu desenvolvemento conducen á frustración.	- PSB5.1.1. Utiliza e selecciona información acerca das teorías da motivación: Homeostática, das Necesidades, do Incentivo, Cognitivas, Psicoanalíticas e Humanistas, utilizando mapas conceptuais e elaborando conclusións. - PSB5.1.2. Recorre á súa iniciativa para realizar unha presentación, con medios informáticos, acerca das causas da frustración, partindo da clasificación dos conflitos de Lewin e valorando as respostas alternativas a esta, como a agresión, o logro indirecto, a evasión, a depresión ou a súa aceptación (tolerancia á frustración). - PSB5.1.3. Argumenta, en colaboración grupal, sobre a importancia da motivación no ámbito laboral e educativo, analizando a relación entre motivación e consecución de logros.	- CAA - CSIEE - CSIEE
- b - d - e - g - h - k	- B5.5 As distintas teorías da personalidade - B5.6 Fases do desenvolvemento da personalidade - B5.7. Os métodos de avaliación da personalidade e as súas limitacións. - B5.8. A relación entre a conciencia e os procesos inconscientes. - B5.9. As drogas, as alteracións de conciencia e de personalidade. - B5.10. A identidade e a autoestima.	B.5.2. Comprender que é a personalidade, analizando as influencias xenéticas, ambientais e culturais sobre as que se edifica, as diversas teorías que a estudan e os factores motivacionais, afectivos e cognitivos necesarios para a súa axeitada evolución, en cada unha das súas fases de desenvolvemento.	- PSB5.2.1. Describe, establecendo semellanzas e diferenzas, as diferentes teorías da personalidade, como as provenientes da Psicanálise, o Humanismo, as Tipoloxías, o Cognitivismo e o Condutismo, valorando as achegas que cada unha delas realizou no coñecemento da natureza humana. - PSB5.2.2. Recorre á súa iniciativa persoal para realizar unha presentación, a través de medios audiovisuais, sobre as fases do desenvolvemento da personalidade, p. ex. segundo a teoría psicanalista, elaborando conclusións sobre os cambios que se producen en cada unha delas. - PSB5.2.3. Analiza, valorando criticamente, as limitacións dalgúns métodos e estratexias para a avaliación da personalidade, como son as probas proxectivas (test de Rorschach, TAT, test da frustración de Rosenzweig, etc.), as probas non-proxectivas (16 FP, NEO-PI-R,	- CCEC - CSIEE - CMCCT

	Psicología. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			MMPI) e as técnicas fisiolóxicas (tomografías, p. ex.), etc. ■ PSB5.2.4. Diserta sobre a complexa relación entre a función da conciencia e os procesos inconscientes, analizando algúns fenómenos inconscientes como os sonos ou a hipnose. ■ PSB5.2.5. Investiga, en traballo grupal, sobre os estados alterados de conciencia provocados polas drogas, valorando criticamente a súa influencia nas alteracións da personalidade e presentando as súas conclusións de forma argumentada. ■ PSB5. 2.6. Indaga sobre a relación entre identidade e autoestima, valorando criticamente a importancia do concepto dun mesmo e as repercusións que iso ten no desenvolvemento persoal e vital.	■ CCL ■ CSC ■ CSIEE
■ b ■ c ■ e ■ g ■ h ■ k	■ B5.11. Diferentes perspectivas, modelos de estudo e métodos usados para tratar as psicopatoloxías. ■ B5.12. Os trastornos en relación ás necesidades biolóxicas e as adicións. ■ B5.13. Os trastornos en relación ás emocións. ■ B5.14. Os trastornos en relación a elementos corporais. ■ B5.15. Os trastornos en relación á personalidade. ■ B5.16. Os trastornos en relación ao desenvolvemento evolutivo.	■ B5.3. Entender e reflexionar sobre a complexidade que implica definir que é un trastorno mental, describindo algúns dos factores xenéticos, ambientais e evolutivos implicados, co fin de comprender as perspectivas psicopatolóxicas e os seus métodos de estudo.	■ PSB5.3.1. Describe diferentes perspectivas e modelos de estudo da psicopatoloxía, reflexionando sobre os métodos utilizados por cada unha delas. - PSB5.3.2. Utiliza a súa iniciativa persoal para realizar un cadro esquemático, en colaboración grupal e utilizando medios informáticos, acerca das características relativas a algúns dos diferentes tipos de trastornos, p. ex. os asociados ás necesidades biolóxicas e as adicións (sexuais, alimentarios, drogodependencias), ás emocións (ansiedade e depresión), a elementos corporais (psicosomáticos, somatomorfos e disociativos), á personalidade (esquizoide, paranoide, limitrofe, dependente, narcisista, antisocial), ao desenvolvemento evolutivo (autismo, atraso mental, déficit de atención e hiperactividade, da aprendizaxe, asociados á vellez), etc.	■ CMCCT ■ CAA
■ b ■ d ■ e ■ g ■ h	■ B5.17. Componentes hereditarios e aprendidos dos afectos. ■ B5.18. Relación entre emoción e cognición. ■ B5.19. Emocións primarias, secundarias e autoconscientes. ■ B5.20. As distintas teorías sobre a emoción, como experiencia, como comportamento ou como suceso fisiolóxico. A psicoafectividade e o equilibrio da persoa.	■ B5.4. Recoñecer e valorar os distintos tipos de afectos, así como a orixe dalgúns trastornos emocionais, co obxecto de espertar o seu interese polo desenvolvemento persoal desta capacidade.	■ PSB5.4.1 Explica os distintos tipos de afectos (sentimento, emoción e paixón) especificando os seus determinantes hereditarios e aprendidos e analizando a relación entre emoción e cognición. ■ PSB5.4.2 Describe as emocións primarias (medo, noxo, alegría, tristeza, ira, sorpresa) e secundarias (ansiedade, hostilidade, humor, felicidade, amor), distinguíndoas das emocións autoconscientes (culpa, vergoña, orgullo).	■ CCL ■ CCL

	Psicoloxía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	B5.21. Trastornos e problemas emocionais.		- PSB5.4.3 Realiza un cadro comparativo sobre as diversas teorías sobre a emoción p. ex. como experiencia, como comportamento ou como suceso fisiolóxico, valorando a importancia da psicoafectividade no equilibrio da persoa. - PSB5.4.4 Investiga, a través de internet, algúns trastornos emocionais (indiferenza emocional, dependencia afectiva, trastorno maniaco-depresivo e descontrol emotivo, entre outros), e problemas emocionais (medo, fobias, ansiedade, estrés, depresión, etc.) exemplificándolos a través dalgún soporte audiovisual e elaborando as súas conclusións.	- CSC - CD
- b - e - k	- B5.22. A importancia da afectividade e a sexualidade na maduración da persoa. A psicoloxía da sexualidade. - B5.23. A comunicación emocional: linguaxe verbal e non verbal.	B5.5. Coñecer a importancia que na maduración da persoa teñen as relacións afectivas e sexuais, analizando criticamente os seus aspectos fundamentais.	- PSB5.5.1 Identifica e aprecia a importancia que, no desenvolvemento e maduración da persoa, teñen a afectividade e a sexualidade, como dimensións esenciais do ser humano, describindo os aspectos fundamentais da psicoloxía da sexualidade: fisioloxía da resposta sexual, conduta sexual, etc. - PSB5.5.2 Diserta sobre a importancia da linguaxe verbal e non verbal como medios de comunicación emocional na nosa vida cotiá, expoñendo de forma clara e argumentada as súas conclusións.	- CSC - CCL
	Bloque 6. Psicoloxía social e das organizacións			
- a - b - c - g	- B6.1. O impacto das diferenzas culturais no comportamento individual: a súa influencia nos esquemas cognitivos, a personalidade e a vida afectiva. - B6.2. O proceso de socialización. A influencia no desenvolvemento persoal dos grupos, os roles e os status sociais. - B6.3. Orixe social das actitudes persoais. A súa influencia en condutas violentas en distintos ámbitos.	B6.1. Comprender e apreciar a dimensión social do ser humano e entender o proceso de socialización como a interiorización das normas e valores sociais apreciando a súa influencia na personalidade e conduta das persoas.	- PSB6.1.1. Analiza e valora as diferenzas culturais e o seu impacto no comportamento das persoas ao exercer a súa influencia nos esquemas cognitivos, a personalidade e a vida afectiva do ser humano. - PSB6.1.2. Realiza unha presentación, colaborando en grupo e utilizando medios informáticos, sobre o proceso de socialización humana e a influencia dos grupos, os roles e os status sociais no desenvolvemento da persoa. - PSB6.1.3. Investiga acerca da orixe social das actitudes persoais, valorando a súa utilidade para a predición da conduta humana e a súa influencia en condutas de violencia escolar, laboral, doméstica e de xénero, entre outras.	- CCEC - CD - CSC
a	B6.4. Os procesos psicolóxicos de masas: impulsividad-	B6. 2. Coñecer e valorar os procesos psicolóxicos das	PSB6.2.1. Busca e selecciona información en Internet	CCEC

	Psicoloxía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h ▪ k	de, intolerancia, inconsciencia, falta de perseveranza, volubilidade e falta de capacidade crítica. ▪ B6.5. O estudo psicolóxico das masas de Gustav Le Bon. O contaxio de sentimentos e emocións e a perda temporal da personalidade individual e consciente da persoa. ▪ B6.6. A psicoloxía de Erikson e a súa explicación das condutas radicais e irracionais nalgúns grupos. ▪ B6.7. Medidas para previr a conversión das persoas en masa.	masas, a súa natureza, características e pautas de comportamento, co fin de evitar as situacións de vulnerabilidade nas que a persoa poida perder o control sobre os seus propios actos.	acerca das características da conduta do individuo inmerso na masa, tales como: impulsividade, intolerancia, inconsciencia, falta de perseveranza, volubilidade e falta de capacidade crítica, entre outras.	
			▪ PSB6.2.2. Utiliza e selecciona información acerca do estudo psicolóxico das masas, realizado por Gustav Le Bon e elabora conclusións acerca do poder da persuasión, o contaxio de sentimentos e emocións que se produce nas masas e os seus efectos na perda temporal da personalidade individual e consciente da persoa.	▪ CSC
			▪ PSB6.2.3. Indaga na psicoloxía de Erikson e destaca algunhas das causas psicolóxicas explicativas que sinala acerca dos actos terroristas, o pensamento radical e irracional que se pon de manifesto nalgúns seguidores de equipos deportivos, artistas, grupos políticos, relixiosos, etc.	▪ CCEC
			▪ PSB6.2.4. Elabora, en colaboración grupal, conclusións e formula pautas de conduta preventivas co fin de evitar que as persoas se convertan en parte da masa, perdendo o control da súa conduta, pensamentos e sentimentos.	▪ CSC
▪ b ▪ e ▪ h ▪ k	▪ B6.8. A aplicación da Psicoloxía no mundo laboral. Recursos humanos: selección de persoal, integración na empresa e evolución persoal e profesional. ▪ B6.9. A aplicación da Psicoloxía no mundo laboral. Os factores psicolóxicos e o desenvolvemento laboral: a adaptación, a innovación, o traballo colaborador, a xestión de coñecementos, a creatividade, a autoestima, a proposición de retos, a motivación, o fomento da participación, a autonomía e a xeración de ambientes creativos. ▪ B6.10. A aplicación da Psicoloxía no mundo laboral. Os riscos da saúde psicolóxica laboral.	▪ B6.3. Entender e describir a importancia que actualmente ten a Psicoloxía no campo laboral e o desenvolvemento das organizacións, reflexionando sobre a importancia do liderado como condición necesaria para a xestión das empresas, reflexionando sobre os erros psicolóxicos que se producen na súa xestión e buscando os recursos axeitados para afrontar os problemas.	▪ PSB6.3.1. Comenta e aprecia a importancia da aplicación da Psicoloxía no mundo laboral, en temas tales como: os aspectos psicolóxicos que inflúen na produtividade e desenvolvemento empresarial, a importancia dos métodos e técnicas psicolóxicas para a selección de persoal segundo os perfís laborais e a resolución de conflitos, entre outros.	▪ CSIEE
			▪ PSB6.3.2. Busca e selecciona información sobre Recursos Humanos: selección de persoal e desenvolvemento de programas profesionais favorecedores da integración do persoal traballador na empresa e a súa evolución persoal e profesional.	▪ CSIEE
			▪ PSB6.3.3. Describe a importancia dos factores psicolóxicos que inflúen no desenvolvemento laboral, como a adaptación, a innovación, o traballo colaborador, a xestión de coñecementos, a creatividade e a autoestima, identificando factores fundamentais, como a proposición de retos, a motivación, o fomento da participación, a autonomía e a xeración de ambientes creativos, me-	▪ CCL

	Psicoloxía. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			diantes exemplos de casos concretos e reflexionando criticamente sobre a súa aplicación en diversos ámbitos de traballo. PSB6.3.4. Investiga, en páxinas de Internet, os principais riscos da saúde laboral, como son o estrés, a ansiedade, o mobbing e a síndrome de Burnout.	CD

2.2.18 Segunda Lingua Estranxeira

Introdución

O plurilingüismo é un dos sinais de identidade da cidadanía nunha Europa multilingüe e multicultural, cuxa diversidade non debe supor un obstáculo á mobilidade e á cooperación senón constituír unha fonte de riqueza persoal, social e cultural e un factor de progreso. A este fin, o Consello Europeo reunido en Barcelona en 2002 recolle entre as súas conclusións a necesidade de coordinar esforzos en pos dunha economía competitiva baseada no coñecemento, e insta aos estados membros da Unión Europea a desenvolver accións educativas conducentes á mellora do dominio das competencias clave, en particular mediante o ensino de, polo menos, dúas linguas estranxeiras desde unha idade moi temperá.

No mesmo sentido, e en relación coa aprendizaxe ao longo da vida, o Consello de Europa sinala que a finalidade da educación lingüística no mundo de hoxe non debe ser tanto o dominio dunha ou máis linguas segundas tomadas illadamente como o desenvolvemento dun perfil plurilingüe e intercultural integrado por competencias diversas en distintas linguas e a diferentes niveis, en función dos intereses e necesidades cambiantes da persoa. Así, para fomentar e facilitar a construción dun repertorio plurilingüe e intercultural, os currículos das etapas de ESO e de bacharelato inclúen, con carácter específico, a materia de Segunda Lingua Estranxeira.

Seguindo o sistema descritivo do Marco Común Europeo de Referencia para as Linguas (MCERL), o currículo de Segunda Lingua Estranxeira correspondente a estas etapas recolle os criterios de avaliación e os estándares de aprendizaxe avaliábeles que articularán a materia, co fin de que o alumnado poida desenvolver no segundo idioma que escollese, en sinerxía coa ensinanza da segunda lingua estranxeira na etapa de educación primaria, as competencias clave que lle permitan desenvolverse no devandito idioma con sinxeleza, pero con suficiencia, nas situacións máis habituais en que poida atoparse nos ámbitos persoal, público, educativo e ocupacional.

Integrando todos os aspectos que conforman a comunicación lingüística, o currículo básico estrutúrase en cinco bloques correspondentes ás distintas actividades de lingua, tal como estas describíense no MCERL: comprensión de textos orais, produción de textos orais, comprensión de textos escritos, produción de textos escritos e coñecemento da lingua e consciencia intercultural e plurilingüe. Cada un destes bloques comprende, para cada conxunto de actividades, os criterios de avaliación e os estándares de aprendizaxe, entre os que existe unha relación non unívoca debido á especial natureza da actividade lingüística. Isto supón que, para avaliar o grao de adquisición das diversas competencias necesarias para levar a cabo as accións recollidas en cada un dos estándares de aprendizaxe, haberán de aplicarse todos e cada un dos criterios de avaliación descritos para a actividade correspondente; á súa vez, dos estándares de aprendizaxe haberán de derivarse os correspondentes contidos competenciais (estratéxicos, socioculturais e sociolingüísticos, funcionais, sintáctico-discursivos, léxicos, fonético-fonolóxicos, e ortográficos) cuxo grao de consecución avaliarase aplicando os criterios respectivos.

Como se desprende tanto dos estándares de aprendizaxe como dos criterios de avaliación xerais para cada bloque de actividades, o currículo básico está orientado á acción, é dicir, a desenvolver no alumnado a capacidade de integrar e de pór en xogo as actitudes, os coñecementos e as destrezas que lle permitan comunicarse en situacións específicas no mundo real. Esta capacidade para a comunicación efectiva en contextos reais supón, en primeiro lugar, considerar a lingua como algo que se fai e que se aprende a facer, antes que como algo que se estuda e simplemente sábese. A comunicación no mundo real require, así mesmo, abordar a aprendizaxe, o ensino e a avaliación a partir do texto como unha unidade, na que se materializan, conxuntamente, todos os aspectos que nunha análise máis teórica da lingua adoitan tratarse por separado e como compoñentes illados. Sen que o enfoque orientado á acción desatenda en ningún momento a análise, o estudo e a práctica das distintas competencias que capacitarán ao alumnado para construír e decodificar textos, non debe esquecerse que son as actividades de comprensión e produción dos devanditos textos, en determinados contextos, o que constituíe a acción comunicativa lingüística real.

Por todo iso, e para que o alumnado poida facer un uso da lingua que responda eficazmente ao reto comunicativo, é conveniente que tanto a análise e a reflexión sobre a lingua como o seu estudo e a súa práctica derívense do que o texto oral ou escrito demande en cada caso, e que tanto o traballo realizado na aula como na aprendizaxe autónoma teñan como referencia os textos que os alumnos e as alumnas haberán de ser capaces de comprender e de producir, de maneira que as accións pedagóxicas e as tarefas de aprendizaxe, aínda sendo diversas e motivadoras, teñan sempre como característica común a contribución á consecución dos obxectivos específicos que establecen os estándares de aprendizaxe avaliábeles para cada conxunto de actividades lingüísticas na etapa respectiva.

1º de ESO

	Segunda Lingua Estranxeira. 1º ESO	

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Comprensión de textos orais			
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ i ▪ j	▪ B1.1. Uso de estratexias de comprensión das mensaxes orais: – Uso do contexto verbal e non verbal e dos coñecementos previos sobre a situación (quen fala a quen, con que intencións, onde, cando) que dan lugar a inferencias do significado baseadas no contexto. – Uso dos coñecementos referenciais sobre o tema. – Identificación de palabras clave. – Adaptación da escoita á súa finalidade (global ou/e específica). – Identificación dos recursos lingüísticos ou temáticos adquiridos. – Inferencia do significado probable das palabras ou frases que descoñece a partir do contexto e dos coñecementos e experiencias transferidos desde as linguas que coñece á lingua estranxeira. ▪ B1.2 Tolerancia da comprensión parcial ou vaga nunha situación comunicativa. ▪ B1.3 Perseveranza no logro da comprensión oral, reescoitando o texto gravado ou solicitando repetición ou reformulacións do dito. ▪ B1.4 Memorización de expresións orais breves significativas (saúdos, despedidas, consignas de aula, preguntas sobre idade, orixe...).	▪ B1.1. Comprender preguntas e informacións relativas á información persoal moi básica (nome, idade, gustos...), sinxelas, así como instrucións e peticións elementais relativas ao comportamento na aula. ▪ B1.2. Usar estratexias básicas de comprensión do sentido xeral, a información esencial, os puntos e ideas principais ou os detalles relevantes do texto: anticipación do contido xeral do que se escoita con axuda de elementos verbais e non verbais e uso dos coñecementos previos sobre a situación (quen fala a quen, con que intencións, onde, cando) que dan lugar a inferencias do significado baseadas no contexto e os coñecementos e experiencias transferidos desde as linguas que coñece. ▪ B1.3 Comprender o sentido global e as informacións específicas máis relevantes de mensaxes orais sinxelas e moi básicas (por ex. seguir instrucións ou indicacións, identificar persoas, obxectos e lugares descritos cun vocabulario básico) emitidas cara a cara, gravadas ou en soporte multimedia, sobre situacións habituais de comunicación, se se fala moi a modo e con moita claridade. ▪ B1.4. Comprender o esencial en conversas moi básicas e breves sobre temas cotiáns habituais e de necesidade inmediata, previamente traballados, relativas ao ámbito persoal sempre que se fale con lentitude, articulando de forma clara e comprensible.	▪ SLEB1.1. Comprende preguntas básicas moi sinxelas e habituais sobre asuntos persoais ou educativos (nome, idade, dirección, nivel de estudos, etc) sempre que se fale de xeito pausado e ben articulado, e se repita se o necesita. ▪ SLEB1.2. Comprende frases e expresións habituais relacionadas con necesidades inmediatas (números, datas, prezos, etc) e temas con que está moi familiarizado, e segue instrucións e consignas de aula. ▪ SLEB1.3 Comprende o sentido global e a información máis relevante de textos orais breves -instrucións e comunicados- con estruturas previamente traballadas, léxico moi común relacionado con necesidades inmediatas, procedentes de medios audiovisuais ou da Internet, sempre que se fale de xeito pausado e ben articulado, e poida volver a escoitar o dito. ▪ SLEB1.4 Comprende a información esencial en conversas breves e moi sinxelas nas que participa, que traten sobre temas familiares como, por exemplo, un mesmo, a familia, a escola, o tempo libre, a descrición moi básica dunha persoa, obxecto ou un lugar.	▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CD
	Bloque 2. Produción de textos orais			
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ f ▪ i ▪ j	▪ B2.1 Estratexias de produción: – Planificación – Identificación do contexto, o destinatario e a finalidade da produción ou da interacción. – Adecuación do texto ao destinatario, contexto e canle, escollendo os expoñentes lingüísticos necesarios para lograr a intención comunicativa – Execución – Concepción da mensaxe con claridade, distinguindo a súa idea ou ideas principais e a súa es-	▪ B2.1 Pronunciar de xeito intelixible, aínda que se cometan erros de pronunciación polos que os interlocutores teñan que solicitar repeticións para entender a mensaxe. ▪ B2.2. Interactuar de xeito sinxelo en intercambios claramente estruturados, utilizando fórmulas moi básicas relativas a saúdos, despedidas, agradecementos e presentacións, colaborando para entender e facerse entender. ▪ B2.3. Intercambiar de xeito intelixible información sobre	▪ SLEB2.1. Na maioría das actividades de aula amosa unha actitude positiva polo uso da lingua estranxeira nas diferentes situacións comunicativas, esforzándose por utilizala aínda que teña que recorrer a outras linguas para pedir axuda ou aclaracións. ▪ SLEB2.2. Fai e responde intelixiblemente, e con accións colaborativas, preguntas sinxelas sobre un mesmo e sobre actividades moi comúns da vida diaria e do tempo libre en situacións de comunicación significativas para a súa idade e nivel escolar.	▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CD

Segunda Lingua Estranxeira. 1º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	estrutura básica. – Activación dos coñecementos previos sobre modelos e secuencias de interacción, e elementos lingüísticos previamente asimilados e memorizados – Expresión da mensaxe con claridade, coherencia básica e estrutura adecuada e axustándose, no seu caso, aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto memorizados e traballados en clase previamente. – Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis modesta) ou da mensaxe (facer concesións no que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos dispoñibles. – Compensación das carencias lingüísticas mediante procedementos lingüísticos e paralingüísticos – Lingüísticos: – Modificación de palabras de significado parecido. – Definición ou paráfrase dun termo ou expresión. – Uso da lingua materna ou «estranxeirización» de palabras da lingua meta. – Petición de axuda. – Paralingüísticos: – Sinalación de obxectos, uso de deícticos ou realización de accións que aclaran o significado. – Uso da linguaxe corporal culturalmente pertinente (xestos, expresións faciais, posturas, contacto visual ou corporal). – Uso de elementos cuasi-léxicos (humm, pu-ah...) de valor comunicativo. ■ B2.2. Actitude de respecto cara a si mesmo/a e cara aos demais para comprender e facerse comprender. ■ B2.3. Rutinas ou modelos elementais de interacción segundo o tipo de situación de comunicación: chegada e saída do centro, conversa telefónica, compra-venda e outras, igualmente cotiás moi básicas. ■	si mesmo e sobre accións e nocións (horarios, datas, cantidades) moi habituais da vida diaria, usando un repertorio básico de palabras e frases moi simples memorizadas, e facéndose comprender aínda que o interlocutor necesite que se repita ou repetir o dito. ■ B2.4. Dar e obter información sobre datos básicos persoais (como idade, lugar de residencia, familia, orixe, gustos, posesións, etc.), utilizando un repertorio moi básico de expresións moi sinxelas e habituais sobre estes datos. ■	■ SLEB2.3. Desenvólvese entendendo o suficiente e facéndose entender en situacións moi habituais relacionadas con necesidades inmediatas nas que pide e dá información sobre lugares, horarios, datas, prezos, cantidades e actividades máis comúns para a súa idade e nivel escolar. ■ SLEB2.4. Participa en conversacións informais breves e moi básicas, cara a cara, nas que establece contacto social elemental, intercambia información moi básica, manifesta os seus gustos, fai invitacións elementais e ofrecementos, e pide e dá indicacións moi básicas para ir a un lugar. ■ SLEB2.5. Preséntase e dá e obtén información básica e sinxela sobre un mesmo e sobre gustos, preferencias e intereses relativos a temas moi cotiás, en conversas moi básicas sobre temas predicibles, se pode solicitar, con preguntas sinxelas e directas, a colaboración do interlocutor para entender e facerse entender.	■ CCL ■ CAA ■ CCEC ■ CD ■ CCL ■ CAA ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CCEC
Bloque 3. Comprensión de textos escritos				

	Segunda Lingua Estranxeira. 1º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ i ▪ j	▪ B3.1. Estratexias de comprensión: – Mobilización de información previa sobre o tipo de tarefa e o tema, a partir da información superficial: imaxes, organización na páxina, títulos de cabeceira, etc. – Identificación do tipo de lectura demandado pola tarefa (en superficie ou oceánica, selectiva, intensiva ou extensiva) – Distinción de tipos de comprensión necesarios para a realización da tarefa (sentido xeral, información esencial, puntos principais). – Formulación de hipóteses sobre contido e contexto. – Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paratextuais, e do coñecemento e experiencias noutras linguas. – Reformulación de hipóteses a partir da comprensión de novos elementos. ▪ B3.2. Soletreo e asociación de grafía, pronunciación e significado a partir de modelos escritos e expresións orais coñecidas.	▪ B3.1. Utilizar estratexias de lectura (recursos ás imaxes, títulos e outras informacións visuais, e aos coñecementos previos sobre o tema ou a situación de comunicación, e aos transferidos desde as linguas que coñece), identificando a información máis importante e deducindo o significado de palabras e expresións non coñecidas. ▪ B3.2. Seguir instrucións básicas e comprender avisos, obrigas e prohibicións moi sinxelas e predicibles, e traballadas previamente. ▪ B3.3. Comprender información relevante e previsible en textos breves, moi sinxelos e ben estruturados, con conectores moi básicos e relativos a temas da propia experiencia. ▪ B3.4. Comprende textos propios de situacións cotiás próximas como invitacións, felicitacións, notas, avisos, billetes de transporte, entradas, etiquetas ou xogos coñecidos.	▪ SLEB3.1 Comprende con fluidez textos adaptados relativos a temas do seu interese. ▪ SLEB3.2 Comprende avisos, obrigas e prohibicións básicas e predicibles, referidas a necesidades inmediatas, de estrutura moi sinxela, especialmente se contan con apoio visual. ▪ SLEB3.3 Comprende información básica e sinxela de correspondencia persoal breve na que se fala dun mesmo e sobre gustos, preferencias e intereses referidos a temas moi cotiáns e propios da súa idade. ▪ SLEB3.4 Comprende información esencial e localiza información específica en material informativo sinxelo como menús, horarios, catálogos e listas de prezos.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CD
	Bloque 4. Produción de textos escritos			
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ f ▪ i ▪ j	▪ B4.1. Estratexias de produción: – Planificación: – Mobilización e coordinación das propias competencias xerais e comunicativas co fin de realizar eficazmente a tarefa (repasar que se sabe sobre o tema, que se pode ou se quere dicir, etc.) – Localización e uso adecuado de recursos lingüísticos ou temáticos (uso dun dicionario ou gramática, obtención de axuda, etc.) – Uso de elementos coñecidos obtidos de modelos moi sinxelos de textos escritos, para elaborar os propios textos. – Execución: – Elaboración dun borrador seguindo textos modelo. – Estruturación do contido do texto. – Organización do texto en parágrafos curtos, abordando en cada un unha idea principal do texto, e conformando entre todos o significado deste ou idea global.	▪ B4.1 Aplicar estratexias básicas para producir textos (elección da persoa destinataria, finalidade do escrito, planificación, redacción do borrador, revisión do texto e versión final) a partir de modelos moi estruturados e con axuda previa na aula. ▪ B4.2. Completar documentos moi básicos nos que se solicite información persoal. ▪ B4.3. Escribir mensaxes moi sinxelas e moi breves con información, instrucións e indicacións moi básicas relacionadas con actividades cotiás e de inmediata necesidade. ▪ B4.4. Producir textos curtos a partir de modelos sinxelos e básicos, cunha finalidade determinada propia da súa idade e nivel escolar, e cun formato preestablecido, tanto en soporte papel como dixital, amosando interese pola presentación limpa e ordenada do texto.	▪ SLEB4.1. Elabora textos sinxelos a partir de modelos, empregando expresións e enunciados traballados previamente, para transmitir información, ou con intencións comunicativas propias da súa idade e nivel escolar. ▪ SLEB4.2. Completa un cuestionario sinxelo con información persoal moi básica e relativa ao seus datos persoais e intereses ou afeccións (nome, idade, dirección, gustos, etc). ▪ SLEB4.3. Escribe notas, listaxes, postais, felicitacións e mensaxes en soporte dixital moi sinxelos e breves, relativos a necesidades inmediatas. ▪ SLEB4.4. Escribe correspondencia moi breve e sinxela, a partir dun modelo, substituíndo unha palabra ou expresión por outra para unha funcionalidade ou tarefa determinada (felicitar, informar, preguntar...) tanto de	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC

	Segunda Lingua Estranxeira. 1º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	– Expresión da mensaxe con claridade axustándose aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto. – Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis modesta) ou da mensaxe (facer concesións no que realmente gustaríalle expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos dispoñibles. – Recurso aos coñecementos previos (utilizar linguaxe “prefabricada”-frases feitas, locucións, do tipo “agora volvo” “paréceme ben”, etc.). – Revisión: – Identificación de problemas, erros e repeticións. – Atención ás convencións ortográficas e signos de puntuación. – Presentación coidada do texto (marxes, limpeza, tamaño da letra...). – Reescritura definitiva.		forma manuscrita como en formato dixital, cunha presentación limpa e ordenada.	■ CD
	Bloque 5: Coñecemento da lingua e consciencia intercultural e plurilingüe			
■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ f ■ i ■ j	■ B5.1. Patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación básicos. – Sons e fonemas vocálicos. – Sons e fonemas consonánticos e as súas agrupacións. – Procesos fonolóxicos máis básicos. – Acento fónico dos elementos léxicos illados e na oración. ■ B5.2. Patróns gráficos e convencións ortográficas – Uso das normas básicas de ortografía da palabra. – Utilización adecuada da ortografía da oración: coma, punto e coma, puntos suspensivos, parénteses e comiñas. ■ B5.3. Aspectos socioculturais e sociolingüísticos: – Recoñecemento e uso de convencións sociais básicas e normas de cortesía propias da súa idade e de rexistros informal e estándar; e da linguaxe non verbal elemental na cultura estranxeira. – Achegamento a algúns aspectos culturais visibles: hábitos, horarios, actividades ou celebracións máis significativas; condicións de vida elementais (viven- da); relacións interpersoais (familiares, de amizade ou escolares), comida, lecer, deportes, comporta-	■ B5.1. Discriminar patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación de uso máis básico, recoñecendo o seu significado evidente, e pronunciar e entoar con razo- able comprensibilidade, aínda que teña que repetir varias veces para facerse entender. ■ B5.2. Recoñecer e utilizar as convencións ortográficas, tipográficas e de puntuación, con corrección suficiente para o seu nivel escolar. ■ B5.3. Utilizar para a comprensión e produción de textos orais e escritos os coñecementos socioculturais e so- ciolingüísticos adquiridos relativos a relacións interper- soais, comportamento e convencións sociais, respec- tando as normas de cortesía máis básicas nos contex- tos respectivos. ■ B5.4. Producir textos e inferir o significado probable de palabras ou frases que descoñece a partir dos coñe- cimentos e experiencias transferidos desde as linguas que coñece. ■ B5.5. Distinguir e levar a cabo as funcións demandadas polo propósito comunicativo, mediante os expoñentes básicos de devanditas funcións e os patróns discursivos de uso máis habitual, e utilizar un repertorio léxico sufi- ciente para comunicar no seu nivel escolar, sempre que sexan traballados en clase previamente.	■ SLEB5.1. Identifica sons e grafías de fonemas básicos, produce con suficiente intelixibilidade léxico e estruturas moi básicas, e trazos fonéticos que distinguen fonemas (nasalización, sonorización...) e iníciase no uso de pa- tróns moi básicos de ritmo, entoación e acentuación de palabras e frases. ■ ■ SLEB5.2. Utiliza adecuadamente as convencións orais e escritas básicas propias da lingua estranxeira no de- senvolvemento do proceso comunicativo oral e escrito (saúdos, despedidas, fórmulas moi básicas de trata- mento...), e amosa respecto polas diferenzas que poi- dan existir en aspectos culturais como hábitos, horarios, etc. ■ SLEB5.3. Nas actividades de aula, pode explicar o proceso de produción de textos e de hipóteses de signi- ficados tomando en consideración os coñecementos e	■ CCL ■ CAA ■ CCEC ■ CD ■ CCL ■ CAA ■ CCEC ■ CD ■ CCL ■ CAA

	Segunda Lingua Estranxeira. 1º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	mentos proxémicos básicos, lugares máis habituais...; e a costumes, valores e actitudes moi básicos e máis evidentes sobre aspectos propios da súa idade nos países onde se fala a lingua estranxeira. - Identificación dalgunhas similitudes e diferenzas elementais e máis significativas nos costumes cotiáns entre os países onde se fala a lingua estranxeira e o noso. - Actitude receptiva e respectuosa cara ás persoas, países e comunidades lingüísticas que falan outra lingua e teñen unha cultura diferente á propia. ■ B5.4 Plurilingüismo: - Identificación de similitudes e diferenzas entre as linguas que coñece para mellorar a súa aprendizaxe e lograr unha competencia comunicativa integrada. - Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe. ■ B5.5 Funcións comunicativas: - Iniciación e mantemento de relacións persoais e sociais básicas propias da súa idade. - Descrición de calidades físicas e abstractas moi básicas de persoas, obxectos, lugares e actividades. - Narración de acontecementos e descrición de estados e situacións presentes, e expresión moi básica de sucesos futuros. - Petición e ofrecemento de información, indicacións, expresión moi sinxela de opinións e advertencias. - Expresión do coñecemento, o descoñecemento e a certeza. - Expresión da vontade, a intención, a orde, a autorización e a prohibición. - Expresión do interese, a aprobación, o aprecio, a satisfacción, a sorpresa, e os seus contrarios. - Establecemento e mantemento básicos da comunicación e organización elemental do discurso. ■ B5.6 Léxico oral e escrito básico de uso común relativo a: - Identificación persoal elemental; vivenda, fogar e contorna; actividades básicas da vida diaria; familia e	■ B5.6 Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	experiencias noutras linguas. ■ SLEB5.4. Comprende e comunica o propósito solicitado na tarefa ou ligado a situacións de necesidade inmediata da aula (pedir ou dar información sobre datos persoais, felicitar, invitar...) utilizando adecuadamente as estruturas sintáctico-discursivas e o léxico e necesarios, moi básicos e traballados previamente. ■ SLEB5.5 Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CCEC ■ CD ■ CCL ■ CAA ■ CCEC ■ CD

Segunda Lingua Estranxeira. 1º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	amigos; traballo, tempo libre, lecer e deporte; vacacións; saúde máis básica e coidados físicos elementais; educación e estudo; compras básicas; alimentación e restauración; transporte, tempo meteorolóxico e Tecnoloxías da Información e a Comunicación. – Expresións fixas, enunciados fraseolóxicos moi básicos e moi habituais -saúdos, despedidas, preguntas por preferencias, expresión sinxelas de gustos- e léxico sobre temas relacionados con contidos moi sinxelos e predicibles doutras áreas do currículo. ■ B5.7. Estructuras sintáctico-discursivas propias de cada idioma			

Contidos sintáctico-discursivos por idiomas:

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>und</i>); disxunción (<i>oder</i>); oposición (<i>aber</i>). - Afirmación. - Exclamación. - Negación (<i>negative Sätze mit nicht, nicht + Adjektiv</i>). - Interrogación (<i>W-Fragen mit wer, wie, was, wo, woher, z. B. „Wer ist das?“, „Wie heißt du?“, „Wo wohnst du?“, Ja/Nein-Fragen, z. B. „Heißt du Uxia?“, „Ist das ein Buch?“</i>). - Expresión do tempo presente (<i>Präsens</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>Aussagesätze</i>); capacidade (<i>mögen</i>); posibilidade/probabilidade (<i>können; dürfen</i>); permiso (<i>dürfen</i>); intención (<i>Präsens</i>). - Expresión da entidade (<i>zusammengesetzte Nomen; Personalpronomen</i>); da calidade (z. B. <i>gut, sehr gut</i>). - Expresión da cantidade (<i>Singular und Plural; Kardinalzahlen; Quantität, z. B. alle, kein</i>). - Expresión do espazo (<i>Präpositionen; Lokaladverbien</i>). - Expresión do tempo (<i>Stundenzählung, z. B. „Es ist halb neun“; Zeiteinheiten, z. B. Wochentage</i>).	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>et</i>); disxunción (<i>ou</i>); oposición (<i>mais</i>); causa (<i>parce que</i>); finalidade (<i>pour</i>); comparación (<i>plus, moins</i>); explicativas (<i>parce que</i>). - Relacións temporais (<i>avant, après</i>). - Exclamación (<i>Oh là là! On y va!</i>); interexclamación (<i>ouï!, non! Zut!</i>). - Negación (<i>ne/n'...pas</i>). - Interrogación (<i>qui est-ce ?, qu'est-ce que c'est ?, quoi, quand, comment, pourquoi, où; réponses (p. ex. oui, non); est-ce que?; adjectif interrogatif (p. ex. quel est ton sport préféré?)</i>). - Expresión do tempo: presente; futuro (<i>présent, futur proche</i>); <i>impératif</i>. - Expresión do aspecto: puntual (frases simples); habitual (<i>présent</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>phrases déclaratives</i>); capacidade (<i>pouvoir</i>); necesidade (<i>il faut+infinitif</i>); obriga/prohibición (<i>il faut, impératif</i>); permiso (<i>pouvoir : est-ce que je peux... ?</i>); intención/deseo (<i>vouloir</i>); cortesía (<i>distinction tu/vous</i>). - Expresión da existencia (presentativos, <i>c'est, ce sont</i>); da entidade (p. ex. <i>articles</i>	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>and, too, also</i>); disxunción (<i>or</i>); oposición (<i>but</i>); causa (<i>because (of); due to</i>); finalidade (<i>to + infinitive; for+ -ing</i>); comparación (<i>as/not so + Adj.+ as; more comfortable/ quickly, faster (than); the fastest</i>); resultado (<i>so...</i>); condición (<i>first conditional</i>). - Relacións temporais (<i>as soon as; while</i>). - Afirmación (<i>affirmative sentences; tags</i>). - Exclamación (<i>What + Adj. + noun, e. g. What a wonderful holiday!; How + Adj., e. g. How interesting!; exclamatory sentences and phrases, e. g. Well, that is a surprise! Fine! Great!</i>). - Negación (<i>negative sentences with not, never, (Noun, e. g. never mind, not to worry, nobody, nothing; negative tags</i>). - Interrogación (<i>Wh- questions; Aux. Questions; What is this for?; tags</i>). - Expresión do tempo: pasado (<i>past simple and continuous</i>); presente (<i>present simple and continuous</i>); futuro (<i>going to; will; present simple and continuous + Adv.</i>). - Expresión do aspecto: puntual (<i>simple tenses</i>); durativo (<i>present and past simple; habitual (simple tenses + Adv., e. g.</i>	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>e</i>); disxunción (<i>o</i>); oposición (<i>ma</i>); causa (<i>perché</i>). - Relacións temporais (<i>quando, dopo</i>). - Afirmación (<i>frasi dichiarative affermative (sì)</i>). - Exclamación (<i>interiezioni (p.es. oh, che sonno!)</i>). - Negación (<i>frasi dichiarative negative (p. es. no/non)</i>). - Interrogación (<i>totali (p. es. Partite?); parziali introdotte da avv., pronomi e aggettivi interrogativi (p.es come ti chiami? di dove sei?)</i>). - Expresión do tempo (presente (<i>presente</i>); futuro (<i>presente (p.es. domani vado in spiaggia)</i>)) e do aspecto (puntual (<i>tempi semplici</i>); durativo (<i>presente</i>); habitual (<i>tempi semplici</i>)). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>frasi dichiarative affermative e negative</i>); necesidade (<i>dovere + Inf.</i>); obriga (<i>dovere + Inf.</i>); intención (<i>presente</i>). - Expresión da existencia (<i>p.es. c'è/ci sono</i>); a entidade (<i>nomi; pronomi soggetto; articolo</i>); a calidade (<i>p.es. molto, poco</i>). <i>Genere e numero; accordo</i>.	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>e, nem, e também, e também não</i>); disxunción (<i>ou, ou...ou</i>); oposición/contraste (<i>mas, mesmo assim</i>); causa (<i>porque; por isso; como</i>); finalidade (<i>para + Inf.</i>); comparación (<i>mais/menos/ tão + Adj./Adv.+ (do) que/ como /quanto; maior / mais pequeno...;</i> superlativo absoluto (<i>-issimo, -limo</i>); resultado (<i>assim, por isso</i>); condición (<i>se, sem</i>); discurso indireto (<i>informações, oferecimentos, sugestões e ordens</i>). - Relacións temporais (<i>em seguida, logo, enquanto</i>). - Afirmación (<i>sentenças declarativas afirmativas; proforma (p.e eu também; certamente)</i>). - Exclamación (formas elípticas: <i>Que (+ S) + Adj., p. e. Que dia lindo!; Que gentil!</i>); sentenças e sintagmas exclamativos, p.e. <i>Puxa, este PC está muito caro! Está bom!</i>). - Negación (<i>sentenças declarativas negativas com não, nunca; nada, nenhum(a), ninguém; proforma (p.e. eu tampouco)</i>). - Interrogación (<i>sentenças interrogativas diretas totais; sentenças interrogativas diretas QU- (p.e. Quem fez isso?); interrogativas tags (p.e. Queres ir ao cinema, não</i>

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
■ Expresión do modo (<i>Modaladverbien</i>, z. B. <i>sehr</i>). ■	■ <i>définis, indéfinis, noms, pronoms personnels sujet (on), pronoms toniques</i>; os presentativos (ex. <i>c'est, voilà, il est</i>); a posesión (adxectivos posesivos dun só propietario); a existencia (ex. <i>il y a, il n'y a pas</i>); a cualidade (xénero e número dos adxectivos regulares). ■ Expresión da cantidade: (plurais regulares; números cardinais ata 2 cifras; primeiros números ordinais; <i>articles partitifs</i>). Adverbios de cantidade e medidas (<i>un peu, trop, assez, beaucoup, un kilo, un tube</i>). ■ Expresión do espazo (<i>prépositions et adverbies de lieu avec villes et pays (en/au + pays, à + ville), position (ici), distance, mouvement, direction, provenance (venir de + ville), destination (aller à + ville)</i>). ■ Expresión do tempo: puntual (<i>l'heure, moments du jour (le matin, le soir)</i>); indicacións de tempo (<i>aujourd'hui</i>); duración (<i>de... à</i>); secuenciación (<i>à partir de + heure</i>); frecuencia (<i>d'habitude</i>). ■ Expresión do modo (<i>à / en + medios de transporte</i>).	■ <i>usually; used to</i>. ■ Expresión da modalidade: factualidade (<i>declarative sentences</i>); capacidade (<i>can; be able to</i>); necesidade (<i>must; need; have (got) to</i>); obriga (<i>have (got) to; must; imperative</i>); permiso (<i>could</i>); intención (<i>present continuous</i>). ■ Expresión da existencia (e. g. <i>there be/has been</i>); a entidade (<i>count/uncount/collective/compound nouns; pronouns (relative); determiners</i>); a calidade (e. g. <i>good at maths; rather tired</i>). ■ Expresión da cantidade (<i>singular/plural; cardinal and ordinal numerals</i>). Quantity: e. g. <i>all (the), most, both, none</i>. Degree: e. g. <i>really; quite; so; a little</i>. ■ Expresión do espazo (<i>prepositions and adverbs of location, position, distance, motion, direction, origin and arrangement</i>). ■ Expresión do tempo (<i>points (e. g. five to (ten)); divisions (e. g. century; season), and indications (ago; early; late) of estate; duration (from...to; during; until; since); anteriority (already; (not) yet); posteriority (afterwards; later); sequence (first, next, last); simultaneousness (while, as); frequency (e. g. often, usually)</i>). ■ Expresión do modo (<i>Adv. and phrases of manner, e. g. easily; by post</i>).	■ Expresión da cantidade (<i>singolare /plurale, numerali</i>). <i>Quantità</i>: p.es. <i>un etto</i>; <i>grado</i>: p.es. <i>molto simpatico</i>. ■ Expresión do espazo (<i>preposizioni, avverbi ed espressioni che indicano luogo, movimento, direzione e origine</i>). ■ Expresión do tempo (<i>l'ora; collocazione nel tempo; posteriorità; frequenza</i>). ■ Expresión do modo (<i>avverbi ed espressioni di modo</i>).	■ <i>queres?</i>; <i>interrogativas eco</i>. ■ Expresión do tempo: pasado (<i>pretérito imperfecto, perfeito simples e perfeito composto</i>); presente (presente); futuro (<i>presente do indicativo + Adv.; futuro simples; haver-de</i>). ■ Expresión do aspecto: puntual (<i>tempos simples</i>); durativo (<i>presente, futuro simples, pretérito imperfecto e pretérito perfeito composto do indicativo; continuar + Ger.; estar a + Inf.</i>); habitual (tempos simples (+ Adv.)), p.e. <i>No verão está calor</i>; incoativo (<i>começar a + Inf.</i>); iterativas (<i>pretérito imperfecto do indicativo; prefixo re-, p.e. releger</i>); terminativo (<i>pretérito perfeito simples e composto; acabar de + Inf.</i>). ■ Expresión da modalidade: factualidade (<i>frases declarativas</i>); capacidade (<i>é capaz de + Inf.; saber</i>); posibilidade/probabilidade (<i>poder; dever; ser possível / impossível + Inf.; talvez</i>); e (<i>ser preciso / necessário + Inf.</i>); obrigación (<i>ter que /de, dever; imperativo</i>); permiso (<i>poder + Inf.; ser possível/permitido + Inf.</i>); prohibición (<i>imperativo negativo</i>); intención (<i>pretérito imperfecto gostar de + Inf.; pensar + Inf.; querer de /ter de + Inf.</i>). ■ Expresión da existencia (p.e. <i>estar, haver/ter</i>); a entidade (<i>substantivos contáveis /massivos /coletivos /compostos; pronomes (relativos, reflexivos átonos/ tónicos); determinantes</i>); a calidade (<i>-íssimo, -ilimo; muito raro; melhor</i>). ■ Expresión da cantidade (Singular/Plural; Numerais cardinais e ordinais. <i>Quantidade</i>: p.e. <i>todo (a), maioria, ambos, nenhum(a)</i>. <i>Grau</i>: p.e. <i>muito; tão; um pouco</i>). ■ Expresión do espazo (<i>preposições e advérbios de lugar, localização, distância, movimento, direção origem, e acomodação</i>). ■ Expresión do tempo (<i>expressões, preposições e locuções de tempo (momento pontual (p. e. <i>são quinze para as três; em 1999</i>), divisões (p. e. <i>século; estação</i>) e indicações (p. e. <i>atrás, cedo, tarde</i>) de tempo; duração (p. e. <i>de/desde...a; durante</i>); anterioridade (<i>ainda; ontem</i>); posterioridade</i>).

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
				<i>ridade (depois, logo, próxima segunda-feira); sequência (primeiro, depois, finalmente); simultaneidade (ao mesmo tempo); frequência (p. e. geralmente; usualmente).</i> ▪ Expresión do modo (<i>expressões, preposições e locuções prepositivas de modo, p.e. devagar, pior</i>).

2º de ESO

	Segunda Lingua Estranxeira. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Comprensión de textos orais			
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ i ▪ j	▪ B.1.1 Uso de estratexias de comprensión das mensaxes orais: – Uso do contexto verbal e non verbal e dos coñecementos previos sobre a situación (quen fala a quen, con que intencións, onde, cando) que dan lugar a inferencias do significado baseadas no contexto; – Uso dos coñecementos referenciais sobre o tema, – Identificación de palabras clave. – Adaptación da escoita á súa finalidade (global ou/e específica) – Identificación dos recursos lingüísticos ou temáticos adquiridos. – Inferencia do significado probable das palabras ou frases que descoñece a partir do contexto e dos coñecementos e experiencias transferidos desde as linguas que coñece á lingua estranxeira. ▪ B1.2 Tolerancia da comprensión parcial ou vaga nunha situación comunicativa. ▪ B1.3 Perseveranza no logro da comprensión oral, reescoitando o texto gravado ou solicitando repetición ou reformulacións do dito. ▪ B1.4 Memorización de expresións orais breves significativas (saúdos, despedidas, consignas de aula, preguntas sobre idade, orixe...).	▪ B.1.1 Comprender preguntas e informacións relativas á información persoal e pública moi básica (identificación persoal, gustos ...), así como instrucións e peticións elementais relativas ao comportamento e actividades na aula. ▪ B.1.2 Usar estratexias básicas de comprensión do sentido xeral, a información esencial, os puntos e ideas principais ou os detalles relevantes do texto: anticipación do contido xeral do que se escoita con axuda de elementos verbais e non verbais e uso dos coñecementos previos sobre a situación (quen fala a quen, con que intencións, onde, cando) que dan lugar a inferencias do significado baseadas no contexto e os coñecementos e experiencias transferidos desde as linguas que coñece. ▪ B.1.3 Comprender o sentido global e as informacións específicas máis relevantes de mensaxes orais sinxelas e moi básicas (por ex. onde e cando ocorre algo, seguir instrucións ou indicacións, identificar persoas que posúen algo, obxectos e lugares descritos cun vocabulario básico, etc.) emitidas cara a cara, gravadas ou en soporte multimedia, sobre situacións habituais de comunicación, se se fala moi a modo e con moita claridade. ▪ B.1.4 Comprender o esencial en conversas moi básicas e breves sobre temas cotiáns habituais e de necesidade inmediata, previamente traballados, relativas ao ámbito persoal e público moi elemental, sempre que se	▪ SLEB1.1 Comprende preguntas básicas moi sinxelas e habituais sobre asuntos persoais ou educativos (información básica de carácter persoal, solicitudes de dirección sinxelas a lugares moi coñecidos, etc) sempre que se fale de xeito pausado e ben articulado, e se repita se o necesita. ▪ SLEB1.2 Comprende frases e expresións habituais relacionadas con necesidades inmediatas (datas, prezos, pequenas doenzas, etc.) e temas con que está moi familiarizado, e segue instrucións e consignas de aula. ▪ SLEB1.3 Comprende o sentido global e a información máis relevante de textos orais procedentes de medios audiovisuais ou da Internet, breves como instrucións e comunicados, con estruturas previamente traballadas, léxico moi común relacionado con necesidades inmediatas e accións presentes moi habituais, sempre que se fale de xeito moi pausado e ben articulado, e poida volver a escoitar o dito. ▪ SLEB1.4 Comprende a información esencial en conversas breves e moi sinxelas nas que participa, que traten sobre temas familiares como, por exemplo, un mesmo, a familia, a escola, o tempo libre, a descrición moi básica dunha persoa, obxecto ou lugar, e estados de saúde, sensacións e sentimentos moi elementais.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CD

Segunda Lingua Estranxeira. 2º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		fale con lentitude, articulando de forma clara e comprensible.		
	Bloque 2. Produción de textos orais			
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ f ▪ i ▪ j	▪ B.2.1 Estratexias de produción: – Planificación : – Identificación do contexto, do destinatario e da finalidade da produción ou da interacción. – Adecuación do texto ao destinatario, contexto e canle, escollendo os expoñentes lingüísticos necesarios para lograr a intención comunicativa – Execución: – Percepción da mensaxe con claridade, distinguindo a súa idea ou ideas principais e a súa estrutura básica. – Activación dos coñecementos previos sobre modelos e secuencias de interacción, e elementos lingüísticos previamente asimilados e memorizados – Expresión da mensaxe con claridade, coherencia básica e estruturándoa adecuadamente e axustándose, no seu caso, aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto memorizados e traballados en clase previamente. – Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis modesta) ou da mensaxe (limitar o que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos dispoñibles. – Compensación das carencias lingüísticas mediante procedementos lingüísticos, e paralingüísticos. – Lingüísticos: – Modificación de palabras de significado parecido. – Definición ou paráfrase dun termo ou expresión. – Uso da lingua materna ou «estranxeirizar» palabras da lingua meta. – Petición de axuda. – Paralingüísticos: – Sinalización de obxectos, uso de deícticos ou realización de accións que aclaran o significado. – Usar linguaxe corporal culturalmente pertinente (xestos, expresións faciais, posturas, contacto vi-	▪ B2.1 Pronunciar de xeito intelixible, aínda que se cometan erros de pronunciación polos que os interlocutores teñan que solicitar repeticións para entender a mensaxe. ▪ B2.2 Interactuar de xeito sinxelo en intercambios claramente estruturados, utilizando fórmulas moi básicas relativas a saúdos, despedidas, agradecementos e presentacións, colaborando para entender e facerse entender. ▪ B2.3 Intercambiar de xeito intelixible información sobre si mesmo e sobre accións e nocións (horarios, datas, cantidades) moi habituais da vida diaria, usando un repertorio básico de palabras e frases moi simples memorizadas, e facéndose comprender aínda que o interlocutor necesite que se repita ou repetir o dito. ▪ B2.4 Dar e obter información sobre datos básicos persoais e ben e servizos moi elementais, utilizando un repertorio moi básico de expresións moi sinxelas e habituais sobre estes datos.	▪ SLEB2.1 Na maioría das actividades de aula amosa unha actitude positiva polo uso da lingua estranxeira nas diferentes situacións comunicativas, esforzándose por utilizala aínda que teña que recorrer a outras linguas para pedir axuda ou aclaracións. ▪ SLEB2.2 Utiliza de maneira espontánea as formas de cortesía máis sinxelas e habituais relativas a saúdos, despedidas, agradecementos e presentacións e, colaborando para entender e facerse entender, fai e responde intelixiblemente preguntas sinxelas sobre un mesmo e sobre actividades moi comúns da vida social diaria e do tempo libre, en situacións de comunicación significativas para a súa idade e nivel escolar. ▪ SLEB2.3 Desenvólvese entendendo o suficiente e facéndose entender en situacións moi habituais relacionadas coa xestión e transaccións moi sinxelas relativas a necesidades inmediatas nas que pide e dá información sobre lugares, horarios, datas, prezos, cantidades e actividades máis comúns para a súa idade e nivel escolar. ▪ SLEB2.4 Participa en conversacións informais breves e moi básicas, cara a cara e reacciona adecuadamente para establecer contacto social elemental, intercambiar información moi básica, manifestar os seus gustos, facer invitacións e ofrecementos elementais (invitar a ir a unha actividade, pedir ou ofrecer algo en clase, etc.), e pedir e dar indicacións moi básicas para ir a un lugar. ▪ SLEB2.5 Preséntase e dá e obtén información básica e sinxela sobre un mesmo e sobre o funcionamento de bens e servizos relativos a temas moi cotiáns (horarios dun museo, maneira de chegar, etc), en conversas moi básicas sobre temas predicibles, se pode solicitar, con preguntas sinxelas e directas, a colaboración do interlocutor para entender e facerse entender.	▪ CSIEE ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CD

	Segunda Lingua Estranxeira. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	sual ou corporal). – Usar elementos cuasi-léxicos (humm, puaj...) de valor comunicativo. ■ B.2.2. Actitude de respecto cara a si mesmo/a e cara aos demais para comprender e facerse comprender. ■ B.2.3 Rutinas ou modelos elementais de interacción segundo o tipo de situación de comunicación: chegada e saída do centro, conversa telefónica, compra-venda e outras, igualmente cotiás moi básicas			
	Bloque 3. Comprensión de textos escritos			
■ b ■ c ■ d ■ e ■ i ■ j	■ B.3.1 Estratexias de comprensión: – Mobilización de información previa sobre o tipo de tarefa e o tema, a partir da información superficial: imaxes, organización na páxina, títulos de cabeceira, etc.. – Identificación do tipo de lectura demandado pola tarefa (en superficie ou oceánica, selectiva, intensiva ou extensiva) – Distinción de tipos de comprensión necesarios para a realización da tarefa (sentido xeral, información esencial, puntos principais). – Formulación de hipóteses sobre contido e contexto. – Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paratextuais, e do coñecemento e experiencias noutras linguas. – Reformulación de hipóteses a partir da comprensión de novos elementos. ■ B.3.2 Soletreo e asociación de grafía, pronunciación e significado a partir de modelos escritos e expresións orais coñecidas.	■ B3.1 Utilizar estratexias de lectura (recursos ás imaxes, títulos e outras informacións visuais, aos coñecementos previos sobre o tema ou a situación de comunicación e aos transferidos desde as linguas que coñece), identificando a información máis importante e deducindo o significado de palabras e expresións non coñecidas. ■ B3.2. Seguir instrucións e consignas básicas e comprender avisos, obrigas e prohibicións moi sinxelas e predicibles, e traballadas previamente, referidas a necesidades inmediatas, de estrutura moi sinxela e con apoio visual. ■ B3.3 Comprender información relevante e previsible en textos breves, moi sinxelos e ben estruturados, con conectores moi básicos e relativos a coñecementos e experiencias propias da súa idade. ■ B3.4 Comprende textos propios de situacións cotiás próximas onde se dan a coñecer bens se servizos ou acontecementos (anuncios publicitarios elementais, folletos, catálogos, invitacións...) e con apoio visual cando teña certa dificultade.	■ SLEB3.1 Comprende con fluidez textos adaptados relativos a temas do seu interese. ■ SLEB3.2 Comprende avisos, obrigas, prohibicións e consignas básicas e predicibles, referidas a necesidades inmediatas, de estrutura moi sinxela, especialmente se contan con apoio visual. ■ SLEB3.3 Comprende información básica e moi sinxela de correspondencia persoal breve na que se fala dun mesmo e sobre sentimentos, preferencias e afeccións referidos a temas moi cotiás e propios da súa idade. ■ SLEB3.4 Comprende información esencial e localiza información específica en material informativo moi sinxelo, e con apoio visual, sobre temas coñecidos como actividades escolares e de lecer, hábitos saudables, etc. próximos á súa idade e experiencia.	■ CCL ■ CD ■ CAA ■ CSIEE ■ CCL ■ CAA ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CCEC ■ CD
	Bloque 4. Producción de textos escritos			
■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ f ■ i	■ B4.1. Estratexias de produción: – Planificación: – Mobilización e coordinación das propias competencias xerais e comunicativas co fin de realizar eficazmente a tarefa (repasar que se sabe sobre o tema, que se pode ou se quere dicir, etc.) – Localización e uso adecuado de recursos lingüísticos	■ B4.1 Aplicar estratexias básicas para producir textos (elección da persoa destinataria, finalidade do escrito, planificación, redacción do borrador, revisión do texto e versión final) a partir de modelos moi estruturados e con axuda previa na aula. ■ B4.2 Completar documentos moi básicos nos que se solicite información persoal. ■ B4.3 Escribir mensaxes moi sinxelas e moi breves con	■ SLEB4.1 Elabora textos sinxelos a partir de modelos, empregando expresións e enunciados traballados previamente, para transmitir información, ou con intencións comunicativas propias da súa idade e nivel escolar. ■ SLEB4.2 Completa un cuestionario sinxelo con información persoal moi básica e relativa aos seus datos	■ CCL ■ CD ■ CAA ■ CSIEE ■ CCL ■ CAA

	Segunda Lingua Estranxeira. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ j	güísticos ou temáticos (uso dun dicionario ou gramática, obtención de axuda, etc.) – Uso de elementos coñecidos obtidos de modelos moi sinxelos de textos escritos, para elaborar os propios textos. – Execución: – Elaboración dun borrador seguindo textos modelo. – Estruturación do contido do texto. – Organización do texto en parágrafos curtos, abordando en cada un unha idea principal do texto, e conformando entre todos o significado deste ou idea global. – Expresión da mensaxe con claridade axustándose aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto. – Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis modesta) ou da mensaxe (limitar o que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos dispoñibles. – Recurso aos coñecementos previos (utilizar linguaxe "prefabricada"-frases feitas, locucións, do tipo "agora volto" "páreceme ben", etc.). – Revisión: – Identificación de problemas, erros e repeticións. – Atención ás convencións ortográficas e signos de puntuación. – Presentación coidada do texto (marxes, limpeza, tamaño da letra...) – Reescritura definitiva.	información, instrucións e indicacións moi básicas relacionadas con actividades cotiás e de necesidade inmediata. ▪ B4.4 Producir textos curtos a partir de modelos sinxelos e básicos, cunha finalidade determinada propia da súa idade e nivel escolar, e cun formato preestablecido, tanto en soporte papel como dixital, amosando interese pola presentación limpa e ordenada do texto.	persoais e intereses ou afeccións.	▪ CCEC ▪ CD
			▪ SLEB4.3 Escribe avisos, notas, instrucións, postais, felicitacións, bandas deseñadas e tiras cómicas e mensaxes en soporte dixital moi sinxelos e breves, relativos a actividades presentes e a necesidades inmediatas.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CD
			▪ SLEB4.4 Escribe correspondencia moi breve e sinxela, a partir dun modelo, substituíndo unha palabra ou expresión por outra para unha funcionalidade ou tarefa determinada (informar, preguntar, invitar...) tanto de forma manuscrita como en formato dixital, cunha presentación limpa e ordenada.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CD
	Bloque 5: Coñecemento da lingua e consciencia intercultural e plurilingüe			
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ f ▪ i ▪ j	▪ B5.1 Patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación básicos. – Sons e fonemas vocálicos. – Sons e fonemas consonánticos e as súas agrupacións. – Procesos fonolóxicos máis básicos. – Acento fónico dos elementos léxicos illados e na oración. ▪ B5.2 Patróns gráficos e convencións ortográficas. – Uso das normas básicas de ortografía da palabra.	▪ B5.1 Discriminar patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación de uso máis básico, recoñecendo o seu significado evidente, e pronunciar e entoar con razoable comprensibilidade, aínda que teña que repetir varias veces para facerse entender. ▪ B5.2 Recoñecer e utilizar as convencións ortográficas, tipográficas e de puntuación, con corrección suficiente para o seu nivel escolar. ▪ B5.3 Utilizar para a comprensión e produción de textos orais e escritos os coñecementos socioculturais e sociolingüísticos adquiridos relativos a relacións interper-	▪ SLEB5.1 Identifica sons e grafías de fonemas básicos, produce con suficiente intelixibilidade léxico e estruturas moi básicas, e trazos fonéticos que distinguen fonemas (nasalización, sonorización...) e persevera no uso de patróns moi básicos de ritmo, entoación e acentuación de palabras e frases.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CD
			▪ SLEB5.2 Utiliza adecuadamente as convencións orais e escritas básicas propias da lingua estranxeira no desenvolvemento do proceso comunicativo oral e escrito (saúdos, despedidas, fórmulas moi básicas de tratamento...), e amosa respecto polas diferenzas que poi-	▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CCEC

Segunda Lingua Estranxeira. 2º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	- Utilización adecuada da ortografía da oración: coma, punto e coma, puntos suspensivos, parénteses e comiñas. - B5.3 Aspectos socioculturais e sociolingüísticos: - Recoñecemento e uso de convencións sociais básicas e normas de cortésia propias da súa idade e de rexistros informal e estándar; e da linguaxe non verbal elemental na cultura estranxeira. - Achegamento a algúns aspectos culturais visibles: hábitos, horarios, actividades ou celebracións máis significativas; condicións de vida elementais (vivenda); relacións interpersoais (familiares, de amizade ou escolares), comida, lecer, deportes, comportamentos proxémicos básicos, lugares máis habituais...; e a costumes, valores e actitudes moi básicos e máis evidentes sobre aspectos propios da súa idade nos países onde se fala a lingua estranxeira. - Identificación dalgunhas similitudes e diferenzas elementais e máis significativas nos costumes cotiáns entre os países onde se fala a lingua estranxeira e o noso. - Actitude receptiva e respectuosa cara ás persoas, países e comunidades lingüísticas que falan outra lingua e teñen unha cultura diferente á propia. - B5.4 Plurilingüismo - Identificación de similitudes e diferenzas entre as linguas que coñece para mellorar a súa aprendizaxe e lograr unha competencia comunicativa integrada. - Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe. - B5.5 Funcións comunicativas: - Iniciación e mantemento de relacións persoais e sociais básicas propias da súa idade. - Descrición de calidades físicas e abstractas moi básicas de persoas, obxectos, lugares e actividades. - Narración de acontecementos e descrición de estados e situacións presentes, e expresión moi básica de sucesos futuros. - Petición e ofrecemento de in-	soais, comportamento e convencións sociais, respectando as normas de cortésia e da <i>netiqueta</i> máis básicas nos contextos respectivos. - B5.4 Producir textos e inferir o significado probable de palabras ou frases que descoñece a partir dos coñecementos e experiencias transferidos desde as linguas que coñece. - B5.5. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais. - B5.6 Distinguir e levar a cabo as funcións demandadas polo propósito comunicativo, mediante os expoñentes básicos de devanditas funcións e os patróns discursivos de uso máis habitual, e utilizar un repertorio léxico suficiente para comunicar no seu nivel escolar, sempre que sexan traballados en clase previamente.	dan existir en aspectos culturais como hábitos, horarios, etc. - SLEB5.3 Nas actividades de aula, pode explicar o proceso de produción de textos e de hipóteses de significados tomando en consideración os coñecementos e experiencias noutras linguas. - SLEB5.4 Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe. - SLEB5.5 Comprende e comunica o propósito solicitado na tarefa ou ligado a situacións de necesidade inmediata da aula (pedir ou dar información sobre datos persoais, felicitar, invitar...) utilizando adecuadamente as estruturas sintáctico-discursivas e o léxico e necesarios, moi básicos e traballados previamente.	- CCL - CD - CAA - CCEC - CCL - CD - CAA - CCEC - CCL - CAA - CCEC

Segunda Lingua Estranxeira. 2º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	formación, indicacións, expresión moi sinxela de opinións e advertencias. – Expresión do coñecemento, o descoñecemento e a certeza.			

1Contidos sintáctico-discursivos por idiomas:

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>und; auch</i>); disxunción (<i>oder</i>); oposición (<i>aber</i>); causa (<i>weil</i>); estilo indirecto. - Afirmación. - Exclamación. - Negación (<i>negative Sätze mit nicht, nie, nicht + Adjektiv, nichts</i>). - Interrogación (<i>W-Fragen</i>, z. B. „<i>Woher kommen Sie?</i>“, „<i>Warum liest du gern Comics?</i>“, <i>Ja/Nein-Fragen</i>). - Expresión do tempo: pasado (Präteritum; Perfekt); presente (Präsens). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>Aussagesätze</i>); capacidade (<i>mögen</i>); posibilidade/probabilidade (<i>können; dürfen; vielleicht</i>); necesidade (<i>müssen</i>); obriga (<i>müssen; sollen</i>); permiso (<i>dürfen</i>); intención (<i>Präsens</i>). - Expresión da existencia (z. B. <i>es gibt</i>); da entidade (<i>zusammengesetzte Nomen; Pronomen [Demonstrativ- und Reflexiv-pronomina]</i>); da calidade (z. B. <i>schlecht</i>). - Expresión da cantidade (<i>Singular und Plural; Kardinal- und Ordinalzahlen; Quantität</i>, z. B. <i>alle, beide, kein; Grad</i>, z. B. <i>ganz, so, ein wenig</i>). - Expresión do espazo (<i>Präpositionen; Lokaladverbien</i>). - Expresión do tempo (<i>Stundenzählung</i>, z. B. „<i>Es ist fünf vor halb zwölf</i>“; <i>Zeiteinheiten</i>, z. B. <i>Monate; Tageszeiten</i>, z. B. <i>der Vormittag; Ausdruck der Zeit [vor; früh; spät]</i>). - Expresión do modo (<i>Modaladverbien</i>, z. B.	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>et</i>); disxunción (<i>ou</i>); oposición (<i>mais</i>); causa (<i>comme</i>); finalidade (<i>pour</i>); comparación (<i>le plus, le moins</i>); consecuencia (<i>alors</i>); explicativas (<i>parce que</i>). - Relacións temporais (<i>d'abord, ensuite, il y a</i>). - Exclamación (<i>quel + nom !, désolé !</i>); interxección (<i>si! Bravo !</i>). - Negación (<i>pas de, rien</i>). - Interrogación (inversión (<i>V + Suj.</i>); <i>réponses (si, pron. tonique + oui/non</i>). - Expresión do tempo: presente; presente progresivo (<i>être en train de</i>); pasado (<i>passé composé avec avoir et être sans accords</i>); futuro (<i>futur proche</i>). Introdución do condicional (fórmula de cortesía: <i>je voudrais</i>). - Expresión do aspecto: puntual (frases simples); habitual (frases simples + Adv. (ex: <i>souvent</i>); incoativo (<i>aller + Inf.</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>phrases déclaratives</i>); capacidade (<i>savoir</i>); posibilidade/probabilidade (<i>peut-être</i>); necesidade (<i>il faut</i>); obriga/prohibición (<i>il faut, verbe devoir, impératif</i>); permiso (<i>pouvoir, demander</i>); intención/deseo (<i>je voudrais</i>); cortesía. - Expresión da existencia (<i>il y a, il n'y a pas</i>); a entidade (p. ex. <i>articles contractés, pronoms réfléchis, adjectifs démonstratifs</i>); a posesión (adxectivos posesivos <i>dun e de</i> varios propietarios); a cualidade (formación regular e irregular dos adxectivos). - Expresión da cantidade: (plurais irregula-	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>and, too, also</i>); disxunción (<i>or</i>); oposición (<i>but</i>); causa (<i>because (of); due to</i>); finalidade (<i>to + infinitive; for</i>); comparación (<i>as/not so + Adj.+ as; more comfortable/quickly, faster (than); the fastest</i>); resultado (<i>so...</i>); condición (<i>if</i>). - Relacións temporais (as <i>soon as; while</i>). - Afirmación (<i>affirmative sentences; tags</i>). - Exclamación (<i>What + Adj. + noun</i>, e. g. <i>What a wonderful trip!</i>; <i>How + Adj.</i>, e. g. <i>How amazing!</i>; <i>exclamatory sentences and phrases</i>, e. g. <i>Well, that is a surprise! Fine! Great! Terrific!</i>). - Negación (<i>negative sentences with not, never, (Noun, e. g. never mind, not to worry), nobody, nothing; negative tags</i>). - Interrogación (<i>Wh- questions; Aux. Questions</i>). - Expresión do tempo: pasado (<i>past simple and continuous; present perfect</i>); presente (<i>present simple and continuous</i>); futuro (<i>going to; will; present simple and continuous + Adv.</i>). - Expresión do aspecto: puntual (<i>simple tenses</i>); durativo (<i>present and past simple/perfect</i>); habitual (<i>simple tenses (+ Adv., e. g. usually; used to</i>); incoativo (<i>start+verb +–ing</i>); terminativo (<i>stop +verb+–ing</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>declarative sentences</i>); capacidade (<i>can; be able to</i>); posibilidade/probabilidade (<i>may; perhaps</i>); necesidade (<i>must; need; have (got) to</i>); obriga (<i>have (got) to; must</i>);	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>anche, neanche</i>); causa (<i>per+ sostantivo: per lavoro, per piacere</i>); finalidade (<i>per + Inf.</i>). - Relacións temporais (<i>poi</i>). - Afirmación (<i>frasi dichiarative affermative (anche)</i>). - Exclamación (<i>aggettivi (p.es. buono! ottimo!); interiezioni (p.es. mmm...)</i>). - Negación (<i>frasi dichiarative negative (p.es. neanche)</i>). - Interrogación (<i>totali (p. es. Hai mangiato?); parziali introdotte da avv., pronomi e aggettivi interrogativi (p.es. dove sei stata in vacanza?); disgiuntiva (p.es. sei arrivata a piedi o in macchina?)</i>). - Expresión do tempo (presente (<i>presente</i>); pasado (<i>perfetto composto</i>)) e do aspecto (puntual (<i>tempi semplici</i>); durativo (<i>presente; perfetto composto</i>); habitual (<i>tempi semplici</i>); terminativo (<i>verbi intrinsecamente terminativi, p.es. arrivare</i>)). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>frasi dichiarative affermative e negative</i>); capacidade (<i>sapere + Inf.</i>); posibilidade (<i>potere + Inf.</i>); permiso (<i>potere+Inf. semplice</i>). - Expresión da existencia (p.es. <i>c'è stato</i>); a entidade (<i>nomi; pronomi tonici e atoni; dimostrativi</i>); a calidade (p.es. <i>tutto, così</i>). <i>Genere e numero; accordo</i>. - Expresión da cantidade (<i>singolare /plurale, numerali</i>). <i>Quantità: p.es. un pacchetto; grado: p.es. così bello</i>. - Expresión do espazo (<i>preposizioni, avverbi</i>	- Expresión de relacións lóxicas: <i>conjunção</i> (e, <i>nem, e também, e também não</i>); <i>disjunção</i> (ou, <i>ou...ou</i>); <i>oposição/contraste</i> (mas, <i>mesmo assim</i>); causa (<i>porque; por isso; como</i>); finalidade (para + <i>Inf.</i>); <i>comparação</i> (mais/menos/ <i>tão + Adj./Adv. + (do) que/ como /quanto; maior / mais pequeno...</i>; superlativo absoluto (<i>-íssimo, -lmo</i>); resultado (<i>assim, por isso</i>); <i>condição</i> (se, <i>sem</i>); discurso indireto (<i>informações, oferecimentos, sugestões e ordens</i>). - Relacións temporais (<i>em seguida, logo, enquanto</i>). - Afirmación (<i>sentenças declarativas afirmativas; proforma (p.e eu também; certamente)</i>). - Exclamación (<i>formas elípticas: Que (+ S) + Adj., p. e. Que dia lindo!; Que gentil!</i>); <i>sentenças e sintagmas exclamativos</i>, p.e. <i>Puxa, este PC está muito caro! Está bom!</i>). - Negación (<i>sentenças declarativas negativas com não, nunca; nada nenhum (a), ninguém; proforma (p.e. eu tampouco)</i>). - Interrogación (<i>sentenças interrogativas diretas totais; sentenças interrogativas diretas QU- (p.e. Quem fez isso?); interrogativas tags (p.e. Queres ir ao cinema, não queres?); interrogativas eco</i>). - Expresión do tempo: pasado (<i>pretérito imperfeito, perfeito simples e perfeito composto</i>); presente (<i>presente</i>); futuro (<i>presente do indicativo + Adv.; futuro simples; haver-de</i>). - Expresión do aspecto: puntual (<i>tempos</i>

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
gem).	res; números cardinais ata 4 cifras; números ordinais ata dos cifras; <i>articles parti-tifs</i>). Adverbios de cantidade e medidas (<i>un (tout petit) peu, trop, pas assez + Adj., une boîte, un paquet</i>); o grao. ■ Expresión do espazo (<i>prépositions et adverbies de lieu (sur, sous,...), position, distance, mouvement, direction, provenance (venir + contraction de), destination (aller + contraction à)</i>). ■ Expresión do tempo: puntual (<i>demain matin, jeudi soir</i>); divisións (<i>en (année)</i>); indicacións de tempo (<i>demain, hier</i>); duración (<i>de...jusqu'à, en ce moment</i>); anterioridade (<i>il y a...</i>); posterioridade (<i>après</i>); secuenciación (<i>à partir de</i>); frecuencia (<i>d'habitude, une/deux/... fois par...</i>). ■ Expresión do modo.	<i>imperative</i>); permiso (<i>could</i>); intención (<i>present continuous</i>). ■ Expresión da existencia (e. g. <i>there will be/has been</i>); a entidade (<i>count/uncount/collective/compound nouns; pronouns (relative, reflexive/emphatic); determiners</i>); a calidade (e. g. <i>good at maths; rather tired</i>). ■ Expresión da cantidade (<i>singular/plural; cardinal and ordinal numerals</i>). Quantity: e. g. <i>all (the), most, both, none</i>. Degree: e. g. <i>really; quite; so</i>; ■ <i>a little</i>). ■ Expresión do espazo (<i>prepositions and adverbs of location, position, distance, motion, direction, origin and arrangement</i>). ■ Expresión do tempo (<i>points (e. g. five to (ten)); divisions (e. g. century; season), and indications (ago; early; later) of estate; duration (from...to; during; until; since); anteriority (already; (not) yet); posteriority (afterwards; later); sequence (first, next, last); simultaneousness (while, as); frequency (e. g. often, usually)</i>). ■ Expresión do modo (<i>Adv. and phrases of manner, e. g. easily; by post</i>).	<i>ed espressioni che indicano luogo, posizione, distanza e origine</i>). ■ Expresión do tempo (<i>l'ora; divisione e collocazione nel tempo; durata; anteriorità; posteriorità; intermittenza; frequenza</i>). ■ Expresión do modo (<i>avverbi ed espressioni di modo</i>).	<i>simples</i>); durativo (<i>presente, futuro simples, pretérito imperfeito e pretérito perfeito composto do indicativo; continuar + Ger.; estar a + Inf.</i>); habitual (tempos simples (+ Adv.), p.e No verão está calor); incoativo (<i>começar a + Inf.</i>); iterativas (<i>pretérito imperfeito do indicativo; prefixo re-, p.e. reler</i>); terminativo (<i>pretérito perfeito simples e composto; acabar de + Inf.</i>). ■ Expresión da modalidade: factualidade (<i>frases declarativas</i>); capacidade (<i>é capaz de + Inf.; saber</i>); posibilidade/probabilidade (<i>poder; dever; ser possível / impossível + Inf.; talvez</i>); e (<i>ser preciso / necessário + Inf.</i>); obrigación (<i>ter que /de, dever; imperativo</i>); permiso (<i>poder + Inf.; ser possível/permitido + Inf.</i>); prohibición (<i>imperativo negativo</i>); intención (<i>pretérito imperfeito gostar de + Inf.; pensar + Inf.; querer de /ter de + Inf.</i>). ■ Expresión da existencia (p.e. <i>estar, haver/ter</i>); a entidade (<i>substantivos contáveis /massivos /coletivos /compostos; pronomes (relativos, reflexivos átonos/ tónicos); determinantes</i>); a calidade (<i>-íssimo, -ilmo; muito raro; melhor</i>). ■ Expresión da cantidade (<i>Singular/Plural; Numerais cardinais e ordinais. Quantidade: p.e. todo (a), maioria, ambos, nenhum(a). Grau: p.e. muito; tão; um pouco</i>). ■ Expresión do espazo (<i>preposições e advérbios de lugar, localização, distância, movimento, direção, origem, e acomodação</i>). ■ Expresión do tempo (<i>expressões, preposições e locuções de tempo (momento pontual (p. e. são quinze para as três; em 1999), divisões (p. e. século; estação) e indicações (p. e. atrás, cedo, tarde) de tempo; duração (p. e. de/desde a; durante); anterioridade (ainda; ontem); posterioridade (depois, logo, próxima segunda-feira); sequência (primeiro, depois, finalmente); simultaneidade (ao mesmo tempo); frequência (p. e. geralmente; usualmente)</i>). ■ Expresión do modo (<i>expressões, preposições e locuções prepositivas de modo,</i>

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
				<i>p.e. devagar, pior).</i>

3º de ESO

	Segunda Lingua Estranxeira. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Comprensión de textos orais			
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ i ▪ j	▪ B1.1 Estratexias de comprensión: – Mobilización de información previa sobre tipo de tarefa e tema. – Identificación do tipo textual, adaptando a comprensión ao mesmo. – Distinción de tipos de comprensión (sentido xeral, información esencial, puntos principais). – Formulación de hipóteses sobre contido e contexto. – Inferencia e formulación de hipóteses sobre significativos, lingüísticos e paralingüísticos (acenos, entoación, etc) – Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir do coñecemento doutras linguas, e de elementos non lingüísticos (imaxes, música, etc.). – Reformulación de hipóteses a partir da comprensión de novos elementos. ▪ B1.2 Tolerancia da comprensión parcial ou vaga nunha situación comunicativa. ▪ B1.3 Perseveranza no logro da comprensión oral, reescoitando o texto gravado ou solicitando repetición do dito.	▪ B1.1 Coñecer e saber aplicar as estratexias máis adecuadas para a comprensión do sentido xeral, os puntos principais ou a información máis importante do texto. ▪ B1.2 Identificar o sentido xeral, os puntos principais e a información máis importante en textos orais breves e ben estruturados, transmitidos de viva voz ou por medios técnicos e articulados a velocidade lenta, nun rexistro formal, informal ou neutro, e que versen sobre asuntos habituais en situacións cotiás ou sobre aspectos concretos de temas xerais ou do propio campo de interese nos ámbitos persoal, público, e educativo, sempre que as condicións acústicas non distorsionen a mensaxe e se poida volver escoitar o dito. ▪ B1.3 Comprender instrucións moi básicas pronunciadas lenta e claramente, e seguir indicacións sinxelas e breves. ▪ B1.4 Comprender transaccións moi básicas de bens e servizos elementais na vida cotiá, transmitidas de viva voz ou por medios técnicos, e moi ben articuladas e lentamente, sempre que as condicións acústicas sexan boas e se se poden escoitar máis dunha vez. ▪ B1.5 Comprender o sentido xeral e a información específica predicible de conversas básicas sobre temas cotiás que se desenvolvan na súa presenza, nas que se describan, de xeito moi breve e sinxelo, persoas, lugares e obxectos, e se narren acontecementos elementais, sempre que poida solicitar que se repita o dito. ▪ B1.6 Seguir un texto breve articulado con claridade e pausadamente, no que se utilicen expresións sinxelas e habituais previamente traballadas e referidas a temas moi coñecidos dos ámbitos persoal e educativo (datos persoais, gustos e hábitos, materias que cursa, etc.), adecuado ao seu nivel escolar, actuando, se é o caso,	▪ SLEB1.1 Nas actividades de aula, persevera no seu proceso de comprensión, axustándoo ás necesidades da tarefa (de comprensión global, lectiva ou detallada) e mellorándoo se é o caso: saca conclusións sobre a actitude do falante e sobre o contido baseándose na entoación e na velocidade da fala; deduce intencións a partir do volume da voz do falante; fai anticipacións do que segue (palabra, frase, resposta,...), e infire o que non se comprende e o que non se coñece mediante os propios coñecementos e experiencias noutras linguas.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
			▪ SLEB1.2 Capta a información máis importante de indicacións, anuncios, mensaxes e comunicados breves e articulados de maneira lenta e clara, sempre que as condicións acústicas sexan boas e o son non estea distorsionado.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CD
			▪ SLEB1.3 Entende os puntos principais do que se lle di en transaccións e xestións cotiás e estruturadas (p. ex. en hoteis, tendas, albergues, restaurantes, espazos de lecer ou centros de estudos) nas que se utilicen frases feitas e estruturas sinxelas e previamente traballadas sobre datos persoais, horarios, prezos, números e pre-	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CD

	Segunda Lingua Estranxeira. 3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		como mediador lingüístico. B1.7 Comprender a información esencial de pasaxes curtas gravadas, que conteñan conversas, narracións e/ou descrições predicibles, e de presentacións moi sinxelas, emitidas con estruturas e léxico moi básico, e o apoio de imaxes moi redundantes, que traten sobre asuntos da vida cotiá e de necesidade inmediata, previamente traballados, e que estean pronunciadas con lentitude e claridade, aínda que sexa necesario escoitalas máis dunha vez.	guntas sinxelas, e que se desenvolvan con lentitude e boa articulación. - SLEB1.4 Comprende, nunha conversación informal na que participa, descrições, narracións e opinións formulados en termos sinxelos sobre asuntos prácticos da vida diaria e sobre aspectos xerais de temas do seu interese, cando se lle fala con claridade, amodo e directamente e se o interlocutor está disposto a repetir ou reformular o dito. - SLEB1.5 Comprende, nunha conversación formal na que participa (p. ex. nun centro de estudos), preguntas sinxelas sobre asuntos persoais ou educativos (datos persoais, intereses, preferencias e gustos persoais, etc), sempre que poida pedir que se lle repita, aclare ou elabore algo do que se lle dixo. - SLEB1.6 Identifica as ideas principais de programas de televisión e de presentacións moi sinxelas e ben estruturadas sobre asuntos cotiáns predicibles ou do seu interese, previamente traballados, articulados con lentitude e claridade (p. ex. noticias ou reportaxes breves), cando as imaxes constitúen grande parte da mensaxe.	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CCL - CAA - CSC - CSIEE - CCEC - CCL - CAA - CSC - CCEC - CD
	Bloque 2. Producción de textos orais			
- b - c - d - e - g - i - j	- B2.1 Estratexias de produción: - Planificación: - Identificación do contexto, o destinatario e a finalidade da produción ou da interacción. - Adecuación do texto ao destinatario, contexto e canle, escollendo os expoñentes lingüísticos necesarios para lograr a intención comunicativa. - Execución: - Concepción da mensaxe con claridade, distinguindo a súa idea ou ideas principais e a súa estrutura básica. - Activación dos coñecementos previos sobre modelos e secuencias de interacción, e elementos lingüísticos previamente asimilados e memorizados. - Expresión da mensaxe con claridade, coherencia	- B2.1 Pronunciar de maneira intelixible, aínda que se cometan erros de pronuncia polos que os interlocutores teñan que solicitar repeticións para entender a mensaxe. - B2.2 Intercambiar de xeito intelixible información sobre transaccións e xestións cotiás moi elementais, usando un repertorio básico de palabras e frases simples memorizadas, e facéndose comprender aínda que o interlocutor necesite que se repita ou repetir o dito. - B2.3 Interactuar de maneira simple en intercambios claramente estruturados, utilizando fórmulas ou xestos simples para tomar ou manter a quenda de palabra, aínda que poidan darse desaxustes na adaptación ao interlocutor. - B2.4 Dar información sobre datos básicos persoais, expectativas ou gustos, utilizando un repertorio moi básico de expresións memorizadas sinxelas e habi-	- SLEB2.1. Fai presentacións breves e ensaiadas, seguindo un guión escrito, sobre aspectos concretos de temas xerais ou relacionados con aspectos básicos dos seus estudos, e responde a preguntas breves e sinxelas dos oíntes sobre o contido das mesmas se se articulan clara e lentamente. - SLEB2.2 Desenvólvese coa eficacia suficiente en xestións e transaccións cotiás, como son as viaxes, o aloxamento, o transporte, as compras e o lecer (horarios, datas, prezos, actividades...), seguindo normas de cortesía básicas (saúdo e tratamento), facéndose comprender aínda que o interlocutor necesite que se lle repita ou repetir o dito.	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CSIEE - CD - CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CSIEE

Segunda Lingua Estranxeira. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	básica e estruturándoa adecuadamente e axustándose, no seu caso, aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto memorizados e traballados en clase previamente. - Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis modesta) ou da mensaxe (limitar o que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos dispoñibles. - Compensación das carencias lingüísticas mediante procedementos lingüísticos, e paralingüísticos. - Lingüísticos: - Modificación de palabras de significado parecido. - Definición ou reformulación dun termo ou expresión. - Uso da lingua materna ou «estranxeirización» de palabras da lingua meta. - Petición de axuda. - Paralingüísticos: - Sinalación de obxectos, uso de deícticos ou realizar accións que aclaran o significado. - Uso da linguaxe corporal culturalmente pertinente (xestos, expresións faciais, posturas, contacto visual ou corporal). - Uso de elementos cuasi-léxicos (humh, puah...) de valor comunicativo. - B.2.2. Actitude de respecto cara a si mesmo/a e cara aos demais para comprender e facerse comprender. - B.2.3 Rutinas ou modelos elementais de interacción segundo o tipo de situación de comunicación: saúdos e despedidas, felicitacións, invitacións, expresións da dor, conversa telefónica, compra-venda e outras, igualmente cotiás e básicas.	tuais sobre estes datos, sempre que poida pedir confirmación da comprensión ao interlocutor ou que se lle repita o dito.	- SLEB2.3 Participa en conversas informais breves, cara a cara ou por teléfono ou outros medios técnicos, nas que establece contacto social, se intercambia información e se expresan opinións de xeito sinxelo e breve, se fan invitacións e ofrecementos, se piden e se ofrecen cousas, se piden e se dan indicacións ou instrucións, ou se discute -expresando o acordo ou o desacordo de xeito moi básico- os pasos que hai que seguir para realizar unha actividade conxunta. - SLEB2.4 Desenvólvese de maneira simple nunha conversación formal ou entrevista (p. ex. para realizar un curso de verán), achegando a información necesaria, expresando de maneira sinxela as súas opinións sobre temas habituais, e reaccionando de forma simple ante comentarios formulados de maneira lenta e clara, sempre que poida pedir que se lle repitan os puntos clave se o necesita.	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CSIEE
Bloque 3. Comprensión de textos escritos				
- b - c - d - e - g	- B3.1 Estratexias de comprensión: - Mobilización de información previa sobre o tipo de tarefa e o tema, a partir da información superficial: imaxes, organización na páxina, títulos de cabeceira, etc.. - Identificación do tipo de lectura demandado pola	B3.1 Utilizar estratexias de lectura (recursos ás imaxes, títulos e outras informacións visuais, aos coñecementos previos sobre o tema ou a situación de comunicación, e aos transferidos desde as linguas que coñece), identificando a información máis importante e deducindo o significado de palabras e expresións non	SLEB3.1 Capta o sentido xeral e algúns detalles importantes de textos xornalísticos moi breves en calquera soporte e sobre temas xerais ou do seu interese e moi coñecidos, se os números, os nomes, as ilustracións e os títulos constitúen gran parte da mensaxe.	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD

Segunda Lingua Estranxeira. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- i - j	tarefa (en superficie ou oceánica, selectiva, intensiva ou extensiva). - Distinción de tipos de comprensión necesarios para a realización da tarefa (sentido xeral, información esencial, puntos principais). - Formulación de hipóteses sobre contido e contexto. - Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paratextuais, e do coñecemento e experiencias noutras linguas. - Reformulación de hipóteses a partir da comprensión de novos elementos.	coñecidas polo contexto e mediante os coñecementos e experiencias noutras linguas. - B3.2. Seguir instrucións e consignas básicas e comprender avisos, obrigas e prohibicións moi básicas e predicibles, e traballadas previamente, referidas a necesidades inmediatas, de estrutura moi sinxela e con apoio visual. - B3.3 Comprender información relevante e previsible en textos informativos ou narrativos breves, moi sinxelos e ben estruturados, relativos a coñecementos e experiencias propios da súa idade. - B3.4 Identificar a idea xeral, os puntos máis relevantes e información importante en textos, tanto en formato impreso como en soporte dixital, breves e ben estruturados escritos nun rexistro neutro ou informal, que traten de asuntos habituais en situacións cotiás, de aspectos concretos de temas de interese persoal ou educativo, e que conteñan estruturas sinxelas e un léxico de uso frecuente.	SLEB3.2 . Identifica, con axuda da imaxe, instrucións xerais breves e sinxelas de funcionamento e manexo de aparellos de uso cotián (p. ex. unha máquina expendedora), así como instrucións sinxelas para a realización de actividades e normas de seguridade básicas (p. ex. nun centro de estudos).	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD
			SLEB3.3 Comprende correspondencia persoal sinxela en calquera formato na que se fala dun mesmo; describíense persoas, obxectos, lugares e actividades; nárrense acontecementos pasados, e exprésanse de maneira sinxela sentimentos, desexos e planos, e opinións sobre temas xerais, coñecidos ou do seu interese.	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD
			SLEB3.4 Entende a idea xeral de correspondencia formal na que se lle informa sobre asuntos do seu interese no contexto persoal ou educativo (p. ex. sobre un curso de verán).	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD
			SLEB3.5 Entende información específica esencial en páxinas web e outros materiais de referencia ou consulta claramente estruturados sobre temas relativos a asuntos do seu interese (p. ex. sobre unha cidade), sempre que poida reler as seccións difíciles.	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD
Bloque 4. Producción de textos escritos				
- b - c - d - e - g - i - j	- B4.1 Estratexias de produción: - Planificación: - Mobilización e coordinación das propias competencias xerais e comunicativas co fin de realizar eficazmente a tarefa (repasar que se sabe sobre o tema, que se pode ou se quere dicir, etc.) - Localización e uso adecuado de recursos lingüísticos ou temáticos (uso dun dicionario ou gramática, obtención de axuda, etc.) - Uso de elementos coñecidos obtidos de modelos moi sinxelos de textos escritos, para elaborar os propios textos.	- B4.1 Aplicar estratexias básicas para producir textos (elección da persoa destinataria, finalidade do escrito, planificación, redacción do borrador, revisión do texto e versión final) a partir de modelos moi estruturados e con axuda previa na aula. - B4.2 Completar documentos moi básicos nos que se solicite información persoal. - B4.3 Escribir mensaxes moi sinxelas e moi breves con información, instrucións e indicacións moi básicas relacionadas con actividades cotiás e de necesidade inmediata. - B4.4 Producir textos curtos a partir de modelos sinxelos e básicos, actuando, se é o caso, como mediador	SLEB4.1 Escribe correspondencia persoal breve na que se establece e mantén o contacto social (p. ex. con amigos noutros países), intercámbiase información, describíense en termos sinxelos sucesos importantes e experiencias persoais, e fanse e aceptan ofrecementos e suxestións (p. ex. canceláanse, confirmanse ou modifícanse unha invitación ou uns plans).	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD
			SLEB4.2 Completa un cuestionario sinxelo con información persoal básica e relativa aos seus intereses ou afeccións (p. e. para asociarse a un club internacional de mozos).	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD

Segunda Lingua Estranxeira. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	– Execución: – Elaboración dun borrador seguindo textos modelo. – Estruturación do contido do texto. – Organización do texto en parágrafos curtos, abordando en cada un unha idea principal do texto, e conformando entre todos o significado deste ou idea global. – Expresión da mensaxe con claridade axustándose aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto. – Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis modesta) ou da mensaxe (limitar o que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos dispoñibles. – Recurso aos coñecementos previos (utilizar linguaxe "prefabricada"-frases feitas, locucións, do tipo "éme igual" "sóame", etc.). – Revisión: – Identificación de problemas, erros e repeticións. – Atención ás convencións ortográficas e signos de puntuación. – Presentación coidada do texto (marxes, limpeza, tamaño da letra...). – Reescritura definitiva.	lingüístico - adecuado ao seu nivel escolar- e cun formato preestablecido, tanto en soporte papel como dixital, amosando interese pola presentación limpa e ordenada do texto.	▪ SLEB4.3 Escribe notas e mensaxes () (mensaxería instantánea, chats, etc), nos que fai comentarios moi breves ou dá instrucións e indicacións relacionadas con actividades e situacións da vida cotiá e do seu interese, respectando as convencións e normas de cortésia e da netiqueta máis importantes. ▪ SLEB4.4. Escribe correspondencia formal moi básica e breve, dirixida a institucións públicas ou privadas ou entidades comerciais, fundamentalmente para solicitar información, observa as convencións formais e normas de cortésia básicas deste tipo de textos e fai unha presentación do texto limpa e ordenada .	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CD
Bloque 5: Coñecemento da lingua e consciencia intercultural e plurilingüe				
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B5.1 Patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación básicos: – Sons e fonemas vocálicos. – Sons e fonemas consonánticos e as súas agrupacións. – Procesos fonolóxicos máis básicos. – Acento fónico dos elementos léxicos illados e na oración. ▪ B5.2 Patróns gráficos e convencións ortográficas: – Uso das normas básicas de ortografía da palabra. – Utilización adecuada da ortografía da oración: coma, punto e coma, puntos suspensivos, parénteses e comiñas. ▪ B5.3 Aspectos socioculturais e sociolingüísticos: – Recoñecemento e uso de convencións sociais bási-	▪ B5.1 Discriminar patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación de uso máis básico, recoñecendo o seu significado evidente, e pronunciar e entoar con razoable comprensibilidade, aínda que teña que repetir varias veces para facerse entender. ▪ B5.2 Recoñecer e utilizar as convencións ortográficas, tipográficas e de puntuación, con corrección suficiente para o seu nivel escolar. ▪ B5.3 Utilizar para a comprensión e produción de textos orais e escritos os coñecementos socioculturais e sociolingüísticos adquiridos relativos a relacións interpersoais, comportamento e convencións sociais, respectando as normas de cortésia e da netiqueta máis básicas nos contextos respectivos. ▪ B5.4 Producir textos e inferir o significado probable de palabras ou frases a partir dos coñecementos e expe-	▪ SLEB5.1 Produce con suficiente intelixibilidade léxico e estruturas moi básicas, e trazos fonéticos que distingan fonemas (nasalización, sonorización...). e persevera no uso de patróns moi básicos de ritmo, entoación e acentuación de palabras e frases. ▪ SLEB5.2 Utiliza adecuadamente as convencións orais e escritas básicas propias da lingua estranxeira no desenvolvemento do proceso comunicativo oral e escrito (saúdos, despedidas, fórmulas moi básicas de tratamento...), e amosa respecto polas diferenzas culturais que poidan existir.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CD

Segunda Lingua Estranxeira. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	cas e normas de cortesía propias da súa idade e de rexistros informal e estándar; e da linguaxe non verbal elemental na cultura estranxeira. – Achegamento a algúns aspectos culturais visibles: hábitos, horarios, actividades ou celebracións máis significativas; condicións de vida elementais (viven- da); relacións interpersoais (familiares, de amizade ou escolares), comida, lecer, deportes, comporta- mentos proxémicos básicos, lugares máis habitu- ais...; e a costumes, valores e actitudes moi bási- cos e máis evidentes sobre aspectos propios da súa idade nos países onde se fala a lingua estranxeira. – Identificación dalgunhas similitudes e diferenzas elementais e máis significativas nos costumes coti- áns entre os países onde se fala a lingua estranxei- ra e o noso. – Actitude receptiva e respectuosa cara ás persoas, países e comunidades lingüísticas que falan outra lingua e teñen unha cultura diferente á propia. ■ B5.4 Plurilingüismo: – Identificación de similitudes e diferenzas entre as linguas que coñece para mellorar a súa aprendizaxe e lograr unha competencia comunicativa integrada. – Participación en proxectos nos que se utilizan va- rias linguas e relacionados cos Elementos Trans- versais, evitando estereotipos lingüísticos ou cultu- rais, e valorando positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe. ■ B5.5 Funcións comunicativas: – Iniciación e mantemento de relacións persoais e sociais básicas propias da súa idade. – Descrición de calidades físicas e abstractas moi básicas de persoas, obxectos, lugares e activida- des. – Narración de acontecementos e descrición de esta- dos e situacións presentes, e expresión moi básica de sucesos futuros. – Petición e ofrecemento de información, indicacións, expresión moi sinxela de opinións e advertencias. – Expresión do coñecemento, o descoñecemento e a certeza. – Expresión da vontade, a intención, a orde, a autori- zación e a prohibición. – Expresión do interese, a aprobación, o aprecio, a	riencias transferidos desde as linguas que coñece. ■ B5.5. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e pe- lículas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e rela- cionados cos Elementos Transversais, evitando este- reotipos lingüísticos ou culturais. ■ B5.6 Distinguir e levar a cabo as funcións demandadas polo propósito comunicativo, mediante os expoñentes básicos de devanditas funcións e os patróns discursi- vos de uso máis habitual, e utilizar un repertorio léxico suficiente para comunicar no seu nivel escolar, sempre que sexan traballados en clase previamente	■ SLEB5.3 Nas actividades de aula, pode explicar o proceso de produción de textos e de hipóteses de sig- nificados tomando en consideración os coñecementos e experiencias noutras linguas.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC
			■ SLEB5.4 Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, obras de teatro...) nos que se utili- zan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou cultu- rais, e valora positivamente as competencias que po- súa como persoa plurilingüe.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD ■ CSIEE
			■ SLEB5.5. Comprende e comunica o propósito solicita- do na tarefa ou ligado a situacións de necesidade in- mediata da aula (pedir ou dar información, agradecer, desculparse, solicitar algo, invitar, etc.) utilizando ade- cuadamente as estruturas sintáctico-discursivas e o léxico e necesarios, propios do seu nivel escolar e tra- ballados previamente.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC

Segunda Lingua Estranxeira. 3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	satisfacción, a sorpresa, e os seus contrarios. – Establecemento e mantemento básicos da comunicación e organización elemental do discurso. ■ B5.6 Léxico oral e escrito básico de uso común relativo a: – Identificación persoal elemental; vivenda, fogar e contorna; actividades básicas da vida diaria; familia e amigos; traballo, tempo libre, lecer e deporte; vacacións; saúde máis básica e cuidados físicos elementais; educación e estudo; compras básicas; alimentación e restauración; transporte, tempo meteorolóxico e Tecnoloxías da Información e a Comunicación. – Expresións fixas, enunciados fraseolóxicos moi básicos e moi habituais –saúdos, despedidas, preguntas por preferencias, expresións sinxelas de gustos e léxico sobre temas relacionados con contidos moi sinxelos e predicibles doutras áreas do currículo. ■ B5.7 Estruturas sintáctico-discursivas propias de cada idioma.¹			

¹Contidos sintáctico-discursivos por idiomas:

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>und; auch</i>); disxunción (<i>oder</i>); oposición (<i>aber</i>); causa (<i>weil</i>); comparación (<i>so / nicht so + Adjektiv + wie; schneller als; der schnellste</i>); condición (<i>wenn</i>); estilo indirecto. ■ Afirmación. ■ Exclamación. ■ Negación (<i>negative Sätze mit nicht, nie, nicht + Adjektiv, niemand, nichts</i>). ■ Interrogación (<i>W-Fragen, z. B. „Wofür ist das gut?“; Ja/Nein-Fragen</i>). ■ Expresión do tempo: pasado (<i>Präteritum; Perfekt</i>); presente (<i>Präsens</i>). ■ Expresión da modalidade: factualidade (<i>Aussagesätze</i>); capacidade (<i>mögen</i>); posibilidade/probabilidade (<i>können; dürfen; vielleicht</i>); necesidade (<i>müssen</i>); obriga (<i>müssen; sollen; Imperativ</i>); permiso (<i>dür-</i>	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>et</i>); disxunción (<i>ou</i>); oposición (<i>par contre</i>); causa (<i>comme</i>); finalidade (<i>afin de + Inf.</i>); comparación (<i>plus/moins que</i>); consecuencia (<i>donc</i>); explicativas (<i>parce que</i>). ■ Relacións temporais (<i>de... à, dans, il y a, en</i>). ■ Exclamación (<i>Oh là là! On y va! Quel+nom !; locutions adverbiales (Tout fait ! Bien sûr !)</i> ■ Negación (negación nos tempos compostos). ■ Interrogación (<i>que, quoi; inversión (V + Suj.); réponses (si, pron. tonique + oui/non, pron. tonique + aussi/non plus)</i>). ■ Expresión do tempo: presente; pasado (<i>passé récent, passé composé: participes passés avec les accords</i>); futuro (<i>futur proche</i>). Introducción do condicional (fórmu-	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>and, too, also</i>); disxunción (<i>or</i>); oposición (<i>but</i>); causa (<i>because (of); due to</i>); finalidade (<i>to + infinitive; for + -ing</i>); comparación (<i>as/not so + Adj. + as; more comfortable/ quickly, faster (than), the fastest</i>); resultado (<i>so...</i>); condición (<i>if; unless</i>). ■ Relacións temporais (<i>as soon as; while</i>). ■ Afirmación (<i>affirmative sentences; tags</i>). ■ Exclamación (<i>What + (Adj. +) noun, e. g. What a wonderful holiday!; How + Adj., e. g. How interesting!; exclamatory sentences and phrases, e. g. Well, that is a surprise! Fine! Great!</i>). ■ Negación (<i>negative sentences with not, never, nobody, nothing; negative tags</i>). ■ Interrogación (<i>Wh- questions; Aux. Questions; What is this for?; tags</i>). ■ Expresión do tempo: pasado (<i>past simple</i>	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>(e) anche, (e) neanche</i>); oposición (<i>invece</i>); condición (<i>se</i>). ■ Relacións temporais (<i>dopo + sintagma nominale (p.es. dopo la partita siamo ritornati a casa), mentre</i>). ■ Afirmación (<i>frasi dichiarative affermative e proforma (p.es. anche io, anch'io)</i>). ■ Exclamación (<i>forme ellittiche: nome (p.es. forza! coraggio!); avverbio (p.es. certo!); interiezioni (p.es. boh! non lo so proprio)</i>). ■ Negación (<i>proforma (p.es. no, neanche); frasi dichiarative negative con non (mai)</i>). ■ Interrogación (<i>totali ((p. es. da piccola giocavi a calcio?); parziali introdotte da avv., pronomi e aggettivi interrogativi (p.es. cosa hai fatto di bello ieri?)</i>). ■ Expresión do tempo: (pasado (<i>imperfetto e perfetto composto</i>)) e do aspecto (puntual	■ Expresión de relacións lóxicas: <i>conjunção</i> (e, nem, e também, e também não); <i>disjunção</i> (ou, ou...ou); <i>oposição/contraste</i> (mas, mesmo assim); causa (<i>porque; por isso; como</i>); finalidade (<i>para + Inf.</i>); comparação (<i>mais/menos/ tão + Adj./Adv. + (do) que/ como /quanto; maior / mais pequeno...</i>); superlativo absoluto (<i>-íssimo, -lmo</i>); resultado (<i>assim, por isso</i>); condição (<i>se, sem</i>); discurso indireto (<i>informações, oferecimentos, sugestões e ordens</i>). ■ Relacións temporais (<i>em seguida, logo, enquanto</i>). ■ Afirmación (<i>sentenças declarativas afirmativas; proforma (p.e eu também; certamente)</i>). ■ Exclamación (formas elípticas: <i>Que (+ S) + Adj., p. e. Que dia lindo!; Que gentil!</i>); <i>sentenças e sintagmas exclama tivos, p.e.</i>

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Português
fen); intención (<i>Präsens</i>). - Expresión da existencia (z. B. es gibt); da entidade (<i>zusammengesetzte Nomen</i>; <i>Pronomen [Relativ-, Reflexiv- und Determinativpronomina]</i>); da calidade (z. B. „gut im Rechnen“, „ziemlich müde“). - Expresión da cantidade (<i>Singular und Plural</i>; <i>Kardinal- und Ordinalzahlen</i>; <i>Quantität</i>, z. B. <i>alle, beide, kein</i>; <i>Grad</i>, z. B. <i>eigentlich, ganz, so, ein wenig</i>). - Expresión do espazo (<i>Präpositionen</i>; <i>Lokaladverbien</i>). - Expresión do tempo (<i>Stundenzählung</i>, z. B. „Viertel vor acht“; <i>Zeiteinheiten</i>, z. B. <i>Jahrhundert</i>; <i>Jahreszeit</i>; <i>Ausdruck der Zeit</i> [vor; früh; spät]; <i>Häufigkeit</i>, z. B. <i>oft, normalerweise</i>). - Expresión do modo (<i>Modaladverbien und -sätze</i>).	la de cortesía: <i>j'aimerais</i>). - Expresión do aspecto: puntual (frases simples); habitual (frases simples + Adv. (ex: <i>toujours, d'habitude</i>); incoativo; terminativo (<i>venir de + Inf.</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>phrases déclaratives</i>); capacidade (<i>être capable de</i>); posibilidade/probabilidade (<i>peut-être</i>); necesidade (<i>avoir besoin de + infinitif, il faut</i>); obriga/prohibición (<i>il faut, verbe devoir</i>, imperativo); permiso (<i>pouvoir, demander</i>); intención/deseo (<i>avoir envie de</i>); cortesía. - Expresión da existencia (presentativos); a entidade (<i>articles, noms composés, pronoms réfléchis, adjectifs démonstratifs</i>; proposicións adxectivas (<i>qui/que</i>)); a cualidade (posición dos adxectivos, <i>facile/difficile à...</i>); a posesión (adxectivos posesivos). - Expresión da cantidade: (plurais irregulares; números cardinais ata 4 cifras; números ordinais ata dos cifras; <i>articles partitifs</i>). Adverbios de cantidade e medidas (<i>un (tout petit) peu, trop, (beaucoup) trop, pas assez + Adj., un pot, kilomètres...</i>); o grao. - Expresión do espazo (<i>prépositions et adverbies de lieu, position, distance, mouvement, direction, provenance, destination</i>). - Expresión do tempo: puntual (<i>moments du jour (le matin, le soir), demain matin, jeudi soir</i>); divisións (<i>au ... siècle, en (année)</i>); indicacións de tempo (<i>après-demain, avant-hier, tout de suite</i>); duración (<i>maintenant</i>); anterioridade (<i>il y a...que</i>); posterioridade (<i>plus tard</i>); secuenciación (<i> finalement</i>); simultaneidade (<i>au moment où, en même temps</i>); frecuencia (<i>d'habitude, une/deux/... fois par...</i>). - Expresión do modo.	<i>and continuous</i>; <i>present perfect</i>; <i>past perfect</i>); presente (<i>present simple and continuous</i>); futuro (<i>going to</i>; <i>will</i>; <i>present simple and continuous + Adv.</i>). - Expresión do aspecto: puntual (<i>simple tenses</i>); durativo (<i>present and past simple/perfect</i>); habitual (<i>simple tenses + Adv., e. g. usually</i>; <i>used to</i>); incoativo (<i>start + verb+ -ing</i>); terminativo (<i>stop+verb+ -ing</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>declarative sentences</i>); capacidade (<i>can; be able to</i>); posibilidade/probabilidade (<i>may; might; perhaps</i>); necesidade (<i>must; need; have (got) to</i>); obriga (<i>have (got) to; must; imperative</i>); permiso (<i>could; allow</i>); intención (<i>present continuous</i>). - Expresión da existencia (e. g. <i>there will be/has been</i>); a entidade (<i>count/uncount/collective/compound nouns; pronouns (relative, reflexive/emphatic)</i>; <i>determiners</i>); a calidade (e. g. <i>good at maths; rather tired</i>). - Expresión da cantidade (<i>singular/plural; cardinal and ordinal numerals</i>. <i>Quantity</i>: e. g. <i>all (the), most, both, none</i>. <i>Degree</i>: e. g. <i>really; quite; so; a little</i>). - Expresión do espazo (<i>prepositions and adverbs of location, position, distance, motion, direction, origin and arrangement</i>). - Expresión do tempo (<i>points (e. g. five to (ten)); divisions (e. g. century; season), and indications (ago; early; later) of estate; duration (from...to; during; until; since); anteriority (already; (not) yet); posteriority (afterwards; later); sequence (first, next, last); simultaneousness (while, as); frequency (e. g. often, usually)</i>). - Expresión do modo (<i>Adv. and phrases of manner, e. g. easily; by post</i>).	(<i>tempi semplici</i>); durativo (<i>presente e imperfetto; perfetto composto (+Adv.)</i>; <i>perifrasi stare + gerundio</i>); habitual (<i>tempi semplici e perfetto composto (+Adv.)</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>frasi dichiarative affermative e negative</i>); necesidade (<i>avere bisogno di + N / Inf.</i>); obriga (<i>imperativo informale</i>); permiso (<i>imperativo informale</i>); intención (<i>imperfetto di verbi volitivi + N / Inf.</i>; <i>avere voglia di + Inf.</i>). - Expresión da existencia (p.es. <i>c'era/c'erano</i>); a entidade (<i>nomi; pronomi tonici e atoni, riflessivi; possessivi</i>); a calidade (p.es. <i>troppo</i>). <i>Genere e numero; accordo</i>. - Expresión da cantidade (<i>singolare /plurale, numerali</i>). <i>Quantità</i>: p.es. <i>ciascuno</i>; <i>grado</i>: p.es. <i>troppo bello</i>. - Expresión do espazo (<i>preposizioni, avverbi ed espressioni che indicano luogo, distanza, movimento e direzione</i>). - Expresión do tempo (<i>l'ora; divisione e collocazione nel tempo; durata; anteriorità; posteriorità; contemporaneità; sequenza; intermittenza; frequenza</i>). - Expresión do modo (<i>avverbi ed espressioni di modo</i>).	Puxa, este PC está muito caro! Está bom!). - Negación (<i>sentenças declarativas negativas com não, nunca; nada, nenhum (a), ninguém; proforma (p.e. eu tampouco)</i>). - Interrogación (<i>sentenças interrogativas diretas totais; sentenças interrogativas diretas QU- (p.e. Quem fez isso?); interrogativas tags (p.e. Queres ir ao cinema, não queres?); interrogativas eco</i>). - Expresión do tempo: pasado (<i>pretérito imperfeito, perfeito simples e perfeito composto</i>); presente (<i>presente</i>); futuro (<i>presente do indicativo + Adv.</i>; <i>futuro simples; haver-de</i>). - Expresión do aspecto: puntual (<i>tempos simples</i>); durativo (<i>presente, futuro simples, pretérito imperfeito e pretérito perfeito composto do indicativo; continuar + Ger.</i>; <i>estar a + Inf.</i>); habitual (<i>tempos simples (+ Adv.)</i>, p.e. <i>No verão está calor</i>); incoativo (<i>começar a + Inf.</i>); iterativas (<i>pretérito imperfeito do indicativo; prefixo re-, p.e. releter</i>); terminativo (<i>pretérito perfeito simples e composto; acabar de + Inf.</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>frases declarativas</i>); capacidade (<i>é capaz de + Inf.; saber</i>); posibilidade/probabilidade (<i>poder; dever; ser possível / impossível + Inf.; talvez</i>); e (<i>ser preciso / necessário + Inf.</i>); obrigación (<i>ter que /de, dever; imperativo</i>); permiso (<i>poder + Inf.; ser possível/permitido + Inf.</i>); prohibición (<i>negativo</i>); intención (<i>pretérito imperfeito gostar de + Inf.; pensar + Inf.; querer de /ter de + Inf.</i>). - Expresión da existencia (p.e. <i>estar, haver/ter</i>); a entidade (<i>substantivos contáveis /massivos /coletivos /compostos; pronomes (relativos, reflexivos átonos/tônicos); determinantes</i>); a calidade (<i>-íssimo, -ilimo; muito raro; melhor</i>). - Expresión da cantidade (<i>Singular/Plural; Numerais cardinais e ordinais. Quantidade</i>: p.e. <i>todo (a), maioria, ambos, nenhum(a). Grau</i>: p.e. <i>muito; tão; um pouco</i>). - Expresión do espazo (<i>preposições e</i>

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
				<i>advérbios de lugar, localização, distância, movimento, direção, origem, e acomodação).</i> ▪ Expresión do tempo (<i>expressões, preposições e locuções de tempo (momento pontual (p. e. são quinze para as três; em 1999), divisões (p. e. século; estação) e indicações (p. e. atrás, cedo, tarde) de tempo; duração (p. e. de/desde a; durante); anterioridade (ainda; ontem); posterioridade (depois, logo, próxima segunda-feira); sequência (primeiro, depois, finalmente); simultaneidade (ao mesmo tempo); frequência (p. e. geralmente; usualmente).</i> ▪ Expresión do modo (<i>expressões, preposições e locuções prepositivas de modo, p.e. devagar, pior).</i>

4º de ESO

	Segunda Lingua Estranxeira. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Comprensión de textos orais			
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ i ▪ j	▪ B1.1. Estratexias de comprensión: – Mobilización de información previa sobre tipo de tarefa e tema. – Identificación do tipo textual, adaptando a comprensión ao mesmo. – Distinción de tipos de comprensión (sentido xeral, información esencial, puntos principais). – Formulación de hipótese sobre contido e contexto. – Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paralingüísticos (acenos, entoación, etc). – Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir do coñecemento doutras linguas, e de elementos non lingüísticos (imaxes, música, etc.). – Reformulación de hipóteses a partir da comprensión	▪ B1.1. Coñecer e saber aplicar as estratexias máis adecuadas para a comprensión do sentido xeral, a información esencial, os puntos e ideas principais ou os detalles relevantes do texto. ▪ B1.2. Identificar a información esencial, os puntos principais e os detalles máis relevantes en textos orais breves e ben estruturados, transmitidos de viva voz ou por medios técnicos e articulados a velocidade lenta ou media, nun rexistro formal, informal ou neutro, e que versen sobre asuntos cotiáns en situacións habituais ou sobre temas xerais ou do propio campo de interese nos ámbitos persoal, público, e educativo, sempre que as condicións acústicas non distorsionen a mensaxe e se poida volver escoitar o dito. ▪ B1.3. Comprender o esencial en situacións que impliquen a solicitude de información xeral: datos persoais básicos, lugares, horarios, datas, prezos, cantidades e	▪ SLEB1.1. Nas actividades de aula, persevera no seu proceso de comprensión, axustándoo ás necesidades da tarefa (de comprensión global, selectiva ou detallada) e mellorándoo, se é o caso: facendo anticipacións do que segue (palabra, frase, resposta...) e inferindo o que non se comprende e o que non se coñece mediante os propios coñecementos e experiencias doutras linguas.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
			▪ SLEB1.2. Capta os puntos principais e detalles relevantes de indicacións, anuncios, mensaxes e comunicados breves, articulados de xeito lento e claro (por ex. por megafonía, ou nun contestador automático), sempre que as condicións acústicas sexan boas e o son non estea distorsionado.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CD
			▪ SLEB1.3. Comprende, nunha conversación formal, ou	▪ CCL

	Segunda Lingua Estranxeira. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	de novos elementos. ■ B1.2. Tolerancia da comprensión parcial ou vaga nunha situación comunicativa. ■ B1.3. Perseveranza no logro da comprensión oral, reescoitando o texto gravado ou solicitando repetición do dito. ■	actividades cotiás, etc). sempre que se fale con lentitude e con claridade. ■ B1.4. Comprender o esencial en conversas sinxelas, básicas e breves sobre descrições, narracións, puntos de vista e opinións relativos a temas frecuentes e de necesidade inmediata relativas ao ámbito persoal, sempre que se fale con lentitude, articulando de forma clara e comprensible, e se o interlocutor está disposto a repetir ou reformular o dito. ■ B1.5 Comprender o sentido xeral e información moi relevante e sinxela de presentacións sinxelas e ben estruturadas sobre temas familiares e predicibles, previamente traballados, e de programas de televisión tales como boletíns meteorolóxicos ou informativos, sempre que as imaxes vehiculen gran parte da mensaxe.	entrevista na que participa (por ex.nun centro de estudos), preguntas sobre asuntos persoais ou educativos (datos persoais, intereses, preferencias e gustos persoais e académicos, coñecemento ou descoñecemento, etc.), así como comentarios sinxelos e predicibles relacionados cos mesmos, sempre que poida pedir que se lle repita, aclare ou elabore algo do que se lle dixo. ■ SLEB1.4. Entende información relevante do que se lle di en transaccións e xestións cotiás e estruturadas (por ex.en hoteis, tendas, albergues, restaurantes, espazos de lecer ou centros de estudos), sempre que se fale a modo e con claridade. ■ SLEB1.5. Comprende, nunha conversa informal na que participa, descrições, narracións, puntos de vista e opinións formulados de xeito simple sobre asuntos prácticos da vida diaria e sobre temas do seu interese, cando se lle fala con claridade, amodo e directamente, e se o interlocutor está disposto a repetir ou reformular o dito. ■ SLEB1.6. Identifica a información esencial de programas de televisión e presentacións sinxelas e ben estruturadas sobre asuntos cotiáns ou do seu interese familiares e predicibles articulados con lentitude e claridade (p. ex. noticias, documentais ou entrevistas), cando as imaxes vehiculan gran parte da mensaxe.	■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD ■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
	Bloque 2. Produción de textos orais			
■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ f ■ i ■ j	■ B2.1. Estratexias de produción: – Planificación: – Identificar o contexto, o destinatario e a finalidade da produción ou da interacción. – Adecuar o texto ao destinatario, contexto e canle, escollendo os expoñentes lingüísticos necesarios para lograr a intención comunicativa. – Execución: – Concibir a mensaxe con claridade, distinguindo a súa idea ou ideas principais e a súa estrutura básica. – Activar os coñecementos previos sobre modelos e secuencias de interacción, e elementos lingüísticos previamente asimilados e memorizados. – Expresar a mensaxe con claridade, coherencia	■ B2.1. Pronunciar de xeito intelixible, aínda que se cometan erros de pronunciación polos que os interlocutores teñan que solicitar repeticións para entender a mensaxe. ■ B2.2. Coñecer e saber aplicar as estratexias máis adecuadas para producir textos orais monolóxicos ou dialóxicos breves e de estrutura simple e clara, utilizando, entre outros, procedementos como a adaptación da mensaxe a patróns da primeira lingua ou outras, ou o uso de elementos léxicos aproximados se non se dispón doutros máis precisos. ■ B2.3. Intercambiar de xeito intelixible información sobre transaccións e xestións cotiás moi habituais, usando un repertorio básico de palabras e frases simples memorizadas, e facéndose comprender aínda que o interlocu-	■ SLEB2.1. Fai presentacións breves e ensaiadas, seguindo un esquema lineal e estruturado, sobre aspectos concretos de temas do seu interese ou relacionados cos seus estudos, e responde a preguntas previsibles breves e sinxelas dos oíntes sobre o contido das mesmas. ■ SLEB2.2. Participa en conversacións informais breves e sinxelas, cara a cara ou por teléfono ou outros medios técnicos, nas que establece contacto social básico, intercambia información e expresa de xeito sinxelo opinións e puntos de vista, fai invitacións e ofrecementos, pide e ofrece cousas, pide e dá indicacións ou instrucións, ou discute os pasos que hai que seguir para realizar unha actividade conxunta, facéndose comprender	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD

	Segunda Lingua Estranxeira. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	básica e estruturándoa adecuadamente e axustándose, no seu caso, aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto memorizados e traballados en clase previamente. - Reaxustar a tarefa (emprender unha versión máis modesta) ou a mensaxe (limitar o que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos dispoñibles. - Compensar as carencias lingüísticas mediante procedementos lingüísticos, e paralingüísticos. - Lingüísticos: - Modificar palabras de significado parecido. - Definir ou parafrasear un termo ou expresión. - Usar a lingua materna ou «estranxeirizar» palabras da lingua meta. - Pedir axuda. - Paralingüísticos: - Sinalar obxectos, usar deícticos ou realizar accións que aclaran o significado. - Usar linguaxe corporal culturalmente pertinente (xestos, expresións faciais, posturas, contacto visual ou corporal). - Usar elementos cuasi-léxicos (humm, pu-ah...) de valor comunicativo. - B.2.2. Actitude de respecto cara a si mesmo/a e cara aos demais para comprender e facerse comprender. - B.2.3. Rutinas ou modelos básicos de interacción segundo o tipo de situación de comunicación.	tor necesite que se lle repita ou repetir o dito. - B2.4. Producir textos breves e comprensibles, tanto en conversación cara a cara como por teléfono ou outros medios técnicos, nun rexistro neutro ou informal, cunha linguaxe sinxela. - B2.5. Dar, solicitar e intercambiar información sobre temas de importancia na vida cotiá e asuntos coñecidos ou de interese persoal, educativo ou ocupacional, e xustificar brevemente os motivos de determinadas accións e plans, aínda que ás veces haxa interrupcións ou vacilacións, resulten evidentes as pausas e a reformulación para organizar o discurso e seleccionar expresións e estruturas, e o interlocutor teña que solicitar ás veces que se lle repita o dito.	aínda que o interlocutor necesite que se repita ou repetir o dito. - SLEB2.3. Desenvólvese coa debida corrección en xestións e transaccións cotiás, como son as viaxes, o aloxamento, o transporte, as compras e o lecer (horarios, datas, prezos, actividades...), seguindo normas de cortesía básicas (saúdo e tratamento), facéndose comprender aínda que o interlocutor necesite que se repita ou repetir o dito. - SLEB2.4. Desenvólvese de xeito simple pero suficiente nunha conversación formal, reunión ou entrevista (por ex. para realizar un curso de verán), aportando información relevante, expresando de xeito sinxelo as súas ideas sobre temas habituais, dando a súa opinión sobre problemas prácticos cando se lle pregunta directamente, e reaccionando de forma simple ante comentarios, sempre que poida pedir que se lle repitan os puntos clave se o necesita.	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CCL - CAA - CSC - CCEC - CD
	Bloque 3. Comprensión de textos escritos			
- b - c - d - e - i - j	- B3.1. Estratexias de comprensión: - Mobilización de información previa sobre o tipo de tarefa e o tema, a partir da información superficial: imaxes, organización na páxina, títulos de cabeceira, etc.. - Identificación do tipo de lectura demandado pola tarefa (en superficie ou oceánica, selectiva, intensiva ou extensiva). - Distinción de tipos de comprensión necesarios para a realización da tarefa (sentido xeral, información esencial, puntos principais).	- B3.1. Utilizar estratexias de lectura (recurso ás imaxes, títulos e outras informacións visuais, e aos coñecementos previos sobre o tema ou a situación de comunicación, e aos transferidos desde as linguas que coñece), identificando a información máis importante e deducindo o significado de palabras e expresións non coñecidas. - B3.2. Seguir instrucións e consignas básicas sinxelas e predicibles, referidas a necesidades inmediatas, e con apoio visual. - B3.3 Comprender información relevante e previsible en textos descritivos ou narrativos breves, sinxelos e ben	- SLEB3.1. Capta o sentido xeral e algúns detalles importantes de textos xornalísticos breves, en calquera soporte e sobre temas xerais ou do seu interese e moi coñecidos, se os números, os nomes, as ilustracións e os títulos constitúen grande parte da mensaxe. - SLEB3.2. Identifica, con axuda da imaxe, instrucións xerais breves e sinxelas de funcionamento e manexo de aparellos de uso cotián, así como instrucións claras para a realización de actividades e normas de seguri-	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CCL - CAA - CSC - CCEC

	Segunda Lingua Estranxeira. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	– Formulación de hipóteses sobre contido e contexto. – Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paratextuais, e do coñecemento e experiencias noutras linguas. – Reformulación de hipóteses a partir da comprensión de novos elementos. ■ B3.2 Soletreo e asociación de grafía, pronunciación e significado a partir de modelos escritos e expresións orais coñecidas.	estruturados, relativos a coñecementos e experiencias propios da súa idade e nivel escolar. ■ B3.4 Identificar a información esencial, os puntos máis relevantes e detalles importantes en textos, tanto en formato impreso como en soporte dixital, breves e ben estruturados escritos nun rexistro formal ou neutro, que traten de asuntos cotiáns, de temas de interese ou relevantes para os propios estudos e ocupacións, e que conteñan estruturas sinxelas e un léxico de uso común.	dade básicas.	■ CD
			■ SLEB3.3. Comprende correspondencia persoal sinxela, en calquera formato, na que se fala dun mesmo; se describen persoas, obxectos, lugares e actividades; se narran acontecementos presentes, pasados e futuros, e se expresan de xeito sinxelo sentimentos, desexos e opinións sobre temas xerais, coñecidos ou do seu interese.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC
			■ SLEB3.4. Entende o esencial de correspondencia formal na que se lle informa sobre asuntos do seu interese no contexto persoal ou educativo (p. ex. sobre unha bolsa para realizar un curso de idiomas).	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC
			■ SLEB3.5. Entende información específica esencial en páxinas Web e outros materiais de referencia ou consulta claramente estruturados sobre temas relativos a asuntos do seu interese, sempre que poida reler as seccións difíciles.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
	Bloque 4: Produción de textos escritos			
■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ f ■ i ■ j	■ B4.1. Estratexias de produción: – Planificación: – Mobilización e coordinación das propias competencias xerais e comunicativas co fin de realizar eficazmente a tarefa (repasar que se sabe sobre o tema, que se pode ou se quere dicir, etc.). – Localización e uso adecuado de recursos lingüísticos ou temáticos (uso dun dicionario ou gramática, obtención de axuda, etc.). – Uso de elementos coñecidos obtidos de modelos moi sinxelos de textos escritos, para elaborar os propios textos. – Execución: – Elaboración dun borrador seguindo textos modelo. – Estruturación do contido do texto. – Organización do texto en parágrafos curtos, abordando en cada un unha idea principal do texto, e conformando entre todos o significado deste ou idea global. – Expresión da mensaxe con claridade axustándose	■ B4.1. Aplicar estratexias básicas para producir textos (elección da persoa destinataria, finalidade do escrito, planificación, redacción do borrador, revisión do texto e versión final) a partir de modelos ben estruturados e traballados previamente. ■ B4.2. Completar documentos básicos nos que se solicite información persoal ou relativa aos seus estudos ou formación. ■ B4.3. Escribir mensaxes sinxelas e breves con información, instrucións e indicacións moi básicas relacionadas con actividades cotiás ou do seu interese. ■ B4.4. Producir textos curtos a partir de modelos sinxelos e básicos, actuando como mediador lingüístico, se é o caso, - adecuado ao seu nivel escolar- e amosando interese pola presentación limpa e ordenada do texto. ■ B4.5. Escribir, en papel ou en soporte electrónico, textos breves, sinxelos e de estrutura clara sobre temas cotiáns ou do propio interese, nun rexistro formal ou neutro utilizando adecuadamente os recursos básicos de cohesión, as convencións ortográficas básicas e os signos de puntuación máis comúns, cun control razoaa-	■ SLEB4.1. Escribe correspondencia persoal breve na que se establece e mantén o contacto social (por ex.con amigos noutros países); se intercambia información; se describe en termos sinxelos sucesos importantes e experiencias persoais, de dan instrucións e se fan e aceptan ofrecementos e suxestións (por ex.cancelanse, confirman ou modifican unha invitación ou uns plans) e se expresan opinións de xeito sinxelo. ■ SLEB4.2. Completa un cuestionario sinxelo con información persoal e relativa á súa formación, intereses ou afeccións (por ex. para subscribirse a unha publicación dixital). ■ SLEB4.3. Escribe notas e mensaxes en diferentes soportes, nos que fai comentarios moi breves ou dá instrucións e indicacións relacionadas con actividades e situacións da vida cotiá e do seu interese, respectando as convencións e normas de cortesía e da netiqueta máis importantes.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD

Segunda Lingua Estranxeira. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto. - Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis modesta) ou da mensaxe (facer concesións no que realmente gustaríalle expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos dispoñíbles. - Recurso aos coñecementos previos (utilizar linguaxe "prefabricada"-frases feitas, locucións, do tipo "agora volvo" "botar unha man", etc.). - Revisión: - Identificación de problemas, erros e repeticións. - Atención ás convencións ortográficas e signos de puntuación. - Presentación coidada do texto (marxes, limpeza, tamaño da letra...) - Reescritura definitiva.	ble de expresións e estruturas sinxelas e un léxico de uso frecuente.	SLEB4.4. Escribe correspondencia formal básica e breve, dirixida a institucións públicas ou privadas ou entidades comerciais, fundamentalmente para solicitar información, e observando as convencións formais e normas de cortesía básicas deste tipo de textos, cunha presentación limpa e ordenada do texto.	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD
Bloque 5: Coñecemento da lingua e consciencia intercultural e plurilingüe				
- a - b - c - d - e - f - i - j	- B5.1. Padróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación básicos: - Sons e fonemas vocálicos. - Sons e fonemas consonánticos e as súas agrupacións. - Procesos fonolóxicos máis básicos. - Acento fónico dos elementos léxicos illados e na oración. - B5.2. Padróns gráficos e convencións ortográficas: - Uso das normas básicas de ortografía da palabra. - Utilización adecuada da ortografía da oración: coma, punto e coma, puntos suspensivos, parénteses e comiñas. - B5.3. Aspectos socioculturais e sociolingüísticos: - Recoñecemento e uso de convencións sociais básicas e normas de cortesía propias da súa idade e de rexistros informal e estándar; e da linguaxe non verbal elemental na cultura estranxeira. - Achegamento a algúns aspectos culturais visibles: hábitos, horarios, actividades ou celebracións máis significativas; condicións de vida elementais (viven- da); relacións interpersoais (familiares, de amizade ou escolares), comida, lecer, deportes, comportamentos proxémicos básicos, lugares máis habitu-	- B5.1. Discriminar padróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación de uso máis común, recoñecendo os seus significados evidentes, e pronunciar e entoar de xeito claro e intelixible con razoable comprensibilidade, malia o acento estranxeiro moi evidente ou erros de pronunciación- que non interrompan a comunicación- e que os interlocutores teñan que solicitar repeticións de cando en vez. - B5.2. Recoñecer e utilizar as convencións ortográficas básicas, tipográficas e de puntuación, así como abrevia- turas e símbolos de uso común, e os seus significados asociados, con corrección suficiente para o seu nivel escolar. - B5.3. Utilizar para a comprensión e produción de textos orais e escritos os coñecementos socioculturais e so- ciolingüísticos adquiridos relativos á vida cotiá (hábitos de estudo e de traballo, actividades de lecer, incluídas manifestacións artísticas como a música ou o cine), condicións de vida e contorna, relacións interpersoais (entre homes e mulleres, no traballo, no centro educati- vo, nas institucións), e convencións sociais (costumes, tradicións), respectando as normas de cortesía e da netiqueta máis básicas nos contextos respectivos. - B5.4. Producir textos e inferir o significado probable de palabras ou frases que descoñece a partir dos coñe-	- SLEB5.1. Produce léxico e estruturas básicas intelixi- bles no oral e na escrita, e trazos fonéticos que distin- guen fonemas (nasalización, sonorización...), e utiliza con eficacia comunicativa padróns básicos de ritmo, en- toación e acentuación de palabras e frases. - SLEB5.2. Utiliza adecuadamente as convencións orais e escritas básicas propias da lingua estranxeira no de- senvolvemento do proceso comunicativo oral e escrito (saúdos, despedidas, fórmulas básicas de tratamen- to...), e amosa respecto e interese polas diferenzas culturais que poidan existir. - SLEB5.3. Nas actividades de aula, pode explicar o proceso de produción de textos e de hipóteses de signi- ficados tomando en consideración os coñecementos e experiencias noutras linguas. - SLEB5.4. Participa en proxectos (elaboración de mate- riais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora posi- tivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	- CCL - CD - CAA - CCEC - CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CSIEE

	Segunda Lingua Estranxeira. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	ais...; e a costumes, valores e actitudes moi básicos e máis evidentes sobre aspectos propios da súa idade nos países onde se fala a lingua estranxeira. - Identificación dalgunhas similitudes e diferenzas elementais e máis significativas nos costumes cotiáns entre os países onde se fala a lingua estranxeira e o noso. - Actitude receptiva e respectuosa cara ás persoas, países e comunidades lingüísticas que falan outra lingua e teñen unha cultura diferente á propia. ■ B5.4. Plurilingüismo: - Identificación de similitudes e diferenzas entre as linguas que coñece para mellorar a súa aprendizaxe e lograr unha competencia comunicativa integrada. - Participación en proxectos nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais, e valorando positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe. ■ B5.5. Funcións comunicativas: - Iniciación e mantemento de relacións persoais e sociais básicas propias da súa idade. - Descrición de calidades físicas e abstractas moi básicas de persoas, obxectos, lugares e actividades. - Narración de acontecementos e descrición de estados e situacións presentes, e expresión moi básica de sucesos futuros. - Petición e ofrecemento de información, indicacións, expresión moi sinxela de opinións e advertencias. - Expresión do coñecemento, o descoñecemento e a certeza. - Expresión da vontade, a intención, a orde, a autorización e a prohibición. - Expresión do interese, a aprobación, o aprecio, a satisfacción, a sorpresa, e os seus contrarios. ■ Establecemento e mantemento básicos da comunicación e organización elemental do discurso. ■ B5.6. Léxico oral e escrito básico de uso común relativo a - Identificación persoal elemental; vivenda, fogar e contorna; actividades básicas da vida diaria; familia e amigos; traballo, tempo libre, lecer e deporte; vacacións; saúde máis básica e coidados físicos elementais; educación e estudo; compras básicas; ali-	cementos e experiencias transferidos desde as linguas que coñece. ■ B5.5. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais. ■ B5.6. Distinguir e levar a cabo as funcións demandadas polo propósito comunicativo, mediante os expoñentes básicos de devanditas funcións e os patróns discursivos de uso máis habitual, así como os seus significados asociados (p. ex. utilizar unha estrutura interrogativa para facer unha suxestión); utilizar un repertorio léxico suficiente para comunicar no seu nivel escolar, e empregar para comunicarse mecanismos sinxelos bastante axustados ao contexto e á intención comunicativa (repetición léxica, elipse, deíxe persoal, espacial e temporal, xustaposición, e conectores e marcadores discursivos moi frecuentes), sempre que sexan traballados en clase previamente.	■ SLEB5.5. Comprende e comunica o propósito solicitado na tarefa ou ligado a situacións de necesidade inmediata da aula (pedir ou dar información, agradecer, desculparse, solicitar algo, invitar, etc.) utilizando adecuadamente as estruturas sintáctico-discursivas e o léxico necesarios, propios do seu nivel escolar e traballados previamente.	- CCL - CAA - CSC - CCEC

Segunda Lingua Estranxeira. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	mentación e restauración; transporte, tempo meteorolóxico e Tecnoloxías da Información e a Comunicación. – Expresións fixas, enunciados fraseolóxicos moi básicos e moi habituais -saúdos, despedidas, preguntas por preferencias, expresión sinxelas de gustos- e léxico sobre temas relacionados con contidos moi sinxelos e predicibles doutras áreas do currículo. ■ B5.7. Estructuras sintáctico-discursivas propias de cada idioma.			

Contidos sintáctico-discursivos por idiomas:

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>nicht nur... sondern auch</i>); disxunción (<i>oder</i>); oposición/concesión (<i>nicht... sondern</i>); causa (<i>denn/weil</i>); finalidade (<i>um zu + Infinitiv</i>); comparación (<i>so / nicht so + Adjektiv + wie; mehr/weniger + Adjektiv/Adverb + als; immer besser</i>); condición (<i>wenn</i>); estilo indirecto. ■ Relacións temporais (<i>während</i>). ■ Afirmación. ■ Exclamación. ■ Negación (<i>negative Sätze mit nicht, nie, nicht + Adjektiv, niemand, nichts</i>). ■ Interrogación (<i>W-Fragen; Ja/Nein-Fragen</i>). ■ Expresión do tempo: pasado (<i>Präteritum; Perfekt; Plusquamperfekt</i>); presente (<i>Präsens</i>). ■ Expresión da modalidade: factualidade (<i>Aussagesätze</i>); capacidade (<i>mögen</i>); posibilidade/probabilidade (<i>können; dürfen; vielleicht</i>); necesidade (<i>müssen</i>); obriga (<i>müssen; sollen; Imperativ</i>); permiso (<i>dürfen; können; lassen</i>); intención (<i>wollen</i>). ■ Expresión da existencia: da entidade (<i>zählbare und nicht zählbare Sammelbezeichnungen; zusammengesetzte Nomen; Pronomen [Relativ-, Reflexiv- und Determinativpronomina]</i>); da calidade (z. B. „schön praktisch“, „zu teuer“).	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>non seulement...mais aussi</i>); disxunción (<i>ou bien</i>); oposición/concesión (<i>cependant</i>); causa (<i>car</i>); finalidade (<i>de façon à, de manière à + Inf.</i>); comparación (<i>le meilleur, le mieux, le pire, aussi + Adj. /Adv. que</i>; (ex: <i>Il n'est pas aussi intelligent que toi</i>); consecuencia (<i>alors, donc</i>); explicativas (<i>ainsi, car</i>). ■ Relacións temporais (<i>puis, finalement, tout de suite, enfin, pendant, pendant que + Indic.</i>). ■ Exclamación (<i>Comment, Quel/Quelle/Quels/Quelles, C'est parti!</i>). ■ Negación (<i>ne...jamais, ne... rien, ne... personne, ne...plus</i>). ■ Interrogación (<i>Et alors? À quoi bon...? Quel, quelle, quels, quelles, pronomes interrogativos (ex. lequel, laquelle, etc.), Ah bon? Moi non, Moi non plus</i>). ■ Expresión do tempo: presente (verbos irregulares), pasado (<i>passé composé, imparfait</i>), futuro (<i>futur proche, futur simple</i>), condicional (fórmulas de cortesía e consello). ■ Expresión do aspecto: puntual (frases simples), durativo (<i>en + date</i>), habitual (<i>parfois, jamais</i>), incoativo (<i>futur proche</i>), terminativo (<i>passé récent</i>).	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>and, too, also</i>); disxunción (<i>or</i>); oposición (<i>but</i>); causa (<i>because (of); due to</i>); finalidade (<i>to + infinitive; for+ing</i>); comparación (<i>as/not so +Adj. + as; more comfortable/quickly, faster (than); the fastest</i>); resultado (so...); condición (<i>if, unless</i>); estilo indirecto (<i>reported information, offers, suggestions and commands</i>). ■ Relacións temporais (<i>the moment (she left); while</i>). ■ <i>Be used to/ get used to</i>. ■ Afirmación (<i>affirmative sentences; tags; Me too; Think/Hope so</i>). ■ Exclamación (<i>What + (Adj. +) noun, e. g. What beautiful horses!; How + Adv. + Adj., e. g. How very nice!; exclamatory sentences and phrases, e. g. Hey, that's my bike!</i>). ■ Negación (<i>negative sentences with not, never, no (Noun, e. g. no chance), nobody, nothing; negative tags; me neither</i>). ■ Interrogación (<i>Wh- questions; Aux. Questions; What is the book about?; tags</i>). ■ Expresión do tempo: pasado (<i>past simple and continuous; present perfect; past perfect</i>); presente (<i>present simple and continuous</i>); futuro (<i>going to; will; present simple and continuous + Adv.</i>).	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>(e) anche, (e) neanche, né</i>); disxunción (<i>o</i>); oposición (<i>ma, invece (di)</i>); causa (<i>perché</i>); finalidade (<i>per/a + Inf.</i>); condición (<i>se</i>); comparación (<i>più / meno (di)</i>); <i>come; il più / il meno ... (di)</i>); resultado (<i>allora, così</i>); estilo indirecto (<i>informazione riferita, consigli, ordini, offerte</i>). ■ Relacións temporais (<i>quando, prima, poi dopo, mentre</i>). ■ Afirmación (<i>frasi dichiarative affermative e proforma (p.es. anche io; credo/penso di sì)</i>). ■ Exclamación (<i>forme ellittiche: nome (p.es. (che) peccato!); avverbio (p.es. bene!); interiezioni (p.es. ah! eri tu; oh, che bello!)</i>). ■ Negación (<i>proforma (p.es. no, neanche, io, per) niente, credo di no; frasi dichiarative negative con non (mai), (per) niente, nessuno/nessuna</i>). ■ Interrogación (<i>totali; parziali introdotte da avv., pronomi e aggettivi interrogativi (p.es. quanti biscotti vuoi?; come mai vieni alla festa?); disgiuntiva (p.es. preferisci caffè o tè?); eco (p.es. Gianni chi?); orientate (p.es. vero?)</i>). ■ Expresión do tempo: (presente (<i>presente</i>); pasado (<i>imperfetto e perfetto composto</i>);	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>não só...como também; não só ... também</i>); disjunção (<i>ou, ou...ou</i>); oposição /concessão (<i>mas, mesmo assim;... embora</i>); causa (<i>por causa disso; daí que</i>); finalidade (<i>para + Inf.; para que</i>); comparação (<i>mais/menos/tão/tanto + Adj./Adv./S + (do) que/como/quanto; superlativo relativo (p. e. o rapaz mais distraído da turma)</i>); resultado (<i>assim, portanto;</i>); condição (<i>se, sem</i>); discurso indireto (<i>informações, oferecimentos, sugestões e ordens</i>). ■ Relacións temporais (<i>enquanto, antes que, depois que, logo que, até que, sempre que</i>). ■ Afirmación (<i>sentenças declarativas afirmativas; frases impessoais</i>). ■ Exclamación (<i>formas elípticas: Que + S + (tão) + Adj., p.e Que dia tão lindo!</i>); sentenças e sintagmas exclamativos, p.e. <i>Ei, esta é a minha bicicleta!; Magnífica bolsa!</i>). ■ Negación (<i>sentenças declarativas negativas com não, nunca; (não) nada, nenhum (a), ninguém</i>). ■ Interrogación (<i>sentenças interrogativas diretas totais; sentenças interrogativas diretas QU- (p.e. de quem é a culpa?); interrogativas tag (p.e. isto é fácil, não é?);</i>

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
- Expresión da cantidade (<i>Singular und Plural; Kardinal- und Ordinalzahlen; Quantität</i>, z. B. viele; Grad, z. B. völlig, ein bisschen). - Expresión do espazo (<i>Präpositionen; Lokaladverbien</i>). - Expresión do tempo (<i>Stundenzählung</i>, z. B. „um Mitternacht“; Zeiteinheiten, z. B. Semester; Ausdruck der Zeit [vor, früh; spät]; Dauer [seit... bis; während; ab]; Vorzeitigkeit [noch; schon (nicht)]; Nachzeitigkeit [danach; später]; Aufeinanderfolge [zuerst]; Häufigkeit, z. B. „zweimal die Woche“, täglich). - Expresión do modo (<i>Modaladverbien und -sätze</i>).	- Expresión da modalidade: factualidade; capacidade (<i>arriver à faire</i>); posibilidade/probabilidade (<i>il est probable que, probablement</i>); necesidade; obriga/prohibición (<i>c'est à qui de...? c'est à+pron. tonique/nom+ de + Inf., interdit de</i>); permiso; intención/deseo (<i>décider de faire qqch., j'aimerais beaucoup faire qqch.</i>); cortesía. - Expresión da existencia (presentativos); a entidade (artigos, morfoloxía (prefixos (<i>anti, hyper</i>) e sufixos (-ette, -elle), pronomes persoais, pronomes demostrativos; pronomes persoais OD e OI, “en”, “y”, proposicións adxectivais (<i>où, dont</i>); a cualidade, a posesión (adxectivos posesivos). - Expresión da cantidade: (plurais irregulares; números cardinais; números ordinais; artigos partitivos). Adverbios de cantidade e medidas (<i>beaucoup de, quelques, quelques-uns, tout le monde, plein de, plusieurs(s)</i>); o grao. - Expresión do espazo (<i>prépositions et adverbies de lieu, position, distance, mouvement, direction, provenance, destination</i>; pronome « y »). - Expresión do tempo: puntual (<i>tout à l'heure, à ce moment-là, au bout de</i>); divisións (<i>semestre, période, au moment où</i>); indicacións de tempo (<i>la semaine dernière, le mois dernier</i>); duración (<i>encore / ne...plus</i>); anterioridade (<i>déjà, ça fait...que</i>); posterioridade (<i>ensuite, puis</i>); secuenciación (<i>puis, enfin</i>); simultaneidade (<i>pendant, alors que</i>); frecuencia (<i>toujours, souvent, pas souvent, parfois, jamais</i>). - Expresión do modo: (Adv. <i>de manière en – ment</i>).	- Expresión do aspecto: puntual (<i>simple tenses</i>); durativo (<i>present and past simple/perfect; and future continuous</i>); habitual (<i>simple tenses (+ Adv., e. g. every Sunday morning; used to</i>); incoativo (<i>be about to</i>); terminativo (<i>stop +verb+–ing</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>declarative sentences</i>); capacidade (<i>can; be able to</i>); posibilidade/probabilidade (<i>may; might; perhaps</i>); necesidade (<i>must; need; have (got) to</i>); obriga (<i>have (got) to; must; imperative</i>); permiso (<i>may; could; allow</i>); intención (<i>present continuous</i>). - Expresión da existencia (e. g. <i>there could be</i>); a entidade (<i>count/uncount/collective/compound nouns; pronouns (relative, reflexive/emphatic, one(s); determiners</i>); a cualidade (e. g. <i>pretty good; much too expensive</i>). - Expresión da cantidade (<i>singular/plural; cardinal and ordinal numerals</i>. Quantity: e. g. <i>lots/plenty (of)</i>. Degree: e. g. <i>absolutely; a (little) bit</i>). - Expresión do espazo (<i>prepositions and adverbs of location, position, distance, motion, direction, origin and arrangement</i>). - Expresión do tempo (<i>points (e. g. at midnight), divisions (e. g. term), and indications (ago; early; late) of time; duration (from...to; during; until; since); anteriority (already; (not) yet); posteriority (afterwards; later); sequence (first, second, after that, finally); simultaneousness (just when); frequency (e. g. twice/four times a week; daily)</i>). - Make and do. - Expresión do modo (Adv. <i>and phrases of manner</i>, e. g. <i>carefully; in a hurry</i>). - Uso de conectores. - Have/get causative. - Phrasal verbs.	futuro (<i>presente e futuro</i>)) e do aspecto (puntual (<i>tempi semplici</i>); durativo (<i>presente e imperfetto; perfetto composto (+Adv.)</i>; perífrasi <i>stare + gerundio</i>; <i>continuare a +Inf.</i>); <i>avere l'abitudine di + Inf.</i>); iterativo (prefisso <i>ri-V; di nuovo</i>); incoativo (<i>cominciare a/iniziare a+Inf.</i>; <i>stare per + Inf.</i>); terminativo (<i>verbi intrinsecamente terminativi (p.es. arrivare)</i>; perífrasi <i>finire di+ Inf.</i>; <i>perfetto composto (+Adv.)</i>)). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>frasi dichiarative affermative e negative</i>); capacidade (<i>(non) essere capace di+Inf.</i>); posibilidade (<i>potere + Inf.</i>; <i>forse; dovere +Inf.</i>); necesidade (<i>dovere + Inf.</i>; <i>avere bisogno di + N / Inf.</i>; <i>essere necessario + Inf.</i>); (<i>dovere + Inf.</i>; <i>imperativo</i>); permiso (<i>imperativo (+ pure); potere+Inf.</i>); intención (<i>presente, imperfetto e condizionale semplice di verbi volitivi + N / infinito</i>; futuro (<i>+Adv.</i>); <i>pensare di + Inf.</i>; <i>avere voglia di + Inf.</i>). - Expresión da existencia (p.es. <i>ci sarà, eccolo</i>); a entidade (<i>nomi contabili / massa / collettivi / composti</i>; pronomi (<i>relativi, riflessivi, tonici</i>); <i>determinanti</i>); a calidade (p.es. <i>bravo in matematica; abbastanza stanco</i>). - Expresión da cantidade (<i>singolare / plurale, numerali cardinali, ordinali, collettivi (p.es. doppio, coppia)</i>. Quantità: p.es. <i>ognuno, altro, partitivo (della, dello, del), un sacco di</i>; grado: p.es. <i>troppo bello, abbastanza dolce</i>). - Expresión do espazo (<i>preposizioni, avverbi ed espressioni che indicano luogo, posizione, distanza, movimento, direzione, origine e disposizione</i>). - Expresión do tempo (<i>l'ora (p.es. a mezzanotte, a mezzogiorno); divisione (p.es. di mattina, in autunno) e collocazione nel tempo (p.es. due anni fa, l'anno scorso, ieri mattina)</i>; durata (p.es. <i>da (... a); fino a; fra/tra ... e ...</i>); anteriorità (p.es. <i>prima, già</i>); posteriorità (p.es. <i>più tardi, poi, il giorno dopo</i>); contemporaneità (p.es. <i>mentre</i>); sequenza (p.es. <i>prima .. poi ... dopo... allora</i>); intermittenza (p.es. <i>ogni tanto</i>); fre-	<i>interrogativas eco</i>). - Expresión do tempo: pasado (<i>pretérito imperfecto, perfeito simples e perfeito composto e pretérito mais-que-perfeito composto</i>); presente (<i>presente</i>); futuro (<i>futuro simples; (+Adv.); haver-de</i>). - Expresión do aspecto: puntual (<i>tempos simples</i>); durativo (<i>presente, futuro simples, pretérito imperfecto e pretérito perfeito composto do indicativo (+ Adv.)</i>; <i>andar a + Inf.</i>; <i>ir + Ger.</i>); habitual (<i>tempos simples (+ Adv.)</i>; <i>costumar+ Inf.</i>); incoativo (<i>desatar a + Inf.</i>); iterativas (<i>pretérito imperfecto do indicativo; voltar a + Inf.</i>); terminativo (<i>pretérito perfeito simples composto e pretérito mais-que-perfeito composto; vir de + Inf.</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (frases declarativas); capacidade (<i>é capaz / incapaz de + Inf.</i>; <i>saber</i>); posibilidade/probabilidade (<i>ser possível / impossível + Inf.</i>; <i>tal vez</i>); <i>necessidade (ser preciso / necessário + Inf.)</i>; obrigación (<i>ser obrigatório + Inf.</i>; <i>imperativo</i>); permiso (<i>poder + Inf.</i>; <i>ser possível/permitido + Inf.</i>); prohibición: (<i>não ser possível / permitido + Inf.</i>); intención (<i>pretérito imperfecto gostar de + Inf.</i>; <i>tratar de + Inf.</i>; <i>pensar + Inf.</i>). - Expresión da existencia (p. e. <i>existir, dar-se</i>); a entidade (<i>substantivos contáveis /massivos /coletivos /compostos; pronomes (relativos, reflexivos átonos/ tónicos, determinantes)</i>; a cualidade (p.e. <i>bastante bom; consideravelmente caro; ótimo</i>). - Expresión da cantidade (<i>Singular/Plural; Numerais cardinais e ordinais. Quantidade: p. e. bastante, a maior parte de, mais o menos. Grau: p.e. consideravelmente; bastante bem</i>). - Expresión do espazo (<i>preposições e advérbios de lugar, localização, distância, movimento, direção</i>). - Expresión do tempo (<i>expressões, preposições e locuções de tempo (momento pontual (p. e. meio-dia), divisões (p. e. período, fim de semana) e indicações de tempo (p. e. atrás, cedo); duração (p. e. até; entre ... e); anterioridade (anteontem; já); posterioridade (mais tarde, na semana</i>

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
			<i>quenza (p.es. quasi mai, una volta alla settimana)).</i> ■ Expresión do modo (<i>avverbi ed espressioni di modo (p.es. piano, così, insieme).</i>).	<i>que vem); sequência (em primeiro lugar, depois, em último lugar); simultaneidade (naquele momento); frequência (p. e. cada semana).</i> ■ Expresión do modo (<i>expressões, preposições e locuções prepositivas de modo, p. e. á pressa).</i>

1º de bacharelato

	Segunda Lingua Estranxeira I. 1º Bacharelato. Currículo Galicia.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	
	Bloque 1. Comprensión de textos orais				
■ b ■ c ■ d ■ e ■ i ■ j ■	■ B1.1. Estratexias de comprensión: – Mobilización de información previa sobre tipo de tarefa e tema. – Identificación do tipo textual, adaptando a comprensión ao mesmo. – Distinción de tipos de comprensión (sentido xeral, información esencial, puntos principais). – Formulación de hipótese sobre contido e contexto. – Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paralingüísticos (acenos, entoación, etc). – Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir do coñecemento doutras linguas, e de elementos non lingüísticos (imaxes, música, etc.). – Reformulación de hipóteses a partir da comprensión de novos elementos. ■ B1.2. Tolerancia da comprensión parcial ou vaga nunha situación comunicativa, e conciencia da importancia de chegar a comprender textos orais sen precisar entender todos e cada un dos seus elementos. ■ B1.3. Constancia no logro da comprensión oral, reescoitando o texto gravado ou solicitando repetición do dito.	■ B1.1. Coñecer e saber aplicar as estratexias máis adecuadas para a comprensión do sentido xeral, a información esencial, os puntos e ideas principais ou os detalles relevantes do texto. ■ B1.2. Identificar o sentido xeral, a información esencial, os puntos principais e os detalles máis relevantes en textos orais breves ou de lonxitude media, transmitidos de viva voz ou por medios técnicos, claramente estruturados e articulados a unha velocidade lenta ou media, nun rexistro formal, informal ou neutro, e que traten de aspectos concretos de temas xerais, sobre asuntos cotiáns en situacións correntes ou menos habituais, ou sobre os propios intereses nos ámbitos persoal, público, educativo e ocupacional, sempre que as condicións acústicas non distorsionen a mensaxe e se poida volver escoitar o dito. ■ B1.3. Comprender o esencial e información relevante en situacións que impliquen a solicitude de información xeral: datos persoais, lugares, horarios, datas, prezos, formas de pagamento, actividades, etc.), sempre que lle poidan repetir o dito. ■ B1.4. Comprender o esencial en conversas sinxelas, básicas e breves sobre argumentacións básicas, puntos de vista e opinións relativos a temas frecuentes do ámbito persoal ou público, estados de saúde, sensacións e sentimentos básicos, claramente estruturados e articulados a unha velocidade lenta ou media, e se o interlocutor está disposto a repetir ou reformular o dito. ■ B1.5. Comprender o sentido xeral e información moi	■ SLEB1.1. Nas actividades de aula, persevera no seu proceso de comprensión, axustándoo ás necesidades da tarefa (de comprensión global, selectiva ou detallada) e mellorándoo, se é o caso: facendo anticipacións do que segue (palabra, frase, resposta...), e inferindo o que non se comprende e o que non se coñece mediante os propios coñecementos e experiencias doutras linguas. ■ SLEB1.2. Capta os puntos principais e detalles relevantes de mensaxes, gravadas ou de viva voz, que conteñan instrucións, indicacións ou outra información claramente estruturada, sempre que poida volver escoitar o dito ou pedir confirmación. ■ SLEB1.3. Comprende, nunha conversación formal ou entrevista na que participa, información relevante de carácter habitual e predicible sobre asuntos prácticos no ámbito educativo (datos persoais, intereses, preferencias e gustos e proxectos persoais e académicos, coñecemento ou descoñecemento, acordo e desacordo, etc., sempre que poida pedir que se lle repita, ou que se reformule, aclare ou elabore algo do que se lle dixo. ■ SLEB1.4. Entende o que se di en transaccións e xestións cotiás e estruturadas (p. ex. en bancos, tendas, hoteis, restaurantes, transportes ou centros educativos), e os puntos principais e información relevante cando se	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC	
				■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD	
				■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC	
				■ CCL ■ CAA ■ CSC	

Segunda Lingua Estranxeira I. 1º Bacharelato. Currículo Galicia.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		relevante e sinxela de presentacións ben estruturadas sobre temas familiares e predicibles, e de programas de televisión tales como informativos, entrevistas ou anuncios, sempre que as imaxes sexan suficientemente redundantes para facilitar a comprensión.	Ile fala directamente en situacións menos habituais, pero predicibles (p. ex. a perda dun obxecto), sempre que poida volver escoitar o dito. ■ SLEB1.5. Comprende, nunha conversación informal na que participa, opinións xustificadas e claramente articuladas a unha velocidade lenta ou media, sobre diversos asuntos cotiáns ou de interese persoal, así como a expresión de sentimentos sobre aspectos concretos de temas habituais ou de actualidade, e se o interlocutor está disposto a repetir ou reformular o dito. ■ SLEB1.6. Identifica os aspectos máis importantes en presentacións sobre temas coñecidos ou do seu interese nos ámbitos persoal e educativo; e de programas informativos, documentais, entrevistas en televisión, anuncios publicitarios e programas de entretemento, cando o discurso está ben estruturado e articulado con claridade nunha variedade estándar da lingua, e con apoio da imaxe.	■ CCEC ■ CD ■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
	Bloque 2. Produción de textos orais			
■ b ■ c ■ d ■ e ■ f ■ g ■ i ■ j	■ B2.1. Estratexias de produción: – Planificación: – Identificar o contexto, o destinatario e a finalidade da produción ou da interacción. – Adecuar o texto ao destinatario, contexto e canle, escollendo os expoñentes lingüísticos necesarios para lograr a intención comunicativa. – Execución: – Concibir a mensaxe con claridade, distinguindo a súa idea ou ideas principais e a súa estrutura básica. – Activar os coñecementos previos sobre modelos e secuencias de interacción, e elementos lingüísticos previamente asimilados e memorizados. – Expresar a mensaxe con claridade, coherencia básica e estruturándoa adecuadamente e axustándose, no seu caso, aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto memorizados e traballados en clase previamente. – Reaxustar a tarefa (emprender unha versión máis modesta) ou a mensaxe (limitar o que realmente	■ B2.1. Pronunciar de xeito intelixible, aínda que se cometan erros de pronunciación polos que os interlocutores teñan que solicitar repeticións para entender a mensaxe. ■ B2.2. Coñecer e saber aplicar as estratexias máis adecuadas para producir textos orais monolóxicos ou dialóxicos breves ou de lonxitude media, e de estrutura simple e clara, recorrendo, entre outros, a procedementos como a reformulación, en termos máis sinxelos ou de significado aproximado, do que se quere expresar cando non se dispón de estruturas ou léxico máis complexos en situacións comunicativas máis específicas. ■ B2.3. Intercambiar con pronuncia clara e intelixible, información en situacións de comunicación cotiás e menos habituais, pero predicibles nas que teña que expresar o acordo, o desacordo, o interese, a posibilidade e imposibilidade, usando un repertorio de expresións frecuentes no ámbito público (doenzas, pequenas reclamacións), así como na expresión básica dos sentimentos e intereses persoais, tales como satisfacción, desgusto, admiración e sorpresa. ■ B2.4. Producir textos de extensión breve ou media,	■ SLEB2.1. Fai presentacións ensaiadas previamente, breves e con apoio visual, sobre aspectos concretos de temas académicos sinxelos do seu interese, organizando a información básica nun esquema coherente e ampliándoa con algúns exemplos, e respondendo a preguntas sinxelas dos oíntes sobre o tema tratado. ■ SLEB2.2. Toma parte en conversas formais ou entrevistas de carácter académico ou ocupacional, sobre temas moi habituais nestes contextos, intercambiando información relevante sobre feitos concretos, pedindo instrucións ou solucións a problemas prácticos, suscitando de xeito sinxelo e con claridade os seus puntos de vista, e xustificando brevemente as súas accións, opinións e planos. ■ SLEB2.3. Desenvólvese coa suficiente eficacia en situacións cotiás e menos habituais pero predicibles que poden xurdir durante unha viaxe ou estancia noutros países por motivos persoais ou educativos (transporte, aloxamento, comidas, compras, estudos, relacións coas autoridades, saúde, lecer), e utiliza estratexias de comunicación lingüísticas -uso de exemplos, palabras de	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD ■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC

Segunda Lingua Estranxeira I. 1º Bacharelato. Currículo Galicia.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Ile gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos dispoñibles. - Compensar as carencias lingüísticas mediante procedementos lingüísticos, e paralingüísticos. - Lingüísticos: - Modificar palabras de significado parecido. - Definir ou parafrasear un termo ou expresión. - Usar a lingua materna ou «estranxeirizar» palabras da lingua meta. - Pedir axuda. - Paralingüísticos: - Sinalar obxectos, usar deícticos ou realizar accións que aclaran o significado. - Usar linguaxe corporal culturalmente pertinente (xestos, expresións faciais, posturas, contacto visual ou corporal). - Usar elementos cuasi-léxicos (hummm, puah...) de valor comunicativo. - B2.2. Actitude de respecto cara a si mesmo/a e cara aos demais para comprender e facerse comprender. - B2.3. Rutinas ou modelos comúns de interacción segundo o tipo de situación de comunicación.	tanto cara a cara como por teléfono ou outros medios técnicos, nun rexistro formal, neutro ou informal, cun discurso comprensible e adecuado á situación e utilizando as estratexias necesarias para iniciar, manter e facer progresar a comunicación. B2.5. Intercambiar información e opinións, dar instrucións, describir e narrar acontecementos sinxelos, xustificar brevemente os motivos de accións e planos, formular hipóteses, facer suxestións e argumentar de xeito sinxelo, aínda que se produzan pausas para planificar o que se vai a dicir e en ocasións haxa que formular a mensaxe en termos máis sinxelos e repetir ou reelaborar o dito para axudar á comprensión do interlocutor.	significado próximo- e xestos apropiados. SLEB2.4. Participa en conversas informais, cara a cara ou por teléfono ou outros medios técnicos, sobre asuntos cotiáns, nas que intercambia información e expresa e xustifica opinións brevemente; narra e describe feitos sinxelos ocorridos no pasado ou expresa brevemente plans de futuro; fai suxestións; pide e dá indicacións ou instrucións; expresa e xustifica sentimentos de xeito sinxelo, e describe con certo detalle aspectos concretos de temas de actualidade moi coñecidos ou de interese persoal ou educativo.	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD
Bloque 3. Comprensión de textos escritos				
- b - c - d - e - i - j	- B3.1. Estratexias de comprensión: - Mobilización de información previa sobre o tipo de tarefa e o tema, a partir da información superficial: imaxes, organización na páxina, títulos de cabeceira, etc. - Identificación do tipo de lectura demandado pola tarefa (en superficie ou oceánica, selectiva, intensiva ou extensiva). - Distinción de tipos de comprensión necesarios para a realización da tarefa (sentido xeral, información esencial, puntos principais). - Formulación de hipóteses sobre contido e contexto. - Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paratextuais, e do coñecemento e experiencias noutras linguas. - Reformulación de hipóteses a partir da comprensión	- B3.1. Utilizar estratexias de lectura (recurso ás imaxes, títulos e outras informacións visuais, e aos coñecementos previos sobre o tema ou a situación de comunicación, e aos transferidos desde as linguas que coñece), identificando a información máis importante e deducindo o significado de palabras e expresións non coñecidas. - B3.2. Seguir instrucións e consignas básicas, sinxelas e predicibles, de carácter público, institucional ou corporativo. - B3.3. Comprender información relevante e previsible en textos descritivos ou narrativos breves e ben estruturados nos que se informa de acontecementos, se describen accións, persoas, obxectos e lugares, e se manifestan opinións con expresións sinxelas, relativos a coñecementos e experiencias propios da súa idade e nivel escolar. - B3.4. Recoñecer a estrutura das cartas formais (remi-	- SLEB3.1. Identifica a información máis importante en textos xornalísticos do xénero informativo, en calquera soporte, breves e ben estruturados e que traten de temas xerais e coñecidos ou traballados previamente, e capta as ideas principais de artigos divulgativos sinxelos, cunha linguaxe moi clara e un uso moi limitado de tecnicismos, sobre temas do seu interese. - SLEB3.2. Entende o sentido xeral e os puntos principais de anuncios e comunicacións sinxelas de carácter público, institucional ou corporativo, que conteñan instrucións e indicacións de carácter previsible, claramente estruturados, relacionados con asuntos do seu interese persoal ou académico (p. ex. sobre cursos, prácticas ou becas). - SLEB3.3. Identifica a información máis importante en instrucións sobre o uso de aparellos ou de programas informáticos de uso habitual, e sobre a realización de	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CCL - CAA

Segunda Lingua Estranxeira I. 1º Bacharelato. Currículo Galicia.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	de novos elementos. B3.2. Recoñecemento da estrutura das cartas formais (remitente, cabeceira, lugar e data; asunto, saúdo ao destinatario, corpo da carta, despedida e sinatura).	tente, cabeceira, lugar e data; asunto, saúdo ao destina- tario, corpo da carta, despedida e sinatura), e com- prender un repertorio elemental e básico de expresións fixas de confirmación ou denegación, obriga, coñece- mento, necesidade e permiso utilizadas para a conce- sión dunha bolsa, a confirmación dun pedimento, a re- serva dun hotel, etc. B3.5. Identificar a información esencial, os puntos máis relevantes e detalles importantes en textos, en formato impreso ou en soporte dixital, ben estruturados e de curta ou media extensión, escritos nun rexistro formal, informal ou neutro, que traten de asuntos cotiáns, de temas de interese ou relevantes para os propios estu- dos ou ocupacións e que conteñan estruturas frecuen- tes e un léxico xeral de uso común.	actividades e normas de seguridade ou de convivencia na contorna pública e educativa. - SLEB3.4. Identifica en lecturas adaptadas as liñas xerais do argumento, o carácter dos personaxes e as características do lugar e o tempo nos que se desenvol- ven. - SLEB3.5. Comprende correspondencia persoal, breve e sinxela, en calquera soporte incluíndo foros <i>on line</i> ou <i>blogs</i>, na que se describen e narran feitos e experien- cias, impresións e sentimentos, e se intercambian in- formación e opinións sobre aspectos concretos de tem- as xerais, coñecidos ou do seu interese. - SLEB3.6. Entende o esencial de correspondencia formal institucional ou comercial sobre asuntos que poden xur- dir, por exemplo, mentres organiza ou realiza unha via- xe ao estranxeiro (concesión dunha bolsa, confirmación dun pedimento, reserva dun hotel, etc.). - SLEB3.7. Entende información específica relevante en páxinas Web e outros materiais de referencia ou consul- ta (glosarios, dicionarios, enciclopedias, revistas) clara- mente estruturados, que conteñan mapas, fotografías, imaxes, vídeos ou animacións que axuden á compren- sión sobre temas relativos a materias académicas ou asuntos relacionados coa súa especialidade ou cos seus intereses.	- CSC - CCEC - CD - CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CCL - CAA - CSC - CCEC - CD
	Bloque 4. Produción de textos escritos			
- a - b - c - d - e - f - i - j	- B4. Estratexias de produción: - Planificación: - Mobilización e coordinación das propias compe- tencias xerais e comunicativas co fin de realizar eficazmente a tarefa (repasar que se sabe sobre o tema, que se pode ou se quere dicir, etc.). - Localización e uso adecuado de recursos lingüís- ticos ou temáticos (uso dun dicionario ou gramáti- ca, obtención de axuda, etc.). - Uso de elementos coñecidos obtidos de modelos	- B4.1. Coñecer, seleccionar e aplicar as estratexias máis adequadas para elaborar textos escritos sinxelos de lonxitude breve ou media, (elección da persoa destina- taria, finalidade do escrito, planificación, redacción do bo- rrador, revisión do texto e versión final) incorporando esquemas e expresións de textos modelo con funcións comunicativas similares ao texto que se quere producir. - B4.2. Completar documentos básicos nos que se solicite información persoal ou relativa aos seus estudos ou formación.	- SLEB4.1. Escribe correspondencia persoal, en calquera formato, na que describe experiencias e sentimentos; narra, de forma lineal, actividades e experiencias pre- sentes e pasadas; e intercambia información e opinións sobre temas concretos nas súas áreas de interese per- soal ou educativo. - SLEB4.2. Completa un cuestionario con información persoal, académica ou ocupacional (nivel de estudos, materias que cursa, preferencias...) cunha finalidade	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD - CCL - CAA

Segunda Lingua Estranxeira I. 1º Bacharelato. Currículo Galicia.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	moi sinxelos de textos escritos, para elaborar os propios textos. – Execución: – Elaboración dun borrador seguindo textos modelo. – Estruturación do contido do texto. – Organización do texto en parágrafos curtos, abordando en cada un unha idea principal do texto, e conformando entre todos o significado deste ou idea global. – Expresión da mensaxe con claridade axustándose aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto. – Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis modesta) ou da mensaxe (facer concesións no que realmente gustaríalle expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos dispoñibles. – Recurso aos coñecementos previos (utilizar linguaxe “prefabricada”-frases feitas, locucións, do tipo “agora volvo” “botar unha man”, etc.). – Revisión: – Identificación de problemas, erros e repeticións. – Atención ás convencións ortográficas e signos de puntuación. – Presentación coidada do texto (marxes, limpeza, tamaño da letra...). – Reescritura definitiva. ■ B4.2. Elaboración de cartas formais respectando a súa estrutura: remitente, cabeceira, lugar e data; asunto, saúdo ao destinatario, corpo da carta, despedida e sinatura. ■ B4.3. Elaboración de informes expositivos elementais e breves, organizados nunha estrutura básica que inclúa unha introdución, o corpo do informe, a conclusión e a bibliografía.	■ B4.3. Escribir mensaxes sinxelas e breves con información, instrucións e indicacións básicas e opinións sinxelas, relacionadas con actividades cotiás ou do seu interese. ■ B4.4. Producir correspondencia formal para solicitar ou dar información relativa a bens e servizos, a partir de modelos sinxelos e básicos, actuando como mediador lingüístico, se é o caso, -adequado ao seu nivel escolar-cunha presentación do texto limpa e ordenada. ■ B4.5. Escribir, en papel ou en soporte dixital, textos de estrutura clara, breves ou de extensión media, sobre asuntos cotiáns ou temas de interese persoal ou educativo, nun rexistro formal, neutro ou informal, utilizando os recursos de cohesión, as convencións ortográficas e os signos de puntuación máis comúns, e mostrando un control razoable de estruturas e un léxico de uso frecuente de carácter xeral.	especifica como inscribirse nun curso ou solicitar un campamento de verán.	■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ SLEB4.3. Escribe notas, anuncios, mensaxes e comentarios breves, en calquera soporte, nos que solicita e transmite información e opinións sinxelas, respectando as convencións e normas de cortesía e da <i>netiqueta</i>.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ SLEB4.4. Escribe correspondencia formal básica e breve, dirixida a institucións públicas ou privadas ou entidades comerciais, na que pide ou dá información, ou solicita un servizo, observando as convencións formais e normas de cortesía máis comúns neste tipo de textos cunha presentación limpa e ordenada do texto.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ SLEB4.5. Escribe, nun formato convencional, informes expositivos moi breves e sinxelos nos que dá información esencial sobre un tema académico, facendo breves descrições e narrando acontecementos seguindo unha estrutura esquemática moi sinxela (título, corpo do texto e, se é o caso, conclusión e bibliografía).	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC
Bloque 5: Coñecemento da lingua e consciencia intercultural e plurilingüe				
■ a ■ b ■ c ■ d	■ B5.1. Patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación básicos: – Sons e fonemas vocálicos. – Sons e fonemas consonánticos e as súas agrupacións.	■ B5.1. Expresarse coa suficiente fluidez para que poida seguirse sen moita dificultade o fío do discurso, aínda que poidan producirse pausas para planificar o que se vai a dicir e en ocasións haxa que interromper e reiniciar a mensaxe para reformulalo en termos máis sinxelos e	■ SLEB5.1. Produce léxico e estruturas básicas intelixibles no oral e na escrita, e trazos fonéticos que distingan fonemas (nasalización, sonorización...), e utiliza con eficacia comunicativa patróns básicos de ritmo, entoación e acentuación de palabras e frases.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC

Segunda Lingua Estranxeira I. 1º Bacharelato. Currículo Galicia.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- e - g - i - j	cións. – Procesos fonolóxicos máis básicos. – Acento fónico dos elementos léxicos illados e na oración.	máis claros para o interlocutor.	SLEB5.2. Utiliza adecuadamente as convencións orais e escritas básicas propias da lingua estranxeira no desenvolvemento do proceso comunicativo oral e escrito (saúdos, despedidas, fórmulas básicas de tratamento...), e amosa respecto e interese polas diferenzas culturais que poidan existir.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
	- B5.2. Patróns gráficos e convencións ortográficas: – Uso das normas básicas de ortografía da palabra. – Utilización adecuada da ortografía da oración: coma, punto e coma, puntos suspensivos, parénteses e comiñas. - B5.3. Aspectos socioculturais e sociolingüísticos: – Recoñecemento e uso de convencións sociais básicas e normas de cortesía propias da súa idade e de rexistros informal e estándar; e da linguaxe non verbal elemental na cultura estranxeira. – Achegamento aos hábitos e actividades de estudo, traballo e lecer, condicións de vida, e relacións interpersonais (no ámbito educativo, ocupacional e institucional); o contorno xeográfico básico (clima, rexións) e referentes artístico-culturais: feitos históricos e personaxes relevantes. – Recoñecemento de valores, crenzas, actitudes e tradicións fundamentais, e calquera outro aspecto cultural de interese, así como os aspectos culturais básicos que permitan comprender os países onde se fala a lingua estranxeira e actuar neles adecuadamente. – Identificación dalgunhas similitudes e diferenzas elementais e máis significativas nos costumes cotiáns entre os países onde se fala a lingua estranxeira e o noso. – Actitude receptiva e respectuosa cara ás persoas, países e comunidades lingüísticas que falan outra lingua e teñen unha cultura diferente á propia.	- B5.2. Utilizar as convencións ortográficas, de puntuación e de formato de uso moi frecuente, en textos escritos en diferentes soportes, coa corrección suficiente para non dar lugar a serios malentendidos, aínda que aínda poidan cometerse erros que non interrompan a comunicación. - B5.3. Utilizar para a comprensión e produción de textos orais e escritos os coñecementos socioculturais e sociolingüísticos adquiridos relativos á vida cotiá (hábitos e actividades de estudo, traballo e lecer), condicións de vida e contorna, relacións interpersoais (entre homes e mulleres, no ámbito educativo, ocupacional e institucional), comportamento (posturas, expresións faciais, uso da voz, contacto visual, proxémica), e convencións sociais (actitudes, valores), axustando a mensaxe ao destinatario e ao propósito comunicativo, e mostrando a propiedade e cortesía debidas. - B5.4. Producir textos e inferir o significado probable de palabras ou frases que descoñece a partir dos coñecementos e experiencias transferidos desde as linguas que coñece. - B5.5. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais. - B5.6. Distinguir e levar a cabo as funcións demandadas polo propósito comunicativo, mediante os expoñentes básicos de devanditas funcións e os patróns discursivos de uso máis habitual, así como os seus significados asociados (por ex. utilizar unha estrutura interrogativa para facer unha suxestión); e empregar para comunicarse mecanismos sinxelos bastante axustados ao contexto e á intención comunicativa (repetición léxica, elipse, deixes persoal, espacial e temporal, xustaposición, e conectores e marcadores discursivos moi frecuentes), sempre que sexan traballados en clase previamente. - B5.7. Recoñecer e utilizar un repertorio léxico de uso común relativo a asuntos cotiáns e a temas xerais ou relacionados cos propios intereses, estudos e ocupacións, e un repertorio limitado de expresións de uso moi frecuente suficiente para comunicar no seu nivel escolar.	SLEB5.3. Nas actividades de aula, pode explicar o proceso de produción de textos e de hipóteses de significados tomando en consideración os coñecementos e experiencias noutras linguas.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
			SLEB5.4. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	- CCL - CAA - CSC - CCEC - CD
			SLEB5.5. Comprende e comunica o propósito solicitado na tarefa ou ligado a situacións de necesidade inmediata da aula (pedir ou dar información, agradecer, disculparse, solicitar algo, invitar, etc.) utilizando adecuadamente as estruturas sintáctico-discursivas e o léxico necesarios, propios do seu nivel escolar suficientes para comunicar con eficacia.	- CCL - CAA - CSC - CCEC
	- B5.4. Plurilingüismo: – Identificación de similitudes e diferenzas entre as linguas que coñece para mellorar a súa aprendizaxe e lograr unha competencia comunicativa integrada. – Participación en proxectos nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais, e valorando positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe. - B5.5. Funcións comunicativas: – Iniciación e mantemento de relacións persoais e so-			

Segunda Lingua Estranxeira I. 1º Bacharelato. Currículo Galicia.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	ciais básicas propias da súa idade. – Descrición de calidades físicas e abstractas moi básicas de persoas, obxectos, lugares e actividades. – Narración de acontecementos e descrición de estados e situacións presentes, e expresión moi básica de sucesos futuros. – Petición e ofrecemento de información, indicacións, expresión moi sinxela de opinións e advertencias. – Expresión do coñecemento, o descoñecemento e a certeza. – Expresión da vontade, a intención, a orde, a autorización e a prohibición. – Expresión do interese, a aprobación, o aprecio, a satisfacción, a sorpresa, e os seus contrarios. – Establecemento e mantemento básicos da comunicación e organización elemental do discurso. ■ B5.6. Léxico oral e escrito básico de uso común relativo a aspectos culturais variados: – Vida cotiá: alimentación (pratos e produtos típicos, costumes alimentarios, tabús, convencións sociais, horarios etc.); familia e amizades; actividades de lecer; viaxes e transportes; festas e celebracións; saúde e educación. compras e actividades comerciais. – Bens e servizos básicos. – Contorna: clima, campo, cidade e lugares máis representativos. – Tecnoloxía: aparellos de uso cotián. – E calquera outro que se considere de interese. – Expresións fixas, enunciados fraseolóxicos básicos e moi habituais. ■ B5.7. Estructuras sintáctico-discursivas propias de cada idioma.			

1Contidos sintáctico-discursivos por idiomas:

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>sowohl... als auch</i>); disxunción (<i>entweder... oder</i>); oposición/concesión (<i>obwohl</i>); causa (<i>denn/weil; wegen</i>); finalidade (<i>damit; dazu; darum</i>); comparación (<i>so / nicht so + Adjektiv + wie; mehr/weniger +</i>	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción; disxunción; oposición (<i>alors que, au lieu de + Inf, bien que, par contre, malgré, pourtant, tout de même</i>); causa (<i>puisque</i>); finalidade (<i>de façon à, de manière à + Inf.</i>); comparación (<i>plus...plus, moins...moins,</i>	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>not only...but also; both...and</i>); disxunción (<i>or</i>); oposición/concesión (<i>(not...) but; ... though</i>); causa (<i>because (of); due to; as</i>); finalidade (<i>(to+ infinitive; for+-ing)</i>); comparación (<i>as/not so Adj. as; less/more +</i>	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>non solo ... ma anche</i>); disxunción (<i>oppure</i>); oposición (<i>però, mentre</i>); causa (<i>siccome</i>); resultado / correlación (<i>dunque, quindi, così/tanto che/da</i>); estilo indirecto (<i>consigli, ordini, offerte</i>).	■ Expresión de relacións lóxicas: <i>conjunção</i> (<i>não só...como também; não só ... também</i>); <i>disjunção</i> (<i>ou, ou...ou</i>); <i>oposição</i> /<i>concessão</i> (<i>mas, mesmo assim;... embora</i>); causa (<i>por causa disso; daí que</i>); finalidade e (<i>para + Inf.; para que</i>); <i>comparaç-</i>

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Português
Adjektiv/Adverb + al); resultado/correlación (deshalb; so dass); condición (wenn; sofern; falls); estilo indirecto. - Relacións temporais (sobald). - Afirmación. - Exclamación. - Negación (z. B. „nicht schlecht“, „durchaus nicht“, „keineswegs!“). - Interrogación (W-Fragen, z. B. „Wie kommt es?“; Ja/Nein-Fragen; „So?“). - Expresión do tempo: pasado (Präteritum; Perfekt; Plusquamperfekt; historisches Präsens); presente (Präsens); futuro (werden + Infinitiv). - Expresión da modalidade: factualidade (Aussagesätze); capacidade (schaffen); posibilidade/probabilidade (möglicherweise; wahrscheinlich); necesidade (brauchen); obriga (brauchen / nicht brauchen); permiso (dürfen; können; lassen); intención (denken zu + Infinitiv). - Expresión da existencia; da entidade (zählbare und nicht zählbare Sammelbezeichnungen; zusammengesetzte Nomen; Pronomen [Relativ-, Reflexiv- und Determinativpronomina]); da calidade (z. B. „eher unbekannte“, „leicht zu finden“). - Expresión da cantidade (Zahlen, z. B. Brüche und Dezimalzahlen; Quantität, z. B. mehrere; Grad, z. B. ziemlich gut). - Expresión do espazo (Präpositionen; Lokaladverbien). - Expresión do tempo (Stundenzählung, z. B. „morgen um diese Zeit“, „in zehn Tagen“; Zeiteinheiten, z. B. Semester; Ausdruck der Zeit [früher; später]; Dauer, z. B. „den ganzen Tag“, „den ganzen Sommer lang“; Vorzeitigkeit [noch; schon (nicht)]; Nachzeitigkeit, z. B. danach, später; Aufeinanderfolge [zuerst; zunächst; schließlich]; Gleichzeitigkeit [gerade als]; Häufigkeit, z. B. sehr oft). - Expresión do modo (Modaladverbien und -sätze).	plus...moins, moins...plus); consecuencia (de telle manière que, de façon à ce que); condición (si, même si + Indic.); estilo indirecto. - Relacións temporais (depuis, de... jusqu'à, lorsque, avant/après + Inf., au moment où, à) chaque fois que). - Exclamación (Que, Hélas!) - Negación (personne ne..., rien ne..., ne...aucun, ne... que, ne... pas encore). - Interrogación (lequel, laquelle, lesquels, lesquelles, auquel, duquel). - Expresión do tempo: presente; pasado; futuro. - Expresión do aspecto: puntual (frases simples); durativo (il était une fois); habitual (de temps en temps, chaque, tous les); incoativo, terminativo. - Expresión da modalidade: factualidade; capacidade (réussir à); posibilidade/probabilidade (c'est (presque) certain); necesidade; obriga/prohibición (défense de, défendu de+ Inf.); permiso (permettre de faire qqch. à qq'un, donner la permission à qq'un de faire qqch); intención/deseño (penser/espérer + Inf.); factitivo o causal con el verbo faire (ex: Pierre a fait tomber son livre/s'est fait couper les cheveux); condicional (conditionnel présent); cortesía. - Expresión da existencia: presentativos; a entidade (artigos, sustantivos, pronomes persoais, adxectivos e pronomes demostrativos; pronomes persoais OD e OI, "en", "y"; proposicións adxectivas); a cualidade; a posesión. - Expresión da cantidade (fraccións, decimais, porcentaxes; artigos partitivos, adverbios de cantidade e medidas) e do grao. - Expresión do espazo (prépositions et adverbes de lieu, position, distance, mouvement, direction, provenance, destination). - Expresión do tempo: puntual (dans n° jours); divisións (dans les années, quinzaine); indicacións de tempo (au début, à la	Adj./Adv. (than); better and better; the highest in the world); resultado (so; so that); condición (if; unless); estilo indirecto (reported information, offers, suggestions and commands). - Relacións temporais (the moment (she left); while). - Afirmación (affirmative sentences; tags; Me too; Think/Hope so). - Exclamación (What + (Adj. +) noun, e. g. What beautiful horses!; How + Adv. + Adj., e. g. How very nice!; exclamatory sentences and phrases, e. g. Hey, that's my bike!). - Negación (negative sentences with not, never, no (Noun, e. g. no chance), nobody, nothing; negative tags; me neither). - Interrogación (Wh- questions; Aux. Questions; What is the book about?; tags). - Expresión do tempo: pasado (past simple and continuous; present perfect; past perfect); presente (present simple and continuous); futuro (going to; will; present simple and continuous + Adv.). - Expresión do aspecto: puntual (simple tenses); durativo (present and past simple/perfect; and future continuous); habitual (simple tenses (+ Adv., e. g. every Sunday morning); used to); incoativo (be about to); terminativo (stop+verb+ -ing). - Expresión da modalidade: factualidade (declarative sentences); capacidade (can; be able to); posibilidade/probabilidade (may; might; perhaps); necesidade (must; need; have (got) to); obriga (have (got) to; must; imperative); permiso (may; could; allow); intención (present continuous). - Expresión da existencia (e. g. there could be); a entidade (count/uncount/collective/compound nouns; pronouns (relative, reflexive/emphatic, one(s); determiners); a cualidade (e. g. pretty good; much too expensive). - Expresión da cantidade (singular/plural; cardinal and ordinal numerals. Quantity: e. g. lots/plenty (of). Degree: e. g. absolutely;	- Relacións temporais ((da) quando, prima di, appena). - Afirmación (frasi dichiarative affermative, proforma (spero di si). - Exclamación (forme ellittiche: sintagma preposizionale. (p.es in bocca al lupo!); frase semplice (p.es. crepi (il lupo!); interiezioni (p.es. eh!, Anna!)). - Negación (frasi dichiarative negative con avverbi e quantificatori negativi (non, nessuno); proforma (p.es. spero di no)). - Interrogación (totali; parziali introdotte da avverbi e pronomi e aggettivi interrogativi (p.es. da quando)). - Expresión do tempo (presente (presente); pasado (perfetto composto); futuro (presente)) e do aspecto (puntual (tempi semplici); durativo (presente; perfetto composto (+Avv.); continuoare a + Inf.); habitual (tempi semplici e perfetto composto (+Avv.)); iterativo (ancora); incoativo (mettersi a + Inf.); terminativo (smettere di+ Inf.; tempi composti (+Avv.)). - Expresión da modalidade (factualidade (frasi dichiarative affermative e negative); necesidade (bisognare + Inf.); obriga (imperativo; aver da + Inf., essere costretto a + Inf.); permiso (essere permesso + Inf.); intención (avere l'intenzione di + Inf.; decidere di + Inf.); prohibición (non essere permesso + Inf.). - Expresión da existencia (p.es. ecco fatto); a entidade (nomi contabili / massa / collettivi; pronomi (riflessivi, tonici); determinanti); a calidade (p.es. davvero interessante). - Expresión da cantidade (numero: singolare/plurale; numerali cardinali, ordinali, collettivi (p.es. dozzina), moltiplicativi (p.es. doppio). Quantità: p.es. la maggior parte; grado: p.es. davvero carino). - Expresión do espazo (preposizioni, avverbi ed espressioni che indicano luogo, posizione, distanza, movimento, direzione, origine e disposizione). - Expresión do tempo (l'ora (p.es. alle 17 (ore)); divisione (p.es. all'alba) e collocazione nel tempo (p.es. l'altro ieri); durata	ão (mais/menos/tão/tanto + Adj./Adv./S + (do) que/como/quanto; superlativo relativo (p. e. o rapaz mais distraído da turma); resultado (assim, portanto); condição (se, sem); discurso indireto (informações, oferecimentos, sugestões e ordens). - Relações temporais (enquanto, antes que, depois que, logo que, até que, sempre que). - Afirmación (sentenças declarativas afirmativas; frases impessoais). - Exclamación (formas elípticas: Que + S + (tão) + Adj., p.e Que dia tão lindo!); sentenças e sintagmas exclamativos, p.e. Ei, esta é a minha bicicleta!; Magnífica bolsa!). - Negación (sentenças declarativas negativas com não, nunca; (não) nada, nenhum (a), ninguém). - Interrogación (sentenças interrogativas diretas totais; sentenças interrogativas diretas QU- (p.e. de quem é a culpa?); interrogativas tag (p.e. isto é fácil, não é?); interrogativas eco). - Expresión do tempo: pasado (pretérito imperfeito, perfeito simples e perfeito composto e pretérito mais-que-perfeito composto); presente (presente); futuro (futuro simples; (+Adv.); haver-de). - Expresión do aspecto: puntual (tempos simples); durativo (presente, futuro simples, pretérito imperfeito e pretérito perfeito composto do indicativo (+ Adv.); andar a + Inf.; ir + Ger.); habitual (tempos simples (+ Adv.); costumara + Inf.); incoativo (desatar a + Inf.); iterativas (pretérito imperfeito do indicativo; voltar a + Inf.); terminativo (pretérito perfeito simples e composto e pretérito mais-que-perfeito composto; vir de + Inf.). - Expresión da modalidade: factualidade (frases declarativas); capacidade (é capaz / incapaz de + Inf.; saber); posibilidade/probabilidade (ser possível / impossível + Inf.; tal vez); necesidade (ser preciso / necessário + Inf.); obrigación (ser obrigatório + Inf.; imperativo); permiso (poder +

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
	<i>fin, en début de semaine</i>); duración (<i>matinée, journée, soirée</i>); anterioridade (<i>jusqu'à ce que</i>); posterioridade (<i>dès que, depuis (le temps) que</i>); secuenciación (<i>premièrement, deuxièmement</i>); simultaneidade (<i>lorsque, lors de + nom</i>); frecuencia (<i>tous/ toutes les..., généralement, quelquefois, rarement, presque jamais</i>). Expresión do modo (<i>de cette manière, de cette façon là</i>).	<i>a (little) bit</i>). - Expresión do espazo (<i>prepositions and adverbs of location, position, distance, motion, direction, origin and arrangement</i>). - Expresión do tempo (<i>points e. g. at midnight</i>), <i>divisions (e. g. term)</i>, and <i>indications (ago; early; late) of time; duration (from...to; during; until; since); anteriority (already; (not) yet); posteriority (afterwards; later); sequence (first, second, after that, finally); simultaneousness (just when); frequency (e. g. twice/four times a week; daily)</i>. - Expresión do modo (<i>Adv. and phrases of manner, e. g. carefully; in a hurry</i>). - Uso de conectores. <i>Have/get causative</i>. <i>Phrasal verbs</i>. <i>Gerund and infinitive</i>.	(p.es. <i>tutto l'anno; da</i>); <i>anteriorità</i> (p.es. <i>prima di, (non) ancora</i>); <i>posteriorità</i> (p.es. <i>appena</i>); <i>contemporaneità</i> (p.es. <i>allo stesso tempo, all'improvviso</i>); <i>sequenza</i> (p.es. <i>prima .. poi ... dopo... allora</i>); <i>intermittenza</i> (p.es. <i>ogni tanto</i>); <i>frequenza</i> (p.es. (200 €) <i>al mese</i>)). Expresión do modo (<i>avverbi ed espressioni di modo: p.es. in fretta</i>).	<i>Inf.; ser possível/permitido + Inf.</i>); prohibición: (<i>não</i>) <i>ser possível /permitido + Inf.</i>); intención (<i>pretérito imperfeito gostar de + Inf.; tratar de + Inf.; pensar + Inf.</i>). - Expresión da existencia (p. e. <i>existir, dar-se</i>); a entidade (substantivos contábeis /massivos /coletivos /compostos; pronomes (relativos, reflexivos átonos/tónicos, determinantes); a cualidade (p.e. <i>bastante bom; consideravelmente caro; ótimo</i>). - Expresión da cantidade (Singular/Plural; Numerais cardinais e ordinais. <i>Quantidade: p. e. bastante, a maior parte de, mais o menos. Grau: p.e. consideravelmente; bastante bem</i>). - Expresión do espazo (<i>preposições e advérbios de lugar, localização, distância, movimento, direção</i>). - Expresión do tempo (<i>expressões, preposições e locuções de tempo (momento pontual (p. e. meio-dia), divisões (p. e. período, fim de semana) e indicações de tempo (p. e. atrás, cedo); duração (p. e. até; entre... e); anterioridade (anteontem; já); posterioridade (mais tarde, na semana que vem); sequência (em primeiro lugar, depois, em último lugar); simultaneidade (naquele momento); frequência (p. e. cada semana)</i>). - Expresión do modo (<i>expressões, preposições e locuções prepositivas de modo, p. e. á pressa</i>).

2º de bacharelato

Segunda Lingua Estranxeira II. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Comprensión de textos orais			
- b - c - d	- B1.1. Uso de estratexias de comprensión das mensaxes orais: - Mobilización de información previa sobre tipo de tare-	B1.1 Coñecer e saber aplicar as estratexias máis adecuadas para a comprensión do sentido xeral, a información esencial, os puntos e ideas principais ou os	SLEB1.1 Nas actividades de aula, persevera no seu proceso de comprensión, axustándoo ás necesidades da tarefa (de comprensión global, selectiva ou detallada) e mellorándoo, se é o caso: facendo anticipacións	- CCL - CAA - CSC

Segunda Lingua Estranxeira II. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ e ▪ f ▪ g ▪ i ▪ j	fa e tema. – Identificación do tipo textual, adaptando a comprensión ao mesmo. – Distinción de tipos de comprensión (sentido xeral, información esencial, puntos principais). – Formulación de hipóteses sobre contido e contexto. – Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paralingüísticos (acenos, entoación, etc). – Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir do coñecemento doutras linguas, e de elementos non lingüísticos (imaxes, música, etc.). – Reformulación de hipóteses a partir da comprensión de novos elementos. ▪ B1.2 Tolerancia da comprensión parcial ou vaga nunha situación comunicativa, e conciencia da importancia de chegar a comprender textos orais sen precisar entender todos e cada un dos seus elementos. ▪ B1.3 Constancia no logro da comprensión oral, reescotando o texto gravado ou solicitando repetición do dito.	detalles relevantes do texto. ▪ B1.2 Identificar o sentido xeral, a información esencial, os puntos principais e os detalles máis relevantes en textos orais breves ou de lonxitude media, claramente estruturados, e transmitidos de viva voz ou por medios técnicos e articulados a unha velocidade media, nun rexistro formal, informal ou neutro, e que traten de aspectos concretos ou abstractos de temas xerais, sobre asuntos cotiáns en situacións correntes ou menos habituais, ou sobre os propios intereses nos ámbitos persoal, público, educativo e ocupacional/laboral, sempre que as condicións acústicas non distorsionen a mensaxe e se poida volver escoitar o dito. ▪ B1. 3 Comprender o esencial e información relevante en situacións comúns aínda que poidan necesitar dunha xestión ou transacción menos habitual (explicacións a unha reclamación, cancelación dun servizo, etc.) que impliquen a solicitude de datos, realización de accións, formas de pagamento, etc), sempre que lle poidan repetir o dito. ▪ B1. 4 Comprender o esencial en conversas sinxelas, sobre argumentacións básicas, puntos de vista e opinións relativos a temas frecuentes do ámbito persoal ou público, suposicións e hipóteses, sensacións e sentimentos básicos, claramente estruturados e articulados a unha velocidade lenta ou media, e se o interlocutor está disposto a repetir ou reformular o dito. ▪ B1.5 Comprender o sentido xeral e información esencial en presentacións ben estruturadas sobre temas coñecidos e predicibles, e de programas de televisión tales como informativos, entrevistas ou anuncios, e películas sempre que as imaxes sexan suficientemente redundantes para facilitar a comprensión.	do que segue (palabra, frase, resposta,...), e inferindo o que non se comprende e o que non se coñece mediante os propios coñecementos e experiencias doutras linguas.	▪ CCEC
			▪ SLEB1.2 Capta os puntos principais e detalles relevantes de mensaxes gravadas ou de viva voz, claramente articulados, que conteñan instrucións, indicacións ou outra información, mesmo de tipo técnico sempre que poida volver escoitar o dito ou pedir confirmación.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CD
			▪ SLEB1.3 Comprende, nunha conversación formal ou entrevista na que participa, información relevante e detalles sobre asuntos prácticos relativos a actividades académicas ou ocupacionais de carácter habitual e predicible (datos persoais, formación, gustos, intereses e expectativas ou plans de futuro), sempre que poida pedir que se lle repita, ou que se reformule, aclare ou elabore, algo do que se lle dixo.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
			▪ SLEB1.4. Entende o que se lle di en transaccións e xestións cotiás e estruturadas (p. ex. en bancos, tendas, hoteis, restaurantes, transportes, centros educativos), ou menos habituais pero referidas a necesidades inmediatas en situacións de comunicación comúns se pode pedir confirmación dalgúns detalles.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
			▪ SLEB1.5 Comprende, nunha conversación informal e sinxela na que participa, explicacións ou xustificacións básicas de puntos de vista e opinións, sobre diversos asuntos de interese persoal, cotiáns ou menos habituais, articulados de maneira clara, así como a formulación de hipóteses, a expresión de sentimentos e a descrición de aspectos abstractos de temas como, p. ex., a música, o cinema, a literatura ou os temas de actualidade se o interlocutor está disposto repetir ou reformular o dito.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
			▪ SLEB1.6 Identifica, con apoio visual, as ideas principais e información relevante en presentacións ou charlas ben estruturadas e de exposición clara sobre temas coñecidos ou do seu interese relacionados co ámbito educativo ou ocupacional. e os aspectos máis significativos de noticias de televisión claramente articuladas, , así como o esencial de anuncios publicitarios, series e películas ben estruturadas e articulados con claridade,	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CD

Segunda Lingua Estranxeira II. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			nunha variedade estándar da lingua, e cando as imaxes faciliten a comprensión.	
	Bloque 2. Produción de textos orais			
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ f ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B2.1. Estratexias de produción: – Planificación: – Identificación do contexto, o destinatario e a finalidade da produción ou da interacción. – Adecuación do texto ao destinatario, contexto e canle, escollendo os expoñentes lingüísticos necesarios para lograr a intención comunicativa. – Execución: – Concepción da mensaxe con claridade, distinguindo a súa idea ou ideas principais e a súa estrutura básica. – Activación dos coñecementos previos sobre modelos e secuencias de interacción, e elementos lingüísticos previamente asimilados e memorizados. – Expresión da mensaxe con claridade, coherencia básica e estruturándoa adecuadamente e axustándose, no seu caso, aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto memorizados e traballados en clase previamente. – Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis modesta) ou a mensaxe (limitar o que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos dispoñibles. – Compensación das carencias lingüísticas procedementos lingüísticos, e paralingüísticos. – Lingüísticos: – Modificación de palabras de significado parecido. – Definición ou reformulación dun termo ou expresión. – Uso da lingua materna ou «estranxeirización» de palabras da lingua meta. – Petición de axuda. – Paralingüísticos: – Sinalación de obxectos, usando deícticos ou reali-	▪ B2.1 Aplicar as estratexias máis adecuadas para producir textos orais breves ou de lonxitude media, explotando os recursos dos que se aínda que poidan producirse pausas, vacilacións ocasionais ou reformulacións do que se quere expresar en situacións menos habituais ou en intervencións máis longas. ▪ B2.2 Interactuar, en situacións reais ou simuladas, con eficacia suficiente para narrar e describir experiencias, acontecementos, sentimentos, reaccións, desexos e aspiracións e plans ou proxectos; e intercambiar información pouco complexa, pedir e dar indicacións ou instrucións sinxelas con certo detalle, xustificar brevemente opinións e puntos de vista; formular hipóteses; facer suxestións; e expresarse sobre temas algo abstractos como películas, música, libros, etc. ▪ B2.3 Intercambiar de xeito sinxelo pero eficaz, con pronuncia clara e intelixible, información en situacións de comunicación cotiás e menos habituais, pero predicibles nas que teña que expresar o acordo, o desacordo, o interese, a posibilidade e imposibilidade, usando un repertorio de expresións frecuentes no ámbito público (doenzas, pequenas reclamacións, menús alternativos, accidentes...), así como a expresión básica dos sentimentos e intereses persoais, tales como satisfacción, desgusto, admiración e sorpresa. ▪ B2.4 Producir textos de extensión breve ou media, tanto cara a cara como por teléfono ou outros medios técnicos, nun rexistro formal, neutro ou informal cun discurso comprensible e adecuado á situación e utilizando as estratexias necesarias para iniciar, manter e facer progresar a comunicación. ▪ B2.5 Participar en situacións de comunicación formais que impliquen intercambios claramente estruturados, utilizando fórmulas ou indicacións habituais para tomar ou ceder a quenda de palabra, aínda que se poida necesitar a axuda do interlocutor e sendo quen de intercambiar información e opinións, dar instrucións, xustificar brevemente os motivos de accións e plans, e ar-	▪ SLEB2.1 Participa activamente en intercambios comunicativos na aula, utilizando a maioría das veces a lingua estranxeira, producindo mensaxes adecuadas ás situacións de comunicación reais ou simuladas e colaborando para entender e facerse entender. ▪ SLEB2.2 Fai presentacións breves, con certa fluidez, ben estruturadas, ensaiadas previamente e con apoio visual, sobre aspectos concretos de temas académicos ou ocupacionais do seu interese, organizando a información básica de maneira coherente, explicando as ideas principais brevemente e con claridade, e respondendo a preguntas sinxelas dos oíntes articuladas de maneira clara e a velocidade media. ▪ SLEB2.3 Participa adecuadamente en conversacións informais cara a cara ou por teléfono ou outros medios técnicos, sobre asuntos cotiás ou menos habituais, nas que intercambia información e expresa e xustifica brevemente opinións e puntos de vista; narra e describe de forma coherente feitos ocorridos no pasado ou plans de futuro reais ou inventados; formula hipóteses; fai suxestións; pide e dá indicacións ou instrucións con certo detalle; expresa e xustifica sentimentos, e describe aspectos concretos e abstractos de temas como, por exemplo, a música, o cinema, a literatura ou os temas de actualidade. ▪ SLEB2.4 Desenvólvese adecuadamente, e utiliza estratexias de comunicación lingüísticas e xestos apropiados para facerse entender, en situacións cotiás e menos habituais que poden xurdir durante unha viaxe ou estancia noutros países por motivos persoais, educativos ou ocupacionais (transporte, aloxamento, comidas, compras, estudos, traballo, relacións coas autoridades, saúde, lecer), e sabe solicitar atención, información, axuda ou explicacións, e facer unha reclamación ou unha xestión formal de maneira sinxela pero correcta e adecuada ao contexto.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC

Segunda Lingua Estranxeira II. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	zando accións que aclaran o significado. – Uso da linguaxe corporal culturalmente pertinente (xestos, expresións faciais, posturas, contacto visual ou corporal). – Uso de elementos cuasi-léxicos (humh, puah...) de valor comunicativo. ■ B.2.2. Actitude de respecto cara a si mesmo/a e cara aos demais para comprender e facerse comprender. ■ B.2.3 Rutinas ou modelos comúns de interacción segundo o tipo de situación de comunicación.	gumentar de xeito sinxelo pero eficaz.	■ SLEB2.5 Toma parte en conversacións formais, entrevistas e reunións de carácter académico ou ocupacional, sobre temas habituais nestes contextos, intercambiando información pertinente sobre feitos concretos, pedindo e dando instrucións ou solucións a problemas prácticos, expondo os seus puntos de vista de maneira sinxela e con claridade, e razoando e explicando brevemente e de maneira coherente as súas accións, opinións e plans.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
Bloque 3. Comprensión de textos escritos				
■ b ■ c ■ d ■ e ■ g ■ i ■ j	■ B3.1. Estratexias de comprensión: – Mobilización de información previa sobre o tipo de tarefa e o tema, a partir da información superficial: imaxes, organización na páxina, títulos de cabeceira, etc... – Identificación do tipo de lectura demandado pola tarefa (en superficie ou oceánica, selectiva, intensiva ou extensiva). – Distinción de tipos de comprensión necesarios para a realización da tarefa (sentido xeral, información esencial, puntos principais). – Formulación de hipóteses sobre contido e contexto. – Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paratextuais, e do coñecemento e experiencias noutras linguas. – Reformulación de hipóteses a partir da comprensión de novos elementos. ■ B3.2 Recoñecemento da estrutura das cartas formais (remitente, cabeceira, lugar e data; asunto, saúdo ao destinatario, corpo da carta, despedida e sinatura).	■ B3.1 Utilizar estratexias (recurso ás imaxes, títulos e outras informacións visuais, e aos coñecementos previos sobre o tema ou a situación de comunicación, e aos transferidos desde as linguas que coñece), identificando a información máis importante e deducindo o significado de palabras e expresións non coñecidas. ■ B3.2 Seguir instrucións e consignas básicas de carácter público, institucional ou corporativo. ■ B3.3 Comprender información relevante en textos do seu interese, descritivos ou narrativos, de certa lonxitude e ben estruturados, nos que se informa de acontecementos, se describen accións, persoas, obxectos e lugares, e se manifestan opinións, crenzas ou valores con expresións sinxelas. ■ B3.4 Comprender en textos formais un repertorio básico de expresións fixas para rexeitar (agradecendo ou xustificando); acceder (con reservas ou condicións); expresar posibilidade, imposibilidade ou obriga de facer algo; conceder e denegar (con ou sen obxeccións); aconsellar, recomendar ou animar a facer algo. ■ B3.5 Identificar a información esencial, os puntos máis relevantes e detalles importantes en textos, tanto en formato impreso como en soporte dixital, breves ou de lonxitude media e ben estruturados, escritos nun rexistro formal, informal ou neutro, que traten de asuntos cotiáns ou menos habituais, de temas de interese ou relevantes para os propios estudos, ocupación ou traballo e que conteñan estruturas e un léxico de uso común, tanto de carácter xeral como máis específico.	■ SLEB3.1 Localiza con facilidade información específica de carácter concreto en textos xornalísticos do xénero informativo, en calquera soporte, ben estruturados e de extensión media, tales como noticias glosadas; recoñece ideas significativas de artigos divulgativos sinxelos, e identifica as conclusións principais en textos de carácter claramente argumentativo, adecuados ao seu nivel escolar, sempre que poida reler as seccións difíciles.	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC
			■ SLEB3.2 Entende o sentido xeral, os puntos principais e información relevante de anuncios e comunicacións de carácter público, institucional ou corporativo claramente estruturados, relacionados con asuntos do seu interese persoal, académico ou ocupacional (organización de grupos de traballo, información sobre actividades de formación específicas, etc.).	■ CCL ■ CAA ■ CSC ■ CCEC ■ CD
			■ SLEB3.3 Identifica información relevante en instrucións detalladas sobre o uso de aparellos, dispositivos ou programas informáticos, e sobre a realización de actividades e normas de seguridade ou de convivencia (p. ex. nun evento cultural).	■ CCL ■ CD
			■ SLEB3.4 Identifica en lecturas adaptadas as liñas xerais do argumento, o carácter dos personaxes e as súas relacións, e as características do lugar e o tempo nos que se desenvolven.	■ CCL ■ CCEC ■ CAA ■ CSC
			■ SLEB3.5. Comprende correspondencia persoal, en calquera soporte incluíndo foros en liña ou <i>blogs</i>, na que se describen con certo detalle feitos e experiencias, impresións e sentimentos; nállanse feitos e experien-	■ CCL ■ CD ■ CAA

	Segunda Lingua Estranxeira II. 2º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			cias, reais ou imaxinarios, e intercámbianse información, ideas e opinións sobre aspectos tanto abstractos como concretos de temas xerais, coñecidos ou do seu interese. - SLEB3.6 Entende o suficiente de cartas, faxes ou correos electrónicos de carácter formal, oficial ou institucional como para poder reaccionar en consecuencia (p. ex. se se lle solicitan documentos para unha estancia de estudos no estranxeiro). - SLEB3.7 Entende información específica importante en páxinas web e outros materiais de referencia ou consulta (glosarios, dicionarios, enciclopedias, revistas), claramente estruturados que conteñan mapas fotografías, imaxes, vídeos ou animacións que axuden á comprensión sobre temas relativos a materias académicas ou asuntos ocupacionais relacionados coa súa especialidade ou cos seus intereses.	- CCL - CCEC - CD - CCL - CD - CSC - CAA
	Bloque 4. Producción de textos escritos			
- b - c - d - e - g - i - j	- B4.1. Estratexias de produción: - Planificación: - Mobilización e coordinación das propias competencias xerais e comunicativas co fin de realizar eficazmente a tarefa (repasar que se sabe sobre o tema, que se pode ou se quere dicir, etc.). - Localización e uso adecuado de recursos lingüísticos ou temáticos (uso dun dicionario ou gramática, obtención de axuda, etc.). - Uso de elementos coñecidos obtidos de modelos moi sinxelos de textos escritos, para elaborar os propios textos. - Execución: - Elaboración dun borrador seguindo textos modelo. - Estructuración do contido do texto. - Organización do texto en parágrafos curtos, abordando en cada un unha idea principal do texto, e conformando entre todos o significado deste ou idea global. - Expresión da mensaxe con claridade axustándose aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto. - Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis	- B4.1 Coñecer, seleccionar e aplicar as estratexias máis adecuadas para elaborar textos escritos sinxelos de lonxitude breve ou media (elección da persoa destinataria, finalidade do escrito, planificación, redacción do borrador, revisión do texto e versión final), incorporando incorporando esquemas e expresións de textos modelo con funcións comunicativas similares ao texto que se quere producir. - B4.2 Completar documentos básicos nos que se solicite información persoal ou relativa aos seus estudos ou formación. - B4.3 Escribir mensaxes breves, en calquera soporte, con información, instrucións e indicacións básicas e opinións sinxelas, destacando aqueles aspectos que resulten importantes ou do seu interese para o temas que se trate. - B4.4 Producir correspondencia formal básica para solicitar ou dar información relativa a bens e servizos, a partir de modelos sinxelos e básicos, actuando como mediador lingüístico, se é o caso, cunha presentación do texto limpa e ordenada. - B4.5 Escribir, en papel ou en soporte electrónico, textos breves ou de lonxitude media, coherentes e de estrutura	- SLEB4.1 Escribe correspondencia persoal e participa en foros, <i>blogs</i> e <i>chats</i> nos que describe experiencias, impresións e sentimentos; narra, de forma lineal e coherente, feitos relacionados co seu ámbito de interese, actividades e experiencias pasadas , ou feitos imaxinarios; e intercambia información e ideas sobre temas concretos, sinalando os aspectos que lle parecen importantes e xustificando brevemente as súas opinións sobre os mesmos. - SLEB4.2 Completa un cuestionario detallado con información persoal, académica ou laboral (nivel de estudos, materias que cursa, preferencias, etc.) cunha finalidade específica como solicitar unha bolsa. - SLEB4.3 Escribe notas, anuncios, mensaxes e comentarios breves, en calquera soporte, nos que solicita e transmite información e opinións sinxelas e nos que resalta os aspectos que lle resultan importantes , respectando as convencións e normas de cortesía e da <i>netiqueta</i>.. - SLEB4.5 Escribe correspondencia formal básica, dirixida a institucións públicas ou privadas ou entidades	- CCL - CD - CSC - CCL - CD - CAA - CCL - CD - CAA - CCL - CCEC

	Segunda Lingua Estranxeira II. 2º Bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	modesta) ou da mensaxe (facer concesións no que realmente gustaríalle expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos dispoñíbles. - Recurso aos coñecementos previos (utilizar linguaxe “prefabricada”-frases feitas, locucións, do tipo “agora volvo” “botar unha man”, etc.). - Revisión: - Identificación de problemas, erros e repeticións. - Atención ás convencións ortográficas e signos de puntuación. - Presentación coidada do texto (marxes, limpeza, tamaño da letra...) - Reescritura definitiva. - B4.2. Elaboración de cartas formais respectando a súa estrutura: remitente, cabeceira, lugar e data; asunto, saúdo ao destinatario, corpo da carta, despedida e sinatura. - B4.3 Elaboración de informes expositivos elementais e breves, organizados nunha estrutura básica que inclúa unha introdución, o corpo do informe, a conclusión e a bibliografía; e prestando atención ás estruturas sintáctico-discursivas que adoitan predominar neste tipo de texto (subordinacións relativas, finais, causais, etc.).	clara, sobre temas de interese persoal, ou asuntos cotiáns ou menos habituais, nun rexistro formal, neutro ou informal, utilizando adecuadamente os recursos de cohesión, as convencións ortográficas e os signos de puntuación máis comúns, e mostrando un control razoable de expresións, estruturas e un léxico de uso frecuente, tanto de carácter xeral como máis específico dentro da propia área de especialización ou de interese.	comerciais, fundamentalmente destinada a pedir ou dar información, solicitar un servizo ou realizar unha reclamación ou outra xestión sinxela, observando as convencións formais e normas de cortesía usuais neste tipo de textos, cunha presentación limpa e ordenada do texto. SLEB4.6 Escribe, nun formato convencional, informes expositivos breves e sinxelos, atendendo á súa estrutura básica e particularidades sintáctico-discursivas elementais, nos que dá información esencial sobre un tema académico, ocupacional, ou menos habitual, describindo brevemente situacións, persoas, obxectos e lugares; narrando acontecementos nunha clara secuencia lineal, e explicando de maneira sinxela os motivos de certas accións.	- CD - CSC - CCL - CCSC - CD
	Bloque 5: Coñecemento da lingua e consciencia intercultural e plurilingüe			
- a - b - c - d - e - g - i - j	- B5.1 Patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación básicos: - Sons e fonemas vocálicos. - Sons e fonemas consonánticos e as súas agrupacións. - Procesos fonolóxicos máis básicos. - Acento fónico dos elementos léxicos illados e na oración. - B5.2 Patróns gráficos e convencións ortográficas: - Uso das normas básicas de ortografía da palabra. - Utilización adecuada da ortografía da oración: coma, punto e coma, puntos suspensivos, parénteses e comiñas. - B5.3 Aspectos socioculturais e sociolingüísticos: - Recoñecemento e uso de convencións sociais básicas e normas de cortesía propias da súa idade e de	- B5.1 Expresarse de xeito claro e comprensible e coa suficiente fluidez para facerse entender, aínda que poidan producirse pausas para aínda que os interlocutores poden necesitar repeticións cando se trata de palabras e estruturas pouco frecuentes, en cuxa articulación poden cometerse erros que non interrompan a comunicación. - B5.2 Recoñecer e utilizar as convencións ortográficas, de puntuación e de formato máis frecuentes con razoable corrección de modo que se comprenda a mensaxe, aínda que pode darse algunha influencia da primeira ou outras linguas; e saber manexar os recursos básicos de procesamento de textos para corrixir os erros ortográficos dos textos que se producen en formato electrónico, e adaptarse ás convencións comúns de escritura de textos en Internet. - B5.3 Utilizar para a comprensión e produción de textos	- SLEB5.1 Produce léxico e estruturas básicas intelixibles no oral e na escrita, e trazos fonéticos que distinguen fonemas (nasalización, sonorización...), e utiliza con eficacia comunicativa patróns de ritmo, entoación e acentuación de palabras e frases. - SLEB5.2 Utiliza adecuadamente as convencións orais e escritas básicas propias da lingua estranxeira no desenvolvemento do proceso comunicativo oral e escrito e amosa respecto e interese polas diferenzas culturais que poidan existir, adecuando a súa produción ás convencións sociolingüísticas da lingua meta. - SLEB5.3 Nas actividades de aula, pode explicar o proceso de produción de textos e de hipóteses de significados tomando en consideración os coñecementos e	- CCL - CAA - CCEC - CCL - CCEC - CSC - CAA - CCL - CCEC

Segunda Lingua Estranxeira II. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	registros informal e estándar; e da linguaxe non verbal elemental na cultura estranxeira. – Achegamento aos hábitos e actividades de estudo, traballo e lecer, condicións de vida, e relacións interpersonais (no ámbito educativo, ocupacional e institucional); o contorno xeográfico básico (clima, rexións) e referentes artístico-culturais: feitos históricos e personaxes relevantes. – Recoñecemento de valores, crenzas, actitudes e tradicións fundamentais, e calquera outro aspecto cultural de interese, así como os aspectos culturais básicos que permitan comprender os países onde se fala a lingua estranxeira e actuar neles adecuadamente. – Identificación dalgunhas similitudes e diferenzas elementais e máis significativas nos costumes cotiáns entre os países onde se fala a lingua estranxeira e o noso. – Actitude receptiva e respectuosa cara ás persoas, países e comunidades lingüísticas que falan outra lingua e teñen unha cultura diferente á propia. ■ B5.4 Plurilingüismo: – Identificación de similitudes e diferenzas entre as linguas que coñece para mellorar a súa aprendizaxe e lograr unha competencia comunicativa integrada. – Participación en proxectos nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais, e valorando positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe. – Recurso aos coñecementos e experiencias lingüísticas noutras linguas que coñece (patróns discursivos para a organización e ampliación ou restructuración da información; elementos adecuados de coherencia y de cohesión textual para organizar el discurso, facer progresar o tema, etc.). ■ B5.5 Funcións comunicativas: – Iniciación e mantemento de relacións persoais e sociais básicas propias da súa idade. – Descrición de calidades físicas e abstractas moi básicas de persoas, obxectos, lugares e actividades. – Narración de acontecementos e descrición de estados e situacións presentes, e expresión moi básica de sucesos futuros.	orais e escritos os coñecementos socioculturais e sociolingüísticos adquiridos relativos á vida cotiá (hábitos e actividades de estudo, traballo e lecer), condicións de vida e contorna socio-económica, relacións interpersonais (xeneracionais, ou no ámbito educativo, ocupacional e institucional), e convencións sociais (actitudes, valores), así como os aspectos culturais xerais que permitan comprender e expresar adecuadamente información e ideas presentes nos textos. ■ B5.4 Producir textos e inferir o significado probable de palabras ou frases que descoñece a partir dos coñecementos e experiencias transferidos desde as linguas que coñece. ■ B5.5 Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos Elementos Transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais. ■ B5.6 Distinguir e levar a cabo as funcións requiridas polo propósito comunicativo e un repertorio dos seus expoñentes máis comúns, así como patróns discursivos habituais para iniciar e concluír o texto adecuadamente, organizar a información de xeito claro, ampliála con exemplos ou resumíla. ■ B5.7 Coñecer e utilizar léxico escrito de uso común relativo a asuntos cotiáns e a temas xerais ou relacionados cos propios intereses, estudos e ocupacións, e un repertorio limitado de expresións e modismos de uso frecuente.	experiencias noutras linguas. ■ SLEB5.4 Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe. ■ SLEB5.5 Comprende e comunica o propósito solicitado na tarefa ou ligado a situacións de necesidade inmediata da aula (pedir ou dar información, organizar unha tarefa, etc.) utilizando adecuadamente as estruturas sintáctico-discursivas e o léxico necesarios, propios do seu nivel escolar, suficientes para comunicar con eficacia.	■ CSC ■ CAA ■ CCL ■ CCSC ■ CCEC ■ CCL ■ CCSC ■ CAA

Segunda Lingua Estranxeira II. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	– Petición e ofrecemento de información, indicacións, expresión moi sinxela de opinións e advertencias. – Expresión do coñecemento, o descoñecemento e a certeza. – Expresión da vontade, a intención, a orde, a autorización e a prohibición. – Expresión do interese, a aprobación, o aprecio, a satisfacción, a sorpresa, e os seus contrarios. – Establecemento e mantemento básicos da comunicación e organización elemental do discurso. ■ B5.6 Léxico oral e escrito básico de uso común relativo a aspectos culturais variados: – Vida cotiá: alimentación (pratos e produtos típicos, costumes alimentarios, tabús, convencións sociais, horarios, etc.); familia e amizades; actividades de lecer; viaxes e transportes; festas e celebracións; saúde; educación; compras e actividades comerciais; bens e servizos básicos; contorna: clima, campo, cidade e lugares máis representativos; tecnoloxía: aparellos de uso cotián; e calquera outro que se considere de interese. – Expresións fixas, enunciados fraseolóxicos básicos e moi habituais. ■ B5.7 Estructuras sintáctico-discursivas propias de cada idioma.			

¹Contidos sintáctico-discursivos por idiomas:

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>weder... noch</i>); disxunción (<i>entweder... oder</i>); oposición/concesión (<i>dennoch</i>); causa (<i>denn/weil; wegen; da</i>); finalidade (<i>so dass</i>); comparación (<i>so / nicht so + Adjektiv + wie; „weit weniger lästig als“</i>); resultado/correlación (<i>je mehr... desto besser</i>); condición (<i>wenn; sofern; falls; angenommen</i>); estilo indirecto. ■ Relacións temporais (<i>solange; seitdem; nachdem</i>). ■ Afirmación. ■ Negación (z. B. „Nee“, „Nie im Leben“). ■ Interrogación (<i>W-Fragen</i>, z. B. „Was ist	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción; disxunción; oposición/concesión (<i>seulement si, même si, quoique, malgré que + Subj.</i> (para un feito real)); causa (<i>étant donné que</i>); finalidade (<i>pour que, dans le but que, de façon/manière à ce que, afin que + Subj.</i>); comparación (<i>c'est le meilleur/pire ... que + Subj., autant/tant</i>); consecuencia (<i>si bien que</i>); condición (<i>à condition de + Inf., à moins de + inf., au/dans le cas où (+ conditionnel)</i>); estilo indirecto. ■ Relacións temporais (<i>auparavant, alors que, en attendant, tant que, aussitôt, dès,</i>	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>neither...nor</i>); disxunción (<i>either...or</i>); oposición/concesión (<i>only (it didn't work); despite/in spite of + NP/VP/sentence</i>); causa (<i>because (of); due to; as; since</i>); finalidade (<i>so as to</i>); comparación (<i>as/not so Adj. as; far less tiresome/much more convenient (than); the best by far</i>); resultado/correlación (<i>such...that</i>); condición (<i>if; unless; in case; supposing</i>); estilo indirecto (<i>reported information, offers, suggestions, promises, commands, wishes, warnings</i>). ■ Relacións temporais (<i>(just) as; while; once (we have finished)</i>).	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>inoltre, (e) pure</i>); disxunción (<i>altrimenti</i>); oposición (<i>comunque</i>); causa (<i>poiché</i>); concesiva (<i>anche se, malgrado, benché</i>); finalidade (<i>da + Inf, affinché</i>); condición (<i>se, nel caso che</i>); comparación (<i>più / meno (che); (così) ... come; il più / il meno ... (di/tra)</i>); <i>meglio/peggio (di)</i>; resultado / correlación (<i>perciò, sia...sia/che</i>); estilo indirecto (<i>informazione riferita, consigli, ordini, offerte; promesse</i>). ■ Relacións temporais (<i>dopo (+Inf. composto), finché</i>). ■ Afirmación (<i>frasi dichiarative affermative</i>;	■ Expresión de relacións lóxicas: conxunción (<i>além disso; nem sequer</i>); oposición/concesión (<i>porém; apesar de</i>); causa (<i>por causa de; devido a; por consequência</i>); finalidade (<i>afim de que</i>); comparación (<i>mais/menos/tão/tanto+ Adj./Adv./S + (do) que / como/quanto; como se; bastante menos cansado; muito mais raro; superlativo absoluto (p.e. -errimo)</i>); resultado/ correlación (<i>tão...que, tanto...que</i>); condição (<i>se, sem que, a não ser que, a menos que</i>); estilo indireto (<i>informações, oferecimentos, sugestões, promessas, ordens, desejos</i>).

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Português
denn schon passiert?"; Ja/Nein-Fragen). - Expresión do tempo: pasado (<i>Präteritum</i>; <i>Perfekt</i>; <i>Plusquamperfekt</i>; <i>historisches Präsens</i>; <i>Konjunktiv I</i>); presente (<i>Präsens</i>; <i>Konjunktiv II</i>); futuro (<i>werden + Infinitiv</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>Aussagesätze</i>); capacidade (<i>[dazu] braucht es...</i>); posibilidade/probabilidade (<i>werden</i>; <i>wahrscheinlich</i>; <i>müssen</i>); necesidade (<i>benötigen</i>; <i>brauchen</i>); obriga (<i>brauchen / nicht brauchen</i>); permiso (<i>dürfen</i>; <i>können</i>; <i>lassen</i>); intención (<i>denken zu + Infinitiv</i>). - Expresión da existencia; da entidade (<i>zählbare und nicht zählbare Sammelbezeichnungen</i>; <i>zusammengesetzte Nomen</i>; <i>Pronomen [Relativ-, Reflexiv- und Determinativpronomina]</i>); da calidade (z. B. <i>bläulich</i>). - Expresión da cantidade (<i>Zahlen</i>, z. B. „etwa zwanzig Bücher“; <i>Quantität</i>, z. B. „zweimal so viele“; <i>Grad</i>, z. B. <i>äußerst schwierig</i>). - Expresión do espazo (<i>Präpositionen</i>; <i>Lokaladverbien</i>). - Expresión do tempo (<i>Zeitpunkte</i>, z. B. <i>damals</i>, „<i>innerhalb eines Monats</i>“, <i>jederzeit</i>; <i>Zeiteinheiten</i>; <i>Ausdruck der Zeit</i>, z. B. „<i>am Anfang / am Ende des Monats</i>“; <i>Dauer</i>, z. B. „<i>die ganze Woche</i>“; <i>Vorzeitigkeit</i> [<i>noch</i>; <i>schon (nicht)</i>; <i>lange/kurz davor</i>]; <i>Nachzeitigkeit</i>, z. B. <i>später</i>, <i>lange/kurz danach</i>; <i>Aufeinanderfolge</i> [<i>erstens</i>; <i>ferner</i>; <i>schlussendlich</i>]; <i>Gleichzeitigkeit</i> [<i>gerade als</i>]; <i>Häufigkeit</i>, z. B. <i>selten</i>, <i>wochenweise</i>). - Expresión do modo (<i>Modaladverbien und -sätze</i>, z. B. <i>völlig</i>).	tandis que). - Exclamación (<i>Comme si...</i>). - Negación (<i>pas question</i>, <i>pas du tout</i>). - Interrogación (<i>Question rapportée</i>, ex: <i>Il me demande à quelle heure commence le film?</i>). - Expresión do tempo: presente; pasado (<i>plus-que-parfait</i>); futuro (<i>futur antérieur</i>). - Expresión do aspecto: puntual (frases simples); durativo (<i>à cette époque là...</i>); habitual (<i>n° fois par... mois/an...</i>); incoativo (<i>être prêt à...</i>); terminativo (<i>arrêter de</i>). - Expresión da modalidade: factualidade; capacidade; posibilidade/probabilidade (<i>il est possible que</i>, <i>il se peut que</i>); necesidade; obriga/prohibición (<i>n'avoir qu'à...</i>, <i>il n'y a qu'à...</i>); permiso (<i>Puis-je...?</i>); intención/deseño (<i>exprimer le souhait qui concerne un autre: j'aimerais que/ je voudrais que/ j'aurais envie que/ ça me plairait que + Subj.</i>); <i>voix passive</i>; condicional; cortesia. - Expresión da existencia: presentativos; a entidade (artigos, sustantivos, pronomes persoais, adxectivos e pronomes demostrativos; pronomes persoais OD e OI, “en”, “y”, proposicións adxectivas (<i>lequel, laquelle, lesquels, lesquelles, auquel, duquel</i>)); a cualidade; a posesión (pronomes posesivos). - Expresión da cantidade (<i>environ, à peu près, plus ou moins, le double, le triple...</i>, artigos partitivos, adverbios de cantidade e medidas) e do grao. - Expresión do espazo (<i>prépositions et adverbies de lieu, position, distance, mouvement, direction, provenance, destination</i>). - Expresión do tempo: puntual (<i>demain à cette heure-là, hier à cette heure-ci</i>); divisións (<i>hebdomadaire, mensuel, annuel...</i>); indicacións de tempo, duración (<i>toujours</i> (ex: <i>Il travaille toujours à Paris?</i>); anterioridade (<i>en attendant</i>); posterioridade (<i>à peine ... que, aussitôt que</i>); secuenciación (<i>pour conclure, pour faire le bilan, si on fait le point, comme conclusion</i>); simultaneida-	- Afirmación (<i>emphatic affirmative sentences / the dummy do</i>, e. g. <i>I do love classic music</i>; <i>tags</i>, e. g. <i>I should have</i>). - Exclamación (<i>What + noun + sentence</i>), e. g. <i>What a nuisance (he is)!</i>; <i>How + Adv. + Adj.</i>, e. g. <i>How very extraordinary!</i>; <i>exclamatory sentences and phrases</i>, e. g. <i>Gosh, it is freezing!</i>). - Negación (e. g. <i>Nope</i>; <i>Never ever</i>; <i>You needn't have</i>). - Interrogación (<i>Wh- questions</i>; <i>Aux. Questions</i>; <i>Says who? Why on earth did she say that?</i>; <i>tags</i>). - Expresión do tempo: pasado (<i>past simple and continuous</i>; <i>present perfect simple and continuous</i>; <i>past perfect simple and continuous</i>); presente (<i>present simple and continuous</i>); futuro (<i>present simple and continuous + Adv.</i>; <i>will be + verb+ ing</i>). - Expresión do aspecto: puntual (<i>simple tenses</i>); durativo (<i>present and past simple/perfect; and future continuous</i>); habitual (<i>simple tenses (+ Adv.)</i>; <i>used to; would</i>); incoativo (<i>start/begin by +verb+ing</i>); terminativo (<i>cease +verb+ing</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>declarative sentences</i>); capacidade (<i>it takes /serves...</i>); posibilidade/probabilidade (<i>will; likely; should</i>); necesidade (<i>want; take</i>); obriga (<i>need/needn't</i>); permiso (<i>may; could; allow</i>) intención (<i>be thinking of +verb+ing</i>). - Expresión da existencia (e. g. <i>there must have been</i>); a entidade (<i>count/uncount/collective/compound nouns</i>; <i>pronouns (relative, reflexive/emphatic, one(s))</i>; <i>determiners</i>); a cualidade (e. g. <i>bluish; nice to look at</i>). - Expresión da cantidade: <i>Number</i> (e. g. <i>some twenty people; thirty something</i>). <i>Quantity</i>: e. g. <i>twice as many</i>; <i>piles of newspapers</i>; <i>mountains of things</i>. <i>Degree</i>: e. g. <i>extremely</i>; <i>so (suddenly)</i>. - Expresión do espazo (<i>prepositions and adverbs of location, position, distance, motion, direction, origin and arrangement</i>). - Expresión do tempo (<i>points</i> (e. g. <i>back</i>	<i>frasi impersonali, si passivante</i>). - Exclamación (<i>Come /Quanto + frase</i> (p.es. <i>come sei dolce!</i>); <i>interiezioni</i> (p.es. <i>ops!</i>)). - Negación (<i>frasi dichiarative negative con avverbi e quantificatori negativi</i> (<i>né...né, più</i>)). - Interrogación (<i>totali; parziali introdotte da avverbi e pronomi e aggettivi interrogativi</i> (p.es. <i>fino a quando</i>); <i>eco</i> (p.es. <i>dove non sei mai andato?</i>); <i>orientate</i> (p.es. <i>non credi?</i>)). - Expresión do tempo (presente (<i>presente</i>); pasado (<i>imperfetto, perfetto composto</i>); futuro (<i>futuro semplice</i>)) e do aspecto (puntual (<i>tempi semplici</i>); durativo (<i>presente e imperfetto; perfetto composto (+Adv.)</i>); habitual (<i>tempi semplici e perfetto composto (+Adv.)</i>); iterativo (<i>imperfetto + Adv.</i>); incoativo (<i>essere sul punto di+ Inf.</i>); terminativo (<i>presente storico, terminare di+ Inf.</i>; <i>tempi composti (+Adv.)</i>). - Expresión da modalidade (factualidade (<i>frasi dichiarative affirmative e negative</i>); capacidade (<i>(non) essere bravo a + Inf.</i>); posibilidade (<i>futuro semplice, condizionale semplice</i>; <i>verbi, sostantivi e aggettivi che esprimono opinione, dubbio, attesa, apparenza + cong</i>); necesidade (<i>volerci</i>); intención (<i>imperfetto e condizionale semplice di verbi volitivi + Inf.</i>). - Expresión da existencia (p.es. <i>potrebbe esserci</i>); a entidade (<i>nomi contabili / massa / collettivi/ composti</i>; <i>pronomi (relativi, riflessivi, tonici)</i>; <i>determinanti</i>); a calidade (p.es. <i>portato per le lingue</i>). - Expresión da cantidade (<i>numero: singolare/plurale; numerali cardinali, ordinali, collettivi</i> (p.es. <i>secolo</i>); <i>moltiplicativi</i> (p.es. <i>triplo</i>) e <i>frazionari</i> (p.es. <i>un quarto</i>). <i>Quantità</i>: p.es. <i>diverso</i>; <i>grado</i>: p.es. <i>piuttosto stanco</i>. - Expresión do espazo (<i>preposizioni, avverbi ed espressioni che indicano luogo, posizione, distanza, movimento, direzione, origine e disposizione</i>). - Expresión do tempo (<i>l'ora</i> (p.es. <i>alle 17 ore e quarantacinque</i>)); <i>divisione</i> (p.es. <i>al tra-</i>	- Relacións temporais (<i>assim que, até que, apenas, mal</i>). - Afirmación (<i>sentenças declarativas afirmativas; deslocação de constituintes</i>). - Exclamación (<i>com inversão</i>, p. e. <i>Un amor, essa criança!</i>; <i>sentenças e sintagmas exclamativos</i>, p.e. <i>Puxa, faz muito frio!</i>; <i>oxalá sejam felizes!</i>). - Negación (<i>sentenças declarativas negativas com nem; não / nem... sequer; não .coisa a nenhuma; apenas</i>). - Interrogación (<i>sentenças interrogativas diretas totais; sentenças interrogativas diretas QU-; interrogativas tag; interrogativas eco; interrogativas enfáticas</i> (p. e. <i>Onde é que vive?</i>)). - Expresión do tempo: pasado (<i>presente histórico, pretérito imperfeito, perfeito simples e perfeito composto e pretérito mais-que-perfeito simples e composto</i>); futuro (<i>futuro imperfeito (+Adv.)</i>, <i>futuro perfeito do indicativo e condicional</i>). - Expresión do aspecto: puntual (tempos simples); durativo (<i>presente, futuro imperfeito e pretérito imperfeito do indicativo (+ Adv.)</i>; <i>ir / vir a + Inf.</i>; <i>sufixos de duração</i>, p. e. <i>-ear, -ecer</i>); habitual (tempos simples (+ Adv.)); terminativo (<i>presente histórico, pretérito perfeito simples e composto, pretérito mais-que-perfeito composto e futuro perfeito do indicativo; chegar a + Inf.</i>). - Expresión da modalidade: factualidade (<i>frases declarativas</i>); capacidade (<i>poder com; conseguir + Inf.</i>); posibilidade/probabilidade (<i>pode ser que / tal vez + Conj.</i>; <i>futuro do presente e futuro perfeito</i>); necesidade (<i>precisar; ser preciso/necessário + Conj.</i>); obrigación (<i>ser obrigatório que + Conj.</i>; <i>presente do indicativo</i>); permiso (<i>ser possível / permitido que + Conj.</i>); prohibición (<i>ser proibido que</i>); intención (<i>querer que + Conj.</i>; <i>ir / haver de + Inf.</i>). - Expresión da existencia (p. e. <i>faltar, acontecer</i>); a entidade (<i>substantivos contáveis /massivos /coletivos /compostos; pronomes (relativos, reflexivos átonos/</i>

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
	de (<i>le temps de + Inf., une fois que</i>); frecuencia (<i>de temps en temps</i>). Expresión do modo (<i>Adv. de manière en - emment, -amment, ainsi</i>).	<i>then; within a month; whenever, divisions (e. g. fortnight), and indications (e. g. earlier/later today/in the year) of time; duration (e. g. through(out) the winter; over Christmas); anteriority (already; (not) yet; long/shortly before); posteriority (e. g. later (on); long/shortly after); sequence (to begin with, besides, to conclude); simultaneousness (just then/as); frequency (e. g. rarely; on a weekly basis).</i> - Expresión do modo (<i>Adv. and phrases of manner, e. g. thoroughly; inside out; upside down, in a mess</i>). - Uso de conectores. <i>Have/get causative.</i> <i>Phrasal verbs.</i> <i>Gerund and infinitive.</i>	<i>monto) e collocazione nel tempo (p.es. nel ventesimo secolo); durata (p.es. in un quarto d'ora, è da che); anteriorità (p.es. qualche mese prima); posteriorità (p.es. il giorno successivo) ; contemporaneità (p.es. intanto); sequenza (p.es. inoltre .. poi infine); intermittenza (p.es. ogni volta); frequenza (p.es. raramente).</i> Expresión do modo (<i>avverbi ed espressioni di modo: p.es. volentieri</i>).	tónicos, determinantes); a cualidade (p.e. azulado; útil para a dificuldade em dormir). - Expresión da cantidade: Numerais (p. e. pelo menos 20 pessoas; perto de 30 km). Quantidade: p. e. duas vezes no máximo; um monte de gente. Grau: p. e. totalmente; tão de repente. - Expresión do espazo (preposições e advérbios de lugar, localização, distância, movimento, direção). - Expresión do tempo: expressões, preposições e locuções de tempo (<i>momento pontual (p. e. daqui a uma semana), divisões (p. e. prazo; estação seca) e indicações de tempo (p. e. a 13 dias do evento); duração (p. e. por todo o dia; no período natalício); anterioridade (a última vez que, há bocado, fazia pouco); posterioridade (dentro de alguns dias, de hoje em diante, em breve); sequência (para começar, seguidamente, em conclusão); simultaneidade (no mesmo tempo que, atualmente); frequência (p. e. uma vez por dia, regularmente).</i> - Expresión do modo (<i>expressões, preposições e locuções prepositivas de modo, p. e. em excesso; ao gosto</i>).

2.2.19 Técnicas de Expresión Gráfico-plástica

Introdución

A materia Técnicas de Expresión Gráfico-Plástica pretende que o alumnado adquira o coñecemento e a aplicación dos recursos, técnicas, métodos e aplicacións instrumentais que utilizaron, e seguen utilizando, as persoas artistas ao longo da historia.

A materia tamén permite o desenvolvemento de competencias, en especial a conciencia e expresións culturais, posto que o alumnado vai profundar e entender como se desenvolveron ao longo da historia os procesos e técnicas que permitiron as persoas artistas manifestar as vivencias de cada unha das épocas nas obras de arte. Así mesmo, a materia vai desenvolver no alumnado a capacidade de aprender a aprender, xa que, por ser unha materia de carácter teórico-práctico, permítelle mellorar os seus coñecementos a partir da observación de producións de artistas e a comparación coas súas propias producións.

Un coñecemento exhaustivo das técnicas gráfico plásticas tradicionais nos campos do debuxo, a pintura e o gravado, así como noutras técnicas mixtas e alternativas máis recentes, achega ao alumnado a capacidade de expresar e desenvolver as súas propias ideas e plasmalas, da forma máis adecuada posible, creando obras gráficas tecnicamente adecuadas. Desde o coñecemento, o alumnado comunica a través da creación das súas propias imaxes, experimenta con diferentes materiais buscando solucións adecuadas aos seus obxectivos.

O desenvolvemento das capacidades creativas vai permitir ao alumnado iniciarse no campo das artes gráficas, desenvolvendo un espírito crítico dentro do mundo da plástica. Ademais, a través dos coñecementos adquiridos, poderá apreciar cunha profundidade moito maior o valor do patrimonio artístico, e, polo tanto, fomentar actitudes de respecto cara ao mesmo.

Esta materia estrutúrase en bloques: materiais, técnicas de debuxo, técnicas de pintura, técnicas de gravado e estampado; técnicas mixtas e alternativas.

2º de bacharelato

Técnicas de Expresión Gráfico-plástica. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias Clave
	Bloque 1. Materiais			
- i - k - l - g	B.1.1.Soportes, pigmentos, aglutinantes e diluínates.	B.1.1. Seleccionar información a través de diferentes fontes de información, incluídas as tecnoloxías da información e a comunicación, da evolución dos materiais e a súa aplicación ao longo da historia, co fin de distinguir e relacionar os diferentes materiais e instrumentos utilizados nas técnicas gráfico-plásticas.	- TEGPB1.1.1. Coñece os materiais, o tipo de soporte, pigmentos, aglutinantes e diluínates utilizados nas técnicas gráfico-plásticas. - TEGPB1.1.2 . Narra a evolución histórica dos materiais e a súa adaptación ao longo da historia. - TEGPB1.1.3. Relaciona os materiais, o tipo de soporte, pigmentos, aglutinantes e diluínates máis adecuados a cada técnica gráfico-plástica - TEGPB1.1.4. Coñece e utiliza con propiedade, tanto de forma oral como escrita, a terminoloxía propia das técnicas.	- CSIEE - CCEC - CCL - CCEC - CSIEE - CCEC - CCEC
- i - k - l	B.1.2.Técnicas sólidas, a auga e o aceite.	B.1.2. Comparar as propiedades físicas e químicas dos diferentes materiais e a súa interacción.	- TEGPB1.2.1. Coñece as propiedades físicas e químicas dos diferentes materiais e o seu interacción. - TEGPB1.2.2. Razoa a elección dos materiais cos que se vai a traballar na aplicación de cada técnica tendo en conta as propiedades físicas e químicas.	- CSIEE - CCEC - CMCCT - CSIEE
	Bloque 2. Técnicas de debuxo			
- k - l - i - d	- B.2.1.Materiais, útiles e soportes. Uso de terminoloxía específica. - B.2.2.Técnicas secas: carbón, lapis de grafito, compostos, graxos e de cor. - B.2.3.Técnicas húmidas: a tinta e as súas ferramentas. - B.2.4.Aplicación das técnicas propias do debuxo na	B.2.1. Identificar e aplicar, de maneira apropiada, as diferentes técnicas secas e húmidas aplicadas debuxo apreciando a importancia que tivo e ten o debuxo para a produción de obras artísticas ao longo da historia.	- TEGPB2.1.1. Describe as técnicas de debuxo. - TEGPB2.1.2. Identifica e manexa os diferentes materiais utilizados nas técnicas do debuxo, tanto secas como húmidas.	- CSIEE - CCEC - CAA - CSIEE

	Técnicas de Expresión Gráfico-plástica. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias Clave
	realización de traballos.		- TEGPB2.1.3. Planifica o proceso de realización dun debuxo definindo os materiais, procedementos e as súas fases. - TEGPB2.1.4. Produce obras propias utilizando tanto técnicas de debuxo secas como húmidas - TEGPB2.1.5. Recoñece e valora as diferentes técnicas de debuxo en obras de arte.	- CD - CAA - CSIEE - CCEC - CSC - CCEC
	Bloque 3. Técnicas de pintura			
- b - d - i - k - l	B.3.1.Técnicas sólidas: o pastel. Aplicación práctica na realización de traballos.	B.3.1. Coñecer as diferentes técnicas de pintura, así como os materiais utilizados en cada unha delas ao longo da historia.	- TEGPB3.1.1. Describe as técnicas de pintura. - TEGPB3.1.2. Coñece, elixe e aplica correctamente os materiais e instrumentos utilizados en cada técnica pictórica. - TEGPB3.1.3. Distingue e describe a técnica e os materiais, tanto de forma oral como escrita, utilizados en obras pictóricas de diferentes épocas artísticas, así como das producións propias.	- CCL - CAA - CSIEE - CSIEE - CCEC
- i - k - l	- B.3.2.Técnicas á auga: acuarela, témpera e acrílico. Aplicación práctica na realización de traballos. - B.3.3.Técnicas ao aceite: óleos - B.3.4.Aproximación a outras técnicas tradicionais: encaústica, témpera e fresco.	B.3.2. Elixir e aplicar correctamente os materiais e instrumentos propios das técnicas pictóricas na produción de traballos persoais con técnicas á auga, sólidas, oleosas e mixtas.	TEGPB3.2.1. Realiza composicións escollendo e utilizando as técnicas á auga, sólidas e oleosas que resulten máis apropiadas para o proxecto en función a intencións expresivas e comunicativas.	- CSIEE - CCEC
	Bloque 4. Técnicas de gravado e estampación			
- i - k	B.4.1.Materiais, útiles, maquinaria e soportes. Utilización da terminoloxía específica.	B.4.1. Coñecer os diferentes termos relacionados coas técnicas do gravado.	- TEGPB4.1.1. Describe as técnicas de gravado e estampación. - TEGPB4.1.2. Define con propiedade, tanto de forma oral como escrita, os termos propios das técnicas de gravado.	- CCL - CSIEE
- l - i - k	B.4.2.Procesos de estampación única: a monotipia.	B.4.2. Identificar as fases na produción de gravados e estampados.	TEGPB4.2.1. Describe as fases de produción e de gravados e estampados.	- CSIEE - CCEC

	Técnicas de Expresión Gráfico-plástica. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias Clave
- i - l	- B.4.3.Gravado en relevo: linóleo e xilografía. - B.4.4.Gravado en oco: calcografía. Técnicas directas e indirectas. - B.4.5.Estampación plana: serigrafía e planografía (litografía e método permeográfico) - B.4.6.Outros métodos de reprodución: offset, método electrónico, copy art.	B.4.3. Elaborar producións propias utilizando técnicas non tóxicas de gravado e estampación variadas.	TEGPB4.3.1. Experimenta con diferentes técnicas de gravado e estampación non tóxicas utilizando os materiais de maneira apropiada.	- CAA - CSIEE
- i - k - l	B.4.7.Aplicación das técnicas de gravado e estampación mais sinxelas na realización de traballos.	B.4.4. Investigar e expor acerca da evolución das técnicas de gravado e estampación utilizadas na historia.	TEGPB4.4.1. Recoñece e describe as técnicas de gravado e estampación na observación de obras.	- CCL - CCEC
			TEGPB4.4.2. Explica a evolución das técnicas de gravado e estampación ao longo das diferentes épocas	CCL
	Bloque 5. Técnicas mixtas e alternativas			
- i - k - l - g - b	B.5.1.As técnicas no proceso artístico-cultural: estudo da evolución das técnicas gráfico –plásticas a través da historia da arte.	B.5.1. Experimentar con técnicas mixtas e alternativas diferentes formas de expresión artística expresando ideas e emocións a través de técnicas alternativas.	TEGPB5.1.1. Describe a técnica do collage e aplícaa na elaboración de traballos propostos polo profesor.	- CSIEE - CCEC
			TEGPB5.1.2. Utiliza materiais reciclados para producir obras novas cun sentido diferente para o que foron confeccionados.	- CSIEE - CCEC
			TEGPB5.1.3. Representa a través do TIC instalacións de carácter artístico.	CD
			TEGPB5.1.4. Investiga e aprende, utilizando o TIC, diferentes técnicas alternativas.	- CD - CCEC
- b - d - i - k	B.5.1.As técnicas no proceso artístico-cultural: estudo da evolución das técnicas gráfico –plásticas a través da historia da arte.	B.5.2. Recoñecer outras técnicas gráfico-plásticas distintas ás tradicionais.	TEGPB5.2.1. Utiliza con propiedade, os materiais e procedementos máis idóneos para representar e expresarse en relación ás linguaxes gráfico-plásticos.	- CSIEE - CCEC

2.2.20 Tecnoloxía industrial

Introdución

A tecnoloxía desenvolve un papel fundamental na sociedade actual, porque proporciona un conxunto de coñecementos e de técnicas que permiten satisfacer as necesidades individuais e colectivas. Neste sentido, a tecnoloxía aporta ao currículo a

capacidade de analizar e redeseñar a relación entre dispositivos tecnolóxicos e necesidades sociais, ámbito no que a innovación e a inmediatez que lle son propias dotan a esta materia dunha gran relevancia educativa. Na resolución de problemas tecnolóxicos conxúganse, ademais da innovación, elementos como o traballo en equipo ou o carácter emprendedor, que son imprescindibles en orde a formar unha cidadanía autónoma e competente. Ademais, o coñecemento da tecnoloxía proporciona unha imprescindible perspectiva científico-tecnolóxica sobre a necesidade de construír unha sociedade sustentable, formada por unha cidadanía crítica con respecto ao que acontece ao seu arredor.

A materia de Tecnoloxía Industrial trata de lograr estes fins abordando, ao longo dos dous cursos de bacharelato, un amplo conxunto de temas. Así, o bloque de "Produtos tecnolóxicos" trata o deseño, a produción e a comercialización dun produto tecnolóxico para favorecer a investigación da súa influencia na sociedade e no contorno. Os bloques de "Materiais" e de "Materiais e procedementos de fabricación" tratan as propiedades características dos materiais, en relación coa súa estrutura interna, e os ensaios para a súa determinación, así como as técnicas para modificar e mellorar as súas propiedades e as técnicas utilizadas no proceso de fabricación dun produto.

No bloque "Principios de máquinas" afóndase nos conceptos fundamentais das máquinas e nos seus principios de funcionamento, mentres que no bloque de "Máquinas e sistemas" se exploran os seus elementos constitutivos. A produción de enerxía, o seu impacto ambiental e as técnicas de redución do consumo enerxético en vivendas e locais abóndanse no bloque "Recursos enerxéticos".

No bloque de "Sistemas automáticos" trátase a automatización das máquinas, e os circuitos e sistemas tecnolóxicos asociados, e a súa estrutura e funcionamento. A electrónica dixital estúdase no bloque "Circuitos e sistemas lóxicos", que se centra nos circuitos combinacionais, e no bloque "Control e programación de sistemas automáticos", que afonda nos circuitos secuenciais e nas súas aplicacións.

No conxunto dos bloques desta materia, en resumo, intégranse coñecementos de carácter matemático e científico, polo que un enfoque interdisciplinario favorecerá a conexión con outras materias e mesmo con diversos temas de actualidade.

Desde o punto de vista metodolóxico, a ensinanza desta materia require que se traballe en equipo, para resolver problemas tecnolóxicos que permitan explorar o deseño, a produción, a avaliación ou a mellora de produtos relevantes desde o punto de vista tecnolóxico e social. Trátase de aprender a identificar e a seleccionar solucións aos problemas técnicos, a realizar cálculos e estimacións ou a planificar a realización de actividades de deseño e de montaxe, contextos de aprendizaxe nos que son importantes a iniciativa, a colaboración e o respecto polas normas de seguridade, e nos que as TIC son ferramentas imprescindibles para a busca de información, para a elaboración de documentos ou de planos, para a realización de simulacións e de cálculos técnicos e económicos, e para a presentación ou a publicación de resultados.

Na ensinanza da tecnoloxía resulta adecuado, polo tanto, reflexionar e traballar en grupo buscando solucións a problemas nos que se poidan aplicar os coñecementos adquiridos, e buscar información adicional, se se require, para fomentar o espírito emprendedor.

A contribución da materia de Tecnoloxía Industrial ao desenvolvemento das competencias clave dependerá en gran medida do tipo de actividades seleccionado, é dicir, da metodoloxía empregada. Neste sentido, a comunicación lingüística desenvolverase na medida en que o alumnado adquire e utilice adecuadamente vocabulario tecnolóxico, elabore informes técnicos, explique conceptos ou elabore e expoña información. A competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, principais competencias que se desenvolven nesta materia, poden acadarse calculando magnitudes e parámetros e aplicando técnicas de medición e de análise gráfica no contexto do proceso de resolución técnica de problemas, ou construíndo obxectos e verificando o seu funcionamento, competencias que tamén se favorecen utilizando ferramentas e máquinas, analizando procesos e sistemas tecnolóxicos ou mediante análise e a valoración das repercusións ambientais da actividade tecnolóxica. A competencia dixital desenvolverase co emprego constante das TIC para procurar e almacenar información, para obter e presentar datos e para simular circuitos, sistemas e procesos tecnolóxicos, ou para controlar e programar sistemas automáticos.

Para que o alumnado poida aprender a aprender, as actividades deben permitir que tome decisións cun certo grao de autonomía, que organice o proceso da propia aprendizaxe, e que aplique o aprendido a situacións cotiás das que poida avaliar os resultados. Da mesma forma, as competencias sociais e cívicas acadaranse procurando que o alumnado traballe en equipo, interactúe con outras persoas e grupos de forma democrática e respecte a diversidade e as normas, e tamén mediante a análise da interacción entre o desenvolvemento tecnolóxico e os cambios socioeconómicos e culturais que produce.

O sentido de iniciativa e espírito emprendedor conséguense nesta materia a través do deseño, da planificación e da xestión de proxectos tecnolóxicos ao transformar as ideas propias en dispositivos, circuitos ou sistemas. E a conciencia e as expresións culturais reflíctense na análise da influencia dos fitos tecnolóxicos nas distintas culturas e no seu desenvolvemento e progreso.

En función da vixencia e da utilidade dos aspectos que trata a Tecnoloxía Industrial, esta materia ofrece, sen dúbida, un inmenso potencial para axudar a comprender o contorno social e tecnolóxico e para desenvolver un conxunto de competencias relacionadas tanto co contexto profesional como coa participación cidadá e co desenvolvemento persoal.

1º de bacharelato

Tecnoloxía Industrial I. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Produtos tecnolóxicos: deseño, produción e comercialización				
■ a ■ c ■ e ■ g ■ h ■ i ■ j	■ B1.1. Proceso cíclico de deseño, produción, comercialización e mellora de produtos. ■ B1.2. Análise sistemática de produtos tecnolóxicos actuais e do seu impacto social. ■ B1.3. Planificación e desenvolvemento práctico dun proxecto de deseño e produción dun produto.	■ B1.1. Identificar as etapas necesarias para a creación dun produto tecnolóxico desde o seu deseño ata a súa comercialización describindo cada unha delas, investigando a súa influencia na sociedade e propoñendo melloras tanto desde o punto de vista da súa utilidade como do seu posible impacto social.	■ TI1B1.1.1. Deseña unha proposta dun novo produto tomando como base unha idea dada, explicando o obxectivo de cada unha das etapas significativas necesarias para lanzar o produto ao mercado.	■ CMCCT ■ CAA ■ CSC ■ CSIEE ■ CCL

	Tecnoloxía Industrial I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ k				
▪ a ▪ e ▪ g ▪ h	▪ B1.4 Normalización. Control de calidade. Patentes.	▪ B1.2. Explicar as diferenzas e similitudes entre un modelo de excelencia e un sistema de xestión da calidade identificando os principais actores que interveñen, valorando criticamente a repercusión que a súa implantación pode ter sobre os produtos desenvolvidos e expoñéndoo de forma oral co soporte dunha presentación.	▪ TI1B1.2.1. Elabora o esquema dun posible modelo de excelencia razoando a importancia de cada un dos axentes implicados. ▪ TI1B1.2.2. Desenvolve o esquema dun sistema de xestión da calidade razoando a importancia de cada un dos axentes implicados.	▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSIEE
	Bloque 2. Máquinas e sistemas			
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i	▪ B2.1. Máquinas e sistemas. Elementos e dispositivos que os compoñen.	▪ B2.1. Analizar os bloques constitutivos de sistemas e/ou máquinas interpretando a súa interrelación e describindo os principais elementos que os compoñen utilizando o vocabulario relacionado co tema.	▪ TI1B2.1.1. Describe a función dos bloques que constitúen unha máquina dada, explicando de forma clara e co vocabulario axeitado a súa contribución ao conxunto. ▪ TI1B2.1.2. Debuxa diagramas de bloques de máquinas ferramentas explicando a contribución de cada bloque ao conxunto da máquina.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCL
▪ d ▪ g ▪ i ▪ k	▪ B2.2. Máquinas e sistemas mecánicos. Transmisión e transformación de movementos. ▪ B2.3. Circuitos eléctricos e electrónicos. ▪ B2.4. Circuitos pneumáticos e hidráulicos. ▪ B2.5. Simbología normalizada. ▪ B2.6. Deseño, simulación e montaxe de sistemas mecánicos, de circuitos eléctricos e electrónicos e de circuitos pneumáticos ou hidráulicos.	▪ B2.2. Realizar esquemas de sistemas mecánicos e de circuitos eléctrico-electrónicos, pneumáticos ou hidráulicos que dan solución a problemas técnicos con axuda de programas de deseño asistido e calcular os parámetros característicos dos mesmos.	▪ TI1B2.2.1. Deseña utilizando un programa de CAD o esquema dun circuito eléctrico-electrónico, pneumático ou hidráulico que dea resposta a unha necesidade determinada. ▪ TI1B2.2.2. Calcula os parámetros básicos de funcionamento dun sistema mecánico e dun circuito eléctrico-electrónico, pneumático ou hidráulico a partir dun esquema dado.	▪ CMCCT ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CMCCT
▪ d ▪ g ▪ i ▪ k	▪ B2.7. Instrumentos de medida de magnitudes eléctricas. Realización de medidas en circuitos eléctricos e electrónicos.	▪ B2.3. Verificar o funcionamento de circuitos eléctrico-electrónicos, pneumáticos e hidráulicos característicos, interpretando os seus esquemas, utilizando os aparellos e equipos de medida adecuados, interpretando e valorando os resultados obtidos apoiándose na montaxe ou simulación física dos mesmos.	▪ TI1B2.3.1. Verifica a evolución dos sinais en circuitos eléctrico-electrónicos, pneumáticos ou hidráulicos debuxando as súas formas e valores nos puntos característicos ▪ TI1B2.3.2. Interpreta e valora os resultados obtidos de circuitos eléctrico-electrónicos, pneumáticos ou hidráulicos.	▪ CMCCT ▪ CD ▪ CMCCT ▪ CAA
▪ d	▪ B2.8. Sistemas automáticos de control. Compoñentes	▪ B2.4. Deseñar, construír e programar un sistema	▪ TI1B2.4.1. Deseña, constrúe e programa un sistema	▪ CMCCT

	Tecnoloxía Industrial I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- g - i - k	básicos. B2.9. Control programado. Deseño, construción e programación dun sistema robótico.	robotizado cuxo funcionamento solucione un problema determinado.	automático ou robot cos actuadores e sensores axeitados para que o seu funcionamento solucione un problema determinado.	- CD - CAA - CSIEE
	Bloque 3. Materiais e procedementos de fabricación			
- d - e - i	B3.1. Estrutura interna e propiedades dos materiais. Técnicas de modificación das propiedades.	B3.1. Analizar as propiedades dos materiais utilizados na construción de obxectos tecnolóxicos recoñecendo a súa estrutura interna e relacionándoa coas propiedades que presentan e as modificacións que se poidan producir.	- T11B3.1.1. Establece a relación que existe entre a estrutura interna dos materiais e as súas propiedades. - T11B3.1.2. Explica como se poden modificar as propiedades dos materiais tendo en conta a súa estrutura interna.	- CMCCT - CAA - CMCCT - CCL
- d - e - g - i	B3.2. Identificación dos materiais utilizados en produtos tecnolóxicos actuais.	B3.2. Relacionar produtos tecnolóxicos actuais ou novos cos materiais que posibilitan a súa produción asociando as características destes cos produtos fabricados, utilizando exemplos concretos.	T11B3.2.1. Describe apoiándose na información obtida en Internet materiais imprescindibles para a obtención de produtos tecnolóxicos relacionados coas tecnoloxías da información e a comunicación.	- CMCCT - CD - CCL
- d - e - i - j	B3.3. Técnicas de fabricación. Máquinas e ferramentas apropiadas para cada procedemento. Normas de seguridade e hixiene no traballo.	B3.3. Describir as técnicas utilizadas nos procesos de fabricación tipo identificando as máquinas e ferramentas utilizadas e as condicións de seguridade propias de cada unha delas apoiándose na información proporcionada na web dos fabricantes.	- T11B3.3.1. Explica as principais técnicas utilizadas no proceso de fabricación dun produto dado. - T11B3.3.2. Identifica as máquinas e ferramentas utilizadas no proceso de fabricación dun produto dado. - T11B3.3.3. Describe as principais condicións de seguridade que se deben de aplicar nunha determinada contorna de produción tanto desde o punto de vista do espazo como da seguridade persoal.	- CMCCT - CCL - CMCCT - CMCCT - CCL - CSC
- d - i - h - j	B3.4. Impacto ambiental e social da obtención de materiais e da fabricación de produtos tecnolóxicos.	B3.4. Analizar o impacto ambiental e social que poden producir os procesos de obtención de materiais e os procesos de fabricación.	T11B3.4.1. Coñece o impacto ambiental que poden producir as técnicas utilizadas.	- CMCCT - CSC
	Bloque 4. Recursos enerxéticos			
- d - e - g - i - h - j	- B4.1. Recursos enerxéticos. Produción e distribución da enerxía eléctrica. - B4.2. Impacto ambiental e sustentabilidade. Impacto ambiental da produción enerxética en Galicia.	B4.1. Analizar a importancia que os recursos enerxéticos teñen na sociedade actual describindo as formas de produción de cada unha delas así como as súas debilidades e fortalezas no desenvolvemento dunha sociedade sustentable.	- T11B4.1.1. Describe as formas de producir enerxía relacionándoas co custo de produción, o impacto ambiental e a sustentabilidade. - T11B4.1.2. Debuxa diagramas de bloques de diferentes tipos de centrais de produción de enerxía explicando cada un dos seus bloques constitutivos e relacionándoo-	- CMCCT - CCL - CSC - CMCCT - CCL

	Tecnoloxía Industrial I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			os entre si.	
- d - e - g - h - i - j	B4.3. Consumo enerxético en vivendas e locais. Cálculos e estimación de consumo. Técnicas e criterios de aforro enerxético.	B4.2. Realizar propostas de redución de consumo enerxético para vivendas ou locais coa axuda de programas informáticos e a información de consumo dos mesmos.	TI1B4.2.1. Explica as vantaxes que supón desde o punto de vista do consumo que un edificio estea certificado enerxeticamente.	- CSC - CCL
			TI1B4.2.2. Calcula custos de consumo enerxético de edificios de vivendas ou industriais partindo das necesidades e/ou dos consumos dos recursos utilizados.	- CMCCT - CD
			TI1B4.2.3. Elabora plans de redución de custos de consumo enerxético para locais ou vivendas, identificando aqueles puntos onde o consumo poida ser reducido.	- CMCCT - CAA - CSC - CD

2º de bacharelato

	Tecnoloxía Industrial II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Materiais			
▪ g ▪ h ▪ i ▪ j	▪ B1.1. Estrutura interna e propiedades dos materiais. ▪ B1.2. Procedementos de ensaio e medida de propiedades dos materiais. ▪ B1.3. Técnicas de modificación das propiedades dos materiais.	▪ B1.1. Identificar as características dos materiais para unha aplicación concreta tendo en conta as súas propiedades intrínsecas e os factores técnicos relacionados coa súa estrutura interna así como a posibilidade de empregar materiais non convencionais para o seu desenvolvemento obtendo información por medio das tecnoloxías da información e a comunicación.	▪ TI2B1.1.1. Explica cómo se poden modificar as propiedades dos materiais tendo en conta a súa estrutura interna. ▪ TI2B1.1.2. Selecciona o material máis axeitado para unha aplicación concreta, obtendo información por medio das tecnoloxías da información e a comunicación.	▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CAA
	Bloque 2. Principios de máquinas			
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B2.1. Máquinas: conceptos fundamentais, estrutura e tipos. ▪ B2.2. Deseño asistido de máquinas e simulación do seu funcionamento. ▪	▪ B2.1. Definir e expoñer as condicións nominais dunha maquina ou instalación a partir das súas características de uso, presentándoas co soporte de medios informáticos.	▪ TI2B2.1.1. Debuxa croquis de máquinas empregando programas de deseño CAD e explicando a función de cada un deles no conxunto. ▪ TI2B2.1.2. Define as características e función dos elementos dunha máquina interpretando planos de máquinas dadas.	▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA
▪ h	▪ B2.3. Máquinas térmicas: tipos, funcionamento e	▪ B2.2. Describir as partes de motores térmicos e eléctricos.	▪ TI2B2.2.1. Calcula rendementos de máquinas tendo en	▪ CMCCT

	Tecnoloxía Industrial II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- i - j	aplicacións principais. - B2.4. Máquinas eléctricas: tipos, funcionamento e aplicacións principais. - B2.5. Magnitudes que definen as máquinas.	cos e analizar os seus principios de funcionamento.	conta as enerxías implicadas no seu funcionamento. TI2B2.2.2. Describe o funcionamento e as partes dos motores térmicos e eléctricos.	- CCL - CMCCT
	Bloque 3. Sistemas automáticos			
- b - e - h - i - j	- B3.1. Estrutura e tipos de sistemas automáticos. - B3.2. Elementos que compoñen un sistema de control. Simboloxía.	B3.1. Expoñer en público a composición dunha máquina ou sistema automático identificando os elementos de mando, control e potencia e explicando a relación entre as partes que os compoñen.	- TI2B3.1.1. Define as características e función dos elementos dun sistema automático interpretando planos/esquemas dos mesmos. - TI2B3.1.2. Diferenza entre sistemas de control de lazo aberto e pechado propoñendo exemplos razoados dos mesmos.	- CCL - CMCCT - CAA - CMCCT - CAA
- g - j - k	B3.3. Deseño e simulación de sistemas automáticos.	B3.2. Representar graficamente mediante programas de deseño a composición dunha máquina, circuíto ou sistema tecnolóxico concreto.	TI2B3.2.1. Deseña mediante bloques xenéricos sistemas de control para aplicacións concretas describindo a función de cada bloque no conxunto e xustificando a tecnoloxía empregada.	- CCL - CMCCT - CD - CSIEE
- i - j - k	B3.4. Representación dos sinais de entrada/saída de sistemas automáticos.	B3.3. Verificar o funcionamento de sistemas automáticos mediante simuladores reais ou virtuais, interpretando esquemas e identificando os sinais de entrada/saída en cada bloque do mesmo.	TI2B3.3.1. Verifica mediante simuladores os sinais de entrada/saída dun sistema automático.	- CMCCT - CD
- e - i - j - k	B3.5. Simulación, montaxe e experimentación de circuítos eléctricos ou pneumáticos.	B3.4. Implementar fisicamente circuítos eléctricos ou pneumáticos a partir de planos ou esquemas de aplicacións características	TI2B3.4.1. Monta fisicamente circuítos simples interpretando esquemas e realizando gráficos dos sinais nos puntos significativos.	- CMCCT - CAA
	Bloque 4. Circuítos e sistemas lóxicos			
- d - e - g - i - j - k	- B4.1. Álgebra de Boole. Táboas da verdade. Portas e funcións lóxicas. Simplificación de funcións. - B4.2. Circuítos lóxicos combinacionais. Circuítos combinacionais integrados. - B4.3. Deseño, montaxe e simulación de circuítos lóxicos combinacionais. Aplicacións. - B4.4. Representación e interpretación de sinais. .	B4.1. Deseñar mediante portas lóxicas, sinxelos automatismos de control aplicando procedementos de simplificación de circuítos lóxicos.	- TI2B4.1.1. Realiza táboas de verdade de sistemas combinacionais identificando as condicións de entrada e a súa relación coas saídas solicitadas. - TI2B4.1.2. Deseña circuítos lóxicos combinacionais con portas lóxicas a partir de especificacións concretas, aplicando técnicas de simplificación de funcións e propoñendo o posible esquema do circuíto. - TI2B4.1.3. Deseña circuítos lóxicos combinacionais con bloques integrados partindo de especificacións concre-	- CMCCT - CMCCT - CD - CAA - CSIEE - CMCCT - CD

	Tecnoloxía Industrial II. 2º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			tas e propoñendo o posible esquema do circuito.	- CAA - CSIEE
			Ti2B4.1.4. Visualiza sinais en circuitos dixitais mediante equipos reais ou simulados verificando a forma das mesmas.	- CMCCT - CD
	Bloque 5. Control e programación de sistemas automáticos			
- e - i - j	- B5.1. Circuitos lóxicos secuenciais electrónicos. - B5.2. Biestables: tipos e aplicacións. - B5.3. Representación dos sinais de saída dos circuitos lóxicos.	B5.1. Analizar o funcionamento de sistemas lóxicos secuenciais dixitais describindo as características e aplicacións dos bloques constitutivos.	Ti2B5.1.1. Explica o funcionamento dos biestables indicando os diferentes tipos e as súas táboas de verdade asociadas.	- CCL - CMCCT
			Ti2B5.1.2. Debuxa o cronograma dun contador explicando os cambios que se producen nos sinais.	CMCCT
- e - h - i - j - k	- B5.4. Elementos básicos de circuitos secuenciais eléctricos. - B5.3. Representación dos sinais de saída dos circuitos lóxicos.	B5.2. Analizar e realizar cronogramas de circuitos secuenciais identificando a relación dos elementos entre si e visualizándoos graficamente mediante o equipo máis axeitado ou programas de simulación.	Ti2B5.2.1. Obtén sinais de circuitos secuenciais típicos empregando software de simulación.	- CMCCT - CD
			Ti2B5.2.2. Debuxa cronogramas de circuitos secuenciais partindo dos esquemas dos mesmos e das características dos elementos que o compoñen.	CMCCT
- d - e - f - i	B5.5. Deseño e simulación de circuitos lóxicos secuenciais.	B5.3. Deseñar circuitos secuenciais sinxelos analizando as características dos elementos que os conforman e a súa resposta no tempo.	Ti2B5.3.1. Deseña circuitos lóxicos secuenciais sinxelos con biestables a partir de especificacións concretas e elaborando o esquema do circuito.	- CMCCT - CAA - CSIEE
- h - i - j	B5.6. O microprocesador. Aplicacións.	B5.4. Relacionar os tipos de microprocesadores empregados en ordenadores de uso doméstico buscando a información en internet describindo as principais prestacións dos mesmos.	Ti2B5.4.1. Identifica os principais elementos que compoñen un microprocesador tipo e compárao con algún microprocesador comercial.	- CCL - CMCCT - CD

2.2.21 Tecnoloxía

Introdución

A tecnoloxía desenvolve un papel fundamental na sociedade actual, porque proporciona un conxunto de coñecementos e de técnicas que permiten satisfacer as necesidades individuais e colectivas. Neste sentido, a tecnoloxía aporta ao currículo a capacidade de analizar e redeseñar a relación entre dispositivos tecnolóxicos e necesidades sociais, ámbito no que a innovación e a inmediatez que lle son propias dotan a esta materia dunha gran relevancia educativa. Na resolución de problemas tecnolóxicos conxúganse, ademais da innovación, elementos como o traballo en equipo ou o carácter emprendedor, que son imprescindibles en orde a formar unha cidadanía autónoma e competente. Ademais, o coñecemento da tecnoloxía proporciona unha imprescindible perspectiva científico-tecnolóxica sobre a necesidade de construír unha sociedade sustentable, formada por unha cidadanía crítica con respecto ao que acontece ao seu arredor.

A materia de Tecnoloxía trata de lograr os seus fins abordando un amplo conxunto de temas ao longo do 1º ciclo de educación secundaria obrigatoria. O bloque de "Proceso de resolución de problemas tecnolóxicos" trata o desenvolvemento de habilidades e métodos para identificar as necesidades, formular solucións aos problemas técnicos e proxectar e construír os obxectos que os resolven. Este bloque é transversal con respecto á materia e constitúe o eixe principal do seu desenvolvemento. No bloque de "Expresión e comunicación técnica" apréndese a interpretar e producir documentos técnicos, para o que se deben adquirir técnicas básicas de debuxo e de manexo de programas de deseño gráfico. Ao longo do ciclo os documentos deben evolucionar de simples a complexos, ao tempo que se introducen as TIC para elaborar proxectos técnicos. O bloque de "Materiais de uso técnico" trata as características, propiedades e aplicacións dos materiais técnicos como as técnicas de traballo con ferramentas e máquinas, e os comportamentos relacionados co traballo cooperativo e cos hábitos de seguridade e saúde. O bloque de "Máquinas e sistemas" introduce as forzas que soporta unha estrutura, os esforzos aos que están sometidos os elementos que a configuran e o funcionamento dos operadores básicos para a transmisión e transformación do movemento, aspectos fundamentais das máquinas. Ademais, tamén se tratan os fenómenos e dispositivos asociados á electricidade, a forma de enerxía máis utilizada nas máquinas e nos sistemas de control. Finalmente, o bloque de "Tecnoloxías da Información e da Comunicación" é necesario para aprender a utilizar eficientemente as ferramentas dixitais, dominio que debe facilitar as aprendizaxes recollidas nos bloques anteriores. Nesta etapa trátase de usar os equipos informáticos de forma segura para deseñar, elaborar e comunicar os proxectos técnicos, sen esquecer que na sociedade actual é necesaria unha formación adecuada no uso das ferramentas de procura, intercambio e publicación de información.

No conxunto dos bloques desta materia, en resumo, intégranse coñecementos de carácter matemático e científico, polo que un enfoque interdisciplinario favorecerá a conexión con outras materias e mesmo con diversos temas de actualidade.

Desde o punto de vista metodolóxico, a ensinanza desta materia require que se realicen proxectos nos que se traballe en equipo para resolver problemas tecnolóxicos que permitan explorar e formalizar o deseño, a produción, a avaliación ou a mellora de produtos relevantes desde o punto de vista tecnolóxico e social. Trátase de aprender a identificar e a seleccionar solucións aos problemas técnicos, a realizar cálculos e estimacións e a planificar a realización de actividades de deseño, de montaxe e de verificación das características dos prototipos, contextos de aprendizaxe nos que son importantes a iniciativa, a colaboración e o respecto polas normas de seguridade, e nos que as TIC son ferramentas imprescindibles para a busca de información, para a elaboración de documentos ou de planos, para a realización de simulacións e de cálculos técnicos e económicos, e para a presentación ou a publicación de resultados.

Na ensinanza da tecnoloxía resulta adecuado, polo tanto, reflexionar e traballar en grupo buscando solucións a problemas nos que se poidan aplicar os coñecementos adquiridos, e buscar información adicional, se se require, para fomentar o espírito emprendedor.

A contribución da materia de Tecnoloxía ao desenvolvemento das competencias clave dependerá en gran medida do tipo de actividades seleccionado, é dicir, da metodoloxía empregada. Neste sentido, a comunicación lingüística desenvolverase na medida en que o alumnado adquira e utilice adecuadamente vocabulario tecnolóxico, elabore informes técnicos, explique conceptos ou elabore e expoña información. A competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, principais competencias que se desenvolven nesta materia, poden acadarse calculando magnitudes e parámetros e aplicando técnicas de medición e de análise gráfica no contexto do proceso de resolución técnica de problemas, ou construíndo obxectos e verificando o seu funcionamento, competencias que tamén se favorecen utilizando ferramentas e máquinas, analizando procesos e sistemas tecnolóxicos ou mediante a análise e a valoración das repercusións ambientais da actividade tecnolóxica. A competencia dixital desenvolverase co emprego constante das TIC para procurar e almacenar información, para obter e presentar datos e para simular circuitos, sistemas e procesos tecnolóxicos, ou para controlar e programar sistemas automáticos.

Para que o alumnado poida aprender a aprender, as actividades deben permitir que tome decisións cun certo grao de autonomía, que organice o proceso da propia aprendizaxe, e que aplique o aprendido a situacións cotiás das que poida avaliar os resultados. Da mesma forma, as competencias sociais e cívicas acadaranse procurando que o alumnado traballe en equipo, interactúe con outras persoas e grupos de forma democrática e respecte a diversidade e as normas, e tamén mediante a análise da interacción entre o desenvolvemento tecnolóxico e os cambios socioeconómicos e culturais que produce.

O sentido de iniciativa e espírito emprendedor conséguense nesta materia a través do deseño, da planificación e da xestión de proxectos tecnolóxicos ao transformar as ideas propias en dispositivos, circuitos ou sistemas. E a conciencia e as expresións culturais reflíctense na análise da influencia dos fitos tecnolóxicos nas distintas culturas e no seu desenvolvemento e progreso.

En función da vivencia e da utilidade dos aspectos que trata a tecnoloxía, esta materia ofrece, sen dúbida, un inmenso potencial para axudar a comprender o contorno social e tecnolóxico e para desenvolver un conxunto de competencias relacionadas tanto co contexto profesional como coa participación cidadá e co desenvolvemento persoal.

2º de ESO

Tecnoloxía. 1º Ciclo ESO, 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias Clave
Bloque 1. Proceso de resolución de problemas tecnolóxicos				
▪ a ▪ b ▪ f ▪ g ▪ h ▪ j	▪ B1.1. Fases do proxecto tecnolóxico. A tecnoloxía como resposta ás necesidades humanas. ▪ B1.2. Deseño de prototipos ou maquetas para resolver problemas técnicos.	▪ B1.1. Identificar as etapas necesarias para a creación dun produto tecnolóxico desde o seu deseño ata a súa comercialización e describir cada una delas.	▪ TEB1.1.1. Deseña un prototipo que dá solución a un problema técnico sinxelo, mediante o proceso de resolución de problemas tecnolóxicos.	▪ CCL ▪ CMCT ▪ CD ▪ CAA ▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CCEC

	Tecnoloxía. 1º Ciclo ESO, 2º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias Clave
- a - b - c - d - e - f - g - h - k	- B1.3. Planificación e construción de prototipos ou maquetas mediante o uso responsable de materiais, ferramentas e técnicas axeitadas. - B1.4. Traballo en equipo. Distribución de tarefas e responsabilidades. Seguridade no contorno de traballo. - B1.5. Documentación técnica. Normalización.	B1.2. Realizar as operacións técnicas previstas nun plan de traballo utilizando os recursos materiais e organizativos con criterios de economía, seguridade e respecto ao medio ambiente.	- TEB1.2.1. Elabora a documentación necesaria para a planificación da construción do prototipo. - TEB 1.2.2. Constrúe un prototipo que dá solución a un problema técnico sinxelo, mediante o proceso de resolución de problemas tecnolóxicos. - TEB 1.2.3. Traballa en equipo de forma responsable e respectuosa.	- CCL - CMCCT - CD - CAA - CMCCT - CAA - CSIEE - CAA - CSC - CSIEE
	Bloque 2. Expresión e comunicación técnica			
- b - f - l	B2.1. Bosquexos, esbozos, vistas e perspectivas. Cotación e escalas. Normalización.	B2.1. Representar obxectos mediante vistas e perspectivas aplicando criterios de normalización e escalas.	TEB2.1.1. Representa mediante vistas e perspectivas obxectos e sistemas técnicos, mediante esbozos e empregando criterios normalizados de cotación e escala.	- CMCCT - CAA
- b - e - f - l	B2.2.Elementos de información de produtos tecnolóxicos: esbozos e bosquexos.	B2.2. Interpretar esbozos e bosquexos sinxelos como elementos de información de produtos tecnolóxicos.	TEB2.2.1. Interpreta esbozos e bosquexos sinxelos como elementos de información de produtos tecnolóxicos.	- CMCCT - CAA
- b - e - f - h	B2.3. Documentación técnica asociada a un produto tecnolóxico. Aplicacións informáticas de deseño asistido por ordenador e de simulación.	B2.3. Explicar mediante documentación técnica as distintas fases dun produto desde o seu deseño ata a súa comercialización.	TEB2.3.1. Produce os documentos relacionados cun prototipo sinxelo empregando software específico de apoio.	- CCL - CMCCT - CD - CAA
	Bloque 3. Materiais de uso técnico			
- b - f - h	- B3.1. Materiais utilizados na construción de obxectos tecnolóxicos. - B3.2. Propiedades dos materiais técnicos.	B3.1. Analizar as propiedades dos materiais utilizados na construción de obxectos tecnolóxicos.	- TEB3.1.1. Describe as características propias dos materiais de uso técnico. - TEB3.1.2. Identifica diferentes tipos de materiais con que están fabricados obxectos técnicos cotiás.	- CCL - CMCCT - CMCCT - CAA
- b - e	B3.3. Técnicas de traballo cos materiais para a fabricación dos obxectos técnicos. Ferramentas do taller.	B3.2. Manipular e mecanizar materiais convencionais asociando a documentación técnica ao proceso de pro-	TEB3.2.1. Identifica e manipula con seguridade as ferramentas do taller en operacións básicas de confor-	- CMCCT - CAA

	Tecnoloxía. 1º Ciclo ESO, 2º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias Clave
- f - g - k	B3.4. Normas de seguridade e saúde no taller.	dución dun obxecto, respectando as súas características e empregando técnicas e ferramentas adecuadas con especial atención ás normas de seguridade e saúde.	- mado dos materiais de uso técnico. - TEB3.2.2. Elabora un plan de traballo no taller con especial atención ás normas de seguridade e saúde.	- CSC - CMCCT - CAA - CSC - CSIEE
	Bloque 4. Máquinas e sistemas: estruturas, mecanismos e circuitos eléctricos			
- b - f - h	- B4.1. Estructuras: elementos, tipos e funcións. - B4.2. Esforzos básicos aos que están sometidas as estruturas.	B4.1. Analizar e describir os esforzos aos que están sometidas as estruturas experimentando en prototipos.	- TEB4.1.1. Describe apoiándose en información escrita, audiovisual ou dixital, as características propias que configuran os tipos de estruturas. - TEB4.1.2. Identifica os esforzos característicos e a transmisión dos mesmos nos elementos que configuran a estrutura.	- CCL - CMCCT - CD - CMCCT - CAA
- b - f - g - h	- B4.3. Mecanismos de transmisión e transformación do movemento en máquinas e sistemas. - B4.4. Relación de transmisión. - B4.5. Simuladores de sistemas mecánicos.	B4.2. Identificar operadores mecánicos de transformación e transmisión de movementos en máquinas e sistemas e empregalos para deseñar e montar sistemas mecánicos .	- TEB4.2.1. Describe mediante información escrita e gráfica como transforman e transmiten o movemento os distintos mecanismos. - TEB4.2.2. Calcula a relación de transmisión de distintos elementos mecánicos como as poleas e os engraxes. - TEB4.2.3. Explica a función dos elementos que configuran unha máquina ou sistema desde o punto de vista estrutural e mecánico. - TEB4.2.4. Simula mediante software específico e mediante simboloxía normalizada sistemas mecánicos. - TEB4.2.5. Deseña e monta sistemas mecánicos que cumpran unha función determinada.	- CCL - CMCCT - CMCCT - CCL - CMCCT - CMCCT - CD - CMCCT - CAA - CSIEE
- b - e - f - g	B4.6. Circuitos eléctricos: compoñentes básicos, funcionamento e simboloxía.	B4.3. Deseñar e simular circuitos eléctricos con simboloxía adecuada e montalos con operadores elementais.	- TEB4.3.1. Deseña e monta circuitos eléctricos básicos empregando lámpadas, zumbadores, motores, baterías e conectores. - TEB4.3.2. Deseña utilizando software específico e simboloxía adecuada circuitos eléctricos básicos e experimenta cos elementos que o configuran.	- CMCCT - CAA - CSIEE - CMCCT - CD

	Tecnoloxía. 1º Ciclo ESO, 2º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias Clave
				- CAA - CSIEE
	Bloque 5. Tecnoloxías da Información e a Comunicación			
f	B5.1. Elementos dun equipo informático.	B5.1. Distinguir as partes operativas dun equipo informático.	TEB5.1.1. Identifica as partes dun ordenador.	- CMCCT - CD
- b - e - f - g - h	B5.2. Deseño, elaboración e comunicación de proxectos técnicos coas TIC.	B5.2. Utilizar un equipo informático para elaborar e comunicar proxectos técnicos sinxelos.	TEB5.2.1. Manexa programas e software básicos.	- CMCCT - CD
			TEB5.2.2. Utiliza adecuadamente equipos informáticos e dispositivos electrónicos.	- CMCCT - CD
			TEB5.2.3. Elabora, presenta e difunde proxectos técnicos sinxelos con equipos informáticos.	- CCL - CMCCT - CD - CAA - CSIEE
- b - e - f - g - l	B5.3. Programación de aplicacións informáticas. Estrutura e elementos básicos dun programa informático.	B5.3. Deseñar e elaborar unha aplicación mediante un contorno de programación gráfico utilizando o proceso de resolución de problemas tecnolóxicos.	TEB5.3.1. Deseña e elabora aplicacións informáticas sinxelas mediante un contorno de programación gráfico.	- CMCCT - CD - CAA - CSIEE - CCEC

3º de ESO

	Tecnoloxía. 1º Ciclo ESO, 3º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Proceso de resolución de problemas tecnolóxicos			

	Tecnoloxía. 1º Ciclo ESO, 3º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a - b - f - g - h - j	- B1.1. Fases do proxecto tecnolóxico. A tecnoloxía como resposta ás necesidades humanas. - B1.2. Deseño de prototipos ou maquetas para resolver problemas técnicos.	B1.1. Identificar as etapas necesarias para a creación dun produto tecnolóxico desde o seu deseño ata a súa comercialización, describir cada unha delas, investigar a súa influencia na sociedade e propoñer melloras tanto desde o punto de vista da súa utilidade como do seu posible impacto social.	TEB1.1.1. Deseña un prototipo que dá solución a un problema técnico, mediante o proceso de resolución de problemas tecnolóxicos.	- CCL - CMCCT - CD - CAA - CSC - CSIEE - CCEC
- a - b - c - d - e - f - g - h - k	- B1.3. Planificación e construción de prototipos ou maquetas mediante o uso responsable de materiais, ferramentas e técnicas axeitadas. - B1.4. Traballo en equipo. Distribución de tarefas e responsabilidades. Seguridade no contorno de traballo. - B1.5. Documentación técnica. Normalización. Utilización das TIC.	B1.2. Realizar as operacións técnicas previstas nun plan de traballo utilizando os recursos materiais e organizativos con criterios de economía, seguridade e respecto ao medio ambiente e valorando as condicións do contorno de traballo.	TEB1.2.1. Elabora a documentación necesaria para a planificación da construción do prototipo.	- CCL - CMCCT - CD - CAA
			TEB1.2.2. Constrúe un prototipo que dá solución a un problema técnico, mediante o proceso de resolución de problemas tecnolóxicos.	- CMCCT - CAA - CSIEE
			TEB 1.2.3. Traballa en equipo de forma responsable e respectuosa.	- CAA - CSC - CSIEE
	Bloque 2. Expresión e comunicación técnica			
- b - e - f - l	B2.1. Elementos de información de produtos tecnolóxicos: esbozos e bosquejos.	B2.1. Interpretar esbozos e bosquejos como elementos de información de produtos tecnolóxicos.	TEB2.1.1. Interpreta esbozos e bosquejos como elementos de información de produtos tecnolóxicos.	- CMCCT - CAA
- b - e - f - h	B2.2. Documentación técnica asociada a un produto tecnolóxico. Aplicacións informáticas de deseño gráfico por ordenador ou de simulación.	B2.2. Explicar mediante documentación técnica as distintas fases dun produto desde o seu deseño ata a súa comercialización.	TEB2.2.1. Produce os documentos relacionados cun prototipo empregando software específico de apoio.	- CCL - CMCCT - CD - CAA
	Bloque 3. Materiais de uso técnico			
- b - e - f	- B3.1. Materiais utilizados na construción de obxectos tecnolóxicos. - B3.2. Propiedades dos materiais técnicos: técnicas de	B3.1. Analizar as propiedades dos materiais utilizados na construción de obxectos tecnolóxicos recoñecendo a súa estrutura interna e relacionándoa coas propiedades	TEB3.1.1. Describe as características propias dos materiais de uso técnico comparando as súas propiedades.	- CCL - CMCCT - CAA

	Tecnoloxía. 1º Ciclo ESO, 3º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- g - h	identificación.	que presentan e as modificacións que se poidan producir.	TEB3.1.2. Explica as técnicas de identificación das propiedades mecánicas dos materiais de uso técnico.	- CCL - CMCCT - CAA
	Bloque 4. Máquinas e sistemas: electricidade, electrónica e control			
- b - f - h	B4.1. Efectos da corrente eléctrica. Lei de Joule.	B4.1. Relacionar os efectos da enerxía eléctrica e a súa capacidade de conversión noutras manifestacións enerxéticas.	TEB4.1.1. Explica os principais efectos da corrente eléctrica e a súa conversión.	- CCL - CMCCT
- b - f	- B4.2. Circuito eléctrico: magnitudes eléctricas, elementos, funcionamento e simboloxía. Lei de Ohm. - B4.3. Instrumentos de medida das magnitudes eléctricas básicas	B4.2. Experimentar con instrumentos de medida e obter as magnitudes eléctricas básicas.	TEB4.2.1. Utiliza os instrumentos de medida para coñecer as magnitudes eléctricas de circuitos básicos.	- CMCCT - CAA
			TEB4.2.2. Calcula as magnitudes eléctricas básicas en circuitos eléctricos sinxelos.	CMCCT
- b - f - g	B4.4. Deseño, simulación e montaxe de circuitos eléctricos e electrónicos básicos.	B4.3. Deseñar e simular circuitos con simboloxía adecuada e montar circuitos con operadores elementais.	TEB4.3.1. Deseña e monta circuitos eléctricos e electrónicos básicos empregando lámpadas, zumbadores, díodos led, transistores, motores, baterías, conectores, condensadores e resistencias.	- CMCCT - CAA - CSIEE
			TEB4.3.2. Deseña utilizando software específico e simboloxía adecuada circuitos eléctricos básicos e experimenta cos elementos que o configuran.	- CMCCT - CD - CAA - CSIEE
- b - e - f - g	B4.5. Sistemas de control por ordenador. Elementos básicos de programación.	B4.4. Deseñar, montar e programar un sistema sinxelo de control.	TEB4.4.1. Elabora un programa informático que xestione o funcionamento dun sistema de control.	- CMCCT - CD - CAA - CSIEE
	Bloque 5. Tecnoloxías da Información e a Comunicación			
f	B5.1. Elementos dun equipo informático.	B5.1. Distinguir as partes operativas dun equipo informático.	TEB5.1.1. Identifica as partes dun ordenador e é capaz de substituír e montar pezas clave.	- CMCCT - CD - CAA - CSIEE
- a - b - e - f	- B5.2. Ferramentas e aplicacións básicas para a procura, descarga, intercambio e publicación de información. - B5.3. Medidas de seguridade no uso dos sistemas de intercambio de información.	B5.2. Utilizar de forma segura sistemas de intercambio de información.	TEB5.2.1. Manexa espazos web, plataformas e outros sistemas de intercambio de información.	- CMCCT - CD - CAA - CSIEE

	Tecnoloxía. 1º Ciclo ESO, 3º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- g - k			TEB5.2.2. Coñece as medidas de seguridade aplicables a cada situación de risco.	- CMCCT - CD - CAA - CSC
- b - e - f - g - h	B5.4. Deseño, elaboración e comunicación de proxectos técnicos coas TIC.	B5.3. Utilizar un equipo informático para elaborar e comunicar proxectos técnicos.	TEB5.3.1. Instala e manexa programas e software básicos.	- CMCCT - CD - CAA
			TEB5.3.2. Utiliza adecuadamente equipos informáticos e dispositivos electrónicos.	- CMCCT - CD - CAA
			TEB5.3.3. Elabora, presenta e difunde proxectos técnicos con equipos informáticos.	- CCL - CMCCT - CD - CAA - CSIEE

2.2.22 Tecnoloxías da Información e da Comunicación

Introdución

As Tecnoloxías da Información e da Comunicación (TIC) desenvolven un papel fundamental na sociedade actual, porque proporcionan un conxunto de coñecementos e de técnicas que permiten satisfacer as necesidades individuais e colectivas. Neste sentido, as TIC aportan ao currículo a capacidade de analizar e redeseñar a relación entre dispositivos tecnolóxicos e necesidades sociais, ámbito no que a innovación e a inmediatez que lle son propias dotan a esta materia dunha gran relevancia educativa. Na resolución de problemas coas TIC conxúganse, ademais da innovación, elementos como o traballo en equipo ou o carácter emprendedor, que son imprescindibles en orde a formar unha cidadanía autónoma e competente. Ademais, o coñecemento das novas tecnoloxías proporciona unha imprescindible perspectiva científico-tecnolóxica sobre a necesidade de construír unha sociedade formada por unha cidadanía crítica con respecto ao que acontece ao seu arredor.

A materia de TIC trata de prover o alumnado coas habilidades necesarias para adaptarse aos cambios propios deste ámbito tecnolóxico. Así, na parte da materia correspondente a 4º curso de educación secundaria obrigatoria, os bloques de “Ética e estética da interacción en rede”, de “Seguridade informática” e de “Internet, redes sociais, hiperconexión” tratan aspectos das redes moi relacionados entre si, que é necesario que o alumnado domine para que poida desenvolverse con soltura e seguridade nos ámbitos profesional e persoal. O bloque de “Ordenadores, sistemas operativos e redes” abunda en aspectos de configuración dos ordenadores e de instalación de aplicación cos que os usuarios deben familiarizarse para utilizar ordenadores e aplicacións xunto con outros dispositivos hoxe imprescindibles, como teléfonos intelixentes e tabletas, ou para utilizar as posibilidades de conectividade das TIC. O bloque de “Organización, deseño e produción de información dixital” e o de “Publicación e difusión de contidos” tratan os aspectos que poden necesitarse para producir documentos e difundilos, ademais dalgúns temas relacionados co soporte das publicacións, como son o tratamento de datos, a xeración de informes e a incorporación de elementos gráficos e audiovisuais nos documentos.

Nos dous cursos de bacharelato, a materia de TIC persegue a consolidación dunha serie de coñecementos tecnolóxicos indispensables. Así, o bloque “A sociedade da información e o ordenador” introduce o alumnado na importancia desta materia na sociedade actual. Os bloques “Arquitectura de ordenadores”, “Redes de ordenadores” e “Seguridade” abundan en aspectos relativos aos compoñentes e á configuración dos ordenadores, e á súa conexión en redes. O bloque “Software para sistemas informáticos” profunda no uso de aplicacións de uso común no mundo actual, tales como as aplicacións ofimáticas de edición de texto, de cálculo, de elaboración de presentación, de almacenaxe de información e de traballo con imaxe e vídeo. E os bloques “Programación” e “Publicación e difusión de contidos” afondan no deseño de programas que permitan dar solucións a problemas do mundo real, e no uso destes no mundo da Internet.

Como noutras materias que tratan aspectos tecnolóxicos, nesta intégranse coñecementos de carácter matemático e científico, ademais de que é frecuente que as TIC se utilicen para resolver problemas específicos doutras disciplinas. Un enfoque interdisciplinario, polo tanto, favorecerá a conexión con outras materias e mesmo con diversos temas de actualidade.

Desde o punto de vista metodolóxico, as TIC admiten tratamentos moi diversos, porque serven tanto para integrar as restantes materias do currículo como para profundar en aspectos moi específicos, como a programación ou as comunicacións, sen

esquecer que son especialmente indicadas para reflexionar sobre os temas tecnolóxicos e actualidade.

Esta materia caracterízase pola realización de actividades nas que se desenvolven destrezas técnicas para acceder ás redes de información, que tamén se comparte, e se utilizan aplicacións informáticas de propósito xeral. Neste contexto, a iniciativa, a colaboración e o respecto polas normas de seguridade e polos dereitos dos colectivos relacionados coa cultura ou coa produción de programas informáticos son tan importantes como o dominio dos recursos informáticos e das redes de comunicacións.

A participación pode potenciarse nesta materia mediante a exposición de traballos, a resolución colaborativa de problemas mediante a realización de proxectos informáticos, a utilización colectiva de recursos virtuais ou a busca e a análise de información en Internet, aspectos que tamén favorecen a propia aprendizaxe.

Na ensinanza das TIC resulta, polo tanto, adecuado, reflexionar e traballar en grupo buscando solucións a problemas concretos onde se poidan aplicar os coñecementos adquiridos, e buscar información adicional, se se require, para fomentar o espírito emprendedor.

A contribución da materia de TIC ao desenvolvemento das competencias clave dependerá en gran medida do tipo de actividades, é dicir, da metodoloxía empregada. Neste sentido, a comunicación lingüística desenvolverase na medida en que o alumnado adquira e utilice un vocabulario técnico preciso, elabore programas e documentos, explique conceptos ou elabore e expoña información. A competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, poden acadarse configurando e administrando máquinas e sistemas operativos, aplicando técnicas de tratamento e almacenamento de datos ou asumindo hábitos seguros no contexto das redes de comunicación, competencias que tamén se favorecen analizando o funcionamento de programas, aplicacións e sistemas operativos, ou mediante a análise e valoración das repercusións dos hábitos sociais en internet. A competencia dixital, que é a específica desta materia, desenvolverase co emprego constante das TIC para procurar e almacenar información, para obter e presentar datos e para simular sistemas, ou para elaborar programas ou utilidades informáticas que sirvan para resolver problemas.

Para que o alumnado poida aprender a aprender, as actividades deben permitir que tome decisións cun certo grao de autonomía, que organice o proceso da propia aprendizaxe e que aplique o aprendido a situacións cotiás das que poida avaliar os resultados. Da mesma forma, as competencias sociais e cívicas acadaranse procurando que o alumnado traballe en equipo, interactúe con outras persoas e grupos de forma democrática e respecte a diversidade e as normas, e tamén mediante a análise da interacción entre o desenvolvemento das TIC e os cambios socioeconómicos e culturais que produce.

O sentido de iniciativa e espírito emprendedor conséguense nesta materia a través do deseño, da planificación e da xestión de proxectos informáticos sinxelos, ao transformar as ideas propias en programas ou en documentos. E a conciencia e as expresións culturais reflíctense na análise da influencia dos fitos técnicos das TIC nas distintas culturas e no seu desenvolvemento e progreso.

En resumo, a materia de TIC ofrece un inmenso potencial para axudar a comprender o contorno social e para desenvolver un conxunto de competencias relacionadas tanto co contexto profesional como coas formas que a participación cidadá está adoptando no contexto das TIC que afectan por igual aos ámbitos social e do desenvolvemento persoal.

4º de ESO

Tecnoloxías da Información e da Comunicación. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Ética e estética na interacción en rede				
- a. - b. - f. - g. - h. - i.	- B1.1. Políticas de seguridade para a protección do individuo na interacción coa rede. Contraseñas e hábitos seguros. - B1.2. Intercambio e publicación de información dixital na rede. Seguridade e responsabilidade no uso dos servizos de publicación.	B1.1. Adoptar condutas e hábitos que permitan a protección do individuo na súa interacción na rede.	TICB1.1.1. Interactúa con hábitos adecuados en contornos virtuais.	- CD. - CSC.
			TICB1.1.2. Aplica políticas seguras de utilización de contraseñas para a protección da información persoal.	- CD. - CMCCT.
- a. - b. - f. - g. - h. - i. - k. - m.	B1.3. Dereitos de propiedade intelectual e de explotación dos materiais aloxados na web. Tipos de licenzas de distribución.	B1.2. Acceder a servizos de intercambio e publicación de información dixital con criterios de seguridade e uso responsable.	TICB1.2.1. Realiza actividades con responsabilidade sobre conceptos como a propiedade e o intercambio de información.	- CD. - CAA. - CSC. - CCEC.

	Tecnoloxías da Información e da Comunicación. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a. - g. - h. - i. - k. - m.	- B1.4. A propiedade e a distribución do software e da información. Tipos de licenzas de uso e distribución. - B1.5. Identidade dixital, privacidade e seguridade. Desenvolvemento de actitudes de protección activa diante dos intentos de fraude.	B1.3. Recoñecer e comprender os dereitos dos materiais aloxados na web.	- TICB1.3.1. Consulta distintas fontes e navega coñecendo a importancia da identidade dixital e os tipos de fraude da web. - TICB1.3.2. Diferenza o concepto de materiais suxeitos a dereitos de autor e materiais de libre distribución.	- CD. - CAA. - CSC. - CD. - CSC. - CCEC.
	Bloque 2. Ordenadores, sistemas operativos e redes			
f.	B2.1. Funcións de configuración dos equipos informáticos.	B2.1. Utilizar e configurar equipos informáticos identificando os elementos que os configuran e a súa función no conxunto.	- TICB2.1.1. Realiza operacións básicas de organización e almacenamento da información. - TICB2.1.2. Configura elementos básicos do sistema operativo e de accesibilidade do equipo informático.	- CD. - CMCCT. - CAA. - CD. - CMCCT.
f.	B2.2. Instalación e eliminación de software de propósito xeral.	B2.2. Xestionar a instalación e eliminación de software de propósito xeral.	TICB2.2.1. Resolve problemas vinculados aos sistemas operativos e aos programas e aplicacións vinculados aos mesmos.	- CD. - CMCCT. - CAA.
- a. - f.	B2.3. Utilización de software de comunicación entre equipos e sistemas.	B2.3. Utilizar software de comunicación entre equipos e sistemas.	TICB2.3.1. Administra o equipo con responsabilidade e coñece aplicacións de comunicación entre dispositivos.	- CD. - CMCCT.
f.	B2.4. Arquitectura dun ordenador: Componentes básicos e características.	B2.4. Coñecer a arquitectura dun ordenador, identificando os seus compoñentes básicos e describindo as súas características.	TICB2.4.1. Analiza e coñece diversos compoñentes físicos dun ordenador, as súas características técnicas e as conexións entre eles.	- CD. - CMCCT.
f.	B2.5. Elementos e sistemas para a comunicación con e sen fíos.	B2.5. Analizar os elementos e sistemas que configuran a comunicación con e sen fíos.	TICB2.5.1. Describe as diferentes formas de conexión na comunicación entre dispositivos dixitais.	- CD. - CMCCT. - CCL.
	Bloque 3. Organización, deseño e produción de información dixital			
- f. - g. - h. - i. - k. - m. - a.	- B3.1. Procesos de produción de documentos con aplicacións ofimáticas e de deseño gráfico. Maquetación. Importación de imaxes e gráficos. - B3.2. Formatos abertos e estándares de formato na produción de documentación. - B3.3. Operacións básicas en follas de cálculo. Creación de gráficos. Elaboración de informes sinxelos. - B3.4. Organización da información en bases de datos.	B3.1. Utilizar aplicacións informáticas de escritorio para a produción de documentos.	- TICB3.1.1. Elabora e maqueta documentos de texto con aplicacións informáticas que facilitan a inclusión de táboas, imaxes, fórmulas, gráficos, así como outras posibilidades de deseño e interactúa con outras características do programa. - TICB3.1.2. Produce informes que requiren o emprego	- CD. - CMCCT. - CCL. - CAA. - CSIEE. - CCEC. - CD.

	Tecnoloxías da Información e da Comunicación. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
f.	Realización de consultas básicas e xeración de documentos.		de follas de cálculo, que inclúan resultados textuais, numéricos e gráficos. TICB3.1.3. Elabora bases de datos sinxelas e utiliza a súa funcionalidade para consultar datos, organizar a información e xerar documentos.	- CMCCT. - CCL. - CSIEE. - CD. - CMCCT. - CAA. - CSIEE.
- c. - f. - g. - h. - i. - k. - m.	- B3.5. Tipos de presentacións e estrutura do contido. Deseño da estrutura e de elementos gráficos adecuados para o público obxectivo. Importación de elementos multimedia, de imaxes e de gráficos. - B3.6. Edición e montaxe de materiais audiovisuais a partir de fontes diversas. Captura de imaxe, de audio e de vídeo e conversión a outros formatos. - B3.7. Tratamento básico da imaxe dixital. Exposición, saturación, luminosidade e contraste. Resolución e formatos.	B3.2. Elaborar contidos de imaxe, audio e vídeo e desenvolver capacidades para integralos en diversas producións.	- TICB3.2.1. Integra elementos multimedia, imaxe e texto na elaboración de presentacións adecuando o deseño e a maquetación á mensaxe e ao público obxectivo ao que vai dirixido. - TICB3.2.2. Emprega dispositivos de captura de imaxe, audio e vídeo e mediante software específico edita a información e crea novos materiais en diversos formatos.	- CD. - CMCCT. - CCL. - CAA. - CSIEE. - CCEC. - CSC. - CD. - CMCCT. - CCL. - CAA. - CSIEE.
	Bloque 4. Seguridade informática			
- a. - f.	- B4.1. Procedementos de intercambio de información entre dispositivos físicos de características técnicas diversas. - B4.2. Riscos de seguridade para sistemas, aplicacións e datos. Hábitos de protección. - B4.3. Medidas de seguridade activa e pasiva. Actualización do software. Antivirus e devasas.	B4.1. Adopta condutas de seguridade activa e pasiva na protección de datos e no intercambio de información.	- TICB4.1.1. Analiza e coñece diversos dispositivos físicos e as características técnicas, de conexiónado e de intercambio de información entre eles. - TICB4.1.2. Coñece os riscos de seguridade e emprega hábitos de protección adecuados. - TICB4.1.3. Describe a importancia da actualización do software, o emprego de antivirus e de devasas para garantir a seguridade.	- CD. - CMCCT. - CD. - CMCCT. - CD. - CMCCT. - CCL.
	Bloque 5. Publicación e difusión de contidos			
- b. - f.	B5.1. Compartición de recursos en redes locais e na Internet.	B5.1. Utilizar diversos dispositivos de intercambio de información coñecendo as características da comunicación ou conexión entre eles.	TICB5.1.1. Realiza actividades que requiren compartir recursos en redes locais e virtuais.	- CD. - CMCCT. - CAA.

	Tecnoloxías da Información e da Comunicación. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
				CSC.
- a. - f. - g. - h. - i. - k. - m.	B5.3. Deseño de páxinas web sinxelas.	B5.2. Elaborar e publicar contidos na web integrando información textual, numérica, sonora e gráfica.	TICB5.2.1. Integra e organiza elementos textuais e gráficos en estruturas hipertextuais.	- CD. - CMCCT. - CCL. - CAA.
			TICB5.2.2. Deseña páxinas web e coñece os protocolos de publicación, baixo estándares adecuados e con respecto aos dereitos de propiedade.	- CD. - CMCCT. - CCL. - CSC. - CSIEE. - CCEC.
- a. - b. - c. - g. - h. - i. - k. - m.	- B5.4. Creación e publicación na web. Estándares de publicación. - B5.5. Traballo colaborativo con servizos na nube e coas ferramentas TIC de carácter social.	B5.3. Coñecer os estándares de publicación e empregarlos na produción de páxinas web e coas ferramentas TIC de carácter social.	TICB5.3.1. Participa colaborativamente en diversas ferramentas TIC de carácter social e xestiona os propios.	- CD. - CMCCT. - CCL. - CAA. - CSIEE. - CSC.
	Bloque 6. Internet, redes sociais, hiperconexión			
- a. - b. - f. - g. - h. - i. - k. - m.	- B6.1. Creación e publicación na web de materiais multiplataforma accesibles. - B6.2. Recursos e plataformas de formación a distancia, emprego e saúde. - B6.3. Administración electrónica e comercio electrónico: os intercambios económicos e a seguridade. - B6.4. Sincronización entre dispositivos móbiles e ordenadores.	B6.1. Desenvolver hábitos no uso de ferramentas que permitan a accesibilidade ás producións desde diversos dispositivos móbiles.	TICB6.1.1. Elabora materiais para a web que permiten a accesibilidade á información multiplataforma.	- CD. - CMCCT. - CSIEE.
			TICB6.1.2. Realiza intercambio de información en distintas plataformas nas que está rexistrado e que ofrecen servizos de formación, ocio, etc.	- CD. - CMCCT. - CCL. - CAA. - CSC.
			TICB6.1.3. Sincroniza a información entre un dispositivo móbil e outro dispositivo.	- CD. - CMCCT.
- a. - b. - f.	B6.5. Redes sociais. Privacidade e seguridade persoal na interacción en redes sociais.	B6.2. Empregar o sentido crítico e desenvolver hábitos adecuados no uso e intercambio da información a través de redes sociais e plataformas.	TICB6.2.1. Participa activamente en redes sociais con criterios de seguridade.	- CD. - CMCCT. - CCL.

	Tecnoloxías da Información e da Comunicación. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- g. - h. - i. - k. - m.				- CAA. - CSC. - CSIEE.
- f. - k. - m.	B6.6. Utilización de canles de distribución de contidos multimedia para distribución de materiais propios.	B6.3. Publicar e relacionar mediante hiperenlaces información en canais de contidos multimedia, presentacións, imaxe, audio e vídeo.	TICB6.3.1. Emprega canais de distribución de contidos multimedia para aloxar materiais propios e enlazalos noutras producións.	- CD. - CMCCT. - CCL. - CSC.

1º de bacharelato

	Tecnoloxías da Información e da Comunicación I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. A sociedade da información e o ordenador			
- a. - d. - g. - h. - i. - j. - k.	- B1.1. Concepto de sociedade da información. - B1.2. O sector TIC: composición e características.	B1.1. Analizar e valorar as influencias das tecnoloxías da información e da comunicación na transformación da sociedade actual, tanto nos ámbitos da adquisición do coñecemento como nos da produción.	- TIC1B1.1.1. Describe as diferenzas entre o que se considera sociedade da información e sociedade do coñecemento. - TIC1B1.1.2. Explica que novos sectores económicos apareceron como consecuencia da xeneralización das tecnoloxías da información e da comunicación.	- CD. - CCL. - CSC. - CD. - CSIEE. - CSC.
	Bloque 2. Arquitectura de ordenadores			
- a. - d. - g. - i. - j.	- B2.1. Bloques funcionais dun sistema microinformático e compoñentes de cada bloque funcional. - B2.2. Compoñentes dos sistemas microinformáticos - B2.3. Periféricos básicos - B2.4. Dispositivos de almacenamento. Características e tipos. - B2.5. Dispositivos de memoria. Características e tipos.	B2.1. Configurar ordenadores e equipos informáticos identificando os subsistemas que os compoñen, describindo as súas características e relacionando cada elemento coas prestacións do conxunto.	- TIC1B2.1.1. Describe as características dos subsistemas que compoñen un ordenador identificando os seus principais parámetros de funcionamento. - TIC1B2.1.2. Realiza esquemas de interconexión dos bloques funcionais dun ordenador describindo a contribución de cada un deles ao funcionamento integral do sistema. - TIC1B2.1.3. Describe dispositivos de almacenamento masivo utilizados en sistemas de ordenadores recoñe-	- CD. - CMCCT. - CCL. - CD. - CMCCT. - CCL. - CD.

Tecnoloxías da Información e da Comunicación I. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			cendo a súa importancia na custodia da información.	■ CMCCT. ■ CCL.
			■ TIC1B2.1.4. Describe os tipos de memoria utilizados en ordenadores analizando os parámetros que as definen e a súa achega ao rendemento do conxunto.	■ CD. ■ CMCCT. ■ CCL.
■ a. ■ b. ■ d. ■ g. ■ i. ■ j.	■ B2.6. Sistema operativo: elementos e estrutura. Clasificación, funcións e procesos do sistema operativo. Sistemas operativos actuais. ■ B2.7. Instalación e actualización de sistemas operativos e de aplicacións de software.	■ B2.2. Instalar e utilizar software de propósito xeral e de aplicación avaliando as súas características e contornos de aplicación.	■ TIC1B2.2.1. Elabora un diagrama da estrutura dun sistema operativo relacionando cada unha das partes coas funcións que realiza.	■ CD. ■ CMCCT.
			■ TIC1B2.2.2. Instala sistemas operativos e programas de aplicación para a resolución de problemas en ordenadores persoais seguindo instrucións do fabricante.	■ CD. ■ CMCCT. ■ CAA.
Bloque 3. Software para sistemas informáticos				
■ a. ■ b. ■ d. ■ e. ■ f. ■ g. ■ h ■ i. ■ j. ■ k. ■ l.	■ B3.1. Deseño e utilización de bases de datos sinxelas. ■ B3.2. Elaboración de documentos mediante procesadores de texto. ■ B3.3. Elaboración de presentacións. ■ B3.4. Presentación ao público: conexión a un proxector e configuración. ■ B3.5. Resolución de problemas mediante follas de cálculo. ■ B3.6 Deseño e edición de Imaxes en 2D e 3D. ■ B3.7. Creación de contidos audiovisuais. Elaboración de guiños, captura de son e de imaxes, edición e montaxe. ■ B3.8. As redes de intercambio como fonte de recursos multimedia. Dereitos que amparan as producións alleas.	■ B3.1. Utilizar aplicacións informáticas de escritorio ou web, como instrumentos de resolución de problemas específicos.	■ TIC1B3.1.1. Deseña bases de datos sinxelas e /ou extrae información, realizando consultas, formularios e informes.	■ CD. ■ CMCCT. ■ CAA. ■ CSIEE. ■ CCEC.
			■ TIC1B3.1.2. Elabora informes de texto que integren texto e imaxes aplicando as posibilidades das aplicacións e tendo en conta o destinatario.	■ CD. ■ CMCCT. ■ CCL. ■ CAA. ■ CSIEE. ■ CSC. ■ CCEC.
			■ TIC1B3.1.3. Elabora presentacións que integren texto, imaxes e elementos multimedia, adecuando a mensaxe ao público obxectivo ao que está destinado.	■ CD. ■ CMCCT. ■ CCL. ■ CAA. ■ CSIEE. ■ CSC. ■ CCEC.
			■ TIC1B3.1.4. Resolve problemas que requiran a utiliza-	■ CD.

	Tecnoloxías da Información e da Comunicación I. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			ción de follas de cálculo xerando resultados textuais, numéricos e gráficos.	■ CMCCT. ■ CAA. ■ CSIEE. ■ CCEC.
			■ TIC1B3.1.5. Deseña elementos gráficos en 2D e 3D para comunicar ideas.	■ CD. ■ CMCCT. ■ CCL. ■ CAA. ■ CSIEE. ■ CSC. ■ CCEC.
			■ TIC1B3.1.6. Realiza pequenas películas integrando son, vídeo e imaxes, utilizando programas de edición de arquivos multimedia.	■ CD. ■ CMCCT. ■ CCL. ■ CAA. ■ CSIEE. ■ CSC. ■ CCEC.
	Bloque 4. Redes de ordenadores			
■ b. ■ d. ■ g. ■ i. ■ j.	■ B4.1. Configuración básica de redes locais: características, tipos, topoloxías e arquitecturas.	■ B 4.1. Analizar as principais topoloxías utilizadas no deseño de redes de ordenadores relacionándoas coa área de aplicación e coas tecnoloxías empregadas.	■ TIC1B4.1.1. Debuxa esquemas de configuración de pequenas redes locais seleccionando as tecnoloxías en función do espazo físico dispoñible.	■ CD. ■ CMCCT. ■ CAA. ■ CSIEE.
■ d. ■ g. ■ i. ■ j.	■ B4.2. Cables e conectores: características e tipoloxía. Normalización. ■ B4.3. Elementos das redes de datos: ubicacións, dispositivos e adaptadores de interconexión de redes con e sen fíos, configuración básica destes. ■ B4.4. Despregamento de redes locais sen fíos: elementos, medios de transmisión, protocolos e recomendacións.Seguridade básica.	■ B4.2. Analizar a función dos equipos de conexión que permiten realizar configuracións de redes e a súa interconexión con redes de área extensa.	■ TIC1B4.2.1. Realiza unha análise comparativa entre diferentes tipos de cables utilizados en redes de datos.	■ CD. ■ CMCCT. ■ CCL.
			■ TIC1B4.2.2. Realiza unha análise comparativa entre tecnoloxía con e sen fíos indicando posibles vantaxes e inconvenientes.	■ CD. ■ CMCCT. ■ CCL.
			■ TIC1B4.2.3. Explica a funcionalidade dos diferentes elementos que permiten configurar redes de datos indi-	■ CD.

Tecnoloxías da Información e da Comunicación I. 1º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			cando as súas vantaxes e inconvenientes principais.	- CMCCT. - CCL.
- d. - g. - i. - j.	B4.5. Niveis do modelo OSI: funcións dos niveis, protocolos e dispositivos.	B4.3. Describir os niveis do modelo OSI, relacionándoos coas súas funcións nunha rede informática.	TIC1B4.3.1. Elabora un esquema de cómo se realiza a comunicación entre os niveis OSI de dous equipos remotos.	- CD. - CMCCT. - CCL.
Bloque 5. Programación				
- b. - d. - g. - i. - j.	- B5.1. Diagramas de fluxo: elementos, símbolos e o seu significado, ferramentas. - B5.2. Identificación dos elementos dun programa informático: Estructuras e bloques fundamentais. - B5.3. Deseño de algoritmos utilizando diagramas de fluxo.	B5.1. Aplicar algoritmos á resolución dos problemas máis frecuentes que se presentan ao traballar con estruturas de datos.	TIC1B5.1.1. Desenvolve algoritmos que permitan resolver problemas aritméticos sinxelos elaborando os correspondentes diagramas de fluxo.	- CD. - CMCCT. - CAA. - CSIEE.
- b. - d. - g. - i. - j.	B5.4. Uso de estruturas de control: operadores, condicións, bloques, estruturas de repetición.	B5.2. Analizar e resolver problemas de tratamento de información dividíndoos en subproblemas e definindo algoritmos que os resollen.	TIC1B5.2.1. Escribe programas que inclúan bucles de programación para solucionar problemas que impliquen a división dun conxunto en partes máis pequenas.	- CD. - CMCCT. - CAA. - CSIEE.
- b. - d. - g. - i. - j.	B5.5. Execución, proba, depuración e documentación de programas.	B5.3. Analizar a estrutura de programas informáticos, identificando e relacionando os elementos propios da linguaxe de programación utilizada.	TIC1B5.3.1. Obtén o resultado de seguir un pequeno programa escrito nun código determinado, partindo de determinadas condicións.	- CD. - CMCCT. - CAA. - CSIEE.
- d. - g. - i. - j.	B5.6. Identificación dos elementos da sintaxe da linguaxe.	B5.4. Coñecer e comprender a sintaxe e a semántica das construcións básicas dunha linguaxe de programación.	TIC1B5.4.1. Define qué se entende por sintaxe dunha linguaxe de programación propoñendo exemplos concretos dunha linguaxe determinada.	- CD. - CMCCT. - CCL.
- b. - d. - g. - i. - j.	- B5.1. Diagramas de fluxo: elementos, símbolos e o seu significado, ferramentas. - B5.2. Identificación dos elementos dun programa informático: Estructuras e bloques fundamentais. - B5.3. Deseño de algoritmos utilizando diagramas de fluxo.	B5.5. Realizar pequenos programas de aplicación nunha linguaxe de programación determinada aplicándoos á solución de problemas reais.	TIC1B5.5.1. Realiza programas de aplicación sinxelos nunha linguaxe determinada que solucionen problemas da vida real.	- CD. - CMCCT. - CAA. - CSIEE. - CSC. - CCEC,

2º de bacharelato

Tecnoloxías da Información e da Comunicación II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Programación				
- d. - g. - i. - j.	B1.1. Estructuras de almacenamento de datos. Tipos de datos. Variables, vectores e matrices. Listas, pilas e colas. Estructuras.	B1.1. Describir as estruturas de almacenamento analizando as características de cada unha delas.	TIC2B1.1.1. Explica as estruturas de almacenamento para diferentes aplicacións tendo en conta as súas características.	- CD. - CMCCT. - CCL.
- b. - d. - g. - i. - j.	- B1.2. Diagramas de fluxo: elementos, símbolos e o seu significado. - B1.3. Deseño de algoritmos con diagramas de fluxo utilizando ferramentas informáticas.	B1.2. Coñecer e comprender a sintaxe e a semántica das construcións dunha linguaxe de programación.	TIC2B1.2.1. Elabora diagramas de fluxo de mediana complexidade usando elementos gráficos e interrelacionándoos entre si para dar resposta a problemas concretos.	- CD. - CMCCT. - CAA. - CSIEE.
- b. - d. - g. - i. - j.	- B1.4. Transformación de diagramas de fluxo en pseudocódigo ou en código fonte. - B1.5. Programación modular: módulos, procedementos, funcións.	B1.3. Realizar programas de aplicación nunha linguaxe de programación determinada aplicándoos á solución de problemas reais.	TIC2B1.3.1. Elabora programas de mediana complexidade definindo o fluxograma correspondente e escribindo o código correspondente.	- CD. - CMCCT. - CAA. - CSIEE.
			TIC2B1.3.2. Descompón problemas de certa complexidade en problemas máis pequenos susceptibles de ser programados como partes separadas.	- CD. - CMCCT. - CAA. - CSIEE.
- b. - d. - g. - i. - j.	B1.6. Uso básico dun contorno de desenvolvemento: edición de programas e xeración de executables.	B1.4. Utilizar contornos de programación para deseñar programas que resolvan problemas concretos.	TIC2B1.4.1. Elabora programas de mediana complexidade utilizando contornos de programación.	- CD. - CMCCT. - CAA. - CSIEE.
- b. - d. - g. - i. - j.	- B1.7. Deseño e realización de probas: tipos de probas e casos de proba. Depuración. - B1.8. Optimización e documentación. Análise de código e refactorización. Repositorios de código e control de versións.	B1.5. Depurar programas informáticos, optimizándoos para a súa aplicación.	TIC2B1.5.1. Obtén o resultado de seguir un programa escrito nun código determinado, partindo de determinadas condicións.	- CD. - CMCCT. - CAA. - CSIEE.
			TIC2B1.5.2. Optimiza o código dun programa dado aplicando procedementos de depuración.	- CD. - CMCCT. - CAA. - CSIEE.

Tecnoloxías da Información e da Comunicación II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a. - b. - d. - g. - i. - j.	- B1.9. Seguridade lóxica: tipos de ameaza e técnicas de vixilancia dos sistemas: protección contra virus, respaldo de información. - B1.10. Seguridade física: protección física das redes. - B1.11. Tipos de código malicioso e usos: virus, troianos, portas traseiras, publicitario.	B1.6. Analizar a importancia que a protección da información posúe na sociedade do coñecemento valorando as repercusións de tipo económico, social ou persoal.	TIC2B1.6.1. Selecciona elementos de protección software para internet relacionándoos cos posibles ataques.	- CD. - CMCCT. - CAA. - CSIE.. - CSC.
			TIC2B1.6.2. Elabora un esquema de bloques cos elementos de protección física fronte a ataques externos para unha pequena rede considerando os elementos hardware de protección	- CD. - CMCCT. - CAA. - CSIEE. - CSC.
			TIC2B1.6.3. Clasifica o código malicioso pola súa capacidade de propagación e describe as características de cada un deles indicando sobre qué elementos actúan.	- CD. - CMCCT. - CCL. - CSC.
	Bloque 2. Publicación e difusión de contidos			
- a. - b. - d. - e. - f. - g. - i. - j. - k.	- B2.1. Linguaxes de marcaxe para a creación de documentos web. - B2.2. Accesibilidade e usabilidade en Internet.	B2.1. Utilizar e describir as características das ferramentas relacionadas coa web social identificando as funcións e posibilidades que ofrecen as plataformas de traballo colaborativo.	TIC2B2.1.1. Deseña páxinas web e blogs con ferramentas específicas analizando as características fundamentais relacionadas coa accesibilidade e a usabilidade das mesmas e tendo en conta a función á que está destinada.	- CD. - CMCCT. - CCL. - CCA. - CSIEE. - CSC. - CCEC.
- a. - b. - d. - e. - f. - g. - i. - j. - k.	B2.3. Ferramentas de xestión de contidos da web 2.0.	B2.2. Elaborar e publicar contidos na web integrando información textual, gráfica e multimedia tendo en conta a quen vai dirixido e o obxectivo que se pretende conseguir.	TIC2B2.2.1. Elabora traballos utilizando as posibilidades de colaboración que permiten as tecnoloxías baseadas na web 2.0.	- CD. - CMCCT. - CCL. - CAA. - CSIEE. - CSC. - CCEC.
a.	B2.4. Características da web 2.0.	B2.3. Analizar e utilizar as posibilidades que nos ofrecen	TIC2B2.3.1. Explica as características relevantes da web	CD.

Tecnoloxías da Información e da Comunicación II. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- b. - d. - g. - i. - j. - k.		as tecnoloxías baseadas na web 2.0 e sucesivos desenvolvementos aplicándoas ao desenvolvemento de traballos colaborativos.	2.0 e os principios nos que esta se basea.	- CMCCT. - CCL. - CSC. - CCEC.
Bloque 3. Seguridade				
- a. - b. - d. - g. - h. - i. - j.	B3.1 Medidas físicas e lóxicas de seguridade en redes: devasas, copias de seguridade, sistemas de control de acceso, monitorización de sistemas, análise de logs.	B3.1. Adoptar as condutas de seguridade activa e pasiva que posibiliten a protección dos datos e do propio individuo nas súas interaccións en internet e na xestión de recursos e aplicacións locais.	TIC2B3.1.1. Elabora un esquema de bloques cos elementos de protección física fronte a ataques externos para unha pequena rede considerando tanto os elementos hardware de protección como as ferramentas software que permiten protexer a información.	- CD. - CMCCT. - CCL. - CAA. - CSIEE. - CSC. - CCEC.

2.2.23 Valores Éticos

Introdución

A materia de Valores Éticos ten coma obxectivo básico orientar o alumnado adolescente na escolla do seu proxecto de vida persoal. A orientación de Valores Éticos permitirá que ese proxecto se vaia enchendo de xeito acorde coa racionalidade práctica. Isto supón que o proxecto, por racional, vai requirir de virtudes intelectuais coma o rigor, a coherencia, a honradez intelectual, ou o apego á realidade. Pola dimensión práctica desa racionalidade o proxecto requirirá que o alumnado vaia construíndo, desde a reflexión, un código ético de valores e normas que determinarán as súas decisións para guiar a súa conduta de tal xeito que realce a súa dignidade persoal, e, ao mesmo tempo, permita a súa realización plena e feliz como persoas e a promoción de relacións sociais marcadas polo recoñecemento das outras persoas, o respecto cara a elas, e pola finalidade de acadar cotas cada vez maiores de xustiza, tanto no nivel máis próximo á persoa como no nivel global.

No plano didáctico, Valores Éticos contribúe á consecución das competencias clave. Resulta evidente que o obxectivo de acadar maiores competencias sociais e cívicas está na súa propia constitución como materia. Pero a reflexión ética tamén require da posta en práctica da competencia comunicación lingüística, pola necesidade de rigor e claridade na exposición das propias ideas, e da capacidade dialóxica para comprender os puntos de vista alleos e aprender deles. Tamén resulta indispensable fomentar tanto a competencia aprender a aprender como sentido da iniciativa e espírito emprendedor, pois ambas inciden na necesidade de crecemento persoal, tanto na orde do exercicio dos procesos cognitivos como na do aprecio pola creatividade, o sentido crítico e o non estancamento. Para a reflexión ética, ademais, é necesario coñecer e dialogar con pensadores que, coas súas teorías antropolóxicas, éticas e políticas, foron moldeando tanto a nosa cultura como os valores de respecto, non violencia, liberdade, igualdade entre as persoas, solidariedade e pluralismo; valores que son o corazón da DUDH. É desde eses valores que tamén se analiza o traballo científico e tecnolóxico, polo que tamén se traballa a competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, non desde unha perspectiva substantiva, pero si desde a análise da actividade científico-tecnolóxica como actividade que debe ser acorde a valores éticos universais, tanto nos seus procedementos como nos resultados que dela se poidan obter. Por último, a materia préstase a desenvolver nos alumnos e nas alumnas, tanto en traballos colaborativos como en tarefas individuais, a competencia dixital, que lles permita acceder e seleccionar información, procesala e plasmar as súas creacións en produtos cunha innegable capacidade para a comunicación.

Apuntamos, tamén, a oportunidade que nos brinda a materia para por en práctica metodoloxías didácticas activas e contextualizadas que faciliten a participación do alumnado en traballos cooperativos, a realización de tarefas, a aprendizaxe baseada en problemas, estudo de casos, traballo por retos, ... metodoloxías todas elas que confiren ao alumnado papel de axentes activos da súa propia formación.

Poucas materias afondan no tratamento dos elementos transversais do currículo coma a de Valores Éticos, tendo algún deses elementos, como a Educación Cívica e Constitucional, como parte nuclear, e necesitando o concurso dos outros, como a comprensión lectora, a corrección na expresión oral e escrita, o uso de ferramentas para a comunicación audiovisual e outros elementos TIC, ou a aposta polo emprendemento como antítese do estancamento e a pasividade. Pero, ademais, na materia abórdanse temas como o desenvolvemento sostible, o abuso e maltrato de persoas con discapacidade ou o fomento da igualdade de oportunidades, porque nestes e outros é a reflexión ética quen ten que orientar a nosa conduta.

O currículo da materia está estruturado en seis bloques temáticos con enfoques, perspectivas e niveis de fondura diferente. Son os seguintes: a dignidade da persoa; a comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais; a reflexión ética; a xustiza e a política; os valores éticos, o dereito, a DUDH e outros tratados internacionais sobre dereitos humanos, e, por último, os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía. As diferenzas entre bloques e o ter en conta os dis-

tintos momentos do desenvolvemento cognitivo do alumnado nesta etapa foron os motivos determinantes de que, no currículo do 1º ciclo, os alumnos e as alumnas de 1º de ESO traballen o referido á personalidade e á súa constitución, a ineludibilidade dos problemas morais, e a introdución á reflexión ética e política. En 2º de ESO abórdanse as achegas que, no campo da reflexión moral, fixeron os grandes pensadores e filósofos da historia, así como as conexións necesarias entre o campo da Ética, o do Dereito e o da Política; conexións nas que o concepto de xustiza ocupa un papel central. En 3º de ESO, curso final do ciclo, os temas atinxen á configuración da vida social e política, poñendo como criterio ético básico dunha sociedade xusta o respecto á DUDH e os valores que a conforman, contemplando como tanto a Constitución Española como o Estatuto de Autonomía de Galicia se axustan e enriquecen ese criterio. No 4º curso da etapa retómanse xa, pero desde un nivel de fondura superior, todos os temas que foron xurdindo nos cursos previos, tendo como horizonte que o alumnado, ao final da etapa, estea xa capacitado para levar a cabo o proxecto máis importantes daqueles nos que se embarcarán: o dunha vida persoal e social digna e satisfactoria.

1º de ESO

	Valores éticos. 1º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. A dignidade da persoa			
- a - d - h	- B1.1. O concepto problemático de persoa. O significado etimolóxico. - B1.2. As características da persoa: independencia, racionalidade e liberdade. - B1.3. A dignidade da persoa: a persoa como ser moral.	B1.1. Construír un concepto de persoa, consciente de que esta é indefinible, valorando a dignidade que posúe polo feito de ser libre.	VEB1.1.1. Sinala as dificultades para definir o concepto de persoa analizando o seu significado etimolóxico.	CCL
			VEB1.1.2. Describe as características principais da persoa: substancia independente, racional e libre.	CCL
			VEB1.1.3. Explica e valora a dignidade da persoa que, como ente autónomo, se converte nun "ser moral".	CSC
- a - b - d - e - g - h	- B1.4. A adolescencia: crise de identidade, formación de grupos e influencia do grupo no adolescente. - B1.5. O desenvolvemento da autonomía persoal na adolescencia. Control da conduta e escolla de valores éticos.	B1.2. Comprender a crise da identidade persoal que xorde na adolescencia e as súas causas, describindo as características dos grupos que forman e a influencia que exercen sobre os seus membros, coa finalidade de tomar conciencia da necesidade que ten, para seguir medrando moralmente e pasar á vida adulta, do desenvolvemento da súa autonomía persoal e do control da súa conduta.	VEB1.2.1. Coñece información, de fontes diversas, arredor dos grupos de adolescentes, a súas características e a influencia que exercen sobre os seus membros na determinación da súa conduta, realizando un resumo coa información obtida.	CAA
			VEB1.2.2. Elabora conclusións sobre a importancia que ten para o adolescente desenvolver a autonomía persoal e ter o control da súa propia conduta conforme aos valores éticos libremente elixidos.	CSIEE
- a - f - g - j	B1.6. A personalidade: factores xenéticos, sociais, culturais e do contorno medioambiental que inflúen na súa construción. A capacidade de autodeterminación no ser humano.	B1.3. Describir en que consiste a personalidade e valorar a importancia de enriquecela con valores e virtudes éticas, mediante o esforzo e a votade persoal.	VEB1.3.1. Identifica en que consiste a personalidade, os factores xenéticos, sociais, culturais e do entorno medioambiental que inflúen na súa construción e aprecia a capacidade de autodeterminación no ser humano.	CSC
- a - d - g - h	B1.7. A razón e a liberdade na estruturación da personalidade e na escolla dos valores éticos que a conformarán.	B1.4. Xustificar a importancia que ten o uso da razón e a liberdade no ser humano para determinar "como querer ser", elixindo os valores éticos que desexa incorporar á súa personalidade.	VEB1.4.1. Describe e estima o papel relevante da razón e a liberdade para configurar cos seus propios actos a estrutura da súa personalidade.	CSC
			VEB1.4.2. Realiza unha lista dos valores éticos que estimas como desexables para integralos na túa personalidade, explicando as razóns da túa elección.	CSIEE

	Valores éticos. 1º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a - b - d - e - g - h	- B1.8. A intelixencia emocional e o seu papel no desenvolvemento moral da persoa. - B1.9. Emocións, sentimentos e vida moral. - B1.10. Os valores éticos e a capacidade de autocontrol emocional.	B1.5. Analizar en que consiste a intelixencia emocional e valorar a súa importancia no desenvolvemento moral do ser humano.	VEB1.5.1. Define a intelixencia emocional e as súas características, valorando a súa importancia na construción moral do ente humano.	CCL
			VEB1.5.2.Explica en que consisten as emocións e os sentimentos e como se relacionan coa vida moral.	CCL
			VEB1.5.3. Encontra a relación que existe, disertando en grupo, entre algunhas virtudes e valores éticos e o desenvolvemento das capacidades de autocontrol emocional e automotivación, tales como: a sinceridade, o respecto, a prudencia, a temperanza, a xustiza e a perseveranza, entre outras	CAA
- a - b - d - g - h - k	- B1.11. As habilidades emocionais segundo Goleman. - B1.12. Habilidades emocionais e virtudes éticas. - B1.13. A introspección: o autoconhecimento, o autocontrol, a autonomía.	B1.6. Estimar a importancia do desenvolvemento da intelixencia emocional e a súa influencia na construción da personalidade e o seu carácter moral, sendo capaz de empregar a introspección para recoñecer emocións e sentimentos no seu interior, coa finalidade de mellorar as súas habilidades emocionais.	VEB1.6.1. Comprende en que consisten as habilidades emocionais que, segundo Goleman, debe desenvolver o ser humano e elabora, en colaboración en grupo, un esquema explicativo arredor do tema.	CAA
			VEB1.6.2. Relaciona o desenvolvemento das habilidades emocionais coa adquisición das virtudes éticas, tales como: a perseveranza, a prudencia, a autonomía persoal, a temperanza, a fortaleza da vontade, a honestidade cun mesmo, o respecto á xustiza e a fidelidade aos propios principios éticos, entre outras.	CSC
			VEB1.6.3. Emprega a introspección como medio para recoñecer as propias emocións, sentimentos e estados de ánimo, coa finalidade de ter un maior autocontrol deles e ser capaz de automotivarte, converténdote no dono da propia conduta.	CSIEE
- a - d - g - k	- B1.14. A construción da identidade propia conforme a valores éticos. - B1.15. A persoa como proxecto vital.	B1.7. Comprender e apreciar a capacidade do ser humano, para influir de maneira consciente e voluntaria na construción da súa propia identidade, conforme aos valores éticos e así mellorar a súa autoestima.	VEB1.7.1. Toma conciencia e aprecia a capacidade que posúes para modelar a propia identidade e facer de ti mesmo unha persoa xusta, sincera, tolerante, amable, xenerosa, respectuosa, solidaria, honesta, libre, etc., nunha palabra, digna de ser apreciada por ti mesma.	CSIEE
			VEB1.7.2. Deseña un proxecto de vida persoal conforme ao modelo de persoa que queres ser e os valores éticos que desexas adquirir, facendo que a túa propia vida teña un sentido.	CSIEE
	Bloque 2. A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais			
a	B2.1. A natureza social do ser humano.	B2.1. Coñecer os fundamentos da natureza social do	VEB2.1.1. Explica por que o ser humano é social por	CSC

	Valores éticos. 1º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h	▪ B2.2. A relación dialéctica entre individuo e sociedade ▪ B2.3. Os valores éticos como guías das relacións interpersoais na sociedade.	ser humano e a relación dialéctica que se establece entre este e a sociedade, estimando a importancia da súa vida social dirixida polos valores éticos	natureza e valora as consecuencias que ten este feito na súa vida persoal e moral.	
			▪ VEB2.1.2. Discirne e expresa, en pequenos grupos, sobre a influencia mutua que se establece entre o individuo e a sociedade.	▪ CCL
			▪ VEB2.1.3. Aporta razóns que fundamenten a necesidade de establecer uns valores éticos que guíen as relacións interpersoais e utiliza a iniciativa persoal para elaborar, mediante soportes informáticos, unha presentación gráfica das túas conclusións sobre este tema.	▪ CD ▪ CSIEE
▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h	▪ B2.4. O proceso de socialización: a interiorización de valores e normas morais. ▪ B2.5. Os valores inculcados polos axentes sociais na configuración da personalidade. ▪ B2.6. A necesidade da crítica racional para acadar valores éticos universais, exemplificados na DUDH e baseados na dignidade humana.	B2.2. Describir e valorar a importancia da influencia do entorno social e cultural no desenvolvemento moral da persoa, a través da análise do papel que desempeñan os axentes sociais.	VEB2.2.1. Describe o proceso de socialización e valora a súa importancia na interiorización individual dos valores e normas morais que rexen a conduta da sociedade na que vives.	▪ CCEC
			VEB2.2.2. Exemplifica, en colaboración en grupo, a influencia que teñen na configuración da personalidade os valores morais inculcados polos axentes sociais, entre eles: a familia, a escola, os amigos e os medios de comunicación masiva, elaborando un esquema e conclusións, utilizando soportes informáticos.	▪ CAA ▪ CD
			VEB2.2.3. Xustifica e aprecia a necesidade da crítica racional, como medio indispensable para adecuar os costumes, normas, valores, etc., do teu medio, aos valores éticos universais establecidos na DUDH, rexeitando todo o que atente contra a dignidade do humano e os seus dereitos fundamentais.	▪ CSC
▪ a ▪ h	▪ B2.7. A diferenza entre a vida privada (regulada pola Ética) e a vida pública (regulada polo Dereito). Os límites da liberdade nos dous ámbitos.	▪ B2.3. Distinguir, na persoa, os ámbitos da vida privada e da vida pública, a primeira regulada pola Ética e a segunda polo Dereito, coa finalidade de identificar os límites da liberdade persoal e social.	▪ VEB2.3.1. Define os ámbitos da vida privada e a pública, así como o límite da liberdade humana, en ambos os dous casos.	▪ CCL
▪ a ▪ b ▪ d ▪ h	▪ B2.8. As habilidades emocionais de Goleman e os valores éticos que atinxen ás relacións humanas.	▪ B2.4. Relacionar e valorar a importancia das habilidades da intelixencia emocional, sinaladas por Goleman, en relación coa vida interpersoal e establecer o seu vínculo con aqueles valores éticos que enriquecen as relacións humanas.	▪ VEB2.4.1. Comprende a importancia que, para Goleman, teñen a capacidade de recoñecer as emocións alleas e a de controlar as relacións interpersoais, elaborando un resumo esquemático sobre o tema.	▪ CAA
▪ a ▪ b	▪ B2.9. A asertividade fronte á agresividade e á inhibición.	▪ B2.5. Utilizar a conduta asertiva e as habilidades sociais, coa finalidade de incorporar á súa personalidade de algúns valores e virtudes éticas necesarias no de-	▪ VEB2.5.1. Explica en que consiste a conduta asertiva, facendo unha comparación co comportamento agresivo ou inhibido e adopta como principio moral fundamental,	▪ CSIEE

	Valores éticos. 1º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - g - h	- B2.10. A asertividade e o respecto á dignidade das outras persoas. - B2.11. A asertividade e outras habilidades sociais	senvolvemento dunha vida social máis xusta e enriquecedora.	- nas relacións interpersoais, o respecto á dignidade das persoas. - VEB2.5.2. Mostra, nas relacións interpersoais, unha actitude de respecto cara aos dereitos que todo ser humano ten a sentir, pensar e actuar de forma diferente, a equivocarse, a gozar do tempo de descanso, a ter unha vida privada, a tomar as súas propias decisións, etc., e especificamente a ser valorado de forma especial polo simple feito de ser persoa, sen discriminar nin menosprezar a ninguén, etc. - VEB2.5.3. Emprega en diálogos curtos reais ou inventados, habilidades sociais, tales como: a empatía, a escoita activa, a interrogación asertiva, entre outras, coa finalidade de que aprendas a utilízalos de forma natural na túa relación cos demais. - VEB2.5.4. Exercita algunhas técnicas de comunicación interpersoal, mediante a realización de diálogos orais, tales como: a forma axeitada de dicir non, o disco raído, o banco de néboa, etc., co obxecto de dominálas e poder utilízalas no momento adecuado.	- CSC - CAA - CSIEE
- a - b - d - h	- B2.12. Valores e virtudes éticas nas relacións interpersoais. - B2.13. O deber moral e cívico do auxilio.	B2.6. Xustificar a importancia que teñen os valores e virtudes éticas para conseguir unhas relacións interpersoais xustas, respectuosas e satisfactorias.	- VEB2.6.1. Identifica a adquisición das virtudes éticas como unha condición necesaria para lograr unhas boas relacións interpersoais, entre elas: a prudencia, a lealdade, a sinceridade, a xenerosidade, etc. - VEB2.6.2. Elabora unha lista con algúns valores éticos que deben estar presentes nas relacións entre o individuo e a sociedade, tales como: responsabilidade, compromiso, tolerancia, pacifismo, lealdade, solidariedade, prudencia, respecto mutuo e xustiza, entre outros. - VEB2.6.3. Destaca o deber moral e cívico que toda persoa ten de prestar auxilio e socorro a todo aquel cuxa vida, liberdade e seguridade estean en perigo de forma inminente, colaborando na medida das súas posibilidades, a prestar primeiros auxilios, en casos de emerxencia.	- CSC - CCL - CSC
	Bloque 3. A reflexión ética			
a	B3.1. Diferenzas entre ética e moral. A importancia da reflexión ética.	B3.1. Distinguir entre ética e moral, sinalando as semellanzas e diferenzas existentes entre elas e esti-	VEB3.1.1. Recoñece as diferenzas que hai entre a ética e a moral.	CCEC

	Valores éticos. 1º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - h		mando a importancia da reflexión ética, como un saber práctico necesario para guiar de forma racional a conduta do ser humano a súa plena realización.	VEB3.1.2. Aporta razóns que xustifiquen a importancia da reflexión ética.	CCL
- a - d - f - h	B3.2. A conduta instintiva animal e o comportamento racional, libre e moral do ser humano..	B3.2. Destacar o significado e importancia da natureza moral do ser humano, tomando conciencia da necesidade que ten de normas éticas.	VEB3.2.1. Distingue entre a conduta instintiva do animal e o comportamento racional e libre do ser humano, destacando a magnitude das súas diferenzas e apreciando as consecuencias que estas teñen na vida das persoas.	CMCCT
- a - b - d - e - f - g - h	- B3.3. A liberdade e o concepto de persoa. - B3.4. Influencia na liberdade da intelixencia e da vontade. - B3.5. Factores biolóxicos, psicolóxicos, sociais, culturais e ambientais, que inflúen no desenvolvemento da intelixencia e a vontade, especialmente o papel da educación.	B3.3. Recoñecer que a liberdade constitúe a raíz da estrutura moral na persoa e apreciar o papel que a intelixencia e a vontade teñen como factores que incrementan a capacidade de autodeterminación.	VEB3.3.1. Describe a relación que existe entre a liberdade e o concepto de persoa	CCL
			VEB3.3.2. Analiza e valora a influencia que teñen na liberdade persoal a intelixencia, que nos permite coñecer posibles opcións para elixir, e a vontade, que nos dá a fortaleza suficiente para facer o que temos decidido facer.	CSIEE
			VEB3.3.3. Analiza algúns factores biolóxicos, psicolóxicos, sociais, culturais e ambientais, que inflúen no desenvolvemento da intelixencia e a vontade, especialmente o papel da educación, expoñendo as súas conclusións de forma clara, mediante unha presentación realizada con soportes informáticos e audiovisuais.	CMCCT
- a - b - d - e - h	- B3.6. Os valores. O seu papel na vida individual e colectiva. - B3.7. Clases de valores. - B3.8. As xerarquías de valores.	B3.4. Xustificar e apreciar o papel dos valores na vida persoal e social, resaltando as súas características, clasificación e xerarquía, coa finalidade de comprender a súa natureza e a súa importancia.	VEB3.4.1. Explica que son os valores, as súas principais características e aprecia a súa importancia na vida individual e colectiva das persoas.	CCL
			VEB3.4.2. Busca e selecciona información sobre a existencia de diferentes clases de valores, tales como: relixiosos, afectivos, intelectuais, vitais, etc.	CCEC
			VEB3.4.3. Realiza, en traballo en grupo, unha xerarquía de valores, explicando a súa fundamentación racional, mediante unha exposición usando medios informáticos ou audiovisuais.	CD
- a - d - h	B3.9. O carácter distintivo dos valores éticos.	B3.5. Resaltar a importancia dos valores éticos, as súas especificacións e a súa influencia na vida persoal e social do ser humano, destacando a necesidade de ser recoñecidos e respectados por todos.	VEB3.5.1. Explica a diferenza entre os valores éticos e o resto dos valores e valora a importancia para a persoa dos valores éticos.	CSC
a	B3.10. Os valores e as normas éticas e os seus efectos	B3.6. Tomar conciencia da importancia dos valores e normas éticas, como guía da conduta individual e so-	VEB3.6.1. Destaca algunhas das consecuencias negativas que, a nivel individual e comunitario, ten a	CSC

	Valores éticos. 1º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d - e - g - h	beneficiosos para a persoa e para a comunidade.	cial, asumindo a responsabilidade de difundilos e promoverlos polos beneficios que aportan á persoa e á comunidade.	ausencia de valores e normas éticas, tales como: o egoísmo, a corrupción, a mentira, o abuso de poder, a intolerancia, a insolidariedade, a violación dos dereitos humanos, etc. VEB3.6.2. Emprende, utilizando a iniciativa persoal e a colaboración en grupo, a organización e desenvolvemento dunha campaña no teu medio, co fin de promover o recoñecemento dos valores éticos como elementos fundamentais do pleno desenvolvemento persoal e social.	CSIEE
	Bloque 4. A xustiza e a política			
	Bloque 5. Os valores éticos, o Dereito, a DUDH e outros tratados internacionais sobre dereitos humanos			
- a - c - d - h	B5.1. O Preámbulo da DUDH: a dignidade das persoas como fundamento dos seus dereitos universais, inalienables e innatos.	B5.1. Identificar, no preámbulo da DUDH, o respecto á dignidade das persoas e os seus atributos esenciais como o fundamento do que derivan todos os dereitos humanos.	VEB5.1.1. Explica e aprecia en que consiste a dignidade que esta declaración recoñece ao ser humano como persoa, posuidora duns dereitos universais, inalienables e innatos, mediante a lectura do seu preámbulo.	CCL
- a - b - c - d - e - g - h	- B5.2. Os dereitos da muller: patróns económicos e socioculturais que fomentaron a violencia e desigualdade de xénero. - B5.3. Os dereitos da infancia.	B5.2. Estimar a importancia do problema actual do exercicio dos dereitos da muller e do neno en grande parte do mundo, coñecendo as súas causas e tomando conciencia deles coa finalidade de promover a súa solución.	- VEB5.2.1. Dá razóns sobre a orixe histórica do problema dos dereitos da muller, recoñecendo os patróns económicos e socioculturais que fomentaron a violencia e desigualdade de xénero. - VEB5.2.2. Xustifica a necesidade de actuar en defensa dos dereitos da infancia, loitando contra a violencia e o abuso do que nenos e nenas son vítimas no século XXI, tales como o abuso sexual, o traballo infantil, ou a súa utilización como soldados, etc. - VEB5.2.3. Emprende, en colaboración en grupo, a elaboración dunha campaña contra a discriminación da muller e a violencia de xénero no seu medio familiar, escolar e social, avaliando os resultados obtidos.	- CSC - CSC - CCEC
- a - d - e - g	B5.4. As organizacións que traballan polos dereitos humanos: institucións internacionais e ONGs	B5.3. Apreciar o labor que realizan institucións e ONGs que traballan pola defensa dos dereitos humanos, auxiliando a aqueles que por natureza os posúen, mais non teñen a oportunidade de exercelos.	VEB5.3.1. Indaga, en traballo en colaboración, sobre o traballo de institucións e voluntarios que, en todo o mundo, traballan polo cumprimento dos Dereitos Humanos, tales como: Amnistía Internacional e ONGs como Mans Unidas, Médicos sen Fronteiras e Cáritas, entre outros, elaborando e expresando as túas conclusións.	CAA

	Valores éticos. 1º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 6. Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía			

2º de ESO

	Valores éticos. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. A dignidade da persoa			
- a - d - h - j	B1.1. Os distintos conceptos de persoa aportados pola filosofía.	B1.1. Construír un concepto de persoa, consciente de que esta é indefinible, valorando a dignidade que posúe polo feito de ser libre.	VEB1.1.1. Sinala as dificultades para definir o concepto de persoa analizando algunhas definicións aportadas por filósofos.	CCEC
- a - c - d - h - j	B1.2. A visión kantiana: a persoa como suxeito autónomo e como un fin en si mesmo.	B1.2. Identificar os conceptos de heteronomía e autonomía, mediante a concepción kantiana da "persoa" coa finalidade de valorar a súa importancia e aplicala na realización da vida moral.	VEB1.2.1. Explica a concepción kantiana do concepto de "persoa", como suxeito autónomo capaz de ditar as súas propias normas morais.	CSC
			VEB1.2.2. Comenta e valora a idea de Kant ao concibir a persoa como un fin en si mesma, rexeitando a posibilidade de ser tratada por outros como instrumento para acadar fins alleos a ela.	CSC
- a - b - d - h - j	B1.3. A noción aristotélica da virtude: a relación cos actos, os hábitos e o carácter. As virtudes éticas.	B1.3. Entender a relación que existe entre os actos, os hábitos e o desenvolvemento do carácter, mediante a comprensión do concepto de virtude en Aristóteles e, en especial, o relativo ás virtudes éticas pola importancia que teñen no desenvolvemento da personalidade.	VEB1.3.1. Sinala en que consiste a virtude e as súas características en Aristóteles, indicando a relación que ten cos actos, os hábitos e o carácter.	CCEC
			VEB1.3.2. Enumera algúns dos beneficios que, segundo Aristóteles, aportan as virtudes éticas ao ser humano identificando algunhas destas e ordenándoas segundo un criterio racional.	CAA
	Bloque 2. A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais			

	Valores éticos. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a - b - e - g - h	- B2.1. As diferenzas entre Ética e Dereito. - B2.2. Os posibles conflitos entre os valores que regulan a vida privada e aqueles que regulan a vida pública.	B2.1. Distinguir, na persoa, os ámbitos da vida privada e da vida pública, a primeira regulada pola Ética e a segunda polo Dereito, coa finalidade de identificar os límites da liberdade persoal e social.	- VEB2.1.1. Distingue entre os ámbitos de acción que corresponden á Ética e ao Dereito, expoñendo as súas conclusións mediante unha presentación elaborada con medios informática. - VEB2.1.2. Reflexiona arredor do problema da relación entre estes dous campos, o privado e o público e a posibilidade de que exista un conflito de valores éticos entre ambos os dous, así como a forma de encontrar unha solución baseada nos valores éticos, exemplificando de maneira concreta tales casos e expoñendo as súas posibles solucións fundamentadas eticamente.	- CD - CSIEE
	Bloque 3. A reflexión ética			
- a - d - h	- B3.1. A diferenza entre Ética e Moral. - B3.2. A reflexión ética como guía racional de conduta.	B3.1. Distinguir entre ética e moral, sinalando as semellanzas e diferenzas existentes entre elas e estimando a importancia da reflexión ética, como un saber práctico necesario para guiar de forma racional a conduta do ser humano a súa plena realización.	- VEB3.1.1. Recoñece as diferenzas que hai entre a ética e a moral, no que se refire á súa orixe e finalidade. - VEB3.1.2. Aporta razóns que xustifiquen a importancia da reflexión ética, como unha guía racional de conduta necesaria na vida do ser humano, expresando de forma apropiada os argumentos nos que se fundamenta.	- CCL - CSC
- a - b - d - g - h	- B3.3. A estrutura moral da persoa. - B3.4. As etapas do desenvolvemento moral en Piaget e Kohlberg. O paso da heteronomía á autonomía moral.	B3.2. Destacar o significado e importancia da natureza moral do ser humano, analizando as súas etapas de desenvolvemento e tomando conciencia da necesidade que ten de normas éticas, libre e racionalmente asumidas, como guía do seu comportamento.	- VEB3.2.1. Sinala en que consiste a estrutura moral da persoa como ser racional e libre, razón pola que esta é responsable da súa conduta e das consecuencias desta. - VEB3.2.2. Explica as tres etapas do desenvolvemento moral no home, segundo a teoría de Piaget ou a de Kohlberg e as características propias de cada unha delas, destacando como se pasa da heteronomía á autonomía moral.	- CSC - CSC
- a - g - h	B3.5. A liberdade como raíz da estrutura moral da persoa.	B3.3. Recoñecer que a liberdade constitúe a raíz da estrutura moral na persoa e apreciar o papel que a intelixencia e a vontade teñen como factores que incrementan a capacidade de autodeterminación.	VEB3.3.1. Describe a relación que existe entre a liberdade e os conceptos de persoa e estrutura moral.	CCL
- a - b - c - d	- B3.6. Características distintivas dos valores éticos. - B3.7. Os valores éticos e a dignidade humana.	B3.4. Resaltar a importancia dos valores éticos, as súas especificacións e a súa influencia na vida persoal e social do ser humano, destacando a necesidade de ser recoñecidos e respectados por todos.	VEB3.4.1. Describe as características distintivas dos valores éticos, utilizando exemplos concretos deles e apreciando a súa relación esencial coa dignidade humana e a conformación dunha personalidade xusta e satisfactoria.	CCL

	Valores éticos. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- e - g - h			VEB3.4.2. Emprega o espírito emprendedor para realizar, en grupo, unha campaña destinada a difundir a importancia de respectar os valores éticos tanto na vida persoal como social.	CSIEE
- a - b - h - j	- B3.8. As normas. Especificidade das normas éticas. - B3.9. O relativismo moral dos sofistas. - B3.10. O intelectualismo moral en Sócrates e Platón. - B3.11. Relativismo moral vs. obxectivismo moral.	B3.5. Establecer o concepto de normas éticas e apreciar a súa importancia, identificando as súas características e a natureza da súa orixe e validez, mediante o coñecemento do debate ético que existiu entre Sócrates e os sofistas.	VEB3.5.1. Define o concepto de norma e de norma ética distinguíndoa das normas xurídicas, relixiosas, etc.	CSC
			VEB3.5.2. Sinala quen foron os sofistas e algúns dos feitos e razóns nos que se fundamentaba a súa teoría relativista da moral, sinalando as consecuencias que esta ten na vida das persoas.	CCEC
			VEB3.5.3. Coñece os motivos que levaron a Sócrates a afirmar o "intelectualismo moral", explicando en que consiste e a .postura que ten Platón ao respecto	CCEC
			VEB3.5.4. Compara o relativismo e o obxectivismo moral apreciando a vixencia destas teorías éticas na actualidade e expresando opinións de forma argumentada.	CSC
- b - e - g - h - j	- B3.12. A clasificación das teorías éticas: éticas de fins e éticas procedementais. - B3.13. A Ética de Epicuro como ética de fins.	B3.6. Explicar as características e obxectivos das teorías éticas, así como a súa clasificación en éticas de fins e procedementais, sinalando os principios máis destacados do Hedonismo de Epicuro.	VEB3.6.1. Enuncia os elementos distintivos das "teorías éticas" e argumenta a súa clasificación , en éticas de fins e éticas procedementais elaborando un esquema coas súas características máis destacadas.	CAA
			VEB3.6.2. Enuncia os aspectos fundamentais da teoría hedonista de Epicuro e os valores éticos que defende, destacando as características que a identifican como unha ética de fins.	CCEC
			VEB3.6.3. Elabora en colaboración en grupo, argumentos a favor e/ou en contra do epicureísmo, expoñendo as súas conclusións cos argumentos racionais correspondentes.	CAA
- b - h - j	- B3.14. O eudemonismo aristotélico como ética de fins. - B3.15. O ben supremo da persoa en Aristóteles e as tres tendencias da alma.	B3.7. Entender os principais aspectos do eudemonismo aristotélico, identificándoo como unha ética de fins e valorando a súa importancia e vixencia actuais.	VEB3.7.1. Explica o significado do termo "eudemonismo" e o que para Aristóteles significa a felicidade como ben supremo, elaborando e expresando conclusións.	CCL
			VEB3.7.2. Distingue os tres tipos de tendencias que hai no ser humano, segundo Aristóteles, e a súa relación co que el considera como ben supremo da persoa.	CCEC

	Valores éticos. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			■ VEB3.7.3. Aporta razóns para clasificar o eudemonismo de Aristóteles dentro da categoría da ética de fins.	■ CCL
■ b ■ g ■ h ■ j	■ B3.16. O utilitarismo como ética de fins: o principio de utilidade, o concepto de pracer, a compatibilidade do egoísmo individual co altruísmo universal e a localización do valor moral nas consecuencias da acción.	■ B3.8. Comprender os elementos máis significativos da ética utilitarista e a súa relación co Hedonismo de Epicuro, clasificándoa como unha ética de fins e elaborando argumentos que apoién a súa valoración persoal arredor desta formulación ética.	■ VEB3.8.1. Fai unha recensión das ideas fundamentais da ética utilitarista: o principio de utilidade, o concepto de pracer, a compatibilidade do egoísmo individual co altruísmo universal e a localización do valor moral nas consecuencias da acción, entre outras.	■ CCL
			■ VEB3.8.2. Enumera as características que fan do utilitarismo e do epicureísmo unhas éticas de fins.	■ CCEC
			■ VEB3.8.3. Argumenta racionalmente as túas opinións sobre a ética utilitarista.	■ CCL
	Bloque 4. A xustiza e a política			
■ a ■ b ■ e ■ h ■ j	■ B4.1. Relación entre Ética, Política e Xustiza no pensamento aristotélico. ■ B4.2. Semellanzas, diferenzas e relacións entre valores éticos e valores cívicos.	■ B4.1. Comprender e valorar a importancia da relación que existe entre os conceptos de Ética, Política e "Xustiza", mediante a análise e definición destes termos, destacando o vínculo que existe entre eles, no pensamento de Aristóteles.	■ VEB4.1.1. Explica e aprecia as razóns que dá Aristóteles para establecer un vínculo necesario entre Ética, Política e Xustiza.	■ CCEC
			■ VEB4.1.2. Utiliza e selecciona información sobre os valores éticos e cívicos, identificando e apreciando as semellanzas, diferenzas e relacións que hai entre eles.	■ CAA
■ b ■ e ■ g ■ h ■ j	■ B4.3. A política de Aristóteles. ■ B4.4. O concepto aristotélico de xustiza e a súa relación co ben común e a felicidade.	■ B4.2. Coñecer e apreciar a política de Aristóteles e as súas características esenciais, así como entender o seu concepto de xustiza e a súa relación co ben común e a felicidade, elaborando un xuízo crítico sobre a perspectiva deste filósofo.	■ VEB4.2.1. Elabora, recorrendo á túa iniciativa persoal, unha presentación con soporte informático, sobre a política aristotélica como unha teoría organicista, cunha finalidade ética e que atribúe a función educativa ao Estado.	■ CSIEE ■ CD
			■ VEB4.2.2. Selecciona e usa información, en colaboración en grupo, para entender e apreciar a importancia que Aristóteles dá á "Xustiza" como valor ético no que se fundamenta a lexitimidade do Estado e a súa relación coa felicidade e o ben común, expoñendo as túas conclusións persoais debidamente fundamentadas.	■ CAA
	Bloque 5. Os valores éticos, o Dereito, a DUDH e outros tratados internacionais sobre dereitos humanos			
■ b ■ e ■ h	■ B5.1. As relacións entre Ética e Dereito	■ B5.1. Sinalar a vinculación que existe entre a Ética, o Dereito e a Xustiza, a través do coñecemento das súas semellanzas, diferenzas e relacións.	■ VEB5.1.1. Busca e selecciona información en páxinas web, para identificar as diferenzas, semellanzas e vínculos existentes entre a Ética e o Dereito.	■ CD
	Bloque 6. Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía			

	Valores éticos. 2º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ a ■ b ■ d ■ e ■ f ■ g ■ h ■ k	■ B6.1. A dimensión moral da ciencia e da tecnoloxía polo seu impacto en todos os ámbitos da vida humana. ■ B6.2. Os valores recollidos na DUDH como criterio para fixar límites á investigación científico-tecnolóxica.	■ B6.1. Recoñecer a importancia que ten a dimensión moral da ciencia e a tecnoloxía, así como a necesidade de establecer límites éticos e xurídicos coa finalidade de orientar a súa actividade conforme aos valores defendidos pola DUDH.	■ VEB6.1.1. Utiliza información de distintas fontes para analizar a dimensión moral da ciencia e a tecnoloxía, avaliando o impacto positivo e negativo que estas poden ter en todos os ámbitos da vida humana, por exemplo: social, económico, político, ético e ecolóxico, entre outros.	■ CMCCT
			■ VEB6.1.2. Aporta argumentos que fundamenten a necesidade de poñer límites éticos e xurídicos á investigación práctica tanto científica como tecnolóxica, tomando a dignidade humana e os valores éticos recoñecidos na DUDH como criterio normativo.	■ CMCCT
			■ VEB6.1.3. Recorre á túa iniciativa persoal para expoñer as túas conclusións sobre o tema tratado, utilizando medios informáticos e audiovisuais, de forma argumentada e ordenada racionalmente.	■ CD ■ CSIEE
■ a ■ d ■ g ■ k	■ B6.3. Os problemas da tecnodependencia.	■ B6.2. Entender e valorar o problema da tecnodependencia e a alienación humana á que conduce.	■ VEB6.2.1. Destaca o problema e o perigo que representa para o ser humano a tecnodependencia, sinalando os seus síntomas, causas e estimando as súas consecuencias negativas, como unha adición incontrolada aos dispositivos electrónicos, os videoxogos e as redes sociais, conducindo ás persoas cara unha progresiva deshumanización.	■ CMCCT
■ a ■ b ■ d ■ e ■ f ■ g ■ h ■ k	■ B6.4. Dilemas morais que presentan os avances en medicina e biotecnoloxía.	■ B6.3. Utilizar os valores éticos contidos na DUDH no campo científico e tecnolóxico, coa finalidade de evitar a súa aplicación inadecuada e solucionar os dilemas morais que ás veces se presentan, especialmente no terreo da medicina e a biotecnoloxía.	■ VEB6.3.1. Analiza información seleccionada de diversas fontes, coa finalidade de coñecer en que consisten algúns dos avances en medicina e biotecnoloxía, que formulan dilemas morais, tales como: a utilización de células nai, a clonación e a euxeñese, entre outros, sinalando algúns perigos que estes encerran de prescindir do respecto á dignidade humana e os seus valores fundamentais.	■ CMCCT
			■ VEB6.3.2. Presenta unha actitude de tolerancia e respecto ante as diferentes opinións que se expresan na confrontación de ideas, coa finalidade de solucionar os dilemas éticos, sen esquecer a necesidade de empregar o rigor na fundamentación racional e ética de todas as alternativas de solución formuladas.	■ CSIEE

3º de ESO

Valores éticos.3º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. A dignidade da persoa			
	Bloque 2. A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais			
	Bloque 3. A reflexión ética			
	Bloque 4. A xustiza e a política			
- a - c - d - h - j	- B4.1. A democracia como forma de goberno na que se plasman os principios éticos da DUDH. - B4.2. O Estado de dereito. - B4.3. Léxico da unidade: democracia, cidadán, soberanía, autonomía persoal, igualdade, xustiza, representatividade, ... - B4.4. A división de poderes. A proposta de Montesquieu e a súa función de control do Estado por parte dos cidadáns.	B4.1. Xustificar racionalmente a necesidade dos valores e principios éticos, contidos na DUDH, como fundamento universal das democracias durante os s. XX e XXI, destacando as súas características e a súa relación cos conceptos de "Estado de Dereito" e "división de poderes".	VEB4.1.1. Fundamenta racional e eticamente, a elección da democracia como un sistema que está por riba doutras formas de goberno, polo feito de incorporar nos seus principios, os valores éticos sinalados na DUDH.	CSC
			VEB4.1.2. Define o concepto de "Estado de Dereito" e establece a súa relación coa defensa dos valores éticos e cívicos na sociedade democrática.	CCL
			VEB4.1.3. Describe o significado e relación existente entre os seguintes conceptos: democracia, cidadán, soberanía, autonomía persoal, igualdade, xustiza, representatividade, etc.	CCL
			VEB4.1.4. Explica a división de poderes proposta por Montesquieu e a función que desempeñan o poder lexislativo, o executivo e o xudicial no Estado democrático, como instrumento para evitar o monopolio do poder político e como medio que permite aos cidadáns o control do Estado.	CSC
- a - d - g - h	- B4.5. O deber moral da participación cidadá no exercicio da democracia. - B4.6. Riscos de democracias que violen os dereitos humanos.	B4.2. Recoñecer a necesidade da participación activa dos cidadáns na vida política do Estado coa finalidade de evitar os riscos dunha democracia que viole os dereitos humanos.	VEB4.2.1. Asume e explica o deber moral e civil, que teñen os cidadáns, de participar activamente no exercicio da democracia, coa finalidade de que se respecten os valores éticos e cívicos no seo do Estado.	CSC
			VEB4.2.2. Define a magnitude dalgúns dos riscos que existen nos gobernos democráticos, cando non se respectan os valores éticos da DUDH, tales como: a dexeñación en demagogia, a ditadura das maiorías e a escasa participación cidadá, entre outros, formulando posibles medidas para evitalos.	CSIEE
a	B4.7. A Constitución Española: valores éticos nos que	B4.3. Coñecer e valorar os fundamentos da Constitución Española de 1978, identificando os valores éticos	VEB4.3.1. Identifica e aprecia os valores éticos máis destacados nos que se fundamenta a Constitución Es-	CAA

	Valores éticos.3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ c ▪ d ▪ h ▪ j	se fundamenta e conceptos preliminares que establece.	dos que parte e os conceptos preliminares que establece.	pañola, sinalando a orixe da súa lexitimidade e a finalidade que persegue, mediante a lectura comprensiva e comentada do seu preámbulo.	
			▪ VEB4.3.2. Describe os conceptos preliminares delimitados na Constitución Española e a súa dimensión ética, tales como: a nación española, a pluralidade ideolóxica, así como o papel e as funcións atribuídas ás forzas armadas, a través da lectura comprensiva e comentada dos artigos 1 ao 9.	▪ CCL
▪ a ▪ c ▪ d ▪ h	▪ B4.8. Os dereitos e liberdades públicas fundamentais na Constitución española.	▪ B4.4. Mostrar respecto pola Constitución Española identificando nela, mediante unha lectura explicativa e comentada, os dereitos e deberes que ten o individuo como persoa e cidadán, apreciando a súa adecuación á DUDH, coa finalidade de asumir de forma consciente e responsable os principios de convivencia que ben rexer no Estado Español.	▪ VEB4.4.1. Sinala e comenta a importancia dos "dereitos e liberdades públicas fundamentais da persoa" establecidos na Constitución, tales como: a liberdade ideolóxica, relixiosa e de culto; o carácter aconfesional do Estado Español; o dereito á libre expresión de ideas e pensamentos; o dereito á reunión política e á libre asociación e os seus límites.	▪ CSC
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h	▪ B4.9. A adecuación da Constitución española aos principios éticos da DUDH. ▪ B4.10. Os deberes cidadáns na Constitución española. ▪ B4.11. A responsabilidade fiscal e os principios reitores da política social e económica na Constitución española.	▪ B4.5. Sinalar e apreciar a adecuación da Constitución Española aos principios éticos definidos pola DUDH, mediante a lectura comentada e reflexiva de "os dereitos e deberes dos cidadáns" (Artigos do 30 ao 38) e "os principios reitores da política social e económica" (Artigos do 39 ao 52).	▪ VEB4.5.1. Coñece e aprecia, na Constitución Española a súa adecuación á DUDH, sinalando os valores éticos nos que se fundamentan os dereitos e deberes dos cidadáns, así como os principios reitores da política social e económica.	▪ CSC
			▪ VEB4.5.2. Explica e asume os deberes cidadáns que establece a Constitución e os ordena segundo a súa importancia, expresando a xustificación da orde elixida.	▪ CSIEE
			▪ VEB4.5.3. Aporta razóns para xustificar a importancia que ten, para o bo funcionamento da democracia, o feito de que os cidadáns sexan conscientes non só dos seus dereitos, senón tamén das súas obrigas como un deber cívico, xurídico e ético.	▪ CSC
			▪ VEB4.5.4. Recoñece a responsabilidade fiscal dos cidadáns e a súa relación cos presupostos xerais do Estado como un deber ético que contribúe ao desenvolvemento do ben común.	▪ CSC
▪ a ▪ b ▪ g ▪ h ▪ j	▪ B4.12. O estatuto de Autonomía de Galicia: o seu Título Preliminar, e o Título I, Capítulos I e II.	▪ B4.6. Coñecer e valorar os elementos esenciais do Estatuto de Autonomía de Galicia segundo aparece no seu Título Preliminar e no Título 1º, capítulo I e II.	▪ VEB4.6.1. Sinala e comenta a través do traballo colaborativo os elementos esenciais do Estatuto de Autonomía de Galicia recollidos no seu Título preliminar.	▪ CAA
			▪ VEB4.6.2. Identifica e valora as características sinaladas no Título I sobre O Poder galego.	▪ CCL

	Valores éticos.3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			VEB4.6.3. Identifica e valora as funcións e características do Parlamento sinaladas no Capítulo I; e da Xunta e o seu Presidente segundo o Capítulo II.	CCL
- a - d - h - j	- B4.13. O desenvolvemento histórico da UE. Os seus obxectivos e valores éticos nos que se fundamenta de acordo coa DUDH. - B4.14. Logros acadados pola UE en beneficio dos seus cidadáns.	B4.7. Coñecer os elementos esenciais da UE, analizando os beneficios recibidos e as responsabilidades adquiridas polos Estados membros e os seus cidadáns, coa finalidade de recoñecer a súa utilidade e os logros que esta acadou.	VEB4.7.1. Describe, da UE, a integración económica e política, o seu desenvolvemento histórico desde 1951, os seus obxectivos e os valores éticos nos que se fundamenta de acordo coa DUDH.	CCEC
			VEB4.7.2. Identifica e aprecia a importancia dos logros acadados pola UE e o beneficio que estes aportaron para a vida dos cidadáns, tales como a anulación de fronteiras e restricións aduaneiras, a libre circulación de persoas e capitais, etc., así como, as obrigas adquiridas nos diferentes ámbitos: económico, político, da seguridade e paz, etc.	CSC
	Bloque 5. Os valores éticos, o Dereito, a DUDH e outros tratados internacionais sobre dereitos humanos			
- a - b - e - h	- B5.1. A relación entre Ética e Dereito. - B5.2. A relación entre legalidade e lexitimidade.	B5.1. Sinalar a vinculación que existe entre a Ética, o Dereito e a Xustiza, a través do coñecemento das súas semellanzas, diferenzas e relacións, analizando o significado dos termos de legalidade e lexitimidade.	VEB5.1.1. Busca e selecciona información en páxinas web, para identificar as diferenzas, semellanzas e vínculos existentes entre a Ética e o Dereito, e entre a legalidade e a lexitimidade, elaborando e presentando conclusións fundamentadas.	CD
- a - b - e - g - h - j	- B5.3. A xustificación das normas xurídicas. - B5.4.O convencionalismo dos sofistas - B5.5. O iusnaturalismo. O iusnaturalismo de Locke. - B5.6. O iuspositivismo de Kelsen.	B5.2. Explicar o problema da xustificación das normas xurídicas, a través da análise das teorías do dereito natural ou iusnaturalismo, o convencionalismo e o positivismo xurídico, identificando a súa aplicación no pensamento xurídico dalgúns filósofos, coa finalidade de ir conformando unha opinión argumentada sobre a fundamentación ética das leis.	VEB5.2.1. Elabora en grupo, unha presentación con soporte dixital, sobre a teoría "iusnaturalista do Dereito", o seu obxectivo e características, identificando na teoría de Locke un exemplo desta no que se refire á orixe das leis xurídicas, a súa validez e as funcións que lle atribúe ao Estado.	CD
			VEB5.2.2. Destaca e valora, no pensamento sofista, a distinción entre physis e nomos, describindo a súa contribución ao convencionalismo xurídico e elaborando conclusións argumentadas arredor deste tema.	CCEC
			VEB5.2.3. Analiza información sobre o positivismo xurídico de Kelsen, principalmente no relativo á validez das normas e os criterios que utiliza, especialmente o de eficacia, e a relación que establece entre a Ética e o Dereito.	CCEC
			VEB5.2.4. Recorre ao espírito emprendedor e iniciativa persoal para elaborar unha presentación con medios informáticos, en colaboración en grupo, comparando as	- CD - CSIEE

	Valores éticos.3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			tres teorías do Dereito e explicando as súas conclusións.	
- a - b - d - e - h - j	B5.7. A Elaboración da DUDH e a creación da ONU. As circunstancias históricas, os obxectivos que se perseguían con ambos acontecementos e o papel da DUDH como código ético de conduta dos Estados.	B5.3. Analizar o momento histórico e político que impulsou a elaboración da DUDH e a creación da ONU, coa finalidade de entendela como unha necesidade do seu tempo, cuxo valor continúa vixente como fundamento ético universal da lexitimidade do Dereito e os Estados.	VEB5.3.1. Explica a función da DUDH como un “código ético” recoñecido polos países integrantes da ONU, coa finalidade de promover a xustiza, a igualdade e a paz, en todo o mundo.	CSC
			VEB5.3.2. Contrasta información dos acontecementos históricos e políticos que orixinaron a DUDH, entre eles, o uso das ideoloxías nacionalistas e racistas que defendían a superioridade duns homes sobre outros, chegando ao extremo do Holocausto xudeu, así como a discriminación e exterminio de todos aqueles que non pertencían a unha determinada etnia, modelo físico, relixión, ideas políticas, etc.	CAA
			VEB5.3.3. Sinala os obxectivos que tivo a creación da ONU e a data na que se firmou a DUDH, valorando a importancia deste feito para a historia da humanidade.	CCEC
- a - b - c - d - e - g - h - j	B5.8. A estrutura da DUDH: os seus artigos e os tipos de dereito.	B5.4. Interpretar e apreciar o contido e estrutura interna da DUDH, coa finalidade de coñecerla e propiciar o seu aprecio e respecto.	- VEB5.4.1.Constrúe un esquema sobre a estrutura da DUDH, a cal se compón dun preámbulo e 30 artigos que poden clasificarse da seguinte maneira: - Os artigos 1 e 2 refírense aos dereitos inherentes a toda persoa: a liberdade, a igualdade, a fraternidade e a non discriminación. - Os artigos do 3 ao 11 refírense aos dereitos individuais. - Os artigos do 12 ao 17 establecen os dereitos do individuo en relación coa comunidade. - Os artigos do 18 ao 21 sinalan os dereitos e liberdades políticas. - Os artigos do 22 ao 27 céntranse nos dereitos económicos, sociais e culturais. - Finalmente os artigos do 28 ao 30 refírense á interpretación de todos eles, ás condicións necesarias para o seu exercicio e os límites que teñen.	CAA
			VEB5.4.2. Elabora unha campaña, en colaboración en grupo, coa finalidade de difundir a DUDH como fundamento do Dereito e a democracia, no teu medio escolar, familiar e social.	CSIEE
- b - h	B5.9. As distintas xeracións de dereitos e os feitos históricos que influíron no seu desenvolvemento.	B5.5. Comprender o desenvolvemento histórico dos dereitos humanos, como unha conquista da humanidade.	VEB5.5.1. Describe os feitos máis influentes no desenvolvemento histórico dos dereitos humanos, partindo da	CCEC

	Valores éticos.3º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ j		de	Primeira xeración: os dereitos civís e políticos; os da Segunda xeración: económicos, sociais e culturais e os da Terceira: os dereitos dos pobos á solidariedade, ó desenvolvemento e á paz.	
▪ a ▪ c ▪ d ▪ e	▪ B5.10. Problemas aos que se enfronta o exercicio dos dereitos civís e políticos da DUDH na actualidade	▪ B5.6. Avaliar, utilizando o xuízo crítico, a magnitude dos problemas aos que se enfronta a aplicación da DUDH, na actualidade.	▪ VEB5.6.1. Investiga mediante información obtida en distintas fontes, sobre os problemas e retos que ten a aplicación da DUDH no que se refire ao exercicio de: – Os Dereitos civís, destacando os problemas relativos á intolerancia, a exclusión social, a discriminación da muller, a violencia de xénero e a existencia de actitudes como: a homofobia, o racismo, a xenofobia, o acoso laboral e escolar, etc. – Os dereitos políticos: guerras, terrorismo, ditaduras, xenocidio, refuxiados políticos, etc.	▪ CD
	Bloque 6. Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía			
▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h	▪ B6.1. A necesidade de criterios éticos na investigación científica. O progreso científico-técnico e os valores éticos.	▪ B6.1. Recoñecer que, na actualidade, existen casos nos que a investigación científica non é neutral, senón que está determinada por intereses políticos, económicos, etc., mediante a análise da idea de progreso e a súa interpretación equivocada, cando os obxectivos que se pretenden non respectan un código ético fundamentado na DUDH.	▪ VEB6.1.1. Obtén e selecciona información, en traballo en colaboración, dalgúns casos nos que a investigación científica e tecnolóxica non foi guiada nin é compatible cos valores éticos da DUDH, xerando impactos negativos no ámbito humano e o entorno medioambiental, sinalando as causas. ▪ VEB6.1.2. Diserta, en colaboración en grupo, sobre a idea de "progreso" na ciencia e a súa relación cos valores éticos, o respecto á dignidade humana e o seu medio, elaborando e expoñendo conclusións. ▪ VEB6.1.3. Selecciona e contrasta información, en colaboración en grupo, sobre algunhas das ameazas que, para o entorno medioambiental e a vida, ten a aplicación indiscriminada da ciencia e a tecnoloxía, tales como: a explotación descontrolada dos recursos naturais, a destrución de hábitats, a contaminación química e industrial, a choiva ácida, o cambio climático, a desertificación, etc.	▪ CMCCT ▪ CMCCT ▪ CMCCT

4º de ESO

	Valores éticos. 4º ESO	

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. A dignidade da persoa			
- a - b - c - d - h	- B1.1. A dignidade do ser humano como valor básico no que se asenta a DUDH. - B1.2. Os atributos esenciais do ser humano, razón, conciencia e liberdade, na DUDH. - B1.3. Léxico do bloque: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, arbitrariamente detido, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.	B1.1. Interpretar e valorar a importancia da dignidade da persoa, como o valor do que parte e no que se fundamenta a DUDH, subliñando os atributos inherentes á natureza humana e os dereitos inalienables e universais que derivan dela, como o punto de partida sobre o que deben xirar os valores éticos nas relacións humanas a nivel persoal, social, estatal e universal.	- VEB1.1.1. Identifica na dignidade do ser humano, en tanto que persoa e os atributos inherentes á súa natureza, a orixe dos dereitos inalienables e universais que establece a DUDH. - VEB1.1.2. Identifica, na DUDH, os atributos esenciais do ser humano: a razón, a conciencia e a liberdade. - VEB1.1.3 Relaciona de forma axeitada os seguintes termos e expresións, utilizados na DUDH: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, arbitrariamente detido, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.	- CSC - CCL - CAA
	Bloque 2. A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais			
- a - b - c - d - e - g - h	B2.1.Dereitos e liberdades dos individuos establecidos na DUDH que o Estado debe respectar.	B2.1. Explicar, baseándose na DUDH, os principios que deben rexer as relacións entre os cidadáns e o Estado, co fin de favorecer o seu cumprimento na sociedade na que viven.	- VEB2.1.1 Comenta, segundo o establecido pola DUDH nos artigos do 12 ao 17, os dereitos do individuo que o Estado debe respectar e fomentar, nas relacións existentes entre ambos os dous. - VEB2.1.2 Explica os límites do Estado que establece a DUDH nos artigos do 18 ao 21, ao determinar as liberdades dos cidadáns que este debe protexer e respectar. - VEB2.1.3 Elabora unha presentación con soporte informático e audiovisual, ilustrando os contidos máis sobresaíntes tratados no tema e expoñendo as súas conclusións de forma argumentada.	- CCL - CCL - CD
- a - c - d - g - h	- B2.2. O fenómeno da socialización global. - B2.3. Perigos da socialización global ao marxe dos valores éticos universais. - B2.4. Os medios de comunicación de masas e a socialización global. O conflito entre a liberdade de expresión e outros dereitos.	B2.2. Explicar en que consiste a socialización global e a súa relación cos medios de comunicación masiva, valorando os seus efectos na vida e o desenvolvemento moral das persoas e da sociedade, reflexionando acerca do papel que deben ter a Ética e o Estado en relación con este tema.	- VEB2.2.1. Describe e avalía o proceso de socialización global, mediante o cal se produce a interiorización de valores, normas, costumes, etc. - VEB2.2.2. Sinala os perigos que encerra o fenómeno da socialización global se se desenvolve á marxe dos valores éticos universais, debatendo acerca da necesidade de establecer límites éticos e xurídicos neste tema. - VEB2.2.3. Diserta, acerca do impacto que teñen os medios de comunicación masiva na vida moral das persoas e da sociedade, expresando as súas opinións con rigor intelectual.	- CCEC - CCL - CCEC

	Valores éticos. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			VEB2.2.4. Valora a necesidade dunha regulación ética e xurídica en relación co uso de medios de comunicación masiva, respectando o dereito á información e á liberdade de expresión que posúen os cidadáns.	CCEC
	Bloque 3. A reflexión ética			
- a - d - f - h	- B3.1. A importancia e valor da reflexión ética como defensa dos DDHH. - B3.2. Os novos campos da Ética aplicada: o profesional, a bioética, o medioambiente, a economía, a empresa, a ciencia e a tecnoloxía,...	B3.1. Recoñecer que, no mundo actual de grandes e rápidos cambios, a necesidade dunha regulación ética é fundamental, debido á magnitude dos perigos aos que se enfronta o ser humano, resultando necesaria a súa actualización e ampliación aos novos campos de acción da persoa, co fin de garantir o cumprimento dos dereitos humanos.	VEB3.1.1. Xustifica racionalmente e estima a importancia da reflexión ética no s. XXI, como instrumento de protección dos dereitos humanos ante o perigo que poden representar entes posuidores de grandes intereses políticos e económicos e grupos violentos, que teñen ao seu alcance armamento de grande alcance científico e tecnolóxico, capaces de poñer en gran risco os dereitos fundamentais da persoa.	CSC
			VEB3.1.2. Sinala algúns dos novos campos aos que se aplica a ética, tales como, o profesional, a bioética, o medioambiente, a economía, a empresa, a ciencia e a tecnoloxía, entre outras.	- CMCCT - CSIEE
- a - d - g - h - k	B3.3. O proxecto de vida persoal: límites e oportunidades que ofrecen as circunstancias persoais, e valores éticos que serven como guía.	B3.2. Comprender e apreciar a importancia que teñen para o ser humano do s.XXI, as circunstancias que lle rodean, destacando os límites que lle imponen e as oportunidades que lle ofrecen para a elaboración do seu proxecto de vida, conforme aos valores éticos que libremente elixe e que dan sentido á súa existencia.	VEB3.2.1. Describe e avalía as circunstancias que no momento actual lle rodean, identificando as limitacións e oportunidades que se lle formulan, dende as perspectivas sociais, laborais, educativas, económicas, familiares, afectivas, etc., co obxecto de deseñar, a partir delas, o seu proxecto de vida persoal, determinando libremente os valores éticos que han de guialo.	CSIEE
- a - b - d - h - j	- B3.4. Éticas formais e éticas materiais. - B3.5. A Ética kantiana: O seu carácter formal. A autonomía da persoa como valor ético fundamental.	B3.3. Distinguir os principais valores éticos nos que se fundamentan as éticas formais, establecendo a súa relación coa ética kantiana e sinalando a importancia que este filósofo lle atribúe á autonomía da persoa como valor ético fundamental.	VEB3.3.1. Define os elementos distintivos das éticas formais e compáraos cos relativos ás éticas materiais.	CCEC
			VEB3.3.2. Explica as características da ética kantiana: formal, universal e racional, así como a importancia da súa achega á Ética universal.	CCL
			VEB3.3.3. Aprecia, na ética kantiana, o seu fundamento na autonomía da persoa como valor ético esencial e a súa manifestación no imperativo categórico e as súas formulacións.	CSC
- b - c - d	B3.6. A Ética do Discurso, de Apel e Habermas, como ética formal. Relación coa de Kant.	B3.4 Identificar a Ética do Discurso, de Habermas e Apel, como unha ética formal, que destaca o valor do diálogo e o consenso na comunidade, como procedemento para encontrar normas éticas xustas.	VEB3.4.1. Identifica a Ética do Discurso como unha ética formal e describe en que consiste o imperativo categórico que formula, sinalando as similitudes e diferenzas que posúe co imperativo da ética de Kant.	CAA

	Valores éticos. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- e - g - h			VEB3.4.2. Utiliza a súa iniciativa persoal e emprendedora para elaborar unha presentación con soporte informático acerca das éticas formais, expresando e elaborando conclusións fundamentadas.	- CD - CSIEE
	Bloque 4. A xustiza e a política			
- a - c - d - h - j	- B4.1. A democracia e a xustiza. - B4.2. Os deberes cívicos como cumprimento de valores éticos e como defensa e difusión dos dereitos humanos.	B4.1. Concibir a democracia, non só como unha forma de goberno, senón como un estilo de vida cidadá, consciente do seu deber como elemento activo da vida política, colaborando na defensa e difusión dos dereitos humanos tanto na súa vida persoal como social.	VEB4.1.1. Comprende a importancia que ten para a democracia e a xustiza, que os cidadáns coñezan e cumpran cos seus deberes, entre eles, a defensa dos valores éticos e cívicos, o coidado e conservación de todos os bens e servizos públicos, a participación na elección dos representantes políticos, o respecto e a tolerancia á pluralidade de ideas e de crenzas, o acatamento das leis e das sentenzas dos tribunais de xustiza, así como, o pagamento dos impostos establecidos, entre outros.	CSC
- a - c - d - h - j	- B4.3. Os perigos dunha globalización sen valores éticos. - B4.4. A promoción por parte dos Estados dos DDHH: O fomento e ensino dos valores éticos.	B4.2. Reflexionar acerca do deber que teñen os cidadáns e os Estados de promover o ensino e a difusión dos valores éticos, como instrumentos indispensables para a defensa da dignidade e os dereitos humanos, ante o perigo que o fenómeno da globalización pode representar para a destrución do planeta e a deshumanización da persoa.	VEB4.2.1. Diserta e elabora conclusións, en grupo, acerca das terribles consecuencias que pode ter para o ser humano, o fenómeno da globalización, se non se establece unha regulación ética e política, tales como: o egoísmo, a desigualdade, a interdependencia, a internacionalización dos conflitos armados, a imposición de modelos culturais determinados por intereses económicos que promoven o consumismo e a perda de liberdade humana, entre outros.	CAA
			VEB4.2.2. Comenta o deber ético e político que teñen todos os Estados, ante os riscos da globalización, de tomar medidas de protección dos Dereitos Humanos, especialmente a obriga de fomentar o ensino dos valores éticos, a súa vixencia e a necesidade de respectalos en todo o mundo, tales como, o deber de contribuír na construción dunha sociedade xusta e solidaria, fomentando a tolerancia, o respecto aos dereitos dos demais, a honestidade, a lealdade, o pacifismo, a prudencia e a mutua comprensión mediante o diálogo, a defensa e protección da natureza, entre outros.	CSC
	Bloque 5. Os valores éticos, o Dereito e a DUDH			
- a - d - g	- B5.1. O Dereito e as leis: finalidade, características e xustificación ética. - B5.2. Os conflitos entre principios éticos individuais e	B5.1. Apreciar a necesidade das leis xurídicas no Estado, para garantir o respecto aos dereitos humanos e disertar acerca dalgúns dilemas morais nos que existe un conflito entre os deberes éticos, relativos á con-	VEB5.1.1. Explica a finalidade e características das leis xurídicas dentro do Estado e a súa xustificación ética, como fundamento da súa lexitimidade e da súa obediencia.	CCL

	Valores éticos. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
h	principios normativos sociais.	ciencia da persoa e os deberes cívicos que lle impoñen as leis xurídicas.	VEB5.1.2. Debate acerca da solución de problemas nos que hai un conflito entre os valores e principios éticos do individuo e os da orde civil, formulando solucións razoadas, en casos como os de desobediencia civil e obxección de conciencia.	CSIEE
- a - b - c - d - e - g - h	B5.3. A teoría da xustiza de Rawls: a posición orixinal e o veo de ignorancia, o criterio de imparcialidade e a función dos dous principios de xustiza.	B5.2. Disertar acerca da teoría de Rawls baseada na xustiza como equidade e como fundamento ético do Dereito, emitindo un xuízo crítico acerca dela.	VEB5.2.1. Busca información en internet co fin de definir os principais conceptos utilizados na teoría de Rawls e establece unha relación entre eles, tales como: a posición orixinal e o veo de ignorancia, o criterio de imparcialidade e a función dos dous principios de xustiza que propón.	- CAA - CD
			VEB5.2.2. Realiza un xuízo crítico acerca da teoría de Rawls e explica a súa conclusión argumentada acerca dela.	CCL
- a - b - c - d - e - g - h	- B5.4. Os DDHH como ideais irrenunciáveis. - B5.5. As deficiencias na aplicación dos DDHH referidos ao económico e ao social. - B5.6. As organizacións que traballan pola defensa dos DDHH.	B5.3. Valorar a DUDH como conxunto de ideais irrenunciáveis, tendo presentes os problemas e deficiencias que existen na súa aplicación, especialmente no relativo ao ámbito económico e social, indicando a importancia das institucións e os voluntarios que traballan pola defensa dos dereitos humanos.	VEB5.3.1. Xustifica racionalmente a importancia dos dereitos humanos como ideais a alcanzar polas sociedades e os Estados e recoñece os retos que aínda teñen que superar.	CSC
			VEB5.3.2. Sinala algunha das deficiencias existentes no exercicio dos dereitos económicos e sociais tales como: a pobreza, a falta de acceso á educación, á saúde, ao emprego, á vivenda, etc.	CSC
			VEB5.3.3. Empeña a elaboración dunha presentación, con soporte informático e audiovisual, acerca das institucións e voluntarios que, en todo o mundo, traballan pola defensa e respecto dos Dereitos Humanos, tales como a ONU e os seus organismos, FAO, OIEA (Organismo Internacional de Enerxía Atómica), OMS (Organización Mundial da Saúde), UNESCO (Organización das Nacións Unidas para a Educación, a Ciencia e a Cultura), entre outros e ONGs como Greenpeace, UNICEF, a Cruz Vermella, a Media Lúa Vermella, etc. así como O Tribunal Internacional de Xustiza e o Tribunal de Xustiza da Unión Europea, entre outros.	CD
- a - b - d - e	- B5.7. O dereito á seguridade e a paz. - B5.8. O compromiso coa paz e a solidariedade coas vítimas da violencia. - B5.9. As ameazas á paz	B5.4. Entender a seguridade e a paz como un dereito recoñecido na DUDH (art.º 3) e como un compromiso dos españois a nivel nacional e internacional (Constitución Española, preámbulo), identificando e avaliando o perigo das novas ameazas, que contra elas, xurdiron	VEB5.4.1. Diserta, en pequenos grupos, acerca da seguridade e a paz como un dereito fundamental das persoas e aprecia a súa importancia para o exercicio do dereito á vida e á liberdade, elaborando e expresando as súas conclusións (art.º 3º da DUDH).	CCL

	Valores éticos. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ g ▪ h		nos últimos tempos.	▪ VEB5.4.2. Toma conciencia do compromiso dos españois coa paz, como unha aspiración colectiva e internacional, recoñecida na Constitución Española e rexeita a violación dos dereitos humanos, mostrando solidariedade coas vítimas da violencia. ▪ VEB5.4.3. Emrende a elaboración dunha presentación, con soporte audiovisual, sobre algunhas das novas ameazas para a paz e a seguridade no mundo actual, tales como: o terrorismo, os desastres ambientais, as catástrofes naturais, as mafias internacionais, as pandemias, os ataques cibernéticos, o tráfico de armas de destrución masiva, de persoas e de órganos, entre outros.	▪ CSC ▪ CD
▪ a ▪ d ▪ h	▪ B5.10. As Forzas Armadas na CE. ▪ B5.11. As misións das FFAA ▪ B5.12. Os conflitos armados e a importancia das organizacións internacionais na súa prevención e solución.	▪ B5.5. Coñecer a misión atribuída, na Constitución Española, ás forzas armadas e a súa relación cos compromisos que España ten cos organismos internacionais a favor da seguridade e a paz, reflexionando acerca da importancia do dereito internacional para regular e limitar o uso e aplicación da forza e o poder.	▪ VEB5.5.1. Coñece, analiza e asume como cidadán, os compromisos internacionais realizados por España en defensa da paz e a protección dos dereitos humanos, como membro de organismos internacionais: ONU, OTAN, UE, etc. ▪ VEB5.5.2. Explica a importancia da misión das forzas armadas, (no art.º 15 da lei de Defensa Nacional) en materia de defensa e seguridade nacional, de dereitos humanos, de promoción da paz e a súa contribución en situacións de emerxencia e axuda humanitaria, tanto nacionais coma internacionais. ▪ VEB5.5.3. Analiza as consecuencias dos conflitos armados a nivel internacional, apreciando a importancia das organizacións internacionais que promoven e vixían o cumprimento dun dereito internacional, fundamentado na DUDH.	▪ CSC ▪ CSC ▪ CSC
	Bloque 6. Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía.			
▪ a ▪ b ▪ e ▪ f ▪ h ▪ k	▪ B6.1. A validez ética dos proxectos científicos e tecnolóxicos.	▪ B6.1. Identificar criterios que permitan avaliar, de forma crítica e reflexiva, os proxectos científicos e tecnolóxicos, co fin de valorar a súa idoneidade en relación co respecto aos dereitos e valores éticos da humanidade.	▪ VEB6.1.1. Utiliza información de forma selectiva para encontrar algúns criterios a ter en conta para estimar a viabilidade de proxectos científicos e tecnolóxicos, considerando a idoneidade ética dos obxectivos que pretenden e a avaliación dos riscos e consecuencias persoais, sociais e ambientais que a súa aplicación poida ter.	▪ CMCCT
▪ a ▪ d	▪ B6.2. Os códigos deontolóxicos dos distintos axentes sociais.	▪ B6.2. Estimar a necesidade de facer cumprir unha ética deontolóxica os científicos, os tecnólogos e outros pro-	▪ VEB6.2.1. Comprende e explica a necesidade de apoiar a creación e uso de métodos de control e a aplicación	▪ CMCCT ▪ CSIEE

	Valores éticos. 4º ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- f - g - h		fesionais.	dunha ética deontolóxica para os científicos e tecnólogos e, en xeral, para todas as profesións, fomentando a aplicación dos valores éticos no mundo laboral, financeiro e empresarial.	

2.2.24 Volume

Introdución

Dentro do contexto das artes plásticas e visuais, a materia Volume ocúpase do estudo específico do espazo tridimensional e o volume no ámbito da expresión artística. Representa un segundo nivel de aprofundamento na aprendizaxe das linguaxes plásticas e visuais, que permite un coñecemento directo das calidades físicas, espaciais, estruturais e volumétricas dos obxectos. A aprendizaxe desta materia axudará a comprender que a forma, tamaño, cor e acabado final de gran parte dos obxectos producidos polas persoas veñen determinados, en boa medida, polos materiais cos que están construídos, a función, o uso e o ámbito cultural, ou polos significados e valores que lle queiramos outorgar.

Deste modo, a materia Volume contribúe ao desenvolvemento de dous aspectos da formación artística estreitamente relacionados entre si: a percepción sensorial e intelectual da forma e a creación de obxectos tridimensionais, con intencionalidade artística ou funcional.

O estudo desta materia desenvolve as capacidades e os mecanismos de percepción espacial, táctil e cinestésica, a memoria e o pensamento espaciais, e a capacidade creadora e o pensamento diverxente, mediante os cales o ser humano é capaz de achegar solucións diferentes, novas e orixinais.

A análise das manifestacións, artísticas ou non, da linguaxe tridimensional fomenta unha actitude estética cara ao medio no que se desenvolve a persoa, permitíndolle establecer un diálogo enriquecedor co ámbito físico e co resto da sociedade. Constitúe, ademais, un medio eficaz para o desenvolvemento da sensibilidade estética e de actitudes de aprecio e respecto cara o patrimonio artístico e as tradicións. Intenta, tamén, promover o interese por contribuír a mellorar os obxectos e espazos que rodean o ser humano, desde un punto de vista estético e funcional, así como contribuír á renovación das formas e á busca de novos materiais que recollan e melloren as producións tradicionais.

Ao tratarse dunha materia de carácter eminentemente práctico, proporciona ao alumnado un dominio esencial e unha axeitada axilidade e destreza no manexo dos medios de expresión da linguaxe tridimensional, e o coñecemento das técnicas e procedementos útiles e os materiais máis comúns.

A materia estrutúrase en catro bloques: técnicas e materiais de configuración, elementos de configuración formal e espacial, análise da representación tridimensional e o volume no proceso de deseño. Pero estes bloques non teñen carácter secuencial, pois deben abordarse de xeito simultáneo, ao tratarse dunha materia de carácter práctico.

1º de bacharelato

	Volume. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Técnicas e materiais de configuración			
- a - b - i - k - l	- B1.1. Os materiais e as ferramentas básicas para a creación de pezas tridimensionais. O seu uso e coidado. - B1.2. Cálculo e planificación de necesidades de material. - B1.3. Fases da realización de obras tridimensionais. Planificación e organización dos procesos en función da	B1.1. Identificar e utilizar correctamente os materiais e ferramentas básicas para a elaboración de composicións tridimensionais establecendo unha relación lóxica entre eles e elixindo os máis adecuados ás características formais, funcionais e estéticas da peza a realizar.	- VO.B1.1.1. Identifica, almacena, conserva e prepara en condicións óptimas de utilización, os materiais propios da súa actividade. - VO.B1.1.2. Coñece, mantén e utiliza as ferramentas e a maquinaria específicos do taller de Volume en condicións de seguridade e hixiene.	- CMCCT - CMCCT

	Volume. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	técnica empregada. ■ B1.4. Materiais tradicionais e novos materiais na produción escultórica, artesá e de produtos de uso cotián.		■ VO.B1.1.3. Estima consumos e calcula volumes para optimizar o material necesario para a realización de cada peza. ■ VO.B1.1.4. Planifica e organiza as diferentes fases de realización dunha peza volumétrica en función da técnica seleccionada.	■ CMCCT ■ CAA ■ CSIEE
■ b ■ d ■ i ■ k ■ l	■ B1.5. Técnicas básicas de escultura e de creación doutras obras tridimensionais. ■ B1.1. Os materiais e as ferramentas básicas para a creación de pezas tridimensionais. O seu uso e coidado.	■ B1.2. Coñecer as principais técnicas de realización volumétrica, seleccionar as máis adecuadas e aplicalas con destreza e eficacia á resolución de problemas de configuración espacial.	■ VO.B1.2.1. Desenvolve as técnicas básicas de configuración tridimensional con solvencia e en condicións de hixiene e seguridade. ■ VO.B1.2.2. Valora e utiliza de forma creativa, e acorde coas intencións plásticas, as posibilidades técnicas e expresivas dos diversos materiais, acabados e tratamentos cromáticos. ■ VO.B1.2.3. Explica, utilizando con propiedade a terminoloxía específica, as características dos diferentes métodos e técnicas do volume e a súa relación cos materiais utilizados.	■ CMCCT ■ CSIEE ■ CCL
■ b ■ d ■ i ■ k ■ l	■ B1.6. Técnicas básicas de reprodución escultórica.	■ B1.3. Coñecer e desenvolver con destreza as técnicas básicas de reprodución escultórica.	■ VO.B1.3.1. Desenvolve as técnicas básicas de reprodución escultórica con solvencia e en condicións de hixiene e seguridade.	■ CMCCT
	Bloque 2. Elementos de configuración formal e espacial			
■ b ■ h ■ i ■ k ■ l	■ B2.1. Elementos fundamentais da linguaxe bi e tridimensional: o punto e a liña, o plano, a forma, o espazo cheo e o baleiro, a textura, a cor, a luz, o movemento, etc.	■ B2.1. Identificar os distintos elementos que forman a estrutura da linguaxe tridimensional manexando a linguaxe da forma volumétrica e utilizándoo de xeito creativo na ideación e realización de obra orixinal e composicións de índole funcional, decorativa ou ornamental.	■ VO.B2.1.1. Identifica os principais elementos da linguaxe visual presentes en producións tridimensionais xa sexan estas escultóricas ou obxectos da contorna cotiá.	■ CCL
■ b ■ h ■ i ■ k ■ l	■ B2.2. A estrutura, a forma e o tratamento das superficies nas creacións tridimensionais. Os aspectos decorativos. ■ B2.3. Tipos de formas: xeométricas e orgánicas, naturais e artificiais. Concavidade e convexidade.	■ B2.2. Analizar e elaborar, a través de transformacións creativas, alternativas tridimensionais a obxectos de referencia.	■ VO.B2.2.1. Analiza os elementos formais e estruturais de obxectos escultóricos sinxelos e reproducíelos fielmente seleccionando a técnica e o material máis adecuados.	■ CCL ■ CCEC
■ b	■ B2.4. A composición nas creacións tridimensionais:	■ B2.3. Realizar composicións creativas que evidencien a	■ VO.B2.3.1. Realiza composicións tridimensionais,	■ CCEC

	Volume. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h - i - k - l	fundamentos. - B2.5. Os aspectos comunicativos. - B2.6. As obras e o entorno: posición espacial, iluminación... As obras que interactúan co espectador.	comprensión e aplicación dos fundamentos compositivos da linguaxe tridimensional.	seleccionando e utilizando equilibradamente os principais elementos da linguaxe tridimensional.	
			VO.B2.3.2. Modifica os aspectos comunicativos dunha peza tridimensional, reelaborándoa con diferentes técnicas, materiais, formatos e acabados.	CCEC
			VO.B2.3.3. Experimenta coa iluminación e a posición espacial de diferentes pezas volumétricas e valora de xeito argumentado a influencia que exercen sobre a percepción da mesma.	CCEC
			VO.B2.3.4. Idea e elabora alternativas compositivas á configuración tridimensional dun obxecto ou dunha peza de carácter escultórico, para dotala de diferentes significados.	CAA
			VO.B2.3.5. Aplica as leis de composición creando esquemas de movementos e ritmos, empregando as técnicas e materiais con precisión.	CCEC
- b - h - i - k - l	- B2.3. A composición nas creacións tridimensionais: fundamentos. - B2.5. Os aspectos comunicativos. - B2.7. A coherencia entre idea, forma e materia.	B2.4. Compoñer os elementos formais establecendo relacións coherentes e unificadas entre idea, forma e materia.	VO.B2.4.1. Descompón un obxecto ou peza de carácter escultórico en unidades elementais e reorganizaas elaborando novas composicións plasticamente expresivas, equilibradas e orixinais.	CCEC
- b - h - i - k - l	- B2.8. A proporción e o canon en diferentes culturas e períodos artísticos. - B2.2. A estrutura, a forma e o tratamento das superficies nas creacións tridimensionais. Os aspectos decorativos.	B2.5. Comprender a relación existente entre forma e proporción nas obras escultóricas e relacionala cos canons de proporción das diferentes culturas e períodos Artísticos analizando e comparando as diferenzas en canto a linguaxe compositivo existentes entre as realizacións volumétricas en relevo e as exentas.	VO.B2.5.1. Analiza e le imaxes de diferentes obras de escultóricas, identificando os principais elementos compositivos e diferenciando os aspectos decorativos dos estruturais.	CCEC
	Bloque 3. Análise da representación tridimensional			
- e - h - l	- B3.1. A configuración tridimensional de obras escultóricas e funcionais. - B3.2. Forma e función nos obxectos de uso cotián.	B3.1. Explorar con iniciativa as posibilidades plásticas e expresivas da linguaxe tridimensional e utilízalas de xeito creativo na ideación e realización de obra orixinal e composicións de índole funcional, decorativa e ornamental.	VO.B3.1.1. Describe, utilizando con propiedade a terminoloxía propia da materia, os aspectos máis notables da configuración tridimensional de obxectos de uso cotián e a relación que se establece entre a súa forma e a súa función.	- CCL - CSC
- i - K	- B3.3. Análise de obxectos de uso cotián: estrutura e forma. - B3.4. Comunicación das obras tridimensionais: a	B3.2. Analizar desde o punto de vista formal obxectos presentes na vida cotiá, identificando e apreciando os aspectos máis notables da súa configuración e a rela-	VO.B3.2.1. Analiza os elementos formais, funcionais e estruturais de pezas tridimensionais sinxelas e reproducibles fielmente utilizando a técnica máis adecuada.	CCEC

	Volume. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
l	mensaxe. B3.5. Graos de iconicidade.	ción que se establece entre a súa forma e a súa estrutura.	VO.B3.2.2. Identifica o grado de iconicidade de diferentes representacións volumétricas e relaciónao coas súas funcións comunicativas.	CSC
- h - i - k - l	- B3.6. Creación de formas tridimensionais a partir de superficies planas, por medio de superposicións, cortes, abatementos, cambios de dirección e outras transformacións. - B3.7. As redes e patróns repetitivos tridimensionais.	B3.3. Comprender e aplicar os procesos de abstracción inherentes a toda representación, valorando as relacións que se establecen entre a realidade e as configuracións, tridimensionais elaboradas a partir dela.	- VO.B3.3.1. Xera elementos volumétricos, prescindindo dos aspectos accidentais e plasmando as súas características estruturais básicas. - VO.B3.3.2. Idea e elabora diferentes alternativas á representación dun obxecto ou dunha peza escultórica sinxela, que evidencien a comprensión dos distintos grados de iconicidade das representacións tridimensionais.	- CCEC - CAA
- h - i - k - l	B3.4. Comunicación das obras tridimensionais: a mensaxe.	B3.4. Crear configuracións tridimensionais dotadas de significado nas que se estableza unha relación coherente entre a imaxe e o seu contido.	VO.B3.4.1. Utiliza os medios expresivos, as técnicas e os materiais en función do significado e os aspectos comunicativos de cada obra.	CCEC
- a - b - f - h - l	- B3.8. Disciplinas de creación tridimensional artística: escultura, instalacións, arte de acción, ilustración tridimensional, "paper cut", etc. - B3.9. Disciplinas de creación tridimensional funcional: deseño de obxectos, deseño de moda, xoiería, deseño de espazos, etc. - B3.10. A produción industrial e a produción artesanal de pezas tridimensionais. - B3.11. A produción artesanal tradicional e a modernización das formas na creación contemporánea. - B3.12. A produción artesanal e o deseño de produtos en Galicia. A cerámica de Sargadelos.	B3.5. Desenvolver unha actitude reflexiva crítica e creativa en relación coas cuestións formais e conceptuais da cultura visual da sociedade da que forma parte.	VO.B3.5.1. Emite xuízos de valor argumentados respecto da produción tridimensional propia e allea en base aos seus coñecementos sobre a materia, contorna, o seu gusto persoal e sensibilidade.	- CCL - CSC
	Bloque 4. O volume no proceso de deseño			
- b - d - f - g - h - i - j - k	- B4.1. O proxecto. Fases e metodoloxía de traballo dende a ideación á obra final. - B4.2. Características técnicas dos distintos produtos segundo o seu uso e a súa intencionalidade estética. - B4.3. Recompilación e tratamento da información necesaria para planificar un proxecto e levar a termo unha peza tridimensional. - B4.4. Información gráfica necesaria para plasmar un proxecto en dúas e tres dimensións: bosquexo, planos,	B4.1. Valorar a metodoloxía xeral de proxectación, identificando e relacionando os elementos que interveñen na configuración formal dos obxectos e na súa funcionalidade para resolver problemas de configuración espacial de obxectos tridimensionais de forma creativa, lóxica, e racional, adecuando os materiais á súa función estética e práctica.	- VO.B4.1.1. Desenvolve proxectos escultóricos sinxelos en función de condicionantes e requirimentos específicos previamente determinados utilizando a metodoloxía xeral de proxectación. - VO.B4.1.2. Determina as características técnicas segundo o tipo de produto e as súas intencións expresivas funcionais e comunicativas. - VO.B4.1.3. Recompila e analiza información relacionada	- CD - CSIEE - CMCCT - CD

	Volume. 1º Bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
I	maquetas... - B4.5. Presentación de creacións tridimensionais propias e alleas, acompañadas de información gráfica e técnica. Exposición e defensa de proxectos. - B4.6. Comunicación de ideas en dúas e tres dimensións.		cos distintos aspectos do proxecto a desenvolver, para realizar propostas creativas e realizables, aportando solucións diversas e creativas ante un problema de deseño tridimensional, potenciando o desenvolvemento do pensamento diverxente.	- CAA - CSIEE
			VO.B4.1.4. Planifica o proceso de realización desde a primeira fase de ideación ata a elaboración da obra final.	- CSIEE - CSC
			VO.B4.1.5. Debuxa ou interpreta a información gráfica, tendo en conta as características e parámetros técnicos e estéticos do produto para o seu posterior desenvolvemento.	CMCCT
			VO.B4.1.6. Desenvolve bosqueños, maquetas ou modelos de proba para visualizar a peza tridimensional e valorar a viabilidade da súa execución.	CAA
			VO.B4.1.7. Realiza a peza definitiva e presenta o proxecto básico incorporando a información gráfica e técnica.	- CD - CCEC
			VO.B4.1.8. Expón e presenta con corrección os proxectos e argumentándoos e defendéndoos en base aos seus aspectos formais, funcionais, estéticos e comunicativos.	- CCL - CD - CSIEE
- a - b - c - h - i - j - k - l	B4.7. O proceso de traballo. O traballo en equipo para a produción de obras tridimensionais.	B4.2. Colaborar na realización de proxectos plásticos en grupo, valorando o traballo en equipo como unha fonte de riqueza na creación artística.	VO.B4.2.1. Planifica o traballo, coordínase, participa activamente e respecta e valora as realizacións do resto dos integrantes do grupo nun traballo de equipo.	CSC

2.3 Anexo III. Bloque de materias de libre configuración autonómica

2.3.1 Lingua Galega e Literatura

Introdución

O papel heurístico das linguas constitúe un reto para o sistema educativo, pois son instrumento de comunicación e de interacción social, de conservación e transmisión de coñecemento, de participación cidadá na vida social, de investigación, creación, experimentación e descubrimento. E as linguas achégannos ao xeito de vida e as formas de pensamento doutros pobos e dos seus patrimonios culturais.

A lingua apréndese, non para falar, ler ou escribir sobre a lingua, senón para falar, ler e escribir sobre emocións, afectos, aventuras, sobre o mundo; como medio das relacións interpersoais e recoñecemento da alteridade, motor do noso pensamento e reflexións, e porta de acceso ao coñecemento. Neste marco, a formación lingüística no contexto escolar é un instrumento para a equidade, pois debe facilitar os medios necesarios para comunicar no ámbito educativo e na vida profesional e social, especialmente en contextos formais e académicos; sensibilizar cara a usos creativos e lúdicos das linguas, e achegar ao patrimonio literario e cultural que estas vehiculan.

O Consello de Europa, a través de sucesivos proxectos, está comprometido nunha política lingüística dirixida a protexer e desenvolver a herdanza lingüística e a diversidade cultural de Europa como fonte de enriquecemento mutuo, así como a facilitar a mobilidade persoal dos seus cidadáns e cidadás, e o intercambio de ideas. O Marco común europeo de referencia para as linguas: aprendizaxe, ensino, avaliación (MCER), publicado en 2001, é un documento de particular transcendencia, non só como ferramenta práctica para propiciar a reflexión sobre o ensino das linguas e a transparencia de cursos, programas e titulacións entre os Estados e dentro deles, senón tamén polo recoñecemento da competencia «plurilingüe» e «intercultural», que transcende o concepto de «multilingüismo» no seu día piar dos enfoques das políticas lingüísticas máis abertas ao recoñecemento da diversidade. Hoxe, o Marco común europeo constitúe unha referencia para proxectos e documentos clave do Consello de Europa, como a “Guía para a elaboración e posta en marcha de currículos para unha educación plurilingüe e intercultural” (2010) na que se desenvolve a noción de plurilingüismo como eixe dun enfoque centrado na rede de relacións entre distintas linguas e culturas. Nesta mesma liña, enmárcanse o informe do Foro intergovernamental europeo «O dereito dos estudantes á calidade e á equidade en educación. O papel das competencias lingüísticas e interculturais» mantido en Xenebra, en novembro 2010, e a Conferencia intergovernamental «Calidade e inclusión en educación: o papel único das linguas» mantida en Strasbourg, en setembro de 2013. En ambos os foros europeos, recoñécese a importancia da competencia lingüística e da circulación de competencias entre as linguas para lograr un maior dominio da linguaxe, clave para a inclusión social e o éxito escolar.

A educación plurilingüe e intercultural considera, con carácter xeral, a aprendizaxe de todas as linguas e culturas e, de maneira específica, os enfoques plurais transversais e integradores no seu ensino e aprendizaxe. A súa finalidade é retirar barreiras artificiais entre as linguas, encerradas tradicionalmente nos sistemas escolares en compartimentos estancos, e promover o uso integral do repertorio lingüístico, discursivo, estratéxico e intercultural que posúe o alumnado e que vai adquirindo ao longo das súas diversas experiencias lingüísticas dentro e fóra do ámbito educativo. Así, o aprendiz plurilingüe realizará transferencias dos coñecementos e experiencias lingüísticas adquiridos nunha lingua para abordar tarefas de comunicación, creación e aprendizaxe noutra lingua diferente. Esta capacidade de transferencia non só permite descubrir as regularidades dunha lingua total ou parcialmente descoñecida e relacionais, desde o punto de vista teórico, coas regularidades observadas noutras linguas que coñece, ou identificar termos emparentados en todas as linguas, senón que, ademais, promove a tolerancia perante palabras descoñecidas, especialmente importante nos contextos de comprensión que necesitan da fluidez, como son a lectura extensiva e a comprensión de textos orais sen posibilidade de verificación do entendido. A competencia plurilingüe facilitará, así, a inferencia de significados e o desenvolvemento de competencias heurísticas eficaces para identificar os elementos esenciais e secundarios nun texto descoñecido.

Pola súa parte, mediante o diálogo intercultural póñense en xogo dispositivos de relación social esenciais, como son o recoñecemento do outro como lexítimo; o reforzamento da identidade propia no recoñecemento da identidade dos outros; a aceptación da diversidade persoal, social e cultural, e o respecto dos dereitos fundamentais.

No contexto escolar, a aprendizaxe das linguas está dirixida ao logro de obxectivos similares, aínda que con diferentes niveis de dominio. Por iso, un estudo integrado de todas as linguas posibilita, por unha banda, que os contidos, procesos e estratexias traballados nunha lingua sexan igualmente utilizados nas actividades lingüísticas de comprensión e produción nas demais e, por outra, que se poida focalizar, no proceso de ensino-aprendizaxe, nos elementos diferenciadores e en todos aqueles aspectos que teñen incidencia directa na capacidade de comunicarse adecuadamente. Así, o coñecemento morfolóxico ou léxico dunha lingua pode axudar á comprensión noutra lingua; as estratexias de comprensión lectora desenvolvidas nunha lingua poden ser transferidas para a lectura noutros idiomas; o coñecemento da estrutura dos textos descritivos permitirá producilos en calquera lingua; e o coñecemento das normas que ordenan as relacións entre xeracións, sexos, clases e grupos sociais nunha lingua, informa e sensibiliza sobre a necesidade de coñecer e respectar as normas que rexan a dimensión social do uso da lingua noutra comunidade lingüística.

Por outra parte, o tratamento integrado das linguas debe considerar o punto de partida diferente de cada unha delas. Así, non se pode esquecer a situación de minorización da lingua galega, que cómpre atender e dinamizar adecuadamente. Con esa finalidade, é preciso favorecer o uso e a aprendizaxe desta lingua de xeito que se impulse a súa normalización e se venzan as dificultades da súa menor presenza e repercusión social, motivadas en moitos casos por prexuízos que é necesario desmontar e superar. O alumnado galego debe rematar a súa escolarización co nivel de usuario competente nas dúas linguas oficiais, galego e castelán, o que implica a utilización adecuada e eficaz das dúas linguas nun amplo repertorio de situacións comunicativas, propias de diferentes ámbitos, cun grao crecente de formalidade e complexidade.

Finalmente, a situación de sociedade multilingüe e plural na que vivimos solicita un enfoque metodolóxico de carácter plurilingüe que potencie o desenvolvemento comunicativo do alumnado nas linguas que adquira ao longo da súa vida, con independencia da diferenza de fins e niveis de dominio con que as utilice. E que os faga conscientes da riqueza que supón ser unha persoa plurilingüe para o desenvolvemento cognitivo e social, e o éxito escolar. Isto implica un tratamento integrado das linguas que o alumnado está a aprender nas aulas. No caso das materias de Lingua Castelá e Literatura e de Lingua Galega e Literatura, os currículos presentan contidos similares en gran medida, e unha distribución igualmente similar en cada un dos cursos que conforman a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato. Evidentemente, cada lingua ten as súas características propias, que requiren dun tratamento e traballo específico, pero hai determinados aspectos do currículo que, pola afinidade ou similitude que presentan en ambas as materias, precisan ben seren abordados de maneira parella, ben seren presentados só nunha lingua pero traballados e practicados en cada unha delas, e utilizar a mesma terminoloxía nas dúas linguas para non dificultar innecesariamente o proceso de aprendizaxe do alumnado. Así pois, o profesorado implicado no proceso de ensino-aprendizaxe da Lingua Castelá e Literatura e da Lingua Galega e Literatura, en cada curso de ambas etapas, deberá organizar o seu labor nun currículo integrado, que transcenda as diferentes linguas nas que un aprendiz sexa capaz de comunicarse. Isto supón recoñecer a existencia dunha competencia global para a comunicación lingüística e implica non só evitar a repetición de contidos naqueles aspectos comúns á aprendizaxe de calquera lingua, como son as estratexias de lectura, ou o proceso de escritura, a tipoloxía textual ou a definición de termos lingüísticos; senón tamén, e especialmente, priorizar a realización de actividades comunicativas de produción e comprensión de textos orais e escritos, pois destas depende o desenvolvemento da competencia xeral en comunicación lingüística.

Ademais, nos centros teñen presenza linguas estranxeiras que tamén son abordadas na aula desde un enfoque comunicativo e intercultural, pois o coñecemento dos valores e as crenzas compartidas por grupos sociais doutros países resulta esencial para a comunicación nesta sociedade globalizada. Así, para o tratamento integrado de linguas é preciso que, igual que acontece non caso das dúas linguas cooficiais, haxa unha coordinación entre o profesorado destas e o de linguas estranxeiras, para evitar a repetición de contidos na liña das que se mencionaron para as linguas ambientais, e para unificar a terminoloxía. Pois, non se pode esquecer que o achegamento do alumnado á lingua estranxeira prodúcese, na maior parte dos casos, partindo das linguas próximas, materna e ambientais.

Igualmente presentes nas aulas están as linguas clásicas, o latín e o grego, cuxo estudo a nivel fonético, morfosintáctico e léxico proporciona unha sólida base para o perfeccionamento no manexo doutras linguas. Desempeñan, pois, un papel relevante como soporte lingüístico da maioría das linguas e para a comprensión do léxico culto que forma gran parte da terminoloxía científica e técnica actual nas linguas que o alumnado coñece ou estuda. Sen esquecer o enriquecemento cultural que lle proporciona o coñecemento dos diferentes aspectos que se inclúen na Civilización Clásica, berce da Europa actual, como son, entre outros, a mitoloxía, a relixión ou as súas creacións literarias e artísticas, que tanta influencia tiveron en épocas posteriores e seguen a ter hoxe en día. Polo tanto, é esencial a incorporación das linguas clásicas ao currículo integrado das linguas, para reforzar a reflexión lingüística do noso alumnado e fortalecer o seu acceso á cultura literaria.

Resulta obvio que para a implementación destes currículos integrados e o logro dos obxectivos plurilingües e interculturais que se perseguen, o profesorado é un elemento determinante, xa que deberá potenciar unha metodoloxía adecuada para levar a cabo enfoques comunicativos e proxectos plurais e transversais; promover a reflexión metacomunicativa e metalingüística e o contraste entre linguas; ou asegurar accións coordinadas entre os distintos departamentos lingüísticos para decidir, entre outros, desde que lingua abordar o estudo dos xéneros discursivos ou as estratexias e procesos cognitivos que están na base das diferentes actividades lingüísticas. Todo isto coa finalidade de construír en cada centro educativo a coherencia pedagóxica no ensino das distintas linguas.

As materias cuxos currículos se desenvolven ao abeiro desta introdución, as Linguas, teñen como obxectivo o desenvolvemento da competencia comunicativa do alumnado, entendida en todas as súas vertentes: pragmática, lingüística, sociolingüística e literaria. Así, achegan as ferramentas e os coñecementos necesarios para desenvolverse satisfactoria e eficazmente en calquera situación de comunicación da vida privada, social e profesional. Eses coñecementos, que articulan os procesos de comprensión e expresión oral por unha banda, e de comprensión e expresión escrita por outra, constitúen instrumentos esenciais para a aprendizaxe no ámbito educativo e, posteriormente, ao longo da vida.

A reflexión literaria, presente nun bloque de contidos nas linguas ambientais, o Galego e o Castelán, e nas linguas clásicas, a través da lectura, mediante a comprensión e interpretación de textos significativos favorece o coñecemento das posibilidades expresivas da lingua, desenvolve a capacidade crítica e creativa dos e das estudantes, dálles acceso á memoria, á creatividade, á imaxinación, ao descubrimento dos outros, ao coñecemento doutras épocas e culturas, e enfronta as situacións, sentimentos e emocións nunca experimentados, que enriquecen a súa visión do mundo e favorecen o coñecemento deles mesmos.

En definitiva, estas materias lingüísticas perseguen o obxectivo último de contribuír á formación de cidadás e cidadáns cunha competencia comunicativa que lles permita interactuar satisfactoriamente en todos os ámbitos que forman e van formar parte da súa vida. Isto esixe unha reflexión sobre os mecanismos de usos orais e escritos da súa propia lingua, e das outras linguas que estudan e coñecen, e a capacidade de interpretar e valorar o mundo, de formar as súas opinións, propias, claras e fundamentadas, e de gozar, a través da lectura crítica de obras literarias.

A materia de Lingua Galega e Literatura preséntase, en todos os cursos de ambas as etapas, educación secundaria obrigatoria e bacharelato, estruturada en cinco bloques, o que non debe implicar que a actividade docente se corresponda con esta ordenación, senón que, pola contra, débense producir múltiples conexións entre todos eles.

O Bloque 1. Comunicación oral. escoitar e falar atende ao uso oral da lingua e este é obxecto de observación e de análise para recoñecer as normas que rexen o intercambio comunicativo, para observar as estratexias que usan as e os falantes para se comunicar satisfactoriamente, así como aquelas que empregan para comprender mensaxes orais ou para producilas. Non obstante este bloque incide, sobre todo, na necesidade de que o alumnado galego teña modelos de fala adecuados e poida poñer en práctica a súa lingua dentro da aula en contextos formais e informais. A realidade sociolingüística de cada centro determinará a atención que o profesorado deberá dedicar na aula a este bloque, para que o alumnado poida cumprir adecuadamente cos estándares de aprendizaxe descritos.

O Bloque 2. Comunicación escrita. Ler e escribir ocúpase da comprensión e produción escrita. O alumnado debe ser quen de entender textos de diferente complexidade e xénero e extraer as ideas explícitas e implícitas no texto co fin de elaborar o seu propio pensamento crítico e creativo. Comprender un texto implica poñer en marcha unha serie de estratexias de lectura que deben practicarse na aula e proxectarse a todas as esferas da vida e a calquera tipo de lectura: ler para obter información, ler para aprender a propia lingua, ler por pracer. Igualmente a produción escrita significará buscar para cada situación o tipo de texto, adecuando, planificando e redactando, atendendo a aspectos diversos e revisando a escrita final.

O Bloque 3. Funcionamento da lingua integra contidos relacionados co código e a súa organización e responde á necesidade de reflexión sobre a propia lingua, coa finalidade de servir de base para o uso correcto da lingua, afastándose da pretensión de utilizar os coñecementos lingüísticos como fin en si mesmo.

O Bloque 4. Lingua e sociedade contempla a necesidade de que o alumnado coñeza, explique e valore o plurilingüismo como unha situación habitual e enriquecedora para todos os individuos. Do mesmo xeito, incídese na identificación e superación dos prexuízos e na pertinencia de que o alumnado recoñeza e empregue termos sociolingüísticos precisos.

O Bloque 5. Educación Literaria asume o obxectivo de facer dos alumnos e alumnas lectores competentes, implicados nun proceso de formación lectora que continúe ao longo de toda a vida. Ademais o alumnado achegarase á historia da literatura galega e ás súas obras e autores máis representativos, e recoñecerá a vinculación destes produtos literarios coa historia de Galicia.

O tratamento de todos estes contidos ten que ser abordado desde unha óptica competencial, valorando as relacións que cada un deles ten coas competencias clave, que aparecen especificadas, a partir dos estándares de aprendizaxe avaliábeis, neste currículo.

A avaliación terá que ser coherente coa diversidade de contidos traballados e, polo tanto, ter en conta os contidos abordados nos 5 bloques en que se estrutura este currículo. Do mesmo xeito, deberá ser unha avaliación competencial, que teña en conta a relación que se establece no currículo entre os estándares de aprendizaxe detallados en cada bloque, coas competencias clave.

1º de ESO

Lingua Galega e Literatura. ESO. 1º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 1º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Comunicación oral. escoitar e falar.			
- d. - e. - h. - j. - m.	B1.1 Comprensión, interpretación e resumo de calquera texto oral ou daqueles propios dos medios de comunicación, especialmente noticias de actualidade, próximas aos intereses do alumnado.	B1.1 Comprender e interpretar a intención comunicativa e a idea xeral de textos orais (noticias de actualidade) e elaborar un resumo.	- LGB1.1.1 Comprende e interpreta a intención comunicativa de textos orais sinxelos (noticias de actualidade). - LGB1.1.2 Traslada a información relevante ou a idea xeral de textos sinxelos a resumos.	- CCL. - CAA. - CCL. - CAA.
- d. - e. - h.	B1.2 Comprensión e interpretación de textos orais utilizados no ámbito social e académico (instrucións, presentacións de tarefas e breves exposicións orais de temáticas variadas).	B1.2 Extraer a intención comunicativa e a idea xeral de textos orais sinxelos dos ámbitos social e académico e seguir instrucións para realizar tarefas guiadas de aprendizaxe con progresiva autonomía.	- LGB1.2.1 Recoñece, xunto ao propósito e a idea xeral, os datos máis relevantes en textos orais do ámbito social e académico. - LGB1.2.2 Segue instrucións para realizar tarefas de aprendizaxe con progresiva autonomía.	- CCL. - CAA. - CCL. - CAA.
- a. - c. - d. - h.	B1.3 Desenvolvemento de habilidades de escoita activa con actitude de interese, de cooperación e de respecto.	B1.3 Coñecer e apreciar as normas de cortesía nas intervencións orais propias e alleas, tanto espontáneas como planificadas.	- LGB1.3.1 Coñece e aprecia as normas que rexen a cortesía na comunicación oral (intervén na orde que lle corresponde, manifesta respecto polas opinións alleas e recoñece e rexeita a linguaxe discriminatoria). - LGB1.3.2 Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre, volume) e o significado da linguaxe non verbal.	- CCL. - CSC. - CCL. - CAA. - CSC. - CSIE.
- a. - c. - d. - e. - h.	B1.4 Escoita crítica e reflexiva das mensaxes dos medios de comunicación, con especial atención aos programas informativos.	B1.4 Identificar e contrastar o propósito comunicativo en textos orais dos medios de comunicación, analizar criticamente os seus contidos e identificar prexuízos ou mensaxes discriminatorias.	- LGB1.4.1 Identifica a intención comunicativa, as ideas principais e as secundarias de programas informativos. - LGB1.4.2 Compara o tratamento da mesma noticia en diferentes medios de comunicación e extrae conclusións a partir das coincidencias e diferenzas atopadas. - LGB1.4.3 Identifica e rexeita os usos lingüísticos que levan implícitos prexuízos ou discriminacións.	- CCL. - CAA. - CSC.
- h. - n.	B1.5 Coñecemento e aplicación, con axuda das TIC, de estratexias necesarias para producir textos orais sobre temas de actualidade.	B1.5 Coñecer e aplicar, con axuda das TIC, as estratexias necesarias para realizar exposicións orais planificadas e participar de forma construtiva en diversas interaccións comunicativas.	- LGB1.5.1 Consulta os medios de información dixitais para seleccionar contidos relevantes e incorporalos ás súas producións. - LGB1.5.2 Emprega as TIC para facer as súas presentacións máis claras e visualmente atractivas.	- CD. - CAA. - CSEIE. - CD. - CCL. - CSEIE.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 1º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h. - n.	B1.6 Valoración das producións orais emitidas cunha fonética e prosodia correcta e actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.	B1.6 Valorar as producións emitidas cunha fonética e prosodia correcta e mostrar unha actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.	LGB1.6.1 Aprecia a emisión dunha pronuncia correcta, recoñece os erros de produción oral propia e allea e propón solucións para melloralas.	- CCL. - CAA.
			LGB1.6.2 Comprende, interpreta e rexeita os prexuízos que se poidan asociar á pronuncia da lingua galega.	CAA.
			LGB1.6.3 Usa, se a posúe, a variante dialectal propia e asúmea como a variedade habitual do seu contexto.	- CCL. - CCEC.
- b. - e. - g. - h.	B1.7 Producción de discursos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.	B1.7 Producir textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.	LGB1.7.1 Produce textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.	- CCL. - CSC.
			LGB1.7.2 Participa con fluidez nas intervencións orais espontáneas respectando as regras morfosintácticas desta lingua, en especial a colocación do pronome átono, así como a fonética galega (pronuncia das 7 vogais, n velar, fonema fricativo palatal xordo).	CCL.
			LGB1.7.3 Emprega nas intervencións orais espontáneas expresións propias do galego (fraseoloxía adecuada).	CCL.
			LGB1.7.4 Emprega nas intervencións orais espontáneas un léxico rico e variado.	CCL.
- a. - c. - d. - h.	B1.8 Participación activa en situacións propias do ámbito académico (pedimento de aclaracións, intercambio de opinións e exposición de conclusións).	B1.8 Participar activamente en situacións propias do ámbito académico (pedir aclaracións, intercambiar opinións e expoñer conclusións).	LGB1.8.1 Intervén en debates e coloquios do ámbito académico, respectando as regras de interacción.	- CCL. - CSC.
			LGB1.8.2 Cínguese ao tema, non divaga e atende ás instrucións da persoa moderadora nos debates e coloquios.	- CCL. - CSC.
- a. - b. - c. - g. - h. - n.	B1.9 Coñecemento e aplicación de estratexias necesarias para falar en público: planificación do discurso, prácticas orais formais e informais.	B1.9 Aplicar técnicas e estratexias para falar en público, en situacións formais ou informais, de forma individual ou en grupo.	LGB1.9.1 Elabora guións para organizar os contidos de exposicións formais ou informais breves.	CAA.
			LG1B1.9.2 Respecta os aspectos prosódicos da linguaxe non verbal (a posta en escena, os xestos e a mirada), manifesta autocontrol das emocións ao falar en público e diríxese ao auditorio con autoconfianza e seguridade	- CCL. - CSC. - CSIEE.
			LGB1.9.3 Adecúa a súa pronuncia á finalidade da	CCL.

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 1º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			situación comunicativa.	■ CSC.
			■ LGB1.9.4 Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal ás súas producións orais.	■ CCL. ■ CAA.
			■ LGB1.9.5 Analiza similitudes e diferenzas entre discursos formais e espontáneos.	■ CAA.
			■ LGB1.9.6 Recoñece e avalía erros (repeticións de conectores, pobreza léxica, castelanismos) nos discursos orais propios e alleos e trata, progresivamente, de evitalos.	■ CAA. ■ CCL.
■ a. ■ d. ■ h.. ■ j. ■ m.	■ B1.10 Construción de discursos adecuados, cohesionados e coherentes desde o punto de vista comunicativo, sobre temas de interese persoal ou social da vida cotiá e académica.	■ B1.10 Producir discursos breves e comprensibles sobre temas da vida cotiá, de interese persoal ou social.	■ LGB1.10.1 Participa en conversas informais nos que intercambia información e expresa a súa opinión, fai invitacións e ofrecementos, e pide e dá indicacións ou instrucións sinxelas.	■ CCL. ■ CSC. ■ CSIEE. ■ CCEC.
			■ LGB1.10.2 Desenvólvese correctamente en situacións da vida cotiá que implique solicitar unha información ou un servizo.	■ CSC. ■ CSIEE.
	Bloque 2. Comunicación escrita. Ler e escribir.			
■ b. ■ f. ■ h.	■ B2.1 Aplicación de técnicas de análise do contido e estratexias de lectura comprensiva.	■ B2.1 Aplicar técnicas de análise do contido e estratexias de lectura comprensiva.	■ LGB2.1.1 Utiliza técnicas de análise e síntese do contido: subliñados, esquemas e resumos.	■ CCL. ■ CCA.
			■ LGB2.1.2 Recoñece a intencionalidade do emisor a partir de elementos contextuais explícitos.	■ CCL.
			■ LGB2.1.3 Reconstrúe o sentido global e compón o esquema xerarquizado das ideas.	■ CCL.
			■ LGB2.1.4 Busca o léxico descoñecido en dicionarios, analiza a forma da palabra ou deduce o significado polo contexto.	■ CCL. ■ CCA.
			■ LGB2.1.5 Interpreta o significado de elementos non lingüísticos (símbolos, iconas, etc).	■ CCL.
			■ LGB2.1.6 Busca información para ampliar e completar o contido das mensaxes a través de distintos recursos: xornais, revistas, libros, enciclopedias, buscadores de internet.	■ CCL. ■ CCA. ■ CD.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 1º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			LGB2.1.7 Contrasta os contidos analizados cos coñecementos propios, antes e despois da lectura.	- CCL. - CCA.
- d. - e. - h.	B2.2 Comprensión e interpretación de textos propios da vida cotiá e das relacións sociais en ámbitos próximos á experiencia do alumnado: mensaxes electrónicas ou de móbil, normas e instrucións de uso.	B2.2 Comprender, interpretar e sintetizar textos da vida cotiá e das relacións sociais en ámbitos próximos á experiencia do alumnado: mensaxes electrónicas ou de móbil e normas e instrucións de uso.	LGB2.2.1 Comprende, interpreta e sintetiza o contido de textos propios da vida cotiá: mensaxes electrónicas ou de móbil, de correo electrónico, normas e instrucións de uso.	- CCL. - CSC.
- d. - e. - h.	B2.3 Comprensión, interpretación e síntese de textos dos medios de comunicación, fundamentalmente textos narrativos.	B2.3 Comprender, interpretar e sintetizar escritos dos medios de comunicación, especialmente, os narrativos e expositivos de estrutura descritiva e secuencial.	LGB2.3.1 Comprende, interpreta e sintetiza escritos dos medios de comunicación, especialmente, os narrativos e expositivos de estrutura descritiva e secuencial.	- CCL. - CSC.
- d. - e. - h.	B2.4 Comprensión e interpretación de textos do ámbito académico, especialmente, descritivos, narrativos e expositivos sobre as distintas materias curriculares: webs educativas, dicionarios, glosarios e enciclopedias en diversos soportes.	B2.4 Comprender, interpretar e sintetizar escritos do ámbito académico do alumnado, especialmente, textos descritivos, narrativos e expositivos sobre as distintas materias curriculares: webs educativas, información de dicionarios, enciclopedias en distintos soportes.	LGB2.4.1 Comprende, interpreta e sintetiza textos propios da vida académica: webs educativas, información de dicionarios, glosarios e enciclopedias en distintos soportes.	- CCL. - CAA. - CD. - CSC.
			LGB2.4.2 Segue instrucións para realizar tarefas de aprendizaxe guiadas, con progresiva autonomía.	CCL.
- b. - e. - h.	B2.5 Utilización guiada da biblioteca e das TIC para obter información e consultar modelos de composición escrita.	B2.5 Utilizar de forma guiada as bibliotecas e as TIC para obter información e consultar modelos de composición escrita.	LGB2.5.1 Usa de forma guiada as bibliotecas e as TIC para obter información e consultar modelos de composición escrita.	- CCL. - CAA. - CD.
- c. - d. - h.	B2.6 Actitude reflexiva e crítica ante as mensaxes que transmitan prexuízos ou usos lingüísticos discriminatorios, especialmente, os que aparecen nos medios de comunicación.	B2.6 Mostrar unha actitude reflexiva e crítica ante as mensaxes que transmiten prexuízos e reflexionar sobre os usos lingüísticos discriminatorios.	LGB2.6.1 Manifesta unha actitude crítica ante as mensaxes que transmiten prexuízos e reflexiona sobre os usos lingüísticos discriminatorios.	- CCL. - CSC.
			LGB2.6.2 Identifica e evita o uso de expresións habituais que evidencian prexuízos de distinta natureza: relixiosos, raciais, sexistas.	- CCL. - CSC.
- h. - m.	B2.7 Lectura en voz alta con dicción, entoación e ritmo adecuados á situación comunicativa, aos patróns fonéticos do galego e aos signos de puntuación.	B2.7 Ler en voz alta con dicción, entoación e ritmo adecuados á situación comunicativa.	LGB2.7.1 Le en voz alta con dicción, entoación e ritmo adecuados e con respecto pola puntuación do texto.	CCL.
			LGB2.7.2 Le en voz alta seguindo os patróns fonéticos do galego.	CCL.
			LGB2.7.3 Utiliza recursos das TIC para rexistrar a voz.	- CCL. - CD.
- b. - e.	B2.8 Planificación e revisión do escrito, de forma guiada, para producir textos adecuados, coherentes,	B2.8 Planificar, producir e revisar o escrito co fin de producir textos adecuados, coherentes, cohesionados e	LGB2.8.1 Utiliza esquemas sinxelos e notas para ordenar as ideas e estruturar o contido do texto.	CCL.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 1º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ h.	cohesionados e correctos gramaticalmente.	correctos gramaticalmente.	■ LG2.8.2 Adecúa o texto ao rexistro coloquial ou formal segundo o requira a situación comunicativa.	■ CCL.
			■ LGB2.8.3 Utiliza elementos lingüísticos e discursivos esenciais para a cohesión das ideas: conectores textuais básicos, concordancias dentro do sintagma nominal e dentro do sintagma verbal.	■ CCL.
			■ LGB2.8.4 Puntúa o texto en relación coa organización oracional e a forma do texto (os parágrafos e a distribución e organización das ideas expresadas).	■ CCL.
			■ LGB2.8.5 Revisa o texto con respecto ás normas morfolóxicas, ortográficas e tipográficas.	■ CCL. ■ CD.
■ b. ■ e. ■ h.	■ B2.9 Produción, en formato papel ou dixital, de textos propios da vida cotiá e das relacións sociais: notas, cartas, avisos, mensaxes electrónicas ou de móbil.	■ B2.9 Producir, en formato papel ou dixital, textos sinxelos propios da vida cotiá e das relacións sociais: notas, cartas, avisos, mensaxes electrónicas ou de móbil.	■ LGB2.9.1 Produce textos propios das relacións sociais: notas, cartas, avisos, mensaxes electrónicas ou de móbil.	■ CCL. ■ CD. ■ CSC.
■ b. ■ e. ■ h.	■ B2.10 Produción, a partir dun modelo, de textos propios dos medios de comunicación, fundamentalmente, noticias, en formato papel ou dixital.	■ B2.10 Producir, a partir dun modelo, textos propios dos medios de comunicación, fundamentalmente, noticias, en formato papel ou dixital.	■ LGB2.10.1 Produce, a partir dun modelo, textos propios dos medios de comunicación, fundamentalmente, noticias, en formato papel ou dixital.	■ CCL. ■ CD. ■ CSC.
			■ LGB2.10.2 Coñece a estrutura do xornal (seccións e xéneros) e os elementos paratextuais que acompañan as noticias.	■ CCL.
■ b. ■ e. ■ h.	■ B2.11 Produción, en soporte papel ou dixital, de textos propios da vida académica, especialmente, resumos, exposicións sinxelas e conclusións sobre as tarefas e aprendizaxes realizadas.	■ B2.11 Producir, en soporte papel ou dixital, textos propios da vida académica, especialmente, resumos, exposicións sinxelas e conclusións sobre as tarefas e aprendizaxes realizadas.	■ LGB2.11.1 Produce, en formato papel ou dixital, textos descritivos, narrativos e expositivos propios da vida académica, especialmente, resumos, exposicións sinxelas e conclusións sobre tarefas e aprendizaxes realizadas.	■ CCL. ■ CD.
■ b. ■ e. ■ h.	■ B2.12 Produción, en soporte papel ou dixital, de textos de distintos xéneros: descrições, narracións de feitos e exposicións de ideas e conceptos.	■ B2.12 Producir textos de distintos xéneros: descrições, narracións de feitos e exposicións de ideas e conceptos.	■ LGB2.12.1 Produce textos de distintos xéneros: descrições, narracións de feitos e exposicións de ideas e conceptos.	■ CCL.
■ b. ■ e. ■ h. ■ f.	■ B2.13 Uso, con progresiva autonomía, das TIC (procesadores de textos e correctores ortográficos) na planificación, revisión e presentación dos escritos.	■ B2.13 Usar, con progresiva autonomía, as TIC (procesadores de texto e correctores ortográficos) para planificar, revisar e mellorar a presentación dos escritos.	■ LGB2.13.1 Utiliza, con progresiva autonomía, as funcións básicas dun procesador de textos para organizar os contidos e mellorar a presentación.	■ CCL. ■ CD.
			■ LGB2.13.2 Emprega os correctores ortográficos para resolver dúbidas e revisar a ortografía.	■ CCL. ■ CD.

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 1º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b. ▪ f. ▪ h.	▪ B2.14 Autoavaliación da aprendizaxe da lingua cunha actitude activa e de confianza.	▪ B2.14 Avaliar o seu proceso de aprendizaxe cunha actitude activa e de confianza.	▪ LGB2.14.1 Participa, de modo guiado, nas tarefas de revisión e mellora das producións propias e alleas. ▪ LGB2.14.2 Acepta o erro como parte do proceso de aprendizaxe e mostra unha actitude positiva de superación.	▪ CCL. ▪ CAA. ▪ CCL. ▪ CAA.
	Bloque 3. Funcionamento da lingua.			
▪ b. ▪ e. ▪ j.	▪ B3.1 Recoñecemento, explicación e uso de léxico suficientemente amplo e preciso, con incorporación de fraseoloxía e de vocabulario temático a partir de campos léxicos traballados na aula.	▪ B3.1 Recoñecer, explicar e usar léxico amplo e preciso coa presenza da fraseoloxía e vocabulario traballado na aula.	▪ LGB3.1.1 Utiliza un vocabulario amplo e preciso para expresarse con claridade nun rexistro axeitado á situación.	▪ CCL.
▪ a. ▪ d. ▪ e.	▪ B3.2 A fonética e a fonoloxía do galego, con especial atención a posibles interferencias.	▪ B3.2. Recoñecer e usar a fonética da lingua galega.	▪ LGB3.2.1 Recoñece e pronuncia correctamente os fonemas propios da lingua galega.	▪ CCL. ▪ CAA.
▪ b. ▪ e. ▪ l. ▪ j.	▪ B3.3 Uso eficaz dos dicionarios e doutras fontes de consulta, tanto en papel como en soporte electrónico, especialmente sobre clases de palabras e normativa.	▪ B3.3 Usar eficazmente os dicionarios ou calquera outra fonte de consulta en calquera soporte, para resolver dúbidas e para progresar na aprendizaxe autónoma.	▪ LGB3.3.1 Obtén, de xeito autónomo, información lingüística relativa á clase de palabras e normativa en dicionarios, en diferentes soportes, e noutras obras de consulta.	▪ CCL. ▪ CD.
▪ b ▪ e	▪ B3.4 Aplicación e valoración das normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.	▪ B3.4 Aplicar e valorar as normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.	▪ LGB3.4.1 Aplica correctamente as normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega. ▪ LGB3.4.2 Aplica estratexias para a corrección lingüística, gramatical e ortográfica dos textos.	▪ CCL. ▪ CCL.
▪ e	▪ B3.5 Análise e uso reflexivo da puntuación en relación coa cohesión textual.	▪ B3.5 Analizar e usar correctamente a puntuación, de acordo coa cohesión textual.	▪ LGB3.5.1 Analiza e usa correctamente a puntuación de acordo coa cohesión textual.	▪ CCL.
▪ b. ▪ e.	▪ B3.6 Recoñecemento, uso e explicación das categorías gramaticais básicas (substantivo, adxectivo cualificativo, verbo, adverbio...) así como a diferenza entre palabras flexivas e non flexivas para a creación e comprensión de textos.	▪ B3.6 Recoñecer e explicar o uso das distintas categorías gramaticais, utilizar este coñecemento para distinguir erros e diferenciar as flexivas das non flexivas.	▪ LGB3.6.1 Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos, utiliza este coñecemento para corrixir erros e distingue as flexivas das non flexivas.	▪ CCL. ▪ CAA.
▪ e. ▪ j. ▪ l. ▪	▪ B3.7 Recoñecemento, uso e reflexión dos mecanismos da cohesión textual como a deixé persoal.	▪ B3.7 Recoñecer, usar e reflexionar sobre os mecanismos da cohesión textual como a deixé persoal.	▪ LGB3.7.1 Recoñece e explica nos textos as referencias deícticas persoais.	▪ CCL. ▪ CAA.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 1º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- e. - h.	B3.8 Recoñecemento, uso e explicación dos conectores textuais máis comúns, en particular os temporais e explicativos.	B3.8. Recoñecer, usar e explicar os conectores textuais máis comúns (sobre todo os temporais e os explicativos).	LGB3.8.1 Identifica, explica e usa distintos tipos de conectores textuais máis comúns, en particular os temporais e explicativos.	- CCL. - CAA.
- e. - h.	B3.9 Coñecemento das regras de concordancia e das funcións sintácticas principais no seo da oración para elaborar enunciados cun estilo cohesionado e correcto.	B3.9 Coñecer as regras de concordancia e das funcións sintácticas principais no seo da oración para elaborar enunciados cun estilo cohesionado e correcto.	LGB3.9.1 Producir textos orais e escritos de diferentes xéneros, usando as regras de concordancia.	- CCL. - CAA.
			LGB3.9.2 Identificar as funcións sintácticas no seo da oración.	- CCL. - CAA.
- e. - h.	B3.10 Recoñecemento das modalidades asertivas, interrogativas, exclamativas, desiderativas, dubitativas e imperativas en relación coa intención comunicativa do emisor.	B3.10 Recoñecer as modalidades asertivas, interrogativas, exclamativas, desiderativas, dubitativas e imperativas en relación coa intención comunicativa do emisor.	LGB3.10.1 Recoñece as modalidades asertivas, interrogativas, exclamativas, desiderativas, dubitativas e imperativas en relación coa intención comunicativa do emisor.	- CCL. - CAA.
e.	B3.11 Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias de autoavaliación, aceptando o erro como parte do proceso.	B3.11 Aplicar progresivamente o coñecemento e o uso das estratexias de autoavaliación e a aceptación do erro como parte do proceso de aprendizaxe.	LGB3.11.1 Recoñece os erros nas producións orais e escritas propias e alleas a partir da avaliación e autoavaliación.	- CCL. - CAA.
- b. - e. - h.	B3.12 Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, relacionados cos Elementos Transversais e nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.	B3.12 Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, relacionados cos Elementos Transversais e nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.	LGB3.12.1 Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilicen varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	- CCL. - CAA. - CD.
- b. - e.	B3.13 Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.	B3.13 Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	LGB3.13.1 Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.	- CCL. - CAA.
Bloque 4. Lingua e sociedade.				
- m. - n.	- B4.1 Valoración das linguas como medios de relación interpersonal e de sinal de identidade dun pobo. - B4.2 O plurilingüismo como expresión da riqueza cultural da humanidade. - B4.3 A lusofonía.	B4.1 Valorar as linguas como medios de relación interpersonal e de sinal de identidade dun pobo, valorar positivamente o plurilingüismo como expresión da riqueza cultural da humanidade e coñecer a lusofonía e achegarse ás culturas que a integran.	LGB4.1.1 Valora a lingua como instrumento co cal se constrúen todos os saberes e como medio de relación interpersonal e de sinal de identidade dun pobo a través da identificación de elementos lingüísticos de noso na literatura de tradición oral e no xénero humorístico.	CCL.
			LGB4.1.2 Coñece as linguas que se falan en Galicia.	CCL.
			LGB4.1.3 Coñece os territorios que forman parte da comunidade lusófona.	CCL.

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 1º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			▪ LGB4.1.4 Coñece recursos en rede de lecer (literatura de tradición oral, música, xogos) en lingua galega adaptados á súa idade.	▪ CCL. ▪ CD. ▪ CCEC.
▪ n. ▪ m. ▪ n.	▪ B4.4 Análise da situación sociolingüística, a partir do contexto familiar do alumnado.	▪ B4.2 Describir e analizar a situación sociolingüística de Galicia a partir do estudo das diferentes contornas familiares do alumnado.	▪ LGB4.2.1 Describe e analiza a situación sociolingüística de Galicia a partir do estudo da súa contorna familiar e a do resto do alumnado.	▪ CCL.
			▪ LGB4.2.2 Coñece e valora os antropónimos galegos.	▪ CCL.
▪ m. ▪ n.	▪ B4.5 Desenvolvemento de actitudes positivas cara ao proceso de recuperación do galego, favorecendo o xurdimiento de vínculos positivos cara ao seu uso e consciencia da necesidade e das potencialidades de enriquecemento persoal e colectivo do uso normalizado da lingua galega.	▪ B4.3 Adquirir vínculos positivos cara ao uso do galego e asumir a importancia da contribución individual no desenvolvemento da lingua galega.	▪ LGB4.3.1 Analiza a súa propia práctica lingüística e valora a importancia de contribuír individual e socialmente á normalización da lingua galega.	▪ CCL. ▪ CSC.
▪ m. ▪ n.	▪ B4.6 Situación sociolingüística e legal das linguas de España.	▪ B4.4 Coñecer a situación sociolingüística e legal das linguas de España.	▪ LGB4.4.1 Coñece a lexislación que regula os dereitos lingüísticos individuais.	▪ CCL. ▪ CSC.
▪ m. ▪ n.	▪ B4.7 Os prexuízos lingüísticos.	▪ B4.5 Identificar os prexuízos lingüísticos e analizar a situación persoal en relación a eles.	▪ LGB4.5.1 Coñece o que é un prexuízo. Detecta e analiza a presenza de novos e vellos prexuízos cara ao galego na súa práctica lingüística e na da súa contorna.	▪ CCL. ▪ CSC.
▪ h. ▪ m. ▪ n.	▪ B4.8 Recoñecemento e valoración dos principais fenómenos que caracterizan as variedades diatópicas do galego.	▪ B4.6 Recoñecer e apreciar as variantes diatópicas do galego.	▪ LGB4.6.1 Aprecia as variantes diatópicas do galego como símbolo de riqueza lingüística e cultural.	▪ CCL. ▪ CCEC.
			▪ LGB4.6.2 Rexeita os prexuízos sobre as variedades dialectais e utiliza os trazos propios da súa zona.	▪ CCL.
			▪ LGB4.6.3 Coñece as principais variantes diatópicas do galego e clasifica producións lingüísticas segundo o bloque dialectal ao que pertencen.	▪ CCL.
	Bloque 5. Educación literaria.			
▪ h. ▪ j.	▪ B5.1 Lectura, con regularidade e de maneira guiada, de obras literarias para desenvolver o criterio lector; exposición da opinión persoal sobre a lectura dunha obra axeitada á idade, relación do seu sentido coa propia experiencia e outros coñecementos adquiridos e asimilación dos trazos estéticos xerais que definen cada texto.	▪ B5.1 Ler, con regularidade e de maneira guiada, obras literarias para desenvolver o criterio lector; expoñer unha opinión persoal sobre a lectura dunha obra axeitada á idade, relacionando o seu sentido coa propia experiencia e outros coñecementos adquiridos, procurando assimilar os trazos estéticos xerais que definen cada texto.	▪ LGLB5.1.1 Le, con regularidade e de maneira guiada, obras literarias para desenvolver o criterio lector; expón unha opinión persoal sobre a lectura dunha obra axeitada á idade, relaciona o seu sentido coa propia experiencia e outros coñecementos adquiridos, e asimila os trazos estéticos xerais que definen cada texto.	▪ CCL.
▪ h.	▪ B5.2 Comparación de textos literarios e non literarios e	▪ B5.2 Comparar textos literarios e non literarios e	▪ LGLB5.2.1 Compara textos literarios e non literarios e	▪ CCL.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 1º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ j.	diferenciación de textos dos tres grandes xéneros a partir dos seus trazos característicos máis xerais.	diferenciar textos dos tres grandes xéneros a partir dos seus trazos característicos máis xerais.	describe as súas diferenzas e similitudes.	
			■ LGLB5.2.2 Diferencia textos dos tres grandes xéneros a partir dos seus trazos característicos máis xerais.	■ CCL.
■ h. ■ j.	■ B5.3 Lectura expresiva e comprensiva, audicións de poemas recitados ou cantados, determinación da temática ou temáticas abordadas e descrición dos valores estilísticos dos textos.	■ B5.3 Ler expresiva e comprensivamente, facer audicións de poemas recitados ou cantados, sinalar a temática ou temáticas abordadas e describir os valores estilísticos dos textos.	■ LGLB5.3.1 Le expresiva e comprensivamente, fai audicións de poemas recitados ou cantados, sinala a temática ou temáticas abordadas e describe os valores estilísticos dos textos.	■ CCL.
■ h. ■ j.	■ B5.4 Lectura expresiva e comprensiva de textos narrativos breves e recoñecemento da funcionalidade dos elementos formais básicos.	■ B5.4 Ler expresiva e comprensivamente textos narrativos breves e recoñecer a funcionalidade dos elementos formais básicos.	■ LGLB5.4.1 Le expresiva e comprensivamente textos narrativos breves e recoñece a funcionalidade dos elementos formais básicos.	■ CCL.
■ h. ■ j.	■ B5.5 Lectura dramatizada e comprensiva, visionado de pezas teatrais e apreciación dos seus compoñentes e procedementos máis relevantes.	■ B5.5 Ler dramatizada e comprensivamente, visionar pezas teatrais e apreciar os seus compoñentes e procedementos máis relevantes.	■ LGLB5.5.1 Le dramatizada e comprensivamente, visiona pezas teatrais e aprecia os seus compoñentes e procedementos máis relevantes.	■ CCL.
■ h. ■ j. ■ l.	■ B5.6 Producción de textos sinxelos de intención estética, servíndose dos coñecementos literarios adquiridos e dos recursos retóricos traballados na aula.	■ B5.6 Escribir textos sinxelos de intención estética, servíndose dos coñecementos literarios adquiridos e dos recursos retóricos traballados na aula.	■ LGLB5.6.1 Escribe textos sinxelos de intención estética, servíndose dos coñecementos literarios adquiridos e dos recursos retóricos traballados na aula.	■ CCL. ■ CCEC.
■ h. ■ j. ■ l.	■ B5.7 Descrición e caracterización dos trazos definitorios básicos do cómic e a canción como linguaxes artísticas.	■ B5.7 Describir e caracterizar os trazos definitorios básicos do cómic e a canción como linguaxes artísticas.	■ LGLB5.7.1 Describe e caracteriza os trazos definitorios básicos do cómic como linguaxe artística .	■ CCL. ■ CCEC.
			■ LGB5.7.2 Identifica e describe, nun cómic dado, os principais trazos definitorios.	■ CCL. ■ CCEC.
			■ LGLB5.7.3 Describe e caracteriza os trazos definitorios básicos da canción como linguaxe artística.	■ CCL. ■ CCEC.
			■ LGB5.7.4 Identifica e describe, nunha canción dada, os seus principais trazos definitorios.	■ CCL. ■ CCEC.
■ e. ■ h. ■ j.	■ B5.8 Familiarización, seguindo unhas pautas orientadoras, co emprego dos fondos e recursos que ofrecen as bibliotecas, incluídas as virtuais, para a procura de información básica e a resolución de dúbidas de traballo.	■ B5.8 Familiarizarse, seguindo unhas pautas orientadoras, co emprego dos fondos e recursos que ofrecen as bibliotecas, incluídas as virtuais, para a procura de información básica e a resolución de dúbidas de traballo.	■ LGLB5.8.1 Familiarízase, seguindo unhas pautas orientadoras, co emprego dos fondos e recursos que ofrecen as bibliotecas, incluídas as virtuais, para a procura de información básica e a resolución de dúbidas de traballo.	■ CCL. ■ CD.

2º de ESO

Lingua Galega e Literatura. ESO. 2º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Comunicación oral. escoitar e falar.				
- d. - e. - h. - j. - m.	B1.1 Comprensión, interpretación e resumo de novas de actualidade e de informacións de crónicas, reportaxes e documentais procedentes dos medios de comunicación audiovisual.	B1.1 Comprender e interpretar a intención comunicativa, o tema, as ideas principais e os datos relevantes de diferentes textos orais dos medios de comunicación (crónicas, reportaxes, documentais) e elaborar esquemas e resumos.	LGB1.1.1 Comprende o sentido global e identifica a intención comunicativa de textos orais de carácter informativo propios dos medios de comunicación audiovisual (reportaxes, crónicas, documentais).	- CCL. - CAA.
			LGB1.1.2 Traslada a información relevante de discursos orais dos medios de comunicación audiovisual a esquemas ou resumos.	- CCL. - CAA.
- d. - e. - h.	B.1.2 Comprensión, interpretación e valoración de textos orais utilizados no ámbito social e académico.	B.1.2 Extraer a intención comunicativa, o tema, as ideas principais e os datos relevantes de diferentes textos orais dos ámbitos social e académico.	LGB1.2.1 Recoñece, xunto ao propósito e a idea xeral, os feitos e datos relevantes en textos orais do ámbito social e académico.	- CCL. - CAA.
			LGB1.2.2 Comprende e segue as instrucións para realizar tarefas de aprendizaxe con progresiva autonomía.	CAA.
- a. - c. - d. - h.	B1.3 Desenvolvemento de habilidades de escoita cunha actitude de interese, cooperación e respecto ante as intervencións orais, sobre todo en exposicións do profesorado ou do alumnado.	B1.3 Coñecer e usar as normas de cortesía nas intervencións orais propias e alleas da actividade académica, tanto espontáneas como planificadas.	LGB1.3.1 Coñece, aprecia e usa as normas que rexen a cortesía na comunicación oral (intervén na quenda que lle corresponde, respecta as opinións e recoñece e rexeita a linguaxe discriminatoria).	- CSC. - CCL.
			LGB1.3.2 Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre, volume) e o significado dos trazos máis característicos da linguaxe non verbal.	- CCL. - CSC. - CSIE.
- a. - c. - d. - e. - h.	B1.4 Escoita crítica e reflexiva ante as mensaxes discriminatorias dos medios de comunicación, con especial atención aos programas de carácter informativo: noticias reportaxes e crónicas	B1.4 Identificar o propósito comunicativo en textos orais dos medios de comunicación, analizar criticamente os seus contidos e interpretar as connotacións e mensaxes discriminatorias implícitas.	LGB1.4.1 Diferenza as ideas principais e as secundarias e identifica a intención comunicativa de programas de carácter informativo: noticias, reportaxes, crónicas.	CCL.
			LGB1.4.2 Compara o tratamento da mesma noticia en diferentes medios de comunicación e extrae conclusións a partir das coincidencias e diferenzas atopadas.	- CCL. - CAA. - CSIEE.
			LGB1.4.3 Reflexiona sobre as mensaxes e rexeita usos lingüísticos que levan implícitos prexuízos e discriminacións.	- CSC. - CAA.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 2º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h. - n.	B1.5 Valoración das producións orais emitidas cunha fonética e prosodia correcta e cunha actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.	B1.5 Valorar as producións emitidas cunha fonética e prosodia correcta e mostrar unha actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.	LGB1.5.1 Aprecia a emisión dunha pronuncia e prosodia correcta, recoñece os erros nas producións orais propias e alleas e propón solucións para melloralas.	- CCL. - CAA.
			LGB1.5.2 Comprende, interpreta e rexeita os prexuízos que se poidan asociar á pronuncia galega.	CAA.
			LGB1.5.3 Asume, se a posúe, a variante dialectal propia e utilízala na súa práctica habitual.	- CLL. - CCEC.
- h. - n.	B1.6 Produción de discursos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.	B1.6 Producir textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.	LGB1.6.1 Produce textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.	- CLL. - CSC.
			LGB1.6.2 Participa con fluidez nas intervencións orais espontáneas respectando as regras morfosintácticas desta lingua, en especial a colocación do pronome átono, así como a fonética galega (pronuncia das 7 vogais, n velar, fonema fricativo palatal xordo).	CLL.
			LGB1.6.3 Emprega nas intervencións orais espontáneas expresións propias do galego (fraseoloxía adecuada).	CCL.
			LGB1.6.4 Emprega nas intervencións orais espontáneas un léxico rico e variado.	CCL.
- b. - e. - g. - h.	B1.7 Coñecemento e aplicación, con axuda das TIC, de técnicas e estratexias para a produción de textos orais sobre temas de actualidade.	B1.7 Coñecer e aplicar, con axuda das TIC, técnicas e estratexias para realizar exposicións orais planificadas.	LGB1.7.1 Consulta os medios de información dixitais para seleccionar contidos relevantes e incorporalos ás súas producións.	- CD - CAA - CSIEE
			LGB1.7.2 Emprega as TIC para facer as súas presentacións máis claras e atractivas visualmente.	- CD. - CCL. - CSC.
- a. - c. - d. - h.	B1.8 Participación activa en situacións propias do ámbito académico e de interese para o alumnado que xeren intercambio de opinión.	B1.8 Participar activamente en situacións propias do ámbito académico e de interese para o alumnado que xeren intercambio de opinión.	LGB1.8 Intervén en debates e coloquios do ámbito académico con respecto ás regras de interacción e ás opinións alleas.	- CCL. - CSC.
			LGB1.8.2 Cínguese ao tema, non divaga e atende ás instrucións da persoa moderadora nos debates e coloquios.	- CCL. - CSC.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 2º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			LGB1.8.3 Expresa e compara con compañeiras/os a súa opinión sobre unha obra de lectura.	- CSC. - CAA.
- a. - b. - c. - g. - h. - n.	B1.9 Coñecemento, uso e aplicación de técnicas e estratexias necesarias para falar en público: planificación do discurso nas prácticas orais formais e informais.	B1.9 Aplicar técnicas e estratexias para falar en público, en situacións formais ou informais, de forma individual ou en grupo.	LGB1.9.1 Elabora guións para organizar os contidos de exposicións formais ou informais breves.	CAA.
			LGB1.9.2 Fai uso dos aspectos prosódicos da linguaxe non verbal (a presentación, a posta en escena, os xestos, a mirada), manifesta autocontrol das emocións ao falar en público e dirixese ao auditorio con autoconfianza e seguridade.	- CCL. - CSC. - CSIEE.
			LGB1.9.3 Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal nas prácticas orais da lingua.	- CLL. - CSC.
			LGB1.9.4 Adecoa a súa pronuncia á finalidade da práctica oral.	- CLL. - CAA.
			LGB1.9.5 Recoñece a avalía erros (repeticións de conectores, pobreza léxica, castelanismos) nos discursos orais propios e alleos e trata, progresivamente, de evitalos.	- CAA. - CCL.
- a. - d. - h.. - j. - m.	B1.10 Construción de discursos adecuados a distintos rexistros, coherentes e ben organizados sobre temas de interese persoal ou social da vida cotiá e académica.	B1.10 Producir discursos breves e comprensibles, nun rexistro neutro, informal ou máis culto, sobre temas da vida cotiá ou académica.	LGB1.10.1 Participa en conversas informais nos que intercambia información e expresa a súa opinión, fai invitacións e ofrecementos e pide e dá indicacións ou instrucións sinxelas.	- CCL. - CSC. - CSIEE. - CCEC.
			LGB1.10.2 Desenvólvese correctamente en situacións da vida cotiá que implique solicitar unha información ou un servizo.	- CSC. - CSIEE.
			LGB1.10.3 Utiliza as fórmulas de tratamento e as regras de cortesía axeitadas ao destinatario e á situación comunicativa.	- CCL. - CSC.
			LGB1.10.4 Analiza similitudes e diferenzas entre discursos formais e espontáneos.	- CCL. - CAA.
	Bloque 2. Comunicación escrita. Ler e escribir.			
- b. - f.	B2.1 Coñecemento e uso de técnicas de análise do contido e de estratexias de lectura comprensiva: esquemas, resumos...	B2.1 Aplicar os coñecementos sobre a lingua e as normas do uso lingüístico para resolver problemas de comprensión.	LGB2.1.1 Analiza e sintetiza o contido dun texto en resumos e esquemas que estruturan visualmente as ideas.	- CCL. - CAA.

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 2º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ h.			■ LGB2.1.2 Busca o significado do léxico descoñecido a partir do contexto, analiza a forma das palabras ou usa dicionarios para contextualizar as acepcións.	■ CCL. ■ CAA.
			■ LGB2.1.3 Identifica a idea principal e as secundarias e comprende a relación existente entre elas.	■ CCL.
			■ LGB2.1.4 Relaciona a información explícita e implícita dun escrito en función do contexto.	■ CCL.
			■ LGB2.1.5 Recompila información para comprender e ampliar o coñecemento das mensaxes: busca bibliografía; consulta libros, revistas, xornais; utiliza recursos audiovisuais e buscadores de internet.	■ CCL. ■ CAA.
			■ LGB2.1.6 Contrasta os contidos dos textos analizados cos coñecementos propios, antes e despois da lectura.	■ CCL. ■ CAA.
■ d. ■ e. ■ h.	■ B2.2 Comprensión e interpretación de textos propios da vida cotiá e das relacións sociais en ámbitos próximos aos intereses do alumnado: diarios, cartas persoais, avisos, solicitudes.	■ B2.2 Comprender e interpretar textos propios da vida cotiá e das relacións sociais: diarios, cartas persoais, avisos, solicitudes.	■ LGB2.2.1 Comprende e interpreta a información máis relevante de textos propios da vida cotiá e das relacións sociais: diarios, cartas persoais, avisos, solicitudes.	■ CCL. ■ CSC.
			■ LGB2.2.2 Comprende instrucións escritas de certa complexidade que lle permiten desenvolverse en situacións da vida cotiá.	■ CCL. ■ CSC.
			■ LGB2.2.3 Comprende e interpreta normas de convivencia, regras de xogos, correspondencia escolar.	■ CCL. ■ CSC.
■ d. ■ e. ■ h.	■ B2.3 Comprensión e interpretación, en formato papel e dixital, de textos propios dos medios de comunicación (noticias).	■ B2.3 Comprender e interpretar, en formato papel ou dixital, textos propios dos medios de comunicación (noticias).	■ LGB2.3.1 Comprende e interpreta textos propios dos medios de comunicación (noticias).	■ CCL. ■ CSC.
			■ LGB2.3.2 Localiza a información destacada de textos propios dos medios de comunicación: portadas e títulos.	■ CCL.
■ d. ■ e. ■ h.	■ B2.4 Comprensión e interpretación, en formato papel ou dixital, de textos propios da vida académica, especialmente, os instrutivos e expositivos: webs educativas, dicionarios, glosarios e enciclopedias.	■ B2.4 Comprender e interpretar en formato papel ou dixital, textos propios da vida académica, especialmente, os instrutivos e expositivos: webs educativas, dicionarios, glosarios e enciclopedias.	■ LGB2.4.1 Comprende e interpreta textos propios da vida académica, especialmente, os instrutivos e expositivos: webs educativas, dicionarios, glosarios e enciclopedias.	■ CCL. ■ CD. ■ CAA.
			■ LGB2.4.2 Identifica as características específicas de todo tipo de textos nos que se expoñan feitos e se expliquen ideas e conceptos das distintas materias curri-	■ CCL.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 2º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			culares.	
▪ b. ▪ e. ▪ h.	▪ B2.5 Uso, progresivamente autónomo, das bibliotecas e das TIC para seleccionar información.	▪ B2.5 Seleccionar a información que se obtén nas bibliotecas, nas TIC e outras fontes e integrar os coñecementos adquiridos non proceso de aprendizaxe continua.	▪ LGB2.5.1 Utiliza, de forma progresivamente autónoma, diversas fontes de información e integra os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais e escritos.	▪ CCL. ▪ CCA.
			▪ LGB2.5.2 Coñece e utiliza habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital.	▪ CCL. ▪ CD. ▪ CAA.
			▪ LGB2.5.3 Coñece o funcionamento das bibliotecas, así como as bibliotecas dixitais e é quen de solicitar libros e vídeos de xeito autónomo.	▪ CCL. ▪ CD. ▪ CAA.
▪ c. ▪ d. ▪ h.	▪ B2.6 Actitude reflexiva e crítica ante a lectura para identificar usos lingüísticos discriminatorios, manifestar posturas de acordo e desacordo e expoñer razoadamente as ideas respectando as ideas dos demais.	▪ B2.6 Mostrar unha actitude reflexiva e crítica ante a lectura que permita identificar usos lingüísticos discriminatorios e manifestar posturas de acordo ou desacordo e respecto ás mensaxes expresadas.	▪ LGB2.6.1 Detecta mensaxes que transmiten prexuízos e evita usos lingüísticos discriminatorios.	▪ CCL. ▪ CSC.
			▪ LGB2.6.2 Identifica e expresa posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais ou globais dun texto.	▪ CCL. ▪ CSC.
			▪ LGB2.6.3 Elabora a súa propia interpretación sobre o significado dun texto.	▪ CCL.
			▪ LGB2.6.4 Respecta as opinións dos demais.	▪ CCL. ▪ CSC.
▪ h. ▪ m.	▪ B2.7 Lectura en voz alta con dicción, entoación e ritmo adecuados á situación comunicativa e á súa función, con posibilidade de usar recursos audiovisuais para o rexistro de voz.	▪ B2.7 Ler en voz alta co dicción, entoación e ritmo adecuados á situación comunicativa e á súa función.	▪ LGB2.7.1 Le en voz alta con dicción, entoación e ritmo adecuados (interpreta os signos de puntuación) á situación comunicativa e á función da mensaxe.	▪ CCL.
			▪ LGB2.7.2 Usa recursos audiovisuais para rexistrar a voz.	▪ CCL. ▪ CD.
▪ b. ▪ g. ▪ h.	▪ B2.8 Planificación e revisión do escrito en función da situación comunicativa (tema, fins, destinatarios) para elaborar producións con adecuación, coherencia, cohesión e corrección nas relacións internas e externas dos contidos do texto.	▪ B2.8 Usar procedementos de planificación e revisión para conseguir a adecuación, coherencia, cohesión e corrección dos contidos nas relacións internas e externas do texto.	▪ LGB2.8.1 Elabora esquemas sinxelos para ordenar as ideas e estruturar o texto.	▪ CCL.
			▪ LGB2.8.2 Adecúa as súas producións ao rexistro formal e académico.	▪ CCL.
			▪ LGB2.8.3 Utiliza elementos lingüísticos e discursivos de cohesión interna do texto (a deíxe, as referencias internas de tipo léxico e os conectores).	▪ CCL.

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 2º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			LGB2.8.4 Usa os signos de puntuación do texto en relación coa organización oracional e coa forma do texto (os parágrafos e a distribución e ordenación das ideas expresadas)	CCL.
			LGB2.8.5 Revisa e reescribe o texto con respecto polas regras ortográficas e morfolóxicas.	CCL.
			LGB2.8.6 Usa técnicas de tratamento textual coas TIC: procesadores de texto, programas de presentación, dicionarios electrónicos, correctores.	- CCL. - CD.
			LGB2.8.7 Complementa as producións con elementos textuais e paratextuais: ilustracións e gráficos.	- CCL. - CD.
- b. - e. - h.	B2.9 Producción, en formato papel ou dixital, de escritos propios da vida cotiá e das relacións sociais: diarios, cartas persoais, avisos, solicitudes, participación en foros.	B2.9 Producir, en formato papel ou dixital, textos propios da vida cotiá e das relacións sociais: diarios, cartas persoais, avisos, solicitudes, participación en foros.	LGB2.9.1 Produce textos propios da vida cotiá e das relacións persoais: diarios, cartas persoais, avisos, solicitudes, participación en foros.	- CCL. - CD. - CSC.
- b. - e. - h.	B2.10 Producción, en formato papel ou dixital, de textos propios dos medios de comunicación (noticias).	B2.10 Producir, en soporte papel ou dixital, textos propios dos medios de comunicación a partir dun modelo (noticias).	LGB2.10.1 Produce, en soporte papel ou dixital, textos propios dos medios de comunicación a partir dun modelo (noticias).	- CCL. - CD. - CSC.
- b. - e. - h.	B2.11 Producción, en formato papel ou dixital, de textos de carácter académico: cuestionarios, resumos, informes de tarefas, descrições, explicacións sobre contidos das distintas materias curriculares.	B2.11 Producir, en formato papel ou dixital, textos de carácter académico: cuestionarios, resumos, informes de tarefas, descrições e explicacións sobre contidos das distintas materias curriculares.	LGB2.11.1 Produce, en formato papel ou dixital, textos de carácter académico: cuestionarios, resumos, informes de tarefas, descrições e explicacións sobre contidos das distintas materias curriculares.	- CCL. - CD.
- b. - e. - h.	B2.12 Producción e síntese, en formato papel ou dixital, de textos de distinta tipoloxía, fundamentalmente, narrativos e descritivos.	B2.12 Producir e sintetizar, en formato papel ou dixital, textos de distinta tipoloxía, fundamentalmente, narracións e descrições.	LGB2.12.1 Produce, en formato papel ou dixital, escritos de distinta tipoloxía a partir dun modelo, fundamentalmente, narrativos e descritivos.	- CCL. - CD.
			LGB2.12.2 Sintetiza e resume narracións e descrições sen parafrasear o texto resumido.	CCL.
- b. - e. - f. - h.	B2.13 Uso das TIC (procesadores de texto, correctores ortográficos) tanto para a textualización, como para a revisión e mellora do escrito.	B2.13 Usar as TIC para textualizar, revisar e mellorar os escritos: procesadores de texto, programas de presentación, dicionarios electrónicos.	LGB2.13.1 Usa técnicas de tratamento textual coas TIC: procesadores de texto, programas de presentación, dicionarios electrónicos, correctores para textualizar e revisar e mellorar os escritos.	- CCL. - CD.
- d. - h.	B2.14 Valoración da escritura como fonte de aprendizaxe e como forma de comunicar experiencias, ideas e	B2.14 Valorar a escritura como fonte de aprendizaxe e como unha forma de comunicar experiencias, ideas e	LGB.2.14.1 Describe os valores da escritura como instrumento de comunicación social fundamental para	- CCL. - CSC.

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 2º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	coñecementos propios.	coñecementos propios.	comunicar experiencias e para adquirir e transmitir coñecementos.	■ CCEC.
	Bloque 3. Funcionamento da lingua.			
■ b. ■ e. ■ j.	■ B3.1 Recoñecemento, explicación e uso de léxico suficientemente amplo e preciso, con incorporación de fraseoloxía e de vocabulario temático a partir de campos léxicos traballados na aula.	■ B3.1 Recoñecer, explicar e usar léxico amplo e preciso coa presenza da fraseoloxía e vocabulario traballado na aula.	■ LGB3.1.1 Utiliza un vocabulario amplo e preciso para expresarse con claridade nun rexistro axeitado á situación comunicativa.	■ CCL. ■ CCC.
■ a. ■ d. ■ e.	■ B3.2 A fonética e a fonoloxía do galego, con especial atención a posibles interferencias.	■ B3.2. Recoñecer e usar a fonética da lingua galega.	■ LGB3.2.1 Recoñece e pronuncia correctamente os fonemas propios da lingua galega.	■ CCL. ■ CAA.
■ b. ■ e. ■ l. ■ j.	■ B3.3 Uso eficaz dos dicionarios e doutras fontes de consulta en calquera soporte, especialmente sobre flexión, relación semántica e normativa.	■ B3.3 Usar eficazmente os dicionarios ou calquera outra fonte de consulta, en papel ou en soporte electrónico, para resolver dúbidas e para progresar na aprendizaxe autónoma.	■ LGB3.3.1 Obtén, de xeito autónomo, información lingüística de todo tipo en dicionarios, en diferentes soportes, e noutras obras de consulta.	■ CCL. ■ CAA.
■ b. ■ e.	■ B3.4 Coñecemento, comparación, uso e valoración das normas que regulan os textos orais e escritos, propios e alleos.	■ B3.4 Coñecer, usar e valorar as normas que regulan os textos orais e escritos.	■ LGB3.4.1 Completa, transforma e valora textos orais ou escritos de maneira adecuada e correcta atendendo ás normas.	■ CCL. ■ CD.
■ b. ■ e.	■ B3.5 Aplicación e valoración das normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.	■ B3.5 Aplicar e valorar as normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.	■ LGB3.5.1 Aplica correctamente as normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.	■ CCL.
			■ LGB3.5.2 Aplica estratexias para a corrección lingüística, gramatical e ortográfica dos textos.	■ CCL.
■ e	■ B3.6 Análise e uso reflexivo da puntuación en relación coa cohesión textual.	■ B3.6 Analizar e usar correctamente a puntuación, de acordo coa cohesión textual.	■ LGB3.6.1 Analiza e usa correctamente a puntuación para a cohesión textual.	■ CCL.
■ b ■ e	■ B3.7 Recoñecemento da estrutura de substantivos e verbos e da súa caracterización morfolóxica para a mellora da comprensión e produción textuais.	■ B3.7 Recoñecer a estrutura de substantivos e verbos e da súa caracterización morfolóxica para mellorar a comprensión e produción textuais.	■ LGB3.7.1 Coñece e utiliza adecuadamente substantivos e formas verbais na comprensión e produción de textos orais e escritos.	■ CCL. ■ CAA.
			■ LGB3.7.2 Exprésase, con estilo propio, utilizando os recursos da lingua con flexibilidade e creatividade.	■ CCL. ■ CAA.
■ e. ■ h.	■ B3.8 Recoñecemento, uso e explicación dos nexos e conectores textuais (espaciais, de oposición e contraste) e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos.	■ B3.8 Recoñecer e usar os nexos textuais de espazo, oposición e contraste, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de cohesión interna.	■ LGB3.8.1 Identifica e usa distintos tipos de conectores de espazo, oposición, contraste, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de referencia interna que lle proporcionan cohesión a un texto.	■ CCL. ■ CAA.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 2º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■	■		■ LG3.8.2 Utiliza os elementos lingüísticos para a cohesión interna.	■ CCL.
■ e ■ h	■ B3.9 Coñecemento dos compoñentes sintácticos no nivel da frase para elaborar enunciados, orais e escritos, cun estilo cohesionado e correcto.	■ B3.9 Coñecer os compoñentes sintácticos para elaborar enunciados, orais e escritos, cun estilo cohesionado e correcto.	■ LG3.9.1 Completa, transforma e elabora enunciados de maneira axeitada e correcta atendendo aos compoñentes sintácticos.	■ CCL.
■ e.	■ B3.10 Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias de autoavaliación, aceptando o erro como parte do proceso.	■ B3.10 Aplicar progresivamente o coñecemento e o uso das estratexias de autoavaliación e a aceptación do erro como parte do proceso de aprendizaxe.	■ LG3.10.1 Recoñece os erros nas producións orais e escritas propias e alleas a partir da avaliación e autoavaliación, propoñendo solucións para a súa mellora.	■ CCL. ■ CAA.
■ b. ■ e. ■ h.	■ B.3.11 Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, relacionados cos Elementos Transversais e nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.	■ B.3.11 Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, relacionados cos Elementos Transversais e nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.	■ LGB3.11.1 Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais , evita estereotipos lingüísticos ou culturais e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	■ CCL. ■ CAA.
■ b. ■ e. ■	■ B3.12 Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.	■ B3.12 Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	■ LGB3.12.1 Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.	■ CCL. ■ CAA.
Bloque 4. Lingua e sociedade.				■
■ m. ■ n.	■ B4.1 Valoración das linguas como medios de relación interpersonal e de sinal de identidade dun pobo. ■ B4.2 O plurilingüismo como expresión da riqueza cultural da humanidade. ■ B4.3 A lusofonía.	■ B4.1 Valorar as linguas como medios de relación interpersonal e de sinal de identidade dun pobo. Apreciar o plurilingüismo como expresión da riqueza cultural da humanidade e coñecer a lusofonía e achegarse ás culturas que a integran.	■ LGB4.1.1 Valora a lingua como instrumento co cal se constrúen todos os saberes e como medio de relación interpersonal e de sinal de identidade dun pobo a través da identificación de elementos lingüísticos de noso en diferentes contextos.	■ CCL.
			■ LGB4.1.2 Distingue entre linguas maioritarias, minoritarias e minorizadas e aplica estes conceptos ao caso galego.	■ CCL. ■ CSC.
			■ LGB4.1.3 Coñece as linguas que se falan en España e valora a súa existencia como un elemento de riqueza cultural.	■ CCL. ■ CSC.
			■ LGB4.1.4 Coñece as linguas que se falan na actualidade en Galicia por mor da emigración.	■ CCL.
			■ LGB4.1.5 Valora a importancia da relación de Galicia coa comunidade lusófona e coñece os territorios que a	■ CCL.

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 2º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			integran. ■ LGB4.1.6 Coñece recursos en rede de lecer (literatura de tradición oral, música, xogos) e educativos en lingua galega adaptados á súa idade e compáraos con outros similares da lusofonía.	■ CCEC. ■ CCL. ■ CCEC. ■ CD.
■ m. ■ n.	■ B4.4 Situación sociolingüística do galego.	■ B4.2 Describir e analizar a situación sociolingüística de Galicia atendendo á presenza da lingua galega na contorna.	■ LGB4.2.1 Describe a situación sociolingüística de Galicia a partir do estudo da súa contorna (concello, comarca), compáraa coa situación doutros contextos e analiza as diferenzas. ■ LGB4.2.2 Coñece e valora os topónimos galegos.	■ CCL. ■ CCL.
■ m. ■ n.	■ B4.5 O proceso de normalización, desenvolvemento de actitudes positivas cara ao proceso de recuperación do galego, favorecemento do xurdimento de vínculos positivos cara ao seu uso e consciencia da necesidade e das potencialidades de enriquecemento persoal e colectivo do uso normalizado da lingua galega.	■ B4.3 Coñecer as principais iniciativas normalizadoras no ámbito educativo, adquirir vínculos positivos cara ao uso do galego e asumir a importancia da contribución individual no desenvolvemento da lingua galega.	■ LGB4.3.1 Coñece as principais iniciativas normalizadas no ámbito educativo. ■ LGB4.3.2. Analiza a súa propia práctica lingüística e valora a importancia de contribuír individual e socialmente á normalización da lingua galega.	■ CCL. ■ CSC. ■ CCL. ■ CSC.
■ m. ■ n.	■ B4.6 Situación legal das linguas do Estado español.	■ B4.4 Describir a situación legal das linguas do Estado español.	■ LGB4.4.1 Coñece a lexislación que regula a utilización do galego e a súa promoción no ámbito académico e local.	■ CCL. ■ CSC.
■ m. ■ n.	■ B4.7 Os prexuízos lingüísticos.	■ B4.5 Identificar os prexuízos lingüísticos e analizar a situación persoal en relación a eles.	■ LGB4.5.1 Coñece o que é un prexuízo. Detecta e analiza a presenza de prexuízos de carácter estético e socioeconómico cara ao galego na súa práctica lingüística e na da súa contorna.	■ CCL. ■ CSC.
■ m. ■ n.	■ B4.8 Recoñecemento das variantes diafásicas da lingua galega e da función da lingua estándar, uso normalizado da variante dialectal propia da zona e utilización e valoración da variante estándar da lingua en situacións de carácter formal.	■ B4.6 Identificar e clasificar as variantes diafásicas do galego, recoñecer os trazos da variedade estándar da lingua galega e valorala como variante unificadora, así como apreciar a variante diatópica propia.	■ LGB4.6.1 Identifica e clasifica as variantes diafásicas do galego. ■ LGB4.6.2 Analiza a súa práctica lingüística e identifica nela os trazos propios da xerxa estudantil. ■ LGB4.6.3 Recoñece os trazos da variedade estándar da lingua galega e valóraa como variante unificadora. ■ LGB4.6.4 Rexeita os prexuízos sobre as variedades dialectais e utiliza os trazos propios da súa zona.	■ CCL. ■ CCL. ■ CCL. ■ CCL. ■ CSC.
	Bloque 5. Educación literaria.			■
■ h.	■ B5.1 Lectura, con regularidade, de obras literarias e	■ B5.1 Ler con regularidade obras literarias e desenvol-	■ LGLB5.1.1 Le con regularidade obras literarias e	■ CCL.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 2º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ j.	desenvolvemento dun criterio lector; emisión dunha opinión persoal sobre a lectura dunha obra axeitada á idade, relación do seu sentido coa propia experiencia e outros coñecementos adquiridos e valoración do uso dos elementos propios de cada xénero literario, o punto de vista empregado e o uso estético da linguaxe.	ver criterio lector; expoñer unha opinión persoal sobre a lectura dunha obra axeitada á idade, relacionar o seu sentido coa propia experiencia e outros coñecementos adquiridos e valorar o uso dos elementos propios de cada xénero literario, o punto de vista empregado e o uso estético da linguaxe.	desenvolve criterio lector; expón unha opinión persoal sobre a lectura dunha obra axeitada á idade e relaciona o seu sentido coa propia experiencia e outros coñecementos adquiridos.	
			■ LGLB5.1.2 Describe o uso dos elementos propios de cada xénero literario, o punto de vista empregado e o uso estético da linguaxe nos textos literarios.	■ CCL.
■ h. ■ j.	■ B5.2 Lectura expresiva e comprensiva e audición de poemas recitados ou cantados; determinación do tema principal, a estrutura xeral e os principais recursos estilísticos.	■ B5.2 Ler expresiva e comprensivamente e facer audicións de poemas recitados ou cantados, determinar o tema principal, a estrutura xeral e pór de relevo os principais recursos estilísticos.	■ LGLB5.2.1 Le expresiva e comprensivamente e fai audicións de poemas recitados ou cantados, determina o tema principal, a estrutura xeral e pon de relevo os principais recursos estilísticos.	■ CCL.
■ h. ■ j.	■ B5.3 Lectura expresiva e comprensiva de textos narrativos breves e localización e descrición dos elementos estruturais e formais máis salientables: punto de vista, tempo, espazo e personaxes principais.	■ B5.3 Ler expresiva e comprensivamente textos narrativos breves, localizando e describindo os elementos estruturais e formais máis salientables: punto de vista, tempo, espazo e personaxes principais.	■ LGLB5.3.1 Le expresiva e comprensivamente textos narrativos breves, localiza e describe os elementos estruturais e formais máis salientables: punto de vista, tempo, espazo e personaxes principais.	■ CCL.
■ h. ■ j.	■ B5.4 Lectura dramatizada e comprensiva, visionado de pezas teatrais e recoñecemento dos compoñentes e procedementos que caracterizan os subxéneros.	■ B5.4 Ler dramatizada e comprensivamente, visionar pezas teatrais e recoñecer os compoñentes e procedementos que caracterizan os subxéneros.	■ LGLB5.4.1 Le dramatizada e comprensivamente, visiona pezas teatrais e recoñece os compoñentes e procedementos que caracterizan os subxéneros.	■ CCL.
■ h. ■ j.	■ B5.5 Comparación de textos pertencentes a diferentes xéneros e subxéneros, sinalando as coincidencias e diferenzas, tanto estruturais coma formais.	■ B5.5. Comparar textos pertencentes a diferentes xéneros e subxéneros, sinalando as coincidencias e diferenzas, tanto estruturais coma formais.	■ LGLB5.5.1. Compara textos pertencentes aos diferentes xéneros, sinalando as coincidencias e diferenzas, tanto estruturais coma formais.	■ CCL.
			■ LGLB5.5.2. Compara textos pertencentes ao mesmo xénero pero a diferentes subxéneros, sinalando as coincidencias e diferenzas, tanto estruturais coma formais.	■ CCL.
■ h. ■ j.	■ B5.6 Análise de textos literarios, de maneira guiada, identificación dos trazos dos subxéneros e a funcionalidade dos recursos retóricos.	■ B5.6 Analizar textos literarios, de maneira guiada, identificar os trazos dos subxéneros e a funcionalidade dos recursos retóricos.	■ LGB5.6.1 Analiza textos literarios, de maneira guiada, identifica os trazos dos subxéneros e a funcionalidade dos recursos retóricos.	■ CCL.
■ h. ■ j. ■ l.	■ B5.7 Produción de textos de intención estética servíndose dos coñecementos literarios adquiridos e dos recursos retóricos traballados na aula.	■ B5.7 Escribir textos de intención estética servíndose dos coñecementos literarios adquiridos e dos recursos retóricos traballados na aula.	■ LGLB5.7.1 Escribe textos de intención estética servíndose dos coñecementos literarios adquiridos e dos recursos retóricos traballados na aula.	■ CCL. ■ CCEC.
■ h. ■ j. ■ l.	■ B5.8 Descrición e caracterización dos trazos definitorios básicos da linguaxe cinematográfica.	■ B5.8 Describir e caracterizar os trazos definitorios básicos da linguaxe cinematográfica.	■ LGLB5.8.1 Describe e caracteriza os trazos definitorios básicos da linguaxe cinematográfica.	■ CCL. ■ CCEC.
			■ LGB5.8.2 Identifica e describe os principais trazos da linguaxe cinematográfica nunha ou varias secuencias	■ CCL. ■ CCEC.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 2º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			filmicas.	
▪ e. ▪ h. ▪ j.	▪ B5.9 Aproveitamento, baixo guía, dos fondos e recursos que ofrecen as bibliotecas, incluídas as virtuais, para a realización de traballos e cita axeitada destes.	▪ B5.9 Servirse, seguindo unhas pautas orientadoras, dos fondos e recursos que ofrecen as bibliotecas, incluídas as virtuais, para a realización de traballos e cita axeitada destes.	▪ LGLB5.9.1 Servesse, seguindo unhas pautas orientadoras, dos fondos e recursos que ofrecen as bibliotecas, incluídas as virtuais, para a realización de traballos e cita axeitada destes.	▪ CCL. ▪ CD.

3º de ESO

Lingua Galega e Literatura. ESO. 3º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. <i>Comunicación oral. escoitar e falar.</i>			
▪ d. ▪ e. ▪ h.	▪ B1.1 Comprensión e interpretación de textos orais propios dos medios de comunicación audiovisual, con especial atención ás entrevistas, noticias, crónicas e reportaxes.	▪ B1.1 Comprender e interpretar a intención comunicativa implícita e explícita, o tema, a idea principal e as secundarias, o datos relevantes de textos orais dos medios de comunicación audiovisual.	▪ LGB1.1.1 Comprende o sentido global e identifica a intención comunicativa e a estrutura de textos orais propios dos medios de comunicación audiovisual (entrevistas, noticias, crónicas e reportaxes).	▪ CCL.
			▪ LGB1.1.2 Interpreta textos orais e traslada a información relevante a esquemas ou resumos.	▪ CCL.
▪ d. ▪ e. ▪ h.	▪ B1.2 escoita crítica e reflexiva ante as mensaxes discriminatorias dos medios de comunicación, con especial atención aos programas de carácter informativo: noticias reportaxes e crónicas.	▪ B1.2 Identificar o propósito comunicativo en textos orais dos medios de comunicación, analizar criticamente os seus contidos e interpretar as connotacións e mensaxes discriminatorias implícitas.	▪ LGB1.2.1 Diferenza as ideas principais e as secundarias e identifica a intención comunicativa de programas de carácter informativo: noticias, reportaxes, crónicas.	▪ CCL. ▪ CAA.
			▪ LGB1.2.2 Compara o tratamento da mesma noticia en diferentes medios de comunicación e extrae conclusións a partir das coincidencias e diferenzas atopadas.	▪ CCL. ▪ CAA.
			▪ LGB1.2.3 Reflexiona sobre as mensaxes e rexeita usos lingüísticos que levan implícitos prexuízos e discriminacións.	▪ CCL. ▪ CSC.
▪ d. ▪ e. ▪ h.	▪ B1.3 Comprensión, interpretación e valoración de textos expositivos e argumentativos.	▪ B1.3 Comprender, interpretar e valorar textos orais expositivos e argumentativos.	▪ LGB1.3.1 Identifica as ideas principais e secundarias dun texto oral expositivo ou argumentativo, formal ou informal, producido na variante estándar ou en calquera das variedades dialectais.	▪ CCL.
			▪ LGB1.3.2 Recoñece a intención comunicativa dos textos.	▪ CCL.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 3º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			LGB1.3.3 Diferenza as explicacións dos argumentos.	- CCL. - CAA.
- d. - e. - h.	B1.4.Comprensión, interpretación e valoración de textos orais usados no ámbito académico (presentacións, relatorios, intervencións en mesas redondas).	B1.4.Comprender textos orais expositivos e argumentativos utilizados no ámbito académico (presentacións, relatorios, intervencións en mesas redondas) e identificar as ideas principais e secundarias, o propósito comunicativo implícito ou explícito, e diferenciar as explicacións dos argumentos.	LGB1.4.1 Identifica a intención comunicativa, a tese e os argumentos dos debates, relatorios e mesas redondas dentro do ámbito académico e elabora un esquema ou resumo.	- CCL. - CCA.
			LGB1.4.2. Recoñece os procedementos lingüísticos para manifestarse a favor ou en contra.	- CCL. - CSC.
- a. - c. - d. - h.	B1.5 Desenvolvemento de habilidades de escoita cunha actitude de interese, cooperación e respecto ante as intervencións orais, sobre todo en exposicións do profesorado ou do alumnado.	B1.5 Coñecer e usar as normas de cortesía nas intervencións orais propias e alleas da actividade académica, tanto espontáneas como planificadas.	LGB1.5.1 Coñece, aprecia e usa as normas que rexen a cortesía na comunicación oral (intervén na quenda que lle corresponde, respecta as opinións e recoñece e rexeita a linguaxe discriminatoria).	- CCL. - CAA. - CSC.
			LGB1.5.2 Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre, volume) e o significado dos trazos máis característicos da linguaxe non verbal.	- CCL. - CSC. - CSIEE.
- h - n	B1.6 Valoración das producións orais emitidas cunha fonética galega correcta e actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.	B1.6 Valorar as producións emitidas cunha fonética galega correcta e actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.	LGB1.6.1 Aprecia a emisión dunha pronuncia galega correcta, recoñece os erros de produción oral propia e allea a partir da práctica habitual de autoavaliación e propón solucións para melloralas.	- CCL. - CAA.
			LGB1.6.2 Comprende, interpreta e rexeita os prexuízos que se poidan asociar á maneira de pronunciar a lingua galega.	CAA.
			LGB1.6.2 Usa a variante dialectal propia e asúmea como a variedade habitual do seu contexto.	- CCL. - CCEC.
- a. - c. - d. - h.	B.1.7 Participación activa en situacións propias do ámbito académico e de interese para o alumnado que xeren intercambio de opinión..	B1.7 Participar activamente en situación propias do ámbito académico e de interese para o alumnado que xeren intercambio de opinión.	LGB1.7.1 Participa activamente en debates ou coloquios, respecta as regras de interacción, intervención e cortesía, manifesta as súas opinións e respecta as dos demais.	- CCL. - CSC.
			LGB1.7.2 Cínguese ao tema, non divaga e atende ás instrucións do moderador nos debates e coloquios.	- CCL. - CSC.
			LGB1.7.3 Avalía as intervencións propias e alleas.	CAA.
			LGB1.7.4 Respecta as quendas de palabra, o espazo,	CLL.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 3º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			xestícula de xeito adecuado, escoita activamente os demais e usa fórmulas de saúdo e despedida.	■ CSC.
■ a. ■ b. ■ c. ■ g. ■ h. ■ n.	■ B1.8 Coñecemento, uso e aplicación de técnicas e estratexias necesarias para falar en público: planificación do discurso nas prácticas orais formais e informais.	■ B1.8 Aplicar técnicas e estratexias para falar en público, en situacións formais ou informais, de forma individual ou en grupo.	■ LGB1.8.1 Elabora guións para organizar os contidos de exposicións formais ou informais breves.	■ CAA.
			■ LGB1.8.2 Participa con fluidez nas intervencións orais espontáneas ou formais respectando as regras morfo-sintácticas desta lingua, en especial a colocación do pronome átono, así como a fonética galega (pronuncia das 7 vogais, n velar, fonema fricativo palatal xordo).	■ CCL.
			■ LGB1.8.3 Emprega nas intervencións orais expresións propias do galego: infinitivo conxugado e fraseoloxía adecuada.	■ CCL.
			■ LGB1.8.4 Fai uso dos aspectos prosódicos da linguaxe non verbal (a presentación, a posta en escena, os xestos, a mirada), manifesta autocontrol das emocións ao falar en público e dirixese ao auditorio con autoconfianza e seguridade.	■ CCL. ■ CSC. ■ CSIEE.
			■ LGB1.8.5 Emprega nas intervencións orais espontáneas un léxico rico e variado.	■ CCL.
			■ LGB1.8.6 Adecúa a súa pronuncia á finalidade da práctica oral.	■ CCL. ■ CAA.
			■ LGB1.8.7 Recoñece a avalía erros (repeticións de conectores, pobreza léxica, castelanismos) nos discursos orais propios e alleos e trata, progresivamente, de evitalos.	■ CAA. ■ CCL.
■ a. ■ d. ■ h.. ■ j. ■ m	■ B1.9 Construción de discursos adecuados a distintos rexistros, coherentes e ben organizados sobre temas de interese persoal ou social da vida cotiá e académica.	■ B1.9 Producir discursos breves e comprensibles, nun rexistro neutro, informal ou máis culto, sobre temas da vida cotiá ou académica.	■ LGB1.9.1 Participa en conversas informais nos que intercambia información e expresa a súa opinión.	■ CCL. ■ CSC. ■ CSIEE. ■ CCEC
			■ LGB1.9.2 Desenvólvese correctamente en situacións da vida cotiá que implique solicitar unha información ou un servizo.	■ CSC. ■ CSIEE.
			■ LGB1.9.3 Utiliza as fórmulas de tratamento e as regras de cortesía axeitadas ao destinatario e á situación comunicativa.	■ CCL. ■ CSC.

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 3º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			LGB1.9.4 Realiza e explica resumos ou exposicións académicas sinxelas.	CCL.
- b - e - g - h	10 Coñecemento e aplicación, con axuda das TIC, de técnicas e estratexias para a produción de textos orais sobre temas de actualidade.	B1.10 Coñecer e aplicar, con axuda das TIC, técnicas e estratexias para realizar exposicións orais planificadas.	- LGB1.10.1 Consulta os medios de información dixitais para seleccionar contidos relevantes e incorporalos ás súas producións. - LGB1.7.2 Emprega as TIC para facer as súas presentacións máis claras e atractivas visualmente.	- CD. - CAA. - CSEIE. - CD. - CCL. - CSC..
	Bloque 2. Comunicación escrita. Ler e escribir.			
- b. - f. - h.	B2.1 Uso de técnicas de análise do contido e estratexias que facilitan a lectura comprensiva e crítica de textos.	B2.1 Aplicar técnicas e estratexias que facilitan a lectura comprensiva e crítica de textos.	- LGB2.1.1 Usa técnicas de síntese do contido dos textos: subliñados, esquemas, resumos. - LGB2.1.2 Usa técnicas de ampliación e organización da información: táboas, cadros, gráficos e mapas conceptuais. - LGB2.1.3 Busca e asimila o significado de palabras do rexistro formal e incorpóraas progresivamente ao seu vocabulario. - LGB2.1.4 Relaciona a información explícita e implícita dun escrito en función do contexto.	- CCL. - CAA. - CCL. - CAA. - CCL. - CAA. - CCL. - CAA.
- d. - e. - h.	B2.2 Comprensión e interpretación de textos propios da vida cotiá e das relacións sociais: convocatorias, actas de reunión, regulamentos.	B2.2 Comprender e interpretar textos da vida cotiá e das relacións sociais: convocatorias, actas de reunión, regulamentos.	- LGB2.2.1 Comprende e interpreta textos propios da vida cotiá e das relacións sociais: convocatorias, actas de reunión, regulamentos. - LGB2.2.2 Identifica os trazos característicos dun escrito (tipografía, distribución de espazos, escollos léxicas) coa tipoloxía textual: convocatoria, actas de reunión, regulamentos.	- CCL. - CSC. - CCL.
- d. - e. - h.	B2.3 Comprensión e interpretación de textos propios dos medios de comunicación e distinción dos contidos informativos e das opinións en entrevistas, crónicas e reportaxes.	B2.3 Comprender e interpretar escritos propios dos medios de comunicación e distinguir entre información e opinión en entrevistas, crónicas e reportaxes.	- LGB2.3.1 Comprende e interpreta textos xornalísticos, fundamentalmente en entrevistas, crónicas e reportaxes. - LGB2.3.2 Distingue entre os contidos informativos e as opinións que se expresan nos textos xornalísticos.	- CCL. - CSC. - CCL. - CSC.
d.	B2.4 Comprensión e interpretación dos textos propios	B2.4 Comprender e interpretar textos de carácter	LGB2.4.1 Comprende e interpreta textos propios do	CCL.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 3º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- e. - h.	do ámbito académico, especialmente os expositivos e explicativos (enciclopedias, webs educativas e outros materiais de consulta).	académico, especialmente os expositivos e explicativos: enciclopedias, webs educativas e outros materiais de consulta.	ámbito académico, especialmente os expositivos e explicativos elaborados a partir da información obtida nas bibliotecas.	CAA.
			LGB2.4.2 Consulta fontes xerais (enciclopedias) e especializadas (monográficos e webs temáticas) para ampliar a información e mellorar o coñecemento da mensaxe.	- CCL. - CAA. - CD.
			LGB2.4.3 Interpreta, deduce e explica a información que aparece en diagramas, gráficas e mapas conceptuais.	- CCL. - CAA.
- b. - h.	B2.5 Identificación do tema e dos subtemas, a estrutura comunicativa das mensaxes e a intención do emisor dos textos expositivos e explicativos.	B2.5 Identificar o tema, os subtemas e a estrutura comunicativa dos textos expositivos e explicativos.	LGB2.5.1 Interpreta o sentido global e compón o esquema xerarquizado das ideas de textos expositivos e explicativos.	- CCL. - CAA.
			LGB2.5.2 Identifica a estrutura comunicativa das mensaxes escritas e a intención do emisor.	CCL.
- b. - e. - g. - h.	B2.6 Uso case autónomo dos recursos que ofrecen as bibliotecas e as TIC para obter, organizar e seleccionar a información.	B2.6 Usar, de maneira case autónoma, os recursos que ofrecen as bibliotecas e outros recursos relacionados coas TIC para obter, organizar e seleccionar información.	LGB2.6.1 Aplica correctamente o sistema de procura na biblioteca e nos buscadores de internet para obter, organizar e seleccionar información.	- CCL. - CAA. - CD.
- a. - c. - d. - h.	B2.7 Actitude reflexiva e crítica ante a lectura de calquera tipo de texto, para detectar prexuízos e discriminacións.	B2.7 Manifestar unha actitude reflexiva e crítica ante a lectura de calquera tipo de texto, para detectar prexuízos e discriminacións.	LGB2.7.1 Identifica e expresa posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais ou globais dun texto.	CCL.
			LGB2.7.2 Recoñece e evita usos lingüísticos que transmiten prexuízos ou mensaxes discriminatorias.	- CCL. - CSC.
- h. - m.	B2.8 Lectura fluída en voz alta respectando os patróns fonéticos do galego.	B2.8 Ler en voz alta, de xeito fluído, e respectar os patróns fonéticos do galego.	LGB2.8.1 Le en voz alta, de xeito fluído e respecta a fidelidade ao texto.	CCL.
			LGB2.8.2 Respecta os patróns fonéticos do galego (fonética sintáctica, entoación) e emprega a dicción e o ritmo axeitado á lectura do texto.	CCL.
- b. - e. - h.	B2.9 Produción, en formato papel ou dixital, de textos propios da vida cotiá e das relacións sociais: convocatorias, actas de reunión, intervencións en foros.	B2.9 Producir, en formato papel ou dixital, textos propios da vida cotiá e das relacións sociais: convocatorias, actas de reunión, intervencións en foros.	LGB2.9.1 Produce, en formato papel ou dixital, textos da vida cotiá ou das relacións sociais, segundo os modelos propostos na aula: convocatorias, actas de reunións, intervencións en foros.	- CCL. - CSC. - CD.
b.	B2.10 Produción, en soporte papel ou dixital, de textos	B2.10 Producir, en soporte papel ou dixital, textos	LGB2.10.1 Produce, en soporte papel ou dixital, textos	CCL.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 3º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ e. ▪ h.	proprios dos medios de comunicación, fundamentalmente, entrevistas, crónicas e reportaxes.	xornalísticos informativos e de opinión, fundamentalmente, entrevistas, crónicas e reportaxes.	xornalísticos, fundamentalmente, entrevistas, crónicas, reportaxes.	▪ CD.
▪ b. ▪ e. ▪ h.	▪ B2.11 Produción, en soporte papel ou dixital, de textos expositivos do ámbito académico a partir da información obtida na biblioteca ou outras fontes de documentación.	▪ B2.11 Producir, en soporte papel ou dixital, textos expositivos do ámbito académico: informes, proxectos sobre tarefas académicas das distintas materias curriculares.	▪ LGB2.11.1 Produce, en soporte papel ou dixital, textos expositivos e explicativos sobre distintas materias curriculares elaborados a partir de información obtida en bibliotecas e outras fontes de información.	▪ CCL. ▪ CD.
			▪ LGB2.11.2 Usa correctamente elementos formais nos traballos académicos: citas bibliográficas, índices, paxinación, notas ao pé de páxina, organización de títulos, capítulos...	▪ CCL. ▪ CD.
▪ b. ▪ e. ▪ h. ▪ f.	▪ B2.12 Planificación, produción e revisión do texto con adecuación, coherencia, cohesión e respecto polas normas morfolóxicas, ortográficas e tipográficas.	▪ B2.12 Planificar producir e revisar textos con adecuación, coherencia, cohesión e con respecto polas normas morfolóxicas, ortográficas e tipográficas.	▪ LGB2.12.1 Planifica a composición dos escritos en función do tipo de texto e da situación comunicativa para redactar textos adecuados, coherentes e ben cohesionados.	▪ CCL. ▪ CAA.
			▪ LGB2.12.2 Redacta borradores, utiliza esquemas, árbores ou mapas conceptuais para planificar e organizar os seus escritos.	▪ CCL. ▪ CAA.
			▪ LGB2.12.3 Consulta fontes de información en distintos soportes para seleccionar contidos relevantes que posteriormente reelaborará e incorporará ao seu escrito.	▪ CCL. ▪ CAA. ▪ CD.
			▪ LGB2.12.4 Utiliza o rexistro lingüístico adecuado en función da situación comunicativa e do ámbito de uso.	▪ CCL. ▪ CSC
			▪ LGB2.12.5 Usa elementos lingüísticos e discursivos para acadar a coherencia e cohesión interna (conectores, tratamento de formas verbais).	▪ CCL.
			▪ LGB2.12.6 Revisa os textos de xeito gradual para resolver dificultades de contido (temática e estrutura) e de forma (cuestións tipográficas, ortográficas e gramaticais).	▪ CCL. ▪ CAA.
▪ b. ▪ e. ▪ h.	▪ B2.13 Utilización das TIC para organizar os contidos, mellorar a presentación e corrixir erros.	▪ B2.13 Utilizar as TIC para organizar os contidos, mellorar a presentación e corrixir as producións escritas.	▪ LGB2.13.1 Usa as TIC (procesadores de textos, correctores ortográficos) para organizar os contidos, mellorar a presentación e facilitar a corrección dos textos escritos.	▪ CCL. ▪ CD.
▪ a ▪ d.	▪ B2.14 Uso das TIC como un medio de comunicación e interrelación social a través da escritura.	▪ B2.14 Utilizar as TIC como un medio de comunicación e interrelación social a través da escritura.	▪ LGB2.14.1 Coñece e utiliza as ferramentas TIC para intercambiar opinións sobre escritos ajenos e escribir e	▪ CCL. ▪ CSC.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 3º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- e. - h.			dar a coñecer os propios en blogs, redes sociais de lectores e escritores.	- CCEC. - CD.
Bloque 3. Funcionamento da lingua.				
- b. - e. - j.	B3.1 Recoñecemento, explicación e uso de léxico amplo e preciso, con incorporación de fraseoloxía e de vocabulario temático.	B3.1 Recoñecer e explicar os valores de léxico temático e da fraseoloxía.	LGB3.1.1 Selecciona o léxico e as expresións axeitadas en contextos comunicativos de uso formal da lingua.	- CCL. - CAA.
- b. - e. - j.	B3.2 Recoñecemento e identificación das categorías gramaticais.	B3.2 Aplicar os coñecementos sobre as distintas categorías gramaticais na elaboración de textos escritos e orais.	LGB3.2.1 Produce textos orais e escritos de diferentes xéneros cun correcto uso das distintas categorías gramaticais.	- CCL. - CCA.
			LGB3.2.2 Identifica e explica os usos e valores das categorías gramaticais relacionándoas coa intención comunicativa e a tipoloxía textual.	- CCL. - CCA.
- b. - e. - i.	B3.3 Recoñecemento, explicación e uso dos procedementos de creación de palabras (derivación e composición).	B.3.3 Recoñecer e explicar os procedementos de creación de palabras e as posibilidades de combinación para crear novas palabras para crear novos elementos léxicos.	LGB3.3.1 Recoñece e explica os procedementos de creación de palabras.	- CCL. - CCA.
			LGB3.3.2 Crea palabras novas utilizando os procedementos de creación.	- CCL. - CCA.
- a. - d. - e.	B3.4 A fonética e a fonoloxía do galego con especial atención a posibles interferencias.	B.3.4 Recoñecer e usar adecuadamente a fonética da lingua galega.	LGB3.4.1 Recoñece e usa adecuadamente a fonética da lingua galega.	- CCL. - CAA.
- b. - e. - l. - j.	B3.5 Uso progresivo, autónomo e eficaz dos dicionarios, das bibliotecas e doutras fontes de consulta en diferentes soportes, especialmente sobre cuestións de uso, de norma e como fonte de obtención de información.	B.3.5 Usar progresiva, autónoma e eficazmente os dicionarios, as bibliotecas e outras fontes de consulta para resolver dúbidas e progresar na aprendizaxe.	LGB3.5.1 Utiliza os dicionarios e outras fontes de consulta en diferentes soportes, resollen as súas dúbidas sobre o uso correcto da lingua e progresa na aprendizaxe.	- CCL. - CD.
- b. - e.	B3.6 Coñecemento, aplicación e valoración das normas ortográficas para conseguir unha comunicación eficaz.	B.3.6 Aplicar as normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.	LGB3.6.1 Emprega textos orais e escritos e respecta as normas gramaticais.	- CCL. - CAA.
e.	B.3.7 Uso reflexivo da puntuación en relación coa cohesión textual.	B.3.7 Analizar e usar correctamente a puntuación.	LGB3.7.1 Revisa os textos para puntuar correctamente.	CCL.
- b. - e.	B3.8 Recoñecemento das funcións sintácticas e das unidades que as desempeñan de cara á mellora da construción de textos orais e escritos con emprego	B.3.8 Recoñecer, usar e explicar as funcións sintácticas oracionais e as unidades que as desempeñan.	LGB3.8.1 Recoñece e explica nos textos as funcións sintácticas oracionais e diferenza os elementos que as desempeñan.	- CCL. - CAA.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 3º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	dunha terminoloxía axeitada.			
- a. - b. - e.	B3.9 Recoñecemento e uso reflexivo dos nexos e conectores textuais máis comúns, en particular os presentativos, secuenciadores de adición, e máis dos mecanismos de cohesión textual como a referencia interna de tipo léxico.	B.3.9 Recoñecer en textos de diversa natureza e usar nas producións propias os diferentes conectores textuais e os principais mecanismos de cohesión.	LGB3.9.1 Identifica, explica e usa distintos conectores, así como outros mecanismos que lle achegan cohesión a un texto.	CCL
b.	B3.10 Identificación da estrutura dun texto, a construción dos parágrafos e a vinculación e progresión temática en textos alleos e propios. Elaboración de textos tendendo a estes valores.	B.3.10 Sintetizar o contido e identificar a estrutura de textos. Elaborar producións propias segundo estes parámetros.	LGB3.10.1 Determina o tema, delimita a estrutura e identifica a progresión temática en producións propias e alleas. Elabora textos nos que ten en conta os parámetros anteriores.	CCL.
e.	B.3.11 Recoñecemento e delimitación na intención comunicativa expresada.	B.3.11 Comprender o sentido global e a intención comunicativa de textos orais e escritos.	LGB3.11.1 Interpreta o sentido de textos orais e escritos, identifica a intención comunicativa e a recoñece a postura de cada emisor.	- CLC. - CSC.
- b. - e. - h.	B.3.12 Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, relacionados cos Elementos Transversais e nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.	B.3.12 Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, relacionados cos Elementos Transversais e nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.	LGB3.12.1 Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	- CCL. - CAA. - CD.
- b. - e.	B3.13 Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.	B3.13 Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	LGB13.1 Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.	- CCL. - CAA.
Bloque 4. Lingua e sociedade.				
- m. - n.	- B4.1 Valoración das linguas como medios de relación interpersonal e de sinal de identidade dun pobo. - B4.2 O plurilingüismo como expresión da riqueza cultural da humanidade e consciencia da necesidade e das potencialidades de enriquecemento persoal e colectivo do uso normalizado da lingua galega, afirmando o plurilingüismo. - B4.3 A lusofonía.	B4.1 Valorar as linguas como medios de relación interpersonal e de sinal de identidade dun pobo, apreciar o plurilingüismo como expresión da riqueza cultural da humanidade e coñecer a importancia da lusofonía e incorporar ferramentas en rede desta comunidade cultural.	- LGB4.1.1 Valora a lingua como medio de relación interpersonal e de sinal de identidade dun pobo e amósase capaz de explicar a súa postura. - LGB4.1.2 Distingue entre bilingüismo e diglosia e aplica estes termos de forma axeitada á realidade galega. - LGB4.1.3 Valora o plurilingüismo inclusivo, desde a lingua propia, como expresión da riqueza cultural da humanidade e amósase capaz de explicar a súa postura.	- CCL. - CSC. - CCL. - CCL. - CSC.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 3º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			LGB4.1.4 Coñece as linguas que forman parte da nosa familia lingüística.	CCL.
			LGB4.1.5 Coñece os territorios que forman parte da comunidade lusófona e a importancia desta na vida social e económica galega.	- CCL. - CSC.
			LGB4.1.6 Incorpora á súa práctica cotiá os principais recursos da rede en lingua portuguesa (buscadores e enciclopedias).	- CCL. - CSC. - CD.
- m. - n.	B4.4 Situación sociolingüística do galego, observación da situación sociolingüística en canto a usos e actitudes no contorno máis próximo (aula, barrio), con aproximación aos prexuízos lingüísticos máis evidentes.	B4.2 Describir e analizar a situación sociolingüística de Galicia atendendo á presenza da lingua galega.	LGB4.2.1 Describe e analiza a situación sociolingüística de Galicia.	- CCL. - CSC.
			LGB4.2.2 Analiza gráficas sobre o uso do galego segundo a idade das persoas.	- CCL. - CSC. - CD.
			LGB4.2.3 Identifica os castelanismos nas producións lingüísticas e depura estes elementos no seu propio discurso.	CCL.
- m. - n.	B4.5 O proceso de normalización, desenvolvemento de actitudes positivas cara ao proceso de recuperación do galego, favorecemento do xurdimento de vínculos positivos cara ao seu uso e consciencia da necesidade e das potencialidades de enriquecemento persoal e colectivo do uso normalizado da lingua galega.	B4.3 Coñecer as principais iniciativas normalizadoras, adquirir vínculos positivos cara ao uso do galego e asumir a importancia da contribución individual no desenvolvemento da lingua galega.	LGB4.3.1 Coñece as principais iniciativas normalizadoras da lingua galega.	- CCL. - CSC.
			LGB4.3.2 Comprende o concepto normalización e explica o proceso normalizador do galego.	CCL.
			LGB4.3.3 Analiza a súa propia práctica lingüística e valora a importancia de contribuír individual e socialmente á normalización da lingua galega.	- CCL. - CSC.
- j. - m. - n.	B4.6 Etapas da historia social da lingua galega desde 1916 ata a actualidade e análise e comprensión das causas e consecuencias dos feitos máis relevantes.	B4.4 Identificar as causas e consecuencias dos feitos máis relevantes da historia social da lingua desde os seus inicios ata 1916.	LGB4.4.1 Recoñece os acontecementos relevantes da historia social da lingua galega desde os seus inicios ata 1916.	- CCL. - CSC.
			LGB4.4.2 Identifica as causas dos feitos máis relevantes da historia social da lingua galega desde os seus inicios ata 1916.	- CCL. - CSC.
			LGB4.4.3 Identifica as consecuencias dos feitos máis relevantes da historia social da lingua galega desde os seus inicios ata 1916.	- CCL. - CSC.

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 3º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			LGB4.4.4 Interpreta gráficos, táboas, textos e información dos medios e das TIC, relacionados coa historia social da lingua galega desde os seus inicios ata 1916.	- CCL. - CSC. - CD.
- m. - n.	B4.7 Situación sociolingüística e legal das linguas do Estado español.	B4.5 Describir a situación sociolingüística e legal das linguas do Estado español.	LGB4.5.1 Coñece a lexislación estatal e autonómica que regula a utilización do galego e a súa promoción.	- CCL. - CSC.
- m. - n.	B4.8 Os prexuízos lingüísticos.	B4.6 Identificar os prexuízos lingüísticos e analizar a situación persoal en relación a eles.	LGB4.6.1 Coñece o que é un prexuízo, detecta e analiza a presenza de prexuízos de carácter sociocultural e sociopolítico cara ao galego na súa práctica lingüística e na da súa contorna.	- CCL. - CSC.
- m. - n.	B4.9 Recoñecemento e valoración dos principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas, diastráticas e diafásicas da lingua galega e da función da lingua estándar, uso normalizado da variante dialectal propia da zona e utilización e valoración da variante estándar da lingua en situacións de carácter formal.	B4.7 Identificar e clasificar as variantes diastráticas do galego, recoñecer os trazos da variedade estándar da lingua galega, valorala como variante unificadora e apreciar a variante diatópica propia.	LGB4.7.1 Identifica e clasifica as variantes diastráticas do galego.	CCL.
			LGB4.7.2 Recoñece os trazos da variedade estándar da lingua galega e valóraa como variante unificadora.	- CCL. - CSC.
			LGB4.7.3 Rexeita os prexuízos sobre as variedades dialectais e utiliza os trazos propios da súa zona.	- CCL. - CSC.
	Bloque 5. Educación literaria.			
- h. - j.	B5.1 Identificación e comprensión das distintas épocas e períodos da Literatura Galega desde as súas orixes na Idade Media ata 1916.	B5.1 Identificar e comprender as distintas épocas e períodos da Literatura Galega desde as súas orixes na Idade Media ata 1916.	LGLB5.1.1 Identifica as distintas épocas e períodos da Literatura Galega desde as súas orixes na Idade Media ata 1916.	CCL.
			LGLB5.1.2 Comprende e explica razoadamente as distintas épocas e períodos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916 e sinala os seus principais trazos característicos.	CCL.
- h. - j.	B5.2 Selección, lectura autónoma e comentario de textos representativos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916.	B5.2 Seleccionar, ler autonomamente e comentar textos representativos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916 e relacionar o seu contido co contexto histórico, cultural e sociolingüístico de cada período.	LGLB5.2.1 Selecciona, seguindo criterios razoados, textos representativos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916 para a súa lectura.	CCL.
			LGLB5.2.2 Le autonomamente obras ou textos representativos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916, resume o seu contido, sinala os seus trazos característicos definitorios e relaciónaos co contexto histórico, cultural e sociolingüístico do período da literatura galega correspondente.	CCL.
			LGB5.2.3 Comenta, de forma guiada, textos de obras da Literatura galega desde a Idade Media ata 1916,	CCL.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 3º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			sinala os seus trazos característicos definitorios e relacións co contexto histórico, cultural e sociolingüístico do período da literatura galega correspondente. ■ LGLB5.2.4 Compara textos literarios dunha mesma época ou período ou de diferentes épocas e períodos atendendo aos seus principais contidos, sinala os seus trazos característicos definitorios e pon todo en relación co contexto histórico, cultural e sociolingüístico da época(s)/ período(s).	CCL.
- h. - j.	B5.3 Lecturas expresivas e comprensivas, audicións e lecturas dramatizadas de textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916.	B5.3 Ler expresiva e comprensivamente, facer audicións e ler dramatizadamente textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916.	- LGLB5.3.1 Le expresiva, comprensiva e/ou dramatizadamente textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916. - LGLB5.3.2 Participa con proveito de audicións de textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916 e escribe/debate, argumentadamente, sobre aspectos literarios básicos destes.	- CCL. - CCL.
- b. - h. - j.	B5.4 Elaboración de traballos individuais e/ou en grupo, nos que se describan e analicen textos literarios representativos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916.	B5.4 Elaborar traballos individuais e/ou en grupo, nos que se describan e analicen textos representativos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916.	LGLB5.4.1 Elabora traballos individual e/ou colectivamente, nos que se describen e analizan textos representativos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916.	CCL.
- e. - h. - j.	B5.5 Consulta de fontes básicas de información e familiarización coas TIC para a realización de traballos e cita axeitada destas.	B5.5 Consultar fontes básicas de información e familiarizarse cos recursos das TIC para a realización de traballos e cita axeitada destas.	- LGLB5.5.1 Consulta fontes de información básicas para a realización de traballos sinxelos e cita axeitada destas. - LGLB5.5.2 Emprego de diferentes recursos básicos das TIC para a realización de traballos sinxelos e cita axeitada destes.	- CCL. - CCL. - CD.
- h. - j. - l.	B5.6 (Re)creación de textos sinxelos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.	B5.6 (Re)crear textos sinxelos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.	- LGLB5.6.1 (Re)crea textos sinxelos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula. - LGLB5.6.2 Desenvolve o gusto pola escrita como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os sentimentos e xuízos.	- CCL. - CCEC. - CCL. - CCEC.

4º de ESO

Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Comunicación oral. escoitar e falar.				
- d. - e. - h.	B1.1 Comprensión e interpretación de textos propios dos medios de comunicación audiovisual, con especial atención aos xéneros de carácter argumentativo.	B1.1 Identificar a intención comunicativa implícita e explícita, o tema, a idea principal e as secundarias, a tese e os argumentos de textos propios dos medios de comunicación audiovisual.	LGB1.1.1 Comprende o sentido global de textos orais dos medios de comunicación audiovisuais, identifica o propósito, a tese e os argumentos de noticias debates ou declaracións, determina o tema e recoñece a intención comunicativa do falante.	CCL.
			LGB1.1.2 Distingue as partes nas que se estruturan as mensaxes orais, o tema, así como a idea principal e as secundarias.	CCL.
			LGB1.1.3 Analiza criticamente tanto a forma como o contido de noticias, debates e procedentes dos medios de comunicación e recoñece a validez dos argumentos.	- CCL. - CAA.
- d. - e. - h.	B1.2 Comprensión e análise de textos publicitarios dos medios de comunicación audiovisual.	B1.2 Comprender e analizar textos expositivos e publicitarios, diferenciar neles información, opinión e persuasión.	LGB1.2.1 Distingue entre opinión e persuasión en mensaxes publicitarias orais e identifica as estratexias de enfatización.	- CCL. - CAA.
			LGB1.2.2 Analiza os elementos verbais dos textos orais: no plano fónico (xogos fónicos), no plano morfosintáctico (condensación, concisión, economía) e no plano léxico-semántico (léxico connotativo, simbólico e atractivo para o receptor).	- CCL. - CSEIEE.
			LGB1.2.3 Analiza os elementos non verbais, en especial a imaxe (mensaxe icónica) e o son (diálogo, ruidos, música), en anuncios publicitarios ou outro tipo de comunicacións orais.	- CLL. - CCEC.
- d. - e. - h.	B1.3 Comprensión e interpretación de textos orais expositivos e argumentativos do ámbito académico (presentacións, relatorios, intervencións en mesas redondas).	B1.3 Comprender e interpretar textos orais expositivos e argumentativos utilizados no ámbito académico (presentacións, relatorios, intervencións en mesas redondas).	LGB1.3.1 Identifica a intención comunicativa, a tese e os argumentos dos debates, relatorios e mesas redondas do ámbito académico e elabora un esquema ou resumo.	- CCL. - CAA.
			LGB1.3.2 Recoñece os procedementos lingüísticos para manifestarse a favor ou en contra dunha opinión ou postura.	- CCL. - CSC.
- d. - e.	B1.4 Comprensión, interpretación e valoración de textos orais de natureza diversa.	B1.4 Comprender, interpretar e valorar diferentes tipos de discursos orais.	LGB1.4.1 Identifica a intención comunicativa, a idea principal e as secundarias, de calquera texto oral, formal ou informal, producido na variante estándar ou en	CCL.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
h.			calquera das variedades dialectais.	
- a. - c. - d. - h.	B1.5 Desenvolvemento de habilidades de escoita activa, cunha actitude de interese, de cooperación e de respecto.	B1.5 Coñecer, usar e valorar a adecuación, a coherencia, a cohesión e a claridade expositiva, así como normas de cortesía nas intervencións orais propias da actividade académica, tanto espontáneas como planificadas.	LGB1.5.1 Identifica os recursos que proporcionan adecuación, coherencia e cohesión ao discurso.	CCL.
			LGB1.5.2 Coñece e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral e respecta as opinións alleas.	- CCL. - CSC.
			LGB1.5.3 Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre e volume), a linguaxe corporal adecuada (mirada, posición do corpo), así como o autocontrol das emocións ao falar en público.	- CCL. - CSC. - CSIEE.
- h. - n.	B1.6 Participación nas producións orais cunha fonética e prosodia correcta, valoración desta pronuncia e actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.	B1.6 Participar oralmente cunha fonética e prosodia correcta, valorar esta pronuncia e amosar unha actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.	LGB1.6.1 Recoñece a emisión dunha pronuncia galega correcta, identifica os erros na produción oral allea e produce discursos orais que respectan as regras prosódicas e fonéticas da lingua galega.	- CCL. - CAA.
			LGB1.6.2 Recoñece e rexeita argumentadamente os prexuízos que se poidan asociar á pronuncia propia da lingua galega.	- CAA. - CSC.
			LGB1.6.3 Usa, se a posúe, a variante dialectal propia e asúmea como a variedade habitual do seu contexto.	- CCL. - CCEC.
- h. - n.	B1.7 Producción de discursos orais, en intervencións espontáneas, adecuados á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.	B1.7 Producir textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.	LGB1.7.1 Produce textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.	- CLL - CSC
			LGB1.7.2 Participa con fluidez nas intervencións orais espontáneas respectando as regras morfosintácticas desta lingua, en especial a colocación do pronome átono, así como a fonética galega (pronuncia das 7 vogais, n velar, fonema fricativo palatal xordo).	CCL.
			LGB1.7.3 Emprega nas intervencións orais espontáneas expresións propias do galego: infinitivo conxugado e fraseoloxía adecuada.	CCL.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			LGB1.7.4 Emprega nas intervencións orais espontáneas un léxico rico e variado.	CCL.
- a. - c. - d. - h.	B1.8 escoita crítica e reflexiva que permite identificar prexuízos e mensaxes discriminatorias.	B1.8 Manifesta una actitude crítica e reflexiva que permite identificar prexuízos e mensaxes discriminatorias.	LGB1.8.1 Reflexiona e ten unha postura crítica ante as mensaxes discriminatorias que proveñen dos medios de comunicación.	- CCL. - CAA.
			LGB1.8.2 Rexeita argumentadamente os usos lingüísticos que levan implícitos prexuízos ou discriminacións.	- CCL. - CSC.
- a. - b. - e. - g. - h. - n.	B1.9 Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción de textos orais, de técnicas para aprender a falar en público e uso das TIC.	B1.9 Realizar exposicións orais planificadas e claras de traballos e de informacións de actualidade, coa axuda das RIC	LGB1.9.1 Planifica a produción oral, estrutura o contido, revisa os borradores e esquemas.	- CAA. - CCL.
			LGB1.9.2 Presenta os contidos de forma clara e ordenada e con corrección gramatical.	CCL.
			LGB1.9.3 Utiliza o rexistro adecuado á situación comunicativa.	CCL.
			LGB1.9.4 Emprega axeitadamente os elementos prosódicos e (entoación e pronuncia axeitada, pausas, ton, timbre e volume), a linguaxe corporal (mirada, posición do corpo) así como o autocontrol das emocións ao falar en público.	- CCL. - CSC. - CSIEE.
			LGB1.9.5 Emprega as TIC para documentarse bibliograficamente, revisar gramaticalmente o texto e elaborar unha presentación atractiva e innovadora.	- CD. - CAA. - CCL.
- b. - h.	B1.10 Aplicación dos coñecementos gramaticais á avaliación e mellora da expresión oral e recoñecemento en exposicións orais propias e alleas das dificultades expresivas	B1.10 Aplicar os coñecementos gramaticais á avaliación e mellora da expresión oral e recoñecer en exposicións orais propias e alleas as dificultades expresivas.	LGB1.10.1 Recoñece erros (incoherencias, repeticións, ambigüidades, pobreza léxica, erros fonética e entoación inadecuada) nos discursos propios e alleos para evitalos nas súas producións.	- CCL. - CAA.
- a. - c. - d. - h.	B1.11 Participación activa e argumentada en debates nos que se expresen opinións acerca dun tema de actualidade.	B1.11 Participar activa e argumentadamente en debates nos que se expresen opinións acerca dun tema de actualidade.	LGB1.11.1 Desenvolve argumentos de forma comprensible e convincente e comenta as contribucións dos interlocutores.	- CCL. - CAA.
			LGB1.11.2 Aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral, respecta as quendas e as opinións alleas e emprega unha linguaxe non discriminatoria.	- CCL. - CSC.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- a. - d. - h. - j. - m	B1.12 Participación en interaccións orais sobre temas de interese persoal ou social ou asuntos da vida cotiá, en diferentes rexistros.	B1.12 Participar en interaccións sobre temas de interese persoal, ou social ou asuntos da vida cotiá, nun rexistro formal, neutro ou informal.	LGB1.12.1 Desenvólvese con eficacia en situacións que xorden na vida diaria así como noutras de estudo ou traballo e participa en conversacións informais.	- CCL. - CSC. - CSIEE. - CCEC.
- h. - n.	B1.13 Valoración da lingua oral como un instrumento de aprendizaxe e de relación social.	B2.13 Valorar a lingua oral como un instrumento útil na aprendizaxe e nas relacións sociais.	LGB2.13.1 Identifica e describe os valores da lingua oral como un instrumento útil na aprendizaxe, así como para relacionarse cos demais e enriquecerse como persoa.	- CCL. - CAA. - CSC. - CSIEE.
Bloque 2. Comunicación escrita. Ler e escribir.				
- b. - f. - h.	B2.1 Uso de técnicas e estratexias que facilitan a lectura comprensiva e crítica de textos.	B2.1 Empregar estratexias e técnicas que faciliten a lectura comprensiva e crítica dos textos	LGB2.1.1 Emprega pautas e estratexias que facilitan a análise do contido (resumos, cadros, esquemas e mapas conceptuais).	- CCL. - CAA.
			LGB2.1.2 Aplica os coñecementos lingüísticos propios (gramaticais e léxicos) e recursos alleos (dicionarios e outras fontes de documentación) para solucionar problemas de comprensión.	CCL.
			LGB2.1.3 Elabora o esquema xerarquizado de ideas dun texto.	CCL.
			LGB2.1.4 Deduce información global do texto a partir de contidos explícitos e implícitos.	CCL.
			LGB2.1.5 Entende o significado de palabras propias do rexistro culto e incorpóraas ao seu discurso.	- CCL. - CAA.
- d. - e. - h.	B2.2 Comprensión e interpretación de textos propios da vida cotiá relacionados co ámbito laboral, administrativo e comercial.	B2.2 Comprender e interpretar textos escritos propios da vida cotiá pertencentes ao ámbito laboral, administrativo e comercial.	LGB2.2.1 Identifica a intención comunicativa, o tema e os subtemas de escritos propios da vida cotiá relacionados co ámbito laboral, administrativo e comercial.	CCL.
			LGB2.2.2 Comprende, interpreta e valora textos propios da vida cotiá pertencentes a distintos ámbitos: laboral (currículo, carta de presentación, ficha de contratación en empresas e redes sociais de procura de emprego, contrato, nómina e vida laboral), administrativo (carta administrativa e solicitude ou instancia), comercial (carta comercial, carta de reclamación e impreso administrativo de reclamación).	- CCL. - CSC.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- d. - e. - h.	B2.3 Comprensión e interpretación de textos relacionados co ámbito académico, tanto materiais de consulta (dicionarios, glosarios, enciclopedias...), como libros de texto e recursos de temas especializados en internet.	B2.3 Comprender e interpretar textos relacionados co ámbito académico, tanto materiais de consulta (dicionarios, glosarios, enciclopedias...), como libros de texto e recursos de temas especializados en internet.	LGB2.3.1 Comprende textos relacionados co ámbito académico, tanto materiais de consulta (dicionarios, glosarios, enciclopedias...), como libros de texto e recursos de temas especializados en internet.	- CCL. - CD.
			LGB2.3.2 Interpreta a información de mapas, gráficas, diagramas.	CCL.
- d. - e. - h.	B2.4 Comprensión e interpretación de textos argumentativos.	B2.4 Comprender e interpretar textos argumentativos.	LGB2.4.1 Identifica o tema e a intención comunicativa de textos argumentativos.	CCL.
			LGB2.4.4.2 Elabora a súa propia interpretación a partir dos argumentos expresados nun texto.	CCL.
- d. - e. - h.	B2.5 Comprensión e interpretación de textos xornalísticos de opinión: carta ao director, editorial, columna e artigo de opinión.	B2.5 Comprende e interpreta textos xornalísticos de opinión: carta ao director, editorial, columna e artigo de opinión.	LGB2.5.1 Diferenza os trazos característicos dos textos xornalísticos de opinión: carta ao director, editorial, columna e artigo de opinión.	- CCL. - CSC.
			LGB2.5.2 Valora a intención comunicativa dun texto xornalístico e distingue entre información, opinión e persuasión.	- CCL. - CSC.
- d. - e. - h.	B2.6 Comprensión e interpretación das mensaxes explícitas e implícitas que transmiten os textos publicitarios dos medios de comunicación.	B2.6 Comprende e interpreta as mensaxes explícitas e implícitas que transmiten os textos publicitarios dos medios de comunicación.	LGB2.6.1 Comprende e interpreta as mensaxes explícitas e implícitas que transmiten os textos publicitarios dos medios de comunicación (anuncios).	- CCL. - CSC.
			LGB2.6.2 Reflexiona e ten unha postura crítica ante as mensaxes persuasivas que proveñen dos medios de comunicación.	- CCL. - CSC.
- c. - d. - h.	B2.7 Lectura crítica e reflexiva que permita identificar usos lingüísticos discriminatorias.	B2.7 Identificar os usos lingüísticos que conteñan prexuízos ou mensaxes discriminatorias.	LGB2.7.1 Reflexiona sobre os usos lingüísticos que levan implícitos prexuízos ou mensaxes discriminatorias.	- CCL. - CSC.
			LGB2.7.2 Detecta prexuízos e mensaxes discriminatorias implícitas nos textos de medios de comunicación con especial atención á publicidade.	- CCL. - CSC.
- b. - e. - f. - h.	B2.8 Uso autónomo dos recursos que ofrecen as bibliotecas e as TIC para obter información complementaria.	B2.8 Usar e seleccionar materiais de consulta das bibliotecas e doutras fontes de información impresa ou en formato dixital.	LGB2.8.1 Selecciona contidos, analiza información e extrae conclusións a partir da consulta de materiais en distintos soportes.	- CCL. - CD. - CSC.
			LGB2.8.2 Sérvese dos recursos que ofrecen as bibliotecas ou as TIC para integrar os coñecementos adquiridos nos seus escritos.	- CCL. - CD. - CAA.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
				■ CSC.
■ b. ■ f. ■ h.	■ B2.9 Uso de técnicas e estratexias para producir textos escritos adecuados, coherentes e ben cohesionados desde o punto de vista comunicativo (planificación, organización, redacción e revisión).	■ B2.9 Empregar estratexias e técnicas axeitadas para producir escritos adecuados, coherentes e ben cohesionados desde o punto de vista comunicativo (planificación, organización, redacción e revisión).	■ LGB2.9.1 Utiliza distintas técnicas de planificación para organizar o seu discurso (diferentes tipos de esquemas e mapas conceptuais).	■ CCL.
			■ LGB2.9.2 Utiliza o rexistro adecuado en función da tipoloxía textual e do acto comunicativo.	■ CCL.
			■ LGB2.9.3 Ordena as ideas e estrutura os contidos en unidades sintácticas consecutivas e encadeadas con conectores e outros elementos de cohesión.	■ CCL.
			■ LGB2.9.4 Coñece as regras ortográficas e as normas morfosintácticas e sèrvese das ferramentas lingüísticas ao seus alcance (correctores, dicionarios e gramáticas) para aplicalas correctamente.	■ CCL. ■ CD.
			■ LGB2.9.5 Revisa o texto para comprobar que a organización dos contidos do texto é correcta e que non se cometen erros ortográficos, gramaticais, de formato ou de presentación.	■ CCL.
■ b. ■ e. ■ f. ■ h.	■ B2.10 Utilización das TIC para corrixir e mellorar a presentación dos escritos, para difundir os textos propios, coñecer outros alleos e intercambiar opinións.	■ B2.10 Empregar as TIC para corrixir e mellorar a presentación dos escritos, para difundir os textos propios, coñecer outros alleos e intercambiar opinións.	■ LGB2.10.1 Usa as TIC para a corrección dos textos: corrector ortográfico do procesador de textos, dicionarios en liña e outras páxinas especializadas no estudo da lingua galega.	■ CCL. ■ CD. ■ CAA.
			■ LGB2.10.2 Usa procesadores de textos para mellorar a presentación dos seus escritos, especialmente na presentación dos seus traballos académicos, atendendo a cada unha das funcionalidades de cada elemento: encabezamento e pé de páxina, numeración de páxinas, índice, esquemas etc.	■ CCL. ■ CD.
			■ LGB2.10.3 Usa as TIC como medio de divulgación de textos propios, de coñecemento doutros alleos e de intercambio de opinións.	■ CCL. ■ CD. ■ CSC.
■ b. ■ e. ■ h.	■ B2.11 Producción, en soporte papel ou dixital, de textos propios da vida cotiá pertencentes ao ámbito laboral, administrativo e comercial.	■ B2.11 Producir, respectando as súas características formais e de contido, textos propios da vida cotiá pertencentes a distintos ámbitos tanto en formato papel como dixital: laborais, administrativos e comerciais.	■ LGB2.11.1 Produce, respectando as súas características formais e de contido, e tanto en soporte papel como dixital, textos propios da vida cotiá pertencentes a distintos ámbitos: laboral (currículo, carta de presentación, ficha de contratación en empresas e redes sociais de procura de emprego), administrativo (carta administrativa e solicitude ou instancia) e comercial (carta co-	■ CCL. ■ CD. ■ CSC.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			mercial, carta de reclamación e impreso administrativo de reclamación).	
▪ b. ▪ e. ▪ h.	▪ B2.12 Produción, en soporte papel ou dixital, de cartas á dirección e columnas de opinión.	▪ B2.12 Producir, en soporte papel ou dixital, cartas á dirección e columnas de opinión.	▪ LGB2.12.1 Crea, en soporte papel ou dixital, cartas á dirección e columnas de opinión.	▪ CCL. ▪ CD. ▪ CSC.
▪ b. ▪ e. ▪ h.	▪ B2.13 Composición en soporte papel ou dixital de textos argumentativos, redactados a partir da información obtida de distintas fontes.	▪ B2.13 Producir en soporte papel ou dixital textos argumentativos, redactados a partir da información obtida de distintas fontes.	▪ LGB2.13.1 Elabora, en soporte papel ou dixital, textos argumentativos, redactados a partir da información obtida de distintas fontes.	▪ CCL. ▪ CD. ▪ CSC.
			▪ LGB2.13.2 Crea, en soporte papel ou dixital, un texto argumentativo propio a partir dun tema dado sen documentación previa.	▪ CCL. ▪ CD.
			▪ LGB2.13.3 Sintetiza a información e resume textos argumentativos sen repetir nin parafrasear o texto de partida.	▪ CCL.
▪ d. ▪ h.	▪ B2.14 Valoración da escritura como un instrumento de aprendizaxe, de relación social e enriquecemento persoal.	▪ B2.14 Valorar a escritura como un instrumento moi útil na aprendizaxe, nas relacións sociais e no desenvolvemento do individuo.	▪ LGB2.14.1 Identifica e describe os valores da escritura non só como una ferramenta para organizar os pensamentos senón tamén como un instrumento para relacionarse cos demais e enriquecerse como persoa.	▪ CCL. ▪ CSC. ▪ CCEC.
Bloque 3. Funcionamento da lingua				
▪ b. ▪ e. ▪ j.	▪ B3.1 Recoñecemento, explicación e uso de léxico suficientemente amplo e preciso, con incorporación de fraseoloxía e de vocabulario temático.	▪ B3.1 Recoñecer e explicar os valores de léxico preciso de diferentes categorías gramaticais, así como da fraseoloxía.	▪ LGB3.1.1 Recoñece, explica e usa un léxico amplo e preciso de diferentes categorías gramaticais.	▪ CCL. ▪ CAA.
			▪ LGB3.1.2 Recoñece, explica e usa fraseoloxía diversa da lingua galega nas súas producións orais e escritas.	▪ CCL. ▪ CAA.
▪ b. ▪ e. ▪ j.	▪ B3.2 Recoñecemento e uso das formas verbais da lingua galega e das perífrases.	▪ B3.2. Recoñecer e usar correctamente as formas verbais e as perífrases verbais da lingua galega.	▪ LGB3.2.1 Recoñece e usa correctamente as formas verbais e as perífrases verbais da lingua galega e distingue os diversos tipos.	▪ CCL. ▪ CAA.
▪ b. ▪ e. ▪ i.	▪ B3.3 Recoñecemento, explicación e uso dos procedementos de creación de palabras.	▪ B3.3. Recoñecer e explicar os procedementos de creación de palabras, os valores dos morfemas e as súas posibilidades combinatorias para crear novos termos e identificar a súa procedencia grega ou latina.	▪ LGB3.3.1 Recoñece e explica os procedementos de creación de palabras.	▪ CCL. ▪ CAA.
			▪ LGB3.3.2 Crea palabras novas utilizando os procedementos de creación léxica.	▪ CCL. ▪ CAA.
			▪ LGB3.3.3 Recoñece os valores de prefixos e sufixos e as súas posibilidades combinatorias para crear novas	▪ CCL.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			palabras.	
			LGB3.3.4 Identifica a procedencia grega ou latina de prefixos e sufixos habituais no uso da lingua galega.	CCL.
- a. - d. - e.	B3.4 A fonética e a fonoloxía do galego, con especial atención a posibles interferencias (apertura das vogais de grao medio, o n velar ou a entoación).	B3.4. Recoñecer e usar a fonética da lingua galega.	LGB3.4.1 Recoñece e usa adecuadamente a fonética da lingua galega, con especial atención á entoación, ás vogais de grao medio e ao –n velar.	- CCL. - CAA.
- b. - e. - l. - j.	B3.5 Uso eficaz dos dicionarios e doutras fontes de consulta, tanto en papel como en soporte electrónico, especialmente sobre cuestións de uso (semántico e sintáctico) e de normativa.	B3.5 Usar eficazmente os dicionarios e outras fontes de consulta, tanto en papel como en soporte electrónico, para resolver dúbidas, para progresar na aprendizaxe autónoma e para enriquecer o propio vocabulario.	LGB3.5.1 Usa eficazmente os dicionarios e outras fontes de consulta, tanto en papel como en soporte electrónico, especialmente sobre cuestións de uso (semántico e sintáctico) e de normativa, para resolver dúbidas, e para progresar na aprendizaxe autónoma e para ampliar o seu vocabulario.	- CCL. - CD.
- b. - e.	B3.6 Aplicación e valoración das normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.	B3.6 Aplica e valora as normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.	LGB3.6.1 Aplica correctamente as normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega nos discursos orais e escritos.	- CCL. - CAA.
			LGB3.6.2 Recoñece o valor funcional e social das normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.	CCL.
e.	B3.7 Análise e uso reflexivo da puntuación en relación coa cohesión sintáctica.	B3.7 Analizar e usar correctamente a puntuación, de acordo coa cohesión sintáctica.	LGB3.7.1 Analiza e usa correctamente a puntuación, de acordo coa cohesión sintáctica.	CCL.
- b. - e.	B3.8 As principais regras de combinación impostas polos predicados en función dos seus argumentos; estruturas sintácticas e tipos de oración segundo a natureza do predicado.	B3.8 Recoñecer e usar enunciados e oracións, identificando as principais regras de combinación impostas polo verbos.	LGB3.8.1 Recoñece enunciados e identifica a palabra nuclear que o organiza sintáctica e semanticamente.	- CCL. - CAA.
			LGB3.8.2 Recoñece a estrutura interna das oracións, identificando o verbo e os seus complementos.	CCL.
			LGB3.8.3 Respecta a orde correcta dos elementos da estrutura sintáctica galega.	CCL.
			LGB3.8.4 Clasifica oracións segundo a natureza do predicado.	CCL.
			LGB3.8.5. Usa a terminoloxía sintáctica correcta.	CCL.
- e. - h.	B3.9 Recoñecemento e uso reflexivo dos nexos e conectores textuais máis comúns, en particular os de causa e consecuencia, os de condición e hipótese e os conclusivos, e mais dos mecanismos de cohesión textual.	B3.9 Recoñecer, explicar e usar os nexos textuais de causa, consecuencia, condición, hipótese e os conclusivos, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de cohesión interna.	LGB3.9.1 Recoñece, explica e usa os nexos textuais de causa, consecuencia, condición, hipótese e os conclusivos, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de cohesión interna.	- CCL. - CAA.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ e.	■ B3.10 Identificación da estrutura dun texto, a construción dos parágrafos e a vinculación e progresión temática en textos alleos e propios, e elaboración de textos de acordo con estes parámetros.	■ B3.10 Identifica adecuadamente en textos alleos e propios a estrutura, a construción e xustificación dos parágrafos, a vinculación e progresión temática, e elabora textos de acordo con estes parámetros.	■ LGB3.10.1 Identifica a estrutura do texto, en construcións propias e alleas.	■ CCL.
			■ LGB3.10.2 Xustifica argumentadamente a división en parágrafos de textos propios e alleos.	■ CCL. ■ CAA.
			■ LGB3.10.3 Identifica a progresión temática en textos propios e alleos.	■ CCL.
			■ LGB3.10.4 Elabora textos cunha estrutura apropiada, divididos en parágrafos e empregando os mecanismos de progresión temática.	■ CLL.
■ a. ■ b. ■ e.	■ B3.11 Identificación e explicación dos trazos que permiten diferenciar e clasificar os xéneros textuais, especialmente os argumentativos.	■ B3.11 Identificar e explicar os trazos que permiten diferenciar e clasificar os xéneros textuais, especialmente os argumentativos.	■ LG3.11.1 Identifica e describe a estrutura e os trazos lingüísticos dos diferentes xéneros textuais, especialmente nos argumentativos, e aplícaos nas producións propias.	■ CCL.
			■ LGB3.11.2 Recoñece nun texto, e emprega nas producións propias, os distintos procedementos lingüísticos para a expresión da subxectividade.	■ CCL.
■ b. ■ e.	■ B3.12 Adecuación dos textos en función do contexto, do tema e do tipo de texto.	■ B.3.12 Xustifica a adecuación dos textos, en función do contexto, do tema e do xénero e elabora producións propias cunha adecuación apropiada.	■ LGB3.12.1 Xustifica a adecuación das producións en función do contexto, do tema e do xénero textual.	■ CCL. ■ CAA.
			■ LGB3.12.2 Elabora producións lingüísticas cunha adecuación apropiada ao contexto, ao tema e ao xénero textual.	■ CCL.
■ b. ■ e. ■ h.	■ B.3.13 Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, relacionados cos Elementos Transversais e nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.	■ B.3.13 Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, relacionados cos Elementos Transversais e nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.	■ LGB3.13.1 Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais , evita estereotipos lingüísticos ou culturais e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	■ CCL. ■ CAA.
■ b. ■ e. ■	■ B3.14 Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.	■ B3.14 Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	■ LGB3.14.1 Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.	■ CCL. ■ CAA.
Bloque 4. Lingua e sociedade.				

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- m. - n.	- B4.1 Valoración das linguas como medios de relación interpersonal e de sinal de identidade dun pobo. - B4.2 O plurilingüismo como expresión da riqueza cultural da humanidade. - B4.3 A lusofonía nas linguas do mundo no século XXI.	B.4.1 Valorar as linguas como medios de relación interpersonal e de sinal de identidade dun pobo, apreciar o plurilingüismo como expresión da riqueza cultural da humanidade e coñecer e describir o papel da lusofonía nas linguas do mundo no século XXI.	LGB4.1.1 Valora a lingua como medio de relación interpersonal e de sinal de identidade dun pobo e argumenta fundamentadamente e cun discurso propio a súa postura.	- CCL. - CCEC.
			LGB4.1.2 Valora o plurilingüismo inclusivo, desde a lingua propia, como expresión da riqueza cultural da humanidade e argumenta cun discurso propio a súa postura.	CCL.
			LGB4.1.3 Coñece os territorios que forman parte da comunidade lusófona e sabe describir a súa importancia dentro das linguas do mundo no século XXI.	- CCL. - CSC.
			LGB4.1.4 Incorpora á súa práctica cotiá os principais recursos da rede en portugués (buscadores, enciclopedias, portais de noticias).	- CCL. - CSC. - CD.
- m. - n.	B4.4 Situación sociolingüística de Galicia. A presenza da lingua galega nos principais ámbitos e contextos sociais e privados. Tendencias de evolución.	B4.2 Describir e analizar a situación sociolingüística de Galicia atendendo á presenza da lingua galega nos principais ámbitos e contextos sociais e privados así como ás tendencias de evolución.	LGB4.2.1 Coñece e describe a lexislación estatal e autonómica básica en materia lingüística.	- CCL. - CSC.
			LGB4.2.2 Describe acertadamente con criterios sociolingüísticos a situación galega actual.	- CCL. - CSC.
			LGB4.2.3 Analiza gráficas de distribución de linguas tirando conclusións nas que incorpora os seus coñecementos sociolingüísticos.	- CCL. - CSC. - CD.
			LGB4.2.4 Describe a situación sociolingüística de Galicia e emprega a terminoloxía apropiada.	- CCL. - CSC.
			LGB4.2.5 Analiza as tendencias de evolución da lingua galega a partir da situación sociolingüística actual.	- CCL. - CSC.
- m. - n.	B.4.5 O proceso de normalización. Desenvolvemento de actitudes positivas cara ao proceso de recuperación do galego, favorecendo o xurdimento de vínculos positivos cara ao seu uso. Consciencia da necesidade e das potencialidades de enriquecemento persoal e colectivo do uso normalizado da lingua galega.	B.4.3 Identificar os elementos do proceso normalizador e adquirir vínculos positivos cara ao seu uso asumindo a importancia da contribución individual no desenvolvemento da lingua galega.	LGB4.3.1 Identifica os procedementos de normalización e argumenta axeitadamente a necesidade de continuar con este proceso na lingua galega.	- CCL. - CSC.
			LGB4.3.2 Distingue normativización e normalización e explica axeitadamente cada fenómeno.	- CCL. - CSC.
			LGB4.3.3. Analiza a súa propia práctica lingüística e valora a importancia de contribuír individual e social-	CCL.

Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			mente á normalización da lingua galega.	■ CSC.
			■ LGB.4.3.4 Coñece os principais axentes normalizados en Galicia e valora a súa importancia.	■ CCL. ■ CSC.
■ m. ■ n.	■ B.4.6 Etapas da historia social da lingua galega desde 1916 ata a actualidade. Análise e comprensión das causas e consecuencias dos feitos máis relevantes.	■ B.4.4 Identificar as causas e consecuencias dos feitos máis relevantes da historia social da lingua galega e sinalar as distintas etapas desde 1916.	■ LGB4.4.1 Recoñece os acontecementos relevantes da historia social da lingua galega desde 1916 e elabora textos expositivos sobre as diferentes etapas.	■ CCL. ■ CCEC.
			■ LGB4.4.2 Identifica as causas dos feitos máis relevantes da historia social da lingua galega desde 1916.	■ CCL. ■ CCEC.
			■ LGB4.4.3 Identifica as consecuencias dos feitos máis relevantes da historia social da lingua galega desde 1916.	■ CCL. ■ CCEC.
			■ LGB4.4.4 Interpreta gráficos, táboas, textos e información dos medios e das TIC, relacionados coa historia social da lingua galega desde 1916.	■ CCL. ■ CCEC. ■ CD.
■ m. ■ n.	■ B.4.7 Situación sociolingüística e legal das linguas de España.	■ B.4.5 Describir a situación sociolingüística e legal das linguas de España.	■ LGB4.5.1 Describe a situación sociolingüística e legal das linguas de España e analiza criticamente textos (literarios, xornalísticos), gráficos ou documentos audiovisuais que traten sobre a situación sociolingüística do Estado español.	■ CCL. ■ CD.
■ m. ■ n.	■ B.4.8 Os prexuízos lingüísticos.	■ B.4.6 Identificar os prexuízos lingüísticos e analizar a situación persoal en relación a eles.	■ LGB4.6.1 Sinala os prexuízos lingüísticos atribuíbles a calquera lingua e especialmente á galega e rebáteos cunha argumentación axeitada.	■ CCL. ■ CSC.
			■ LGB4.6.2 Analiza a opinión propia sobre as linguas, detecta os prexuízos, en caso de os ter, e rebáteos argumentadamente.	■ CCL. ■ CSC.
■ m. ■ n.	■ B.4.9 Recoñecemento e valoración dos principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas, diastráticas e diafásicas da lingua galega e da función da lingua estándar. Uso normalizado da variante dialectal propia da zona. Utilización e valoración da variante estándar da lingua en situacións de carácter formal.	■ B.4.7 Recoñecer e valorar os principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas, diastráticas e diafásicas da lingua galega e da función da lingua estándar.	■ LGB4.7.1 Recoñece os principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas da lingua galega.	■ CCL. ■ CSC.
			■ LGB4.7.2 Recoñece os trazos da variedade estándar da lingua galega.	■ CCL.
			■ LGB4.7.3 Valora a lingua estándar como variedade unificadora.	■ CCL.
			■ LGB4.7.4 Valora as variedades xeográficas da lingua	■ CCL.

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			galega como símbolo de riqueza lingüística e cultural e rexeita fundamentadamente calquera prexuízo sobre a variación diatópica. ■ LGB4.7.5 Recoñece as variedades diastráticas e diafásicas da lingua galega e describe o influxo da situación sociolingüística nelas.	■ CSC. ■ CCL. ■ CSC.
	Bloque 5. Educación literaria.			
■ h. ■ j.	■ B5.1 Identificación e comprensión dos distintos períodos e xeracións da Literatura Galega de 1916 ata a actualidade.	■ B5.1 Identificar e comprender os distintos períodos e xeracións da Literatura Galega de 1916 ata a actualidade.	■ LGLB5.1.1 Identifica os distintos períodos e xeracións da Literatura Galega de 1916 ata a actualidade. ■ LGLB5.1.2 Comprende e explica razoadamente os distintos períodos da Literatura Galega de 1916 ata a actualidade sinalando os seus principais trazos característicos.	■ CCL. ■ CCL.
■ h. ■ j.	■ B5.2 Selección, lectura autónoma e comentario de obras representativas da Literatura Galega de 1916 ata a actualidade.	■ B5.2 Seleccionar, ler autonomamente e comentar obras representativas da Literatura Galega de 1916 ata a actualidade e relaciona o seu contido co contexto histórico, cultural e sociolingüístico de cada período.	■ LGLB5.2.1 Selecciona, seguindo criterios razoados, obras representativas da Literatura Galega de 1916 ata a actualidade para a súa lectura. ■ LGLB5.2.2 Le autonomamente obras ou textos representativas da Literatura Galega de 1916 ata a actualidade, resume o seu contido, sinala os seus trazos característicos definitorios e relaciónaos co contexto histórico, cultural e sociolingüístico do período da literatura galega correspondente. ■ LGB5.2.3 Comenta, de forma guiada ou libre, textos de obras da Literatura galega desde 1916 ata a actualidade, sinala os seus trazos característicos definitorios e relaciónaos co contexto histórico, cultural e sociolingüístico do período da literatura galega correspondente ■ LGLB5.2.4 Compara textos literarios dun mesmo período ou de diferentes períodos atendendo aos seus principais contidos, sinala os seus trazos característicos definitorios e pon todo en relación co contexto histórico, cultural e sociolingüístico do período ou períodos.	■ CCL. ■ CCL. ■ CCL. ■ CCL.
■ h. ■ j.	■ B5.3 Lecturas expresivas e comprensivas, audicións e lecturas dramatizadas de textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da Literatura Galega de 1916 ata a actualidade.	■ B5.3 Ler expresiva e comprensivamente, facer audicións e ler dramatizadamente textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos da Literatura Galega de 1916 ata a actualidade.	■ LGLB5.3.1 Le expresiva, comprensiva e/ou dramatizadamente textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da Literatura Galega de 1916 ata a actualidade.	■ CCL.

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			LGLB5.3.2 Participa con proveito de audicións de textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da Literatura Galega de 1916 ata a actualidade e escribe/debate, argumentadamente, sobre os seus valores literarios.	CCL.
- b. - h. - j.	B5.4 Elaboración de traballos individuais e/ou en grupo nos que se describan e analicen textos literarios representativos da Literatura Galega de 1916 ata a actualidade.	B5.4 Elaborar traballos individuais e/ou en grupo nos que se describan e analicen textos representativos da Literatura Galega de 1916 ata a actualidade.	LGLB5.4.1 Elabora traballos individual e/ou colectivamente nos que se describen e analizan textos representativos da Literatura Galega de 1916 ata a actualidade.	CCL.
- e. - h. - j.	B5.5 Consulta de fontes de información variadas e de recursos das TIC para a realización de traballos e cita axeitada destes.	B5.5 Consultar fontes de información variadas e recursos das TIC para a realización de traballos e cita axeitada destes.	LGLB5.5.1 Consulta fontes de información variadas para a realización de traballos e cita axeitada destas.	CCL.
			LGLB5.5.2 Emprego de diferentes recursos das TIC para a realización de traballos e cita axeitada destes.	- CCL. - CD.
- h. - j. - l.	B5.6 (Re)creación de textos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.	B5.6 (Re)crear textos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.	LGLB5.6.1 (Re)crea textos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula.	- CCL. - CCEC.
			LGLB5.6.2 Desenvolve o gusto pola escrita como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os sentimentos e xuízos.	- CCL. - CCEC.

1º de bacharelato

	Lingua Galega e Literatura. Bacharelato. 1º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Comunicación oral. escoitar e falar.			
- b. - d. - e.	B1.1 Comprensión, interpretación e valoración de textos orais e audiovisuais de natureza diversa.	B1.1 Comprender, interpretar e valorar diferentes tipos de discursos orais e audiovisuais.	LGB1.1.1 Identifica a intención comunicativa, a idea principal e as secundarias, de calquera texto oral, formal ou informal, producido na variante estándar ou en calquera das variedades dialectais.	CLL
			LGB1.1.2 Recolle as ideas fundamentais e secundarias en resumos, esquemas ou mapas conceptuais.	- CCL - CAA
			LGB1.1.3 Interpreta, reflexiona e emite xuízos críticos	CCL

Lingua Galega e Literatura. Bacharelato. 1º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			sobre discursos orais de distinta natureza.	CAA
- b. - d. - e.	B1.2 Comprensión, interpretación e valoración de textos expositivos e argumentativos sobre temas especializados do ámbito académico.	B1.2 Comprender, interpretar e valorar textos orais de carácter expositivo e argumentativo sobre temas especializados (conferencias, clases, charlas, presentacións, videoconferencias).	LGB1.2.1 Sintetiza o contido dun texto ou responde preguntas concretas relativas á comprensión de textos orais.	- CCL - CAA
			LGB1.2.2 Comprende as ideas principais e contidos relevantes dunha presentación, charla ou conferencia.	- CCL - CSC
			LGB1.2.3 Recoñece as distintas estratexias de organización do contido nunha exposición oral sobre un tema especializado propio do ámbito académico ou de divulgación científica e cultural.	CAA
			LGB1.2.4 escoita de maneira activa, toma notas e formula preguntas coa intención de aclarar ou ampliar ideas que se desprenden da exposición oral.	CAA
- b. - d. - e. - h.	B1.3 Comprensión, interpretación e valoración de textos orais procedentes dos medios de comunicación social (entrevistas, documentais, series, películas).	B1.3 Comprender, interpretar e valorar textos orais e audiovisuais dos medios de comunicación (entrevistas, documentais, series, películas).	LGB1.3.1 Recoñece a intención comunicativa, as ideas principais e relevantes de programas de radio e televisión (entrevistas, documentais, series, películas).	- CCL - CSC - CCEC
			LGB1.3.2 Identifica as características propias dos principais xéneros informativos e de opinión procedentes dos medios de comunicación social.	- CCL - CSC
			LGB1.3.3 Analiza e explica os recursos verbais e non verbais.	- CCL - CAA - CSC
- a. - b. - e. - k.	B1.4 Desenvolvemento de habilidades de escoita activa, cunha actitude de interese, de cooperación e de respecto.	B1.4 Desenvolver habilidades de escoita activa, para identificar os recursos que proporcionan adecuación, coherencia e cohesión ao texto..	LGB1.4.1 Identifica os recursos que proporcionan adecuación, coherencia e cohesión ao discurso.	CCL
			LGB1.4.2 Coñece, valora e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral; respecta as quendas e as opinións alleas.	CSC
			LGB1.4.3 Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre e volume), a linguaxe corporal adecuada (mirada, posición do corpo), así como o autocontrol das emocións ao falar en público.	- CSC - CCL - CSIEE
d.	B1.5 Producción (planificación e execución de textos	B1.5 Realizar producións orais planificadas, relaciona-	LGB1.5.1 Planifica os seus textos orais e produce	CAA

Lingua Galega e Literatura. Bacharelato. 1º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- e. - g. - i. - k.	orais relacionados con algún contido do currículo ou tema de actualidade) adecuada á situación comunicativa, con coherencia, cohesión, corrección, coa axuda das TIC, así como de elementos non verbais e con control das emocións ao falar en público.	das con algún contido do currículo ou tema de actualidade adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión, corrección, coa axuda das TIC así como de elementos non verbais e con control das emocións ao falar en público.	discursos adecuados, coherentes e ben cohesionados.	CCL
			LGB1.5.2 Consulta fontes de información diversas e revisa os borradores e esquemas.	- CAA - CSIEE
			LGB1.5.3 Presenta os contidos de forma clara e ordenada e con corrección gramatical.	CCL
			LGB1.5.4 Utiliza o rexistro adecuado á situación comunicativa.	- CCL - CSC
			LGB1.5.5 Emprega axeitadamente os elementos prosódicos e (entoación e pronuncia axeitada, pausas, ton, timbre e volume), a linguaxe corporal (mirada, posición do corpo) así como o autocontrol das emocións ao falar en público.	- CCL - CSC - CSIEE
			LGB1.5.6 Emprega as TIC para documentarse bibliograficamente, revisar gramaticalmente o texto e elaborar unha presentación atractiva e innovadora.	- CAA - CD - CCL
- e. - g. - i. - j.	B1.6 Presentación oral de textos expositivos e argumentativos, do ámbito académico e de divulgación científica e cultural.	B1.6 Expoñer oralmente con rigor e claridade un tema especializado de textos do ámbito académico ou de divulgación científica e cultural.	LGB1.6.1 Desenvolve un tema do currículo con rigor, claridade e corrección gramatical.	CCL
			LGB1.6.2 Emprega léxico preciso e especializado e evita o uso de coloquialismos e palabras comodín.	CCL
			LGB1.6.3 Emprega recursos verbais e non verbais en textos expositivos.	- CCL - CSC
			LGB1.6.4 Adecúa o texto segundo a intención comunicativa, o tema e o xénero textual.	- CSC - CSIEE
- e. - h.	B1.7 Produción de discursos orais, en intervencións espontáneas, adecuados á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.	B1.7 Producir textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.	LGB1.7.1 Produce textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.	- CCL - CSC
			LGB1.7.2 Participa con fluidez nas intervencións orais espontáneas respectando as regras morfosintácticas desta lingua, en especial a colocación do pronome átono, así como a fonética galega (pronuncia das 7 vogais, n velar, fonema fricativo palatal xordo).	CCL

Lingua Galega e Literatura. Bacharelato. 1º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			LGB1.7.3 Emprega nas intervencións orais espontáneas expresións propias do galego: infinitivo conxugado e fraseoloxía adecuada.	CCL
			LGB1.7.4 Emprega nas intervencións orais espontáneas un léxico rico e variado.	CCL
- a. - b. - e. - k.	B1.8 Participación activa e argumentada en debates nos que se expresen opinións acerca dun tema de actualidade.	B1.8 Participar activa e argumentadamente en debates nos que se expresen opinións acerca dun tema de actualidade.	LGB1.8.1 Desenvolve argumentos de forma comprensible e convincente e comenta as contribucións dos interlocutores.	- CCL - CSC - CSIEE
			LGB1.8.2 Aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral, respecta as quenadas e as opinións alleas e emprega unha linguaxe non discriminatoria.	- CCL - CSC - CSIEE
- a. - b. - e. - k.	B1.9 Participación en interaccións orais sobre temas de interese persoal ou social ou asuntos da vida cotiá, en diferentes rexistros.	B1.9 Participar en interaccións sobre temas de interese persoal, ou social ou asuntos da vida cotiá, nun rexistro formal, neutro ou informal.	LGB1.9.1 Desenvólvese con eficacia en situacións que xorden na vida diaria así como noutras de estudo ou traballo e participa en conversas informais.	- CAA - CCL - CSC - CSIEE
- b. - d. - e.	B1.10 Aplicación dos coñecementos gramaticais á avaliación e mellora da expresión oral e recoñecemento en exposicións orais propias e alleas das dificultades expresivas.	B1.10 Aplicar os coñecementos gramaticais á avaliación e mellora da expresión oral e recoñecer en exposicións orais propias e alleas as dificultades expresivas.	LGB1.10.1 Recoñece en exposicións propias e alleas as dificultades expresivas: incoherencias, repeticións, ambigüidades, mal uso dos rexistros pobreza léxica, fonética e entoación inadecuada e identifica interferencias lingüísticas e desviacións da norma.	- CCL - CAA
			LGB1.10.2 Deseña estratexias para mellorar e progresar de xeito autónomo.	- CAA - CSEIEE
- b. - e.	B1.11 Participación nas producións orais cunha fonética e prosodia correcta, valoración desta pronuncia e actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.	B1.11 Participar oralmente cunha fonética e prosodia correcta, valorar esta pronuncia e amosar unha actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.	LGB1.11.1 Recoñece a emisión dunha pronuncia galega correcta, identifica os erros na produción oral allea e produce discursos orais que respectan as regras prosódicas e fonéticas da lingua galega.	- CCL - CAA
			LGB1.11.2 Recoñece e rexeita argumentadamente os prexuízos que se poidan asociar á pronuncia propia da lingua galega.	- CAA - CCL - CSC
			LGB1.11.3 Usa, se a posúe, a variante dialectal propia e asúmea como a variedade habitual do seu contexto.	- CAA - CCL - CSC
Bloque 2. Comunicación escrita. Ler e escribir				

Lingua Galega e Literatura. Bacharelato. 1º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ b. ■ f. ■ h.	■ B2.1 Aplicación de estratexias e coñecementos lingüísticos, sociolingüísticos e pragmáticos para comprender, analizar e comentar o texto na súa integridade.	■ B2.1 Aplicar estratexias e coñecementos lingüísticos, sociolingüísticos e pragmáticos para comprender, analizar e comentar o texto na súa integridade.	■ LGB2.1.1 Recolle as ideas fundamentais do texto en resumos, esquemas e mapas conceptuais.	■ CCL. ■ CAA.
			■ LGB2.1.2 Interpreta o sentido global do texto, identifica o propósito comunicativo do autor e emite opinións e xuízos sobre a mensaxe.	■ CCL. ■ CSC.
			■ LGB2.1.3 Distingue o tema principal e os subtemas e compón o esquema xerarquizado das ideas do texto.	■ CCL.
			■ LGB2.1.4 Utiliza recursos bibliográficos, audiovisuais e dixitais para facilitar a comprensión e complementar a información do texto.	■ CCL. ■ CD. ■ CAA.
■ b. ■ h.	■ B2.2 Planificación e produción de textos adecuados, coherentes e ben cohesionados; axustados ás normas gramaticais e ben presentados.	■ B2.2 Compoñer producións escritas planificadas adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión, corrección gramatical e boa presentación.	■ LGB2.2.1 Selecciona e presenta os contidos dos seus textos de forma clara e ordenada.	■ CCL.
			■ LGB2.2.2 Identifica e describe as características lingüísticas dos distintos tipos de rexistro.	■ CCL.
			■ LGB2.2.3 Utiliza o rexistro lingüístico axeitado á situación comunicativa das súas producións.	■ CCL. ■ CSC.
			■ LGB2.2.4 Utiliza mecanismos variados de cohesión lingüística.	■ CCL.
			■ LGB2.2.5 Axústase ás normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.	■ CCL.
■ b. ■ d. ■ e. ■ h.	■ B2.3 Comprensión, produción e síntese de textos expositivos e argumentativos do ámbito académico e de divulgación científica e cultural (dicionarios, glosarios, enciclopedias).	■ B2.3 Comprender, producir e sintetizar o contido de textos expositivos e argumentativos de tema especializado do ámbito académico ou de divulgación científica e cultural.	■ LGB2.3.1 Comprende, interpreta e sintetiza tanto o contido de materiais de consulta (dicionarios, glosarios, enciclopedias) e textos argumentativos e expositivos (ensaos).	■ CCL. ■ CD. ■ CAA.
			■ LGB2.3.2 Identifica o tema e a estrutura de textos de carácter expositivo e argumentativo, de tema especializado, propios do ámbito académico ou de divulgación científica e cultural.	■ CCL.
			■ LGB2.3.3 Sintetiza e distingue as ideas principais e as secundarias de textos de carácter expositivo e argumentativo propios do ámbito académico.	■ CCL.
			■ LGB2.3.4 Analiza os recursos verbais e non verbais dos textos expositivos e argumentativos de tema espe-	■ CCL.

Lingua Galega e Literatura. Bacharelato. 1º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			cializado e valóraos en función da intención comunicativa do autor, do tema e do xénero textual.	■ CAA.
			■ LGB2.3.5 Desenvolve un tema do currículo con rigor, claridade e corrección ortográfica e gramatical.	■ CCL.
			■ LGB2.3.6 Emprega léxico preciso e especializado e evita o uso de coloquialismos e palabras comodín.	■ CCL.
■ b. ■ c. ■ d. ■ h.	■ B2.4 Comprensión, produción e valoración de textos procedentes dos medios de comunicación social tanto os publicitarios como os periodísticos de carácter informativo e de opinión.	■ B2.4 Comprender, producir e valorar de forma crítica textos publicitarios e periodísticos de carácter informativo ou de opinión.	■ LGB2.4.1 Comprende, produce e valora de forma crítica textos publicitarios e periodísticos de carácter informativo ou de opinión.	■ CCL. ■ CSC.
			■ LGB2.4.2 Interpreta as mensaxes publicitarias e recoñece os elementos de persuasión dos anuncios.	■ CCL. ■ CSC.
			■ LGB2.4.3 Identifica e rexeita as ideas e os usos lingüísticos discriminatorios dos textos publicitarios.	■ CCL. ■ CSC.
■ b. ■ f. ■ h.	■ B2.5 Análise dos textos descritivos: intención comunicativa, estrutura formal e de contido e características lingüísticas.	■ B2.5 Caracterizar, identificar e producir textos descritivos pertencentes a distintos ámbitos de uso.	LGB2.5.1 Identifica e analiza a intención comunicativa, a estrutura formal, de contido e as características lingüísticas dos textos descritivos e produce outros textos similares.	■ CCL.
■ b. ■ f. ■ h.	■ B2.6 Análise dos textos expositivos: intención comunicativa, estrutura formal e de contido e características lingüísticas.	■ B2.6 Caracterizar, identificar e producir textos expositivos pertencentes a distintos ámbitos de uso.	■ LGB2.6.1 Produce, identifica e analiza a intención comunicativa, a estrutura formal, de contido e as características lingüísticas dos textos expositivos.	■ CCL.
■ b. ■ f. ■ h.	■ B2.7 Análise dos textos narrativos: intención comunicativa, estrutura formal e de contido e características lingüísticas.	■ B2.7 Caracterizar, identificar e producir textos narrativos pertencentes a distintos ámbitos de uso.	■ LGB2.7.1 Produce, identifica e analiza a intención comunicativa, a estrutura formal e de contido e as características lingüísticas dos textos narrativos.	■ CCL.
■ b. ■ f. ■ h.	■ B2.8 Análise dos textos argumentativos: intención comunicativa, estrutura formal e de contido e características lingüísticas.	■ B2.8 Caracterizar, identificar e producir textos argumentativos pertencentes a distintos ámbitos de uso.	■ LGB2.8.1 Produce, identifica e analiza a intención comunicativa, a estrutura formal e de contido e as características lingüísticas dos textos argumentativos.	■ CCL.
■ b. ■ f. ■ h.	■ B2.9 Análise dos textos dialogados: intención comunicativa, estrutura formal e de contido e características lingüísticas.	■ B2.9 Caracterizar, identificar, analizar e producir textos dialogados pertencentes a distintos ámbitos de uso.	■ LGB2.9.1 Produce, identifica e analiza a intención comunicativa, a estrutura formal e de contido e as características lingüísticas dos textos dialogados.	■ CCL.
■ b. ■ e. ■ f.	■ B2.10 Busca e selección de información procedente de fontes bibliográficas ou dixitais e posterior organización e revisión dos textos cos recursos que ofrecen as TIC.	■ B2.10 Planificar, producir e revisar textos de investigación a partir da información obtida en fontes impresas e dixitais e con axuda dos recursos que ofrecen as TIC.	■ LGB2.10.1 Consulta fontes dixitais, contrasta e selecciona a información relevante mediante fichas-resumo.	■ CCL. ■ CD. ■ CAA.

Lingua Galega e Literatura. Bacharelato. 1º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
h.			- LGB2.10.2 Planifica os escritos en función dunha orde predefinida e revisa o proceso de escritura con axuda de ferramentas dixitais. - LGB2.10.3 Respecta as normas de presentación dos traballos escritos, a organización en epígrafes, procedementos de cita, notas a pé de páxina, bibliografía.	- CCL. - CD. - CCL. - CD.
Bloque 3. Funcionamento da lingua				
e.	B3.1 Coñecemento e reflexión sobre os principais conceptos de Lingüística Xeral: comunicación, linguaxe, lingua, unidades lingüísticas, signo lingüístico e disciplinas lingüísticas.	B3.1 Verificar o coñecemento formal e a capacidade de reflexión sobre a lingua que posúe o alumnado.	- LGB3.1.1 Emprega os principais coñecementos de Lingüística Xeral para comprender e analizar textos alleos de distintos ámbitos e para producir, compor e revisar textos propios e de temáticas diversas vinculados á comunicación e á linguaxe. - LGB3.1.2 Describe os principais conceptos de Lingüística Xeral: comunicación, linguaxe, lingua, unidades lingüísticas, signo lingüístico e diversas disciplinas lingüísticas.	- CCL. - CCL.
a. b. e.	B3.2 Coñecemento dos diferentes rexistros lingüísticos e dos factores que inciden no uso da lingua en distintos ámbitos e valoración da importancia de utilizar o rexistro adecuado en relación coa situación comunicativa.	B3.2 Recoñecer e utilizar os diferentes rexistros lingüísticos en función dos ámbitos sociais valorando a importancia de usar o rexistro axeitado a cada momento.	- LGB3.2.1 Recoñece os rexistros lingüísticos en textos orais e escritos en función da intención comunicativa. - LGB3.2.2 Valora a importancia de utilizar o rexistro axeitado a cada situación comunicativa e aplícao nas súas producións orais e escritas.	- CCL. - CSC. - CCL. - CSC.
a. b. c. e.	B3.3 Produción de textos escritos ou orais de diferentes xéneros mostrando un correcto nivel de corrección gramatical, presentación, adecuación, coherencia, cohesión e corrección.	B3.3 Producir textos escritos ou orais de diferentes xéneros mostrando un correcto nivel de corrección gramatical, presentación, adecuación, coherencia, cohesión e corrección.	LGB3.3.1 Produce textos escritos ou orais de diferentes xéneros mostrando un correcto nivel de corrección gramatical, presentación, adecuación, coherencia, cohesión e corrección.	- CCL. - CSIEE. - CAA.
e.	B3.4 Caracterización morfolóxica, semántica e sintáctica do substantivo e do adxectivo.	B3.4 Recoñecer e identificar os trazos característicos das categorías gramaticais substantivo e adxectivo, explicar os seus usos e valores nos textos.	LGB3.4.1 Identifica e explica os usos e valores do substantivo e do adxectivo nun texto, relacionándoos coa intención comunicativa, coa tipoloxía textual, así como con outros compoñentes da situación comunicativa.	- CCL. - CAA.
e.	B3.5 Coñecemento, tipoloxía e caracterización dos determinantes (artigo, demostrativo, posesivo, interrogativos, exclamativos, cuantificadores e identificadores).	B3.5 Recoñecer e identificar os trazos característicos da categoría gramatical dos determinantes, explicando os seus usos e valores nos textos.	LGB3.5.1 Identifica e explica os usos e valores dos determinantes, relaciona a súa presenza coa intención comunicativa e a tipoloxía textual, así como con outros compoñentes.	- CCL. - CAA.
e.	B3.6 Recoñecemento, descrición e uso da categoría	B3.6 Recoñecer e identificar os trazos característicos	LGB3.6.1 Identifica e explica os usos e valores dos	CCL.

Lingua Galega e Literatura. Bacharelato. 1º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	verbal e das perífrases verbais.	da categoría gramatical do verbo e as perífrases verbais e explicar os seus usos e valores nos textos.	verbos e das perífrases e relaciona a súa presenza coa intención comunicativa e a tipoloxía textual, así como con outros compoñentes.	■ CAA.
■ e.	■ B3.7 Recoñecemento, observación, uso e explicación dos conectores textuais.	■ B3.7 Recoñecer en textos de diversa índole e usar nas producións propias orais e escritas os diferentes conectores textuais.	■ LGB3.7.1 Identifica, explica e usa distintos tipos de conectores que lle proporcionan cohesión a un texto.	■ CCL. ■ CAA.
■ e.	■ B3.8 Coñecemento, caracterización e tipoloxía do adverbio e das locucións adverbiais.	■ B3.8 Recoñecer e identificar os trazos característicos da categoría gramatical do adverbio e explicar os seus usos e valores nos textos.	■ LGB3.8.1 Identifica e explica os usos e valores dos adverbios e das locucións adverbiais e relaciona a súa presenza coa intención comunicativa e a tipoloxía textual, así como con outros compoñentes.	■ CCL. ■ CAA.
■ e.	■ B3.9 Coñecemento, caracterización e tipoloxía dos pronomes.	■ B3.9 Recoñecer e identificar os trazos característicos da categoría gramatical dos pronomes e explicar os seus usos e valores nos textos.	■ LGB3.9.1 Identifica e explica os usos e valores dos pronomes e relaciona a súa presenza coa intención comunicativa e a tipoloxía textual, así como con outros compoñentes.	■ CCL. ■ CAA.
■ b. ■ e. ■ h.	■ B.3.10 Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, relacionados cos Elementos Transversais e nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.	■ B.3.10 Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, relacionados cos Elementos Transversais e nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.	■ LGB3.10.1 Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais , evita estereotipos lingüísticos ou culturais e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	■ CCL. ■ CAA. ■ CD.
■ b. ■ e.	■ B3.11 Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.	■ B3.11 Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	■ LGB3.11.1 Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.	■ CCL. ■ CAA.
Bloque 4. Lingua e sociedade				
■ m. ■ n.	■ B.4.1 As funcións sociais da lingua.	■ B.4.1 Distinguir as funcións sociais da lingua e determinar a situación do galego respecto a elas.	■ LGB4.1.1 Distingue as funcións sociais da lingua e determina a situación do galego respecto a elas.	■ CCL. ■ CSC.
■ m. ■ n.	■ B.4.2 A diversidade lingüística no mundo, en Europa e na Península Ibérica. ■ B.4.3 A lusofonía. ■ B.4.4 Multilingüismo e plurilingüismo. Lingua minoritaria e lingua minorizada. Conflito lingüístico e diglosia. O ecolingüismo.	■ B.4.2 Describir a diversidade lingüística no mundo, en Europa e na Península Ibérica, determinar o papel da lusofonía, distinguir conceptos básicos de contacto de linguas e describir os fundamentos do ecolingüismo.	■ LGB4.2.1 Describe a diversidade lingüística no mundo, en Europa e na Península Ibérica.	■ CCL. ■ CSC. ■ CCEC.
			■ LGB4.2.2 Determina o papel da lusofonía nas linguas do mundo no século XXI e a súa importancia cultural e económica desde a perspectiva galega.	■ CCL. ■ CSC. ■ CCEC.

Lingua Galega e Literatura. Bacharelato. 1º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			LGB4.2.3 Diferencia e explica os conceptos de multi-lingüismo, plurilingüismo, lingua minoritaria e lingua minorizada, conflito lingüístico e diglosia e describe os fundamentos do ecolingüismo.	- CCL. - CSC. - CCEC.
- m. - n.	B.4.5 Historia da lingua: do latín ao galego, a situación lingüística da Península antes da romanización, o substrato, o estrato latino: (principais evolucións fonéticas do latín ao galego). a romanización e o nacemento das linguas romances, o superestrato.	B.4.3 Describir a historia da lingua do latín ao galego e distinguir os elementos constitutivos deste.	LGB4.3.1 Describe a romanización e o nacemento das linguas romances.	CCL.
			LGB4.3.2 Identifica e describe os diferentes elementos constitutivos do galego ao longo da historia (substrato, estrato e superestrato).	- CCL. - CSC.
- m. - n.	B.4.6 Cultismos, semicultismos e palabras patrimoniais e as familias léxicas irregulares.	B.4.4 Recoñecer os cultismos, semicultismos e palabras patrimoniais e citar exemplos, así como distinguir as familias léxicas irregulares e utilízalas correctamente.	LGB4.4.1 Recoñece os cultismos, semicultismos e palabras patrimoniais e cita algún exemplo.	CCL.
			LGB4.4.2 Distingue as familias léxicas irregulares e utilízalas correctamente.	CCL.
- m. - n.	B.4.7 Historia da lingua: o Galego Antigo (Idade Media), emerxencia e declive, características lingüísticas, contexto histórico e cultural e situación sociolingüística.	B.4.5 Identificar e describir as características lingüísticas fundamentais do Galego Antigo, o seu contexto e identificalo en textos.	LGB4.5.1 Identifica e describe as características lingüísticas fundamentais do Galego Antigo.	CCL.
			LGB4.5.2 Describir o contexto histórico e cultural do Galego Antigo así como a súa situación sociolingüística.	- CCL. - CSC.
			LGB4.5.3 Identifica o Galego Antigo en documentos non literarios e literarios.	CCL.
- m. - n.	B.4.8 Historia da lingua: o Galego Medio, a dialectalización da lingua (s. XVI-XVII-XVIII), contexto histórico e cultural, situación sociolingüística e características lingüísticas.	B.4.6 Distinguir as características lingüísticas fundamentais do Galego Medio (s. XVI-XVII-XVIII), describir o seu contexto e identificalo en textos.	LGB4.6.1 Distingue as características lingüísticas fundamentais do Galego Medio (s. XVI-XVII-XVIII), describe o seu contexto e identificalo en textos.	CCL.
			LGB4.6.2 Describe o contexto histórico e cultural do Galego Medio así como a súa situación sociolingüística.	- CCL. - CSC.
			LGB4.6.3 Analiza a repercusión desta etapa de dialectalización da lingua no desenvolvemento posterior do galego.	- CC.L. - CSC.
			LGB4.6.4 Identifica o galego medio en documentos non literarios e literarios.	CCL.
m.	B.4.9 Historia da lingua: o Galego Moderno (desde o s. XIX ata 1916), contexto histórico e cultural, situación	B.4.7 Distinguir as características lingüísticas fundamentais do Galego Moderno (desde o s. XIX ata 1916),	LGB4.7.1 Distingue as características lingüísticas fundamentais do Galego Moderno (desde o s. XIX ata	CCL.

	Lingua Galega e Literatura. Bacharelato. 1º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
■ n.	sociolingüística e características lingüísticas.	describir o seu contexto e identificalo en textos, elaborar traballos individuais e/ou en grupo nos que se describan e analicen textos anteriores a 1916.	1916).	
			■ LGB4.7.2 Describe o contexto histórico e cultural do Galego Moderno (desde o s. XIX ata 1916) así como a súa situación sociolingüística.	■ CCL. ■ CSC.
			■ LGB4.7.3 Analiza a repercusión da etapa de nacemento do Galego Moderno (desde o s. XIX ata 1916) no desenvolvemento posterior da lingua.	■ CCL. ■ CSC.
			■ LGB4.7.4 Identifica o Galego Moderno (desde o s. XIX ata 1916) en documentos non literarios e literarios.	■ CCL.
			■ LGB4.7.5 Elabora traballos de xeito individual e/ou en grupo nos que se describen e analizan textos anteriores a 1916.	■ CCL.
	Bloque 5. A literatura.			
■ h. ■ j.	■ B5.1 Definición dos conceptos Literatura e texto literario, caracterización dos diferentes xéneros e análise dos seus principais recursos formais e descrición da cronoloxía xeral da Historia da Literatura Galega.	■ B5.1 Definir Literatura e texto literario, caracterizar os diferentes xéneros e analizar os seus principais recursos formais e describir a cronoloxía xeral da Historia da Literatura Galega.	■ LGB5.1.1 Define Literatura e o texto literario, caracteriza os diferentes xéneros e analiza os seus principais recursos formais e describe a cronoloxía xeral da Historia da Literatura Galega.	■ CCL.
			■ LGB5.1.2 Compara textos de diferentes xéneros, caracterizándoos a partir dos seus trazos formais e estruturais definitorios.	■ CCL.
			■ LGB5.1.3 Adscribe á súa época autores ou autoras e textos destacados da Historia da Literatura Galega.	■ CCL.
■ h. ■ j.	■ B5.2 Definición da Literatura Galega de Tradición Oral e as súas principais concrecións xenéricas, relación histórica da súa vitalidade e mais das principais manifestacións e compilacións realizadas nos diferentes períodos históricos ata a actualidade.	■ B5.2 Definir Literatura Galega de Tradición Oral e as súas principais concrecións xenéricas, historiar a súa vitalidade e mais as principais manifestacións e compilacións nos diferentes períodos históricos ata a actualidade.	■ LGB5.2.1 Define Literatura Galega de Tradición Oral e as súas principais concrecións xenéricas, concreta a historia da súa vitalidade e mais as principais manifestacións e compilacións nos diferentes períodos históricos ata a actualidade.	■ CCL.
			■ LGB5.2.2 Le e comenta textos dos diferentes xéneros da Literatura Galega de Tradición Oral e identifica os seus principais trazos formais, estruturais e temáticos.	■ CCL.
■ h. ■ j.	■ B5.3 A literatura medieval: contextualización sociohistórica e sociolingüística das súas orixes, definición das características principais e análise da lírica profana (cantiga de amor, de amigo e de escarnio), a lírica relixiosa (cantigas de Santa María) e a prosa medieval.	■ B5.3 Identificar, analizar e describir a literatura medieval: contextualizar sociohistórica e sociolingüísticamente as súas orixes, definir as características principais e analizar a lírica profana (cantiga de amor, de amigo e de escarnio), a lírica relixiosa (cantigas de Santa María)	■ LGB5.3.1 Identifica, analiza e describe a literatura medieval: contextualiza sociohistórica e sociolingüísticamente as súas orixes, define as características principais e analiza a lírica profana (cantiga de amor, de amigo e de escarnio), a lírica relixiosa (cantigas de	■ CCL.

Lingua Galega e Literatura. Bacharelato. 1º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		e a prosa medieval.	Santa María) e a prosa medieval.	
- h. - j.	B5.4 Lectura de textos significativos da literatura medieval, identificación das súas características temáticas e formais e relación destas co contexto sociohistórico e sociolingüístico e mais o xénero ao que pertencen.	B5.4 Ler textos significativos da literatura medieval, identificar as súas características temáticas e formais e poñelas en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico e mais o xénero ao que pertencen.	LGB5.4.1 Le e comenta textos representativos da literatura medieval, caracterízaos formal, estrutural e tematicamente e ponos en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico.	CCL.
- h. - j.	B5.5 A literatura do Galego Medio (séculos XVI, XVII e XVIII): contextualización sociohistórica e sociolingüística da produción desta etapa e descrición e análise das principais obras e autores.	B5.5 Identificar, analizar e describir a literatura do Galego Medio (séculos XVI, XVII e XVIII): contextualizar sociohistórica e sociolingüísticamente a produción desta etapa e describir e analizar as principais obras e autores.	LGB5.5.1 Identifica, analiza e describe a literatura do Galego Medio (séculos XVI, XVII e XVIII): contextualiza sociohistórica e sociolingüísticamente a produción desta etapa e describe e analiza as principais obras e autores.	CCL.
- h. - j.	B5.6 Lectura de textos significativos da literatura do Galego Medio, identificación das súas características temáticas e formais e relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico e mais o xénero ao que pertencen.	B5.6 Ler textos significativos da literatura do Galego Medio, identificar as súas características temáticas e formais e poñelas en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico e mais o xénero ao que pertencen.	LGB5.6.1 Le e comenta textos representativos da literatura do Galego Medio, caracterízaos formal, estrutural e tematicamente e ponos en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico.	CCL.
- h. - j.	B5.7 A literatura do Rexurdimento: contextualización sociohistórica e sociolingüística da produción do Prerrexurdimento e o Rexurdimento pleno ata 1916 e descrición e análise das principais obras e autores deste período.	B5.7 Identificar, analizar e describir a literatura do Rexurdimento: contextualizar sociohistórica e sociolingüísticamente a produción do Prerrexurdimento e o Rexurdimento pleno ata 1916 e describir e analizar as principais obras e autores deste período.	LGB5.7.1 Identifica, analiza e describe a literatura do Rexurdimento: contextualiza sociohistórica e sociolingüísticamente a produción do Prerrexurdimento e o Rexurdimento pleno ata 1916 e describe e analiza as principais obras e autores deste período.	CCL.
- h. - j.	B5.8 Lectura de textos significativos dos principais autores do Prerrexurdimento, o Rexurdimento pleno e os comezos do século XX ata 1916, identificación das súas características temáticas e formais e relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico e mais o xénero ao que pertencen.	B5.8 Ler textos significativos dos principais autores do Prerrexurdimento, o Rexurdimento pleno e os comezos do século XX ata 1916, identificando as súas características temáticas e formais e poñelas en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico e mais o xénero ao que pertencen.	LGB5.8.1 Le e comenta textos representativos da literatura do Rexurdimento (tanto do Prerrexurdimento como do Rexurdimento pleno e a literatura de comezos do século XX ata 1916), caracterízaos formal, estrutural e tematicamente e ponos en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico.	CCL.

2º de bacharelato

Lingua Galega e Literatura. Bacharelato. 2º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Comunicación oral: falar e escoitar				
- d. - e.	B1.1 Comprensión, interpretación e valoración de textos orais e audiovisuais de natureza diversa.	B1.1 Comprender, interpretar e valorar diferentes tipos de discursos orais, audiovisuais e a situación en que se desenvolven. Captar o sentido global, a intención do	LGB1.1.1 Identifica a intención comunicativa, a idea principal e as secundarias, de calquera texto oral, formal ou informal, producido na variante estándar ou en	CCL

Lingua Galega e Literatura. Bacharelato. 2º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- g. - h.		discurso, a mensaxe e as súas ideas principais e secundarias.	calquera das variedades dialectais.	
			LGB1.1.2 Recolle as ideas fundamentais e secundarias en resumos, esquemas ou mapas conceptuais.	CCL
			LGB1.1.3 Interpreta, reflexiona e emite xuízos críticos sobre discursos orais de distinta natureza.	CAA
- d. - e. - h. - i.	B1.2 Comprensión interpretación e valoración de textos expositivos e argumentativos sobre temas especializados do ámbito académico.	B1.2 Comprender, interpretar e valorar textos orais de carácter expositivo e argumentativo sobre temas especializados (conferencias, clases, charlas, presentacións e videoconferencia).	LGB1.2.1 Identifica as ideas principais e contidos relevantes dunha presentación (charla ou conferencia sobre temas especializados do ámbito académico).	- CCL - CAA
			LGB1.2.2 Recoñece as distintas estratexias de organización do contido nunha exposición oral sobre un tema especializado propio do ámbito académico ou de divulgación científica e cultural.	CAA
			LGB1.2.3 escoita de maneira activa, toma notas e formula preguntas coa intención de aclarar ou ampliar ideas que se desprenden da exposición oral.	- CCL - CAA
- d. - e. - g. - h.	- B1.3 Comprensión interpretación e valoración de textos orais procedentes dos medios de comunicación social (xéneros informativos e de opinión, e da publicidade). :	B1.3 Comprender, interpretar e valorar textos orais xornalísticos e publicitarios.	LGB1.3.1 Interpreta e identifica a intención comunicativa, o tema e a estrutura en anuncios sonoros e /ou audiovisuais.	- CCL - CAA
			LGB1.3.2 Identifica as características propias dos principais xéneros informativos e de opinión dos medios de comunicación social.	- CCL - CAA - CSC
			LGB1.3.3 Analiza os recursos verbais e non verbais que se empregan na publicidade para convencer os destinatarios ou destinatarias.	- CCL - CSC.
			LGB1.3.4 Analiza de forma crítica a forma e contido das mensaxes publicitarias e evita usos lingüísticos discriminatorios.	- CAA. - CCL.
- a. - b. - e.	B.1.4 Desenvolvemento das habilidades de escoita activa, cunha actitude de interese, de cooperación e de respecto.	B1.4 Coñecer, usar e valorar a adecuación, a coherencia, a cohesión e a claridade expositiva, así como as normas de cortesía, nas intervencións orais propias da actividade académica, tanto espontáneas como planificadas.	LGB1.4.1 Identifica os recursos que proporcionan adecuación, coherencia e cohesión ao discurso.	CCL.
			LGB1.4.2 Coñece e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral e respecta as opinións alleas.	- CSC. - CAA.
			LGB1.4.3 Recoñece a importancia dos aspectos	CCL.

Lingua Galega e Literatura. Bacharelato. 2º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre e volume), a linguaxe corporal adecuada (mirada, posición do corpo), así como o autocontrol das emocións ao falar en público.	■ CSC. ■ CSIEE.
■ d. ■ e. ■ g. ■ h. ■ i. ■ k.	■ B1.5 Producción (planificación e execución de textos orais relacionados con algún contido do currículo ou tema de actualidade) adecuada á situación comunicativa, con coherencia, cohesión, corrección, coa axuda das TIC, así como de elementos non verbais e con control das emocións ao falar en público.	■ B1.5 Realizar producións orais planificadas, relacionadas con algún contido do currículo ou tema de actualidade adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión, corrección, coa axuda das TIC así como de elementos non verbais e con control das emocións ao falar en público.	■ LGB1.5.1 Planifica os seus textos orais e produce discursos adecuados, coherentes e ben cohesionados.	■ CAA. ■ CCL.
			■ LGB1.5.2 Consulta fontes de información diversas e revisa os borradores e esquemas.	■ CAA.
			■ LGB1.5.3 Presenta os contidos de forma clara e ordenada e con corrección gramatical, cinguese ao tema e non divaga.	■ CCL.
			■ LGB1.5.4 Emprega axeitadamente os elementos prosódicos (entoación e pronuncia axeitada, pausas, ton, timbre e volume), a linguaxe corporal (mirada, posición do corpo) así como o autocontrol das emocións ao falar en público.	■ CCL. ■ CSC. ■ CSIEE.
			■ LGB1.5.5 Exprésase con facilidade e recorre a paráfrases ou circunloquios cando non encontra a expresión precisa.	■ CCL. ■ CSIEE.
			■ LGB1.5.6 Utiliza o rexistro adecuado á situación comunicativa.	■ CCL.
			■ LGB1.5.7 Tenta buscar a complicidade do público e demostra seguridade ao responder as preguntas do auditorio.	■ CSIEE.
			■ LGB1.5.8 Emprega as TIC para documentarse bibliograficamente, revisar gramaticalmente o texto e elaborar unha presentación adecuada á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.	■ CD. ■ CCL. ■ CAA.
■ e.	■ B1.6 Producción de discursos orais, en intervencións espontáneas, adecuados á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.	■ B1.6 Producir textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.	■ LGB1.6.1 Produce textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.	■ CCL.
			■ LGB1.6.2 Participa con fluidez nas intervencións orais espontáneas respectando as regras morfosintácticas desta lingua, en especial a colocación do pronome áto-	■ CCL.

Lingua Galega e Literatura. Bacharelato. 2º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			no, así como a fonética galega (pronuncia das 7 vogais, n velar, fonema fricativo palatal xordo).	
			LGB1.6.3 Emprega nas intervencións orais espontáneas expresións propias do galego: infinitivo conxugado e fraseoloxía adecuada.	CCL.
			LGB1.6.4 Emprega nas intervencións orais espontáneas un léxico rico e variado.	CCL.
- e. - g. - h. - i.	B1.7 Exposición oral de textos expositivos e argumentativos do ámbito académico e de divulgación científica e cultural.	B1.7 Expoñer oralmente, con rigor e claridade, un tema especializado de textos do ámbito académico ou de divulgación científica e cultural.	LGB1.7.1 Desenvolve un tema do currículo con rigor, claridade e corrección gramatical e fonética.	CCL.
			LGB1.7.2 Emprega léxico preciso e especializado e evita o uso de coloquialismos e palabras comodín.	CCL.
- a. - b. - e.	B1.8 Participación activa e argumentada en debates nos que se expresen opinións acerca dun tema de actualidade.	B1.8 Participar activa e argumentadamente en debates nos que se expresen opinións acerca dun tema de actualidade.	LGB1.8.1 Desenvolve argumentos de forma comprensible e convincente e comenta as contribucións dos interlocutores.	- CCL. - CAA. - CSC.
			LGB1.8.2 Aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral, respecta as quendas e as opinións alleas e emprega unha linguaxe non discriminatoria.	- CCL. - CSC.
- a. - b. - c. - e. - k.	B1.9 Participación en interaccións orais sobre temas de interese persoal ou social ou asuntos da vida cotiá, en diferentes rexistros.	B1.9 Participar en interaccións sobre temas de interese persoal, ou social ou asuntos da vida cotiá, nun rexistro formal, neutro ou informal.	LGB1.9.1 Desenvólvese con eficacia en situacións que xorden na vida diaria así como noutras de estudo ou traballo e participa en conversas informais.	- CCL. - CSC. - CSIEE.
- b. - d. - e.	B1.10 Aplicación dos coñecementos gramaticais á avaliación e mellora da expresión oral e recoñecemento en exposicións orais propias e alleas das dificultades expresivas.	B1.10 Aplicar os coñecementos gramaticais á avaliación e mellora da expresión oral e recoñecer en exposicións orais propias e alleas as dificultades expresivas.	LGB1.10.1 Recoñece en exposicións propias e alleas as dificultades expresivas: incoherencias, repeticións, ambigüidades, mal uso dos rexistros pobreza léxica, fonética e entoación inadecuada e identifica interferencias lingüísticas e desviacións da norma.	- CAA. - CCL.
			LGB1.10.2 Deseña estratexias para mellorar e progresar de xeito autónomo.	CAA.
e	B1.11 Participación nas producións orais cunha fonética e prosodia correcta, valoración desta pronuncia e actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.	B1.11 Participar oralmente cunha fonética e prosodia correcta, valorar esta pronuncia e amosar unha actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.	LGB1.11.1 Recoñece a emisión dunha pronuncia galega correcta, identifica os erros na produción oral allea e produce discursos orais que respectan as regras prosódicas e fonéticas da lingua galega.	- CCL. - CAA.

Lingua Galega e Literatura. Bacharelato. 2º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			- LGB.1.11.2 Recoñece e rexeita argumentadamente os prexuízos que se poidan asociar á pronuncia propia da lingua galega. - LGB1.11.3 Usa, se a posúe, a variante dialectal propia e asúmea como a variedade habitual do seu contexto.	- CCL. - CSC. - CCL. - CSC.
Bloque 2. Comunicación escrita. Ler e escribir				
- b. - d. - f. - h.	B2.1 Comprensión e produción de textos propios do ámbito académico, xornalístico, profesional e empresarial con axuda de estratexias e coñecementos lingüísticos, sociolingüísticos e pragmáticos.	B2.1 Aplicar estratexias e coñecementos lingüísticos, sociolingüísticos e pragmáticos para interpretar e producir textos propios do ámbito académico, xornalístico, profesional e empresarial.	LGB2.1.1 Sintetiza as ideas fundamentais do texto en resumos, esquemas e mapas conceptuais.	- CCL. - CCA.
			LGB2.1.2 Interpreta o sentido global e identifica a intención comunicativa do emisor en textos expositivos e argumentativos de distintos ámbitos.	CCL.
			LGB2.1.3 Diferenza as ideas principais e as secundarias e sintetiza o contido de textos expositivos e argumentativos de distintos ámbitos.	CCL.
			LGB2.1.4 Utiliza recursos bibliográficos, audiovisuais e dixitais para facilitar a comprensión dun texto e complementar as súas producións.	- CCL. - CD. - CAA.
- b. - f. - h.	B2.2 Planificación, produción e revisión de textos de distintos ámbitos adecuados, coherentes e ben cohesionados; axustados ás normas morfolóxicas e gramaticais e ben presentados.	B2.2 Planificar, producir e revisar textos de distintos ámbitos de uso adecuados á situación e á intención comunicativa, con coherencia, cohesión, corrección gramatical e boa presentación.	LGB2.2.1 Planifica os seus traballos seguindo unha orde predefinida e revisa o proceso de escritura para mellorar a produción final.	CCL.
			LGB2.2.2 Produce textos propios de distintos ámbitos usando o rexistro adecuado, organizando os enunciados en secuencias lineais e ben cohesionadas.	- CCL. - CSC.
- b. - d. - f. - h.	B2.3 Producción de traballos académicos individuais e en grupo sobre temas polémicos do currículo ou de actualidade social, científica e cultural.	B2.3 Realizar traballos académicos individuais ou en grupo sobre temas controvertidos do currículo ou de actualidade social, científica ou cultural.	LGB2.3.1 Desenvolve un tema do currículo con rigor, claridade e corrección gramatical.	CCL.
			LGB2.3.2 Adecúa a súa expresión ás condicións da situación comunicativa (tema, destinatario, ámbito discursivo, xénero textual) e emprega os recursos expresivos propios do rexistro formal.	CCL.
			LGB2.3.3 Emprega léxico preciso e evita o uso de coloquialismos ou palabras comodín.	CCL.
			LGB2.3.4 Organiza os contidos dos seus traballos en función duns obxectivos fixados previamente, contrasta	CCL.

	Lingua Galega e Literatura. Bacharelato. 2º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			posturas enfrontadas e defende a súa opinión con argumentos.	■ CSC.
■ d. ■ f. ■ h.	■ B2.4 Análise e comentario de textos expositivos e argumentativos propios do ámbito académico, xornalístico, profesional e empresarial.	■ B2.4 Analizar e comentar textos argumentativos e expositivos propios do ámbito académico, xornalístico, profesional e empresarial.	■ LGB2.4.1 Describe os trazos morfosintácticos, léxico-semánticos e pragmático-textuais de textos expositivos e argumentativos.	■ CCL.
			■ LGB2.4.2 Recoñece e explica a función no texto dos distintos procedementos de cita: estilo directo, estilo indirecto, estilo indirecto libre e cita encuberta.	■ CCL.
■ b. ■ e. ■ f. ■ h.	■ B2.5 Busca e selección de información procedente de fontes bibliográficas e dixitais e posterior organización e revisión das producións cos recursos que ofrecen as TIC.	■ B2.5 Extraer información de fontes bibliográficas e dixitais e utilizar as TIC ao longo de todo o proceso de escritura, desde a planificación, organización e produción do texto á súa revisión e corrección final.	■ LGB2.5.1 Consulta información en fontes bibliográficas e dixitais e recompila os datos máis relevantes en fichas-resumo.	■ CCL. ■ CD. ■ CAA.
			■ LGB2.5.2 Respecta as normas de presentación dos traballos escritos, a organización en epígrafes, procedementos de cita, notas a pé de páxina, bibliografía.	■ CCL. ■ CD.
			■ LGB2.5.3 Utiliza procesadores de texto e correctores ortográficos para mellorar a presentación e evitar erros ortográficos e tipográficos.	■ CCL. ■ CD.
■ b. ■ f. ■ h.	■ B2.6 Descrición das propiedades do texto e análise, nas producións propias e alleas, dos procedementos lingüísticos básicos de adecuación, coherencia e cohesión.	■ B2.6 Describir as propiedades do texto e analizar os procedementos lingüísticos básicos de adecuación, coherencia e cohesión nas producións propias e alleas.	■ LGB2.6.1 Recoñece, describe e utiliza recursos de cohesión gramaticais e léxico-semánticos.	■ CCL. ■ CAA.
			■ LGB2.6.2 Describe os distintos tipos de rexistro e analiza as súas manifestacións lingüísticas.	■ CCL. ■ CAA.
	Bloque 3. Funcionamento da lingua			
■ e.	■ B3.1 Pronuncia correcta dos fonemas propios do galego e das transformacións fonéticas que se dan nas palabras ao longo da cadea falada.	■ B3.1 Definir e identificar os fonemas da lingua galega e recoñecer a importancia e o valor das normas fonéticas como medio para facilitar a comunicación eficaz.	■ LGB3.1.1 Define e identifica os fonemas vocálicos e consonánticos da lingua galega.	■ CCL. ■ CAA. ■ CCEC.
			■ LGB3.1.2 Valora as normas fonéticas como medio para facilitar a comunicación eficaz.	■ CCL. ■ CCEC.
■ d. ■ e.	■ B3.2 Coñecemento e explicación das variedades dialectais de Galicia.	■ B3.2 Coñecer as variedades dialectais, recoñecer e explicar os seus trazos característicos en manifestacións orais e escritas e valorar a diversidade lingüística como parte do patrimonio cultural.	■ LGB3.2.1 Explica as principais variedades dialectais e valora a diversidade lingüística como parte de noso patrimonio cultural.	■ CCL. ■ CCEC.

Lingua Galega e Literatura. Bacharelato. 2º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
e.	B3.3 Análise e explicación do léxico e dos seus procedementos de formación.	B3.3 Recoñecer e explicar o proceso de formación das palabras e aplicar os coñecementos adquiridos para a mellora, comprensión e enriquecemento do vocabulario activo.	LGB3.3.1 Explica os procedementos de formación das palabras.	CCL. CAA.
			LGB3.3.2 Recoñece e explica os tipos de morfemas así como a análise morfolóxica.	CAA.
			LGB3.3.3 Recoñece, analiza e explica a estrutura morfolóxica.	CAA.
e.	B3.4 Observación, reflexión e explicación das unidades e funcións sintácticas.	B3.4 Observar, reflexionar e explicar as distintas unidades e función sintácticas e aplicar os coñecementos sobre análise sintáctica na produción de textos.	LGB3.4.1 Recoñece as diferentes estruturas sintácticas, explica as relacións que se establecen e emprega a terminoloxía axeitada.	CAA.
e.	B3.5 Reflexión e explicación das relacións e unidades semánticas.	B3.5 Reflexionar e explicar as relacións e unidades semánticas.	LGB3.5.1 Identifica e explica as relacións e unidades semánticas.	CCL. CAA.
b. e. h.	B3.6 Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, relacionados cos Elementos Transversais e nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.	B3.6 Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, relacionados cos Elementos Transversais e nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.	LGB3.6.1 Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais , evita estereotipos lingüísticos ou culturais e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	CCL. CAA. CD.
b. e.	B3.7 Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.	B3.7 Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	LGB3.7.1 Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.	CCL. CAA.
Bloque 4. Lingua e sociedade.				
m. n.	B.4.1 Estereotipos e prexuízos lingüísticos: a súa repercusión nos usos. B.4.2 Elaboración de traballos individuais e/ou en grupo nos que se describan e analicen cuestións sociolingüísticas.	B.4.1 Recoñecer os estereotipos e prexuízos lingüísticos, determinar a súa repercusión nos usos e elaborar traballos individuais e/ou en grupo nos que se describan e analicen cuestións sociolingüísticas.	LGB4.1.1 Recoñece os estereotipos e prexuízos lingüísticos e determina a súa repercusión nos usos.	CCL. CSC.
			LGB4.1.2 Elabora traballos de xeito individual e/ou en grupo nos que se describen e analizan cuestións sociolingüísticas.	CCL. CSC.
m. n. h. m. n.	B.4.3 A construción da variante estándar da lingua galega. B.4.4 As interferencias lingüísticas: os castelanismos.	B.4.2 Describir e interpretar o proceso de construción da variante estándar da lingua galega, recoñecer as interferencias lingüísticas no galego con especial atención aos castelanismos e desenvolver un discurso propio libre destes elementos.	LGB4.2.1 Describe e interpreta o proceso de construción da variante estándar da lingua galega.	CCL.
			LGB4.2.2 Recoñece as interferencias lingüísticas no galego, con especial atención aos castelanismos e desenvolve un discurso propio libre destes elementos.	CCL. CCEC.

Lingua Galega e Literatura. Bacharelato. 2º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- m. - n.	B.4.5 Historia da lingua: o Galego Moderno (desde 1916 ata 1978), contexto histórico e cultural, situación sociolingüística e características lingüísticas.	B.4.3 Distinguir as características lingüísticas fundamentais do Galego Moderno desde 1916 ata 1978 e describir o seu contexto e identificalo en textos.	LGB4.3.1 Distingue as características lingüísticas fundamentais do Galego Moderno (desde 1916 ata 1978).	CCL.
			LGB4.3.2 Describe o contexto histórico e cultural do Galego Moderno (desde 1916 ata 1978), así como a súa situación sociolingüística.	- CCL. - CSC.
			LGB4.3.3 Diferenciar e describir as etapas que podemos establecer entre 1916 e 1978 desde o punto de vista sociolingüístico.	CCL.
			LGB4.3.4 Analiza a importancia da etapa 1916-1978 no desenvolvemento posterior da lingua.	- CCL. - CSC.
			LGB4.3.5 Identifica o Galego Moderno (desde 1916 ata 1978) en documentos non literarios e literarios.	CCL.
- m. - n.	B.4.6 Historia da lingua: o Galego Moderno (desde 1978 ata a actualidade), contexto histórico e cultural, situación sociolingüística, a situación legal e características lingüísticas.	B.4.4 Distinguir as características lingüísticas fundamentais do Galego Moderno desde 1978 ata a actualidade e identificalo en textos, describir o seu contexto e a situación legal, recoñecelo como unha lingua en vías de normalización e elaborar traballos sobre a historia da lingua.	LGB4.4.1 Distingue as características lingüísticas fundamentais do Galego Moderno (desde 1978 ata a actualidade).	CCL.
			LGB4.4.2 Describe o contexto histórico e cultural do Galego Moderno desde 1978 ata a actualidade, así como a súa situación sociolingüística.	- CCL. - CSC.
			LGB4.4.3 Analiza a importancia da etapa desde 1978 ata a actualidade no desenvolvemento do galego.	- CCL. - CSC.
			LGB4.4.4 Recoñece o galego como unha lingua en vías de normalización e sinala as súas fortalezas e debilidades.	- CCL. - CSC.
			LGB4.4.5 Sinala as principais características lingüísticas en documentos non literarios e literarios desde 1978 ata a actualidade.	CCL.
- m. - n.	B.4.7 Elaboración dunha descrición esquemática na que se detallen as diferentes etapas da historia da lingua galega e as súas principais características.	B.4.5 Elaborar unha descrición esquemática na que se detallen as diferentes etapas da historia da lingua galega e as súas principais características.	LGB4.5.1 Elabora unha descrición esquemática na que se detallen as diferentes etapas da historia da lingua galega e as súas principais características.	CCL.
- m. - n.	B.4.8 A evolución da conciencia lingüística.	B.4.6 Analizar e interpretar a evolución da conciencia lingüística na historia da lingua galega.	LGB4.6.1 Analiza e interpreta a evolución da conciencia lingüística na historia da lingua galega.	- CCL. - CSC.
Bloque 5. Educación literaria				

Lingua Galega e Literatura. Bacharelato. 2º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
- h. - j.	- B5.1 A literatura galega de 1916 a 1936: - A poesía: autores de Vangarda e outros autores. - A prosa: os autores das Irmandades, o Grupo Nós (narrativa e ensaio) e outros autores. - O teatro: autores das Irmandades, Vangardas e Grupo Nós.	- B5.1 Identificar, analizar e describir a literatura galega de 1916 a 1936: - A poesía: autores de Vangarda e outros autores. - A prosa: os autores das Irmandades, o Grupo Nós (narrativa e ensaio) e outros autores. - O teatro: autores das Irmandades, Vangardas e Grupo Nós.	LGB5.1.1 Identifica, analiza e describe a poesía galega de 1916 a 1936: os autores de Vangarda e outros autores.	CCL.
			LGB5.1.2 Identifica, analiza e describe a prosa galega de 1916 a 1936: os autores das Irmandades, o Grupo Nós (narrativa e ensaio) e outros autores.	CCL.
			LGB5.1.3 Identifica, analiza e describe o teatro galego de 1916 a 1936: os autores das Irmandades, Vangardas e Grupo Nós.	CCL.
- h. - j.	B5.2 Lectura e comentario de textos significativos da literatura galega de 1916 a 1936, identificación das súas características temáticas e formais e relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico e mais o xénero ao que pertencen.	B5.2 Ler e comentar textos significativos da literatura galega de 1916 a 1936, identificar as súas características temáticas e formais e poñelas en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico e mais o xénero ao que pertencen.	LGB5.2.1 Le e comenta textos representativos da poesía galega de 1916 a 1936, caracterizaos formal, estrutural e tematicamente e ponos en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico.	CCL.
			LGB5.2.2 Le e comenta textos representativos da prosa galega de 1916 a 1936, caracterizaos formal, estrutural e tematicamente e ponos en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico.	CCL.
			LGB5.2.3 Le e comenta textos representativos do teatro galego de 1916 a 1936, caracterizaos formal, estrutural e tematicamente e ponos en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico.	CCL.
- h. - j.	- B5.3 A literatura galega entre 1936 e 1975: - A poesía: a produción bélica e os autores do exilio. A Xeración de 1936, a Promoción de Enlace e a Xeración das Festas Minervais. - A prosa: a produción bélica e os autores do exilio. Os renovadores da prosa: Ánxel Fole, Eduardo Blanco-Amor, Álvaro Cunqueiro e Xosé Neira Vilas. A Nova Narrativa Galega. Os autores dos primeiros 70. - O teatro: o teatro do exilio, a Xeración dos 50 e o Grupo de Ribadavia.	- B5.3 Identificar, analizar e describir a literatura galega entre 1936 e 1975: - A poesía: a produción bélica e os autores do exilio. A Xeración de 1936, a Promoción de Enlace e a Xeración das Festas Minervais. - A prosa: a produción bélica e os autores do exilio. Os renovadores da prosa: Ánxel Fole, Eduardo Blanco-Amor, Álvaro Cunqueiro e Xosé Neira Vilas. A Nova Narrativa Galega. Os autores dos primeiros 70. - O teatro: o teatro do exilio, a Xeración dos 50 e o Grupo de Ribadavia.	LGB5.3.1 Identifica, analiza e describe a poesía galega entre 1936 e 1975: a produción bélica e os autores do exilio, a Xeración de 1936, a Promoción de Enlace e a Xeración das Festas Minervais.	CCL.
			LGB5.3.2 Identifica, analiza e describe a prosa galega entre 1936 e 1975: a produción bélica e os autores do exilio, os renovadores da prosa (Ánxel Fole, Eduardo Blanco-Amor, Álvaro Cunqueiro e Xosé Neira Vilas) así como A Nova Narrativa Galega e os autores dos primeiros 70.	CCL.
			LGB5.3.3 2 Identifica, analiza e describe o teatro galego entre 1936 e 1975: o teatro do exilio, a Xeración dos 50 e o Grupo de Ribadavia.	CCL.
- h. - j.	B5.4 Lectura e comentario de textos significativos da literatura galega de 1936 a 1975, identificación ds súas características temáticas e formais e relación co con-	B5.4 Ler e comentar textos significativos da literatura galega de 1936 a 1975, identificar as súas características temáticas e formais e poñelas en relación co con-	LGB5.4.1 Le e comenta textos representativos da poesía galega de 1936 a 1975, caracterizaos formal, estrutural e tematicamente e ponos en relación co con-	CCL.

Lingua Galega e Literatura. Bacharelato. 2º Curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	texto sociohistórico e sociolingüístico e mais o xénero ao que pertencen.	texto sociohistórico e sociolingüístico e mais o xénero ao que pertencen.	texto sociohistórico e sociolingüístico.	
			LGB5.4.2 Le e comenta textos representativos da prosa galega de 1936 a 1975, caracterízaos formal, estrutural e tematicamente e ponos en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico.	CCL.
			LGB5.4.3 Le e comenta textos representativos do teatro galego de 1936 a 1975, caracterízaos formal, estrutural e tematicamente e ponos en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico.	CCL.
- h. - j.	- B5.5 A literatura galega de 1975 ata a actualidade: - Poesía: temas, (sub)xéneros e estéticas dos principais autores dos 80, os 90 e o novo século. - Prosa: temas, (sub)xéneros e estéticas dos principais autores dos 80, os 90 e o novo século. - Teatro: temas, (sub)xéneros e estéticas dos principais autores dos 80, os 90 e o novo século.	- B5.5 Identificar, analizar e describir a literatura galega de 1975 ata a actualidade: - Poesía: temas, (sub)xéneros e estéticas dos principais autores dos 80, os 90 e o novo século. - Prosa: temas, (sub)xéneros e estéticas dos principais autores dos 80, os 90 e o novo século. - Teatro: temas, (sub)xéneros e estéticas dos principais autores dos 80, os 90 e o novo século.	- LGB5.5.1 Identifica, analiza e describe a poesía galega de 1975 ata a actualidade: temas, (sub)xéneros e estéticas dos principais autores dos 80, os 90 e o novo século. - LGB5.5.2 Identifica, analiza e describe a prosa galega de 1975 ata a actualidade: temas, (sub)xéneros e estéticas dos principais autores dos 80, os 90 e o novo século. - LGB5.5.3 Identifica, analiza e describe o teatro galego de 1975 ata a actualidade: temas, (sub)xéneros e estéticas dos principais autores dos 80, os 90 e o novo século.	- CCL. - CCL. - CCL.
- h. - j.	B5.6 Lectura e comentario de textos significativos da literatura galega de 1975 á actualidade, identificación das súas características temáticas e formais e relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico e mais o xénero ao que pertencen.	B5.6 Ler e comentar textos significativos da literatura galega de 1975 á actualidade identificar as súas características temáticas e formais e poñelas en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico e mais o xénero ao que pertencen.	- LGB5.6.1 Le e comenta textos representativos da poesía galega de 1975 á actualidade, caracterízaos formal, estrutural e tematicamente e ponos en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico. - LGB5.6.2 Le e comenta textos representativos da prosa galega de 1975 á actualidade, caracterízaos formal, estrutural e tematicamente e ponos en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico. - LGB5.6.3 Le e comenta textos representativos do teatro galego de 1975 ata a actualidade, caracterízaos formal, estrutural e tematicamente e ponos en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico.	- CCL. - CCL. - CCL.
- h. - j.	B5.7 Análise e comentario, a través de probas escritas ou traballos, cando menos dunha obra completa de cada un dos períodos literarios referidos.	B5.7 Analizar e comentar, a través de probas escritas ou traballos, cando menos unha obra completa de cada un dos períodos literarios referidos.	LGB5.7.1 Analiza e comenta, a través de probas escritas ou traballos, cando menos unha obra completa de cada un dos períodos literarios referidos.	CCL.

2.4 Anexo IV. Cadro de distribución horaria. Educación Secundaria Obrigatoria

MATERIAS	CURSOS				
	1º	2º	3º	4º	
				Académicas	Aplicadas
Lingua galega e literatura	4	3	3	3	3
Lingua castelá e literatura	4	3	3	3	3
Primeira lingua estranxeira	3	3	3	3	3
Matemáticas	5	5	4		
Matemáticas orientadas as ensinanzas académicas				4	
Matemáticas orientadas as ensinanzas aplicadas					4
Xeografía e historia	3	3	3	3	3
Bioloxía e Xeoloxía	4		2	3 **	
Física e Química		3	2	3 **	
Educación física	2	2	2	2	2
Relixión/ Valores sociais e cívicos	1	1	1	1	1
Titoría	1	1	1	1	1
Segunda lingua estranxeira	2	2	2 *	3 *	3 *
Educación Plástica, Visual e Audiovisual	2		2	3 *	3 *
Música		2	2	3 *	3 *
Tecnoloxía		3	2		3 **
Cultura Clásica			2 *	3 *	3 *
Economía				3 **	
Latín				3 **	
Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial					3 **
Ciencias aplicadas á actividade profesional					3 **
Artes escénicas e danza				3 *	3 *
Cultura científica				3 *	3 *
Filosofía				3 *	3 *
Tecnoloxías da Información e a Comunicación				3 *	3 *
Unha materia do bloque de troncais non cursada				3 *	3 *
Libre configuración do centro	1	1			
TOTAIS	32	32	32	32	32
* Específicas de opción – Elixir 1 en 3º – Elixir 2 en 4º **Troncal de opción. Elixir 2 en 4º					

2.5 Anexo V. Cadro de distribución horaria. Bacharelato

2.5.1 1º de Bacharelato

Materias	Modalidade Humanidades e ciencias sociais		Modalidade de Ciencias	Modalidade de Artes
	Humanidades	Ciencias sociais		
Lingua galega e literatura i	3	3	3	3
Lingua castelá e literatura i	3	3	3	3
Primeira lingua estranxeira i	3	3	3	3
Filosofía	2	2	2	2
Educación física	2	2	2	2
Latín i	4			
Matemáticas aplicadas a ciencias sociais i		4		
Economía	4 **	4 **		
Grego i	4 **	4 **		
Historia do mundo contemporáneo	4 **	4 **		4 **
Literatura universal	4 **	4 **		4 **
Matemáticas i			4	
Bioloxía e xeoloxía			4 **	
Debuxo técnico i			4 **	
Física e química			4 **	
Fundamentos da arte i				4
Cultura audiovisual i				4 **
Materias específicas de opción e libre configuración	7	7	7	7
Totais	32	32	32	32
* Específicas de opción. Elixir....ata 3 **Troncal de opción. Elixir 2				

Materias específicas de opción e Libre Configuración

Materias específicas de opción e libre configuración	Horario
Análise Musical I	3
Anatomía Aplicada	3
Cultura Científica	3
Debuxo Artístico I	3
Debuxo Técnico I	3
Linguaxe e Práctica Musical	3

Materias específicas de opción e libre configuración	Horario
Segunda Lingua Estranxeira	3
Tecnoloxía Industrial I	3
Tecnoloxías da Información e da Comunicación I	3
Volume	3
Relixión	1
Materia troncal de opción non cursada	4
Libre Configuración do Centro	1

2.5.2 2º de Bacharelato

Materias	Modalidade		Modalidade de Ciencias	Modalidade de Artes
	Humanidades e Ciencias Sociais			
	Humanidades	Ciencias Sociais		
Lingua galega e literatura II	3	3	3	3
Lingua castelá e literatura II	3	3	3	3
Primeira lingua estranxeira II	3	3	3	3
Historia de España	3	3	3	3
Latín II	4			
Matemáticas Aplicadas a Ciencias Sociais II		4		
Economía da empresa	4 **	4 **		
Xeografía	4 **	4 **		
Grego II	4 **	4 **		
Historia da Arte	4 **	4 **		4 **
Historia da Filosofía	4 **	4 **		
Matemáticas II			4	
Bioloxía			4 **	
Debuxo Técnico II			4 **	
Física			4 **	
Xeoloxía			4 **	
Química			4 **	
Fundamentos da Arte II				4
Artes Escénicas				4 **
Cultura Audiovisual II				4 **
Deseño				4 **
Materias Específicas de opción e Libre configuración	8	8	8	8
TOTAIS	32	32	32	32
**Troncal de opción. Elixir 2 * Específicas de opción. Elixir ata 4				

Materias específicas de opción

Materias específicas de opción	Horario
Análise Musical II	3
Ciencias da Terra e do Medio Ambiente	3
Debuxo Artístico II	3
Debuxo Técnico II	3
Fundamentos da Administración e Xestión	3
Historia da Filosofía	3
Historia da Música e da Danza	3
Imaxe e Son	3
Psicoloxía	3
Segunda Lingua Estranxeira II	3
Técnicas de Expresión Gráfico-plástica	3
Tecnoloxía Industrial II	3
Tecnoloxías da Información e da Comunicación II	3
Relixión	1
Materia troncal de opción non cursada	4
Libre Configuración do Centro	1/2